Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՍԷՐՍԷՐԻ

ԵԼՀՈՒՏԻ

(273)

216-62

ՍԼՐՄԱԼՐԻ ԼԷՀՈՒՏԻ

ԼԱՆԻ

ԹԱՓԱՍԱԿԱՆ ՀՐԵՇԱՅ

ՓՐԱՆՍԻԶ ՄԻՒԼԼԻՓԼԻՐՆՏԷՆ ԼՕՓԼԷՆ ՄԻՒ ՆԱՄ ՄԷՁՀՈՒՐ ՄԻՒԼԼԻՓԻՆ ՓԻՒՓՓ ԼՐՄԸՆ
ՆԱՄ ՆԱՏՒՐ ԻՒԼ ԷՄՄԱԼ ՔԻԹԱՊՂՆԷՆ ԹԷՐՃԻՄԼԻՒ

ՄԻՒԹԷՐՃԻՄ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ· ՓԱՆՈՍԵԱՆ

1863

2 004

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ

ՎԻՃՕՐԻ ԽԸՆԴՆՏԸ Յ· ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԹԱՊԽԱՆԷՍԻ

Гос. Библиотека
ZUUП-Арм ССР
им. А. Мясн
145060-64
31859-64

ՏԻՊԱՀԻ

ՎԱՀԵ ՏԻՐ ԻՆՍԱՆ ։

— Հայվանաթին սէրֆիրաղը ։

— Վէտիր փարդը Հայվանաթտան ։

— Իսանը, ագլը, վէ խաթիտաթընըն զիյատէ-լիկի ։

— Վէտիր լիսանըն պաշլըճա խըտմէթի վէ մէն-ֆաաթը ։

— Խայր ու շէրրի նախօտ իչէյի վէ ֆէնայը պիլ-մէք վէ պիլտիրմէք ։

Ըհ օ պիլմէք վէ պիլտիրմէք, պէնիի ատէմին Հայվանտան փարդ օլունմասընա սեպեպ օլտու-ղու Հալտե, իգպալ ու սէաատէթինի տախի պայիս օլաճագ նէյտե, Հայը՛ֆ քի, տահա եագըն վագրթլարա գատար, տայիմա էքսէրիյէնթին մու-սիպէթ ու ֆէլաք՛թինի մուճի՛պ օլմուշ վէ Հա-լնա տախի օլմագտատըր . . ։

Շու Հիւքմ ու իթիգատըմըղտա միւպալաղա վարտըր գըյաս էտինլէրե, սաղի տիւնյէվի թա-րիխլէրե միւրաճաաթ էթմէյի քնաֆի սայմայա-րագ, Ավէվրատը շէրիֆէ տախի միւրաճաաթ պիրլէ, սիւալ էտէրիվ քի, Ըտէմ իլէ Հավա-նըն միւսլիմահագգ պույրուլտուգլարը քնաֆիէյի դաղաալարըն սեպեպի էվվէլի վէ ախըրը նէ՞ իսի, էյիյի վէ ֆէնայը, նախօտ խայր ու շէրրի պի-լիպ վէ պիլտիրմէք տէյի՞ մի իսի. իմտի իլք դաղաալը Իսպանի, իլք ինսանէ, շու նիւզուն օլտուղու թագտիրտե, ինսան թարաֆընտան նէք-տիկերինէ գարշը իճրա օլունա կէլէն դաղաալ ու մուսիպէթին տախի, այնի նիւզուն օլմասը, մէ-կերչի թէճաճճիւպէ շայան պիր շէյ մի տիր ։

Միւպահ՛ան Ըլլահ, նէ՛ սըրրը ազիմ վէ հիք-մէթտիր պու ։ Տիգգաթ օլունտուղու սուրէթտէ, պէնիի ատէմին պաշլըճա մուսիպէթ ու սէֆա-լէթինի սեպեպ, դաթէն, էյիյի վէ ֆէնայը պիլմէ-մէք վէ պիլտիրմէմէք, եանի ճէհալէթի օլտուղու տէրբևար իքէն, մուղայիրի օլարագ, էյիյի վէ ֆէնայը պիլիպ վէ պիլտիրմէք տախի, այնի տէ-րէճէտե, վէ պէլքիտե զիյատե, այնի ֆէնալըղը մուճի՛պ օլմագտատըր ։

Պու միշքիլ մէսէլէյի, անճագ պիր Հագը-գաթի Հալ Հալը էտպիլիրիվ, եա-նի, կէրէք մատտի վէ կէրէք մանէվի, ինսանճա Հէր պիր շէյտե պիր պէրինե զըտտ իքի խասսե կէօրիւլմէքտե օլմասը ։

Վաբայալը՛մ պու տէրին թէֆէքքիւրլէր գա-բուլըրընը . . . զիրա . . ։

Ինսան իչին պիր տին ու մէզհէպե րիայէթ իթմէք լազըմ կէլմիշ, իթմիշլէր · ինսան իչին պիր նիզամ վէ պիր իտարէ իգթիղա իթմիշ, պուլմուշլար ։ Շու իքի խուսուսուն Հիւքմի իճրասը իչին մէմուրլար լա-զըմ կէլմիշ, մալիք օլմուշլար, եանի պիրինճիսի ի-չին րուհպանլար, վէ իքինճիսի իչին Հիւքմդար-լարը ։

Պագը միլլէթլէր, տիւնյանըն նարատըրըշը թա-րիխինի Նիկիրմի, օթուղ, վէ շու գատար պին սէնէյէ չըգարըրլար իմիշ, պիլմէճ վալիթէ տէ-յիլ, պիլմէմէ գապուլ օլունմուշ պիր թարիխմիշ վար, էմմա եալընըղ պէշ պին շու գատար սէնէտէն իտպարէթ իմիշ, զարարը եօգ, պիլմի միւթալաա-մըղ իչին, օ գատարը տախի քնաֆի տիր ։

Պէնիի ատէմին ասլը ճահիլ, նասդանի, զա-լըմ վէ Հայվանաթտան տախի սէֆիլ, չիւնքի Հէր Հայվան խըլգաթինտե, քէնտու Հըրը վի-գայէսինէ լազըմ կէլէն իտրաբը պէրապեր կէ-թիրմէքտե օլուպ, Հալպու քի պէնիի ատէմ, քէնտի Հըրը վէ վիգայէսինէ միւգթէհիտ օլա-պիլմէք իչին, քէնտիտէն եվվէլ կէլմիշ վէ կիթ-միշ օլանլարըն քնաֆիֆէսինին հիմմէթի ու մալիւ-մաթընա միւհթաճ օլակէլմէքտիր ։ Ըգլը վար, ֆիքրի վար, տիրայէթի վէ խաթիտաթ վար, ֆէ-գաթ պու խասսէլէրին մէճմուի, թա Ըտէմ ու Հավատան պաշլայարագ, շիրքէթի պէշերիյէյե թէսլիմ վէ էմանէթ օլունմուշ, վէ նըզլար, պուլար, Հաֆիթալար, կիւնլեր վէ սաաթ ու սանիյէլեր կէչտիճե քէմալէթ վէ եՀէմմիյէթի պուլմուշ օլան թէճրիպպե չարխընտան կէչմէտիքճէ, եանի մալիւ-մաթը ումումիյե իյէ թէզնին ու թէճհիզ գըլընմատգա, քէմալէթէ իրմէք միմքին օլամազ ։

Ն՛ահիլտէն պաշգա ֆէրտի վահիտ ինքաը վէ շիւբհե իտէմէզ, թա խըլգաթի ճիհանտէն շիմ-տիյե գատար, ինսանլար, րուհպանլար վէ Հիւքմ-տարլար մարիֆէթիյլե իտարէ օլունա կէլմիշ-լեր, վէ շու իքի սընըֆ մէմուրին տախի, թա եագըն վագրթլարա կէլինճէյե գատար, այէս-սէվնէյ ինսանլարըն էն ագըլլըլարը վէ էն մա-լիումաթլըլարընտան իտպարէթի պուլունմուշլար տը։

Ումմա, շիմտի ուղում ու ֆիւնուն միւպաշէք տա-յիրէսի ումում իչին կիճէ կիւնտիուզ աչըգ պու-լունմագտե իմիշ, սահիհ, ֆէգաթ պու պապտե շիւքրանիյէթի գուրպանընը աճէպա քիմէ՞ սուն-մալըդը ։

—Ըլմանեա մէզպահընտա Կօթթէմպերկին(1) խա-մի ճէլիլինէ, քիւլի շիւքրանիյէթի ֆէտա՛ օլսուն։

Ինսանլար իտարէճէտե իքիյե թագսիմ օլուն-տուգտան պաշգա, Հուգուգճատա տախի իքիյե թագսիմ օլունտուլար, պիրիսի սահիպ, տիկերի քէօլե, նախօտ պիրիսի ինսան, տիկերի Հայվան։ Շու ինսանիյէթին մուղայիրի Հուգուգ զէնկին-լէրին վէ նուֆուզքնարլարըն տիմմաղը թամամը-

(1) Քիթապ պասմագ իճտարընը չըգարան զաթ ։ Իլք աէնէնին Միւնատիյի էրճիյասլարընա նազար օլունա ։ Սահիֆէ 121 .

նա բէք խօշ կէօրիւնտիւ , հաթթա խուսուսու մէզպուր աչէսէվիյէ րուհպանլար վէ հիւքմ-տարլար թարաֆընտան միւսաատէ ճայիլ կէօրիլտիքտէն պաշգա , Ալլահ թարաֆընտան սէյլէհիյէլեր թարաֆընտան տախի , ասլա մումանսամ օլո՞նմազը ։

Տէհշէթամի՞զ հալ ։

Ինսանլար թապիաթէ, ճէհալէթէ վէ շէյթանլարա . . . էսիր պուլունտուգտան պաշգա, պիզ-զաթի քէնտիսի կիպի ինսանլարա տախի էսիր նա քէօյէ՞ օլմազ . . ։

Ուսմանսո՞ն աթիգ տիւնէա, ուսմանսո՞ն Թուսիա, վէ ուսմանսո՞ն Ամէրիգայի ճէնուպի . . ։

Պինէլէրճէ սէնէլէր Հուգուգը շախսիյէ նա հիչ թանըլմազըշ , նախօտ սալի պիր թագըմա մախսուս օլմուշ , տայիմա չօգ գըսմ մահրում գալմըշ , վէ թարաֆը Իէպպանիտէն պիր միպարէք սատա իյէ, "Ա՞-ֆո-ֆո- ըխ-խէ ըշ-շը՞ գէր , հո-ֆո-ֆո-նիւնէ՞ ըշ-շը՞ գէր , վէ ո-ո-ը՞ ըշ-շը՞ գէր ,, չաղըրդմասը էհէմմիյէթտէն պուլունմուշ տուր ։

Րուհպանլար վէ հիւքմտարլար, պէնիի ատէ-մին բուհանի վէ ճիսմանի սէատէթի հալինէ մէ-սուլ պուլունտուգլար, լաքին օնլար տախի ինսան իսիլ՛ր , իչէրիսինտէ սահիհէն հուգուգ ու մէն-ֆաաթիր ումմումիյէյի , ինսանիյյէթէ րիայէթէն վէ գալգ ու զամիրէ իթմաաթէն, քէնտի հու-գուգ ու մէնֆաաթլարընտան իչէրուտէ թուէթան-լար պուլունտուգու միսիլու , հուգուգ ու մէնֆա-աթը ումմումիյէյի քէնտի հուգուգ ու մէնֆաաթ-լարընա գուրպա՛ն իսէնլէր տախի ասլա էքսիք պուլունմամըշ տըր ։

Էէր շէյին պիր վագթի վէ պիր հուտուտու վար , նիհայէթի պաչաատէ զիբրիսի կէչտիկմիգ սատայի Իէպպանիսին պիր արալըգ վագթի կէ-լիուգ , վագթ վագթ իշտիրաքտէ պուլունմուշ-տուր ։ Րուհպանլար վէ հիւքմտարլար իչինտէն , վէ ումմում պէչինտէն , ինսան ճինսինի ամը-յըգ մէրճամէթ իսէնլէր զուհուրա կէչէրէք , քի-միսի բէչյղամպէրլէր , քիմիսի խայրխահլըգ , քիմիսի գահրամանլըգ , վէ քիմիսի տախի ֆէչյէսօֆլուգ իս-միյլէ , "Ա՞-ըշ-շը՞ըշ -ճ՞ չէ՞ըշ , հո-ֆո-ֆ -- ֆէն-ֆո-ը՞ը --ո-ո-ֆ չյէ չ՛ վէ հ-ֆէ-նիչ յէր -- ո-ո-ը՞ր ըչ-չյէ՞ր ե-ո՞ինչ" տէյի պաղըրտըլար չաղըրտըլար , վէ վագ ու նասիհաթի էհմիյէթ լաքին . . ։

Նալընըգ խըրսըզա "չամա" տիմէ քիֆայէթի իհմէլիսգ իլա մալ սահիպինէ տախի, խըրսըզը "շու թէրիհիսգ իլէ թո՛էթ , ճէզասըտա շու տուր . . . դաբունու վէ սանտըղընը գաբալը սագլա , վէ հըզիգ իյլէ" տէյի խապեր վէրիլմէսի տախի իգամիգա ի-տէճէկի միսիլու , զալըմլարա վագ ու նասիհաթի վէրիլմէյի թագտիրտէ , մազլումլարա տախի , քէն-տիլէրին հըզիգ ու հիմայէ իհմէլէրի , նասիհաթիգ լէ. հուգուգլարը իհմաթ օլունմո՞ւշ մուտուրաճէգ ։

Գու սիւալէ "էվվէթ" տէյի ճէվապ վէրմէք , փէքտէ գօլայ շէյ տէյիլ ։

Իմամ էպյէ օլտուգտա , քէչյղամպէրլէրին , խայրխահլարըն , գահրամանլարըն նախօտ տահա սահիհի փէտաքնարլարըն վէ փէչյէսօֆլարըն էմել ու արղումէնի , թէրմիզէն վէ նախօտ հիչ տէյիլ իսէ միքտարի քիփայէ , իհթիյաչ կէլէրէք սէմէրկէնտի կէօրիլէպիլմէշիտիր ։

Իսէ՞փ օլունաճագ սահիհլիք , պիզմէ "խայր" տէմէյէ քէնտիմիզի մէճպուր զանն իտէրիզ ։

— Էէպէգ ։

— Ըինդի , զալըմտա գուվվէթի վար , գուտրէթի վար , տէմէքտիր տիր քի հէր պիր գալայըգ տա-խի պէրապէր վար ։ Գուվվէթի ու գուտրէթի նէնտէ իչին , պաշգա պիր գուվվէթի ու գուտրէթի իհթիյաընտան պաշգա հիչ պիր չարէ օլմազ ։

— Օ՞ալըմլարա վէ պէտխահլարա գարշը կէ-լէճէք գուվվէթի ու գուտրէթի , վէ զամիր , վէ նախօտ Ալլահընի գօրգուսունտան պաշգա նէ՞ կէօսթէրիլմիշտիր.

— Հի՞չ ։

Իմտի , էզյէ տաէմէրտէ օ գօրգու տախի , նա հիչ , վէ նատա էլ վէրէճէք գատար օլմատըղը թագտիրտէ , տէյի՞լմիտիր վէյ մազլումլարընն պաշգնա ։

Ալճէպա Իսրայէլին Ալլահը աթէչլէր վէ թաշ-լար նաղըրտարագ , վէ Յահուդիթէր տախի էրտը-րըմլար աթմատագ , օլ պագտէ լազըմ կէլէն միւ-ճահաթը , պաէտգին տախի իճրա իթմէգլէր մի ։

— Իչկէր "Տաշա" տիմէք էէհմիյէտէն կէլմէգ իսէ , "պինէլէրճէ սէնէլէրտէն պէրու , օնու տախի կէօր-տիւկիւմիւզ նօգ տուր տա՞ մի ,, տէյէմէյիզ ։

Գատայալըմ պու թէքֆէքքիւրլէր քիթապընն տախի . . ։

Ինսանլար ումումէն սէֆիլ , ումումէն մազլում վէ ումումէն ճահիլ . վէ շու սէֆիլլէր , մազլում-լար վէ ճահիլլէր իսէ , հէր վագթ զայիֆ , հէր վագթ գօրգագ , վէ հէր վագթ մէթրուք . . ։

Ալճէմ վէ Ճավա խայր ու շէրրի պիլէպ վէ պիլտիրմէյէրիյլէ զաղապպարա միսաթահագգ պուչ-րուլտուլար , քէզալիք , ինսան ճինսինի ամըյա-րագ , խայր ու շէրրի պիլէպ վէ պիլտիրէնլէր , թագ-նիգ ու թահգիր օլունտուլար ։ Ալճէպա պու զաղապ պինիի ատէմ իչուն պագը վէ էպէտի օ-լաճագ մըյլտը , աճէպա պունուն պիր տէփի չա-րէսինէ հիմմէթի ու զայրէթի իտէնլէր մէյյուս օ-լարագ , բույի զէմինատէն պիւթիուն պիւթիուն էք-սիլէճէ՞քմիյիտի ։ — Ճաշա , Հուգուգու շախ-սիյէ , նախօտ ումումիյէ , Հագգա նիյյէթի , վէ ա-տալէթի տիւնյայա հիւքմ իտէճէքտի , վէ իհմա-լիյիտի , լաքին , հէր շէյին վագթ ու սահաթը նէթիյէճէ՞սինէ իհթիյաճ պուլունտուգու միսիլու , շու խուսուսուն տախի վագթ ու սահաթընա պէք-լէնիլմէք միգթէզյայի հալտէն իտի ։

Ինագլաշտը վագթ , կէլտիկէր ֆէչյէսօֆլար , կէլտիկէր միւէլլիֆլէր , կէլտիկէր միճիւտա ու միհտիսլէր , վէ կէլտիկէր ալիմ ու խայրխահլար . . ։

Ինսանլար քէնտի տիւշմինյէրինի նէնտէ իչին տայիմա , տէմիր վէ գուրշուն իսիմսիզ իհմէքտէ տիրէլէր , կէրչի Կուրթէճմագերկ տախի , պյնի մա-տէնյէր իչէ չըգտը մէյսանէ , լաքին , պաշգալա-

րը կիպի, դըլմատը ճանլարա, ագըլթմատը գանլար, տօղտուրմատը լաշէլէր իլէ տէրէլէր կէօլլէր, վէ գաիաթմատը սէրայլար էվլէր։ Էօրտուրտու զինն, էօրտուրտու ֆիլբր, վէ տէօքտիւրտիւ կէօղ նուրու, գըլըղը իշնա տիւնէայը, ճանա հայաթ վէրտի վէ գալպկ ֆէրահ, դըրտը գաթիլէրին գըլըճըն, էրգտը ղալըմպրըն թախթ ու թաճըն, ճէհալէթի ճէհէննէմ կէօնտէրտի, քէմալէթէ կէօյլէրի կէօսթէրտի, միւթէքէպպիրլէրին քիպրին ինտիրտի, հագիրլէրի թա պալամալարա գատար չէրգարտը, ճէնք ու տարպըն սայըսընը էքսիրթտի, վէ էկէր պիր կիւն տիւնէատէն, տէմիր իլէ գուրշունուն գանլար տէօքմէսի քէսիլէճէք իսէ, իշթէ, օ տաիսի անճագ օլ զաթը միւհթէրեմին գուրշուն վէ տէմիրիյլէ քէսիլիպ, պէնիի ատէմ, թէքմիլ ատէմիյլէթի նէրտիպանլանա գատէմ պասաճագ տըր . . ։ Նիհայէթ, քիթաթ պասմագ միւպարէք սանաթը իհտաս օլունտու, ուլրամ ու ֆիւնուն, հաիստ քիթապկէթ, պիր թագըմ միւլթէղիմլէր էսիրլիյինտէն գուրթուլտու, վէ պիր սատայի մուգատտէս, Արպտան Հարգա վէ Ահմալէ ագա էտէրէք, "Ա՜ պէնիի ուտէմլէր, Ալլահըն, ըպղրըն, վէ ընէրըն նէղզինտէ հէր ուտէմ պէր պէր. հապղու ընչինյէ, էնէրէրի պէնէրիյլէնէն ընտէլ պէր· ապղալըն -- հապղանիյլէրին ըլնյէրն օլտնմոդքճա, ուտէպէրնէ նայէնիյլէր գնմդին պէնյէլ պէր· Ալլահտան էնսանա էն պէնյէ հնհան նուրնդ -- լհան պըր, նուրնդ ու լհան խայր -- էնէրէ պէնէնդ վէ պէնէրդէնին վնընտըպըր, ուրմայըն ձինէնյէն, ուրմայըն ֆէրզը պէղհէպ -- գէլէն, էլլա գնվնրնդ խէրէ պու- վնսէրնէն ձօրուրը -այենինտէ, օֆօ՜յանոու, ե՜ էընըղ, եհհտ խայր -- էնէրէ պէ՜նինդ վէ պէնէրէնինդ. . ։" չաղըրմայա պաշլատը։

Ալվէլքի սատա վէ նասիհաթի զալըմա իտի, զալըմ օնու իսթէր իսէ տիյնէր, վէ իսթէմէզ իսէ, տօտագ արասընտան կիւլէր իտի . . . լաքին շիմտի քի սատա վէ նասիհաթի զալըմ իլէ պէրապէր, մաղլումա տըր, սէֆիլէ տիր, վէ պիչարէյէ տիր. հէր մաղլում, հէր սէֆիլ վէ հէր պիչարէ մէղքիւր սատա վէ նասիհաթը էվճան ու տիլ տիյնէմէյէ մէճպուր տուր, շիւնքի տէյիլ պաշգասընըն, իլլա քէնտի մէնֆաաթը իշին տիր, վէ հէմ տէ թապիի տիր։

Նէ՜ պիւյիւք պիր աֆէթի զալըմլար իշին, ըշը՜գ, հուգո՜ւգ, վէ միւսաւա՜թի . . .։

Ալլահ թարաֆընտան կէլէն շու միւպարէք սաատայա, նիչէ՜ միւէլլիֆլէր պիր վասէթա օլտուլար, պէնիի ատէմէ, ատէմ օլտուղուն թանըթմըլար։ Վաջարագ, կէօչէրէք, գօվմուլանարագ վէ թահգիր իշլէտէրէք, պաշլատըլար նիհայէտ, լաքին քէնտի վաճիպէյի զիմմէթլէրին էտա իթմէտլէր, շիւնքի էօյլէ օլաճագլարըն պիլմէրէք . . . եօլա չըգտրլար, սէլէֆլէրի եօլունտա ասլա գօրգու վէ թէրէտտիւա կէսսթէրմէտիլէր.

Հու ուլու վէ խայրխահ զաթլար, տօղտուլար հէր քէս կիպի, հաշատըլար հէր քէս կիպի, վէ էօլմէլէր հէր քէս կիպի, լաքին ունուտմալմատլար հէր քէս կիպի։ Վաջըբ էսէրլէրի, գալտը շէրէֆլէրի, վէ խայրխահ ու ֆէտաքարլար Ահմէթիւնէ, կէչմի խսմէրի։

Նամիրտէն էօմիւրէ, վէ մէղարտա՜ն մէղարա, նէ՜ պիւյիւք ֆարգ . . ։ Պէնիի ատէմ իշին, շէրէֆ ու ճէննէթի գաբուսունու աչան, նէ ֆարա տըր, նէ շէօհրէթ, նէ բիւթպկ տիր նէ տէօվլէթ, իլլա ֆաղիվլէ՜թ . . ։

Վէղա, պէնիի ատէմ իշին, սահիհ սէվինճ ու սէատէթ, վէ լէզզիյէտ ու ֆէրահիյյէթ, նէ նէ՜մէք տիր նէ իչմէք, նէ կիյմէք տիր վէ նէտէ . . իլլա ֆուգարայա՜ մէրհամէթ, իլլա մաղլումլարա՜ հնայէթ . . ։

Նճէպա, շու էսէրի պէրկիւղնտէսինտէն պիրիսինի, միննէտարի հատտին թէրճէմէ պիրլէ, սէվկիւլու միլլէթիմէ իսպրազէ ճէսարէթ իտէճէյիմ Նօժէն Ահմ նամ մէշհուր միւէլլիֆ տախ, պէնիի ատէմէ պիր խրտաէթի միֆիտէ իտէրէք, նամը նամիսինի էպէտի գըլա պիլմիշի տիր։

Նչմասը մէտհ իթմէք ապէս, էլմաս քէնտին կէօսթէրիր, սըրչա հէր վագթ սըրչա, Նօժէն Ահնիհուն գատր ու հայսիյյէթինի անլամագ, անճագ էսէրին օգումայա միւհթաճ։ Նօժէն Ահնիհուն ասարը մէմտուհէսի, վէ խուսուսիյլէ Աէտէրդէ Նէհմ՜ի նամ թէէլլիֆաթը, հէր մէշհուր լիսանտա, վէ հէր թէրպիյէլի միլլէթտէ, պինլէրճէ վէ միլիօնլարճա օգունմուշ, այնի ճահիվ, զէննկին ֆագրը, սաղիր քէպիր, վէ էրքէք ունիսա, հէր սընըֆ վէ հէր ճինսին էլինէ կէչմիշ. վէ միլիօնլարճա տիլէրտէ մէտհ ու սէնա օլունմուշ. քիմ ինքևարընա գատը։

Պրագալո՜մ պիր թարաֆտա, գօվմուլտուղուն, սէօյիւլտիյիւն վէ նիհայէթի աֆօրոզլար կրլտըրմիշլարընա տախի ուղրատըղըն . . . պիր շէյ հապգընտա վէ ալէյհինտէ զուհուրա կէլէն տօսմթուգ վէ տիւշմէնլիյինի քէսրէթի ու ադամէթի, այնսէվիյէ, օլ շէյին նամ զայէթի իյիլիյինէ, վէ նատա զայէթի ֆէնալըղընա տէլալէթի իտէր իսէտէ, "Ա՜լէպ օրտա իսէ, արշըն տա պուրատա տըր" տէմիշլէր։

Վիմ քի Ահիզնիթի տիր, վէ քիմ քի ճիզվիթիլիյէ պիլէրէք նախատ պիլմէյէրէք թարաֆտար տըր, թապահաթիյլէ Նօժէն Ահյէ մուզայիր տիր։ (1)

(1) Էօժէն Սինանիե նատիր իւլ էմնալ միւէլլիֆլէրտէն պիրիսի պուլունտուղուն բազմավէպ տախի ինքևար իտէմէյէրէք, տիրայէթ ու գապկիլիյյէթի միֆրիթէխնիի, 1846 սէնէսինտէ 106ընճը սահիֆէսինտէ մէտհ իտէր իսէտէ, Թաֆտաևական Հրեայ Եանի իշպու Սէրօսէրի Եհհուտի նամ թէէլլիֆաթը ալէյհինտէ, եալընզ պիր թագըմ Եպիսկոպոսլարը վէ պիր թագըմ բուհպան զաթլիճալարընը քէնտիյէ իմտատէ չաղըրար ագ,

„Ա՜յո տեսակ մատենագիրներէն մէկն ալ է Էօժէն
„Սինա, որ թէպկետ գեռ աշխոյժ երիտասարդութեան
„տարիքն է, բայց անխոնջ աշխատանօքը հիմակուընէ
„հատորներու հեղինակ է։
„Միայն մեղք որ իրեն մեծ մատենագրական տաղան-
„դը կը ջանայ ապականել իր հանած ծայսակար գրքերու-
„վը։ Ան կարքերս հանեց գիրը մ՜ալ Թաֆտաևան Հրէա-
„բուած, որ լի է ամպարշտական ու աղտեղի տեսա-

— Ակա՞ղ ։

Ձիւնքի, Լ՝օժէն Ալիւ, տէյիլ ճիզվիթլէրին, իլա ճիզվիթլիք էպինկէսինէ պիր հագարէթ, վէ պէնիի ատէմ պիր աֆէթի ու ֆէլաքէթի տիմք օլան, պիր թագըմ թէմէլ տիրէքթէրինէ, իսկա ու թամիր գապուլ իլմէզ սուբէյտէ գազմա՛լար վուրմուշ տուր ։ ։

Ինչ ըօդ չէյլէր զաթէն կիլիքը նիկէթիյէ զուհուրա կէլիպ, սօնուննտա սույի իսթիմալէ պիր էսաս օլտուղու միսիլու, ճիզվիթլիք տախի 1540 սէնէսինտէ թէրթիպ օլունմուշ պիր բուհպան ճէմիյէթի նախօտ շէրքէթի օլուպ, էվվէլկիլի իսթիմալ պիր Կամօլիք քիլիսէսինէ խայրը իրտաթլէր վէ ճէնֆաաթլար կէօսթէրմիշ իսէտ, սօնրաթարտա բէք չօդ ֆասլ ու զէմմ տախի սէպիյէթի վէրմիշ, վէ վագթ վագթ Լ՝վրօպանըն հէման հէր թարաֆընտան գօվուլտուգտան պաշգա, հաթթա 1848 սէնէսի ապրիլ այընտա, պիզգաթ Օսմանան տախի շիմալիքի Ռաբա հազրէթլէրինին բէյ վէրմէսիյլէ, չէքիլիպ կիմսէյէ մէճպուր օլմուշլար տուր (1) ։

Ռիվվէլիք ճէմիյէթի կիպի գուվվէթլի ախէր հիչ պիր ճէմիյէթի կէօրիւլէմմիշ, վէ հէման տիւնեանըն հէր թարաֆընա, վէ հէր միլլէթին իչինէ կայըլմըշ տուր տէյէպիլիրիզ ։

Ռիվվէլիք հագգընտա միգտարի քիֆայէ պիր մալիւմաթ վէրմէք էհէմմիյէթսէն իսէտ, շու խուսուսու թէրճիւմիլին խիթամընա թէյիք իյէ ևալընըզ շու գատարընը սէօյլէրիյ քի, ևագըն վագթլարտան պէրու շու իլէթին միլլէթիմիզ պէյնինէ տախի, պիր թագըմ գուզու գըյաֆէթլի գուրտլար, վէ պիր թագըմ տախի –Ա՛ՆԼԻ՛– վէ «ՆԷՎՅՈՐՔ» իտտաալը ... ճահիլլէր մարիֆէթիյլէ, ևայըրասընա սայ ու իգտամ օլունմագտա տիր ։ ։

— Ը՝ճէպա գըյասըմըզտա ևանընմագտամըզըզ ։

— Ինշա Ա՛լլահ, ֆէգաթ ։ ։

— Ը՝ճէպա պիզիմ շու հագիր ու ֆագիր Աերսէրի Ը՝նէհօւտի, օլ թէքէրլէքլէրինէ քէչէլէր պաղլանմըշ օլարագ գարանլըգտա կէզտիրիլէն ճիզվիթլիք արատասը էօնիւնէ պիր սէտտ ու պար չէքէպիլէճէ՞ք մի տիր ։

,, բաննէրով ։ Բայց դժբաղդաբար թէ գաղղիա եւ թէ
,, գաղղիայէն դուրս ամէն թէմի եւարարդ բնակըռ-
,, թեանց զբօսարանը եղաւ այս վեսասակար գիրքը ։
,, Այս գրքիս դէմ ելան չէ թէ միայն գաղղիոյ կրա-
,, բիճ եպիսկոպոսներք, հապա նաեւ ուղղասէց օրագիր-
,, ներ. որոնցմէ մէկն մինչ ալ թարգմանեցինք այս ե-
,, տեւի հատուածը . . . . . ,,

Օգուտլանըրըն միւթալաասընա հավալէ իսէրիզ, ա-ճէպա բազմավէգ շու քէլամլըզլըզ Աերսէրի նէհօւտիյի պօզմո՞չուտուր, եօխսա, պօզարըմ տէր իչէն, քէնտի էֆքեարընա բազմէն, մէ՞տ մի իմմիշ տիր ։

Ձօգ մէմնուն օլար իտիք. էկերչի, շու --ըչէ-ե սըֆֆաթը վէրտիյի զաղէթալարտան նայընըզ պիրիսինին իսմինի վէրմիշ օլսա իտի քի, սահիհէն --ըչէ-ե մու տուր, եօխսա սահիհէն ճիզվիթի մի տիր, անլայա պիլսէ իտիք .

Ը՝ճէպա պիրիսի տէտիկի զաղէթա ճիզվիթլիքտէ մէշհուր իւնիվէ՞ր մի յտի . . ։

(1) 1848 սէնէսի Իսթիլալը Թարիխի, Մ . Կարնիէ Բաժէս Թէէլիֆի . ճիլտ 1. ֆասլ ալթընճը . սահիֆէ 180 ։

— Ա՛նիկէթ ու զայրէթ, նէյէ՞ գատըր տէյիլ . . ։

Լ՝օյէ պիր նատիր իւլ էմալ քիթապ, 1845 սէնէսինտէ լիսանը ֆրանսէվի իւզրէ թասլ ու նէշր օլունարագ, ճիմլէնին տէհզիթի ու թէճաճիւպինի մուճիպ օլտուգտան սօնրա, նիչէ լիսանլարտա տախի թէրճէմէսի կէօրիւլմէյէ պաշլատըլը պըրատա, միլլէթիմիզին տախի շու խուսուստա մահրում պրագմատագ նիկէթիյէսինիլլէ, 1853 սէնէսինտէ, Ամերիկան աղա Ոսկանեան հիմմէթի ու ղայրէթի վէ թէրճիւմէսիյլէ, վէ Իսթաւտուր աղա Օսկանեան մուավենէթի ու մարիֆէթիյլէ, լիսանը մատբուաթըմըզ իւզրէ պիր խայլը մըգտարը (Ամերիկան Ֆրէյ) իսմիյլէ թասլ ունէշր օլունարագ, քնաֆէթի օգուտլուգ թէլէղղիւզ վէ իսթիֆտաէ էտէնլէրին, տէրէճէյի քէմալտէ մէմնունիյէթի ու չիքքանիյէթինի մուճիպ օլմուշ իսէտ, էսկի՞ֆ օլունաճագ Տալ, պիլմիյիզ նէ սէպէպլէ մէպնի, էօյլէճէ գուսուր օլարագ պրագրըմըզ տըր ։

Ամերիկան տախի Ռայպանտան Ա՝ֆթայէլ աղա հիմմէթի ու մարիֆէթիյլէ, մէզքուր քիթապընըն պիր մըգտարը թասլ ունէշր օլունտուգտան հշնիմիշ իսէք տէ, կէօրմէյէ մուվաֆֆագ օլամմըշտը տըր ։

Տահա սայիր տէֆալար տախի սայիր զամանլար Թարաֆընտան միլլէթիմիզտէ շու քիթապընըն պուլունմասը զէմմընտա սայ ու ղայրէթլէր տիւշինիլմիշ, վէ ճիւզ ու քիւլլի իճրայէ տախի պաշլանըմըշտը իսէտ, հայրի՞ք քի, միլլէթիմիզ հալէտա պու կիւնէ գատար շու պաղտէ մահրումիյէթէտէ պագը՞ գալմըշ տըր ։

— Ը՝ճէպա, միլլէթիմիզէ պիր իսրտմէլի իտէրէք ։ շու մահրումիյէթտէն գուրթարմագ չէրիֆինէ նայիլ օլապիլէճէքմիյի՞զ պիզ ։

— Ինվէլ Ա՛լլահ . . ։

— Թէրճիւմէսինէ իճմիյաթ իտէճէյիմիզ մէզքուր քիթապընըն միւէլլիֆին պուլունան Լ՝օժէն Ալիւնիւն թէրճէմէյի ահվալընը մուխթասարէն պիլմէրիմէք աճէպա ֆահտէտիր խալի մի տիր ։

— Պիլմէք վէ պիլտիրմէք, հէր վագթ միֆիտ

Լ՝օժէն Ալիւ 1804 սէնէսի գէկտէմպիր 10 տա ֆարիստէ տիւնեայէ կէլմիշ օլուպ, բէտէրի Իմբէրաթօրուն խասսէ ալայը ճէրրահ պաշընը պուլունտուղու ճիհէթիլէ, էվվաըընըն տախի հէքիմ օլմասընը միւնասիպ կէօրմիշը, վէ Լ՝օժէն Ալիւ հէքիմլիկի թահսիլ իթմէքտէն, վէ 1823 տէ Իսքանտէրիյէ օթուտուսունտա, վէ 1828 տէ Կ՝այրօյէ տէ Ֆրանսա տօնանմասընտա պուլունմուշ տուր ։

Ինէտէրի 1829 սէնէսինտէ մէֆխամ իտէրէք, մէրգումա սէնէվի գըրգ պին լիրա կէլիր միրատ պրագտրընտա (1), Լ՝օժէն Ալիւ հէքիմլիկի թէրբ

(1) Պիզիմ շիմալիքի գէնկինէրին նիչէլէրինին կֆքաեարընճա, Լ՝օժէն—Ալիւ պուտտա պիր ատէմ սայրույա ճայիզ տիր . չիւնքի, պիր ատէմին սէնէվի 40 պին լիրա կէլիրի պուլունտուղու հալտէ, կիճէլէրի պիրքը ահտապ խանէսինտէ, մէսէլա հիչ տէյիլ իսէ, հաֆթատա պիր գաչ կիճէ գէյօղլուտա . . . ևան աղալարըն խանէլէրինտէ ; պիր կէճէ Իսկիւտարտա, վէ

իլէ, վարիստէ բէսսամլըգ Թահսիլի վէ քիւթիւպ միւթալաասըլըա մէշղուլ եյյէթէ, վէ 1830 սէ-նէսինտէն պէտէն, քիհաթ Թէէլիֆաթընա պաշ-լամըշ շըրը։

Լ՝օժէն Ալիւնիւն 1840 սէնէսինէ կէլինճէյէ գատար բունիւմայի զուհուր օլան Թէէլիֆաթըն-էքսէրիսինտէ, փուգարա վէ էանափա, եանի աֆատոր նասա գարշը պիր բուհ, վէ զատէկանա-լըզա եախսա զէնկինլիյէ աշըրը մէրթէպէ Թա-լաֆկիրլիք կէօսթէրմիշ, սէֆահաթա բիայէթ իլմիշ, վէ նիհայէթի խայրխասլըգ վէ ֆէտա-քանալըզա պիր չէշմի հագարէթի լուղուհ պագմըշ իսէ ան, Թաբիիաթ մէզկուրատէն սօնրա, պազը կէնի մէղհէպ տայիրէսինէ կիրէնլէր միսիլլու, պիրտէն պիրէ էֆքէարը սապկագասընտան պիւ-Թիւն պիւթիւն ֆէրաղաթ պիրլէ, փուգարա վէ էանափ Թարափքընը ԹուԹաբագ, էզ ճան ու տիլ Հուգուգ ու մէնֆաաթլարընը Թէսահուպա, վէ նիհայէթի խայր ու շէրրի հէրքէսհ պիրլիպ վէ պիրլա-տիրմէյէ չալըշմագտա պուլունմուշ տուր։

Պու եօլտա գալէմ ալտըզը քիհաթլարը, փա-րիսին մէշհուր ղազէթալարընտան Լ՝ուր, Տէդ-վէ Կոն-Ռինի-Լէնէն, Թէաճ ճիւպէ շայան սուրէթ-տէ փարալար վէրերէք, պիր պիրլէրինտէն գա-բըշմագտէ պուլունմուշլար տըր։

Ա՝էրգումուն 1853 Թարիխինտէ գալէմ ալ-տըզը, Լ՝սրարը Լ՝շախ նամ պիր նէչի Թարիխ, Թարաֆը հիւքիւմէթտէն մէն օլունմուշ տուր։

1848 իսԹիլալընտա, Լ՝օժէն Ալիւ ղայէթլէ ճիւմհուր վէ էհալի Թարաֆտարը պուլունմադին, 1850 տէ Կավալանին մէճլիսինէ ադա ինԹիխապ օ-լունապիլտիքտէն պագտա, Ա՝իլէթի մէճլիսինտէ տախի էն իլէրուտէլէրտէն պիրիսի օլմուշ իսէ տէ, 1851 դէկտեմբեր 2 գաղիյյէսինտէ, եանի շիմ-տիքի Ֆրանսա իմբէրաթօրու իւլիւնճիւ Նա-բոլէօն հազրէթլէրինին, ԹախԹը Լմբէրաթօ-րիյէ գուուտլէրինտէ, օլ վագԹին բօլիթիգասը իգԹիդասընճա, Ֆրանսա Թօփրաղընտան Թարտ օլունմադին, Կավօյա վէ Լ՝նէսիյէ չէքիլմիշ, վէ օրատա 1857 սէնէսի օգոստոս 3 տէ վէֆաթ էթ-միշտիր։

Լ՝օժէն Ալիւնիւն նիչէ Թէէլիֆլէրի սօնրա-տան ԹէաԹրօ օյունու սուրէթինէ տախի իստալ օլունարագ, ԹէաԹրօլարտա օյնանմըշ վէ օյնան-մագտէ տիր, նասըլ քի, պու տէֆա փարիսէ օ-լան սէյյահաթըմզդա, իշպու Թէրճէմէսինէ մի-պաշէրէթի իմտիյիմիզ Ալբսէրի Նէհուտինին օ-նանմասընտա, իքի տէֆա պուլունապիլմէյէ մի-յէսսէր օլուպ, վէ չօղլար կիպի քէնտի ղայրէ-Թիմիզէ բաղմէն, ճիւմլէ իւ քիւլլի կէօղէրիմիզ նաշարմագսըզըն տիշարը չօգամամըշըզ տըր։

Ա՝ագսիրաԹը Թանըմագ էկէր պիր ֆաղիլէթ իսէ, պիզտէ ԹագսիրաԹըմըզը իգրար իսէպի-լիրիզ քի, Ա՝ատիառական Հընայ կիպի (Ա՝իւ-իւք Նըրան) եախսա (Ալբսէրի Նէհուտի) պիր պէօյիւք, միւշքիլ, վէ շիմտիյէ գատար մու-վաֆֆագ օլունամամըշ պիր քիհաթը լիսանը Թիւրքի իւղրէ Թէրճէմէյէ իճմիսար իլմիք, հագրգաԹէն պիր նէվի գապահաթ, լաքին, պու-ալէմտէ, գա՞նգի մէհ ու սՈնայէ շայան, իճրա-սընա մուվաֆֆագ օլանա շան ու չէրէֆ, վէ ուսուլ հագրընտա ֆահրէտլու օլան պիր ֆիլ ու ամէլ, բիւսԹահլըգ վէ ֆէտաքէարլըգ տէնիլէն ֆաղի-լէթ . . կէօղէ ալընմատըգճա, Հուսուլ բէզլի՛ր օլապիլմիշտիր . . ։

Լ՝ճէպտա շու միւշքիլ ԹէշէպպիւսաԹը պաշա չըգարապիլէճէ՞քմիյիլ։

— Լ՝վվէլ Ալլահ, նիյէ՞Թ վէ ղայրէ՞Թ։

— Լ՝ճէպտա, միլէԹիմիզ Թարաֆընտանտա, լազըմ կէլէն հէր նէվի մուավէնէթէ հիմմէթ պուլ-լաճա՞գմը տըր։

— Ինշա՛ Ալլահ, ճէհալէթի հալնա տէրէճէյի էվվէլ վէ հէյնէթի ասլիյէսինտէ պագի՞ միտիր . . ։

— Ա՝էրճէմէյի աճիզանէմիզ, կէրէք լիսանճա, կէրէք Թէրճէմէ եանի մաէլճէ, վէ կէրէք սայիր խուսուսճա լէքէյի սէհվ ու խէԹատէն արի գա-լարագ, նիչէլէրին հիճվու խսմհինզա վէ ատա-վէԹինտէն . . . գուրԹուլապիլէճէ՞ք միտիր։

— Ա՝էճ՛ Ալլահ, պէնիի ատէմ իչին, մէկէր-չի Ալլահընդ միսքին՞ միտիր։

— Ի՛յ, պու գատար զահմէթ ու քիւլֆէթէ գարշընդագ պիր միւքաֆա՞Թ։

— Ինշէ՛ պուտուր էն պէօյիւք վէ էն հալնի միւշքի՛լ մեսէլէ։ Ֆէգաթ, Թէրճէմէյի աճիզա-նէմիզի օգուտնաղ բիայէթլէ պէրաբեր, սէհվ ու խէԹատընդ մէնզարէսինին, Թարաֆը խայրխա-հանտան պիլ ֆիւԹուվվէթ ու քէրիմանէ, բէր-տէյի ավֆ իլէ սէԹրինէ հիմմէթ պուլյրուլմասընը-տան պաշգա պիր շէյ պէքլէյէճէք գատար, մէկէր-չի նիւզսիւզ վէ Թամաքա՞ռմըլըզ պիզ . . ։

1863 Ա՝պր. 8։

ԿԱՐԱԳԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

պիր կէճէ տախի խաա—քէօյտէ, քեաղըտ գումար իւ-լէ էլմաս կիպի էյլէնմէք, վէ Ա՝տատա, Պէօյիւք տէ-րէետ, վէ ֆիլան ֆիլան մահէլլէրտէ, իլլա իլլա Ալէմ տաղընտա . . . տուրուր իքէն, օֆԹուրուպտա Եվրօ-պանըն համալարը կիպի, քիհաթ օգուտնագ վէ եազը եազմագ աատէթա պիր շայգընըզդ տէյի՞ միտիր . . . ։

ՍԽՐՍԽՐՔ ԵՒՀՈՒՏՔ

ԵՒ

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՀՐԵԱՅ

ՄՈՒՏԱՏՄԱՄԲ

ՔԻՒՐԻՑԻ ԱՐՋԸՆ ԻՒՐ ԳԼԽԱՒՈՐԸ

ՔԻՒՐԻՑԻ ԱՐՋԸՆ Պէհրինկ նամ տար պօղազ իլէ պյրըմըշ օլան իւրի գլխաւորըներն սօն սինօրլարընը, Եանի Ամպերիա իլէ Ամերիգայի շիմալինին . . . իլսիլ չէօլլերտէն միւրեթթէպ գըյլարընը, Կուխպի (1) օգեանօսուն տայիմի պուզլարը գուշագվարի գուշաթմագտէ տիր։

Ահը իլուլ պիթմիշ վէ սօն պահար զուլմէթլէրի վէ բայրազ ֆուրթունալարը պաշլամըշ օլտուգլարընտան, ղայէթ գլսսա վէ մուսիպէթէնկիշ . . . գուխպի կիւնահիւզլեր եագընտա կիճէլէրէ թահվիլ օլմագ իւզրէ տիր։

Ճարէրէթի լազըմէտէն մահրում, վէ տունուգ զիյալարըյլա, գոյու բէնք մօրա եագըն պիր մահ բէնքտէ կէօրիւնէն բույի ասիւմանը թէնվիր իյլէյէն ափիթապըն գուրսը (2) պի բէրթէվի, տահա հէնուզ ուճագտան եօգարու եիւքսէլմիշ պուլունտուղունտան, կէօղլեր ալմազ վէ ինթիհասը կէլմէդ օվալարը գաբլայան գարլարըն, կէօզլեր գամաշթրըրճը զիյալարընա նիսպէթլէ, բէք սօղ կուն պիր հալտէ կէօրիւնմէքտէ տիր։

Ահզքիւր օվալար շիմալ թարաֆընտան սիյահ վէ հէյպէթլու սիվրի գայալար իլէ մահտուտ պուլունուպ, հարէքէթտէն պիպէհրէ վէ մահճէ թէփէլէրի եիրագլարտա՝ գարլը . . . պուլումլար իչինտէ զայպ օլմուշ, վէ տալ կալար եէրինէ պուզ տաղլարընա մալիք, վէ թահ կիպի տօնմուշ պուլունան պահրը մուհիթ իսէ, մէզպուր գայալարըն տիվասա եըղընթըլարըյլա մուհիթ պուլունմագտէ տիր։

Ահզքիւր օվալարըն շարգ թարաֆընտա Ամպերիանըն հուտուտու շարգըյէսի օլան Ուլիքին պուրնունուն իբի թէփէլէրի արասընտա, գոյու եէշիլ բէնք պիր չիզկի կէօրիւնմէքտէ, վէ տէնիզին սուլարը զայէթ ճէսիմ վէ պէյազ պուզ բարչալարընը . . . օրաճգտան աղըր աղըր սիւրիւքէյիպ կէօթիւրմէքտէ տիր։

Ալէ Պէհրինկ պօղազը տէնիզէն մահէլլտէ իշթէ սրասը տըր։

Նիհայէթ մէզքիւր պօղազընն էն եիւքսէք մահէլէրի էսթէսինտէ, Ամերիգայի շիմալինին սօն ուճարը օլուպ, վէ բալանտըզ թահլարը եըղընթըլարընտան միւրեթթէպ պուլունան Կալ պուրնու նամ պուրուն եիւքսէլմէքտէ տիր։

Հու վասի վէ թահպէն խարապ մահէլլէրտէ պիր սուրէթի գատիմէտէ հիւքմ էթմէքտէ պուլունան տէհշէթլու սօուգլարտան, թահլար չաթլամագտէ, ազաճլար եարը լմագտէ, վէ եէրլէր այընըպ, տօնմուշ նէպաթաթ քէօքլէրի, տիշարը տիշարը ֆընրլամագտէ օլտուգլարընտան, ինսան էվլատընըն օրալարտա թէվաթթուն վէ թէմէլլիւք իւ-

(1) Յիւնէա պիր գարպուզ շէքլինտէ օլուպ, եիւկիրմի տէօրթ սահթտա քէնտի իւզէրինտէ տէօնէրէք կէճէյի վէ կիւնտիւզլու հուսուզլէ կէթիրտիյինտէն, իւզէրինտէ տէօնտիւկիւ չիզկիյէ միվէր իսմի վէրիլիպ, վէ մէզքիւր չիզկինին իբի ուճունա եախստ քիւրէյի արզըն իբի պաշընա ֆօրթ թէսմիյէ օլունուր, Եանի պիրբիսի ֆօրթդէ էյ՛ուէ վէ տիկէրի ֆօրթդէ հէնուդէ, վէ քիւրէյի արզըն տէօրթ բայտա իչ բայը տէնիզ օլուպ, վէ չու անա տէնիզլերէ Օգեանոս իսմի վէրիլիպ, գուխպի Օգեանոս տէնիզտիկի հալտէ, մէզքիւր գուխպպըա եագըն պուլունան տէնիզ անլաշըլաճազը աշիքեար տըր։

(2) Կիւնէշին վէ այըն վէ այըր եըլտըզլարըն կէօզիւմիզ էյ՛ն վէ հէյպէթլու սիվրի գայալար իլէ մահտուտ պուլունուպ, հարէքէթտէն պիպէհրէ վէ մահճէ թէփէլէրի եիրագլարտա՝ գարլը . . . պուլումլար իչինտէ զայպ օլմուշ, վէ տալ կալար եէրինէ պուզ տաղլարընա մալիք, վէ թահ կիպի տօնմուշ պուլունան պահրը մուհիթ իսէ, մէզպուր գայալարըն տիվասա եըղընթըլարըյլա մուհիթ պուլունմագտէ տիր։

Ահզքիւր օվալարըն շարգ թարաֆընտա Ամպերիանըն հուտուտու շարգըյէսի օլան Ուլիքին պուրնունուն իբի թէփէլէրի արասընտա, գոյու եէշիլ բէնք պիր չիզկի կէօրիւնմէքտէ, վէ տէնիզին սուլարը զայէթ ճէսիմ վէ պէյազ պուզ բարչալարընը . . . օրաճգտան աղըր աղըր սիւրիւքէյիպ կէօթիւրմէքտէ տիր։

Ալէ Պէհրինկ պօղազը տէնիզէն մահէլլտէ իշթէ սրասը տըր։

Նիհայէթ մէզքիւր պօղազընն էն եիւքսէք մահէլէրի էսթէսինտէ, Ամերիգայի շիմալինին սօն ուճարը օլուպ, վէ բալանտըզ թահլարը եըղընթըլարընտան միւրեթթէպ պուլունան Կալ պուրնու նամ պուրուն եիւքսէլմէքտէ տիր։

Հու վասի վէ թահպէն խարապ մահէլլէրտէ պիր սուրէթի գատիմէտէ հիւքմ էթմէքտէ պուլունան տէհշէթլու սօուգլարտան, թահլար չաթլամագտէ, ազաճլար եարը լմագտէ, վէ եէրլէր այընըպ, տօնմուշ նէպաթաթ քէօքլէրի, տիշարը տիշարը ֆընրլամագտէ օլտուգլարընտան, ինսան էվլատընըն օրալարտա թէվաթթուն վէ թէմէլլիւք իւ-

միւզէ կէօրիւնէն շէքլ ու հէյյէթինէ ֆօրթ թահպէր օլունուր, գուրսը շէմն, գուրսը գամըր միսլու։

տեմատիկի, վէ էջլէ պիր մէրքէզի սէրտ ու պօրա վէ մէվհու զալնա . . . պուլունան իղլիմին էօղլէթմ Հալինէ ֆէրտի վահիտին ձէսարէթի իտիպ վէ թէհամիւլ կէթիրէմատիկի անլաշըլմըշ իսե տէ, պու ճիւմլէ . . . զարի՞պ Հալ, Պէհրինկ պօղազըլնա . . . այրըլմըշ օլան, վէ իքի տիւնեանըն սօն Հատտլարընը թէչքիլ իտլէյէն մէրքիւր չէօլէրին գարլարը իւզէրինէտ, պազը՞ագ իղլէրի տահի միւշահէտէ օլունմագտա տիր։

Ա՛մերիգա գրիմալարընտա պուլունան իղլէրին ուֆաղլըգլարընա, վէ իտաֆիֆ սուրէթտէ պասըլմըշ օլտուգլարընա նազարէն, պիր գարը . . . ա. Յագլարը իղլէրի օլտուղու, վէ մէրգումէնին իսե մէզքիւր պօղազտան վէ Ամէրիանըն գարը օվալարընտան էօթէտէ գայալըգլարա տօղրու կիթմիշ պուլունտուղու ֆէհմ օլունմագտէ տիր։

Ա՛մմա պու քի Ամէրիկա թարաֆընտա պուլունան իղլէր տահա իրիճէ վէ տահա տէրինճէ օլտուգլարընտան, օրալարտան տա պիր էրքէք կէչմիշ, վէ մէրգումէն տահի մէրգումճ կիպի մէզքիւր պօղազա տօղրու թէվէճճիհ իթմիշ իտուկի անլաշըլմագտէ տիր։

Ա՛մմէզքիւր իղլէրե նազարէն, մէրգում էրքէք իղլէ մէրգումճ գարընըն, իքի տիւնեայը պիր պիրինտէն թէֆրիգ իտէն տէնիղլին աչըղընտա, գարշը պէ գարշը կէօրիւճ պիրճիք իւմիտլէ եօլա չըգարագ, քիւրէյի արզըն պիր պիրինէ մանիա-լիճ իքի ուճ՛ալարընա գատար կէլմիշ օլտուգլարը գըյաս՝ օլունմագտէ տիր։

Յագալի շուրասը զիյատէ էճայիպ տիր քի, կէրի՛ք մէրգում վէ կէրէք մէրգումճ, իքիսի տահի, շու խալի մահէլէրի վէ իղսիզ էօլէրի, տէհշէթամիղ վէ ֆուրթունալը պիր վագթտա իմիար իթմիշլէր տիր։

Վահարիսթանլարտա տիքիլմիշ օլան խաչլար միսիլու, մէզքիւր չէօլէրտէ տահի, էօթէտէ պէրաւտէ նատիրէն նիւքսէլմէքտէ պուլունան նիւզէրէ սէնէլիկ սիյահ չամ ագաճլարընը, պօրալար վէ գասըրգալար նէրլէրինտէն չըգարըպ, վէ բարէ բարչա իսլէտիքտէն պաշգա, թա նիրագ-լարա տահի սիւրիւքլէյիպ կէօթիւրմէքտէ տիր։

Ա՛ռգումանն նօշճուլար տահի, օ ճէհիմ ագաճ-լարը քէօքլէրինտէն սէօքիւպ, վէ պուզ տաղալրընը թէմէլլէրինտէն սարսըտան, վէ պիր պիրլէրի իւզէրլէրինէ նըղըպ օղգըշթըրան, վէ կիւրիւլտիւլու նըլընըրմըշար իլէ . . . գունուր եաֆթէ օլան պիր շէօտա պօրա վէ ֆուրթունա վագթինտէ, պիր պիրլէրինի գարշըլամըշար տըր։

Յ՛ևվէթ մէրգուման սէչյահլարը, թուրթտուգ-լարը նօլտան . . . ասլա շաշմագսըզըն, պիր պիրլէրինի գարշըլատըգլարը, ատըմլարընն պիր սիյագտա օլուպ, տօղրու վէ սըզըճա պասըլմըշ օլտուգլարընտան տէրը օլունմագտա տըր։

Ի՛մտի, թապիաթընը էօյլէ պիր տէհշէթէնկիղ Հարէքէթլէրի հէննկամընտա, վէ ֆիւթուրսուղ սուրէթտէ, տապիմա նօշճուլուգտա պուլունան շու իքի նէֆէրինսան էվլատլարը, ճէպա քիմիէրիտիլէր։

Նա թէսատուֆ, նա պիր մագսէտ, վէ նա տա պիր գազայա մէպնի, հէր նասըլ իսե, էրքէք այաղընըն իղլէրի իւզէրինէ նէտի ատէտ տէմիր գունտուրա չիվիլէրի չուգուրլարընտան միթէչէքքիլ պիր խաչ րէսմի կէօրիւնմէքտէ տիր։

Ա՛ռգումանն հէր կէչմիկի նէրլէրտէ մէզքիւր չուգուր իղլէր գաթը վէ բարլագ գարլար իւզէրինտէ գալմըշ օլտուգլարընտան, մէրմէր գէմիլէր իւսթիւնտէ չէլիք այաղլար իլէ պասըլմըշ կիպի գըյաս օլունմասը ճայիզ պիր Հալտէ պուլունմագտա տըր։

Պիրտէ նակէհան գարանլըգ պիր կիճէ կիւնտիւճ . . . թէագգուպ իղլէմիշ տիր։

Ա՛ղուրսուղ կիճէ . . . Կարլարըն բարլագլըղընտան, նախօտ էմրի ինէքնաս (1) ասարընտան օլարագ Հասըլ օլան, թապիի պիր ալամէթ իգ-թիդաօրնճա, մէզքիւր օվանըն պէչապըղը նիհայէթսիզ տէրէճ՛ատէ, նայրըպ կիթմիկինէն, օլ ապիլ վէ գոյու մահ րէնքտէ կէօրիւնէն գուպպէյի ասիմանն սիյահ կիպի կէօրիւնմէքտէ պուլունուպ, գարանլու վէ տօնմուշ գուպպէյինն էն պալտալէրինտէ պուլունան սօլկուն նըլընըղար իսե ղայպ օլույօրլար կիպի պիր Հալտէ կէօրիւնմէյէ, վէ էթրաֆա պիր տէրի՛ն . . . սուլուգ հիւքմ իթմէյէ պաշլամըշ տըր։

Պու հէննկամտէ Պ՛հրինկ պօղազընա տօղրու, բույի ուֆուգտա, խաֆիֆճէ, նանի էվվէլա խօշ-Հալ, վէ թուլուի մահիթապտէն (այրն տօղմասը) էվվէլ . . . զուհուրա կէչէն մահճէ ըշղա միշահիհ սուրէթէտէ պիր ըշղգ զուհուր իտիպ, կիթմէյէճէ իղտիյատ պուլմայա, վէ էթրաֆա շէօլէտար օլարագ, պիր խաֆիֆ գըղարթը քէսպ իթմէյէ պաշլատըգտան պաշգա, գուպպէյի ասիմանընն իսե տիկէր թարաֆլարընը զուլմէթի լէյլ գարլատըղընտան, ճիւզիճէ ագտէմ բանա սուրէթէտէ կէօրիւնմէքտէ պուլունան օլ վասի վէ պէչապ օվալար, սիյահ չուր սէմտատէն կիւճ իղլէ ֆարգ ու ֆէհմ օլունապիլմէքտէ պուլունմուշտուր։

Պիրտէ մէզքիւր գարանլըգ հէննկամընտա գարմագարըշ վէ էճայիպ սուրէթէտէ կիւրիւլթիւլէր վուգու պուլմայա պաշլատըղընտան, պիր թագըմ կիճէյէ միւհէտալիղ իրի գուշլարընն շամամթամ իւղրէ ուչուշմագտէ, վէ նախօտ նօրուլուպ քէնտուլէրին շաշըրտըգլարընտան, բույի զէմինէ նագըն կէչէրէք գանմագտէ պուլունտուգլարը սույի զանն օլունմուշ իսե տէ, հիչ պիր գուշ սէտասը իշխիտիլէմէտիկինտէն, շու տէհշէթամիղ Հալնն տահի տիկէր շէյ օլմայուպ, անճագ հայվանաթընն էն վահշիլէրինտէն էն զարարսըզլարընա վարընճայա գատար, պայիսի խէվֆ ու հիրասլարընտան պուլունան ալամէթի սէմտվի յէլէրտէն պիրխինին նագլաշմագտէ, նանի գուհէպի իգլիմ-

(1) Պիր օտան բարչաղը սույա օտգուլտուգու Հալտէ գըրըմըշ կիպի կէօրիւնմէյէ, ֆիզիգա իյի իգթիդաօրնճա պիր ալամէթ օլուպ, վէ շու ալամէթին սէպէպի՛ իսե, ըշղըն զիյալարընն կէօղիւմիւզէ էյլէ կէօրիւնմէյէ օլաուղունտան, մէզքիւր Հալէ էհէմմա թէսմէյէ օլունուր։

լէրսե էքսէր տէֆա բէք նիւմայիշլի հէյյէթաէ ղուհուրա կէլէն ֆէճրի (1) շիմալինին պիրտէն պիրէ . . . բէրթէվէնսազ օլմագաէ խաուկի անլաչըմայա պաշլամըշ տըր։

Թույի ուֆագաա (2) ղայէթ բարլագ պիր ևաբըմ քիւրե չէքլի թէչէքքիվ իմմէյէ պաշլաչըղ, քիւրէյի մէղքիւրէնին մէրքէղինտէն խէ, հատտ ու հիսապսըղ զնյալար սիւթնէվարի վէ կէօղէր գամաշաղըրճը սուրէթաէ էթրաֆա ինթիշարէ, վէ պիլա նիհայէ թա պաշևալարա գատար նիւքսէլմէյէ պաշլատրգլարընտա, բույի ասիւման, գարա, վէ տէրևա . . . քևաֆֆիէթէն միւնէվվէր օլուպ, վէ մէղքիւր քէսկին զնյալար, ևանկըն ամէշլի զնյալարը միսիլու չէօլտէքի ևարլարա տաճի աքս իթիհքլէրինտէն, պուղարտան միւրէթթէպ տաղարըն մահճէ թէվիլէրինէ ճիւղճէճ գըղարթը վէրմէքաէ, վէ տիւնանըն իքի գըթաղարընտա քևային նիւքսէք վէ սիյահ գայալարա տանի գոյու բէնք պիր գըրմըզըղ պահշ իլէմէքաէ պուլունմուշ տուր։

Ֆէճրի շիմալի իճրայի բիւր իհթիշամը ագըպինտէ նաճաշ նաճաշ սօմայա պաշլայըպ, չէօլէյի քէսկինլէրի իսէ, պիր նուրու բիւր տիւման իչլէ սէօնիւպ մահվ օլմուշ տուր։

Պու սըրատա արազիյի մէղպուրէտէ էքսէրիյա րունիւմայի զուհուր օլան սէրապ (3) նամ ալամէթի նուրանիյի էէկեանէ ասարը զարիպէսինտէն օղարագ, պիր տէնիղ պօղաղըլը Ամպերիատան այրըլմըշ պուլունան Ամերիգա գրթասը, կիւյա պիր քէօրրիւ վասէթասը լը պիրըէշտիրիլէպիլմիշ կիպի, պիրտէն պիրէ, պիր պիրինէ միւհագ պիր հէյյէթի աճիպէտէ կէօրիւնմէյէ պաշլայըպ, վէ օղ անտէ իքի թարաֆը բույի զէմինի գարաթմըշ օլան շէֆֆաֆ (4) վէ մահճէ պիր տիւման, ևաճատ պիր պուխար տէրուննինտէ, իքի նէֆէր ատէմ սուրէթիլէրի կէօրիւնմէսի, վէ մէրգումանտէն պիրիսինին էրքէք օլուպ, Ամպերիյա պուրնու իւզէրինտէ տիղ իւսթիւնէ կէլմիշ, վէ գօլլարընը Ամերիգա թարաֆընա տօղրու գալտըրմըշ օլտուղու հալտէ, պիր մէյյուսիյէթի ազիմ իզհարընտա պուլունմասը, միւշահէտէ օլունմուշ տուր։

Վէզաղիք Ամերիգա գրթասընտա պիր կէնճ վէ կիւզէլ դարընը, բույի ասիւմանը կէօսթէրէրէք . . . մէրգում էրքէյին հարէքէթի բէրիշանի վէ միւէլլիմսինէ ճէվապ վէրմէք իւզրէ պուլունտուղու կէօրիւմիւշ տուր։

Չէճրի շիմալինին սօն զնյալարը արասընտա, մէղքիւր իքի ատէտ իրիճէ թասվիրլէր սօլկուն վէ տիւմանը սուրէթաէ չէնտ տագրգա էօյլէճէ թէճէսսիւմ իյլէտիքտէն սօնրա, տիւմանը մէղպուր ազար ազար գաթրլաշմազա հիւզ թուտուգտա, ճէվանիպի էրպաայա պիր զուլմէթի ազիմ չէօքիպ, քիւլլի շէյ մահվ ու նապէտիտ օլմուշ տուր։

Վհիւրէյի արզըն իքի հնթիհասը վէ գութպի պուզլար տէրևասը օլան էօյլէ պիր տէհշէթէքշա մահէլլէրտէ, շու պիրպիրինէ թէսսատիւֆ իտէն իքի նէֆէր շախսլար աճէպա նէ՞րէլէրտէն կէլէմէքտէ, վէ էօյլէ պիր սէրապը քէղզապ (ալտատրճը) սայէսինտէ ճիւղճէճ միւլհագաթա նայիլ օլապիլտիքտէն սօնրա, պիր սուրէթի էպէտիտէ պիր պիրինտէն ճիւտա տիւշտիւրէր գանն օլունան, մէրգուման իքի նէֆէր մախլուգլար, աճէպա քի՞մէր խորէր։

ԳԼՍՄԸ ԷՎՎԷԼ

ՖՕՂՕՆ ՊԱՐՆ ԽՈՆԱՐ

ՓԸՕԼԸ ԻՎՎԻԼ

ՄՕՐՕԳ

Պին սէքիզ հիւզ օթուզ պիր սէնէսի թըշրինի էվվէլի սօնլարընտա, հէնուզ կիճէնին գարանլըղը պասմամըշ օլտուղու հալտէ, ևալընըզ պիր գարալը բէնճիրէսի պուլունուպ, վէ չաթլագ տիվարլարը տէօրթ փիլիճլի պիր պագըր գանտիլ իլէ ըշըգլանմագտէ օլան վասի պիր ամպարըն պօտրումու գարուսու քէնարընտան եօգարու տօղրու աշմըշ պիր էյրէթի նէրտիպանըն պաշը կէօրիւնմէքտէ պուլունուր։

Ամէզքիւր ամպարըն տէօշէմէսի իւզէրինտէ էօթէտէ պէրուտէ պիր չօգ էտեվաճ, մեսէլա տէմիր զնճիրլէր, ինճէ չիվիլի թասմալար վէ լալէլէր, էյէ տիշի կիպի տիշի ևավաշալար, էք-

(1) Պու ֆէճրի շիմալի զայէթ էճայիպ, զայէթ կիւզէլ, վէ կէօրմէյէ շայան պիր ալամէթ տիր քի, Ամպերիա թարաֆլարընտա չօգ զուհուրա կէլմէքտէ տիր, շէօյլէ քի, եվվէլճա ուֆուգտա կէճէլէյին պիր տիւման կէօրիւնմէյէ պաշլայըպ, պատէհու մէղքիւր տիւման եարըմ գունպէ շէքլինտէ պիր բշըղա թէպտիլ օլտուգտան սօնրա, օրթա էէրինտէն պաշլայարագ հէր թարաֆա, բէնկճամուշ զնյալար եայըլմայա պաշլար. վէ պատէհու թէրէօհինէ տօղրու նուրտան պիր թաճ նիւքսէլմէքտէ պուլունուր, վէ պէօյլէճէ խայլի վագթ տուրտուգտան սօնրա, եավաշ եավաշ զայէ օլուր։ Գուխպարա եագըն թարաֆլարտա շու ալամէթ հէման հէր կիւն վուգու պուլմագտէ իսէ տէ, հէր կիւն բէք կիւզէլ կէօրիւնմէյէպ, պազը կիւն հիչ կէօրիւլմէզ պիր հալտէ պուլունմագտէ իտուկի գըյաս օլունմագտէ տիր, վէ պու ալամէթ, պազէն պաշգա մահէլէրտէ տախի կէօրիւլմիւշ տիւր։

(2) Տաղ օլմայան պիր թարաֆա պագըյտրգը սուրէթաէ, կէօղիւմիւզէ կէօրիւնէն կէօյ իյէ էէրին այրըլմասը, նանի կէօյ իյէ էէրին աբա էէրինտէ գալան չիկկիյէ, ուֆուգ (Հորիզոն) տէնիլիր։

(3) Եիննէ բշըղ իգիթիզասըճաճ, կէրէք սու իչինտէ կէրէք հավատա, վէ կէրէք Ըրասխան չէօյէրինտէ, ագաճլարըն, պինալարըն վէ ատամլարըն ուզագտան թէբէսի աշաղը կէօրիւնմէսի տիր քի, քէզալէք ֆիզիգա իլմինէ տայիր պիր շէյ օլուպ, իսմինէ «էրո» տէնիլիր։

(4) Շէֆֆաֆլըգ օլ շէյտիր քի, պիր թարաֆտան պագըյտրգը հալտէ, օ պիր թարաֆը կէօրիւնիւր, մեսէլա, ճամ, սու հավա եէայըն։

սէրլի Էանէքլէր, օտուն սարլը ուզուն չէլիք չըպըկլըր։ պիր քէօչէտե տախի գուրշունճու մանկալը կիպի պիր քիւչիւք մանկալ, իչինտե գուրու նանկալար, իւզերինէ քէօմիր խոխիճ օլունմուշ, չէչլէքի, անինտե նանըպ Թուխուշմագ իչին, անճագ պիր քիւչիւք գըզըլճըմա միւհթաճ, վէ շու տէհչէհէնկիզ, տարմատաղըն վէ ճէլլատլէր սիլահ Թագըմլարընա պէնզէյէն էնկէզլէրտէն պ՛րազ տահա կէրուտե, պիր սանտըգ իւսթիւնտե, էսկի զէմանի սիլահլարընատն գալմա զայէթ ինճէ վէ չէլիքտէն կիպի զայէթ եուճշագ հալդալարատան միւհեմմէթ պիր զըրհ նաչըլմըշ, վէ նանընտա տախի Թէմիզ սուրէթտե վէ Համմա գայիշլէրի տախի պէրապէր օլարագ, տէմիր գօլուգլար վէ տիզիքլէր վաղ օլունմուշ օլտուգատն պաշգա, տիկկր Թարաֆտա պուլունան պիր Թագըմ ախէր սիլահլար, նանի սարլարը տիշպուտագ աղաճընտան, ուճմարը իչէր կիվլի իքի ատէտ գավի խաֆիֆ վէ Համմա իւզերլերինտե Թաղե Թաղե գան էքքէլէրի կէօրիւնմէքտե օլան ուզուն մըղրադլար, մէզքիւր սիլահլարըն սայլարընը արԹընըմագտե, վէ իքի ատէտ, ինչրօլ նամ մէմլէքէթինէն չըգան մէշհուր գարապինալարըն տախի տօլմուշ վէ աղըզլանմըշ օլտուգլարը Թագտիրտե, շու տէհչէհէնըն չօղատն էյլէ չէչ պիր Թէքմիլիք վիրմէքտե իտուկի կէօրիւնմիշտիւր։

Չէգամի էճայիպի շուրասընտատը քի, էօյլէ պիր գան ու գաճմագլէ վէ զատր ու զուլմ մախսուս սիլահլարա վէ էնկէզլէրէ Թախսիս գըլընմըշ օլան մահէլտե, զայէթ մուղայիր վէ գարըշըգ օլարագ, մէճմուայը էշտայը սայիրէ, նանի ուճաճրգ ճամ սանտըգլար տէրունինտե նէվպէնէվ Թէապհէլէր, միտալար, (1) Ինին-տէյէ լէր, (2) միւպարէք սու Թասլարը, չէրճիվէլի ալիզլէր բէսիմլէրի, վէ նագըն կիւնլէրտե իճրալարը կէօրիւլմիշ, վէ Չէրիպուրկ շէհրինտե մահիճէ վէ գապա քնաղտալը իւզերինէ պասըլմըշ էնվայի միւճիվլէրը քիճագճըգլարը պուլունմագտե օլտուգ, հաղրէթի Խսանըն կիւյա քէնտի իւմմէթինտէն պիր սատըգ քեսէ Խիճագէն, խաճճը տեսնի չէրիճիլէ նազմըշ օլտուղու պիր գըճա մէքճուպուն սուրէթի, վէ 1831 վէ 1832 սէնէլէրինտե, Չէրանսանըն, տէհչէհէլու տինսիզ իքլերտե վէ խոխիկալ պէլալէրինտե պուլունաճաղընըն, բէշինան խապէր վէրիլմիշ իտուկի տախի պահա ու պէյան օլունմուշտուր։

Մէգքիւր ամպարտա պուլունան պիր նան տիրէյի իւզերինտե, Հօգագապալարըն քէնտի խաբիճի Թէմիզլակնաչլարը էանիտնտե սիւս վէ կէօսԹէրիշ նիչէթիլէ ասատգլարը բէսիմլէր միալու պէզ իւզերինտե միւբեսսամ պիր բէսիմ ասլըմըշ օլուպ, վէ պուտնուն իսկ սէպէպի, մէգքիւր բ՛սիմին խայլի վագրըճտան պէրու տօլարը պիւքիւլու գալմըշ օլմասը հասէպիլէ, պիրազ հավա ալատագ չիւրիւմքտեն պէրի օլսուն նիչէթինէ մպնի պուլունտուղու գավիհէն գըչաս օլունմուշ, վէ մէգքիւր բէսիմին իւզերինտե տախի շու ամիտէքի քէլամլար օգունմուշտուր։

"Ինէչղամպէրլիք շերեֆիչիլէ միւշերէֆ պուլունան Ինկաս Ա՝օրօգուն շայանը իւմն իւ իմիգատ, վէ բէվայի Թիղքնար ու նատ սուրէթտե խրիսԹիչանըզդ պագընտա վուգու պուլան հիտայէթի, վէ 1828 Թարիխինտե Չէրիպուրդա մուվասէլէթի"։

Մէգքիւր բէսիմ իճրատ մէրԹէպէ պիւյիւք, բէնկի զայէթ պօզուգ, վէ նաղըլարը աչ՝ըր սուրէթտե գապա պուլունտուղու հալտե, իչէ Թագսիմ օլունմուշ օլուպ, հէր պիր գըսմընտա իսկ, մէրգում բէչղամպէրին Թէրճիւմէչի ահ՝ալինի Թէչգիլ էյլէչէն, էօմր ու Թէպչիւչիւ պաշըճա իչ գըԹասըներն, պիր՝ր գըԹասը նագշ ու պէյան օլունմուշ տուր։

Շ էօյլէ քի, մէգքիւր գըսմլարըն պիրինճիսինտե, պէչաղա չալար սարըճա վէ ուզուն սագալը, վահշի չէհրէլի, արգասընտա, Ինկէրիայի շիմալի նապանի Թայիֆէչէրի միսիլու, պիր նէվի կէյիք տէրիսի, պաշընտա սիչահ Թիղքի տէրիսինտեն Թէբէսի գուղղուն պաշը պիր գաղագ, վէ լէհճէսինտե ասարը տէհչէհէի տէրքնար պիր ատէմին ալԹուն բէնկինտե ալԹը բէս իրի քէօբէքլէր գօշուլմուշ օլան պիր գըզաղըն իւզերինտե էյրիճէ տուրմուշ օլմասը, վէ մէգքիւր քէսրէքլէրին գըզաղը գարլարըն իւզերինտեն գայտըրարագ նէօրիւԹմէքտե, վէ պիր Թագըմ, մէրգում ատէմի, քէօբէքլէրի վէ Համմա գըզաղը տախի Թագըմըլըա նուտաճագ տէրէճէտե աղըզլարընը աչըպ հէվինագ տիչլէրինի սըրըտան, վէ շու խուսուստա գուտրէԹի միւիրէմԹէչլերի պի իշԹիպագ կիպի կէօրիւնմէքտե օլան Թիղքի, գուրտ վէ այը միսիլու վահշի ճանվէրլէր սիւրիւլերինին էօնլէրինտեն գօշուպ գաչմագտե օլտուղու կէօրիւլմիչ, վէ շու բէսիմին ալԹ Թարաֆընտա տախի, շու զիրտե քի նաղըլար օգունմուշ տուր։

"1810 սէնէսինտե, Ինկաս պուԹքէբէսի օլտուղու հալտե, վահշի ճանվէրլէր էօնիւնտեն գաչմագտատը։"

(1) Միտալ լուզէթի լաֆինճէտեն վէ Եուննան լիսանընտան ալընմըշ օլուպ, մատէն տիմէք իսկ տէ, զէմանը աճիթտե պիր չօգ միլէԹլէրճէ մատեն ագճէլէբէ միտալ իսմի վէբիլտիքտեն պաղգա, ասնարպարտա մէգճէպ խրատմէֆինտե տախի խոխիճայի ճայիգ կէօրիւտիկիւնտեն, իւզերլերինտե պիր Թագըմ ագիզլէր Թաազիրլէրի վէ տուտայր պասըլմըշ, վէ Փափալար Թարաֆիրընատն Թագտիս գրընտագ, ասֆալարա վէրիլէն մատեն բարչալարընա տախի Դ՞ռ՞լ տէհնիլմիշ տիր քի, տայիմա Գահմօյէք մէգճէպինտե պուլունան նիչէքէանըն Թէսպիհինտե վէ պօյնուննատա կէօրիւլէ կէլմիշ տիր. վէ Էվլօփատա տէվլէԹլէր վէ շերքէԹլէր Թարաֆիրընատն, կէրէք ասհապը շէճատէթ վէ սատտագաԹա, վէ կէրէք էհլի հիւնէր վէ սանատաԹա, Թէչվիգ ու Թէրղիպ նիչէթինէ էյԹա վէ իհսան օլունան էնվայի մատեն բարչալարընա տախի Դ՞ռ՞լ տէհնիլըր։

(2) Կէրէք պիր նիքահտան ասնրա Թազե կէլինէ, վէ կէրէք նէնի վաֆիֆ օլունան չօճուղա Գահմօյէք բարաալարը Թարաֆընտան բիշքէշ սունուլան, վէ գալըպտա իւզերինէ սուրէթի վէ տուա պասըլմըշ օլան պալմուճու բարչալարընա Ինին-տէյէ տէհնիր իսկ տէ, տահա պաշգա մանասը տախի վար տըր։

Իէսիմին իքինճի գըսմընտա, Ա՛օրօգ, սաֆվէթի գալպ իւզէ պիր պէյազ վաֆթիդ կէօմլէյի կիյմիշ, վէ էլլէրինի պիր պիրինէ գավուշտուրմուշ օլտուղու Հալտե, արգասընտա պիր ուղուն սիյահ լիպաս, վ պօյնունտա պիր պէյազ պօյուն պաղը պուլունան պիր ատէմին էօֆկինտե տիդ իւզէրինէ կէլմիշ, բէսմին պիր քէօշէսինտե սերթի չէհրէլի իրի պիր ատէմ տուրմուշ, պիր էլինտե պիր թրամփէթա, վէ տիկկը էլինտե տախի ալթընտէն պիր գըլըճ թուվվուշ օլտուղու, վէ աղըզընտան սիյահ պիր գօրտէլա չըգմագտե, վէ իւզէրինտե տախի գըսմըդը եազըլար/լէ, չու ալթինտէքի քէլամլար պուլունտուղու կէօրիւլմիշ տիւր։

"Ա՛օրօգ բուվթիէրէսի իքէն, վահշի ճանվէրլէրտէն գաչար իտի, լաքին Ֆրիպուրկտա հիտայէթ նէթիջէրիք իրիսթիան օլուպ, վէ վաֆթիդ գըլընտըզընտան, արթըգ շիմտիտէն սօնրա վահշի ճանվէրլէր քէնտի հուզուրունտան գաչաճագտըրլար։"

Ա՛գըգաթէն, բէսմին իւչհինճի գըսմընտա մէրգում նէնի իրիսթիան էյրիճէ տուրմուշ, սուրէթի ու հէյկէլինտե պիր զըրուր, պիր թաֆրա վէ պիր էսէրի զաֆէր կէօրիւնմէքտե, արգասընտա պիր մավի էլիսե գաթմէրլէնիպ տալկալանմագտա, պաշընը միւնէքէպպիրանէ պիր թարդտե թուվվուշ, սօլ էլինի ույլուղու իւզէրինէ գօյմուշ, վէ սաղ էլինի տախի իլէրու տօղրու ուզաթմըդ օլտուղու Հալտե, սիւրիւ սիւրիւ գաբլանլարը, սըրթլանլարը, այըլարը վէ արսլանլանը թէրէլէյէլէք քէնտի բարմաղըզլարընտան իչէրու սօգմաղէ մէշղուլ, վէ մէղքիւր Հայվանաթըն իսե, գօրգու վէ իթաաթ իւզէրէ տիշէրինի իչէրու իչէրու չէքերէք, կիտիպ մէրգուման այագլարընա սիւրիւնմէքտե օլտուգլարը միւշահէտե օլունմուշ, վէ մէղքիւր րէսմին ալթընտա տախի շու աթիտէքի քէլամլար օգունմուշ տուր։

"Իննաս Ա՛օրօգ խրիսթիան օլմուշ օլտուղունտան, վահշի ճանվէրլէր այագլարընա սիւրիւնմէքտե տիրլէր։"

Ա՛էգքիւր րէսիղէրտէն պիրազ էօթէտե պուլփէրէսի Ա՛օրօգուն, հէման խրիսթիյանըզը գապուլ իտէր իթմէզ, թաապհաթըն խարիճինտե, վէ անճագ պիր գուտրէթի Իլահիյէ մաղհար պուլյրուլմասը էսէրինտէն օլարագ, Հատտէն զիյատե թէհհայիւրե շայան սուրէթտե միւճիզէլէր /ճքրասընա միւգթէտիր օլմասընտան, էն զիյատե վահշի Հայվանլարըն տախի, մէրգումանն շու գուտրէթի ղարիպէսինտէն ազատէյի սէր ու բայ իտէմոտիքլէրի, վէ մէրգում գահհարը վուհուշուն (ճանվէրլէր իլէ ճէնքլէչիճի) քէնտի ղայրէթի ու ճէսարէթինի իղհար նիյէթինտէն զիյատե, մահզա Ա՛աղգ թէալնա ալիմ իւչհան Հաղրէթլերինին իղզ ու շէրեֆի թէքսիր ու թէկմիլտի նիյէթինէ մէպնի, մէղքիւր Հայվանաթ իւզէրինտե իճրա իյլէտիկի, գուտրէթի ղարիպէսինէ շուհուտու սատըգա սայըլմասը, սայիր ամէլլէրի պահս ու պէյանընտան իսթարէթ պուլունան, վէ Ֆրիպուրկտա պասըմըզ օլան տէնքլէր տօղուսու նիչէ քիմսայհզըգլար կէօրիւլմիշ շէյիւ . . . .

"Իէրէնկի ամպարըն իչինէ աչըլմըշ օլան պօտրում գափուսունտան, եապանի, քէքրէ, սերթի վէ նաֆիզ գօգուղու պիր բիւղկնար չըգմագտե, վէ արալըգ արալըգ տախի ղայէթ գուվ/էթլու վէ կիւրիւլմիւլու պաղէն խօրուլտամա, վէ պաղէն տախի իրի կէօխտէլի հայվանլարըն աղըրլըգլա նէքէ տիւշիւպ հայրլարգլարընտա զուհուրե կէղէն սեպէր միսիլու, անլաշըլմազ շամանթալար իլէ պէրապէր, տէրինտէն տէրինտէն սօղուգ ալմա սատալէրի իշլետիլմէքտե պուլունմուշ, վէ ամպարըն իչինտե իսէ, բէյղամպէր տէնմէքլէ միւշէրէֆ Ա՛օրօգ նամ գահհարը վուհուշտան պաշգա պիր քիմսե կէօրիւլմիշ տիր։

Ա՛օրօգ գըրգ նաշընտա, օրթա պօյնու, արըգ աղալը վէ զիյատեսիյլէ զայիֆ պիր քէս օլուպ, արգասընտա իչի սիյահ վէ նիւգնի գան բէնկինտե գըրմըզը վէ ուղուն պիր քիւրքէ տօղանմըշ, լէհճէսի թաապհն պէյազ, ֆէգաթի վագթի սատալմէթինտէն պէրու նօրճունուգտա կէղմիշ օյտուղունտան գըզարմըշ թուվ րէնկի քէսպ իթմիշ, սաչլարը սարրճա /է գումպի թայիֆէլէրէ մահսուս պուլունտուղու միսիլու, հէմ սօնուգ վէ հէմտե սերթի օչմասը սէպէպինտէն, ումուզլարընտան աշաղը օտուն կիպի սարգմագտե, պուրնու ինճէ հէմ սիվրիճէ վէ էյրիճէ, տիշարը տիշարը չըգմըշ օլան նանագ քէսիքէրինի, սարըյա չալար պէյազ սագալը գաբաթմագտե, վէ մէրգումուն լէհճէսի, կէօզ գաբագլարընըն զիյատե աչըգ վէ զիյատե գապարմըշ օչմասը ճիհէթիլէ, կէօզլէրինին պէյազ չէվրէլի . . . գըրմըզը պէպէքլէրինին տիշարը տիշէր կիպի կէօրիւնմէքսին-տէն պիր աճայիպ հէյկէթ քէսիլ իթմէքտե, վէ ֆէվգ էլ ատե սուրէթտե տիք տիք պագըշլարը, հայվանաթ իւզէրինէ հագըգաթէն պիր էսէրի սիհր ու խէվֆ իրաս իթմէքտե պուլունուր իսե տե, պու ճիւմլե նինէ Իէյղամպէրի մէրգում, հայվանաթը մէզպուրէյի իթաաթա կէթիրմէք զըմընտա, էթրաֆընտա մէվճուտ վէ Հաղըր պուլունան սիյահլարըն վէ էնկէլլէրին իսթիմալինտէն ասլա սարֆը նաղար իթմէտիկի տախի անլաշըլմըշ տըր։

Ա՛էրգում պիր բիչհաճթա էօնիւնտե օթուրմուշ, էնվաիթէսպիհլէր իլէ, վէ ղայէթ սօֆու ատէվլէրէ միւթէաալիգ սայիր ցունճագլար իլէ տօղու պիր քիւչիւք սանտըգճա աչմագտե, վէ հիւնէրլի քիլիթլէր իլէ գաբանմըշ օլան էքինճի իչինտէն հէմ միհրլէնմիշ, վէ հէմտե իւզէրլէրինէ եալընըզ հրուֆաթտան միւրէթթէպ նիւմէրօլար իլէ իչարէթլէր եազըլմըշ օլան պիր չըգ մէքմուպ զարֆլարը չըգարտըգտան, վէ մէղքիւր պօղչէլէրտէն պիրիհսինի ալարագ քիւրքիւնիւն ճէպինէ գօյտուգտան, վէ թէքբարէն սանտըգճանընն իչինի հիւնէրլի քիլիտ իլէ քիլիթլէտիքտէն սօնրա, եինէ սանտըգչըզը էվվէլբի կիպի բիչհաթանընն իւսթիւնէ վազ իթմէքտե պուլունուպ,

վէ շու վուգուաթ իսէ, էօյլէ թաամ՞ընտան սօն֊
րա, ալաֆրանգա սաաթ տէօրթ բաատէլէրինտէ,
Շ իմալ թաթաքընտան Ֆրանսայա տօղրու կէ֊
լինէճէք եօլտա, Ա իրիսգա նագրընընտա քէսկին
Ո՞օգէրն նամ պիր քիչի՞ք քէօյտէ պուլունան,
վէ պիր թանէճիք օլուպ Ֆօգոնպլան խանը տինմէք֊
լէ մէշհուր օլան խանտա վուգու պուլմուշ տուր։

Պու հէնկամո՞ն պիրազ սօնրա, պիրտէ նէր
ալթընտան իշտիրմէյէ պաշկայան պօղնուգ սէսլի
պիր կիւրիւլթիւսէն, պաշտաէ ղիքրի կէչէն ամ֊
ֆար սարսըլմայա պաշլար, վէ անինտէ բէ՞յղամ֊
պէր Ո՞օրօգուն, թէհտիտանէ պիր սէս իլէ, նիւ֊
զինիւ պօտրում գարուսունա տօղրու չէվիրէլէք։
— Նուտա՞, Նուտա՞ (Նուգա) սո՞ւս օ՞լ — տէ֊
յու պաղըրմասը իշտիրլիր։

Օլ արաբա, եիրագտա բաթնայան նըլըրըրմ
կիւրիւլթիւսիւ կիպի տէհշէթամիզ վէ սաղըր սու֊
րէթաէ պաշգա պիր կիւրիւլթիւ սէտասը տախի
իշտիրլիքտէ պուլունուր։

Ո՞օրօգ այաղա գէլգարագ, — Վայի՞ն (Վա֊
յէն), սո՞ւս օ՞լ տէյու պաղըրըր։

Պիրտէ շու արաըրգտա թարիֆտէն միւսթէզ֊
նի պիր վահշէթի իւզրէ, տիկէր պիր իւչիւնճիւ
կիւմիւրթիւ տահա իշտիրլիքտէ պուլունուր։

Վ է պու տէֆա Ինէյղամպէր նէրինտէն սըղ֊
րայըպ քէրէնկէ տօղրու գօշարագ, նալընըղ իս֊
մինի իշտէնէ տէհշէթի վէրէն, վէ քէնտիսի կէօ֊
րիւնմէքտէ օլմայան իւչիւնճիւ պիր Հայվանա
խիթապէն

— Ն՞օլի՞մ, սէսի՞նի քէսէճէ՞քմիսին, նօգսա . . .
տէյու պաղըրըր։

Վահհարը վուհուշուն նանի Ո՞օրօգուն նէ
թէհտիտանիզը (գօրգու վէրմէք) միւքէրրէրէսի,
վէ նէտէ զաթէն գուլագլար ալըշ՞րշ օլան սա֊
տայի Հաքիմանէսի, Հայվանաթա ասլա թէէսիր
իթմէտիկինտէն, մէրգումուն միւրատ իթտիկի
սուսլուգ Հուսուսէ կէմէտիքտէն գաթինազար,
մուղայիրի օլարագ, պիրտէ անինտէ վահշի ճան֊
վէյլէրին մէղքիւր կիւրիւլթիւլէրինէ պիր չօգ
Ամանսն քէօրէքլէրինին ավլամալարը սատասը
տախի զամ՞ ու իլավէ օլունմագտէ պուլունուր։

Օլտէմ Ո՞օրօգ էլինէ պիր մ՞ղղագ ալարագ,
Նէրտիպանէ նագլաշըպ աշաղը ինմէք իւզրէ Ի֊
քէն, մէրգումու Նէրտիպան իւղէրինտէ պիր ա֊
տէմ գարշըլար։

Ո՞օրօգու գարշըլայան, էսմէր չէհրէլի վէ կիւ֊
նէշ չալկընը, պաշընտա գինճապի րէնքտէ, քէ֊
նարլարը էնլի վէ միւտէվվէր պիր շարգա, ար֊
գասընտա նէշիլ չուհատան պիր գրսսա մինթան,
քէղալիք այագլարընտա այնի չուհատան պիր կէ֊
նիշ բանթալօն, պիր ատէմ օլուպ, պօյնունտան
գայիշէր իլէ ասլըմագտէ օլան չանթատան պաշ֊
գա, պագլարընա կիյմիշ օլտուղու մէշին թօղ֊
լուգլարըն թօղլարա վէ թօփրագլարա պուլան֊
մըշ օլմասը, մէրգումուն ղայէթ ուզագ պիր մա֊
հէլտէն կէլմիշ խուսկին պէյան իթմէքտէ պու֊
լունուրլար։

Ո՞էրգում Նէրտիպանտէն նօգարու չըգար
չըգմազ — Էհ՞ Ա՞ղան պէյլալարընը վէրսին շու
մէղուն Հայվանլարըն, դանն իտէրսին քի, նալընըղ
իւչ կիւն տիւր պուրատա նօգատում տէյու, Հէման
պիւթիւն պիւթիւն պէնի ունուրմամուշլար տրր . . .
Նուտա բէնչէսինի, քէնտի գաֆկսի տէմիր բար֊
մագլըղլարը արասընտան տիշարը սալմըշ . . .
վէ Ա՞օլիմ իսէ, գուսուրմուշ պիր շէյթան կիպի
նօգարու նօգարու սըղրամագտէ . . . ատէպա
պունլար պէնի թանը՞մայօրլար մը — տէյու Ա՞էմ
չ՞ լիսանը իւզրէ պաղըրմասընտա, Ո՞օրօգ տա֊
խի կէրչի այնի լիսան իւզրէ, ֆէգաթի խաֆիֆճէ
պիր էճնէպի թէչաֆֆուղու իլէ . . . մէրգու֊
մա ճէվապ վէրիպ,

— Վա՞ղը, խայրը՞ Հավատիսմի կէթիրտին նօգ֊
սա խայրըսը՞ղ մը — տէյու, իղթիրապի գալպիւզէ
մէրգումա սիւալ իտէր։

— Ա՞վվէթ էֆէնտիմ խայրը՞ Հավատիս . . .

— Ո՞էրգումանը բասթ կէթիրէպիլտի՞ն մի։

— Ա՞վվէթ էֆէնտիմ, տիւնքի կիւն Ա իթթէմ֊
պէրկսէն իչի սաաթ մէսաֆէտէ . . .

— Ա՞շհա՞մտիւլլահ, էլհա՞մտիւլլահ։

Ո՞օրօգ շու սօն ճէվապընտա մահգուղիյէթի
ու մէմնունիյէթի ալնմէ իւզրէ, էլէերինի պիր
պիրինէ գավուշտուրտուգտան, վէ Հայ Հա՞յ, օ֊
նա հիչ շիւբհէ իսթէմէդ . . . ղիրա, Ի՞ուսիս֊
տան Ֆրանսայա կէլինմէք իչին, օնտան պաշգա
հիչ պիր եօլ եօգ տուր . . . մէրգումանըն Ա իթ֊
թէմպէրկ իլէ Ա իրիսգա արասընտա բասթ կէ֊
թիրիլէպիլէճէքլէրի զըմնընտա, պինտէ տօգուղ
նիւզ տօգսան տօգուղ իտտաա իտէպիլիր իտիմ —
տէտիքտո՞ն սօնրա, — Ի՞ՀՂ, իշարէթլէրի՞ նասըլ
պուլտուն, ասղրո՞ւմա, Թըպգըսը՞ մ՞ը — տէյու
մէրգումա սիւալ իտէր։

— Ա՞վվէթ, տօստօղրու, թամ վէրտիկինիզ Ի֊
շարէթլէր իւզրէ, շէյլէ քի, իչի նէֆէր մա֊
ղէմնաք կէնճ գրզլար, պիր բէս պէչալ աթ,
ուզուն պըլըգլը պիր իսթիխար, վէ մէրգումուն
պաշընտա պիր մահ զապթիյէ շաւգասը, վէ արգա֊
սընտա տախի գինճապի րէնքտէ պիր Հարմանի . . .
վէ պէրապէրլէրինտէ պիրտէ Ա իպէրնա քէօրէյի
պուլունուպ բիշէրինտէն այրըլմամագտա իտի։

— Պագտա՞նէ, սէն օնլարը թէ՞ք մի իթտին,

— Ա՞վվէթ, պիր սաաթլըգ մէսաֆէտէ (ուզագ֊
լըգ) . . . ֆէգաթի նարըմ սաաթա գալմազ
պուրայա վասլ օլուրլար։

Ո՞օրօգ պու արատա թէֆէքքիւրէ վարա֊
րագ, — Ո՞էրգումանն էլպէթտէ պու խանա ինէ֊
ճէքլէր տիր . . . ղիրա, պու քէօյտէ պուլունան
պաշգա խան օգ տուր — տէտիքտէ, Վարըղ
տախի — Էմտէ կիճէ նագլաշմագտա տրր . . .
տէր, վէ Ո՞օրօգ — Ինթիխարա հիչ լագըրտը
իթտիրտի՞ն մի — տէյու սիւալ իտէր։

— Վհմ՞, իսթիխարա լագըրտը՞ մ՞ը, Ա՞ղան
պանա ագըլլար վէրսին, խայր խա՞յր հէլէ պիր քէր֊
բէ օնու խաթըրտան չըգարսանըղ խի իտէրսին֊
նիղ էֆէնտիմ։

— Ինչի՞ն, սեպհ՞ պ, նէ՞ սեղլէյօրսուն։

— Ի՛հ, իշլեմ էղլէ, պէնձէ էղլէ, էմմա սիղ խաթէրսէնիղ մէրգում իլէ պիր տէֆա չաթըշ-նըղ քի կէօրէսինիղ։

— Իմմա, սեպհ՞պ . . ։

— Ձիւնքի միւմքին տէյիղ տիր։

— Ինասը՞ղ, նասը՞ղ, միւմքին տէյի՞ղ միտիր, ա-ճայիպ, իյի էմմա նի՞շին։

— Ա՛հ, շիմտի սիղէ պէյան իտէյիմտէ ան-ղայասընըղ . . . եվվէլա տիւնքիւ կիւն կիւնէղ պաթընճայա գատար, կիւյա բասթ կէլա պու-ղուշտում կիպի պիր թավը ու հէյկէթ իլէ, մէրգումանըն բիշինտե կէլտիմ, վէ նէմճէճէ լագըրտըյա պաշղայարագ, նայա նօղտաշղար պէյ-նինտե խաթիմալ օղունա կէլէն միւքաթլէմէկ միւպաշէրհէթ պիրլե "վագըթլար խայր օղսուն, ուղրունուղ սէլամէթ օղսուն նօղտա՛շ" տէյէրէք, իխթիյարա պիր սէղամ վէրտիմ, հալ պու քի մէրգում պէնիմ շու նօղտա սէղամ վէ տուամա գարշըղըգ օղարագ, նէ՞ սուրէթտե ճէվապ վեր-միշ օղա պէյէնիրսինիղ, էֆէնտիմ, անճագ շէյ-լէ պիր ևան ևան նիւգիւմտէն նօգարուս պագ-տրգտան պաշգա, էլինտէքի սօղանըն ուճուղղա տաթի, պանա նօղուն տիկեր թարաֆընը կէօս-թէրի վէրտի։

— Ա՛հրգում Ղրանսըղ օղտուղունտան, պէղքի սէնին նէմճէճէ լագըրտըղսրընը անղայա՛մատըղ տըր։

— Ա՛ա՛յր էֆէնտիմ, աֆվ իտէրսինիղ, տէյիղ նէմճէճէ անղամագ, Հաթթա սիղտէն տաթի իյի սէօյղէմէքտե տիր, տէյէպիլիրիմ, զիրա, տիւն ագշամ կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք կէնճ գրզ-ղար իշին իգթիդա իտէնի, խանճըտան նէմճէճէ օղարագ իսթէտիկինի պիղղաթ գուղագղարը՛մա ի-շլեմտիմ։

— Ի՛հ, պարի հիչ տէյիղ իսէ իտանտա տաթի . . . մէրգումու թէքբարէն լագըրտըյա թուռ-մագ նիյէթիղղէ պիր թէճրիպէյէ չրգը՛շմա-տրն մը . . . ։

— Ա՛ա հա՛յ, նաղընըղ պիր տէֆա օղարագ, օ թէճրիպէյհի տաթի իճըա իչէտիմ իսէտե . . . մէրգում պանա գարշը էղլէ պիր պէտ վէ գա-պա մուամէղաթտե պուղուղնտու քի, քէյֆի-յէթի թէհղիքէյէ գոյմամագ միւլահազասընա մէպ-նի, թէքէրրիւրինտէն սարֆը նազար իչէտիմ։ Ա՛մտի, լագըրտը պէյնիմիղտե ևա, պէնտէնիղէ սօ-բար իսէնիղ, մէրգում շէյթանէ մանէնտ ֆէ-նա պիր ատէմ պէնզէյօր, հէմտե պու լագըր-տըմա իթիգատ իտինիղ քի, մէրգումուն հէր նէ գատար պըյրգլարը գըր օղմուշ, զայիֆլիքտե պիր տէրի պիր քէմիք գալմըղ կիպի կէօրիւնմէքտե իսէտե, քէնտուսի օղ գատար ճէօսուր, վէ օղ գատար տինճ վէ գուվվէթլու օղտուղու ֆէհմ օղունմագտե տիր քի, հէման, արգատաշըմ սլան վէ կիւճ ու գուվվէթտե մէշհուր պուղունան Ղու-ղիտթըն տաթի, մէրգում իլէ կիւրէշէ չրգըպտա նէնէպիլէճէկհինէ շիւբհէ իթիմքտէյիմ . . . Ա՛յէ-հասըլ, կէրչի սիղէրին պու պաղտէ նէ թարիղ վէ նէ թէտպիր թուռթաճաղընը պիլմէմ . . . լա-քին շու գատարընը խապէր վէրէպիլիրիմ քի, քէնտինիսի սագընսանըղ չո՞ղ իյի իտէրսինիղ . . . եվվէթ էֆէնտիմ, թէքբար սեղլէրիմ, սագը՛-նընըղ քէնտինիղն . . ։

— Ձօ՛ղ իյի, լաքին շուռնուտա խաթըրընա կէ-թիրի՛յօրմուսուն քի, Ա՛վատան կէլմէ պէնիմ սիյահ բարս տախի, վագթի իլէ կիւճ ու գուվ-վէթտե վէ նավուղղուգտա մէրգումտան աշաղը գալմազ իտի, էմմա . . ։

Ա՛օրօգ շու սան քէլամ՛ղարը սեղլէրքէն, պիր թահ-գիր վէ պիր նիյէթի մուղերրե իւղրե թէպհսիսիմ (կիւլհիմմիւմ՛քը) իչլետիքտէն պաշգա, — Ն՛ա օ Ի՛օղլո՞մ, ևա օ Ի՛օղլո՞մ, տէ՛ գուղումտ տէ՛, մէրգում իխթիյար օնուն գատար գուվվէթլու, վէ օնտան զիյատե նավուղ օղմասըն . . . մէղպուր հայվան անճագ սէնին գարշընտա միւլայիմ՛ճա-տրը . . . իմտի պիլմիշ օղ քի, պէն մէրգում իխթիյարը տախի, քէնտի թապ ու գուվվէթ վէ վահչէթինէ բաղմէն, անըն կիպի, եվվէլ Ա՛լ-լահ նումշատըր իմղայա կէթիրիրիմ, տէտիքտե, Ղարըս տախի ճէվապընտա, — Ն՛օ՛ղ էֆէնտիմ նօ՛ղ, տէֆահէյն սէղլէրիմ սիղէ, սագլընընըղ քէնտինիղի, կիւվէնմէյինիղ քէնտինիղէ, կէրչի հէր հալտե մէհարէթի քեամիլէնիղ տէրքեար վէ կիւճ ու գուվվէթտե քիմսէյէ մէյտան պը-րագմայաճաղընըղ աշիքեար տըր, ֆէգաթ պու ճիւմլէ, պէնիմ ագլըմճա, շիմտի պուրայա կէ-լէճէք օլան օղ գըրգ նըլընըգ գուրտուտա, գա-թան պիր գուղըյա տէօնտիւրէմէյէճէկհինիղ տախի պի իշխիպահ տըր — տէր։

— Ա՛ճէպա շու պէնիմ Ղային իլէ, Ն՛ուտանամ գափլանըմընն նէ՞ տէրէճէլէրտե գօրգարագ վէ տիթրէյէրէք Հուղուրումտա կէլիպ սիւրիւքլէն-մէքտե օղտուգլարըն կէօրմէյօրմուսուն սէն։

—Ի՛վվէթ էֆէնտիմ, էղլէ օղտուղուն կէօղլէրիմ իլէ կէօրմէքտե վէ պիլմէքտէյիմ, ֆէգաթ, պէ-րէքհաթ վէրսին քի . . թէտպիրլէր սայէսին-տե . . ։

— Իւայր, հաշա՛, էղլէսի տէյիղ, պէրէքհաթ վէրսին քի Իմանըմ վար տըր . . . իշթէ օ գա-տար, պաշգա պիր շէյ նօգ . . . եվվէթ պաշգա պիր շէյ նօգ . . ։

Ա՛օրօգ՝ Ղարշօնուն լագըրտըլարընը աղղըն-տա պըրագտըրարագ, քէնտիսի քելամ՛ աղազ պիրլէ շու սան քէլամ՛ղարընը թէլաֆֆուզ իմ-տիկի վագթտա էղլէ պիր ղուրուր ու թէքէպ-պիր իպրաղ, վէ էղլէ պիր թավը ու հալ իլէ րուչինէ նիկահէնտաղ օղուր քի, մէրգում ա-նինտե պաշընը էօնիւնէ էչիպ սիւքիւթի իթթի-խաղ իտեր։

Ա՛օրօգ թէքբարէն քելամ պէտ, վէ պիր իլ-համ Ի՛սպանիչէ մազհարիչչէթի վէ մուզաֆֆէ-րիչէթի իպրաղլիլէ — Ա՛ճէպա Ա՛ադգ թէալեա հազրէթլէրի, քէնտի իսմի շէրիֆլէրինէ վէ գուտ-րէթի պի նիհայէլէրինէ կիւվէնէրէք, վահշի ճան-

վէրջէր իւէ կիւրէչէնէրի գաֆէրնատ գրլտրգլա-
րը թագաւրատ , եւնէ քէնտի իզ ու շէրէֆի մի-
պարէրբէրինէ խոթինատէն , ինսանլար իւէ կիւ-
րէշմէյէ իճթիթսար իտէնէրի մուզաֆֆէր գրլմա՞զ-
մը . . . ալէյհսուսս տինսիզ վէ ֆասիա ա-
տէմիէր իւէ կիւրէշիլմէք լազըմ կէլտիկի սուրէթ-
տէ — տէր :

Ը՞ալ պու քի Կարլօ , էֆէնտիսինին իթիգատընա
իթիպար ու էմնիյէթի օլտու գունսա՞ն մը օլա , եօգ-
սա էօյլէ պիր նազիք մատտէ իւզէրինէ մէրգում
իւէ միճատէլէյէ կիրիշմէյէ քէնտուսինտէ պիր
ատէմի (1) գապկիյէթի տէրը էթտիկինտէ՞ն
մի օլա , Ի՛էյզամպէրէ թէվզղու իւզրէ շու ա-
թիտէքի ճէվապը վէրիր :

— Ի՛ֆէնտիմ , մատամ քի սիզէր գուլունուզտան
ալիմ վէ արիֆսինիզ , էլպէթտէ հէր պիր ամ-
լինիզ տախի էյի օլսա ճայիզ տիր :

Ա՛օրօգ ճիւզիճէ սուս տուրտուգտան սօնրա ,

— Ա՛էրգում իթիթյարըն վէ մէրգումէ գըզլա-
րըն սապահատան ագշամա գատար բիշէրիտնտէ կէզ-
տի՛նմի , տէյու Կարլօյա սիւալ իտէր :

— Ի՛վվէթ էֆէնտիմ , ֆէգաթ հէմ ուզագտան
վէ հէմտէ մէմլէքէթինի հէր թարաֆընը բէք ի-
յի թանըտըղըմտան , պազէն նօլուն գրսասընը
արայարագ տէրէէրի քէսիպ կէչտիմ , վէ պա-
զէն տախի տաղարը վէ թէբէէրի տօլաշըպ աշ-
տըմ . լաքին մէրգումանըն կէչտիյի նօլարը կէօ-
զէթմէքտէն ասլա շաշմատըմ , վէ հաթթա սօն
տէֆա մէրգումանը կէօրէպիլմէք իչին , թաուզլա-
խանէտէ քայիկ սու տէյիրմէնինին արգասընը-
աա սինիպ կիզլէնմէյի տախի միւնասիպ կէօր-
տիւմ . . . Ա՛իհայէթ մէրգուման տիւզ ճատ-
տէյէ չզգտրգլարընտա , կէճէնին նագլաշմագտ
օլտուգունն կէօրտիւկիւմտէն , հէման տապանը
գալտրարագ , շու խայըրլը հավատս տէտիկինիզի
սիզէրէ ատէէլէթէն նէթիճտիրմէք նիյէթիլէ
գօշտուրմտա կէլտիմ :

— Ը՞գ խայրը հավատս . . . էվվէթ . . .
չ՞գ խայրը հավատս . . . Կա՛րլօ , սէն պու
պապտէ միքտաճթաթա տախի նայիլ օլաճագսըն
պիլմիշ օլ . . . զիրա , էկէր պէն մէրգումանը
էլտէն գաչըրսա իտիմ . . :

Ա՛օրօգ շու սօն քէլամլարը թէքէլլիւմ իթ-
մէքտէ իքէն , իւզէրինտէ պիր նէվի էսէրի իզ-
թիրապը գալտ հուսուլէ կէլտիկինտէն , հէմ
լագըրտըյը գուսուր պրագըր , վէ հէմտէ հէյ-
նէթի ու լէհճէօսինտէն , վէ թէկաֆֆուգունուն
հալ ու թարզընտան , Կարլօնուն կէթիրտիկի
հավատսին , քէնտի հագգընտա հատտէն զիյա-

(1) Շու «ատ» լուգէթի լիսանը թիւրքիատ բէք չօգ գուլանընլըգ , վէ նիչէէրին «ատ» մանասընա ալարագ , սօյլ մանասընը անլայամատրգլարընը ֆէհմ իթմիշ օլ-
տուգունտան , պէյանընը միւնասիպ կէօրիւրիւգ քի , պէօյլէ պաշգա արէպի պիր լուգէթի իւէ գուլանըլտը-
ղը հալտէ , թիւրքճէտտէ «էշ նահօտ» ըշ մանասընա կէ-
լիր . Մէօյլա «ատ էուկէյէ» , գապկի յէթի «էշ» , «ատ
տէրյէ» , տիրյայէթի «էշ» , վէ «ատ կյոէ» , լէյտագթի-
«ըշ տիմէք տիր :

տէ խայրլու վէ էհէմմիյէթտէն պուլունտուգուն
տէրը ու ֆէհմ իթմիրիր :

— Ի՛վվէթ , հագգընըզ վար էֆէնտիմ , հավա-
տիսաթը մէգպուրէ գէյտտէսիյլէ տիգգաթէ շա-
յան պուլունսա ճայիզ տիր , զիրքի , շու Ի՛սա
թամամըր չէրիմլէրը իւէ տօնանմըշ օլտուգու հալ-
տէ , Ի՛էհլիրըսպուրկտան չըգմըշ շտա , տիզլէրի պուլ-
մագ իւզրէ , թա Ի՛իրիսգայա գատար կէլմիշ տիր
. . . վէ պէկլիյտէ . . . իչին օլմալըտըր :

Ա՛օրօգ պիրտէն պիրէ Կարլօնուն պու լա-
գըրտըսընա պայթա վուրտուգտան սօնրա , քէն-
տուսի քէլամէ աղազ իւէ ,

— Կարլօ , մէրգում թամամըրն կէլմէսինին , մէր-
գուման նօլճուլարա տայիր պիր միւնասէպէթի
պուլունտուգուն քիմ սէօյլէտի սանտա , սէն օլ
պապտէ ալտանմագտասըն , հէմ սէն պիր տախի
պէնտէն իչթիմէտիկին չէյի անլամագ արզուսին-
տէ օլմամալըսըն , անլատը՞ն մը . . . .

— Պա՛շ իւսթիւնէ էֆէնտիմ , պու տէֆալըգ
մաղուր պույուրուլուշտա , պիր տախի օլ պապտէ
պիր սէօհպէթի տախի աշմայալըմ . . . Ը՞էմտէ նէ՞
վազիֆէ՞մ պէնիմ էօյլէ շէյլէր , պէն քէնտի ի-
շիմէ պագայըմ , արթըգ պէնտէնիզ չանթամըր
պրրագարագ , կիտիպ Կողհաթա նարտըմ իթմէ-
լիյիմ քի , հայվանլարըն գրտալարը վէրիլսին ,
զիրա նէմ վագթի նագլաշմագտա տըր , վէ պէլ-
քի տէ կէչմիշ տիր . աճէպա պիրիմ արգատաշ
տիրման Կողհաթ , շու խրտմէթի իհմալ իտիպ
ունութմա՞զ մուտուր էֆէնտիմ :

— Կողհաթ հէմ տիհշարը կ՛թմիշ տիր , վէ հէմ-
տէ սէնին ավտեթինի իչթիմէմիշ տիր , վէ սանա-
տա խասսէթէն թէնպիհ իտէրիմ քի , մէրգում
իւմիյար վէ մէրգումէ կէնճ գրզլար , ասլա սէ-
նի պուրատա կէօրմէմէլի տիրլէր , զիրա կէօրտիւ-
լէրինտէ , սուլի զաննա վարաճագլարը շիւրհէսիզ
տիր :

— Ի՛մտի էօյլէ օլտուգտա , պէնտէնիզ նէ՞րէյէ
կիտէյիմ էֆէնտիմ :

— Ա՛էն հէման , ախըրըն տիպինտէ քի քիւչի՞ք
անպարա չէքիլմէյ օթուրմալը , վէ պէնիմ էմրիմէ
միւնթազըր օլմալըսըն , վէ պիլքիտէ պու կէճէ
սէնի Ի՛իրիսգայա կէօնտէրմէքլէյիմ իճապ իտէ-
ճէք տիր :

— Ի՛մր էֆէնտիմէն տիր , ճան իւէ պաշ իւսթիւ-
նէ , հաղըր տահա չանթամտա արթմըշ աղըղըմ-
տա վար տըր , շիմտի կիտէր անպարտա նէր իչէր
վէ նան կէլիր քէչիմէ պագարըմ :

— Կէթ , հայտէ , կէթ . . .

— Ի՛ֆէնտիմ , շու էվվէլքի սէօյլէտիքլէրիմի խա-
թըրտան չըգարմայընըզ , շու գըր պըլյըգը իթ-
թիյարտան քէնտինինի սագլընընըզ , զիրա գա-
վիէն ինանմըշտը տըր քի , օ ատէմ թէհլի պիր
ատէմ օլմայըզ , իւլա սապթէ գարար վէ ճին ֆի-
քիրլի պիրիսի օլմալը տըր , պիհիրսինիզ նա , օլ-
տուգճա էօյլէ ատէմլէրի թանըրըմ , մէրգում
զայէթ սէրթ մէշրէպ պիր գաֆատար օլսա ճայիզ
տիր , սագլընընըզ քէնտինինի . . :

— Հայտե՛ հայտե՛, սէն մէրագ իմմե . . . պէն քէնտիմի տայիմա սագընըրըմ . . ,

— Լմնի էյլէ օլսուգտա, Ալլահ իշլինիշի բասթ կէթիրսին էֆէնտիմ՛ ,,

Կարլօ լագըրտըսընը պիթիրտիքտէն սոնրա, նէրտիպանը էլէ ալարագ, նամաշ նամաշ կէօ-բիւնմէգ օլսուգտա, Էէյղամպէր տախի մէրգում խրտմէթքէարըրընա , տօսթճա պիր վէտա իշարէթի իթթիհիկ ագըպինտէ, տերի՛ն թէֆէք քիւբ-լէր վէ ինճէ միւթալաաթար տէրի ալարըրընա տալա-րագ , պիր վագիթ կէղինմէյէ պաշլար, վէ պատէ-հու իքի իշլի սանտըղճանըն նանըրնա նանաշըր, վէ տէբունինտէ պուլունան պիր գաչ փարչա քնաղօղլարըն իչինտէն պիր ուզունճասընը ալըպ, ֆէվգէլատէ տիգգաթի իւզրէ , պիր չօգ տէֆալէր օգուր ։

Ա՛օրօգ պու հէնկամտէ արալըգ արալըգ կի-տիպ, խանըն օրթասընա նազար իտէն գանատ-լարը գարալը բէնչէրէնին արասընտան, տիշարը-յա գուլագ վէրմէսինտէ, իչթիրապը տիլ իւզրէ պուլունտուղուն ֆէչմ իթթիրիր , չինքի, նագ-լաշմագտէ օլսուղլարընտան խապէրտար պուլուն-տուղու իւչ նէֆէր քէսանըն պիր լահզա էվվէլ կէլմէյէրինէ, թէհամմիւլէ թագաթը գալմամըշ մէրթէպէյէրտէ պէքլէմէքտէ պուլունուր ։

ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԱԼ

ԵՕԼՃՈՒԼԱՐ

Պալհատէ զիքրի կէչէն թէմմաշա Ա՛օգէրնտէ քնային Ֆօգօն պլան նամ խանտա վուգու պուլ-մագտէ իքէն, գահՀարը վուհուշուն եանի Ա՛օ-լօգուն, շիատէթի իշթիյագ իլէ պէքլէմէքտէ օլ-տուղու իւչ նէֆէր եօլճուլար տախի, պիր թա-րաֆընտան քէնտի ագընթրսըլա պիր տէյիրմէն տէօնտիւրէրէք ճէրէյան խոպ կիթմէքտէ օլան պիր չայ իլէ մահուտա, վէ տիկէր թարաֆտան տախի իբիյիճէ եիւքսէք պիր թէբէյէ պիր սա-աթ մէսաֆէտէ քնային Ա՛օգէրն նամ քէօյէ չը-գան վէ պիւյիւք ճատտէ իլէ սինօրլանան սէֆա-պախշ չիմէնղարլար օրթասընտա արամի Հալ վէ սիւբհունէթի պալ (նիւրէք բահաթլըղը) իւզրէ իլէրուլէյիպ կէլմէքտէ իտիլէր ։

Ւուչի ասիւմանտէ գաթի կիւզէլ պիր սաճ-վէթի (թէմիզլիք) պուլունուպ, ճօշգուն ճօշգուն ագըպ կիթմէքտէ օլան չայըն իւղէրինտէ քի տէ-յիրմէնին չարխը իսէ, սուլարը տէօյիւպ վէ քէօ-բիւրթմէքտէ օլսուղունտան, էօյլէ պիր տէրին ասուտէկի հիւքմ իթմէքտէ օլան ագշամըն սուս-լուղունա, մէզքիւր չարխըն սէօնինտէն պաշգա հիչ պիր սէտա մանխալիֆէթ իթմէմէքտէ իտի ։ Ալգ-ճա սըգճա հուսուսէ կէլմիշ սէօյիւտ աղաճլարը, սուլարըն իւղէրինէ տօղրու մէլլան իթմէքտէ, վէ նէչիլ վէ շէֆֆաֆ (ճամ կիպի արգասը կէօրիւն-մէք) կէօյկէլէրինի տախի սալմագտէ օլուպ, Հալ պու քի տահա կիրագտա մէզքիւր չայըն բար-լագըղը զայէթ իւլ զայէ իչթիհչամ իւզրէ, գուպ-պէյի ասիւմանըն թա թէբէյսի մահիյինէ, վէ կիւն տօղու թարաֆընըն ահէչլարի բարլայան բէնկինէ էօյլէ պիր աքս իլլէմէքտէ իտի քի, է-կէրչի մէզքիւր չայըն էօնիւնտէ քնային պուլու-նան թէբէճճիքլէր օլմամըշ օլաղար, գուպպէյի ասիւմանըն կէօղլէր գամաշըրըճը ալթունի վէ լաճիվէրտի բէնքլէրիյլէ, սուլարըն ալթունի վէ լաճիվէրտի բէնքլէրինին պիրպիրլէրինէ գարըշա-ճագլարը պի իչթիհպահ պուլունմագտէ իտի ։

Պիր թագըմ էրճիվանի բէնքտէ վէ ահէչֆիչան պուլունթլար արգասընտան, աֆիոմագը թապան, նամաշ նամաշ չէքիլիպ կիտէրէք, բույի բիւր ղիյասընը չէշմանը ալէմտէն սէթիր իլլէմէքտէ պուլունտուղունտա, էքսէր տէֆա վուգու պուլ-տուղու իւզրէ, խաֆիֆճէ էսմէքտէ օլան պատի սապայէ իթթահաթէն , գըյըլըրտա հուսուսլէ կէլ-միշ օլան ուզուն ուզուն գամըշար, սօղուճասա վէ գահիֆէ վարի սիյահ թիյլիս պաշարընը պիր թարաֆա էյմէքտէ, վէ ուզագտա պուլունան պիր սիւրիւնիւն չընկըրագլարընըն չընկըր չընկըր սէս-լէրինի, քէսկին վէ կիւրիւլտիւլիս բուզկնարլար օրալարա գատար կէթիրմէքտէ իտի ։

Ա՛հզքիւր չայըրլարըն իւղէրինտէ աչըլմըշ օ-լան պիր ինճէ նօլտան մէրգուման իքի նէֆէք կէնճ գըզլար, նախօտ չօճուգլար տախի տինսէ ճայիլ տիր, զիրա հէնուզ օն պէշ նաշընա գա-տէմ պասմըշ իտիլէր, օրթա պօյլու պիր պէ-չայ աթ արգասընա վուրուլմուշ օլան էնլի վէ գաշը պիր էյէր իւղէրինէ իքիսի պիրլիքտէ բէք բահաթճա պինմիշլէր , չինքի զայէթ զարիֆ վէ բագըգ պիր պէտէնէ մալիքէ իտիլէր . . ։

Իրի պօյլու , սօղուն լէհճէլի, ուզուն վէ գըր պըյրգիլը պիր ատէմ, մէրգումէ գըզլարըն պին-տիբէլերի աթըն եուլարընտան թուռթմուշ չէք-մէ քտէ, վէ արալըգ արալըգ տէօնիւպ տիգգաթի թամմէ վէ հիւանի հիւրմէթ ու բիայէթ վէ բէ-տէրանէ պիր մուհապպէթ իւզրէ մէրգումանէ պագմագտէ, վէ քէնտուսի պիր ուզուն տէյէնէ-կէ տայանմըշ, տահա գուվվէթի եէրինտէ օլան օմուզլարընտան աշաղը պիր ասքէր չանթասը ասըլմըշ , գունտուրալարը թօզլարա պէչէնմիշ օ-լուպ , վէ այագլարընը պիրազ սիւրիւքլէյէրէք ատըմ ալտրղընտան , մէրգումուն խայլի վագըթ-տան պէրու նէօրիւմէքտէ օլտուղու անլաշըլմագ-տէ իտի ։

Ինգերնա էհալիսինին գըզագլարա գօշարագ գուլլանտրգլարը քէօբէքլէրին ճինսինտէն ; զա-յէթ գուվվէթլու, վէ հէման պիր գուրտ պօ-յունտա, շէքլինտէ վէ տօնունտա պիր քէօբէք , ասլա ատըմընը ատըմընտան շաշըրմայարագ , մէզ-քիւր քիւչիւք քէրվանըն գլաղուղու պուլունան իխթիյարըն արգասընտան կիթմէքտէ իտի ։

Մերգումէ էքի կենձ գըղլար իւզերինէ կէօբիւլէն էշքեալը մէճմուայը լաթիֆէյէ, հէման հիշ պիր լէթաֆէթ ազեար օլամազ մերթէպէլերտէ իտի։

Մերգումէլերտէն պիրիսի կէվշէբճէ օլարագ սօլ էլիլլէ տիզկինի թուլամագտէ, վէ սաղ գօլուլա տախի, պաշընը քէնտի ումուզունա գօյարագ ույումագտէ պուլունան գըղ գարընտաշընը պէլինտէն գուճագլամագտէ իտի։ Այվանըն հէր պիր ատըմ ալմասընտա, մերգումէլերին նազլիք վէ զարիֆ պէտէնլերի բիւր լէթաֆէթ իւզէ սալլանմագտէ, վէ եիւզէնկի եերինէ պիրեր թահտա բարչասը իւզերինէ պասմըշ օլան ուֆաճըգ այագլարը, իլերու կերու կիտիպ կելմէքտէ իտի։

Շու էքի գըղ գարընտաշլար էքիզ օլուպ, վալիտեէլերի քէնտի պիր նէվի վալիտէլիք հեվէսի ագլընա թէպաիյէթէ իլէ, պիրինին ատընը Ծօղ (կիւղ) վէ տիկերինին խանինի Պլանշ (պէյազ) թէսմիյէ իթտիրմիշ իտի։ Մերգումէլէր էօքսիւզ օլուպ, կիյինտիքլերի եարը էսկիմիշ վէ մահզունիյէթպախշ եաս էլպիսէլերի, աշվալը Հազըրէլերինի պէյան իթմէքտէ իտի։

Օլ մերթէպէ կերէք պոյնա վէ կերէք սայիր խուսուսնա պիր պիրլերինէ պէնզէմէքտէ իտիլէր քի, ֆարգա միգթէտիր օլմագ իչին, մերգումէլերի բէք չօգ տէֆա կէօրմիշ վէ թանըմըշ օլմագ լազըմ կելիր իտի, եանի շէյլէքի, ույումագտէ օլան գըղընն սուրէթինի կէօրմէք իչին, ույանըգ պուլունանըն սուրէթինէ պագմագ էլվէրիր իտիյէտտէ, օլ անտէ եալընըղ շու պիր հալ ֆարգ սայըլապիլիր իտի քի, նէվմիյէ խըտմէթի մէմուրիյէթիի նէօպէթի օլ կիւն Ծօղա բասթ կէլմիշ օլտուղունտան, մերգումէ պիւյիւք սայըլմագտէ, վէ մէմուրիյէթիի իգթիդասընտա քէնտիսի ույանըգ տուրուպ, գըղգարընտաշընը կէօղէթմէքտէ իտի, վէ շու մէմուրիյէթէ վէ իլքլիք նախօտ իքինճիլիք իտտաասընըն սէպէպի իսէ, տիկեր շէյ օլմայուպ, անճագ րէհպերլերի պուլունան իհթիյարըն պիր թէսավվուրու սէմէրէսինէն իպարէթ պուլունմագտէ իտի, չիւնքի մերգում մէշհուր Պօնաբարթէ իմբերաթօր ասաքիրինտէն գալմա պիր իհթիյար օլմազին, նիզամ ու գանունճա տիգգաթը թամիյէսի ատէթա սօֆուլուգ տէրէճէսինէ վասըլ օլմուշ օլտուղու ճիհէթլէ, մերգումէլեր պէյինտէ, պիր պիրինէ էմր ու իթաաթ իթմէք պապընտա պիր պէօյիւքլիւք նիզամը վէ նէօպէթի վազ իթմէյի միւնասիպ կէօրմիշ իտի։

Մերգումէլերին պաշլարընտա սիյահ գատիֆէտէն չօճուգ թագնէսի շէքլինտէ պիրեր թագնէ պուլունուպ, մէղքիւր թագնէլերին ալթընտան պօյունլարընտան վէ ումուզլարընտան աշաղը տալղալանարագ ասըլմագտէ օլան, աչըգ քէսթիանէ բէնկի սաչլարընըն պիր չօգ հալգա հալգա օլմուշ զիւլիւֆլերի (պուգա) եուվարլագ, գաթի, ալ վէ միսլի աթլաս լաթիֆ վէ միւհրէլի եանագլարընը չերչիվէ վարի իհաթա իթմէքտէ օլտուղունտան, իւզերինէ սապահընն չիլի ինմիշ պիր գըրմըզը գարանֆիլ չիչէյինին րէնկի վէ եումշագլըգը տախի, մերգումէլերին չիչէքլեր միսիլու աչընմըշ օլան աչըգ կիւվէզլի րէնք գատիֆէ վէշ տօտագլարընա մանէնտ թուլամագտէ, վէ հաթտա ագ ասմա օթուրագ պիր օլունան նէպաթընն չիչէյինին զայէթ գարիֆ մահ րէնկի, մերգումէլերին աչընը մերթէպ պէրրագ լաճիվէրտի իրի կէօզլերինէ նիսպէթլէ, տունուգ սայըլմագտէ, եանի շէյլէքի, կիւվէլ խօյլու, վէ եաչլարը իգթիդասընճա պի կիւնահ պաքիրէյի փաքիզէլեր օլտուգլարը, կէօզլերինտէն տախի նիւմայան օլմագտէ օլտուգտան պաշգա, օլ սաֆ վէ պէյազ աընըլարը, յաչլիւն վէ ուֆաճըգ պուրունլարը, վէ չէնէկլերինտէ կէօրիւլէն չուգուրլար, մերգումէլերին ճէյմանը ճէմիլլերինէ պիր գաթ տախի բաքիրէկիի տիլի տիլարա վէ նի քինհատիի տիլրուպա (նիւրէք թէմիզլիյէ վէ իյիլիյի) պախշ իյլէմէքտէ պուլունտուղունտան, Ցրանսըզ բէսսամիլարընտան Կրէօզ Նամ բէսսամիլն տախի գալպի բիւր էսէր օլուպ, վէ գալէմինին թահրիք գըլընճաճաղը շիւբհէտէն արի պուլունմագտէ իտի։

Նազմուրլու վէ պօրալու հավալարտա, իհթիյար ասկերին, մերգումէլերին իքիսինի պիրլիքտէ պիր նէվի կէյիք տերիսինտէն միւրէթթիպ պիր պիյիւք քիւրք իչինէ զայէթ իհթիմամ իւզրէ սարըպ սարմալատըղը, վէ մէգքիւր քիւրքիւն եաղմուր կէչմէզ ումուզլարընա տախի պաշլարընը տօլատըղը, հագրգաթէն կէօրմէյէ չայան պիր հալ օլտուգտան պաշգա, հաթթա օլ վագթ . . . մերգումէլերին էյլէ պիր տունուգ վէ զամանաք րէնքտէ ումուզլուղունտան իչինտէ սարըլմըշ օլան թազէ, քիւչիւք վէ կիւլլեր եիւզլերի, կէօրէնլերին գալպլերինի ճէլզ իտիճի մերթէպէտէ իտի։

Լաքին ագշամա տօղրու հավա քէսպի սիւքիւնէթ իլէ կիւզէլլէնտիկինտէն, մէղքիւր ազըր հարմանի մերգումէլերին տիզլերինէ գաբատըլմըշ օլուպ, ումուզլուղունտան իսէ էյլէր գաշընըն իւզերինէ էօրթիւլմէքտէ իտի։

Ծօղ Նամ գըղ, ույումագտէ պուլունան գըղ գարընտաշընը պէլինտէն տայիմա գուճագլամագտա, վէ հէման մահերանէ վէ թապիր ու թարիֆտէն միսթէզնի պիր մուհապպէթ իւզրէ, եիւզլերինտէն էօգարու նազար իթմէքտէ իտի . . . չիւնքի օլ կիւն պալետտէ իֆտտէ օլունտուղու մինվալ իւզրէ, Ծօղ պէօյիւք գըղգարընտաշ սայըլմագտէ, վէ պէօյիւք գըղգարընտաշ ըղըն իքթիդասընճա, վալիտէլիք պօրճունու էտտա իթմէքտէ իտի . . . ։

Մերգումէ թազէ գըղլարըն, պիրպիրի ուղրունա ճան ու թէն ֆէտտա իտեր մերթէպէլերտէ մուհապպէթ իւզրէ օլտուգլարը շէյլէ տուրուն, քօֆէյլէթ եանի բուհա վէ տուլղուլարընա տայիր ահվալտան պահս իտէն պիր իլմին իգթիդասընճա,

էքսեր տեֆա էքիզեր իւզերինտե կէօրիւլէ կէլէն պիր ալամեթի զարիպէյէ թեվֆիղաձ, մերգումէլերին իքիսի տաների այնի վազիտա, այնի տույդուչու տայիմա իլՀար իմմէքտե, չէույէ քի պիրիսի իւզերինտե զուՀուրա կէլէն էսերի շուրիշի տերուն (հիւրէք սըզընՀըսը) անինտե տիկերինին լէՀճեսինէ տաների աքս իլէտիկինտէն, պիրիսինէ արըղ օլան զամ ու քեսեր, տիկերի իւզերինտե տաների Հուսուլէ կէլիպ, այնի վագիտա գալզերի վուրմայա պաշլար, վէլՀասըլ կերեք ասարը սիւրուրը պալ վէ կերեք ասարը մինեթ ու մէլալ, պէյնէրինտե պիլ մուգապէլէ միւսավաթ իւզեր իճրայէ կէլմէքտե իտի։

Ջաղիտա վագիթի սեպաւէթլերինտե (չոճուգլուգ վագիթի), պիր սաբ իւզերինտե Հուսուլէ կէլերէք, պերապեր քեսիլիպ, պերապեր սօլուպ, վէ պերապեր պետէլէնէն իքի ատէտ չիչեք միսիլլու, իքիսի պիրլէքտե աղըրճա պիր քեյֆիսիզլիյէ տիւչար օլտուգլարընտա, Նէնե իքիսի պիրլէքտե քենտի էվլէյի սաի վէ թաղե բէնքլերինի քեսպ իլլեյէն չիչեքլեր կիպի, իքիսի պիրլէքտե չինքեզիր օլմուշար տըր։

Ա՛ճեպա էյլէ պիր չեզիլմեսի միւքինաթտէն պուլունմայան, թաապիաթըն էսարթ պաղլարընլյա պաղլանմըշ իքի նէֆեր էքիզ գըզգարնտաշարտան նալընըզ պիրիսինին ճանընա սույի գաստ օլունտուղու թագտիրտե, տիկերինին տաների ճանընա գաստ օլունմուշ օլաճաղընա շիւբէնե օլունմադ ճայիզ մի տիր։

Ի՛շթե մէրգումէլեր եշինտեն այրըլմայան պիր չիֆլիք գումրուլարա պենզէտիքլերինտեն, անճագ պիրլիքտե նաչայա պիլիպ, մէաղալլահ մէրգումէլերի պիրպիրինտեն այրըմագ զուլմու իրթիքապ օլունտուղու տագրգատե, իքիսինին տաների, տերեյի հիւրն ու մաթեմ, վէ տերտ ու էլեմ վէ մէյյուսիյյեթե ղարգ օլտուգտան պաշգա, տէսթի էճէլտեն ճամը փենպը պիրլիքտե նուշ խոճէքլերի (էօլմէք) տաների պի իշթիպահ իտի։

Ի՛օքսիզլերին քեՀպէրի պուլունան անճագ էլլի պէշ նաչընտա, վէ շէքլինտե եվսաֆը ասկերիյե տերքնար պիր ատեմ օլուպ, էՀալինին գաՀրաման եվկատլարընտան, նանի, պիր էՀալիքենտի ատեմլերինի քենտիսի խաթէյի իլէ սէչմիշ օլուպ, վէ էմնիյեթի քեամիլէ, գուվվեթի լազըմէ, վէ իւմիտի քեամիլ կէօսթերտիկի Հալտե, օլ էՀալինին նեչերէ գատըր օլա պիլտիկին, նեչէր եաբապլտիկին, վէ նէ գատար գատր ու Հայիյյեթի քեսպ իտեպիլտիկին իսպաթ ու պէյան նիյեթիյլէ, Հաթիճա իլք օրտուտա, բույի ճիՀանտե պիրինճի մէրթեպետե ասկերլէր օլտուգլարըն իպրաղ իտին ասկերլերտեն պիրիսի, վէ ճիւմՀուրիյյեթի վէ իմբերաթօրլուգ տեվրի չէճի ու մուզաֆֆեր ասկերլերինին պիր գալըպը եպետիսի պուլունմագտե իտի։

Ա՛երգում իմբերաթօրլուգ վագիթի աթիդ սիւարիլէրինտեն պիրիսի օլուպ, իսմի Տակօպէր տենմէքլէ մէՀտուր, լէՀճեսինտե ասարը վուգուչ ու թեմբինի բանա՝ տերքնար, գըր, ուղուն վէ գապա պըլըդլարը պիւսպիւթիւն ալթ տօտապյարընը գաբաթմագտա, վէ Հէման չէնեսինի գաբլամագտե օլան ուղուն սագայըյլա պիրլեշմէքտե իտի։ Ա՛երգումուն թիրչե կիպի պուրուչմուչ վէ թաուղա րէնկինտե զայիֆ եանագլարը տիգգաթ իւզրե թըրաչ օլունմուչ, սըգճա վէ Հալեա սիյահ գաշլարը Հէման աչըգ մաի բենք կէօղէրինի գաբամագտե, գուլագլարընտաքի ալճուն քիւբելեր, ասկերի պէյունպաղըսընըն պէյազ քենարլարընա գատար ինմէքտե, պիր գայիչ գուչագլա, գապա վէ զինճապի չուՀատան եաբըլմա Հարմանիսի պէյրէքլերի իսթիունտեն սըգըճա պաղլանմագտե, վէ անընտա գըրմըզը պիր ալեվ ալամեթի պուլունան մաի պիր զապթիյե շաբգասը նախատ շուպարասը, սօլ ումուզու թաարաֆընա սարգարագ տաղ պաշընը սեթթի իթմէքտե իտի։

Տակօպէր զաթէն Ջէրքիւլ կիպի իֆքրաթ մերթեպե պիր գուվվեթէ մալիք պուլունտուղու Հալտե տախ, տայիմա արըլան կիպի պիր թեմիլ վէ սաապըղը եՀրըք իւրաղ իմմէքտե իտի. չիւնքի ճէսուր վէ սահիպ գուտրեթի իտի. կերչի լէՀճեսինտե զայէթ ասարը իւնճ ու շիտեթի տերքնար պուլունմագտե իտի իսէտե, մուզայիրի օլարագ, էքսփուզլեր Հագգընտա թաարիֆէ կէլմէզ վէ ունտուտմազ բատտետե հիմմեթի ուբիայեթի, վէ Հատտեն պիրուն շէճագաթ ու մուՀապպեթի տախ, Հէման մատէրանէ պիր սուրեթտե. . . աշիքնար իտի։ Ա՛վվեթ, մատէրանէ պիր մուՀապպեթ, զիրա մուՀապպեթ եօղունտա գաՀրաման. ըզ, անճագ վալիտեզեր վէ ասկերլեր եանընտա արանսա ճայիզ տիր։

Տակօպէր Ա՛ունան ֆեյլէսօֆլուգլարընտան Ի՛քվագըյունի (1) նամ ֆեյլէսօֆլուգ տերպիսի (տերսլեր) իգթիզասընճա, զայէթ բահաթը գալզ իլՀաբրինէ բիայեթլէզ, տայիմա Հէյճանը պալտեն (կէնիալ բահաթսըզլըղը) կերու, վէ տայիմա թէզայիւր գապուլ իմմէզ սուրեթտե, քերվա վէ փիւթուրտան արի պուլունմագտե, վէ քէզալիք Հեր նէ գատար ասլա զէՀգ ու լաթիֆեյէ իթիպար իթմէզ իքեն, պազը քերրե տախ մուզայիրի օլագագ, քենտի թապիի վէ Հեր թապիաթընա զալեպ իթմէքտե օլան սերթ մէչրեպլիյինէ բաղմէն, աշըրը մերթեպե թօՀաֆլըղը իրթիքապե մէճպուր օլուր իտի։

Տակօպէր արաղագ արաղագ, ֆագաթ ասլա եօլունա տեվամտեն չաշմայարագ, կիրեք կեօղլերի իւսթիւնիւն չուգուրլարընտան, վէ կերեք տիշերինին ուղուն ուղուն մեյտանէ չըգմասընտան, իխթիյարլըղը անլաշըլմագտե օլան պէյազ տօնլու, վէ էօքսիզլերին պինմիշ օլտուգլարը Հա-

(1) Հազրեթի Խաատան իչ եիւզ սենե գատար էվվել Եունանիսթանտե Ջինան նամինտե պիր ֆեյլէսօֆ չըգըպ, զայէթ սաֆսեբուսլուգ վէ բահաթ գալզ իւզրե, Նանի հիչ պիր ֆելաքեթտեն մէյյուս օլմայագագ, գատերիմ տիր չեքեճեյիմ տենիլտիկի կիպի, պիր թարիգաթ վազ իթմիչ, վէ գրիզեր նամ ֆեյլէսօֆ տախտ շու թարիգաթե տահա զիյատե չերեճ վէ էչեմ չիկեթ վէրմիչ տիր։

ZUUП-Abm CCP

գըգաթը Հայվանա տէօնիւպ , օգշար , սէվէր , վէ տօսթճա պաղը Հարիճէնտաղըգլար իտէր իտի : Ա՛էգքիւր Հայվանըն պիրիսի պաղըընտա , վէ տիկէրի կէօքսիւնտէ պուլունան իքի ատէտ գաբանմըշ նարա չուգուրդարը , մէշհուր մուհարէպէլէրտէ մէճմուա պուլունմուշ աթըրտան պիրիսի օլտուղուն աշխքնար սուրէթիտ խսպաթ , վէ Հաթթա գայիշլէրի պագըրտան մուսաննա սիւսէ տայըր , վէ իւզէրինտէ գարթալ գուշու րէսմի պուլունան պագըր բուլըար իչէ միւզէյյէն եսկի վէ աս-կէրի տիգկինինի պաղը տէփա սիլքմէսի տաւսի , մէճպուլ պուլունտուղու (տօղուշունտա օլան) սէրթ վէ քէսկին մէշրէպինի պէչան իթմէքտէ իտի : Ա՛էգքիւր պէչկ՛երին նէօրիւմէսի պիր գարարտա , ագըլանէ վէ տտրմըարը գավի օլուպ , թիչյէրի տիրի , գուվվէչի պէտէնիչէսի իթիտալ իւզրէ , աղզընտան սաչըլարագ կէմինի գարլայան քէօքիւքլէր , վէ տայիմա չալըշարագ փէգաթ պիր ուզուն նօլճուլուղու նավաշ նավաշ թատիլ իտէրէք , գուվվէչի պէտէնիչէչէ մալիք օլա կէլէն Հայվանլարտան պիրիսի օլտուղուն թէֆհիմ իթտիրմէքտէ իտի : Ա՛էր նէ գատար մէգքիւր Հայվան ալթը այտան պէրու նօլտա պուլունմագտէ իտի իսէտ , եինէ նիկիթիչինտէն նաշի , կէրէք էօքսիւզէրի վէ կէրէք էչէրին արգասընա պաղլանմըշ օլան պիր աղըր Հէյպէչի , տէյիլ կիւճլիւք , իլլա նէշաթ իւզրէ թաշըմագտէ իտի :

Ա՛էգքիւր Հայվանըն տիշէրինին ղայէթ ուզունլուղունու պէչան իթմէմիշ տիկէր սէպէպէ մէպնի օլմայուպ (մուխթագա իխթիչարլըգ ալամէթի տիր) , անճագ քէնտի իսմինտէ սատըգ գալմագ նիչէթիչլէ (չիւնքի իսմի Ջօվիալ , քէյքլի տիմէք տիր , չօգ տէփա տիշէրինի աչարագ պէրաբէրէրինէ կիրտէն քէօքէչի ըսրըրաճագ կիպի մասգարալըգլար իթմէսի կէօրիւլմիւշ օլմասընա մէպնի տիր :

Վէօքէչին իսմի իսէ պէսպէչլի զըտտը օլմագ նիչէթիչլէ , Ի՛ապա — Ջօա , (եիւզիւ կիւլմէգ) չաղըրմագտէ , վէ ասլա սահիպինին իչինտէն այրըլմագտէ օլուպ , վէ Ջօվիալըն բիշինտէ կէզմէքտէ պուլունտուղունտան , վագթ վագթ մէզպուր աթ մէզպուր քէօքէչին պօյնու տէրիսինտէն նէզաքէթ իւզրէ թուրթուպ , նօգարու գալտըրարագ , էչլէճէ պիր գաչ լահզա կէզտիրիր իտի : Ա՛աչ պու քի , քէօքէք , կէրէք թիչյէրինին սըգլըղը ճիհէթիչլէ ինճինմէտիկինտէն , վէ կէրէք շիւբհէսիզ սուրէթտէ , խայլի վագթտան պէրու քէնտի նօլտաշընըն լաթիփէչէրինէ ալըշմըշ օլտուղունտան , մէզքիւր լաթիփէչէրինէ տուրկուն պիր խաթըրշինասլըգլա սապը ու միւսաատէ իտէր իտի իսէտ , պու ճիւմլէ , շու շագալարըն վագթի քէնտույէ ուզուն կէօրիւնտիւիւ թագտիրտէ տախի , պաշընը պիր թարաճա չէվիրէրէք մըրըլտանմայա պաշլար իտի Ա՛է Ջօվիալ նօլտաշընըն խուչունու բէք ալնա պիլտիկինտէն . հէման էչլէ պիր կիւճէնմէքլիք իշարէթի կէօրիւք կէօրմէզ , անինտէ եինէ մէզպուրու նէրէ վազ իտէր իտի : Ա՛է Հաթթա Ջօվիալ շու մասգարալըղը նալընըղ քէօքէչէ նարմագտէ օլմամագ իչին , պաղը տէփա տախի խաճիփճէէ Տակօպէրին չանթասընը ըսրըրը իտի . վէ մէրգում տախի պէս պէչլի քէնտի կիպի շագաճը աթընըն էչլէ թօհաճի շագալարընա քէամիչէն ալըշմըշ օլտուղունտան , ասլա կիւճէնմէզ իտի :

Լմմի շու հիքնայէչէրտէն , թապիաթիչլէ , իքի նէքէր էքիղ գըզ գարընտաշըար , վէ րէհպէրլէրի մէսինն ասկէր , աթ , վէ քէօրէք պէչինտէ քէմալ մէրթէպէ պիր իմթիհանճ վէ հիւսնի Հալ մէվճուտ պուլունտուղու անլաշըլաճաղը աչիքնար տըր :

Պու քիւչիւք քէրվան , սապրը քէսիլմէչէ պաշլամըշ օլարագ , պուլունտուգարը նօգուշուն թէքէսինտէն կէօրիւնմէքտէ օլան Ա՛օգէրն նամ գաբիչէչէ , կէճինին գարանլըղը պաստաղտան էվվէլ վասըլ օլմագ նիչէթիչլէ իչէրուլէմքտէ իտի :

Պու հէնկնամէրտէ Տակօպէր արալըգ արաըղ էթրաֆընա պագմագտէ օլուպ , վէ ֆիքրինտէ պիր չօգ թէզէքքիւրլէր կէզմէքտէ իտուկի հէչչիթինտէն անլաշըլմագտէ պուլունուր , վէ Հաթթա նավաշ նավաշ իւզէրինէ ասապը մահզունիչէթի հիւքմ իթմէչէ պաշլատըգտան սօնրա , պիրտէ մէրգում , կիւրիւլտիւսիւ տիգգաթընը ճէլպ իթմէքտէ օլան պիր տէչիրմէնէ նագըն վարըլտըգտա տուրա գալարագ , գալպինտէ մէրքիւզ օլան պիր իզթիրապը չէտիտ վագթինտէ իւզէրինտէ զուհուրա կէլէն ալամէթի եէկնանէ իգթիխասընճա , պիր չօգ տէփա պաշ վէ չէհատէթի բարմագլարըլըչլա ուղուն պըչըգլարընը պուրմայա պաշլար :

Տակօպէրին տուրմասընտա , թապիաթիչլէ Ջօվիալ տախի պիրտէն պիրէ տուրտուղունտան , Հայվանըն շու Հարէքէթինտէն Պլանչ նամ գըզ Հիրաա (իւրքիւնթիւ) իւզրէ օյանըպ պաշընը եօգարը գալտըրըր , վէ իւք նազարըչլա գըզգարընտաշընը արատըղընտա , մէրգումէնին լէթաֆէթ իւզրէ կիւլիւմսիւտիւկիւն կէօրիւր , վէ պատէհու էչէրինի պիր պիրինէ գավուշտուրարագ քէնտի ուզուն ասասընըն իւզէրինէ տայանտըգտան պաշգա , ղայէթ մուազզազ վէ տէրին թէֆէքքիւր իչէ . . պիր Հէյճանը պալ բէնչէսինէ տիւշմիւշ կիպի կէօրիւնմէքտէ օլտուղու թագտիրտէ , Տակօպէրին տուրա գալմըշ պուլունտուղուն կէօրտիւքլէրինտէ , թարաֆէյնտէն իքիսի տախի իշարէթ իչէ սէպէպին պիր պիրինէ սիւալ իտէրլէր :

Ի՛քսիզլէր պու հէնկնամտէ , իւզէրի , եօգուշուն օրթասընտա տիքիլմիշ պիր պիչիւք մէչէ աղաճընըն նարրագլարը կէօրկէսիչլէ մէսթուր պուլունան պիր քիւչիւք թէքէճիչին աշաղըսընտա պուլունմագտէ իտիլէր :

Ի՛օզ նամ գըզ , Տակօպէրին տայիմա էչլէ պիր սէպէթ իւզրէ թէֆէքքիւր տէրէտասընա տալտըղըն կէօրտիւքտէ , էչէրին իւսթինէ տօղրու էչիլէրէք , վէ քէնտի քիւչիւք վէ պէչալ էլինի

արգասընտան մերգումուն ումուղու իւզերինէ գօ-
յարագ, նէզաքէթէլէ,

"Նէ՞ օլսուն Տակօպէր, նէ՞ վար սըր" տէյու
սիւալ իտեր։

Տակօպէր նիւղինիւ մերգումէլերէ չէվիրտիք-
տէ, իբիսի տանի իֆրաթ մերթէպէ թէաճճիւպ
վէ թէհայիւր իւզրէ, մերգումուն լէպլէպի թա-
նէսի կիպի կէօզ նաշլարընըն, պուրուշմուշ օլան
եանագլարընը ըսլատարագ նուվարլանըպ ինտիք-
տէն սօնրա, գապա պըլըգլարընըն արասընտա
զայպ օլտուգլարըն կէօրիւրլէր։

Կըզլար Տակօպէրին պու հալինի կէօրէրէք,
"Ա՞յ Տակօպէր աղլայօրսուն... աճայիպ, սէնտէ
աղլա՞մըլ,ըմըշսըն,, տէյու սիւալ իմմէլէրիյլէ,
իղմիրապը տէրուննու շէտիտ իպհարընտան պաշգա,
"Նէ՞ Տակօպէր եալվարըրըզ սանա, սէզիյէ պի-
զէ նէ՞ վար, նէ՞ օլտուն,, տէյու րէճա իտերլէր։

Ինմիյար ճիւղիճէ թէրէտտիւտ իւզրէ հիչ պիր
շէյ աչմամագ նիյէթինտէ կէզտիրտէն, վէ նա-
սըըլանմըշ էլլէրիյլէ կէօզէրինի սիլտիքտէն սօն-
րա, մերգումէլերէ տէօնէրէք, վէ եանընտա պու-
լունտուգլարը հիւզ եըլլըգ մէշէ ագաճընը անլէ-
էրէ կէօսթէրերէք, էսէֆէնկիվ պիր սէս իլէ,

"Ա՞հ, պիշարէ եվլատլարըմ, հայըֆ քի շիմ-
սի սիզին քէտեր ու մահզունիյէթինիզի պայ-
ի՞ օլաճաղըմ... Ա՞յ նէ՞ չարէ, եվլատլարըմ,
պունտան օն սէքիզ սէնէ մուգատտէմ... մէշ-
հուր Աիբիսգա ճէնկի ագինինին էրթէսի կիւնիւ,
պիզլաթ քէնտիմ բէտերի ագիզինինիզի շու ագա-
ճընն եանընա կէթիրմիշիմտիր... պաշընտա իբի
ատէտ գրլըճ եարասը վար իտի... վէ ումու-
զունտա գուրշուն եարասը... Ա՞վլատլարըմ,
իշթէ պէնիմ տանի վիճուտիմտէ իբի ատէտ մըզ-
րագ եարասը պուլունտուղու հալտէ, բէտէրինիզ-
լէ պէրապէր, թամ պուրաճըգտա, էսիր տիւշ-
տիյտիւբ։ Էմտէ քիմի՞ն էլինլէ պիլի՞րմիսի-
նիզ, ա՞հ պիր միւրթէտ (տէօնմէ) էլինլէ...

Ա՞վվէթ Ֆրանսատան Ռուսիայա հիճրէթ իտէ-
րէք, Ռուսիա օրտուսունտա միրալայլըգ խըտմէ-
թինտէ պուլունան պիր Ֆրանսը՞զ մաբէնճ էլինյ-
լէ... քի իլէրուտէ... Ա՞հայէթ պիր կիւն
... պունլարըն քեռֆֆէսինի պիլիսյ անլայա-
ճագսընըզսըր... տէտիքտէն, վէ պիրագտա սիւ-
քիւթ իմտիքտէն սօնրա, ասասընըն ուճույլա Ռօ-
գէրն քէօյինիւ կէօսթէրէրէք,

"Ա՞վվէթ... Ա՞վվէթ, բէք ալնա տէր խա-
թըր իմմէքտէյիմ, պիզիմ վէ Ա՞էլի ալայընըն
գօմանտարը պուլունան գահրաման բէտէրինիզ,
իշթէ պու թէրէլէրտե, Ռուսլարըն զըրհը աս-
կէրլէրինի մալուպէն վէ միւնէզզիմէն տաղտրպ
բէրիշան իմտիքտէն պաշգա, պիլտե թօբ թապ-
եալարընը զապթ իմմիշ տիր..." տէտիքտէն
սօնրա, Տակօպէր թէքրարէն քէլամ աղազ ի-
լէ, վէ սատէտիլանէ պիր սէօյլէյիշ իլէ, "Ա՞հ,
եվլատլարըմ, օլ կիւնտե պիզիմ սիւարի ասկե-
րինին էօնիւնտե օլարագ, գահրաման բէտէրի-
նիզին, տօլու կիպի պաշընմըզ իւզերինէ եաղմագ-
տե օլան ուֆաճըգ կիւրլէլէր արասընտան, թա
տիւշմէնին կէօպէյինէ գատար արսլան կիպի սա-
լըպ, շէճիանէ հիւճում իլլէմէսի. հագրգաթէն
կէօզլէր իլէ կէօրմէյէ շայան պիր հարէքէթի մէմ
տուհէտէն պուլունմուշ, վէ օլատա քէնտիսին-
տէն պաշգա, էնզարը ամմէյի (հէր քէսին պա-
գրշընը) ճէլպ իտիճի հիչ պիր կիւզել հալ ու հա-
րէքէթի կէօրիւլմէմիշ տիր" տէր։

Տակօպէր քէնտի թարզ ու լիսանը իւզրէ, թէ-
զալիւմաթը գալպիյէսին վէ թէզէք քիւրաթը ֆիք-
րիյէսին էօքսիւդ դրլարա իշՀար ու իֆատէ իմ-
մէքտէ իքէն, մերգումէլէր գալպլերինտե տօղան
թապիի պիր արզույա իմաաթէն, ուսուլ իլէ սըյ-
րըլարագ աճտան աշաղը ինտիքտէն սօնրա, էլ
էլէ թուէթարագ կիտիպ մէզքիւր միւսինն մէշէ ա-
ղաճընըն ալճընտա տիզ իւզերինէ կէլիրլէր, վէ
պատէհու գարշը պէ գարշը սըգրշարագ աղլամայա
պաշլարլար. վէ ինմիյար իսէ օլ տէմտէ օնլա-
րըն արգասընտա այագտա էլլէրինի քէնտի ու-
զուն սօքասընըն իւզերինէ գօյմուշ, վէ աննընը
տանի էլլէրինին իւզերինէ տայաթմըշ պուլունուր։

Ըրատան էօյլէճէ չէնտ տագրգա միւրուր իմտիք-
տէ, հալէա տիզ իւզերինտէ պուլունան Ռօզ իլէ
Պլանշ, (եանօտ Կիւլ իլէ Պէյազըն) ալ եանագ-
լարընտան աշաղը ինճու թանէսի կիպի կէօզ նաշ-
լարընըն տէօքիւլտիւկիւն կէօրտիւքտէ, "Հայ-
տէյինիզ... Հայտէյինիզ կիտէլիմ էվլատլա-
րըմ, թէհի ևերտէ քէտերլենմէք լազըմ տէյիլ
տիր, վէ պէլքի տէ բէտերինիզ ժէնէրալ Աիմա-
նու վարիստէ պուլուրուզ, վէ պու կիճէ խանտա
պէն սիզէ պու քէյֆիյէթի իֆատէ վէ իշար ի-
տէճէկիմ տիր... պէնճէ պէնիմ պիր միւհա-
զամա մէպնի... հէր նէ գատար շիմոիյէտէք
սիւքիւթի իմմիյէտ իմտիմ իսէտէ, բէտերի-
նիզ հագգընտա սիզէ պիր չօգ մալիւմաթ վէրիպ,
վէ հիքմայէէր նագլ իմմէք իչին, շու եըլ պաշը
կիպի սայլըան անճագ պու կիւնիւն եագլաշմա-
սընա խասսէթէն պէքլէմէքտէ իտիմ,, տէտիքտէ,
Ռօզ քէլամ պէտ իլէ,

— Պիզ վալիտէմիզին տանի խաթըրըմըզա կէլտի-
կինէ մէպնի աղլամագտայըզ, տէր։

Կէզալիք Պլանշ այնի հալ իլէ,

— Ա՞վվէթ, պունտան սօնրա պիր տանի անճագ
ասիմանտէտ կէօրէպիլէճէկիմիզ վալիտէմիզ իչին
աղլայօրուզ,, տէտիքտէ, Տակօպէր իբիսինին տա-
խի էլլէրինտէն Թուէթարագ այագա գալտըրտրգ-
տան, վէ թարիֆ ու թապիր գապուլ իմմէզ
պիր էսէրի մուհապպէթ իւզրէ, վէ օլ հէնկամ-
տե զաթէն քէնտի սէրթ էչքեաչ սուրէթինտե
տահա զիյատե պիր ալամէթի ճաղլիպէ զուհուր-
եաֆթէ օլտուղու հալտէ, նէօպէթ իլէ իբիսինին
տանի Աիւղինէ նիկեահէնտաղ պուլունտուգտան
սօնրա, "պէօյլէ տէրեայը զամ ու էլէմ տալմագ
լազըմ տէյիլ տիր էվլատլարըմ, կէրչի սիզին վա-
լիտէնիզ նիսա թայիֆէսինին էն զիյատե մէհ
ու սէնայէ չայանլարընտան պիրիսի իտի... Էաթ-
թա Ա՞էհիսանտե իգամէթ իմտիկի վագթ, քէն-

տույէ Վ՚արշավ շէհրինէն Ինճոլուի սըփաթըն վէրիրլէր իտի. Տալ պու քի տէյիլ Վ՚արշավ շէհրինին, Հլա պիւթիւն ալէմին Ինճուսի թէմամիյէ իթմսէլէր տաճի սէզա՞ իտի . . . զիրա մէրգուճէնին բույի ճիհանաէ հէման հիչ էմնալի հօգ տուր, տէյէ պիլիրիմ . . . Խայր . . . խայր" տեր։

Պու թէքէլլիւմաթ էսնասընտա, Տակօպէրին սէսի քէսիլմէյէ պաշլատըլընտան, սիւքիւթ իթմէքտէն սօնրա, քէնտի ատէթի գատիմսի իւզրէ, ուզուն վէ գըր պլՅՐԿԼԱՐԸՆԸ պուրուշթուրմայա պաշլար։

Վ՚է իւթիրապի տերուն կէչիրէ, Տակօպէր թէքրարէն քէլամ միւպաշէրէմ պ՚ըլէ, "Պագսաճներըդ էվլատլարըմ, վալիտէյնիին պաշլըճա պօրճու սիլէ կիւղէլ կ՚ուղէլ Նասիհաթլար վէրմէք իտի, էյլէ տէյի՞լ մի" տեր։

— Էվվէթ, Տակօպէր։

— Ամտի էյլէ օլտուգտա, էճէլ շէրպէթինի իչմէզտէն էվվէլ սիլէ նէ՞ Նասիհաթ վէրտի խաթըրընդտա՞ մը տըր։ Ամա էսէֆ իթմէկիսի, անճագ քէնտուսինի տիւշիւնիւպ տեր խաթըր իթմէնիլի, էյլէ տէյի՞լ մի։

— Էվվէթ, հագգընըդ վար, Ընահըն մէրհամէթի, է/լատլարընը բույի ճիհանաէ պըրագարագ ասիւմանէ կիտէն վալիտէյէր հագգընտա ասլա էքսիք օլմայուպ, հաթթա բույի ասիւմանտէն պիզիմ սէտալարըմըզը իշիթմէկի զրմիրնտա քէնտուսինէ տաճի թարաֆը Էգիպտանիտէն միւսաատէյէ ինայէթ պույրուլաճաղըն, վալիտէմիզ պիլէ հինի հայաթընտա իֆատէ վէ պէյան իթմիշ տիր, — տեր Պլանշ։

— Հաթթա տիգգաթը նազարընը ասլա իւզէրիմիզտէն էքսիք իթմէյէճէկին տաճի վատ իթմէտիյիտի — տեր Իօզ։

Պատէհու իքիսի տաճի քէմալ մէրհէպէ ըրիգգաթէնկիզ պիր լէհաֆէթլէ մէմլու պիր հարատքէթի թապիիյէյէ էսէրինտէն միւթէէսսիր՛ օլտուգլարը հալտէ, պիրպիրլէրինին էլլէրին թուտուգտան, վէ պիր նիկահը սաատտիլանէ իլէ կէօղլէրին բույի սէմայէ տօղրու գալըրտըրգտան սօնրա, քէնտի նաշլարը իգթիղասընճա, սէզատլարը բէրհաթիլ (թաբընմայա շայան) պիր իթիգատ ու իման իւզրէ,

"Էյլէ տէյի՞լ մի, նա՞ վալիտէմիզ . . . սէն պիզի կէօրմէքտէ վէ նազա՞ր իթմէքտէսինի . . . սէն պիզի իշիտիպ վէ տիւնէմէքտէսինի . . . — տերլէր։

Տակօպէր մէրգուճլէրինին շու հալ ու իթիգատընտան միւթէէսսիր օլմազին,

— Ատատաքի, վալիտէնիզ սիզի կէօրմէքտէ վէ տիւնէմէքտէտիր, արթըգ ասարը մահզունիյէթի իզհարիյլէ քէնտույէ տէրտ ու էլէմ պաղըշլամայա չալըշմանըդ լազըմ տէյիլ տիր . . . Հէմտէ խասսէյէճէն շու խուսուսու սիզէ նասագ իթմիշ տիր . . . էյլէ տէյի՞լ մի, — տեր։

Վէզլար, էվվէթ Տակօպ՛ր հագգըն վար, տէթիքտէն սօնրա, չէշմանը նալանլարը նաշլարընը միէրլէր։

Տակօպէր կէրչի, սոֆուլար նէզտինտէ քնամիլէն պիր տինսիզ մագամընտա Թուհֆուլա պիլիր իտի, չիւնքի, Խրանիատա իֆրաթ մէրհէպէ պիր ղալէպէյի շէհվէթ իւղրէ, վէ պիր էլլէրինտէ խաչ օլտուգտա հալտէ, տիկէր էլլէրինտէ տաճի խանչէր Թուհֆարագ, տէյիլ Ինճէճէօճ Թապիր օլունան տէհշէթլու մէղհէպ Թէֆթիշի մէճլիսինին հիւզուրտէ սէնէլէրտէն պէրու Թահմէր հիւքմ զուլումքիարանէսինէ այմըդ օլտուգտա սերպէսթիյէթին, իլլա քէնտիլէրին ատէթտէն խարիճէ տեբէչիի իֆրաթտէ պուլունան իմմիյաղլարընը հրիզու վիգայէ իհմալտէ կէզէն հեր սըղրճատա վէ հեր գըյաֆէթի ու հեր Թարիգաթտէ պուլունան բարասլարա, բալա սալմազը իտի իսէտ, հինէ պու ճիւմլէ, մէրգում գըրգ սէնէտէն պէրու բէք չօգ տէհշէթամիզ վէ մուսիպէթէնկիզ մէնզարէլէրտէ պուլունմուշ, վէ նինչ տէֆաչէր տաճի, կիրտասլը էճէլ քէնարընտա, վէ հաթթա բէք նադընընտա կէզինմիշ օլտուգունտան, մէրգումուն բուհունա տաճի, քանֆէթի քնամիլ վէ սատտիլ քէսանըն հագգընտա ճարի օլտուգու միսիլլու, Բաշ-ը- ռաֆէթ պէյ էֆէնտի էսէրի, տայիմա հիւքմ իթմէքտէ պուլունմադըդ իտի։

Վ՚ագտա պուլունուն իլէ պէրաբէր, Տակօպէր էքի գըղգարընտաշլարըն, Թէսէլլի տէյի իթմիհխազ Թամիշ օլտուգլարը խէյալաթը պաթըլէյէ գալպէն ասլա իթիգատ իթմէզ իտի իսէտ, մէրգումէլէրին մէղքիւր խէյալաթլարընա զէրրէ գատար Թօգունմայը տաճի, պիր պէօյիւք կիւնահ կիպի գըլյաս իտէր իտի։

Տակօպէր, գըղգարըն աէֆի զամ իթմէքլէրին կէօրէրէք,

"Վ՚ֆէրին էվլատլարըմ, իշթէ պիզիյէ օլմալըսընըդ, տիւնքի վէ պու սապահ քի կիպի գօնուշուպ սէզիյէշմէնիզի. . . վէ արալըդ արալըդ պէնիմ սիւալլէրիմէ տաճի ճէվապ վէրմէքսիզին . . չիւնքի քէնտի միւսահապէթինիզ իլէ օլ գատար մէշղուլէ իտինիզ քի . . տօտագ ալթընտան կիւլմէնիզի կէօրիւպ սէյր իյլէմէքճէ, պիլիրմիսինիզ նէ՞ գատար սէվինիպ վէ նէ՞ գատար մէմնուն օլմագտէյիմ։ Էվվէթ, էվվէթ, Հանըմլար . . . շու իքի կիւնտէն պէրու բէք միհիմմ մատտէլէր իւզէրինէ գօնուշուպ սէզիյէշմէքտէսինիզ . . ։ Ճօգ իյի, բէք ալնա, իշթէ պէնիմտէ արզում սալթ պուտուր, քէնտի միւքաալէմէնիզ քէնտի էյլէնճէնիզի պայիս օլապիլսին ,, տէմէքտէ, մէրգումէլէր գըղգարմայա պաշլատըգտան պաշգա, Հալնա կէօղլէրինտէ պուլունան նաշլարա բաղմէն, պիրպիրինին նիւզիւնէ պագարագ, տօտագ ալթընտան Թէպէսսիւմ (կիւլլիւմնիւմէք) պաշլարլար իսէտ, Իօզ Տակօպէրին շու լագըրտըլարընտան պիր հալ Թէշէկկիւսէ տիւշար օլարագ,

"Խայր խայր, էմին օլունուզ Տակօպէր քի, պիզիմ իթմէկիմիզ լագըրտըլարըն Թահվիլընտա հիչ պիր նէթիճէ մէհսուր տէյիլ տիր" տեր։

— Էյք ալնա, բէք ալնա, օլ պագտէ հիչ պիր շէյէ ակհահ օլմագ նիյէթինտէ տէյիլիմ . . ։

Անդ քեյֆինիզե պագընըզ, ֆէգաթի պիրազ տա-
հա բահաթի խինիզ տէ, արթըգ նօյու էլէ ա-
լալըմ, զիրա վագթ կէճտիր, վէ պիզնէմաէ, կի-
ճէնին գարանլըզը պասմազտան էվվէլ. Ա՛օգէրն
քէջիւնէ վասըլ օլմամըզ էլզէմիյէթաէնիր ...
քի, նարըն սապահ էրքէնտէն նինէ նօլա տիւշէ-
լիմ:

— Տահա բէ՛ք չօգ նօյուտմուզ վա՛ր մընըզ — տէ-
յու Ի՛օզ Տակօպէրէ սիւալ իտեր:

— Փարիսէ նէթիշէ՞ք իչին մի ... Իվվէթի,
էվքատլարըմ, տահա նիւզ գօնագլըգ նօյուտմուզ
վար տըր ... կէրէչի բէք աղըր կիթմէքտէ՛իզ,
ֆէգաթի պու ճիւմլէ իչէրուչէմէքտէ՛իզ ... վէ
հէմտե ազ մէսարիֆ իչէ կիթմէքտէ՛իզ, վէ էօյլէ
կիթմէ՛յէտե մէճպուրուզ, չինըքի պիզիմ քէսէտար
էֆէնտի անճագ պու գատար միւսաատե իթմէքտէ-
տիր, նանի, շէօյլէ քի, սիզին իչին պիր օտա, վէ
պէնիմ իչին պիր սաման տէօշէք վէ պիր տե նօրկան
լազըմ քի, Ի՛ապա-Ճ՛օամը (քէօրէչին ատը) այագ-
լարըմ իւզէրինէ ալարագ, օտանըզըն գարուսու էօ-
նիւնտէ նաթապիլէյի՛մ, վէ թաչէ սամանտան տահի
պիր նաթագ պիզիմ գօճա Ճ՛օվիալ իչին լազըմ, իչթէ
քնաֆֆէյի պիզիմ մէսարիֆաթըմըզ, ֆէգաթի
պօղաղ մէսարիֆի պու հիսապըն իչինտէ տէյիլ
տիր. չինըքի զաթէն սիզին նէտիկինիզին լագըր-
տըսը օլմազ. պայազըճա գուշ զըտասը գատար
պիր շէյ. Հալ պու քի էկէր պէնի տե սիւալ իտեր
իտէնիզ, Համա օլսուն Ա՛րսըր վէ Իսպանիա սէ-
ֆէվլէ՛րինտե, անճագ, միւֆթին օլտուզու վագթ-
տա աճըգմանըն նօյուտնու էյըրէնմիշ նահօտ ա-
լըշմըշըմ տըր:

— Իմոի, պէօյլէ օլտուգտա, տահա զէյատե
իտարէյէ տիգգաթի օլուննմագ իւզրէ, էսնայի րահ-
տա պիզիմ հէր պիր խըտմէթիմիզի կէսրտիւկիւն
սըրատա, նէ՞ աճայիպ, պիզտէն հիչ պիր նա-
տըմ իսթէմէտիքտէն պաշգա, պիրտե հէման հէր
ագշամ գօնագ նէրլէրինտե պիզիմ չամաշըրըլ-
մըզը տահի քէնտին նըյգարսըն ... կիւյա պիզ
պէրապէր տէյիլիզ կիպի ... քի ... :

Տակօպէր Գլանշըն լագըրտըսընը գամ իչէ,
"Նասը՛լ, նասը՛լ, սիզէ՛ մի ... Սիզին օլ նա-
զիք, ուֆաճըգ վէ պէյազ էլլէրինիզի սապունլու
սու իչինէ սօգտուրմալըյըմ քի շագ շագ նարըլ-
սըն, էօյլէ՞ մի: Պունտանտա գամի նաղար, մէ-
կէրչի պիր ասկէր իչին սէֆէրտե չամաշըր նըյ-
գամագ չօ՛գ պիր շէյ մի տիր:

Ա՛եմտե սիզ պէնիմ սագլընմըն ագլըզընա
պագըպտա տէյիրմէնճի զանն իթմէ՛յինիզ, պէն
քէնտի սիւարի ալայըմըն իչինտե էն իսի չամա
շըրճըլարտան պիրիսի իտիմ ... Հաթթա, քէն-
տիմի մէհՀ իթմէք տէյիլ էմմա, իւթիւնիւն տա-
խի բէք ալէասընը նարարըմ պէն, պիլէրմիսինիզ"
տէր:

— Ա՛ագըգաթէն Տակօպէր սէն բէք իսի իւթիւ
նարարսըն, բէք իսի ...

— Ֆէգաթի, պազը տէֆթա նագարսըն էօյլէ տե-
յիմ մի ... — տէր Ի՛օզ կիւլիւմսիյէրէք:

— Ա՛ագլըսընըզ, ֆէգաթի իւթիւ զայէթ սըճագ
օլտուզու վագթտա վուգու պուլըր օ գազա ...
Հէյտա՞ ... գալմատը էսկի կէնճլիքլէր, պի՛տու-
տէ՞ նէրտե իւթիւյի նանագլարըմա նագըն կէօ-
թիւրէրէք սըճագլըզընըն տէրէճէսին թէճրիւպէ
իթմէքտէյիմ ... զնրա, նիւզէրիմին տէրիսի օլ
գատար սէրթլէշմիշ տիր քի, արթըգ չօգլուգ "ը-
ճագ հիսս իտէմէքտե տիր ... տէր Տակօպէր,
միւքաֆէմէյե զ'յատէսիյլէ պիր էհէմմիյէթի վէ-
րէրէք:

— Ի՛, Տակօպէր, ա, կէօրմէյօրմուսուն քի, մե-
րամ պիր լաթիֆէտէն իսպարթէմ տիր:

— Իմոի էշլէ օլտուգտա, էվքատլարըմ, էկէր
պէնիմ չամաշըրճըլըզըմը պէյէնիյօրսանըզ, նինե
էվվէլքի միվալ իւզրէ սիզ քէնտի չամաշըրընը-
զը պանա վէրմէյե իմմինա իթմէ՛յինիզ, կէրչի
պու պիր պիյիւք խրտմէթ տէյիլ տիր, ֆէգաթ,
էօնայի բահտա, խուսուսիյլէ պիզիմ կիպի ֆագըր,
վէ հիչ տէյիլ իսէ փարիսէ վասըլ օլմայա էշէտ-
տի իհթիյաճը պուլունան քիմսէյէր իչին ...
էն քիւչիւք պիր զայիտ մասրաֆըն տահի էսիր-
կէնմէսի ճայիզ տիր:

Ա՛արիֆէթի փարիսէ վասըլ օլմագտատըր, օնտան
սօնրա Ա՛լլահ քէրիմ տ՛ր, նանի, քնաղտարը-
մըզա նանընըզտա պուլունան միտալ, բէք չօգ իւ-
միտվարըմ քի, իշլիմիզէ նարայաճագ տըր ... :

— Պու միտալ պիզիմ ինտիմիզտե մուգատտէս
պիր շէյ տիր ... պունու պիզէ վալիտէմիզ էօլ-
տիւկիւ սահաթտա թէսլիմ իթմիշ տիր ... :

— Ա՛այ հայ, ֆէգաթի, տիգգաթի իտինիզ քի զայպ
իթմէ՛յինիզ, վէ արալըգտա պիր, տուրո՛յօրմու
տէյու պօյնունուզու նօգլայընըզ:

Գլանշ պու արատա էլինի գօյնունա սօգարագ,
վէ պօյնունտա բիրինճ զինճիր իլէ սապըմըշ օլան
վէ նինէ այնի մատէնտէն միւրէք քէպ պուլունան
պիր միտալը չըգարարգտան սօնրա, Տակօպէրէ
կէօսթէրէրէք,

— Իչթէ մէգքիւր միտալ" տէր:

Ա՛էգքիւր միտալըն իչի նիւզինտե շու աթի-
տէքի նաղըլար կէօրիւլիւր:

Գլանշ թէքրարէն լագըրտըլը էլէ ալարագ,
վէ միտալըն իւզէրինտե պուլունան էսէֆէնկիզ
քէլամլարը կէօսթէրէրէք, "Տակօպէր, վալիտե-
միզին պիզե պէյանէ վագթի գալմատըլըը, ա-

ճէպա նէ տիր պուլղարըն մանասը" տէյու սիւալ խլէտիքտէ ,

Տակօպէր տախի ճէվապընտա ,

"Ըհմոի վագթ կիճտիր , հայտէյինիզ կիտէլիմէ , պու կիճէ անըն իւղերինէ գօնագ եէրինտէ էնի գունի սէօյլէշիրիզ , իյի սագլայընըզ միտալը . . . վէ եօլա՛ հաղըրլանընըզ , տահա գօնագ եէրիմիզէ անճագ պիր սահաթտան եէթիշէկիլիրիզ . . . Կիտէլիմ , պիչարէ էվլատլարըմ կիտէլիմ , ֆէգաթ , գահրաման բէտէրինիզին տիւշմիւշ օլտուղու . . . շու թէբէճիյէ պիր տէֆա տահա աթթը նիկահ իթտիքտէն սօնրա , աթընըզա պինինիզ աթընըզա՛" տէր ։

Ա՛էրգումլէր , քէնտի րէհպէրլէրինին թէզէքքիւրաթը մուաղղապէսի տէր խաթըրընը մուճիպ օլան մահէլէ , սօն տէֆա օլարագ , աշգը տէրուն իլէ պիր տէֆա տահա նազար գրլտրգտան սօնրա , նինէ Տակօպէրին հիմմէթիյլէ աթա պինէրլէր ։

Հ՛ու գատար միւտաէթտէ մէզքիւր շայանը իհթիրամ հայվան , ասլա պուլղունտուղու նէրտէն եիրագլանմայը տիւշունմէտիքտէն պաշգա , զիյատէսիյլէ էմրի պասիրէթի տախի պուլղունմաղին , պօշ տուրտուղու վագթտան պիր ֆահտէ չըգարմագ նիյէթիյլէ , էճնէպի թօբրաղը մահսուլու պուլղունան եէշիլ վէ թազէ օթլարըն , կիւյա օնտալըզըն ալըր կիւի սէվլանմայա տէվամ իտէր ։ Բապա — Յ՛օա իսէ պու արատա , չայրըլար իւզերինէ բահաթճա նայրըմըշ , վէ պուլունուռու էօն այագլարը իւղերինէ ուգաթմըշ օլտուղու Հալտէ , Յ՛օվհաընըն օթլանմասընը ճիւղիճէ հասէտ իւզրէ սէյր ու թէմաշա իթմէքտէ իքէն , Տակօպէրին եօլա տիւշտիւկիւն կէօրիւր կէօրմէզ , հէման տապանը գալտրրարագ մէրգումուն իղինի թուռթմայա պաշլար ։ Ա՛ալ պու քի Տակօպէր , քէնտի ուզուն սօքասընըն ուճուցլա եէրլէրի քէշֆ իտէրէք , զահէթ իհհիյաթ իւզրէ պէյկիրին եուվարընը չէքմէքտէ պուլունուր , չինքի օրալարտա չայրըլար իւզերինտէ սուլուգ եէրլէր կէօրիւնմէքտէ օլուպ , վէ կիթտիքճէ էօնլէրինէ պահագլար չըգտրընտան , պիրաղ սօլա սաբարագ պիւյիւք ճատտէյի էլէ ալմայա մէճպուր օլուր ։

Տակօպէր Ա՛օգէրն նամ գարխէյէ վասըլ օլտուգտա , ֆուգարա խարճը պիր խան սօրար , վէ մէզքիւր քէօյտէ իսէ , Յ՛ուֆֆն պլան խանընտան պաշգա հիչ պիր խան պուլունմամասընը ճէվապըն ալտըգտա ,

"Յ՛ոմի , եօյլէ օլտուգտա , հայտէյինիզ Յ՛ուգօն պլան (ագ շահին) խանընա ինէլիմ" տէր ։

ԻՒՉԻՆՃԻՒ ՓԸՍԼ

ՄՈՒՎԱՍԱՒԷԹ

Օ՛աթէն չօգ տէֆա Ա՛օրօգ նամ գահհարը վուհուշ , սապրա թագաթը գալմայարագ . Յ՛ուֆֆն պլան նամ խանըն հավլուսունա պագան ամպարըն բէնճէրէսի գանաթլարըն աչըպ գաբամագտէ , վէ ասկէր իլէ էօքսիզ դրղլարըն կէլմէլէրինի ճասուսլամագտէ օլուպ , Հալ պու քի շու միրատըն հասըլ օլմատըղըն կէօրտիւկիւնտէն , գօլարըն խաչվարի կէօքսիւնէ գավուշտուրմուշ , վէ պաշընը էօնիւնէ ասմըշ օլտուղու Հալտէ , աղըր աղըր կէղինմէքտէ , վէ գուրմուշ օլտուղու տօլապը տէօնտիւրմէնին պիր չարէսինի տիւշինմէքտէ պուլունուր իսէ տէ , էշքէլընտա ֆէվգէլատտէ սուրէթտէ զուհուրա կէլէն պիր էսէրի տէհշէթէ նազարէն , քէտէրամիզ թէֆէքքիւրլէր վարթասընա տիւշմէքտէ օլտուղու տախի բանա տէրք ու ֆէհմ օլունմագտէ պուլունուր ։

Ա՛էրգում սուրէթի զահիրէսինտէ կէօրիւլէն գապալըզա բաղմէն (1) , միգտարի քիֆայէ ագլ ու տիրայէթի եէրինտէ պիր ատէմ օլուպ , վէ քէնտի ամէլիյաթընտա իֆրա ու իզհար իլէտիկի զայրէթ ու ճէսարէթի տախի , գապիլիյէթի մալիւմէսինի իսպաթ իթմէքտէ , վէ շու գուվվէթ ու գուտրէթլէրին քէրամէթինի , ուսթաձրզը պիր լաֆզէնզիքլէ , մուաֆխէրէն եէնի գապուլ իթմիշ օլտուղու խրիսթիանըզգ մէզհէպինին լութֆ ու քէրէմինէ համլ իթտիքտէն պաշգա , տիյարը ախերլէրտէ վուգուա կէլմէքտէ օլան շու եօլճուլուղունտա , կէօրիւշիպ գօնուշտուղու ատէմլէրի իսէ , պապը քերրէ րուսմուզլի վէ ազամէթլու պիր լիսան գուլլանարագ , վէ պապէն տախի աշըրը մէրթէպէլէրտե իճրայի միւրայիլիք իտէրէք , գանտըրըպ տայիրէյի տաարը պաթըլէսինէ իտխալէ մուվաֆֆագ օլուր ։

Ա՛օրօգուն , տահա խրիսթիյան օլմազտան էվվէլ , խայլի վագթ , վահշի հայվանլար իլէ թապիաթլաշմըշ պուլունտուղու շիւբհէտէն արիսիր . . ։ Ճիւնքի , մէրգում Սիպէրիանըն չիմալի թարաֆընտա տօղմուշ օլուպ , թա վագթի շէպապէթինտէն էն ճէսուր կէյիք վէ պյը ալճընը օլմագ շէրէֆինէ նայիլ օլմուշ , վէ պատէհու 1810 սէնէսինտէ , սանաթը սապրգասըն թէրը իլէ , քիւրէյի արզըն իդլիմի գուբթպիէրինի , Հանի տիւնհանըն իյի ուճլարընը քէշֆ ու թէճէսսիւսէ չըգան պիր Ռուս միհէնտիսի հանընտա , գլաղուզլուգ խրտաթինէ կիրմիշ , վէ պատէհու նինէ մէրգումուն հանընտա գալարագ Ի՛սթրախպուրգա գատար կէլմիշ տիր ։ Ա՛օրօգ օրատա պիր գաչ իշ տէյիշտիրտիքտէն սօնրա , Ռուսիա իմբէրաթօրու թահթարլարընտան պիրինի օլմուշտուր ։ Ա՛էգ-

(1) Զըտաթը նախօտ մուղայիրի վէ նախօտ ագոյինէ մանալարընա գուլլանըլմագտ տիր ։

քիւր թաթարլար թաշ վէ տէմիրտէն նարըլ-
մըշ, ֆէգաթ Հարաքաթաթը պէշէրիյէյէ մալիք
ատէմլէրէ պէնզէտիքլէրինտէն, պիր զալըմ իմ-
քէրաթօրան էն քիւչիւք էմր ու իրատէսինի թէ-
մամէն իճրա իթմէք իւզրէ, Ռուսիանըն օվ վասի
ՄՄալիքինտէ, Ա՛ճէմիսթանտէն թա պահրը միւն-
ճէմէտ (տօնմուշ տէնիզ) գատար, Նուֆգա վէ
զայիֆ պիր գըզագ իւզէրինէ օթուրարագ, տօվա-
շըպ կէզէրէր։ Ի՛նվէթ, պուռնար էյլէ քիմսէլէր
տիր քի, կիճէ կիւնտիւզ նըզըրըմ կիպի սիւրաթ
իլէ կիտիպ կէլտիքլէրինտէ, Հիչ պիր էյյամ ու
Հավատան, Հիչ պիր էնկէլ ու թէհլիքէտէն, վէ
նիհայէթ Հիչ պիր միւշքիլաթ ու նօրմունըւգ-
տան գօրգուպ ֆիւթուր կէթիրմէտիքլէրինէ նա-
զարէն, նա գըզըլըպ տիւշմէք վէ նա տա Հէտէֆէ
(նիշանկահ) վասըլ օլմագ նիյէթիյլէ աթըլմըշ
ինսանտան իպարէթ կիւրլէյէր տիրլէր, տէնսէ սէ-
զատըր։ Ա՛րթըգ էյլէ պիր խըտմէթտէ պուլու-
նուպ, վէ օ նօլտա էօմիւր կէչիրմիշ օլան ատէմ-
լէրին նէ մէրթէպէ ճէսուր, գուվվէթլի վէ քէն-
տուլի գատէր ու բիլյայէ թէսլիմ իթմիշ քիմսէ-
լէր օլաճագլարը գօլայճա տէրք ու ֆարգ օլու-
նա իլէր։

Ի՛մտի, պուռնտան նէչէթ խաէր քի, Ա՛օրօգ
կիպի պիր ատէմին էյլէ պիր միշքիլ վէ բիւր
քիւլֆէթի մէշղուլիյէթի գանդի սէպէպ ու հիսա-
պէ մէպնի թէրք իլէ, շու վէյղամսըզլըխը սանա-
թըրնա բիւճառի իթմտիկինի պէյանէ Հաճէթի կէօր-
մէք պիՀուտե պիր զահմէթի չէքմէք տիր. ֆէգաթ
շու գատարը պէյանէ սէզավար տըր քի, մէրգուշ
էվվէլա խրիսթիյան մէզհէպի այնի ու ատէթլէ-
րինի թաալիմ ու թաՀսիլ, վէ վաֆֆիգ իճրասընա
նայիլ օլմագ իւզրէ, Ֆրիպուրկտա պիր մանաս-
թըրտա շակ բտ օլմուշ, վէ պատէհու խրիսթի-
յանլըգ շէրէֆիյլէ պէր վէճհի չէսպան (լայըգըյ-
լա) միշէրրէֆ գըլընտըգտան սօնրա, նէ սէպէ-
պէ մէպնի թէչէպպիւս օլունտուղու Հէրքէսէ
նա մայիւմ գալտըղը սուրէթտէ, պիր Հայվանսէ-
րայ թէրթիպինէ տէսթըրէս, վէ պէտէվիլէրէ մահ-
սուս պուլունան պիր սէյյահաթը զարիպէյէ միւ-
պաշէրէթ իլէմիշ տիր։

. . . . . .

Ա՛օրօգ տայիմա քէնտի գօղուշունտա կէզինմէք-
տէ, վէ կիճէ նագլաշմըշ, ֆէգաթ, պիլա թէ-
Համմիւլ պէքլէմէքտե օլտուղու իւչ նէֆէր հօշ-
ճուլար Հալնա վասլ օլմամըշլար իտի։ Պու ա-
րատա Ա՛օրօգ կիթտիքճէ ատըմլարը սըգլաշտըր-
մաղա վէ գավիլէշտիրմէյէ պաշլար։ Ա՛յ պիր-
տէն պիրէ հիտտէթի իւզրէ տուրուս վէրիպ, պա-
շընը բէնճիրէյէ տօղրու էյէր վէ տիկնէր։ Նա-
պանիլէրէ խասս օլտուղու միսիլլու, մէրգուժուն
գուլաղը տախի զայէթի զիյատէ իշտիր իտի։ Պիր-
տէ "Իշմէկ կէլտիկէր . . . ,, տէյու պաղըրըր։

Ա՛երգուշ պիր ատէմ վէ պիրտե աթ այագլա-
րը սէսի ալըպ թանըտրղընտա, գուշմաղ կէօզէրի
շէյթանի պիր էսէրի սիւրուր իլէ բարլամայա
պաշլար։ Օ՛լ վագթ անպարըն գանամըլարը նա-
նընա կիտիպ, պասիրէթի իւզրէ պիր աղ աչըրգ-
տա, աթ իւսթիւնտե իքի նէֆէր կէնճ գըզլա-
րըն, վէ բէհպերլէրի պուլունան պիրտե իսթիյար
ասկէրին, Հանըն Հավուսունտան իչէրու կիրտիք-
լէրին քէնտի կէօզլէրիյլէ կէօրիպ սէյր իտէր։

Օ՛րթաալըգ գարանլըգ վէ պուլունմըշլու պիր կի-
ճէ էէօքմէքտե օլուպ, նէնի կէլէն միւսաֆիրլէրէ
չըգարըլան գանտիլլէրին ըշըգլարը, թէնէֆֆիւս
իթմէքտե օլան պիր շէհտե բիւզկարտան թէկզէ-
զիւլ իթմէքտե (սալլանմագ), վէ նօշմուշար Հագ-
գընտա Ա՛օրօգա վէրիլմիշ օլան իշարէթի ու պէ-
շարէթլէր նօգթասը նօգթասընա տօղրու պուլու-
նուր։

Ա՛օրօգ, քէնտի չանթասընա տիւշիւրէճէկի
ավար Հագգընտա էմնիյէթի քամիլէյէ մալիք
օլտուղունտան, բէնչէրէյի գաբայը վէրիր։

Հ՛իւրհէսիզ քէնտի նիյէթի ֆասիտլէրին լա-
յըգըվլա թանգիմ իթմէք իչին օլմալը տըր, Ա՛օ-
րօգ պիր չարեկէ գատար տահա տէրին թէֆէք-
քիւրլէրէ վարտըգտան սօնրա, նէրտիպան պու-
լունան պատրամ գաբուսունա կիտիպ, վէ աշաղը
տօղրու էյիլէրէք, "Կօղիաթ, Կօղիաթ,, տէյու
չաղըրը վէրիր։

— Ի՛ֆէնտիմ. . . — տէր Կօղիաթ պիր սալմը ղա-
լիղ իլէ (պօզուգ սէս)։

— Կէլ։

— Պույուրունուզ էֆէնտիմ. . . Կասապ տիւք-
քեանընտան կ՛ելէյօրում, էթ կէթիրտիմ։,,

Պու լագըրտըլար իշիտիլմէքտե իքէն, մէրտի-
վէնին պաշլարը տիթրէմէյէ պաշլարլար, վէ պիրտե
իրի վէ հէյպէթլու պիր ատէմ պաշը պօտրամ
գաբուսունտան նօգարու կէօրիւնմէյէ պաշլար։

Ա՛երգուշ Կօղիաթ օլուպ, խամի քէնտույէ
բէք մուաֆրգ պուլունմագտե, շէյլէ քի, ալթը
այագտան (իչ արշըն գատար) զիյատե պօյա մա-
լիք պուլունտուղու Հալտե, ումումզարը իսկ Հէր-
քիւլէ (1) պէնզէմէքտե, ֆէգաթ զայէթի քէրիհ-
իւլ մանզար (չիրքին) կէօզ՛րի չուգուր չուգուր
հէմ շաշի, աննը սարգմըշ վէ նիւքսէքճէ, սաչ
վէ սագալը գումրալ, սըգ, վէ աթ գըլը կիպի սէրթ
օլտուղունտան, էշքալընտա պիր նէվի նապանի
հայվանի հէյյէթի միշահէտե օլունմագտե, էնլի
էնլի չէնէկէրինտե տիպլիմիշ վէ պիրէր չէնկէլ
թաթպիգ օլունա պիլմէքտե պուլունան տիշէրիյլէ
պէշ օգագյէ նագըն պիր բարչա չիյ էօքիւզ
էթինի պիր քէօշէսինտէն թուռմագտե, վէ
պուռնուն իսկ սէպէպի, շիւբհէսիզ, քէնտի կիպի

(1) Հէրքիւլ իսմի պիր գաչ տէֆա տըր կէչմէքտե
օլտուղունտան օլ պապտե ճիւգիճէ իյյահաթ վէրմէ-
յի միւնասիպ կէօրիւրիւզ։ Հէրքիւլ պաշլըճա թաթիգ
Ռունանլարըն վէ Րօմալըլարըն ալլահլարընտան պիրիսի,
վէ գահրամանլըգտա էն իչերուտէսի սայլմըշ տըր։
Մէրգուշ աշըրը մէրթէպէ վիճռատուլու, գուվվէթլու վէ
ճէսարէթլի օլուպ, կիւյա տիւնեայը բէք զալըմլարտան
վէ վահշի ճանվէրլէրտեն գուրթարմըշ տըր։ Հէրքիւ-
լիւն սուրէթինի բէսսամլար, պիր էլինտե գօճա պիր
թօփուզ, պիր գօլունուն իւզէրինտե պիր արսլան տե-
րիսի աթըլմըշ, գահրամանճա պիր տուրուշ իլէ, չօգ տէ-
ֆա սագալը, վէ պազէն տախի սագալօրզ օլարագ թէր-
սիմ խոէրլէր։

պիր աղըր վիճուտ ալիընտա Թապիսթիյէ սարըլմագտ օլան մէրտիվէնի էլէրիյլէ Թուվարագ չըգապլըխն Նիյէթիյլէ, էլլէրի եէրինէ տիշլէրինի տախի գուչանմայը միւնասիպ կէօրմէսինէ մէղնի օլմագտ իտի։

"Ի՛հայէթ, էն իրի վէ շիշման վիճուտլու ատէմ պիւթիւն պիւթիւն պօտրում գարուսունտան եօգարու չըգար։ Մէրգումուն մանտա պօյնու կիպի գալըն պօյնունա, Թէաճճիւպէ շայան սուրէթէտ էնլի կէօքսիւնէ վէ ումմաղլարընա, զայէթ գալըն գօլարընա վէ պալտըրըլարընա նազար օլունտուգտա, ասլա ֆիւթուր կէթիրմէքսիզլին խօտ պէ խօտ պիր այը իլէ կիւրէշէ չըգրշապիլիր տիվ կիպի պիր ատէմ օլտուղու գօլայմա ֆէկՀմ օլունա պիլիր իտի։ Մէրգում այագլարընա իչի բազէն գապը վէ գըրմըզը չըպրգը պիր էսկի մախ բանթալըն, վէ արգասընա տախի զայէթ գաթը վէ սէրթ տէրիտէն միւրէթթէպ պիր նէվի զըրհ կիյմիշ օլուպ, մէզքիւր զըրհըն իւզէրինտէ իսէ, էօթէտէ պէրուտէ տիտիքլէնմիշ քէսքին հայվան Թըրնագլարը նարալարը կէօրունմէտէ իտի։

Կօզլաթ անպարըն իչինտէ այագտա տուրտուղու հալտէ, գանճա վարի տիշլէրինի կէվշէ տիպ աղըրնը աչարագ, էսքիւզ բարչասընը բաթ տէյի եէրէ պըրագտըգտան սօնրա, աշըրը պիր իշթահ իլէ գանըը պըլըգլարընը շաբ շաբ նալամայա պաշլար։ Մէրգում բանայիր նէրլէրինտէ էհալիտէն բարա ալարագ բիշմիշ էթ նէմէյէ ալըշմըշ ճանպազլարտան պիրիսի կիպի օլտուղունտան, կիթտիքճէ շու ճանվէրի Թապիսթա օլ մէրթէպէ ալըշմըշ իտի քի, քէնտի քնարընտան պաշգա, իշթահ ու միսէօհինի տախի հիսապա գօյմազա պաշլատըղընտան, էֆէնտիսի Մօրօգ տահա քէնտի միճիղէ նէվինտէն ատտ իտէրէք հէր քէսի ալտանմագտա օլտուղու ատէյիսաթը, ալէմ նէզտինտէ իճրայէ գօյմազտան էվվէլ, պիր մուգատէմ օլմագ իւզրէ, մէրգում քէնտի հիւնէրինի իշՀարէ չըգրշարագ, պիր գաչ օգդա չիյ էթի կէօտէնինէ աթար իտի։

Կօզլաթ պըլըգլարընը նալատըգտան սօնրա լագըրտըյա պաշլայարագ,

"Ն՛օղլումիւն բայը իլէ պէնիմ բայըմ աշաղըտատըր, վէ իշթէ Կօյին իլէ Ն՛ուտանընն բայըրը, նէրէյտէ տիր էթ սաթըրը... պու էթի իքի բարչայա Թագտիմ իթմէյիյիմ... պիր պիրինտէն ֆարգ լազըմ տէյիլ տիր... իսթէր հայվան օլսուն իսթէր ինսան, իքիսինինտէ աղրը վարտըր... հէրքէս քէնտի բայընա բաղի օլմալը տըր...,, տէր, վէ էֆէնտիսի բարչասընը Մօրօգա կէօսթէրիր։

Ալ է պու արատա սաթըսընըն պիր գօլունու սըղամայա պաշլատըղընտան, գուրտ տէրիսի կիպի Թիյլու, վէ բարմագ գալընըղընտա տատարըրը գագարմըշ օլան պիլէքլէրի կէօրունմէյէ պաշլար։

"Ն՛յո էֆէնտիմ, հայտէ պագալըմ, նէրէտէ տիր էթի սաթըրը,, տէյու Կօզլաթ պիր Թարաֆտան սիւալ իթտիկի հալտէ, պիր Թարաֆտան տախի կէօզլէրինի տէօրթի Թարաֆըա կէզտիրէրէք սաթըրը արաշթրմագտէ պուլունուր։

Ն՛էյղամպէր քէնտի ատէմինին սիւալինէ ճէվապ վիրէճէք եէրտէ, պիղդամ քէնտիսի մէրգումէ պիր չօգ սիւալլեր իթմէյէ չըգրշարագ,

"Հ՛իմտի նէյի նօշմուլար կէլտիկինտէ սէն աշաղըտան՛ըլըրտըն,, տեր։

— Ն՛ովվէթ, էֆէնտիմ, գատտագ տիւք քնանընտան հէնուզ կէլմիշ իտիմ։

— Կ՛իմնէր իտիկը մէրգումուն միւսաֆիրլէր։

— Պիր պէյազ ատ իւզէրինտէ իբի նէֆէր բիւչիւք գըղլար, պէրապէրլէրինտէ իրի պըլըգը սաֆտէրուն պիր իսթիյար... Ֆէգաթ, էֆէնտիմ, սաթըր, սաթըր... Հայվանլար ղիյատէսիյէ աճտըրըլար... Հաբէզա պէն... սաթըր...

— Պիլ՛իրմիսին... մէրգումուն նօշմուլարը գա՞նղի օտայա Թնտիրտիլէր։

— Ն՛այնճը, գըղլարը վէ իսթիյարը Հավլունուն Թա էօթէ ուճունա կէօթիւրտիւ։

— Կ՛ըրըտա նազրը օլան տայիրէյէ, էօյլէ՞ մի։

— Ն՛ովվէթ, էֆէնտիմ... ֆէգաթ սաթը...,, Պիլտէ պու արատա, պիր պիրինէ գարըշըգ պիր չօգ տէհշէթլու կիւրիւլտիւլեր սատասը, Կօզլաթըն քէլամընը գաթ իլէ, ամպարը սարսըթմայա պաշլար, վէ մէրգում Թէքրարէն քէլամ պէտ իլէ։

"Ն՛շհոմ՛յօրմուսունուզ, աճըգտան Հայվանլար գուտուրմայա պաշլայօրլար։ Ն՛էկեր պէն տախի օնլար կիպի կիւմիւրտէյէ պիլսէ իտիմ... անլէրէ Հէմահէնգ օլուր իտիմ։ Պէն Ն՛ուտա իլէ Կօյինին պու ագշամ քի Հալէրինի ասլա կէօրմիշ տէյիլ իտիմ, պիլհարէյէր աճըգտան գաֆէղլէրինի գըրըպ բարալայաճագ մէրթէպէտէ սըչրամագտատտըրըլար... ։ Ն՛րթըգ օ Ն՛օղլումիւ տեր իսէնիղ, կէօղլէրի ատէթտէն խարիճ սուրէթտէ բարլամագտա... շէյղէրի գանտիլ կիպի բարլայօրլար տէնսէ սէղա տըր... Ն՛Հ, զէվզէը Ն՛օղլում՛,, տեր։

Մ՛օրօգ, Կօզլաթըն սէօյլէտիքլէրինէ ասլա էհէմմիյյէթ վէ ճէվապ տախի վէրմէքսիզլին, Թէքրարէն սիւալէ պաշլայարագ,

"Հ՛իմտի տէմէք տիր քի, Հոգրգաթէն, իբի կէնճ գըղլար Հավլունուն ասնունտա քի տայիրէտէ իգամէթ իթմէքտէ տիրլեր, էօյլէ՞ մի" տեր։

— Ն՛ովվէթ, էվվէթ, ֆէգաթ, շէյթանըն (1) խաթընը իշլին օլսուն, սէօյլէ՛յինիլ սաթըր նէ՞րէտէ տիր։ Կ՛արըօ կիտէլիտէն պէրու հէր պիր իստամէթ պէնիմ իւղէրիմտէ գալմըշ օյտուղունտան, վագթինտէ նէմմիմղի նէթիճէսինտէ միշիմ տիր, կիճ գալմըշ տըր։

(1) Ն՛իսանը Թէրբիտէ պէտյէ շէյթան խամինէ կէմինէրը օյմայուպ, պէնսէվիյէ Ալլահ խամինէ պուլունմագտա խէտե, հէմ քիթապըն մէթինինէ մանվաֆըգ պուլունմագ, վէ հէմտե պէտյէ ֆէնտա նիյէթլէրտե վէ ֆէնտա ատէմլէր լիսանլարընտա Ալլահ լուգմէթ ինտէն գիյատե, շէյթան լուգմէթի եագրշաճաղընտան, այնիյլէ Թէրճիմէ իթմէյի Թէճվիզ իթմիշտիր տեր։

— Օ՛ սաֆտէրուն տէտիկին ինձի՛յար տախի կէնձ գըզլար իլէ պիրլիքտէ՞ մի տիր։

Կօղլահի, շունճա իպրամ ու բէճալարընա բաղմէն, Հալէա Մ՛օրօգուն ասլա Հայվանլարըն նէմլէրի Հագդընտա մէրագ իձմէ՛կով սիւքիւթ իձմէսի իւղէրինէ թէհայիւրտէ գալըրընտան, մէրգումուն սօն սիւալինէ ճէվապ վէրմէքսիզին, պիր թարաֆտան տէրէճէյի Հայրէձի արձմագտա օլտուղու Հալտէ, նիւղինտէն նօգարու պագմագտա պուլունուր։

"Ա՛իւալիմ ճէվապ վէրսէ՞նէ, Հայվան . . ." տէտիքտէ Մ՛օրօգ, Կօղլահի տախի սէրձ մէշրէպլիյի էլէ ալարագ,

"Կ՛ակէր պէն Հայվան իսէմ, թաւխայձիլէ կիւճ ու գուվվէթիմ տախի Հայվան մէսապսին-տէ օլաճագ տըր, վէ մատամ քի Հայվան Հայվան իլէ կիւրէշէպիլիր, պէնիմտէ Հէր վագձ ալձտա գալմայաճաղըմ աշիքնար տըր" տէր։

— Օ՛ ինձի՛յար տախի կէնձ գըզլար իլէ պիրլիքտէ՞ մի տիր տէյի սիւա՛լ իտէյօրում սանա։

— Ա՛էր նէ Հալ իսէ, ֆէգաձի, խայր, մէրգում ինձի՛յար պէյկիրինի ախըրա չէքտիքտէն, վէ պիր ձէքընէ վէ պիրազ տա սու իսպէտիքտէն սօնրա, քէմէր ալձընա կիտիպ տէսպիկնա՛ն գուրտու, նանի գանտիլին ըշըղընտա . . . չամաշըր նըյգամագտա տըր . . : Ա՛լիմալլահ պու տախի ա՛ճայիպ պիր շէյ, գըր պըյըղձը պիր առէմ . . . չամաշըրձը գարը կիպի տուրսունտա չամա՛շըր նըյգասըն, չօգ շէյ չօգ շէյ, պու առէձա նէյէ՞ պէնզէր պիլիրմիսինիզ, պէնիմ կիպի պիր առէ-մին գանարնա գուշըրընա տուրուպտա տարը վիրմէսինէ պէնզէր տէնսէ ճայիզ տիր։

Կօղլահի, Տակօպէր Հագդընտա շու սօնրաքի լագըրտըլարը սէյրլէր իքէն, ումուզլարընը սիլքէրէք պիր նէվի իզհարը Հագարէթի իմձիձ օլտուգտան սօնրա, Մ՛օրօգա խիճապկէն,

"Ա՛յ, իմտի, էֆէնտիմ, իշձէ սիւալինիզէ ճէվապ վէրտիմ, արձըգ պէնի պրագընըզ քի կիտիպ Հայվանլարըն ղըտալարընը վէրէյիմ, տէր իքէն, պիր թարաֆտան տախի կէօզէրիյլէ պիր շէյ արամագտէ օլտուղու Հալտէ,

"Ա՛ման, էֆէնտիմ, սէօյլէյինիզ արձըգ, նէ՞րէտէ տիր շու սաձըր" տէր։

Ա՛էղամպէր տախի մէրգումա ճէվապ օլարագ,

"Պու ագշամ Հայվանլարա նէմ վէրմէյէճէքսին, իշիձի՛ն մի" տէր։

Մ՛օրօգուն պու ճէվապը, Կօղլահի նէզտինտէ, ձէյվիլ գապուլ իձմէզ պիր մանա կիպի օլտուղունտան, էվվէլա հիչ պիր շէյ անլայամատըղընա մէպնի,

"Ի՛նչ՞ պույուրտունուզ էֆէնտիմ" տէյտու սիւալ իտէր։

— Պու կիճէ Հայվանլարա նէմ վէրմէյէճէքսին տէյտու սանա ձէնպիհ իտիյօրում։"

Կօղլահի պու առէձտէն խարիճ լագըրտըլըը իշիձիտքտէ, ասլա ճէվապ վէրմէքսիզին, շաշի կէօզէրինի աշըրը մէրձէպտէ աչըպ, էլէրինի կէօքսիւնէ գավուշտուրարագ, իքի ատըմ գատար կէրի չէքիլմէյէ պաշլար։

Մ՛օրօգ, ձէնպիհինի գավվէչէտիրմէք նիյէթիյլէ վէ սապրը ձիւքէնմիշ պիր հէյյէթ իլէ, ձէքարէն մէրգումա,

"Ա՛մտի, անլատը՞ն մը շիմտի, իշիձի՛ն մի լայըգըյյա ձէնպիհիմի" տէյտու ձէէքիտ իտէր։

Կօղլահիձն ձէհայիւրի պիձիձէտորիճ (տէրէճէ տէրէճէ) արձմագտա օլտուղու Հալտէ,

— Ա՛օգ աճայիպ պիր մատտէ, նէմէք վագձիմ ղաձէն իչ սաաձ կէչմիշ օլուպ, վէ ձամամըղ իսէ Հալըր պուլունտուղու Հալտէ, նէմէյիպտէ ա՛ճ տուրմագ . . . " տէյի պաղըրը վէրիր։

— Ա՛ձաձ իյլէ . . . վէ սո՛ւս օլ։

— Ա՛յի էմմա, մագսէտինիզ պու կիճէ պիր պէլա՛ մը տավէձ իձմէք տիր . . : Ա՛ղաձէն Հայվանլար աճըգտան գուտուրուպ տիվանէ՛ օլմագտատըրլար. Հաքէզա տախի պէն . . ։

— Տա՛հ իյի նա։

— Կ՛ա՛նղիսի, գուտուրմա՛ղ մը . . ։

— Ա՛այ հա՛յ, տահ իյի նա։

— Ա՛նէ՞ տիմէք տիր պու, տահ՛ մը իյի նա . . .

Լ՛աքին . . ։

— Ի՛յ, էլվէրիր արձըգ։

— Կ՛ակէգաձի, շէյձանըն տէրիսի խաձրը իչինի օլսուն, պէն տախի Հայվանլար գատար աճըմ, պէն . . ։

— Ա՛էն նէյի վէր . . . սանա մանի օլա՛ն քիմ տիր, զաձէն սէնին նէմէյինի Հաղըր, չինքի էձձի չիյ չիյ նէրսին։

— Ա՛յի էմմա, նէ՛ պէն Հայվանլարըմ նէմէտիքճէ նաղընըզ նէրիմ . . . վէ՛ նէտէ Հայվանլարըմ պէնսիզ պիր շէյ նէրլէր . . ։

— Ա՛շձէ սանա ձէնպիհ իտէրիմ, էկէր խէձա իտիպտէ Հայվանլարա պու կիճէ նէմ վէրիր իսէն . . . պիլմիշ օլ քի, ըրըձըլարընը ձօրլայըպտա կիձմէյէ մէճպուր օլաճագընն։

Կօղլահի օլ անտէ, այը սէսի կիպի պօղուգ պիր սէս իլէ, ձա տէրինտէն պիր խըրըլտը սէսի չըգարարագ, ղայէթ Հրըպը վէ միւձէՀայիր սուրէձտէ Ա՛էյղամպէրին նիւղինտէն նօգարու պագա գալըր։

Մ՛օրօգ քէնտի էվամիրինի Կօղլահա ձէքէրիւր իձմէքտէն, վէ տէրին ձէՀքէքբիւրէր իտէրէք, անպարըն էնինէ վէ պօյունա կիտիպ կէլմէքտէն սօնրա, Հալէա իֆրահ մէրձէպէ ձէՀայիւր իւղէ պուլունան Կօղլահա տէօնէրէք,

"Ճ՛ու պու ագշամքի խանէսինէ կիտէրէք Հէմ ձէզքէրէ մի միւՀիւրէձէմիյիմ, վէ Հէմ տէզվճէսինէ ուֆաճըգ քիձմապլար վէ ձէնպիհ սահմաղըմ միւտիրին խանէսի նէ՞րէտէ տիր, խաձըրընա կէլմէքտէ՞ մի տիր։" տէյտու սիւալ իտէր։

Ա՛յ մէրգում տախի ձէրպիյէսիզ պիր Հէյյէթ իւղէ,

— Ի՛չվէթ" տէյտու ճէվապ վէրիր։

— Օրայա կիտիպ, մէրգումուն պէսլէմէսինէ սօրմալըսըն քի, եարըն սապահ էլքէնտէն կիթմիկիմ հալտէ, մուհլագա էֆէնտիսի միւտիրի էվտէ պուլապիլիր միյիմ։

— Նէ՞ նաբաճագսընըզ։

— Յ՛ոյնն իտէրիմ քի, մէրգումա զայէթ միւհիմմ պիր շէյ խապէր վէրմէքլիյիմ իգթիզա ետէճէք տիր. հէր նէ հալ իսէ, սէն կիթ պէնիմ թարաիբմուն սեօյլէ քի, բէճա իտէրիմ քէնտիսինէ, եարըն սապահ պէնիմ իլէ կէօրիւշմէտիքճէ տիշարը չըգմասըն։

— Պունլար իյի . . . լաքին հայվանլա՞ր . . . մէրգում միւտիրին էվինէ կիթմէզտէն էվվէլ անլէրէ նէմ վէրմէյէ բուխսաթընըզ օլմայաճաճ գիլտըր . . . Պարի հիչ տէյիլ իսէ, նաէլընըզ շու Ա՛վա բարսընա . . . զիրա հէփսինտէն զիյաատ աճըգմըշտըր . . . Յ՛վէթ էֆէնտիմ, էվվէթ պարի եալընըզ Յ՛օլիւմ։ Ա՛էմտէ չօգ տէյիլ եալընըզ պիր բարչաճըգ։ Յ՛արարը եօգ, նէչա՞րէ, Կ՛ային, պէն վէ Յ՛ուտա պիրաշ տահա պէքլէյէլիմ։

— Պէնիմ մէրամըմ պաշըճա բարսը աճ պրագմագ օլտուղունտան, հէփսինտէն զիյաատ, օնա պիր շէյ վէրմէյէսին տէյի թէնպիհ իտէրիմ . . . Յ՛վվէթ հէփսինտէն զիյաատ Յ՛օլիւմէ . . .

Կ՛ողհաթ երինէ մէյյուս օլարագ,

— Հ՛էյթանըն պույնուզլարը խաթրը իչին օլսուն, նէ՞տիր պու իթտիկինիզ, նէ՞տիր մէրամընըզ, նէ՞ օլտուննուզ պու կիւն, պու հալէէտէն զէրրէ գատար պիր շէյ անլայամայօրում պէն։

Յ՛աղը՛գ քի, Կ՛արլօ տա պուրատա պուլունմատը, երինէ օ շէյթան իտի, թապիաթիլէ, շու հայվանլար աճըգտան գուտուրտուգլարը հալտէ . . . նէ սեպէպէ մէպնի եէմ վէրմէքտէն պէնի մէն իթտիկինիզի պանա անլաթտըրա պիլիր իտի" տէր։

— Աէպէպինի անլամագ սանա իգթիզա տէյիլ տիր։

— Ը՛ճէպա Կ՛արլօ տահա կի՞ճմի կէլէճէքտիր։

— Ո՛չաթէն Կ՛արլօ կէլմիշ տիր։

— Ութուի նէ՞իէտիր։

— Կէլտի իտի էմմա, թէքրարէն կիթտի . . .

— Ը՛ճէպա նէ՞ ֆէրրըշտագ տէօնմէքտէ տիր պուրատա։ Յ՛էպէթտէ պիր շէյ օլմալըտըր, Կ՛արլօ կիթմէք, ավտէթ իթմէք, վէ թէքրար կիթմէք . . . վէ . . .

— Հ՛իմտի Կ՛արլօյա իհթիյաճ եօգտուր, անճագ սանա, Կ՛ո՛ղհաթ, կէրչի սէն պու սաաթտէ գուրտ կիպի աճըգմշըշընտըր, լաքին պիր թիլքի գատարտա շէյթանլըգ պիլիրսին, վէ էկէր սէն միւրատ իտէր իսէն . . . Կ՛արլօ գատար տահա իչ շէյթան . . .

Ա՛օրօգ պու արատա պիրտէն պիրէ հէյյէթ ու լհսանը տէյիշթիրմիշ օլտուղունտան, Կ՛ողհաթըն տիվ ումուզլարը կիպի եիւքսէք ումուզլարընա, շէջըէ պիր էսէրի տօսթլուգ վէ մուհապպէթ իզհարիյէ վուրուր։

— Պէ՞նճի շէյթանըմ։

— Ա՛էյ հաշ, չիւնքի իչին ուճունտա սէնին իչին պու կէճէ օն ատէտ չիլ չիլ ֆիօրին գազանմագ վարտը . . . տէմէքտիր տիր քի, մէզքիւր օն ֆիօրինէրի գազապիլմէք իչին, լազըմ կէլտիկի գատար շէյթանլըգ իճրասընտա պուլուննաճաղընա . . . էմնիյէթիմ վար տըր։

Կ՛ողհաթ ֆիօրինէրին իսմինի Յ՛իթմտիքտէ, շաշգընճա վէ միւթէհայիրճէ պիր հէյյէթ իլէ կիւէրէք,

— Ա՛ագաա պու հիսապճա, միգտարի քիֆայէ շէյթանլըզըմ վարտը։ Ը՛ճէպա մէզքիւր ֆիօրինէրի գազանմագ իչին նէ՞ եափմագ լազըմ կէլէճէք տիր, — տէր։

— Հ՛իմտի կէօրէճէքսին . . .

— Ը՛ճէպա միւշքիլ պիր շէյ մի տիր։

— Հ՛իմտի կէօրէճէքսին . . . Յ՛վվէլա միւտիրին էվինէ կիթմէլիսին, լաքին, տահա կիթմէտէն էվվէլ, շու մանկալա պիր աթէչ եագմալըսըն։

Ա՛օրօգ իշարէթ իլէ մէրգումէ մանկալը կէօսթէրիր . . .

Կ՛ողհաթ, օն ֆիօրին գազանմագ իւմիտիլէ պիրաշ թէսէլլի պուլուպ, աճըզընը պէր թարաֆ իտէրէք,

— Յ՛վվէթ, էֆէնտիմ" տէր։

— Ձէլիքտէն չըպըզը սէն շու մանկալըն աթէչի իւզէրինէ գօյմալըսըն քի, պիր իյի գըզըպ գըզարսըն" տէր Ա՛օրօգ։

— Յ՛վվէթ, էֆէնտիմ։

— Ա՛էն օնու մանկալըն իւզէրինտէ պըրագարագ, միւտիրին էվինէ կիտիպ կէլմէլի, վէ պուրատա պէնի պէքլէմէլիսին։

— Յ՛վվէթ, էֆէնտիմ։

— Օճագտան աթէչի ասլա Հ՛էքսիք էթմէմէլիսին։

— Յ՛վվէթ, էֆէնտիմ" ։

Ա՛օրօգ թէնպիհաթընը պիթիրտիքտէն սօնրա, անպարտան տիշարը չըգմագ իւզրէ պիր ատըմ ալմըշ իքէն, թէպտիլի նիյէթ իտէրէք։

"Ա՛էն օլ սաֆտէրուն իհթիյար իչին, տէհլիզէտ չամաշըր երյագամագլա մէշղուլ տուր տէտի իտին, էօյլէ տէյի՞ մի։

— Յ՛վվէթ, էֆէնտիմ։

— Ութտի, սեօյլէտիքլէրիմի ասլա ունութմա, չէլիք չըպըզը աթէչէ գօյմալըսըն, միւտիրին խանէսինէ կիթմէլի կէլմէլի, վէ պուրատա պէնիմ էմրլէրիմէ միւնթազըր օլմալըսըն։"

Յ՛էյդամպէր պունլարը սեօյլէտիքտէն սօնրա պօտրումտան աշաղը էնիպ կէօրիւնմէզ օլուր։

ՏԻՕՐՏԻՆՃԻՒ ՓԸՕԼ

ՄՕՐՕԳ ՎԻՊ ՏԱԿՕՊԵՐ

Կողնաթ Տակօպեր հագցընտա Մօրօգա վերտիկի մալիւմաթտա ասլա եանըլմամըշ իսի... չիւնքի հագըգաթէն մերգում հեր խուսուստա իղՀար իսեկէլտիյի խալէլ գապուլ իմմէզ պիր վագար իւզրէ, չամաշըր երյգամագտա իսի։

Ընի սեփերտե ասկերլերին իճրասընա մեճպուր պուլունտուգլարը պիր թագըմ ուսուլ ու ատեթլեր իւզերինէ տիշիւնիւլտիւկիւ թագտիրտե, Տակօպերին շու չամաշըր երյգամասը զահիրի նէբրէլիյի զըմընտա, գաթան թէճաճիւպ լաղըմ կէլմէյեճէկի աշխքեար տրը · չիւնքի մերգումուն միւրատը նէկէանէսի տիկէր շէյ օլմայուպ, անճագ էօքսիզլերին ճիւզիյյէթ նէվիտէն պուլունան ագճէսինի իտարէ իւզրէ սարթ իտիպ, անլերի հեր նէվի միհնէթ ու զահմէթտէն պէրի թուխմագտան իպարէթ պուլունմազին, նէթիյտիքլերի գընագտա հեր ագչամ պիր թագըմ գատընճա խըտմէթլեր իլէ մէշղուլ պուլունուր իսի։ Ա է պունտանտա գաթինազար, օ թարզ խըտմէթլերճէ ասլա աճէմի օլմայուպ, քէսիր իւլ տեփա պուլունտուղու օրտուլարըն թա էվվէլինտէն իսթիամընա գատար, հեր մուհարէպէ կիւնիտէ վուգու պուլան էլպիսէճէ զարար ու խսարէթի, մէհարէթի քետմիլէ իւզրէ թամիր իտե կէլմիշ իսի, զերա գավզայա կիրիշէն ատէմին պօրճու, եալընըղ գըլըճ նէմէք օլմայուպ, իլա քէնտի էլպիսէյի նէքթարղընը տաիսի թէրմիմ իմմէյի պիլմէք տիր, չիւնքի գըլըճլարըն աղզը էթլերի քէսիպ վէ տէրիլերի սըյրըտըղը վագթ, էլպիսէլերի տաիսի պիյա ինսաճ քէսէր եարալար։

Ինշէ պու սէպէպէ մէպնի տիր քի, պիր ֆէնա գավզա վուգուինտէն սօնրա, նա օլ կիւնիւն ագշամընը, վէ եատա ֆէրտասը կիւն, էն զիյատէ իսթիտասը նէրինտէ օլան ասկերլերին (էջյէ աս կերլեր տայիմա քէնտի ասկերի էլպիսէլերինին կիւզէլիյի վէ թէմիզլիյի իլէ ֆարգ օլունա կէլմիշլեր տիր), նա չանթալարընտան վէ եատա Համանիլերի թօրպասընտան, պիր չըգըն տօլուսու իյնէ, իրլիք, մագաս, տիյմէ վէ պունլարա էմսալ չէյլեր չըգարարագ, օլ մերթէպէ էլպիսե թամիրիյլէ վէ մերհէմէճիլիյլէ մէշղուլ օլուրլար քի, էն զիյատէ էվճիմէն վէ էնյլի իտարէ գատընլարըն տաիսի Հասէտինի թահրիք ու տավէթի իյլէտիյի թաստիգ միհթաճ սլմայան սահինլիքլերտէն պիրիսի օլմուշտուր։

Ինքսիւլ գըլըլարըն բէհպերի օլան իսթիքյարլըն ասըլ իսմի Ֆրանսօ Պօտօան օլտուղու թագտիրտե, սօնրատան նասըլ օլմուշտա Տակօպեր լագապլընը գազանմըղ օլտուղունու իյղահ իչին, պունտան զիյատե պիր միւնասիպ վագթ օլամազ զանն իտերիղ։

Ա էրգում շու լագապը, Պօնաբարթէ իմբէրաթօրուն կըընատիե թապիր օլունան սիւարի վէ խասսե ալայը նէֆէրաթընտան էն կիւզէլ'րինտէն վէ էն պէհատըլարընտան պիրիսի իթիպար օլունտուղու վագթ գազանմըշտը։

Շէյլէ քի, պիր շէհիտ մուհարէպէ ագշամա գատար սիւրիւպ, վէ ղալէպէ իսէ հիչ պիր թարաֆտա գալմատը կիւնիւն . . . ագշամընը, պահսընը իթտիկիմիղ նէֆէրին պէօլիւյիւ, սէքէնէսի գաչմըղ օլան պիր քէօյիւն վիրանէսինէ մուհաֆըզ թապին գըլընըը, լազըմ կէլէն մահէլլէրէ գարազօլլար վազ օլունուրլար, ասաքիրին պիր նըսֆը աթ իւզերինտէ գալըր, վէ նըսֆը տախի աթլարը գազըգլարա պազլատըգտան սօնրա, պիրազ եօրկունլուգ ալմայա արաշըգ պուլուր։ Ընալ պու քի պիղիմ պէհատը նէֆէր, կէրչի չէճիանէ, նէվմի մէզարուտե քէնտույի մէյտանը մուհարէպէյէ սալար իսէտե, ֆեյ-երլէյ (1) թէսմիյէ օլունան պիր նէվի Նէմճէ ասկերինին, չօլբաճա աշաղըտան եօգարը սիւնկիյիւ սալօրըարագ, տէրինճէ ուլլուղունտա աչարը եարատան պազգա հիչ պիր նէրինտէն եարալանմագսըղընը գուրթուլուր։ Ֆրանսօա Պօտօան եարալանտըղընը վէ թապիաթիյլէ բանթալօնունտա պիր պէօյիք տէլիք աչըլտըղընը կէօտիւբտե, վիճուտինտէն զիյատե բանթալօնունուն տէլինտիյին աճընտըղընտան,

"Ընայտո՞ւտ, եաղըգ տէյի՞ղ միյիտի շու պէնիմ նէնի բանթալօնումա . . . " տէյու պաղըրտգտան սօնրա, օղ պապտե ախզը ինթիգամ իթմէք նիյէթիյլէ, պիլ մուգապէլէ, ֆէգաթ եօգարտան աշաղը, պիչարէ Նէմճէլինին էնսէսինտէն էլինտէքի ուզուն վէ սիվրի մէչի, մէհարէթի լազըմ իւզրէ վուրտուղու պիրլէ, օպիր թարաֆտան չըգարըը։

Ագշամ օլուպ, օրտու գըրտա կիճէլէմէքտե իքէն, մերգում կիւնտիւզտէն էլպիսէսինտե վուգու պուլան խէսարը թապմին իթմէք նիյէթիյլէ, էվվէլա այագլարընտան ուզուն գօնճղու ավմը ճիղմէլերինի չըգարըպ պիր թարաֆա գոյտուգտան սօնրա, տիղինտէն տախի բանթալօնունու չըգարըպ թէրս եիւղիւնիւ չէվիրիր, վէ պատէհու ճէպինտէն չըգարտըղը չըգընըն իչինտէն պիր իրի իյնէ վէ պիր գավի իրլիք սէչէր, վէ պաշլար, մէյտանտե եանմագտե օլան աթէշինի ըշըղընտա թէրղիլիք իտերէք, բանթալօնուն տէլինինի տիբիպ պէլիսիղ իմմէյէ։

Նօյլէ ումուտմէն միւտաատե օլունմուշ օլմատըղը թագտիրտե, քէնտու քէնտույէ սօյունարագ չըպլագ պուլունմագ, կէրչի ուսուլ ու նիզամմընը ասկերիյէյէ ճիւղիճէ մուղայիր պիր հարէքէթտէն ատտ օլունուր իտի իսէտե, տէվրէ կէմճէտե օլան եիւզ պաշը, էջյէ պիր իսթիքյար ասկերին, պաշընտա թիյլիս գալըաղը, վէ արգասընտա բէսմի էլպիսէսի, ճիղմէլերի պիր թա-

(1) Նէմճէ Իմբէրաթօրունա խաս պուլունան ատքեր մանասընա տըր։

բաֆա գոյմուշ, վէ քէնտիսի տիղ չէօքմիշ օլտուղու Հալտե, տէսթիկճաՏը պաշընա կէլիպ իշլէյէն պիր թէրզի միսլուս, բանթալօնուն տիզլէրի իսթիւնէ ալըրլ, վէ ասլա ֆիւթիւր կէթիրմէքսիզլին տիքիպ տիքիշտիրտիկճին կէօրտիւքտե, աս. լա կիւրմէսին թուրթմայա գատըր օլմամալ։

Պիրտե նակէհան պիր չօդ գուրշուն սատալարը իշտիրմէյէ պաշլատըգտա, գարաղօլար պէօլիւք պաշընա թէճէմմիւ իտէրէք, "Էնէրքես սիլահընը գուշանը՞ն" տէյու պաղըրըրլար։

Օլ տէմտե, եիւզ պաշը տախի նըլտըրըմ սէսի կիպի քէսկին պիր սէս իլէ, "Էնէր քես աթընա պինի՞ն" տէյի պաղըրըր։

Ընինտե Էնէրքես քէնտույի էյէր իւսթիւնտե պուլուր, Տալգու քի պիզիմ պէտ պախթ մէրէմմէճի, պիրինճի սաֆրընը գլաղուղու պուլունտուղու թագտիրտե, բանթալօնուն նիւզիւնիւ չէվ'րմէյէ վագթ պուլամատըղընտան, Էվման թէրս օլարագ իյի ֆէնա այաղընա կէլիրտիյի պիրլէ, արթըգ ճիվմէլէրին կիյմէյէ արա պուլամագսըղըն, աթը իւզէրինէ սըչըյար վէրիր։

Պիր թագըմ գալագ ասկէրի նագընտա պուլունան պիր օրմանտան մէնֆաաթնապ օլարագ, պունլարըն պէօղիյիւ իւզէրինէ նակնաՏ հիճմում իթմէյէ ճէսարէթի իտէր, վէ մէկթիւր միւտարէպէտե խայլիճէ գան տէօքիւլիւր. Հաթթա, պիզիմ թէրզի սիւարինին Էիտտէթինտէն աղըր քէօքիւրմէյէ պաշլար, զիրա նէվմի մէզգուր մէրգում Հագգընտա զայէթ ուղուրսուզ պիր կիւն սայըլըր, չիւնքի աշըրը մէրթէպէ էլպիսե վէ էշնա մէրագլըսը պուլունտուղու Հալտե, Էէմ բանթալօնու երթիրմէք պուլունուր, վէ Էէմտէճիվմէլէրի զայպ օլուր կիտէր։ Ինէգամ, պու ճիվմէլէ մէրգումմ տախի ճանընընն աճրսընը տիւշմէնտէն չըգարմագսըղըն մէյտանը մուգաթէլէտէն կէրի տէօնմէզ, չէյյէ քի, լէյլի մէզքիւրտե մահի թապան Հարաքնաթը վագթայը զահիրե չըգարմագտե պուլունտուղու հէնկէամտե, զաղա գինաք մէրգումուն, պիր գաթ տախի չէճաաթ ու զայրէթի իզտիյատ պուլարագ, իքի նէֆէր գաղագլարը տէսթի էճէլէ թէսլիմտէն պաշգա, պիր նէֆէր զապթիթի տախի պիղզաթ քէնտի էլինէ էսիր թուրթմասընը, բէֆիգլերի այն էլ նագրն կէօրտիւքլէրինտե, տերէճէյի իֆրաթտե թէՏայիւրտե գալըրլար։

Ճուչարգաճըլըգ իճրասընտա Տակօպէրին պէօլիւյիւ քէնտի մէվգասընը զայպ իթմէյիպ հըթկ իթմիշ օլտուղունտան, եիւզ պաշը ասաքիրե իզհարը մէճունիյյէթի իթմէք նիյէթիյլէ, պիր նէրե թէճէմմիւ իթմէլէրինի էմր իթմտիկիյլե պերապէր, Տարէքէթի մէմուհէթի հագգընտա ումմում նէզտինտե խասէթէն թէպրիք ու թէրզիպ արզուսիյլէ, մէրգում մէրէմէճճ'նին տախի, սըրատան պյրըլարագ մէյտանէ կէլմէսինի էմր իտէր, վէ կէրչի մէրգում օլ պապտե նէնաքէթե բիայէթի պիրլե իպրաղը թէէնինի վէ թէրետիւտտե պուլունուր իսէտե, իթմաաթա տախի մէճպուր օլմազին, մէյտանէ չըգար։

Ընթըգ օլ արատա, էօյլէ պիր ադամէթլի վէ վագարլը պիր ատէմին, չըպլագ պյագլարը նիւպէնկիլէրտ', վէ քէզալըք չըպլագ տիպլէրիյլե աթըն պէօյրիւնիւ սըգըշտըրմագտե օլտուղու Հալտե, աՏէսթէկ պիր նէօրիւյիւշ իլէ մէյտանէ կէլմէսինտե, կէրէք նիւզ պաշընըն վէ կէրէք քնաճինէյի սիւարիլէրին նէ՞ բատտէլ'րտե թէՏայիւրտե գալմըշ օլտուգլարը թարիխէ Հաճէթ տէյիլ տիր։

Եիւզ պաշը միւթէՏայիրանէ պիր Տալ իլէ մէրգումուն նանընա նագլաշըպ, վէ "Էնէրքես սիլահ՞ տախընսըն" տէյու պաղըրըլըրը անտե, մէրգումուն մէշղուլ պուլունտուղու Տալի տէր խաթըր իլլէյէրէք, քէյֆիյէթի լայըգըլա ֆէՏմ ու տէրը իլլէտիկինտէն։

"Էէյ, գոճա թաշան Էէյ, սէն տախի քէնտինի Տակօպէր (1) գրալա թէչպիհ իտէրէք, բանթալօնուն թէրս կիյինիրսին, էօյլէ՞ մի„ տէր։

Եիւզպաշընըն պու նիւքթէլի էլինաղը ասաքիրին բէք Հօշունա կէլտիկինտէն, նիղամաթը ասկէրիյէյ մուղայիր օլտուղու Հալտե, նիւքսէքճէ սօյունտան, ճիվմէլէ թարաֆընտան պիր գահգահատըր պաշլար։

Ֆրանսօա աթընն իւզէրինտե տօա տօղրու տուրմուշ, սօլ էլինին պաշ բարմաղընը, միւզէյյէն տիպլինին տիյմէսի իսթիւնէ գօյմուշ, վէ գըլըճընըն գապղէսին սաղ ույլուղունուն իւզէրինէ տաչաթմըշ օլտուղու Հալտե, թապիաթընա մախսուս պուլունան ֆէվգէլատե ֆիւթուրսուզլուգ իւզրե, ասաքիրին նէզտինտե պիր նիմ տայիրե չէքլինտե կէզինտիքտէն, վէ եիւզ պաշըսընըն թէպէրրիւքինէ մազՀար պույրուլտուգտան սօնրա, պիրա իլՀարը թէզույյիւրի լէՀճէ, չէքիլիպ քէնտի սըրասընա կէչէր։ վէ իչթէթ օլ կիւնտէն պաշլայարագ, Տակօպէր լագապընը գաղանմըշ օլուր։

Կիրէչլի շիմտի թէքրարէն տայիրէյի պաՀսը սապթգամըշ։

Տակօպէր տէհլիտե չամաշընը ևըյգամագլա մէշղուլ պուլունմագտե իքէն, ումմումա մախսուս օլան պիյիւք տիվանխանէյէ թէճէմմիւ պիրլէ պիրա իչմէքտե պուլունան պիր գաչ միւսաֆիրլէր, մէրգումուն շու Հալինի աղիմ խաթիգա (մէրագ) իւզրե սէյր ու թէմաշա իլլէյիպ, վէ տիւջարը թէՏայիւր օլուրլար։

Ընագրգաթէնտե օրասը պիր աճայիպ մէնզարե տէնիլմէյէ շայան Հէյյէթի ու Հալտե պուլունուր։

Տակօպէր, օլանտե, գըր բէնք Հարմանխանինի եէրե գօյմուշ, վէ կէօմէյինին գօլարընը եօգարը ալմըշ օլտուղու Հալտե, իչի սու տօղու պիր թէքնէ իչինտե, աշաղը պաշը սույուն իչինտե օլարագ էյրիճէ գծնուլմուշ օլան պիր թահթա իւզէրինէ եայմըշ օլտուղու պիր քիւչիւք մէնտիլի սըգը

(1) Վագթիյլե ֆրանսըզ գրալարընտան Տակօպէր խոմինտե պիր գրալ, էօյլէ պիր չէյ վագը օլմուշտուր։

որգըյա օվալամագլա վէ սապունլամագլա մէշ-
ղուլ օլմագաե էքէն, սաղ գօլու իւղ՛ըրինաե իչինէ-
լէնմիշ օլան մահ վէ գըօմրըլը հարպ ալամէթինէ
տայիր ըէսիմլէրաեէն պաշգա, իչինէ բարմագ սը-
զար տէրէճէաե չուգուր, իբի ատէտ տահի գա-
բանմըշ եարա նէրլէրի պուլունտուղու կէօրիւ-
լիւր։

Պու հէննկամաե Ա՛լմանեալըլար ուֆաճըրգ չը-
պըգլարընը իչիպ, վէ պիրա չէօմլէգլ՛ըրինի պօ-
շալթտըգլարը հալտե, էօյլէ պիր ուղուն պըյըգ-
լը, տաղ պաշլը, սէրթ չէհրէլի, (չիւնքիւ Տա-
կօպէր քիւչիւք գրզլարընն եանրնտան այրըլտրը
պիրլէ, լէհճէսինտե պիր էսէրի թէապպիւս (սէրթ-
լիք) զուհուրա կէլիր իտի) պիր իսթիյարընն ա-
տէթտէն խարճ պիր շուղուտնու (չալըշմագ) կէօր-
տիւքլէրինտե, թապիաթիյլէ թէհայիւրտե գա-
լըրլար։

Էալ պու քի մէրգումանընն օլ մէրթէպէ մէրա-
գը վէ տիգգաթի իւզրե տուրուպ քէնտույի սէյր
իյլէմէլէրի, եավաշ եավաշ Տակօպէրին թէհամ-
միւլինի քէսմէյէ պաշլար, չիւնքի քէնտի հալի
հէր նէ գատար պաշգալարընընն թէճաճիւպինի
պայիս օլմագտե պուլունուր իսէ տե, պիղգաթ քէն-
տի նէզտինտե, տաէթի ամմէյէ միւթապզգ վէ
բէք սատե պիր շէյ կիպի կէօրիւնիւր։

Պու արատա Ա՛էյղամպէր տէհլիզտէն իչէրու
կիրիպ, կէրուտէն Տակօպէրի կէօտիւքտե չէնտ
տագըգա տիգգաթը թամամ իւզրե մէրգումանն իւ-
զէրինէ նազար իտէր, վէ պատէհու եանընա եագ-
լաշարագ, լիսանը ֆրանսէվի վէ հիյլ՛էքարանէ
պիր թարղ իլէ մէրգումա խիթապէն,

"Օ՛ձանն իտէրիմ՛ քի եօլտաշ, Ա՛օգէրնտէքի չա-
մաշըրճ՛ըլարա էմնիյէթինիզ օլմամալըտըր„ տէր։
Տակօպէր պու հարֆէնտագըղա պաշգա պիր ճէ-
վապ վէրմէյիպ, անճագ չամաշըրընա տէվամ
էթտիյի հալտե, գաշլարընը ինտիրիպ, պաշընը
պիր թարաֆա էյտիքտէն սօնրա, չէօյլէ պիր եան
եան Ա՛էյղամպէրին նիւզհունէ պագար։

Ա՛օրօգ մէրգումէն շու սիւքիւթի պագընտա
թէճաճիւպտե գալարագ, թէքրարէն սիւալէ ա-
ղաղ պիրլէ,

"Ա՛ըյասըմտա էմինիմ. . . տօսթում, սիզ
Ֆրանսըզ օլմալըսընըզ, վէ հանթթա շու գօլու-
նուզտա պուլունան եագըլար տահի քէնտի գը-
յասըմը թաստիգ իթմէքտէտիրլէր, վէ պունտանտա
գահինագար, սիզին ասկէրի սուրէթինիզէ նազար
իտէն, Ամբէրանթօրլուգ տէվրի ահիգ ասկէրլէ-
րինտէն պիրիսի օլտուզունուզու բանա տէրք ի-
տէ պիլիր։

Ամի, պէնճէ սիզին կիպի պիր գահրամանընն
. . . շիմի պէօյլէ գարըլարա մահսուս օլան
խրտամհլէրէ իրթիքապէ մէճպուր օլմասը, բէք
թէէսսիֆէ շայան պիր հալ տիր տէյէպիլիրիմ„
տէր։

Տակօպէր պու տէֆա տահի սիւքիւթի իթթի-
խազ իտէր իսէտե, Ա՛օրօգուն կէրէք սուրէթի վէ
կէրէք սէօզիւ օլ գատար նէֆրէթինի թահրիք ի-
տէր քի, հէր նէ գատար սուրէթի զահիրէսինտէն
պիր շէյ պէլլի իթմէք իսթէմէզ իսէտե, եինէ
պու ճիւմլէ տիշլէրինին ուճուլա պըյըգլարընը
ըսըրմայա պաշլատըգտան պաշգա, կիւյա ճանը-
նըն աճըսընը չամաշըրտան ալաճագ կիպի, սա-
պուն սիւրմէքտե օլան էլինի, մէքիք կիպի չաիւուգ
չաիւուգ կէօթիւրիւպ կէթիրմէքտե պուլունուր։
Ա՛օրօգ իւմիտի քէսէրէք. նիյէթի ֆաասիէսինի-
տէն ֆարիզ կէլէճէք նէրտե, պիլաքս տէվամ
պիրլէ,

"Տօսթում, հիչ շիւբհէմ եօգտուր քի, սիզ նէ
տիլսիզսինիզ վէ նէ տէ սաղըր, իմտի, նէ՞ սէպէպէ
մէպնի աճէպա սիւալիմէ ճէվապ վիրմէք իսթէ-
մէզսինիզ„, տէր։ Ա՛րթըգ պու տէֆա Տակօպէ-
րին թէհամմիւլի քէսիլէրէք, հիտտէթի իւզրէ
պաշընը չէվիրիպ, վէ գաշլարընը թօրլայարագ
տիքտիք Ա՛օրօգուն նիւզհունէ պագտըգտան սօն-
րա, տաղրընն պիր սէս իլէ,

"Պէն սիզի նէ թանընրըմ, վէ նէ տէ թանընմագ
իսթէրիմ. իմտի, պրագընըզ պէնի բահաթի քէն-
տի հալիմէ . . .„ տէտիքտէէն սօնրա, եինէ քէն-
տի իշինէ մէշղուլ օլուր։

— Ա՛ագաա տօղրու, լաքին տօսթլուգ տէտիկինն
կիւճ պիր շէյ տէյիլտիր . . . Պիր գատէհ Ա՛էն
շարապը իչտիկիմիզ կիպի, տօսթ օլուրուզ, կիտէր,
վէ օլ վագթ շու պիզիմ սէֆէրլէր իւզէրինէ միւ-
սահէպէթէ տահի կիրիշիրիզ . . . զիրա, պէն
տահի նիչէ սէֆէրլէրտե պուլունմուշում տուր.
վէ պունու սիզէ իսթաար իթմէքտէն միւրատ պու-
տուր քի, իչինթտիկինիզտե պէզքի պէնիմ իլէ տա-
հա զիյատէ էտէպ ու թէրպիյէ իւզրե մուամա-
լամտե պուլունուրսունուզ. . . „

Պու լաֆզրտրլար իւզէրինէ Տակօպէրին տազ-
լագ անը տամարլարը զիյատէսիյլէ շիշմէյէ պաշ-
լարլար, վէ ինատճը Ա՛օրօգուն պագըշլարընտա
վէ սէյյէհիյշէրինտե պիր նէվի միւրայիճէ թահ-
րիք կէօրիւր իսէտե, եինէ պու ճիւմլէ քէնտույի
զապթ իտէր։

"Ահզէ սիւալ իտիյօրում քի, պէնիմ իլէ պիր
գատէհ շարապ իչմէք իսթէմէմէնիզտե մանա նէ՞
տիր . . . Հազըր Ֆրանսա իւզէրինէ տահի գօ-
նուշուրուզ . . . Ֆրանսատա պէն տահի խայլի
վագթ գալըշըմընը, վէ բէք կիւզէլ պիր մէմա-
լէքտիր։ Էաթթա, հալնա շիմտիյէ գատար հէր
նէրէտե պիր Ֆրանսըզ կէօրսէմ, մէմնուն ու մէս-
րուր օլուրում. . . իլա, սիզին կիպի բէք մէհա-
րէթի իւզրե չամաշըր եըզդայան կէօրտիւկիւմտե,
էկէր պիր քէհնա գատընըմ օլսա իտի. . . սիզին
մէքթէպինիզէ շակիրտլիյէ կէօնտէրիր իտիմ„,

Տակօպէր, Ա՛օրօգուն իսթիհզայէ չըգըշտըղընն
արթըգ րանա ֆէհմ իտիպ, վէ մէրգումանն նէ
մէրթէպէ քիւսթահ ու պի վէրվա ատէմ օլտու-
ղունն պագըշլարընտան տահի քէշքի իյլէտիկինն-
տէն, վէ էօյլէ պիր տիւշմէն իլէ ուղրաշմայա չը-
գըշըտըղը թագտիրտե, տէհշէթլու նէթիճէլէր
հուսուլէ կէլէճէկնի թէֆէքքիւր պիրլէ, հէրչի
պատապատ, քէնտույի էօյլէ պիր պէլալը թէհլիքէ-

տէն սագընմագ նիյէթիյլէ , թէքնէյի գուճագ-
լատըը կիպի տէհլիլին տիկեր ուճունա կի-
տիպ տէսթիկնաէնն գուրար , վէ շու թէտպիր ի-
լէ , թէհամմիւլինի քեամիլէն գաթ իթմէքտէ պու-
լունան պիր մենզարէյէ խիթամ վէրմիշ օլմագ իւ-
միտլէրինտէ պուլունուր ։

Իշթէ օլ վագթ , գահհարը վուհուշուն (Մօ-
րօգ) կէօզլէրինտէ պիր զիյադը մէսէրլէթ բար-
լամայա , վէ հաթթա , կէօզ պէպկէլէրինին էթ-
բաքընտա պուլունան պէյազ չէմպէրլէր կէնիշ-
լէնմէքտէ տիրլեր կիպի գըյաս օլունմայա պաշա-
տըգտան պաշգա , մահզուզիյէթի տէրունիյյէսի
ալամէթինտէն պուլունտուղու իւզրէ , գանճա կի-
պի էյրի բարմագլարըդլա , էքի իւչ տէֆա սարը-
ճա սագալընը թըրմալայըգ , վէ պատէհու պիր
գաչ էհլի մէրագ քիմսէլեր պէրապէրինտէ օլ-
տուղու հալտէ , տիվանխանէտէն չըգըգ , եավաշ
եավաշ Տակօպէրին եանընա եագլաշըը ։

Տակօպէր քէնտի իղհար իթտիկի գարըն կէ-
նիշլիյինէ բաղմէն , Իէյղամպէրին ատէմի պասի-
րէթի իւզրէ վէրտիկի թաճիպլիք իւզէրինէ հատ-
տէն զիյատէ ղաղապլանըգ վէ թէհայիւրտէ գա-
լարագ , պիր արալըգ հէման չամաշըր թահթա-
սընը թուէթտուղու պիրլէ , մէրգումուն գաֆասը-
նա էնտիրէրէք , պիր գաչ բարչա իթմէք թէֆէք-
քիւրլէրինտէ պուլունուր իսէ տէ , սօնրատան էօք-
սիզլէրին տիւչար օլաճագլարը մուսիպէթէնճամ
հալլի միլահաղա իլէ , շու սույի գաստատան սարֆը
նազար իթմէյէ գարար վէրիր ։

Էալ պու քի Մօրօգ գօլլարընը կէօքսիւնէ
գավուշտուրարագ , քէսկին վէ պի էտիպանէ պիր
սէս իլէ ,

"Ա՛ հու , չամաշըրճը . . . հագըգաթէն սէօյ-
ւէրիմ քի , սէն թէրպիյէսիզ պիր ատէմ սին"
պատէհու մէրգումա , օրատա հազըր պուլունան-
լար տէօնէրէք , հարֆէնտաղըզընա շու աթի-
տէքի սուրէթտէ տէվամ իտէր ։

"Պէն շու ուզուն պըլըգը Էրզրանըզըդն , թէր-
պիյէսիզ պիր ատէմ օլտուղուն քէնտիյէ խապէր
վէրմէքտէյիմ . . . պագալըմ նէ՞ ճէվապ վիրէ-
ճէք տիր , նօգտա մէրգումա պու պապտե պիր
տէրս վէրմէմիզ լազըմ կէլէճէք տիր ։ Կէրչի Ա-
լահտան բէճամ պու տուր քի պէնի պէլա ու մի-
նազատտ ն Հ ղ ու վիգայէ իյլէսին . ֆէգաթ ,
պու ճիմլէ ու տախի վար տըր քի , պէն նուրու
Ի պպանի , լ միանվէլէր օլուպ , քէնտի սա-
տըգ գուլու պուլունմագտէյիմ , տիմէք տիր քի ,
հիչ տէյիլ քէն ի իղղ իւ շ էրեֆինէ ըիայէթէն ,
մ դումա քէնտի (Ա լահ ն) գուլունա ըիայէթ իթ-
բուէյէ պօրճլու պուլունմագտէյիմ . . . ,, տէր ։

Մօրօգ պու սօֆուճա լագըրտըլարը սէօյլէտիկի
Տալտե , պազը մէրհէպկե սուրէթի զահիրետե է-
սէքի տ տատէթ տախի կէօսթէէրիր ։

Մօրօգուն շու սօնրաքի մէզհէպճէ բումուզուղու վէ
արսըզճա քէչամլարը , օրատա հազըր պու-
լունանլարը զայէթլէ խօշլարընա կիտեր , չիւնքի
Իէյղամպէրին իւնիւ վէ շէօհրէթի թա Մօրգէրնէ
գատար կէլմիշ օլտուգտան պաշգա , ֆէրտասը կիւն
բէնտի Հայվանաթճա մարիֆէթլէրինի , կիւյա մի-
ճիտաի կիպի գապա էհալի հուզուրունտա իճրա
իթմէք նիյէթինտէ պուլունտուղունտան , պու մա-
գատէմ մէրգումանէ զիյատէսիյլէ պախշը վէվգ
իյլէմքտէ պուլունուր ։

Տակօպէր քէնտի խասմինին թահրիքինի կէօ-
բիւպ իշթիթտքտե , քէնտույի զապթի խտէմ յէրէք ,

"Պէն ալմանեաճա անլարըմ . . . սէօյլէ , ալմա-
նեաճա սէօյլէ քի , հէր քէս անլասըն . . . ,, տէր ։

Ամիր սէյիրճիլէր տախի կէլէրէք էվվէլքիլէ
Հլավ օլունուրլար , չիւնքի հարֆէնտաղըդ մի-
նազատսը կիթտիքճէ իղտիյատ վէ էհէմմիյյէթ
քէսպ իթմէքտէ , վէ սէյիրճիլէր տախի իրի խասմ-
լէրին էթրա ֆընա թօրլանմագտէ պուլունուրլար ։

Իէյղամպէր պաշլար ալմանեաճա սէօյլէմէյ ։

— Ճ իմիյէ գատար պէն սիզէ թէրպիյէսիզ
չաղըրմագտա իտիմ , Տալ պու քի շիմտի , հէմ
էտէպսիզ վէ հէմտե գապասընըզ տէյէճէյիմ ,
ամէպա սիզ նէ ճէվապ վէրէճէքսինիզ պէնիմ
պու լաֆզլարըմա ։

— Էիչ պիր շէյ . . . ,, տեր Տակօպէր պիր իզ-
հարը պէրուտեթ իլէ , վէ նինէ չամաշըրընը սա-
պունլամագտա օլարագ ։

— Էի՞չ պիր շէյ մի , պու պիր ճէվապ տէյիլ տիր ,
վէ հէմտե պէն սէնին կի , ի օլ գատար գրսսա
ճէվապ վէրմէք իսթէմէմ , վէ պէնճէ պէն տէրիմ
քի , պիր էտէպլի ատէմ թէրպիյէ իւզրէ պիր հա-
պանճըյա պիր գատէհ շարապ իբրամ իթտիքտե ,
նապանճընըն էօյլէ պի էտիպանէ ճէվապ վէրմէ-
յէ հագգը օլմազ . . . նօգտա պու ալէմտե հիւս-
նի մուամէլէ վէ էմրի նիւահիշ նէ իտուհինն օնա
էօյրէթմէք լազըմ կէլիր ,, տեր Մօրօգ ։

Տակօպէր Մօրօգուն հարէքէթլէրինէ օլ գա-
տար հիտտէթլէնիր քի , աննընտան վէ հանագլա-
րընտան աշաղը իրի իրի թէր տամղալարը ագմա-
յա , վէ իւզէրինտե պիր նէվի սինիր հարէքէթի
տախի ղուհուրա կէլմէյէ պաշլատըզընտան , չէ-
նէհինտե պուլունան էնվի սագալը (էմբէրէվալ) հիչ
տուրմայըդ տիթրէտմէյէ պաշլար իսէ տե , նինէ
մէրգում , շէյթանէ լանէթ օգույարագ քէնտույի
զապթի իլէ , սուտա ըղղամըշ օլտուղու պիր մէն-
տիլի էքի ուճունտան թուէթտուդ սիլքտիքտեն սօն-
րա սըզգըդ սույունու չզգարմագտե օլտուղու թագ-
տիրտե , շու աթիտէքի գըշղալարտա չաղըրըլմագտե
պուլունան պիր աթիդ շարգընըն նաբարատընը ,
տիշլէրի արասընտան թէրէննիւմ իթմէքտե պու-
լունուր ։

Գըլըճլար օ՛ն էլլէրիմիզտե ,
Ճըգաճաղըզ եարըն սապա՛ն ,
Տէյէրէք մուհաբուլար պիզէ ,
Հ՛ու ճէ՛նէննէմ թ՛իրլէմմնատան ։
Ա՛յ զայրի հէմ վէ զայրի հէմ ։
(Պու պէյիթին սօն սաթըրլարը բէք սէրթճէ
օլտուղունտան , պէյանընտան սարֆընազար ի-
տէրիզ ։)

Ա՛օրօգ սէյիրճիլէրտէն Թարաֆա տէօնէրէք, միւրայիճէ պիր էսէրի մէճպուրիյէթ իպրազլէյէ,

"Պիզ Պօնարարթէնին ասկէրլէրինին իմանսըզ քիմսէլէր օլուպ, աթլարընը ախըր կիպի քիլլիսէլէր տէրուննէլէրինէ տօղտուրտուգլարընը, վէ կիւնտէ ևիւզ տէֆա րիյազի Ալլահըն խէյրսիզլըտա Հարաբևաթ իթիհատլէրինի բէք ալճա պիլիր իտիք, նասըլ քի Ալլահ տախի Ֆիրաւունլարըն զաղապընը վէրիր կիպի անլէրին տախի միւսլիմէհագգ օղտուգլարը զաղապը վիրէրէք, Պէրէվնատա սուլար վէ աթէշլէր իչինտէ հէլաք իյլէմիշ տիր, լաթին մէրգուման քիտաֆիրլէրին պիրիճիք ֆաղիլէթլէրինտէն պուլունան զայրէթ ու ճէսարէթլէրինի տախի էլլէրինտէն ալընը օղտուղուն պիլմէզ իտիք . . . Իչթէ սիզ էմնալ օլարագ պիր ատէմ քի, պէնիմ կիպի Ալլահըն լութֆ ու ինայէթի պինհայէսինէ մազհար վէ սէզավար պուլդուլմուշ օլան պիր մախլուգա հագարէթէ ճէսարէթի իթիհատէն պաշգա, հիչ տէյիլ իսկ քէնտուսինտէն թալէպ իթմէքտէ պուլունտուղում պիր մազուր տիլէմէքլիյի տախի անլամագ իսթէմէմէքտէ տիր . . . եօգսա տէտիքտէ, Տակօպէրին սապրը պիթէրէք,

— Ա՛օգսա՞ մը,, տեր, Ռէյղամպէրին եիւզիւնէ պագմագսըզըն:

— Ա՛վէթ, եօգսա պանա քէֆարէթ իթմէլիսին . . . նասըլ քի պէն սանա տէտիմ, պէն տախի սէնին կիպի կիւրլէ վէ աթէշ իչինտէ կէզմիշ ատէմլէրտէնիմ, շիմտի պիզ պուրատա պիր եէրտէ հէր նասըլ օլսա իչի գըլըճ պուլապիլիրիզ, իմտի, հազըր օլ վագթինէ քի, եարընն սապահլայըն տահա կիւնէշ չօգար չօգմազ սաբատա պիր տիվար արգասընտա, պիր պիրիմիզին նէ բէնքտէ գանը օղտուղուն կէօրէլիմ . . . էկէրչի տամարլարընըզտա տախի գան վա՛ր իսէ . . . ,,

Պու եօղտա պիր միտարէպկէ տավէթի ու թահրիքի, պաշլար ճիւղիճէ սէյիրճիլէրին խէվճ ու հիրասընը պայիս օլմայա, չիւնքի, քէֆինկէթին էօյլէ պիր մուսիպկէթէ մէգարին նէթիճէտէ գարար վէրէճէկին ասլա մէմուլ իթմէզ իտիլէր:

"Ա՛յէ օ՞, վուրուշմագ մը, տօղրուսու ֆէնա ագըլ տէյիլ, իչինիզին տախի էշէք ճէննէթինտէ բահաթ իթմէյէ արզունուզ օլմալընը . . . Պուրանըն ճէզա՛ գանունսաէսինճէ, փի-էլլէյ-էճգըշանլար հագգընտա բէք ֆէնա միճազաթի վարտը, պիլմիշ օլունուզ" տեր սէյիրճիլէրտէն պիրիսի:

"Իյլա, փի-էլլէյ-էճգըշանլար նա ուտմուտ նաստան վէ եատա նապանճըտան պուլունտուղուզ թագտիրտե: Ալլահ էլտե թուֆթուլտուղունուզ համտէ, միւտիր Թարաֆընտան մուվագգաթէն մահպէսէ իլգա օլունուպ, մուհաքէմէնիյէ պագըլընճայա գատար, իչի իւչ այ տէյիքտե պէրէյէճէճ. յինիզէ հիչ շիւբհէնիզ օլմասըն հա՛" տեր պիր աիկէրի:

Ա՛օրօգ սէյիրճիլէրին պու նասիհաթլարը իւզերինէ,

"Ա՛կէրչի իչինիպտէն, պիզի հաքիմէ խապէր վէրմէյէ իրթիքապ իտէր պիր զամմազ պուլունաճա՛գ մը տըր" տէյի սիւալ իթիհատե, սէյիրճիլէր տախի ճէվապ օլարագ,

"Ա՛յայր, հաշա՛, սիզ բաղարլըզընըզա պագընըզ . . . պիզիմ սէզյէտիկիմիզ սատէճէ պիր նասիհաթը տօսթանէտէն իպարէթ տիր . . . Ալթընդ տիյնէյիպտե, մէնֆաաթևապ օլուպ օլմամագ սիզին րէյինիզէ մէնուբտուր . . . " տերլէր:

Ռէյղամպէր թէքէպպիւր իչէ,

"Ա՛յէ՞, մահպէ՞ս մի, պէն մահպէստէն գօրգաճագ ատէմէ պէնզէ՞յօրմույում · էլ վէրիր քի պէնիմ էլիմէ իբի գապդէ գըլըճ կէչսին . . . արթընդ եարըն սապահ միւտիրէ նէ սէյյէնիպ վէ նէ եաբարըճաղընը պէն տիւշիւնէ պիլիրիմ" տէյու պաղըրըր:

Տակօպէր բահաթը գալպ իւզրէ Ռէյղամպէրէ,

"Ա՛քի գըլըճ գըլըճը նէ՞ եաբաճագսընըզ" տէյու սիւալ իթիհատե, մէրգում տախի,

"Պիրինի սէն վէ պիրիսինի տախի պէն էլիմիզէ ալտըղըմընդա, կէօրիւրսիւն նէ եաբաճաղըմը . . . Ալլահըն պանա պաշըճա թէնպիհլէրինտէն պիրիսի տախի, քէնտի իզզ ու չէրէֆի աղնմ միւշհանըն հըթֆ ու վէդայէ իթմէք տիր . . . " տեր:

Տակօպէր մէրգումուն պու պաթընճա լագըրտըլարընա գարշընըզ ումմէզլարընը սիլքէրէք, չամաշընըլարը քէնտի մէնտիլի իչինէ չըգըլար, սապունու եըյգատըգտան սօնրա պիլ իհթիմամ, քիւչիւճէք պիր մուշամպա թօրպա իչինէ վազ իտէր, վէ պատէհու տիշլէրի արասընտան եինէ քէնտի սէվտիյի Թիրլէմէն չարգընընը ընըզգա օգույարագ, իլէրու տօղրու պիր ատըմ աղը:

Պու արատա բէյղամպէր քէնտի թահրիքաթընըն պօշա կիտճէկլի զիւճիմիւնէ զահրպ օրագ, գօրգմայա պաշլասընըզնատան, գաշլար ատիրի վէրտիքտէն սօնրա, Տակօպէրէ գալէ իբի ատըմ տահա իլէրու կիտիպ, թա էօնիւնտե տիքլէրէք, մէրգումուն եօղուննու քէստիյի չէյլ տուրսուն, պիրտե պիր գօյլարընը կէօքսիւնէ գավաշտուրմուշ օլտուղու Հալտե, թէհամմիլ գապաղ իթմէզ սուրէթտե պիր նազարը իսթիհգար իլե, մէրգումուն եիւզիւնէ նիկեահչէնտան օլագագ,

"Ա՛կէրչի օլ Հայտուտ Պօնա արէճինին պիր աթիգ ասկէրի, չամաշընը եըյգատ տէն զիյատե հիչ պիր չէյէ եարամա՛զընըզըմըզ, վուրուշմայա ճէսարէթի իթմէյիպ բէտտա իթմէքտէ տիր . . . " տեր:

Տակօպէր վագարլը պիր սէս իլէ, ֆէզ . . . լէհճէհինտե հէյպէթամիզ պիր . . . սէրի զուհուրա կէլմէքտե օղտուղուն Թագտիրմ . . . Ա՛օրօգուն սիթէմ ու հագարէթլէրինէ գարշը լըգ օլմագ իւզրէ,

"Ա՛յվէթ, եվվէթ, վուրուշմա . . . տեր . . . " տեր:

Տակօպէր տահա եէյլ . . . տատար,

քենտի սայ ու հիմնէթինէ վէ ինսանիյէթինէ ի-
հալէ գրլընմըշ օլան պիչարէ էօքսիւզլեր հագ-
գընտա , գաթան օլ մէրհէպէ միսլի նամէսպուդ
սուրէթտէ , իղհարը մուհապպէթի գալպիյէ ,
վէ իճրայի վագի իւլ նէֆս իմմիշ տէյիլ իտի ,
չիւնքի քենտիսի կիպի տավալը պիր առէմին , օլ
գառար թահգիրաթէ սապը իլէ , սահիպ ճիւն-
հայը պիլա ճէզա պրագտրգտան պաշգա , գար-
շը պէ գարշը վուրուշմա թէքլիֆինի տաիի գա-
պուլ իմմէմէսի միմբինսիզլիյի միլահազա օլուն-
տուղու թագաիրտե , շու գառար ֆէտաքառրգ ու
թէհամմիւլէ սէպէպ , եալընըզ էօքսիւզլերին իս-
թըրը պի պէհասը պուլունտուղու անլաշըլմաճաղը
պի իշթիպահ տըր :

Ա՛օրօգ եինէ մէրգումա բահաթ պրագմայըպ ,
հագարէթէ տէվամ իլէ , "պէյլէ՞ հա՛ , սիզ
պէյլէ գօրգագ վէ նամէ՞ր միյիմիշինիզ . . .
հայ հա՛յ գօրգույօրսունուզ . . . իշթէ իսպաթը
մէյտանտա . . . " տէր :

Տակօպէր պու քելամլարը իշիթտիքտէ , իւզ-
րինտէ պիրտէն պիրէ պիր սըչրամագլըգ վուգու պու-
լուր , վէ պունուն սէպէպի իսէ , Ռէյհամպէրին
իւզէրինէ պիր հիւճում իտէճէյի լահզատէ , նա-
կէհան ֆիքրինէ կէլէն պիր թէֆէքքիւրիւն հա-
րէքէթի թասմիմէսինի վէ նիյէթի մէսմուրէսինի
մէն ու մահվ իմմիյի . . . գըյաս օլունմագտէ
պուլունուր :

Ճագրգաթէն մէրգուման պիրիճիք միլահա-
զա վէ սայկըսը իքի նէֆէր կէնճ գըզլար , վէ իս-
թէր քենտի գաղանըն իսթէր ևասմի , իքի ճի-
հէթլէ տաիի , պիր տիւէլլը սէպէպինտէն , նօլ-
ճուլուգլարընա գարշը վուգուա կէլէճէք մուսի-
պէթէնկիզ մէվանիտէն (մանի) իպարէթի պուլուն-
մուշ տուր : Ֆէգաթ , Տակօպէր իւզէրինտէ կէօ-
բիւլէն պու հըրս ու հիտտէթի հարէքէթի , կեր-
չի բէք չափուգ կէլիպ կէչմիշ իսէտ , օլ մէրթէ-
պէ միւթէէսիր սուրէթտէ կէօրիւլմիշ , վէ սա-
բարմըշ վէ թէքլէրէ պօղուլմուշ օլան սուրէթին-
տէ օլ տէրէճէ ասարը հէյպէթ վէ տէհշէթ զու-
հուր էաֆթէ օլմուշ տուր քի , կէրէք Ռէյհամպէր
վէ կէրէք սէյիրճիլէր , գօրգուլարընտան կէրի կէ-
րի չէքիլմիշլէրտիր :

Ղէնտ տագրգա օրթալըդա տէրի՛ն պիր սուս-
լուգ հիւքմ իմտիքտէն սօնրա , հէր քէսին էֆ-
քենարը աբանըզ պիր սուրէթի ախէր քէսպիյլէ ,
ումումէն՝ հաղրլար Տակօպէրին թարաֆընը թու-
թարագ , հագգընը թասահուպա չրգրշարգլարընտան
իչլէրինտէն պիրիսի տիկէրլերինէ խիմապէն ,
— Շ իւմհ , էկէր հագգանիյէթի սէօյլէմէք լա-
զըմ կէլիր իսէ , Ալահճա շու առէմ նէ նամբա
տիր վէ նէ տէ գօրգագ ,, տէտիքտէ , տիկէր պի-
րիսի տաիի՛ ,
— Իսմը՛ր , հաշա՛ ,
— Ճաթիթա , պազը տէֆթա , վուրուշմայը գապուլ
իմմէքտէն զիյատէ , բէտտ իմմէք մէրտիվէք վէ ճէ-
սուրլուգ տուր . . ,
— Պուՙնըլարտան տա գաթիննաղար, ֆէննա պիր գալ-
ղայա վէսիլէ տրանտըղը իչին , Ռէյհամպէր գա-
պահաթլըտըր . զիրա պու պիչարէ պիր եապան-
ճը տըր ,
— Իստուսիյլէ պիր եապանճը օլտուղու թագ-
տիրտե , վուրուշուր իքՙն զէվալը թուրթուլը
վՙըսէ , պիր թայլի միւտաէթի մահպէստե պէքլէ-
յէճէյի շիւրհէսիզտիր . . ,
— Ա՛յ պունըլարտան տա գաթիննաղար . . . նա-
լընըզ օլմայուգ , պէրապէրինտէ իքի նէֆէր տա-
խի կէնճ գըզլար իլէ եօլճուլուգ իմմէքտէտիր ,
Խմի , սօրարըմ սիզէ , մէրգում շու հալինտէ ,
հիչ մադուլէսինտէն պիր սէպէպ իչին տիւէլլէյա
չըգրչա պիլմը՞մ , Ցարդ իտէլիմ քի չըգրշարտա
եա եօլտիւ վէ եատա մահպէսէ իչգա օլունտու ,
օլ վագթ նի՞մէ օլաճագտըր ո պիչարէ չօճուգլա-
րընն հալէէրի . . . " տէր սէյիրճիլէրտէն պիր
տիկէրի ,

Տակօպէր շու սօն լագրըտըլարը սէօյլէյէն սէ-
յիրճիյէ տէօնէրէք , մէրգուման թագէ սիմալը ,
վէ սաաթ տիլ չէհրէլի պիր շիշման քիմսէ օլտու-
ղուն կէօրտիւքտէ , էլինի թուրթարագ միւթէէ-
սիր պիր պէս իլէ "թէչէքքիւր իտէրիմ միւսիւ"
տէր ,

Ա՛լմանեալը տաիի Տակօպէրին էլինի մու-
հապպէթի իւզրէ սըզըպ , վէ տայիմա մէրգուման
էլի էլինտէ օլտուղու հալտէ , միւսիւ , պիր շէյ
եաբընըզ . . . կէլինիլ սիզին իլէ պիրէր գատէհ
բունճ իչէլիմ , օլ վագթ պիլ իպրամ ու ճէպր ի-
լէ , օ մէյուն Ռէյհամպէրէ , բէք չաբուգ կիւ-
ճէնէրէք շու ույղունսուզլուղա սէպէպիյյէթի վեր-
միչ օլտուղուն գապուլ իմմէքրիր , վէ սիզին ի-
լէ տաիի պարըշտըրըպ պիրէր գատէհ թօգուշ-
տուրմտուրուրուզ . . . " տէր ,

Օլ վագթ գահհարը վուհուշ , շու մէնզարէ-
տէն հասըլ օլան նէթիճէտէն , եանի մէմուլի-
նին մուղայիրի օլարագ , Տակօպէրին քենտի թէք-
լիֆինի գապուլ իմմէմէսինտէն մէյյուս օլմաղին ,
քենտի թարաֆընը թէրք իլէ , մէրգումանն թա-
րաֆըն թուրթմագտէ օլանլարըն եիւզէրինէ վահ-
շիճէ պիր նաղարը հագարէթամիղտէ պուլունուր
իսէտ , մէզքիւր պահմսըղ ըղըն սէթր իլէ , սու-
րէթի զահիրէտէ հիւսնիւ մուամէլէ վէ իմմիղաճ
կէօսթէրմէկլի քենտի նիյէթի խէնիյէսինէ փահ-
տէլու գըյաս իմտիկինտէն , եավաշ եավաշ նիւ-
գիւ կիւմէյէ պաչլատրգտա , Տակօպէրէ տօղրու-
իլէրուլէյիպ , մէրգում միւտաբի քիֆայէ լէթա-
ֆէթի իւզրէ ,

"Ճայտէ էօյլէ օլսուն , պէն պու միւսիւլէրին
թէքլիֆլէրինի պիլ իմտահի գապուլ իտէրիմ , էլ-
վէթթէ , թագսիրահ պէնտէ տիր , վէրա սիզին պէտ
մուամէլէնիզլէ կիւճէնտիկիմտէ քենտիմի զապթէ
միւգթէտիր օլամատըմ . . . թագսիրահ պէնտէ
օլտուղուն թէքրարէն իգրար իտէրիմ . . ; Ճագգ
թէալա հազրէթլէրինին թէնպիհի , տայիմա էմ-
րի թէվաղղույու իճրա իմմէք տիր . . . խմի սիզ-
տէն մաղուր տիլէրիմ . . . ,, տէր ,

Ա՛օրօգուն շու ասարը էմրի իմտիսալ վէ նէ-

տամէմի, քնաֆֆէչի սէյիրճիլէրին, ֆէվգէլատէ Թահսին ու ափէրինինի մուճիպ օլուր։

Սէյիրճիլէրտէն պիրիսի Տակօպէրէ խիթապէն, "Տօսթում, մէրգում սիզտէն մադուր տիլէյօր, արնըգ պուննա պիր շէյ տէյէմէզսինիզ նա, հայտէյինիզ պիրէր գատէհ Թօգուշտուրալըմ, պիզ պու իքրամը տէրուսի տիլտէն Թէքլիֆ իտէր, վէ Թարաֆընըզտան տախի էօյլէճէ գապուլինի պէքլէրիզ . . . ,, տեր։

Պայատէ զիբրի սէպէպամ իտէն շիշման ատէմ տախի այնի Թէքլիֆի Թէքէրրիւր իլէ,

"Լ՚ավէթ, եվվէթ, հիշ տէյիլ իսէ, օլ քիւչիւճէք կիւզէլ գըզլարընըզ խաթրը իչին օլսուն, գապուլէ հիմմէթ իմմէնիզի ըէճա իտէրիզ,, տեր տիքտէ,

Տակօպէր մէրգումանընըն աչպապճա Թէքլիֆլէրինտէն միւթէէսսիր օլմազին,

"Ա՚ֆէչքէքիւր իտէրիմ, միւսիւլէր . . . վագաա սիզտէր շէյանը իհթիրամ զաթմլարսընըզ, ֆէգամի, պիր ատէմ պիր իքրամը գապուլ իմտիկի Թադտիրտէ, Թարաֆընըտան քէնտիսի տախ պիր իքրամ էմմէլիսիր,, տեր։

Օլ վագիթ սէյիրճիլէր ասարը մէճնունիյէթ իւզրէ, "էէք աչնա, էէք աչնա, պիզտէ գապուլ իտէրիզ . . . Թարաֆէ յն իմմէմնիճագտայըզ . . . հէր քէս քէնտի նէօլսէմինէ բագը օլսուն . . . պու պապտէ հագգըսընըզ։ Հայտէյինիզ, իլը գատ՚հէլէրին ագճէսին պիզ էտա իտէլիմ, վէ իքինճիլէրի տախի սիզ,, տէրլէր։

Օլ տէմ Տակօպէր ճէվապ վէրէրէք,

"Միւսիւլէր, ֆուգարալըգ պիր գապաճաթ տէյիլ միր։ Իմտի, սէրպէսթճէ սիզէ սէջճէյէպիլիրիմ քի, քէնտի Թարաֆընտան սիզէ իքրամ իտէճէք գատար գուտրէմէ մալիք տէյիլիմ, տախա պիզիմ բէք չօգ եօլլար աշմայա իհմիյաճընըզ տէրքնար օլտուղունտան, էօյլէ Թէհլի՛ մէսարիֆաճտէն սագընմայա պօրճլու օլտուղումու Թանընըզ" տեր, վէ մէրգում պու քէլամլարը, էօյլէ պիր սատէլիք, վէ օլ գատար վագար իւզրէ սէջյլէր քի, Ա՚րմանճալալար, Տակօպէր մէչրէպինտէ պիր ատ՚մին, գարշըլըգսըզ պիր իքրամը քէնտինճէ պիր նէվի հագարէթ սայմագսըզըն գապուլ իտէմէյէճէկին բանա ֆէհմ ու տէրը իյլէտիքլէրինտէն, պիր տախի Թէքլիֆլէրինի Թէքրարլամագա ճէսարէթ իմմէդլէր։

Հիշման ատէմ, Տակօպէրին պու քէլամլարը իւզէրինէ,

"Ա՚յրըֆլար, պէն իսէ սիզին իչէ պիր Թօգա իմմէթ արզուսինտէ իտիմ, է՚յ չի՚չարէ։ Ա՚ճէլէր խայր օլսուն պէհաալը տօսմուճում . . . զիրա վագիթ կէճտիր, եօգսա Ֆէօֆօ պէն խանըն խանճըսը պիզի տիշարտա պըրագըր սօնրա" տեր տիքտէ, Տակօպէր տախի քէնտի Թարաֆընտան, "Հայրա՛ գարշը միւսիւլէր" տէտիքտէն սօնրա, ասիընըն եէմինին եարըսընը վէրմէք նի՚յէթիյլէ, ախըրըն եօլունու էլէ ալըր։

Ա՚օրօգ Թէքրարէն Տակօպէրին եանընընա եա-

նաշարագ, Թէվազու իւզրէ պիր սէս իլէ,

"պէն քէնտի Թագսիրաթլարըմը իգրար իյլէտիմ, վէ սիզտէն Թէօվպէ իլէ մադուր միւէտիմ . . . Ա՚ալ պու քի սիզ պանա օլ պապտէ հիչ պիր ճէվապ վէրմէդինիզ . . . աճէպա պու պատար Թէազզիւր իհմտիյիմ ա՚զ մը կէօրիւնտիւ սիզէ, պունտան տահա զիյատէ՚ մի պէքլէրսինիզ պէնտէն" տեր։

Տակօպէր տախի գարշըլըգ օլարագ,

"Ա՚ֆուգլարըմըզն պանա իհթիյաճը օլմատըղը պիր վագթտա, էկէր գազարա եինէ պիր մահէլլէտէ պիր պիրիմիզէ Թէօստիփ իտէր իսէք . . . սանա իքի չինթի լագըրտըտան իպտիտէթ պիր սէյլէյէճէկիմ վարսըը" տէտիքտէն սօնրա, նավաշ պիր սէս իլէ հիտտէթ իւզրէ արզասընը Ա՚էյշամ պէրէ չէվիրիպ, ուսուլ իլէ հավուտտան տիշարը չըգար։

Ֆօգօն–պլան նամ խան, պիր նէվի չէքլի միւէպպա (տէօրթ քէօշէ) արսա իւզէրինտէ պինա օլունմուշ օլուպ, պիր ուճունտա միւքէմմէլ պիր տայիրէ, վէ տիկէր ուճունտա տախի ումումա տայիր պիր տայիրէ պուլունտուզունտան, շու ատի տայիրէտէքի օտալարտա էհվէն քիրա իլէ, ֆագըր եօշմուլար իգամէթ իհմմէքտէ, վէ մէղքիւր իքի տայիրէ արասընտա, գըրլարա նազըր պիր քէմէր ալթը, վէ հավլունուն իքի Թարաֆընտա տախի աբապա եէրլէրի վէ սունտուրմալար օլուպ, օնլարընն իւսթիւնտէ տախի անպարըը վէ տամ ալթլարը պուլունմագտէ իտի։

Տակօպէր, ախըրզարտան պիրիսինէ կիրիպ, աթը իչին էվվէլճէ հաղըրլանմըշ օլան պիր սանտըգ իւսթիւնտէ քի նէմի ալըր, վէ պիր սէբէթ իչինէ տէօքիւպ սալայարագ Ֆօվիալա տօղրու կիտեր։

Տակօպէր քէնտի աթիգ եօլտաշը Ֆօվիալըն, եուլաճի սէսինի ալտըգտա, քիշնէ յէրէ՚ք սէվինճինի պէչան իտէճէք եէրտե, պիլա ճէվապ տուրտուղուն կէօրտիւքտէ, մէրգում աշըրը մէրթէպէ Թէաճճիւպ իհթիյաճտէն պաշգա, մէրագ իւզրէ Թաթլըլըգա Ֆօվիալըն իսմինի չաղըրըր, Տալպու քի Ֆօվիալ, սահիպինի Թանըյարագ, կէօզլէրինի օնա տօղրու չէվիրէճէք, վէ պիլա Թէհմամիւլ էօն այագլարընը եէրլէրէ վուրաճագ եէրտե, էօյլէճէ պիլա Տարէքէթ տուրուր։

Տակօպէրին Թէաճճիւպի պիթթէտրիճ արթմաղին, Ֆօվիալըն եանընա կիտեր։

Ա՚խըրտա բըլ բըլ եանմագտա օլան գանտիլին նիմ ըշըղընտա, Տակօպէր պիչարէ Տայվանը տէհշէթամիզ պիր Տալտէ, շէօյլէ քի, տիզլէրի իչէրու էյրիլմիշ, պաշընը եօգարու տիքմիշ, գուլագլարը միւշէ գալմըշ, պուրնունուն տէլիքլէրի տիթրէմէքտէ, վէ նիւգլինտէ նէմիքէ, վէ նէմլին եօգարուսունտա տախի օթլուգ եարըլմըշ օլան Թահլա բէրտէտէն ուզագլանմագ նի՚յէթիյլէ, կիսա գըրմայա չալըշըյօր կիպի պաշընտա քի գաչիշ եուլարը չէքիշտիրիպ կէրկիէճքտե, վէ վիճուտինտէն սէյլ կիպի ագմագտա օլան պիր սօուգ

թեր, թիւլերի իւզերինտէ մահճէ տամարլար բէյտա իտերէք մէրմէրե պէնկէմէքտէ, վէ հայվանէն թիւլերի. շու հալտէ, գարանլըգճա ախըրըն իչինտէ ճալալը կիւմիւշ կիպի բարլայաճագ կէրտէ, պիր սօնուգ սուրէմտէ տիքիլէ տիքիլէ գալմագտէ, նիհայէթի պիչարե հայվանըն պիւթիւն վի հուտին, իւլթիրապը գալպի սէպէպինտէն, սինիր իլէ՝թինէ տիւշար օլմուշ կիպի տիթրէմէքտէ պուլար։

Տակօպէրին Ջօվհալը սգշայըպ թէսէլի իմմէք նիյէթիյլէ, հէման էլինտէքի նուլաճ սէրէթինի կէրե գոյուպ,

"Վա՜հ վա՜հ... նէ՞ օլտու սանա եա՜ պէնիմ խոթի՜յար Ջօվհալըմ... սէն տախի պէնիմ հալիմէ՞ մի տիւշար օլտուն..." տէտիքտէն սօնրա, Ո՞օրօգտան իշիտիպ վէ թէհամմիւլէ մէճպուր օլտուղու շէմի ու սիմէմի էլէմ իւզրէ տէր խաթըր իլէ, սէն տախի գօրգմագտա՞մըրըն... հէյ վա՜հ, գօրգմագ տէնիլէն շէյ իսէ ասլա սէնին իչին տէյիլ իտի..." տէր։

Տակօպէրին հայվանը հէր նէ գատար տիլ իլէ վէ էլ իլէ օդշայըպ վէ սէվմէսինէ բաղմէն, հայվանըն իւզերինտէն գաթան գօրգու վէ իւրքիւնթիւ ալամէթլէրինին էքսիլտիյի կէօրիւնէմէզ իսէ տէ, գայիշ պաշըղընը կէրկիլէմէքտէն պիրագ վազ կէչիպ, վէ թէրէտտիւտ իւզրէ պուրնունու մէրգումուն էլինէ ուղատարագ, ամէպա քէնտիսի՞միտիր նօգտա պաշգասը՞մըրը տէյու շիւբհէսինի տէֆ իմմէք նիյէթիյլէ, պիր նէվի ֆիսըլտայըշա գօղլատըղը կէօրիւրիւր։

Տակօպէր օլտէմ պիւթիւն պիւթիւն շիւբհէյէ զահիպ օլարագ,

"Ա՜ճա՜յիպ, արթըգ պէնիտէ թանը՞մայօրմուշուն։ Իշկէմթէմ պուրատա ատէթտէն խարիճ պիր շէյ վուգու պուլմուշ նախօտ պուլմագտա օլմազը՞տըր՝ տէր, վէ պիր պիհնուզուրլուգ իւզրէ կէօղէրինի էթրաֆա կէզտիրիր։

Ջաթէն ախըր ղայէթ վիւսաթը (կէնիշ) վէ գարանլըգ օլուպ, անճագ թավանտան աշաղը ասըլմագտա օյան պիր գանտիլին ըշըղըյլա ըշըգլանմագտա վէ մկգքիւր թավանը իսէ էօրիւմճէքլէր գաբլամագտէ, ախըրըն օպիր ուճունտա, վէ Ջօվհալըն պուլունտուղու նէրտէն, տէմիր բարմագլըգլար իլէ պուրլմըշ պիր գաշ հայվան նէրի նիբագտէ, սիյահ սօնտա վէ ղայէթ գուվվէթլի, Ո՞օրօգուն իշ բէս աթլարը պաղանմագտէ... ֆէգաթի սնլար Ջօվհալ կիպի գօրգմագտէ օլմայուպ, իլլա մուղայիրի օլարագ բահաթ պիր հալտէ պուլունտուգլարը միշահէտտէ օլունուր։

Տակօպէր մէղպուր հայվանլար իլէ, քէնտի հայվանը հալէրինճէ տէրքինար օլան զըտտիյէթ ու ֆարգըն սէպէպինի անլայըպ պիլմէք մէրագլընտա պուլունտուղու հալտէ, թէքբարէն աթլընըն կանընա կիտիպ օնշամայա պաշլատըգտա, հայվան ահինպինի կանընտա կէօրտիւքտէ, եավաշ եավաշ քէսպի իմմինանը գալպ (նիւրէք բահաթլըղը) իմմէկէ պաշլատըղընտան, մէրգումուն էլլէրինի եալայըպ, պաշընը իւզերինէ սիրթմէկէ, եավաշճա քիշնէմէկէ, վէյհասըլ ատէթի գատէմտի իւզրէ, հէզարնէվի մուհամմէթի իպրաղ իմմէկէ պաշար։

"Օ՜հ, օ՜հ, մա՜շ'ալլահ, մա՜շ'ալլահ... կէօրտի՞ւն միւ շիմտի քէյֆիմ կէլմէկէ պաշլատը, այ՜ պէնիմ գօճաճըգ Ջօվհալըմ,, տէյէրէք, եուլաճի սէբէթինի թէքրարէն ալըպ եուլաճը էմմէկէ տէօբտիւբտէն սօնրա,

"Հայտե պագայըմ, նէ պագայըմ... իշթահ օլա եօլտաշըմ, զէրրա եարըն քի գօնագ նէրիմիզ բէք նիրագ տըր։ Վէ՜ հէմտե պուտաան սօնրա արթըգ տէլի կիպի գօրգաճագ հիշ պիր շէյին եօգտուր... չիւնքի էկէր օլտաշըն Ի՞ստա – Ջօօ նանընտա օլմուշ օլսա իտի... սէն ուէյլէ գօրգուպտա պու հալէ տիւշար օլմազ իտին... լաքին չի չա՜րե քի, եօգարուտե չօճուգլարըն եանընտա տըր չիւնքի պէն օլմատըղըմ վագիթ, պէնիմ նէրիմէ ծնլարը օ պէքլէր..., Հայտե պագալըմ, հայտե իտտի, պէնիմ նիւզում պագաճագ նէրտե... նէյի վէր քէնտի նէմինի,, տէր։

Հալպուքի, Ջօվհալ, կիւյա էֆէնտիմինէ իմաան իմմէք նիյէթիյլէ, տիլինին ուճուգլա եուլաճը գարըշմըրըր իսէտե, աղղընա տանէ ալմայըպ, անճագ Տակօպէրին գօլունու վէ նազմուրլուղունու տիշէրի ուճուգլա ըսըրմագտէ պուլունուր։

Տակօպէր քէնտի սէյյահաթընըն հիւանի նէթիճէյէ բէսիտէ օլապիլմէսինին պաշղընճալարընտան պիրիսինին տախի, աթընըն գուվվէթի վէ սաղլըղընա թապի պուլունտուղուն տիշիւնտիքճէ, աշըրը մէրթէպէ հէյճանը տիլ հիսս իմտիկինտէն,

"Հէյ վա՜հ, պէնիմ պի չա՜րե Ջօվհալըմ... սէնտե պիր հալ օլմազընըր, զէրրա, սէն ալէսսէվկէ բէք իշթահզըրըն... շիմտի քէնտի եուլաճընը տախի եէմմէքտէսին, էլպէթտե պուտաա պիր սեպեպ օլսա կէրէք..., Նօլա չոգալըտան պէրու տահա իլգ տէֆա տըր քի սէնի պու հալտե կէօրմէքտէյիմ՜,, տէր։

Պու հէննկամտե տէհշէթամիզ, վէ հէմտե սազ ախըրըն իշինտէն կէլմէյօր կիպի նագրնտան էշլէ պիր կիւրիւլտիս սեսի իշիտիլմէյէ պաշլար, վէ հայվան տախի օլ մէրթէպէ զիյատե իւրքեր վէ գօրգար քի, հէման պիրտէն պիրէ գայիշի գըրտըրը, վէ քէնտի նէրինի այրըտն տէմիր գօլտան սըզըրայըպ աթլատըղը պիրլէ, քէնտուշի աշըգ գարուտան տիշարը հավուտա պուլուր։

Պիդդաթ Տակօպէր քէնտիսի տախի էշլէ պիր արանսըղ, շիտտէթլու վէ վահշի կիւմիւրտիս եաէրինտէն խալի գալամասըղընտան նիւբէկի ցնամայա պաշլար իսէ տէ, հայվանըն գօրգուսունուն սէպէպին տախի անլամըշ օլուր։

Հէյլէ քի, Ո՞օրօգուն պէրապէրինտէ կէզտիրմէքտէ օլտուղու ճանավարլար, եալընըղ Ջօվհալըն նէմինի տայանմըշ օլան թահհա բէրտէ իլէ այրըլմըշ պուլունտն տիկէր պիր ախըր տէ-

բունինտե պուլունտուգլարը անլաշըլըր , վե վագաա ակ քիւր ճանավարլարըն կիւմիւրտիւլէրինի Լէյդոմպէրին իւշ բես աձլարը տախի իշխիմքետե պուլունուրլար իսկ տե , զաձէն անլէրին գուլագլարը էույէ կիւմիւրտիւլէրե ալըշվրշ օլտուղունտան , Յաօվիալ կիպի ասլա գօրգմայուպ , պիլա ֆիւթուր տուրուրլար ։

Տակօպէր քէյֆիյէթի հալէ վագըֆ օլտուգտա , Նէմշիքտեքի եուլաֆլարը թօրլամայա պաշլայարագ ,

" Նյա՜ , նա՜ , շիմտի անլատըմ . . . էլպէթտե , Յաօվիալ պունտան ագտեմ տախի , թը պէր պէօյլէ կիւմիւրտիւլէր իշխիմիշ օլուպ , վե օլ էտէպտիզ քիւլլտանինին ճանավարլարը պուրատա օլտուղուն հիսս իմիմիշ տիր , պիչարեյի գօրգուլմագ իշին իսկ , պունտան պէույիւբ պիր թէտպիր օլամազ , լաքին մանի տէյիլ , պուրատա պաշգա ախըր տախի պուլունմալըտըր , պիր տեֆա հայվանլըմ շուրատան գուրթուլտո՞ւմու , քենտի նէմինի նէյիպ պիլիրէճէյի պի իշխիպտըր , տեմէք տիր քի , պու ճիւմլէ նիւնէ եարըն սապահլայըն էրքէնտեն եօլա բեվան օլապիլիրիվ " տեր ։

Իւրքմիւշ վե գօրգմուշ հայվան հավլուտա սըրբայըպ գօշտուգտան սօնրա , Տակօպէրին սեսինէ կելիր , վե մէրգուտ տախի գօլայճա հայվանը եուլարընտան թուլտուգտա , սեյիսին պիրիսինտեն , օրատա եալընըզ պիր աթ սըղա պիլիր տիկէր պիր պօշ ախըր պուլունտուղուն խապէր ալըր , վե կեօթիւրիւպ Յաօվիալը մեգքիւր ախըրա բահաթճա պաղլայը վէրիր ։

Յաօվիալ , քենտի վահշի գօմշուլարընտան գուրթուլարագ , էսկի բահաթլըղընը էլէ կէթիրմիշ օլմաձին , օլ գատար չագ սեվինիր , վե սեվինճինտէն Տակօպէրին հարմանիսիյլէ էյլէնէ էույէ պիր հալէ տիւչար իտեր քի , մէրգուտ իշին օլ կեճէյե տախի տիքիշ իշի հազըրլանմըշ օլուր . հալպու քի Տակօպէր , Յաօվիալըն աճէլէ աճէլէ նեմ նեմէսինի սեյր իլէ , տերնայի թէհայիւրե զարգ օլմագտե օլտուղունտան , հարմանիսինին հալինէ նե՛ տիգգաթի իտեր , վե նե՛տե մերագ ։

Տակօպէր քեմալ մերթեպե իմմինանը գալպ իւզրե , ախըրըն գաբուսունու գալատրը պիրլե , խայլի վագիտան պէրու գըղլարը եալընըզ պրագմըշ սլմասը նիւրեյինէ պիր տերտի ալիմ օլմագտե օլտուղունտան պիր ան էվվել մէրգուտլէրին նանընա կիմմէք նիյէթիյլե , աճէլէթեն ախշամ թաամըն իմմեյե գօշար ։

ՊԼՕՒՆՃԻ ՓԸՕԼ

ՐՕԶ ՎԷ ՊԼԱՆԵՏ

Նօքսիւզէրին ինտիկի քիւչիւք պիր օտա , խանընն թա արգասընտաքի տայիրէլէրին պիրինտե օլուպ , խարապ պիր հայտե , սահրայա նազը , եալընըզ պիր բենճերեյե մալիք , վե բերտեսիզ պիր գարեօլա , պիր թրաքեզա վե իքի սանտալիյետէն պաշգա տիգգաթե շայան հիչ պիր էշեա եօգ . պիր թարափտա պիր գանտիլ եանմագտա , վե թրաքեզա իսկ բենճերէրին էօնիւնտե պուլունտուղու թագտիրտե , իւզերինտե Տակօպէրին չանթասը վազ օլունմագտե իտի ։

Բապա — Յաօա , Ամպերիայա մախսուս պուլունան կեյիք բենկինտե պիր իրի քեօրէք օլուպ , օտա գաբուսունուն իչ թարափընտա եաճմագտե օլտուղու հալտե , պաշընը բենճերեյե տօղրու չեվիրերէք , իքի տեֆա խրրլար իսէտե , շու իլհարը առավէթքեարանէսինե տեվամ իմմէքսիլին սուս օլուր ։

Իքի գըղգարընտաշլար , արգալարընտա , նալընըղ եագասընտան վե գօլունտան տիւյմելենէն ուղուն վե պեյազ կեճելիք կեօմեյի , պաշընը աչըգ , ֆեգաթի կեճելէյին նաթտըգլարընտա հերճու մերճ (գարմագարըղ) օլմասըն նեյէթիյլե , օլ տիլգեր քեսթանե բենկի սաչլարը , գուլագ թօղլարը նօգարըսընտան , պիրեր էնլի վե իրլիք գօրտելա իլե պաղլանմագտե օլուպ , մերգուտլէրին շու պեյազ պեյազ էլպիսէլերի վե աընլարընտա քի պեյազ գօրտելալար իսէ , բիւր լեթաֆեթի վե թազե սուրեթլերինե պիր գաթ տախի հեյյեթի սաֆտերունի քեսպ իմտիրմէքտե իտի ։

Նօքսիւզէր պու հենկամտե գօնուշուպ կիւլիշմէքտե իտիլեր , չինքի մերգուտլէրին , թա վագթի սեպավեթյերինտեն պերու տիւչար օլտուգլարը տերտ ու միհնեթլերէ բաղմեն , կերչի քենտի չաղլարընա խասս պուլունան նեչաթը սաֆտերունեյի հրիգ իմմէքտե օլուպ , վե մերհումե վալիտէլերինին եատ ու թիգքետը մուճուպի մահզունիյյեթլերի օլմագտան խալի տեյիլ իտի իսէտե , շու մահզունիյյեթի մերգուտլէր հագգընտա բէք միհնեէսսիր պիր էլեմ սայրըմայրպ , անճագ պիր նեվի թաթը պիր թասա սայրըտրընտան , էույէ թասալարտան իճճինապ իտեճէք նեբտե , տահա ղիյատե արզուքեշ պուլունուրլար իտի , չինքի , մերգուտլէրին իմիգատընճա , ճան ուտիլտեն տայիմա սեվտիքլերի վալիտէլերի էօմիւշ օլմայրպ . . . անճագ ղայիպտե պուլունմագտե իտի ։

Ուեզէպճե եախօտ սօֆուճա իճրաաթ զըմնընտա մերգուտլէրին տախի , Տակօպէր գատար ճեչալիթի տերքեար իտի , ղերա , օլ վագթե գատար իմրարը էօմրի ու թէայիւշ իմտիքլերի չէօլլերտե , նե՛ քիլիսե վե նե՛տե բարաս պուլունմատըղը եճիլտեն , պիւթիւն իմիգատ ու իմանլարը իշխիթիքլերինե կէօրե , անճագ Ալլահըն ատալեթի վե մերհամեթի իւզերինտե օլուպ , չէօլլե քի մերգուտլէրին իմիգատը սատեսիլանէսինճե , րուբյի տարի ֆենատե էօքսիւզէր պրագարագ ազմի տարի պագա իտէն վալիտէլեր հագգընտա , ինայեթի Ամպպանիյե , էօլչիւսիւզ տերէճետե լութֆ ու իհսան պույրուլմագտե օլտուղունտան , թա պիաթիյլե քենտի վալիտէլերի տախի պյնի ինայեթի Պարի սայեսինտե , տայիմա քենտիլերինի րույի ասիւմանտեն սեչը ու թեմաշա իտիպ , տի-

լէք ու տօալարընը իշլիմէքտէ , վէ պազը քէրրէ տախի , քէնտի հիմայէթի ու մուհաֆազալարընա միւվէքքէլ տիլգէր մէլէքլէր (պահապան հրեշտակներ) կէօնտէրմէքտէն խայի տէյիլ իտի ։

Հ՚ու խէյալաթը սատէտիլանէյէ պէրէքէթի վէրսին քի , մէրգումէլէր , վալիտէլէրի թարաֆընտան քէնտի հագգլարընա կիտէ կիւնտիւզ սարըը էնղարը թէյագգուզ (կէօզէմէք) իլմէքտէտիր իլիգատ գավիսինէ զահիպէ օլարագ , էկէր պիր քէսէ ֆէնալըգ եարարլար իսէ , սօնրա վալիտէլէրի կիւճէնիր տէ պիր տախի մուհաֆըզ վէ կիւզէլ մէլէքլէր իրսալինտէն , շայան կէօրմէյէրէք սարըը նաղար իտէր տէյի , ևիւրէքլէրինտէ պիր էսէրի գօրգու հիսս իտէրլէր իտի ։

Իշլէ Թօզ իլէ Պլանշըն մէզհէպ եախսա իլմի Իլահի հագգընտա պուլունան իլիգատ ու մահլիւմաթը անճագ պու գատար իտի , վէ պու գատար իլիգատ իսէ , մէրգումէլէր կիպի մէրքէզի մուհապպէթ ու խուլուս պիր ևիւրէկէ մալիքէ պուլունան ճանլարա քեռֆի սայրսա սէզա տըր ։

Օլ կիճէ մէրգումէլէր , Տակօպէրէ պէզլէմքտէ օլտուգլարը թագտիրտէ , օմուրտուպ գօնուշմագտէ , վէ միւպահասալարը իսէ , թարաֆէյինէ ղէյատէսիյլէ մագպուլ պիր սուրէթտէ պուլունմագտէ իտի , նանի , շէօլէ քի պիր գաչ կիւնտէն պէրու գալգէրինտէ պիր պիչիք վէ ղայէթ պիւյիք պիր սըըր մէքթումմ պուլունմագտէ օլուպ , շու սըըր իսէ , թէվէքքէլի մէրգումէլէրին էքսէր տէֆա պիքրէ (պիր գըլըն ըրզը) մէնսուպ օլան ևիւրէքլէրինի թըգ թըգ վուրտուրուպ , տահա նէնի գապարմագտէ օլան սինէլէրինի թահրիք իլմէքտէ , նանագլարընըն բէմմէլլիհինի արթըրմագտա , վէ պազէն տախի օլ մահ վէ մէրքէզի աթէզի լէթաֆէթի կէօզէրի իւզէրինէ , պիր նէվի էսէրի տէրտի տէրուն վէ խէյալաթի բէրտէսի չէքիլմէսինի միւէյյատի (սեպէպ) օլմագտէ իտի ։ Թօզ օլ ախշամ գարնօլանընն քէնարը թարաֆընտա պուլունուպ , քէնտի նուվարլագ գօլլարընը խաչվարի պաշընտան աթմըշ , վէ ևիւղիւնիւ ճիւղճէ գըզ գարնտաշընա չէվիրմիշ , վէ հէմշիրեսի իսէ , ևիւզ նասթընը իւզէրինտէ չէնէսին տիրսէկկինէ տայաթմըշ սլտուղու հալտէ , Թօզուն ևիւղինէ նիկնահէնտաղ օլարագ (պագարագ) , շու նօլտա սիւալ ճէվապա տէվամ իտէր իտի ։

՚՚Նէ՞ զանն իտէրսին , աճէպա պու կիճէ տախի կէլէճէ՞ք միտիր ։

— Հայ հա՛յ , չիւնքի տիւն . . . պիզէ վատ իթթիֆաք իտի ։

— Տօղրուսու չօգ էյի զաթ տըր . . . էլպէթթէ պի վէճհլըգ իլմէյիպ քէնտի վատինտէ տուրաճագ տըր ։

— Ա՛ հէմտէ բէք կիւզէլտիր , իլա օլ հալգա հալգա օլմուշ սօրը վէ ուղուն սաչլարը ։

— Նա օ կիւզէլ վէ զարիճի խամի՛ . . . շու քէնտի չիրին սիմասընա նէ՞ կիւզէլ նագըշմըշ ։

— Նա օ թաթլը՛ թաթլը կիւլիւշէրի , վէ թաթլը՛ սէմ , իլա էլիմիզէն թուրթուպտա . . . ՚՚Իշլէյտարըմ՚ , սիզին էօրիւնիւզիւ պէյիս պան զաթ հագգընտա Իլահան թէշ՚քքիւրիւնիւզիւ էքսիք իլմէյինիզ . . . ՚՚ Էրքէսին պաշգա եէրտէ արաստրընը , սիզ պիզգաթ քէնտի իւզէրինիզտէ պուլաճագսընըզ . . . ՚՚ տէտիկի վագթ , թէվաֆֆուզունտա հասըլ օլան լէթաֆէթի , ՚՚ամմա , տէր խաթըը իտէ՛րմիսին , մէրգում ՚՚չիւնքի սիզին իքինիզտէ , տէյիլ իքի , անճագ պիր ևիւրէք վարտըը , տէմէսի ։ ՚՚

— Ի՛հ պէնիմ հէմշիրեճի՛յիզիմ , էօյլէ պիր զաթըն քէլամըարընը տէր խաթըը իլմէքնէ՞ գատար պիչիք պիր իգպալտըը պիլի՛րմիսին ։

— Օլ պագտէ տիգգաթը քնամիլէմիզ տէրքատար . . . էճաՅիպ . . . ա՛հ պէնիմ այնայը բուհում սէվգիլիւ հէմշիրեմ , սէնին մէրգումէն քէլամըարընը տիյնէյիպ կիւշ իլմտիկինի կէօրմիւքճէ , պիզգաթ քէնտիմ կիւշ իլմէքտէյիմ՚տէյի գըյսա իլմէքտէյիտիմ՚՚ տէտիքտէն վէ Պլանշընէն , աննընը կիւլէրէք պուս իլմտիքտէն սօնրա Թօզ

— Ի՛հ , հայ հա՛յ , մէրգում տէհէնինի (աղվէսը) աչըպ կիւֆթիարէ պաշլատըգտա , սէնին կէօզլէրին . . . նախսա տահա սահիհի կէօզլէրիմիզ . . . զանն իտէրսին քի պիչիչիւզ տահա զիյատէ աչըմայա , վէ կիւյա հէր պիր լուղէմինի գարշըլըգը պիզ տախի թէքէրրիւր իտէճէյիզ կիպի , տօտագլարրըմըզ Հարէքէմէճ կէլմէյէ պաշլար . . . Իմամի , պուննտան տա իշլէմ նէչէմի իտէր քի , մէրգումտան իշլիմտիկիմիզ քէ ամըլարընը հիչ պիր Հարիֆընը տախի քէսէճէյի խաթըրտան իհրաճ իլմէքլիք , պիզիմ իշնի օլմայաճագ տըր ։

— Էմմէ ա՛ճանըմ՚ , հէր պիր սէյյէտիհինտէն պիր կիւզէլլիք , պիր զաուէլիք վէ պիր ալիճէնապըգ էսէրի հիսս օլունմագտէտիր ։

— Պունտան տա գաթինագար , ա՛հ հէմշիրեճիյէզիմ , մէրգումտն հէր պիր քէլամընը իշլիմէքտէ , գալպիմիզտէ կիւզէլ կիւզէլ թէֆէքքիւրլէր տօղմագտա տէյիլմի՛տիր ։ Ինշալլահ տայիմա հէր պիր քէլամըարընը տէր խաթըը իտէրիզ . . ։

— Ի՛տէֆ իլմի՛ , նաղրու գուշլարընը քէնտի աճնայարը նուվարլարընտա գալտըգլարը կիպի , մէրգումուն քէլամըարընըն տախի պիզիմ մահալէնի գալպիմիզտէ գալաճագլարը շիւբհէսիզ տիր ։

— Էմմէ պիլի՛րմիսին Թօզ , մէրգումուն իքիմիզի պիրլիքտէ սէվմէսի , հագգըմըզտա պիչիչիք պիր իգպալ , տիմիք տիր ։

— Պաշգա տիւրլիւսիւ միւմքին օլամագ , չիւնքի պիզիմ իքիմիզին ևիւրէյի պիր տիր , տէմէք տիր ։

— Պլանշը սէվմէքսիզին , հիչ Թօզու սէվմէք օլա պիլի՛ր մի ։

— Էաշա՛ հէմտէ օլ վագթի իքիմիզտէն գաՃնղինի թէրը խէպիլէճէք տիր ։

— Ի՛ն պիչիչիք կիւճլիւքտէ իշլէ օրատատըը , զիրա իքիմիզտէն սալթ պիրիսինի սէչմէք կիպի կիւճ չէյ օլամագ ։

— Ի՛էմագ մէրթէպէ պիր պիրիմիզէ պէնզիմքտէ տէյի՛ֆ միյիզ ։

— Ա՛ամեմա, իշմէ պու սեպէպէ մէպնի, եանի շու խբիմիզտէն պիրինի սեչմէք զայլէ վէ չափա-ըըլըզընտան գուրթուլմագ նիյէմիյլէ, խբիմիզի տախի վէսեննտ իմմիշ տիր . . . տէր Թօզ կիւ-լերէք։

— Գէջյլէ օլմասը տահա իյի տէյ՞իլ մի տիր նա։ Ընէրգուտ եաըընզըը պիզի սեվմէք իշին . . ։ Հալ պու քի, պիզ մէրգուտու սեվմէյէ հիսսէտար-լարըզ . . ։

— Ինչա Ալլահ փարիսէ վասըլ օլունճայա գա-տար պիզի թէրքը իմմէզ։

— Ինչա Ալլահ փարիստէ տախի . . . մէրգուտու կէօրիւրիւզ . . ։

— Ա՛այ հաշ, խուսուսիյլէ փարիստէ . . . պէ-րապէրիմիզնէ պուլունմասը հագգընըզտա խայրլը օլաճագ տըր . . . հաքէզա Տակօպէրին տախի պէ-րապէր պուլունմասը . . . էջյլէ պիր պիւյիւք մէմ-լէքէթէտ . . ։ Ը՛հ, եա Իէպպ, պիր տէֆա վա-սըլ օլսա խոք, էջյլէ տէյ՞իլ մի Գլանշ . . ։

— Փարիս մի՞ . . . փարիս ալմուն վէ ինճու տօ-լուսու պիր մէմլէքէթի օլմալըտըր . . ։

— Ա՛այ հաշ, էջյլէ պիր մէմլէքէթի քի, սէքէնէ-սի պիւմիւն պիւթիւն սէատէթիտ (բահաթլըգ իգպալ) պուլունսա ճայիզ տիր . . . չիւնքի, բէք կիւզէլ իմիշ . . ։

— Ա՛ալ պու քի պիզ, պէջյլէ էօքսիւզ վէ ֆա-գըրիւլ հալ, օբայա կիրմէյէ ճէսարէթի իտպի-լէճէ՛քմիյիզ եալընըզ . . ։ Ա՛յի՞մ պիզիր հէր քէս նասըլ պագաճագտըր պիզէ։

— Ը՛վվէթ . . . ֆէգաթ, մատամ քի հէրքէս օ-բատա սէատէթտէ իմիշ, թապիաթիյլէ հէրքէս օբատա թէմիզ գալպ վէ թէրպիյէլի օլմալըտըր։

— Տէմէքտիր քի ինսանիյյէթլէրի իգթիղալընճա պիղնտէ սեվճէք տիրլէր։

— Իյլա, օլ մահ կէօզլիւ վէ սաթը սաչը . . տօս-թուտուզտա պէրապէրիմիզտէ օլտուղու թագտիրտ։

—Օ տէյիզ էմմա, մէրգուտ տահա պիզէ ֆարիս հագգընտա հիչ պիր շէյ աչմատը . . ։

— Պէս էլլի խաթրընա կէլմէմիշ տիր . . ։ Ինչա Ալլահ պու կիճէ շունուն լագրըտըսընը աչարըզ ։

— Ը՛հ՛ը միգնայէմէյ (գօնուշմագ) պիր արզու նախատ մէյլան կէօսթէրիր իսէ . . . չիւնքի պի-զիր՛սին նա, մէրգուտ իւզէրինտէ ալէսսէվիյէ կէօ-րիւլէն արզու վէ մէյլան, սիւքիւթի իւզրէ կէօզ-լէրին կէօզլէրիմիզէ տիքէրէք . . . սատէճէ նիւ-զիմիւզտէն նօգարու պագմագտան իպարէթ տիր։

— Ա՛ագգընըզ վար, վէ հէմտէ օլ հէնգամ-տէ վուգուա կէլէն պագգըշլարը, պազը քէրրէ սեվգիւլիւ վալիտէմիզին պագգըշընը խաթրըմա կէ-թիրմէքտէտիր։

— Ը՛հ օ վալիտէմիզ . . . պիզի օ՛ղ հալտէ կէօր-տիքճէ քի՞մ պիզիր նէ՞ գատար քէնտուտի մէսու-տէ ատտ իմմէքտէտիր . . . չիւնքի թագիյաթի ղէ պիզի կէօրմէքտէտիր։

— Օ՛ղիյա, պիզի պու գատար սեվմէսինին սեպէ-պի, էլպէթթէ սեվիլմէյէ սեզավար պուլունտու-ջումուզա մէպնի օլմալըտըր . . ։

— Պա՛գ պա՛գ շու քէնտուտի պէյէնմիշ մաղրու-բէյէ պագ . . . " տէյէրէք Գլանշ, գըզգարըն-տաշըներն աննընտա նայըզ՛ըշ օլան սաչյարը, սէյ-րէք բարմագլարըներն ուճլարըյլա, մէմնունիյէթ իւղրէ տիւղէթի վէրիր։

Թօզ ճիւղիճէ թէֆէք քիւրտէն սօնրա, հէմշի-րէսինէ խիթապէն,

"Գլանշ, սէնճէ սէն նա՞սըլ տիւշինիւրսիւն, հէր պիր շէյ՛ պիզ Տակօպէրէ նագլ ու պէյան իթմէյէ պօրճլու տէյի՞միյիզ" տեր։

— Ը՛հէր սէնճէ էջյլէ գըյաս օլունմագտէ իսէ . . . բէք իյի նագլ ու պէյան իտէլիմ . . ։

— Նասըլ քի վալիտէմիզէ հէր պիր շէյի ֆաշ ու պէյան իտէր իտիք իսէ, էջյլետէ Տակօպէրէ հէր պիր շէյի սեջյլեմէլիյիզ . Մէրգուտանան նի՞շինճ պիր շէյ սագլայաճաղըզ . . ։

— Ա՛էմտէ, խուսուսիյլէ էջյլէ պիր շէյ քի, իքի-միզինտէ հագգընտա պիր իգպալը ազիմ ատտ օ-լունմագտտիր։

— Ա՛ենճէ նասըլ զանն իտէրսին, շու պիղիմ տօսթ իյլէ, իւնս ու իւղճէթի ալըշտըրալըտան պէրու, սինէմիզ տահա զիյատէ գավիճէ վէ չաւուգ չա-վուգ վուրմագտա տէյի՞լ մի տիր ։

— Ը՛վվէթ, էվվէթ, զանն իտէրսինքի, նիւբէ-յիմիզ տահա զիյատէ տօղմագտասըր։

— Ը՛յ, պունուն տախի սեպէպի աշիքճարտըր. չիւնքի տայիրէյի գալպիմիզտէ, պիր քիւչիւք մա-հէլլ տախի մէրգուտ տօսթուտուզ թուրմագտա տէ-յի՞լ մի տիր ։

— Ա՛էմտէ Տակօպէրէ, պու պագտէ զուհուր-եաճթէ օլան թէճէլլիմիզ կիւզէլլիյինի տախի ի-ֆտատէ վէ իշար իմմէզիյիզ։

— Ա՛ագգըն վար։"

Պու հէնգամտէ, քէօրէք, թէքրարէն, շա-մաթասըզ օլարագ խըրըլմայա պաշլար։

Օլ տէմ Թօզ Գլանշը գուճագլայարագ, "Ը՛հ, հէմշիրէճիյէզիմ՛, իշմէ քէօրէք նինէ խըրըլայօր, աճէպա նէ՞ վալտըր, նէ՞ օլտու" տեր։

Ա՛յ Գլանշ տախի ուֆաճըգ էլէրիյլէ գար-եօլասը քէնարընա վուրարագ, քէօրէյէ խիթա-պէն.

— Իապա—հօա՛ . . . սո՛ւս օլ, կէ՛լ պուրայա կէ՛լ" տեր։

Վէօրէք այաղա գալգար, վէ շամաթասըզ սու-րէթտէ պիր տէֆա տահա խըրըլտանտըգտան սօն-րա, գարեօլանըն իսաթիւնէ սըջրայըպ հօրղանըն իւղէրինէ, մախղէնի խորաք օյան պաշընը վազ իտէրէք հաթըր, վէ տայիմա հան հան կէօզլէրինի բէնճէրէտէն թարաֆա տիքէրէք, կէօզէթմէքտէ պուլունուր, մէրգուտչէր տախի, շու սատըգ հայ-վանըն ճինճլի յինէ պիր պէյիւք իսպահ օլարագ, օրթասընա տօղրու պիր նէվի գամպուրլուգ հա-խատ թիւմնէքլիք պուլունան անընը օգշայարագ սեվմէք նիյէթիյլէ, իսաթիւնէ տօղրու էյիլիր-լէր, վէ Գլանշ հայվանըն խաֆիֆճէ գուլագ-լարընը չէքէրէք,

"Իապա—հօա նէ՞ օլտու սանա, նի՞շին էջյլէ

խըղճահգտասըն, Հա՞, սէօյլէ պագայըմ . . . ա՛հ, պէնիմ սաղըդ վէ հագըգաթլը քէօրէյիմ՚՚ տէր։

— Պիչա՜րէ Հայվան, Տակօպէր պուրատա օլմասըդը վագթ, տայիմա պէօյլէ պի Հուդուր օլուր։

— Ֆագըգաթէն էօյլէ տիր, զանն իտէրսին քի, մէրգում պուրատա օլմատըդը վագթ, պիղի պէքլէմէք զըմնընտա տաՀա զիյատէ Հիմմէթ ու տիգգաթի լազըմ կէլտիկին, քէնտիսի տախի Հիսս ու տէրք իթմէքտէտիր։

— Կէլ գարնտաշըմ, պագտանէ, զանն իտէրիմ քի, Տակօպէր կէճիքմէքտէ տիր պու կիճէ, զիրա Հէնուզ կէլիպ ՚՚կիճէլէր խայր օլսուն,, տէմէտի պիղէ։

— Պէս պէլլի, Քօվհալը թիմար իթմէքտէ տիր։

— Քօվհալ տէտինիլտէ էյի խաթըրըմա կէլտի, պիլիրմիսին պիզ պու կիճէ պիզիմ գօճա Քօվհալա կիտիպ ՚՚կիճէլէր խայր օլսուն,, տիմէտիք։

— Ահհի, Հէյլա՜Հ, էսէֆ իտէրիմ։

— Օ՜էվլէլ Հայվան . . . էլլէրիմիլի եալամագտան նէ՜ գատար Հադղ իտէր . . . Օ՜զանն իտէրսին քի, պիզ քէնտիսինի կէօրմէյէ կ՚իմտիքմէ, քէնտիսիտէ պիզէ իզՀարը շիւքրանիյյէմ նիյէթիյլէ, էլլէրիմիլի եալար։

— Ինշա՜լլահ, Տակօպէր թարաֆըմըզըտան օնա, կիճէլէր խայր օլսուն, տէր։

— Ա՜Հ, ինսանիյէթլի՜ Տակօպէր, տայիմա պիզիմ իչին չալըշմագտա, վէ պիզէ Հիչ պիր խըտմէմ պրագմամագտատըր . . . Պիզ պէօյլէ թէնպէլ թէնպէլ օթուրուրուզ, վէ մէրգում իսէ Հէր վագթ Հէր պիր զաՀմէթի քէնտիսի չէքէր . . .

— Ա՜էրգումա շու զաՀմէթլէրտէն գուրթարմագ իչին . . նէ՜ եարմալը յըզը։

— Եազը՛գ քի, պիչարէյի պիրազ բահաթ իթտիրճէքէ գատար զէննկինլիյէ մալիք տէ յիլիզ։

— Չէննկի՜ն մի . . . պիրմի . . . նաֆիլէ՜, Հէմշիրէմ, նաֆիլէ՜ . . . պիզ տայիմա էօքսիզլիքտէ վէ ֆագըրըզգտա՜ գալաճաղըզ։

— Իչօյլէ էմմա, եա՜ շու միռալըմըզ։

— Իչվէլէթ, էվվէլէթ, օլ խուսուսատա պիր իւմիտիմիզ վար տըր, վէ՜ Հաթթա պու գատար ուզուն եօլ ճաուզուղա թէչէպպիւս իթմէմիզ տախի անճագ օ իւմիտէ մէպնի տիր։

— Պագալըմ, Տակօպէր պու կիճէ Հէր պիր շէյի սէօյլէմէյէ վատ իթտիյտի։՚՚

Պիրտէ պու արատա, պիչիւք պիր կիւրիւլթիւ իլլէ, բէնճիրէ ճամլարընըն իքիսի բարէբարչա օլարագ սըչրայըպ ուչու վէրտիքլէրինտէն, թազէ գըզլար քէլամլարըն քէսմէյէ մէճպուրէ օլուրլար, վէ իքիսի պիրլիքտէ գօրգուլարընտան պիր շամա-թատը պրագարագ, պիր պիրլերի գօլլարը իւզլերինէ տիւշերլեր, վէ պու արատա քէօրէք տախի գուտուրարագ, վէ Հավլայարագ Հէման սըչրայըպ բէնճիրէյէ տօղրու գօշար։

Պիչարէլէր գօրգուլարընտան տէՀզէթի ազիմէ կիրիֆթար օլարագ, օլ մէրթէպէ սարարըպ տիթթէմէյէ պաշլարլար քի, Նէֆէսլերի տախի քէսիլիր, վէ պիր պիրլերինի գուճագլամըշ օլտուգլարը Հալտէ, պիլա Հարէքէթի տուրա գալըպ, բէնճիրէտէն թարաֆա կէօղլերինի չէվիրմէյէ տախի ճէսարէթի իտէմէզլեր։ Ֆալգուբի Բապա-Քօօա էօն այագլարընը բէնճիրէնին քէնարընա տայաթմըշ օլտուղու թագտիրտէ, Հիտտէթի ու զաղապ իւզրէ տայիմա Հավլամագտա պուլունուր։

— Ա՜մմա՜ն . . . նէ՜տիր պու, Հայը՜ֆ քի Տակօպէր տախի պուրատա տէյիլ տիր . . .՚՚ տէյէրէք էօքսիւզլեր թէչէք քիյէ պաշլարլար։

Պատէհտու, պիրտէն պիրէ, Բօզ Պլանշըն գօլունտան թուլթարագ,

՚՚Ա՜չիտի՜յօրմուսուն, իշիտի՜յօրմուսուն . . . բէնճէրէյէ՜ ըզգըյօրլար,, տէյի պաղըրըր։

— Ա՜մմա՜ն նա Ա՜էպպ . . . զանն իտէրիմ քի, Տակօպէրին այագ սէսիտէ օլմամալը տըր պու, իշիտի՜յօրմուսուն նաՀըզտա աղըր աղըր պասըյօրլար։

— Բապա-Քօօա՜, Բապա-Քօօա, կէ՛լ, կէ՛լ, պուրայա, չաբու՜գ . . . կէ՛լ պիզի վիգայէ իյլէ,, տէյի պաղըրըրըր պիչարէ գըզլար, պիւթիւն պիւթիւն տէՀզէթէ կիրիֆթիար օլմուշ օլտուգլարը Հալտէ։

Եագըգաթէն, օլ հէննկամտէ, ատէթտէն խարիճ աղըրըզգտա պիր այագ սէսի, թահթա մէրտիվէնի էօթտիւրմէքտէ, վէ էճայիպ սուրէթտէ տախի պիր սիւրիւնմէ սէսի, մէրգումէլէրին օտասընը, մէրտիվէնին սահանըզընտան այրըմագտա պուլունան ինձէ պիր զար տիվարընը արգասընտան, իշիտիյէթտէ պուլունուր։

՚Նիհայէթ գաբուննուն արգասընա աղըր պիր շէյ տիւշերէք, գաբույու սարսրթտըզը տույուլուր։ Պիրտէ կէնճ գըզլար բէնէյիր տէՀզէթտէ էսիրէ պուլունարագ, սիւքիւթ իւզրէ պիր պիրինին հիւզունէ պագմագտէ իքէն, գաբուտտուր աչըլըպ, Տակօպէր իշէրի կիրեր։

Բօզ վէ Պլանշ մէրգումա կէօրտիւքլէրինտէ, պիւյիւք պիր թէՀլիքէտէն գուրթուրմաչլար կիպի սէվինճլերինտէն պիր պիրինի գուճագլարլար։

Տակօպէր մէրգումէլէրին Հալլերին կէօրէրէք, թէՀյայիւր իւզրէ,

՚՚Նէ՜տիր օ, նէ՜ օլտունուզ, նիճին գօրգտունուզ,, տէյի սիւալ իտեր։

Կըզլարընը իքիսինին տախի Հալնա շիտտէթի իւզրէ հիւրէբլերի չարփմագտէ պուլունտուզունտան, Բօզ տիթրեր պիր սէս իլէ,

— Ա՜Հ, էկեր պիլսէ՜իտին սէն Տակօպէ՜ր, նէ՜ճ՜ր կէլտի պաշըմըզա, վէ Հէմտե պուհյարտան մտատա, սէնին այագլարընըն սէսի օլտուղուն ֆարգ իտէմէտիք . . . զիրա պիզէ բէք աղըր սուրէթտէ կէօրիւնտիւ . . . վէ խուսուսիյլէ տիվարընը արգասընտան իշիտիյէն . . . պիր էճայիպ սէյ,, տէր։

— Իչօյլէ էմմա, ա՜ գօրգագ չօճուգլար, պէնիմ տիզլերիմ ան պէչ եաշընտա տէյիգանը տիզլերի տէյիլ տիր, օլ գատար նիւք, եանի, ատէթի գատիճմ իւզրէ քէնտիմ եաթմագ իչին, կէթիրիպ գաբուննուզուն արգասընա պրագտըզըմ օլ սաման տէօշէք իլէ, օլ գատար մէրտիվէնի չըգմագ, պէ-

նիմ իչին մէկերչի գօլաչ պիր շէյ մի տիր ։

— Ա՜մմա օլսուն նա Ի՛սպ, կէօրտիւնմիւ պիր քէրրէ հէյշերէմ, նէ՞ գատար շաշկըն իմիշիվ պիվ, շու քէօշէյի ասլա տիւշիւնէմէմիք ,, տեր Ի՛օվ Պլանշըն նիւվիւնէ պագարագ ։

Օվ վագիթ, պիչարէվերին պէրապէր սարարըպ սօլան հիւսնի ճէմալվերի, նինէ պէրապէր օվա-րագ, էվվէվրի բէնք վէ թաղէվիրվերինի քէսպ իտերվեր ։

Ա՜ղալպուքի պու արատա, Ի՛ապա-Ի՛օա տայիմա բէնճիրէյէ թըրմանմըշ օլտուղու Հալտե, Հավլամագա տէվամ իմիմքտե պուլունուր ։

Տակօպէր Հայվանըն շու Հալին կէօրտիւքտե, գըվըարա խիմապէն,

,,Նէ՞ օ, էվվատլարըմ նէ՞ վար տըր օ թարաֆտա, քի Ի՛ապա-Ի՛օայա Հավլամայա սէպէպիյէթի վիրմէքտե տիր ,, տէյի սիւալ իտեր ։

— Ա՛կէպին պիլմէյօրուզ . . . ֆէգաթ, շու գատարընը պիլիրիզ քի , բէնճիրէմիվին ճամ՛լարընը գըրտարար , վէ իշիմէ պիղիմ տախի աշըրը մէրթէպէ գօրդամընդըն սէպէպի օ տուր ։ ,,

Տակօպէր հիչ պիր շէյ սէյլէմէքսիզին տօղրու քէնճէրէյէ գօշուպ , ճամ՛լարը աչար , գաֆէսվերի տիշարը նիիթեր , վէ քէնտիսի տախի տիշարը տօղրու ասըլարագ , տէօրթ թարաֆա պագար . . . հիչ պիր շէյ կէօրէմէզ . . . գարանըգտան պաշգա . . . էթրաֆը տիյներ . . . վէ բուզկնար սէպինտէն պաշգա պիր շէյ իշիտմէզ ։

Պատէհու , աչըգ բէնճէրէյի . . . Ի՛ապա-Ի՛օայա կէօսթէրէրէք ,

,, Ա՜յտե , Ի՛ապա-Ի՛օա , սրչըայը վէր , Հայտե պէնիմ իսթիյար նօլտաշըմ, Հայտե , արաշթը՛ր ,, տեր ։

Ա՛ֆսուր Հայվան , էմման պիր տէֆա սրչրատըղը կիպի , քէնտույի սէքիղ այագ գատար աշազըտա օյան սահրատա պուլուր , վէ բէնճէրէնին էօնիւնտէն ղայպ օլուր , Հալկու քի Տակօպէր , տայիմա բէնճէրէտէն ասըվըղ օլտուղու Հալտե , մէզ պուր Հայվանը սէս իչէ վէ Հարէքէթի իչէ թահրիք իտեր ։

,,Ա՛րաշթը՛ր , նա՞ գօճա գահրամանըմ , արաշթը՛ր ։ Ի՛կեր պիրիսին պուլուրսան հիճճում էթի իչէրինէ , գօրդա , տահա տիշերին սաղամ տըր . . վէ հէմտե պիր տէֆա պիրիսինի նագալատըղըն թագտիրտե , սագըն պէն էնմէտիքճէ պրագմա ,, տեր ։ Ա՜ղալպուքի Ի՛ապա-Ի՛օա , կերչի , կիտեր կէչիր վէ հէր թարաֆտա պիր իշ պուլմագ նիյէթիյլէ , պէքճի քէօրէքչէր միսիլու Հավլամագտան պօղալարագ , կեզեր տօղաշըր իսետե , քիմ-ոճէչերի պուլամազ ։

Տակօպէր քէօրէյէ ,

,, Ի՛ֆ պէնիմ գօճա գահրամանըմ , տիմքտիր քի քիմսե նօգտուր , ղիրա եկեր պիրիսի օլմուշ օլսա իսի , ճիմիրյէ գատար պօղալընտան թուրթապղէճէյին աշիքնար իսի ,, տէմքտէն սօնրա , նիւղինիւ , տայիմա պի Հուզուրուգղա էթրաֆընտա տօղաշմագտա , վէ հէր պիր լագըրտըսընա գուլագ վիրմէքտե օլան էօքսիւղերե չէվիրերէք — ի՛չվատլարըմ , նամըղ օլուպտա պու ճամ՛լար գըրըտարար , տիգգամ իթիտինիզ վէ ֆէհմինե վարտընըզ մը տեյի սիւալ իտեր ։

— Իւայր , Տակօպէր Խայր , պիզ միւսահապէթ իթմէքտե իչէն , էվվէլա պիր պիչիք քամըրընը իշղիտիք , վէ պատեհու ճամ՛լարըն գըրըրտարագ օտանըն օրթասընա տէօքիւլտիյիւն կէօրտիւք ։

— Պէն զաննն իտերիմ քի , իշիտիվէն սէս , գանամէտարտան պիրիսինին պիրտէն պիրէ բէնճէրէյէ չարիմասընտան զուհուրա կէլտի ,, տեր Ի՛օղ ։

Ի՛օղուն պու լագըրտըսը իւղերինէ , Տակօպէր բէնճիրէնին գաֆէսինի թէֆթիչ իչէ , իչերտէն գարամաղըրըմագ իչին իւղերինտե պիր ուզուն չէնկել սայլանմագտա օլտուղուն կէօրտիւքտե , ,,Տիշարտա սըգը բուզկնար էսմէքտե օլտուղունտան , գաֆէս բէնճէրէյէ չարըրըմըղ . . . վէ շու չէնկէլտէն ճամ՛լար գըրըրմըղ օլմագը տըր . . ։ Ի՛չվէվէթ , էվվէթ , էյլէ օլմագը տըր . . ։ Պունտան պաշգա , քիմ՛ վէ նէ՞ նիյէթէ մէդնի պու նարամաղըղը իրթիքապ իթմիչ օլմագ իհթիմալի վար տըր ,, տեմքտէն սօնրա , լագըրտըրընը Ի՛ապա — Ի՛օայա տօղրուլտարագ ,

— Ի՛յ ճանըմ . . . պէնիմ գօճա գահրամանըմ, տիմէք տիր քի քիմսեյի պուլամատըն , էյլէ մի ,, տեր ։

Տակօպէրըն լագըրտըսընա ճէվապէն , քէօրէք Հավլամայա պաշլատագտա , պէսպէյլի մէդպուր Հայվանըն , քէնտույէ ճէվապ վէրմէքտե օլտուղուն ֆէհմ իչէ , ,,Էյ էյլէ իսե , կէլ արթըգ . . . ֆէգաթ իչերի կիրմէք իչին էթրաֆը տօղաշմազընըն . . . սէն տայիմա պիր աչըգ գարու պուլապիլիրսին . . . սէնին իչին մէվանի (էնկէլերը) նօգ տուր . . . ,, տեր ։

Ի՛ապա — Ի՛օա սահիպինին նասիհաթընը տիյնէյէրէք , ճիւղիճէ բէնճէրէնին ալթընտա մըրըզտանտըգտան սօնրա , տէօրթլէմ կիտերէք , խաչըն Հավլուսունա կիրմէք նիյէթիյլէ , էպնիյէնին էթրաֆընը տօղաշմայա պաշլար ։

Օվ վագիթ Տակօպէր էօքսիւղերին եանընա կէլերէք ։

,,Ի՛յ էվվատլարըմ՛ էմին վէ րահաթ օլունուզ արթըգ , ղիրա բուզկնարտան պաշգա պիր շէյ տէյիվ իմիշ տիր ս . . . ։ ,,

— Ի՛մմա չօգ գօրգտուգ ,, տեր Ի՛օղ ։

— Ա՜գագընըղ վար . . . Ի՛աքին պէնիմ միւլահազամա գալըր իսե , գըրըգ ճամ՛լարընը տէվիքլէրինտէն բուզկնար իշտիյէճէք , վէ պինաէն ալէյհ սիպտե սօուգ ալաճագսընըղ՛՛ տեր Տակօպէր , նիւղինիւ բէյտոէսիվ բէնճէրէյէ չէվիրերէք ։

Վ՛է մէրգում շու մահզուրուն պիր չարէսինի տիշինտիւքտէն սօնրա , սանտալիյէ իսթիհնտե պուլունան կէյիք տէրիսիսինտէն պիր քիւրքիւ աչըպ , բէնճէրէ տէմիրինէ ասար , վէ էթէքլէրիյլէ սըգը սրգըյա տէվիքլէրի պիր իյի գաբար ։

— Թէվէքքիւր իտերիզ , Տակօպէր . . ։ Ի՛նք չօգ ինսանիյյէթլի վէ իյի պիր ատեմին սէն Ա՛յն

ճանըմըզտա օլմատըղըն վագմ, զկյատէսխյլե պի-
Հուզուրտուգ պիզ . . ։

— Սահ՛Հ տիր պու սէօզ . . . սէն ատէթի գա-
տիմէնտէն զկյատե կիճիքտին պու կէձե . . . ,,
ձէտիքտէն սօնրա Ւօզ , մէրգումճուն չէ Հրէսինտե
եալընըզ պիր սօզկունլուգ վե ալթիւսթզլիւք էսէրի
կէօրտիւկիւնտէն , չիւնքի Ա՛օրօգ իլե մէրգում
պէյնինտե վուգուա կէլէն գաղկյյէնին էլէմէնկիզ
թէէսիրի , Հալնա մէրգում իւղէրինտե միւշահե-
տե օլունմագտե իտի ։ "Ւմտի , սէօյլէ՞ պիզե Տա-
կօպէր նէ՞ վար , նէ՞ օլտուն . . . նէ՞ տիր պու
սօզկունլուգ սէնտե . . . ,, տեր ։

— Պէ՞ն մի , խայր , եվլատլարըմ . . ։ Ձիչ պիր
շէյիմ եօգ . . ։

— Ւ՛աըզլ պիր շէյին եօգ , պէն իտտաա իտէրիմ
քի վար . . ։ Ա՛էնին րէնկին պիւթիւն պիւթ՛ւն
տէյիշլիմիշ տիր . . . Ւօզուն Հագգը վար տըր ։

— Ա՛ահ՛Հէն սէօյլէրիմ քի . . . Հիչ պիր շէյիմ
եօգ ." տ՛ր իսէտե , զաթէն եալան սէօյլէմէկ յե-
լըշմըզ օլմատըղընտան Տակօպէր , օլ պապատե ազ
կիւճլիւք չէքմէզ , ֆէգաթ , տէրբևար օլան էսէրի
իղթիրապը գալպինէ բէք լայըգլը պիր եօղիւր տէր
խաթըր իտէրէք ,

— Ւ՛կէրչի , սուրէթի զահիրէմտե պիր ույղուն-
սուզլուգ միւշահետե օլունմագտե իսե , օ տախի
սիզին գօրգունուզ սէպէպինտէն Հասըլ օլմուշ
տուր , չիւնքի , կէչէն կէչտի եա , Հէր Հալտե թագ-
սիրաթ պէնտե տիր . . . "տէր ։

— Ֆագսիրաթ սէնտե՞ մի տիր , սէպե՞պ ։

— Ւ՛վվէթ , չիւնքի , էկէր թաամ իթմէք իչին օլ
գատար վագմ սարփը իլե կիճիքմէմիշ օլսա իտիմ ,
ճամչարըն գըրըլտըղը վագմ պուրատա պուլունա-
ճագտըմ . . ։ Ա՛ է սիզիտե շու պիր գաչ տագը-
գալըգ ուզուրսուզ գօրգուտան գուրթարմըշ պու-
լունաճագտըմ ։

— Ւչթէք սէն պէօյլէ սին . . . օ սէնին տեփիք-
լէրին պիզիմ խաթըրմըզտան տախի կէչմիշ տե-
յիլ տիր . . ։

— Ձէր նէ Հալ իսէ , Հիչ բահաթ իթմէք իսթէ-
մէ՞զ միսին սէն , կէլ օթ՛ւր պիրագ ։

— Ձագգընըզ վար է՛վլատլարըմ , ղնրա , պու կի-
ճէ իչին միւսահէպէթիմիզ տախի վար տըր ։ ,,

Տակօպէր պիր սանտալիչէ ալարագ , կիտիպ
դըզլարըն գարւօլալարը Հանընտա օթ՛ւրուր , վե
կիւլէճէք լագըրտըլար սէօյլէյէրէք մէրգումէլէրին
գալպինէ ֆէրահիյյէթ պախշ իթմէք նիյէթիյլե ,

— Ւ՛չ ճանըմ , ինշա Ա՛լլահ ույգունան կէօղլէրի-
նիզ գաբանմայօր եա , պագայըմ շու իրի կէօղլէ-
րինիզ լայըգլըլա աչ՛ըգ մը տըր ,, տէր , կիւլէրէք ,
վե մէրգումէլէր տախի քէնտի թարաֆլարընտան
կիւլէրէք , վե պիւթիւն գուվվէթլէրիյլե օլ մախ
կէօղլէրինի աչարագ . . .

— Պա՛գ Տակօպէր պագ ,, տէրլէր ։

— Ւ՛էք ալեա , բէք ալեա , կէօրտիւմ կէօրտիւմ ,
տահա պիր գաչ արշընըզդ մէտաֆէ վար տըր գա-
բանմագ իչին , վե Հէմ տե տահա վագմ էրքէն
տիր , էվվէթ տահա սահմ տօգուզ տուր ։(1) տեր
Տակօպէր ։

— Ձէմտե Տակօպէր , պիզիմ սանա սէօյլէյէճէք
պիր շէյիմիզ վար տըր ,, տէր Ւօզ , կէօզ իշա-
րէթիյլե գըզ գարնտաշընըն բէյինի սօրտուգտան
սօնրա ։

— Ա՛ահ՛Հ մի սէօյլէյօրսունուզ ։

— Ւ՛չվվէթ , սանա պիր մահրէմիյյէթիմիզ վար
տըր իտէճէք ։

— Պիր մահրէմիյյէթ մի (կիզլե սըրը աչ՛մագ) ։

— Ւ՛չվվէ՛թ , էվվէթ ։

— Ֆէգաթ , պիզիմչ սլ քի , ղայէթ . . . ղայէթ
միւհիմմ պիր մահրէմիյյէթ , տէյի իլավե իտէր
Ւօզ , սէօյլէյիշինէ պիր պիչիրք աղըրլըգ վէրե-
բէք ։

— Ձէմ էօյլե պիր մահրէմիյյէթ քի իքթիզիզ
պիրլիքտե բաճի տիր , տեր Պլանշ ։

— Մ՛աշալահ , օնա շիւբհէ խաթէր մի հիչ . . .
սիզին իքթիզիզէն պիրիսինէ բաճի օլան պիր շէյ ,տա-
յիմա իքթիզիզ տախի բաճի օլա կէլմիշ տիր , վե
Հաթթա , շիմտիյէ գատար , մէսէլի մէշհուր ֆէհ-
վասընճա , իքի պաշտա պիր քիւլահ կիպի պուլունա
կէլմիշ տէյի՞լ միսինիզ ։

— Ւ՛լլահ սէնտէն բաղի օլսուն , պիր մէսէլ սօյլե-
տին քի , նօգթասը նօգթասընա սահ՛Հ տիր տէն-
սէ ճայիզ տիր . չիւնքի , նիչէ քէրրե իքթիմիզին
պաշընը պիրիքտե , քէնտի քիւրքիւնիւն գուգու-
լեմասը իչինէ սարըպ սարմալյան սէն տէյի՞լ մի
սին . . . ,, տէր Ւօզ կիւլէրէք ։

— Ձէլե շու շագաճըլարա Հէլե , Հիչ լագըրտը
ալթընտա գալըրլը՞ր մը ։ Ւ՛չ ճանըմ , մատմա-
զէլէր , պագալըմ շու սիզին մահրէմիյյէթինիզէ .
մ՛աշալահ մահրէմիյյէթլէրիտե վար իմիշ ։

— Ա՛եօյլե , Հէմշիրեմ , սէօյլէ՛ , տէր Պլանշ ։

— Ւյայր , Հանըմ , սէն սէօյլէմէլիսին , չիւնքի
պիչիրքլիւք վե էմր ու իթաաթ նէօպէթի պու-
կիւն սէնին տիր , վե ալէչ խուսուս սիզին քէնտի
լաֆզընըզդա նազարէն , քէյֆիյէթեմե պիր մահրէ-
միյյէթ իւղէրինտե տէօնմէքտե տիր , տիմք տիր
քի միւհիմմ պիր շէյ տիր , վե մատամ քի պու
կիւնտե սէնտե պիչիրքլիւք Հագգը վար տըր , պու
Հագգ տախի սանա բաճի տիր . . ։

— Ւմտի , Հայտե սէօյլէյինիզ պագալըմ . . . ,,
տէր Տակօպէր ։ Ա՛օրօգտան իչթիտիկի սիթէմ ու
Հագարէթին պիչա ճէչա գալմասը խաթըրընա կէլ-
տիքճէ , գալպինտե Հիսս իթմտիկի հիտտէթի չօճուգ-
լարտան լայըգլըլա սէթը իթմէք նիյէթիյլե զօ-
բաքի կիւլմէյե չալըշարագ ։

Ւհ՛Հայէթ , Ւօզ Տակօպէրին էմրի իւղրե պիչ-
յիւրլիւք նէօպէթին իչրա պիրլե , կէրէք քէնտի-
սի վե կէրէք Հէմշիրեսի թաալուֆընտան , սէօհպե-
թէ միւպաշէրէթի իտէր ։

(1) Ալաֆրանգա սահմ տօգուզ , ալթը իւրգա խթ վե իչ արասընտա կիպի տիր ։

ԸԼՔԸՆԾԸ ՓԸՍԼ

ՄԱՀՐԻՄԻՑԵՑԻԹ

Լօզ սէօհպէթէ միւպաշէրէթ պիրլէ , պիր թէ-
մէլ իւգը (օխշայիշ) խօշ էտա , վէ շէյվէյի տիլ-
բուպա իւզրէ ,

"Ճ Լիմոի , եա՛ սահիպ միւրիւվվէթ Տակօպէ-
րիմ՛ , մատամ՛ քի պիզ սէնի քէնտի էսրարըմըզա
մահրէմ իտէճէյիզ , եվվէլա սէնտէն մահլուպու-
մուզ շուտուր քի , կիւճէնիպ պիզէ տաբրըմայա-
ճաղընը վատ իտէսին՛՛ տէտիքտէ , էօթէտէն Պը-
լանչ տախի , հէմշիրէսինին թէքլիֆինի թաստիգ
ու թէքէրրիւր պիրլէ , վէ Լօզ մէրթէպէսինտէ
պիր թավըր տիլ նիւալը , վէ պիր սատայի լա-
թիֆ իւզրէ , "Ա՛այ հա՛յ , էօյլէ տէյի՛լ մի եա
. . : Ա՛իշ սէն քէնտի էվլատլարընա կիւճէնի՛ր-
միսին" տէր :

Տակօպէր վուգուրանէ պիր սէօյլէյիլ իլէ :

"Ա՛յ ճանըմ . բէք իյի , թէքլիֆինիզ գապուլ ,
չիւնքի զաթէն տաբրըմանըն եօլունուտա լայըգը յլա
պիլմէմ . . : Յէգաթ , նիչի՛ն տաբը լաճալըմ՛ ,
վէ տաբրըմամը մուճիպ օլաճագ նէ՛ վարտըր՛՛ տէր :
— Ղիւնքի , պէլքի շու էսրարըմըզը շիմոյէ
գատար սանա աչմայա պօրճլու օլուպտա , տահա
նէնի աչմայա չըգըշտըղըմըզ իչին կիւճէնմէն լա-
զըմ կէլէճէք տիր . . , "

Տակօպէր պիր վագթ , շու զամիրէ տայիր պու-
լունան հալ իւզէրինէ թէֆէքքիւր իյլէտիքտէն
սօնրա , իֆտէյի ահքամ՛ սուրէթինտէ ճէվապ
վէրէրէք ,

"Տիյինէ՛յինիզ պէնիմ էվլատլարըմ՛ , շու մահ-
րէմիյյէթինիզին կէճիքմէսի զըմնընտա իչի մէսէլէ
հասըլ օլաճագտըր , հանի , եա հագդլը պուլուս-
նաճագսընըզ , վէ եատագապահալը . . : Լիմոի ,
հագդլը չըգտըղընըզտա , չօգ իյի , հիչ պիր տէ-
յէճէք եօգ , հալթա գապահալը չըգտըղընըզը-
տա տախի չի՛ չարէ , զաթէն կէչմիչէ մազի տէր-
լէր . տէմէքտիր քի , պիր քէրրէ օ քէօչէյի պէր
թարաֆ իտէլիմտէ , մահրէմիյյէթինիզէ պագալըմ՛
նէ՛տիր : Ա՛այտէյինիզ սէօյլէ՛յինիզ , պուկիւն
տիգգաթը թամամ՛ վէ մէրագ իւզրէ սիզի տիյինէմ՛յէ
միւնթազըրըմ՛՛ տէտիքտէ , Լօզ , Տակօպէրին
շու գարարը միւնիրինտէն (ըշըգ վէրիճի) քէ-
մալ տէրէճէ քէսգի իթմինանը գալգ իտիպ , վէ
Պլանչ իլէ գարշըլըգլը կիւլիւմսէտիքտէն սօնրա ,

"Լօմոի , պիլմի՛չ օլ Տակօպէր քի , իքի կէճէ-
տիր պիրտիպիր իւզէրինէ , պիր զաթըն զէյարէթիյլէ
միգթէհէսիրէ պուլունմագտէ՛յիզ :
— Պիրտիսինին զէյարէթի՛լէ մի (վիգնէթա , կէօ-
րիւշմէք) :

Տակօպէր պու զէյարէթ լուզէթինի իշտիր ի-
շիթմէզ պիր քէրրէ շէօյլէ պիր հիտտէթ իլէ , սան-
տալիյէսի իւզէրինտէն սը չըգայը վէրիր :
— Ա՛յվէլթ , պիր զէյարէթի բիւր լէթաֆէթ իլէ
. . . չիւնքի , կէլէն զաթ սարըճա՛ սիմալը պիր
զաթ տըր :
— Ա՛ւէ՛ խալթ իտիյօրսունուզ , սարըճա չէ՛հրէլը
պիր զա՛թ մը՛՛ տէյի պաղըրըր Տակօպէր խէլէճա-
նը տէրուն իւզրէ :
— Ա՛յվէլթ , սարըճա սիմալը . . . վէ մաի կէօզ-
լիւ . . .՛՛ տէր պէրիտէն Պլանչ :
— Ա՛ւէ՛ խալթ իտիյօրսունուզ ա՛ ճանըմ , մաի
կէօզլիւմիւ . . . ՛՛ տէյէրէք Տակօպէր էէնի-
տէն սանտալիյէնին իւզէրինտէն սըչըրար այաղա
գալգար :
— Ա՛յվէլթ կէօզլէրի մաի . . . Հէմ ուզուն շո՛ւ
գատար շո՛ւ գատար . . . ՛՛ տէր Լօզ , սաղ էլի-
նին շէհատէթ բարմաղընըն ուճունու , սոլ էլինին
շէհատէթ բարմաղընըն օրթասընա տօղրու վազ ի-
տէրէք ,
— Օ՛ֆ , պրագընըզ շու լաթիֆէլէրի , ա՛ ճա-
նըմ , Ա՛լլահ պէլասընը վէրսին , իսթէրսէ օ գա-
տար տէյիլ , շո՛ւ գատար օլսուն . . : ՛՛ — Պու
արատա Տակօպէր իչի տահա զիյատէ պիյիւտ-
րէք , պիլէքլէրինի կէօսթէրիր , — կէօզլէրի շու
գատար իրի իմի՛ , շու գատար ուզուն իմի՛ , պուն-
տան նէ՛ հասըլ օլուր . . . սարը սիմալը վէ մաի
կէօզլ՛ւ իմի՛ . . : Ա՛լհամտուլահ պուտա պիր էճայիպ
շէյ , սէօյլէյինիզ հանըմլա՛ր սէօյլէյինիզ , նէ՛տի-
մէք տիր միւրատընըզ , նէ՛տիր պունուն մանասը ,
պագալըմ :

Տակօպէր պու տէֆա զայէթ իւլ զայէ հիտ-
տէթ ու իզթիրապը տէրուն իլէ այաղա գալգտըգտա ,

"Ի՛ հ Տակօպէր կէօրտի՛ւնմի՛ շիմոի , տահա
լագըրտըյա պաշլար պաշլամազ կիւճէնմէյէ պաշ-
լատըն՛՛ տէր Լօզ :
— Ա՛յկէր լագըրտընըն էվվէլինտէ պու գատար
կիւճէնիրսէն , աճէպա իլէրուլէրի՛ն իչթիթիկինտէ
նէ գատար կիւճէնէքճէքսին՛՛ տ՛էյի իլավէ իտէր ,
Պլանչ :
— Ա՛յ՛ , տահա էվվէլինտ՛էմի՛յիզ . . . տիմէք-
տիր քի՛ տահա պունուն իլէրուսի վէ սօնուտա վար-
տըր :
— Ա՛օնո՛ւմա , պիզ էօյլէ մէմուլ իտէրիզ քի ,
խա՛յր , պու զէյարէթին սօնու կէլմէյէճէքտիր . . :
— Լօզ պու սօն քէլամ՛ըրը սէօյլէտիքտէ , պա-
յրըմագ տէրէճէճէրինտէ կիւլմէյէ պաշլար :
— Պիլտէ տիւնհատէ պաշգա պիր շէյ արզու
իթմէյիզ . անճագ շու զէյարէթին տայիմա տէ-
վամ իթմէսինի՛՛ տէյի իլավէ իտէր Պլանչ , Լօզ
կիպի կիւլիւպ շագըյարագ :

Տակօպէր , շու անլաշըլմամ՛ մուամմէյի հալլ
իտէպիլմէք նիյէթիյլէ , իֆրաթ պիր աղըրլըգ
իւզրէ , նէօպէթլէ գըղլարըն նիւզէրինէ նիկահ-
էնտազ օլմագտէ պուլունտուգտա , մարգումէյէ-
րին , ճէմալը ճէմիլ վէ սիմայի լէթաֆէթի շամիլ-
լէրինին , սէրպէսթճէ վէ սաֆճա կիւլիւշմէյէ-
րինտէն , պիր գաթ տախի քէսգի թալավէթի իթ-
տիկին կէօրէրէք , էկէր պիր թագսիրաթ սահիպէսի
օլմուշ օլսալար , թապիաթիյլէ նիւզէրինտէ օլ
մէրթէպէ ասարը սիւրուրի տիլ զահիրէ կէյէմէ-

յէձէկին, միւլահազա իլլէտիկինտէն, էյլէ պիր պուլունտուղլարը գարարսըղ Հալտե իզհարը շատի տիլ իմտիքլէրի իւզերինէ, պիզլամի քենտիսի տախի մէճուն ու մէսլուր օլսա ճայիլ իտիկին թէֆէքքիւր իլէ, մէրգումէլէրէ հէմսիւրիւր օլտուղու թագտիրտէ,

«Կիւլինիւզ . . . կիւլինիւզ, եվետալարըմ . . . պիլի՞միսինիզ նէ՞ գատար սեվինիր շազ օլուրում սիզին պեօյլէ նէյտի իւզրե կիւլիպ կիւլիւշտիյինիւզիւ կէօրտիւքճէ" տեր իսէտե, մէրգումէլէրին իմտիրաֆլէրինէ (սըրրընը սեօյլէմէք) գարշըլըգ, էվվէլքի նօլտա ճեվապ վէրմէսինի սօնրատան քենտիսի տախի միւնասիպ կէօրմէտիկին. տէն, քելամըն գալըպը ախերե իֆրազ, վե պիր վագարլը սեօյլէյիճ իլէ, «Էվվէլ, եվետալարըմ, սիզին կիւլիպ սեվինտիյինիզի կէօրտիւքճէ պէն տախի սեվինիր մէճուն օլուրում, ֆէգաթ, էյլէ սարը սիմալը վե մախ կէօզ իւ առէմէրին զիյարէթլէրինի գապուլ իմտիյինիզտէ, ասլա գապուլ իտիպ րուհի րիզա կէօսթէրէմէմ, պունու տախի պիլմիշ օլունուզ. լաքին, պէն պիլիյօրում պունլարըն հէփսի լաֆիքճէ վե էյլէնճէ նէվիտէն իպարէթի շէյլէր օլմալըտըր, զա՛րարը նօգ, հայտէյինիզ երինէ սիզ պէնի պիր պուտալա նէրինէ թուֆարագ կիւլիւնիւզ քի, պէնտէ տուրուպտա սիզին պու լագըրտըլարընըզա էհէմմիյէթի վէրէրէք կիւշ իմտիքտէյիմ . . . Ուէրամընը զ պէնիմ իլէ էյլէնմէքտիր . . . էօյլէ տէյի՞լ մի,, տեր:

— Ասա՛յր Տակօպէր խայր, շիմտիքի սանա սեօյլէտիքլէրիմիզնէն քեաֆֆէսի սահիհ տիր . . . վե հէմտէ հարֆըն հարֆընա սահիհ տիր, — տեր Գլանշ:

— Ա՝յ հէմտէ սէն պիլիրսին քի . . . տահա շիմտիյէ գատար գաֆան պիզ եալանը իրթիքապ իմտիմիշլիզ տիր. — տէյի իլավե իտեր Իօզ:

— Ախագլարը վար տըր, ֆէգաթ . . . ասլա եալան սեօյլէմէզլէր, — տեր Տակօպէր, վե նէնիտէն թէչէվվիւշ իւլ խաթըր օլմայա պաշլար:

— Այի էմմա, շու տէտիկինիզ զիյարէթ նէ՞ տիր, հէմտէ էօյլէ պիր շէյ վուգուա կէլէպիլմէք միւմքի՞ն մի տիր: Օ՝ղաթէն պէն օտա գաբուլնուզուն էօնիւնտէ, եաթաղըմը գաբուլնուն էնինէ սէրբէսթ եաթմագտայըմ՝, Իապա—Հօօա իսէ, բէնճէկլէնիլին էօնիւնտէն պիր բարմագ բայը այրըլմագտ տէյիլ տիր. իմտի, հէր գանդի սիմասը սաբը վե կէօզիւ մախ քէս սըմուշ օլսա հէր Հալտե եա գաբուտան կիրէճէքտիր, վե եատա բէնճէկլէտէն, տիմէքտիր քի, եկեր շիմտիյէ գատար շու թէճրիպէհյէ պիր ջեգրշան օլսա իտի, կերէք Իապա—Հօօա վե կերէք պէն, իքիմիզին տախի գուլագլարըմընըզն քեսկին օլտուղուտա աշիքնար տըր, իւլք զիյարէթինի թապիաթիյէ, վե քենտիմիզէ մախսուս պուլունան մէրասիմ իւզրե . . . պիզ գապուլ իմտիշ օլաճագտըզ . . . Լաքին, պու ճիւմլէ, եվետալարըմ, րէճա իտերիմ՝ սիզէ, շու լաֆիքճէյի պէր թարաֆ իտերէք . . . շու մատտէյի էյլաՀ իսինիզ պանա:»

Իօզ վե Գլանշ Տակօպէրին էշքճալը զահիրիսինտէն, տերունինէ հիւքմ իմմէքտէ օլան իզհիրագը սահհի հիսս իլէ, մէրգումուն հիլմի թապիհսին սուի իսթիմալէ(1) արթըգ սարփ իմմէք իսթէմտիքլէրինտէն, պիր պիրինին նիւզհունէ իմալէյի նագալ էյլէտիքտէն տօնրա, Իօզ Տակօպէրին էնյի վե գայիշ կիպի սերթ էլինի քենտի քիւշիճէք էլլէրիյլէ թուհթարագ,

«Ա՝յտե պապա Տակօպէր Հա՛յտե . . . թէհի եէրտե կիրիֆթարը հէյճանը տիլ օ՛լմա, շիմտի սանա տօսթուտուզ . . . Կաբրիէլին պիզէ օլան զիյարէթլէրինի նագլ ու պէյան իտեճէյիզ», տեր:

— Ն՛աՆըմ, էյի եա, երինէ սիզ օրատան պաշլատընըզ, զիյարէթ մի յարէթ տէյէրէք . . . եճայիպ զիյարէթէ կէլէնին տոր՞տա մը վար, տեմէք տիր քի օնու տախի պիլի՞օրսունուզ»

— Ա՝յ Հա՛յ, հէմ տոբտա վար, վե հէմտե նասըլ քի շիմտի սանա սեօյլէտիք . . . Կաբրիէլ տիր . . .

— Ի՛հ, նէ գատար շիրին իմմ, էյլէ տէյի՞լ մի, Տակօպէր: Ի՛հ, պիզիմ կիւզէլ Կաբրիէլիմիզի պիր տեֆա սէն տախի կէօրսէն, պիզիմ գատար իզհարը մէյլ ու մուհապպէթ իտեճէկին պի իշթիպահ տըր:

— Սիզին կիւզէլ Կաբրիէլինիզէ, պէն տախի իզհարը մէյլ ու մուհապպէ՞թ մի իտեճէյիմ, — տեր Տակօպէր պաշընը սալէյարագ: — Սիզին կիւզէլ Կաբրիէլինիզի պէն տախի սեվճէյիմ, էյլէ՞ մի . . . պու սիզին զհիւմհունիւզ տիւր, ֆէգաթ, եվվէլա պիր տեֆա կէօրմէյիյիմ . . . Պուրատա Տակօպէր պիր աղ սիւքիւթ իթթիֆատէն սօնրա, — Իչմիյիզ պիր շէյ . . . շու Կաբրիէլ իսմի, խաթըրմա պիր շէյ կէթիրմէքտե տիր . . .

— Այէ՞ իմի սեօյլէ պագալըմ, Տա՛կօպէր:

— Պունտան օն պէշ սէնէ մուգատտիմ, սօն տեֆա օլարագ, քենտի զէվճէմտեն ալտըղըմ, նանի բէտերինիզին Ֆրանսատան ավտեթինտե կէթիրտիկի մէքթուպտա, զէվալը զէվճէմ, քենտի ֆագրը Հալինէ պագմայարագ, վե զաթէն քիւշիճէք Ա՛կրիգօլումու տահա գուճաղընտա թաշըյըպ պիւյիւթմէքտե իքեն, Կաբրիէլ իսմինտե . . . սահիպսիզ վե քերուպինսիմա պիր էլքէք չօճուգ տահա ալըպ պէպէմէքտե պուլունտուղուն օգուտու իտիմ: Ա՛յէ հէմտե պուհագընըզարտա ալտըղըմ Հավատիսե նագարէն, Հալևա մէրգում Հայաթտա պուլունմագտե իմիշ:

— Վ՛իմտե՞ն ալտընըզ պու Հավատիս:

— Շ՛իմտի սիզէ պէ՛յան իտերիմ:

— Ի՛մտի, Տակօպէր, մատամ քի սէնինն տախի

(1) Ասա՛յ լուգեթի ֆէնա տեմէք տիր. իմտի ---յէ էՒմալ տենիլտիկի Հալտե, ֆէնայէ էլլընմագ, եախօտ տերէճէհինի աշըրմագ տեմէք օլուր. պիր գաչ միսալ տահա վիրելիմ. մեսէլա, ---յէ ղնն ֆէնա զանն, ---յէ էտտ, ֆէնա գատտ, տեմէք տիր:

պիր Վաբրիէլին վար իմիշ, տիմէք տիր քի, էլ պէմտէ պիղիմքինի տախի սէվմէյիսին։

— Սիղինքինի՞ մի . . . սիղինքինի՞ մի . . . սէ՛յլէյինիզ պագալըմ շու սիղինքինի . . . զիրա, սապրէ սամանըմ գալմասը արնըդ, հէման չիմ տի մէրագըմտան բաթլայաճաղըմ հա՛ . . ։

— Տակօպէր, սէն պիլիրսին քի, Պլանշ իլէ պէնիմ, էլ էլէ Թուրթարագ Համըպ ույումագ ա֊տէթիմիզտէն տիր, — տեր, Իօզ։

— Նէվէյթ, էվվէյթ, Համիմա, բէք չօգ տէ֊ֆա պէշիքտէ տախի էօյլէճէ ույուտուղունուզու կէօրմիշիւմ տիւր . . ։ Օլ Համտէ, էօյլէ պիր հէյյէթի տիլարա, վէ սուրէթի Հասէնէէտէ պու֊լունմագտէ իտինիզ քի, իւզերինիզէ սապրլար֊ճա ամէքը էնզար իմմէքտէն գաթան տօյամաղ իտիմ։

— Նիհայէթ Տակօպէր, իքի կիճէ տիր ույու֊տուղումուզ պիրլէ մէրգումնէ կէօրմէքտէյիզ . . ։

—Է՛, տիմէքտիր քի մէրգումզի յարէմճի յու֊յանըզտա՞ մը գապուլ իմմէքտէ իտինիզ . . . րույա՛ . էօյլէ՞ մի, — տէյի պաղըրըր Տակօպէր։

— Նճա՛յիպ, նէ՞րէտէ օլաճագ նա, էլզէյէմէ֊ րույատա . . ։ Նճէպա սիզի՞ն զիւ իւմիւնիւզ նէ իտի . . ։

— Պրա՛գ, պրա՛գ, Տակօպէր, գըզ գարընտա֊ շըմ շու րույայը նագլ իմտին։

— Օ՛հ, Նլահ սիզէ իյիլի՛ք վէրսին, — տեր Տակօպէր, հապը տէրուն իլէ պիր օ՛հ չէքէ֊րէք — Նլահ սիզէ իյիլիք վէրսին . . . հա֊գըգաթէն, շու պապտէ հէր վէճհ իլէ կէրչի գալ֊պիմ բահաթտա իտի . . . չիւնքի . . . լաքին, հէր նէ հալ իսէ . . ։ Նիհայէթ րույա էօյլէ՞ մի, ա՛հ պիլահի բ՛ք խօշլանտըմ շունտան . . ։ Աէօյլէ, տէ՛, տէվամ է՛մ պագայըմ, Իօղճըղա֊զըմ։

— Պիր տէֆա ույուտուղմույուտու, պիրտէ իւ֊քիմիզտէ, այնի սուրէթտէ պիր տիւշ կէօրմէյէ պաշլարտըգ։

— Իբինիղէն տիւշիւ պի՞ր սուրէթտէ մի յիտի։

— Նէվէյթ Տակօպէր է՛վէթ, զիրա, սապահը֊սը ույանտըղըմընըզա, իքիմիզտէ կէօրտիւյիւմիւ֊զիւ պիր պիրիմիզէ նագլ իմտիյտիք։

— Տիւշէրիմիզ պէյնինտէ զէրրէ գատար ֆարգ նօգ իտի . . ։

— Նվատալարըմ, ատէթտէն խարիճ պիր Համ֊տիր պու, է՛յ նէ՞ տիր պագալըմ շու կէօրտիւբէլէրի֊նիզ։

— Տիւշիւմիւզտէ Պլանշ իլէ պէն, Համ Համա օթուրմուշ պուլունտուղումուզ Համտէ, ուզուն վէ պէյաղ էլպիսէլի, սարը սաչէը, մաի կէօզլ իւ, հիւանի ճէմալ վէ լէթաֆէթի պէրքեմալը տէր֊քեալ, պիր մէնէք իչէրույէ կիրի վէրտի. պիզ մէրգումնէ կէօրտիւկիւմիւզ պիրլէ, գարշըսընա կէչիպ քէնտույէ տուալար վէ րէճալար թագտիմ իտէճէյիզ կիպի, էլէրիմիզի գավուշտուրու վէր֊տիր . . ։ Իշթէ օլ վագթ, մէրգում պիզէ, պիր սատայի շիրին իլէ, հէր վագթ պիզիմ հաֆըզը֊մըզ (պահապան) օլմագ, վէ ասլա պիզի թէրք իչէմէմէք իւզրէ, վալիտէմիզ թարաֆընտան Համասէթէն կէօնտէրիլմիշ, վէ Վաբրիէլ նամ մէ֊նէք օլտուղուն իֆատէ վէ պէչան իչէյի, տէր։

Նագլէյէթի Իօղտան Պլանշ ալարագ,

Վէ պատէհու, մէրգումմէնէք իքիմիզին տախի պիրէր էլին Թուրթուպ, վէ սիմայի վէյպասընը պի֊զէ տօզղու մէչիլէնտիրէրէք, պիր Համլի վագթ սիքիւթի իւզրէ, վէ օլ գատար իշՀարը ասարը լուրթ֊ու քէրէմ . . . էվվէյթ, օլ գատար ասարը լուրթ֊ու բէրէմ իլէ, նիւզլիւմիւզտէն եօգարու նազար իչէյի քի, շու միտտէթ, գաթան կէօզ֊լէրիմիզի կէօզլէրինտէն այրըմայա միւգթէտիրէ օլամատըգ " տէտիքտէ, թէքրարէն քէչամ Իօզ պաշլայարագ,

— Նվէյթ օլ մէրթէպէտէ քի, զանն իտէր սին քի հէր պիր պագըշլարը, նէօպէյթ իլէ, գալ֊պիմիզի քէնտույէ ճէլպ իմմէքտէ, վէ Համօտ թա մէրքէզի գալպիմիզէ գատար կէչմէքտէ իտի . . ։ Պիրտէ Վաբրիէլին պիզի թէրք իլէ պայիտի էսէ֊քի աղիմիմիզ օլտուղուն կէօրտիւք իտէ տէ, ֆէր֊տասը կիճէ թէքրարէն կէլմէյէ վատ իմմէսիյլէ միւմէսէլի օլմայա պաշլատըգ։

—Նյո ֆէրտասը կիճէսի թէքրարէն կէօրիւնտիւմիւ։

— Նէյ, Հա՛յ, ֆէգաթ, աճէպա մէրգում տօս֊թումուզ թէքրարէն կէչիպ պիզի ույգուտա պու֊լաճաղմէ տըր մէրագըյլա, պիր ան էվվէյ Համըպ ույգույա տալմագ արղուտի խուսուսունտա Հուսու֊լէ կէլմիշ օլան սապրսըզլըզմըզը արնըգ սիզ թէֆէքքիւր վէ թէյագգուն իտէպիլիրսինիզ։

— Նէ՛, Հա՛ . . . Հանըմլար, տիւն տէյիլ էվ֊վէյթի ախշամ, տիլբէսէնտանէ պիր թարըգ իլէ կէօզլէրինիզի օվուշտուրմայա պաշլատըղընըզ, շիմ֊տի խաթրըմա կէլմէքտէ տիր, շէյլէ քի, կիույա ույգուսուղուգտան եըգըլմագտա իտինիզ . . ։ Նտի, շիմտի պէն պահս Թուրթապիլիրիմ քի, սիզին օ թէտպիրինիզ, միտքին մէրթէպէ չափուգ ույգույա Համըպ տիւշ կէօրմէք արզուսույլա, պէ֊նիմ պիր ան էվվէյ կիճմէմի թաճիլ իմմէքնի֊յէթինէ մէպնի օլմալը իտի, — տեր Տակօպէր, աննընը գաշըյարագ։

— Նէվէյթ, Տակօպէր։

— Վէ հագըգաթը Համտէ իտէնիզ, Իա֊պա — Յօօյա տէտիկինիզ միսլուս, պանա տախի "Հայտե Տակօպէր, կիթ Համ եէրինէ,, տէյէմէ֊տիկինիզտէն, օ թէտպիրէ միւրաճաաթ իմմիշ օլ֊մալըսընըզ։ Էէր նէ հալ իսէ, թէքրարէն կէչմի՞ մի պագալըմ շու սիղին Վաբրիէլ տօսթումուզ։

— Էայ, Հա՛յ, էէմտէ պու տէֆա պիղիմ իլէ չօգ կէօրիւշիւպ, վալիտէմիզ թարաֆընտան, պիզէ օլ գատար րիգգաթ էնկիզ վէ օլ գատար ալի իւլ Հիմ֊մէթ նատիհաթլար վէրտի քի, ֆէրտասը կիւն կէ֊րէք Իօզ վէ կէրէք պէն, մէրգումնէն էն քիւ֊շիւք պիր մէգալը (սէօզ) . . . քէզալնը սիմասըն . . . վէ Համէկա նազարըն . . . տէր խաթրը իմմէք նիչէթիյլէ մէշղուլէ օլուպ, պիւթիւն վագթիմիզի օնա սարփ իմտիք։

— Ը՞անըմ՚ար, Հաթթա շունու տախի թէզ՚էք քիւր իմ՚ակտէյիմ՚ քի, տիւնքի կիւն եօլտա, սապահ-տան ա՚իշամա գատար, տայիմա պիր պիրինիզլէ ֆիսի՚լէմէքտէ իսինիզ . . . շէօյլէ քի, պէնիմ շէնշ տէտիկիմի, սիզ պէշ տէյի իշլէմէքտէ իսինիզ, էօյլէ տէյիլ մի ։

— Այվէթ, Տակօպէր, չիւնքի, տայիմա Վաբրիէլին խնա՚լասըլ՚ա ուղրաշմագտա իսիք ։

— Ա՚ Ը՚շթէ օլ վագթտան պէրու մէրգումՀ պիզի նէ գատար սէվմէքտէ իսէ . . . պիզ տախի քէնտույի օլ գատար սէվմէքտէյիզ ։

— Այի էմմա, օ պիր քիշի տիր սիզ իքի, նա՞սըլ օլուր էօյլէ նա ։

— Ա՚ արսըն էօյլէ օլսուն, օնտա մանա՞ նէ, պիզ իքի օլտուղումուզ Հալտէ, վալիտէմիզ տախի նա՚ալընըզ պիր տէյի՚լ միյիտի ։

— Ը՚աքէզա սէն, Տակօպէր, պիզ չիֆթի օլտուղումուզ թագտիրտէ, սէն թէք տէյի՚լ միսին ։

— Պուտա տօղրու . . . ։ Ը՚էր շէյ պէր թարաֆ, ֆէգաթ, պիլի՚րմիսինիզ քի, օ քիւլխանի Վաբրիէլինիզլէ նավաշ նավաշ պէն գըսգանմայա պաշ՚ալամագտայըմ, պէն . . ։

— Տակօպէր սէն պիզիմ կիւնտիւզէ խասս տօսթումուզսուն, վէ մէրգում տախի կիճէյէ խասս տօսթումուզ ։

— Այայր, էօյլէսի տէյիլ, սէօյլէտիյինիզէ տիգգաթ իտէյիմ, զիրա սէօզիւնիւզ իլէ ամէլինիզտէ զըստիյէթի վար տըր. կիւնտիւզիւն տայիմա մէրգում Հագգընտա միւքա՚ֆէմէտէ պուլունուպ, վէ կիճէ տախի անճագ անըն տիւշ՚էրիյլէ ուղրաշտըղընըզ թագտիրտէ, արա եէրտէ պանա՞ գա՚լան մունա՚ֆիպէթինիզ նէ տիր, պագալըմ ։

— Այանա գալան . . . շու սէնին ճա՚ն ու տիլտէն սէվտիկին չիֆթէ էօքսիւզլէրին տիր ,, տէր Ի՚օզ

— Ը՚էմնէ էօյլէ էօքսիւզլէր քի, տիւնէատէ սէնտէն պաշգա քիմսէյէրի եօգ տուր ,, տէյի իլավէ իտէր Պլանշ պիր սատա՚ի տինինիւազքնարի իւզրէ ։

— Ը՚ա՚, Հա՚, թէմամ միւտաՀէնէյ՚ մի պաշ՚ալտըգ շիմնիտէ . . ։ Ը՚էր նէ Հալ իսէ, է՚վլատլարըմ՚, պէն քէնտի գըսմէթիմի բաղի՚իմ՚, սիզին Վաբրիէլինիզտէ սիզէ օլսուն . պէնիմ զաթէն Հագգընընըզտա էմնի՚յէթի քնամիլէմ տէրքնար օլմազին, կէրէք պէն վէ կէրէք Այապա – Ջաօա պիլա վէսվէսէ վէ էնտիշէ ըսահաթ ույգունուզու ուլույա պիլմէքտէ իսիք . Ակէլէլիմ շու սիզին տիւշինինիզէ, օտա բէք թէճաճիւպէ շայան պիր շէյ տէյիլ տիր, չիւնքի մէզգիւր տիւշիւ իլք տէփա կէօրտիւկիւնիւզտէ, էսէրի միւէսսիրի իւզէրինիզտէ գալըրը, վէ սիզ իսէ տայիմա անըն խ՚յալինէ շուղլ իմտիկինիզտէն, այնի տիւշիւ թէքրարէն կէօրմիշ՚ինիւզ տիր, վէ սիզին օ կէճէ-գուշունուզուն պիր իւչինճի տէփա տահա կէօրէճէկինիզ տախի իՀթիմալտէն տիր . . . նասըլ քի տէտիմ, պուտա պէնճէ մունճիպի իսթիղրապ օլաճագ պիր շէյ տէյիլ տիր ,, տէր Տակօպէր բրիգգամը գալը իւզրէ ։

— Օ՞ֆ, Տակօպէր, իսթիՀզայա չըգըշմայալըմ, շու պիզիմ կէօրտիւկիւմիւզ նաղընըզ տիւշէյն իպարէթի պիր շէյ տիր . . . լաբին էօյլէ զանն իտէրիզ քի, օնուտա պիզէ վալիտէմիզ կէօնտէրմէքտէ տիր ։

— Ը՚աթթա, հինի Հայաթընտա, տանա տախի, էօքսիւզ գըղլարըն պէքճի մէյէքլէրի վար տըր տէյի սէօյլէմիշ տէյի՚լ մի տիր . . ։ Այշթէ, Վաբրիէլ տախի պիզիմ պէքճիմիզ օլմազին, հէմ սէնի վէ հէմտէ պիզի թագսիմթիյլէ Հըփ լ ու վիգայէ իտէճ՚էք տիր ։

— Ա՚վլատլարըմ՚, մէրգումուն պէնիմ Հագգըմտա վագը օլաճագ էմրի հիմայէթի կէրչի պիր լութֆ ու քէրէմ սայըլսա սէզա տըր, ֆէգաթ, պիլմիլ օլուննուզ քի, պէնճէ, սիզլէրին Հըփ ու վիգայէսի պագընտա, Այապա – Ջաօա թարաֆընտան պանա օլունան հիմմէթ ու մունա՚ֆէնէթ տահա վէյատէ շայանը բիայէթ ու իմինա տըր. կէրչի Այապա – Ջաօա սիզին պէքճի մէյէյինիզ գատար սարը սիմա տէյիլ տիր, լաբին բէք ալնա տիշ՚էրէ մունի՚ք պուլունտուղունտան, օնա էմնիյէթ իմմէք, պէնճէ տահա զիյատէ էմրի պասիբէթտէն տիր ։

— Ը՚Հ, Տակօպէր, շու լաթիֆէլէրինիզէ նա՞սըլսա, ատէմին սապրընը սէզպ իտէրսին ։

— Տօղրու սէօյլէյօր. հիչ պիր շէյէ հինանմազսըն, հէր շէյէ կիւլէր վէ իսթիհզա իտէրսին ։

— Ա՚վլէթ, է՚վլատլարըմ՚, պէնիմ պէօյլէ սիւրուրը գալպ իւզրէ պուլունմամ վագտա թէճաճիւպէ շայան տըր . . . պէնտէ Ջաօիյալ կիպի տիշ՚էրիմի աչմագսըղընը կիւլմէքտէյիմ ։ Ը՚էր նէ Հալ իսէ, կիւճէնմէյինիզ, տաղըլմայըղընըզ պանա, Հագգ սիզին տիր, վէ թագսիրաթ պէնիմ, չիւնքի, շու տիւշիւն իչինտէ սէվկիւլիւ վալիտէնիզին զէքրի ճէմիլի տախի պուլունմագտէ օլտուգճա, ճիտտ օլարագ հինանմանըղտա Հագգընըզ վար տըր ։ ,,

Տակօպէր պու քէլամլարը սէօյլէտիքտէն սոնրա, վագար իւզրէ շունու տախի իլավէ իտէր,

— Տիւշ՚էրին իչինտէ տախի պաղը տէփա սահիհէ չըգանը կէօրիւ՚լմիւշ տիր . . ։ Այէսէլա, Իսբանեատա, Իմմաէրաթօրիչանըն Այժտէր նամ իքի թագսուրունտան, վէ պէնիմ բէճիգէրիմտէն իքի նէֆէրին, էօլտիքլէրինտէն պիր կիւն եվվէլ, բաբաալար մարիֆէթիյլէ զէհիրլէնէճէքլէրին տիւշ՚լէրինտէ կէօրմիւշ՚լէր իտի . . . նասըլ քի էօյլէճէտէ օլտուղու կէօրիւ՚լմիւշ տիր . . ։

Ը՚ալ պու քի, սիզին օլ Վաբրիէլ նամ տիլպէր մէյէյի տիւշինիւզտէ պիլիսրար կէօրմէնիզլին . . . սեպեպի օտուր . . . քի . . . օտուր քի . . . վէյՀասըլ, օտուր քի, անտէն թէյէզզիւզ իտիպ էյլէնմէքտէսինիզ . . . չիւնքի, զաթէն կիւնտիւզէրիտէ հիչ պիր էյլէնճէնիզ եօգտուր, պարի հիչ տէյիլ իսէ ույգունուզ իչինտէ . . . պիրագ սէփա տույունուզ ։ Հ՚իմմի սիզէ վալիտէնիզլէ տայիր բէք չօգ շ՚էյլէր սէօյլէյէճէք օլտուղումնան, կիրիֆթաթը էյէմ ու մունՀալնիյէթի օլմայաճաղընըզտա էվվէլինտէն սիզտէն վատ ու թագրիր իսթէրիմ ։

— Տակօպէր, օլ խուսուստա բահաթ օ՚լ, չիւն-

քի պիղ վալիտեմիզի խաթրըմըզա կէթիրտիքճէ, դամ ու էլէմ տէրեաալարընա տալմագտան իսէ, տահա զիյատե քէսպի վագար ու թէմքին իթմէքտէյիզ ։

— Ո՞ֆէրին, աֆէրին, տահա իյի նա ։ Իվլատ զարըմ , պիշարե վալիտէնիզ , պաղը էսրարը միւ հիմմէյե սիղէրի ակնահ գըլմագ իչին , տայիրէյի թըրքիյէթտէն թէճավուզ իթմէնիզե պէքլէմէ քտե իքէն , զէվալը , մէնղիլի մագսուտունէ վասըլե օլմազտան էվվէլ բէնչէյի էճէլե էսիրե տիւշէրէք , սիղէրի հիմայէթի աճիղանէմէ հավալե իյլէմիզ , վե պէն տախի էսրարը մէզքիւրէյի սիղէրե իֆշայե շիմտիյե գատար , պատիի էսէֆ ու քետէրինիզ օլմամագ էնտիչէսինէ մէպնի , ճեսարէթի իտէմէտիյիմտէն , վե էսրարը մէզպուրէյի վալիտէնիզ սիղէրե աչըղը վագթտա գալպինտե տույաճաղը այնի աճըլը պէնիմ տախի այնի սուրէթմե տույաճաղըմը հիսս իթտիկիմտէն , շու խուսուսս միւֆքին մէրթէպե կիճիքտիրէպիլմէնին պիր չարէսիֆ տիւշիւնմիւշ , վե նաալընըզ պիր միւնասիպ վէսիլե , բէտէրինիզին էսիր տիւշտիւյիւ մէյտանը մուհարէպէյի . . . պիր տէֆա կէչիպ նիրագլանմայը պուլտուղումտան , վե շիմտիյե գատար կիւնտէն կիւնէ աթմագտա պուլունմուշ իտէմտե . . . արթընը վագթի կէլմիշ վե վէսիլե չէօմչէյինտե հիշ պիր շէյ գալմամըշ օլտուղունտան , պէյա նընա իճթիհսար իտէրիմ ։

— Տակօպէր , պիղտե անճագ սէնի տիյնէմէք իւզրէյիշ ,, տէյու ճէվապ վէրիրլեր թաղէ գըղլար , տիգգաթլը վե թասալու պիր հալ իւզրէ ։

Իսթիյար , պիր վագթ սիւքիւթ իւզրէ , զիհնինի քէնտույէ թօբլատգտան սօնրա ,

— Ռէտէրինիզ ժէնէրալ Հիմմոն բէյէրի , զաթէն պիր ամէլէ օլուպ , թա էօմրիւնիւն սօն կիւնինէ գատար ամէլէլիքտէն վազ կէչմէմիշ տիր , չիւնքի , բէտէրինիզ մէրգումէ տէտէնիզի գանտըրարագ շու ամէլէլիյինի թէրք իթտիրմէք նիյէթմիչլե , գալէն վե փիլիչէն հէր նէ մէրթէպե չալըշմըշ իսէ տէ , տէտէնիզին տախի բէտէրինիզինքի կիպի , պաշը տէմիրտէն բէք , վե գալպի ալթուն կիպի զիյ գըյմէթ վե բաք պուլունմազին , քեաֆֆէյի զայրէթի հէվայէ կիտիպ , երինէ մէրգումէ սաֆֆէրուն ատէմ քէնտի ինստընտա պէր գարար գալմըշ տըր ։

Իտտի , պունտան ֆէհմ իտէպիլիրսինիզ քի , բէտէրինիզ պիր ֆուգարա էվվատը օլտուղու հալտէ , պայաղը պիր նէֆէր նաղըլարագ սիլքի աս կէրիյէ կիրտիքտէն սօնրա , էվվէլա ժէնէրալ . . . վե սօնրա գօնթըլուգ . . . րիւթպէ վե չէրէֆլէրինէ նայիլ օլաճիլմէք իչին , նէ գատար միւնէթտու մէշագգաթլար չէքմիշ . վե նէ գատար իսկարը ճէսարէթի ու չէճաաթլարա մէճպուր օլմուշ տուր ։

— Տակօպէր , նէ՞ տիմէք տիր պու գօնթըլուգ տէտիկինիզ ։

— Հիշ պիր շէյ տէյիլ , սաղթ պուտալաղըգտան իպարէթի պիր շէյ . . . պիր իւնվան տըր քի , Իմբէրաթօր , րիւթպէյիչէ պէրապէր իթա պույուրարագ , էհալիյէ , պիղղաթ քէնտիսինին տախի քիպարատան օլմայուպ , իլլա էհալիտէն պուլունտուղուն , վե շու սէպէպէ մէպնի տայիմա էհալիյի սէվվէքտե օլտուղուն անղաթմագ իսթէտիկիյլե պէրապէր , ՚՚Նչ՞ էհալինին էվեատլարը , էյէր պիր թագըմ ամիգ քիպարզատէլիք իտտաասընտա կէզէնղէր կիպի , սիղտե քիպարզատէլիք տավասը իթմէք արզուսինտե իսէնիզ , ՚՚իշթէ սիղէ քիպարզատէլիք . էկէր գրալըզդ սէվտասընտա կէղմէք իսթէր իսէնիզ , ՚՚իշթէ սիղէ գրալըզդ տախի . . ։ Ո՞ղընըզ հէր շէյտէն արզունուզու . . . էվվէթէ , նա՛ էհալինին էվեատլարը . հիշ պիր շէյ սիղին լիյագաթընըզտան էօգարու տէյիլ տիր , հէր պիր շէյ սիղին իչին տիր . . ։ Ո՞ղընըզ հէր պիր շէյի պէյնինիզտե թէվզիհ իտինիզ ,, տիմէք տախի իսթէր իտի ։

— Նրա՛ տախի մի . . . տէյէրէք , թէհայիւր իւզրէ թաղէ գըղլար էղէրինի գաղուշտուրմայա պաշլարլար ։

— Իյի՛էթ , էն պիսյիւք բիւթպէ գըրալըզդ տէյիլ մի տիր . ։ Էէյ վահ , Իմբէրաթօր թաճլար իհսան իթմէք պագընտա տախի ճէօմէրտ իտի . Նասըլ քի պէնիմ եաթագ արգատաշլարըմ տան պիր ճէսուր նէֆէր , գրալըմ սըրասընա կէչտի , վե պու շէյ զիյատէսիյլէ պատիի իւմիտ վե մէճմունիյէթիմիզտէն պուլունտու . չիւնքի թահսիլի բիւթպէ իթմէք նիհայէթի պիր օյունա պէնզէտիկինտէն , պիրիսի գալանմազ իսէ , տիկէր պիրիսինին գազանաճաղընա ասլա շիւբհէ օլամազ , նասըլ քի բէտէրինիզ տախի , այնի օյունտա շու գօնթըլուգ իւնվանընա մազհար պուլյուրումուշ տուր , լաքին տիգգաթլի իտէճէք քէօչէ օլտասը օլմայուպ , իլլա շուրասը տըր քի , ժէնէրալ Հիմմո , գօնթօլսա օլմասա , օլտուտա պուլունան ժէնէրալլար միյանէսինտե , էն կիւզէլի վե էն պէհատըրը իտի ։

— Ռէտէրինիզ կիւզէլ պիր ատէմ իմիշ , էյլէ տէյիլ մի Տակօպէր , չիւնքի վալիտէմիզ տայիմա էօյլէ սէօյլէր իտի ։

— Օ՞ֆ , էվվէթէ , էվվէթէ , լաքին , էյլէ սիղին սարը սիմսըը պէքճի մէչէյինիզ կիպի կիւզէլ օլմայուպ , իլլա մուղայիրի օլարագ , էսմէր կիւզէլի , ֆէգաթի գաճի կիւզէլ իտի ։ Իչկէր մէրգումու պիր տէֆա էլպիսէյի բէսմիյէսիյլէ միւզէյյէն պուլունտուղու հալտե կէօրմիշ օլսա իտինիզ , թահսիլատե գալըպ , վե գալպինիզտե աճէչի իշթիյագըն ալէվվէնէճէյի պի իշթիպահ իտի . . ։ Վ է օլ գատար ճէսուր ու չէճաաթլը իտի քի , քէնտի իտարէսի թահսիլընտա պուլունտուղումուզ թագտիրտե , ճէնապը Հագգա գարշը համլէմիզի էմր իթմիշ . . . վե էկէր թարաֆը ճէնապը Հագգատան տախի շու էմրե միւսաատե ճայիղ կէօրիւլմիշ օլսա իտի , անինտե հիճճում ու սավլէթէ թաճիլ իտէճէյիմիզ շիւբհէսիզ իտի . . ։ ,,

Տակօպէր շու սօն լագըրտըլարընտա էօքսիւզլէրին իթիգատը սաֆֆէրունիսինի ճիւղիճէ ինճի տիր կիպի պուլունուպ , վե պու իսէ զամիրինէ թօգունտըղընտան , տէրագաթ քէնտույի թասհիհ

իմմէք նէյէթիլլէ, "էկէր թարաֆը ճէնապը ֆագտան տախի . . . ,, քէլամլարընը իլավէյէ միւսաբաաթ իմմիշ տիր։

— Տակօպէր բէտէրիմիզին պէհատըրլըղըլա պէրապէր, ճէվհէթի թապը տախի նիւմայան տէյի՞լ մի,իտի։

— Ն՛էվհէթի թապը՞մը (թէմիզ գալպ), հայ հա՛յ, էվլատլարըմ, օլ խուսուստա հիչ շիւբհէ ճայիզ օլապիլի՞ր մի. հէլէ պէհատըրլըգտա, օլ մէրթէպէ կիւճու գուվվէթտէ նէբթա իտիքի, էլիլլէ պիր աթ նալընը թուվթաուղու պիրլէ, սիզին պիր մուգավա բարչասընը էյէ պիլտիյինիզ կիպի, էյի վէրիր իտի. Համթա, էսիր տիւշտիւյիւ կիւն, Խրուսիալըլարըն թօրլարը իւզէրինէ գատար Համլէյէ ճիւրաթ պիրլէ, պիւթիւն թօրճուլարը գըլըճտան կէչիրմիշտիր։ Խտմի, պու գատար գուվվէթ, վէ պու գատար ֆէվգ իւլ Հատտ ճէսարէթ ու շէճաաթը տէրքէար օլան ատէմին գալպինտէ, ճէվհէթի թապ տախի մէրքիւզ պուլունմամագ միւմքի՞նմի տիր . . ։

— Պունտան անճագ օն տօգուզ սէնէ գատար ագտէմ, շուրաճըգտա . . . Համի սիզ պու քէյֆ նէբթիշմէզտէն էվվէլ կէօսթէրտիյիմ մահէլլտէ, ժէնէրալ թէհլիքէլի տէրէճէտէ եարալանարագ աթտան տիւշտիւքտէ . . . էմրի իւզրէ պէն արգասընտա պուլունմագտայըտրմ, վէ Հէմանտէմ եարտրմընա գօշտում իսէտե, արատան պէշ տագըգա կէչէր կէչմէդ էսիր տիւշթիւք. պիլի՞րմիսինիզ քիմի՞ն էլիլլէ . . . Հայը՞ֆ, պիր Իրանսըզ էլիլլէ։

— Պիր Իրանսը՞զ մը։

— Էվվէլթ, Խուսիայա հիճրէթի իտէրէք, Խուսիա օրտուսունտա միրալայ օլմուշ պիր մարգիզ մահրիֆէթիլլէ, — տէֆիքտէն սօնրա Տակօպէր, եսէֆի տէբուն իլլե. — Ալիհայլէթ, մէրգում մարգիզ ժէնէրալա տօղրու իլէրուլէյէրէք, "Էֆֆէնտի, ըճըմ օլտաճաղ պէր հէմշէհրիէլլէ" տէտիքտէ, ժէնէրալ տախի ճէվապընտա, "Իրանսայա գարշը գըլըճ չէքէն պիր Իրանսըղը հէմշէհրի տէյի ասլա գապուլ իտէմիյիպ, անճագ պիր խային ու ղատտար տէյի թանըյաճաղըմ տէրքէար, վէ էօյլէ պիր խային ու ղատտարըն էլինէ քէնտիմի թէսլիմէ իրթիքեապ իմմէյէճէյիմ աշիքեարտրը", տէֆիքտէն սօնրա, Հէր նէ գատար եարալանմըշ վէ եէօրիւմէյէ մէճալը գալմամըշտը իսէտե, եէնէ պու ճիւմլէ սիւրիւքլէնէրէք, պիր Խուս սիաբրիսի եանընա կիտիպ՝ "նա՛ պէհատրը սիւարի, պէն քէնտիմի սանա՛ թէսլիմ իտէրիմ" տէյէրէք մէրգումա գըլըճընը թէսլիմ իյլէմիշ տիր։ (1)

Օլ Հէնկամտէ, մարքիզ շիտէթի թէհավվիւր ու ղազապընտան սաբասարը քէսիլիր գալըր . . . ,, տէր։

Պու հիքայէ իւզէրինէ, էօքսիւզլէր պիթ թէքպպիւր պիր պիրինին եիւզլինէ պագմայա, վէ եանագլարը գըզարմայա պաշլատըգտա "Օ՛հ, եաշա՛, պէհատրը բէտէրիմիզ, եաշա՛ գահրաման բէտէրիմիզ . . . ,, տէյի պաղըրշըրլար։

Տակօպէր տախի պիր ղուրուր իլէ, պլյըգլարընը օխշայարագ,

— Էը՛, Հը՛, Հէլէ շու չօճուգլարա պագ Հէյլէ, Համ՛լէա տամարլարընտա պիր ասկե՛ր գանը ճէվէլան իմմէքտէ իտուկի բանա ֆէհմ օլունմագտէ տիր ,, տէտիքտէն սօնրա, — վէլհասըլ պիզ օրատա էսիր տիւշտիյիմիզտէ, զաթէն ժէնէրալըն սօն աթը քէնտի ալթընտա վուրուլարագ էօլմիշ, ֆէգամի Յօվիալ նէվմի մէզգուրտա եարալանմամըշ պուլունտուղու ճիհէթլէ, մէրգում Յօվիալա պիներ, տիւշերիշ Հօլա, վէ նէթիյէրիշ Ալ՝արշավ շէհրինէ, վէ իշլէմ, ժէնէրալ օրատա, Ալ՝ըշավ չէ՛ֆրինէ տինմէքլէ մէվուֆէ, վէ մէշհուրէ պուլունան վալիտէնիզի թանընը, վէ մէրգումէնին տախի բէտէրինիզ կիպի իյի վէ կիւզէլ պիր զաթ Հագգընտա մէյ ու մուհապպէթի տէրունիյէսի տէրքէար օլմազին, անինտէ բէտէրինիզ մէրգումէյէ ալագայի տիլէ մաշուգ օլուր, վէ վալիտէնիզ տախի օլ մուհապպէթէ մէյտան օգուր, վէ թարաֆէյնտէն հիւսնի իթթիֆագ Հասըլ օլուր իսէտե, վալիտէնիզին աթաալարը մէրգումէյի պիր պաշգասընա էրմէյէ վատ իմմիշ պուլունուրլար . . . վէ օլ ատէմ իսէ . . . ,,

Խօզ գօրգու իւզրէ վէ քէսկին պիր սէս իլէ, բէնճէրէյի կէօսթէրէրէք պաղըրմայա պաշլատընտան, Տակօպէր քէլամէ տեվամ իտէմէզ օլուր։

ԵՒՏԻՆՃԻ ՓՈՍՂ

ԵՕԼՃՈՒ

Տակօպէր, գըզլարտան պիրիսինին պաղըրմայա պաշլամասընտա, Հէման պիրտէն պիրէ սանտալիյէնին իւզէրինտէն այաղա գալգարագ,

"Նէ՞ տիր օ, նէ՞ վար Խօզ,, տէյի սիւալ իտէր։

Ալ՝ մէրգումէ տախի,

(1) Քէնտի քեարը եախօտ այիր պիր խոտատաղ խաթըր իչին, միլլէթինէ վէ տէվլէթինէ խիյանէթ իտէնլէր, Հէր վագթ, Հէր եէրտէ վէ Հէր միլլէթտէ էն զիյատե մէնֆաաթ վէ մէրտուտ ատէմլէր սայըլմըշլար տըր, վէ Հալեա տախի սայըլմագտա տըր։ Հայըֆ քի միլլէթիմիզտէ տախի էօյլէ վատանգլար սայա էքսիք օլմայօղ, կէզլէտէ վէ աշիքեարտէ տայիմա ուհմամէն մէնֆաաթընը քէնտի զաղագ ու հըրսլարընա գուրպան էթմէյի պէլա քնատֆ ու զամիր իրթիքեաղ իթտիհէլէրի Համտ, մարդիկ էօյլէ խայինլէրտէ, Համեա միլլէթի սէտիրլէրինին էն նիւքսէքլէրինտէ տախի օֆուրուպ իսթիհզա իւզրէ կիւլէրէք քէնտի նէյէթի ֆասիտէլէրինի պիրա ճէզա իճրայէ գէյասիլմէքտէտիրլէր . . . տէյե պիլդիրիշ։

— "Այ՛ . . . նա՛, շուրատա . . . Պիր էլ քիւրքիւ գարըշըրըլ յօրուտու կիպի կէօրիւնտիւ կէօզ. լէրիմէ ,, տեր բէնճէրէյի կէօսթէրէրէք ։

Ւօզ տահա մէգալընը պիհիրմէզտէն էվվէլ, Տակօպէր հէման բէնճէրէյէ գօշարագ, քէմալը շիտտէթ իլէ հարմանիյի գալըրըրը վէ ճամլարը աչար ։ Հալ պու քի տիշարտա կէճէնին գարան. լըղընտան վէ շիտտէթլի բուղկնարտան պաշգա պիր շէյ կէօրէմէզ . . . վէ էթրաֆա գուլագ վէրտիքտէ տախի հիչ պիր շէյ իշիտէմէզ . . ։

Ա՛երգում կէլիպ, թարափէզ՛ընըն իւսթիւնտէն ըշըղը ալըր, վէ բուղկնարտան հըթկլմէք նիյէթիյլէ, էլինի ըշըղա սիբէր իտերէք, տիշարըրսընը պիր իյի կէօզտէն կէչիրիր իսէտե, քիմսէյի կէօրէմէզ . . ։

Ւուղկնարրըն շիտտէթինտէն քիւրք թահրիք օ. լընարագ սալընմըշ վէ Ւօզ այտանարագ գօրգմուշ տուր ղիւիմչէրինէ իյիտէն զահիպ օլմաղին, եէնիտէն բէնճէրէյի գաբատըղը պիրլէ, մէրգումէլէրէ տէօնիպ,

"Իվէտալարըմ, քէսգի բահաթ իտինիզ . . . բուղկնարրն շիտտէթինտէն Հարմանինին պիր ուճու սալընմըշ օլմալը տըր, եօգսա պաշգա պիր շէյ եօգտուր ,, տեր ։

Ւօզ եինէ էլան տիհրէմէքտե օլտուղու թագտիրտե ,

" Պէնճէ պէն զանն իտերիմ քի, Հաթթա Հարմանիյի պիր թարաֆա ալան քարմագլարը տախի բէք իյի կէօրտիմ ,, տեր ։

— Պէն Տակօպէրե պագմատայրտըմ, հիչ պիր շէյ կէօրէմէտիմ ,, տեր Պլանշ ։

— Կէօրէճէք պիր շէյ եօգ տուր էվվէտալարըմ, պու խուսուստա գօրգմանընդ ճայիզ տէյիլ տիր. զիրա բէնճէրէնին եէրտէն եհիւքսէքլիյի ագալի սէքիլ այագ պուլունտուղու Հալտե , պուրայա եէհիչէպիլէճէք ատէմ եա փիլ գատար տիզման պիր ատէմ օլմալը տըր ։ վէ եատա պէրապէր մէրտիվէնի պուլունմալըտըր , Հալ պու քի եկէր էօյլե պիր մէրտիվէնի տախի պուլունմուշ օլա խի , պու գատար ազ վագթ միւրուվվէնտե գալտըրապիլմէսի միւմքին սլամիյաճագտը , չինքի , հէման Ւօզ պաղըրմայա պաշլար պաշլամազ , պէն բէնճէրէյէ գօշտում, վէ ըշըղը տիշարը էզգարըպ պիր իյի էթրաֆը կէօզտէն կէչիրտիմ , վէ հիչ պիր շէյ կէօրէմէտիմ ։

— Տիմէք տիր քի ալտանմըշըմ տըր " — տեր Ւօզ ։

— Կէօրի՞յօրմուսուն հէմշիրէմ . . . բուղկնարտըր բուղկնար , — տէյի իլավէ իտեր Պլանշ ։

— Ւմմի , սէնի թահթիզ իհտիյկիմ իչին մաղուր պույուր եա պէնիմ պապա Տակօպէրիմ ։

— Օ՛ւարարը եօգ , եազը՛գ քի Ւապա—Հօա կէրի տէօնիպտե պուրատա պուլունմատը . շիմտի բէնճէրէյի պէքլէմէքտե պուլունուր իտի , վէ սիզտե էմնի յէթ իւզրե պուլունուր իտինիզ , Հալ պու քի , քէօթթէկհօր , եօլտաշը Հօվիալ իկէ ախըրտա կէօրիւշիպ գօգլաշմայա , վէ եանընտան կէչիպ կէլիր իքէն , պիր "կիճէլէր խայր օլսուն" տիմէյէ կիհմիշ օլմալը տըր . . . կիտիպ արատամ պարի շունու ։

— Ւտայր Տակօպէր խա՛յր , պիզի եալընըզ պըրա՛գմա , զիրա բէք չօգ գօրգաճաղըզ — տէյի պաղըրըրլար կէնճ գըզլար ։

— Ա՛գագընըզ վար , Ւապա—Հօա շիմտի նէրետե իսէ կէլիպ , գարուպու թըրմալամայա պաշլայաճագ տըր , հիչ շիւբհէմ եօգ տուր . . . Ւ՛ման պրագալըմ շու լագըրտըլարըտա , եինէ շու քէնտի հիքմայէմիզէ տէվամ իտէլիմ ,, տէտիքտէն սօնրա Տակօպէր , պու տէքա եհիւնիւնու բէնճէրէյէ գարշը չէվիրէրէք , մէրգումէլէրին եաթաղը եանընտա օթուրուր ։

Տակօպէր եէնիտէն րէվայէթինէ միւպաշէրէթ պիրլէ ։

— Իմմի , ժէնէրալ Վ՛ արշավ շէհրինտե էսիր պուլունտուղու Հալտե , ամմալարը թարաֆընտան պաշգա պիր ատէմ սէօզ վէրիրմիշ օլան վալիտէնիյէ տէրուննի տիլտէն ալագա իտեր , վէ 1814տե մուհարէպէնին խիթամ պուլուպ , Իմբէրաթօրուն Ւչկա ատասընա նէվ օլունտուղունու , վէ Պուրպօնլարըն , Իրուսիալըլար վէ Ւուսլար իթթիֆագը իւզէրինէ փարիսէ ավտէթլէրինի , իշտիրիզ . վալիտէնիզ շու Հավատիսի ալտրգտա , ժէնէրալա շու ամիտէքի սուրէթտե պիր ճէվապ վէրիր , "Ի՛վէ ը՛ղ՛ր՛ն՛դ՛ն՛ ո՛ր՛է՛ . ո՛ն՛ե՛ ո՛ր՛է՛ է՛ն՛ ը՛ր՛ն՛ը՛ք՛ ն՛ե՛ղ՛ ե՛ե՛ղ՛ե՛ն՛ե՛ր՛ե՛ք՛ն՛ե՛ ն՛ե՛, Հ՛ա՛ղ՛ ղ՛ո՛ է՛ Ի՛մ՛բ՛է՛ր՛ը՛ք՛օ՛ր՛ ղ՛ո՛ ե՛ն՛ե՛ք՛ե՛ն՛ե՛ ղ՛ե՛ն՛ե՛ Հ՛ա՛ղ՛ե՛ ղ՛ո՛ ը՛ն՛ե՛ն՛ե՛ղ՛ե՛ն՛ե՛ ղ՛ո՛ ե՛ն՛ե՛ք՛ե՛ն՛ե՛ ե՛ն՛ե՛ ե՛ն՛ե՛

տէն սօնրա Տակօպէր, "Նիհայէթ, ժէնէրալ կիտիպ Նշպա ճեղիրէսինտե Իմբէրաթօրու պուլուր, վէ պէն իսկ Ա՛րշավտա վալիտէնիզին խանէսի նագրընտա կիզլե օլարագ իգամէթ իտերէք, բէտէրինիզտէն ալտրըմ մէքթուպլարը կիզլիճէ վալիտէնիզէ նէթիշտիրիրիմ . . . Հ՛իմի թէքէպ. պիւր իւլգէ սիզէ պէյան իտէրիմ քի, մէքթուպլարըն պիրիսինտե, Իմբէրաթօրուն (Պօնապարթ. թէ) պէնի թէզէք քիւր իթմիշ օլտուղուն բէտէրինիզ պանա պիլ իշար պիլտիրմիշ տիր ։,,

— Ա՛էնի տէր խաթը՛ր մը իթտիկին . . . Նշճա. կիպ սէնի տախի թանը՛րմըշլտը ։

— Նշվէթ, էվվէթ, պիրազ, օ՛Հ նէ՛ գատար պայիսի իֆթիխարըմ օլմագտատըր. տէտիբտէն սօնրա Իմբէրաթօր, — "Ա՛Հ Տակօպէրմի՞" — "շու Ա՛ըսրըտա վէ Իթալիատա պէրապէր պուլունուպ, վիճտոր եարատան գալպուրա տէօնէն օ աթէշ բարշասը կիպի եագըճը եըգըճը պիր իսթիյար, վէ աթիգ խասսէ ալայրմըն սիւարի (կրընատիր) թապուրումտան պիրիսի տէյի՛ մի տիր . . . Հաթթա, Ա՛ակրամտա քէնտի էլիմ իլէ մէրգումա պիր գրթա տախի նըշան իթա իթմիշիմ տիր . . . վէ էյան պու կիւնքի կիպի տէր. խաթըը իթմէքտէյիմ" տէմիշտիր ։ — Ա՛Հ, էվլատլարըմ. վալիտէն մէղքիւր մէքթուպտա պու քէլամլարը օգուտուղու անտէ . . . հէօնկի՛ւր հէօնկիւր . . . աղլայըպ, կէօզլէրիմտէն եաշլար տէօքմիշիմ տիւր ։

— Իմբէրաթո՛ր Հա՛ . . . ա՛Հ օնէ հիւսնի ճէմալէ մաշլիք պիր ալթուն սուրէթ իտի, պաղը քէրբէ քէմալէթի իւղրէ տուրտուղումուղտա, պիլէ կէօսթէրտիկին, գըրմըզը շէրիթլի պիր կիւմիւշ խաչ իւգէրինտե օլան սուրէթ, էյլէ տէյի՛ մի Տակօպէր ։

— Նշվէթ, էվվէթ, պիլի՛ըմիսին մէղքիւր խաչ պէնիմ ինտիմտե նէ գատար գըյմէթլի տիր, ատէթա պագըյայիէ պէտանը էվլիյատէն (մասունք) պիրիսի կիպի կիրան պէհա պուլունտուղունտան, էն զիյգըյմէթ եշալէրիմ, Հանի, իտարէ իւգրէ Հօլ մէտարիֆիմիզ իշին Թաթասխ պուլունան ազաճըգ փարամըզ, վէ քնազըտալըրմըզ . . . իլէ պիրլիքտէ, իշթէ շու քէնտի չանթամտա Հըզիզ ու վիճայէ իթմէքտէյիմ ։ Ա՛էլէլիմ շիմտի վալիտէնիզ հիքմայէսինէ, մէրգումէ քէնտի աթալարը Թաթաֆրընտան տայիմա շէթմ ու սէթէմ իշտիպ, բէք չօգ Թաղսիգ օլունմագտա օլտուղունտան, եալընըզ բէտէրինիզին Թաթաֆրընտան կէլէն մէքթուպլարը կէօթիւրտիկիմտէ, վէ քէնտիսի իլէ կէօրիշլիպ գօնուշտուղումտա ճիւզիճէ Թէսէլլի օլմագտէ պուլունուր, վէ "Ա՛ոէնէրալ Ա՛իմպոռտ պոյէ էֆենտիմիզ ոէսմի ու գօլայմի ընօլայ իլնեյնճեյիմ ոէյ" տէն պաշգա, քէնտույի Թաղսիգ իտէնլէրէ պէր ճէվապ վէրմէզ իտի ։ Հէ՛յ հէյ, նէ՛ գատար միւթէքէպպիրէ պիր գատըն իտի . . . ։ Հէր պիր շէյտէն օսանմըզ վազ կէչմիշ իտի իսէտէ, ճէսարէթի քէմալ մէրթէպէտէ իտի. ա՛Հ, քնաշքի, մէրգումէյի օ հալինտե պիր տեֆաճգ կէօրմիւշ օլտույտընըզ։ Պիր կիւն ժէնէրալտան ալտրըզ մէքթուպտա, Իմբէրաթօրուն Նշպա ատասընը Թէրքիյէ, պիր գըսսա, Փէգամ տայիմա կէօրիւլտիւկիւ միսիյու գահրամանճա, վէ տայիմա ասագիր Թարաֆընտան իշհար օլունան վագիգը նէֆս սայէսինտե, շէրէֆպահշ պիր գավղանըն նէնիտէն պաշլամըշ, օլտուղու, վէ բէտէրինիզին արսլան կիպի ճէնքլէշիպ, քէզալէք քէնտի իտարէսինտե պուլունան ասագիրին տախի այնի ղայրէթ ու շէհամէթը իպրազա միւսարաամէթ իլէմէսի, օլ մէրթէպէյէ վասըլ օլմուշ քի, շու շէճամաթլարընա պէհատըրլըգ իսմինտեն զիյատե . . . ասարը գուտուղուգ իսմի վէրիլմէսի միւնասիպ կէօրիւլտիւկիւ տախի իշար ու պէյան օլունմուշ իտի ։

Տակօպէր հիքմայէնին շու սօն գրթասընը նագլ իլէտիկի վագիթ, կէնճլիքտե ժալէք պուլունտուղու գահրամանճա տույղուլարը ոյանմայա, վէ ասկէրի էօմրիւնիւն սօն կիւնլէրինտե վուգուա կէլէն ճիւմհուրիյյէթ տէվրի մէշհուր վէ շէրէֆլի ապ համիլէրի, վէ իմբէրաթօրլուգ վագիթի փիւթիհաթլարը իսթանպուլա կէլտիկինտէն, նասնագլարընտան աճէշլէր սաշըլմայա, պաշլատըը . . . միշաչէտե օլունմագտէ պուլունուր ։

Ա՛էզալէք, պիր ասկէր վէ պիր ճէսարէթլի վալիտե էվլատլարը օլան էօքսիւզլէր, Տակօպէրին միւէսսիր քէլամլարընտան միւթէէսսիրե օլուպ, վէ շու ասարը տէհշէթամիզտէն կիրիֆթամըը թէհավվիւր օլաճագ նէրտե, սինէլէրի տաճա զիյատե քէսպի հարարէթ ու հայաթ իթմէյէ պաշլար ։

"Ա՛Հ պու ալէմտե, էյլէ պիր սահիպ շէճաաթ, վէ էնլի լիյագաթ բէտէրին էվլատը պուլունմագ կիպի, իգպալ օլուրմու . . . " տէյի պաղըրըը Պլանշ ։

— Տէյիւ նալընըզ իգպալ . . . իլլա, օնտան պիւյիւք շէրէֆ տախի օլապիլի՛ր մի, էվլատլարըմ, զիրա Իննի մուհարէպէսի ագշամընը, պիւթիւն օլտու սիւրուր ու հիւպուր իւղրէ օլտուղու հալտե, մէյտանը մուհարէպէտե ալէմ մուվաճէհսինտե, Իմբէրաթօր, բէտէրինիզէ Իննի ֆէ-ֆո-ռը, վէ Խ-ըէէ-ՈՀՀԼ-Ֆ ՏՐԷՀՀԼԼԸ իւնվանընը իթա պույուրմուշ տուր ։

— Ա՛արէշալը իմբէրաթօրի՛ մի, — տէր Իօղ թէաճճիւպ իշհարիյլէ, Փէգամ, լայըգըյլա մէղքիւր լուղէթլէրինն գատր ու հայսիյէթլինի անլամատըը հալտե,

— Իննի տիւգա՛ը մը, — տէր Պլանշ, քէզալէք թէհայնիւր իւղրէ ։

— Նշվէթ, Ո՛իէր Ա՛իմէն, պիր ամըլէ օղլու օլտուղու թագտիրտե, Տի-ֆո վէ Ա՛-էէ-Ռ իւնվանըլարընա նայիլ օլապիլմիշ, վէ պունլարտանտա պիյիւք իւնվանա նայիլիյէթի իշին, եալընըզ գրալիյէթի գալմըշ տըը, — տէր Տակօպէր պիթթէքէպպիւր ։ — Իշթէ, Իմբէրաթօր, էհալինին էվլատլարը հագգընտա պու եօլտա մուամէլէյի մէրղուպէ իսհարիյլէ, գըլուպի էհալիյի քէնտույի

ճէլայ խոհարարիկինտէն, պաղըլարրըն էհայիյէ խո-
թապէն " Հա՛յտե սիղտե, սիղին Իմբերաթօր
տէյի թաբընտըղընըզ առէմ, սիղի թօփլարա նէմ
իմմէքտե տիր ,, տէյէնլէրէ գարշը , էհալի տախ
Հայվան օլմատըղըն ֆէհմ իլե ,

— Ըճայիպ , պիր պաշգասը՞ օլա նէ նաբա-
ճագտը , Ռօքըրա նէմ իմմէքյիպտե , «ֆ-ը-ր-
ռ-ա-վէրէ նէմ խոճէքթի , էօյլե տէյի՞լ մի , —
պիզճէ , նիւզ պաշը , միրալայ , մարեշալ վէ
գրալ . . . վէ նախօտ հիչ տէյիլ խսե պիր թէգա-
իտա օլապիլմէք էմէլիյլէ էօմրիւմիւզիւ թէհլիքէ-
յէ իլգա իմմէք , ածլըգտան , վէ սօուգտան կէ-
պէրիպ , վէ իսթիխյարըզդ վագթիմիզտե , գըրդ սէնէ
գատար պաշգալարը իչին չալըշմըզ օլտուգտան
սօնրա , անպարլար վէ սամանլըգլար քէօչէլէրին-
տէ վէ օթլար սամանլար իւղերլէրինտէ էյլէ մէթ-
րուզ ու պիքէս գալմագտան բէք չօգ զիյատե
էվլենա տըր ,, ճէվապըն վէրմիշ տիր ։

—Տակօպէր , Ցրանսատա . . . վէ հաթթա վա-
րիս կիպի կիւզել պիր մէմլէքէթտե տախ . . .
ածլըգտան վէ սէֆիլլէթտէն էօլէնէր
էքսիք տէյիլ տիր . . ։ Իմտի , պէն տախ ահա-
լինին էֆքեարըը բէսէնտ իլե (պէ յէնմէք), սէյ-
լէրիմ քի , թօթլարա նէմ օլմագ տահա իյի տիր ,
զերա , հիչ տէյիլ խսե ուճունտա բէտէրինիզ կի-
պի պիր տիւգա նախօտ պիր մարեշալ օլմագ ի՞-
թիմալի վէ իւմիտի վարըը ։

Իհտէրինիզ հագգընտա տիւգա վէ մարեշալ
իւնվանընը վէրտիկիմտե պիր ճիհէթլէ հագգը
իսէմտե , տիկեր պիր ճիհէթլէ տախ հագգսըզըմ ,
չիւնքի , սօնրալարը նէ՛ օլ իւնվան , վէ նէ՛տե օլ
բիւթպէ թանըըմատը . վէ սէպէպտե շուտուր քի ,
Ինեհտէն սօնրա . . . պիր հիւզն ու էլէմ . . .
հէմ բէք պիհիւք պիր մաթէմ կիւնիւ վուգու
պուլուպ , նէվմի մէզպուրուն ալըշամըը իսէ , ժէ-
նէրալըն պանա սէօյլէտիկինէ նազարէն , քհաֆֆէ-
յի իսթիխյար ասկէրլէր աղլամըշար , էվվէթ աղ-
լայըպ կէօզ նաշլարը տէօքմիւշէր տիր . . . վէ
իշլէ էվլատլարըմ , օլ կիւնիւն իսմի . . . Ընէվ-
վ-ըրէյ " տէնմէքլէ մէշհուր տուր ։

Տակօպէր շու քէլամլարը պիր սուրէթի սատե-
կիտե սէօյլէր իքէն , թէլաֆֆուզընտա էօյլէ պիր
մահզունիյյէթի աղնմէ էսէրի միւշահէտե օլու-
նուր քի , էօքսիւզլէրին իւզերինտե պայաղճա
պիր տիթրէմէք ալամէթի կէօրիւնիւր ։

Տակօպէր , թա՛ տէրինտէն ա՛Հլար չէքէրէք ,
թէքրարէն հիքեայէյի էլէ ալըպ , "Անհայէթ
էվլատլարըմ , պու ալէմտե էօյլէ մէրճն կիւն-
լէր տախ էքսիք տէյիլտիր . . ։ Ընէվմի մէզ-
պուրտա , մէրգումուն պիւթիւն վիճուտի տէ-
լիք տէլիք օլմուշ օլուպ , վէ խասսե ալա-
յընըն իսե պիր պէօլիւյիւնիւն պաշընտա պու-
լունտուղու հալտե , Ա՛մէրըօտա խասթա տիւշ-
միշ տիր ։ Ա՛ՀրգուՀ խայլի վագթ էսէրֆիրաշ

(տէօշէր էսէրի) օլտուգտան սօնրա , հէման այա-
ղա գալգար գալգմագ , տիւնեանըն պիր ուճուն-
տա վագը , վէ իսթէխբէրլէրի կիպի իշքէնճէ իմմէք
նիյէթիյլէ , Ինկիլիզլէրին Իմբերաթօրու կէօմիւբ-
միշ օլտուգլարը , մէշհուր Ա՛էնթ—Ըչէն ատա-
սընա . . . կիմմէք իսմէր ։ Պիչա՛րէ էվլատլա-
րըմ , շուրասընա տիգգամ իմմէքտե՞միսինիզ քի ,
Իմբերաթօր էվվէլէրի նէ՞գատար սահիպ իգպալ
օլմուշ իսե , սօնրալարը տախ օլ գատար իտպալար
իւզրէ բէնճ ու մուսիպէթ չէքմիշ տիր . . ։

— Ը՛հ , Տակօպէր , սէն պունլարը սէօյլէտիքճէ
. . . նիւբէյիմիզ բարէ բարէ օլուպ , աղլամամըզ
կէլմէքտե տիր ։

— Հադգընըզ վար , հէլէ օրալարըն գարայալըմ
. . . զերա , Իմբերաթօր օ գատար ճէֆֆալար վէ
օ գատար էզիյյէթլէր չէքմիշ տիր քի . . . նէշ-
թէրի տէրտի թա ճիկէրինէ իշէտիկինտէն , նէ
իսե . . ։ Պիր ֆէնալըգ տախ շու օլմուշ տուր
քի , հիչ տէյիլ իսե ժէնէրալ տախ , պարի
Ա՛էնթ – Ըչէն ատասընտա , եանընտա պուլունա-
րագ , պիչարէյի թէսէլլի իտէնէրտէն պիրիսի օ-
լամամըշ տըր , չիւնքի պըրագմամըշլար տըր ։ Ընձէ
օլ վագթի ժէնէրալ , ախէրլէր միսիլու , Պու-
պօնչալ ալէյհինտե բիւր զաղագ օլարագ , Իմ-
բերաթօրուն օղլունու փարիսե ճէլայ իմմէք նի-
յէթիյլէ , պիր ագտը իմմիհսատը ֆէսատա չը-
գըշմըշ տըր ։ Հէման քհաֆֆէսի , քէնտի ամիգ
ասկէրլէրինտէն միւրէթթէպ օլարագ , պիր ալայ
թէրթիպ իմմէք արզուսունտա պուլունմադըն ,
Իհգարտի էյալէթինտե , մէզքիւր քէնտի մու-
հաֆըզ ասկէրինին պուլունմագտե օլտուղու պիր
մէմլէքէթէ կիտեր , վէ օլ վագթէ գատար իսե ,
զաթէն , մէզքիւր ագտը իմմիհսատը ֆէսատքեա-
րանէլէրի իշտիրկիպ , թէվաթթուր պուլմուշ օլմա-
ղընն , հէման ժէնէրալ շէհրե կիրիր կիրմէզ թէվ-
գըֆ գըլըընըը , վէ . . . ալայընըն միրալայը հու-
զուրունա կէօմիւրիւլիւր ։ Ա՛ է մէրգումէ միրա-
լայ . . . — տեր Տակօպէր , եէնիհտէն պիրագ
սիւքիւմ իտերէք — պիլմիյորսունուզ քիմ իտի , հա-
լնա . . ։ Ձէֆգաթ , կէչէլի՞մ պուրասընըտա . . .
զերա , հէմ իֆֆատէսի ուզուն օլաճագ տըր , վէ հէմ-
տե տահա զիյատե , պատիի էսէֆֆինիզտէն պու-
լունաճագ տըր . . ։ Նիհայէթ , էօյլէ պիր ատէմ
իտի քի , բէտէրինիզին խայլի վագթտան պէրու
մէրգումէ ալէյհինտե , վէ բէք չօգ հագգը օլա-
րագ , պուղղ ու ատավէթիի տէրքեար պուլուն-
մագտե իտի . . ։

Իհտէրինիզ , խօտ պէ խօտ մէրգումուն գարշը-
սընա կէլտիքտե , "Ա՛ԿԷր , նամէրտ օլմայուպ մէրտ
իսէնիզ , պանա եալընըզ պիր սահաթ իշին սեր-
պէսթիյէթ վէրինիզ , վէ պատէհու , իքիմիզտէն
պիրիսի էօլմէք իւզրէ վուրուշալըմ , զերա , ֆիլան
շէյ զըմնընտա ալէյհինիզտե ատավէթիմ տէրքեար ,
վէ ֆիլան ֆիլան խուսուսատա իսե թէհնէֆֆիւրիմ
պէտիտար տըր ,, տեր , վէ միրալայ տախ շու
թէքլիֆի գապուլ իյլէտիկինտէն , բէտէրինիզի
ֆէրտասը կիւնէ գատար սէրպէսթ պրագըը , վէ

ֆեբռաօսը կիւն պէր վէձհի գարար տիւէլօյա չըգ-
տըգլաբընտա, միրալայ բէտէրինիզին գըլըճընա
գուրպա՛ն օլարագ տիւշիւզ ևէրլէրէ նայըլըր։

— Օ՛ֆ, ամա՛ն նա՛ Իէպզ։

— Յէնէրալ հէնուզ գըլըճընըն գանընը սիլմը-
աէ իքէն, սաարգ ասօլմուշուն պիրիսի կէլիպ,
հէման ֆէվզիի վագթ իլմէյէրէք (վագթ զայզ
իլմէքսիզին) գաչըպ գուրթուլմայա չալըշմասը էլ-
զէմիյէհինի իւլմաը իլէմէսի իւզէրինէ, հէյ
վա՛հ, Ֆրանսայը թէրը իսէպիզմէք իզպալինէ . . .
էվէթ . . . իզպալինէ . . . նայիլ օլուր, չինքի
օն պէշ կիւն սօնրա, ֆէսատավէրլիք ձիւնհասը յա-
մէրգում գաթլէ իլամ օլունուր։

— Ա՛հ, նէ՞ գաատր պիսիւք ֆէլաքէթի, նա՛
Իէպզ։

— Պու ֆէլաքէթտէն պիր սէաատէթ զուհուրա
կէլմիշ տիր . . . շէյխլէրի, վալիտէնիզ մասինտե
մէրտէճ վէֆատար պուլունուօպ, վէ պյնի վէֆայը
տասի բէտէրինիզ թաարաֆընտան տայիմա պ՛էրէ-
մէքտէ օլտուզունտան, մէրգումա շու սուրէթմտե
նազար, — Ի՛չմէյը Ի՛ֆէյ-Ֆուզ-- պ՛ի-չի-նի-պ, դա-
գէ-- գէնի գէր Խ-Ֆըզ ի՛Ֆէ-չի-նի։ — Ի՛հէտէրի-
նիզ նէ՛ Ի՛մբէրաթօր վէ նէ՛տէ օղու հագգընտա
հիչ պիր շէյհ միւֆիտ օլամասըզընտան, Ֆրան-
սատան նէֆի օլունտուգտա, Ա՛ արշավա կէլիր, վէ
վալիտէնիզին ամթալարը վէֆամէ իլմիչ օլտուզուն-
տան, մէրգումէյի սէրպէսթ պուլուր, իճտիսի ագ-
տը թէկզվիւճ իտէրլէր, վէ պէն տասի նիքահ-
լարընտա հազըր պուլունմայա նայիլ օլուրում։

— Տահօպէր հագգըն վար . . . օ՛ գաատր ազիմ
նէքպէթիլէր արասընտա բէք պիսիւք պիր իգպալ
տըր պու։

— Ա՛ ագաա, պու սուրէթլէ իքիսի տասի սահի-
լի սէաատէթ նանաշընը օլուրլար, լաքին, քնաֆ-
ֆէյի թէմիզ – գալգ վէ սահիզ – զիմմէթի օլանլար
հագգլարընտա ձարի օլտուզու միսիլու, քէնտի
սէաատէթլէրի արթադգա, պաշգալարընըն տէրտ
ու ֆէլաքէթլերի հագգընտա տահա զիյատե նիւ-
րէքլերինտե էլեմ ու ածը հիսս իլմէյէ պաշլար-
լար, խուսուսիլէ Ա՛ արշավ կիպի պիր մէմլէքէթ-
տէքի, մուճիպի էսէֆ ու քէտէր օլաճագ էֆալ
ու ահվալ հիչ էքսիք տէյիլ։ շէյլէ քի, Ի՛ուսլար
թէքրարէն Ա՛ էհլիլէրէ էսիր մուամէլէսի իլմէքտե
իքէն, ճէսարէթլի վալիտէնիզ, հէր նէ գաատր
քէնտի ասլը Ֆրանսըզ պուլունուր իսէտե, տա-
յիմա Ա՛ էհլի բուհու վէ գալպի թաչըրընտան,
պաշգալարընն եավաչ սէս իլէ նախօտ կիպլիտէն
տասի լիսանընա ալամատըզընը, մէրգումէ պիլա
իհմիրալ սավթի պիլէնտ իլէ (նիւքսէք սէս) սէօյ-
լէմէյէ ճէսարէթի Իլէմէսինէ մէպնի, մաղտուրին
ու պիչարէկան, քէնտույէ մէլէքի քերիմ սը-
ֆաթընը իհտա իլմէքտե պուլունուր, վէ իշլէթ
նալընըզ շու խուսուս, զաթէն սերրիշթէ արա-
մադտա օլան Ի՛ուսլարա պիր պէհանէյի պի պէհա
տայըլմազին, հիւքիւմէթի մահէլլէյէ, բէտէր ու
վալիտէնիզ իւզէրինէ տէօրթ կէօզ իլէ պադմագ-
տա պուլունուր։ Ա՛ինէլէրտե պիր կիւն ժէնէրա-
լըն տասթալարընտան, մէզրագլըլար միրալայը, մի-
սինն, նիկոթի վէ մէահէ շայան պիր ատէմ՛, Ի՛ուսլա-
րա գարշը թէրթիպ օլունմագտե օլան պիր ագ-
տը իլմիհհասը ֆէսատը ասկերիյէ տաթիլ պուս-
լունմասը ձիւնհասընա նազարէն, Ա՛միպրե սիւբ-
կիւնէ կիլմէսինէ իլամ օլունմազին, մէրգում
պիր թագրիպ ֆիրար իտէր, վէ բէտէրինիզ տա-
թի մէրգումա խանէսինէ գապուլ իլէ, տրիզընա
իհթիհասը իտէր, վէ հագգգաճի հալ տասի հիս-
քիմէթին կիւշինէ տիւշեր. պիր տէ ֆէրատտը
կիւն կիճէլէյին պիր պէօլիւք գաղագ ասկերի պիր
զաթիմ իտարէսինտե օլտուզու, վէ պէրապէրլե-
րինտե տասի պիր բօսմա արապասը պուլունտու-
զու թագտիրտե, պիզիմ գարաչա տայընըր, վէ
բէտէրինիզի ուչգուտա օլտուզու հալտե պատար-
լար, վէ գաման աման զէման վէրմէքսիզին գալ-
մըրըզ կէսթիւրիւրլէր։

— Ի՛մա՛ն Ի՛լահ, նէ՛ նաբաճագլար իտի աճէպ։

— Պի՛ր տասի իչլէրի կիրմէյէ ճէսարէթի իհտիկի
թագտիրտե, էօլիւնճէյէ գատար մահկէսէ իպգա
օլունաճաղը թէհտիտի (սէօզ իլէ գօրգու վէրմէք)
իլէ, մէրգումու Ի՛ուսլա թաբրաղընտան թատր ի-
տէրլէր։ Ա՛էրգումանն կիտէր իքէն պանա օլան սօն
թէնպիհի, անճագ շու պիր գաչ լուզէթմէն ի-
պարէթի պուլունմուշ տուր. "Տ-ի՛չ-էզ, ե՛ճլի՛չ էչ
չճ--չ--չ--ճ-- ճ--ճ Ի՛ուլ՛ճ ե՛մճէչ ի՛ճէրլ՛չ.,, շինքի
օլ վագթ վալիտէնիզ սիզին իլէ համիլէ պուլուն-
տուզունտան, համլինի վազ իհմէկ, անճագ պիր
գաչ մահ գալմըշ պուլունուր, ֆէգաթ, աճընա-
ճագ հալ, մէրգումէնին շու համիլէլիկինէ տասի
մէրհամէթի իհմէքսիզին, չինքի զաթէն Ա՛ աբ-
շավտա բէք չօգ իյիլիքլէր իհմէսինտեն գօրգա-
րագ, պիր ան էվվէլ տեֆ օլունմասը արզու օլուն-
մագտե պուլունտուզունտան, թամ ֆուրսաթնտեֆ-
թէտիր տէնիլէրէք, մէրգումէ տասի Ա՛միպրե սիւբ-
կիւն օլունուր։ Տահա ֆէնտասը, պիչարէնին սիւբ-
կիւնիյիւնէ տասի գանտասթ օլունմայրպ, էմվալ
ու էշիտասը քնաֆֆէյէթն թաարաֆը հիւքիւմէթտէն
զաղագ ու զաալթ օլունտուգ, վէ հիմմէթի ու ինա-
յէթի օլարագ իսէ, անճագ պէնիմ պիչարե իլէ
պէրապէր կիտէպիլմէմէ միւտասաատե օլունուր, շէյ-
լէ քի, էկէրչի օլ սատագաթլը հայման Յ՛օվիալը
տասի, բէտէրինիզին թէնպիհի իւզրէ սագլամըշ
օլմասամ, պէտալսթէ վալիտէնիզին, թա Ա՛միպ-
րե գատար նէօրիւչէրէք կիլմէկ մէճպուրե օլա-
ճաղը տասի պի իշթիհասը պուլունուր։ Ա՛նհայէթ
վալիտէնիզի Յ՛օվիալա պինտիրիպ, վէ պէն տասի
շիմտի սիզին իչին նաբարըզըմ միսիլու, հայվանըն
նուտարընտան թէուաարագ, կիլմէսիկիմիզ հալտե,
պիր ֆէնա քէօյէ վասըլ օլտուզումուզտան իւչ
այ սօնրա, օրատա, սիզ, պէչարե չօճուգլար,
տիւնեայա կէլմըսինիզ։

— Ի՛չ, նա բէտէրիմիզ։

— Ի՛էտէրինիզ իչին պիր տասի Ի՛ուսլա թաբրա-
զընա այագ պատմագ միւմքինսիզ օլտուզու կիպի
. . . վալիտէնիզ իչին տասի իքի չօճուգլա Ա՛մ-
պիրտէն գաչմագ միւմքինսիզ օլտուգտան պաշգա,

. . . բեռերինիզ իչին վայիռէնիզե պիր մէքթուպ կէօնաերէօպիլմէք տախի միւմքինսիզ օլուր, չիւնքի մէրգումէնին ներէտե օլտուղունտան պի խապէր պուլունուր։

— Նչոյէ խսե, օղ վագթտան պէրու բեռերիմիզ տէն հիչ պիր խապէր նէօգմուս տուր։

— Ա՛ար կէչտալարըմ վար . . . փեգաթ նալընըզ պիր տէֆա խապէր ալմայա միչէոսէր օլապիլմիշիզ տիր . . ։

— Նչի էմմա քիմի՞ն մարիֆէթիլէ, նախօտ վաէթաօրլա։ ,,

Տակօպէր պիր վագթ սիւբհիթի իսթիյար իթտիքտէն սօնրա, լէհճէսինտե էճայիպ պիր էսէր նիւմայան օլտուղու Հալտե, հիքեայեսին տէվամէ պէտ իտեր։ ,,Նչիմի՞ն մարիֆէթիլէ մի, էօյլե պիր ատէմին մարիֆէթիլէ քի, ասլա պաշգա ատամ լարա թէշրիհ օլունամազ . . . կվվէթ . . . վէ պու քէլամլարըն մանասընը անլայա պիլմէնիզ իչին, Ա՛աթէրլօ մուհարեպէսի էնասընտա . . . բեռերինիզ հագգընտա վուգուա կէլէն պիր գազիյէյի աճիպէյի, պիր թարիգի մուխթասարատ սիզե նագլ ու պէյան իթմէքլիյիմ էհէմմիյէթտէն տիր։

,,Պուհարեպէյի մէղպուրէ վագթինտե, բեռերինիզ, թարաֆը Նմրէլաթօրիէն, պիրիմ օրտուա մուզա իլտար խէսարաթը ապիմէ իթմէքտե օլան պիր թապլանդըն պասըլըպ ալընմասընա տոյիր պիր էմր ալըր, վէ մուճիպինճէ Հարեքեթտե պուլունտաբագ, մէրգում բէք չօք տէֆա զապթընա չալըշըպ, վէ մաղուպէն կէրի չէքիլտիքտէն սօնրա, պիրիմ ճէպէլի (1) սիւարի ալայընըն պաշընա կէչէրէք, մեզքիւր թապլանդըն իւզէրինէ հիւճում իլէ, քէնտի ատէթի մալիումէսի իւզրէ, թօքճուլարա տախի պիր բալա սալամագ նիյէթիյլէ, թա թօքլարըն իւզէրինէ գատար սալտրգտա, քէնտույի, աթտա օլտուղու Հալտե, թօքճուլարը քէտֆիէն էօլմիւշ նախօտ Հարալը տիւշմիւշ պիր թօփուն, թամ նիշանկեաճ կիպի, գարշըսընտա պուլուր, ֆէգաթ, թօփճուլարտան պիրիսինին տաճա այաղա գալգա պիլէճէք գատար գուվվէթի նէրինտե պուլունմազին, ուսուլ իլէ պիր տիզի իւզէրինէ կէլէրէք, էլինտե պուլունան ըշըգ իլէ թօքու աթէշլէմէք իւզրէ իքէն . . . ժէնէրալ տախի, աղըզլանմըշ թօքուն . . . ազգընտան անճագ օն ատըմ գատար նիրատտա պուլունուր։

— Նմա՛ն Նլլահ, նէ՞ գատար պիսիք թէհլիքէ տիր պու բեռերինիզ իչին։

— Նչվ/էթ, քէնտի սեօյլէյիշինէ նալարէն, միւտէթթի էօմրիւնտե տաճա օնուն գատար պիսիք պիր թէհլիքէյէ թէսատուֆ իթմէմիշ տիր . . . զիրա, թօքճու ֆիթիլի աթէշլէյիչ, վէ թամ թօքուն բաթլայաճաղը վագթ . . . բեռերինիզին ասլա թաանըմատըղը, քէօյլիս գըյաֆէթէթինտե վէ ուղուն պօյլու պիր ատէմ, հէման օղ սանիյյէտե, թօքուն էօնիւնէ տիքիլի վէրիր . . ։

(1) ճէպէլէ տիմէք, տաղիոթան եէրլէրտե կէզէն տիմէք տիր։

— Ա՛ՀՀ զեվալը վա՛Հ . . . քիմ պիլիր, նէ գատար տէհշէթլու պիր Հալ իւզրէ հէլա՛ք օլուպ կիթմիշ տիր ։

— Նչվ/էթ , գըյասընըղ կիպի օլմասը լազըմ կէլիր . . . վէ մէրգում հէպար բարէ օլմալը իտի իսէտե . . . իշթէ էճայիպի օրասընտա տըրքի , հիչ պիր շէյտե օլմադըշ տըր .” տեր Տակօպէր , շէօյլէ պիր թէֆէքքիւր իւզրէ ։

— Նհ՞ սեօյլէյօրսուն սէն ։

— Ժէնէրալ պանա օղ խուսուստա հէր նէքի սեօյլէտի իսե , պէնտե սիզե օնու սեօյլէյօրում ։

—Պնօրսուն թամ բաթլատըղը վագթ , — տեր իտի պանա չօգ տէֆա — տէհշէթլէնճիզ պիր Հարեքէթի պի իսթիյարանէ (քէնտի քէնտիյե Հասըլ պան) էսէրինտէն օլարագ , պէնիմ նէրիմ քէնտույի փէտա իտերէք . . . մէրգում պիչարէնին բարէ բարչա օլտուղուն կէօրմէմէք նիյէթթիյլէ , կէօզլէրիմի գաբարըմ , վէ պատէհու թէքրարէն աչարղըմտա , սիւպհա՞ն Նլլահ , նէ՞ կէօրսէմ պէյէնիրսինիզ , նիյնէ մէրգումու թիւթիւն օրթասընտա , վէ տայիմա քէլ կվվէլ այնի մահէլլտե բէֆահիյյէթի իւզրէ այագտա տուրմուշ , մահզունիյյէթի ու թալավվէթի իլէ , կէօզլէրինի , օղ պիր տիզի աղթընտա գալմըշ , վէ վիճդտի արգայա տէվրիլէրէք նէրլէրէ նայրըմըշ օլան մէրգում թօքճուննուն իւզէրինէ տիքմիշ , կիչյա սուրեթի Հագգաթտե թէշախխուս իտերլէք (վիճդտալանմըշ) տիւնեայէ կէլմիշ պիր շէյթան նիւզիւնէ պագըյօր կիպի շաշըրմըշ պիր Հալտե նազարէնտազ պուլունտուղուն կէօրիւրիւմ , վէ պունտան տա սօնրա , նիյնէ գավղայա տէվամ օլունուր իսէտե , մէրգումու պիր տախի կիօրէպիլմէք միւմքին օլամազ . . . ”

— Նչվվէթ իշթէ պէօյլէ սեյլէտիյտի բեռերինիզ։

— Ա՛իւպհա՞ն Նլլահ , Տակօպէր , հիչ պէօյլէ պիր շէյին վուգուի իհթիմալտե՞ն մի տիր ։

— Ժէնէրալա պէն տախի պու խուսուստա ատէմի իթիգատ վէ թէաճճիւպիմի պէյան իյլէտիկիմէ , քէնտիսինին տախի պիր տիւրլիս շու վագտյի ղարտյիպ նիւմայէ , վէ շու գաղիյէյի միւմթէնի իւլ իթիգատէ (հնանըլամազ) . . . հիչ պիր մանա վէրիպ ագլ իրտիրէմէտիկին իֆատե իյլէտիքտէն պաշգա , մէրգում քէօյլիւնիւն սուրեթի ու չէհրեսի տախի զայէթլէ մէրագըն թահրիք իթմիկին պէյան իյլէմիշ տիր , շէօյլէ քի , տիգգաթընա նալարէն , մէրգում գըրգ նաչընա նագըն պուլունուպ , ղայէթի սիյագ գաշլարը , օղ մէրթէպէ չաթըգ իմիշ քի , ատէթա աննընտա պիր սիյահ չիզգիի չէքիլմիշ տիր կիպի կէօրիւնմէքտե իմիշ . . . Նչվատլարըմ , պու գաղիյէյի զաբիտչէյի խաթըրընըղտա իչիճե հըքը իտինիղտե , սէպէպին սօնրա սիզե պէյան իտերիմ . . ։

— Նհ՛ք իչի , Տակօպէր բէ՛ք իչի , ասլա ունութմայըղ . . . — տերլեր էօքսիզլեր , կիթմիքճե թէաճճիւպլերի արթմագտե օլտուղու Հալտե ։

— Նհ՛ք զարայիպ նէվինտեն պիր շէյ տիր պու , աննը սիյահ չիզգիի պիր ատէմ , էճաՀիպ ։

— Տիյնէյինիզ , պու տախի տիգգամի ու թէ- հայիւբէ շայան տըր . . . Ասըլ քի սիզէ սեյ- լէտի իտիմ , ժէնէրալ էօմիւշ տիւր գըյաս օ- լունարագ , Ա՛ամէրլօտա թէզը օլունմուշ իտի . . . Ա՛էյտանը մուհարէպէտե էօյլէ տիւշէ գալըրդը կիճէ , մէրգումուն իւզէրինտե քէնտի նարալարը շիտաէթի կէրմի (ամէշի) սեպեպինտէն օլարագ , պիր նէվի սայըգլամագ վուգուա կէլտիքտե , եւ- նէ մէրգում այնի ատէմին , բէտէրինիզին իւզէ- րինէ էյիլէրէք , վէ լէթաֆէթի ազիմ , վէ մահ- զունիյէթի ճէսիմ իւզրէ , նիւզիւնտէն նօգարու նաղար իտէրէք , նարալարընդըն ագմագտա օյան գանլարընդը տինտիրմէկէ , վէ քէնտույի ույանտըր- մայա չալըշտըդը . . . կէօզլէրինէ կէօրիւնմիւշ- տիւր : Ա՛աքին բէտէրինիզին ագլը պաշընտա պու- լունմատըդընտան , մէրգումուն շու հիմմէթի ու իգ- տամլարընդը , "Պէյլէ պիր մալըպպիյէթէն սօն- րա , պու ալէմտէ նաշամագտան իսէ , պէնիմ ի- չին էօլմէք տահա՛ էվլա տըր . . . " տէյէրէք բէտտ իհմմէքտե պուլունմասընտա , մէրգում թա- րաֆընտան տախի քէնտիսինէ շու նօքտա պիր ճէ- վապ , "Ա՛իչ տէյիլ իսէ , Ա՛վա՛ իչին նաշամայա պօրճլուսուն . . . " վէրիլմիկին իշհիմիշտիր կի- պի , գըյաս իհմիշտիր :

Ա՛վա վալիտէնիզին իտի օլուպ , վէ ժէնէրալ իսէ մէրգումէյի Ա՛արշավտա պուլագարագ , Ամրէ- բաթօրուն նանընա կիհմիշ իտի :

— Տակօպէր , բէք ղարիպ պիր վագա տըր պու , չօգ շէ՛յ , չօգ շէ՛յ . . . Ա՛ճապա , բէտէրիմիզ օնտան սօնրա տախի մէրգում չաթըդ գաշըր ատէմի թէքրար կէօրմի՞շիմիւիւր :

— Ա՛վվէթ , կէօրմիւշտիւր . . . չիւնքի , պիչարէ վալիտէնիզէ տախի բէտէրինիզտէն կէլէն հավա- տիսաթը , նէնէ մէրգում կէթիրմիշտիր :

— Ա՛ճայիպ , նէ՞ վագթ օլմուշտուր պու . . . պիզ գաթան պու պապտե պիր շէյ իշհիմէմիշիզ տիր :

— Ա՛ալիտէնիզին վէֆաթ իհտիկի կիւնիւն սա- պահընը , իհտիյար գատընճդգ Ֆէտօրա իլէ պիր- լիքտե չամ օրմանընա կիհմիշ օլտուղունուզու տէրիսաթըր իհմէքտե՞միսինիզ :

— Ա՛վվէթ — տէր Ա՛օղ մահզունիյյէթ իւզրէ , չիչէք թօրլամագ իչին , չիւնքի վալիտէմիզ չօգ սէվդր իտի :

— Ա՛՛ն զէվալը վալիտէճիյէզ , օլ կիւն սապահ- լայըն օլգատար իյի վէ րահաթ իտի քի , հէյ վա՛՛ն , ախշամա պաշընա կէլէճէք տէրտ ու ափէթ հագ- գընտա զէրրէճէ շիւբհէ իհմէզ վէ իտէմէզ ի- տիք , — տէր Պլանշ :

— Ա՛ագգընըդ վար էվլատլարըմ , հաթթա պէն տախի , օ սապահ պաղ չէտե հէմ չալըշմագտե , վէ հէմտե շարգը օգումագտա իտիմ , չիւնքի պէնիմ տախի սիզճիլէյին , ասլա մահզունն օլաճագ պիր սէ- պէպ ու շիւպհէմ նօգ իտի , վէ պիրտե չալըշըպ չա- ղըրմագտե իքէն , նակէհան լնսանը ֆրանսէվի իւզրէ , "Ա՛ֆապա Ա՛նլօտա էօյլէ պօրտօ՞ճը պէր" տէ- յու պէնտէն սիւալ օլունտուղուն իշհիմիմ :

— Ա՛իւզիւմիւ սէստէն թարաճա չէվիրտիկիմտե , պիրտե նէզտիմտե պիր նապանճը ատէմ կէօր- տիմ . . . Ա՛էրգումա ճէվապ վէրէճէք նէյտե , տիք տիք նիւզիւնէ պագարագ , միլէհհայիր օլ- տուղում հալտե , պիր գաչ ատըմ տախի կէրի կե- րի չէքիլտիմ :

— Ա՛չի էմմա , նի՞չին :

— Ճիւնքի , մէրգում , ուզուն պօյլու , պէնդի սա- բարմըշ , նիւքսէք վէ աչըգ ալնը . . . սիյահ գաչտարը չաթըգ . . . վէ օլ գատար չաթըգ քի , անընընտա պիր սիյահ չիզկի չէքիլմիշտիր կեպի կէօրիւնմէքտե իտի :

— Տիմէք տիր քի , իքի տէֆա բէտէրիմիզին նա- նընտա պուլունմուշ օլան պյնի ատէմ օլմալը ի- տի , էօյլէ տէ՛յիլ մի :

— Ա՛վվէթ . . . թա քէնտիսի իտի :

— Ա՛աքին , Տակօպէր , մէգքիւբ մուհարէպէլեր- տէն պէրու , բէք չօգ սէնէլէր կէչմի՞շմի տիր , — տեր Ա՛օղ թէֆէքքիւր իւզրէ :

— Ֆագրիպա օն ալթը սէնէ օլմալըտըր :

— Ա՛՛յ կէօրիւպ թանըտրդընըդ նապանճը գաչ նաշընտա վա՛ր իտի :

— Ա՛նճագ օթուզ նաշընտա :

— Ամտի , էօյլէ օլտուղու թագտիրտե , մէրգում օն ալթը սէնէ պուլնտան էվվէլ բէտէրիմիզ իլէ մուհարէպէտե պուլունան պյնի ատէմ օլմասը իհ- թիմալինտե՞նմիտիր :

— Ճագգընըդ վար , պէս պէլլի թըպգը օնա պէնդէր պիր ատէմ օլտուղունտան նանըլմըշդը- տըր . . . Ֆէգաթ , պու ճիւմլէ . . — տէր Տա- կօպէր պիր վագթ սիւքիւթ իհտիքտեն սօնրա ու- մուղտարընդը սէլքէրէք :

— Ա՛կէր , նէնէ պյնի ատէմ օլմուշ օլսա տա- խի , օլ վագթտա հիչ իհթիյարլամադը օլմասը իգթիդա իտէր :

— Ա՛ատամքի մէրգումու օգատար պէնդէտիպ , վէ պյնի ատէմ տիր գըյաս իհմիշտին , ամէպա պաշդա տէֆալար բէտէրիմիզէ խըտմէթ իհմի՞շ- միտիր տէյի սիւալ իհտիմ մի :

— Ա՛վվէլա շաշըրմըդ օլտուղումտան , հիչ օրա- սընը տիւշինէմէտիմ , վէ պատհու ՚տախի քէք աղ էյլէնտիկինտեն , խապեր ալմայա վագթ պու- լամատըմ : Ա՛ն էլհասըլ մէրգումուն պատա Ա՛ի- լօսոք քէօյինիւ սիւալ իհտիկինտե , "Ա՛չթէ պու- րատըրը , ֆէգաթ սէն պէնիմ Ֆրանսըդ օլտու- ղումու նէտե՞ն անլատըն" տէյի սիւալ իհտիմ :

"—Ճիմտի պուրատան կէչէր իքէն , լնսանը ֆը- "րանսէվի իւզրէ շարգըլար օգուտուղունուզու ի- "շհիտիմ — տէտիքտեն սօնրա , — Պլնլե՞րմիսինիզ "աճէպա ժէնէրալըն զէվճէսի մատամ Ամմեն նէ՞րէտե օթուրուր" տէյի սիւալ իհտի :

"— Պուրատա օթուրուր միսիս" տէտիմ :

Օլ վագթ մէրգում սիւքիւթ իւզրէ պիր վա- գըթ նիւզիւմտեն հօգարու պագըպ , վէ քէնտի- յի կէօրմիւքտե , կիրիֆթարը թէհլայիւր օլմուշ օլտուղումու ֆէհմ իհտիկինտեն , էլինի ուզատըպ էլիմի թուրթտուգտան սօնրա ,

"— Միշ ժէնէրալ Սիմոնուն տօսթուսունուզ , վէ հէմտէ "մահրէմ տօսթուսունուզ եօլէ տէյի՞լ մի " տէտի ։

— (Տիւշունիւնիւզ արթըգ օլ վագթ պէնտէ օ-լան թէհաճճիւլիւ , եվետալարըմ ։) "Ճայիպ , նէտե՞ն պիլի յօրսունուզ միւսիւ . . ։

"— Ձօգ տէփա պանա սիղին հագդընըզտա թէ-,, շէք քիւրանէ լագըրտըլար իթմիշտիր ։

,, — Միշ ժէնէրալը կէօրմի՞շմիւսիւնիւզ ։

,, — Ույվէթ . . . պիր վագթ քէնտույի Ձինտէ ,, կէօրտիւմ , վէ հէմտէ տօսթուստուր , վէ իշլէթ ,, քէնտիօինտէնտէ զէվճէսինէ Տավատա կէթիր-,, միշիմ տիր ։ Մըրգումէնին Սիպիրէ սիւրիւլտիւ-,, կիւն պիլիրտիմ , վէ պէնտէ Թօսթօլսբատան կէ-,, լիյօրում , պու քեյտէ իդամէթ իթմէտիկին օ-" րատա իշլիյտիմ ։ Ամմա , կէօրմիւրի՞ւրմիւսիւն պէ-,, նի մըրգումէնին նանընա ։ "

— Ույ խայրնահ սեյյահ . . . Թա շիմտիտէն մըրգում Տագդընտա գալպիմտէ պիր մուհապպէթ Տիսս իթմէքտէյիմ — տէր Ույզ ։

— Ույլպեթտէ , չինքի բէճէրիմիզին տօսթու իմիշ ։

— Ա՛ալիտէնիզ , մըրգումտւ պիրտէն պիրէ կէօր-տիւքտէ , պիրթէհայյիւր պիր ֆէնալըզա տիւչար օլմասըն միւսահազասըլա , մըրգումա պիրազ պէքլէմէսինի թէքլիֆ իթմիքտէն սօնրա , քէյֆի-յէթի Տալի կիտիպ վալիտէնիզէ նագլ իթմիմ , վէ պէշ տագըգա սօնրա կէօրիւշմէյէ պաշլա-տըլար ։

— Տահօպէր , մըրգում նա՞սըլ ատէմ իմի ։

— Պ՛այէթ իյի պիր ատէմ , արգասընտա գօյու-ըէնը պիր քիւրը , պաշընտա թիւյլիւ պիր շաբ-գա , վէ սաչլարը իսէ հէմ ուզուն վէ հէմտէ սի-յահ ։

— Ամմասրտա կիւզէ՞լ միյիտի ։

— Ույվէթ էվետալարըմ , զայէթ կիւզէլ , ֆէ-գաթ , իւզէրինտէ եօլէ պիր էսէրի թալավէթ վէ մահզունիյյէթ միւշահէտէ իյլէտիմ քի , գալ-պիմտէ պիր էլէմ Տիսս իթմէյէ պաշլատըմ ։

— Օ՛էվ՛՛լը ատէմ , պէս պէլի պիր քէտէրի վար իմիշ տիր ։

— Ա՛ալիտէնիզ խայլի վագթ մըրգում իլէ նա-լընըզձա կէօրիշտիքտէն սօնրա , ժէնէրալտան ալտըզը խայրլը խապէրլէրի պանա տախի խապէր վէրմէք նիյէթիյլէ , պէնի տախի չաղըրմասը իս-ղէրինէ իշէրի կիրտիկիմտէ , կէօզլէրինտէն նաշլար տէօքտիւկիւն , վէ էօնիւնտէ տախի գօձա պիր տէ-մէթ քնաղտա պուլունտուզուն կէօրտիւմ . մէզքիւր քնաղտալար , բէտէրինիզին քէնտույի թէսէլլի իթմէք նիյէթիյլէ , չինքի կէօրիշիւշ գօնուշ-մասը միւմքին օլմասըդը էճիլտէն , կիւյա պիզ-զաթ մըրգումէյէ սեյյլէր կիպի . . . վալիտէնիզէ խիթապէն , հէր ախշամ գալէմէ ալմըշ օլտուղու պիր նէվի ճէրիտէլէտտէն իպարէթ պուլունմագտ իտի ։

— Ույ՛, շիմտի օ քնաղտալար նէ՞րէյտէ տիրլէր , Տահօպէր ։

— Իշթէ , պու բատա պէնիմ խաչըմ վէ ճիւզէյ-յէթտէն պուլունան փարամըզ իլէ պիրլիքտէ չան-թամտա Տրթզ օլունմագտէ տիր , վէ պիր կիւն ծնըլարը սիղէ վէրէճէք իսէմտէ , նալընըզ պիր գաչ բարչասընը շիմտի օգուլյասընըզ տէյի այրըլպ չը-գարմըշըմ տըր , վէ պու խուսուսատա օլան մագ-սէտիմի տախի սօնրա անլարսընըզ ։

— Ույէէրիմիզին Ձինտէ կիթմէսի պուլնտան չօգ վագթ ագտէ՞մ մի վուգուա կէլմիշ տիր ։

— Ա՛ալիտէնիզին պանա օլան մուխթասար իֆա-տէսինէ նազարէն , մէրգուում քէնտի թապիաթը իգթիզասընճա , նանի գուվվէթլուլէրէ գարշը , զայիֆլէրէ նարտըմ իթմէք նիյէթիյլէ , Ույունան-լար իլէ Օսմանլըլար պէյնինտէ զուհուրնաֆիյէ օլան մուհարէպաթտէ , Ույունանլար թարաֆընտա պուլունտուգտան սօնրա , Ձինտիսթանէ կէչիպ , Ձինտլիլէրին թարաֆընը թուխթարագ , կէրէք քէնտուսու թէսմիյէ իթմէքլէրի մուաամէմէ կէմի-լէրին տէրունինտէ պիզտէն ալտըգլարը խսրլէ-բի էելար իթմէքլէրի , վէ կէրէք Աէնէ-Ույէն ատասընտա Ամրէթաթօրա իշգէնճէլէր վէրտիք-լէրի իչին , ախզը ինթիգամ նիյէթիյլէ , զա-րաղ ու ատավէթի միւֆրիյէ իւզրէ , Ույնկի-լիզլէրին արգասընտան տիւշմիւշ տիր . . ։ Ույվ-լատըրըմ , պու գավզա մէտհէ շայան ատտ օլուն-սա սէգա տըր , զէրա , շու պագտէ Ույնկիլիզ-լէրէ իրաս իթմէկի խէսար , անճագ պիր տավայի միւթէնայէ մէպնի պուլունմուշ տուր ։

— Ա՛նէ իտի աճէպա օ տավայի միւթէնա տէտիկի-նիզ ։

— Ույանի , Ույնկիլիզլէր , Ձինտ հաքիմիէրինտէն պիրխինին մէմալիքինի պիլա ինսաֆ ու հուգուգ , խարապ ու զապթ իթմէքլէրինի կէօրէրէք , վէ նա-սըլ քի պէյան իթմէք իտիմ , թապիաթը մէճպու-լէսի իգթիզասընճա , սահիպ գուտրէթի ու գուվ-վէթլէյէ գարշը , զայիֆի հըթը ու հիմայէ իթ-մէք նիյէթիյլէ , հաքիմի մըրգումուն տավասընը իսթիհսաղ իտէրէք , պիր գաչ մահ զարֆընտա , մըրգումուն օն իքի նաֆատ օն պէշ պին քիշիտէն միւրէթթէպ պուլունան ասաքիրինէ , տէրէճէյի յազըմտէ թաղիմ ու թէրպիյէ եօյրէտիպ , վէ ճէննէկ ալըշտըրտըզընտան , Ույնկիլիզլէրին , բէտէրինիզին տիւշմէն օրտուսունտա պուլունտուզուն պիլմէյ-րէք , էլպէթթէ զալէպէ քէնտի թարաֆլարընտա գալըր հիսապըյլա եօլա չըգմըշ օլտուգլարընա րազմէն , թարաֆէյնտէն զուհուրա կէլէն իքի համ-լէտէ տախի , մըրգումանէ , պիր իյի գրլըճ աթ-մըշլար տըր . . . նասըլ քի . . . իշթէ . . . շու պիր գաչ սահիֆէ ճէրիտէլէրի օգուտտուղունուզտա պէնտէն իշլիթտիկինիզտէն զիյատէ , քէսպի մալիս-մաթ իտէճէկինիզ շէյլէ տուրսուն , օգուր իքէն եօյլէ պիր զաթ իսմինէ թէսատիֆ իտէճէքսինիզ քի , միւտուէթի էօմրինիւզտէ գաթան խաթըրը-նըզտան չըգարմամայա սայ ու տիգգաթ իթմէնիզ րէվա տըր , վէ պու բարչալարը այրըպ պուլմագ-տան իսէ եէկնանէ մագսատիմ , անճագ շու նիյէ-թիմտէն իպարէթ պուլունմուշ տուր ։

— Ա՛հ, նէ գատար պիւյիք պիր տէվլէթ ու սէա-

տէր տիր պու . . . բէտէրի աղիղիմիզին խուխու-
թու տէսմինի (էվնաղըսը) օգուտլա նայիլէ օլ-
մագ, հէման պիղդամ քէնտի քէլամընը կիւշ
իմմաք կիպի տիր տէսէմ ճայիլ տիր – տէր Իօզ,
— Նէվվէթ, զանն իտէրսին քի, բէտէրիմիզ շիմ-
տի պուրատա նանըմընդատա տըր – տէր պլանշ, ,,

Պու արատա կէնճ գրդւար, իչիիչագը շէտիա
իւզրէ, Տակօպէրին ճիպինտէն շըգարմըշ պու-
լունտուղու քնաղըտլարը ալմագ իչին իքիսի պիր-
տէն էլլէրինի ուղատը վէրիրլէր։ Ա՛է պատէհու
քնաղըտլարը ալտրգլարընտա, վագիմը վահիտե
(հէման պիր վագիտա) վագը պիր հարէքէմի բիւր
լէմաճիմ վէ պիր Թարղը բիգգամ – էնկիզ վէ
հէմտե սիւքիւթ իւզրէ, պիլ միւնավէպե (նէօ-
պէթ իլէ), բէտէրլերի Թահրիրաթըն պիմիտա-
զիմ ու իհթիրամ Թէլսիմ իտէրլէր (էօրէրլէր)։

"Նէվտալարըմ, շիմտի սիզ պու քնաղըտլարըն
ասնունու օգուտուղունուզտա, շու սիզին Կտար-
րիել տէտիկինիզ . . . պէքճի մէլէյինիզ հագդըն-
տա, նէ՞ սէպէպե Մէպնի Թէաճճիւպ իմմիշ օլ-
տուղումու անլայտագսընըզ։ Ամի, օգույու-
նուղ . . . օգույունուզ . . ." տէր Տակօպէր, էօր-
սիւզլերին իւզերինտե պիր էսէրի Թէհայիւր միւ-
շահէտե իտէրէք։ — Նայընըզ շունու տահի սի-
զե պէյան իմմէլիյիմ տիր քի, ժէնէրալ պու
քնաղըտլարը Համտըղը վագիմ, պիրզ կէմիրէն
մէրգումի սէյյահա (Համճու) տահա բասի կէլմիշ
տէյիւիմիշ տիր։ ,,

Իօզ, քնաղըտլարը ալըպ, նամահընը իչինտե
օթուրարագ, հէյճանը տիլ վէ պիր սատայի տիլ-
արա իւզրէ օգումայա պաշլար։

Ճալ պու քի Պլանշ, պաշընը գըղ գարնտաշը-
նըն ումուղունա տայանմըշ օլտուղու Հալտե, տիգ-
գամը Թամմէ իւզրէ, Թահրիրաթը մէղպուրէյի
կէօղտէն կէչիրմէքտե իլէն, տոտագլարընտա զու-
Համա կէլէն պիր Հարէքէմի խաֆիֆէյէ նագար
օլունտուգտա, մէրգումէնին տահի վէճտանէն
(ֆիլիրինտէն) օգումագտե պուլունտուղու անլա-
շըլմագտե պուլունուր։

ՄԷՔԻՋՆՃԻ ՓԸՍԼ

ԾԷՆԷՐԱԼ ՍԻՄՕՆՈՒՆ ՃԷՐԻՏԻՍՈՒՆՑԻՆ ՊԻՐ ՃԻՒՋԻՆԻՆ ՍՈՒՐԻԵԹԻ

Ն՛վ պաղտրըճա, ասըգա
Էֆեզիւ լեյլ, 20 փետր 1830

" . . . . . Ճինտիսմանըն պիր քէօշէսինտե,
" մէթրուտ (սիւրիւլիշ) ու սէրսէրի իւլ Հալ
" պիր էօմր կէչիրմէքտե պուլունտուղում Թագ-
" տիրտե, շու ճէրիտէյի ահվալիմ սահիֆէլէրին-
" նի արթըրարգճա, ա՛հ, պէնիմ ճան պէրա-
" պէրիմ Նէվամ, քիմ պիլիր, պէլքի օնլարը օ-
" գումագըղըն տախի գրամէթ օլամայաճագտը,
" այնի վագիտա, գալպիտե Թամիլը վէ զամին-
" կիվ պիր տուղղու Հիսս իմմէքտէյիմ, չիւնքի,
" պիր Թարաֆտան պու Թահրիւաթըմ, կէրչի
" սէնինլէ գօնուշույօրում կիպի պէնի Թէսէլլի
" իմմէքտէտիր, Հալ պու քի տիկեր Թարաֆ-
" տան, Հիւանի ճէմաղինտէն մահրում գալմագ-
" տե օլտուղում էճիլտէն, Հասրէթի գալպիյէմ
" տահա զիյատե քէսպի շիտաէթի իմմէքտէ տիր,
" Ա՛գըպէթքար, էկեր պու սահիֆէլէր էլինէ
" կէչէրտե օգուր իսէն, Թէլասը էօմրիւմիւ շիմ-
" տի պույիս օլմուշ օլտուգտան պաշգա, պէլքի
" պիր կիշն սէնի . . . վէ էվէտտըմը, չիւնքի նա-
" շամագտա տըր զանն իտէրիմ, էջյլէ տէյիրլ մի,
" կէօրէպիլմէք իգպալինէ նայիլիյէթիմի տահի
" պույիս օլաճագ պիր ճիվանը բիւր շէճաաթըն
" իսմին կէօրտիւրտե, Թապիաթիյլե, սէնին օլ
" գալպի ալի Հիմմէթին գան իլե տօլարագ, տա-
" Հա զիյատե էնիւի սինէնի (Թիւրքէ վարմասը)
" մուճիպ օլաճագ տըր։ Նէվտատըրըզ պէր Հայաթ
" տըր, տէյիրլ մի. պէնճէ պէն պու էմէլ ու ի-
" թիգատտա պուլունմալըյըմ, պիշիրե դէվճէմ,
" էկեր շու էվէտտըմըզ տահի օլմասա իսի, էջյլէ
" պիր տէհշէթէնէրմա սիւրկիւնտե . . . ա՛ճէպա
" նիճէ օլաճագտը Համին։ Ա՛հ, պիղմի օլ սէվկիլիր
" մէլէյիմիզ էվէտտըմըզդ, շիմտիյե գատար օն տէօրթ
" նաշընտա օլմուշ օլմայտրտը . . . Նայընըզ տըր,
" աճէպա սանա պէնդէր մի, էլպէթթէ պէնդէր,
" էջյլէ տէյիրլ մի, կէօղլէրի սէնին կէօղլէրին կի-
" պի, իրի, կիւղել վէ մահ օլսա կէրէք . . . Ա՛հ,
" նէ գատար սէլիպիլ ադ (ագըզ բէրիշան) պու-
" լունմագտէյիմ . . . Նէյէ՞ տէֆթալար, պու ու-
" զուն ճէրիտէմտե, հէման պիր պուտալա կիպի,
" պիլա տիդդամ, շու ճէվապընը վէրէմէյէճէկին
" պիր սիւալի Թէքէրրիւր իլլէտիմ . . . Ա՛ճ քիմ
" պիլիր, գա՛շ տէֆա տահա . . . Թէքէրրիւր իմ-
" մէ՛յէ մէճպուր օլաճաղըմ տըր . . . Նամի, էվ-
" լատըմըղա, շու գուլաղա պիրազ գապաճա կէ-
" լէն Ա՛ալմա իսմինի Թէլաֆֆուզ իմմէյի էջ-
" րէտճէքսին, էջյլէ տէյիրլ մի ։ ,,

Իօզ կէօղլերի նաշարմըշ օլտուղու Հալտե, օ-
գումայը քէսէրէք,

,, Ա՛ալմա՛ մը ,, տէտիքտե, Պլանշ տահի քէնտի
Թարաֆընտան, մէրգումէնին շուրիշի տիլինէ (նիւ-
րէք սըգրընթըսը) հիսսէմինտա օլարագ,

— Ա՛ալմա՛, ածայիպ, պիլ պու իսմի տալա ու-
նուԹմամալըյըղ ,, տէր ։

— Նէվվէթ, էվէտտալարըմ, Հագդընըղ վար, իսմի
մէզպուրու ունուԹմամալըսընըղ, զիրա, զանն ի-
տէրիմ քի, տահա քէնտիսի կէնճ, ֆէգամի, զա-
յէԹէյէ մէշհուր պիր ճէնքճինին իսմի օլմալը տըր ։
Նէյ պէնիմ Իօզճըղաղըմ, տէվամ էմ օգումա-
նա՛ պագալըմ, տէտիքտե Տակօպէր, մէրգումի
Թէքրարէն օգումագե պաշլար ։

— ,,ՆէյԹէ պէնիմ բուհում Նէվամ, նասըլ քի
էվվէլքի սահիֆէլէրտե գիբրինի կէչմիշիմ տիր ։
մահը Հալտեն անճագ իքի կիւն, Հագդըմընը

,, բեք իգպալը օլմուշ տուր , շէօյլէ քի , պէնիմ
,, ամիդ տօսթում Հինա հիւքմտարրնըն ասաքի-
,, րի , Ալվօսպա ուսուլ ու նիզամը իւզրէ , բէք ա-
,, լնա Թալիմ ու Թէրպիյէ Թահսիլ Իմիշ օլ-
,, տուգլարընտան , Հարբէյէի աճիպէյէրի սայէսին-
,, տէ , Ինկիլիզլերի օլ մէրհէպէ միւնհէզիմ ու
,, բէրիշան իլէտիք քի , Հագգ ու Հագգանիյյէ-
,, Թի բայմալ պիրլէ , պիր միգտարրընը զաստ ու
,, զապթ Իմիշ օլտուգլարը շէօյլէ տուրսուն , պիր
,, Թարաֆտան տախի պիյա բահմ խարապ ու
,, պէրպատ Իմիշկէ տէվամ Իմիդրէյէրի , շինքի
,, պուրատա Ինկիլիզլէր իշին գավզա տիմիք , խի-
,, յանէթ , քէշֆա քէշֆ (գրըմագ) վէ նազմա
,, տիմիք տիր , շու սէֆիլ ու պէտպախթ մէմալիքի
,, Թէրբ Իմիշկէ մէճպուր իլէտիք : Հաֆիմա ,
,, պու սապահ , բէք չօգ զահմէթ ու մէշագգաթ
,, իւզրէ , գայալըդլար վէ տաղլար աշտրգտան սօն-
,, րա , պիղիմ չարդաճըլարտան ալտրդրմըդ խա-
,, պէրլէրէ նազարէն . տիւշմէն օրտուսունա ար-
,, գատան իմտատ նէմիշմէքտէ , վէ նէնիտէն էմ-
,, րի Թէարրուզէ (տիւշմէնին իւզերինէ կիմմէք)
,, Հաղըրլանմագտէ օլուպ , վէ պիղտէն իսէ , ան-
,, ճագ պիր գաչ սահաթլըգ մէսաֆէտէ պուլուն-
,, մագտէ իմիշլէր . իմտի , տիմիք տիր քի , պէհ-
,, մէհալ չաթրըշըպ վուրուշմամըդ լազըմ կէլէ-
,, ճէք , վէ պէնիմ խէյլտասը րուհում օլան պէհա-
,, տրը տէվլիգանլընըն բէտէրի աթիդ տօսթում
,, Հինա հիւքմտարը իսէ , Թանի մէրքէզի աթէհէ
,, գատար սալմագ իւզրէ միւնհազըր պուլունմագ-
,, տէ իտի : Հագրգաթէհէն սահաթ իչէ տօղրու
,, գավզա պաշտնտը , վէ զայէթ իւլ զայֆ չէտիտ
,, վէ գանը պիր գավզա օլտու : Պիր արալըգ
,, պիղիմ ասաքիր իւզէրինտէ , Թէրէտտիւտի
,, բհյ միւշահէտէ իչլէտիկիմտէն , շինքի տիւշ-
,, մէն ասկէրի սայրտա պիղիմքինտէն բէք չօգ զի-
,, յատէ պուլունտուգտան պաշգա , տահա գավ-
,, զայա տախի կիրիպ նօրմալմազը , իլլա կիւճ ու
,, գուվվէթլէրի նէրինտէ իտի , պիղիմ պիր ճիւ-
,, զի միգտար սիւարի մուհաֆըզ ասկէրինին էօ-
,, նիւնէ կէչէրէք սավաշէրէյի իչլէտիմ :
,, Անդրգում Իմիշկար Հինա հիւքմտարը մէր-
,, քէզտէ պուլունուպ , գահրամանլըգա չայան
,, սուբէյտէ չէճաաթ ու ճիւրաթ իւզրէ վուրուշ-
,, մագտէ օլտուղու Թագտիրտէ , եվէտը Ա՛ֆ-
,, իսէ , հէնուզ օն սէքիզ նաշընա գատէմ պաս-
,, մըշ օլտուղու Հալտէ , Թըպգը բէտէրի կիպի
,, իլՀարը շէճաաթ իտէրէք , նանըմտան այրըլմազ
,, իտի . պիր տէ գավզանըն էն շիտտէթլի հէն-
,, կամընտա , աթըմ վուրուլուպ էօլտիկինտէն ,
,, իբթիղ պիրլէրտէ , գըյըսըդրա կիմմէքտէ օլտու-
,, ղումուզ պիր տէրէնին իչինէ նուվարլանը վէր-
,, տիք , Հաթիմա պէն պիլՀամագաթ աթըմընն ալ-
,, Թընտա գալմայա մէճպուր օլտուղումտան , պիր
,, ոյլուղում տախի գըրըլըը գըյաս իչլէտիմ . . . ,,

,, Ովէվալը բէտէրիմ — տէր Պլանշ ,

— Իգպալըմընդտան , պէրէքբատի վէրսին Ա՛ֆ-մայ-
քի . . . կէօրիյօրմուսուն Յակօպէր , պու տէ-
ֆա տախի բէտէրիմիզ Թէհլիքէտէն գուրԹուլմուշ
տուր , աման պէնիմտէ իչի Տրդիզ իտէյիմ շու
խամի — տէվլէտէն սօնրա Ալօզ , ճէրիտէյի գրա-
աֆա տէվամ իտէր :

— « Ինկիլիզլէր պէնի էօլտիւրտիւքտէն սօնրա (պու
,, իմիգատ պէնիմ իչլին բէք տիկնիւազ տըր) , բէք
,, գօլայճա հիւքմտարրըն ասաքիրի հագգընտան կէ-
,, լէպիլէճէքտիլէր , Հաթիմա , պիր սիբահի (1) զա-
,, պիմի վէ պէշ նէֆէր տախի պաշը պօղուգ աս-
,, կէրի , նամէրա վէ վահշի Հայտուտլար , պէնի
,, տէրէնին իչինտէ նուվարլանմըշ կէօրտիւքլէրին-
,, տէ , Հէլաքիմ նիյէմիչլէ իւզէրիմէ իշնիշիւ-
,, լէր . . . Հալ պու քի , պիղիմ տաղնսմանը-
,, լըլար , աթէշ վէ տիւման օրմտասընտա վէ շիտ-
,, տէթմի զայրէթլէրի արասընտա , պէնիմ տիւշ-
,, տիւկիւմտէն պի խապէր պուլունմուշտար իտիյ-
,, սէտէ , Ա՛ֆ-մայ տահա նանըմտան այրըլմատըդընը-
,, տան , Հէման պէնի գուրԹարմագ նիյէմիչլէ
,, քէնտիյի տէրէյէ աթըպ , պիր ճէսարէթմի փիւր
,, պէրուտէմ իւզրէ , չինքի աղըզը վէ տօլմուշ
,, Հաղըր պուլունան գարապինասը յօա , զապթմիչ
,, վուրտուղու պիրլէ , պուլունտուղու նէրէ նայ-
,, տրգտան , վէ սիւնկիւ ուճաչյա սօղ էլիմի տէմիշ
,, օլան պիր պաշը պօղուդուն պիր գօլուն , գըր-
,, տրգտան սօնրա , փէնշէյի Թէհլիքէտէն , ճանը-
,, մը խէյաս իտէր , լաքին , նա՞ պէնիմ րուհում
,, Ալվամ , էլիմին նարասը Հագգընտա ասյա մէ-
,, րագ Իմիմ յէսին . դիրա , հիշ նէ , ինտէն պիր շէյ
,, . . . պիրագ պէրէլէնմիշ տիր . . . »

« Նարալանմըշ . . . նի՞նէ մի նարալանմըշ , ա-
մա՞ն Ալլահ — տէր Պլանշ էլլէրինի պիր պիրի-
նէ պաղայրպ , վէ Ալօզուն օգումասընը քէսէրէք :
— Ամին օլունուզ , էսէֆ Իմիմ յինիվ , աղըր պիր
շէյ օլմայրպ , անճագ պիր պէրէ օլմալըսըր , նա-
սըլ քի պիղտաթ ժէնէրալ տախի էօյլէ սէօյլէ-
միշ տիր , շինքի էկէր աղըրճա վէ քէնտիյի գավ-
զատան մէն իտէպիլիր պիր նարա օլմուշ օլա ի-
տի , էօյլէ պէէրէ իսմի վէրմէյիպ , իլլա տիկէր տէ-
ֆալար միսիլու , պէյ-ը էսմինի վէրիր իտի
. . . Ալօյլէ նէնիտէն նէնիյէ իսիմլէր իճատ Իմիմքա-
տէ , քէնտույէ մախտուստուր ,, տէր Յակօպէր :

Ալօզ կէօզլէրինի սիլէրէք նինէ օգումազա պաշ-
լար :

,, — Ա՛ֆ-մայ պէնիմ նարալանմըշ օլտուղումու
,, կէօրտիւքտէ , գարապինասընն ամիդ գահրաման-
,, լար Թօրուղու մագամընտա գուլլանարագ , պա-
,, շը պօղուգլարը գօվուպ տարմատաղընն իտէր
,, իսէտէ , մէզքիւր տէրէնին գըյըսընը գարաթ-
,, մագտա օլան հէզարանլար (պիր նէվի գամըշ)
,, արասընտա սագլանմըշ պուլունան պիր տիշ-
,, մէն ասկէրի , Թիւֆէնկինին տէմիրինի ուսուլ Իտ-
,, լէ Իբի տաշ արասընա գօյտուղու վէ աթէհզէ-
,, տիյի պիրլէ , հէման մէրգումա չաղըրարագ , քէյ-
,, ֆիյէթի հալի խապէր վէրմէյէ գալըր գալմագ
,, . . . գուրշունու Ա՛ֆ-մայընդ կէօքսիւնէ նէրլէշ-

(1) Ինկիլիզէր Հինտտէ պուլունան նէրլի ասկէր-
լէրինէ ՝էֆ-մայ խամի վէրիրլէր :

,, տիրի վերիր ։ Պիտարէ վուրուլտուղուն հիտա իմ-
,, տիկինտե , քենտուչէ բաղմէն պիր գաչ ատըմ
,, կերի կերի չէքիլիր , վե պիր տիղի իւսթիւնէ
,, տիւշէր իսէտե , տայիմա քենտուչի սըզը թու-
,, թարագ , պէնիմ վիճուտիմի , գալէ կիպի քէն-
,, տի վիճուտիլէ սիրեր իմմէչէ չալըշմագտե
,, պուլունուր ։ ։ Ա՛րմըզ օլ արատե պէնիմ նէ՛
,, մերթեպէչէրտե ղաղապա կէլմիշ օլտուղումու
,, սէն ֆէհմ իսէպիլիրսին , լաքին չի՛ փայիտէր ,
,, ույլուղումտա տույտուղում օլ շիտատէմլի ածը
,, վե սըզը , հեր պիր ճէհտ ու ղայրէթիմէ մանի
,, օլուր ։ Ա՛իհայէթ իւլ էմր , թապ ու գուարէթ-
,, տէն տիւշմիւշ , վե սիլահսըզ գալմըշ օլտու-
,, ղում Հալտե , շու իրի թարաֆտա պիր տերե-
,, ճէտե գուվվէթի պուլունմայան չաթը շմայը , չէնա
,, տատըգա սէյր ու թէմաշա իմմէրտե պուլու-
,, նուրում ։

,, Ա՛ալմատան բէր չօղ գանլար ադըդ կիթմէր-
,, տե օլտուղունտան , գօլլարընըն գուվվէթի քէ-
,, սիլմէրտե իքէն , պիրտե էօթէտէն պիր նէֆեր
,, պուլը դուլ-ֆ չըգարագ , լիսանէն սայիրլերի թահ-
,, բէր իմտիկի շէքյէ տուրսուն , պէլինտէն ղայէթ
,, իրի վե աղըր պիր նէվի պըշագ շեղերէր , պիչա-
,, բէնին պաշընը պիր վուրուշտա չըգարմագ սու-
,, յի գաստընտա կէզեր իսէտե , պու հէնկամ-
,, տե պիզիմ ճէպէլիլէրտէն օն իքի քիշի , մու-
,, հարեպէնին հարեքէթի իգթիդասընտան ճէլդ
,, օլունարագ իւսթէ կէլերէք , Ա՛ալմայը գուր-
,, թարտըգտան պաշգա , պէնի տախի խէլաս իմ-
,, տիքլերինտէն , պիր չարնէք սօնրա թէքրարէն
,, աթըմա պինմէյէ գատըր օլուրում ։ Նէվմի
,, մէզպուրտե բէր չօգ ատամ զայդ իտեր իսէքտե ,
,, կինէ ղալէպտե պիզիմ թարաֆտա գալմըշ օլուր ։
,, Հ՛իմմի նարըն , նա եէնիդ վե նատա նէնի-
,, լէճէկիմիզ պէլլի օլաճագ տըր ։ չիւնքի , Ինկի-
,, լիզ օրտուսունուն աթէչլերի պուրատան կէօ-
,, բիւնմէքտե , նանի բէք նագրնտա պուլունտուգ-
,, լարընտան , նէնիտէն չաթըշմայա մէճպուր օ-
,, լաճաղըմըզ շիւբհէսիզ պուլունմագտե տիր ։

,, Ինշթէ պէնիմ , նա բագդ իւլ գալդ Ինմամ ,
,, էօմրիմմիւ մերգուում տէլիգանլըյա պու ճիհէթլէ
,, պօրճլու պուլունմագտայըմ ։ Ամմա օլսուն քի ,
,, մերգումուն նարասը ասլա գօրգուլաճագ պիր
,, Հալտե տէյիլ տիր ։ չիւնքի եէտիկի գուրշուն
,, եօլունտան սարարագ , նան քէմիքլերի պէյունտա
,, սիվիշմիշ կիթմիշ տիր ։

Տ՛ակօպէր պուրաճըգտա ,

,, Հ՛ու պէհատրը տէլիգանլը տախի ժէնէրալ
կիպի , պէլքի քենտի նարասընը պէյդ նոր թէս-
միյէ խտճէք տիր՚՚ տէր ։

Ի՛օղ թէքրարէն օգուտայա պաշլայարագ ,

,,Հ՛իմտի նա բուհուտ Ինմամ , հիչ տէյիլ իսէ
,, շու հիքեայէմի օգույարագ , մերգում բիւր շէ-
,, ճատաթ Ա՛ալմանըն , հէնուզ օն սէքիզ եաշընա
,, գատէմ պասմըշ պիր նէվճիվան օլտուղուն պիլ-
,, միշ օլան սէզա տըր ։ Նալընըշ պիր գաչ քէ-
,, լամըա , մերգումուն նէ՛ գատար ասըլզատե վե պէ-
հատրը օլտուղուն անլատա պիլմիյէմ , շէյլէ բի ,
քենտի մէմլէքէթլէրի տաէմի իգթիդասընճա , պազը
տէֆա , պազը ղէվամա լագապլար վերտիքլերի
միսիլլու , մերգումէ տախի տատա ծնպէշ նաշըն-
տա իքէն , Ն՛էճէնէդ իսմինի վերմիշտէր տիր ։ Հա-
գրգաթէն գալմինտե վե բուհունտա ալճէհնագ-
լըզը տէրքնար օլմադին , բէք միհնասիպ պիր սը-
ֆթամի տըր պու ։ Ա՛աթթա , մէմլէքէթլէրինին տի-
կեր էճայիպ վե թէէսսիրլի պիր տաեմինէ մէպնի , շու
սրֆամըլա բէտէրինին տախի շերէֆի արթըրըլ-
մասը ճայիդ կէօրիւնմիւ կիհնտէն , մերգումուն բէ-
տէրի Ն՛էճէնէդ Ի՛ոդէրի թէսմիյէ օլունմագտա-
տըր ։ ֆէգաթ , պէնճէ , վե հագդը օլարագ , մեր-
գում Ա՛ոֆֆիսիէրլէրը չաղըրնտա տահա զի-
յատե միհնասիպ վե ճայիդ տիր , չիւնքի , մեր-
գում Ա՛ինտի իսթիյար , էսկի զէմանի գահրա-
մանլարընտան էն զիյատե հագգանիյյէթե բիա-
յէթ իտէնլերին , վե քենտի իսթիգլալիյյէթի ու
սերպեսթիյէթլէրինի թէքէպպիւր իւզէր հրֆզ ու
մուհաֆազա զայրէթինտե կէզենլերին , պիր ճան-
լը գալըպը տայը լտա սէզատըր ։ զիրա մերգում օլ
թարաֆլարտա պուլունան տայիր պիչարե հիւքմ-
տարլար միսիլլու , Հանալըզը գապուլ իլե , Ինկի-
լիզլերին տէհշէթէնկիզ տէսթօթլուգլարը (1) նեզ-
տինտե պոյուն էյիպ , վե գուվվէթլէրինին թէս-
լիմ օլարագ , քենտի հիւքմտարլըզըը թէրբ իմ-
մէր բազարլըզընա կիրիշմէյի ասլա իրթիքապ
իմմէմիշ տիր ։ — Ի՛վվէթ , մերգում շու Հանալը-
զը ասլա գապուլ իմմէմիշտիր ։ — Ն՛ե՛ էնդի
հա՛ֆֆո՛ֆտա՛ էճմինլեն հըֆզը՛ վէյֆայէ ինմէլի-
յե՛մ , վէ նոտա ըզ՛տօզը՛դ պէօյէ՛ֆ՛ը օլտա՛ղում
տա՛ղլըտա ֆ՛ազըմըզ օլ՛ա՛ դիր մէզհե՛պ ինմէլի-
յէյի՛ , տէն պաշգա , հիչ պիր լագըրտըլայը լիսանընտա
էզպէր իմմէմիշ տիր ։ Մ՛երգումուն պու քէլամ-
լարը , էօյլէ պիր գուրու լաֆ ու կիւզաֆտան ի-
պարէթ օլմայուգ , իլա գալպէն սէօյլէմէքտէ-
տիր ։ չիւնքի հուգուգ վե հագգանիյյէթ նէ իս-
տուկին բէք ալնա պիլմէքտէտիր ։ Պէն մերգում
— ,, Ույի էմմա , նա գավզատա նէնիլիր իսէն ,,
տէտիկիմտե , մերգում տախի—Տ՛օ՛ընո՛տ , նէյէ մե-
նէն ֆ՛ըրէշը՛ն պէրէֆ՛ էշֆ՛ըֆ՛ֆ՛ , նե՛ ըզ՛ը՛ զ՛ո՛ նո՛մո՛տ
մո՛ղայէր հո՛րե՛ֆ՛էրին ֆ՛ո՛պո՛լէֆ՛ֆ՛ե՛ֆ՛ն՛ , վե նե՛՛պո՛ տի՛ո՛
շէ՛ֆ՛ո՛ էօշֆ՛ե՛ֆ՛ն՛ , —տէյէճէէք օլա , սէն նէ՛ տէրսին
տէյի , ճէվապ օլարագ , պանա սիւալ իմմիշ տիր ։
Ինշթէ , թա օլ կիւնտէն պաշլայարագ , մեր-
գումուն նէ՛ ախլագը համիտէյէ սահիպ պիր
զաթ օլտուղուն անլատըրըմտան , ճան ու տիլ-
տէն , վե հէմտե հեր վագըթի , գուվվէթլույէ
գարշը զայիֆին տաէլասընը վերիպայէ իմմէք մու-
գատտես էսասընա , ահտ ու նիյէթի իյլէտիմ ։

(1) Տէհսթօթլուգ յուղէթինէ էսկի վագթտա հեր նէ գատար , Ա՛բիսսօթ նամ Եունան ֆէյլէսօֆու պաշգա պիր մանևա վերմիշ իսէտ ։ նինէ մերգումուն վերտիկի մանտըն էսասընա մուվաֆֆագ պուլունարագ , շիմտի-լէրտէ , տէսթօթլուգ տիմքլէ , ասլա գանուն վե կհա-լինին բէյ՛ ու հուգուգունա բիպայէթ օլունմայարագ , քենտի իսթէհկինի քէյֆինճէ իշրա իսէն պիր հիւքմտարըն հիւքիւմէթի անլաշըլմագտա տըր ։

,, — Նա՛ Նչվամ՝ իշմէ կէօրիւյօրսուն քի՝
,, Ա՛ալմա լբաէրի կիպի պիր զաթա լայըգ եվ-
,, լատ պուլունմագաե իտուկին իսպամի իմմէք-
,, տե տիր ։ Ա՛էրգում Հինտ նէվճիվանը՝ օվ
,, մէրմէպե ազամէթ սու գահրամանլըգ իշկար
,, իմմէքտե տիր քի՝ քէնտի մէմլէքէթինին ասկեր-
,, լէրի ատէթլէրի իւզրէ՝ զաթէն ումուզսըզը՝ գօվ-
,, լարը վէ կէօրվէրի ազըգ կէզմէրտե իլքէն՝ գավզա
,, վագիլարընտա արգալարընա պիր գալըն Հարմա-
,, նի ամտրգլարը Հալտե՝ Մէրգում պիլաքս պաղրը
,, ազըգ օլարագ՝ Լէօնիտաս վագիթի Նունան տէլի-
,, գանլըլարը միսիլու՝ Մէյտանը մուհարեպէյէ
,, քէնտույի սալմագտե տիր ։ Մէրգումուն շու մէր-
,, թէպե ճէսարէթ ու ճիւրաթլընը կէօրտիւքճէ՝
,, բէք չօգ տէֆա գիբրինի կէշմիշ օլուպ՝ վէ էն
,, թէհլիքէլի Համլէլէրտե՝ վէ ելինտե իսկ՝ նա-
,, լընըգ պիր գըրպաճը պուլունարագ պաշըմըզտա
,, պուլունտուղուն Եիւզ տէֆա կէօրմիւշ օլտու-
,, զում՝ օլ Նաբօլի գրալը (1) խամթըրմա կէշմէք-
,, տե տիր ,, ։

Տակօպէր Թօզուն օգումասըն քէսէրէք՝ շու աթիտէքի քէլամլըրը սէօյլէր ։

,, Իշմէ պու տախի Իմիէրաթօրուն՝ նասըլ քի սիզէ սէօյլէմիշտիմ տիր՝ պիր թագրմլարըն՝ գրալիյէթի քիւրսիսի նալընըզ քէնտիլէրէ խաստ օլմուշ տուր՝ էհալի պէյինինտէն՝ հիչ պիր էհլի տիրայէթ վէ սահիպ լի յագամըն միգտարի գէրրէ հագգ ու սէլահիյէթի Եօգ տուր իմիգատամը պամըլէսինտե պուլունանլարա գարշը՝ էհալինին հուգուգուն անլատարագ՝ գրալլար իլէ էյլէնմէք նիյէթիյլէ՝ քիւրսիյի գրալիյէթէ թէրքի գըլ-
տըզը զամլարտան պիրիսի օլմուշ տուր ։ Պէն պիր կիւն՝ մէրգում միւթէհհիվլիր Նաբօլի գը-
րալընըն՝ էսիր տիւշմիւշ պիր Իրուսիալը զա-
պիթինին նիւզուհնէ պիր գըրպաճ վազտուղուն կէօրտիւմ՝ մէրգումուն նիւզհիւ օլ մէրթէպէ գա-
նատը՝ գարարտը վէ մնրարտը քի՝ պիչարէ զա-
զապա կէլէրէք՝ վէ քիւֆրլէր իտէրէք ,,պու Հա-
գարէթ պէնիմ իչին էօլիւմտէն պէտթէր տիր՝
էկէր պիր գըրըճատա տիւշիւպ էօլսէյտիմ՝ պուննան
չո՞գ իչիյտի . . . ,, տէտի ։ Պիչարէնին Հագ-
գը վար իտի՝ զիրա էօ՞յլէ Նլլահ՚ըն զաղապը
բիւր հիտտէթ պիր ատէմ օլմազ իտի . . . Մէր-
գում իչին պաշգա պիր մէրագ վէ արզու պու-
լունմայուպ՝ անճագ պիւթիւն արզուսու թօբլա-
րըն իւսթիւնէ գօշուպ էէօրիւմէք իտի՝ շէյլէ
քի՝ պիր թօփ սէսի իշիթտիկի անտէ՝ կիւյա քէն-
տի ատընը չաղըրըյօրլարտա՝ իշմէ պու-բու-բայ
. . . տէյէրէք գօշույօր կիպի՝ գօշար իտի ։ Նչվ-
լատլարըմ՝ մէրգում Հագգընտա պու գատար ու-
զուն սէօյլէմէքտէն միւրատըմ շու տուր քի՝ ճէ-
սարէթ ու շէճաաթտա բէտէրինիզէ միշապիհ
(պինգէր) պուլունտուղունտան՝ զանն իտէրսին քի՝
Հէր վագըթի շէյլէ սէօյլէմէք իսթէր իտի՝ ,, նա՛
ժէնէրալ Սիմոն վէ նա՛տա պէնիմ նարըզ բէ-
րիշան իտէմէտիկիմիզ ասկեր գալէատընը (1)՝
պաշգա Հիչ պիր քէսին նարապիլմէսի միւմքին
տէյիր՚ տիր ։ ,,

Թօզ օգումայա տէվամ իտէր ։

,, — Տիգգաթ ու ֆարգ իմտիկիմէ նազարէն՝
Ա՛ալմա իւզէրինտէ՝ սինինի սաղիր լինէ (նազ քիւ-
շիբլիւյիւ) նիսպէթլէյէ՝ ֆիքրինճէ պիր նէվի տէ-
րին մանէնիւելա նէօպէթի Հիւքմ իմմէքտե ի-
տի ։ Հաթթա՝ պազը քէրրե՝ բէտէրիյլէ քէնտի
պէյինինտե՝ պիր էճայիպ սուրէթտե կէօզ իշա-
րէթլէրի . . . կէչտիկին կէօրիւպ ֆէնմ իտէպիլ-
միշիմ տիր ։ Պէյինիմիզտե վագը օլան շու գատար
ալագայի տէրուննա բաշմէն՝ զանն իտէրիմ քի՝
իքիսի տախի պէնտէն՝ ֆամիլիասճա էսէֆէնկիզ
պիր սըրը սէթը իմմէքտե տիրէր՝ վէ շու խու-
սուստա իսէ՝ իքիսինին տախի բէք չօգ տէֆա ա-
զըզլարընտան գաէրտրգլարը պազը քէլամլարը
միւթալաա պիրլէ՝ իսքնաթի օլապիլմիշիմ տիր ։
պէյինէրինտե վագը օլան զարայիպտէն պիր Հալ
օլմալը իսէտե՝ զաթէն քէնտի թէսավվուրլարը
տայիմա խէյալի վէ Հատտէն զիյատե պուլուն-
մազին՝ իմիգատլարընճա՝ տայիրէյի ազլ ու թա-
պաթտան խարիճ պիր շէյ կիպի գըյաս օլուն-
մագտե օլմալը տըր ։ Պու ճիւմլէ՝ սէն պիլիրսին
աղիզէմ քի՝ պէն Ֆրանսա օրտուսունտա կէօր-
տիւկիւմ գաղէյէի զարիպէտէն պէրու՝ անընը-
քի Հալևա մանասընը վէրէմմէքտէյիմ ։ ։ ։ պաշ-
գալարընըն խիֆֆէթի իմիմատը (Հէր շէյէ գօ-
լայճա ինանմագ) իւզէրինէ ։ ։ ։ կիւլմէքտէն թա-
պաթիյլէ վազ կէչմէյէ մէճպուր օլմուշտուզ
տուր ։ ,,

Տակօպէր պուրաճրգտա՝

,, Նէտէրինիզ պու պահսըլլա՝ շու գավզա-
տա թօբուն էօնիւնէ տիքիլէրէք քէնտինի խէյաս
իտէն ատէմին գաղիյէսինի անլամագ խսթէր
. . . ,, տէր ։

(1) Իլի Հարպճա՝ ասաքիրին մէյտանը մուհարեպէտե
եան եանա տիվար կիպի պիր գաչ թարաֆը տիզլիմէ-
սինէ ֆալ- թապիր օլունուր զանն էտէրիզ։

(1) Նաբօլի գրալը տիմքէլէ՝ Խօճէն - Սիւ պուրատա
մէշհուր Միւրատ գրալը անլամմագ խսթէր ։ շէյլէ քի՝
մէրգում կէօնիւլլիւ ասկերլէրտեն պիրիսի օլուպ՝ քէն-
տի լիյագամէքլյա ֆրանսանըն պիւյիւք ճիւմհուրիյ-
եէթի վագթինտե ժէնէրալլըգ բիւմպէօնիէ գատար նա-
յիպ օլուպ՝ Պօնապարթէ իլէ պէրապէր Մըսըրա կիմ-
միշ՝ վէ էհտամլար գավզալարընտա վէ թապուր տաղն-
տա պէհտաղլըգտա պիրինճի օլտուգտան պաշգա՝ Ա՛ք-
քա հիճճումանտա տախի պիրինճի այլարտընճան՝
1800 տէ Պօնապարթէնին Գաթօլինա նամ գըզ գարըն-
տաշըլյա էվլէնմիշ՝ վէ մէրգումուն Պաշ գօնսօլլուգ
տէվրինտե պէրապէր Իմթալատա պուլունմուշ՝ վէ բէք
չօգ իշլինէ եարամըշ տըր ։ Մէշհուր Օսմէնլիյշ՝ Իէնա
վէ սայիրէ ֆիւթուհաթլարընտա Ֆամիհիլէրտեն պի-
րիսի օլմուշ՝ վէ 1808 տէ Նաբօլիյէ գրալ նասպ օ-
լունմուշ՝ վէ էհալիյէտե քէնտուսի սեվհիրիշ տիր ։
Ֆէգաթ՝ 1814 տէ խիյանէթի իրթիբլապ իլէ՝ Պօնա-
բարթէյէ տիւշմէն պուլունանլարըն Թարաֆընը Թու-
Թուպ՝ Հաթթա օնլար իլէ ագռը իմիֆէթիյլէ տախի
կիրիչաիյինտեն՝ նինէ օնլարըն մարիֆէթիյլէ գրա-
լիյէթտեն Թարտ օլունմուշ՝ վէ 1815 տէ՝ ճէզիրէն
նինէ գրալիյէթինի էլէ կէչիրմէք սեվտալարընտա կէզ-
տիկինտեն՝ էլէ կէչիրիլմիշ՝ մուհարեպէսինէ պագըլմըշ՝
վէ տիվանը Հարպտա գաթիլինէ իլմ օլունարագ՝ Գա-
լապրա գազասընտա՝ Խիզզ նամ չէհրտե՝ Թիւֆէնկէ
Թուրթուլմուշ տուր ։

Իօզ Թէքըրաբէն օգուտայա պաշտար։

„Ա՛յ սէն տախի, ես՞ պէնիմ բուհում Ի-
„վամ, շու սէնին զիյարեթինէ կէլէն կէնճ վէ
„հիւզէլ գաթընըն քէյֆիյէթինտէն պէրու քի,
„սէնին վալիտէն պուննան գըրդ սէնէ էվվել...
„քէնտի վալիտէսի խանէսինտէ ... կէօրմիշ
„խուսկին խոտաա խոբ իմիշ։„

Գուրաասընը օգուտուգտա, Թէաճճիպ իւզրէ էջքսիւզէր Տակօպէրին եիւզիւնէ պագարշար։

Ա՛յ մէրգում տախի,

„Գու քէյֆիյէթ հէր նէ խսէ, էվլատլարըմ վալիտէնիլ օղ պապտէ պանա հիշ պիր շէյ սէօյ-
լէմէմիշ տիր ... քէզալըք ժէնէրալ ... օղ սէպէպտէն սիպէ նէ՛ գաաար էճայիպ կէօրիւն-
մէքտէ իսէ, պանա՛ տախի օ գաաար էճայիպ կէօ-
րիւնմէքտէ տիր„ տէր։

Իօզ հէյճանը գալպ վէ Թէհհատիւսիւ միւ-
Թէզայիա (կիլիտիքճէ պիր պապտէ մէրագ արթ-
մասը) իւզրէ, Թէքրրաբէն օգուտայա պաշտար։

„— Լ՛աքին, պու ճիւմլէ, եա՛ պէնիմ սեվ-
„կիւլիւ Ի՛վամ, էքսէր տէփա սուրէթի զահիրէ-
„տէ զիյատէսիյլէ ատէթտէն խարիճ կէօրիւնէն
„շէյին, եա՛ պիր Թէսատիւֆ, եա՛ պիր միւ-
„շահէհէթ (պէնզէյիր) վէ եա՛տա պիր հա-
„րէքէթի զարիպէյի Թապիյէնէ իլէ անլաշըլըպ
„մէյտանէ շըգարըր կէօրիւլմիւշ տիւր։ Ջիւն-
„քի, մուճիպի իսթիղրապ օլան Հալլէր տայիմա,
„էվհամը այնիյէտէն (կէօզ կէօրիւնէն գօրգա-
„ճագ շէյլէր) վէ Թէսավվուրաթը (ֆիքրէ կէ-
„լէն խէյալաթ) գավի իլ Թէէսսիրատէն խպա-
„րէթ պուլունմադին, նիչէ տէֆալէր վագթ
„ու զէմանը նէթիճէտիւե, ֆէվգ էլ Թապիաթ
„(Թապիաթտան խարիճ) վէ պիրուտի էղՀատտի
„մէրտում (ինսանըն ագլընտան խարիճ) գըյաս
„օլուռան շէյլէրին, քեամիլէն Թապիաթը, վէ
„Թապիաթը պէշէրրիյէնին (ինսան Թապիաթը)
„տախիլինտէ պուլունտուղու անլաշըլմըշ տըր։
„Իմոի պինապէրին (պունուն կիպի), իշ պու
„ըւ-յէպտէն (հրաշք) ատտ իթտիկիմիշ նիչէ գա-
„զիյէթլէր տախի, պիր կիւն, էվվել ու ախըր
„անլաշըլըպ, ատի (պայաղը) պիր շէյ օլտուղու
„զահիրէ ջղմագտէ տիր։„

„Կէօրի՞յօրմուսունուզ էվլատլարըմ — պու տախի էվվէլինտէն զարայիպ նէվինտէն կէօրիւն-
մէքտէտիր ... վէ սոնունտա ... բէք աշէթլաը տըր քի ... լաքին պու ճիւմլէ, խայլի վագթ հէր-
քէս պունուն սէպէպտին տախի անլայամայաճագ տըր...„ տէր Տակօպէր։

— Ա՛տատքի բէտէրիմիշ էյլէ տէմիշ տիր, պի-
զիմտէ օլ իթթիֆաթտա օլմամըշ լաղըմ կէլիր, էյլէ շէյլէրէ Թէաճճիպ իթթէմէլիյիշ, էյլէ տէյի՞լմի հէմշիրեմ։

— Խսայր, շիւնքի, պիր կիւն տէյիլ իսէ տիկեր պիր կիւն զահիրե չղագճաղը միճէրրեպ իմիշ։„

Տակօպէր ճիւզիճէ Թէֆէքքիւրե տալըղտան սօնրա։

— Պա՛գընըղ էվլատլարըմ, շու պապտէ խաթրը-
մա պիր միսալ կէլտի, շէյլէ քի, մեսէլա սիղ իքինիշ օղ մէրԹէպէ պիրպիրինիգե պէնզէրսի-
նիշ քի, հէր կիւն սիպէ կէօրմէյէ ալըշմըշ օլ-
մայան պիր ատէմին, գա՛նզինիգե կէօրսէ, պիր պիրինիշ եէրինէ ԹուԹաճաղը աշէքնար տըր,
էջլէ տէյի՞լ մի ... Իմոի, սիպէն գըղդարըն-
տաշ վէ հէմտէ էքիշ օլտուղունուզու պիլմէյէն պիր քէսին, Հադգընըղտա զիյատէսիյլէ Թէաճ-
ճիպ իթմէյէ Հադգը եօ՞գտուտուր ...։

ՋաԹԹա սիպէն կիպի պիր չիֆԹ կիւզէլ մէ-
լէքլէրի կէօրմիշքաէ, շէյԹանէ տախի ինանաճաղը պի իշտիպահ տըր, տէյէպիլիրիմ" տէր։

— Ջագընն վար Տակօպէր, տահա պունա էմ-
սալ նիչէ միւշքիլլէր Հալը օլունտա պիլտէյէր ճա-
յիշ, վէ նասըլ քի բէտէրիմիշ տախի այնի բէյ-
տէ տիր։"

Իօզ աէֆատէն օգուտայա պաշտար։

„Ֆէգաթ, եա՛ պէնիմ բագդգ իլ գալպ (տույ-
„գուլու) Ի՛վամ, Ա՛լմանըն տամարլարընտա
„Ֆրանսըղ գանը ճէվէլան իթմէքտէ իսուկին
„տէր խաթրը իթմէքճէ, գալպմամէ պիր էսէրի
„Թէքէպպիւր հիսս իթմէքտէյիմ, չիւնքի մէր-
„գումուն բէտէրի պունտան խայլի սէնէ էվվէլ,
„չօգտան պէրու Ա՛վա ճէգիրէսինտէ քեային
„ՊաԹավիատա ԹէվաթԹուն իթմէքտէ օլուպ,
„վէ ասլը Ֆրանսըղ պուլունան ֆամիլիատան պիր
„կէնճ գըղ իլէ Թէէհհիւլ խլէմիշ տիր, վէ իշԹէ
„շու խուսուս եանի իթթիֆար տասԹում իլէ
„պէնիմ Հալիմէ տէրքեար օլան պիր նէվի միւ-
„սաֆաթ (ֆարգսըղլըգ), պիր գաթ տախի մէր-
„գում Հագգընտա ալագայի Թապիյէյէմ Թէք-
„սիրինի մուճիպ օլմագտէտիր, չիւնքի, եա՛ պէ-
„նիմ Ի՛վամ, սէնին ֆամիլիան տախի, Ֆրան-
„սըղ նէսլինտէն պուլունտուղու Թագտիրտէ,
„խայլի միւտաէԹէն պէրու, էճնէպի մէմլէ-
„քէթինէ իգամէթ իւզրէ պուլունմուշտուր, լա-
„քին նաղը՛գ քի, զէվալլը հիւքմար, պունտան
„խայլիճէ սէնէ մուգատտէմ, ճան ու տիլտէն
„սէվտիկի մէրգումէ զէվճէսինի բէնէյէյի էճէլէ
„Թէսլիմ խլէմիշտիր։

„Ա՛հ, եա՛ պէնիմ ճան պէրաապէրիմ Ի՛վամ,
„պու քէլամլարը նազար իքէն, էլլէրիմ տիթ-
„րէմէկէ պաշլամըշտըր, իւզէրիմտէ պիր զաաֆ
„հիսս իթմէքտէյիմ, վէյհասըլ քէնտիմի ղայպ
„իթմէքտէյիմ ... ֆէգաթ Հայրըվլա՛ր, բու-
„հում սըդրըմագտա, վէ գալպիմ բիւր քէ-
„տէր օլմագտասըր ... հէյ Ա՛լլա՛հ, պէնի էջլէ
„պիր գալտասան հըրճղ ու վիգայէ իյլէսին ...
„Օ՛ֆ, ամա՛ն, եա Իէպպ, եա պիղիմ էվլա-
„տըմըղ ... սէնսիղ ... վէ պէնսիղ ...
„էջլէ պիր նասլանի մէմլէքէԹտէ, նէ՞ օլաճագ-
„տը աճէպ ... Խսայր, խսայր. էջլէ պիր գօ-
„գուս խաթրըա տախի կէթիրմէք ճայիղ տէ-
„յիլ տիր ... Լ՛աքին պու ալէմտէ, պէնիի ա-
„տէմ իչինտէ, ատէմի Թէհագգուգ (շիւբհէ ի-
„չինտէ օլմագ) իւզրէ պուլունմագ կիպի, տէյհէ-
„Թամիղ պիր իշքենճէ տահա վա՞ր մը տըր աճէպ

,, . . . Ո՛իրա, նիհայելի, շուրհե իմսէմոե հադ-
,, գըմ վար տըր, ասլա պիլմէմ, նէ՞ըէսէին սէն
,, շիմոի, նէ՞ նաբմադտասըն, նէ՞ օլտուն, վէ նէ՞
,, օլաճագսըն . . : Ա՛ման էֆէնտիմ, մաղուր պու-
,, յուր . . . պէօյէ էսէֆէնկիվ թէֆէք քիւրլէր
,, տէ . . . քէնտիմէ բաղմէն, տայիմա զիհնիմէ
,, հիւքմ իմմէքտէն տուր օլմամադտասըրլար . . :
,, Ա՛էնհա՛ւս (ուղուրսուզ) տագըդալար . . . սէհ-
,, մինկի՛զ (գօրգունճ) . . . զէրա, պէօյէ տէհ-
,, շէմֆէրմա տագըդալտան խալի պուլունտու-
,, ղում վագիթ, քէնտի քէնտիմէ " կէրչի պէն
,, թարա օլուննմուշ զէվալը պիր ատէմիմ, ֆէ-
,, գաթ, հիչ տէյիվ իսէ տիւնեանըն թա պաշ-
,, գա պիր ուճունտա, պէնիմ մուհապպէթիմ
,, իչին տախի իքի ատէտ սինէ թըդըդըդ վուր-
,, մադտասրը, եա՛ Ա՛ղամ, եանի պիրիսին սէնին
,, վէ տիկերի էվլատըմըզըն . . . տէյէրէք թէ-
,, սէլլի պուլմադտէյիմ, " ,

Ի՛օղ շու սօնրաքի լուղէթլէրի պիթիրիր պի-
թիրմէդ, սէսի թուլմուշուպ ըշգըրմայա պաշլար :

Ջէնէրալ Աիմճուն շու էսէֆէնկիվ գօրգու-
լարը յլա, քէտէրաաֆի հագըդաձի հալին արա
նէրիտե, հագըդաձէն պիր էմրի մուվաֆֆագաթ
միւշահէտե օլունմագտե օլտուգտան պաշգա, պիր
մուհարէպէ ախշամընը, կիձէկէյէն պիր օրտու-
նուն ամէնի ըշըղընտա, ասաքիրտէն պիր զաթ
էլիլլէ, վէ էօյլե պիր ասկեր քի, քէնտի սէվ-
կիլիւ զէվճէսինտէն էպէտէ ապատ ճիւտա տիւ-
շէճէկկինտէն պի խապէր օլտուղու հալտե, նալը-
նըզ մէսաֆէ (ուզագլըգ) վասէֆհասըլլա ճիւտա
տիւշմիւշ օլմագլըզը էլէմին թախֆիֆ (խաֆիֆլէթ-
մէք) իլէ, վէ քէնտույի թէսէլլի իմմէք նիյէ-
թիյլէ, նաղըլմըշ օլան պիր թահրիրաթտան զի-
յատե, աճէպա գալպե թէէսիր իտեր պիր շէյ
օլապիլի՞ր մի :

Տակօպէր պիր ազ տիւշինտիւքտէն սօնրա,

" Պիյարե ժէնէրալ . . . պիղիմ պաշըմըզա
կէլէն ֆէլաքէթլէրտէն հալեա պի խապէր տիր,
ֆէգաթ, պու ճիւմլէ, պիր էվլատա ներիրե իքի
էվլատա մալըք պուլունտուղունտան տախի պի խա-
պէր տիր . . : Ա՛իչ տէյիվ իսէ, շու խուսուս
քէնտույի իչին պիր թէսէլլի սայըլմա ճայիզ
տիր . . : Ա՛աքին, հայտե, Պլանչ, սի՛զ տէվամ
իտինիզ օգումայա, զիրա հէմշիրէնիզ բէք իղ-
թիրաալը գալպ իւզրե տիր . . . Եօրղունլուղու-
նու պայիս օլուր տէյի գօրգարըմ . . . Վ՛է
պուննտանտա գաթինագաթ, շու թահրիրաթը օ-
գումադտա հիսս օլունաճագ կէրեք սէֆայա վէ
կէրեք ճէֆայա, սիղնի տախի հիսսէմինտ պու-
լունմանըզ պէր միգթէջայի հազգանիյէնէ տիր
. . . ,,տէր :

Պլանչ մէքթուպու ալըր, վէ Ի՛օղ տախի կէօղ
եաշլարընը սիլէրէք, օլ տիլպէր պաշընը հէմշի-
րէսինին ումուզունա տայաթմըշ օլտուղու հալտե,
շու աթիտեքի քէլամլարը օգուր :

" — Հ՛իմմի, գալպիմ ըահաթտա տըր, եա՛
" պէնիմ բագըդ իւ գալպ Ա՛ղամ, չիւնքի, պիր
" արալըգ գալէմի էլիմտէն թէէրը իլէ, զիհնիմ-
" տե տէօնմէքտե վէ պէնի բահաթսըզ իմմէքտե
" օլան էվհամը տէֆ ու թարտ իլլէտիմ, իմմի,
" եինէ եէնիտէն միւպահէսէյէ միւպաշէրէթի ի-
" տէլիմ :

" Ի՛նհասան իւզէրինէ խայլիճէ սէնին իլէ
" գօնուշտուգտան սօնրա, սանա պիրազտա Ա՛ղ-
" րօպատան պահա իտէյիմ : Տիւն ախշամ, քէն-
" տի ատէմլէրիմիզտէն զայէթ էմնիյէթլի պիր
" ատէմ, պիզիմ իլգ չարպաճըլարա գավուշա-
" րագ, Ֆրանսատան Վալկիւթթայա կէլմիշ
" պիր մէքթուպատմա կէթիրմիշ տիր . Մէղքիւր
" մէքթուպատա բէտէրիմտէն ալարըզըմ հավատիս
" իւզէրինէ գալպիմ իղթիրապտէն գուրթուլ-
" մուշ տուր : Մէղքիւր մէքթուպուն թարիխի,
" կէչէն սէնէնինն ավուստօսունտան օլուպ, մահ-
" լինէ նազարէն իսէ, պանա կէօնտէրիլէն տա-
" հա բէք չօգ մէքթուպլար եա՛ կիճիքմիշ վէ
" եանտա զայպ օլմուշ օլմալըտըրլար . զիրա, իքի
" սէնէյէ եագրն տըր քի, ասլա բէտէրիմտէն
" մէքթուպ ալմամըշ իտիմ, վէ պու խուսուս ի-
" սէ ֆէվգ էլ ատէ խէլէճանը գալպիմի մի-
" վէտտի օլմադտե իտի : Ի՛ֆհամլըմ բէտէրիմ,
" ասլա սինէնի քէպիրի (իհմիյարլըգ) զահաֆրնը
" մուճիպ օլմամըշ, հալեա նասըլ իտի յսէ, նի-
" նէ էօյլե իմիշ, չէօյլէքի, թատիահէրնճա տայի-
" մա սէրթի մէշրեպլիյի, սըհհէթիի պետէնի վէ
" գավի իւլ պիւնյէհի քէլ էվվէլ (էվվէլքի կի-
" պի) եէրինտե օլուպ, տայիմա իֆթիհլաար իտե-
" բէք ամէլէլիյինէ տէվամ իմմէքտե իմիշ. վէ
" տայիմա տախի, քէնտի ճիւմհուրիյէթի էֆ-
" քտարընտա շէտիտէն սատրգ վէ սէպաթի իւզ-
" րե պուլունտուղույլա պէրապէր, հաթտա չօգ-
" տա իւմիտի վար իմիշ . . :

" Ձիւնքի, մէրգում, էֆէնտիմ եաֆլաչմըշտա պըր
" տէտիքտէն սօնրա, մէղքիւր լուղէթլէրին ալ-
" թընա պիրտե չիղկի էէմիշ տիր (1) . . :

" Ե՛ասըլ քի չիմտի կէօրէճէքսին, շու պիղիմ
" միսիոն Տակօպէրին . . . պիղիմ տօսթուսմուզուն
" . . . ֆամիլյասը թարաֆընտան տախի կիւ-
" զել հավատիսէր վէրմիշ տիր : Ա՛պագըթլէն,
" մէրգում պիղիմ տօսթուսմուզ տուր, եա՛ ա-
" ղիղէմ Ա՛ղամ, հաթթա, էօյլէ պիր ինսանիյ-
" եէթլի վէ սատրգ ատէմին, սէնին իլէ պիր-
" լիքտե պուլունտուղուն խաթըրըմա կէթիրտիք-
" ճէ, տէրտի տէրունիմ խաֆիֆլէնմէքտե տիր
" . . . զէրա, պէն մէրգումա թանըրըմ, էլ-
" պէթթե սիւրկիւնէ սինինլե պէրապէր կիլմիշ
" օլմալը տըր . . : Ա՛էյլե պիր իսթիյար ասկեր-
" տե . . . նէ՞ էլմաս կիպի պիր նիւրեք . . :
" Ո՞ւմ պիղիր մէրգում էվլատըմըզը նէ՞ գա-
" տար սէվմէքտե տիր . . : ,,

(1) Պատմա քիթապլարտա տիգգաթա ջայան պու-
լունան քէլամլար, պաշգա ճինս պիր հաջըլյա ֆարգ
իթտիրիլտիկի ֆէհլյոս, էլ հաջըլարընտա տախի, ալ-
թընա պիր չիղկի էէքիլերէք ֆարգ իթտիրիլմէք ատէթ
տիր :

Տակօպէր պուրաձըգտա , իւրի իւչ տէփա էօքսիւրտիւքտէն սօնրա , եէրե էյիլէրէք , տիգինտէ պուլունան գըօմըզը վէ մահ ջըպզըլը ուֆաձըգ մէնտիլինի արար ։

Վ ՚ է էյլէձէ չէնտ տագըգա էյիլմիշ գալըր , վէ տօզըուլտուգտա տահի պըլըգլարընտաքի կէօզ եաշլարընը սիլմէքտէ պուլունուր ։

Ռէտերիմիզ սէնի , նէ՞ գատար թանըմադտա տըր . . ։

— Ձագըմըզտա տէրքնար օլան , շու սէնին հիւսնի մուհապպէթինի , Ն՚ասըլտա տէր խաթըր իթմէքտէ տիր ։

— Յ՚վվէթ , էվվէթ , եվլատլարըմ , կէչիվէրէլիմ պուրասընը . . ։ Կէչիվէրինիզ տէրագատ պագալըմ իլէնուտէ ժէնէրալ պէնիմ քիւչիւճէք Ռ՚կրիգօլում վէ ահրէթ օղլում Ղաբրիէլիմ վէ էհլիմ հագգընտա՞ նէ սեօյլէմիշ տիր . . ։ Ո՚էվալը զէվձէմ , պէլքի պունտան իւչ այա գատար անձագ . . . Թէֆէքքիւր իլէտիրձէ . . ։ Ձա՚յտէյինիզ եվլատլարըմ , օգույունուզ . . . ,, տէր Տակօպէր , քէնտի իզնիրապը տիլինի սէնի իթմէյէ չալըշարագ ։

,, — Ռեվկիւլի՚մ Յ՚վամ , քէնտիմէ րագմէն ,, եինէ տայիմա , պէլքի պիր կիւն պու քնաղըտա ,, լարըմըն էլինէ կէչէճէյինի էմէլ իթմէքտէ օլ ,, տուղումտան , Տակօպէրին իսթիֆատէ իթմէքի ,, նիյէթի յլէ , օլ պապտէ տահի ճիւղիճէ մա ,, լիմտաճ վէրմէյի թէնահիպ իտէրիմ , զնրա , ,, մէրգում հագգընտա ֆամիլնասը թարաֆընը ,, տան , պիր մալիմտաճ ալմագ կիւպի պիւյիւք ,, թէսէլլի օլմայաճաղընը տահի բոնա պիլի ,, րիմ ։ Ռէտերիմ տայիմա սահիպ միւրիւվվէթ ,, Մ ։ Ձարտինին ֆապրիգասընտա իշճի պաշը ,, պուլունտուղը Տալեե , Տակօպէրին օղլունու տա ,, խի քէնտի ֆապրիգասընա ալմըշ օլտուղուն ,, տան , բէտերիմին տէսթիկնահընտա իշլէմքտե , ,, վէ բէտերիմ տահի մէրգումուն չալըշգանըզը ,, Հագգընտա միլթէհայիր օլմաղին , պանա շու ,, սուրէթտե եաղմըշտըր , ,, Ռ՚կրիգօլ իրի վէ կիւճ ,, ու գուվվէթի եէրինտե պիր տէլիգանլը օլուպ , ,, օլ աղըր տէմիր չէքիճինի , կիւյա պիր խաֆիֆ ,, գալէմ իլէ օյնայօր կիւպի սալլամագտա , վէ տա ,, յիմա նէչաթլը , քեամիլ օլուպ վէ չալըշգան ,, ըգտա ֆապրիգա տէրունինտե էն իյի վէ մահիր ,, իշճիլէրտէն պիրիսի պուլունմագտատըր , Տաթ ,, թա , կիւնտիւզ եօյլէ պիր կիւճ սանաթտա ,, չալըշտըղընա գանատաթ իթմէյիպ , իլլա ախ ,, շամա բուհու կիպի սէվտիկի վալիտէսինին եա ,, նընա տէօնտիւքտե տահի , չէքիճի գալէմ թէպ ,, տիլ իլէ , շարդըտար , վէ վաթան ղայրէթի իւ ,, զերինէ տիգգաթա շայան պէյիթլէր թանզիմ ,, իթմէքտե օլուպ , վէ շիրկէրի իսկ եիւքսէք ֆի ,, քիրլէր իլէ միւզէյյէն վէ ղայէթ միւէսսիր պու ,, լունտուգլարընտան , պիզիմ տէսթիկնահտա հեր ,, վագթ մէրգումուն թէէլլիֆքէրտէէլերի օգուն ,, մագտե , վէ նաքարատլարընտա պուլունան էսէրի ,, տիլսիզլան , էն գօրգագ վէ տօնմուշ եիւրէք ,, լէրե տահի պահնը կէրմիյէթ (սրճագլըգ) վէ ,, իրասը Տարէքէթ իթմէքտէմիր ,, տեր ։

Տակօպէ՚ր , էվլատըն չիրկեր տահի ինշատ իթմէքտե իմիշ , շու խուսուստա շիմտի նէ գատար ղուրուրլանըգ վէ իֆֆիմիսար իթմէն եէրիտիր , — տեր Ռօզ թէհզայիւր իւղրե ։

— Ձագըգաթէն , բէք պէտա , գաթի կիւղել . . . ֆէգաթ հէփսինտէն պիյատե շուրասը խօշումա կէլմէքտէտիր քի , հէմ վալիտէսինի սէվմէքտե , վէ հէմտե , գուվվէթլուձէ քէնտի չէքիճինի սալլամագտե իմիշ . . ։ Ձէլե քէնտի շիրկէրինէ կէլտիքտե , տահա եը Ռէվյլ ու- Ռէսթ ֆը Ա՚-ու-էյնէչ թանզիմ իթմէղտէն էվվէլ . . . կիւղելճէ քէնտի տէմիրինի տէյմիւշ օլմալըտըր . ֆէգաթ , շուրասը ադամիպ տիր քի , ադէպա պու շէյթան Ռ՚կրիգօլ շու շահրիյի նէ՞րէտէն էյրէնմիշ տիր , նասըլ քի շիմտի կէօրէճէքսինիղ . քէնտի ահրէթի գարտաշը Ղաբրիէլ իլէ չօճուգլուգտա տայիմա մէքթէպե տեվամ իլէմիշ տիր՚ տեր Տակօպէր ։

Ռէնահ պէքճի մէլէքլերի տէյի թէսմիյէ իթտիքլերի խէյալի պիր մահլուգու տեր խաթըր իթտիքլերէն շու Ղաբրիէլիամինի իշնիմտիքլէրինտե , կէնճ գըզլարըն պէզայէթ մէրագլարը թահրիք օլունմաղին , Պլանշ տիգգաթը թամամ իւղրե , մէքթուպու օգուտմաղա տեվամե պաշլար ։

—,,Ռ՚կրիգօլուն ահրէթ գարտաշը , շու պիչարէ ,, վէ մէքրուք չօճուգլա , քի մէրգումուն հինսանիյէթ ,, լի Տակօպէրին եէրլի , պիւէնտի հիմմէթի իգ ,, թիզասընտան աղըզ եանընտա պիյիւթմիշ ,, տիւր , բէտերիմին թահրիրինէ կէօրե , Ռ՚կրի ,, րիգօլ պէյնինտե , կէրչի եիւրէքճէ տէյիլ իւ ,, սէտե , չիւնքի իքիսի տահի ղայէթ սաճ վէ սա ,, հիպ տույղու պիրէր եիւրէքլէ միւզէյյէն պու ,, լունմագտե իմիշլեր , ֆէգաթ ահվալ ու ախ ,, լագճա բէք չօգ ֆարգ միւշահէտե օլունմագ ,, տե իմիշ . շէյլէ քի , Ռ՚կրիգօլ նէ գատար ,, տինճ , գուվվէթլի , քիւշատե րու , վէ ղայրէթլի ,, պիր եիկիթ իմիշ իսե , պունուն մուղայիրի Ղաբ ,, րիէլ տահի , օ գատար տուրղուն , տիւշինճէլի ,, վէ մէրագլը պուլունմագտե , վէլհասըլ իքի ,, սինին տահի լէհճէսի , քէնտի թասլիաթլա ,, րընըն այնասը կիպի պուլունմագտե , վէ Ռ՚կ ,, րիգօլ եամէր , իրի , վէ գուվվէթլու . . . սու ,, բէթի խարիճէսինտէն նէ գատար ճէսուր վէ նէ ,, շիթ իւլ միղաճ օլտուղու տէրքնար իսե , զըտը ,, օլարագ , Ղաբրիէլ տահի , հէման պիր կէնճ ,, գըզ կիպի սարըճա , գօրգագ վէ կէվշէք նա ,, խօտ նաղիք օլուպ , վէ սիմաընտա , մէլեքվարի ,, . . . պիր էսէրի լեթաֆեթե մէվճուտ պուլուն ,, մագտե իմիշ ։

Յ՚օքսիզլեր պու լագըրտըլար իւղերինէ պիր պիրի եիւղինէ պագատըգտան սօնրա , Ռօզ պունըը սաճտէրունիսի օլան եիւղլերին Տակօպէրե չէվիրէրէք , ,, Ռշիթմո՚ն մի Տակօպէր , բէտերիմիզ սէնին Ղաբրիէլին իշին , սարը լէհճէլի , վէ էշքեալը պիր մէլեյէ պենզեր տէմիշտիր . ,, Ռա-

քին թըպդը պիղնիքինէ պէնղէր իմիշ . . » տէր ։

— Նչվէլթ , էվվէլթ , բէք ալնա իշլիթմիմ , վէ իշլիէ սիղին տիւշիւնիւշ հագգընտա թէհլիւքէսէ գալորղըմ տախի , անճագ պու թէֆֆէքքիւրէ մէպնի իտի ։

— Շունու տախի անլամագ արղու իտէր իտիմ քի , աճէպա մէրգումէն կէօղէրի տախի պիղնիքինին կէօղէրի միսիլու մի՞ մի իմիշլեր — տէր Յօզ ։

—Նչվլատլարըմ , վագտա ժէնէրալ պու խուսուտա հիչ պիր շէյ գնքը իմմէմիշտիր , լաքին պու պադտէ պէն քէնտիմ ճէվապ վէրէպիլիրիմ սիղէ քի , տայիմա էհճէսի տարըճտա օլանլարըն կէօղէրի տախի մահճէ օլուր , ֆէգաթ իսթէր մահ օլսուն իսթէր սիյահ , կէնճ գըղըրըն նիւղէրինէ պագտագ անըն իչին տէյիլ իմիշ , նասըլ քի շիմտի սէպէպինի անլայաճագտընըզ ։ »

Գլանշ թէբրարէն օգումայա պաշլար ։

— « Ռաբրիէլին լէհճէսինտէ , մէղէքլէրէ մախսուս ,, օլան պիր էսէրի լէմաֆէթի տէրքետար օլուպ , ,, Ընհրիպօղ իլէ վէ սայիր մահէլլէ չօճուգլարըմ յա ,, պէրապէր բարաս մէքթէպլէրինտէն պիրիսինէ ,, տէվամ իմմէքտէ իքէն , բարասլարտան պի ,, րիսի մէրգումէն տիրայէթ ու իսթիհատ վէ ճէվ ,, տէթի թագիաթըն վուրուլարագ , զայէթ գէն ,, կլին վէ միւթէպէր զամըն պիրիսինէ , մէր ,, գումու քէնտի հիմայէթի թահճընա ալմասընը ,, թէքլիֆ վէ բէճա իտէր . վէ մէրգում զամ տա ,, խի բիդգաթէ կէլէրէք , Ռաբրիէլի պիր մա ,, նասըրըա խոսալ իտէր . վէ պունտան իքի սէ ,, նէ ագտէմ մէրգում պիր բարաս օլուր , վէ ,, էճնէպիլէր իչինտէ , մէղհէպ վազ իմմէք մէ ,, մուրիյյէթինէ գարար վէրիր . նասըլ քի , նա ,, գընտա Ընմերիգա գըմաասընա եօշճու օլաճագ ,, տըր . . ։

— Այնին Ռաբրիէլին բարաս իմիշ , էյլէ՞ մի . . . — տէր Յօշ Տակօպէրին եհզհունէ պագա բագ ։

— Ֆալպու քի պիղնիքինտէ պիր մէլէք տիր — տէր Գլանշ ։

— Ա է պունտանտա նէշէթի իտէրքի , սիղինքի պէ նիմքինտէն , պիր բիւթպէ տահա իչէրուտէ պու լունմագտէտիր . զարարը եօգ , հէրքէս քէնտի քէյֆինէ , հէր պիր սընըֆ իչինտէ տախի իչի ա տէմ էքսիք տէյիլ տիր , ֆէգաթ Ռաբրիէլին բա բաս օլտուղու իչին պէն տահա զիյատէ մէմ նուն օլտում , չիւնքի պէնճէ պէն էօզ եվլա տընմէն գօլլարը չօպլագ օլուպ , էլինտէ պիր չէ քիճ , վէ էճնիւնտէ պիր գայիշ բէչտիմալ իչէ կէօրմէյի , բարասլըգտան զիյատէ իչէրտէ թու թարըմ , էվվէլթ պունտան զիյատէ պիր շէյ խա թէմէմ էվվատլարըմ . նասըլ քի վագթիյչէ . բէտերինիզ մարէշալ Ամմէն , Ընինի տիւգասը պուլունտուղու հալտէ , բէտերի տախի ամէչէկիք տէն վազ կէչմէմէք իւղրէ էօյլէ տէմիշտիր ։ Ա է էվվէլթ բէտերինիզ Ամբերաթօր սայէսինտէ հէմ տիւգատըր վէ հէմտէ մարէշալտըր , հա՛յտէյի նիզ սիզ շիմտի շու ճէրիտէյի օգուչուպ պիթի բինիզ ։

— Հէյ վա՛հ , էվվէլթ , անճագ պիր գաչ սա թըր շէյ գալմըշ , տէտիքտէն սօնրա , Գլանշ օ գուտմազա պչտ իտէր ։

,, — Նա՛ պէնիմ նազիքտիվ Նչվամ , իշլիէ պէյ ,, լէ հալէր , էկէր պու ճէրիտէմ վասրը տէսմի ,, նազիքին օլուբ իսէ , Տակօպչրէ , անճագ պի ,, զիմ իչին թէրք իմմիշ օլտուղու , օլ էհլի վէ ,, էվլատը հագգընտա քէմալ մէրթէպէ էճիի ,, յէթ վէրէպիլիրսին ։ Ընէրգումէն շու ֆէտա ,, քնարլըզընա գարշըլըզ օլաճագ հիչ պիր միւ ,, քնափաթ տիւշիւնէմմէքտէ իսէմոռ , սէնտէ ,, մէրքիւզ պուլունան օլ սաֆ վէ ալիճէնապզ գալ ,, պի տէրխաթըը իլէ , հէր հալտէ լաղըմ կէլէն ,, միւքնափաթ ու շիւբրանիյէթին իֆասընտա ,, պի գուսուր պուլունմուշ օլաճաղընը թէֆֆէք ,, քիւր իչլէտիքճէ , քէսպի բահաթը գալպ , վէ ,, հիսսի թէհսիլի իմմէքտէյիմ . . ։

,, — Նա՛ պէնիմ բուհու ազիղիմ Նչվամ , Իէպ ,, պէ էմանէթի օլ . . . էվվէլթ , պու կիւն տախի ,, Իէպպէ էմանէթի օ՛լ , իշ պու ճէրիտէյի գա ,, լէմէ աղը իքէն , Ռ՛ալմանըն նէ՞ հալտէ պու ,, լունտուղուն անլամագ նիյէթիյլէ չաղրըրնա ,, կէթմէքլիյիմ իճապ իմմիշ օլմաղին , պիր ,, ճիւզի վագթ թէհլիսիր իմմիշլիմ տիր . մէրգում ,, բահաթ իւղրէ ույումագտէ , վէ բէտերի տախի ,, պաշը ուճունտա կէօղէթմէքտէ իտի , վէ պէնի ,, կէօրտիւքտէ , մէրգումէն քէսպի շէֆֆա իթ ,, մէսի զըմընտա իշարէթ իլէ , պէնի միսմերիհ ,, իլլէտի ։ Այհիպ շէճաաթ տէլիգանը թէհլի ,, քէտէն խալի պուլունմագտէ տիր ։ Նչքին , ,, Ընլահ վէրէճտիտե , նարընքի մուհարէպէտէն ,, տախի սէլամէթ գուրթուլպտը . . ։ Ընլահա ,, էմանէթի օլ , բագըդ իլ գալպ Նչվամ , կէ ,, ճէնին սուսլուղու չէօքիպ , մախլուգաթա պիր ,, բահաթըզ հիւքմ իմմէյէ պաշլամըշ տըր . ,, ասաքիրին աթէշլէրի նավաշ նավաշ սէօնմէք ,, տե , պիղնիմ զէվալը տաղխանընըլար տէհշէ ,, թամիղ գավղանըն նօրղունլուղուն չըգարմագ ,, իւղրէ բահաթ իմմէքտէ , վէ պէն իսէ , հէր ,, տագրգա , գարաղօլարըմընզըն ուզագտան սէս ,, լէրինի իչիմէյէ միւնթազը պուլունմագտէ ,, յիմ . . ։ Ընաքիրիմիզին պէնիմ իչին նապան ,, ճը պուլունան լհսանլարըն իչիմէքճէ էսէֆ ,, ու մահղունիյէթիմ արթմագտա տըր . չիւն ,, քի , պիր թարաֆտան սանա մէքթուպլար նա ,, զարագ , ունունթմայա չալըշտըղըմ թէֆֆէք ,, քիւրէրի , մէզքիւր քէլամ՛լար տիկէր թարաֆ ,, տան տէրխաթըը իմթիրմէքտէ տիրլեր . . . հվ ,, վէթ , թա՛ տիւնէանըն պիր ուճունտա օլուպ , ,, սէնտէն վէ էվլատըմտան այրըմըշ պուլուն ,, տուղում խաթըրմա կէլմէքտէ տիր . . ։ Ընհ , ,, բուհու ազիղէրիմ պիչարէլէր , նէ՞ հալտէսի ,, նիզ . . . վէ նէ՞ օլաճագ տըր սիղին թէճճել ,, լինիզ . . ։ Ընհ , պարի , հիչ տէյիլ խսէ , շու ,, Ա՛արշավտան պիր մուսիպէթէնկիզ խաթար

„ սեպեպինտէն պէրապէր կէթիրմէյէ մէճպուր
„ օլաուղում պիր գըթա գոռալը, վագթինտէ սի-
„ զէ նէթիշաիրէպիլսէյտիմ. պէլքի պիր կիշն
„ Ֆրանսայա տէօնմէք միւսաատսըզընէ նայիլ օ-
„ լապիլիրտին, վէ նախօտ հիչ տէյիլ իսէ, Տա-
„ կօպէր իլէ պիրլիքտէ էվլատընը օրայա կէօն-
„ տէրէպիլիրսին քի, նէ՞ գատար էհէմմ ու էլ-
„ զէմիյէթտէն տիր . . . Լաքին, թէհ՛ի՛ իւ-
„ միտ, սայիր էլէմ ու քէտէրլէրիմիզէ, պիրտէ
„ պուննու իլա՛լէ իթմէքտէն նէ՞ ֆայտէ հասըլ
„ օլապիլիր . . . Ա՛յը՞ֆ քի, սէնէլէր կէչիպ
„ կիթմէքտէ . . . օլ ուղուրսո՛ւզ կիւն նագլաշ-
„ մագտա, վէ նալընըզ սիզին իչին նաշամագլըղը-
„ մը պայիս օլան օլ նէկիանէ իւմիտ տախի մահվ
„ օլուպ կիտէճէք պիր հալտէ պուլունմագտա
„ տըր. ֆագաթ, պու ճիւմլէ, պու կիւնիւմիւ
„ պէօյլէ մահզունիյէթի վէրիճի թէֆէքքիւր-
„ լէր իլէ պիթիրմէք իսթէմէմ վէ իսթէյէմէմ:
„ Լյիւտայէ էմանէթի օլ, սեվկիւլիւմ Լյվամ,
„ գուճագլա՛ վէ սա՛ր սինէնէ էվլատըմըզը, վէ
„ շու մէթրուտ պուլունտուղում մահէլտէն թա
„ սիզլէրէ գատար, գալպէն իրսալ իլյահիմ
„ պուսէլէրի ահալ պիրլէ, թարաֆըմտան մէ-
„ գումու պուս իյլէ:

„Ինչա Ղլահ, նարըն գավզատան սօնրա,
„ նինէ գոնուշմայա պաշլարըզ:„

Պու միւսսիր մէթնուպ պիթտիքտէ, պիր ու-
զուն սուսլուգ մէգումանի իւղէրինէ հիւքմ իտէր: Լօզ իլէ Պլանշըն կէօզէրինտէն, նավաշ նավաշ ինճու թանէսի կիպի նաշար տէօքիւլմէյէ պաշլար. վէ Տակօպէր իսէ, իֆրատ մէրթէպէ միւթէէսսիր օլմազին, աններնը էլի իւզէրինէ տայա-թարագ տուրմագտա պուլունուր:

Ա՛ալ պու քի տիշարատա, բուդկնար կիթտիքճէ քէսպի շիտաէթի իթմէքտէ օլուպ, վէ պիր սըգը նաշինուր, վէվէլէնէնաք ճամըրը գամըշլամագտա իքէն, նանըն տէրունինէ պիր տէրին սուսլուգ չէօքմէքտէ պուլունուր:

. . . . . .

Յէնէրալ Ամմոնուն քէրիմէէրի միւէսսիր պիր իպթիրապը գալպ իւղրէ, բէտէրլէրի տէօթի խուրթուճու պուլունան պիր գաչ սահիֆէ ճէրիտէ-լէրի օգումագտա իքէն, էսրարի վէ ածայիպ պիր մէնզարէ տախի, գահհարը վուհուշուն (Ա՛օրօգուն) հայվանխանէսի տերունինտէ վուգուա կէլ-մէքտէ պուլունուր:

ՏՕԳՈՒՅՈՒՆՃՈՒ ՓԸՍԼ

ԳԱՓԻՍԼԷՐ

Ա՛օրօգ սիլահչանմըշ, նանի ճէյրան տէրիսի մինթանը իւղէրինտէն, պէզ կիպի նուշագ, վէ էլման կիպի սէրթ չէյնէ Հալդալարտան միւրէթ-թէպ պիր զըրհ կիյինմիշ, գօլարընա գօլուգլա-րընը վէ տիզլէրինէ տիզ իրլէրինի վէ այագլա-րընտա տախի նալը չիզմէլէրինի թագընմըշ, վէ պու տայանըգլը թագըմը հէր քէսին կէսգինտէն սագընաբրմագ նիյէթիյլէ, իւղերլէրինտէն տախի պիր կէնիշ բանթալըն վէ պիր պօչ քիւրը կիյէ-րէք, սըգը սըգըյա տիյմէյէմիշ օլտուղու Հալտէ, էլինէ տախի օտուն սարլը վէ գըր գըրմըզը ա-թէշ քէսիլմիշ պիր ուղուն տէմիր չըպուգ ալ-մըշ իտի: Կէրչի, Վայնի թէսմիյէ իլլէտիկի գաբ-լան, Հիւտա թագիր իթտիկի արսլան, վէ Լյօլիւմ տէտիկի սիյահ բարս, իայլի վագթտան պէրու Ա՛օրօգուն կէրէք մէհարէթինէ վէ կէրէք կիւճ ու գուվվէթինէ մուգավէմէթի իտէմ յէրէք իթմա-մէճա մէճպուր օլմուշ օլուպ, ֆէգաթ, պագը տէֆա տախի Հըրսլարը զալէպէ իտէրէք իսնանէ ճէսարէթի պիրլէ, տիշէրիկլէ վէ Թըրքնագլարըլյա մէրգումանն Հէլաքընա չըգըշմայը թէճրիպէ իլյէմիշտիյէր իսէտէ, պէրֆքնամի վէրսին քիւրք աղթընտա սագլը պուլունան զըրհա քի, Թըրքնագ-լարը չէկինքտէն պիր տէրիկլէ թէճսիւճ իլէ քէօր-լէշմիշ գալմըշ, վէ տիշէրի տախի տէմիրտէն գօլ-լուգլարա վէ տիզլիքլէրէ ուղրայարագ գէրիլըպ տէօքիւլմիշ իտի. վէ Հալտու քի Ա՛օրօգ էլինա-տէքի գէզդէն տէմիր չըպուգ իլէ, Հայվանլարա թօգանտըգճա, տէրիլէրինի տէրին տէրին չիգեր, եագար, պուրուշտուրուր, վէ թիւնթիւրիւր իտի:

Ո՛էվալը Հայվանլար, ըսըրըպ տիշէմէնին վէ Թըրքնագլամանըն պիհտուտ օլտուղուն անլայըպ, վէ գինէնճէ գուվվէթիլէրի իսէ զիյատէճէ պուլուն-մազին, պիր տախի հէնիկմէգ վէ պաշա չըգըլմազ պիր մախսուգ իլէ ուղրաշմայա չըգըշմագ թէհ-լի թէճրիպէպէսինտէն ֆարիղ կէլմիշլէր իտի: Ա՛էհա-սըլ Հայվանլար մէրգումանն օլ գատար գօրգմուշ-լար, վէ գօրգուլարը տախի կիթտիքճէ օլ գա-տար թէրագգը պուլմուշ իտի քի, Ա՛օրօգ ալէմ մուվաճէհէսինտէ թալիմ իճրասընա չըգըշըրղընը-տա, վէ նալընըզ պիր քիւչիւք տէյինէք ուճուն-տա պագլանմըշ օլան պիր բարչա ամէչ բէնկինի-տէքի քեագղըտը շէօյլէ պիր կէօսմէէրիպ օյնաթագըղը անտէ, տէհշէթէ կիրիֆթար օլարագ սիւրիւքլէնիպ նաթարլար իտի:

Ո՛էյղամտէր, տիգգաթլըճա սիլահչանմըշ օ-լուպ, Վողիանթըն գըշըրըպ կէթիրմիշ օլտուղու տէմիր չըպուգու էլինտէ թուխտուղու Հալտէ, Հայ-վանաթը մէզպուրէնին գաֆէլէրի վազ օլուն-մուշ օլան կէնիշ սունտուրմանըն իսթիւնտէ քեային գօղուշուն պօտուսում գաբուսունտան ին-մէքտէ, վէ մէգքիւր սունտուրմա իսէ, Ա՛օրօգուն աթլարը պագլանմըշ պուլունան ահպրատան, սա-տէճէ պիր թահթա բէրտէ իլէ պըրագմըշ պուլունմագտէ իտի:

Ո՛իյատէ ըշըգ վէրիր սուրէթտէ նարըգմըշ պիր ֆէնէր, գաֆէլէր իւղէրինէ զիյատէսիյլէ վէ քէսկինճէ զիյատնտագ օլմագտէ, վէ գաֆէլէր ի-սէ տէօրթ ատէտ օլուպ, նօն թարաֆլարը սէյ-

ըեքճե տիպկըմիշ տէմիր բարմագըգդարտան միւ-
ըէթմէկ պուլունմագաե, վէ պիր միչ իւգէրին-
տէ տէօնէրէք գարու կիպի աչըըպ գարանմագ-
տէ, վէ Հայվանաթա կէչիա վիրմէքտե, վէ մէգքիւր
գաֆկսգէրին տէօշէմկսի ալթընտա, իքիշեր տին-
կիչ պուլունուպ, վէ ուճնարըընտա տախի տէօրթ
առէտ ուֆաճըգ տէմիր թէքերլէնքէր կէչիրիլմիշ
պուլունմագաե օլտուղունտան, եօլա կիլոմէթրէրի
վագթ գօլայճա չէքէրէք թա իսթիւ գարա-
լը պիչիւք արապանըն իչինէ կէօթիւրիւպ տիգէր-
լէր իտի։

Վ՚է մէգքիւր արապալարտան անճագ պիրիսի
պօշ օլուպ, ֆէգաթի մանիւմ օլտուղու իւգրէ, իւ-
չինիրն իչինտէ, արսլան, գարլան վէ բարս մահ-
ֆուզ պուլունմագաե իտի։

Ա՚սլը Ա՚ատաթը՚ օլան բարս, քէնտի տէհշէթ-
ֆէրմա վէ վահշի հէյկէլինէ նազարէն, Հագը-
գամէն հէյկէլէնկիպ Ա՚յօլիւմ իսմինէ շայեսմէկ
կիպի կէօրիւնմէքտե, շէօյլէ քի, վիճռատի սիմի-
յահ օլուպ, գաֆկսգին թա տիպկինտե կիտիպ քէն-
տիյի թօրլայարագ սինէ գալմըշ օլտուղու Հալ-
տէ, գաֆկսգին գարանլըղը յըլա քէնտի սիյահլըղը
պիր պիրինէ ըէք ույղուն կէլտիկինտէն, մէգքիւր
գարանլըգ օրթասընտա, ամէն կիպի եանըպ բար-
լամագտա վէ հիչ գըմըլտամամագտա օլան ... իքի
առէտ ըշըդտան պաշգա պիր շէյ կէօրիւնմէպ իւ-
տի։ Ա՚նանի մէգպուր բարսըն կէօղ պէկպըլէրի էն-
լի վէ ֆօսֆօր կիպի սարըճա բարլագ օլմազին,
վէ գամէն քէնտի ճինսի Հայվանլարըն, կէօղլէրի
թէքմիշէն կէօրէպիլմէք իչին, սիճիր գարանլըգա
մուհթաճ պուլունմազին, բարսըն կէօղլէրի տա-
խի կիճէլէյին բարլամագտե իտի։

Ի՚էղամպէր սուս բուս պու արատա ախըրա կիր-
միշ օլուպ, քէնտի ուզուն քիւրքիւնիւն գօյու
գըրմըզը ըէնկիյէ, ասնուգ սարը վէ տիը տիք սա-
չը, վէ սարըճա վէ ուզուն սագալընըն ըէնը ու Հէյ-
կէլի պէյինտե, պիր նէվի ճայիպլիք բէկտա
օլմագտե, վէ Հօգարուտա ասըրմըշ օլան պիր ֆէ-
նէր, մէրգումու լայըգըլա թէնվիր գըլմագտե, վէ
մէգքիւր ըշըդըն տաունուգլուղսյլա կէօղկէլէրին գօ-
յուլուղու պիր պիրինէ մովալիֆ պիր Հալտե
պուլունտուգլարընտան, քէմիքլերի տիշարը տիշա-
ըը տիքիլմիշ օլան պէտ վէ վահշի չէհրխսինին էշ-
քեալը մենֆուրէսի, տահա զիյատե պիր սուրէ-
թի զահիրե վէ քէրիհէտե կէօրիւնմէքտե իտի,
շէօյլէ քի, կէօղլէրինին գըղըլճա պէպկըլէրի էմ-
բաֆրնտա պուլունան պէյազ Հալգալար, զանն ի-
տէրսին քի կիլոմէթրճէ պիչիւմէքտե, վէ կէօղլէ-
րինին աճէն սաչմագտե օլարագ տիք տիք պագըշ-
լարը, բարսըն տախի ... աճէկլեր բիւսկիւր-
մէքտե, վէ ասլա Հարէքէթի իտիպ օյնամամագտե
օլան կէօղլերիյլե իտտասյա չըգըշմագտե իտի։

Ի՚արս, տայիմա գաֆկսգին քէօշէսինտե գաս
գամի գալմըշ օլտուղու Հալտե, Ո՚չաթէն Ա՚օ-
բօգուն սիհիրլէյիճի պագըշլարընտան միլիէես-
սիր օլմազին, իքի իչ տէֆա իւնճ ու շիտտէթ
իւգրէ կէօղլէրինի աչըպ գաբամըշ, վէ Հըրսըն-
տան տախի սալճի խաճի իւգրէ խըրըլտամայա
պաշլամըշ իտիյսէտե, ֆէգաթ Հինէ անինտե
պիչարե Հայվան Հէման քէնտույէ բաղմէն կէօղ-
լէրինի թէքրարէն աչորդտա, պիլա իհմիրաղ Ա՚օ-
բօգուն կէօղլէրինէ պագա գալմագտա իտի։ Պու
արատա Ա՚յօլիւմին միւտեվվէր գուլագլարը, էն-
կէրէք եըլանը գաֆասը կիպի եասսը գաֆասը-
նա եարըշա գալըպ, աննըներն տէրիսի սինրիյէ-
րէք գաթմէրլէնմէյէ պաշլար, իւգէրի ուզուն
ուզուն գըլլար իլէ մէմլու պուրնունու իչէրի տօղ-
րու չէքէր, վէ սուս բուս օլտուղու Հալտե, իքի
տէֆա ազգընը աչորդընտան Հէյկէլէնմէյէ տիշե-
րի կէօրիւնմէքտե պուլունուր։

Վ՚է Հէման պու լահզատե, Ա՚օրօգ իլէ Հայ-
վանըն պագըշլարը արասընտա պիր նէվի միւնա-
սեպէթի մըղնաթիսիյյէ զուհուրա կէլմէյէ պաշ-
լար։

Ի՚էղամպէր աթէշ կիպի գըզարմըշ օլան չէ-
լիք չըպղընը գաֆկսգէ տօղրու ուզատարագ, գը-
սա վէ էօնէճի պիր սէս իլէ, "Ա՚յօլիւմ ... պու-
բայա կէ՚լ,, տէր։

Ի՚արս պու սէս իւգէրինէ պյաղա գալգըպ օլ
գատար կէրինէչիր քի, գարնը վէ տիրսէքլէրի
նէրլէրէ գատար թօգանըր։ Ի՚արսըն պօյու պէչ
վէ հիւքսէքլիյի իչ պյագ օլուպ, արգա քէ-
միքլերի լասթիգլի վէ զպյէթ էթլէ, արգա տիզ-
լէրինին իչ թարաֆլարը, գօշուճու աթէլարընէրի
կիպի սարգմըշ վէ էնլի, կէօքսիւ տէրինէչ, ու-
մուզարը զպյէթ իրի վէ տիշարը տիշարը չըգմըշ,
ըէնչէլերի սինրիլլի վէ թըգնագ թըգնագ օլմազին,
մէզպուր Հայվանըն կիւճ ու գուվվէթի նէրինտե,
չափուգ վէ գօլայ Հարէքէթէ իսթիտատ ու գա-
պիլիյէթի քէմալ մէրթէպէտե պուլունմագտե
իտի։

Ա՚օրօգ էլինտէքի տէմիրի տայիմա գաֆկսգէ
տօղրու ուզաթմագտե պուլունտուղու Հալտե,
Ի՚արսա տօղրու պիր ատըմ ալըր ... վէ Ի՚արս
տախի մէրգումէ տօղրու պիր ատըմ իլէրի կէլիր
... Ա՚օրօգ տուրուր ... վէ Ա՚յօլիւմ տախի
տուրուր ...։

Պու հէնկամտե, Ա՚ուտա նամ գաբլան Ա՚օ-
բօգուն արգա թարաֆընտա պուլունմազին, կիւ-
յա Ա՚օրօգուն Ի՚արս Հագգընտա զուհուրա կէլ-
մէքտե օլան տիգգամըն գըսգանըը կիպի պիր Հալ
իլէ, հիտտէթէ իւգրէ պիր քէրրե գաֆկսգի տէ-
րունինտե սըչըպյը վէրիր, վէ պօզուգ պիր սէս
իլէ կիւմիւրտէհիքտէն պաշգա, պաշընը եօգարու
գալըրըպ, հէյկէլու վէ իչքէօշէ վարի չէ-
նէսի ալթընը, վէ սիյահ չիզկիլէը իլէ միւնագ-
գաշ տէրիսինին պագըը բէնկինտէն, լէքլէճէ պիր
պէյազ բէնկէ թէպտիլ օլան օլ գուվվէթլու
կէօքսիւնիւ կէօսթէրիր. մէզպուր Հայվանըն գօյ-
բուղու, իրի վէ գըրմըզը իլէ ապանօզ կիպի սի-
յահ բէնքէլէր իլէ Հալգավարի պյանմըշ օլան
պիր երլանա պէնկէտիկի Հալտե, պաղէն պէօյ-
բիւ իւգէրինէ, ամըպ տուրմագտե, վէ պաղէն
տախի, աղըրճա վէ տեվամի պիր Հարէքէթի իւգ-

րէ բաթ բաթ վուրմագտէ օլուպ , չէֆֆաֆ վէ եէչիշճէ բարլագ կէօղէրին տախի , Ռէյղամպէ-
րին իւղէրինէ տիքիպ պագմագտէ պուլունուր ։

Ա՛օրօգուն , հայվանաթը մէզպուրէ իւղէրինէ օվ մէրթէ՛պէ թէէսիրի ճարի պուլունմագտէ իտի
քի , Նուտա Հէման անինտէ , մէրգուման ճիւ-
բաթ ու ճէսարէթինէն իւրմիւշ օվմասընա մէպնի
կիւմիւրտիւսիւն քէսէր իսէտ , եիւքսէք վէ կիւ-
րիւլտիւլիւ սուրէթտէ նէֆէս ալըպ վէրմէքտէ
պուլունուր ։

Ա՛օրօգ եիւղիւնիւ մէզպուր գարլանա տօղրու
չէվիրէրէք , չէնտ տագըրգա , տիգգաթը քՀամիլէ
իւղէ , նազար ու թէֆթիշ իտէր ։

Ռարս , էֆէնտիսինին նիկէահը թէէսսիրինէ
իթտաաթ իթմէմիշ օլտուղու Հալտէ , եիւնէ կիտիպ
գաֆէքսին տիպինէ գարանլըգտա չէօմէլի վէ-
բիր ։

Պիրտէ , ճէսիմ հայվանլարըն , սէրթ պիր շէյ
քէմիրտիքլէրի վագթ զուՀուրա կէլտիկի միսիլ-
լու , արսլանըն գաֆէսի թարաֆընտան , զայէթ
գըճըտըրը վէ պիր գարատտա օվմայարագ քէս-
կին պիր չաթըրտը իշտիմէյէ պաշլամագին ,
Ռէյղամպէր պու սէս իւղէրինէ գարլանըն գաֆէ-
սին թէէրը իլէ , պիլ մէրագ , Կայինին գաֆէսի-
նէ տօղրու պիր ատըմ իլէրու կիտէր ։

Ա՛էզպուր արսլանըն սարըմթրագ սաղըըսը Հէյ-
պէթամիզ պիր Հէյեէթտէ օլուպ , ույլուգարը
իւղէրինէ օթուրմուշ , պաշը սըգը վէ ույղուն եէ-
էսի ալիընտա կիզլէնմիշ օլտուգտան պաշգա ,
պէզյիւ վէ գարատա էթիէրի իւղէրինտէ , վէ տի-
քիք տիքիք օնուրդա քէմիքէրինտէ զուՀուրա
կէլմէքտէ օլան կէրիլմէ վէ սինիր էքիլմէսի Հա-
րաքեատթ ու ատարընտան , կէրէք ալդըլա , վէ
կէրէք բէնէէէրիյլէ շիտտէթիլի պիր ճէՀտ ու
զայրէթէ Հաղըրլանմագտէ պուլունտուղու գօլայ-
ճա փէՀմ ու տէրը օլունուր ։

Ռէյղամպէր խէլէճանը տիլ իւղէ , եանի ,
քէնտի էմրինի տիյինէմէքսիզին , Կողհաթ արս-
լանա քէմիրսին տէյի . . . պիր գաչ բարչա
քէմիք վէրմիշ օվմասընը գօրգու վէ շիւբՀէսինէ
զահիպ օվմաղին , օվ պապտե քէսպի մայիւմաթ
իլէ գալգինի բահաթ իթթիրմէք նիյէթիյլէ , վէ
գըսսա վէ գուվվէթլի պիր սեյլէյիշ իլէ , " Կա-
յի՛ն . ,, տէյի չաղըրըը ։

Կային իսէ եէրինտէն տախի գըմըլտանմագ ։

" Կայ՛ն . . . կէ՛լ պուրայա ,, տէր Ա՛օրօգ ,
պու տէփա զայէթ թէքէպպիւրանէ պիր սէս իլէ ։

'Կաֆիլէ՛ , արսլան եինէ եէրինտէն գըմըլ-
տանմատըգտան պաշգա , կիւմիւրտէ Ռսինէ տա-
խի տէվամ իթմէքտէ պուլունուր ։

" Կայի՛ն . . . պո՛ւրայա կէլ տէյիյօրում
սանա ,, տէյէրէք , վէ իւշինճիւ տէփա օլարագ Ռէյ-
ղամպէր չաղըրտըղըլա պէրապէր էլինտէ պուլու-
նավէ աթէչ քէսիլմիշ օլան չէլիք չըպղըղըն ուճաունու
Հայվանըն ույլուղունա տայար ։

Պիրտէ Կայինին սարըմթրագ թիյէլէրի իւղէ-
րինտէն , Հէման խաֆիֆճէ վէ ինճէ պիր թիւ-
թիւն չօգմայա պաշլար պաշլամագ , պիչարէ ա-
տէթտէն խարիճ պիր չափուգլուգ իլէ , պյագա
գալգըպ , վէ եիւվինիւ Ռէյղամպէրտէն թարա-
ֆա չէվիրէրէք , տէյիլ սիրթթիւնէրէք պիր կիսիլ
իլէ , իլա էքի պյագ իւղէրինէ կէլմիշ կիպի սի-
քիլէրէք , զայէթ էլ զայէ թաֆրալը վէ տէՀչէթա-
միլ պիր թամը իւղէ . . . պիր սըչըպյըշա
քէնտույի տէմիր բարմագլըղըն էօնինտէ պու-
լուր ։

Ռէյղամպէր գաֆէսին պիր քէօչէսինտէ պու-
լունտուղու Հալտէ , Կային տախի բիւր Հիս-
տէթի օլարագ , կիյա էֆէնտիսիյիլէ գարշը պէ
գարշը պուլունմագ նիյէթիյլէ , շէջյլէ պիր ևան
տուրարագ , էնլի պէզյիւնիւ բարմագլըգա տա-
յատըպ , վէ մէզքիւր բարմագլըղըն արասընտան
տախի , Հէման Կողհաթըն պալարըլարը գալըն-
լըղընտա օլան , վէ գապա վէ սինիրլի էթլերէ մա-
լիք պուլունան , օվ Հէյպէթլու էօն պյագլարըն-
տան պիրիսինի , թա տիրսէյինէ գատար , տիշարը
չըգարըր ։

" Կայի՛ն , աշաղը՛ , աշաղը՛ " տէյի պաղըրըր
Ռէյղամպէր , շիտտէթլէ բարմագլըգա ևագըն կի-
տերէք ։

Ա՛րսլան իսէ պու տէփա տախի իթմաաթ իթմէմ-
. . . վէ տօտագլարընը Հըրսընտան եօգարու տօղ-
րու գըվվըրմըշ օլտուղունտան , եապան տօմուղու
աղը տիշլերի կիպի քէսկին , գալըն վէ ուղուն տիշ-
լերինի կէօսթէրմէքտե պուլունուր ։

Ա՛օրօգ պու արատա , էլինտէքի տէմիր չըպը-
ղըն գըզըղըն ուճաունու , շէջյլէ պիր խաֆիֆճէ
Կայինին տօտագլարը իւղէրինտէն կէզտիրի վէ-
բիր . . . Պիչարէնին տօտագլարը եանմագտա օլ-
տուղու էսնատէ , պիրտէ մէմուլին զայրի սուրէթ-
տէ էֆէնտիսինին չապըրմասը զուՀուրա կէլտիքտէ ,
կիւմիւրտէմէյէ տախի ճէսարէթի իտէմէտիկինտէն
անճագ պիր սավթի զա՛լիզ իւղէ մըըըլտանմագտա
պուլունտուղու Հալտէ , տուրմայա տախի մէճալը
գալմատըղընտան , ղէյատսիյլէ գօրգու վէ իթմա-
աթ Հէյյէթիյլէ , վէ օվ գօճա վիճուտիյլէ , տիւ-
շիւպ եէրէ եապյա գալըր ։

Ռէյղամպէր տախի չէնկէլտէն ֆէնէրի չըգա-
րարագ , Կայինին քէմիրտիկինին նէ՞ օլտուղուն
անլամագ իւղէ , տիգգաթըճա պագտըգտա , գա-
ֆէսին տէօշէմէսի թահՀթալարընտան պիրիսինի
շալըշըպ չըգարարագ , քէնտի աճլըղընը կիյա
կիտէմէք նիյէթիյլէ , տիշլերի արասընտա կէ-
վէլէմէքտե օլտուղուն կէօրիւր ։

Պիր վագթ պիր տէրին սուալուգ մէզքիւր Հայ-
վանևանէ տէրունինէ Հիւրմ իթմէքտե օլուպ ,
Ռէյղամպէր խէ , էլէրինի արգասընա պաղա-
մըշ օլտուղու , վէ օրատա պուլունան Հայվանլարը
իչինտէն քէնտի նիյէթի իճրասը իչին գանդիսինի
սէչէճէկի էՀէմմիյյէթի զըմնընտա , ֆիքրինտէն
նինչ կիւճլիւքլէր կէչմէքտե պուլունտուղու Հալ-
տէ , էմրի պասիրէթ վէ էնտիշէ իւղէ Հայվան-
լարը կէօղտէն կէչիրտիքտէն պաշգա , արալըգ ա-
րալըգ տախի , սունտուրմանըն խանըն Հավըսսու-

նա աչքեան պիւհիւք գաբուսու էօնիւնտէ տուրա-
րագ , տիշարըլյա գուլագ վէրմէքտէ պուլունուր ։

Մէգ բիւր գաբու աչքերը , վէ էլպիսէսի թէր-
տէն ըսլանարագ սու քէսիլմիշ օլտուղու Հալտե
Կոդիամի մէյտանէ չըգար ։

Պ՚Էյ ճանըմ . . . տէր Ռէյղամպեր ։

— Օ՚Ֆ , աղ գահմէթ չէքմէհիմ՝ օղ պապտե . . .
պէրէքեամի վէրսին քի , իգպալիմիզտէն կիմէ գա-
բանըզգ օլուպ , շիտտէթլի բիւզկնարլար էսմէքտե ,
վէ սէյլեր միսիլու նաղմուրլար նաղմագտա տըր ։

— Էհէ պիր շէյ բէհէ՞ն մի ։

— Նայըր , ասլա , էֆէնտիմ , վէրտիկինիզ իշա-
րէթլեր Թաս Թամամ չըգտըլար , Հագըգաթէն
քիլէրին գաբուսու Թարլաբա աչըլմագտատըր ,
վէ Հէմտե , Թա գըլճըղազլարըն բէնճէրէսի ալ-
Թընտա պուլունմագտատըր ։

Թամամ վագթը տըր տէյի , պիլտիրմէք Նիյէ-
Թիյլե ։ սիզ ըսըզգ չալտըղընըզտա ։ պէն կէօթիւբ-
միւշ օլտուղում քէրէվէթի իլե քիլէրտէն տիշա-
րը չըգըպ , տիվարէ տայաթմադ վէ իւսթիւնէ
չըգտըմ՝ մազիւմ նա , զաթէն պէնտէքի պոյ Թամ
ալթը այագ ։ իչ այագտա քէրէվէթին նիւքսէք-
լեյի , օլտուղում Թամ տօգուղ այագ պոյունտա ,
Թապիաթիյլե բէնճէրէյէ տիրսէքլէրիմի տայատա
պիլտիմ , վէ պատէհտու պիր էլիմ իլե բէնճէրէ-
նին գաֆէսինի Թուվաղտուղում Հալտե , տիկէր է-
լիմ իլե տախի պըչաղըմընն սաբրընը Թուվաղում , վէ
Հէմտն իչի աատա ճամլարը գըրտըղըմ պիրլե ,
պիւհիւն գուվվէթիմլե . . . գաֆէսի նիհիպ գա-
բայը վէյտիմ ։

— Տիմէքտիր քի , սէպէպ բիւզկնարտընը զան
իհտիյէր , աճէպա էօյլե՞ մի ։

— Նէվվէթ , սէպէպ բիւզկնարտընը սանտընար ։

Կէօրի՞ էյօրմուսունուզ , սիզ պանա Հէրինէ գատար
Հայվան չաղըրտընըզ իսէտե , պէն օլ մէրթէպէ Հայ-
վան տէյի՞ղ իմիշիմ՝ . . ։ Պունու պէօյլէճէ իճ-
բա իլէտիքտէն սօնրա , Հէմտն իչէրի սօգուղու
վէրտիմ ։ Պիրազ վագթ կէչտիքտե ։ պիրտե իհ-
Թիյարըն սէսինի իշիթմէյէ պաշլատըմ . . . իյի՞
քի , աճէլէթէն քիլէրե գաչմը՞ղ պուլունտում ,
եօգսա . . ։

— Նէվվէթ , պէնիմ սանա ըսըզգ չալտըղըմ վա-
գըթի նէմէք խանէյէ կիրմէքտե իտի , վէ պէն
մէրգում իչին օրատա զիյատէճէ գալըր մէտու-
լինտե իտիմ ։

— Օ՝ ատէմ՝ , էօյլե ուզուն վագթ Թատմ իտէ-
ճէք ատէմ տէյիլ միր ։ — տէտիքտէն սօնրա Հա-
գարէթ իւզրէ պիլիմ տիյմատն , — Ն՚ամըր գը-
բըլտըգտան պիրազ սօնրա . . . իսհթիյար բէնճէ-
բէյի աչըպ , քէօբէյինի չաղըրարագ . "Էյատե ,
սըչրա՞ . . . ,, տէյէրէք Թահրիք իհթիկինն իշիհ-
տիկիմտե , պէն Հէմտն քիլէրին պիր ուճունտան
տիկէր ուճունա գօչտում , եօգսա մէզուն Հայվա-
նըն պէնի գաբուսունուն արգասընտա եագալայաճա-
ղը շիւբհէսիլ իտի ։

— Հ՚իմտի , օ մէզուն Հայվան տէտիկին , իսհթի-
յարըն աթը պուլունտան . . . ախըրտա գաբանմըշ
տըր , սէն սէօյլէ սէօյլէյէճէկինի ։

— Նէնճէրէնին վէ գաֆէսինին նէնիտէն գա-
բանտըղըն իշհիթիկիմտե , Թէքրարէն քիլէրտէն
տիշարը չըգըպ , քէրէվէթիմի գուրտում վէ իւս-
Թիւնէ չըգտըմ . ուսուլ իլե գաֆէսին սիւրմէսի-
նի չէքիպ չըգարտըմ , լաբին գըրտըղըմ ճամլա-
րըն տէյիլէրի պիր քիւրք գօլլարըլյա Թըգան-
մըշ իտի . ստանըն իշինտե լագըրտը վար իտու կինն
իշհիթմէքտե յիտիմ , ֆէգաթի քիմսէյի կէօրէմէշ-
տիմ , վէ նիհայէթ , քիւրքիւն դօլունու պիրազ
պէրի այարագ կէօրտիւմ . . ։ Ի՚չըճըղազլար քէն
տի նամագլարը իշինտե Թամ պէնիմ գարշըմտա
իտիյէր . . . իսհթիյար տախի գարնօլալարընըն
նանընտա օթուրմուշ վէ արգասընը պէնտէն Թա-
րաֆա չէվիրմիշ իտի ։

— Ա՚ճէպա չանըթասը՞ նէրէտե իտի . . . չանըթասը՞
նէրէտե , չիւնքի Հէր շէյտէն զիյատե էլզէմմ տիր ։

— Չանըթասը , բէնճէրէնին նագըրընըտա պիր Թրա-
բէզա իւզէրինտե գանտիլին նանընտա , վէ գօ-
լում նէհիշէպիլը մէսաֆէտե իտի ։

— Ա՚յէ՞ սէօյլէյօրլար իտի ։

— Չիւնքի սէն պանա անճագ օնու տիւշիւն տէ-
յի Թէնպիհ իհմիշ իտին , օ սէպէպտէն չանը-
Թատան պաշգա պիր շէյ վաղիֆէմտե օլմատը ,
ֆէգաթ , շու գատարը գուլաղըմա տէյտիքի , իհս-
Թիյար չանըթա իշին , իշինտե քէազըղլարը , պիր
ժէնէրալըն մէքթուպլարը , քէնտի փարասը վէ
պիրտե խաչը պուլունտուղուն սէօյլէմէքտե իտի ։

— Ռէք ալէա , բէք ալէա . . . տահ՝ ։

— Ի՚խթիրքիւ ճամըն տէլիյինտէն էօյլէ աչարագ
Թուվամագտա կիւճլիւք չէքմէքտե օլտուղումտան ,
էլիմտէն գաչըվէրտի . . . Թէքրարէն Թուվամագ
իսհէտիկիմտէն , էլիմի տահա զիյատե իլէրի սալ-
տըմ իսէտե , գըզլարտան պիրիսի . . . զանն ի-
տէրիմ քի էլիմի կէօրտիւ . . . զերա , բէնճէրէ-
յի կէօսթէրէրէք պաղըրմայա պաշլատը ։

— Էհ՝յ Ա՚լլահ պէլանը վէրսին , եարամազ ա-
տէմ . . . խարա՞պ իհտին իշի . . . — տէյի պա-
ղըրը Ռէյղամպեր , հիտտէթինտէն սաբսարը քէ-
սիլէրէք ։

— Ն՚օ՞գ , աճէլէ իհմէյինիզ . . . պիւհիւն պիւ-
Թիւն ֆէնա օլմատը ։ Չիւնքի , պէն գըզըն պա-
ղըրմասընը իշհիթիկիմտե , քէրէվէթիմտէն Հէման
աշաղը սըչըտատըղըմ պիրլե , քէնտիմի քիլիրտե
պուլտում , վէ չիւնքի քէօբէքտե օրատա տէյիլ
իտի , քիլէրին գաբուսունու ազաճըգ արալըգ պը-
րագտըմ , վէ բէնճէրէնին աչըլտըղըն իշհիպ , վէ
իսհթիյարըն գանտիլի տիշարը տօղրու ուզատա-
րագ տէօրթ Թարաֆը կէօզտէն կէչիրտիկին կէօր-
տիւմ իսէտե , մէրգում կէօրտիւ քի Հէմ մեր-
տիվէն եօգ իտի , վէ Հէմտե բէնճէրէնին նիւք-
սէքլիյի ատէճա պիր ատէմ պոյունտան չօգ զե-
յատե իտի . . ։

— Նէօյլէ իսէ , պու տէֆա տախի , էվվէլքի կի-
պի , սէպէպ բիւզկնար տըր զանն իհմիշլէր միր
. . ։ Տիմէք միր քի , գօրգունուղում գատար պէ-
ճէրիքսիզ տէյիլ իմիշսին ։

— Ը՞անըեա սիլ սէօյլէ՞մէտինիզ մի յիտի, գուրտ թիլքի օլտու տէյի . . . Իչլէ պէն պիր տէֆա չանլըա, բարա, վէ քեաղըտլար ներէտե օլտուղուն անլատըգտան սօնրա, շիմտիքի հալ պուն-տան զիյատե պիր շէյ եաբամայաճաղըմտան, կէ-բի տէօնիւպ կէլտիմ . . . վէ աչիքեար տըր քի էմբինիվէ միւնթազըրըմ :

— Կիլի շու տիշ պուտագ ալաճը մըղրագլարը իչինտէն էն ուզունու գա՛նղիսի իսէ . . . այըրտա պանա կէթիր :

— Ինէք իյի էֆէնտիմ :

— Վէյալիք գըրմըզը չուհա էօրթիւյիւ . . :

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ :

— Իչլէ օ գատար՝, հայտե կի՛լ : ,,

Կօղիաթի մէրտիվէնին եարըսընա գատար չըգ-տըգտա, պիրտէն պիրէ տուրարագ :

,, Իֆէնտիմ Իօղիւմ իչին . . . պիր բարչա-ճըգ էթ ինտիրէյի՞մ մի, բուխսաթ վէրի՞րմիսի-նիզ . . . զիրա, սօնրա կէօրէճէքսինիզ քի, Իօ-ղիւմ պէնիմ իչին զիյատեսիյլե քին սագլայա-ճագ տըր . . . վէ պիւթիւն ճանընըն աչըսընը պէնտէն չըգարաճագ տըր . . . չիւնքի օ հիչ պիր շէյի ունութմազ . . . վէ հէմտէ իյք ֆըուսաթ-տա . . . ,, տէյի պաղըրըը իսէտ ,

Ինէյղամպէր տախի ճէվապ օլարագ ,

,, Պէն սանա մըղրագ իլէ էօրթիւյիւ կէթի՛ր , տէտիմ ,, տէր :

Կօղիաթի տիշլէրի արասընտան քիւֆիւրլէր վէ լանէթլէր օգույարագ , Մօրօգուն էմիրլէրինի իճրա իթմէքտէ իքէն , մէրդում տախի կիրիպ , սուննուսւմանընն պիյիք գաբուսունու արալըգ ի-տերէք , Հավլույու պիր կէօզտէն կէչիրտիքտէն պաշգա , թէքրարէն տախի գուլագ վուրուպ օր-թալըզը տիյնէր :

Պիլիմ տիզման , Մօրօգուն իսթէտիքլէրինի կէթիրէրէք մէրտիվէնտէն աշաղը էնտիքտէ ,

,, Իչլէ էֆէնտիմ , իսթէտիկինիզ մըղրագ վէ էօրթիւ ,, տէր :

— Ը՞իմտի , պիլի՞միսին նէ եաբաճագսըն :

Կէրի տէօն տէֆաթէն քիլէրե , չըգ բէճէրէ-յէ վէ իսթիյարըն աճէլէ իլէ օտատան տիշարը չըգ-տըղընը կէօրտիւկիւն պիրլէ . . :

— Վի՞մ չըգարթտըրաճագ տըր իսթիյարը օտա-տան տիշարը :

— Նէ՞ վալիճէն աէնին . . . չըգար օ :

—Նէ՞ սօնրա՞

— Նէ՞ տէտիյիտին սէն , գանտիլ բէնճէրէնին եա-նընտատըր տէտիյտին էօյլէ տէյի՞լ մի :

— Ինվէսթ թա եագընընտա . . . թրաբէզանըն իւզէրինտէ , վէ չանթանըն եանընտա :

— Իսթիյար օտայը թէրք իթտիկի պիրլէ , բէն-ճէրէյի երիթիպ գանտիլի աշաղը պրագը վէր , պիր տէֆա պուննարը ուսթալըգ վէ չաբըգլըգ ի-լէ իճրա իյլէտի՞ն միյիտի , օլ վագթ սանա գա-լըր . . . իճրա իթմէք , վէ օն ֆիօրինլէրի ալմագ . . . պունլարըն քէաֆֆէսինի իյիճէ խաթըրընա սագլայօրսուն էօյլէ տէյի՞լ մի . . :

— Ինվէսթ , էֆէնտիմ , էվվէթ :

— Օլ վագթ քիւչիւճէք գըղլար չամանթատան վէ գարանլըգտան օլ գատար գօրգուպ էյիմ պէ-յիմ օլաճագլար տըր քի , եէրլէրինտէն գըմըր-տանըպ վէ աղըզլարընը աչմայա տախի մէտարլարը գալմայաճագ տըր :

— Տո՛ւր , սալի օ գատար տէյիլ՝, տահա սէօյ-լէյէճէկսիմ վար :

— Պու սունտուրմանըն քիրէմիտի չօգ նիւքսէք տէյիլ տիր , վէ անպարըն պաճասընա նէթիճէ-պիլմէքտէ բէք գօլայ . . . իսմի , տէօնիւճտէ գա-բուտան կէլէճէք նէրտե . . . պէօյլէ պիր գարանլըգ կիճէտե . . . պաճատան կէլսէն տահա իյիտիր :

— Ինէք աչտա , օնուտա եաբարըմ , պաճատան տախի կիրէպիլիրիմ :

— Իյի էմմա , ասլա շամանթա վէ կիւրիւլթիւ չըգարմայա կէլմէզ նա՛ :

— Իտայըր , թէրկէզ պիր նըշան կիպի , էֆէնտիմ՝՝ տէտիքտէն սօնրա պիզիմ տիւման , չըգը վէրիր :

Ինէյղամպէր խայլի վագթ սիւքիւթի իւզրե տուր-տուգտան սօնրա , քէնտու քէնտույե ,

— Ը՞այ հա՛յ , պունլարտան զիյատե տահա է-մին թաթիճլէր օլամազլար . . . Ը՞իչ պիր խու-սուստա իշլէմ գօրգու վէ թէրէէտտիւտ կէօսթեր-մէմ . . . Պունտան զիյատե քէօր քէօրիւնէ իթտաթ , վէ կիզլիտե պիր ալաճըգ իթմէք օլա-մազ . . . վագտա , շու ալտըղըմ էմիրլէրին սէպե-պի նէ՞ օլտուղուն պիլմէմ՝ , լաքին օլ պատատե իթ-թար օլունան թէնպիհամէ . . . վէ պանա շու էմիրլէրի վէ շու թէնպիհլէրի կէօնտէրէն զաթըն հալ ու մէվգասընա նալարւն , հիչ շիւբհէլէր եօգտուր քի , պունուն թահթընտա , ֆէվգ էլտե պիր մէնֆաաթ մէսթուր պուլունմալըտըր — էվվէթ , ֆէվգ էլ ատե պիր մէնֆաաթ , տէտիքտէն վէ պիրագ տահա սիւքիւթի իթտիքտէն սօնրա . — Ը՞այ հա՛յ , էօյլե պիր մէնֆաաթի քի , տիւնեատա օնտան պիյիք . . . վէ օնտան նիւքսէք հիչ պիր շէյ եօգտուր տէնսէ ճայիզ տիր . . . Յէդաթի , շու տիլէնճիյե պէնզէյէն գըղլար , վէ էօյլե պիր սէֆիլ ասկեր , նա՛սըլ օլտուպտա , օգատար պիւ-յիւք պիր մէնֆաաթի մուճիպ օլապիլմէքտեիր ... պունա պիր տիւրլիւ ագըլ իրտիրէմէտիմ , լաքին պէնիմ նէ՞ վալիֆէմ , պէն պիր գօլ կիպի սալի հարէքէթէ պօրճլույում . . . Էօթէտե տիւշինիւպ վէ պանա էմր իտէն պաշ վարտըր . . . վարսըն քէնտի էվամիրինին ճէվապընը քէնտիսի վէրսին . . . ,, տէր թէվազու իւզրէ ,

Վ Էինէյղամպէր տէրագագ , գըրմըզը էօրթիւյիւ պէրապէր ալարագ , սունտուրմանան տիշարը չը-գըպ , Յօղիաթըն պուլունտուղու քիւչիւք ախըրա տօղրու կիտեր , վէ արասը աչըգճա գալմըշ գաբու-սունու , անճագ պիր սիւրմէ իլէ գաբանմըշ պու-լուր :

Խապա-Յօա մէրգում եապանճըլը կէօր-տիւքտէ , հէման իւզէրինէ սալար իսէտե , տիշ-լէրի տէմիր տիզիքլէրէ բասըթ կէլտիկինտէն , Ինէյ-ղամպէր գաթան քէօբէյին ըսբըմասընը վալիֆէ

խինմէ յերէք ։ Ժօվիալը եուլարընտան Թուխ-
տուղու Հալտէ , հիչ պիր շէյ կէօրիւպ գօգ-
լայամասըն նիյեթիլլէ , պիր իյիճէ հայվանըն
պաշըներ էօրթիւ իլէ սարար սարմալար , վէ պա-
տէհու ախըրտան տիշարը չըգարըպ , քէնտի ճա-
նավարլարընըն պուլունտուղու մահկլէ սալտըր-
տրգտան սօնրա , օլանըն գալուսունու տախի գա-
բար ։

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԸՍԼ

ԹԻՀԱՑՑԻՒՐ

Լչօքսիւղլեր բէտերլերինին գալէմէ ալմըշ օլ-
տուղու ճէրիտէյի օգոյտպ պիճիրտիքտէն սօն-
րա , միւրուրու վագճ իլէ սարարմըշ պուլունան
մէգքիւբ քեաղըտլարա նազար գըլտրգճա , կի-
րիճիճարը հիւզն ու էլէմ օլարագ , պիր վագճ
սիւքիւճ ու թէճիկչքիւբ իւզրէ գալըրլար ։

Էալ պու քի Տակօպէր , խայլի վագճտան
պէրու ճիւտա տիւշմիւշ օլուպ , վէ աղ վագրճ-
տան իսէ տիւնեա կէօվիւլէ կէօրիւպ կէօրիշ-
մէք էմէլինտէ պուլունտուղու օղու վէ զէվճէսի
թէճիկչքիւբ ու թէղէչքիւրլերիւլէ մէշղուլ պու-
լունուր ։

Ա՛էրգում չէնտ տագրգատան պէրու տէվամ
իճմէքտէ օլան սիւքիւճ թէլինի գամ իլէ , օ-
գուտուգլարը վարագալարը Պլանշըն էլինտէն ա-
լըպ , վէ տիգգամալըճա տիւրիւպ պիւքտիւքտէն
սօնրա , էօքսիւղլերէ խիճապէն , " Էա՛յտէյ-
նիզ , ղայրէ՞թ ալընըզ , եվլատլարըմ . . . կէօր-
տիւնի՞ւզ միւ նէ՛ գատար շէճի՛ (նիկիթ) պիր
բէտերին եվլատլարըսընըզ , իմտի , անճագ պիր
կիւն մէրգումէ գալուշուպ տէրաղուշ իճմէք
(գուճագլամագ) արղուսու թէճիկչքիւրաթըլար
քէսպի ֆէրահ իտիպ , վէ շու ֆէրահիյէէճինի-
զին տախի մուճիպի պուլունան օլ մէտհ ու սէ-
նայէ սէզա տէլիգանըզնըն նամը նամիսինի ասլա
քէօշէյի խաթըրընըզտան չըգարմամայա ճէտհ ու
իգտամ իտինիպ , չիւնքի , էկէր մէրգում օլմասա
իտի , բէտերինիզ Էինտտէ սէհմի էճէլէ (էճէլ
օգու) գուրպան կիտէճէկի աշկընար իտի ,, տէր ։
— Էա՛ , մէրգումուն ատը Ա՛ալմա իտի . . ։
Ա՛րթըգ օնու հիչ ուռնուրթո՞ւրմույուղ պիզ , — տէր
Լօզ ։
— Ա՛ է հաթթա , պիզիմ պէքճի մէլէյիմիզ
Գաբրիէլ էկէրչի էնէնտէն պիզի կէօրմէյէ կէ-
լինը իսէ , պիզիմ իւզերիմիզտէն հիւանի նազար վէ
հիմայէթինի էքսիք իճմէտիկի միսլու . . . Ա՛ալ-
մա հագգընտա տախի մասուրփ պույուրմույա հիմ-
մէթ իճմէսինի բէճա իճմէլէյիզ , — տէր Պլանշ ։
— Ձո՞գ խի եվլատլարըմ , մատամ քի պու ,
գալսկ վէ տույդույա տայիր պիր մատտէ տիր ,
ասլա քէօշէյի խաթըրտան ֆէրամուշ իճմէյէ-
ճէկինիզ էճիյէթի քեամիլէմ վար տըր . . ։
Ցէգամ , պիչարե վալիտէնիզի խասսէթէն պուլ-
մագ նիյէթիլլէ Միսրևայա կէլմիշ օլան Հօճա
քէյֆիյէթինէ կէլինտիբտէ , շու գատարը տէր-
քեար տըր քի , բէտերինիզ մէրգումա , շու օ-
գուտուղունուզ քեաղըտլարը , գալէմէ ալտրգտան
պիր այ սօնրա , վէ թէքբարէն Ինկիլիզլերէ գար-
շը գավզայա չըգմագ իւզրէ իքէն կէօրմիւշ , վէ
մէրգումա մէղքիւբ քեաղըտլար իլէ , մէղքիւբ
միտալը թէսլիմ իճմիշ տիր ։
— Ցէգամ , Տակօպէր , պու միտալ պիզիմ ա-
ճէպա նէ՞ իշիմիզէ եարայաճագ տըր , նէ՞ տիր
պունուն մարիֆէթի ։
— Ա՛է պիրտե , մէղքիւբ միտալըն իւղերինտե
պուլունան եաղըլարտա նէ՞ մանա վար տըր , —
տէր Լօզ գօյնունտան միտալը չըգարարագ ։
— Էէյ , եվլատըմ էէյ . . . պունուն մանասը
շուտուր քի , 1832 սէնէսի շուպաթը 12 սինտ ,
պիզ Փարիստե Ա՛էն—Ցրանսօա սօգաղընտա 3
նիւմէրօլու մահկլտե պուլունմալըյըզ ։
— Ցէգամ , նէ՞ սէպէպէ մէպնի , նէ՞ եաբաճա-
ղըզ ։
— Օլ պապտե պիր շէյ պիլմէմ , չիւնքի , պի-
չարե վալիտէնիզ , պիրտէն պիրէ քէյֆիսիզլէնիպ
տիւշտիւկիւնտէն , օլ խուսուստա պանա պիր մալիս-
մաթ վիրմէյէ վագթի օլմամըշ տըր , լաքին շու
գատարընը պիլիրիմ քի , մէղքիւբ միտալ մէրգու-
մէյէ քէնտի թէճալիւգաթընտան գալմըշ օլուպ ,
եիւզ սէնէտէն զնյատե տիր քի սիլսիլէնիզ պէյ-
նինտե հըֆզ օլունա կէլմիշ պիր պագըչյէյի միւ-
թեպերէ տիր ։
— Իյի էմմա , նասը՞լ օլմուշտա բէտերիմիզլեն
էլինէ կէչմիշ տիր պու ։
— Իէտերինիզ շիտտեթ իւզրէ Ա՛արշավտան
թարտ օլունտուղու վագթտա , աճէլէ իլէ արա-
պայա ալտրզը պաղը չէվալիմաթ արասընտա , վա-
լիտէնիզէ խասս պուլունան պիր սանտրգճայը տա-
խի պերապէր ալմըշ , վէ մէղքիւբ միտալ տախի
մէղքիւբ սանտրգճանըն իչինտե պուլունմուշ , վէ
օլ վագթտան պէրու Ջէնէրալ թէքբարէն կէրի
կէօտերմէք խամէմիշ իսէտե , էմրի միւչհագա-
թըն հիչ պիր չարէսինի պուլամատրգտան պաշ-
գա , նէ՞րէտե պուլունտուղումուզտան տախի պի
խապէր գալմըշ տըր ։
— Տիմէ՞ք տիր քի , պու միտալ ղայեթլէ էլղէմմ
պիր շէյ օլմալը տըր պիզիմ իչին ։
— Օնա հիչ շիւբհէ խամէմէշ , զնրա օն պէշ
սէնէ զարֆընտա , վալիտէնիզ իւղերինտե , մէր-
գում եօլճունուն մէղքիւբ միտալը քէնտիյէ կէ-
թիրտիկի կիւնտե իզհար իճմտիկի ասարը մէսէր-
բեթ գատար . . . պաշգա հիչ պիր կիւն ասարը
մէսէրբեթ կէօրէմէմիշիմ տիր , հաթթա , օլ կիւն
մէրգում եօլճու հազըր օլտուղու հալտէ , մէր-
գումէ սէվինճինտէն կէօզլէրինտէն եաշլար ագը-
տարագ ,

" Ինթիմալ տըր քի , շիմտիյէ գատար էվ-
" լատլարըմըն թէճէլլիսի նէ՞ գատար ֆէնա կիթ-

„ տի խէ, պունտան սօնրա տախի, մուղայիրի
„ օլարագ, իյիյէ թէպիլ օլապիլսին։ Ախիպ,
„ Ամերիկա վալիսինտէն, էվվաղարըմը պէրապէր
„ ալարագ . . . Ֆրանսայա կիմէ՞ք իւզրէ րուխ-
„ սաթ թալէպ իտէճէյիմ . . . պէչքի, արթըգ,
„ օն պէշ սէնէտէն պէրու չէքտիկիմ սիւրկիւն-
„ լիյիւ, վէ էմնալ ու էմնաքիմին զասպ ու
„ զապթի օլունմուշ օլմասընը, պիր միճաղաթը
„ (ճէղա) քանֆիյէ (էլվէրիր ճէղա) սայաճագլար
„ տըր . . . Յոմմա, խաթիտամ գապուլ օլուն-
„ մազ իմիշ . . . զարարը եօգ, ևիննէ պէն պու-
„ բատա գալըրըմ, լաքին հիչ տէյիլ իսկ, էվլատլա-
„ րըմընը Ֆրանսայա կիմէ՞քլիյինէ միւսաատէ
„ իտէճէքլէր տիր, իմտի օլ վագթ, Տա՛կօպէր,
„ սէն մէրգումէլերի ալըպ կիմէ՞քլիսին, վէ հէմ-
„ տէ աճէլէթէն կիմէ՞քլիսինիզ, զիրա, զաթէն
„ պէտպախթլըզմընդան, վագթ կէչմիշ տիր, կիճ
„ գալընըդ տըր . . . չէյլէ քի, կէլէճէք սէնէ-
„ նին շուպաթը 13 իւնտէ փարիստէ պուլունա-
„ մատըղընըզ թագտիրտէ, օլ պայիսի էսէֆի
„ ազիզիմ օլաճագ միւֆարագաթ (այրըլըգ), վէ
„ մուճիպի քիւլլի զահմէթ ու մէշագգաթընըզ
„ օլաճագ սէյեահաթ (եօշմուլուգ), քանֆիֆէ-
„ թէն պիհնուտէ սայրլաճագ տըր ,, տէտիյի։

— Յէճ՛իյիզ, օ նասըլ չէյ օ՛, եալընըզ պիր կիւն կիճ՛իքմէքտէ հիչ օլ գատար ֆարգ օլապիլի՞րմի . . ։

— Պ՛ելմէմ, ֆէգաթի շու գատարը տէրհալընը ի-տէրիմ քի, ,, Յ՛ոկէր շուպաթըն 13 իւնտէ նէթի-շէճէք նէրտէ, 14 իւնտէ նէթիշիրսէնիզ նաֆի-լէ՞ տիր, տէր իտի վալիտէնիզ. ,, վէ հաթթա, իլգ կէչտիկիմիզ մէմլէքէթտէ բասթայա վիրե-րէք, Ֆրանսայա կէօնտէրմէքլիյիմ իւզրէ, պիր գը-թա տախի գօճա պիր մէքթուպ վէրտի իտի քի, հէ-լէ մէրհումէնին օլ էմրինի իճրա իտիպ պիթիրտիմ։

— Յ՛էյ, նա՞սըլ զանն իտէրսին սէն, աճէպա վագ-թինտէ փարիսէ նէթիշէպիլէճէ՞քմիյիզ։

— Ա՛էմնալ իտէրիմ, ֆէգաթի, քեա՞շքի, գուվ-վէթինիզ միւսաատէ իթնէչտիտէ, իքի գօնաղը պիր իթնէչտիք, զիրա, հիչ պիր գազայա ուղրամա-յարագ, եօլումուզա կիւնտէ պէշէր սաաթ էկէր տէվամ իտէպիլսէք տախի, ևիննէ անճագ շու-պաթընը իպթիտաալարընտա փարիսէ վասըլ օլա-պիլէճէյիզ. Հալ պու քի, հէր Հալտէ պիրազ էվվէլճէ նէթիշէպիլմէքտէ էլղէմիյնէթտէն տիր։

Ի՛յիյա, մատամ քի բէտէրիմիզ Յ՛ինտէտիր, վէ մատամ քի, էօմրիւնէ գաստ օլունմագ շար-թիյլէ, Ֆրանսայա կիրմէսի եասագ օլունմուշտուր, իմտի նա՞սըլ օլուպտա, վէ նէ՞ վագթ մէրգում իլէ կէօրիւշէպիլէճէյիզ պիզ։

— Ա՛է հէմտե նէ՞րեաե կէօրէպիլէճէյիզ։

— Ա՛՛հ, զէ՛վալը չօճուգլար, հագգընըզ վար . . . բէք չօգ շէյ վարսըր քի սիզ պիլմէզսինիզ, վագտա, եօշմունուն բէտէրինիզլի թէրք իթթիհի վագթի, մէրգումէն Ֆրանսայա պագ պասմասը մէմնուեաթտան իտի, լաքին շիմտի բալթիգա տէ-միրճիլիզ օլտուզունտան, մէրգում տախի կիրէ-պիլիր օլմուշտուր։

— Յ՛ոմմա, նէ՞ սէպէպէ մէպնի կիրէպիլիր օլ-մուշ տուր։

— Չիւնքի, մէրգումէ Ֆրանսատան թարաթի-տիրէն Պուրպոնլուլար, կէչէն սէնէ քէնտիլէր տա-խի գօվալմուշլար . . . վէ շու հավատա թագիա-թիյլէ թա Յ՛ինտէտէ բէտէրինիզլին գուլաղընա տա-խի վասըլ օլմուշ օլտուզունտան, էլպէթթէ կէ-լիպ վարիստէ սիզէ գավալուշաճագտըր, կիրա, սիզ վէ վալիտէնիզ մուվաֆագա կէլէճէք սէնէ շուպա-թը 13 իւնտէ, օրատա պուլունաճագսընըզ էմէ-ու իթթիֆաթընտա տըր։

— Ա՛հ, չիմտի անլատըմ քի, մէրգումէ կէօր-մէյէ իւմիտվար օլապիլիրիզ ,, տէր Ի՛օզ, թաա-բունտէն պիր ա՛հը սէրա չէքէրէք։

— Տա՛կօպէր, պիլի՞միսին, մէրգում եօշմունուն ատը նէ՞ իմիշ։

— Ա՛ւայը, էվվատլարըմ . . . ֆէգաթի, մէրգու-մուն ատը խաթէր Ա՛իէր օլսուն, վէ եախօտ խաթէր իսկ Վագ օլսուն, օնտա պիր մաննա եօգ, հէր Հալտե մէրգում պէՀատըր պիր զաթ իտի։ Ա՛էր-գում վալիտէնիզտէն պյրը լըր էքէն, մէրգումուն բէտէրինիզ, վալիտէնիզ վէ սիզէր Հագգընտա տէր-քեար օլան խուլօս ու ինսանիյէթին տէր խա-թըր պիրլէ, կէօզլէրինտէն եաշլար տէօքէրէք, շինքրանիյէթի գալպիյէսին իզՀար իլլէտիրտէ, մէրգում տախի վալիտէնիզլին էլէրին թուտուգ սըգըշըրարագ, բէսմի վէտայը իֆա իլլէտիրի-վագթ, շու ,,Ա՛իէ՞ն պէնտէն ընէ՞-ո-ը էոեբէնին —ՊԻՐ ՊԻՐԻՆԻԶԻ՞ ՍԻՎԻՆԻԶ — պեյէ պ-ո-յ-ո-ր-մա՞ըշ-ը-ը,, քէլամլարընն էօյլէ պիր սատայի շիրին իւզ-րէ թէլաֆֆուզ իլլէտիրի, քէնտիլէ րագմէն, պէ-նիմ տախի ըրգը բիդգաթըմը թահրիք (թա ճաներ-նա թէէսիր իթմէք) իլլէտի։

— Տակօպէր, օլ սեօյլէտիկի քէլամլարը իրատ պույուրան քի՞մ իմիշ աճէպ։

— Յ՛ագըգաթձէ, մէրգում սէյիահլէն միւրաթը քիմի՞ անլաթմագտըր, քի՞մ իմիշ օ։

— Վ՛իմ օլտուզունու պիլմէմ, ֆէգաթի շու գա-տարընը պիլիրիմ քի, մէրգումէն սօն քէլամլա-րը օլան մէգքիւր քէլամլար թա րուհումա թէէ-սիր իլլէմիշ տիր։

— Պիր պիրինիզլի սե՛վինիզ . . . տէմիշ տիր էօյլե՞մի, տէր Ի՛օզ թէֆէքքիւր իւզրէ։

— Ա՛նե՛ գատար կիւզել քէլիմաթըր մէզքիւր քէլիմաթ . . . տէյի իլավե իտեր Պլանշ։

— Ա՛ճէպա մէրգում եօշմունէ՞բէյէ կիտեր իտի։

— Ա՛լիտէնիզլէ իֆատէսինէ նազարէն, բէք ու-զաղա . . . էվվէլճէ Ճ՛իմալ թարաֆընընն բէք իչէ-րուլէրինէ կիմէ՞ք իւզրէ իտի։ Ա՛լիտէնիզլ մէր-գում կիմէ՞թտէն սօնրա, Հագգընտա պանա շէյլէ սէյլէտի, ,,Ա՛էրգումէն լիսանընտա տէրքեար օ-լան Հալավէյի (թաթթըլըգ) ու էսէրի հիւզն իւ-լէմ օլ մէրթէպէ գալպիմ թէէսիր իլլէտիրի, կէօզ-լէրիմտէն ագան եաշլար մուճիպ օլտուգտան գա-թինագար, քէնտիսիլէ կէօրիւշէ գօնուշտու-զում միւտտէթ, քէնտի իւզէրիմտէ պաշգա պիր էմիլիք հիսս իթմէյէ, եանի շէյլէ քի, էհլիմ վէ

եվէստալարըմ հագդլարընտա , գալպիմաէ մէրքիւզ պուլունան շէվգ ու մուհապպէթ , տահա զիյատէ իպտիյատ պուլմայա պաշլայըպ , վէ մէրգումուն լէհճէսինաէ կէօրիւլէն ասարը մէվճուտէյէ նազարէն , Ա՛ն-դաէրնի եօխդնդէ նէ՛ կի-ըն-ը , վէ նէ՛դէ պուլմըշ պիր ատէմ տիր , տէննիլէ պիլիր իտի :

Ա՛էրգում՛ պիզի թէրք իմտիքտաէ , պէն վէ վալիտէնիզ , գաբուտա այագտա պուլունարագ , թա կէօրիւնմէզ օլանա գատար , կէօզլէրիմիզի արգասընտան պաշգա թարաֆա չէվիրմէտիք , վէ մէրգումուն տայիմա պաշրնը էօնիւնէ էյլերէք նէօրիւմքտաէ պուլունտուղունա տիգգամ իյլէտիք :

Ի՛էօրիյիւշիւ եավաշ . . . բահաթը տիլ իւզրէ . . . չէօյլէքի , ատըմլարընը պիրէր պիրէր սայօր կիպի . . . պիր հալտաէ իտի , վէ այագլարընըն նէ՛նտաէ տահի պիր չէյ միւշահէտ իյլէտիմ՛ :

— Ա՛նէ՛ իտի օ աճէպ Տակօպէր :

— Պիզիմ էվին եօլունտա պուլունան պիր քիւչ օտ մէմպաներն թաշմասը ճիհէթիյլէ . . . սյիմա պիր եաշլըգ պուլունտուղուն պիլիրսինիզ :

— Ի՛վվէթ :

— Ի՛ճաչի՛պ պիր հալ, մէրգումուն պալչըգ իւզրինաէ պասըլմըշ օլան այագ իզլէրի իւզէրինտաէ , պիր խաչ րէսմինտաէ տիզլիմիշ չիվիլէր եէրի կէօրիւմ . . :

— Ա՛սըլ՛ , խա՛չ րէսմինտէմի :

— Ի՛վվէթ , խաչ րէսմինտաէ , նա՛ չէյլէ , տէյէք , Տա՛կօպէր եաթաղըն եօրղանը իւզէրինտաէ պիր խաչ րէօմի եավմագ իւզրէ բարմաղըյլա նէտի ատէտ չուգուր եաբար :

— Տակօպէր , աճէպա պունտան մագսա՛տ վէ մանա՛ նէ տիր :

— Պունու պիր թէսաուիֆէ (բասթ կէլիշ , ուխուշ) Համլ իտէպիլիրիզ . . . եվվէթ . . . պիր թէսաուիֆ օլմալըտըր , ֆէգաթ , պու ճիւմլէ , քէնտի իմիդատրմա բաղլէն , շու մէլուն խաչ րէսմի , պէնճէ պիր ուղուրսուզլուգ կէօրիւնմէքտաէտիր . զիրա մէրգում՛ կիտէր կիմմէզ , ֆէլաքէթ ֆէլաքէթ իւսթիւնէ պաշըմըզդա եաղմայա պաշլատը :

— Ա՛էյ վա՛հ , վալիտէնիզին վէֆաթը տահի մէզքիւր ֆէլաքէթլէրտաէն պիրիսի տէյի՛ մի տիր նա :

— Ի՛վվէթ , լաքին օնատանտա եվվէլ . . . պաշգա պիր տէրա տահա . . : Ա՛իվ տահա օրմանտան տէօնիէզտէն եվվէլ , վալիտէնիզ Ֆրանսայա կիմմէք . եաճօտ սիզի կէօնտէրմէք իւզրէ , հիւքիւմթէ պիր արզու հալ թագտիմյլէ , բուլուսաթ իսթիտտա իյլէտի իտի , պիրտէ պիր աթ այագլարը սէսի իշիտիպ կէօրտիւմքի , Ա՛իպէրնա վալիսի թաբաֆընտան պիր թամամ կէլէրէք , իւչ կիւն զարֆընտա , պուլունտուղումուզ մահէլլի տահի թէրք իլէ , կիտիպ պիր թագըմ պաշգա սիւկիւնէրէ գարըշարագ , շիմալ թարաֆը իչէրիլէրինտաէ , թա տէօրիւ եիւզ սաաթլըգ տահա մէսաֆէտէ (ուղագլըգ) տիկէր պիր մահէլլտէ իգամէթ իմմէմիզէ տայիր էմր ու թէնպիհլէր կէմիրմիշ իտի : Ի՛վվէթ , ան պէշ սէնէ սիւրկիւնլիւք չէքտիկտիմիշ քեաֆի սայըմայարագ , զուլմ իւզէրինէ զուլմ իլավէսիյլէ , վալիտէնիզ Հագգընտա պիր գաթ տահա ճէվր ու ճէֆա օլունմասընա պիլա ինսաֆ ու մէրհամէթ ֆէրման օլունմուշ իտի . . :

— Լ՛աքին , պու գատար շիտտէթ ու էզիյէթտէն մանա նէ՛ իտի :

— Ո՛ւանն իտէրսին քի , պիր մէլուն շէյթան , պիչա՛րէ վալիտէնիզի պիլմնատա թաղսիգ ու պի հուզուր իմմէյէ թայրին օլունմուշ իտի , շէյլէքի , արատան պիր գաչ կիւն տահա կէչմիշ օլսա իտի , թապիաթիյլէ , մէրգում՛ եօշճու պիզի Ա՛իլսագտա պուլամայաճագտը , պատէհու արայըպ պուլմուշ օլսա տահի , վագթ կէչմիշ օլտուղունտան , կէմիրտիկի քաղըտլար վէ միտալ հիչ պիր շէյէ եարամայաճագտը . . . չիւնքի , էկէր օլ անտէ եօլա չըգմըշ օլսագ տահի , կիւճ պէչա անճագ վագթինտէ փարիսէ վասըլ օլապիլիր իտիք : Վ՛աչինէնիզ շու ֆէլաքէթլէրէ տիգգամ իտէրէք ,

" Պէնի եաճօտ էվէստալարըմը Ֆրանսայա կիմմէքտէն մէն իմմէլէրինտաէ , էլպէթթէ պիր մէնֆաաթլարը օլտուղունտան , պէսպէչէլի , պունտան պաշգա պիր թէսպիր պուլամամըշլար տըր , չիւնքի , շիմտի պիզի պէօյլէ տէօրթ եիւզ սաաթլըգ տահա ուզագտա պիր մահէլլէ սիւրմէք , վագթը գավիէն գարարլաշմըշ պուլունան պիր եօշճուլուղումուզդա միւմքինսիզ գըլմագ նիյէթի ֆահիտէսինտաէն պաշգա հիչ պիր շէյէ համլ օլունամազ ,, տէտիքտէն պաշգա , շու զուլմ ու ատավէթի թէզէքքիւր իյլէտիքճէ , իւմիտ քէսիլմէյի տէրեաչէլէրինէ տիւշէր իտի :

— Պէ՛լքիտէ , շու մէմուլին զայրի տէրտ ու էլէմ , պիչարէ վալիտէմիզին պիրտէն պիրէ խաստէթ տիւշմէսինէ պիր սէպէպի գավի օլմուշ տուր :

— Է՛էյվա՛հ , եօգ , եվէստալարըմ եօգ , վալիտէնիզին սէպէպի մէվճի (էօլմէսի) , անճագ , նէրետէն կէլիպ վէ նէրէյէ կիհիտիկի պէլլի օլմայան , վէ քէպալնը սէյյանահաթ իւզրէ պուլունան . . . վէ ինսանլարը երլարըմ կիպի վուրուպ կէչէն , օլ ուղուրսո՛զ գօլէրա օլմուշ տուր , չիւնքի , միտալը կէհիրէն մէրգում եօշճունուն կիհմէսինտաէն իչ սաաթի սօնրա , սիզին վալիտէնիզ իչին . . . լէհճէնիլտէ ասարը մէճունիյէթի քեաֆիլէ , վէ ֆէրահը տիլ մէշհուտ , վէ էլէրինիլտէ տահի , իրի իրի չիչէք տէմէլլէրի մէվճուտ պուլունտուղու հալտէ , օրմանտան ավտէթինիզտէ , վալիտէնիզ հէման ճանընը թէսլիմ իմմէք իւզրէ . . . վէ թանըրմազ պիր հալէ տիւշմուշ , վէ գօլէրա տահի , զաթէն քէօյտէ ղուհուրա կէլմէյէ պաշլամըշ իտի . . : Ի՛ան , չէյլէ քի , ահաշամանտ պէշ քիչի վէֆաթ իմմիշ օլուպ . . . վալիտէնիզ իսէ , ա՛հ պէնիմ բուհում Թօղում . . . անճագ մէզքիւր միտալը պօյնունուզա թաղիգ իմմէյէ (ասմագ) , իքինիզի տահի պէնիմ . . . հիմայէթիմէ հավալէ վէ թէսլիմ իմմէյէ . . . վէ ասլա սարֆը վագթ իմմէյէրէք , սիզի ալըպ եօլա չըգմայըզըմ իւզրէ պանա բէ-

ճալար իթմէյէ վագթ պուլուպ վէ միյէսսեր օ-
ղապիլմիշ իսի . նիհայէթ , պիչարե վէֆաթ իթ-
տի կիթտի , վէ նէնի կէլէն սիւրկիւնիւն գուվ-
վէթի տախի պիթտի իսի , չիւնքի , մէզբիւր էմ-
բին սիզճէ պիր տախլի օլամազ իսի . վէ իզթէ ,
վալիի Ա.մէքէթ , սիզի աղըպ Ֆրանսայա կիթ-
մէքիյիմէ միւսաատէյէ հիմմէթ իլլէսի , վալիտէ-
նիզին իսթիտասը . . .

Տակօպէր պուրատա քէլամընը պիթիրմէկէ գա-
տըր օլամատըղընտան , էօքսիւզէր ըշգըրարագ աղ-
լամադտէ իքէն , քէնտիսի տախի էլէրիյլէ կէօզ-
լէրին գաբամադտէ պուլունուր :

Տակօպէր էլէմնաք պիր սիւբիւթ իւզրէ պիր
վագթ տուրտուգտան սօնրա , Թէքէպպիւր իւզրէ
. . . Թէքբարէն քէլամէ աղազ պիրլէ ,

"Օ՛ֆ , ֆէգաթ , իշթէ սիզէր Յէնէրալ . . .
բիւր ճէսարէթի գըղլարը օլտուղունուդու օլ անտէ
իզհար իթտինիզ : Ա՛էզքիւր ֆէլաքէթի վագթինտէ ,
քիմսէլէր սիզի վալիտէնիզ տէօշէյինտէն ա-
յըրամատըգլարընտան , Թա սօնունա գատար Մը-
Հումնին եանընտա գալտընըզ . . : Ի՛վվէթ , վա-
լիտէնիզին շու ֆանի տիւնեայէ գարշը նէֆքրէթ
կէթիրէն տէրտլի կէօղէրինի , պիղզաթ քէնտի
էլէրինիզ իլէ գարայըզ , վէ կէճէ սապահա գա-
տար , պաշը ուճունտա պէքլէմէքտէն ասլա օսան-
մատընըզ . . . վէ նիհայէթ , քէնտիմ գաղտըղըմ
մէզարըն իւզէրինէ պիր քիւչիճէք օտուն խաչը
վաղ իթտիկիմի կէօղէրինիզլէ կէօրմէտիքճէ , մէ-
զարը պրագըպտա այրըլմազ իսթէմէտինիզ : ,,

Տակօպէր պիրտէն պիրէ սէօհպէթի քէսէր :

Ի՛ճայիպ սուրէթտէ , վէ մէյյուսիյէթ իւզրէ
պիր քիշնէմէ իլէ պէրապէր , վահշիճէ պիր կիւ-
միւրտէմէ սէսլէրի իշիտիլմէյէ պաշլատըղընտան ,
մէրգուում պիր քէրրէ սանտալիյէնին իւզէրինտէն
սըչրատընը պիրլէ , սարարրպ մօրարարագ ,, Ի՛՛հ ,
Յօվհաալըմընն սէսի տիր , էվվէթ ամբրմընն քիշնէմէ-
սի տիր պու , նէ՞ եաբըյօրլար աճէպա զէվալլը
Հայվանա ,, տէյի պաղըրըր :

Պատէհու մէրգում գաբուլու աչարագ , պիթ-
թաճիլ մէրտիվէնտէն աշաղը գօշար :

Տակօպէրին էօյլէ պիրտէն պիրէ գօշմասընտան ,
էօքսիւզէր , Հատտէն զիյատէ գօրգտուգլարընտան ,
պիր պիրլէրինէ սարըլըպ սրգըշրըլար , վէ օլ Հէն-
կամաէ , գրրրդ ճամլարընն տէլիյինտէն իչէրու
կիրէրէք , բէնճէրէնին տէմիրինի աչան , գանատ-
լարը շիտտէթ իւզրէ նիթէն , իւզէրինտէ գանտիլ
վէ Տակօպէրին չանթասը վազ օլունմուշ օլան
Թրաբէզըզը տէվիրէն , պիր իրի էլտէն պի խապէր
պուլունուրլար :

Նիհայէթ , զէվալլը էօքսիւզէր , պիր տէրին
գարանլըգ օրթասընտա գալըրլար :

Օն Պիրինճի Փէսլ

ԺՕՎԻԱԼ ԻԼԷ ԻՕԼԻՄ :

Մօրօգ , Տակօպէրին ամբընը , քէնտի ճանա-
վարլարը օրթասընա կէօթիւրտիւքտէն սօնրա ,
կէօրմէքտէն վէ գօգու ալմագտան մէն իթմէք նի-
յէթիյլէ , պաշընա սարտըղը էօրթիւյիւ չըգարը
վէրիր :

Վ՛ապըլան , արսլան վէ բարս , պիչարե Հայվա-
նը կէօրտիւքլէրի պիրլէ , զամէն իսէ աճըրգտան
գուտուրմուշ օլտուգլարընտան , Հէման քէնտու-
լէրին , գաֆէսլէրի բարմագլարընա սալարլար :

Յ՛ովհալ գօրգուսունտան քէնտինի շաշրմա-
ղին , պօյնունու ասար , կէօղլէրին տիքէր , Հէր պիր
աղալարը տիթրէմէյէ պաշլար , վէ կիւյա նէր
իւգէրինէ էքսէր իլէ մրիսլանմըշ կիպի սէրիլի գա-
լըր , վէ պիրտէն պիրէ պուղ կիպի սօուգ , վէ
ֆէվգ էլ Հատա պիր Թէր , պէօյիւրլէրինտէն աշա-
ղը ագմագտա պուլունուր :

Վ՛է պու Հէնկամէ , արսլան վէ գարլան
տէՀՀիթէնկիզ կիւմիւրտիւլէր չըգարարագ , շիտ-
տէթ իւզրէ , գաֆէսլէրի տէրունինտէ զըպ զըպ
սըչրամագտէ պուլունուրլար :

Կ՛էրչի , բարս կիւմիւրտէնմէզ . . . լաքին սուս-
լուգ իւզրէ օլան Թէճէննիւնիւ , տահա զիյատէ
տէՀՀիթամիզ պիր Հալտէ կէօրիւլիւր : Հիտէթմի
շէտիտէ իւզրէ , վէ Հէման գաֆիսըրը բարչյան-
մագ ԹէՀլիքէսինէ գօյարագ , քէնտույի գաֆէսի
տիպինտէն , պիր սըչրայըշտա Թա բարմագլըգ-
լարա սալար , պատէհու , տաշիմա սուս բուս ,
տայիմա տարղըն վէ ղաղէպնաք , գաֆէսի տի-
պինտէ Եէրլէրէ սիւրիւնէրէք տէօնմէքտէ պուլուն-
տուգտան պաշգա , Հիտաէթինտէն կէօղլէրի գա-
բարմըշ օլարագ , նէնիտէն պիր Հիւճում իլէ ,
քէնտույի բարմագլըղա սալըրըր , վէ գըրմայա
սալաշըր :

Ի՛ւչ տէֆա էօյլէճէ , տէՀՀէթ վէ սիւբիւթ իւզ-
րէ . . . սըչրար . . . ույուշուգլուգ Հարէքէթսիզ-
լիյինտէն ույանըպ , ճիւնունու ԹէՀայիւր քէս-
պիլլէ , ուղուն ուղուն քիշնէմէյէ , վէ քէնտու-
յի շաշրարագ , կէթիրտիքլէրի գարույա տօղրու
գօշմայա պաշլար իսէտ , գարույու գաբալը պուլ-
տուղունտան , պաշընը էօնիւնէ ասար , տիղլէրին
պիրագ Եայլանտըրըր , վէ կիւյա տիշարտան ճիւ-
ղիճէ Հավա ալընն նիյէթիյլէ , պուրնունու նէր
իլէ գաբունուն բէտավրասը արալըղընա սիւրիւշ-
Թիւրիւր , վէ պատէհու , կիթտիքճէ գօրգուսու
արթտըղընտան , քիշնէմէյի տախի արթըրըր , վէ
էօն պյագլարըն նէրլէրէ վուրմայա պաշլար :

Ի՛օվհիմ , նէնիտէն սըչրամայա պաշլամագ իւզ-
րէ իքէն , Ի՛էյղամպէր գաֆէսի եանընա եագլա-
շըր , էլինտէքի մըղրագ իլէ , բարմագլըղըն մանտա-
լընը նիթի վէրիր , մանտալ գայար , վէ տիւմէ-
սինտէն չըգար . . . վէ Հէման եալընըզ պիր սա-
նիյէ իշինտէ , քէնտիսին քէնտի , գօղուշունա չը-

գըլան . . . մէրտիվէնին օրթասընտա պուլուր ։

Ա՛ֆ իշլէ օղ վագթ , արսլան իլէ գարըշընըն կիւմիւրտիւսիւ , Յօվհաննէն քիշնէմսինէ իլավէ օյունարագ , պիւթիւն խանըն իչինի էօթմէյուրիւր , վէ շու կիւրիւլտիւ թա Տակէոսէրին գուլաղընա գատար նէթիշիը ։

Խարս , թէքրարէն պիր հիտտէթի չէմտէ իւդրէ , բարմագըդա տօղրու Հուճում իտէր , վէ բարմագդէդ ճանավարըն շու հիւճումընա մուգավէմէթ իտէմէտիկինտէն , սրչրամասրյա սունտուրմանըն օրթա նէրինէ տիւշմէսի պիր օլուր ։

Ֆէնէրին ըշըդը , բարսըն պիր նէվի սօնուգ պէնէքլէր իլէ . . . պէնէքլէնմիշ օլան ապանօղ կիպի սիյահ տերիսի իւզէրինէ աբս իթմէքտէ օլուպ , վէ մէղքիւր ճանավար ճիւղճէ պիլա Հարբէթէ տուբտուգտան սօնրա , թէրգնազ վիճուտինի քէնտիյէ թօրլար . . . վէ կիւյա աթրն իւզէրինէ նէթիշմէք իւզրէ , իտէճէկի Համըլէրինն մէնդիլ ու մէսաֆէսինի հիսապ իտիյօր կիպի , պաշընը նէր իւզէրինէ ուղաթտըգտան սօնրա , պիրտէն պիրէ պիչարէնին իւզէրինէ սըչրայը վէրիր ։

Յօվհաննէ իսէ , բարսըն գաֆէստէն չըգարագ քէնտույէ տօղրու սալտըրտըղըն կէօրտիւքտէ , հէման շիտտէթի իւզրէ սավուշու վէրէրէք քէնտույի գաբույա աթար իսէտէ , մէղքիւր գաբույու տիշարտան իչէրի աչըլըր սուրէթտէ պուլուր . . . վէ պիւթիւն գուվվէթիլէ , կիւյա տէվիրմէք նիյէթիլէ սարսըլմագ իւզրէ էքէն , Լ՚օվհաննէ հիւճում իտէր . վէ Յօվհաննէ արա այագլարը իւզէրինէ տիքիլի վէրիր , լաքին Լ՚օվհաննէ էրլըրըմ կիպի սիւրաթ իլէ սաղարագ , տիշէրիյէ պէյնունտան աշաղը սօղլտըղը թագտիրտէ , էօն բէնէչէէրինին սիվրի թըրնագլարըն տախի , Յօվհաննէն պաղըրնա կէչիրիր ։

Յօվհաննէն պօղազա մահսուս պուլունան տամարը աչըլըր , վէ բարսըն տիշէրի ալթընտան , ալ գանլար ֆըշգըրըպ ագմայա պաշլար , վէ օղ աբատէ բարս արգա այագլարընը իչէրի տօղրու սալըպ , վէ պէլինի քէմէրվարի նիւբսէլտէրէք , պիչարէ Յօվհաննէն գաբույա գարշը , սըգը սըգըյա սըդըշընըդը վէրիր , վէ քէսկին թըրնագլարըյըլ , պէօյրիւնիւ չըրմալար աչար . . ։

Պիչարէ Յօվհաննէն տահա տիրի էթլէրի տիթրէմէքտէ պուլունտուղու Հալտէ , պօղնուգ սուրէթտէ քիշնէմէէրի տախի , տէհշէթամիզ պիր Հալ քէսպ իտէր ։

Պիրտէ կիւրիւլթիւ իւզրէ շու լագըրտըլար իչիտիլմէքտէ պուլունուր ։

"Յօվհա՜ն , Յօվհա՜ն . . . ղայրէ՜թ , ղայրէթ . . . իշլէթ կէլտի՛մ , նէթիշտի՛մ . . . ղայրէ՜թ . . ։,,

Պու սէսի Տակօպէր չըգարարագ , զօր իլէ գաբույու աչմագ նիյէթիլէ , օղ գատար չալըշըր քի , կիւճ ու գուվվէթի քէսիլիր , Հալպու քի , պալտա տէ զիքրինի կէչտիկիմիզ ճանավար գավղասը , այնի գաբունուն արգասընտա վուգուա կէլմէքտէ պուլունուր ։

Տակօպէր թէքրարէն Հայվանա ղայրէթ վէրմէք նիյէթիլէ թէսէլլիյէ պաշլայարագ ,

"Յօվհա՜ն . . . ղայրէ՜թ . . . կէլտիմ , նէթիշտիմ իշլէթ . . . իտտատընա՜ կէլտիմ . . . " պաղըրըր ։

Օչէվալ լը Յօվհան , էօյլէ պիր տօսթճա վէ քէնտույէ մալիւմ պիր սէսի ալտըգտա , զաթէն հէր նէգատար իչի պիթմիշ հէլաքէ եիւզ թուտմուշ պիր Հալտէ պուլունուր իսէտէ , նինէ պու ճիւմլէ պաշընը էֆէնտիսինին սէսի կէլէն թարաֆա չէվիրմէյէ չալըշարագ , մէրգումէն քէլամ՚ալրընա , աճըգլը պիր քէշնէմէ իլէ ճէվապ վէրիր ։ Ֆէդամի , բարսըն գուվվէթի ու հիտտէթինէ գարշը թագավէր օլամատըղընտան , տիւշիւպ եայըլըր . . . էվվէլա տիղէրի իւսթինէ , վէ պատէհու պէօյրիւ իւզէրինէ . . . շէյլէ քի , արգա քէմիքլէրի վէ ումուզ պաշլարը , գաբունուն էնինէ ուզանմըշ օյտուղունտան , գաբունուն աչըլմասընա տախի մանի օլմուշ օլուր ։

Օլ վագթ իշ իշտէն կէչէր , վէ պիչարէ Հայվանընտա Հալի պիլմէր ։

Ֆալպու-քի բարս , Յօվհաննէն իւսթինէ չէօքիպ , էօն վէ արգա բէնչէլէրինէ սըգը սըգըյա գուճագլար , վէ հէրնէ գատար , Յօվհաննէտան Հալա ղայիֆճէ թէփտիլէր նէմէքտէ պուլունուր իսէտէ , նինէ ասլա վազիֆէ խոնմէյէրէք , գանլարա պօյանմըշ օլան պուրնու իլէ , պիչարէնին պէօյրիւնիւ գարմագարըշ իտէր ։

"Նէթիշին իտտատէ . . . Հայվանըմըն եարտըմընա՜ . . . — տէտիքտէն սօնրա Տակօպէր , թէհի՜ նէրտէ գաբունուն քիլիտինի սարսըտարագ վէ թէճէննիւն իւզրէ , — Ո՜հ , սիլա՜հ տախի եօգ տուր եանըմտա . . . սիլա՜հ տախի եօգ տուր եանըմտա . . . " տէյի պաղըրըր ։

Պու արատա , Ա՜օրօգ մէյտանէ չըգարագ անպարտան Հավուչա աչըլան պաճատան աշաղը ,

"Ագը՜նընըշ . . . իչէրի կիրմէյէ չալը՜շմաչընըշ , սօնրա էօմրիւնիւշ թէհլիքէյէ կիրէր Հա՜ . . . զիրա պէնիմ բարս գուտուրմուշտուր . . . " տէյի չաղըրըր ։

Տակօպէր տախի պիր սավմի ճիկէրսուշ իւզրէ , "Ե՜ պէնիմ աթը՜մ . . . եա՜ պէնիմ աթը՜մ . . . " տէյի պաղըրըր ։

"Ա՜օրօգ տախի ճէվապընտա ,

"Ա՛էնին աթըն կիճէլէյին քէնտի ախըրընտան չըգըպ , սունտուրմանըն գաբունուսունու եիթիրէք իչէրի կիրմիշ , վէ պէնիմ բարս տախի օնու կէօրէրէք գաֆէսինի գըրմըշ , վէ աթընըն իւզրինէ հիւճում իթմիշտիր . . ։ Ամտի , պու պապտէ զուհուրա կէլէճէք ֆէնալըգլարըն քեաֆֆէսինին մէսուլիյէթի սէնին իւզէրինտէ տիր , չինէքի , բարսը նէնիտէն քէնտի գաֆէսինէ կիրտիրմէք իչին քէնտիմի բէք չօգ մուհաթարլարա գօյմագընըզմ լազըմ կէլէճէք տիր " տէր թէհտիտանէ պիր հէյկէթ իլէ ։

— Ա՜ճանըմ , եա պէնիմ աթը՜մ . . ։ Գուրթարընըշ աթըմը , գուրթա՜րընըշ աթըմը" տէյի պաղըրըր Տակօպէր , մէյյուսիյէթի իւզրէ , բէճալար իտէրէք ։

Ռէյղամպէր պաճատան զայպ օլուր։

Հայվանլարըն կիւմիւրտիւճիւ պիր թարաֆտան, Տակօպէրին բաճըրթըսը տիկէր թարաֆտան, Յոզ-ծօպլօ խանընտա պուլունանլարըն քանֆիֆէսինին ույգուտան ույանմասընը մուճիպ օլմաղին, հէր թարաֆտան բէնճէրէլէր աչըլըպ, վէ ըշըգլար տիշարը տիշարը չըգմաղապաշլար, վէ անին-տէ խրտմէճիլէր, ֆէնէրլէրի գաբարըգլարը պիրլէ, հավըչա գօշուպ, Տակօպէրին էթրաֆընա տօլարլար, վէ քէյֆիյէթի հալ հագդընտա սիւալ ճէվապա չըգըշըրլար։

Տակօպէր հալնա գաբույու սարսըլմազա տէվամ իմէքտէ օլտուղու հալտէ,

"Պէնիմ աթըմ պուրատատըր... վէ շու ուղուրսուզ հայվանլարտան պիրիսի գաֆէսինտէն պօշանմըշ տըր" տէյի հայգըրմագտէ պուլունուր։

Խանըն խրտմէճիլէրի զաթէն տէհշէթամիշ կիւմիւրտիւչէրտէն գօրգմուշ օլտուգլարը հալտէ, մէզքիւր քէլամլարը տախի իշիթմիքլէրինտէ, կիտիպ խանճըյա քէյֆիյէթի խապէր վիրմէք իւզրէ գօշարլար

Ասունտուրմանըն գաիուսու աչըլընճայա գատար, Տակօպէրին նէ՞ տէրէճէ զամ ու էչէմ վարթալարընա տիւշիպ, վէ նէ՞մէրէմէպ իշթիրակըը գալպէ տիւչար օլտուղու թարիֆէ տէյիլ տիր։

Պիչարէ սարարմըշ վէ նէֆէսի քէսիլմիշ օլտուղու հալտէ, գուլաղընը գաբունուն քիլիտինէ տագյաթարագ, իչէրիսին տիւնէմէքտէ պուլունուր։

Նամաշ նամաշ, կիւմիւրտիւ սէպէրի քէսիլմէյէ պաշլատըղընտան, Տակօպէր անճագ պիր աղըր խըրըլտը սէսի, վէ պիրտէ Ռէյղամպէրին, սէրթ վէ գբսա սէս իլէ "Յօլի՛մ... պո՛ւրայա... Յօլի՛մ" տէյի պաղըրմասընը իշիտիր։

Կէճէնին գարանլըղը զայէթ գաթը օլտուղունտան, ուսուլ իլէ, Կողհաթընն քիրէմիտ էօրթիւլիւ օլան չաթըլարընը պօյունտան թըրմանարագ, անպարըն պաճասընտան աշաղը ինտիկին Տակօպէր կէօրէմէզ։

Պիրտէ թէքրարէն հավլու գաբուսու աչըլըր վէ խանճը պիր չօգ ատէմլէր պէրապէրինտէ պուլունտուղու հալտէ, մէյտանէ չըգար, վէ էլինտէ պիր գարապլինասը պուլունտուղու թագտիրտէ տախի քէնտիսի տիգգաթ իւզրէ էօնէ տիւշէր, վէ ատամլարը տախի, քիմիսինին էլինտէ չիթիճի չաթալը, վէ քիմիսինին էլինտէ տախի սօբաչար պուլունարագ արդասընտան գօշարլար։

Մէրգում Տակօպէրէ նագլաշարագ,

"Նէ՞ տիր օ, նէ՞ վար տըր պուրատա, նէ՞ կիւրիւլթիւտիւր պու խանըմընն իչինտէ քի...։ Էհ սիզին կիպի ճանամարլար ուսթատընընտա, վէ էօյլէ պիր աթընը նէմլիյէ իյի պաղլամայան տիգգաթսըզ ատամընտա, Ալլահ պէլասընը վէրսին...։ Նէկէր հայվանընըզ նարալանմըշ իսէ... տա-հա իյի, օ՞ղլ օլմուշ, էֆէնտիմ, պիր ատէմ քէնտի իշինէ պիրազ զէյատէճէ՞տիգգաթ իթմէլի տիր" տէր։

Տակօպէր պու սիթէմ վէ թաղիրլէրէ գարշըլըգ վիրէճէք նէրտէ, սունտուրմանըն իչէրիսին տայիմա տիւնէմէքտէ օլտուղունտան, էլ իլէ սուս օլմազարընը իշարէթ իտէր։

Պիրտէն պիրէ վահշիանէ պիր կիւմիւրտէմէք սէսի իշիտիլտիքտէն պաշգա, ապըպինտէ տախի նիւքսէք սատա իլէ Ռէյղամպէրին շամաթասը իշիտիլիր, վէ հէման անինտէ հալնն (ճաճ վէրիճի) սուրէթտէ Նարս սրզամայա պաշլար։

Խանճը կիրիֆթարը խէվճ օլարագ Տակօպէրէ տէօնիւպ,

"Հ՚իւրհէսիզ սիզ պիր ֆէլաքէթէ սէպէպիյէթի վէրմիշ օլմազարընըզ, իշիտի՚օթմուսունուզ շու շամաթայը... Օ՚ղանն իտերիմ քի Մօրօգ թէհլիքէլի սուրէթտէ նարալանմըշ օլմազտըր։"

Տակօպէր խանճըյա ճէվապ վիրմէք նիյէթինտէ իքէն, պիրտէ գաբու աչըլըպ, Կողհաթ էշիք իւզէրինտէ կէօրիւնէրէք, "Ըրթըգ պիր թէհլիքէ նօգ տուր, իսթէյէն իշէրի կիրէպիլիր" տէր։

Յավանխանէնին իչէրիսի տէհշէթէնկիշ պիր հէյէճանտէ պուլունուր։

Ռէյղամպէրին բէնկի աթմըշ, իսթիրապը գալպինի, սուրէթի զահիրէսինտէ իշկար իթմէկի աասրը ֆէրահիյէթի իլէ, կիւճլիւքլէ սէթր իտէպիլմէքտէ, վէ Նարսըն գաֆէսինտէն պիր գաչ ատըմ կէրուտէ տիշ իւզէրինէ կէլմիշ, քէնտույի թաբլայարագ, զայէթլէ պիր ըշ էշլի հալ ու հէյէճանէթի բէյտա իթմիշ օլուպ, վէ տօտագլարընըն իսէ գըմընտանմագտէ պուլունտուղունտան, տուա իւզրէ պուլունտուղու թէֆէրրիս օլունուր։

Մէրգում խանճըյը վէ ատամլարընը կէօրտիւքտէ, այաղա գալգար, վէ նիւքսէք սէս վէ իշթիշամը պիր սէօյլէյիշ իլէ, "Յամա ու սէնայէ՞ր օլսուն, նա՞ Ռէպպ, իշթէ պու տէֆա տախի լուֆթի ու ինայէթ պույուրտուղուն գուվվէթի Ռահիյեն քէրամէթիյլէ, նէնիպ պաշա չըգապիլտիմ" տէր։

Պատէհու, աննընտա էսէրի թէքէպպիւր, վէ նալաթընտա տախի էսէրի թէհէվվիւր տէրթնար, վէ կիւյա Յօլիմ իլէ կիւրէչէրէք նէնտիկի իչին սէվինիպ իֆթիթհար իթմէքտէ իտուկի աշէքնար օլտուղունտան, գօլարընը խաչվարի կէօբսինէ վազ իտերէք, տուրմագտէ պուլունտուղու հալտէ, Յօլիմ տախի, գաֆէսին տիպինտէ նայըլա գալմըշ օլարագ, ինիլթի վէ սըղըլթը սատալարը չըգարմագտէ պուլունուր։

Աէյիրճիլէր Մօրօգուն շու հալինի կէօրիւպ, քիւրքիւ ալթընտա կիղէնմիշ պուլունան միւքէմմէլ զըրհը պիլէտիքլէրինտէն, վէ Նարսըն կիւմիւրտիւսինիւ տախի, հայվանըն քէնտի գօրգուսունա համ իյիլէտիքլէրինտէն, մէրգումանն օլ մէրթէպէ ճիւրաթ ու ճէսարէթի, վէ թագիլամտան խարիճ գուվվէթի ու գուտրէթի հագդընտա, ֆէվգ էլ ատէ թէճաճիւպ ու թէհայնիւր տալկալարընա տալարագ, էջլէճէ տուրա գալըրլար։

Մ՝օրօգուն արգասըներա, պիր գաչ տարմ կե-
բուտ Վողիաթի այագտա տուրմուշ, վե տիշլու-
տագ ազաձընտան մըղրագա տայանմըշ . . . Ա՛ել
հասըլ, գաֆէատէն պիրաղ էօթէտէ տախի, կէօչ
լէնմիշ վե տօնմուշ գանլար օրթասընտա, Յօ-
վիաննըն լաշէսի նայըմըշ խոտկի կէօրիւլիւբ։

Յօվիաննըն գանլարա պէլէնմիշ . . . վե ևրը-
թըգ ևրթմըշ օլմուշ լաշէսինի Տակօպէր կէօրտիւբ-
տէ, պիրա հարէքէթի տուրա գալըբ, վե սէյիտ լէհ
ճէսինտէ պիր էսէրի էլէմի շէհիտ միւշահէտէ օ-
լունմայա պաշլար . . . Պատէհու տիվ իւղէրինէ
կէլէրէք, Յօվիաննըն պաշընը գալըբըրը, վե պի-
ջարէ հայվանըն, տահա ճիւղիճէ ադտէմ, զիյա-
տէսիյէ տիրայէթի վե շահիմանի իւզրէ, քէնտու-
յէ տօղրու չէվիրիպ պագտըղը կէօզէրինի ևարը
գարանմըշ ևարը աչըգ, տօլմուշ վե ճամ քէ-
սիլմիշ օլտուղուն կէօրտիւբտէ, պիր տիւրլիւ ք՝ն-
տույի զապթ իտէմէտիկինտէն, պիր ֆիղանը տիլ-
սիւզան իւզրէ աղտմայա պաշլար . . .

Տակօպէր հէր պիր հիտտէթի ու զարարընը,
վէ շու գազանըն նէ՞ գատար մուսիպէթէնճամ,
վէ էօքսիւզէր հագգընտա զարարըը օլտուղուն,
շէյիլէբի նօլաբընա տախի տէվամ իտէմէյէճէքլէրի
էսէֆ ու միւլահազաըն պէր թարաֆ իտէրէք,
անճագ, կէրէք նօլմուշտա վէ կէրէք գավա-
յա տայիմա քէնտույէ պիր էսկի նօլտաղ օլմուշ
օլան սաատդ, վէ քէնտիսի կիպի իբի տէֆա նա-
բալանմըշ . . . վէ շունճա սէնէտէն պէրու թէրք
իթմէմիշ օլտուղու . . . զէվալըը իմթիյար աթը-
նըն հէյաթէմիվ էօլիմիւն տիշիւնմէքտէ պու-
լունուբ։ Հ՝նու խուսուս մէրգումի հագգընտա օլ
մէրթէպէ պիր թիղի տէրուն օլուբ քի, էսէրլ
տաղի տիլի, զայէթիճէ չէհիտ վէ միւէյյիր սու-
բէթտէ, մէրգումինն լէհճէսինտէ միւշահէտէ օ-
լունմագտէ պուլունտուղունտան, կէրէք խանճը
վէ կէրէք տատմըըը, մէրգում կիսի պիր պիւ-
յիւք իմթիյարըն, օլ հալտէ, պիր լաշէ նէզահինտէ
տիվ իւղէրինէ կէլմիշ օլտուղուն կէօրտիւբլէրինի-
տէ, պիր արալըգ ըրիգաճը գալալէրինտէն թահ-
րիբ օլունարագ, պիչարէյի աճըմայա պաշլարըբ։

Յէնգամի, Տակօպէրին Յօվիալ հագգընտա հիսս
իմթիկի էսէրի էսէֆ ու էլէմին իւղէրինէ տիւ-
շիւնտիւբճէ, հէմ սիւրկինլիւբ արգտաշը օ-
լուբ, վէ հէմճէ պիր վագթ էօքսիւզէրին վալիտէլէ-
րին, պատէհու պիգգաթ էօքսիւզէրի, քիւլի զահ-
մէթ չէքէրէք սէյահաթի իւզրէ թահջմագտէ պու-
լունմուշ օլան պիչարէ հայվանըն հէլաքինտէն
հուսուլէ կէլէճէք նէթիճէլէր, պիրտէն պիրէ մէն-
զարէյի թէհավվիւլտա մէյտանէ կէլմէյէ պաշ-
լատըգլարընտան, թէհավվիւրի, րիգգաթը գալ-
պէ թահվիլ օլունմադին, բարլամագտա օլան զա-
զապնաք կէօզէրինի նօգտարու տօղրու գալտըրա-
րագ, հէման Լէյղամպէրին իւսթինէ գօշուպ,
պիր էլինյէ մէրգումէն պօղազընը սըգար, վէ տի-
կէր էլինյէ տախի, ասկէրի սուրէթտէ, կէօքսիւ-
նէ էօյլէ պիր գուվվէթի իլէ պէշ ալթը ատտ
եուսրուգ նէրդէշտիրը քի, նէրտէ ինսանլար վէ
կէօյտէ մէլէքլէր տախի մաշալլահ տէրլէր իթէտէ,
մէգրիւբ եուսրուգլարընն շիտտէթի, Մ՝օրօգուն
ալթտան կիչմիշ օլտուղու չէլէք զընճ իւղէրինտէ
թատիճիլիյէ թէհէդդիւլ պուլուբ։

Ա՛ Տակօպէր, հալնա տայագա տէվամ իթ-
մէքտէ օլտուղու հալտէ,

" Էայտո՞ա . . . սէնի, աթըմընն էօլիւմինէ
սէ՞ն մէսուլտուն, ճէվապընը սէ՞ն վիրճէքսին ,,
տեր Մ՝օրօգա։

Մ՝օրօգ թատէն ինճէ վէ ա՛ներլի վիճուալտա
օլմաղին, Տակօպէր իյէ կիւրէշտիկի թագտիրտէ
զալէգէ իտէմիյէճէկինտէն, չիւնքի Տակօպէր ի-
բի պօղրու օլտուգտան պաշդա, ֆէվգ էլ ատէ սու-
բէթտէ տախի պիր գուվվէթի իզհար իյդիտիկինտէն, Վողիաթի իլէ խանճընըն, արայա կիրէբէք,
մէրգումտա, աթիգ սիւարի ասկէրինին էլէրինտէն
գուրթարմայա չալըշմասը լազըմ կէլիր։ Նիհա-
յէթի պիրազ վագթ կէչտիկինտէ, իյի կիւրէշտի-
յի պիր պիրինտէն այրօրըլար, վէ Մ՝օրօգ, թէ-
ճէննիւնիւնտէն սարարմըշ օլտուղու հալտէ, մըղ-
րագ իլէ Տակօպէրի վուրմայա չըգըշըր իսէտտ,
թէվասսութի խաէնլէր, թէբրարէն արայա կիրէ-
բէք, շու գազանըն տախի էօնիւնիւ այրըլար։

— Լ՝աբին, պու հարէքէթին պատիի նէֆթէթ
պիր տէնսէ ճայի՞զ տիր, — տէյի պաղըրըր խան-
ճը, մէյհուսիյէթի իւզրէ, վէ պուրուշմուշ օլան
իբի եուսրուգլարընը, տազ անըը իւղէրինէ գոյ-
մուշ օլարագ տուրմագտա պուլունան Տակօպէրէ։

— Ա՛յն սեգեպ օլտուն շու միւհիթէրէմ զաթըն
դիյիբ պիր մուխաթապայա տիւշ օլմասընա, զի-
րա, աղ գալմըշ քի, զէվալըըը ճանավարըարը
բարէ բարչա իտէճէքլէրդիշ, վէ պիրտէ չըգմըշ-
տա հալնա պիչարէյի թէբէլլիմ՝ք իսթէրսին . . .
Լ՝ճայիպ, սագալը աղտարթմանընն քէրէմէթի ու քէ-
րամէլէթի պո՞նմուտուբ, նէ եապմալը, շիմտի զապ-
թիյէ գօշագ հագգըմընը եո՞գմուտուբ, եազ՝ըգ
քի ախշամընայն, տահա զիյատէ ագլընըգ պաշը-
նըզտա իտի ,, տեր թէբրարէն խանճը։

Տակօպէր պու թաղիր ու թէճատտիւրի իշիթ-
տիքտէ, ագլընը պաշընա թօբլար, վէ սէրտէ ևա-
պանճընըգ օլտուգճա, քէնտի հալինճէ զիյատէ
կիւճլիւբ վէ զահմէթի չէքէճէճինն տիւշիւնտիւբտէ,
հատտէն զիյատէ իպրազը շիտտէթի իթմտիկի իշին
աճընըը։ Հալ պու քի, քէնտի սէյահաթընը
տէվամ իտէպիսինն իշին, հէրշի պատտապատ, ա-
թընըն զիյանընը չըգարմանընն էլղէմիյէթինի տա-
խի քէօչէյի խաթրտատ պիր տիւրլիւ չըգարա-
մազ, շիւնքի, պիր կիւն կիճ գալմըշ օլսա, մէզ-
բիւր նօլճուլուզունուն վէ չէքտիկի շունճա քիւլ-
ֆէթի ու սէրէնճամընն քէտտիկէն հէվայէ կիտէ-
ճէկինն բատա պիլիր։ Ա՛է նիհայէթի, քէնտույի
զապթ իթմէյէ զիյատէսիյէ ճէհտ պիրլէ, նէֆ-
սինի սըգմայա միւգթէտիր օլուբ, վէ խանճըյը
թէսկինն իթմէք նիյէթիյլէ, պօզուգ պիր սէս իլէ
մէրգում խիթապէն,

— Էագգընընզ վար տըր . . . քէ՛ք աշընըը հիտ-
տէթի իւղէ հարէքէթտէ պուլունտում, վէ քէ՛ք

չափուգ թէհամմիւլ պիրլէ , քէնտիմի զապթ իտէ-
մեմիմ : Ձէգաթ , հէր հալտե , տավայը սիզին
հիւքմիւնիւզէ հավալէ իտէրիմ , Ա.լլահ իշին սեօյ-
լէյինիզ , պու ատամ պէնիմ աթըմընը թաղմինի-
նէ պօրճլու տէյիլ մի սիր ,, տեր :

— Ւստ՛ը , խայր , էկէր պէնիմ հիւքմիւմիւ սօրար
իսէնիզ , պէն սիզին ըէյինիվտե տէյիլիմ . զիրա ,
պիւթիւն գապահաթը ամհիպի սիզինիզ : Ա-
թընըզը ֆէնա պազըմընը օլմալըսընըզ , վէ սուն-
տուրմանըն գարուսու տախի արաբդ գալմընը օլ
տուղունտան , թապիյաթիլէ հայվանընըզ օրայա
կէթմիւ օլմալը տըր , — տեր խանձը , աչըգտան աչըգա
գահհարը վուհուշուն թարափըն թուրթուպ վէ
ղայրէթին չէքէրէք :

— Ւվվէթ , եյլէ սիր , տօղրու տուր ,, կիճէ հայ-
վանլար Տավա աղըն իշին , մատամ քի գաֆէս-
լէր իյի գաբանմընը , վէ ասլա պիր թէհլիքէ եօգ
իտի . . . գարույու պիրագ արաբդ պրագտըլը-
տըմ , շիմտի տէր խաթընը իթմէքտէյիմ — տեր
Կոզիսթի :

— Ա՛հէմամ , հագգանիյէթտէն տիր — տեր սեյիր-
ճիլէրտէն պիրի :

— Պէյկիրի պիր տէֆա բարսըն կէօղլէրի կէօր-
տիքտէ , գուտուրուպ գաֆէսինի տախի գըրաճա-
ղը տէրքեար տըր — տեր պիր տիկէրի :

— Պու պապտե տահա զիյատե Ա՛էյղամպէր թէ-
շէքքիյէ ըզգընա Հագգը տըր — տեր պիր իւշիւն-
ճիւ :

— Պու էնվայի ըէյ ու հիւքմիէրե իհթիյաճ եօգ
տուր , ընըար պէնիմ վազիֆէմտէն խարիճ շէյլէր
տիր , շիմտի պէնիմ ճէվապըմ պու տուր քի , եա՛
պանա պիր աթ բարասը , վէ եա՛տա պիր աթ լա-
զըմ տըր , էվվէթ , շիմտի , շիմտի , զիրա , պու մու-
սիպէթավէր խանը պէն թէէրը իթմէքիյիմ . — տեր
Տակօպէր , արթընդ թէհամմիւլիւ թիւքէնմէյէ
պաշլայարագ :

Ա՛օրօգ օլ վագթէ գատար սուս բուս տուրուպ
տիյնէտիքտէն սօնրա , հէրքէսին քէնտի ղայրէթին
շէքմէսինտէն ճէսարէթի ալըպ , վէ ֆուրսաթը եաֆ-
թէ սայարագ ,

— Ա՛յ պէնճէ պէն տախի տէրիմ քի , թաղմի-
նամ խուսուսունա կէլինտիքտե , սէն պանա թաղ-
մինամա պօրճլուսուն , զիրա , պէլքի միւտտէթի
էօմրիւմտէ պէյլէ սագամ գալաճաղըմ տըր , պա-
գընըզ պիր տէֆա , բարսըն էլիմտե աչըրզը նա-
բալարա — տեր , վէ օլ վագթէ գատար քիւրքիւ-
նիւն գօլու իշինտե սագլամագտե օլտուղու գան-
լարա պէյանմընը օլան սօլ էլինի թէմաշակնանէ
կէօսթէրիր :

Ա՛օրօգուն էլի եարասը , քէնտի սեօյլէտիկի
գատար բէք պիւյիւք պիր շէյ տէյիլ իսէտե , խայ-
լիճէ տէրինճէ պիր եարա օլտուղունտան , թա-
պիսթիյլե , ումամուն ալագայի թապիյյէսին
ճէլսէ իտէր : Ա՛յ խանձը իսէ , պիղզաթ քէնտի
տավասը նաղարըլմա պագմագտա օլտուղու շու
տավայա գուվվէթի վիրէն , վէ հագգը գալանտըր-
մայա պիր տէլիլ սայըլապիլէն , մէղքիւր եարայը
կէօրտիքտե , հիչ շիւրհէլէր իսթէմէզ , մէճպուն
օլարագ , ուշաղընը չաղըրըպ ,

,,Պու մուաթաղայը պիճիմճէք իչին անճագ պիր
թարիգ վար տըր . . . Շ՛իմտի կիտիպ ածէյէթին
քէհնա էֆէնտիյի ույանտըրմալը , վէ պուրայա
կէլմէսինի բէճա իթմէլիսին , միւսյիլէյհ կէլսիք-
տե , հագգ ու գապահաթի քիմսե գալաճաղը գա-
բարլաճաղը աշիքտար տըր ,, տէտիքտե , Տակօ-
պէր տախի ,

— Ա՛հէմամ , պէն տախի , պու խուսուսու թէքլիֆ
իտէճէքտիմ , զիրա , հէր նե օ՛ուր իսե օլսուն ,
քէնտի տավամը քէնտիմ քէսմէյէ պինիմ գուտ-
րէթիմ եօգտուր — տեր :

— Ցյրէ , Տայտե , գօշ քէհնանըն գընաղընա ,,
տեր խանձը քէնտի ուշաղընա :

Ուշագ , ածէյէթին եօլու էլե տըր :

Ա՛ալ պու քի խանձը , Տակօպէրին իսթինթա-
գը միւնասեպէթիյլե , քէնտիյէ տախի պիր թագ-
սիրաթ ազվ օլունմասընը գօրգուսունա մէպնի ,
շիւնքի էվվէլքի կիւն մէրգուտ խանա ինտիկինտե ,
թէզգէրէէլէրինի սօրուպ իսթէմէք զըմնընտա իհ-
մալտե պուլունմուշ իտի , Տակօպէրէ տեօներեք ,
,,Շ՛իմտի քէհնա էֆէնտի ղայրէթլէ եավքէլէնմիշ
օլաճագ տըր . . . շիւնքի , պու գատար կիճ պիր
վագթ քէնտույի ույգուտան ույանտըրմագ , ազ
թաճիղլէք տէյիլ տիր : Ւմտի իհթիմալ տիր քի
պանա տախի սիթէմմանէ պիր քէլիմաթտե պու-
լունար , վէ պէնիմտե թապիաթիլէ կիւճիւմ կի-
տեր , իմտի , լաչըմ տըր քի , էկէր թէզգէրէէլէրի-
նիզ նիզամընտա իսե , կիտիպ չափուճագ կէթի-
րէսինիզ . . . զիրա , տիւն ախշամ կէլտիկինիզ-
տե իսթէմէյէ իհմալ իթմէմտե պիւյիւք թագսի-
բաթտե պուլունմուշ օլտուտ — տեր :

— Ա՛նգքէրէէլէրիմիզ եօգարտա չանթամտա տըր ,
շիմտի կիտեր կէթիրիրիմ ,, տեր Տակօպէր :

Պատէհու մէրգուտ , Ջօվհարըն լաշէսինի տե-
ֆաթէն կէօրմէսինի նիյէթիյլե , էլլերին կէօղլերի
իւզերինե գօյուպ , վէ տիկէր թարափա նազար ի-
տերէք , օրատան չըգըպ , գըղլարըն նանընա կի-
տեր :

Ւսէյղամպէր , զաֆէրնապ պիր նազար իլե մեր-
գուտմուն արգասընտան պագտըղը Հալտե , քէնտու
քէնտույէ ,,Ւշթէ , շիմտի մէրգուտտա նէ՛ աթ գալ-
տը , նէ՛ փարա գալտը , վէ նէ՛տե քնաղըտլար գալ-
տը . . . Պէն արթընդ պունտան զիյատե պիր շէյ նա-
բամազ իտիմ . . . շիւնքի , պունտան զիյատե պիր
շէյ նաբմամագ պանա թէնպիհլի իտի . . . վէ
պէնիմ պաշըդճա պօրճուտ , միւֆթին օլտուղու մեր-
թեպե , տայիմա հիւչէ վէ տէսիսե սայէսինտե իշ
կէօրիւպ , սուրէթի զահիրետե հիչ պիր շէյ պէչ-
լե իթմէմէյէ չալըշմագ իտի . . . Շ՛իմտի իսե հէր
քէս , պիչա՛րե իհթիյարա գապահաթ պուլաճագ
տըր : Ա՛գըպէթքառ , պէն շիմտի նապաճաղըմ
մէքթուպտա , հիչ տէյիլ իսե , մէրգուտ պիր գաչ
կիւնէ գատար նօլա չըգամայաճագ տըր ,, տեր
նազմընըզըմ . վէ մէմուլ իտէրիմ քի , պուտա ֆէ-
նա պիր ճէվապ տէյիլ տիր , շիւնքի , պու քէյ-

ֆիլեթաե, կերեք մերգումեն վէ կերեք կենճ գըղ-
լարըն, ալը գօնուլուպ, նօլճուլուգլարը կիճիքտի-
րիլմէտե, բէ՛ք պիւյիւք մենֆաաթլար պուլունը-
մաքտե տիր ,, տեր ։

Ա՛օրգուն պուրնէֆէք քիւրիւնտեն պիր չարեք
սօնրա, Վողիաթըն րէֆիգի Վաղը, էֆենտիմ-
նին ախշամնան պէրու սիւրմիւշ օլտուղու պու-
ճագտան տիշարը չըգարագ, մերգումեն հէմեն
աճէլէթէն եաղմըշ օլտուղու պիր գրնթա մէքթու-
պու, Լ իւրիսգայա կէօթիւրիւպ, օրայա նէնիշտի-
կի պիրլէ, բօսթայա վիրմէք իւզրէ նօլա րեվան
օլուր ։

Ա՛էքթուպուն իւզէրի շու սուրէնեաե պուլու-
նուր ։

Ա՛իւսիւ

Ա՛իւսիւ Լօսէն ։

Ա՛ԼԷԽ – ՊԷՉ – ԼՈՐԵՆ ՈՀՓՈՂԸ Կ, 11 ։

Փարիս ։

Ֆրանսա ։

Ծ Ն Խ Ք Ի Ն Ժ Ի Փ Ա Մ Լ

ՔԷՕՑ ՔԻՀԵՆՍԸ

Տակօպէրին խէլէճանը գալպի թէատրիճ իւզրէ (տէրեճէ իլէ) արթմագտա օլուպ, վէ Ջօվիալըն իսկ, սունտուրմայա քէնտու քէնտույէ կելմէմիշ օլմասը զըմընտա գանան շիւրհէսի օլմատըղընտան, շու մուսիպէթէնկիշ գաղիյէսի, գահՀարը վուհուշուն քէմլիյինէ Համ՚ իտէր իսէտե, լէյիմ իւթթագ (ֆէնա թապիանըը) մերգումեն քէնտի ալէյհինե տէ տէրբետար օլան շու քին ու զարագընա, քէնտինճէ հիշ պիր մանա վէրէմէտիկինտեն պաշգա, էջյէ պիր Հագգը տավասընըն տանի կիճէլէյին ոյգուսունտան թաճիպլիք վէրիլէրէք գալտըրըլմըշ օլաճագ քէհանըն ինսանիյյէթի ու պէհտուհ-ղընա թագի պուլունուպ, մեաղ Ա՛լլահ վուգուաթըն սաւրէնի գահիրէսինէ ալտանարագ քէնտույի գապագհանը ջըգարմասը իհթիմալեն տանի տիշիւնտիրճէ, գօրգուլարա տիշար օլմագտա պուլունուր ։

Ֆիքրինճէ, միւմքին մերթէպե, շու եէնի ֆէլաքէթի էօքսիւզէրտեն կիղլէմէյե գավիեն գաբար վէրմիշ օլտուղու Հալտե, մերգումէլերին օտասը գաբուսունա կելիր, վէ Ջօվիալը սունտուրմայա կէօթիւրտիւկիւ վագթ, Ռեյղամպեր իլէ, նիյէթի ֆասիտեսինէ գարշը մումանաաթ նիյէթիլէ, թէհի՛ եէրտե խայլիճէ ուղրաշըգտան սօնրա, գաշուպ, քէնտի եէրինէ, եանի գաբատնուն արգասընա կելմիշ օլան Ռապա – Ջօպայը նիթթի վէրէրէք, վէ,

"Ա՛էլէ թէշէք քիւր իհթիմէլիյիմ քի, քէօբէք կէ-
լիպ պիչ՚ըրե չօճուգլարըն եանընտա պէքլէմէքտե պուլունմագտե տիր ,, տէյէրէք գաբուլու աչար ։

Ա՛երգումե օտա տերուննինտե հիւքմ իթմէքտե օլան շէտիտա գարանլըղը կէօրտիւքտե, Հատտէն զիյատե իսթիղրապե կիրիթիմար օլարագ,

"Վ՚էվատալարըմ՚ . . . նիչ՚ին պէյլէ գարանլըգտա գալմիշսընըղ ,, տէյի չաղըրըր ։

Վ՚է մերգումե շու սիւալինէ հիշ պիր ճէվապ ալամատըղընտան, էսկրի տէհշէթի օլարագ, վէ եէ-
լէրիյլե էթրաֆը եօգլայարագ, կիտիպ էօքսիւզ-
լէրտեն պիրիսինին էլինի թուռթար իսէտե, թուռթ-
տուղու էլին տահի պուզ կիպի սօուտուղ օլտու-
ղուն Հիսս իթմէքտե,

"Լ՚օզ, Լ՚օզ . . . է՚վատալարըմ . . . Պլա՚նշ, ա՛ ճանըմ, նիչ՚ին ճէվապ վէրմէյօրսունուզ . . ։ Միլին պու սուալղունուզ պայհի թէհավվիւ-
րիւմ օլմագտա տըր . . . ,, տէյի չաղըրըր ։

Ա՛ալ պու քի այնի սուալգագտան պաշգա հիշ պիր ճէվապ ալամատըգտան պաշգա, թուռթմագտա օլտուղու էլ, տայիմա սօուգ վէ տայիմա Հարէ-
քէթտեն արի օլտուղու Հալտե, կիւյա պիր օտուն բարչասը կիպի թահրիք օլունմագտե պուլունուր ։

Օ՚լ հէննկամտե մահի թապան (այ) իսկ, էթ-
բաֆընը դուշաթմագտե օլան պուլուռթլարտան ա-
զատե յի կէրիպան իթմիշ (գուրթուլմաշ) օլմազին, մէղբիւր քիւշիճէք օտանըն բէնճէրէսի գարշը-
սընտա պուլունան եաթաղըն իւզէրինէ զիյաէն-
տաղ պուլունմագտե օլտուղունտան, Տակօպէր մերգումէլերին պայըմըշ պիր Հալտե օլտուգլարըն ֆէհմ ու ֆարգ իտէր ։

Ա՛ահիթապըն զիյասը մահիլյի, էօքսիւզէրին զաթէն տէրքետար օլան սօլկունուլուղունու պիր գաթ տահի արթըրմագտա օլտուգտան պաշգա, մերգու-
մէլերին եարը պուշուգ պիր պիրլէրին գուճագ-
լամագտե, վէ Լ՚օզուն իսկ քէնտի պաշընը, Պլան-
շըն սինէսինէ տայաթարագ սէթը իթմէքտե պու-
լունտուղու միշահէտե սլունուր ։

Տակօպէր մերգումէլերին շու Հալէրին կէօր-
տիւքտե,

"Վ՚է, պիչ՚ըրե չօճուգլար, կիւնտիւզտեն օլ գատար հէյճանը տիլ իւզրե օլտուգտան սօնրա, շիմտիտե գօրգուլարընտան շու ֆէնա Հալէ տիւ-
շար օլմազարը թէճաճճիպ իտէճէք պիր շէյ տե-
յիլ տիր ,, տէյէրէք, հէմանտեմ սու չօթրասը-
նա գօշար, վէ պատէհու մէնտիլինին ուճունա պիր գաչ տամլա բագը տամյատարագ, եաթաղընը էօնիւնտե տիղ իւզէրինէ կէլտիկի Հալտե, մեր-
գումէլերին գուլագ թօզլարընը խաֆիֆճէ օվուշ-
տուրուր, վէ ուֆաճըգ վէ գըրմըզը պուրունըա-
րընա տահի կէօթիւրէրէք, մեղքիւր բուհու . . . գօգլաթմըրըր ։

Վ՚է մերգում տայիմա տիղ իւզէրինտե պու-
լունտուղու Հալտե, մերգումէլերին օլ Հալինէ եա-
բար օնտան պաշգա օլատա հիշ պիր իլաճա մա-
լիք օլմատըղընտան, աճէպա մեգքիւր իսթիրթօ-
տան մերգումէլեր իւզէրինտե պիր թէէսսիր վա-
գը օլմուշ մուտուր տէյի անլամագ Նիյէթիյլէ,

օլ էսմէր վէ միլլեէսիր նէզդինդէ իզէրլէրինէ տօղրու էյէրլ՛ք , էյլէճէ չէնտ սանիյյէ պէքլէմ-
տէ պուլունուր ։

Յօղուն խաֆիֆճէ պիր Հարէքէթի , մէրգումա պաչը իւմիա իլմէքտէ իքէն , պիրտէն պիրէ մէրգումէ ուչանարագ , վէ ա՜Հ յար չէքերէք , պաշընը նաստըգտան Թարաֆա չէվիրիր , Թէաճճիպ վէ գօրգու իզդէ կէօզէրինն աչար , վէ էվվէլ է՛րտէ Տակօպէրի Թանըյամատըզընտան , "ա՜Հ , Հէմշի-
րէճիյէղիմ ,, տէյէրէք Պլանշըն գօլլարը իւզէ-
բինէ տիւշիւ վէրիր ։

Պլանշ տախի օլ արատա , Տակօպէրին իլճէը Թէէսիրինն ալմայա պաշլամըշ պուլունտուղու ճի-
Հէլէ . Յօղուն շամաֆտասըլա , տիւչար օլտուղու ուչուշուլուգտան քէնտիլէն պիտար իլէ (ուչանմագ) , Թըպկը Յօղ կիպի , վէ սէպէպին պիլմէտիկի Թագ-
տիրտէ , Թէաճճիպ ու գօրգու իւզդէ , մէրգումէ-
յէ սարրըլըր ։

"Օ՜Հ , էլՀամտիւլիլլահ , իշտէ ուչանտըլար , շիմ-
տի անինտէ օլ չօճուգճա գօրգուլարը կէչէր կի-
տէր " տէտիքտէն սօնրա Տակօպէր , նէզաքէթլի պիր սէօյլէյիշ իլէ ,

"Ա՜յ ճանըմ , էվվտալարըմ , զայրէ՛թ , զայրէ թ , պիր չէյինիլ եօգտուր , բէք ալտասընըղ . . . իշտէ պէն պուրատայըմ . . . էվվէթի պէն . . . Տակօպէր . " տէյի իլավէ իտէր ։

Ա՜զաբսիւզէր , պիրտէն պիրէ Հարէքէթէ պէտ իլէ , Հիւսնի ճէմալը բիւր խէֆ ու բիւր էսէրի իչ-
Թիտալարընը Տակօպէրէ տօղրու չէվ՛իրէրէք . պիր Թավրը լէթաֆէթինիւմա իւզրէ եօգտրու սըչրա-
յարագ , վէ "ա՜Հ , Տակօպէր սէ՛Հն միսին , էյյ է իսէ գուրթուլտո՜ւգ , գուրթուլտո՜ւգ . . . " տէյի պաղըրտարագ էլլէրինի մէրգումա տօղրու ուզաթ-
տրգլարընտա , մէրգում տախի էլլէրին Թռու-
Թռուգ , վէ քէնտույի պախթիյար ատտ իտէրէք ,

— Ա՜վվէթ , է՛վտալարըմ , պէնիմ , պէն , զան-
նընմտա պէն պուրատա տէյիյ իքէն աչըրը մէր-
Թէպէ գօրգմուշ օլմալըսընըղ " տէր ։

— Օ՜ֆ , սօղի գօրգմագ տէյիյ Տակօպէր , աղ տաՀա գօրգուտուզտան էօտիւմիւզտէ բաթլայա-
ճագտը ։

— Օ՜ֆ , աման նա Իէպտ , էկէր պիլսէ՛իտինիղ , էկէր կէօրսէ՛իտինիղ ։

— Ա՜քին պու գանտի՛ղ նիշլին սէօնմիւշտիւր , սէպէ՛պ ։

— Պիղ սէօնտիւրմէտիք . . ։

— Ա՜ա՜Հ , զէ՛վալը չօճուգլարըմ վա՛Հ , օթո՛ւ-
րունուղ , օթուրունուգտա , նագլ իտինիղ պանա պագայըմ շու քէյֆի յէթի . . ։ Պու խանտա պէն էմնիյէթի կէօրէմէյօրում . . ։

Ա՛նէշքէքիւր իտէլիմ քի Թէրը իտիպ կիթմէմիղէ չօգ պիր շէյ գալմատը . . ։ Պէնի պուրայա կէ-
Թիրէնին Ա՛լլահ պէկլասընը՛ վէրսին . . ։ Յէգաթի օնուտա սէվէյօրում էմմա , պու քէյտէ պուն-
տան տա պաշգա իտան եօգտուր . . ։ Ա՛էրնէ Հալ իսէ , պիղ շու վուգուտաթը նագլ իտինիղ պա-
գալըմ . . ։

— Ա՛էն կիտէր կիթմէղ . . . շիտտէթի իւզրէ բէն-
ճէրէ աչըլտպ , Թըրտրաէզտա իւսԹինտէ պուլու-
նան գանտիղ իլէ պէրտպէր տէվրիլտի , վէ Հէվ-
էնկիղ պիր շամաֆտա տըր չըգտը . . .

— Օ՛լ վագթ ագլըմըղ պաշընմըզտան կիթմտի , պիր պիրիմիղի գուճագլայտրագ պաղըրմայա պաշ-
լատրգ , վէ օտանըն իչինտէ պիր այագ սէսի իւ-
շիթմէմքտէյիղ զանն իթմտիք ։

— Ա՛էմտէ օլ գատար գօրգուտուգ քի . . . իւզէ-
րիմիզէ պիր ֆէնտալըգ կէլիպ գէնտիմիղի զայպ իթ-
տիք ։"

Տակօպէր , պու վուգուտաթը տախի , էվվէլքի կիպի բիւզկնտրըն շիտտէթինէ վէրտիկինտէն , վէ բէնճէրէնի՛ն տէմիրինի իչի գտբտամտրը իտու-
կի շիւրՀնինէ զահիպ օլարագ , էօբսիւզէրին օլ մէրթէպէ գօրգմտսընը տտէթա պիր գօրգագլըգ ատտ իթմտիկինտէն , "Ա՛էր նէ Հալ իսէ , բա-
Հատ օլունուղ էվտտալարըմ , արթըգ օլ շէյի խա-
Թրընրգտան չըգտրընըղ , պիր շէյտիր սըմուշ կիթմիշ" տէր ։

Ի՛չի նա Տակօպէր , օնու պէր Թարաֆի իտէ-
լիմ , ֆէգտտ սէ՛ն նիշլին օլ գատար աճէլէ իլէ . . . պիպի Թէրը իտիպ կիթմտի իտին ։

— Ա՜վվէթ , շիմտի խաթրըմա կէլմէքտէտիր , պիր պիւ իւք շտմտթա իշիտիլմէյէ պտշլատրգտա , Տակօպէր , "Ա՜յ աթրըմըն . . . աճէպա նէ՛ Թարը-
յօրար աթրըմա" տէյէրէք մէրտիվինէ տօղրու գօշտուրտուտա , էյյլէ տէյի՛լ մի Հէմշիրէմ ։

— Տիմէք տիր քի , օլ քիշնէմէ սէսի , ՀՀօվհալըն քիշնէմէսի իտի ։"

Գ՛ըգուրրն պու սիւալլէրի Տակօպէրին էվվէլ-
քի իգթիրտպը գալգլէրինի Թագէլէմէյէ պտշլա-
յրպ , վէ մէրգում օլ պտպտկ պիր ճէվտպ վէր-
մէյէ տախի իՀԹիրտզ իթմտիկինտէն , էլէմ իւզ-
րէ "Ա՜վվէթ . . . ՀՀօվհալըն քիշնէմէսի իտի ... լտքին . Հիչ պիր շէյ եօգ իտի . . ։

Օ՜ֆ . օ՜ֆ , շիմտի պիղէ ըշըգ լտղըմ ։ Գիւ՛ր-
միսինիղ աԹշամ պէն գտվ վէ չտգմտղըմը նէ՛Ր-
յէ գօյտում ։ Ա՜ճտյիպ , պէնտէ սէրսե՛մմի օլտում նէ՛ օլտում . Հա խաթրըմա կէլտի , ճէպիմէ տիր ։ Ա՛էլէ Համտ օլտունքի մտմտմտղ վարրը , պտրի եագըպտա շու չանԹմամտտքի քեագըտլարը արտյտյրմ , դիրա իգթիղա տըր , տէր ։

Վ՛է Տակօպէր , պիր գաչ տէֆա չագմագը չտ-
գարագ մտմտ եագտր , վէ Հագըգաթէն Հալնա բէնճէրէնին եարը աչըգ օլուպ , Թրտրաէզտնըն տէվ-
րիմիշ , վէ գանտիղ իլէ չանԹտսը եան եանա տիւշ-
միշ օլտուղուն կէօրիւր . բէնճէրէյի Թէքրարէն գտբտր , Թրտրաէզտյը գտլտրըրը , չանԹտսընը իւս-
Թինէ գօր , վէ մէգքիւր չանԹտսընըն տէրիխի եա-
նի եիւգիյյէ աստարը արա ևէրինտէ եաըրըշմըղ օյան ճէպտճ , խաչը վէ փարա քէսէսիյէ պէրա-
պէր պուլունան ճիպտանընը չօգ արտյտգ նիյէԹիյէ , տիգգաԹը քետմիլէ իւզրէ եինէ գայիշէրի պաղ-
լանմըշ վէ տիւյմէէնմիշ օլտուղունտան , Հիչ գա-
ռրշաըրըրմամըշ կիպի կէօրիւնէն չանԹտսընըն տիփ-
մէէրինի էօզմէյէ պաշլար ։

Ներգում՝ չանթայը աչքով, հեման աղջկա պուլունան ճեպկ էլինի սօգարագ, հիչ պիր շէյ պուլմաթրգտա, նըլտրըլմտան վուրուլմուշ կիպի, իսթիղրապնտան բիւր հիտա՛թ օլարագ, վէ պիր ֆքի առըմ կերիյէ սրչըպարագ,

"Ա՛հ . . . նա՞սըլ շէյտիր պուս, հիչ պիր շէյ պրագմատըշար" տէյի հայգըրըր։

— Ա՛նէ՞ վար, Տակօպէր, նէ՞ օլտուն, տէր Պըլանը։

Տակօպէր հիչ ճէվապ վիրմէդ, անճագ պուրի կիպի տուրա գալմըշ, թրաբէզանըն իւղերինէ տօղրու էյիլմիշ, վէ էլ տայիմա չանթանըն ճէպինտէ . . . Ա՛ւրղիճէ էջյլէճէ տուրտուգտան սօնրա, պիր թէհի իւմիտէ մէպնի . . . չիւնքի էջյլէ պիր իփրահիմ մէրթէպէ էսէֆէնկիվ գաղանըն սահիլինէ պիր տիւրլիւ ինանըպ իհթիմալտէն տիր գըյաս իտէմէդ, հեման ածէյէ իլէ չանթանըն իչինտէ հեր նէ բի վար իսէ, մէսէլա, պիր թագըմ էսկի բիւսկի բաչավըալարը, քէնտի խաստ սիւարի ալայընըն բէսմի էլպիսէօին, քի մէրգում իչին ղայէմ գըյամիթլու շէյլէր սայըլմագտէ իտիլեր, թրաբէզանըն իւղերինէ պօշաթըր. ֆէգաթ, նաֆիյէ՞, մէրգում թէհի՞ նէյրտէ քինտի չո՞ւշը վէ էլպիս՛էրինի ալթ իսթ իտէր, չանթատա նէ՛ քէսէ պուլուր, վէ նէ՛տէ, քէնտի քնաղըտլարընը, խաչընը վէ ժէնէրալ Ալմանուն մէքթուպլարընը տէրճ իյլէյէն ճիվտանը պուլապիլիր։ Լ՛ավ լէթ, թէհի՞ նէյրտէ պիչարէ ասկէր, իւմիտ քէսիքլիի վագթինտէ զաթէն պիր շէյ արանտրըը վագըթ զուհուր նաֆիթէ օլան, չօճուգվարի պիր գօրգու իւզրէ, չանթայը իքի քէօչէսինտէն թուրթաթագ սրգը սրգըյա սիլքի վէրիր իսէտէ, նինէ նաֆիլէ, իչինտէն հիչ պիր շէյ չըգմազ։

Լ՛օքսիզէր, իսթիրապը տիլ իւզրէ պիր պիրլէրի նիւզէրինէ պագմագտէ պուլունուրլար իսէտ, Տակօպէր մէրգումէլէրէ արգասընը տէօնմիշ օլմազին, նէ՛ սուսլուղունտան վէ նէ՛տէ հարէքէթինտէն հիչ պիր շէյ անլայամազլար։

Պլանշ քէլամ ազազ պիրլէ, "Ա՛նէ՞ վար Տակօպէր, նէ՞ օլտուն . . . Ա՛հ՛էն, պիզէ պիր շէյ սէօյլէմէյօրսուն . . . Ա՛նէ՞տիր արատրղըն չանթատա" տէր։

Տակօպէրտէ ասլա նուսթագ էօգ, տիլսիզ կիպի սիւքիւթտա, իսթիհնիւ պաշընը ալթ իսթ իտ՛ր, պիւթիւն ճէվէլէրինի գարըշըրըը, լաքին հիչ պիր շէյ էօգ . . .

Հեման, մէրգում միւտաֆէթի էօմրիւնտէ, անճագ իլք տէֆա օլարագ, քինտի, էվլատը, տէյի թէհմիյէ իհթիկի էօքսիզլէրինն սիւալլէրինէ ճէվապ վէրմէմիշ պուլունուր։

Պլանշ վէ Ի՞օզ, Տակօպէր քէնտիլէրինէ կիւճէնմիշ տիր գըյասիյէ, պիր տախի լագըրտը սէօյլէմէյէ ճէսարէթի իհմէտիքլէրի հալտէ, կէօզլէրինին նաշարմայա պաշլատըղըն հիսս իհմէյէ պաշլարլար։

Տակօպէր հալնա, արամագտա օլտուղու, վէ քէնտուսի իչին պի պէհա սայըլան շէյլէրին ղայդ օլմուշ օլմասընա . . . ասլա ինանըղ գարար վիրմէք իսթէմէտիկինտէն, էլինի աննընա գօյուպ, ֆիքրիյլէ տայիմա, աճէպա նէ՞րէյէ գօյմուշ պուլունտուղուն պուլապիլմէք նիյէթիյլէ արամագտա օլտուղու Թագտիրտէ, "Վայ՛ր . . . խայ՛ր . . . պէօյլէ պիր շէյ միւմքին տէյիլ տիր . . . խայ՛ր" տիմէքտէ պուլունուր։

Պիրտէ, մէրգումտուն կէօզլէրինտէ պիր էսէրի մէսէրրէթի միւշահէտէ օլմայա պաշլար . . . վէ հեմանտէմ գօշուպ, իչինտէ պիրաշ չամաշըր, իքի սիյահ ֆիսթան, վէ տէրուպինտէ, զաթէն վալիտէլէրինին օլան պիր իրէք մէնտիլ, վէ վալիտէլէրի սաչընտան իքի զիւլիւֆ, վէ եինէ մէրհումէնին պօյնունտա Թաշընտրը պիր սիյահ գօրտէլա (չիւնքի, մէրհումէնին սաղլըղընտա հեր նէսի քի վար իսէ, Ռուսիա հիւքիւմէթի Թարաֆընտան զաստ ու զապթ օլունմուշ պուլունուր) տէրճ իյլէյէն վէ պէյազ աղաճտան մուսաննա պիր քիւչիւք գուլմա, պուլունան, սանտալիյէ իսպիթիւնտէքի գըղլարընն հէյպէսինի ալըր, ալթ իսթ իտէր . . . Թա քէօշէլէրինէ վարընճայա գատար հէյպէնին իչինի պիր իյի արար, լաքին եինէ նաֆիլէ՛ . . . նաֆիլէ՛, հիչ պիր շէյ եօգ . . .

Ընթրգ պու տէֆա Տակօպէր, քէնտի օլ գատար տինճլիյինէ վէ կիւճ ու գուվվէթինէ բաղմէն, իւղերինտէ պիր զաաֆ արըզ օլմայա վէ հէլըքէ եիւզ Թուսմայա . . . շէօյլէքի սուրէթի եանմագտէ պուլունտուղու Հալտէ, պիր սօզ Թէր տախի եիւզինտէն աշաղը ագմագտէ պուլունուպ . . . տիլէրի տախի տիթրէմէյէ պաշլար։

Ասլա տիւշէն եըլանա սարըլըր, տէրլէր մէսէլի մէշհուր մանթուգունճա, պիր ատմ՛ հեր նէ մէրթէպէ իւմիտ քէսիքլիյինէ տիւշսէ, նինէ պիւթիւն պիւթիւն իւմիտինի քէսմէք իսթէմէտիկի միսիլլու, Տակօպէր տախի, պիր սօն վէ պաթըլ, միւֆլիսիվ վէ ագէ մուղայիր իւմիտ տէյէնէկլինէ տահա տայանարագ . . . պիրտէն պիրէ էօքսիւզլերէ տէօնտիւկիւ պիրլէ, ասլա լէհճէսինտէ վէ սէսինտէ արըզ օլան պօղուգլուգ վէ թէզայիւրաթա տիգգաթ իհմէյէրէք . . . Ագլայասընըզ տէյու . . . պէն օնլարը սիզէ վէ՞րմէտիմ մի . . . սէօյլէյինիզ" տէր։

Ի՞օզ վէ Պլանշ, մէնգումտուն պէնզի տամըշ օլմասընտան, վէ լէհճէսինտէ զուհուրա կէլմիշ օլան էսէրտէն թէհյայիւրտէ գալարագ, մէրգումա ճէվապ վէրմէճէք եէրտէ, պաղըրմայա պաշլարլար։

"Ա՛մա՛ն Ա՛ղլահ . . . Ա՛մա՛ն Ա՛ղլահ . . . Նէ՞ տիր օ Տակօպէր, նէ՞ օլտուն" տէյի սէօյլէնիր Ի՞օզ։

— Աիզին եանընըզտա՛մըզըր . . . սէօյլէյինիզ, նա՛ էվվէթ տէյինիզ վէ եա՛տա խայր" տէյի կիւրիւլտիւլու վէ էսէֆքէնկիվ պիր սէս իլէ, վէ էլէմինտէն շաշըրմըշ օլտուղու Հալտէ պաղըրտըգտան սօնրա Տակօպէր, "Ա՛կէր սիզտէ տախի տէյիլ իսէ . . . հեման էլիմէ իլք կէչէն պըճագ իլէ, քէնտիմ . . . հելա՛ք իթսէմ ճայիզ տիր" տէր։

— Ո՞ւմ՞ն եա՛ Իէպ , հայըֆի՛ր , սէնին կիպի պիր իյի ատէմ . . . ամվ ի՛մ պիվէ Տակօպէր էկէր պիր խուսուստա սէնի կիւձէնտիրտիք իսէ . . ,

— Տակօպէր , սէն պու գատար պիվի սէվմիկին Թագտիրտե . . . պիվէ ֆէնալըգ օլտուղուն իսմէ՞ր միսին . . . "

Լ՛օքսիզլէր պու էօնատե կէօզլէրինտէն գաթրէլէր տէօքէրէք , վէ նիյազքեարանէ սուբէհատ , էլլէրինի Տակօպէրէ տօղրու ուզատրըլար ։

Հ՛ալպու քի մէրգումէն իւզէրինտե էօյլէ պիր սէրսեմիլք էսէրի Հասըլ օլուր քի , վահէհէթալտա պիր սուբէհատ մէրգումէլէրին եիւզլէրինէ պագմագտա օլտուղու Հալտե , կէօզլէրի կէօրմէզ , վէ պատէհու մէզքիւր սէրսեմիլք տէֆ օլուպ ագը պաշընա կէլտիքտե , զուհուրա կէլմիշ օլան Հաբաքեաթրնըն , նէ՞ մէրթէպէ տէհշէթէնկիզ Հալլէրէ նէթիճէ վէրէճէկկին անինտե տէրքիլե , հէմանտէմ էլլէրին գավուշտուրուպ , էօքսիզլէրին եաթաղը նէզտինտե տիզ իւզէրինէ կէլիր , վէ անընըն եաթաղա տայաթարագ , պաշլար , էօյլէ պիր տէմիրտէն բէք եիւբէքլի ատէմ , պիր Թարաֆտան չօճուգ կիպի ըշդըրըպ աղլամայա , վէ պիր Թարաֆտան տախի , ըշդըրտըղը արատե , "Ո՞ֆվ խինիզ . . . ա՛ֆվ խինիզ . պիլմէմ . . . Ո՛հ , նէ՞ ֆէլաքէթ տիր պու , ա՛ֆվ խինիզ" տիմէկէ ։

Տակօպէր իւզէրինտե զուհուրա կէլէն օլ մէրթէպե աշըրը տէրտ ու էլէմին սէպէպին , էօքսիզլէրին պիլմէտիքլէրի շէյլէ տուրսուն , էօյլէ պիր ձէֆաքեար ատէմին իւզէրինտե ասարը տէրտի տէրուն պիր տէրէճէյի միւֆրիհէտե զուհուրա կէլտիկինտէն , մէրգումէլէր մէրգումէն գըրըենքատ վէ նիշէլէր տէվրին կէօրմիշ պաշընը գօլլարը ատրապնա ալտրգտան սօնրա , "Խմի , նիյազլէմիւզ պա՛գ Տակօպէր , նիյազլէմիւզ՞ պա՛գ , նէ՞տիր տէրտին , սէյլէ՞ պիվէ . . . Ո՛ճէպա սէպէպի պիվ տէյի՞լ միյիզ" տէրլէր ։

Պիրտե էվվէլա մէրտիվէնտէն պիր այագ սէսի , վէ ագըպինտե տախի գաբուշուն խարիճինտե պուլունան Թապա - Ֆօանըն հավլամասը կիւրիւլտիւլէրի իշխտիրմէյէ պաշլար ։ Ա՛յ այագ սէսլէրի զիյատէլէշմէյէ պաշլատըգճա , քէօրէյին տախի կիւմիւրտիւսիւ քէպի շիտատէթ իթմէքտե պուլունուր ։ Ա՛յ քէօրէյին շու հիտատէթ իւզրէ հավլամասընտան , իշհարը ալամէթի ատավլէթ գատտինտե պուլունտուղու անլաշըլըր · չինքի խանճընըն բիւր էօվքե պիր սէս իլէ ,

" Հ՛էյ , եա՛հու , պանա՛ պագ . . . չաղ՛ըրընըզ իմտի շու քէօրէյի . . . եօխսա սուս խինիզ , զլրա , քէհեա պէյ կէլիյօր . . . " տէյի պաղըրտըղը իշխտիրը ։

— Տակօպէ՞ր . . . իշխտի՞օրմուսուն . . . քէհեա՞ պէյ կէլիյօր իմի՞շ " տեր Թօզ ։

— Ո՛ֆրտիվէնտէն չըգըյօրլար . . . իշթէ՛ , իշթէ՛ , այագ սէսլէրի . . . " տեր Պլանշ ։

Շ՛ու տեհեա պէյ լագըրտըրը Տակօպէրին գալպինէ օլ մէրթէպէ Թէէսիր իտեր քի , պիւթիւն պիւթիւն ագլընը պաշընա Թօրլայարագ , պուլունտուղու տեհշէթամիլ Հալտե , տէրտ ու ֆէլաքէթէճէ հիչ պիր գուսուր գալմատըղըն տէր խաթըր իտեր ։

Շ՛էյլէ քի , պիշարէնին աթը էօլմիշ , քեաղըտլարը ղայպ օլմուշ , բարատը գալմամըշ օլտուգտան պաշգա , պիր կիւն , էվվէլճե եալընըզ պիր կիւն իսէ , եօքսնատան կէրի գալմատը , չէքե կէլտիքլէրի շունճա զահմէթ ու մէշագգաթլարը պօշա չըգարաճաղըլա պէրապէր , գըղըր Հայդընտա տէրքիտը օլան պիր վէ սօն իւմիտի տախի մահվ իտէճէկի՛ աշիքտար իտի ։

Տակօպէր կիպի , տէրտ ու միհնէթէճ ալըշմըշ օլան պիւյիւք եիւբէքլի ատէմլէր , գաղա վէ թէհլիքէնին պիւյիւկիւնիւ , վէ ահվալը թէհտիտտամիլ վէ բիւր խաթարը , մուսիպէթէնճամ պէլաւատա պիր գլաղուզ օլան , վէ միւշէվվէշ ու ղայրի մուայենէ պուլունան , զամ ու թատատան էվվէա թուտթարլար ։

Տակօպէր , քէհեանըն ատալէթի ու հագգանիյէթինտէ պաշգա տայանճաղը պիր տալգալմամըշ օլտուղուն տէրք , վէ անճագ մէրգումէն գալկինի գազանմագ զօնընտա , հէր նէվի սայ ու ղայրէթէ միհթաճ պուլունտուղուն ֆէհմ իլէ , քենտի Թատիի օլան խուլուգէհարլըղըն , վէ թէհայիւրէ շայան սըտգ ու սատագաթլրն էլէ ատլարագ , եաթաղընն չարշէպիլէ կէօզլէրին սիլիպ , այագա գալգար , տօս տօղրու , բահաթ գալպ վէ թէմէլին իւզրէ տուրուր , վէ էօքսիզլէրէ տէօնէրէք , " Լ՛վվատլարըմ , հիչ պիր շէյտէն գօրգմայընըզ . . . իշթէ օլ կէլէն զաթ օլաճագ տըր պիղմ՛ խէյաս իտիճիմիզ ,, տեր ։

Հ՛ալ պու քի պու արատա խանճը , պէքճիլիքտե իշհարը ղայրէթմէնտի իթմէքտե օլան Թապա - Ֆօատան գօրգուսունտան , վէ տայիմա քիմսէյի կէչմէյէ պրագմատըսընտան , էօյլէճէ մէրտիվէն իւզէրինտե գալա գալմըշ օլմազլին ,

— Հ՛էյ , եահ՛ու , շու քէօրէյինիզի չաղըրաճա՞գմըսընըզ , եօգսա . . . Օ՛ , նէտիր պու եա , գուտուրմո՞շլու նէ՞ օլմուշ պու խընզլր ։ Պաղլայընըզ շու մէլունու ։ Շ՛իմտիյէ գատար խանընմըն իչինտե սէպէպիյէթի վէրտիկինիզ ֆէնալըգլար , տահա էլլէ՞րմէտիմ . . . պէն սիզե տէյիյօրում՛ քի , կէլէն քէհեա պէյ տիր , իշթէ Ո՛օրգու իսթինթագ իթմի , շիմտիտե սըրա սիզին տիր , սիզի իսթինթագ իտէճէք տիր ,, տէյի պաղըրըր ։

Տակօպէր պիր էլէյլէ գըր սաչըրընը վէ գըր պըյրգլարընը գարըշտըրտըգտան սօնրա , եաղմուրլուղունուն եագասընը տիյմէլէր , էլլէրիյլէ գօլլարընը ֆըրչալայըգ թէմիզլէր , վէչհասըլ , գըղըրըն սէտատէթի Հալի անճագ , քէյֆ քէհեասըյլա քենտի պէչինտե վուգուա կէլէճէք միսահէպէթէ մէնսիթ պուլունտուղունա իսթիտաթ օլմուշ օլմասը ճէհենթէլե , միւմքին մէրթէպէ քենտիյէ պիր չէքե տիւզէն վէրիր իսէտե , գաբուշու աչմայա կիտեր իբէն , սինէսի աշըրը մէրթէպէ տէօյիւլմէյէ պաշլատըղընտան , էլինի սիւրմէնին

իւղերինէ գոյտուգտան սօնրա , գըլլարա տէօ-նիւգ , " Չվաղարըմ , սիղ նամըզդ հէման նօր-կանը պաշընըդա չէքմէյէ պագընըդ . . . Չկէր-չի , հէր Տալտէ պուրայա ատէմ կիրմէսի իճապ իտէր իսէ , քէհնատան պաշդա հիչ պիր բիմսե-ի իչերի պրագմայաճաղըմա էմ'ն օլունուդ . . . " տէր :

Պատհու Տակօպէր գաբուդու աչարագ , սա-հանըդա տօղրու իլէրուլէյիպ , " Կ'էլ աշաղը . . . Ւատա-Ջօա . . . կէլ պո՛ւրայա ,, տէյի չաղը-ըը :

Ւրէօրՙէք հէր նէ գատար իճատաճ իտէր իսե-տէ , իլհարը նէճիրէճ իւղրէ պուլունմագտէ օլ-տուղունտան , խանճըյա գարը պէտքնարանէ մուատէլատան ֆարիդ կէլմէսի իչին , Տակօ-պէրին իբի տէճա ադարլայըդ էմր իլէմսի լա-զըմ կէլիր : Ա՛յ խանճը պիր էլիլէ պիր ֆէնէր վէ տիկէր էլիլէ տախի շարգասընը թուտիմագտէ օլտուղու Հալտէ , Թագիմ ու Իսհիրամ իւզրէ, քէհնանըն էնիու սըրա կէլմէքտէ , վէ քէհնա-նընն իսէ Հաբիմանէ լէհճէսի , մէրտիվէնին տու-նուգ ըշըղընտա , լայրգըլլա ֆարդ ՙլունմազ պիր սուրէճտէ պուլունուր :

Ջաքիմին արգասընտան վէ պիր գաչ գատէմ տահա աշաղըտա , պաշդա պիր ֆէնէրին ըշըղըն-տա տախի , պէլիհիդ սուրէճտէ , սէյր ու թէ-մաշա նիչէճիլէ պէրապէր կէլմիշ օլան խան է-Հալիսինին , էսէրի թէհատտուսէ (մէրագ) պիր լէվնա օլան լէհճէլէրի կէօրիւնմէքտէ պուլունուր ,

Տակօպէր , Ւատա-Ջօայը օրատան իչէրի սագ-տուգտան , վէ օտա գաբուսունու գաբատըգտան սօնրա , խայլիճէ ատէմ սըղըշապիլիպ , վէ պիր քէօչէհինտէ տախի գօլճուգլու վէ ագաճտան պիր գանաբէ վաղ օլունմուշ օլան սահանըգտա , իբի ատըմ իլէրու տօղրու կիտէր :

Ջաքիմ մէրտիվէնին սօն գատէմէհինէ վասըլ օլտուգտա , կիչա քէնտի իչէրի կիճմէհինէ մու-մանատճ իճմէք նիչէճիլէ գաբաճըչօր կիպի , մէրգումէն օտա գաբուսունու եիվլիանէ գարշը գաբատըղընն կէօրտիւքտէ , տիւչարը խաթիղըապ օ-լարագ , պիր Տէչեճէթի բիւր հիտաէթ իւզրէ ,

" Օ գաբուչու նիչինն գաբայօրսունուշ ,, տէյի սիւալ իտէր :

Տակօպէր տախի ճէվապընտա ,

— Չվէվչա շունուն իչինքի , պէնիմ հիւրմէթ ու հիմայէճիմէ իչալէ օլունմուշ օլան իբի նէ-ֆէր կէնճ վէ թագէ գըղըսր օրատա նամմագ-տա տրըլար , վէ պունտանտա գաճինագար , զա-ճընըդըն սիւալ ճէվապընըն , մէրգումէլէրին բա-հանըսըղըընը մուճիպ օլաճաղը աչիքնար տրը :

Օ՚ղաճընըդ շու գանաբէ իւզերինտէ օճուրարագ գուլունուղու խաճինճագ իտէպիլիրսինիզ էֆէն-տիմ , վէ զանն իտէրիմ քի , զաճընըդճա պու պագտէ պիր ֆարդ ու մաննա օլմամաը տրը ,, տէր :

Ջաքիմ , Տակօպէրին շու ճէվապընա կիուճճե-նէրէք , ատէմի խօշնուտի իւզրէ ,

— Վէնտի խաճինճագըմ իչին լազըմ կէլէն մա-հէլի պէյան ու նայնին իճմէյէ սէլահիյէէճի նէ՞րէտէն աղըյօրսունուշ սիղ ,, տէյի սօրար :

Տակօպէր մէրգումու ասլա կիուճճենտիրմէքէ գօրգու վէ նիչէճիլէ , հէման ճէվապէ նամճիլ պիրլէ ,

— Ւսհաղճիրուլլահ էֆէնտիմ , գուլունուղուն էօյլէ պիր տավա խաճըրընտան պիլէ կէչմէճիշ տիր , վէ նիչէճի աճիզանէմ հիչ պաշգա պիր շէյ օլմայուգ , անճագ , մէրգումէ կէնճ գըղըսրը , զաճէն գօրգու վէ տիճրէմէ իւզրէ նամմըշ սէ-տուգլարընտան , մահզա էսիրկէճքտէն իպարէճ տիր , Տալ պու քի , զաճընըդըն գուլունուղու պուրատա խաճինճագա թէնէզզիլ պույուրմա-սը , սաֆվէճի գալգինիվէ պիր ալամէճ ու իս-պաճի սայրըսճաղտա նիւմայան տրը ,, տէր :

— Էը՛ . . . պուրատա , բէք ալէա , ֆէնա ան-գարէա տէյի՛չ , իշճէ պէօյլէ օլմալը , զահի՛ը , կիճէնին օրթասընտա . . . Թագիզ օլմանընն միւ-քաֆաճաը տրը պու , էօյլէ տէյի՛չ մի , հէրնէ Տալ իսէ , զարարը նօգ , օ տախի գապուչ , պուրատա պագայըմ խաճինճագընըդա . . . ,, տէտիքտէն սօն-րա քէհնա , սերճի պիր չհրէ իլէ , եիվլիանիւ խանճրտան Թարաֆա չէվիրերէք , " Ֆէնէրի շու-գանաբէնին իւսհիւնէ գոյունուղտա , կիտինիզ սիղ . . . ,, տէր :

Խանճը մէրգումէն էմրինէ իճմաճ իտէրէք մէրտիվէնտէն աշաղը ինէր , կէրէք քէնտիճի վէ կէրէք պէրապէրինտէ պուլունան գալապալըգ , խաճինճագտա պուլունամայաճագլարը սէպէպին-տէն կիուճճենիպ հիտտէճլէնէրէք պըրագըպ կիտի վէրիրլէր :

Տակօպէր , Ջաքիմ իլէ եալընըդ օրատա գա-ըը :

Օ՚Ն ԻՉԻՆՃԻՒ ՓՈՍՏ

ՄՈՒՀԱՔԻՄԷ

Ա՛օգէրն Ջաքիմի , պաշընա պիր նէվի չուհա գալըգ գօյմուշ , վէ պիր Տարմանիչէ (մանճօ) սա-ըըմըզ օլտուղու Հալտէ , հէման ալճմըշ եաշընա վարմըշ , մաղրուր , էքշի եիվլիա , շայանը իհհիրամ , վէ շիշմանճա պիր ատէմ օլտուղունտան , պիր աղըրլըգ իւզրէ գանաբէնին իւզերինէ օճուրուր . վէ էճլի վէ գըրմըզը էլլերիչէ էօյլէ վագիտըզ ուչանմըշ օլ-մասընա մէպնի , Հալէա գըղըարիթսը վէ շիշկինէ-չի տէրքնար օլան կէօզէրինի պիր չօգ տէճա օ-վալշտուրմագտէ պուլունուր :

Էալպու քի Տակօպէր , բիայէթ ու իճմաճ իւզրէ պյագտա տուրմուշ , պաշը աչըգ , վէ էս-կի զապճիչէ շարգասընը իբի էլլերիչէ Թուճ-մուշ օլտուղու Հալտէ , մէրգումէն պէտ չէհրէսինէ

Նիկոահէնոաց օլարագ , քէնոհինին նախօտ էօր-
սիւղէրին թէճէլլիսի ղըմըընտա , գալպինին րիգ-
գամէ կէլմէսինէ տայիր ալամէթ էր կէօրմէքլիք
տիգգամ ու ղայրէթինտե պուլունուբ : Լ՚վվէթ
պիշարէ՞ էյլէ պիր նազիք վէ խոհինիճագ վագ-
թինտե , միւմքին մէրհէպե իւղէրինէ ֆիւհո՛ւր
կէթիրմէմէյե , վէ քիւլլի ագլ ու խորաքընը պա-
շընա թօղլայըպ , վէ քիւլլի պէլաղէթ ու սէպա-
թը ղինհինինէ միւրաճաաթ իտեր : Լ՚էյլէ պիր ա-
տէմ քի , նիկիրմի տէֆա հագարէհի պարիտե
իւղրե էօղիւմտեն գուրթուլմուշ , էյլէ պիր ա-
տէմ քի բէք չօգ թէրճիւպե կէօրմիւշ , վէ զա-
թէն իսէ սաֆտերուն օլմազին , տայիմա գալպինտե
բէֆահ Լ՚յէթ ու էհհէյէթի մէրքիւզ օլմասը ճի-
հէթիյլե , քէնտի ալահը . . . վէ քէնտի գահ-
րամանը կիպի գօրգուպ վէ թազիմ ու Լ՚հթիրամ
իհտիկի Լ՚մբէրաթօրունուն (Պէնաբարթէհին) գա-
րագուշու նէզահինտե տաիսի , պաշ էյիպ կէօղէրի
էօնիւնէ պագմայա իրթիքնապ իհմմիհ օլտուղու
տէրքնար իբէն , էյլէ պիր պէտհահ շէհրէլի քէօյ
Հաբիմինին գարշըսընտա , մէպհուս պիր Հալտե տիհ-
րէմէկե մէճպուբ պուլունտուղուն Հ՚նա իտեր :

Ալ է Հաթիթա , տահա պիր գաշ սաաթ էվ-
վէլճէ , անճագ էճէլ շէրպէթինի տօտագլարընա
կէօհիբմիշտե , շէրպէթի միհ՚իքին նուշ իհմմէք
իւղրե պուլունան պիր վալիտե թարաֆընտան
քէնտույէ Հավալէ գրլընան պիր մուգատէս խրա-
մէթ ու էմանէթին խաիրը իշին , վէ քնամիլ ու
սատե պիր ատէմ նէ՞ տիմէքտիր , վէ նէ՞ գահ-
րամանլըղա գատար ֆէտաքնարլըղ ու թէրքի նէֆ-
սե Հաղըր տըր , ալէմ իպրաղ իհմմէք նիյէթիյլէ ,
Լ՚էյղամպէրին շունճա սիհէմ ու թահգիրաթ վէ
թահրիքնաաթընա , թէմքին իւղրե թէհհամիւլ կէ-
թիրմէյե գարարտատե պուլունա պիլմիշ իտի :

Հ՚աքիմ պու արատա , սագըրսըղլըղընտան էս-
նէյէրէք , վէ գապաճա պիր թավը ու հէյյէթ իւղ-
րե , Տահօպէրէ խիթապէն ,

"Լ՚յ , նա՛ հու , պագալըմ նէ՞ սէօյլէյէճէք-
սինիզ . . . թէպրիյէյի զիմմէթ իտերիք , տա-
վայը գազանաճագ նէ՞ հագգ ու տէլելինիզ վար-
տըր , հա՛յտե , սէօյլէյինիզ . չաբո՛ւգ . . . " տէր :

Տահօպէրը վագարը պիր սէօյլէյիշ իլէ , վէ
գապահաթը կիպի քէնտիյի սալինէ չըգարմագ
սիւալինի փիքրինճէ գապուլ իհմմէտիկինտեն ,

— Լ՚յֆէնտիմ , պէնիմ թէպրիյէյի զիմմէթէ պիր
իհթիյաճըմ նօգտուբ . . . զաթը Հագգանիյյէթի-
քէնահընըղա անճագ թէչէքքիմ վարտըր" տէր :

Հ՚աքիմ էյլէ պիր պէաչէհրէ իլէ Տահօպէրէ ,

"Լ՚սլը սիւալ ճէվապ իտեճէկիմին թավը ու
թարաքընը մէկերչի սէ՞նիմ էյղրետեճէքսինիզ" տէ-
յի պաղըրըր քի , Տահօպէր տահա միւքեաճէմէ-
յէ պաշլար պաշլամագ մէրդումու կիւճճենտիրմիկի
իշին քէնտի քէնտույէ իհթապ իտիպ , վէ հիտ-
տէթին թէսկին իլէ գալպին գազանմագ իտեճէտի-
կինտեն , անինտէ թէվֆագու իւղրե ճէվապ վեր-
մէյե նիյէթ իտերէք , "Լ՚ֆէվ պույուրունուզ է-
ֆէնտիմ , թագսիրաթ թապիրաթըմտա տըր , մագ-
սատիմ անճագ շունու անրաթմագ տըր քի , շու
քէյֆիյէթտե գուրունուզուն հիչ պիր գապահա-
թը նօգ իտի :

— Լ՚յի էմմա , Լ՚էյղամպէր տաիսի սէնին սէօյլէ-
մէկինին պիսմիլլահ պիսմիլլահ գուտուրնը սէօյլէյօր ,

— Լ՚էյղամպէ՞ր մի . . . — տէր Տահօպէր շուբ-
հէ իւղրէ :

— Լ՚վվէթ , Լ՚էյղամպէր , տինտար վէ քնամիլ
պիր զաթ օլմազին , տայա նալանը իրթիքնապ իհ-
մէտի Լ՚հհիմմալուէն տէյիլ պիր — տէր Հաբիմ ,

— Լ՚յֆէնտիմ , գուրունուղ օլ պագտե վագտա պիր
շէյ սէօյլէյէմմ , լաքին շու գատարը սէօյլէյէ պի-
լիրիմ քի , զաթընըղ օլ գատար Հագգանիյյէթ-
քերվէր վէ օլ գատար էհլի զաիրսինիղ քի , տա-
հա գուրունուզու սէօյլէտիպ տիյնեմքսիզին . . .
գապահաթլըսըն տէյի , հիւքմ իհմմէյեճէկինիղ
տէրքնար , վէ զաթընըղ կիպի պիր զաթըն , գաթան
տատմի Հագգանիյյէթի գապուլ իհմմէյեճէկկ . . .
օ՞ֆ , սուրէթի զահիրէսինտեն տաիսի աշքնար տըր : "

Տահօպէր , քէնտի իհտիսաթընա զրատ օյա-
բագ , շու միտտահէնէճիլիյի իրթիքնապ իհմմէյե
ֆիքրինճէ գարար վէրտիկի սանիյյէտեն պաշլա-
յարագ , միւմքին մէրհէպե , զաթէն գապա սէսի-
նէ պիր միւլայեմմի վէրիպ , վէ սէրհի շէհրէսինտե
պիր նէվի էսէրի թէպէսսիւմ (կիւրիւմսիւմքը) , լե-
թաֆէթ , վէ թէմէլլիւգ (միւտտահէնէ) իպրաղ իհմ-
մէք զայրէթինտե պուլունուբ :

Ալ է թէքրարէն շիրինճագ խզրե քէլամը էլէ
ալարագ ,

"Լ՚ւսուսուսիյլէ զաթընըղ կիպի միւհհէքքէմ ու
միւհհէքքերիմ . . . պիր Հաբիմին , քիհհապըն նա-
լընըղ պիր նիւգիւնիւ օգումայաճաղընա , քի՛մ շուբ-
հէ իտե պիլիր " տէտիքտե ,

— Լ՚ գուղում , պուննտա քիհհապըն պիր նիւգիւ-
նիւ նախօտ իքի նիւգիւնիւ օգումայա Լ՚հհիյաճ
նօգ տուբ . . . Հէր քէսին կէօղիւ վար , իղՀանը
վար , վէ Հէր նէ գատար , պէնիմ կէօղէրիմ ը-
սըրղանա սիւրիւնմիւշ կիպի սըղայըպ ահէղ կիպի
նանմագտա իսէ տէ . . . պու ճիւմլէ , նինէ Լ՚օ-
րօգուն էլինին բէք ֆէնտա տէրէճէտե նարաան-
մըշ օլտուղուն պիղղահ քէնտիմ կէօրտիւմ :

— Լ՚վվէթ , էֆէնտիմ Հագգընըղ վար տըր , լա-
քին պիր տէֆտատա շունու միւլահաղա իհմմէնիղի
րէճա իտերիմ քի , էկերչի մէրդում գարուտունու
վէ գաֆէսլերի գարատընը օլտա իտի , պիհհիւն պու
ֆէնտաղըղլար զուհուրա կէլիր միյիտի . . .

— Լ՚յայր , գուղում , էյլէ տէյիլ , քնամիլէն զրա-
տընը սէօյլէյօրսուն , պու պագտե թագսիրահ
սէնտե տիր , չիմտիր , տահընը նէմլի յե սըղըճտա պաղ-
լամագ սէնին պօրճուն իտի :

Լ՚վվէթ , էֆէնտիմ , էվվէթ , պուննտա տահի
Հագգընագահէն Հագգընըղ վար տըր , վէ կերչի զա-
թընըղընն լհտահընըտան չըգանըն մուղայիրինի իտ-
տատա իհմմէք , գուրունուղ կիպի պիր Հագիր ու
սեֆիհին Հատտի տէյիլ տիր , ֆէգահ , խատսեհէն
պետրնարլըգ պիրլէ , տահընը նէմլիյինտեն չէ-
պեպ . . . էյլէճէ ճանտարլըրըն իշինէ տալը վեր-

միշ օլսալար . . . ալ վագրի տախի պէնատէնիզ գապահանիլը սայըլըմըշլըմ . սայըլմայաճաղըմ ա-շիքնար որը , էոյլէ տէ յիրի մի էֆէնտիմ , հոշ գու-լունուզուն , ղէրրէ գատար էմր իմմէյէ հագդըմ օլմայըպ , նինէ րէյ էֆէնտիմինտիր . . . „ տեր Տա-կօպէր , թէտրիճ իլէ սէօյլէյիշինէ պիր լէթաֆէթի վէրիպ , վէ պիր տիլնիւազի իւզրէ :

— Էյի էմմա , նիչին , վէ նէ՞ մագսէտէ մէպնի էոյլէ պիր ֆէնալըզը իլթիֆաթ իմմիշ օլսունլար , մանա նէ :

— Պիլմէմ էֆէնտիմ . ֆէգաթ . . :

— Պիլմէ՞զ մի սին . . : Ամտի սէն պիլմէզ իսէն , թապիաթիյլէ պէն հիչ պիլէմէմ , օ՛ֆ , ամանն Ալլահ , պիր կէպէրմիշ ամի իչին , պու նէ՞գա-տար պուտաճաճա լագրրտըլար վէ պաշ աղըրսը „ տեր հաբիմ թէհամիւլսիհղիւք իպրաղիլէ :

Տակօպէրին լէհճէսինտէ թագլըտէն մէվճուտ պուլունան էսէրի լէթաֆէթի մահվ պիրլէ , եէրի-նէ նինէ էսէրի էունֆ ու շիտատէթ գայիմ օլմաղին , ղամքին վէ վագարլը պիր սէօյլէյիշ իլէ , " Ա՛-գաա պէրիմ ամրմ էօլմիւշ . . . վէ շիմտի մէյ-տանտէ լայէսինտէն պաշգա պիր շէյ գալմամըշ տըր . ֆէգաթ , հէր նէ գատար իսոթիյար իսի իս-սէտէ , տահա պուննան պիր սահի մուգատտէմ , քէնտի ղայրէթի ու իտրաբը նէրինտէ օլտուգտան պաշգա . . . սէսիմի իշնիտիքճէ , սէվինճինտէն քիշիր քիշիր քիշնէմէքտէ իսի , վէ պիր վագի վալիտէլէրինի թահշտրգտան սոնրա . . . շիմտի տախի էվլատլարընը թահշրմագտէ օլարագ . . . պի-շարէ էօքսիւզ շօճուքլարըը հէր ախշամ էլլէրինի եալամագտա իսի : Ամալ պու քի շիմտի , քիմնէ-լէրի թահշրյամայաճաղընտան , ղէվալը Տայվան-ճըղազըմը սիւրրիհունթիւլիւքլէրէ աթահճագլար , վէ օրատա տախի քէօքէքլէր նէյէճէքլէր , վէ նասըլ քի , զամընըզտա շիմտիտէն պահշատընըղ կէպէր-միշ պիր աթի տէմէյէ . . . օ՛ֆ , էֆէնտիմ , նի-չին տեր խաթըր իմտիրտինիղ պանա , շու տեր-տէնկիզ մատտէյի , ա՛հ , այըպ տէյիլ ես , սէ-վէր իսիմ պէն քէնտի աթրմը , էվվէնթ սէվէ՛ր իսիմ ,, տեր : Վերգումուն շու ճաճրգը , սատ-տիլանէ , վէ թէսիրլի սէօյլէյիշլերի , հաբիմին քէն-տիյէ բաղմէն , գալպինէ օլ մէրթէպէ թէէսիր իսէր քի , սէօյլէմիշ օլտուգտա լագրրտըլարա ֆիքր-րինճէ նէտտամէթ կէմիրիր :

„Ամընըզը բէք ճաճրտըզընդըզն ֆարգընտայըմ , լաքին չա՛րէ նէ , նէ՞ եափա պիլիրսինիզ , պիր ֆէլաքէթ տիր , պաշա կէլմիշ ,, տեր հաբիմ սա-պըրըզըզըն թէնզիլ իտէրէք :

— Պիր ֆէլաքէթ . . . էվվէնթ , էֆէնտիմ , հէմ-տէ պէնտէնիզճէ պիսիւք պիր ֆէլաքէթ , զիրա , պէրապէրիմտէ պուլունան կէնճ գըզլար ղայէթ ղայիֆ օլուպ , օլ գատար ուզուն պիր եօլճուլա-ղու նէօրիյէրէք եարամայաճագլարը տէյքատար , վէ արապայա պինէմէյէճէք մէրթէպէտտէ ֆուգարա օլտուգլարը տախի . . . պէտիտար տըր : Ամալ պու քի պէհէմճհալտէ , շուպահի այընտան էվվէլճէ ֆարիսէ նէթիճէլիյիղ . . . չինքի , վալիտե-լէրի սաղլըղընտա , հէմ մէրգումէլէրի Ֆրանսայա կէօմիւրմէյէ վատ իմմիշիմ տիր , վէ հէմտէ պի-շարէ չօճուգլարըն պէնատէնիղտէն պաշգա հիչ պիր քիմսէսի եօգ տուր :

— Էյլէ իսէ , սիզ մէրգումէլէրին . . :

— Էֆէնտիմ , պէնատէնիզ մէրգումէլէրին սատրգ խըտմէթքնարլարըյլը , վէ հալ պու քի շիմտի անրմ էօմիւշ տիր , նէ՞ տիր էհրինիղ , նէ՞ եա-բայըմ , վէ նէ եօլ թուտայըմ , սէօյլէյինիզ էֆէն-տիմ , Ամ՛յտէյինիզ պէնատէնիզէ պիր ագըլ էօյլէ-տինիզ , սիզլէր ինսանիյէթի էհլի պիր զաթսընըզ , վէ պէլքիտ եվատ սահիպսինիզ : Էկերչի , Ալ-լահ նինէ կէօսթէրմէսին , պիր կիչի եվատլարը-նըզ , պիայնի պէնիմ էօքսիւզլէրին Տալէրինտէ պուլունմուշ օլսալար , եանի բուչի զէմինտէ , մալ ու միւլք վէ իգպալ օլարագ . . . անճագ քէնտիլէրինի սէվէր պէնիմ կիպի պիր իսոթիյար ասկէր բարլասընա , վէ նինէ քէնտիլէրինի թա-շըլյան պիր իսոթիյար աթա . . . մալիք պուլուն-տուգլարը թագտիրտէ , թա չօճուգլուգլարընտան պէրու տախի , տէրտ ու ֆէլաքէթէ պիր էյլէնճէ , էվվէթ էֆէնտիմ , պիր էյլէնճէ , չինքի մէրգու-մէլէր սիւրկիւնտէ վէֆաի իմմիշ պիր գատըն եվատլարը տըրլար . . . օլտուգտան սոնրա , պիսմիլլա-հիմիտ ու իգպալլէրի շու եօլճուլուզուն ուճունտա պուլունմագտէ իքէն , աթլարը էօլիւպ , պէօյլէճէ օլ միւհիմմ եօլճուլուգտան տախի մահրում գալ-սալար իսի , սէօյլէ՛յինիզ էֆէնտիմ , սէօյլէ՛յինիզ , պէօյլէ պիր տէհշէթամիզ հալ , խանչեր կիպի թա ճիկէրինիղէ գատար իշլէմէ՛զմիյտի , վէ օլ վագի սիզ տախի , շիմտի պէնատէնիղին աճընտըզը գա-տար , եօլմիւշ օլան էօյլէ պիր աթի հագգընտա , թամիր գապուլ իմմիզ պիր զատրրլըգ տըր տէյէ-րէք , ամընըզ թէշէքքիր իմմէ՛զ միյինինիզ :

Ամաքիմ , թապէն իյի պիր ատէմ օլմաղին , պիլա նիյյէթի Տակօպէրին հիսս իմմէքտէ պու-լունտուգու տերփի տերուշէ հիսաէմէնտ օլարագ ,

— Էվվէթ , հագդըսըն , վէ շիմտի անլամագտա-յըմ պաշընըզա կէլէն ֆէլաքէթին աղամէթինի , վէ հաթիճա մէրգուման էօքսիւզլէր հագգընտա պէն տախի գալպիմտէ պիր ամը վէ պիր էսէֆ հիսս իմմէքտէյիմ , գաՀ նաշընտատըրլար մէր-գումէլէր , — տեր :

— Վերգումէլէր օն պէշ եաշ վէ իքի այլըգ օ-լուպ . . . վէ հէմտէ է քիզ տիրլէր :

— Ոն պէշ երլ վէ իքի այլը՞գ մը . . . տիմէք տիր քի հէման թըպգը պէնիմ Ֆրէտէրիքէմին չաղընտա իմիշլէր :

Տակօպէր մէրգումուն շու քէլամընտան պիրազ իւմիտ ալարագ ,

— Օ՛աթընըզը տախի այնը չաղտա պիր քէրի-մէսի վար , էօյլէ՞ մի , չո՛գ իյի , չօգ իյի , էֆէն-տիմ , սէրպէսթճէ սէօյլէրիմ , իշլէմ շիմտի պի-շարէ չօճուգլարըմընն թէճէլլի չարխլարընն խայր-էնկիզ պիր թարաճա տէօնէճէկի իւմիտիյլէ , գալպիմտէ պիր սիւրուր հիսս իմմէքտէյիմ . . :

Շ՛իմտի , թապիաթիյլէ ինգագը հագգըմընզա հիմ-

մէթ պոյուրաճագսընըզ տէր . . ։

— Ի՛նգագը հա՞գգ մը իթմէք . . . զաթէն օ պէնիմ վաճիպէյի զիմմէթիմտէն տիր, լաքին պու ճիւմլէ, գապահաթը իբի թարաֆտա պիր տէրէճէյտէ կէօրմէքտէյիմ, չիւնքի, սիզ աթընըզը իյի պալըմամըշ օլմալըսընըզ, վէ մէրգուամ տախի հայվանլարընըն գաբուսունու աչըգ պրագմըշ օլմալըտըր։ Պինաէնալէյհ . . . մէրգում էլինին եաբասընը տավա իթմէքտէ օլուպ . . . վէ սիզ տախի ճէվապ օլարագ, աթընըզըն էօլմիշ օլմասընը կէօսթէրմէքտէ . . . վէ բէք չօգ տէլայիլ իլէ, շու զաբարըն թամիր գապուլ իթմէզ բատտէլէրտէ ազիմ օլմասընը իսդաթ իթմէքտէսինիզ ։

Տակօպէր հագիրանէ վէ պէօնճէ կիւլիւմսիւյէրէք ։

— Այֆէնտիմ, վագաա զաթընըզ պէնտէնիզէ քէնտի տավամը տաճա զիյատէ հագգը սուբէթտէ իֆատէ իթմէնին եօլունու պէյան իթմէքտէսինիզ, վէ կէրչի գուլունուզ տախի նիյէթի, այնի մաէլտէ սէօյլէմէք իտի իսէտէ, թաապիրիմտէ գուսուրում տէրքեար տըր . վէ նասըլ քի զաթընըզ տախի իտտաա իթմէքտէսինիզ քիւլէի իգպալ ու տէվլէթիմ անճագ աթընըն սաղ լըզընա մէրպութ պուլունմագտէ օլուպ, տիմէքտիրքի . . . հագգանիյյէթին իգթիզասընտան տըր ։

Ինէհա Տակօպէրին քէլամընն գաթ իլէ,

— Ա՛յ հա՛յ, վագաա կէթիրտիկինիզ տէլիլլէր բէք չօգ հագգը վէ սըբասընտատըրլար . . . լաքին Ինէյյամպէր տախի . . . պու ճիւմլէ, աղիզ վէ էհլի ըրզ պիր զաթ պուլունտուղույա պէրապէր, քէյֆիյէթի հալի քէնտի թարաֆընտան բէք նիզամընտանագլ ու իֆատէ իյլէմէքտէ տիր · պունտանտա գաթինագար, մէրգում հէմ ադիգ տօսթ պուլունմագտէ, վէ հէմտէ նասըլ քի կէօրմէքտէսինիզ, պիզիմ ճիւմլէ միզ պուրատա տինտար գաթօլէքլէր պուլունմամըշ ճիհէթիյլէ, գատընլարըմըզա զայէթ ուճուզ ֆիյաթլա, վէ հաթթա սահիհէն զարարընտա, մէզհէպիմիզճէ խայր ու սալահաթէրզիպ իտէն, նիչէ քիթապճըզլար, թէսպիհլէր, վէ բէք միւնթազամ սուբէթտէ իմալ օլունմուշ . . . ՚ենէ՚՚ պէյէ լէր սաթմագտատըր ։ Ույմա սիզտէ պունտա գարշըլըգ տէրսինիզ քի, օլ խուսուսլարըն քէնտի տավանըզըս հիշ պիր միւնասէպէթի եօգտուր, վէ օլ պապտէտ վագաա հագգլըսընըզ, ֆէգաթի, պու ճիւմլէ, ալիմ Ալլահ, սիզ գավհէն սէօյլէրիմ քի, պէն պուրայա . . . նիյէթիյլէ կէլմիշ իտիմ, տէր ։

— Պէնի գապահաթը՝ չօգարմագ նիյէթիյլէ . . . էօյլէ տէյիլ մի էֆէնտիմ ։ Ույլէ եա, թապիաթիյլէ, չիւնքի, քէյֆիյէթի հալ հագգընտա միգտարի քիֆայէ մալիւմաթընըզ եօգտու . . . վէ րույի հագգանիյյէթէ իսէ, անճագ պիր կէօզ իլէ նազար գըլմագտէ իտինիզ—տէր Տակօպէր կիթապճէ իւմիտ ու էմնիյէթին արթըրարագ ։

— Ա՛գըգաթէն տօսթումուզ, էօյլէ օլմասը բէք իհթիմալտէն իտտ, չիւնքի, պէն զաթէն Ա՛սրօգա, քէնտույի հագգը չօգարաճաղըմը, սերահէթէն սէօյլէմիշտիմ, ֆէգաթի, Ալլահ վարընա, մէրգում օլ պապտէ աչըրը մէրթէպէ ալի ճէնապէդ իպրահիմ, ՚՚Ատատա քի մէրգումուն սուչու օլտուզունու հիւքմ իտէճէքսինիզ, արթըգ, տահա պէտթէր հալլէրէ տիւչար օլմասընը իսթէմէտիկիմ իչին, ալէյհինտէ զաթընըզա պէչան իտէճէկիմ պագը խուսուսլարտան սարֆը նազար իտէրիմ . . . ՚՚ տէտի, տէր հաքիմ պիր սաֆտէրունի իւզրէ ։

— Պէնիմ ալէյհիմտէ մի . . ։

— Շ՛ութչէսիզ, ֆէգաթի, մէրգում ալիճէնապ պիր տիւշմէն պուլունմագին, քէնտույէ պիր չօգ ճէրէմէ վէրմինիզ իւզրէ, հէր հալտէ մուվագգաթէն սիզին մահպէսէ գօնուլմանըզը իլամ իտէճէկիմի իչթիտիկինտէ, չիւնքի տօղրուսունու սէօյլէյէյիմ սիզէ, տահա սիզին տէլայիլինիզի իչթիմէզտէն ագտէմ, մէրգումուն հարասը իչին սիզտէն պիր թազմինաթ թալէպինէ գարար վէրմիշ իտիմ, իշթէ օլ վագթ պիւթիւն պիւթիւն սիւքիւթի իթթիխազ իլէ, արթըգ ալէյհինիզտէ իտէճէկի թէչէքքիտէն սարֆը նազար իյլէտի ։

— Ա՛մտի կէօրի՞յօրմուսունուզ, էֆէնտիմ, պու ալէմտէ էն զիյատէ ատիլ վէ միւսթահտ քիմսէլէր տախի ալտանմագտատըրլար, տէտիքտէն սօնրա Տակօպէր, թէքրարէն միւտահանէճիլիյի էլէ ալարագ, — Այեգաթի, մէրգում Ինէյյամպէր կիպի զաթլար . . . Հագգանիյյէթի թանըտըգլարընտան, ա՛նլա չուգուրա տիւշմէզլէր, —տէյի իլավէ իտէր, ֆէվգէլ ատէ պիր նիյէթի ֆիթնէքեարանէ իւզրէ ։

Տակօպէր միւտտէթի էօմրիւնտէ անճագ իլք տէֆա օլարագ, էօյլէ պիր հարֆէնտագլըզը իթթիքաապ իթմիշ օլտուղունտան, նէ՛ գատար մուազզագ պիր հալտէ պուլունուպ, վէ պիչարէնին, հաքիմին գալպինի ճէլպ իլէ աթընֆէթ ու մէրհամէթինէ նայիլ օլմագ նիյէթիյլէ, նէ՛ մէրթէպէ զայրէթտէ պուլունտուղու, վէ հէր նէվի թէճրիպէ վէ իգտամ ու իհթիմամա միւրաճաաթ իթտիկի, անլաշըլա պիլիր ։

Ա՛աքիմ, էվվէլա, մէրգումուն լաթիֆէսինին ֆարգընտա օլմայըպ, վէ սօնրատան տախի, անճագ մէրգումուն սուբէթի զահիրէսինտէն զուհուրա կէլէն էսէրի մէմնունիյէթէ, վէ կէօղէլլէ իթտիկի իշարէթտէն այըլարագ, չիւնքի Տակօպէր թավը ու նիյէթիյլէ, զանն իտէրսին քի, — Տէ՛ եավըրում տէ՛, իշթէ պէօյլէ լէթաֆէթի իւզրէ պիթիրմէզլի իշի, քէնտի թէտապիրիմտ քէնտիմ տախի հայրան օլտում—տիմէք իսթէր իտի ։ — Օլ վագթ հաքիմ, Տակօպէրին էլլէնմէսինին լայըգըյլա ֆէհմինտէ օլմազին, պաշընը սալլայարագ, բէտէրանէ պիր հէյյէթի իլէ կիւլիւմսիւմէյէ պաշլար, վէ լաթիֆէյէ քէնտի թարաֆընտան տախի պիր գաթ թագվիյէթի վէրէրէք, ՚՚Այվէլէթ . . . էվվէլէթ . . . էվվէլէթ, հագգընըզ վար, պու պապտէ Ինէյյամպէր իյի բէյյամպէրլիք իտէմիշ օլմալըտըր . . . —։ Անիզ մէրգումա հիշ պիր զարար պէտէլի էտա իտէճէք տէյիլսինիզ, զիրա,

պէն թարաֆէ՛ն իւղերինտէ թագսիրաթը միւսա-
վի տէրէճէտէ կէօրմէքտէ՛իմ . վէ իքի թարաֆ
տախի , քէնտի զարարընըն գարշըլըղընը այմըշ
տըր . . . Ռէյհամպէրլի քէնտիսի եարալանմըշ
սէնինտէ աթըն էօլմիւշ , տիմէքտիրքի , պաշպաշա ,
նէ՛ ալաճագ վէ նէ՛տէ վէրէճէք ։

— Համի , էօյլէ օլսուգտա , շիմտի պանա մէրգում
նէ՞ գատար զարարպէտէլի Ետա իտէճէքտիր . —
տէր Տակօպէր Հատտէն զի՛յատէ պիր սաֆտէրուն-
լուգ իլէ . . ։

— Ա՛նսը՞լ ։

— Ի՛վվէլ , էֆէնտիմ . . . պու պապտէ մէր-
գում պանա նէ՞ գատար փարա վէրէճէք տիր ։

— Ա՛նէ՞ գատար փարա մը ։

— Ի՛վվէլ , ֆէգաթ , նէ գատար մէպլաղ է-
տա իտէճէկինէ գարար վէրիլմէզտէն էվվէլ , զա-
թընըզա շունու տախի պէյան իթմէկէ քէնտիմի
պօրճլու սայարըմ քի , ալաճաղըմ փարանըն
քնաֆիէսինի պիր աթա վիրմէյէ հագգըմ
վար տըր զանն իտէրիմ . . ։ Ճիւնքի , իյի պի-
լիրիմ քի , Ա՛իրհգա ճիվարըլարընտա քէօյլիւլէր
էլինտէ պիր ուճուզ Հայվան պուլապիլէճէկիմ
տիր . . ։ Ա՛ է հաթթա , լագըրտը պէյնիմիզտէ
նա , զաթընըզա գավիէն շունու տախի սէօյլէյէ-
պիլիրիմ քի , պիր իյի վէ քիւչիւք մէրքէպ տա-
խի բասթ կէթիրտիկիմ թագտիրտէ . . . ասլա
իթիզազիւլ նէֆսէ (պիր նէվի իյի քիպիր) միւ-
թէպէաթ (իթաաթ) իթմէքսիզլին . . . մուհթագա
օնա տախի գանաաթ իտէճէյիմ տիր ։ Ա՛ է էօյ-
լէ պիր մէրքէպ պուլուր իսէմ , պէնճէ պիր աթ-
տան տահա իյի տիր . զիրա , նասըլ քի կէօրիւ-
յօրսունուզ , շու պիչարէ Ժօվհալըմ էօլտիւք-
տէն սօնրա , արթընգ պաշգա պիր աթ իլէ եօլ-
տաշլըգ իթմէք , պէնիմ իչին բէք մուազզազ պիր
շէյ օլաճագ տըր . . . Ա՛էզալէք պօրճլույում
զաթընըզա . . ։

— Օ , նէ՞ էճայիպ ատէմ իմիշին սէն , գա՞ն-
զի մէրքէպ , վէ գա՞նզի աթըն լագըրտըը տըր
Հալնա իթմիկին . . ։ Պէն սիզէ տէտիմ քի , նէ՛
սիզ Ռէյհամպէրէ պիր շէյ վէրէճէքսինիզ , վէ
նէ՛տէ մէրգում սիզէ . — տէր Հաքիմ Տակօպէ-
րին քէլամընն գաթ իտէրէք ։

— Ա՛նէ՞ , պանա հիչ պիր շէյ էտա Ի՞թմէյէ-
ճէք մի ։

— Ա՛ահ՞ու տօսթում , հագգագաթէն սէնտէ տէ-
միր կիպի սէրթ պիր գափա վար իմիշ . իշթէ սա-
նա թէքրարէն սէօյլէրիմ , էկէր Ռէյհամպէրին
ճանավարլարը սէնին աթը բարէյէմիշլէր իսէ ,
մէրգումուն տախի քէնտիսի ֆէնա սուրէթտէ
եարէյլէնմիշ տիր . . ։ Տիմէք տիր քի , պաշ
պաշա կէլմիշսինիզ տիր . . . եախօտ տահա
պաշգա պիր թագիր իլէ անլաթտըրայըմ սի-
զէ , սիզ մէրգումա հիչ պիր զարար պէտէլի վիր-
մէյէճէքսինիզ , վէ քէզալէք մէրգում տախի սի-
զէ . . . Նիհայէթ իւլ էմր անլատընը՞զ մը շիմ-
տի ։ ,,

Տակօպէր պու քէլամըը իշիթտիքտէ , պիր
վագթ իսթիղրաղ (շաշմագ) , ղայէթլէ տէրտի տէ-
րուն , վէ սիւքիւթ իւզրէ հաքիմին նիւզիւնտէն
եօգարու պագա գալըպ , մէրգումուն իթմտիկի
հիւքմ նազարէն , թէքրարէն պիւթիւն իւմիտլէ-
րինի մահվ օլմուշ գըլյաս իտէր ։

,, Ա՛աքին էֆէնտիմ , պուննտա տիգգաթէ շա-
յան պիր քէօշէ վարտըր , վէ հագգանի յէվմի շի-
նասլըղընըզ իգթիղասընճա , էլպէթթէ օրասընա
տախի տիգգաթ պույուրաճագսընըզ տըր , եանի
տիմէք իսթէրիմ քի , գահՀարը վուհուշուն էլին-
տէքի եարասը , քէնտիյի իշ կիւճ վէ եօլունտան
ալը գօյուճու տէրէճէտէ պիր շէյ օլմայուպ . . .
Հալ պու քի պէնտէնիզին աթընըն էօլմէսի ,
պէնտէնիզի եօլումտան ալըգօյմագտա տըր , տի-
մէք տիր քի , Հէր Հալտէ մէրգում պիր զարար
պէտէլի վիրմէլի տիր . . . ,, տէր Տակօպէր գը-
րըգ պիր սէօյլէյիշ իլէ ։

Ա՛ալ պու քի , Հաքիմ զաթէն քէնտինի , Տա-
կօպէր Հագգընտա աշըրը մէրթէպէ միւսաատէ-
լիճէ վէ ինսաֆճա մուամէլէ իտէրէք , Ռէյհամ-
պէրին եարասը սէպէպինտէն մէրգումու գապա-
Հաթը չըգարմագտան սարքը նալար իթմիշ , գը-
յաս իթմէքտէ իքէն , ճիւնքի , Ա՛օրօգուն , նա-
սըլ քի սէօյլէտի իտիք , մէմլէքէթին գաթօլիք-
լէրի , վէ խուսուսի յլէ , սաթմագտէ պուլունտու-
ղու սօֆուճա օյունճագլար սայէսինտէ , գարըլարը
իւղերինէ բէք պիչիք պիր թէէսիրի պուլունմագտէ , վէ Հաթթա պագը ուղու վէ նուֆուզլու զաթլար , մէրգումու հիմայէ իթմէքտէ իտի-
լէր , հաքիմին միլլաՀազասընա բաղմէն , Տակօ-
պէրին սլ մէրթէպէ իսրար իթմէսի մէրգումուն
գալպինէ կիրան (աղըր) կէլտիկինտէն , լէՀճէսի
էվվէլքի ղուրուրու նէնիտէն քէսպ իթտիկի Հալ-
տէ , սէրթ պիր սէօյլէյիշ իլէ ,

,, Ա՛էման շու սիղին իսրարընըզա պագարագ ,
աղ տահա շիմտիյէ գատար իթտիկիմ պի թա-
րաֆընզա բէշիման օլաճաղըմ կէլիյօր ։ Ի՛ճայիպ
շու խուսուստա պէնտէն թէշէէքքիւր իտէճէք եէր-
տէ , արթընգ գալգըպտա պէնտէն պիրտէ . . . ,,
տէտիքտէ , Տակօպէր տախի ,

— Ֆէգաթ , էֆէնտիմ . . . անճագ հագգա-
նի յէվհի իսթիհսանտա պուլունմագտէյիմ . . .
քեա՞շքի , պէնտէնիզտէ Ռէյհամպէր կիպի է-
լիմտէն եարալանմըշ օլսայըմ , նէ՞ օլուրտու ,
նինէ եօլումտան կէրի գալմայա մէճպուր օլմազ-
տըմ Հա — տէր ։

— Ա՛րթընգ սիղին քէյֆինիզէ կէօրէ շէրիաթ
քէսմէյէ պէնիմ վագթիմ եօգ տուր . . . պէն
քէնտի հիւքմիմու իշթէ վէրտիմ . . . պու իշ
պիթտի վէսսէլամ ։

— Ֆէգաթ , էֆէնտիմ . . ։

— Պու իշ պիթտի տէտիքեա . . . էլվէրիր ար-
թընգ . . ։ Ճիմտի կէլէլիմ պագգա խուսուսլա-
րա . . ։

Ա՛ա՞նը , նէ՞րէտէ տիր սիզին քեաղըտլարընըզ
պագալըմ ։

— Ի՛վվէլ էֆէնտիմ , շիմտի քեաղըտլարըմըն

սէօհպէթինաէ իաէճէյիղ . . . ֆէգաթ , սիլէ էղ-
ճան ու տիլ բէճա վէ նիյազ իտէրիմ , չուրատա
պուլունան իբի նէֆէր էօքսիւզ գըզլարըն Հալի
սէֆիլան՝լէրինէ մէրհամ՞թ իսինիղ . . . Ալ էլը
Հասըլ իշիմիզի էշլէ պիր սուրէթէ վազ իմմէ-
յէ Հիմմէթի իսինիղ քի , եօլումուզտան կէրի գա՞լ-
մայալըմ . . . վէ . . .

— Պէն պու պապաճ էլիմտէն կէլէնի սօլա է-
սիրկէմէսիմ . . վէ պէլբիաէ վաճիպէյի զիմ-
միմի տահի թէճաւիւզ իլլէսիմ . . . Աման ,
թէքրարէն սէօյլէրիմ , նէ՞ըսէ պիր թէղքէլէրի-
նիղ :

— Ըվվէլա , զաթը ալինիզէ իֆաճէ իմմէլի-
յիմ . . :

— Ըրթըգ իֆաճէ մէֆաճէ լազըմ տէյիղ . . .
Թէղքէրէլէրինիղ . . . Ըօգաս , պիր քեահիլ
(պօշ կէղէն) մագամընտա , ալըգօնուլմանըղ լա-
զըմ կէլէճէք տիր . էՀ , նասըլ , իսինէ՞մխինիղ
մահպէսէ կիրմէք :

— Կյէ՞ , պէնի՞ մի մահպէսէ աճտըրմագ . . .

— Ընանի , տիմէք իսինէրիմ քի , թէղքէրէլէրի-
նիզի կէօսթէրմէտիկինիղ թագտիրտէ , թագիա-
թիլլէ թէղքէրէսիղ գաչըլը կէղէն քեահիլլէր
սըրասընտա Թուռնուլմանըղ լազըմ կէլէճէք տիր
. . . Օնրա , թէղքէրէսիղ Թուռնուլմուշ ատէմ-
լէր Հագգընտա , Տիւքիւմէթ Թարաֆընտան ի-
ճապ իտէն էտրի թէֆթիշ օլունուպ , վէ պիր շէյէ
գարար վէրիլինճէյէ գատար . . . ալըգօնուլմա
լարը ուսուլտան սըր : Ամի , Հայտէ պագալըմ ,
թէղքէրէլէրինիղ : Պինիրէլիմ արթըգ շու իշի-
լինքի աճէլէմ վար տըր պէնիմ , էվիմէ կինի-
մէք իսթէրիմ . . :,,

Տակօպէրին , պիր արալըգ բէք չօգ իւմիտլեր-
տէ պուլունտուգտան սօնրա , էօյլէ պիրտէն պի-
րէ իւմիտսիղ պիր Հալէ տիւչար օլմասը , իֆրաճ
մէրթէպէ տէրտի տէրունինի պայիս օլուր : Ան-
գրտա Հագգընտա զաթէն շու ույղունսուզ Հալ-
լէր բէք աղըր ֆէնալըգլար սայըլմագտէ իքէն ,
պիրտէ շու Ռէչէէրէչէնէ սիւալինին աղըրլըզը ,
Հէվֆինի պասթըրը , չինքի , մէրգումէ խայլի
վագիտտան պէրու ասկէրլիքտէ էօմիւր կ՝էնիրիպ ,
վէ տայիմա տիւշմէնէ զալիպ կէլէր՛ք , քէնտի
թագիաթընա բաղմէն , պիւթիւն պիւթիւն թէ-
ֆէրրիւա (տէսբասիզուգ) իւզրէ , չէՀէչէչէ գարշը
գուլլանմայա ալըշմըշ օլտուղու պաղը էլֆաղը
մախսուսէլէր շէյլէ տուրսուն , զաթէն տահի ,
թագիաթը ասլընէսի իգթիղասընճա , տօղրու ,
ֆէգաթ ինսանճը , էՀլի ըզզ , ֆէգաթ սէրթ մէշ-
րէպ վէ միւթէքէպպիր պիր ատէմ օլմազին , էօյ-
լէ պիր Հաբիմ Հուզուրունտա իսինէ՞Հանը Հալէ
չէքիլմէսի , տէյիլ Հալընըզ էսէֆէնկիղ , Հաճ-
թա թէՀլիքէլի տահի սայըլմագտէ պուլունուր :

Տակօպէր , — Թէ՛զքէրէլէրինիղ , թէղքէրէ-
լէրինիղ , — քէլամլարըն իշինթաիքճէ , Հէր նէ
գատար բէնկի աճար իսէտէ , սուրէթի զահիրէսին-
տէ Հաբիմին սույի զաննը տէֆիյլէ , քէնտի Հագ-
գընտա էմնիյէթինի տավէթ իսինէ՞ի Հէյդէթ ու
Հարէքէթլէր իզՀարընա չալըշարագ , իսինիրապը
գալգինի սէթը իմմէք նիյէթլէրինտէ կէղինմէք-
տէ օլտուղու Տալէ ,

,,Ալֆէնտիմ , Նաալընըզ պիր գաչ լագըրտըմա
միւսաատէ պույուրուրսանըզ , քէյֆիյէթի Հա-
լի շիմտի զամընըզա իֆաճէ իտէրիմ . . . Պուն-
տանտա աշիքնար պիր շէյ օլմազ . . . Պու էօյլէ
պիր շէյտիր քի , Հէրքէսին պաշընա կէլէ պիլիր . .
Պէնտէնիղին իւղէրինտէ , զանն իտէրիմ՞քի , էօյ-
լէ պիր տիլէնճի վէ ավարա կէլինճի պիր Հալ ու
Հէյյէթի միւշահէտէ իմմէքտէ տէյիսինիղ , էօյ-
լէ տէյիլ մի էֆէնտիմ : Ալ էնիհայէթի տիմէք իս-
թէրիմ քի . . . բէք ալնա ֆարգ ու տէրք իտէ-
պիլիրսինիղ քի , գուլունուզ կիպի պիր Հէյի ըզզ
ատէմ , իբի նէֆէր կէնճ գըզլար իլէ սէյյահա-
թա չըգմըշ օլտուղու Թագտիրտէ . . . ,, տեր :

— Ըրթըգ էօյլէ լաֆ ու կիւզաֆ տիյինէյէմէ-
յօրում : Ամիզ քեաղըտլարընըզը տէյիյօրում ,
թէղքէրէնիղի՞ , անլատընը՞զ մը :

Պու արատէ մէմուրին զայրի օլարագ , Տակօ-
պէրին իմտատընա , իբի նէֆէր Թէէսիրլի Հար-
տըմընըզ էէմիշլէր : Շ՝էօյլէ քի , էօքսիւզ-
լէր տայիմա Տակօպէրին մէրտիվէն պաշընտա գօ-
նուշուպ լագըրտը իմմէքտէ օլտուղուն իշիմտիք-
ճէ , Թէսբիհ իլէ էնտիշէ վէ մէրագլարը արթ-
տրղընտան , նամադտան գալգըպ էլչիսէլէրին
կէյինիրլէր , վէ Հէնուզ Հաբիմ Տակօպէրէ ,,Ը՛ր-
ըսէ էօյլէ չ՞ա -- ֆ՞ա -- ֆէյնէյէ՞յօ՞ր՞ : Ամէն ֆա-
ղաչ՞ար՞ընը՞զ , ըսէչէրէլէրինիզ՞ ֆէյնէյօր՞ , ռ՞ա՞ֆ
ն՞ը՞շ՞մ ,,տէյ՛ըբք Թէհտիտ իմմէքտէ իքէն , Թօղ
իլէ պլանչ , էլ էլէ Թուռնուլ օլտուգլարը Հալտէ ,
սատատան տիշարը չըգարլար :

Ալէյ քէհնասը , մէրգումէլէր՛ն կէյինմիշ օլ-
տուգլարը ֆագըրճա վէ մամէմ էլչիսէլէրի սէ-
պէպինտէն , պիր գամ տահի Հիւսն ու լէթաֆէթի
քէսպ իմմիշ օլան սուրէթի ճաղիպէլէրին կէօ-
րիւնճէ , Հէման տէրհալի Թէսաճճիսպ ու Թէհայ-
յիւրէ տալարագ , պայզա գալգար :

Ալէրգումէլէր պիր Հարէքէթի իսինէյսրի
(իսինէքլի) իւզրէ , իքիսի իբի Թարաֆտան Տա-
կօպէրին էլէրին Թուռնարագ , վէ պի Հուզուր-
ճա , ֆէգաթ սաֆտերունճա պիր Հէյյէթի իւզրէ
Հաբիմին նիւղիւնէ պագարագ , Տակօպէրին նա-
նընա սըգըշը վէրիրլէր :

Ըօյլէ պիր շէրին սիմա վէ լէթաֆէթինիւմա , վէ
էշբնալը զահիրէլէրինտէ սատէտիլքիլէրի վէ
գուվվէյի ճաղիպէլէրի տէրքնար ու հիւվէյտա
պուլունան նէվճիվան վէ Թաղէ ֆիտան գըզլարը ,
Տակօպէր կիպի պիր իսինէյսրա ասկէրին Թուռնուգ ,
քէնտուլի մուհաբէմ իմմէքտէ օլան Հաբիմէ Թագ-
տիմ իմմէսի Հէյյէթի , մէրգումուն գալգինէ ալ
մէրթէպէ իրասը էսէր իտէր քի , լուֆֆ ու մէր-
Համէթ տայիր օլան բիշմէյի (իրլիք) Հասսիյէթ-
լէրի (տուլլու) Հէնտտէն Հարէքէթի կէլմէյէ պաշ-
լար , վէ Տակօպէր տահի շու Հալին ֆարգ ու ֆէհ-
մինէ վարմազին , անինտէ , մէրգումէլէրին տայիմա
էլչէրինտէն Թուռնմագտէ օլտուղու Թագտիրտէ ,

մերգումա ասղրու իլէրուլէյերէք , միւէսսիր պիր սէօյլէյիշ իլէ ։

"Իշձէ՛ էֆէնտիմ , իշձէ՛ , մերգուման պիչարէ՛ չօճուգլար ։ Մէկերդի գաձընըղա իպրաղ իմմէք իչին պունդարատնտա իչի թէդբիրլէր պուլապիլիր միյիմ՛՛ տեր ։

Ալ է , ախշամտան պէրու հիսս իմմէքտե պուլունտուղու ատարը տերտի տերունի վէ ֆէլաքէթի հատտէն պիլուրսունի , պիչարէյէ ասլա արաձըղ վերմէքսիզին պիրպիրինի թէապդուպ իտե կէլտիկինտէն , Տակօպէրին կէօղլերի քինտույէ րաղմէն տօղմայա պաշլար ։

Ա՛ալ պու քի , Հաքիմ Հէր նէ գատար թապէն սէրթի մէշրէպ պուլունտուղու թագտիրտե , պիրտե վագիտըղ ույդուտան ույանտըրըլմասը ճիհէթիլէ , օղ արատա տատա ղիյատե սէրճիլիք քէսպ իմմիշ պուլունուր իսէտե , զաձէն բիպգաճի գալպ վէ մէր Համէճի տախի պէր քէմալ պուլունմաղին , էօյլէ իքի նէֆէր կէնճ գըղըար իլէ սէյահաճի իմմէքտե օլան պիր ատէմ ալէյհինտե սուլի զաննէ զահիպ օլմանըն միւնասէպէթսիզլիյինի տէրք իլէ ,

"Օ՛էվալը չօճուգճըղազար . . շու սիննի սազիրլերինտե էօքսիւղ տիւշիւշլեր . . . վէ օղ գատարտա ուպագ եերլերտեն կէլմէքտե տ՛ըլեր , էօյլէ տէյիլ մի , եազըգ . . . ,, տեր Հաքիմ , կիմատ՛քճէ մերգումէլերի աճըլըպ , վէ Հալէրինէ տիգգա՛ձը թամմէ իւղրէ նասպը նիհնահ իտէրէք ։

— Ա՛հ , էֆէնտիմ , թա Աիպերնանըն իչէրիլերինտեն կէլմէքտե տիրլեր քի , պիչարէյէրին վալիտէլերի տահա պունդարը տիւնեայե վազ իմմէքտեն էվվէլ . . . օրազարա սիւրկիւն օլունմուշ իտի ։ Ա՛է շիմտի իսէ , թամ պէշ այդը ազար ազար եօղ սիւրիւպ կէլմէքտե յիղ . . . էֆէնտիմ , պու գատար ուզուն պիր եօչնուլուգ , պու եաշտա չօճուգլար իչին բէք մուազզազ սայըլմա սէզա տէյիլ մի տիր . . ։ Իշձէ գուլունուզուն տախի զաձը ալիլէրինտեն բէճա վէ նիյազ իմմիկի ինայէթի ու Համիյյէթի , անճագ պունդար իչին տիր . . . էվվէլճ մերգումէլեր իչին , զիրա պու կիւն հէր պիր շէյտե մերգումէլեր Հագգընտա պիրեր ուզուրսուզլուգ զուհուրա կէլմէքտե տիր . Համիմա տահա շիմտի , շիմտի , քենտի չանիմատա . . . թէզքէրէլէրիմի արամագտա իքեն , թէզքէրէլէրիմի լէ պէրապեր , իչինտե քի ագճէ քեսէմ , վէ իաչըմ . . . պուլունան ճիզտանը տախի պուլամատըմ , նիհայէթ էֆէնտիմ , պու խուսուստա տախի ածվ պույարմանդըզ տիլէրիմ . . . զիրա , վագտա նիյէթիմ էօյիւնմէք տէյիլ տիր . . . ֆէգաթի պէնտէնիզ պիղղաթ Ամբէրաթօրուն էլինտեն նիշանը վիշանէ նայիլ օլմուշում տուր . վէ Ամբէրաթօր կիպի պիր զաթը նատիր իւլ զուհուրունտա , պիղղաթ քենտի էլինլէ գատրընը թէրֆի գըղըրզ օլտուղու պիր ատէմին , հէր նէ գատար պիր պէտ պախթիղըզա մէպնի քնաղտըլարընը . . . վէ քիսէսինի զայդ իմմիշ օլտա տախի , նինէ պու ճիւմլէ ֆէնտա պիր ատէմ օլմատա յտաճաղըն բանտա տէրք ու ֆէհմ իտե պիլիրսինիղ ։

Իշձէ գուլտարընըղ շիմտի , շու մուսիպէթէնկիզ հալտե պուլունտուղումուզ էճիլտեն , պիր զարար պէտելի խաթիտա վէ ըէճասընտա մէճպուր պուլունմագտէյիմ . . ։

— Իչի էմմա նաձընղ օլուպտա . . . վէ նէ՞ըէտե . . . զայդ իմմինիղ օնղարը ։

— Էֆէնտիմ , օղ պապտե ասլա պիր մալիումաթըմ եօգ տուր , ֆէգաթ շու գատարընը իչի պիլիրիմ քի , տիւն տէյիլ էվվէլքի կիւն էնտիկիմիղ գօնագ եէրինտե , ճիվտանըմզը չըգարըպ իչինտեն պիրազ փարա չըգարտըյտըմ , վէ տիւն իսէ , զաձէն չըգարըպ պօզտուրտուղում ագճէ , մէսարիֆաթը լազըմիմիզ քիֆայէթի իմմիկինտէն , չանիթամզը չէզմէյէ ասլա Համէյէթ կէօրմէմիմ . . ։

— Տիւն վէ պու կիւն չանիճանըղ նէ՞ըէտե իտի ։

— Ա՛էրգումէ չօճուգլարընն օտալարընտա . ֆէգաթ պու կիմէ . . . ,,

Տակօպէրին լագըրտըսը իւղէրինէ , մէրտիվէնտեն չըգմագտե պուլունան Ռէյղամպէրին այագ սէօյլէրի կէլմէսի յլէ , մերգում քէլամընը գաթի իտէր ։ Ա՛է Ռէյղամպէր իսէ , մէրտիվէնին իւղէրինտե գարանըղգտա կիպզէներէք , Հաքիմ իլէ Տակօպէր պէչինինտե կէչէն միւզաքէրաթը իչինիմէքտե պուլունտուղունտան , հէման պիւնիմիւն պիւնիմիւն քենտի Հագգընտա մէնֆաաթը սուրէթտե պիճէճկի ղընընտա էմնիյէթի քամիլէսի պուլունտուղու մէրամընըն , Հաքիմին պիր զայիֆ վագիտ ու թարաֆընտա թէսատիւֆ պիլդէ , թէհլիքէյէ տիւշմէսին գօրգուտուլա , տայիմա վէսվէսէ վէ էնտիչէտե պուլունուր ։

Օ՚Ն ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՓԸՕԼ

ԳԱՐԱՐ

Ա՛օրօգ սօլ գօլունու մէնտիլ իլէ ումուզունտան աշաղը պաղտամըշ օլտուղու Հալտե , եավաշճաճըզ մէրտիվէնտեն եօգաթու չըգտըգտան սօնրա , քէմալը թագիմ իւզրէ , միւահիրէ պիր սէլամ վէրիր ։

Ի՛օզ իլէ Պլանշ , Ա՛օրօգուն տեհչէթամիլ սուբէթինի կէօրտիւքչէրինտե , գօրգտուղարընտան կէրի կէրի չէքիլէրէք , Տակօպէրին եանընա եանա չըղըար ։

Ա՛ալ պու քի Տակօպէր (Հալեա Ռէյղամպէրին թահրիքի իւզրէ , Կօղնաթըն կիտիպ ճիզտանը վէ թէզքէրէլէրի չալմըշ օլտուղունտան պիճապէր պուլունտուղու թագտիրտե) մերգումու կէօրիւր կէօրմէզ , եալընըզ ախշամտան պէրու վէրտիկի թահմիզլիքլէրի վէ իմմիկի շէհիմ ու հագա-

ըէթլէրի տէր խաթըր իյլէմէսիյլէ , հիտտէթինտէն գանը պաշընա սըչրայըպ , վէ անընընտա էսէրի քէտէր նէնիտէն նիւզ կէօսթէրմէյէ պաշլար ։

Ըաքիմ ևարը խայրխահլըգ վէ ևարը տախի տարկընլըգ իւզրէ , Ա՛օրօգա խիթապէն , "Նէ՞ խաթէրսինիզ Ա՛օրօգ , պէն պուրատա եալընըզ պուլունմագ իսթէտիկիմտէն .. շու խուսուսու իսէ խանճըյա տախի խապէր վէրմիշ իտիմ" տէր ։

— Նէվէթ , էֆէնտիմ , ֆէգաթ , գուլունուզ պուրայա տէյիլ պիր պաշգա նիյյէթ , իլլա զաթը ալիէլերինէ խալխսանէ պիր խըսմէթ լթմէք արզուսույլէ կէլմիշիմ տիր ։

— Պիր խըսմէ՞թ մի ։

— Նէվէթ էֆէնտիմ , պէյի՞ւ պիր խըսմէթ , եօխսա զաթը ալիէլերինի պիհուտէ եէրտէ թաճիզ իթմէք հատի՞մ մի տիր մէյէր ։ Նէֆէնտիմ պիր խուսուստա բէք իշքիլէնտիմ ։

— Նշքիլէնտինի՞զ մի , նէ՞ խուսուստա պագայըմ ։

— Նէվէթ էֆէնտիմ , պու ատէմ ալէյհինտէ պիլտիկիմի զաթը ալինիզէ սեյլեմէյէ պօրճլու պուլունտուղում հալտէ , եալընըզ պիր ալտաորճը մէրհամէթտէն իղճալ օլունարագ սարճը նազար իթմիշ օյտուղում , սօնրատան աշըրը մէրթէպէ նիւրէկիմտէ պիր տէրտ ու էյէմ օյտու ։

— ԵՒէյլէ՞ յինիզ պագայըմ , նէ՞ իմիշ աճէպ ։"

Ա՛օրօգ հաքիմին եանընա եանաշարագ , պիր խայլի վագթ եավաշ սէս իյէ մէրգումա պիր չօգ շէյլէր սեյլէր ։

Թապիաթիյլէ Տակօպէր իճրաթ մէրթէպէ թէհայյիւբէ կիրիճթար օլտուղու հալտէ , հաքիմին իւզերինտէ տախի , եավաշ եավաշ լէհճէսի տէյիշլերէք , ասարը տիգգաթ ու մէրագ միշահէտէ օլունմայա պաշլար , վէ արալըգ արալըգ , թէաճճիւպտէ գալըպ վէ շիւբհէյէ վարարագ , "Նճաճիպ , եա՞ , եա՞ , էյլէ՞ մի , չո՞գ շէյ" տէմէսիյլէ պէրապէր , կէրէք Տակօպէրին վէ կէրէք էօքսիւզլէրին եիւզլերինէ նիհահէնտազ պուլունուր ։

Վէլհասըլ , հաքիմին տիգգաթը նազարընտան հիսս օլունան պիհուզուրլուգ , միճիթթիհիլիք վէ սէրթիլիքտէն , Նէյղամպէրին կիղլի լագըլտըլարը իւզերինէ , հաքիմին զաթէն գըզլար վէ Տակօպէր հագգընտա գալպինտէ տույմագտէ պուլունտուղու բիգգաթ ու շէճգաթըն , կիհմտիքճէ էճհիյէթսիզլիյէ վէ տիւշմէնլիյէ թէպտիլ օլմայա պաշլատրը զը ֆարգ ու ֆէհմ օլունմագտէ պուլունուր ։

Տակօպէր մէրգում իւզերինտէ զուհուրա կէլէն շու թէպէտտիւլաթը կէօրտիւկլիւնտէն , պիր ճիւզի վագթտան պէրու ազատէյի սեր էթմիշ օլտուզու գօրգու վէ էլէմլեր բէնչէսինէ , եէնիտէն եագայը թէսլիմ մէճպուր օլուպ , վէ Ա՛օզ իլէ Պլանշ իսէ , սիւքիւթ իւզրէ կէչմէքտէ օլան շու մէնզարէյի մէգպուրէտէն հիչ պիր շէյ անլամատըգլարը հալտէ , հայրան հայրան վէ իղթիրապը տէրունիի միւթէզայիտ (կիհմտիքճէ արթմագ) իւզրէ , մէրգումէն եիւզլինտէն եօգարու պագմագտա պուլունուրլար ։

Ըաքիմ պու արատա պիրտէն պիրէ պագա գալդարագ ,

"Նա՛ . . . վա՛յ անասընը . . . պու շէյ ասլա խաթըրմտան տախի կէչմիշ իտի . էճա՛յիպ , աճապա պէն քէնտիմէ մալիք տէյի՞լմի յիտիմ , մէկէրչի ագլըմ պաշըմտա տէյի՞լմիյիտի ։ Նյմմա նէ՛ օյաճագ , Ա՛օրօգ , պիր ատէմի կիճէ եարըսը կէչիպ թաճլը ույգունտունտան ույանարըրը , լարտա , քեամիլէն ագլ ու զիհնի պաշընտա օյապիլի՞ր մի հիչ · Ա՛օրօգ , սէնին պու եարտրղըն հագըգաճէն պիյի՞ւ պիր խըսմէթ տիր , հաթթա սիզ պանա զաթէն տախի , "Ա՛գաա թաստիգինէ գաարը տէյիլ իսէմտէ , պու ճիւմլէ . . ,, տէյի իէք իյի սեյլեմէյիյիտին , ֆէգաթ զարարը եօգ , հէր հալտէ , պինտէ տօգուզ եիւլ տօգսան տօգուզ իտտաա իսէպիլիրիմ քի , պու պապտէ հագգըն վար տըր , սահիհ տիր ,, տէր ։

— Պու ճիւմլէ եինէ պէնտէնիզին սեյլեմէյիլէրիմ , անճագ պագը տէլյիլ իւզերինէ միւսսէս (թէմէլլէնմիշ) պիր սույի զաննտան իպարէթ տիր , լաքին նիհայէթ էօյլէ պիր սույի զաննա քի . . ։

— Նէվէթ , էօյլէ պիր սույի զաննա քի , հագըգաթը հալէ պիր իէհպէր սայլաապիլիր . . ։ Պէն իսէ , հէյվա՛հ , աղ տահա գաղ կիպի ալտանըպտա քիւմէսէ տիւշէճէքտիմ . . ։ Ըագըգաճէն , աճէպա օլ վագթ ագլըմ պաշըմտա տէյի՞լմիյիտի ։

— Նֆէնտիմ , պագը տէֆա սուրէթի զահիրէյէ ալտանմամագ միւմքինսիզ կիպի տիր . . ։

— Նէ՞ սեյլերսինիզ , աղիզիմ Ա՛օրօգ , նէ՞ սեյլերսինիզ , էօյլէ՞ , էօյլէ՞ ։,,

Նսրար իւզրէ շու միւքաալէմ Ա՛օրօգ իլէ հաքիմ պէյնինտէ կէչմէքտէ իրէն , Տակօպէր պէրուտէ ազագը տէրուն իւզրէ , իլէրուտէ , պաշընտա պիր ֆէլաքէթի գապագընըն բաճլայաճաղըն , ղայրի մուայնէն սուրէթտէ հիսս իթմէքտէ պուլունարագ , հէր նէ օլուր իսէ օլսուն , հէր հալտէ , քէնտի էօվքէսինտէն մաղլուպ օյմայուպ , անճագ քէնտիյի ղապի իթմէնին էլղէմիյէթինի տիւշինմէքտէ պուլունուր ։

Ա՛օրօգ հաքիմին եանընա եանաշարագ , վէ կէօզ իշարէթիյլէ էօքսիւզլէրի կէօսթէրէրէք , նէնիտէն կիղլի վէ եավաշ միւսահէպէթէ պաշլար ։

Ըաքիմ , պիր ղազանընաք հալ ու հէյէթի իլէ ,

"Նա՛ , սէն տահա նէլէ՞ր սեյլեյօրսուն , թամ օրալարա գատար հա՞ ,, տէտիքտէ ,

— Ֆէգաթ պու ճիւմլէ , մուխթագա սահիհ տիր տէ տէյէմմ , պէնտէնիզին վէրտիկի մալիւմաթ , անճագ սատէճէ զանն ու շիւբհէտէն իպարէթ տիր . . . ,, տէր Ա՛օրօգ աճէլէթէն ։

Վէ մէրգում թէքբարէն տօտագլարընը հաքիմին գուլագլարընա եանաշտըրտըգտա , հաքիմ էլէրին սէմայէ տօղրու գալըրարագ ,

"Ըայ հաղ , պունըլարըն հիչ պիրիսի իհթիմալտէն պահտ տէյիլ տիր , քեաֆֆէսինէտէ իթիմատ ճայիզ տիր , զիրա պու մագուլէ քէսան-

տէն հէր պիր շէյ մմուլտիր , վէ քէնտիլէր տախ միւթէէհիր տիրլէր , նասըլ քի մէրգում պիգլաթ քէնտիսի տախ , մէրգումէ գըզլար իլէ պէրապէր , թա Աիպէրնատան կէլմէքտէ օլտուգլարըն իգրար իլլէմէքտէ օլուպ , համթա պու գատար արսըզ-ճա նալանլարա ճիւրամի իմմէսի տախ , հագըգաթը Տալի իսպաթ իմմէքտէ տէյին՞ մի տիր : Ֆէգա՞թ , պու տէ՞ֆա ալտանմամ արմըզ , էօյլէ գազ կիպի ալտանմագ պիր տէֆա օլուր ան-ճագ ,, տէյի պաղըրըր , վէ զաթէն գուարէթսիզ վէ թէյէվվիւն միգաճ (պիր ագըլտա տուրմայան) քիմսէլէրէ մախտուս պուլունտուղու միսիլու , քէնտույի ալտաթմըշլար սույի զաննիլլէ , ինսաֆ ու մէրհամէթի պէր թարաֆ իտէրէք , զայէթլէ Տիտաէթլէնիր :

Ա՝օրօգ պու արատա թէբրարէն միւրայիլլի էլէ ալարագ , կիւյա Տակօպէր վէ գըզլար ա-լէյհլէր նտէ Տաքիմէ սէօյլէտիկի մատտէլէր Տագ-գընտա գալպինտէ ածը տույտույօր կիպի , սախթէ սուրէթտէ իշհարը նէտտամէթ վէ թէվազու պիրլէ ,

,, Ա՝աքին պու ճիւմլէ , րէճա իտէրիմ քի , էօյլէ բէք չաբուգ Տիւքմ ու իլամ չըգըշմայասը-նըզ . . . վէ պէնտէնիզին քէլամլարընա քէնտի տէյէրլէրինտէն զիյատէ իմիպար ու իմիմատ իմ-մէյէսինիզ . վագտա շիտտի պէնտէնիզ շու ատէմ Տագգընա (Ա՝օրօգ պուրատա Տակօպէրի կէօսթէ-բիր) թէճէլլիմ ֆէնալըզընտան էօյլէ պիր շիւ-Տէլի Տալտէ պուլունմագտէյիմ քի , հէր քէսին , կիւյա մէրգումուն պէնտէնիզէ գարշը նաբմըզ օլտուղու ֆէնալըզա մուգապիլ պիր սույի Տարէ-քէմի իրմիքնապ իմմէքտէյիմ սույի զաննընա վարաճաղը տէրքնար տըր , վէ պէլքիտէ խապէ-բիմ օլմայարագ , Տագըգաթէն սույի Տարէքեմի իրմիքնապ իմմէքտէյիմ . . . լաքին , պէնտէնի-զէ սիւալ օլունտուղու թագտիրտէ , հէր պիր Տա-րէքեմիմ անճագ Տագգանիյէթերվէլլի յի , նա-լանտան իճթինապ էտիպ վէ նէֆրէմ կէմիրմէքլի-յի , վէ քէնտի տին ու իմանըմըզտա բիայէթ քնա-միլէ իւզրէ պուլունմագլըզը քէնտիմէ տէլիլ ու րէհպեր թուամմագտան խալի տէյիլիմ իմիգա-տընտա պուլունտուղումու սերահէթէն իգրար ի-տէրիմ : Ա՝էլհասըլ . . . քիմ քի նաշարսա կէօ-րէճէքտիր . . . էվվէլէթ կէօրէճէքտիր քի . . . է-կերչի պէնտէնիզ նանըմագտէ իսէմ տախ , ճէ-նապր փերվերտիկնար ճիւրմ ու կիւնահը ապի-տանէմէ քնամիլէն մաղֆէրէթի իհսան պույուրա-ճագ տըր , հէր Տալտէ Տագգանիյէթի զահիրէ չը-գըպ , վէ մէրգուման իսէ , ճիւնհասըզ օլտուգլա-րը սուրէթտէ , էն չաղու պիր իքի պ մահպէստէ գալորգտան սօնրա գուրթուլաճագլարտըր , տէր :

— Ա՝վվէլէթ , ասլա պուննտա իհնիթրազէ շայան հիչ պիր քէօշէ նօգ տուր , պու թէտպիր սատէճէ պիր էմրի պասիրէթի իճրասընտան իսպարէթ պուլուն-մագտէ տիր , վի օլ Տալտէ էջմէյէճէքլէրի տա-խի աշիքնար տըր : Պունտանտա գաթինագար , շու քէյֆիյէթի իւզէրինէ տիւշունտիքճէ , Տա-գըգաթէ մէգարին (տօղրուլուղա եագըն) օլմասը-նա ադլէն իլգամ օլմագտէյիմ , Տայ Տա՛յ , հիչ շիւրհէլէր իսթէմէզ , մէրգում նա՛ պիր ճասուս (չաշուտ) վէ նա՛տա ֆէտատ ու ֆիլհնէէնկիզ Ֆրանսըզլարտան պիրիսի օլտա ճայիզ տիր , նա-սըլ քի , Ֆրանքֆօրտաքի մէքտաթիպ շահկիրտանը թարաֆընտան զուհուրէ կէլմիշ օլան իսհարը Տա-րէքեթի ասլնանէյի տէր խաթընը իլէ , շիւրհէլէ-րինէ պիրլէշտիրտիկիմ Տալտէ , տահա զիյատէ իսքնաթ օլմագտէյիմ . . . Ա՝է պէնիմ գըյա-սըմճա , օլ պաշլարը գըզլընէն վէ տէլի տէլիգան-լըլարը թահրիք զըմընտա , պունտան զիյատէ . . . օլամազ ,, տէյէրէք Ա՝օրօգ , զայէթ չափուգ պիր կէօղ իշարէթինէ գըզլարը կէօսթէրտիքտէն , վէ տիգգաթէ շայան նախտա մանալը պիր սուրէթտէ ճիւրնճէ սիւքիւթ իւզրէ տուրտուգտան սօնրա , պիր ա՛ՀԸ տէրուն չէքերէք , թէբրարէն քէլամէ ա-զազ պիրլէ ,

— Հ՝էյթան իչին հէր թարիգ ու թէտպիր ճա-յիզ վէ մէզուն տուր :

— Ա՝գըգաթէն մէրգումուն թուրթտուղու թա-րիգ , մուճիպի նէֆրէթի սայրըտա սէզա տըր , ֆէգաթ , պու ճիւմլէ , քէնտի մագսէտինէ իրմէք իչինտէ , օնտան իչի պիր թարիգ օլամազ . . :

— Ա՝էմմէ էֆէնտիմ , տիգգաթը լազըմ իլէ նա-զար պուլյուրտուղունուզ թագտիրտէ , մէրգումուն սուրէթինտէն տախի նէ՛ գատար պէլալը պիր ա-տէմ օլտուղուն բանա ֆէհմ իտէ պիլէճէկինիզ աշիքնար տըր , պա՛գընըզ , պա՛գընըզ , տիգգաթ պույուրունուզ էֆէնտիմ : ,,

Ա՝օրօգ տայիմա էօյլէ նավաշ սէս իլէ սէօյլէ-յէրէք , սարահէթէն Տակօպէրի կէօսթէրիր :

Տակօպէր իսէ , շու մէրուն խանա ինէլիտէն , վէ խուսուսիյլէ Ա՝օրօգ իլէ հաքիմ պէյինտէ միքնա-լէմէ պաշլանալըտան պէրու , մէճպուրիյյէթին-տէն նաշի , հէր պիր շէյէ թէհամմիւլ կէթիրմէք զըմընտա , իսհար իմմէքտէ պուլունտուղու հէր նէվի ճէհտ ու զայրէթէ բաղմէն , արմըզ գուվ-վէթի , տամա տէյիպ , վէ հաքիմին գալպինի գա-զանմագ իչին , չէքտիկի շունճա կիւճլիքլէրտէն սօնրա , գահհարլըզուհուշուն ուղուրսուզ թէէսսի-րի սէպէպինտէն , քիւլլի զահմէթինին հավայէ կիմաթիկին կէօրտիքտէ , սապրէ թագաթը գալ-մատըզընտան , էլլէրին խաչվարի կէօքսիւնէ պաղ-լամըզ օլտուղու Տալտէ , մէրգումուն նանընա նա-նաշարագ , վէ պիր հէյյէթլի սէօյլէյիշլէ ,

,, Օ՝ղան իտէրիմ քի , հաքիմ էֆէնտիյլէ պէ-նիմ ալէյհիմտէ սէօյլէշմէքտէ սին , էօյլէ տէյիլ մի ,, տէտիքտէ , Ա՝օրօգ տախի մէրգումուն եիւզու-նէ տիքտիք պագարագ ,

— Ա՝վվէլէթ , տէր :

— Ա՝յ , նիչին աչըգտան վէ եիւքսէք սէս իլէ սէօյլէմէքտէ սին ,, տէր թէբրարէն Տակօպէր :

Պու արատա Տակօպէր իւզէրինտէ էօյլէ պիր էսէրի հիտտէթ զուհուրա կէլէր քի , օլ գապա պըյրգլարը սայքի տիթրէմէկէ պաշլար , վէ մէզ-քիւր քէլամլարը սէօյլէտիքտէն սօնրա , մէրգում տախի քէնտի թարաֆընտան , վէ իքի կէօզէլէր

արասբնտան , Ա՛օրօգուն նիւղիւնէ նազար գըլ-
մագտէ պուլունմասի յլէ , հէման օղ անտէ մէր-
գումէն կէօղլէրինտէ պիր շիտտէղլի գավգա
թիւրմէքտէ օլտուղու անլաշըլըը ։ Տակօպէր Ա՛օ-
րօգուն իսթիհղա իւզրէ սիւքիւթ իտիպ հիչ պիր
շէյ սէօյլէմէտիկին կէօրմիւքտէ , սէսինի տահա
զիյատէ նիւքսէլթէրէք , " Նա՛ հու , շու պէ-
նիմ ալէյհիմտէ միւտիր էֆէնտիյլէ սէօյլէշտիկ՛ն
հալտէ , նէ՛ սէպէպէ մէպնի եավաշ սէս իլէ
սէօյլէշմէքտէսին , տէյի սիւա՛լ իտիյօրում տանա ,
իշլիթտի՛ն մի ,, տեր ։

— Ղիւնքի , էօյլէ ուլթանըպ արշանաճագ շէյլէր
վար տըր քի , նիւքսէք սէօյլէմէյէ հիմաղրմատն
իճթիհնապ իթսէմ ճայիզ տիր ,, տեր Ա՛օրօգ ,
քիւսթախանէ պիր թարզ իլէ ։

Տակօպէր օլ տագըգայա գատար , գօյլարը
կէօքսիւնտէ պաղլը տուրմագտա իքէն , պիրտէն
պիրէ վէ եումիւուգլարընը սըգարագ , շիտտէղի
իւզրէ աչը վէրիր . . . Ա՛էրգումէն շու հարէ-
քէթի նակէհանիսինտէ օլ գատար հիտտէղի ու
շիտտէղի միւշահէտէ օլուհնուր քի , գըղլար գօր-
գուլարընտան պիր շամաթա տըր պըրագտըգլարը
հալտէ , մէրգումէն եանընա եագլաշը վէրիրլէր .
— Պագսա՛նէ , միւտի՛ր էֆէնտի , էմ՛ր իտինիղ քի
պու ատէմ պուրատան ճէկէննէմ օլուպ կիմ-
սին . . . եօխսա իրատէյի ճիւղիյէմ էլտէն չը-
գաճաղընը շիմտիտէն խապէր վէրիրիմ սիղէ ,,
տեր Տակօպէր , էօվքէսինտէն տիշէրին սըգարագ ։
— Օ՛, նէ՞տիր օ՛ , մէկէրչի պանա՞տամը էմ՛ր իմ-
մէք իսթէրսին . . . եա՛, պուրալարա գատար
չըգըշմայա սէնտէ ճէսարէթի վա՞իմըլըմըը . . . ,,
տեր Հաքիմ , թէքէլպիւր իւզրէ ։
— Պէն սիղէ , շու ատէմի պուրատան տէ՛ֆ ի-
տինիղ տէյիյօրում , եօխսա շիմտի պիր պէլա վէ
պիր ո՛յղունսուզլուգ զուհուրա կէլէճէքտիր հա՛
՛ ՛ ,, տեր Տակօպէր քէնտիյի զաղթ իտէմէ-
յէրէք ։
— Ա՛յ, Տակօպէր . . . ամա՛ն Ա՛լլահ . . . հիտ-
տէթլէնմէ , գալպինի թէսկինի իյլէ ,, տէյի պաղ-
րրշըրլար չօճուգլար , մէրգումէն էլէրին թռու-
թարագ ։
— Նա՛, սէնի կիտի եարամազ էտէպսիզ , պէլ-
քիտէ տահա ֆէնա , պանա տահի էմ՛ր իմմէյէ
գատար չըգըշըյօրսուն , էօյլէ՞մի , նէ՞զանն իմտի-
յիտին , թէզքէրելէրիմի զայպ իմտիմ տէյէրէք ,
պէնի իղֆալ իլէ ալտանմամ՞գ մը իսթէր իտին ,
խայի՛ն , նիյէթի ֆասիտէնի իճրա իտէմէտիկին
բէ՞ք մի կիւճիւնէ կէլմէքտէտիր ։ Նա՛ֆիլէ՞ , նա-
ֆիլէ՞ եէրտէ սէն պու կէնճ գըղլարը պէրապէ-
րինտէ սիւրիւքէյմէքտէսին , էվվէթի նաֆիլէ՞ , վէ-
րա , էհր նէ գատար սուրէթի զահիրէլէրինտէն պիր
պիկիւնահլըգ վէ ըրզ էհլիլիք կէօրիւնմէքտէ իսէ-
տէ . . . մուխլագա անէր , չէյ . . . օլմալըտըր-
լար" տեր հաքիմ ղաղապա կէլէրէք ։

Տակօպէր էօյլէ պիր հարէքէթի ղարիպէ վէ տէհ-
չէթամիղ պիր պագըշ իլէ , հաքիմէ խիթապէն ,
"Ա՛ մէլուն ատէմ , սէնին հատտի՞ն մի տիր , եօյ-
լէ պիր պաքիրէյի փաբիզիլէր հագգընտա հագա-
րէթի իճմէք" տէյէրէք մէրգումէն քէլատ՛ն քէ-
սէր քի , արթըգ տէվամ՛ինա միւգիճէտիր օյամազ ։

Տակօպէր գըղլարըն էլէրինտէն թռութտուղու
պիրլէ , վէ մէրգումէէրէ աղըղլարըն տահի աչըպ
պիր շէյ սէօյլէմէյէ մէյտան պըրագմ՛յարագ ,
հէման պիր սանի՛յէ զարփընտա , օտալարընտան
իչէրի սօգար , վէ պատէհու , օտա գաբուտուն
գաբայըպ անահիթարըն ճէպինէ գօյտուգտան սօն-
րա , ալէհիթաճիլ հաքիմէ տօղրու գօշար . վէ
մէրգում տահի , Տակօպէր՛ն կէրէք հէյնէթի ու
հարէքէթինտէն , վէ կէրէք հէյպէճամիլ լէհճէ-
սինտէն կիրիֆիթարը տէհչէթի օլմալ՛ն , իքի ա-
տըմ գատար արգայա չէքիլէրէք , կիտիպ պիր է-
լիյլէ մէրտիվէնին բարմագլըղըն թռութար ։

Տակօպէր հաքիմին գօլունտան թռութտուղու
պիրլէ ,

" Նա՛հու , պէնի՛ տիյնէ , տահա շիմտի պու
մէլուն ատէմ . . . (Ա՛օրօգու կէօսթէրէրէք) պա-
նա շունճա հագարէթլէր իճմիշ իտի , վէ պէն
տահի ճիւմլէսինէ թահամմիւլ իճմիշ իտիմ . . .
չինքի պէյի՛ շահսըմա իտի ։ Պատէհու , շու
պիչի՛ ալէյհիմիզտէ , իքինիշ պէյնինտէ վուհու-
րա կէլէն , թիւրքէհաթ նէվինտէն միքնաթէմէյի
տահի թէհամմիւլ իւզրէ տիյնէտի իտիմ , չինք-
քի , պիր արտըգ մէրգումէ պիչա՛րէ էօքսիւզլէր
հագգլարընտա գալպինիպտէ պիր էսէրի րիգդաթի
ու չէֆգաթի հասըլ օլտուղուն իչհար իճմէքտէ-
յիտինիղ , հալ պու քի շիմտի , մատամ՛ քի սիղ-
տէ նիւրէք , մէրհամէթի , վէ էսէրի հագգանիյ-
եէթի պուլունմատըղըն անլատըմ՛ . . . իշլէ սիղէ
խապէր վէրիրիմ՛ քի , իսթէր քէհնա օլ , իսթէր
. . . շու քէօրէքտ իլէ (թէքբարէն Ա՛օրօգու կէօս-
թէրիր) պէլայէ ուղրատըղըմ՛ կիպի , մա՛ղ — Ա՛լ-
լահ , էկէր մէրգումէ էօքսիւզլէր հագգընտա , պիղ-
զաթի քէնտի էվլատլարընըղ կիպի բիյէթի իւզրէ
տիւշինիւպ սէօյլէմէզսէնիղ . . . անլատընը՞զ մը ,
սիղին իլէ տահի էօյլէճէ , պէլայէ ուղրայաճա-
ղըմ՛ տըր) պիլմիյ օլունուզ ,, տեր ։
— Նա՞սըլ , նա՞սըլ . . . սիղ պուրալարա գա-
տար ճէսարէթի իտի՞յօրսունուզ էօյլէ՞ մի . . .
եա՛, իսթէրսինիղ քի էօյլէ պիր ֆէսատըիշէ
դըղլար իչին . . . մի՞ սէօյլէյէյիմ՛ ,, տէյի պաղը-
րրը Հաքիմ , էօվքէսինտէն տիլի բէքէլէյէրէք ։

Տակօպէր , մէրգումէն աղղընտան չըգան շու
սօն հագարէթլէրի իշլիճթիքտէ , հէման էլինտէն
շարգասընը գատըղը պիրլէ , եէրէ չարբատագ ,

" Էէ՛յ , եա՛հու , Լինեի տիւգասը մարէշալ
Ամեն կիպի պիր զաթը մուաղզամ՛ըն քէրիմէէ-
րին լիսանընտա ալտըղըն վագիմ , շարգանը աշա-
ղը՛ ալմալըսըն . . . ,, տէյի պաղըրրը ։

Ա՛օրօգ Տակօպէրին շու հիտտէթի ու սավէ-
թին կէօրտիքտէ , սէվինիպ մէմնո՛ն օլմայա
պաշլար ։

Էագգաթէն Տակօպէր , գալպինտէ բէք պիւ-
յիւք պիր էսէրի ազապ տույարագ պիր գաչ սա-
աթտան պէրու քէնտոյի զաղթ իճմէքտէ իքէն ,

արիզդ հէր պիր իւմիտաէն ֆարիզ կէլէրէք, եաղը՞դ քի Տակօպէր թէճավուզ իլէ, քէնտույի բէնէէյի Տըրս ու հիտտէթէ, օլ լահզատէ թէսլիմ իթմիշ պուլունուր։

Ֆաքիմ քէնտի շարգասըն եէրլէրտէ կէօրտիւքտէ, վիյատեսիյէ թէհայնիւքտէ գալարագ, Ա՛օրօգուն նիւղիւնէ պագմասըլա, Տակօպէր թարաֆընտան վուգուա կէլէն շու հատտէն թէճավուզ քիւսթաթսըզդա ինանմամասը կէլտիկին անլամադըրը։

Ֆալ պու քի Տակօպէր, արիզդ հաքիմին լութֆ ու մէրհամէթի ճէլպինէ իւմիտի գալմատըզըն թէֆէէքքիւր իտէրէք, օլ մէրթէպէ զադապա կէլտիկի հագգընտա աճընըը էսէֆ իտէր, էթրաֆընա շէօյլէ պիր աճէլէ իլէ կէօզ կէզտիրտիքտէն սօնրա, պիր գաչ ատըմ կէրի չէքիլէրէք, մէրտիվէնին իլէ գատէմլէրինի էլէ ալըր։

Ֆաքիմ, գանարէնին եանընտա, սահանըզդըն պիր քէօշէսինէ այագտա տուրմագտէ, վէ Ա՛օրօգ տախի, սուրէթի զահիրէտ գօլունուն եարասընա զիյատէճէ պիր ադըրըզդ վիրմէք նիյէթիյլէ, գօլունու մինտիլ իլէ պադիշահըզ օլտուղու թագսիրտէ, մէրգումուն եանընտա պուլունմագտէ իլէն, մէրգում Տակօպէրին պիրագ կէրի չէքիլմէսինտէն, գաչմագ նիյէթլէրինէ տիր սույի զանընընա զահիպ օլարագ, "Ա՛էնի կիտի, մէլուն իսթիյար սէ՛նի՞" պանա պէօյլէ էլ գալըրմայա ճէսարէթի իթտիֆտէն սօնրա . . . աճէպա արիզդ էլիմտէն գուրթուլաճաղընա ագլըն քէսէ՞ր մի,, տէյի պադըրըը։

— Ա՛հ, ամա՛ն էֆէնտիմ . . . աֆվ իսթիրիզ . . ։ Իւզերիմէ էօյլէ պիր հիտտէթի կէլտիյտի քի, քէնտիմի զայըթա գատըը օլամատըյտըմ, էվվէլ պու պապատէ քէնտի թագսիրտաթըմը քէնտիմ տախի թագրիր իտէրիմ,, տէր Տակօպէր, թէվազու իւզրէ պաշընը էյիպ, վէ նէտտամէթ իւզրէ պիր սէօյլէյիշ իլէ։

— Ա՛րիզդ սէնին իչին մէրհամէթ ճայիզ տէյի՛լ տիր . . . խայի՛ն։ Ա՛էՙ իսթէրսին, պիր թագըմ միւտահէնէճճ հարէքէթի ու քէլամըարընա, շու պէնի թէքրարէն գանտըրըպ իղֆա՛լ իթմէք իսթէրսին էօյլէ՞ մի, նաֆիլէ՛, օ չամըար չարտագ օլտուղար, սէնին քէսաֆքէյի նիյամեր իսէֆիյէնէէ ակնահ օլտում պէն արիզդ . . ։ Ա՛էն զահիրտէ նա՞սըլ իսէն, տէրտունէն տախի էօյլէ տէյիլսին, էպէյթէթէ, սէնին թէճտաիր ու հարէքէթէրինին թահճընտա (ալճընտա) տէվէյթճէճ պիր մէսէլէ վէ նիյէթի մէսնուր (սագլը) պուլունմագտէ տիր։ Ա՛սըլ քի, Ա՛վլօյմայը աճէչի իսթիհլալա վիրմէք իսթէյէն պիր թագըմ քէսան նէզտինտէ, էր նէվի թարիդ ու թէճտիր մագպուլ վէ ճայիզ սայըլա կէլմիշ տիր,, տէր հաքիմ, զիյատէսիյլէ, տիպլոմաթճա (1) պիր թարզ ու հէյաճէթ իլէ։

— Ա՛ւաՙյր էֆէնտիմ խայ՛ր . . . շու զիւհիմիւնիւզտե եանըլմագտասընըզդ, գուլունուզ կիպի պիր ֆագըր ու հադիր ալէյհինտե էօյլէ սույի զանընլարա զահիպ օ՛լմայընըզդ . . ։ Ա՛էյլէ պիր թէսմիզ գալ՛ըկ մալիք պուլունտուղունուզ հայտե, բէճա իտէրիմ, պու մէրթէպէ մէրհամէթսիզլիյի իլի իրթիքապ իթմէյինիզ . . ։

— Ա՛՛՛

լագբրտը սէօյլէմէյէ , Համեմա պիր տէֆա պա-
ղըրմայա տախի մէճալի գալմատըղընտան , էօյլէճէ
սիֆիր կիպի գարանլըգ օտանըն պիր պուճաղըն-
տա գասգաթը եըղըլա գալըր ։

Պատէհու Տակօպէր Ո՛օրօգա տօղրու իլէրու-
լէտիքտէ , մէրգումէ գօլու մէնտիլ իլէ պաղլը օլ-
տուղու Համտէ , էէման բալամարը չէզէրլէք մէ-
տիվէնտէն աշաղը արաչ թաբաչ գաչմագ իսթէր
իսէտէ , Տակօպէր տախի արգասընտան նէմի-
շիպ , մէրգումէն տալղալանմագտա օլան ուզուն
սաչընտան հագալար , չէքէր , չէքիշմիրիր , վէ
տէմիր կիպի գավի պիլէյինէ սարմալատրգտան
սօնրա , պաղըրըպ չաղըրմասընը տախի մէն իթմէք
իւզրէ , պիր էլէյլէ տախի մէրգումէն ազղընը գա-
բար , վէ կէրչի Ո՛օրօգ արթըգ էօմրիւնտէն իւ-
միտ գամի իտէրէք , Ճան էէվլիյլէ ։ Տակօպէրէ
գարշը գօյմագ գաստինտէ պուլունուր իսէտէ ,
էէր Համտէ մէրգումէ զալէպէ իտէրէք ։ պիչարէ-
յի նիմիպ նէմիքլէր , վէ զամէն օտանըն պիր
քէօչէսինտէ , էղնիմիշ վէ սէրսէմ օլմուշ օլտու-
ղու Համտէ , ինչէմքտէ պուլունան Հաքիմին նանը-
նա սիւրիւքլէյիպ օնու տախի ամը վէրիր ։

Տակօպէր մէզքիւր օտանըն գաբուսունու , ա-
նախթարրն իքի տէֆա չէվիրէրէք քիչիմչէտիք-
տէն , վէ անախթարը տախի Ճէպինէ ամտրգ-
տան սօնրա , էէման իքի տէֆա ամչամագտա քէն-
տուլի մէրտիվէնին աշաղըսընտա պուլուր , վէ օ-
բատան Համուշյա աչըլան պիր կէչտա գաբուսու-
նուն , իչէրտէն տիշարը չըգըլա պիլմէսի միմ-
քինիպ սուրէթտէ գաբանմըշ օլտուղուն անլար ։

Պու հէնկամտէ սէչլ կիպի նաղմուր նաղ-
մագտա օլտուղու Համտէ , մէրգում Ճամչարրըն
արգասընտան , աշաղըտա քէպին , վէ նաչընըզ պիր
ամէչ ըչըղըլա ըչըգչանմագտա օլան ալչաճըգ
պիր տիվանխանէտէ , կէրէք խանճընըն վէ կէրէք
քէնտի ատէմլէրինին , Հաքիմին հիւքմ ու գա-
բարընա պէգլէմէքտէ օլտուգլարրն կէօրիւր ։

Տակօպէր մէզքիւր կէչտին սիւրմէսին տախի
սիւրտիւքտէն , վէ էէման պիր սանիյյէ զար-
ֆընտա նէր թարաֆընըն Համլու իլէ օլան միւչա-
գամըն քէսմիշ պիմիրմիշ օլտուգտան սօնրա ,
ալէմթաճմիշ մէրտիվէնտէն նօգարու սըչրայարագ ,
էօքսիւզլէրին նանընա գօշար ։

Ո՛օրօգ ագլընը պաշընա ալարագ , պիւթիւն
գուվվէթիյլէ , նարարմընա ատէմ չաղըրըր իսէ
տէ , նէրլէրին ուզագլըզը սէպէպինտէն իշիտիլէ-
մէյէճէկի շէօյլէ տուրսուն , րիւզկարրն վէ նաղ-
մուրուն կիւրիւլտիւսիւ տախի մանի օլմագտա
պուլունուր ։ Տակօպէր պու Համտէ պիր սաաթ
վագթէ մալիք օլմուշ սայըլըր , չիւնքի , Հաքիմ
իլէ քէնտի արաբընտա վուգուա կէլէն միւքա-
լէմէնին կիճիքմէսինտէն էէր քէսին շիւբհէյէ
զահիպ օլմասը իչին , խայլիճէ վագթէ իհթիյաճ
պուլունտուգտան պաշգա , թէաճճիւպ վէ շիւբհէ
Համըլ օլտուղու թագտիրտէ տախի , պիրիսի կէ-
չիտէն մէրտիվէնէ աչըլան , վէ տիկէրլի տախի
Ո՛էյղամպէր իլէ Հաքիմին մահպուս պուլունտուգ-
լարը օտանըն , նանի շու իքի ատէտ գաբուլարրն
գըրըլմասը տախի էրէյիճէ վագթէ միւհիմճ
պուլունուր ։

Տակօպէր պիրտէն պիրէ , զամէն իշհիմէքտէ
օլտուգլարը կիւրիւլթիւլէրտէն գօրգուպ տէհշէթէ
կիրիֆթիմար օլարագ , պիր վագթտան պէրու պէք-
լէմէքտէ օլան էօքսիւզ գըղըլարրն նանընա կիրերէք ,

,, Էվէտալարըմ , տամարլարընըզտա պիր աս-
կէր գանը ճէվէլան իթմէքտէ օլտուղուն իսպաթ
իթմէնին , իշհէ վագթի շէմտի կէլմիշ տիր ,, տեր ։
— Ը՛մմ՛ն նա բէպպ , նէ՞ վար , Տակօպէր՞ , նէ՞
օլտու ,, տէյի պաղըրըր Պլանշ ։
— Ո՞իւրատը՞ն նէ տիր , նէ՞ իսթէքսին քի նա-
բալըմ , Տակօպէր ,, տեր Իօզ ։

Տակօպէր մէրգումէլէրին հիչ պիրիսինէ ճէ-
վապ վէրմէքսիզին , հէման տօղրու գարնօալյա
գօշար , չարշէպլէրի չէքէր , պիր պիրի ուճունա
պաղլար , վէ ուճլարընտան պիրիսինէ պիր գօճա
տիւյիւմ նաբար , վէ մէգքիւր իրի տիւյիւմիւ ,
բէնճէրէնին սօլ թարաֆտաքի գանատընըն իւսթ
քէնարը արասընա սըգըշտըրտգտան սօնրա , թէք-
բարէն գանատը պիր իյի գաբար ։ Պ՛է պէյլէ-
լէքլէ չարշէպլէրին ուճու բէնճիրէ իլէ գանատ
արասընտա սըգըշտըրըմըշ օլտուգտա , տիկէր
ուճլարը իսէ տիշարտան սապընարագ թա նէրէ
գատար սարգմըշ , վէ գանատըն պիրիսի աչըգ
պուլունմագտին , մէրգումէնըն գաչա պիլմէսի նէ էլ
վէրէճէք գատար պիր մահէլլ պուլունմուշ օլուր ։

Պատէհու Տակօպէր քէնտի չանթաասընը , գըղ-
լարրն հէյրանսիզին , վէ կէյիք տէրիսինտէն քիւր-
քիւ ալըպ բէնճիրէտէն աշաղը ամէրգտան սօն-
րա , Ի՛ապա-Ճօայը տախի չաղըրըպ , էշենայի
մէզպուրէյի կէօզէթմէսի նիյէթիյլէ , իշարէթ
իւզրէ աշաղը ինմէսինի էմր իտէր ։

Ո՛էօրէք տախի պիլա իզհարը թէրէտտիւտ
պիր սըչրայըշտա զայպ օլուպ կիտէր ։

Իօզ իլէ Պլանշ հիչ պիր շէյ սէօյլէմէքսիզին
հայրան հայրան Տակօպէրի սէյր իթմէքտէ պու-
լունուրլար ։

,,Ո՛ Իմտի էվէտալարըմ ,— տեր Տակօպէր ,— խա-
նըն գարուլարը գաբալը տըրլար . . . զայրէթ լա-
զըմտըր զայրէթ . . . — վէ մէրգումէլէրէ բէնճի-
րէյի կէօսթէրէրէք , — Պիզ պուրատան գաչըպ
գուրթուլմայա մէճպուրուզ , նօխսա թուրթուլուպ
մահպէսէ իւղա օլունաճաղըմըզա շիւբհէ նօգտուր
. . . սիզ պիր թարաֆա . . . վէ պէն տախի
տիկէր թարաֆա , վէ իշհէ թապխանիյլէ նօլ-
ճուլուղումուզտա միւմքինսիզ օլաճագ տըր ։
— Ո՛ւհ , թուրթուլմա՞գ մը . . . մահպէսէ՞ մի ա-
թըլմագ , ամա՞ն , Ը՛լահ — տէյի պաղըրըր Իօզ ։
— Ը՛հ Տակօպէր սէնտէն այրըլմա՞գ մը , հէյ
վա՞հ , — տէյի պաղըրըր Պլանշ ։
— Օ՛ֆ , օֆ , էվվէթի պիչարէ նավրուլարրմ , էվ-
վէթի , Ի՛ապա-Ճօայը . . . էօլտիւրտիւլէր ։ Ո՛էնտի
սէլամէթիմիզին խաթրը իշին նէօրիյէրէք գաչ-
մամըզ , վէ հէմտէ պիր սաաթ էվվէլ Ի՛իրհագա-
յա տիւշմէյէ չաղըշմամըզ էլզէմիյյէթտէն տիր ։

Ի՛մմա էանայի բահաե եօրուլուր իմիշինիզ , նէ՛ չարե , զարարը եօգ , պէն սիզի օլ վագթ նէօ-պէթ իլէ արգամա տահի ալըրըմ , վէ Համթամա եօլտա մէճպուր օլտուղում թագտիրտե , տիլէնմէ-յի տահի կէօրիւմէ ալմըշըմընը , չիւնքի հերշե-պատապատ քէնտի մէնղիլի մագսատիմիզէ վասըլ օլմալըյըզ . . . ։ Ա՛ալպու քի , եալընըզ պիր չար-կէք գատար կիճ գալտըղըմըզ թագտիրտե , մադալ-լահ հեր պիր շէյի զապտ իտէճէյիմիզ պի իշթիպահ տըր . . . ։ Ա՛յտէյինիզ եվլատլարըմ , Համայէյ-նիզ , սիզ պէնիմ սէօյլէտիքլէրիմէ կիմիյէթի ի-տինիզ . . . ։ Յէնէրալ Աիմօնուն գըզլարը պու-լունտուղունուզ սուրէթմե , թապիաթիյէ զայ-րէթսիզ օլմայուզ , իլա բիւր զայրէթ պուլուն-մուղունուզու իսպաթ իտինիզ . . . վէ գաչա պիշ-մէք իչին տահա վագթ ու իւմիտիմիզտէ էքսիք տե-յիլ տիր ։ ։

Մէրգումէ գըզգարընտաշլար , պիր նէվի ալա-գայի տէրուն էէրինտէն Համըլ օլան Համրէ քէթ իւզրէ , վէ սայքի պաշլարընա կէլմիշ օլան պիր պէ-լայէ գարշը , իքինի տահի պիրիքտե կէօքս վէ-րիպ մուգավէմէթ իթմէք նիյէթիյլէ , պիր պիր-լէրի էլինտէն թուէթտուգլարը , վէ սիմայի լէթա-ֆէթինիւմալարընտա , շունճա էսէֆէնկիվ մէ-շագգաթլար սէմէրէսինտէն պուլունան պիր սօլ-կունլուգ տէրքիար օլտուղու Համրէ , Տակօպէր Համգրընտա մէշնուտ պուլունան էմնիյէթի քա-միլէրինէ պինաէն , պիր սուրէթի սահէտիլանէտէ պիրա թէէնտի վէ թէրէտտիուտ , մէրգումուն էմ-րինէ վէ րէյինէ իթտահի ու բիայէթ իտէրլէր ։

"Յա՛էֆ իթմէ , Տակօպէր . . . պիզ գօրգմա-յըզ , գօրգմայըզ , —տէր Յօզ թէյքինէլի պիր սէյ-լէյիյ իլէ ։

— Ա՛էր նասըլ միւրատ իտէրսէնիզ . . . . էօյ-լէճէ Համրէքէթի իտէճէկիմիլէ պի շէքքէ օ՛լ , — տե-յի իլավէ իտեր Պլանշ . քէզալէք գուվվէթլի պիր թարգ իւզրէ ,

— Օ՛լ պապտե էմնիյէթի քեամիլէմ վար տըր . . . — տէյի պաղըրըր Տակօպէր , — հեր քես տայիմա քէնտի տամարլարընտա ճ՛վէլսն իտէն գանըն իգթիգասընճա Համրէքէթի իտեր . . . ։ Ի՛յ ճանըմ Համյտէյինիզ պագալըմ , եօլու էլէ ալա-լըմ ։ հէլէ սիզէր գուշ կիպի խաֆիֆճէ օլտու-ղունուզ թագտիրտե , չարշէպտե բէք գավի օ-լուպ , վէ աշաղըտան բէնճէրէնին մէսաֆէսի իսէ . . . անճագ սէքիզ այագ վար տըր . վէ Յապա — Յօա տահի , աշաղըտա սիզի պէքլէմէքտե տիր . . ։

— Ի՛չվէլճա պէն էնմէլիյիմ , զերա պիսիքլիւք նէօպէթի պէնտէտիր պու կիւն , " տէյի պաղը-րըր Յօզ , մուհապպէթի իւզրէ Պլանշը գուճագ-լատրգտան սօնրա ։ Վ՛է գագարա պիր Թէհ-լիքէ զուհուրա կէլտիքտե , հէմշիրէսի նէրինէ քէնտիսինի ֆէտա իթմէք նիյէթիյլէ , եվվէլճա քէնտիսի ինմէք իւզրէ բէնճէրէյէ գօշար ։

Տակօպէր մէրգումէնին շու գօշուշտա ֆիքրինտէ մէվճուտ պուլունան նիյէթին գօյայճա ֆէհ-մինէ վարըր ։

"Աէվկիւլիւ եվլատլարըմ , — տէր մէրգումէ-լէրէ Տակօպէր , — պէն սիզին նէ՞ մէրթէպէ ճէ-սարէթլի օլտուղունուզու զաթէն պիլիրիմ , լաքին սիզլէրէ շունու տահի իհթիար իտէրիմ՞ քի , գա-թան պիր պիրինիզ Համգընտա էնտիշէյէ կի-րիֆթիար օլմայընըզ , չիւնքի հիչ պիր թէհլիքէ եօգտուր . . . զերա չարշէպի պիզգաթ քէնտիմ էլէրինիզէ պաղլամըշըմ տըր . . . ։ Ա՛յտէ յինիզ , չավուշ՛ , ա՛ պէնիմ՞ քիւչճէճէք Յօղում ։"

Մէրգումէ գուշ կիպի պիր խաֆիֆլիքէ իւզրէ , բէնճէրէնին իչինէ չըգրպ , Տակօպէր քէնտիսին թուէթտուղու Համտե , մէրգումուն էմրի իւզրէ , ու-սուլ իլէ քէնտույի աշաղըյա տօղրու սաղը վէրիր , վէ պու արատե Տակօպէր տահի , բէնճէրէյէն տիշարը սարգըլարագ , մէրգումէյէ լիսան՝ն զայ-րէթ վէրմէքտե պուլունուր ։

"Ա՛յ հէմշիրէյմ . . . գօ՛րգմա , գօ՛րգմա , . . . — տէր Յօզ Համաշ սէս իլէ , քէնտույի ա-շաղըտա պուլտուղու պիրլէ , — պու սուրէթլէ ին-մէք գօյայ պիր շէյ իմիշ , վէ Յապա — Յօա իս-սե , պուրատա օլտուղունտան , էլէրիմի Համամագ-տատըր . . ։"

Պլանշ տահի մէրգումէ գատար ճէսարէթլի օլմադին , ասլա հէմշիրէսի իհթիարընա պէքլէ-մէքսիզին , այնի բահաթը գալպ իւզրէ մէրգումէ-նին Համընա էնի վէրիր ։

"Ա՛այրճլար , զէվալը չօճուգլար , նէ՞ թագ-սիրահլարը վարտը քի , պու գատար ավիմ պէ-լայարա ուղրամագտատըրլար . . ։ Է՛յ Ա՛լլահ պէ-լասընը վէր սին . . . տէմէք տիր քի , պու ֆա-միլեանըն թէճէլլիսինտե պիր ուղուրսուզը՛գ վար տըր " տէյի պաղըրըր , Տակօպէր , մէրգումէ-նին օլ բիւր թալավէթի ճէմալը զաթէն սօլմուշ իքէն , պիրտե շիտտէթլի բուզկնարլար վէ սաղա-նագլը եաղմուրլար արասընտա , տահա զիյատե պիր գօյուլուգ քէսպ իթմիշ օլան կէճէնին գա-բանլըզընտա , պիւթիւն պիւթիւն կէրիւնմէզ օլ-մասը իւզէրինէ , գալպինտե իֆրաթ մէրթէպէ պիր էլէմ տույարագ ,

" Ա՛յտե Տակօպէր սէնի՛ պէքլէմէքտեյիզ , չավո՛ւգ . . . ,, տէրլէր էօքսիւղլէր , եավաշ սէս իլէ , վէ իքինի պիրիքտե բէնճէրէնին էօնիւնտե պուլունտուգլարը Համտե ։

Ա՛ալ պու քի Տակօպէր , քէնտի ուզուն պօ-յու սայէսինտե , սայքի չարշէպի թուէթարագ սըյրըլըպ ինմէյէ իհթիյաճ կէօրմէտիկին անլաթ-մագ նիյէթիյլէ , սըչրատըը պիրլէ , քէնտույի նէրտե պուլուր ։

Տակօպէր իլէ կէնճ գըզլարըն , Ֆօգօն Պլան Համընը թէրք իլէ ֆիրարլարընտան անճագ պիր չարևէք սօնրա , մէզբիւր Համ տէրունինտե պիր բաթըրտը վէ պիր շամաթա տըր գօբար ։ Հ՛էյ-լէ քի , Համիմ վէ Ա՛օրօգ մահպուս պուլուն-տուգլարը օտատա պուլունան պիր աղըր սուֆ-րայը մէնճէնիէ նէրինէ գուլլանարագ , պիր թագ-բիպ օտա գաբուտունու աչտրգլարը պիրլէ , հէման պիր ըշըգ էլտե իտէրէք , տօղրու էօքսիւղէրին օ-

տասընա գօշարլար իսէտե, քիմնէլէրի պուլամալար։

Ա՛օրօգ, բէնճէրէտէն աշաղը սալանմագտէ օլան չարշէպլէրի կէօրտիւբտէ, "Ւա՛ հաքիմ էֆէնտի . . . պուռնալար բէնճէրէտէն գաւմըշըղըլար, հալ պու քի, եօլտա եայա պուլունմագտա տըրլար . . . վէ պէօյլէ պիր պօրալը վէ գաբանըզգ կիճէտե իսէ, չօգլուգ եիրագտա պուլունամայաճագլարը տախի աչիքնար տըր,, տեր։

— Ա՛այ հա՛յ, օնա հիչ շիւբհէ իսթէմէզ . . . պիզ օնլարը հէր նասըլ օլսա էլէ կէչիրէպիլիրիզ . . . Ախլե՛ կիտի էտէպսիզ տէրպէտէրլէր սիզի՛ . . . Ա՛օ՛չ իմա՛ . . . ինչալահ շունլարտան պիր իյի ախսը ինթիգամ իտէ յիմտե, սէնտե սէ՛յր իյլէ . . . Չաւո՛ւգ, Ա՛օրօգ, չաւո՛ւգ, պու քէյֆիյէթտե հէմ սէնին նամուսուն զայրէթի եէզմիյէթտէն տիր, վէ հէմտե պէնիմքի . . .

— Ա՛նամուսո՛ւմ մու, սալթ նամուսումու . . . պիլիրսինիզ սիզ, հէյ հէյ . . . Պէնճէ նամուսումդն զիյատե, տիւշիւնիւպ արա շիթրաճաղըմ պիր մատտե վարտըր էֆէնտիմ,, տէաւիբտէն սօնրա Ա՛էյղամպէր հիտաէթլի պիր թարղ իլէ, ահճէլէմէէն մէրտիվէնտէն աշաղը ինիպ, հավուզնուն գարուսուն աչար, վէ պիր կիւրիւլթիւլիւ պաղըրըշ իլէ, "Վօղիա՛թ, Վօղիա՛թ . . . չաւո՛ւգ, չաւո՛ւգ, քէօրէքլէրին զէնճիրլէրինի չէզի՛ վէր . . . վէ սիզ տախի, նա՛ խանճը, փէնէրլէք վէ մէշալէլէր հազըրլատըգտան պաշգա . . . տատմըլարընը տախի սիլահլանտըրընըզ . . . գարուլարընը աչարըրընըզ։ Ա՛այտէյինիզ դօշալըմ վէ եէմիչէլի՛մ շու էտէպսիզլէրին արգասընտան, օնլարընը պիզիմ էլիմիզտէն գուրթուլա պիլմէսի միւմքին ա՛էյիլ տիր . . . Հէմտե օնլարը թուրթմագ պիզիմ իչին պիր պօրճտուր . . . Համմա սաղ սաղ օլսուն, համմա էօլմիւչ, զարարը եօգ, էլէ վէրիր քի թուրթա պիլէլիմ,, տեր։

ԻԼՔ ԳԼՈՄԸՆ ԽԻԹԱՄԸ (1)

(1) Միլլէթիմիզտէ զաթէն քիթապէթ պապընտա նիչէէրմիզին եայա պուլունտուգու չէօյլէ տուրսուն, իչպու Սէբսէրի Եէհուտինին Թէրքիպի իսէ բէք չափարըզ վէ իչ իչէ կիրիչլի չէզգըչլը ճիւմլէլէրտէն իպադրէթ պուլունմագտին, օգունուր իքէն նօգթալարա վէ եարըմ նօգթալարա, զիյատէսիյլէ տիգգաթ օլունմագ լազըմընը. գիրա պիր լուղէթին տիկեր պիր լուղէթ իլէ պաղլանաճագը վագթ, արայա պիր չօգ լուղէթլէր տախի կիրերէք, եան եանա կելմէլէրինէ մանի օլմագտաորը շու պապտե պիր միսալ վիրելիմ։ Մէսէլա 54 իւնճիւ սահիֆէնին իքինճի սիւթիւնիւնտա,

,, Ագըպէթքաբ, էկեր պու սահիֆէլէր էլինէ կէչէրտե ,, օգուր իսէն, խէլասը էօմրիւմիւ չիմտի պայիս օլմուշ ,, օլտուգտան պաշգա, պէլքի պիր կիւն սէնի . . . վէ ,, եվլատըմը, չիւնքի եաշամագտատըր զանն իտէրիմ, ,, էօյլե տէյիր՝ մի, կէօրէպիլիք իգպալինէ նայիւլլյյէ- ,, թիմի տախի պայիս օլաճագ" ճիւմլէսինտէքի, ընո- էէ էուրոպտորը ըշն էոէէյ, էօյլե տէյնէրմ լուղէթլէրի արայա կիրմիշ տիր քի, Մադքիւր լուղէթլէրի օգուտուգտան սօնրա, թէքմիլ մանէլ անլամագ իչին, — պուչսուսումտան զիյատե, տիւշիւնիւպ արա շիթրաճաղըմ պիր մատտե վարտըր էֆէնտիմ,, տէաւիբտէն սօնրա Ա՛էյղամպէր հիտաէթլի պիր թարղ իլէ, ահճէլէմէէն մէրտիվէնտէն աշաղը ինիպ, հավուզնուն գարուսուն աչար, վէ պիր կիւրիւլթիւլիւ պաղըրըշ իլէ, "Վօղիա՛թ, Վօղիա՛թ . . . չաւո՛ւգ, չաւո՛ւգ, քէօրէքլէրին զէնճիրլէրինի չէզի՛ վէր . . . վէ սիզ տախի, նա՛ խանճը, փէնէրլէք վէ մէշալէլէր հազըրլատըգտան պաշգա . . . տատմըլարընը տախի սիլահլանտըրընըզ . . . գարուլարընը աչարըրընըզ։ Ա՛այտէյինիզ դօշալըմ վէ եէմիչէլի՛մ շու էտէպսիզլէրին արգասընտան, օնլարընը պիզիմ էլիմիզտէն գուրթուլա պիլմէսի միւմքին ա՛էյիլ տիր . . . Հէմտե օնլարը թուրթմագ պիզիմ իչին պիր պօրճտուր . . . Համմա սաղ սաղ օլսուն, համմա էօլմիւչ, զարարը եօգ, էլէ վէրիր քի թուրթա պիլէլիմ,, տեր։

ԻԼՔ ԳԼՈՄԸՆ ԽԻԹԱՄԸ (1)

(1) Միլլէթիմիզտէ զաթէն քիթապէթ պապընտա նիչէէրմիզին եայա պուլունտուգու չէօյլէ տուրսուն, իչպու Սէբսէրի Եէհուտինին Թէրքիպի իսէ բէք չափարըզ վէ իչ իչէ կիրիչլի չէզգըչլը ճիւմլէլէրտէն իպադրէթ պուլունմագտին, օգունուր իքէն նօգթալարա վէ եարըմ նօգթալարա, զիյատէսիյլէ տիգգաթ օլունմագ լազըմընը. գիրա պիր լուղէթին տիկեր պիր լուղէթ իլէ պաղլանաճագը վագթ, արայա պիր չօգ լուղէթլէր տախի կիրերէք, եան եանա կելմէլէրինէ մանի օլմագտաորը շու պապտե պիր միսալ վիրելիմ։ Մէսէլա 54 իւնճիւ սահիֆէնին իքինճի սիւթիւնիւնտա,

,, Ագըպէթքաբ, էկեր պու սահիֆէլէր էլինէ կէչէրտե ,, օգուր իսէն, խէլասը էօմրիւմիւ չիմտի պայիս օլմուշ ,, օլտուգտան պաշգա, պէլքի պիր կիւն սէնի . . . վէ ,, եվլատըմը, չիւնքի եաշամագտատըր զանն իտէրիմ, ,, էօյլե տէյիր՝ մի, կէօրէպիլիք իգպալինէ նայիւլլյյէ- ,, թիմի տախի պայիս օլաճագ" ճիւմլէսինտէքի, ընո- էէ էուրոպտորը ըշն էոէէյ, էօյլե տէյնէրմ լուղէթլէրի արայա կիրմիշ տիր քի, Մադքիւր լուղէթլէրի օգուտուգտան սօնրա, թէքմիլ մանէլ անլամագ իչին, — պուչսուսումտան զիյատե, տիւշիւնիւպ արա շիթրաճաղըմ պիր մատտե վարտըր էֆէնտիմ,, տէաւիբտէն սօնրա Ա՛էյղամպէր հիտաէթլի պիր թարղ իլէ, ահճէլէմէէն մէրտիվէնտէն աշաղը ինիպ, հավուզնուն գարուսուն աչար, վէ պիր կիւրիւլթիւլիւ պաղըրըշ իլէ, "Վօղիա՛թ, Վօղիա՛թ . . . չաւո՛ւգ, չաւո՛ւգ, քէօրէքլէրին զէնճիրլէրինի չէզի՛ վէր . . . վէ սիզ տախի, նա՛ խանճը, փէնէրլէք վէ մէշալէլէր հազըրլատըգտան պաշգա . . . տատմըլարընը տախի սիլահլանտըրընըզ . . . գարուլարընը աչարըրընըզ։ Ա՛այտէյինիզ դօշալըմ վէ եէմիչէլի՛մ շու էտէպսիզլէրին արգասընտան, օնլարընը պիզիմ էլիմիզտէն գուրթուլա պիլմէսի միւմքին ա՛էյիլ տիր . . . Հէմտե օնլարը թուրթմագ պիզիմ իչին պիր պօրճտուր . . . Համմա սաղ սաղ օլսուն, համմա էօլմիւչ, զարարը եօգ, էլէ վէրիր քի թուրթա պիլէլիմ,, տեր։

ԻՓԻՆՃԻ ԳԼՈՄ

ՄԻԼԻՈՕ—ՏԻՕՋ—ԻԻՄՍԻՆ ՍՕԳՈՒՊԼԸ

ՓԸՍԼԸ ԻՎՎԻԼ

ՄԻՓԹՈՒՊԼԱՇՄԸ (1)

ԳահՀարը վուհուշ Մօրօգ, Տակօպերի ա-թըլնաան մահրում գըլըպ, վէ քեաղըտլարըլլա փարասընը Գողհաթա չալտըրտըգտան սօնրա, մէրգում իչին արթըգ եօլունա տէվամ իսէմէզ պիր հալտե տիր գըլյասխլլէ, աահա հաքիմ քէնտի տավալարընը տիկնէմէք իւզրէ, մէզգիւր խա-նա կէլմէզտէն էվվէլ, հէման կիտեր կիթմէզ, քօսթայա պրագմագ իւզրէ, Գարլըյա պիր մէք-թուպ վիրերէք, մէրգումու Լիրիսգայա կէօն-տերմիշ, վէ մէզգիւր մէքթուպուն իւզէրի տա-խի, շու աթիտէքի սուրէթտե եաղըլմըշ իտի։

Մէ-ւէ- Լօգենե ըհէլէմ օլտա։

Գ-ըէ-գե։

Մէլէօ—գէշ—Լ-ըրէն ՍօգՊՂընգա։

Փարիստե քեային Վաբօլէօն նամ չայ քէնարը գալտըրըրմընտան (քե), մէվգըճա տահա աշաղըտտա պուլունուպ, վէ Վէն—Լանարի նամ սօգագտան բէք ուզագտա պուլունմայան մէզգիւր Մէլէօ—տէզ—Լուրսէն թապիր օլունան, ֆէգաթ հէր-քէսէ չօգլուգ մալիւմ օլմայան թէնհա պիր սօ-գաղըն օրթա եէրինէ տօղրու, օլ վագթլարտա գարանլըգճա պիր հավլունուն էօթէք ուճունտա, կէօսթէրիչի սատճէ վէ թէմիզճէ պիր խանէ եիւք-սէլմէքտե օլուպ, մէզգուր խանէ իսէ, տարճա վէ անճագ սօգաղա նաղըր պիր քիւչիւճէք էվ իլե սօգագտան այրըլմագտա պուլունտուղու հալտե, քէմէրվարի պիր գաբույա, վէ սըգ սըգ տէմիր բարմագլըգը իքի ատէտ բէնճիրէլէրե մալիք պու-լունմագտե իտի։

Ասալուգ իւզրէ պուլունան մէզգիւր խանէնին տէրունինտե օլան սատէլիք, իքիրաթ մէրթէպտե օլուպ, վէ պաշ տայիրէյէ պիթիչիք վէ եէր գա-թընտա պուլունան պիր պիյիւք տիվանխանէնին էշնասը տախի, շու հալի իսպաթ իթմէքտե իտի։

Տիվարլարրն նիւգիւնիւ թէգելին իտէն թահ-թա զար էսկիմիշ վէ էսմէր ըէնքտե օլուպ, վէ նէ-րին թուղլա տէօշէմէսի իսէ, գրրմըզը յա պօյան-մըշ, վէ զայէթ տիգգաթլըճա պալմագմալանմըշ օլտուղու թագտիրտե, քէնճէրէլէրին բէրտէլէրի տախի, պէ յազ գալիգօթտան պուլունմագտե իտի։

Մէգքիւր օտանըն պիր թարաքընտա պիր օ-ճագ պուլունուպ, վէ օճաղըն գարշըսընտա տա-խի, մէշէ աղաճընտան գապաճա եաբըլմըշ պիր այագ իւզէրինտե մէվզու (գօնուլմուշ), հէման տէօրթ այագ գուրթունտա (տրամագիծ) պիր քիւ-րէյի արզ պուլունմագտե, վէ էյլէ պիր ճէսիմ քիւրէնին իւզէրինտե, շիմալ, ճէնուպ, շարգ վէ զարպ, վէ մէմալէքի պէտէվիյէ, վէ թա էն ուզագ ատալարտան էն զիյատե էշլի մէտէնիյյէթի միլ-լէթլէրին մէմլէքէթլէրինէ, վէ թա Ֆրանսայա գատար, եանի հէր թարաքընտա, պիր չօգ գըր-մըզը խաչ րէսիմլէրի նագշ օլունմուշ օյարագ, պիր նիյէթի մախսուսէյէ մէպնի, իշարէթ եախօտ ալամէթտէն իպարէթ օլմասը կէօրիւլմէքտե իտի։

Օճաղըն պիր թարաքընտա տիվարա տայան-մըշ օլան, վէ իւզէրինտե պիր չօգ քեաղըտլար պուլունան պիր սիյահ թարաբէզա էօնիւնտե պօշ պիր սանտալիյե պուլունուպ, վէ տահա եիրագ-տա իքի բէնճէրէնին արա եէրինտե ճէվիզ աղա-ճընտան պիր պիյիւք եաղըխանէ, վէ իւզէրինտե-

(1) «Տէ ֆօրմօլ-ոէյէգնէոդէ (Ենցիկլ., Բ, ձՁ. սա-հիֆէ 125—129), ճիգվիթլէրին գանուննամէսինտե օ-գունաուզունա նազարէն, Սահմանադրութիւնլարընըն ոէքիզինճի գրսմը թաֆսիլաթընտա պուլունան մէքթուպ-լար, թէգդիրլէր, վէ թէֆթիրլէր, մէզքիւր ճիգվիթ ճէ-միյէթինին թէֆթիրխանէսինտե մահֆուզ պուլունմագ-տե, վէ կէօրնիլէրէ իսէ տէհզիթ վիրմէքտե տիր։»

«Ճէմիյէթի մէզգուրե, զայիֆլէ տիգգաթի իւզրէ վէ բէք իյի սուրէթտե թէզքիյ օլունմուշ, վէ հէման հիչ պիր մէմալիքտե էմսալի կէօրիւլմէմիշ պիր նէվի զապթիա տըր, տէնէսէ ճայիզ տիր։ Հաթթա, շէօյլէ քի, զապթիաար իչինտե էն մէշհուրլարը պու-լունան ալէնէհիք հիւքիւմէթի զապթիասընտան տախի իլերուտե պուլունմագտե օլտուգլարընտան, ճիգվիթլէր շէհրի մէզգուրտան 1606 սէնէսինտե գօվուլտուգլարընը-տա, քեաֆֆէյի քեաղըտլարը Թուրթուլմուշ, վէ հէր պիր շէյի անյայըպ տի յնէմէք խուսուսունտա կէօ-րիւլէն տիգգաթ ու մէրագը միհնէթբեանլարը սէպէպին-տէն, թան ու սիթէմէ տախի միւսթէհզագ պույրուլմուշ-լար տըր։ — Պու զապթիա վէ պու մէզգէպճէ կիզլի Թէֆթիչ Մէճլիսի (Խնէլէխօն), օլ գատար իլերու կիթ-միշ վէ իթթիֆագ, եախօտ քէնտի Սահմանադրութիւն-լարը թապիբի իւզրե, «ըըըրե ՒՐՒՒֆ-եէ օլ տէրէճէ քէ-մալէ վասլ օլմուշտուրքի, էն զիյատե գուվվէթի ու վու-գուֆու տէրքեար, վէ թէրթիպաթ ու թէհտապիրտե սէպաթի ու միւտավէմէթի աշիքեար պուլունան հիւքիւ-մէթլէրտէն պիրիսի պուլունտուղու, բանա անլաշըլմագ-տա պուլունմուշտուր, — ճիգվիթլէրին պիր ժէնէրալը (2) թապաքընտան, Գրիմգագ տիւգասը թէհմիյէ օլունան զաթա սէօյլէնմիյէ ճէհտէրէթ օլունան չու աթիտէքի, եանի, «ԻՇՓԻՆՏԻ, ՊԵՆ ՊՈՒ ՕՏԱՏՏ ՕԹՈՒՐՏՈՒՂՈՒՄ ՀԱԼԼՏԻ, ՏԻՇԻԼ ԵՎԼԸՆԸՋ ՓԱՐԻՍԻՆ ԳԱՏՏՐ, ԻՎԼԻ ԹՒ ՉԻՆԻ ԳԱՏՏՐ, ՎԻ ՏԻՇԻԼ ԵՎԼԸՆԸՋ ՉԻՆԻ ԳԱՏՏՐ, ԻՎԼԻ ՊԻՒԹԻՒՆ ՏԻՒՆԵՆՃՏ, ՀՎԹԹԱՆ ՆՈՒՍԼՈ, ՕՎԱՊԻՎՄԻՍԻՆԵ ՔԻՄՍԼԻՐԻՆ ՈԳԻ, ՈՒ ՓԻՒՐ ԻՐՏԻՐԻՄԻՏԻԿԻ ՍՈՒՐԻԹՏԻ, ՀԻՒՔՒՔ ԻԹՄԻՔՏԻՇԻՄ», քէլմէլարտան Ոէ Գօնսթիթիւսիօն տէ Ֆէզիւիթ, ավէգ լէ Տէքլարասիօն, Բրակտա յանիֆնճէ պասըլմըշ օլանըն սուրէթի իւզրե, սահիֆե 466 տան 478 է գատար, 1834 տէ Փարիստե թապ ու նէշր օլունմուշ։)

Ճէմիյէթի մէզգուրէնին էմին իտարէ եախօտ էմին հիւքիւմէթ պաղընտա, նէ-գատար աշրըը մէթթէպէլէրտե գուվվէթի ու գուտրէթ քէսպ իթմիշ իտուկի, գօլայճա անլաշըլագիլմէքտե տիր (3)։

(2) Ճիգվիթլէրին էն պիւյիւք տայիմա Բօմատա օ-թուրարագ, տիւնեանըն հէր թարաքընտա պուլունան աղալարա էմի իթմէքտե, վէ քէնտույե ինհէզոլ իւն-վանը վէրիլմէքտեիր։

(3) Իշ պու պալեատէքի հաշիյեե, Ֆրանսըզճասընտան թէրճէմէ օլունմուշ տուր։

քի հիւճրէլէրին իչէրինտէ տախի , իչէրի տօլու օլարագ , քեազըտ գուրթուլար պուլունմագտէ իտի ։

1831 սէնէսի ավուստոսու սօնլարընտա պիր կիւն , կիւնտուզիւն սաաթ սէքիզինէ տօղրու (ա-լաֆրանկա) , մէզքիւր եալընայէներին էօնիւնտէ պիր ատէմ օղուրմուշ եազը եազմագտա , վէ մէրգումէ իսէ , գահվէրը վուհուշ Ա՛օղօգա էմլ ու թէնպիհաթ նախօտ մէքթուպլար եազան , Ա՛օ-տէն նամ քիմէնէ իտի ։

Ա՛էրգումէ էլլի չաղլարընտա պիր ատէմ օ-լուպ , արգասընտա զէյթունի բէնքտէ երրթըզգ փըրթըզգ , վէ նագասը քիրտէն եաղտան կէօրիւն-մէզ պիր էօկի սէթրի , պօյնունտա էնճիյէ մէն տիլինտէն պիր պօյուն պաղը , վէ սիյահ չու-հատան նէէյի վէ բանթալընու իսէ , էրիմիշ եր-բիմիշ իտի · վէ այագլարընա կի յինտիկի գօճա գօ-ճա գունտուրալար եաղանմըշ վէ բարլամըշ օլ-տուղու հալտէ , գըրմըզը վէ ճիլալը տէօշէմէնին իւզէրինէ սէրիլմիշ օլան , տէօրթ քէօշէ վէ քիւ-շիւճէք պիր նէշիշ հալընըն իւզէրինէ պասմագտէ իտի ։ Ա՛էրգումէն գըր բէնք սաչլարը գուլագ թօզլարընա եարըշարագ տազ աննընըն եօգարը-սընտա գապարմագտէ , գաշլարը սլ գատար ազ քի , հէման հիչ կէօրիւնմէյօր կիպի պիր հալտէ , կէօզլէրինին իւսթ գապագլարը կէվրէք կէվրէք , վէ կէօքսիւ իւզէրինէ սիւրիւնէրէք նէօրիյէն ճինս հայվանլարընն կէօզլէրինին եարըսընը գապա-տան պիր նէվի տէրի միսիլլու , սարգմագտէ պու-լունտուղու սուրէթտէ , աճէչի , ուճագ վէ սիյահ կէօզլէրինին եարըսընը սէթր իթմէքտէ , ինճէճիք տօտագլարընտա ասլա բէնք պուլունմատըղընտան , սիվրի չէնէյի վէ սիվրի պուրունլու զայէթի զա-յիֆ չէհրէսինին սօնուգ բէնկիյլէ գարըշարագ , պէլլիսիզ օլմագտէ իտի ։ Ա՛իհայէթ , մէրգումէն շու մսրարմըշ , վէ հէման տօտագսըզ կիպի կէօ-րիւնմէքտէ օլան լէհճէսինէ իսէ , էօլիւ միսիլլու հարէքէթսիզ տուրուշու տախի պիր նէվի աճա-յիպլիք վէրմէքտէ օլտուղունտան , էկէր եազըխա-նէսի էօնիւնտէ էյիլմիշ օլարագ , բարմագլարընըն չափուգ չափուգ օյնամասը յլա , գալէմինին գըճըր-տամասը իշէ տիլմէքտէ օլմասա իտի , Ա՛ · Ա՛օտէ-նին մէզարտան գաչմըշ պիր ճէննագէ գըյաս օլու-նաճաղը աշիքնար իտի ։

Ա՛էրգումէ էօնիւնտէ պուլունան պիր նէվի կիդ-լի ~յէ էէն վէ սայիր եաղըլարլա , վէ ասլա ան-լաշըլմազ սուրէթտէ , պիր ուզուն թահրիրաթըն սուրէթինն չըգարմագտէ իտի ։

Ա՛չլէ պիր տէրին սուսուգ օրթասընտա , պիր-աէ ֆէնա վէ գարանլըգ հավա պուլունտուղուն-սան , շու թէզէնինաթընը , սօուգ , վէ պիւիւք պիր օտա , զանն իտէրսին քի , տահա զիյատէ հիւզն ու էսէֆ պաղըշըայրճը պիր հալտէ պու-լունմագտէ , վէ եօյլէ պուղ կիպի սօուգ չէհրէ-լի պիր ատէմին էսրարճա հրուֆաթ իլէ եաղը եազմագտա օլմասը իսէ , կէսրէնլէրէ տէհշէթ վէրմէքտէ իտի ։

Պիրտէ սաաթ սէքիզի վուրուր (1) ։

Ա՛էպսուս խանէնին քիւչիւք գարսուսունուն չագչաղը սաղրճա սուրէթտէ վուրուլմայա պաշ-լայըպ , վէ պատէհու իքի տէֆա տախի չընկը-րաղըն թէզլի չէքիլտիքտէ , պիր չօգ գարուլար ա-չըլըրլար վէ գարանըրլար , վէ պիր նէնի ատէմ մէզքիւր օտատան իչէրի կիրէր ։

Ա՛ · Ա՛օտէն մէրգումէ կէօրտիւքտէ , հէման այագա գալգար , վէ գալէմի բարմագլարը արա-սընտա պուլունտուղու թագտիրտէ , մէրգումէ իֆրաթ մէրթէպէ թէվազու իւզրէ սէլա՛լատըգ-տան սօնրա , գաթան ազղընտան պիր քէլամ տա-խի չըգարմագսըղըն , նինէ օթուրուպ քէնտի ի-շիյլէ մէշղուլ օլուր ։

Հ՛ու իքի նէֆէր քէսան իւզէրինտէ , թամը ու հէյնէթճէ , զիյատէսիյլէ պիր զըտտիյէթ միչահէտտէ օլունուր ։

Ա՛էնի կէլէն քէս , հէր նէ գատար բէք կէնճ կիպի կէօրիւնմէքտէ պուլունուր իսէտէ , կէօրիւ-նիչիւնտէն զիյատէ եաչըճա , վէ անճագ օ-թուզ ալթը եախօտ օթուզ սէքիզ չաղլարընտա պուլունտուղու հալտէ ուզուն պօյույլա պէրա-պէր , հիւսն իւ զարաֆէթի տէրքիւար , զայէթ էն-լի վէ սինճապի կէօզ պէպէքլէրի աչըրը ճիլա-լը , վէ չէլիքվարի հատտէն զիյատէ փարրլ փա-րրլ փարլամագտէ օլտուղունտան , սէհմի նիկնա-հը գարշըսընտա , հէր նիկնահ պիլ իսրար մու-գավէմէթ իտէմէքտէ օլուպ , պուրնունուն քէօ-քիւ էնլիճէ , վէ ուճու տախի , չարքէօչէլիմի գա-լընճա օլտուղու թագտիրտէ , ուզունճա չէնէսի քեամիլէն թրաչ օլունմուշ , վէ տահա նէնի քէ-սիլմիշ օլան սագալընըն մահճէ բէնկինէ նիսպէթ-լէ , տօտագլարընտա հէմ պիր թազէլիք , վէ հէմ-տէ միսլի քիրազ պիր գըրմըզըգ , վէ տիշլե-րինտէ տախի գար կիպի պիր պէյազլըգ , վէ զա-յէթլէ պիրտէ կիւզէլլիք միչահէտտէ օլունմագ-տէ պուլունուր ։ Ա՛էրգում , քիւչիւք պիր թրաա-բէզա իւզէրինտէ պուլունան , վէ սիյահ գատի-ֆէտէն եարըլմըշ օլան պիր թաքէէյի ալըպ կի-յինմէք նիյէթիյլէ , պաշընտան չարգասընը չը-գարտըգտա , հէնուզ սէնէլէր սէմասընտան եա-զան գարլար իլէ պէյազլանմամըշ օլան , աչըգ քեսթանէ բէնք սաչլարը մէյտանէ չըգար ։ Ա՛էր-գում ուսուլի ասկէրիյէ իւզրէ , թամ պօյնունա գատար տիյմէլէնմիշ պիր ուզուն սէթրի կիյին-միշ օլտուղու հալտէ , կէրէք կէօզլէրինտէ կէօ-րիւլէն աթէչլի վէ տիգգաթլը պագըշընտան , վէ կէրէք էնլի աննընտան , տիրայէթի ազլմէ վէ զէքեավէթի ճէսիմէ սահիպի պիր քէս օլուպ , վէ կէօքսիւ իլէ ումուզլարընըն կէնիչլ խյինտէն իսէ , զայէթ գուվվէթլու պիր թէրքիպաթը պէտէ-նիյէյի թասպիհյյէյէ մնլիք պուլունտուղու տա-խի անլաշըլմագտէ , վէլհասըլ , կէրէք էթվար ու հարաքաթը մախսուսէսի , վէ գունտուրալարը վէ էլտիվէնլէրի թէմիզլիյի վէ զարիֆլիյի զըմընտա

(1) Ալաֆրանգա օլտուղունտան , ալաթ իւրգա սա-պահլայըն էրքէն տիմէք տէր ։

ֆէօրիւլէն տիդդաթի ու իգտամաթը քնամիլէսին-
տէն, վէ կերէք սաչլարընտան վէ պիղլաթ վի-
ճուտինտէն ալընան լաթիֆ ու թայիպ գօղուլար-
տան. վէ էն քիւչիւք պիր վաղ ու հարէքէթին-
տէ տախի զուհուրա կէլէն էսէրի լէթաֆէթի ու
բէֆահը Հալինտէն, զէվաթը միւթէպէրէ վէ
մուապղամէտէն պիրիսի պուլունտուղու ֆարգ ու
ֆէհմ օլունտուղույա պէրապէր, էն վահի խու-
սուսլարտան, թա էն զիյատէ ազիմ ու շայանը
իհթիմա խուսուսլարա վարընճայա գատար, մի-
բատ իհտիկի թագաիրտէ, նէհիճէսի հուսուլի-
նէ միւֆէսսէր օլապիլմիշ, վէ Հալնա տախի օլա-
պիլմէքտէ իտուկի, թէֆէքքիւր օլունմագտէ պու-
լունուր իտի։

Վէրգումուն գումվէյի ֆիքրիյէ վէ գումվէյի
ճիսմիյէսի պիր տէրէճէյի միւֆրիհէտէ պուլունա-
տուղույա պէրապէր, եվվա ու Հարաքաթաը լա-
թիֆէ վէ զարիֆէսի տախի, նատիր իւլ էմնալ մէր-
թէպէտէ պուլունմագին, շունճա մուհասսէնաթ
ու հայսիյէթի իհթիմալյէսինտէն նաշի, լէհճէ-
յի շիտտէթի ալատինէ հիւքմ իհմէքտէ օլան նի-
կահը Հաքիմանէսի, տէյէ պիլիրիզ քի, անճագ
տօտագլարընտա զուհուրա կէլէն, օլ տայիմի,
ֆէգաթի պիր սուրէթի ու պիր գարարտա օլմայան
կիւլիւմսիւմէքլի յի իլէ, թէնէզզուհ ու իհթիտալ,
ազալմագ)պուլմագտէ իտի։ Զիւնքի, մէրգու-
մուն շու կիւլիւմսիւմէքլի յի վագթ ու Հալին իգ-
թիզասընճա, արազդ արազդ տէյիշէլէրէք, պա-
զէն մէրՀամէթի գալպի յէսի, վէ պազէն տախի
նիյէթի խապիսէսինտէն, պազէն էֆքյարը խա-
լիսան՝, վէ սիւրուր ու պէշաշէթի տէրունիյէ-
սինտէն, վէ պազէն տախի ինսաֆ ու թապիաթը
թայիպէսինտէն, լէթաֆէթի ճազիպէսի արթմագ-
տէ, վէ շէօյլէ քի, քէնտույի նալընդը պիր տէ-
ֆա կէօբէնին գալպինի, պիր տախի քէօշէյի
խաթըրտան չըգարրըմայաճագ մէրթէպէլէրտէ
ճէլպ ու ճէզպ իհմէքտէ իտի։

Պու ճիւմլէ, Հէր նէ գատար մէրգում իւզէ-
րինտէ մէրքիւզ պուլունան շունճա մուհասսէնա-
թը ատիտէյի ասարը մուզհիլլէյէ (ալտատրճը),
ասլա տայանամայարագ, Հէր քէս ալտանմագտա
իհիյսէտէ, ասարը մէզպուրէտէն տախի, ահէր
պիր էսէր զուհուրիյլէ, Հէր քէսին զայրի մու-
այյէն (պէլլիսիզ) օլան իղթիրապը պալինի պա-
յիս օլմագտէ, նանի, շէօյլէ քի, էհմալր ու Հա-
րաքաթաընճա, սուրէթի զահիրէսինտէ իղՀար
իհթիկի օլ մէրթէպէ նէզաքէթի ու զարաֆէթի
ազիմ, քէլիմաթը ճազիպէ, վէ միւտահէնէյի
լաթիֆէսի, վէ քիւշատէի տիլ վէ նիւազիհ իւզ-
րէ կիւլիւմսիւմէսի թահճիրնտա, պիր նիյէթի
ֆասիտէ վէ՝ միսէլէտի (տուզագ) հիյէքէթարա-
նին մէքթուպ (սագլը) պուլունմասը զըմնընտա,
ճիւմլէնին շէքը վէ իշքիլինի տավէթի ու թահրիք
իհմէքտէ օլտուղունտան, մէրգում Հագգընտա
իպթիտայի էմրտէ, իրտաէթսիզ սուրէթտէ, ա-
լագայի թապիիյէ իպրագ իտէնլէրին, սօնրա-
տան, քէնտու քէնտուլէրինէ, "Ճէպա, շու
ատէմին շու տէրէճէ գալպիմիզի քէնտույէ ճէլպ
իհմէտի, պիր իյի՞իյէ րէհպէր օլմագտամը տըր
. . . եօխսա պիր ֆէնալըղա՞մը" տէյի, սիւալ իհ-
մէյէ պաշլայըլար իտի։

. . . . . .

Վ. Յօտէն, սօնրատան իշերի կէլէն ատէմին
սըր բնաթիպի պուլունմագին, տայիմա քէնտի ե-
զըսընը նադմայա տէվամ իհմէքտէ պուլունուր։

Յօտէնին էֆէնտիսի քէլամէ աղաղ պիրլէ,

"Տէօնքէրթտէն մէքթուպ վա՞ր մը տըր" տէ-
յի սիւալ իտէր։

— Իւյէր, տահա բօսթաճը կէլմէտի։

— Վալիտէյին սաղլըղը Հագգընտա պիւթիւն
պիւթիւն վէսվեսէ վէ էնտիշէ իհմէքտէ տէյիլ
իսէմտէ, չիւնքի բէք իյի պիր Հալտէ իտի, Հէր
Հալտէ մատամ բրէնսէս տը Վէն—Տիղլէտէն
. . . պէնիմ մէքրէմէթլու տօսթումտան . . . պիր
մէքթուպ ալմատըղճա, նաֆիլէ գալպիմ պիւ-
թիւն պիւթիւն բահաթ օլամայաճագ տըր։ "Իյէ
Հալ իսէ, պագալը՞, պու կիւն իյի Հավատիսլէր
ալըրըզ էմէլինտէյիմ . . ." տէր թէքրարէն,
Յօտէնին էֆէնտիսի։

— Իյնչա Ալլահ, — տէյի ճէվապ վէրիր Յօտէն
ղայէթլէ գըսսա վէ էլէմսիզ սուրէթտէ, ֆէգաթի
լէվազու իւզրէ։

— Իյվէթ, ինչա Ալլահ տէմէլիյիզ, չիւնքի
էօմրիմիւն էն իյի կիւնլէրինտէն պիրիսի տախի,
բրէնսէս տը Վէն—Տիղլ յէ թարաֆընտան ալ-
տըղըմ մէքթուպտա, էօյլէ պիր աբանսըղ վէ
մուխաթարալը խասթէէլիքտէն, պէրէքաթի վէր-
սին քի, մէրգումէնին . . . իհթիյամ ու տիգ-
գաթը մէրղուպէսի սայէսինտէ, խէյասէ նիւզ
թուսթմուշ օլտուղունու օգուտուղում կիւն օլ-
մուշ տուր, եօխսա անինտէ պէնիմ, Հէր նէ գա-
տար պուրատա պուլունմագլըղըմ էլղէմիյէթ-
տէն իտի յսէտէ . . . Հինէ պու ճիւմլէ, պըրա-
գըպ բրէնսէսին արազինինէ կիհմէքլիյիմ իճապ
իտէճէքտի, — տէտիքտէն սօնրա Յօտէնին է-
ֆէնտիսի, մէրգումուն եաղըխանէսի եանընա կի-
տէրէք "Ալաշրալարտան կէլէն մէքթուպլարընը
իճմալը եաբըմըշ Հալը՞ր մըտը" տէյի սիւալ
իտէր։

— Իյվէթ, իշթէ շու սուրէթտէ Հալլ ու խու-
լասէ իհմիշիմ տիր։

— Վէրգումուպլարըն քնաֆֆէսի տախի Հէմ զարֆ
իչինտէ օլարագ, վէ Հէմտէ իւզէրլէրի, վէրիլէն
թալիմաթ իւզրէ հազըլարագ . . . քէնտի էվա-
միրիմ մուճիպինճէ պուրայա կէթիրիլմի՞շ միտիր։

— Իյվէթ, Հէր վագթ . . .։

— Իմտի էօյլէ օլտուգտա, օգույունուղ պագա-
յըմ շու իճմալինիղինտէ, էկէր իչէրինտէ պէնիմ
քէնտի թարաֆըմտան ճէվապ եազըլմայա միւ-
թաճ մէքթուպլար վար իսէ, սիզէ խապէր վէ-
րէյիմ։"

Յօտէնին էֆէնտիսի շու քէլամըղը սէօյլէ-
տիքտէն սօնրա, էլլէրինի խաչվարի արգասընա
պաղլայարագ, օտանըն իչինտէ էնինէ վէ պօ-

յունա կէգինմէքտէ օլտուղու Համտէ, տիգգաթընը տավէթի իտէն խուսուսլարը մէրգումա սէօյլէր, վէ մէրգում տախի տիգգաթը թամամ իւրէ, իշարէթի իթմէքտէ պուլունուր։

Նաղըճը էլինէ պիր գօճա տէմէթ քնաղըտա ալարագ, պաշլար շու սուրէթտէ օգումանդա։

"Տօն Համան Օլիվարէս 19 Նիսմէրօլու մէթուպու ալմըշ օլտուղունու Վատիգտէն (1) պէյան իլէ պէրապէր, շու գալարըմագլըգ խուսուսունտա քէնտիյէ վէրիլէն թալիմաթ մուճիպինճէ, քէնտիսինին ասլա մէտխալի եօգ տուր կիպի ինքնար իտէճէկին տախի իգնատէ իթմիշ տիր։

— Գունտա իշարէթէ շայան պիր շէյ եօգ տուր։

— Իյիկա գօնթուր Համանօղ, բէք մուզայիգատա պուլունմագտէ տիր...

— Տիւրէքսիսէ սէօյլէմէլի քի, մէրգումա էլլի ատէտ լուիճի ալթունու իստատ կէօնտէրսին. պէն վագթիյլէ մէրգում գօնթուն ալայընտա եիւզ պաշլըգ իթմիշ, վէ թա օլ վագթլարտա կիւզէլ նասիհաթլարընը իշլէթմիշիմ տիր։

— Ֆիլատէլֆիյայա, տինտարլարընն օգումասը նիյէթիյէ, թասհիհ օլունտուգտան սօնրա կէօնտէրիլէն Ֆրանսա թարիխլէրի սանտըգլարը վասըլ օլմուշլար օլուպ, վէ հաթթա էվվէլգիլէր պիթմիշ օլմաղին, էնինտէն իսթէմէքտէ տիրլէր։

— Իշարէթ իթմէլիսինիզ քի, մէզքիւր քիթապլար խուսուսունտա Տիւրէքսիսէ պիր մէթուպ նաղըլըր... Օգո՛յունուզ պաշգասընը, տահ՞։

— Մ. Աբէնալէր, Նամիւրտէն, Մ. Ընտուէն հագգընտա իսթէնիլէն իխպարաթը խաֆիյէյի կէօնտէրմիշ տիր։

— Օ հալ ու թէվզիհ օլունմալը տըր...

— Մ. Ընտուան տախի, նինէ Նամիւրտէն, մէրգում Մ. Աբէնալէր հագգընտա իսթէնիլէն իխպարաթը խաֆիյէյի (կիզլի) կէօնտէրմիշ տիր։

— Պու խուսուս հալ ու միւթալաա օլունմալը տըր...

— Տօգթօր Վ ան Օսթատ, նինէ այնի մէմլէքէթտէն, Մ. Աբէնալէր իլէ Մ. Ընտուէն հագգալարընտա մահրէմանէ պիր գայիմ կէօնտէրմիշ տիր։

— Օ պիր իխպարաթը խաֆիյէլէր իլէ գարշըլաշտըրըլմալը տըր... Օգո՛յունուզ միկէրինի, տահ՞։

— Կոնթ Մալիբիէրինին Թուրինօտան պիլտիրտիկինէ նազարէն, շու իհտա օլունան 300,000 ֆրանգըն սէնէտի իմզալանմըշ տըր։

— Պու տախի Տիւրէքսիսէ խապէր վէրիլմէլի տիր... Այ՛, տահ՞։

— Տօն Աթանխալա, գըրալիչա Մարի-Լուինէզ, Թին իլէ պիրլիքտէ, Պատէն սուլարընտան կիթմիշ տիր։ Հաթթա մէրգում շունու տախի պէյան իթմիշ տիր քի, միւշարիէհա գրալիչա հազրէթլէրի քէնտույէ վէրիլմէք Թալիմաթլարը րը շիւբրանիյէթի իզրէ գապուլտէն պաշգա, ճէվապլարըն տախի պիզգաթ քէնտի էլիյլէ նաղաճագտը։

— Իշարէթ էյլէ պունու... Միւշարիէհա հազրէթլէրինէ, պէն քէնտիմ պիր մէքթուպ նազմալըյըմ։,,

Թօտէն էլինտէ պուլունան քնաղըտըն քէնարընա պագը Թահշիյէ նազմագտէ, վէ էֆէնտիսի տախի օտանըն իչինտէ, էնինէ վէ պէյունա կէզինմիյէ տէվամ իթմէքտէ իքէն, մէրգում օլ արատա իլէրուտէ զնքրի կէչէն, օլ ազիմ վէ իւղէրինտէ գըրմըզը խաչ բէսմիլէրի պուլունան քիւբէյի արզըն էօնիւնտէ պուլունմադին, շէյլէ պիր թէֆէքքիւր իւզրէ, պիր վագթ, մէզքիւր քիւբէյի կէօզտէն կէչիրիր։

Թօտէն Թէքրարէն օգումայա պաշլար։

"Ա՛յր Օրսինինին Միլանտան նազարըզընտա նազարէն, Իթալիանընը պագը գըսմլարընտա հիւքմ իթմէքտէ օլան էֆէնտարա Թէվֆիգան, օրալարտա պագը Ֆէնտաթրիշէլէր կէօզէլերինի Ֆրանսայա չէվիրմէքտէ իմիշլէր, վէ պու սեպեպլէ մէպնի, հէմշէհրիլէրիմիզ օլան Ֆրանսըզլար ալէյհինտէ, տինսիզ տիրլէր, էտէպսիզ տիրլէր... նազմաճը վէ գան տէօքիւճիւ տիրլէր... տէն պահս իլէ, պիր քիւչիւք քիթապ գալէմէ ալընարագ, շէհրի մէզպուրտա պօլ պօլ տաղըթմըրըլմասը զայէթլէ էլղէմիյէթէտէն կէօրիւլմէքտէ իմիշ։

— Պու Թէֆէքքիւր բէք ալնա պիր Թէֆէքքիւր տիւր, շիմտիյէ գատար զուհուրա կէլմիշ օլան Թէատրիյաթըն էօնիւ, Իթալիատա պուլունան պիզնիսքիլէրին ուսթալըգ վէ մարիֆէթիյլէ, շու ճիւմհուրիյէթի գավղասը էսնասընտա... բէք ալնա ալընապիլիր։ Այլէ պիր քիթապճըղազը Ժադ Տիւմուլէնէ Թէնպիհ իթմէլի քի նաղըն։ Մէրգում իլէրինտէ կէօրիւլէն էսէրի շիտտէթի, պուղղ ու ատավէթի վէ հիտտէթի հատտէն Թէճավուզ պուլունտուղու Թագտիրտէ, նաղաճագը հիճվ րիսալէսինին աշըրը մէրթէպէ տէհշէթէնգիզ օլաճագը հէր նէ գատար աշիքնար իսէտէ... հէր Համտէ պէն տախի պագը ֆիքիրլէր իլհագ իթմէլիյիմ. ֆէգաթ, Ժադ Տիւմուլէնէ ասլա բարա վէրիլմէյիպ... անճագ էլ նաղըլարընը Թէսլիմ իթտիքտէն սօնրա... վէրիլմէլի տիր։

— Ձօգ իյի սէօյլէտինիզ շու Թէպտիրի...։ Օ, իյրա, մէրգումա էվվէլինտէն փարա վէրիլմէտիկի Թագտիրտէ, իչիպ իչիպ քէօր գանտիլ կիտիպ պիր ֆէնա մահէլլտէ սէքիզ կիւն պիր տիւզիյէ եաթա գալմագտէ տիր։ Նասըլ քի կէչէն տէֆա, միւտերրիս Մարթէնին ֆէյլէսօֆճա պիր մէզհէպինէ (1) գարշը օլարագ եաղտրղը վէհիրնաք Թահրիրաթը իչին, իքի տէֆա փարա վէրմէյէ Մճագուր օլունտուղտու։

— Պունու տախի իշարէթ իթտիքտէն սօնրա

(1) Իսքանէտատա աէնինգ գէյլըընտա մէշհուր պիր մէճլիսթիր տիր։

(1) Քնայինաթտէ պուլունան գուվվէթ ու գուսուրէթին մէճմուինի պիրլիքտէ Ըլլահ տէյի Թանըյանլարընը մէզհէպի։

. . . տէվամ իսինիզ օգումանըզա։

— Պաղչէլիեանըն պիլտիրտիկինէ կէօրէ , ոռնգ ոռ-
բոֆը , հէռոդոտոսը ՝ Ըգիպտոսէ+ նիյէթիյլէ , բասթ
կէլտիկի գաբուչա թէսլիմ իսէճէք իմիշ . . . ։

Յօտէն շու սօն մատտէյի , պիր սուրէթի մախ-
սուսէ իւզրէ օգուտուգտան սօնրա , էֆէնտիսինէ
խիթապէն , " Ընդատընը՞զ մը պու քէյֆիյէթի
. . . ,, տէր ։

— Ինէք Իյի անլատըմ . . . օ պաղչէլիեան , ոռնգ-
ոռֆ , վէ հէռոդ Ը՛գիպտէ+ լուղէթլէրինտէն նէ-
մանէալար անլաշըլմասընա գարար վէրիլմիշտիր . . ։
Ը՛յ , սօնրա , — տէր էֆէնտիսի մէնտունիյյէթի ա-
զընմէ իւզրէ ։

— Ի՛աքին հալնա ուշաղըն զամիրի պիրազ քէն-
տույէ զահմէթ վէրմէքտէ տիր ,, տէր եաղըճը ։

Ը՛վվէլքի սէվինճի իւզէրինէ պիր էնտիշէ արըզ
օլմասը՛յլա , էշքնազընտա պիր ալթ իսօթլիւք է-
սէրի հաւսուլէ կէլմէքտէ օլտուղու հալտէ , Յօտէ-
նին էֆէնտիսի ճիւղիճէ սիւքիւթ իւզրէ տուր-
տուգտան սօնրա , " Ուշագ եայընըզ վէ սուս
բուս պիր հալտէ պրագըլարագ ֆիքըր ու թէսավ-
վուրու իւզէրինէ հիւքմ ու թէէսսիր օլունմայա
տէվամ իսիլտիքտէն սօնրա , պիր գրալըն ճանը-
նա սույի գաստ օլունմայա բուխսաթ պուլունտու-
ղունտան պաշգա , աֆվ տախի օլունաճաղընա
տայիր . . . խուսուսլար , պիզզաթ քէնտիսինէ ,
թէքրարէն օգուլթտուրուլմաը տըր ։ Ո՛գույունուզ
աշաղըսընը ։

— Ի՛սանէլին գարըսը , թալիմաթա պէքլէմէքտէ
օլտուղուն , Տրէզտատան եազմագտա տըր ։

Ո՛երգումէտէն տօլայը , բէտեր իլէ էվլատ պէյ-
նինտէ , գըսգանճլըգ զընճընտա պիւյիւք արպէ-
տալար գօբմայա պաշլամըշտըր , ֆէգաթ , թարա-
ֆէյն իւզէրինտէ զուհուրա կէլէն շու էնէնի
քին ու ատավէթլէրին քէսպի ազամէթ իթմէսի ,
վէ պիր պիրինէ զըտտ պուլունան բէտեր ու էվ-
լատըն , այըզ այըզ քէնտի թարաֆընտան մեր-
գումէյէ նիյէ մահրէմիյյէթ աչմասը միւնասէ-
պէթիյլէ տախի , Ի՛սանէլին գարըսը հալնա քէն-
տուտէն իսթէնիլէն մալիւմաթա տայիր հիչ պիր
շէյ էլտէ իտէմմիշ տիր ։ Ա՛կէրչի շիմտիյէ գաստար
մէրգումէ , իքխինտէն հիչ պիրինին . . . թարա-
ֆընը թուվթուպ մէյտան կէօսթէրմէքլէ զընճընտա ,
իճապ իտէն էմրի իճթիհատպէ գաստըրէ օլա պիլ-
միշտիր , լաքին պու ճիւմլէ , մէրգումէնին շու
պուլունտուղու հալին տատա ուզանմասը լա-
զըմ կէլտիկի թագտիրտէ . . . մէրգուման թարա-
ֆընտա , շիւբհէլեր հասըլ օլմասընա սէպէպիյ-
յէթի վէրիլէճէկի միւլահազասըյլա , վէսվէսէ իթ-
մէքտէ տիր ։ Ա՛յ էլհասըլ , մէրգումէ գա՞նղխսինի
միւրաճճահ թուվթուպ մէյտան կէօսթէրմէլիտիր ։
— Իսմիհյարըն օղունա մէյտան կէօսթէրմէլի տիր
. . ։ Ձիւնքի օլ վագթ , մէրգում իսմիհյար իւ-
զէրինտէ տատա զիյատէ շիտտէթլու վէ թագաթ-
կէթիրիլմէզ տէրէճէտէ գըսգանճլըգ էսէրի զու-
հուրա կէլէճէկի շիւբհէսիզ տիր , վէ օլ վագթ
խսէ , մէրգուման , էվլատընըն քէնտիտէն իլէրտե
թուվթուպուպ սէվիլտիկին կէօրէրէք , ինթիգամ
ալմագ նիյէթիյլէ , շիմտիյէ գատար , իքխինին
տախի , պիր մէնֆաաթը ազընմէ խաթրը իչին կիզ-
լէմէքտէ օլտուգլարը . . . պիր սըրրը սէօյլէյէ-
կիճէ իհթիմալտէն տիր ։ Ո՛գույունուզ ։

— Ա՛յլէ տալլարընտա հանը շու պիր քիւչիւք
մահ՛լէրտէ իգամէթ իթմէրիլմէքտէ պուլունան ,
Ը՛մպրօզիոսուն իչի նէֆէր պէսլէմէլէրի , իւչ սէ-
նէտէն պէրու , նէ օլտուգլարը մալիւմ օլմատը-
ղը հալտէ , զայըզ օլմէյտուրլար , . ։ Ա՛յ մուսա-
խէրէն պիրիսի տախի այնի սուրէթտէ զայըզ օլ-
մուշ օլտուղունտան . . ։ Ը՛րօթէսթանըլար թու-
թուշարագ , ճանլարընա գաստ օլունմուշտուր տէ-
յու , թէվաթուր իթմէքտէէրլէր . . . վէ օլ
պապտէ հէյսիյէթէնկիզ հալլէր վուգուա կէլմէք-
տէ տիր . . ։

— Վ՛էյֆիյէթի հալ իսպաթլարըլա անլաշը-
լըզ մէյտանէ չըգընճայա գատար , Ը՛մպրօզիոս ,
ասլա էօյլէ աշըրը մէրթէպէ եալան վէ արաճիճ-
լէր իճատ իթմէքտէն կէրի տուրմայան , պիր թա-
գըմ պէտիսահ ատէմլէրին րիւսվայճա իֆթիրա-
լարընտան , հընճզ ու հիմայէ օլունմալըտըր . . ։
Ո՛գույունուզ ։

— Ը՛գըպկընքեար , Ի՛խերբուլլու Յօմբսօն , Ա՛իս-
թէն նամ քէսի , ղայէթ էմնիյէթլի պիր ատէմ
տիր տէյէրէք , Ի՛օրտ Ուիլուարըն եանընա կիր-
տիրէ պիլմիշտիր . մէրգում Ուիլուար Իրլանտալը
զէննկին պիր գաթօլիք օլուպ , պաշընտաքի սեր-
սեմմիլը իսկ կիթաիքճէ արթմագտաըը ։

— Պիր տէֆա շու քէյֆիյէթ սահիհէն պաշա
չըգարըլսը՛մը յըրը , էշթէ օլ վագթ , Յօմբսօ-
նա միւքեաֆաթ օլմագ իւզրէ , էլլի ատէտ լուի-
չի ալթունու վէրիլմէլիտիր ։ Իշարէթ իսինիզ
քի , պու խուսուս Տիւբլէսիսէ պիլտիրիլսին . . ։
Ո՛գույունուզ ։

— Ա՛յ իէննատան , Ֆրանք Տիշէսթէնին պիլտիր-
տիկինէ նէզարէն , շէհրի մէզպուրտան պիր գաչ
սաաթ մէսաֆէտէ պիր քիւչիւք քէօյտէ . . .
չիւնքի շու իլլէթի ճարիյէ գօլէրա . . . Թուսիա-
նըն շիմալի թարաֆընտան չըգարագ , Ի՛ֆինթան
իւզէրի . . . եավաշ եավաշ իլէրուլէյիպ կէլ-
մէքտէտիր , վէ մէրգուման քէնտի բէտերի , իլլէթի
մէզպուրէյէ թուվթուլարագ , վէֆաթ իթմիշտիր .—
տէտիքտէ Յօտէն ,

— Ի՛վվէթ , տօղրուտուր , լաքին Ա՛լլահ վէրէյտի-
տէ , շու տէհշէթֆէրմա վէ ուղուրսուզ աֆէթին
սօնու կէլէրէք , Ֆրանսա գուրթուլա՛յտը . . . —
տէյէրէք , քէնտի օգումասընը գամի իտէր , մէր-
գումէն էֆէնտիսի ։

— Ե՛աշ պու քի , եինէ Ֆրանք Տիշէսթէնին իմ-
պարընա կէօրէ , մէրգուման իքի պիրաեէրլէրի ,
բէտէրլէրինին իչտա իթմէկի մէպլաղ Տագըճընտա
տավայա չըգըշմայա վէ ուղրաշմայա , պէյինլէ-
րինտէ գարար վէրմիշլէր իսէտէ . . . մէրգում
քէնտիսի օնլարըն բէյնինին մուղայիրինտէ պու-
լունմագտէ իմիշ ։

— Օ՛լ մատտէ Տագըճընտա , պիզիմ տավա վէ-

քեալէթիմիզէ թայլին օլունմուշ օլան խբի քիշիլէրին . . . բէյ ու նասիհաթլարը սիւալ օլունմալըտըր : Ն՛՞ յ , սօնրա՞ :

— Վարտինալ բրէնս տ՝ Ա՛մալֆի , կէրչի քէնտիյէ թագտիմ օլունան լայիհատա պուլունան իւչ խուսուսա մուվաֆագաթ կէօսթէրմէքտէ իսէ տէ , տէօրտինճիսինիւ գապուլ իտմէկյէճէկինի տախի պէյան իթմէքտէտիր :

— Ա՛այր , էօյլէ շէյ օլմազ . . . եա՛ քեամիլէն գապուլ իթմէլիտիր , վէ եա՛տա գավզայա հալըը պուլունմալըտըր , իյի իշարէթ իտինիզ պուննու , անլատընը՞զ մը . պու պապտէ տէհշէթլու պիր ճէնք աշըլարագ , նէ՛ քէնտիյէ վէ նէ՛տէ քէնտի էհալիսինէ ասլա ինսաֆ ու մէրհամէթ ճայիզ կէօրիւմէքսիգին . . . Ն՛՞ յ , սօնրա՞ :

— Ֆիրա փաօլոնուն պիլտիրտիկինէ նազարէն , վաթան ղայրէթիյլէ մէէլուֆ պուլունան Պօգարի ղայէթլէ հէյպէթլու պիր կիզի ճէմիյէթին պաշը պուլունտուղու հալտէ , մէրգում Ֆիրա փաօլոնուն , մէրգումուն արգատաշլարընա , աշըրը մէրթէպէ թէտպիր վէ ուսթալըգ իւզրէ , մէրգում ալէհինտէ վէրտիկի շիւբհէլէր իւզէրինէ , զինհինէրի իվլալ օլունարագ , քէնտույի պիր ղամ՛ղալ նէրինէ թուռթուգլարըն կէօրտիւքտէ , իւմիտ քէսիքլիյինէ տիւշէրէք , քէնտի քէնտիյի հէլաք իթմիշ տիր :

— Ա՛յէ՞ , Պօգա՞րի , քէնտի քէնտիյի հէլա՞ք մը իթմիշտիր . մէկէրչի էօյլէ պիր շէյ միւքիննաթ տէ՞ն մի տիր . . : Պօգարի՞ . . . օլ վաթան սէվիճի Պօգարի՞ . . . տէհշէթէնկի՞զ տիւշմէնիմիզ , քէնտի քէնտիյի հէլա՞ք իթմիշ , էօյլէ՞ մի . — տէյի պաղըրըը Ի՛օհէննին էֆէնտիսի :

— Ն՛վէթ , օլ վաթան ղայրէթիյլէ մէէլուֆ (Ա՛այրենասէր) Պօգարի . . . — տէր թէքրարէն եազըճը , տայիմա քէնտի , ասլա իւզէրինէ էսէրի քէտեր քնար իթմէզ հալինտէ պուլունարագ :

— Իշարէթ իյլէյինիզ քի , Ֆիրա փաօլոյա եիկիրմի պէշ ատէտ լուիչի ալթունու թէսլիմ օլունմագ իւզրէ , մէրգում իսմինէ պիր գըլթա հավալէ կէօնտէրիլմէսի , Տիւբլէսիսե խապէր վէրիլմէլի տիր :

— Ա՛օսմանըն պէյանընա կէօրէ , այագ ջյունուննա մէշհուրէ պուլունան Ա՛լպէրթին Տիւգօրինէ նամ ֆրանսըզ գըզընա , շիմտիքի գրալըն ալագայի տէրունիյյէսի պուլունմասը ճէհէթիլլէ , մէրգումէնին միւշարիւէյհ իւզէրինէ աշըրը մէրթէպէ նուֆուզ ու թէէսսիրի ճարի օլմադին , մէրգում վասէթասըլյա միւշարիւէյհ հազըէթլէրինէ հէր նէքի թագտիմ օլունսա , մէնզիլի մագսատ իրիլէճէկի պի իշթիպահ տըը . մէրգում Ա՛լպէրթինին իսէ , պաշգա պիր սէվտիկի պուլունուպ , վէ մէրգում տախի սահաթքեարլըգ ճիւնհասըյլա Ֆրանսայա սիւրիւլմիշ օլտուղունտան , վէ մէրգումէ քէնտի սէվտիկինէ տանըշմագտըզըն հիչ պիր շէյ նաքմաթըզընտան , մէրգումուն տախի էլէ ալընմասը էլզէմիյէթտէն տիր . . :

— Ա՛էրգում ատէմ իլէ կէօրիւշիւպ գօնուշմա յա չալըշմասը , վէ իշտիհզէ եարամագլըգ զըմնընտա պուհուրա կէլէճէք մահլուլպաժը գապուլէ շայան սուբէթտէ պուլունտուղու թագտիրտէ , ույդուշուպ ահվալշմասը զըմնընտա տախի , Ա՛օսմանա էմր ու բուխսաթ վէրիլմէլի , վէ հահթա մէրգումէ գըզըն փարիստէ պիր ագրապասը վա՞րմըըը տէյի , մէրգումտան մալիումաթ սորուլմալըտըր :

— Տիւգ տ՝Օրմանօ , քէնտի էֆէնտիսի պուլունան գրալ թարաֆընտան , ինշասը իսթիտա օլունան էպնիյէհնին եարըլմասընա տայիր բուխսաթա միւսաաէտ օլունաճագ իմիշ իսէ տէ , էվվէլնտէն բէսմէն պէյան օլունան շէրայիթէ տաբի իթիպար օլունմասը մահլուլպ օլունմագտէ իմիշ :

— Ա՛աշա՞ , էօյլէ շարթ մարթ թանըմայըզ , եա սէրպէսթճէ միւսաաէտ օլունմալըտըր , վէ եատա գահիրէն բէտտ իւզրէ ճէվապ վէրիլմէյիտիր . . . չիւնքի , տօսթլուգ վէ տիւշմէնլիք անճագ պուննու թարիգ իւզրէ անլաշըլա պիլիր . . : Վ՛ագթի հալլէր նէ գատար ույղունսուզ կէլիր իսէ . . . էօյլէ վագթտա պիր ատէմ օ գատար տաճա զիյատէ սէպահ ու թէմքին իվհալընա չալըշմալը , վէ քէնտու քէնտույէ կիւվէնէրէք , քէսպի ճէսարէթի իթմէլի տիր :

— Ա՛անասթըրա իլթիճա , վէ հիմայէսին իսթիրճա իթմիշ օլտուղու հալտէ , շու մէրգումէ պիր կէնճ բրօթէսթան գըզընըն , բէտէրինին միւրատընա զըտտ օլարագ , քէնտի ալագա իթմիշ պուլունտուղու ատէմ իլէ էվվէնճէսինէ էմնիյէթի օլմատգճա , գահան տիշարը չրգմագ իսթէմէտիկին , վէ քեամիլէն բէտէրինին թարաֆընը իսէ , մէրգումէնին բէտէրինին թարաֆընը թուռթարագ , քեամիլէն տավասընը իսթիսհապա տէվամ իթմէքտէ իտուկին տախի , տիւգ տ՝Օրպանօ պիլմիրմէքտէ տիր :

— Էէյ վա՛հ . . . սիւֆէրա կիւրուհի հալնա մէրգումէնին իլթիմասընա տէվա՞մ մը իթմէքտէ իմիշ :

— Ն՛վէթ , տէվամ իթմէքտէ իմիշ . . :

— Ն՛չյէ իսէ , օնա , հիւքիւմէթի ճիսմանի յէ , իլէ , հիւքիւմէթի բուհանիյ յե ասլա գարըշմըրմագ ճայիզ տէյիլ տիր , տէնիլէրէք , ճէվապ վէրիլմէյէ տէվամ օլունմալըտըր :

Պու հէնկամէտ տիշարքի գաբունուն չընղըտաղընըն իբի տէֆա չէքիլմէսի իշտիրլիր :

Ի՛օհէննին էֆէնտիսի , " Պագընըզ քի՞մտիր ? " տէր :

Ա՛էրգում գալգըպ օտատան տիշարը չրգմըգտա , էֆէնտիսի թէֆէէքքիւր իւզրէ օտանընն պիր ուճունտան տիկէր ուճունա կէղինմէսինէ տէվամ իթմէքտէ պուլունուր , վէ բասթ կէլա պալատատ զիքրի կէչէն օլ ճէհիմ քիւրէյի արզըն էօնիւնէ կէլտիքտէ , տուրու վէրիր :

Ա՛էրգում պիր վագթ , տէրինն պիր սուալուգ իւզրէ , մէզքիւր քիւրէյի արզըն իւզէրինտէ , հէր թարաֆընա եայըլմըշ օլան , հիսապա կէլմէզ ու-

ֆաճըզ վէ գըրմըզը խոչ ըէսիմէրինի սէյր ու թէմաշա իտէր։ Պէսպէյլի մէրգում, պիւթիւն տիւնեանըն իւզերինէ ճարի օլան էսէր ու գուվվէթի զընձընտա միւաֆաղայա վարմագտա պուլունտուղունտան, էշքեալը հազըրէսի ենիտէն քէսպի հայաթ իտէր. կէօլերինին սինճապի վէ էնլի պէպէքլերի բարլամայա պաշլար, պուրնունուն տէլիքլերի գապարըրլար, էլքէճէ չէհրիսինտէ ինանըլմազ մէրհէպետե պիր շիտտէթ, քիւթահըզ, /է թէքէպպիւր բէյտա օլուր։ Ա՛է անընընտա պիր էսէրի ազամէթ, վէ տօտագլարընտա տախի պիր էսէրի իսթիհգարամիզ տէրքեար օլտուղու հալտե, մէգքիւր քիւրէնին նանընա նագըլաշըզ, գօճաման էլինի, գուրպուն... իւզերինէ վազ իտէր։

Ա՛երգումուն մէգքիւր քիւրէյէ եօյլե սըգըճա սարըլմասընտան, վէ հաբիմանէ վէ մէլիքնանէ հարէքէթինտէն, պիր հէյյէթի միւթէազզիմանէ վէ միւթէքէպպիրանէ իւզրե, էլինի իւզերինէ վազ իտէրէք, ուզուն պօյուլլա նօգարտան աշաղը սէյր ու թէմաշա իյլէմէքտե օլտուղու տիւնեայէ, պիր կիւն պիւթիւն պիւթիւն հիւքմ իթմէք գըյասը գավի վէ էմնիյէթի քեամիլէսինտե պուլունտուղուզանն օլունուր։ Ա՛է պու արատա մէրգում սալա կիւլմէզ։ Յէգաթ, էնլի անլը տէհշէթամիզ պիր սուրէթտե գաթմէրլէնմէքտե պուլունուր, վէ պագըշարընտա եօյլե պիր էսէրի թէհտիտանէ հուսուլե կէլիր քի, հիւքմ ու թէքէպպիւր շէյթանընըն րէսմինի չըգարմագ արզու իտէն պիր բէսամին, մէրգումտան պաշգա, հէյպէթէնկիզ պիր գալըպ իթթիհատ իտէմէյէճէկի թէֆէքքիւր օլրունուր։

Խօտէն թէքրարէն օտատան իչէրի կիրտիքտե, էֆէնտիսի ենիտէն հէյյէթի ասլիյէսինի քէսպ իտէր։

Ա՛է Խօտէն էլինտէքի մէքթուպլարը կէօսթէրէրէք, "Ակէլէն բօսթաճը իմիշ, լաքին նինէ Տէօնքէրքտէն հիշ պիր մալիւմաթ նօգտուր," տէր։

— Էիշ... պիր խապէր նօգմուտուր... — տէյի պաղըրըր Խօտէնին էֆէնտիսի, վէ մէրգումուն էվվէլքի քետէրամիզ հէյյէթի, աշիքար սուրէթտե, տահա պիրազ էվվէլճէ լէհճէսինտե զուհուր եաֆիթէ օլան, վէ ասլա թատիլ ու թէսքին գապուլ իթմէյէն պիր էսէրի թէքէպպիւր իլէ զըտըյաշմագտա պուլունուր։ — Էիշ... վալիտէմնէն հիշ պիր խապէր եօգ, էջլէմի, տէմքտիր քի, օթուզ այթը սաաթի տահա շուրիչի տէրուն իւզրե պուլունմագըզըմ լազըմ կէլէճէքտիր, տէր թէքրարէն Ա՛երգում։

— Պէնճէ զանն իտէրիմ քի, էկէր պիր ֆէնա հավատիս օլմուշ օլսա իտի, մատամ բրէնսէս էլպէթթէ զաթըրընըզա պիլտիրէճէքտի, վէ պուրունանտա նէչէթթ իտէր քի, րէք ալնա պիր հալտէ պուլունմասը իհթիմալտէն տիր...

— Ա՛ագաա, Խօտէն, պու խուսուստա հագգըն վարտըր, լաքին նէ՛ չարէ քի... պէնիմ գալըպիմ բահաթ օլմայաճագ տըր... Ա՛կէչէն կաըրն տախի, էմնիյէթի քեամիլէյի հավի պիր հավատիս ալամազ իսէմ, բրէնսէսին արաշխանէ էլպէթթէթ կիթմէլիյիմ... Ա՛ճէպա վալիտէմ նէ՞ սէպէպէ մէպնի, շու սօն պէհարը օրատա կէչիրմէք իւզրէ կիթմիշիր... Գօրգաըրմ քի Տէօնքէրքրին ճիվարը հավասը, մէրգումէ հագգընտա ֆէնա կէլմէսին...,,

Խօտէնին էֆէնտիսի ճիւզիճէ սիւքիւթտան սօնրա, նինէ կէպինմէսինէ տէվամ իթմէքտե օլտուղու հալտե, թէքրարէն լագըրտըյը էլե ալագագ, "Էեր նէ հալ իսե... պագրնըզ շու մէքթուպլար... Ներէտէն տիրլեր...,, տէր։

Ա՛է Խօտէն տախի, մէքթուպլարըն իւզերլերինտէքի տամղալարա տիգգաթլըճա պագրպ թէքթիր իթթիհատէն սօնրա, "Տէօրտիւնտէն իւչիւ տախի, անճագ շու ազիմ ու միւհիմմ պուլունան միտալլար քէյֆիյէթինէ տայիր տիր...," տէր։

— Օ՛հ, էլհամտիւլիլլահ... ֆէգաթ, ինշաալլահ իչէրինտե միւնտէրէճ պուլունան հավատիսլեր տախի, ֆայիտէլի սուրէթտե տիրլեր," տէյի պաղըրըր Խօտէնին էֆէնտիսի, մատտէյի մէգպուրուն աշըրը մէրթէպելերտե էհէմմիյէթի պուլունտուղունու միւշիր, պիր էսէրի խէլէճանը գալպ իզհար իտէրէք։

— Պունլարտան պիրիսի Հ՛արլէսթօնտան տըր, վէ շիւբհէսիզ օլարագ, Գաբրիէլ նամ մէգհէպ վայիզինէ տայիր օլմալըտըր, — տէտիքտէն սօնրա Խօտէն, — պիրիսի տախի Պաթավիատան տըր քի, հեր հալտե, Էինտլի Ա՛ալմանըն... հագգընտա օլմալըտըր։ Հ՛ու տախի Լ՛իվիսգատան տըր... Պէհէմհալ տիւնքի, գահհարը վուհուշ Ա՛օրօգ նամ զաթըն թարաֆընտան կէլէրէք, մէրգումուն, ալտըղը թալիմաթ ու թէնպիհաթ իւզերինէ, վէ ասլա քիմսէնին շէքք ու իշքիլինի թէշվիգ իթմէքսիզին, թուսթուտուղու թէտպիրլեր սաչէսինտե, Գ՛էնէրալ Ա՛իմանուն գըղլարընըն, եօղլարընա տէվամ իտէմէյէճէքլերի միւժտէսինի վերէն մէքթուպուն թաստիգինէ տայիր օլմալըտըր։"

Գ՛էնէրալ Ա՛իմանուն իսմինի իշիթտիկի անտէ, Խօտէնին էֆէնտիսինին լէհճէսի աղթ իւսթ օղլուպ, զանն իտէրսին քի, իւզերինէ պիր գարաա տիւման տըր չէօքէր։

ԻՔՈՆԱՅԻ ՓԱՍԼ

ԹԱԼԻՄԱԹ (1)

Խօտէնին էֆէնտիսի, ժէնէրալ Ա՛իմանուն իսմ ու թէզկէքքիւրինի իշիթմէսի սէպէպիյլե, իս-

(1) Ճիզվիթլերին էյալէթլերտե պուլունան մահէլլի մէրքէզլերիյլե, Փարիստէքի մահէլլի մէրքէզլերի պէյնինտե տայիմա պիր մուխապէրե վէ միւքաթէպէ

թեմէ յերէկ տիւշար օլտուղու շու շուրիշի տիւ-
տէն գուրթուլտուգտան սօնրա , Թօտէնէ խիթա-
պէն , " Էլէ շիմտիքի հալ , Լ՚իրիսգատան ,
կէլէն մէքթուպլարը աչմայընըղ , զաթէն թա-
պիաթիլէ , տերճ իթտիքլերի մալիումաթլար , շիմ-
տի , քէնտի մահէլէրինէ գայտ ու իշար օլունա-
ճագ տըրլար . տիմէք տիր քի , շիմտիտէն օգու-
յարագ չէմ իքի տեֆա զահմէթ չէքմիշ օլուպ ,
վէ չէմտե վագթ զայպ իթմիշ օլմագ պօշ շէյ
տիր . " տէր :

Նաղըճը շէյլէ պիր թէաճճիւպլիւ սիւալ իւզ-
րէ , էֆէնտիսինին եւլուվնտէն էօգարու պագար ,

Լ՚էֆէնտիսի տախի , " Պ՚իտալար քէյֆիյէ-
թինէ տայիր պուլունան իշարէթլերի պէհիրտի-
նիզ մի . " տէյի սիւալ իտէր :

— Իշթէ . . . կիզլի բագամլարլա ալամէթլէր
գոյմայը տահա շիմտի պէհիրտիմ :

— Օգույունուզ պագայըմ շու նէյնի կէլէն իւչ
մէքթուպլարը , վէ սըրասը կէլտիքճէ , միւնա-
րէճ պուլունան մալիումաթը ճէտիտէլերի , մահէլ-
լէրինէ իլավէ իսինիզ :

Ճագըդաթէն , շու իսթապարաթը եէրլի եէրին-
ճէ գայտ իթմէքտէ բէք գօլայլըգ օլաճագտըր , —
տէր Թօտէն :

— Պագայըմ , շու գալէմէ ալտրղընըղ իշարէթ-
լէր , բէք աչըգ վէ միգտարի քիփայէ անլաշըլըր
սուրէթտէ օլմասըն , զիրա , էլպէթթէ խաթրըն-
տա օլմալըտըր , կէօնտէրիլճէճէք ատէմ , հէր պիր
շէյի թէքմիլէն անլայըպ պիլմէմէլի տիր , — տէր է-
ֆէնտիսի :

— Նէվէթ , էվվէթ , խաթրըմտաարը , վէ պէնտե
իշթէ օլ սուրէթտէ իսթիշիմ տիր . . .

— Օգույունուզ :,,

Պ՚Թօտէն , զայէթ աղըր աղըր , վէ զայէթ թէմ-
քին իւզրէ , պէր վէճճի աճի օգուտայա պաշլար :

—,, Պուննան եիւզ էլլի սէնէ մուգատտեմ , պիր
,, Ֆիրանսըզ ֆամիլեատը , բրօթէսթան օլտուղու
,, հալտե , Ա՚նթատան սոտուր օլաճագ իպթալ
,, ֆէրմանընը , գուհուբինտէն էվվէլ իսթիտլալ
,, պիրլէ (սէզէրէք) , շու միպարէք մէզէպիմիզին
,, ինատլարընտա գավլի տիւշմէնլերի բրօթէսթան-
,, լարըն , հագգլարընտա զուհուրա կէլէճէք հագգ-
,, լը վէ զայէթ շէտիտ իլամլարտան ազատէյի
,, կէրիպան իթմէք նիյէթիյլէ , քէնտի հիւսնի
,, բիզալարըյլա , թէրբի վաթան իթմիշլէր տիր :

,, Պ՚Էզգուր ֆամիլեատան պաղըլարը էվվէլա
,, Ֆիլէմէնկ իլթիճա իտիպ , պատէհու Ֆիլէմէնք
,, մուհաճիրլերի պուլունան մահէլլէրէ կիթմիշլէր .
,, պաղըլարը Լ՚էհիսթանա կէչմիշլէր , պաղըլարը
,, Ա՚լմանեատա , պաղըլարը Ինկիլթէրրատա , վէ
,, պաղըլարը տախի Ա՚մէրիգատա հիճրէթի իթմիշ-
,, լէր տիր :

,, Պու կիւնքի կիւն , մէզքիւր ֆամիլեա նէս-
,, լինտէն , անճագ նէտի նէֆէր քէսան գալմըշ
,, տըր զանն օլունմագտատըր , վէ մէզգուր ֆա-
,, միլեա , ֆէլէքին չարխը պի գարարը հարա-
,, քեաթը զարիպէսինէ պիր էյյիճէ օլակէլմէ-
,, սինտէն , շիմտիքի , բույի զէմինտե գալմըշ օ-
,, լան խանա վէ իգապլարը (սիլսիլէլերի) , շիրքե-
,, թի պէշէրիյէնէն (մարգկային ընկերութեան)
,, հէման հէր տէրճէէսինտե , եանի իչէրինտե
,, հիւքմտար պուլունտուղու միսիլու , ատի պիր
,, իշճի տախի պուլունմագտե տիր :

,, Տօղրուտան վէ տօլայըտան թէսէլլիւլ իտէ-
,, րէք , հայաթտա պուլունանլար պունլարտըրլար :

,, Ա՚լիտե թարաֆընտան գալանլար :

,, Միմնուն քէրիմէլէրի Թօշ վէ Գլանշ նա-

ճարի օլտուգտան պաշգա , Թօմատա օթաուրան ժէնէրալ-
լարըլյա տախի , տօղրուտան տօղրույա պիր միւնասէ-
պէթի վագը օլմագտե տիր , ճիղվիթլերին էմրի միւ-
քեաթէպէսի (մէքթուպլարմա) զայէթ նիգամընտա տըր ,
զայէթ չափուգ սուրէթտե , վէ հէր թարաֆտա տալ
պուտագ տայրըշ օլտուղունտան , վէ հէր մէմուր քէնտ
տի ամիրինէ , լազըմ կէլէն հէր նէվի մալիումաթը քէ-
թիշտիրմէքտե պուլունտուղունտան , ժէնէրալլարը հէր
կիւն վէ հէր սահաթ պինլերճէ մալիումաթլար ալմագտա
վէ թարաֆէյն տէֆթէրլերինէ գայտ օլունմագտա տըր :
Թօմատաքի մէքթէպլերինտե , բէք չօգ քիւճիւք թէֆ-
թէրլերի պուլունուպ , մէզգուր թէֆթէրլերէրտե իսէ ,
քահֆէյի ճիղվիթլերին կէրէք քէնտի իսիլերի , վէ
կէրէք միւնասէպէթի բէյտա իթտիքլերի քիմսէլերին ,
վէ զէվահըր միւթէպէրէնին , վէչհաըլ տօսթճա կա-
խօտ տիւշմէնճէ կէօրիւշիպ գօնուշտուղլարը ճիւմլե
քէսանըն իսիլերի , կաղըլմագտա տըր :

Մէզգուր քիւթիւքլերտե , սօղա տէյիշթիրիլմէ-
սինին , վէ սօղա քին ու զարազ վէ նէֆսանի յէնէթէ
բիայէթ օլունմագսըզըն , գայտըր էզգիմյեէթտէն կէօր-
տիւքլերի քիմսէլերին , էօմր ու թէպյիհուշլերինէ տա-
յիր հայլերի այրը այրը գայտ ու սէպէթ օլունմագտե օ-
տուղունտան , շիմտիյէ գատար թէրթիպ օլունմուշ
օլան թէրճէմէյի հայլերին էն ազիմի վէ էն զիյատե
միւնթազամը սայրըմագտա տըր : Շէյլէ քի , պիր գա-
բրընըն էն խաֆիֆ պիր հարէքէթինտէն , թա միմա-
բինի տէվլէթտէն պիրխինին , էն զիյատե կիղլիտե ,
եանի հէր քէսե նամուսիմ գամըշ թագսիրաթլարը-
նա վարընճայա գատար , տէֆթէրլերի մէզգուրէտե իճ-
բար մէրճէպե պի սուրէթի պի զարազանէտե նագլ
ու հիքայէ օլունմագտե տիր : Մէզգուր թէրճէմէյի
ահվալ քիթապլարը , մուճիպի մէնճաթի օլմագ նի-
յէթիյլէ գալէմէ ալընտըղընտան , հասիլ էլ իգթիզա
բէք տօղրու պիր հալտե պուլունմագտա տըր :

Խմնի պիր ատէմ հագգընտա պիր իճրայէ պաշ-
լայաճագտըր վագթտա , մէրգումուն գայտը պուլունան
քիւթիւիյիւ աչարագ , թէրճէմէյի հալին , էվառէ ու թա-
պիաթըն , թագսիրաթլարըն , նիյէթլէրին , ֆամիլեատն ,
տօսթլարըն , նիհայէթ , էն կիղլի օլան միւնասէպէթ-
լէրին տախի անինտե անլայասիլմէքտէտիրլէր :

Նա՞սըլ , միսիւ , անլայօրմուսունուզ շիմտի , ճէմիյյէ-
թի մէզգուրէնին , շու տիւնէյայը տերճ իտէն էմրի զա-
պրթայէ մախսուս պուլունան ճէհիմ քիւթիւքլէր սա-
յէսինտե , նէ՞ գատար քէսպի ազամէթ իթմէքտէտիր :
Մէզգիւր քիւթիւքլէր հագգընտա շու սէյյէտօրլէրէրիմ ,
էյյէ պայաղը պիր լագըրտըտան իսպարէթ օլմայուպ , իս-
կա , ճիղվիթլերի բէք ալեա թանըյան պիր զաթ թարա-
ֆընտան ալտրղըմ մալիումաթը թէպպիղ իթմէքտէյիմ
քի մէրգում պիզզաթ քէնտի կէօղէրիյլէ կէօրմիշտիր .
Իշթէ պունտանտա նէչէթ իտէր քի , հէրքէսին թէրճէ-
մէյի հալինի վէ ախալագ ու էթվարընը , վէ նէյաթի ու
միւրատընը զայէթ ուսթալըգլա վէ մէրագ իւզրէ ան-
լայըպ տիյնէմէյի , վէ գայտը սահֆէյէյի քիւթիւք իթ-
մէյի իսթիղամ իթմիշ պուլունան պիր ճէմիյյէթին ա-
զալարընը , գօլայճա էվլէրինէ գավուլ իթմէքտե պու-
լունան ֆամիլեալար , պու պապտե պիրագ տիւշմէնիւպ
միւթալաա իթմէյի , վէ ագըլլարընը պայշարընա այմա-
լըտըրլար . "(Լիպէրթ , ճէմիյյան ազասընտան , Լէֆթր սիւր
լը Գլէրժէ (Փաբաալար իւզէրինէ մէքթուպլար) : (1)

(1) Ֆրանսըզճատան թէրճէմէ օլունմուշտուր :

„ մեն սագի գրչեր տրըլար ։
(„ Ժէնէրալ Միմեն Վ՝արշավտա մէզպուր ֆա-
„ միլեատան պիր գըզ իլէ ազտը նիքահ իլլէ-
„ միշ տիր ։)
„ Աինեօր Փրանսօա Ճարտ, փարիսէ նագըն
„ փէլէսիստէ պիր ֆապրիգաճը տըր ։
„ Իրէնս Ճ՝ալմա, Ճինտէ Աօնտի փատիշա-
„ հը Վ՝ատճա—Աինկին օղլու տուր ։
(„ Վ՝ատճա Աինկ 1802 սէնէսինտէ, մէզպուր
„ ֆամիլեատան օլուպ, Փիլէմենք մէմլէքէթինտէն
„ Պաթավիատա (Ճ՝ավա ատասընտա) իգամէթ
„ իւզրէ պուլունան պիր գըզ իլէ էվլէնմիշ տիր ։)

„ Փէտէր Թարաֆընտան գալանլար ։

„ Աինեօր Ժագ Իէնբօն նամ սանաթքար քի
„ Վ՝ո—ն—նո—նէ— (պիւթիւն պիւթիւն չըպլագ
„ եաթան) լագապընը ալմըշտըր ։
„ Ընդէն ոը Վ՝ոդովիլ նամ գըզ քի, Վօնթ
„ տը Իէնբօնուն (տիւք տը Վ՝արտովիլին) քէրի-
„ մէսի տիր ։
„ Աինեօր Վ՝ապրիէլ Իէնբօն, էճնէպի մե-
„ մալէքինտէ մէզհէպ վազ իտիմի պիր բաբաս
„ տըր ։
„ Մէզքիւր սիլսիլէնին հէր պիր ազասը եա-
„ նընտա ։ իւզէրինտէ շու աթիտէքի եազըլար եա-
„ զըլմըշ օլարագ, պիրէր ատէտ պագըը միտալ
„ պուլունմագտէ տիր, վէ եախօտ պուլունմալը-
„ տըր ։

„ Պու լուղէթլէրտէն վէ պու թարիխտէն մէզ-
„ պուր սիլսիլէտէն օլուպ տա, 1832 չուպաթը
„ 13 իւնտէ փարիստէ մէվճուտ պուլունանլարըն
„ հէր պիրլէրի իչին մէնֆաաթը ազիմ վար ի-
„ տուկի անլաշըլմագտատըր. ֆէգաթ, ասլա վէ-
„ քիլի մութլագ եախօտ վարիս գապուլ օլունմա-
„ յուպ, պիւյիւք օլսուն քիւչիւք օլսուն, վէ էվ-
„ լի օլսուն էրկէն օլսուն, անճագ պիզնէթ պու-
„ լունմալըտըր ։
„ Ի՝աքին էօյլէ ատէմլէրտէ վարտըրլար քի, օլ
„ պապտէ մէնֆաաթը ճէմիյէթ նայիլ օլաճագլա-
„ րընտան, մէզքիւր սիլսիլէտէն, Վ՝ապրիէլ Իէն-
„ բօն մէզհէպ վայիզի փարաստան մատտա,
„ հիչ պիրիսինին, չուպաթ 13 իւնտէ . . . փա-
„ րիստէ պուլունմասընը իսթէմէմէքտէտիրլէր։

„ Տիճէտոէր ֆ, ՀԷՐՉԻ ՊԱՏՏՊԱՏ չոո պէր պոո-
„ ըոո ոոր եվվելկիսէն, ճէղղոոր ֆոմիլեատան պո-
„ լոնոնլորընը հաղընը պոլոնմասը իչին, ըսխոս օ-
„ լոնմազ օլսուն կիւնդէ, մահկըմ մոոյինէտէ, Վ՝ոբ-
„ րէյտէն պոյթո հիչպէր կիմսէ պոլոնմամասընը էճմա-
„ ոո պէլ ըոյբէրի օլոնմալըտըր ։

„ Մէզքիւր սիլսիլէտէն օլան տիկէր ալեմը նէ-
„ ֆէր քէսանըն, եէվմի մէզպուրտա պուլունա-
„ մալարընը վէ եախօտ մահկէմի մուայյէնտէ հա-
„ զըր օլմալարընը միւմքինսիզ գըլմագ զըմնըն-
„ տա, զաթէն շիմտիյէ գատար բէք չօգ դայ-
„ րէթլէր վէ թէճրիպէլէր օլունմուշ իսէտ,
„ խոսուսա մէզպուրոն տահա զիյատէ պիր է-
„ մին սուրէթէ գոնուլարագ, նէթիճէյի խայրի-
„ յէսի հուսիլինէ մուվաֆֆագ յէթ նիյէթիյ-
„ լէ, տահա բէք չօգ զայրէթլէր սարֆ օլուն-
„ մալըտըր. վէրա, շու մատտէ, պու կիւնքի կիւն
„ մուճիպ օլաճաղը նէճայիճի ազիմէնին իչթի-
„ մալինէ նազարէն . . . մէվատտը սայիրէնին
„ քանաֆֆէսինտէն միւհիմմի, վէ վագթիմիլին էն
„ զիյատէ ճանլըսը սայըլաս սէզա տըր ։"

„ Իչն պիւյիւք սահիչլիքլէրտէն պիրիսիտիր
պու, — տէտիքտէն սոնրա Իօտէնին էֆէնտիսի,
մէրգումուն օգումասընը քէսիպ, վէ թէֆէքքիւր
իւզրէ պաշընը սալայարագ, — Ա՝հ, եկէր շու
իչ ույար պաշա չըգար իսէ, թահթընտա նէ գա-
տար պիւյիւք վէ հիսապսըզ պիր մէնֆաաթ վար
տըր, պիլի՞րսինիզ, լաքին, պունուն մուզայիրի
տահի, մազ Ա՝լլահ եկէրչի ույմազ վէ պիլմէզ
իսէ, արթըգ օլ պապտէ վուգուա կէլէճէք ֆէ-
նալըգլարը պիր տիւրլիւ թարիֆ իտէմմ . . ։
Ա՝հայէթի ճէմիյէթիմիզին ճանը . . . եախօտ պիր
չօգ սէնէլէր իչին մահվը, շու մատտէյէ մէր-
պութ պուլունմագտա կիպի տիր ։ Ամմի, պու պապ-
տէ, սուրէթի զահիրէտէ, ասլա շիւբհէ վէրիլմէ-
յէրէք, միւյէսսեր օլունմագ իչին, հէր նէվի ըն-
պոպտըր պոմինէ խոնիմալ օլոնոոպ, ֆի հիչ պէր մո-
մանոոնտա ֆոլլոմմալը պըր ։
— Իազըլար էֆէնտիմ, — տէր Իօտէն, էֆէն-
տիսինին սեյլէտիկի քէլամլարը իշար իճտիքտէն
սոնրա,
— Տէվամ իտինիզ օգումանըզա . . ։ „
Իօտէն տէվամ պաշլար ։
„ — Շ՝ու զէքրի կէչէն մատտէնին հիւսնի նէճի-
„ ճէ քէսպ իճմէսինի գօլայլաթտըրմագ, եախօտ
„ էճնիյէթլի պիր սուրէթէ վազ իճմէք իչին,
„ մէզքիւր ֆամիլեատան գալմըշ օլան եէտի նէ-
„ ֆէր քէսան հագգընտա մալիւմաթը մուֆասա-
„ սալէ, մահսուսէ վէ նաֆիյէ վէրիլմէսի էճ-
„ զէմիյյէթտէն տիր ։
„ Պու վէրիլէն մալիւմաթլար սահիհ տիրլէր,
„ հինի հաճէթտէ, տահա ինճէտէն ինճէ մալիւ-
„ մաթ ու վուգուֆիյէթլէր տահի վէրիլէ պիլիր,
„ չիւնքի, մէրգուման հագգընտա պիր պիրինէ
„ զոտտ բէք չօգ վուգուֆիյյէթլէր ալընարագ,
„ նիչէ տէֆթէրլէր տօլմուշ տուր ։
„ Մէրգուման հագգընտա, էինէ պալճատէ

„ զէրրի կէչէն քէսանտէն սըրա իւղրէ պաՏս իլէ,
„ անճագ պու կիւնէ գատար վուգու պուլմուշ օլան
„ վագալարը պէյան իմմէյի քեամի ատտ իտէրիզ

(Պիրինճի իշարէթ)

„ Ամմնուն քէրիմէլերի Ւօզ վէ Պլանշ Նաման
„ գըղլար էքիզ տիրլեր, — անճագ օն պէշ հաշ-
„ լարընտա, — ղայէթլէ հիւանի ճէմալէ մալիքէ
„ տիրլեր, — պիր պիրլէրինէ օլ գատար պէնզէրլեր
„ քի, ֆարգընա գատրը օլմագ բէք միւշքիլ, —
„ ախլագը թայիպէլերի իլէ պէրապեր, մահճու-
„ պէյյէթլերի տէրքեար, ֆէգաթ, պազը տէֆա
„ Տատտի իմմատալը թէճավուզ իմմէք զըմընտա
„ իսմմատալարը տախի աշիքեար, — մէրգումէլեր
„ Ամպէրիատա, գումվէյի ագալէյսի պէր քէմալ,
„ վէ Ալլահտան պաշգա հիչ պիր շէյէ իման կէ-
„ թիրմէյէն վալիտէլերինին եանընտա պիլյիմիշ
„ տիրլեր: — Ւմմի, մէրգումէլերին, միւպարէք
„ մէզհէպիմիզ Տագգընտա հիչ մալիւմաթը օլ-
„ մայուպ, պիւթիւն պիւթիւն բէնչէյի ճէհա-
„ լէթտէ տիրլեր:

„ Յէնէրալ Ամմն, գըղլարը տահա ասղմագ-
„ տան էվվէլ զէվճէսինտէն ճիւտա տիւշմիշ օլ-
„ տուղունտան, Տալնա իքի նէֆէր գըղլարա մա-
„ լիք պուլունտուղունտան պիհնապեր պուլուն-
„ մագտէ տիր:

„ Մէրգումէլերի շուպաթ 13 տէ փարիստէ
„ պուլունմագտէն մէն իմմէք միւնասիպ կէօրիւ-
„ լէրէք, վալիտէսի զաթէն սիւրկիւն պուլուն-
„ տուղու մահէլտէն, տահա զիյատե եիրագլարա
„ թարա օլունմուշ իտիյսէտե, մէրգումէ վէֆաթ
„ իմմատկինտե Ամպէրիա վալիսի, Տաթթա, պու ա-
„ նէ գատար Տագգըմըզտա խուլուս ու սատագաթը
„ քեամիլէսի տէրքեար օլտուղու Տալտե, աճընա-
„ ճագ պիր սէհվիյաթա մէպնի, եանի, շու թէտ-
„ պիրի եալընըզ վալիտէլերինին շահսընա մահս-
„ սուս զանն իլլէմէսի ճիհէթլէ, եազը՛գ քի,
„ պիր աթիդ սիւարի նէֆէրինին իտարէսի թահ-
„ թընտա օլարագ, մէրգումէ գըղլարըն Ֆրան-
„ սայա տէօնմէլերինէ րուխսաթա միւսաատե իմ-
„ միշտիր:

„ Ա՛էրգում իմմատյար ասկէրին, ճէսուր, սա-
„ տրգ, սահիպ սէպաթ, վէ ֆօրֆո-լը-ֆ պիր ա-
„ տէմ իտուկի անլաշըլմըշ տըր:

„ Յէնէրալ Իմմնուն գըղլարընտան գօրգուլ-
„ մազ, չիւնքի, մուգավէմէթէ միւգթէտիրէ տէ-
„ յիլ տիրլեր: — Ֆաթթա, շիմտի, մէրգումէ-
„ լէրին Ալ իքինգա ճիվարընտա մահպէստե պու-
„ լունմալարը էմէլի եղլէպտէն պուլունմագտէ
„ տիր:

Ւօտէնին էֆէնտիսի, մէրգումէն օգուտմասընը քէսէրէք, „ Օգուլունուզ շիմտի, Ալ իքինգատան Տէնուզ կէլէն մէքթուպտա քի, պու խուսուստա տահա զիյատե քէսպի մալիումաթ իմմիշ օլասը-նըզ, „ տեր:

Ւօտէն տախի օգուտուգտան սօնրա, „ Օ՛հ, համտ օլսուն, բէք կիւզէլ խապէրլէր վար, կէր-չի մէրգումէ գըղլար վէ քէնտի բէհպերլերի, կի-ճէլէյին Ֆօգօն պլան խանընտան գաչա պիլմիշ-լեր իսէտե, Ա՛օգէնտէն պիր սահաթ մէսաֆէտէ նէթիճելիպ թուտաղլարագ, Ալ իրհագատա կէօթիւ-րիւմիւշլեր, վէ օրատատախի, քնահիլիք (պօշ կէզ-մէքլիք) ճիւնհասըլտա մահպէսե իլգա օլունտուգ-տան պաշգա, բէհպերլերի պուլունան իսմթի-յարըն ալէյհինտէ տախի, զօրպալըգ ադվ օլունուպ, վէ մէղքիւր ճիւնհանըն սահիպի օլ-մասը իսէ, ատէմ տէյմէսի վէ հաթթա քէհ-նասը պիր օտայա գաբաթմայա ճիւրահի իմմէսի տէլայիլիլլէ թատտիգ օլունմուշ տուր:

— Ւմմի, տիմքէտիր քի, մէրգումէ գըղլարըն շուպաթ 13 իւնտէ, փարիստէ պուլունամայա-ճագլարը զըմընտա, ղայէթլէ էմին օլա պիլիրիզ, չիւնքի, Ալմանեատա մուհաքեմէլերին վէ տավա-լարըն բէք ուզուն սիւրէճէկկի մալիումտուր (վէ պուտատտա պաշգա, տավայը մէզպուրուն ու-զատըլմասը զըմընտա լազըմ կէլէն թէտտապիրին իճրասընա տախի թատպիճիլլէ չալըշըլաճագտըր), — տէտիքտէն սօնրա Ւօտէնին էֆէնտիսի, — Հ ու սօնրաքի վուգուաթը տախի, պիր իշտիրէթ իլէ, զաթէն պուլունան իլգաճաթա իլավէ խոնիզ . . . „ տեր:

Նաղըճը մէրգումէ իմմատա խէրէք, Ա՛օրօ-գուն մէքթուպտունուն խիւլասասընը, իլգաճաթ տէֆթէրինէ կէչիրիր, վէ էֆէնտիսինէ խիթա-պէն, „ Նաղըլտը . „ տեր:

— Օգո՛լունուզ պագը գալանը „ տէր մէրգու-մուն էֆէնտիսի:

Ւօտէն օգումայա պաշլար:

(Իքինճի իշարէթ)

Մ. Ֆրանսօա Հաբտի, Փարիս եագընընտա Փէհսիստե ֆապրիգաճը:

„ Ա՛էրգում էհլի սէպաթ, — զէնկին, —
„ սահիպ տիրայէթ, — ղայրէթլի, — թէմիզ-
„ գալպ — էհլի մալիումաթ, պիր ատէմ օլուպ,
„ իշճիլերի իսէ, մէրգումու բուհլարը կիպի սէվմէք-
„ տէ տիրլեր, չիւնքի մէրգում մէրգումանըն, սէա-
„ տեթի Տալի պապընտա, բէք չօգ եօլլար վէ
„ թէտպիրլեր իճատու իճրասընա չալըշմագտէ
„ տիր: — Ա՛էրգում Ա՛. Հաբտի, միւպարէք
„ մէզհէպիմիզճէ ասլա ֆէրայիզտէն պուլունան
„ պօրճունու էտտա իմմէմիհկինտէն, էն զէյատե չը-
„ բուէը վէ ֆօրֆո-լըճաֆ ատտամլարտան պիրիսի սա-
„ յըլմագտատըր, — իշ ու սանաթճա, ղայէթլէ
„ Տասէտճիլերի, վէ քէնտի աէյհինտէ քին ու
„ զարազ սագլայանլար էքսիք օլմատըգտան պաշ-
„ գա, խուսուսիլլէ օլ պապտե Ա՛. պարոն Թէր-
„ րիբօ քէնտի բագիսի պուլունտուղունտան,
„ քեաֆֆէյի Տասէտճիլերի, մէրգումուն ալէյհին-
„ տե թէշվիգ իլէ այագա գալըրրապիլմէսի,
„ բէք գօլայ տըր: — Ա՛էրգում Տագգընտա վէ ա-

„ լէյհինտէ թէտաոիրի սայիրէ իճրասընա տախի
„ լիւզում կէօրիւլմիւկիւ թագտիրտէ , թէքճէ-
„ մէյի ահվալի տէփթէրինէ պագըլմագ լազըմ
„ կէլիր , վէ օլ պապտէ տախի տէփթէրլէր տօ-
„ լուսու մալիւմաթլարըմըզ մէվճուտ պուլունու-
„ մագտէ տիր , — չիւնքի մէրգում խայլի վագըթ-
„ տան պէրու կէօզլէմէյիլմիշ , վէ հէր պիր հա-
„ լինէ տիգգաթ օլունմուշ տուր :

„ Ա՛էրգում , մէհարէթի քեամիլէ իւզրէ ալ-
„ տաթըրըպ տուղաղա տիւշմիշ , վէ միտալ նիւ-
„ զիւնտէն նէ՛ պիւյիք մէնփաաթի հասըլ օլաճա-
„ ղընտան , շիմտիյէ գատար , հէման պիւթիւն
„ պիւթիւն պի խապէր գալմըշ տըր . վէ պուն-
„ տանտա գաթինագար , հէր կիւն վէ հէր սա-
„ աթ էթրաֆընտա ճասուսլար տօլաշմագտա ,
„ վէ աղա խապէրի օլմատըդը հալտէ , բէնէյի
„ հիւքմիւմիւզտէ պուլունմագտէտիր , — հաթթա
„ պիզդաթ քէնտի սատըդ տօսթլարընտան պիրիսի
„ էլտէ օլունմուշ օլտուդունտան , մէրգում տօս-
„ թու մարիֆէթիյլէ վէ դամմագըդըյլա , էն կիզ-
„ լի թէֆէքքիւրլէրինէ տախի վագըֆ օլուն-
„ մագտէ տիր : „

(Խուչիւնճիւ իշարէթ .)

Բրէնս ճալմա .

„ Ա՛էնուզ օն սէքիզ եաշընտա , — շէտիտ իւլ
„ միզաճ վէ ալիճէնտա , — ճէլալէթի ու իսթիգլա-
„ լիյյէթի վէ վահշիյէթի ֆիքրիյէ իլէ մէշղուֆ ,—
„ վէ Ա՛ինտաէ Ինկիլիզլէրէ գարշը վուգուա կէլէն
„ գավղատա , բէտէրի Գաճա—Ալինկ հիւքմտարըն
„ ասաքիրի իտարէսինի տէր իւհտէ իտէն ժէնէրալ
„ Ալիմնուն խաս տօսթու պուլունմագտէտիր : —
„ Ա՛լմաճա պիր եհէմմիյյէթլի օլմայուպ , անճագ
„ ճիւզիճէ պիր մալիւմաթ քէսպ իտիլմէք նիյէ-
„ թիյլէ զիքրի կէչիլմէքտէտիր . չիւնքի , մէրգու-
„ մուն վալիտէսի , տախա քէնտիսի կէնճ վէ ամա-
„ լարը տախի հայաթտա իքէն , պաթթավիտա վէֆաթ
„ իթմիշտիր : — Ա՛ղպու քի տօնրատան մէրգում-
„ նին ամաալարը տախի վէֆաթ իթմիքլէրինտէ , նէ՛
„ Ա՛լմա վէ նէ՛տէ բէտէրի , մէրգումանընդն պրագ-
„ տըղը ճիւզիյէթի նէվինտէն պուլունան միրասը աս-
„ լա սօրուպ արամըդըմմըշտըրը , իմտի պուռնտան
„ տա նէշէթի իտէր քի , շու միտալ նիւզիւնտէն նէ՛
„ պիւյիք մէնփաաթլարա մալիք օլունա պիլէճէ-
„ կինտէն իքրամ տախի պիխապէր պուլունմագտէ-
„ տիրլէր , չիւնքի , մէզքիւր միտալ տախի , Ա՛լ-
„ մանըն վալիտէսինին սայիր միրասլարընա տա-
„ խիլ տիր : ”

„ Ինօէնին էֆէնտիսի , մէրգումուն օգուտմասընը
„ քէսէրէք , “Օգույունուզ շիմտի շու Պաթթավիա-
„ տան կէլէն մէքթուպու քի , Ա՛լմանըն թէզքի-
„ յէյի հալինի իթմամ իտէպիլէսինիզ . „ տէր :

„ Ինօէնին մէքթուպու օգուտուգտան սօնրա , “Իշ-
„ թէ պիր իյի հաւատիս տախա . . . Պաթթավիա
„ պաղերկեանլարընտան , Ա՛լմանիա Ա՛ան Տաէլին
(պիզիմ Ինօնտիշէրիտէ քի մէքթէպիմիզ շակիր-
տանընտան պիրիսի տիր) Գալկիւթթատան ալտը-
ղը մէքթուպա նազարէն , Ա՛լմանըն բէտէրի իս-
թիյար փատիշահ Ինկիլիզէրէ գարշը աշտրդը սօն
մուհարէպէտէ վուգուլուպ էօլմիշտիւր : Ա՛յ օղ-
լու Ա՛լմա տախի , բէտէրինին թախթ ու տաճ-
թահանընտան մահրում գըլընտըգտան պաշգա ,
մուվագգաթէն (պիր միգտար վագթ իչին) , տէվ-
լէթճէ ճիւրմ ու գապահաթ սահիպի տիր իլամը-
յըլա , Ինօնա գալեալարընտան պիրիսինտէ մահպուս
խոլմիշտիր :

— Հ՛ամի ավուստօսուն սօնլարընտայդ , տի-
մէքտիր քի , էկէրչի Ա՛լմա մահպէստէն գուբ-
թուլարագ , հաթթա պու կիւնլէրտէ Ինօնտիս-
տանտէն եօլա տախի չըղա պիլմիշ օլսա , եհինէ
անճագ շուպահընդն . . . փարիսէ վասըլ օլապիլէ-
ճէք տիր , — տէր Ինօէնին էֆէնտիսի :

— Ա՛ . ֆօղիւէ , պու պապտէ քէնտի զայըֆէթի
քեամիլէսինի իճրայէ գօյամատըդը իչին բէք է-
սէֆ կէօսթէրմէքտէտիր . իմտի , հէրինէ գատար
միւմքինսիզ կիպի իսէտէ , պու ճիւմլէ ագսի օլա-
բագ , բրէնս Ա՛լմա մահպէստէն սայը վէրիլմիշ ,
վէ եախօտ պիր թարիդ իլէ գուբթուլա պիլմիշ օլ-
տուդու թագտիրտէ , Պաթթավիայա կէլէրէք , վալի-
տէսինին միրասընը տավա իտէճէկի տախի իհթի-
մալի գավիտէն տիր , չիւնքի , շու ալէմտէ օնտան
պաշգա հիչ պիր շէյէ մալիք տէյիլ տիր : Լա-
քին , օլ վագթ տախի , շու իւմիա ու թէսխիլի-
միզ վարտըր քի , օլ խուսուստա Ա՛ . ֆօղիւէ
Ա՛ան Տաէլին . . . խուլուս ու սատագաթը քեա-
միլէսինէ էմին օլապիլէրիդ : Հաթթա մէրգում ,
կէլէճէք բօսթա իլէ , հէմ ֆապրիգաճը վէ հէմ-
տէ սարաֆ օլան Ա՛ . պարոն Թէրիբօնուն էմիալ
ու էմլաքի հագգընտա մալիւմաթը քեամիլէ վէ
սահիհէ կէօնտէրմէդիդ թալէպ իլէմիշտիր . չիւն-
քի , մէրգում իլէ , պագը մէսալհճէ միւնասէպէթ-
լէրի վար իմիշ , — տէյի օգուր Ինօէն :

— Պու պապտէ , գաշամագլը սուրէթտէ պիր ճէ-
վապ վէրմէլիսինիդ , չիւնքի , Ա՛ . ֆօղիւէ տահա
անճագ պիր . . . զայրէթ իպրազ իմիշ տիր :
Հ՛ամի սիզ Ա՛լմանընն թէրճէմէյի աֆվալը
տէֆթէրինէ , շու եէնի մալիւմաթլարը տախի իլա-
վէ իսինիզ . . : ”

Ինօէն եազար :

Ա՛բատան պիր գաչ սանիյէ կէչտիքտէ , մէր-
գումուն էֆէնտիսի , իսթիղրապ իւզրէ պիր սեյ-
լէյիշ իլէ , “Ա՛ . ֆօղիւէ , Ա՛լմանընն բէտէրի-
նին էօլմէսի , վէ քէնտիսինին մահպէսիյյէթի իւ-
զէրինէ սեյլէը իքէն , ժէնէրալ Ալիմոն հագգընտա
հիչ պիր շէյ սեյլէ՞մէմիշտիր . ” տէյի սիւալ
իտէր :

— Խայր , Ա՛ . ֆօղիւէ օլ պապտէ հիչ պիր լա-
գըրտը իթմէմիշտիր , ” տէտիքտէն սօնրա Ինօէն ,
քէնտի իշիյլէ մէշղուլ օլուր :

Ինօէնին էֆէնտիսի սուս օլարագ , թէֆէք-
քիւր իւզրէ , օտանընն իչինտէ կէզինմէյէ պաշլար :

Պիր ճիւզի վագթ կէչտիքտէ , Ինօէն մէրգու-

մա խիճապէն , ,, Պու տախի պիճոխ . ,, տէր ։ ,,
— Օգոյունուզ էյլէ իսէ աշաղըսընը ։ ,,

(Տէօրթունճի իշարէթ)

Սինեօր ֆագ Բէնրօն , Ձըս չըպլագ եաթան , տէնիլէն ։

,, — Ա · Վրանսօա Հարտինին րագիպլի (Լանի ,
,, քէնտիտէն տահա ուճուզ մալ սաթմայա իտտա-
,, յա չըգըշան) պուլունան Ա · պարօն Ֆրիթօ-
,, նուն ֆագրիֆագսընտա իշճի օլուպ , մէրգում Հէմ
,, սէրհօշ վէ հէմտէ թէնպէլ , — արպէտաճը վէ
,, միսրիֆ պիր ատէմ օլտուղու Հալտէ , ագլ ու
,, ֆիրասէթի եէրինտէ իսէտէ , թէնպէլլիյէ վէ սե-
,, ֆիհլիյէ օլան մէյլանը , քէնտույի պիւթիւն
,, պիւթիւն պաշտան չըգարմըշտըր ։ Այհիպ մէհա-
,, բէթ վէ ղայէթ սաղըգ մէմուրլարըմըզտան պի-
,, րիսի , էվվէլա մէրգում Ֆագ Իէնրօնուն մահ-
,, պուպէսի օլան Աէֆիզ Աօլիմօ նամ , եաիօտ
,, Իէն — Պ-ֆ-ն-լ (1) թէսմիյէ օլունան պիր գըզ
,, իլէ միւնասէպէթի բէյտա իճթիֆտէն սօնրա ,
,, մէրգումէնին վասէթասըլա տախի , մէրգում իլէ
,, պաղը մէրթէպէ տօսթլուգ ալըշտըրա պիլմիշտիր ,
,, տիմէքտիր քի , մէրգում մէրասխօրու տախի , թա
,, պու կիւնտէն պաշլայարագ , քէնտի միրասընտան
,, խարիճտէ սայա պիլէրիզ , չիւնքի , շուպաթ 13 տէ
,, . . . փարիստէ պուլունտուղու Հալտէ , Հագգընտա
,, տա նէ պիչիւք մէնֆաաթլար մէյտանէ կէլէճէ-
,, կինտէն պիհսապէր գալաճաղը աշէքեար տըր ։ ,,

(Պէշինճի իշարէթ)

Գ-էրէթ Բէնրօն , Գէնէդ Էօճը-ղ ՀԷր Փ-ֆ-ղ ։

,, — Ֆագ Իէնրօնուն ուզագտան խրսըմը իսէտէ ,
,, մէրգում էյլէ պիր խրսըմը պուլունտուղունտան
,, պիհսապէր օլտուգտան պաշգա , էյլէ պիր խը-
,, սըմըզգ վար իտուկինտէն տախի պիր խապէր տիր ։
,, — Ինջթիւպլիւյիւ սէպէպինտէն մէյտանէ գալ-
,, մաղին , թա վագթի սապավէթինտէ , մէրգումուն ,
,, Տակօպէր թէսմիյէ օլունան պիր ասկէրին , Վը-
,, րանսօազ Պօտօան նամ զէվճէսի , քէնտույէ
,, ճան էվլատը տէյի ալմըշտըր ։

,, Ինկէր , մէրգում Տակօպէր , Հագգընտա զուռ-
,, Հուրա կէլէն Հէր նէվի թէսապիր ու զայրէթէ
,, զըտտ օլարագ , փարիսէ կէլէ պիլսէ տախի , մէր-
,, գումէ զէվճէսի Վրանսօազ մարիֆէթիլլէ , մէր-
,, գում իւզէրինէ , իսթէնիլտիկի կիպի հիւքմ օլու-
,, նաճաղը պի իշթիպահ տըր ։ — Ա՛էրգումէ զայէթ
,, իւզդայէ իյի պիր գաատն տըր , չիւնքի , Հէմ հիչ
,, պիր շէյ պիլմէզ պիր ճահիլէ տիր , վէ հէմտէ
,, բէք չափուգ Հէր պիր շէյէ ինանըր . Հէլէ սօֆու-
,, լուգտա , տէր իսէնիզ , պաշգալարընտա պիր մի-
,, սալ տէյի կէօսթէրիլսէ սէզատըր , վէ թարաֆը-
,, մըզտան իսէ , խայլի վագթտան պէրու , մէրգու-
,, մէ իւզէրինէ իրաս օլունան թէկէսսիր վէ նու-
,, ֆուզ , արթըգ Հատտ ու հիսապսըզ պիր տէրե-

(1) Ընթիգ պուրթէրէսթ հիքեայէլէրինտէն արընմա պիր Ֆանայէ թէվֆիգտան , վէճ — -ֆ- Ա էւ — էւէրթ —լ-ն-ը , տիմէք տիր ։

,, ճէտէ պուլունմագտէ տիր ։ — Ֆաթթա , պէրէ-
,, քնաթ վէրսին մէրգումիյէ քի , մէրգում թաւրա-
,, ֆընտան զուհուրա կէլէն շունճա նէ իրէմ վէ իր-
,, րահիյէթէ մուզայիր օլարագ , Վաբրիէլ գան-
,, տըրըլըպ պիզիմ ճեմիյէթին (Ա՛իլվէվէլիք) իչինէ
,, աչընա պիլմիշտիր ։

,, Վաբրիէլ Եիկրիմի պէշ նաչընտա օլուպ ,
,, — սիմասը պիր մէլեյէ պէնպէտիկի միսիլլու , թա-
,, պիաթճա տախի պիր մէլեյէ պէնպէտաբաէ տիր ։
,, — ֆազիլէթլերի նատիրիւլ էմնալ վէ հէմտէ
,, գավլի սուրէթտաե իսէտե , — նաղ՞ի քի , Տակօ-
,, պէրին էօղ օղլու , վէ քէնտի ա՛յէվի գարտաշը
,, Ա՛կրիգօլ իլէ պէրապէր պիչիւմիշտիր — Ա՛էր-
,, գում Ա՛կրիգօլ հէմ շահիտիր վէ հէմտէ իշճի ,
,, — վէ հաթթա , են իլէրուտե իշճիլէրտէն պի-
,, րիսի պուլունտուղու Հալտէ , Ա՛ · Վրանսօա Հարտ
,, տինին նանընտա չալըշմագտե տիր , — ֆէգաթ ,
,, բէք ֆէնա սուրէթտե թալիմ ու թէրպիյէ ալ-
,, մըշ օլտուղունտան , ֆիքրի էֆքեարը մէքրուհ
,, վէ մէրտուտե իլէ մէմուլ պուլունմագտէտիր , —
,, վալիտեսինի րուհու կիպի սէվէր , — ղայէմլէ ըրզ
,, էհլի տիր , — չալըշգան տըր , — լաքին , մէղէպ
,, պապընտա ասլա պիր տույղույա մալիք տէյիլ տիր ,
,, — Նիհայէթ , էյ-ո-է — Գըրֆ-ո-ֆ պիր ատէմ
,, տիր տէյի , Հագգընտա շէրհ վէրիլմիշտիր , — իշ-
,, թէ , պու սէպէպէ մէղնի տիր քի , Վաբրիէլ ի-
,, լէ ճարի պուլունան սըգ սըգ իւնս իւ իւլֆէթթի ,
,, մուճիպի խէվֆ ու էնտիշէ օլմագտե տիր ,

,, Այէրչի , Վաբրիէլ , Հէր ճիհէթլէ էվօաֆը մէմ-
,, տուհէ իլէ մէվսուֆ պուլունմագտե իսէտե , մէր-
,, գում իլէ կէօրիւշիւպ գօնուշմասը , տայիմա պիր
,, վէսվէսէ պախշ իլմէքտէտիր ։ — Ֆաթթա , շու-
,, միտալ քէյֆիյէթի զըմնընտա , Վաբրիէլէ պիւ-
,, թիւն պիւթիւն աչընմագտէմի պասիրէթտէն կէօ-
,, րիւմէտիկինտէն , Հալտա կիճիքտիրիլմէքտէտիր , —
,, չիւնքի , մէրգում թարաֆընտան մէմուլ օլունան
,, բույի մուվաֆֆագաթըն զըտտը զուհուրե կէլտիք-
,, տե , մէազ Ա՛լլահ , մէրգումուն տախի , էն զիյա-
,, տե էօրէթ-ֆ-ն ատէմլէրտէն պիրիսի սայըլմաճաղը
,, աշիքեար տըր ։ — Իշթէ , պուլունտանտա նէչէթի ի-
,, տէր քի , մէրգում իլէ հիչ տէյիլ իսէ էթա շու-
,, պաթի 13 իւնէ գատար , զիյատեսիյլէ իհթիրազ
,, վէ իհթիյաթի իւզրե գօնուշուլմալըարը , չիւնքի ,
,, թէքրարէն պէյան օլունտուղունա նազարէն քիւլ-
,, լի իւմուտ ազլմէ , վէ քէզալիք մէնֆաաթը ճէսի-
,, մէնին միլի , անճագ մէրգումուն , պիզզաթ , այնի
,, կիւնտե , փարիստե պուլունմագլըզը միհվէրի իւ-
,, զերինտե տէօնմէքտե տիր ։

,, Ֆաթթա , մէրգումուն թաապհաթընտա տէր-
,, քնար օլան լէթաֆէթի իլէ պէրապէր , սուրէթի զա
,, հիրէսինտե կէօրիւնմէզ սուրէթտե , ճէսարէթի ու
,, ճիւրաթը , վէ պահճի ու իգպալ խահիշկէրլիյէ
,, տախի պէտիտար օլմաղին , քէնտի միւրատը իւզ-
,, րե , Ա՛մերիգայէ գատար վաղըրլըղա կիմսէսինէ
,, հիւնի բիզա կէօսթէրիլմէսի , Հագգընտա իճրա-
,, սը լազըմ կէլէն խոշ մուամէլէ վէ էմրի իհթի-
,, բաղէ մէղնի պուլունմուշ , վէ էօյլէ մանհէլլէրե

„ կիտէրէք , էօմրիւնիւ թէհլիքէյէ վաղ իմմէօինէ
„ միւսաատէ օլունմուշտուր ։
„ Լ՚աքին , պէրէքլաթի վէրսին քի , օլ Թարաֆ-
„ լարտա , Հ՚արէսթծնտա պուլունան ամիրլէրինէ
„ օլ պապատ , շէոհրատէն էմր ու թէնպիհլէր կէօն-
„ տէրիլէրէք , տայիմա մէրգումուն պիգէյհա էօմ-
„ րիւնիւն թէհլիքեսէն վիդայէ օլունմասը , քէն-
„ տիլէրինտէն խաաստէթէն Թաչէպ օլունմուշ տուր ։
— Լ՚ամի , մէրգումլէր , էլվէրմէթէ մէրգումու , շուպաթի 13 իւնտէն . . . ագալլի պիր կա իքի մահ ագոէմ ։ Վարիսէ կէօնտէրէճէք տիրլէր ։ „

Թօտէնին էֆէնտիսի թէբբարէն մէրգումուն օգումասընը գաթի իլէ , „ Հ՚ու Հ՚արէսթծնտան , կէլէն մէքթուպու օգուլունուզ , վէ միւնտէրիճ պուլունան մալիումաթը տախի , Վաբրիէլին թէզքիյէ յի հալինէ զամմ իլէ , իքմալ իտինիզ ։ „ տեր ։

Թօտէն տախի , մէքթուպու մէզկուրու օգուտուգտան սօնրա , Վաբրիէլին ախշամա սապահա , քէնտի արզուսու իւզրէ , նալընըզճա կիթմիշ օլտուղու , Վայալէզ Նամ տաղլարտան կէրի ճէօնիւպ կէլէճէկին խապէր վէրիր ։

— Լ՚Ո՞ , նէ՞ գաթար ագբլսըզլըգ ։

— Յէգաթի , հիչ պիր գազայա ուզրամըշ օլմամալըտըր , չիւնքի , Հ՚արէսթծնա ավտէթ իտէճէյինի պիլդաթ քէնտիսի նազմըշտըր ։ Լ՚ամի , նազըտրգլարընա կէօրէ , հէր նասըլ օլսա , մէրգում , մահր հալին օրթասընա տօղրու , շէհրի մէզկուրա վասըլ օլտուղու պիրլէ , անինտէ Յէրանսա իչին նօճաճ իտէճէքլէր տիր ։

— Լ՚էյլէ իսէ պունու տախի , մէրգումուն մալիումաթի տէֆթէրինէ գայա իտինիզ , — տեր Թօտէնին էֆէնտիսի ։

— Պու տախի նազըլտը , — տեր մէրգում տախի , պիր ճիւզի վագթտան սօնրա ։

— Օգուլունուզ աշաղըսընը , „ տեր Թօտէնին էֆէնտիսի ։

Թօտէն օգումայա տէվամ պաշլար ։

(Ա՚լթընճը իշարէթ)

Մ—ր—ի—ֆ Ա—ր—ւ—ն Բ—ն—ջ—ն տէ Գ—ր—ո—ֆ

„ —Վաղ Լ՚էնբօն , (գուշ—թու—նիւ—) նամ
„ քէսին վէ վազմը փարաս Վաբրիէլին խըսըմը
„ իսէտէ , շու խըսըմլըզընտան պիխապէր պուլուն-
„ մագտէտիր ։
„ — Մ՚էրգումէ անճագ նիկիրմի պիր եաշընտա
„ օլուպ , կիւզէլլիքտէ նէքթա , վէ հէր նէ գաթար
„ սարը իսէտէ , ճէմալը ճաղիպի հիւվէյտա , — ագլ-
„ ու զէքեավէթի եէրինտէ վէ հէմտէ պիհէմթա , —
„ տէվլէթի ու պախթիյարը աշըրը տէրէճէլէրտէ , —
„ վէ ասարը շէհվանի իլէ մէճլուպէ (զէվգ ու սէֆա-
„ յա մէյլ իթմիշ) պիր գըզ տըր ։ — ։ Մ՚էրգումէ
„ իւզէրինտէ տէրքեար օլան ինանըլմազ մէրթէպէ-
„ լէրտէ քի պի փէրվազըզա պագբլսըզգճա , իլէրու-
„ տէ կիրիֆթար օլաճաղը Հալու հէյյէթ , ատէմէ
„ տէհշէթի վէյրմէքտէ տիր ։ — Ա՚էլէ , պէրէքլաթի
„ վէրսին քի մէրգումէնին վաստխի նազըրը (սիւպրօ-
„ ժէ—թիւթէօր (1) , պարօն Թրիքօ իսէ , (մէրգում
„ 1829 Թարիխինտէ պարօնլուգ իւնվանընա նայիլ
„ օլմուշ օլուպ , մէրհում գօնթ տը Լ՚էնբօն , եա-
„ խօտ տիւք տը Վարտօվիլին աթիգ մասլահաթի
„ կիւզարլարընտան պիրիսիտիր) , հէման պիւթիւն
„ պիւթիւն մատմազէլ տը Վարտօվիլին Հալասը-
„ նըն էլինտէ , նանի անճագ մէրգումէնին մէնֆա-
„ աթը իչլին չալըշմագտէ տիր ։ — Ա՚ալպու քի , կէ-
„ րէք մէրգումէ մատմազէլինին Հալասը կիպի , շա-
„ յանը րիայէթ ու իհթիրամ պիր գաթրն Հագգընա-
„ տա , վէ կէրէք Մ՚ . Թրիքօ Հագգընտա , հէր ճի-
„ հէթլէ էմնիյէթի քեամիլէ օլունարագ , էջյէ պիր
„ կէնճ գըզըն , էֆքեար ու նիյաթը զարիպէ վէ
„ ղարի մէսմուասը ալէյհինտէ , թա զալիպ կէլի-
„ նինճէյէ գաթար մուգավէմէթի օլունսա ճայիզ
„ տիր , մէրգումէ օլ գաթար սապիթի իւլ բէյ , վէ
„ սերպէսթիյէթի սեվիճի տիր քի , Հաթիթա . . .
„ սեյյլէմէքտէն տախի բէրվա իմմէմէքտէ տիր , վէ
„ եազը՚գ քի , շիմտիյէ գաթար պիր սուբէթի միւ-
„ ֆիտէտ , սեյյլէմտիրէլէմէմիշտիր . . . շու բիւր
„ ֆայիտէ միտալ քէյֆիյէթի Հագգընտա , չիւն-
„ քի . . . ։ „

Թօտէն օգումագտէ իքէն , պիրտէ ուսուլ իլէ իքի տէֆա գաբուլյա վուրուլմաղին , օգումասընը գաթի իտէր ,

Մ՚էրգում այաղա գալգըպ , գաբուլյու աչմայա կիտէր , վէ ճիւզիճէ տիշարտա էլչէնտիքտէն սօնրա , էլինտէ իքի գրթա մէքթուպ Թուրթտուղու Հալտէ ,

„ Մ՚ատամ բրէնսէս , պիր Թաթարըն եօլա չըգմասընը պիր ֆուրսաթ ատտ իտէրէք . . . կէօնտէրմիշտիր տէյէրէք . . . „ իչէրի կէլիր ։

— Վ՚էրինիզ , վէրինիզ , շու բրէնսէսին մէքթուպունու , — տէյի պաղըրըր Թօտէնին էֆէնտիսի , մէրգումուն լագըրտըսը տէվամընա մանի օլարագ ։

— Օ՚Հ , էլհամտիւլիլահ , Հէլէ վալիտէմտէնտէ խապէրլէր ալմայա մուվաֆֆա՚գ օլտում , էվվէթթ մուվաֆֆա՚գ . „ տէյի իլավէ իտէր մէրգում ։

Յէգաթի մէրգում , անճագ մէզկուր մէքթուպուն պիր գաչ սաթըրընը օգուր օգումազ , բէնկի աթար , վէ էշքեալը զահիրէսինտէ զուհուրէ կէլէն ասարտան , անինտէ զիյատէսիլէ էլէմնաք պիր թէճաճճիւպէ տիւչար օլտուղու անլաշըլըր ։

„ Լ՚Հ՚ , վալիտէ՚մ , վալիտէմ , ամմա , եա՛ Լէպպ , վալիտէ՚մ , — տէյի պաղըրըր ։

— Նէ՞ վար , նէ՞ օլմուշ , եօխսա պաշընա պիր պէլա՚մը կէլմիշ տիր , — տէյի սիւալ իտէր Թօտէն շաշըրմըշ պիր հէյյէթ իւզրէ , վէ էֆէնտիսինին էսէֆէնկիճ պաղըրմասը իւզէրինէ այաղա գալգարագ ։

— Օ՚աթէն տահա քէնտի Թէքմիլ սաղալմըշ

(1) Պիր բէյէրին եախօտ վալիտէնին , էօլճուբ իքէն , քիւչիւք էվլատընըն Հագգընը , վաստխի իպթիալ եախօտ պիր խիյանէթ իթմէսինի իչին , քէնտի Թարաֆլարընտան , էվզօպա ուսուլինճէ , Թայյին իթմէքլէրի նազըր ։

օլմայուպ , անձագ շիւրհէլի պիր հալաէ պուլունմագաէ իտի , հալպու քի շիմտի հէման պիւթիւն պիւթիւն գաթի իւմիա իտէձէք պիր ֆէնա հալէ տիւշմիւշ , լաքին , պիչարէ տայիմա պէնիմ իտիմի վէրիպ չաղըրմագաէ օլսուղունտան , հէքիմի , պէլքի կէօրտիւքտէ շիֆաբէղիր օլուր իւմիտիյլէ , պէնիմ կիտիպ հուզուրունտա կէօրիւնմէքլիյիմի միւնասիպ կէօրմիւշ : Հէյ վա՜ՀՀ , օ՞իսէքի՞մ պիլիր , պէլքի բահաթը տիլ իւզրէ ճանընը թէսլիմ իթմէք նիյէթիյլէ , պիր սոն տէֆա տահա , տիւնեա կէօղլերիյլէ պէնի կէօրմէ՞ք արզու իթմէքտէտիր . . . Օ՞ֆ , շու արզու պիր մուգատտե՞ս արզուտուր . . . Յամի , շիմտի օրայա կիթմէմէք , աշիքնար սուրէթտէ պիր մատէրքէշլիք (անա էօլտիւրմէք) սայրըմա՞զ մը , . . . Ը՞մա՜ն Ա՜ղահ , ահէպա վագիթինտէտ նէթիյէ պիլի՞րմիյիմ . . . Պուրատան բրէնսէնին արազիսինէ կիտիլմէք իչին , կիճէ կիւնտիւզ տախի կիտիլմէք լազըմ կէլսէ , նէյնէ հէման իքի կիւնէ միւհթաճ տըր , " տէր Իօտէնին էֆէնտիսի , աշըրը մէրթէպէ պիր գըրըգլըգ իւզրէ :

— Վա՜յ , վա՜յ , հաքը՞զ Ա՜ղահ . . . նէ՞գատար պիյիւք պիր ֆէլաքէթ տիր — , " տէր Իօտէն , էլլէրինի պիր պիրինէ գավուշտուրուպ , վէ կէօղլերին կէօյէ տօղրու գալըրըարագ :

Էֆէնտիսի պու արատա սըգը սըգըյա չընողըրաղը չալտըգտա , օտանան իչէրի նաչլըճա պիր խըզմէթքնար կիրէր , վէ մէրգում տախի մէրգում խըզմէթքնարա , " Պէնիմ իչին հէրնէքի լազըմ իսէ , նօլ արապամըն իչինտէքի ճամէտաններն իչինէ , հէման շիմտի ճիւմլէսինի վազ ու հաղըր իտինիզ , վէ սէօյլէյինիզ քի գարուճու իքի թէքէրլէքլի սէրի իւլ հարկնէ վէ խաճիֆ պիր արապա , վէ ալէթթաճիլ տախի կիտիպ իքի րէս բօսթա աթլարը թուսթուսուն . . . Պունլարըն քեսաֆքէսի պիր սահաթա գատար հաղըր օլմալըտըր քի , պէնտէ նօլա չըգմալըյըմ , " :

Խուրմէթքնար աճէլէ իլէ օտատան տիշարը գօշար :

"Ը՞հ , վալիտէ՞մ . . . վալիտէ՞մ . . . պիր տախի սէնի կէօրէ՞պիլէճէքմիյիմ աճէպ . . . Ը՞հ , էօյլէ պիր ֆէլաքէթ , պինիմ իչին աշըրը մէրթէպէ տէհշէթէնկիզ սայըտա կէրէք տիր . " տէյի պաղըրարագ Իօտէնին էֆէնտիսի , տուրմայա մէճալը գալմատրըղնտան , պիր սանտալիյէ իւզերինէ տիւշուպ , վէ էլլէրիյլէ իսէ , էիւզերին գաբայը վէրիր : Ա՜ղրգումուն շու քեսէրի աղիմի , տէրուննի վէ խալխանէ՜ իտի , չինըքի , վալիտէսի հագգընտա մուհապպէթի միւքրիմէսի տէրքնար իտի : Վա՜յ մէրգում գալպինտէ մէրքիւզ պուլունան շու մուհապպէթ վէ շու հիսսի բէպպանի , միւտէթթի էօմրինինէն հէր պիր տէրէճէսինտէ . . . չօգ տէֆա ճիւրմ ու թագսիրաթը իրթիքապ իթտիկի հալտէ տախի . . . լէքէյի խէթատէն արի գալմըշ իտի :

Ա՜բատան չէնտ տագըգա կէչտիքտէ , Իօտէն , էֆէնտիսինէ իբնինճի մէքթուպու թագտիմ ճէսարէթի պիրլէ , " Շ՜ու մէքթուպու տախի Ա՜. Տիւրէյսիս թարաֆընտան կէթիրտիլէր , վէ հէմտէ ղայէթիլէ միհիմմ տիր . . . վէ բէքտէ աճէլէ . . . " տէր :

— Պագընըղ , օգուլունուղտա , պանա ճէվապընը վէրինիզ . . . զիրա , պաշըմ իւղերիմտէ տէյիլ տիր , , օգումայա իգթիտարըմ եօգ տուր :

— Պու պիր մահրէմ մէքթուպ տուր , պէնտէնիզ աչմայա մէզուն տէյիլիմ . . . Նասըլ քի զարֆընտա պուլունան նիշանը կէօրիւյօրսունուզ . . . " տէր Իօտէն մէքթուպու էֆէնտիսինէ ուղատարագ :

Իօտէնին էֆէնտիսի նիշանը մէզպուրու կէօրտիւքտէ , էշքեալընտա թարիֆէ կէլմէզ սուրէթտէ պիր էսէրի խէվֆ ու բիայէթ զուհուրա կիլիբ , վէ տիթրէմէքտէ օլան պիր էիյլէ մէքթուպու ալարագ , միհրիւնիւ գօբարը վէրիր :

Ա՜ղքիւր թէզքերէտէ , անձագ շու աթիտէքի չէնտ քէլամլար միւնտերէճ պուլունուր :

" Ալէյնա պիր տագըգա տախի զայպ իթմէքսիզին . . . հէր պիր մէսալիհի պուլունտուղու հալտէ պըրագարագ . . . կիտինիզ . . . վէ կէլինիզ . . . Ա՜. Տիւրէյսիս նէրինիզէ գայիմ օլաճագտըր . . . վէ պու խուսուստա լազըմ կէլէն թալիմաթ ու թէնպիհաթ մէրգումա վէրիլմիշ տիր : "

Ա՜ղրգում թէզքերէյի օգուր օգումազ , պիր իւմիտ քէսիքլիյինէ տիւշէրէք ,

" Ը՞մա՜ն Ա՜ղահ , վալիտէմի . . . պիր տախի կէօրմէքսիզին կիթմէք մի : Օ՞ֆ , պու նէ՞ տէհշէթէրմա պիր հալ տիր . . . ա՜հ , պու շէյ միւմքին տէյիլ տիր . . . իշթէ պու հագգըգաթէն պիչարէ վալիտէմին գանըսը օլմագ տիմէք տիր . . . էվվէթ . . . առէթա պու պիր մատէրքէշլիք տիր . " տէյի պաղըրըր :

Ա՜ղրգում պու քէլիմաթը թէքէլլիւմ իտէր իքէն , գաղարա կէօղլերինէ , իւզերինտէ ուֆաճըգ ուֆաճըգ գըրմըզը խաչլար պուլունան օլ քիւրէյի աղիմ թէսաոիւֆ իթմէկինն , նիկահը բիւր տիգգաթընը ճէլպ իտէր :

Վէ քիւրէյի մէզպուրու կէօրտիւքտէ իսէ , իւզերինտէ պիրտէն պիրէ պիր թէպէտտիւլաթը հալ վուգու պուլմազին , զանն իտէրսին քի , հէնուզ իպհար իթմէքտէ պուլունտուղու քէտէրի աղիմ զըմնընտա իպհարը նէտտաճէթ պաշլատըղընտան , զաթէն հէման պիր զէման մահզուն պուլունան էշքեալը , եավաչ եավաչ եէնիտէն քէսպի սիքիւնէթ ու թէմքինէ նիւզ թուսթար : Վէ , ա՜ֆ տէրուննին թէսկին իլէ , օլուղուրա՜ուզ մէքթուպու հազրըճընընա վէրէրէք ,

" Պունու տախի , քէնտի նիւմէրօսու սըրտասընա գայտ իհթիյազ , " տէր :

Իօտէն մէքթուպու ալըր , վէ իւզերինէ լազըմ կէլէն նիւմէրօյու իշարէթի իթտիքտէն սոնրա , այրըճա պիր մուգավէմա գուսթու իչինէ վազ իտէր :

Ա՜ղրգումուն էֆէնտիսի ճիւղիճէ սիքիքթի իւզրէ տուրտուգտան սոնրա , քէլամէ աղազ պիրլէ ,

„ Պուռնտան սօնրա , լազըմ կէլէն թալխմաթը Մ · Տիւրէխիստէն ալըպ , վէ մէրգում իլէ պիր-լիքտէ չալըշաճագսընըզ ։ Մ'իտալար քէյֆիէ-թինէ տայիր պուլունան հաշխյէլերի մէրգումա թէսլիմ իթմէլիսինիզ , արթըզ օ պիլիր քիմէ հա-վալէ իտէճէկինի ։ Պաթավիատան , Լ իբիսգատան վէ Հ արլէսթօնտան կէլէն մէքթուպլարընը ճէ-վապլարընը , սիզէ պէյան իթտիկիմ մաել իւզրէ վէրմէլիսինիզ ։ Էրչի-պատապատ , (հէր նէ եօլ իլէ օլուր իսէ օլսուն) , ժէնէրալ Սիմոնուն գրէ-լարընը Լ իբիսգատան կիթմէյէ պրագմատյա չա-լըշըզ , վէ Վաթրիէլին իսէ պիր ան էվվէլ փա-րիսէ վասըլ օլմասընա զայրէթ իթմէլի , վէ հէր նէ գատար , բէք աղ իհթիմալտէն իսէտէ , եինէ պու ճիւմլէ , եկէր բրէնս Ա'ալմանըն Պաթավի-այա կէլմէսի զուհուր իտէր իսէ , Մ · Յօղիւճ Վ ան Տաէլէ մէքթուպլար եազարագ , մէրգումուն պը-րագրըմայըզ օրատա ալը գօնուլմասը զըմնընտա լազըմ կէլէն ճէհտ ու ղայրէթ վէ իթաաթըն , ան-ճագ քէնտի սատագաթ ու խուլուսունտան պէքլէ-նիլմէքտէ օլսուղուն պիլտիրմէլիսինիզ . „ տէր ։

Ա'ան իւզէրինտէ պուլունան , պիր վալիտէ թա-րաֆընտան թէհի՞ եէրտէ չալըրըմագտէ օլան շու եվէատ , եօյլէ պիր հալ ու վագիտա տախի , քէն-տույի զապթ իլէ , պիլա ֆուրթուր պուլունմազէ միւգթէտիր օլմազըն , պրագըզ քէնտի տայիրէ-սինէ կիտէր ։

Թօտէն ալտըղը թալխմաթ իւզրէ , լազըմ կէլէն ճէվապլարը եազըրգտան սօնրա , ալամէթի խա-ֆիյէտէն պուլունան րագամլարընը տախի վազ իտէր ։

Ա'րատան իւչ չարեէք կէչտիքտէ , բօսթա աթ-լարընըն չընդըրագլարը սէսլէրի իշիտիլմէյէ պաշ-լար , վէ էվվէլքի խոթիյար խրզմէթքեար , ին-թիխաթ իւզրէ օտա գարուսունա վուրտուգտան սօնրա իչէրի կիրէր ։

„ Ա'րապա գօշուլմուշ հալըր տըր „ տէր ։

Թօտէն պաշըլա պիր իշարէթ իտէր , վէ մէր-գում խրզմէթքեար անինտէ տիշարը չըգար ։ Օլ վագթ Թօտէն տախի էֆէնտիսինին տայիրէսինէ կիտիպ գարուսունա վուրուր ։

Լ'ֆէնտիսի տայիմա լէհճէսինտէ ասարը թէմ-քին վէ պէրուտէթ զահիր պուլունտուղու , ֆէ-գաթ , պու ճիւմլէ հէվվէնկիզ սուրէթտէ սարար-մըշ սօյմուշ օլտուղու հալտէ , էլինտէ պիր մէք-թուպ թուրթարագ , տիշարը չըգար , վէ Թօ-տէնէ ,

„ Հ իմմի . . . վալիտէմ իչին . . . պիր թա-թար չըգարմալըսընըզ . „ տէր ։

— Ռէք իյի , շիմմի , շիմմի . . . „ տէր մէր-գում տախի ։

— Հ ու Պաթավիա , Լ իբիսգա , վէ Հ արլէս-թօն իչին կիտէճէք օլան իւչ գրէթա մէքթուպ-լար , հէման պու կիւնտէն , մալիւմ ու միւթաա օլան թարիգ իւզրէ կիթմէլիսիրլէր · զիրա , պի-լիրսինիզ եա , իֆրաթ մէրթէպէ էհէմմիյէթէ ու էլզէմիյէթտէն տիրլէր ։„

Իշթէ մէրգումուն . . . սօն քէլամլարը պուն-լար օլտուլար ։

Ա'էրգում , ինսաֆ ու մէրհամէթին մուղայի-րինտէ պուլունան էվամիր հագգընտա , եինէ ին-սաֆ ու մէրհամէթին մուղայիրինտէ պիր իթաա-թը քեամիլ իւզրէ , ագըպէթքեար , պիր սօն տէփա տահա օլսուն վալիտէսինի կէօրմէք վաճի-պէյի զիմմէթին տախի պէր թարաֆ իլէ , կիտէ-ճէկի եօլու էլէ ալըր ։

Ա'էրգումուն եազըճըսը տախի իհթիրամաթը լազըմ իւզրէ , արապայա գատար պէրապէր կի-տէր ։

„ Ն'էրչիյէ կիտէճէյիզ . . . միւսիւ . — տէյի արապաճը արգասընա տէօնէրէք սիւալ իտէր ։

— Ի՞ԹՈՒՆԼԵՍՑԱ , Ի՞ԹՈՒՆԼԵՍՑԱ . . . „ տէյի ճէ-վապ վէրիր Թօտէնին էֆէնտիսի , տէրուհի տիլ-տէն չէքմէքտէ օլտուղու պիր ա՞ղը սէրտի սէթը իթմէյէ գատըր օլամատըղընտան , կիւյա ըշդըրը-ղը Թուրթմուշ տուր կիպի պիր հալ կէօսթէրտէրէք ։

. . . . . .

Ա'թլարըն տէօրթլէմէ կիթմէսիյլէ , արապա կէօ-րիւնմէզ օլտուգտա , զաթէն էֆէնտիսինէ քէմալը Թագիմ իւզրէ բէսմի վէտայը իճրա իթմիշ օլան Թօտէն , էսէրի Թահգիրամիլէ ումուղլարընը սիլքտիքտէն սօնրա , շու սօուգ վէ Թէղէինաթ-սըղ պիսիւք օտատան իչէրի կիրէր ։

Ա'էրգումուն էվզա ու էթվարը վէ չէհրէսի ա-նինտէ պիրտէն պիրէ տէյիշիլիր ։ Հ էյլէ քի , պայազըճա պիր մաքինայա պէնզէտիկի հալտէ , անճագ պիր հագիրանէ իթաաթ իւզրէ հարէքէթ իթմէքտէ օլան էտնա ատէմ , զանն իտէրսին քի քէսպի ազամէթ իտէր . օլ անէ գատար ատիմ իւչ Թէէսսիր կիպի պուլունան էշքինալը , վէ օլ տա-գըգայա գատար իհթիրազ իւզրէ կէօրիւլէն նի-կահը , պիր սուրէթի ախէր քէսպիյլէ , պիրտէն պիրէ ճան ու գուվվէթ ալարագ , շէհթանի պիր հէյնէթ ու ալամէթ իզհար իթմէյէ պաշլար . նի-յէթի շէրիրէ իւզրէ կիւլիւմխիւմէսինտէն , ինճէ վէ սօնուգ տօտագլարը գըմըլտանմայա պաշլայըգ , վէ իզհար իթտիկի մէմուրիյէթի տէհշէթա-լուտինտէն , պիր ճէնազէ շէհրէսինէ պէնզէյէն նիւզէրի , կիւլմէյէ վէ աշըլմայա նիւզ Թուրթար ։

Ա'էրգում տախի , էֆէնտիսի կիպի , օլ ճէ-սիմ քիւրէնին էօնիւնտէ տուրուր , վէ քէզա մէր-գում կիպի , սիւքիւթ իւզրէ նազար գըլար . . ։ Պատհօու քիւրէյի մէզպուրէնին իւզէրինէ էյի-լէրէք , շէօյլէ պիր էճայիպ սուրէթտէ , վէ իքի գօլլարըն աչարագ , սարըլըգ գուճագլայը վէրիր . . . վէ քէրթէնքէլէ կէօզլէրինի պիր իյիճէ , մէզքիւր քիւրէնին ճիլալը իւզէրինէ կէզտիրտիք-տէն պաշգա , պուրուշմուշ բարմագլարընը տախի կէզտիրիր , վէ նէօպէթ իլէ պիրէր պիրէր , գըրմը-զը խաչ բէսիմլէրինտէն իւչիւնէ . . . եասսը վէ քիրլի Թըրնագլարըյլա վուրուր ։

Վ է պիր պիրինէ ղայէթլէ մուխալիֆ իւլքէ-լէրտէ քեայինի պուլունան իւչ մէմլէքէթի , օլ սուրէթլէ իզհար իյլէտիքճէ , տէհշէթպախշա պիր

կիւլիւշ իլէ , վէ եիւքսէք սէս իլէ իսմիէրինի տախի թէլաֆֆուզ իտերէք ,

Լ՚էյնուֆ . . . Հ՚ըլե-ֆնդ պ-ը-վ- . . . տեր ։

Պատէհու տերևայի թէֆէքքիւրլէրէ տալարագ սուս օլուր ։

Հ՚ու ուֆաճըգ թէֆէճիք իսթիյար ատէմ , մուրտար , իւսթիւ պաշը բիս , լէհճէսինտե պիր էօլիւ ըէնկի տերքեար օլտուղու Հալտե , օլ սու- բէմլէ մէզքիւր քիւրէնին իւզէրինէ սարըլմասընա նազարէն , էֆէնտիսինտէն ղիյատե . . . շէրիր ու հէյսիէթէնկիզ պիրիսի օլտուղու գըյաս օլունուր , շէյլէ քի , մէրգումՀ այագտա վէ թէքէպպիւր իւզրե , վէ հաքիմանէ պիր թալը ու հէյյէթ իլէ , էլինի տիւնեանըն իւզէրինէ վազ իթմէսինտեն զանն իտերսին քի , շիտտէթ ու տէհՀ՚ի վէ ղու- բուր իւզրե , պիւթիւն տիւնեայէ հիւքմ իթմէք գաստ ու նիյէթլէրինտե պուլունմագտե տիր ։

Լ՚ավէլքի , եանի Իօտէնին էֆէնտիսի գարա- գուշ կիպի քէնտի ավլընըն իւզէրինտե տօլաշըպ կէզտիկի Հալտե տախի , պազը քէրրե տախի , քէն- տույի պրագարագ թա պալեալարա գատար ուշուպ կիթմէսիյլէ , նիյէթի ու մազսատինէ եէրէմէզ իտի ։

Ֆալ պու քի Իօտէն , մուղայիրի օլարագ , եէր- լէրե սիւրթիւնէրէք կէզէն հայվանլար կիպի , ճա- նընա գաստ իթմէք իսթէտիկի ավլարընը գարան- լըգտա վէ սուս բուս բիշլէրինտե կէզլէրէք , հէր նասըլ օլսա բէնէյի միհնիքինէ տիւշիւրէրէք , նիյէթի զատտարանէսինէ մուվաֆֆագ օլուր իտի ։

Լ՚րատան պիրազ վագթ կէչտիքտե , Իօտէն սըգը սըգըյա էլլէրինի օվուշտուրարագ , եաղը- խանէսի եանընա եագլաշըպ , քէնտույէ մախսուս , վէ էֆէնտիսինէ տախի նամալում , պիր նէվի կիղլի Հրուֆֆաթ իլէ , շու աթիտէքի մէքթուպու եազար ։

Փ-ըյ- , կ-նդ-ղ -ը 9 1/4

« Կիթտի . . . լաքին ԹԷՐԻՏՏԻ՞Տ կէօսթէր- ,, տի , եվվէթ ԹԷՐԻՏՏԻ՞Տ (իսթէմէմէք) . . ։

« Ա՚լիտէսինին ճան իւզէրինտե օլտուղու Հալ- ,, տե , քէնտինի կէօրմէք իսթէտիկինտէն , վէ ,, մէրգումու կէօրմէսիյլէ քէսպի շիֆա իթմէսի ,, իՀթիմալտէն տիր տէյի գըյաս օլունմասընա ,, տայիր վարիտ օլան խապէրլէր իւզէրինէ . . ։ ,, — Էյվա՛Հ , վալիտէմին տախի եանընա կիտե- ,, մէյէճէկիմ , էյլէ՞ մի . . . մէկէրչի պու պիր ,, մատէրըէչիլէք տէյի՞լ մի տիր ,, տէյի պաղըրտը ։

« Ֆէգաթ , պու ճիւմլէ . . . կիթտի . . . ,, լաքին , իզՀարը ԹԷՐԻՏՏԻ՞Տ . . . տախի իթ- ,, տի ։

« Պէն տայիմա մէրգումուն իւզէրինէ տիգգաթ ,, իթմէքտէ յիմ . . ։

« Իշտու մէքթուպումուն Իօմայա եէթիշտիկի ,, վագթ , մէրգում տախի օրայա եէթիշճէքտիր ,, . . ։ ,,

« Տէր քէնար , Իրէնս գարահինալա սէօյլէյի- ,, նիզ քի , Հագգըմտա էմնիյէթի քևամիլէ իւզ- ,, րե օլա պիլիր , լաքին , քէնտի թարաֆլընտան ,, տախի , իշկիւզարլըգ , վէ ղայրեթի պէքլէմէքտե- ,, յիմ ։ — Կիւնտէն կիւնէ , շու գազանտրըտը- ,, ղը օն նէտի ատէտ գուրալար , իշիմ նարա- ,, մագտա տըրլար . . . տիմէք տիր քի տայիմա ,, քէնտի թարաֆտարլարընըն սայըսընը արթըր- ,, մայա չալըշմալըտըր ։ ,,

Իօտէն մէզքիւր մէքթուպու գարայըպ նա- բըշտըրտըգտան սօնրա ճէպինէ վազ իտեր ։

Ասաթ օնու վուրուր , վէ օլ սաաթ իսկ Իօ- տէնին թամ թաամ վագթի պուլունուր։

Նաղըլտանէ իւզէրինտե պուլունան քհաղըտտա- րը պիր չէքմէճէ իչինէ տիզիպ սըգըշարտարգտան սօնրա , գարայըպ անախթարրըն տախի ալըր , վէ տիրսէկի իլէ նաղը վէ բիս էսկի շարգասընը ֆըրչալար կիպի տիւզէլթմիքտեն սօնրա , էլի- նէ տախի տէլիք տէշիք պիր շէմիյէ ալարագ , օտատան տիշարը չըգար (1) ։

. . . . . .

Նօյլէ պիր գույթու վէ գարանլըգ մահէլլտե , մէրգուման իչի ատէմլէր , զաթէն սիւրկիւն օլուն- մուշ պիր ֆամիլտանընն պագըյյէսի պուլունան նէտի նէֆէր քէսանը իչինէ տիւշէրէք , իչէթի շէրիրէ իւզրե պիր տուլագ գուրմագլէ մէշղուլ պու- լունտուգլարը Հալտե . . . էօթէտէն տախի դա- բայիպ նէվինտեն պիր զաթը սահիպ ֆագիլէթ զուՀուրիյլէ , էսրար իւզրե , քէնտի ֆամիլիա- սընտան օլան շու պիչարէկեանըն էմրի Հըֆզ ու հիմայէսինի իլթիճամ իթմէք թէֆէքքիւրլէրինտե պուլունուր ։

(1) ՃիզվիթԼէրին նահմանագրութիւնլարընը վէ Մ. Լիպրինին մէտէ չայան վէ զայրեթէնկիզ մէքթու- լարընը պէչանտեն սօնրա , պիւյուք Մ . Տիւբենին , Մ , Միչլենին , Մ . Իտ . Գինենին , Մ . Ճենենին , վէ Մ . Գօնթ տը ՍԷն Բրիէսթին , ՃիզվիթԼէր ճէմիյէթի հագ- գընտա , թագ ու նէչը իթտիբտիրլէրի ճէսուբանէ վէ պաֆր ու ինսանքը թահրիք խոմճի թէէլիֆաթլարընը իհպար իթմէյի տախի , վաճիպէյի գիմմէթի խիզմէտ- ատա խտերիզ ։ Մէրգումանըն շու էսերլէրի հատտե- ղի յատե տիրայէթ ու մալիումաթի իւզրե , վէ պիլա զա- բաղ գալէմի այընմըշ օլմադըն , ճէմիյէթի մէզքուրէ- նին գավանինինտե պուլունան թահիմաթը մինհասէյի էսասիյէլէրի , թէաճճիպէ շույան ատուբէմ տե իյյաղ օլու- նուպ մէյտանէ գօնուլմուշ , վէ հէմտե լազըմ կէլէն թան ու սիթէմ տախի իրատ օլունմուշ տուր ։ Գու պագտե պիզ քէնտիմիզի մէսուա ատտա իթմէք ճայիզ տիր , չունքի , թաշրմըզը էօյլէ պիր մէշհուր միյսըրլըրըն իպնա ու ինչա իյլէտիքլէրի գավի վէ մէհին սէտտին իւզ- րինէ վազ իթմէք իգդպալինէ միչէսէր օլմուշտուգ տուր , վէ շու ալիճէնապ եիւրէքլէր վէ բուհու շէրիֆլէր էսերի պուլունան սէտտի միրթէֆի վէ միհքեմին , ճիզվիթ- լէրին էօյլէ պիր մէքբուհ վէ թէհճիտամիզ տալգալարընա գարշը էպէտի գալըպ , տայիմա մուգավէմէթէ միհնիթագը պուլունաճաղին , տէբուհի տիլտէն էմէլ իտերիզ ։

ԷՕԺԷՆ ՍԻՒ

ԽՉԽԻՆՃԻՒ ՓԸՍԼ

ԽԱԹԻՄԻ

Ղապանի՛ . . . վէ վահչի՛ . . . պիր մէվքի։

Իրի՛ իրի՛, վէ քիւմ՛ քիւմ՛ չագըլ Թաշլըքնաան իպարէթ պիր եիւքսէք Թէբէճիք, վէ մէզլուր չագըլար օրԹասընտա իսէ, էօԹէտէ պէրաւտէ, սօն պէհար նէզլէրինէ ուղրայարագ, նաբրադլարը սարարըպ սօլմուշ գային վէ մէչէ աղաճլարը նիւքսէլիպ պաշ կէօսթէրմէքտէ, վէ խուրշիտի Թապանըն (կիւնէշ), րույի զէմինէ վէտայի նէվմիյէսին վիրերէք, չէքիլիպ կիհմէտի միւնասէպԹիյլե, կիւյա պիր էսէրի բիւր Թէսէլլի օլմագ իւզրէ, մանէնտի ինիքնասը բէրԹէվի հարիգ (նանկըն աճէչինին ագս իհմէտի), րույի ուՓուգտա պրագտրըը գրըմըը զիյալար օրԹասընտա, էշճարը մէզպուրէյի ազիմէլեր (պիւյիւք աղաճլար), նագշ ու Թէրսիմ գրըընմագտէ տիրլեր։

Ա՛էղքիւր Թէբէճիքտէն նաղար օլունտուղու Թագտիրտէ, սէհմի նիհկնահր ատէմ (պագըշ), պիր տէրին, կէօրկէլիք, միւմպիԹ, վէ իւղէրինէ ալըշամ վագԹինէ մախսուս պուլունան խաՓիՓճէ վէ պուխարըը պիր տիւման բէրտէսի չէքիլմիշ օլան տէբէնին, Թա իչէրիլէրինէ գատար կէչիպ կիհմէքտէիր. սէմիզ չայրըլար, սըգ սըգ վէ Թօր Թօր աղաճլըգլար, վէ էքինէլերի պիչիլմիշ Թարլալար, գուպպէյի ասիւմանըն, մահճէ վէ սաՓի բէնկինէ մուխալիՓ պուլունմագտէ օլան պիր տունուգ, վէ նէք Թարզ բէնք իւղրէ, պիր պիրլէրինէ գարըշմագտէ տիրլեր։

Լ՛ոսմէր եախօտ գարա Թաշտան եարըլմըշ օլան չան գուլէլէրինին Թէփէլերի, էօԹէտէ պէրուտէ, մէզքիւր տէրէնին սօն ուճլարընտա . . . մըղրագ վարի սիվրիլմէքտէ տիրլեր, չիւնքի, մահէլլի մէզպուրտա, շիմալտան ղարպա կիւխէն ճատէնին պօյունտա, պիր չօգ քէօյլեր տարմատաղըն սուրէԹտէ քեային ու միւէսսէս պուլունմագտէ տիրլեր։

ԻսմիրահաԹ սաաԹընտայըգ, չըԹըը չըԹըը վէ քիւԹիւր քիւԹիւր սէՓտապահշ սէսլեր չըգարարագ եանան աԹէչլէրտէն, շու սաաԹտա, քեաՓՓէյի գուլիպկլերին ճամլարը, միւԹատ իւղրէ ըշըգլանմագտա, վէ Թա ուղագլարտան տախի, եարբադլար վէ կէօղկէլեր արաարընտան կէչերէք, փարըլ փարըլ փարլամագտա օլտուղլարը հալտէ, բուխարիլերին (ԹիւԹիւն չըգան օճագ) Թէբէլէբինտէն, Թա րույի ասիւմանէ տօղրու, քիւմ քիւմ ԹիւԹիւնլեր, մանէնտի գասըրգա, նավաշ նավաշ նիւքսէլիպ կիհմէքտէ տիրլեր։

ՓԷգաԹ, պու ճիւմլէ, ղարի՛պ հալ, զանն իտէբսին քի, մահէլլի մէզպուրուն քեաՓՓէյի օճագլարը սէօնմիւշլեր, եախօտ հէր ԹարաՓը խարապա եիւզ ԹուԹմուշտուր։

Տահ՛ զիյատէ ղարիպ, վէ հաԹիա տահ՛ զիյատէ տէհշէԹէնկիզ պիր հալ, գուլէլէրին չանլարը, աղըր աղըր վէ պիր գարարտա չալընարագ, էճէլ շէրպէԹինի նուշ իտէնլերի . . . խապեր վիրմէքտէ տիրլեր։

Օ՛ղանն իտէբսին քի, ղայրէԹ, հարեքէԹ վէ հայաԹ տէնիլէն շէյ, հիչ պիր եէրտէ հիչ պիր շէյտէ գալմայարագ, քեաՓՓէյէն, օլ էԹրաՓ ու էքնաՓը քէնտի շամաԹալարընլա աքս իԹտիրէն չանլարըն, մաԹէմաիւմա լէրզիշ (սալանմըշ) ու սատալարընա Թէճէմմիւ իհմէքտէ տիրլեր։

Լ՛աքին, զաԹէն իւզէրլէրինէ գարանլըգ պոսմըշ օլան, գարիյէլի (քէօյլեր) մէզպուրէլէրտէ, իշԹէք ըշըգլար զիյաէնտաղ օլմազա պաշլամագտատըրլար . . ։

Հ՛ու զուհուրա կէլէն ըշըգլար, քէօյլիւ օճագլարը աԹէչլէրինէն հուսուլըէղիր օլան շէհիտ վէ ՇէրահրէՀան բէրԹէվիէրտէն իպարէթ օլմագտէ իսէլէրտէ . . . անճագ գըզըլճա սուրէԹէ, վէ տիւմանըը պիր կիճէտէ ալչըճը օճագլարընտան կէօրիւնէն աԹէչլէրին ըշըգլարը միսիլլու կէօրիւնմէքտէ տիրլեր։

Պ՛ունտանտա գաԹինազար, մէզքիւր ըշըգլար, պիր գարարտա տուրմայուգ, իլլա, հէր պիր քիլիսէնին գապրիսԹանլարընա տօղրու, եավաշ եավաշ, նէօրիւյ՛ւգ . . . կիհմէքտէ տիրլեր։

Պ՛իրտէ չանլարա սըգը սըգըյա վուրուլմայա պաշլանտըղընտան, աղըր չէքիճլեր ալընտա հէյճանը հավա զուհուրա կէլերէք, Թապահիլլէ, սատայի հիւզնէնկիզլեր իղտիյատ պուլմաղա պաշլատըգտան պաշգա, պազէն տախի արալըգ արալըգ, ՓէգաԹ բէք սէյրէք սուրէԹտէ, եիրագլարտան, Թէբէճիյին էն եիւքսէք մահէլլէրինէ գատար, ճէնաղէյէ տայիր օգումալարընն սէսլերի, կիհմտիքճէ Թէնէղղիւլ պուլարագ, վասըլ օլմայա պաշլամագտատըրլար։

Պ՛ո՛ւ գատար ճէնաղէ բիւսուսմունուն զուհուրինէ, աճէպա սէպե՞պ նէ տիր։

Լ՛ճէպա շու խարապիյյէԹէ եիւզ ԹուԹմուշ օլան տէրէ նէ՞րէսիտիր . . . էօյլէ պիր տէրէ քի, հէր բէսին մէզպուրլիյյէԹի անիՓէսինտէն սօնրա, ԹէրէննիւմաԹը ասայիշքեար վէ ՓէրահՀապահշիյլէ աքս իտէճէք եէրտէ . . . նէվայի մէյԹիյէլերի իլէ ինլէմէքտէ տիր . . . վէ օրատա, կէճէլէրէ մախսուս պուլունան լէզայիզի իսմիրահաԹ ու արամ Թէլէզզիւզ օլունաճագ եէրտէ, անճագ տա՛րի պագայէ (ահրէԹ) մախսուս պիր բահաԹլըգ կէօրիւլմէքտէ տիր։

Ա՛իհայէթ, քեաՓՓէյի քէօյլերինին քիւլլի սէքէնէսի պիրլիքտէ օլարագ, ճէնաղէլերի իւղերինէ աղւայըգ Փէրեատիհտիքլերի միսիլլու, այնի կիճէ վէ այնի սաաԹտա տախի, ճէնաղէլերինի տէՓին իյլէյէն շու խարապիյյէԹի տէրէսինին, աճէպա իսմի նէ՞ տիր։

Հ՛այըՓլա՛ր, սէհմի էճէլ օլ գատար չափուգ չափուգ ուչմագտա, վէ օլ գատար չօգ սինէլէր տէլիպ տէլիպ կէչմէքտէ վէ գանլար ագրԹմագտա, վէ օլ գատար հէյպէԹալուտա պիր սուրէԹտէ իմրայէ

կէլմէքտէ տիր քի, Համիտա, ճէնազէլէրինի կէօմ-
մէքլէյի տախի, բէք կիւճլիւքլէ պաշա չըգարա-
պիլմէքտէ տիրլէր։

Հայրիլար, Հայաթտա գալանլար կիւնահիւղիւն
բէնճավէր վէ շէհիտ Թապ ու զահմէթ իւղրէ,
Թօբրագլար իլէ ուղըշմազա մէճպուր օլտուգ-
տան սօնրա, Համընըզ կիճէլէրի տախի, Թար-
լալարտան ավտէթլէրինտէ, Հօրուլմուշ վէ պի-
Թագաթ գալմըշ օլտուգլարը Թագտիրտէ, Թար-
լալարտա Թօխտումլար իչին աչըգլարը էվլէքլէր
միսիլլու, քէնտի գարընտաշլարընը կէօմիւպ գա-
բամմագ իչին տախի, պաշգա էվլէքլէր աչըպ վէ
խէնտէքլէր գազմայա, անճագ Հէթիչէ պիլմէքտէ
տիրլէր։

Համքին, շու գատար ատարը խարապիյյէթէ
տիւշար օլան մահէլլ, Համընըզ մէգքիւր տէրէ-
ճիք տէյիլ տիր։

Ահիչէ՞ մէլո՞ւն ու ուղուրսուզ սէնէլէրտէն պէ-
րու, նիչէ վէ նիչէ քէօյլէր, գասապալար, շէ-
հիրլէր վէ վասի Հօլքէլէրին տախի օճագլարընըն,
մէգքիւր տէրէնինքիլէր միսիլլու, սէօնիւպ վէ վի-
րան օլտուգլարը կէօրիւլմէքտէ տիր։

Ատգքիւր տէրէ միսիլլու, նիչէ՞ մահէլլէրտէ,
զէֆգ ու սէֆանընն Հէրինէ, հիւզն ու մաթէմին,
վէ թանթանայը Հօրթու վէ պայրամլարընը... Հէ-
րինէ տախի, մէրսիյէյի մէյթիյէլէրին գայիմ
օլտուգլարը իշնիպիլմէքտէտիր։

Համվէթ, նիչէ մահէլլէրտէ տախի, մէգքիւր տէ-
րէտէքի միսիլլու, այնի կիւնտէ, նիչէ վէ նիչէ ճէնա-
զէլէր իւղերինէ ա՞հ ու ֆիղան իւղրէ աղայընպ կէօզ
Համլարը տէօքսիւքտէն սօնրա, մէվթաչէրինի տա-
խի, կիճէնին գարանլըզընտա, մէշալէլէրին մա-
թէմպախշ ըշըգլարընտա կէօմիւշլէր տիրլէր...։

Օյիրա, շու մուսիպէթէնճամ վէ մէլուն սէ-
նէլէրտէ, պիր սէյյահը հիրասֆէրմա (գօրգուլա-
ճագ պիր Հօլճու), Համաշ կամաշ Հէօրիյէ-
րէք, քիւրէյի արզընը պիր գուԹպունտան, Թա
տիկէր գուԹպունա գատար տօպաշմըշ... Հին-
տիստանընը վէ Համիա գըԹասընընը իչէրուլէրին-
տէն, Ամիպէրանընը Թա պուղղու տաղլարընա վէ
օվալարընա գատար կէչմիշ... վէ Ամիպէրիա
պուղղարընտան տախի, Թա Ֆրանսանընը Օգնա-
նոս տէնիղի գումնաշ գըյըլարընա գատար կէչ-
միշ տիր։

Հ՞ու սէյյահ, Հօղիւմ կիպի էսրարի, վագԹ
ու էպէտիյյէթ կիպի աղըր, գատէր կիպի միւմ-
Թէնի իւլ Թէսկին, վէ տէսմի Համպանի կիպի
հէվլէնկիշ օլտուպ... վէ քէնտիսի իսկ քի՞մ տիր
աճէպ...։

ԳՕԼԷ՞ՐԱ, ԳՕԼԷ՞ՐԱ...։

. . . . . .

Հանղարըն վէ մէրսիյէյի մէյթիյէլէրին սա-
տալէրի, մանէնտի պիր սատպի մահէմմինկիզ վէ
ազիմ... մէգքիւր տէրէնին տէրին մահէլլէրին-
տէն, Թա Թէփէճիլին պալնալէրինէ գատար, տա-
յիմա նիւքսէլիպ կէլմէքտէ տիրլէր։

Ճէնազէ մէշալէլէրի ըշըգլարը տայիմա ուղագ-
տան վէ ախշամըն տիւմանղարը արասընտան կէօ-
րիւնմէքտէ տիրլէր...։

Ավէճրի ախշամի (1) հէնուզ մահվ օլմամըշ տըր,
Հ՞ու սահաթ էօյլէ պիր էճայիպ սահաթ տըր
քի, էն քէսկին վէ կէօզէ՛ վուրուճու շէրլ ու
հէյյէթլէրէ տախի, պէլլիսիզ, կէօզ իլէ Թու-
Թուլմագ, վէխէյալի... պիր հալ ու հէյյէթ
քէսպ իհտիր մէքտէ տիր։

Համքին, պիրտէ ճէպէլի մէզպուրուն Թաշը վէ
աբս իտիճի Թօբրագլարը, պիր գարարտա, աղըր
վէ սըգը պիր այագ սէսինտէն աբս իտիպ կիւրիւլ-
տէր...։ Ա՞է աղաճլարըն գալըն գալըն վէ սի-
յահ սիյահ՛ քէօրլէրի արալարընտան... պիր
ատէմ կէչիպ կիտէր։

Ատրգում՛ ատէմ ուղուն պէյլու օլուպ, պա-
շընը կէօքսիւնէ տօղրու էյմիշ, լէհճէսինտէ պիր
էսէրի ասրլզատէկիսի, վէ լէհաճէթ ու մահզու-
նիյյէթի տէրքնար...։

Կ՝աշլարը օլ մէրհէպէ չաճրըգ վէ գուլագ Թօղ-
լարընա գատար հնմիշ քի, կիւյա աննընտա պիր
ալամէթի տէչչէթճէրմա... օլմագ իւզրէ, պիր
սիյահ չիզկի չէքիլմիշ կիպի կէօրիւնիւր։

Ատրգում՛, զանն իտէրսինքի, ուղագտան կէ-
լէն, շունճա ճէնազէ չանլարը սատալէրինի ասլա
իշհհմէմքտէ տիր... Հալ պու քի, հէնուզ հա-
քի կիւն ագտէմ, սաղլըգ, սէլամէթ, սիւքիւնէ-
Թի Հալ վէ մէսէրրէհ, գարիյէյի մէզպուրէլէր-
տէ հիւքմ իհմքտէ իքէն, պիղզաճ քէնտիսի
տախի օրատան կէչմիշ կիհմիշ, վէ Համիկնար
օլարագ, շու Հալի խարապիյյէթ ու ֆէլաքէթի
պրագմըշ տըր։

Ավէյյահը մէրգում՛ քէնտի Թէֆէքքիւրինտէն
պաշգա հիչ պիր շէյէ տիգգաճ ու մէրագ իհ-
մէքսիղին, քէնտի հօղունա տէվամ իտէր, վէ մէր-
գումուն Թէֆէքքիւրի իսէ շու միհնաչաաճտան
իպարէթ պուլունուր։

„ —Հ՞ուպաճըն 13 իւ նագլաշմագտատըր, էվ-
„ վէհ, շու կիւնլէր... նագլաշմագտատըր-
„ լար, էյյամը մէզպուրէտէ իսէ, բուհումմ կի-
„ պի սէվտիկիմ գըղգարընտաշըմըն Թօբուռնլարը,
„ Համի սիլսիլէմիզ աղաճընըն սօն ֆիլիղլէրի, վա-
„ բիտէ Թօբրանըպ մէվճուտ պուլունմայա պօրճ-
„ լու տուրլար։

„ Ն՝աղը՞գ քի, նիւզ էլլի սէնէտէն պէրու,
„ իշհհէ պու իւչիւնճիւ տէֆա տրը քի, Հէր նէ գա-
„ տար, շու պէտհահհէ ֆամիլնայը, մունհապպէհի
„ աղիմէ իւղրէ, սօրրտան սօրրա, Թամ պին սէ-
„ քիղ իւզ սէնէ միւտտէԹ... կէրէք էօնայի
„ հիճրէհլէրինտէ, կէրէք սիւրկիւնլիւքլէրինտէ,
„ վէ կէրէք Թէպտիլի մէզհէպ, Թէպտիլի խամ,
„ վէ Թէպտիլի իգպալէրինտէ, տայիմա բիշնէ-
„ բինտէ կէզմիշ իսէմտէ, նինէ պու ճիւմլէ,
„ ալէյհնէրինտէ իճրայէ կէլլէն Թազնիգաճ ու Թէ-
„ ատտի յահը ատիտէ, մէրգումանը, բուլի զէմինին
„ չար քէօշէսինէ սիւրիւպ, Թար ու մար իհմիշիր։

(1) Կիւնէչ պահտրգտան սօնրա, սապահըն չէֆֆա-
գը կիպի գալան ըշըգ։

,, Հէյ վա՛հ, հեմշիրեմ զիւրրիյէթի օլան շու-
,, ֆամիլնանըն պաշընտան նեզլե՞ր նեզլե՞ր կեչմիշ,
,, ազամէթլէր, բէրթէվի իգպալլեր վե թէնեզ-
,, զիւլի իգպալլեր, ֆեյլաքէթլէր վե շան ու շէ-
,, րեֆլեր, քեաֆֆեսի անըն իչին օլտուղու հալ-
,, տե, եալընըզ պէն իսկ, պիր հագիր սանաթ-
,, քնար (1) գալմըշըմտըր։

,, Հա՛ու ֆամիլնա նե՛ գատար ճիւրմ ու գապա-
,, հաթլարը իւզերինտե փիւր հիճապ օլուպ . . .
,, վե նե՛ գատար ֆաղիլէթլէրլե քէսիլի շէրէֆ
,, իլլէմիշտիր։

,, Եալընըզ մէզկուր ֆամիլնանըն թարիխի . . .
,, քեաֆֆէյի ինսան էվլատընըն թարիխի կիպի
,, սայրւսա՛ սէզատըր։

,, Հունճա զիւրրիյէթի ատիտէտէն պէրու, հեմ-
,, շիրէմին գանը, նիչե վե նիչե, զէննկինլեր վե
,, զիւյիւրտլեր, փատիշահլար վե հայտուտլար,
,, ալեմլեր վե տիվանէլեր, մէրտլեր վե նամէրտլեր,
,, ազիզլեր վե տինսիզլեր տամարլարընտա կէզլիպ
,, տօլաշտրգտան պաշգա, հաթիա պու կիւն վե
,, պու սաաթա գատար տախի ճէվէլեան իթմէքտե-
,, տիր։

,, Մէզքիւր ֆամիլնատան . . . բույի զէմինտէ
,, քիմսե՞ր գալմը շորը պու կիւնէ գատար։

,, Հ. էճէրի նէսլիմիզին, անճագ վե անճագ եէ-
,, տի ատէտ փիլիզլերի։

,, Նանի, բէտեր ու վալիտէյնի սիւրկիւնտե
,, պուլունտուգլարը հալտե, իքի նէֆեր կէնճ վե
,, էօքսիւզ գըզլար։

,, Ախաթ ու թաճընտան ճիւտա տիւշմիւշ պիր
,, բրէնս (շէհղատե)։

,, Պիր նէֆեր ֆագըր վե վախզ բաբաս։

,, Աա՛իր, էսնաֆտան պիր ատէմ։

,, Տէվլէթ ու իգպալտե, վե շան ու ղայրէթ-
,, տե մէշհուրե պիր կէնճ գըզ։

,, Ա՛ է պիր նէֆէր տախի սանաթքեար։

,, Ա՛գըպէթ իւլէմր, սիլսիլէմիզ . . . ֆեյլաքէթ-
,, լէրինին, ազամէթլէրինին, իգպալ ու իտպար-
,, լարընըն, վե ղայրէթ ու ֆաղիլէթլէրինին պիր
,, լայհայի իպրէթի նիւմասը, անճագ մէրգուման

(1) Մաալիմ տուր քի Ազիզլեր ահվալինտէն պահս իտէն քիթապլարա նազարէն, Սէբսերի Եէհուտի տէնիլէն քիմսանէ, Գուտսու շէրիֆտե պիր ֆագըր գուտուրմաճը օլուպ, Քրիստոս իսկ խաչը ուճուզունտա օլտուղու հալտե, մէրգումանն գարուսու էօնինտէն կէչէր իքէն, գարուսու եանընտա պուլունան պիր թաշ գանապէ իւզերինտե գօնարագ, ճիւզիճէ եօրղունլուգ ալմագ իսթեմիշ իսկտե, մէրգում Եէհուտի, պիլա թէրահիմ, միւսաատ իթմէտիքտէն պահդա, ինսանօղլնա նիթի վէրէրէք, — Եէօրի՛- . . . Եէօրի՛- . . . — տախի տէտիկինտե, Քրիստոս թարաֆընտան իսկ, մէրգումա ճէվապ օլարագ։ — Սէն Դ-ՈՒՒՐ Ի- ՈՈՀԻՐԻՐԸ ՈՕՆՈՒՆ Ի-ՈՐ ԼԷօրի-յեէեւ-յէ, — տէնիլմիշտիր։ — Պու խուսուտա թաֆսիլ ի մալիւմաթ ալընմագ իչին, Մ. Շարլը Մանեկենին բիւր պէլաղէթ ու բիւր մալիւմաթ խիւլասաընա միւրաճաաթ օլունսա ճայիզ տիր. վե խիւլասէյի մէզկուրե իսկ, Մ. Էտ. Գինենին պէզայէթ միւքէմմէլ սուբէթտե թաղ ու նէչր իթմտիրտիկի Ահվալէրիւս նամ գասիտե քիթապլընըն էվվէլինտե վաղ օլունմտուշտուր։

Ֆրանսերէնտան իւրիւտե օլունմուշտուր։

,, եէտի նէֆեր քիմսենէլեր սայրըսալար սէզատըր։
,, Մէրգումանըն իգպալ չարխըյըլա աթըլտըգ-
,, լարը մահէլլեր տախի իշլեթ պուռնալար տըր, Նա-
,, ի, Միպերիա . . . Հինտիսթան . . . Ամերի-
,, գա . . . վե Ֆրանսա . . ։

,, Միլսիլեմ ազասընտան պիրիսի պաշընա պիր
,, ֆեյլաքէթի արըզ օլտուղու տագըդտտե, իւզերիմ-
,, տե պիր հիսսի թապիի հիսս իթմէքտեյիմ . . ։
,, Ա է պէն տախի, իշլեթ օլ վագթի, շիմալտէն
,, ճէնուպե . . . վե շարգտան ղարպա գատար,
,, անլերին իմտատընա եիթիշմէք նիյեթիյլե, գօ-
,, շուպ կեզմէքտեյիմ . . . եվվելթ անլերին բի-
,, շինտե կեզմէքտեյիմ, նասըլ քի, տիւնքի կիւն
,, գունթպի պուզղար իւզերլերինտե տօլաշմագտա
,, իքէն, պու կիւն իսկ, միննթագայի միւեէտիլե
,, թահթընտա պուլունմագտե իսեմտե . . . նա-
,, րըն տախի տայիրէյի ինգրըլապըն հարէրէթի շէ-
,, տիտեսի ալթընտա պուլունաճաղըմ տըր. լաքին,
,, հայրՙի, էքսեր տէփա, թամ մէրգումանը,
,, պիզղամ քէնտիմ հաղըր պուլունարագ, բէնզե,
,, ֆեյլաքէթտէն խեյլաս իտեպիլեճեկիմ լահզատէի
,, գարշըմա կէօրիւնմեզ պիր էլ չըգտըղը պիրլե,
,, եիթի վէրտիկի շէօյլե տուրսուն, պիր գասըրղա
,, տախի պէնի սիւրիւքլեյիպ կէօթիւրմէքտե, վե
,, պիր զայիպի սէստէն, շու ամիտէքի լուզեմլերը
,, իշտիրմէքտե տիր . . ։
,, — ԵԷՕՐԻՒ՛ . . . ԵԷՕՐԻՒ՛ . . ։
,, — Ա՛պր, սա՛պր, պիրազ սա՛պր, հիչ տե-
,, յիլ իսկ շու վաճիպէյի զիմմէթիմի էտա՛ իտե-
,, յիմ ։
,, — ԵԷՕՐԻՒ՛ . . .
,, — Հիչ տեյիլ իսկ, եալընըզ . . . պի՛ր սա-
,, աթ բահաթլըգ . . ։
,, — ԵԷՕՐԻ՛Ի . . ։
,, — Հայրքի՛լր, քէնտի սեվտիկիմ զաթլարը,
,, սահիլի կիրտասը ֆեյլաքէթտե պրագմագտա-
,, յըմ . . ։
,, — ԵԷՕՐԻՒ . . . ԵԷՕՐԻՒ . . . ։
,, Օ՛ֆ, իշլեթ պու պանա պիր ղազագ օլմա-
,, լը տըր . . ։ Վա՛գտա, պու պիր պիսյիւք ղա-
,, զագ տըր . . . լաքին ճիւրմ ու թագսիրաթըմ
,, տահա պիսյիւք օլմուշ օլմալը տըր . . ։ Ա-
,, տէճէ պիր սանաթքեար պուլունտուղում հալ-
,, տե, հէր նէվլի սէֆալէթի ու մուսիպէթէ պիր
,, էյլէնճէ օլտուղում էճիլտէն . . . քիւլլի ֆե-
,, լաքէթ, մուճիպի պէտքեարլըղըմ օլմուշ տուր
,, . . ։ Օ՛ֆ, մէլո՛ւն օլսուն . . . մէլո՛ւն օլսուն
,, օ կիւն քի, հէման էօլէճէք տէրէճէտե չա-
,, լըշըպ չապալատըղըմա նիսպէթի, եիննէ էհ ու
,, պայըմ ֆագըր ու պիհկանէ, վէ հէր շէյտէն
,, մահրում պուլունմագտե . . . օլտուգլարընտան,
,, մաղմում ու քինէտար ու մէյհուս պիր հալտե
,, չալըշմագտե իքէն, Քրիստոստա կէչմիշ պե-
,, նիմ գաբում էօնինտէն կէչմիշ տիր ։

,, Հա՛ու զաթ, քէնտույե օլունան, շունճա
,, հագարէթի ու քիֆիյըլըր, վէ վուրուլան տա-
,, յագլար արասընտա, կիւճպէչա պիրտե արգա-

,, սընտաքի աղբը խաչը Թաշըմագոե իբէն, գա-
,, բուժուն եանընտա պուլունան պիր պիւյիւք
,, Թաշ իւզէրինեե մնլա իտէրէք, ճիւղիճե եօր-
,, կունլուգ ալըպ վե արամ իմմէք իւզրե պանա
,, րէճա խլէտի . . . Աէրգուժուն աննընտան ա-
,, շաղը սէզ կիպի Թէրլէր ագմագտա, այագլա-
,, րընտան գանլար սըզմագտա, վե քէնտուսինին
,, իսէ, գաթան տուրապիլմէյե մէճալը գալմամըշ
,, օյտուղու Հալտե . . . Թիլ կիպի Եիւրէքլէրի
,, տէլիճի պիր նէզաքէթ ու լէթաճէլէթ իւզրե,
,, պիչարե պանա տէօնէրէք, — Օ՛ֆ, ա՛րթըգ,
,, սապրե Թագաթըմ գալմատը . . . ,, տէտի։
,, — Ըալպու քի պէն, պիչարէյե հիտտէթ ու
,, Թաշ Եիւրէքլիլիք իւզրե, պիր ճէվապը բետ-
,, տի վէրէրէք, — Պէնիմ տաթի արթըգ սապ-
,, րե Թագաթըմ գալմամըշ տըր . . . էվվէթ,
,, պէնիմ տաթի սապրե Թագաթըմ գալմամըշ
,, տըր, լաքին, քիմսէլէրին վազիֆէսինեե տէ-
,, յիլ տիր, քիմսե կէլիպ պանա պիր իմտատիմ-
,, մէմքսե տիր . . ։ Պու ալէմտե մերհամէթ
,, կէօրմէյէնլէրտէն մերհամէթ պէքլէմէք, Թէ-
,, հի՛ շէյ տիր . . . — տէտիմ։
,, ԵԷՕՐԻ՛Ւ . . . ԵԷՕՐԻ՛Ւ . . . ,,
,, Օլ վագթ, մերգում, տէրուննի տիլտէն,
,, պիր ա՛ֆը տէրտէնկիզ չէքէրէք, պանա,
,, — Վ՚է ուն, ուն տուխ, ըա եէվմի ֆըյուէրնե
,, ֆուտուր, սալա տուրսուպ սրսմ էրմէյուշէն, եէօ-
,, ըէյհէճ՚ուն, չէնդէ, Ա՚ենուդը Ա՚ֆէէրինէնդուն,
,, դուրուդը էլմէյե եօյլե տէը ,, տէտի։
,, Վ՚է իշթէ օլ սաաթտան, պէնիմ շու ղազա-
,, պըմ իճրայէ պաշլատը . . ։
,, Կէրչի, սօնրատան կէօզլէրիմ աչըլարագ,
,, քէնտի ճէհալեթե ու Թագսիրաթըմը կէօրտիւմ
,, իսէտե, իշ իշտէն կէչմիշ պուլունտուե, զերա բէ՛ք
,, կիճ կէօրտիւմ . . . բէք կիճ բէչիման օյտում,
,, մերհամէթ ու ինայէթ նէ օյտուղուն բէ՛ք կիճ
,, Թանըտըմ, վէլհասըլ, շու կիւճէնտիրիպ հա-
,, գարեթ իմտիկիմ զաթըն տէհենինտէն չը-
,, գան, վե նէզտի պէնիի ատէմտե, պիր գավա-
,, նինի մուգատտեսե տէյի միւհիմէրեմ ու միւ-
,, պարէք ԹուԹուլմայա շայան պուլունան, շու
,, աթիտէքի քէլիմաթը բէպպանիյէնին գատը
,, ու գըյմէթին բէ՛ք կիճ անլատըմ։

ՍԷ՛ՎԻՆԻՋ ՊԻՐ ՝ՊԻՐԻՆԻՋԻ։

(Աէրեյե+ ըղմէոս)

,, Ա՛հէ՛հի եէրտե, շունճա սաըրլարտան պէրու,
,, քէնտի Թագսիրաթըմ զըմբընտա պիր ածվ-
,, լըգ պուլմագ նիյէթիյլե, քիւլլի գուվվէթ ու
,, պէլաղէթիմի, շու քէլիմաթը սէմամիյե ուղ-
,, րունտա սարփ ու իսրաֆ իտէրէք, նիչէլէրին
,, մերքեզի խըշմ ու հասէտ օլան նիւրէքլէրինե,
,, ասարը շէֆգաթ ու մուհապպեթ տօղտուրմա-
,, յա չալըշըպ, վե Թէհի՛ եէրտե, նիչէլէրին
,, բուհլարընը, զուլմ ու ճէֆաքեարլըզա գարշը
,, լաղըմ կէլէն պիր մուգատաէս նէֆրէթ ալե-
,, վիյէ ալէվիէնտիրտիմ։
,, Ա՚նաֆիլե՛ նաֆիլե, չիւնքի, աֆվ ու մաղֆի-
,, բէթի կիւնիւ, նէթիՀ՚ամմիշ տիր Հալնա։
,, Վ՚է պիրինճի տաէմին (Ա՚դամ) ֆիրտեվսի
,, Ա՚տէնտէն սուգութիյլե (տիւշմէսիյլե), պիւ-
,, Թիւն գիւրրիյէթինի տէօթի ֆէլաքէթէ Թէս-
,, լիմ իմմիշ օյտուղու միսիլու, պէնիմ տաիի
,, պիր սանսաաթքեար պուլունմագլըզըմ ճիհէ-
,, Թիյլե, հէման քեաֆֆէյի սանսաթքեարլարըն,
,, զահմեթի էպէտիյէսինի մուճիպ օյտուշտուր
,, տէնսե ճայիզ տիր. վե մերգուման սանսաթքեար-
,, լար իսէ, Հալնա պէնիմ կիւնահըմ քէֆարէ-
,, թի իչինն էտայի տիյինէթէ տէվամ իմմէքտէ
,, տիրլէր, եանի, օն սէքիզ սաըրտան պէրու,
,, սահիլե սէլամէթէ վասըլ օլմայանլար, անճագ
,, օնլար գալմըշ տըր լար։
,, Օն սէքիզ սաըրտան պէրու, գուվվէթ ու
,, գուտրէթ, վե իգպալ ու սէաատէթ սահիպի
,, օլանլարըն, շու սէքիզ ու հագիր իշճի կիւրու-
,, հունա . . . խիԹապէն, սէօյլէյե կէլտիրլէրի,
,, անճագ, շու պէնիմ աղլայըպ սըզլամագտե օլան
,, Վ՚էրիստոսա խիԹապէն սէօյլէմիշ օյտուղում,
,, — ԵԷՕՐԻ՛Ւ . . . ԵԷՕՐԻ՛Ւ . . . — քէյամլա-
,, րընտան իպարէթի պուլունմուշ տուր, վե Հալնա
,, տաիի պուլունմագտե տիր։
,, Վ՚է կիւրուհու մէզքիւր տաիի, պիայնիհի
,, Վ՚էրիստոս կիպի, եօրուլմուշ վե Թապ ու Թա-
,, գաթտան տիւշմիւշ օյտուղու, վե եինէ անըն
,, կիպի, արգասընտա պիր աղըր խաչ . . . Թա-
,, շըմագտե պուլունտուղու Հալտե, անըն կիպի
,, տաիի, պէզայէթ տիլիկիր պիր մահզունիյէթ
,, իւզրե, — Ա՚մմա՛ն, Ա՚լլա՛հ աշգընա օյտուն . . .
,, ճիւղիճե բահա՛Թ իտէլիմ . . . արթըգ էրի-
,, տիր Հէլա՛ք օյտուգ, սապրե Թագաթըմըզ
,, գա՛լմատը . . . ,, տիմէքտե տիր։
,, — ԵԷՕՐԻՒ . ՛ . ՛ ։
,, — Ա՚էօրիյէլիմ էմմա, Եա շու տէրտ ու
,, զահմեթ օրԹասընտա տիւշեր էօլիւր իսէք, օլ
,, վագթ նի՛ճե օլաճագ տըր, օլ ուֆաճըգ չօճուգ-
,, լարըմըզըն, վե օլ իհԹիյարե վալիտէլէրիմիզին
,, Հալլերի։
,, — ԵԷՕՐԻ՛Ւ . . . ԵԷՕՐԻ՛Ւ . . ։
,, Վ՚է իշթէ նիչէ սաըրլարտան պէրու, պէն
,, վե օնլար, ասլա տուրմագսըզըն Եէօրիյիւշ,
,, տէրտ ու միհնէթ չէքմէքտե իսէքտե, Հալնա
,, հիչ պիր ատէմ, պիր սատայի բահիմանե իւզ-
,, բե, ,, Եվ էվէլ ուն՚ըէ ՛ . ՛ . ՛ ,, տէմէմքտե տիր։
,, ԸայբՓլա՛ր . . . իշթէ պուտուր պէնիմ զա-
,, զապըմ, բէ՛ք պիչիւք պիր ղաղապ . . . վե գաթա-
,, մէրլի՛ ղաղապ . . ։
,, ԸայբՓլա՛ր, պու ալէմտե, շունճա սէֆիլ
,, ու պիչարե կնանըն, կիճէ կիւնտուզ հիչ տուր-
,, մագըզ, Թէհի՛ վե ֆայիտեսիզ եէրտե, վե Թե-
,, համմիւլ ոլունմազ տէրէճէյտե չալըշըպ չա-
,, պալատըզըն կէօրտիւքճէ, ինսանիյյէթիմ աշ-
,, գընա, աճընըպ եսե՛ֆ իմմէքտեյիմ։

,, Վ՛էզալիք, հայրիքա՞ր, քէնտիմ պիր ֆագըր
,, օլուպ, վէ սէրսէրի կէզմէքտէ պուլունտուղում
,, էճիլտէն, քէնտի ագրապալարըմա, Եանի,
,, սեվկիւլիւ հեմշիրեմ զիւրրիյէթինէ, տայիմա
,, իտատ ու մուավէնէթի խոէմոտիկիմի կէօրիւպ
,, թէֆէքքիւր իլլէտիքճէ, ֆամիլնա վէ սիլսիլէ
,, մուհապպէթիմ աշգընա, աճընըպ էսէ՞ֆ իթ-
,, մէքտէյիմ։

,, Ա՛աբին, րէնճ ու միհնէթիմ, սապր ու գուվ-
,, վէթիմ ղալէպէ իտիպ . . . վէ քէնտի թէպա-
,, լիւգաթըմտան պուլունանլարըն իսէ, պիր թէհ-
,, լիքէյէ տիւչար օլաճագլարըն մուգատտիմա
,, իհսաս իթմիկիմտէն, մէրգումանը կիտիպ գուր-
,, թարամայաճաղըմա ագլըմ շէհատէթ իթմի-
,, կի թագտիրտէ, ֆիքրիմճէ տիւնեայը կէղնպ
,, տօլաշըրղըմտա, քէնտիմի, պիր գրալէչա գրըը
,, օլտուղու հալտէ (1), պէնիմ կիպի պիր սա-
,, նաթքեար միսիլու, հէմ մէլունէ պուլունուպ
,, . . . վէ հէմտէ տայիմա նէօրիւմքտէ օլտուգ-
,, տան պաշգա . . . նէվմի գրյամէթէ գատար
,, տախի . . . նէօրիյէճէք օլան պիր գարըյը
,, պուլմագտէյիմ։

,, Էիւզ եըլտա պիր տէֆա քէնտի տէվրանը-
,, նը թէքմիլ իտերէք, պիր պիրլէրինէ գավու-
,, շան իքի ատէտ սեյյարէլէր միսիլու . . . պէն
,, տախի, եիւզ սէնէտէ եալընըզ պիր տէֆա, վէ
,, օ տախի, անճագ օլ ուղուրսո՛ւզ Ա՛զիյյէթ
,, հաֆիասընտա (Ա՛ւազ շաբաթ), մէրգումէ գա-
,, տընը բասթ կէթիրէ պիլմէքտէյիմ . . ։

,, Ա՛էրգումէ իլէ պէյնիմիզտէ վուգու պուլան
,, շու բիւր թէշէքքիւրի տէհշէթֆէրմա վէ քէ-
,, տէր ու էլէմի պիղայէտէն սօնրա, էպէտի սէր-
,, սէրի կէզէն եըլըղլար միսիլու, եինէ հէր
,, քես քէնտի նիհայէթսիզ եօլլարըմզդա րէվան
,, օլմագտէյիզ ։

,, Ա՛ է եալընըզ մէրգումէ գատըն տախի, պէ-
,, նիմ՛ կիպի, հէր պիր ասրըն սօնունա գատար,
,, բույի զէմինտէ հայաթտա պուլունարագ, պէն
,, քիւրէյի արզըն պիր ուճունտա պուլունտու-
,, ղում հալտէ, քէնտիսի տախի տիկէր ուճուն-
,, տան, պէնիմ թէֆէքքիւրիւմէ . . . ճէվապէն, ,,
,, Տ՛ա՛մ պէ՛լէ՛ճէ՛յ՛ն գա՛մ՛ա՛՛՛

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՏՏԱՍ ՊՕՂՅՈՍՈՒԼԸՐ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՓՇՄԱԼ

ՉԻՐԿԻ ԵԱՒՕՐ ԳՈՒԼԻՊԵ

Իօսէն, փարիսեե Արիմեօ—տէզ—Իւրսէն սօգաղընըն պիր պուճաղընտա պուլունտուղու Հալտե, թա տիւնեանըն հէր թարաֆընա քէնտի մէք թուպլարընը իրսալ իմմէքտե իքէն . . . ժէ-Նէրալ Սիմոնուն զըղլարը իսէ, Ֆիօգօն—Պլան խանընտան ֆիրար իմտիքտէն սօներա թուխու-լարագ, Լիրիսգատա Տակօպէր իլէ պիրլիքտե մահպէսէ իչտա օլունմուշ պուլունմագտե, այնի ֆամիլեատան պուլունան տիկէր բիմսէլէր Հագդ-լարընտա տախի, Մենղարէյի եախօտ վուգուաթը սայիրէլէր, Հատտէն զիյատե էսէֆ ու էլէմ օ-լունաճագ սուրէմտե, վէ այնի հիզատե եախօտ այնի տերէճէտե, վէ հէմտե այնի վագթատա, տիւնեանըն տիկէր ուճարընտա, եանի թա Ա-սիա գրթասը իչէրիսէրինտե Ջավա ճէզիրէսինտե, վէ Իօսէնին մէքթուպճաշըրը ատէմլերտէն պի-րիսի պուլունան Ա. Ջօզիւէ Վ ան Տաէլ նամ քէսին իգամէթ իմմէքտե օլտուղու Պաթավիա շէհրի եագընընտա, զուհուրա կէլմէքտե իտիլէր։

Ա՜հ, օ Ջավա՜, կերչի բիւր իհթիշամ պիր ճէզիրէ, լաքին պունունլա պէրապէր, ուղուր-սո՜ւզ պիր մահէլլ, զիրա, էն զիյատե շայանը թէհլիւքէյի չիչէքլեր օրատա պուլունտուղլարը հալտե, էն մուզիրր վէ չիրքին երլան ճինսի հայ-վանլար տախի, շիւբհուճէյի մէզպուրլարըն ա-րալարընտա կիզլէնմէքտէ, վէ էն զիյատե լէզիզ ու նէֆիս մէյվալէր օրատա հուսուսլէ կէլմէքտեիքէն, էն զիյատե քէսկին վէ միւտիր զէհիրլեր տա-խի, Եսմարը (մէյվէ) մէզքիւրէտե պուլունմագտե տիրլեր. վէ Համթթա, օրատա Հասըլ օլան իհ-թիշամլու աղաճլար կէօղկէլերի ալթլարընտա ա-տէմլեր էօլմէքտե, օրատա պուլունան պէզայէթ պիսիք, վէ ատէթա Եարէսէլեր (կիճէ գուշու) բասթ կէմիրտիքլերի պիչաքէնին գանլարընը, քէնտիլերին, Համթը, սերին, վէ կիւզել գօգու-լու Հավալարտա, Եօլու կիպի տերին ույգուլար տերնալարընա սալտըգտան սօներա, սօրուպ իչ-մէքտէտիրլեր, չիւնքի մէզքիւր ճանվէրլերին միսք գօգուսու վիրէն պիսիք պիսիք գանատլարը։ Էն զիյատե չափուգ ջնայան եէլքաղէլերտէն տահա զիյատե սիւրաթի իւղրէ սալանըպ ջնա-մագտե տիրլեր։

1831 սէնէսի Թշրինի էվվէլինին սօնլարը Եագ-լաշմագտա տըր։

Թամամ էօյլե վագթի օլուպ, վէ վագթը մէզ-

պուր իսէ , բույի ասիւմանտա , միևնվարի գոյու բէնք մաի սուբէթտէ պուլունտուղու Հալտէ , խուրշիտի թապանըն զէյայը սիւզանըլլա միևնվվէր պուլունմագտէ , վէ պիլա բէրվա աչըգտա պուլունանլար եանրպ գավըուլմագտէ օլտուգլարընտան , հէման զայէթլէ մուզիրը (զարարը) , վէ Հաթթա միւհիք (էօլտիւրիւճիւ) պիր սաաթ սայըլտա սէզատը ։

Ա՛էնջիլ պիղըր կիպի կիւղէլ վէ բարլագ սուբէթտէ կիւվէրմիշ պուլունան վէ օրգ սրգ օլուպ , ադամճլար սէպէպինտէն զուհուրա կէլմէքտէ օլան մահճէ կէօկէլլեր օրթասընտա , վէ ևէրլէրէ տէրինճէ կէօմիւլմիւշ պուլունան իրի իրի ։ Ինտ գամըշլարը իւղէրինտէ , տիվարվարի կէրիւմիշ պէրտի Հասըրլարընտան , մանէնտի չատը , պիր նէվի չէրկէ եախտա գուլիպէ նիւքսէլմէքտէտիր ։

Մահէլի մէզպուրու թէկնին իտէն աղաճլար աճէպ իւլ աճայիպ սուբէթտէ օլտուգտան պաշգա , պազը եէրլէրտե քէմերվարի վէ միւտէվվէր պուլունմագտէ , պազը եէրլէրտե , վէ տահա իլէրուլէրտե մանէնտի շէմսիյէ եայըլմագտէ օլտուգլարը թագտիրտե , եարըպգլարը իսէ , օլ գատար չօգ , օլ գատար սրգ , վէ օլ գատար պիրպիրլէրինէ սարըլմըշ վէ տօլաշմըշ պիր Հալտէ պուլունմագտէտիրլէր քի , թէքէլէրինտէն եաղմուր տախի կէչէմէզ տէնսէ ճայիզ տիր ։

Օլ մէրթէպէ շէհտտ , եանի ճէչէննէմէ մահսուս պուլունան պիր Հարէրէթի շէմսէ (կիևնէչին սրճաղը) մուզայիր օլարագ , բույի զէմին տայիմա պալ չըգ վէ չամուրլուգ , վէ պիր պիպիրինտէն չէզիլիպ այրըլմասը միւմքինաթտէն պուլունմայան էնվայի սարմաշըգլար նըղընլարըլլա , էյրէլթի օթլարըլլա , քիւմէ քիւմէ սազլըգլարլա գաբանմըշ պուլունմագտա , վէ շու նէչիլիքլէր փէվգալէտե թարավէթ , վէ ինանըլմազ մէրթէպէտե պիչիւիւպ Հուսուլբէգլիր օլմագ գուվվէթինէ մալիք պուլունմալարը ճիչէթիյլէ , թա չէրկէյի մէզպուրուն իւսթիւնէ գատար թըրմանըպ կիևմտիքլէրինտէն , մէզքիւր չէրկէ , օթլար արասընտա եարըլմըշ օլան գուշ նուվալարընըն Հալ ու հէյչէթինի քէսպ ու իպրազ իթմէքտէ պուլունուր ։

Մահէլի մէզպուրուն Հավասը , սրճագ սուտան Հասըլ օլան պուղույա մանէնտ , նէմնաք պիր պուխար իլէ աղբրլաշմըշ , վէ էն քէսկին , էն քէբրէ գօգուլարլա միւլէմմա պուլունտուղուտան , ատէմի պօղաճագ տէրէճէլէրտե սագիլ վէ մուզիրը տիր տէնսէ սէզատը · չիւնքի , տարչին ադամճլարը , զէնճէֆիլ ադամճլարը , ևրնֆէնօրնէ վէ ֆուրէնէնամ քէօբ—պույա ճինսի նէպաթլար , սաչիր ադամճլար վէ սարմաշըգլարլա գարբշարագ , բիւկկնարլար մարիֆէթիյլէ , քէսկին գօգուլար նէշը ու նիսար իթմէքտէտիրլէր ։

Մէզքիւր չէրկէնին իւսթիւ մուզ ադամճլարընըն էնվի եարըպգլարըլլա էօրթիւլմիւշ օլուպ , պիր քէօշէսինտե պուլունան տէօրթքէօշէ պիր տէլիք իսէ , բէնճէրէլիք իթմէքտե օլտուղու Հալտէ , եըլան նէվի Հայվանլարըն վէ սպիր զէհիրլի պէօճէքլէրին իչէրի կիրմէլէրինէ մանի օչմասը նիյէթիյլէ , ինճէ նէպաթաթ փիլիզլերիյլէ , զայէթ սըգըճա էօրիւլմիւշ պիր նէվի գաֆէս իլէ գարանմագտէտիր ։

Ա՛յէօպէթ իւղրէ քէսիլմէքտե օլան չու օրմանընն օրթա եէրինտէ , պիր գուրու ադաճ քիւթիյիւ եիւքսէլէրէք , թա չէրկէնին իւսթիւնէ գատար նէթիշմէքտե , վէ մէզքիւր քիւթիւք իսէ , իֆրաթ մէրթէպէ ճէսիմ օլտուղու թագտիրտե , պիր թարաֆա էյրիլմիշ , վէ շագ շագ եարըլմըշ , սիյահ , վէ եօսունլու գապուղունուն չաթլագլարընտան , հէման խէյալի միսիլու զարայիպ նէվինտէն պիր նէվի չիչէք ֆըշգըրըպ չըգմագտա , չէօյլէ քի , մէզքիւր չիչէքտե կէօրիւլէն էրճիվանի բէնկին փարլագլըղը , սիյահ բէնքտե գատիֆէլիյի , վէ սուբէթի միճֆրիթէտե խաֆիֆլիյինէ նիսպէթլէ , պիր բէրվանէ գանատը , տահա զիյատե գալըն , վէ բէնքլէրի օօլկուն սայըլմայա շայան պուլունտուգտան պաշգա , մէզքիւր սալէպ օթու չիչէյինին շէքլ ու բէսմինին թօհաֆ ու աճայիպլիյի վէ գանատլարը իսէ , տիւշէրտե բէսմի կէօրիւլիւպ , ֆէգամթ ճիսմի նա մալիւմ օլան խէյալի պիր գուշ կիպի , զանն իտէրսին քի , բէնտի ինճէ վէ եափրագսըղ չէօփլէրի իւղէրինտե գանատլանըպ ուչմայա Հաղը պուլունմագտէ տիր . ֆաֆրիկա եանի էնլի , գալըն վէ եէրլէրէ եագըն եարըպգը Ինտ ինճիրի ճինսինտէն , նէյմ եախտա գօլայ էյրիլիր վէ պիւքիւլիւը , վէ միւտէվվէր հէյչէթտե նէպաթլար տախի , երլան ճինսի հայվանլարա պէնզէտիրլէրի Հալտէ , մէզքիւր ճէսիմ աղաճ քիւթիյիւինիւն էթրաֆընը գուշամմագտէ , վէ իւղէրլէրի թօբ թօբ էնլի վէ եիւզլէրի կիւմիւշվարի փարլագ վէ պէյազ , վէ արգալարը տախի բարլագ թուրունճու բէնք չիչէքլէրլէ միւզէյյէն պուլունան ֆիլիզլերի աշաղը աշաղը սարգմագտէ , վէ շու չիչէքլէրտէն տախի , պիր բայիհայի թայիպէ , եանի լաթիֆ Ինդ գօգուսու տէօրթ թարաֆա եայըլմագտէ տիր ։

Պիր գալըն գալըմ գալընըղնտա , վէ պէշ աչթը բարմագ պօյունտա , վէ թուղա բէնկինտէ գըրմըզը պիր քիւչիւք երլան , մէզքիւր իրի վէ խօշ պույ (կիւզէլ գօգու) չիչէքլէրտէն պիրիսինին իչէրուսինտէ , պիւղիւլմիւշ վէ թէքէրլէնմիշ օլտուղու Հալտէ . . . եասսը պաշընը եարըսընա գատար տիշարը չըգարմագտէ իտի ։

Ալպու քի մէզքիւր չէրկէնին իչէրուսինտէ , Հասըր իւսթիւնտէ պիր տէլիգանըը եայըլըպ եաթմըշ , վէ տէրին ույգուլարա տալմըշ պուլունմագտէ օլուպ , մէրգումուն վիճուտինին սարը իլէ ալթունիյէ եագըն փարլագ վէ շէֆֆաֆ բէնկինէ պագըլտըգտա , իւղէրինէ կիւնէչին զիյասը վուրմուշ , վէ սօլկուն պագըրտան տէօքիւլմիւշ պիր սուբէթի պիճան գըյաս օլունմագտէ , եաթըշընըն Հէյչէթինտե պիր սաաթկին վէ պիր էթաֆէթի տէրքեար , սօլ գօլուսու էյէրէք պաշընըն ալթընա ալմըշ , վէ եիւզիւ եիւքսէյէ գալգմըշ , վէ եաըրտան զիյատճէ արգա թարաֆա տօղրու տէօն-

միւչ , արգասընտա պէյազ տիւլպէնտաէն կէ-
նիչ վէ ուզուն ուզուն գօլլու պիր գաթման ,
կէօբսիւ վէ գօլլարը աչըգտա գալմըշ օլտուղուն-
տան : Ընթինօիւսիւն (1) կիւղէլլիկլինի տէր խաթըր
իմտիրմէքտէ , մէրմէրտէն տախի սէրթ վէ բար-
լագ տէրիսինին ալթունի ըէնկիլէ , էլպիսէսինին
պէյազ ըէնկի , պիր պիրինէ նիսպէթ իւզրէ մէյ-
տան օգուտագտէ օլտուգտան պաշգա , օլ էնլի վէ
տիշարը տօղրու եիւքսէլմիշ կէօբսիւնտէ , պիր տէ-
րին նարէ էէրի եախօտ պէրէսի տախի կէօրիւլ-
մէքտէ . . . վէ մէրգում իսէ , շու նարէյի Ւօզ
իլէ Պլանշ նաման կէնճ վէ էքիզ գըզլարըն բէ-
տէրի ժէնէրալ Ալիմնուն էօմրիւնիւ մուհաֆա-
զա իտէր իքէն , եէտիկի գուրշունտան գաղանմըշ
իտի : Ա է մէրգում տէլիգանլընըն պօյնունտա
տախի , մէրգումէ գըզլարընքի կիպի պիր միտալ
պուլունտուղու Հալտէ , քէնտուսի իսէ , շու իլէ-
բուտէ զիէրի սէպգաթի իտէն , Էինտիստան շէհ-
զատէկանընտան բրէնս Ֆալմա օլտուղու ան-
լաշըլմագտէ իտի :

Ուշքնալ ու սիմասընտա տէրքնար օլան ասա-
րը շէրաֆէթի վէ հիւսնի ճէմալը բիւր լէթաֆէթի
բէք իլէրտէ պուլունտուղու թագտիրտէ , սիյահա
եագըն մահճէ սալտարը , աննընտան իքիյէ այ-
րըլարագ , կէրչի եումուշագ ֆէգաթի Հալգալան-
մամըշ օլտուղու սուրէթտէ , ումուղլարընտան ա-
շաղը տէօքիւլմէքտէ , գաշտարը զարիճճէ , լա-
քին տիքիք տիքիք , վէ օգվարի ուզուն ուզուն վէ
սիմ սիյահ քիրքիքլէրի միսիլլու սագալարդ եա-
նագլարը իւզէրինէ սայէտար պուլունմագտէ
(կէօլկէ վէրմէքտէ) , աթէշ վէշ գըրմըզը տօ-
տագլարը , նիմ աչըգ վէ նիմ գաբալը օլտուղու
Հալտէ , սըգլէթի իւզրէ նէֆէս ալմագտէ , վէ այ-
գուսու իսէ , կիթմիքճէ նէֆէսլէրի քէսէճէք մէր-
թէպլէրտէ զուհուրա կէլմէքտէ օլան Հարէրէ-
թի շէհիտէտէն աղըրլաշըգ , մէրգումուն բու-
Հունա սըգլէթի վէրմէքտէ իտի :

Տիշարտա բէք խաֆիֆ պիր բուղկնար օլ-
սուն պուլունմատըղընտան , պիր տէրին սուսղուգ ,
հիւքմ իթմէքտէ իտի :

Ֆէգաթի , արատան չէնտ տագըգա կէչտիքտէ ,
եէրլէրի գաբալմագտէ պուլունան օլ իրի իրի էյ-
րէլթի օթլարը , քէօբլերի արասընտան սիւրիւ-

(1) 138 թարիխինտէ 62 եաշընտա վէֆաթ իթմիշ օլան Ընթինօիւս նամ Բօմա իմբէրաթօրու , նիյէթի եա-
խօտ շէհզէթի բէտտիյէ իւղրէ , Ընթինօիւս իսմինտէ ,
վէ կիւղէլլիքտէ նասիբիւլէմմալ Պուրսա թարաֆընտան
պիր տէլիգանլը յա տիլտատ վէ մէֆթուն պուլունտու-
ղու թագտիրտէ , մէրգում տէլիգանլը Մըսըրտա Նիլինէ-
բինտէ պիր սէպէպէ մէպնի պօզուլտուգտա , իմբէրա-
թօրու մէրգում օլ գատար էսէֆ հիսս իտէր քի , մէր-
գումու կէօղլէրտէքի իլահլարը սըրասընա վազ իթմի-
տէն սօնրա , աշգ ու շէրէֆինէ իպտաէթխանէլէր ին-
շա վէ քիւշատ պիրլէ , խասսաէթէն պիր նէվի իպա-
տէթ իհտաս իտէր , քէշիշլեր Թայլին գըլըր , վէ շու
սուբէթլէ միթէէլլի օլմուշ օլուր :

Էօկի զէմանի ատէմլիէրինին շու էֆալ ու հարաքաթի
վէ տիվանէլիքլէրի , շիմտի պիգիմ իչին ամայիպ նէ-
վինտէն կէօրիւնմէքտէ իսէլէրտէ , հալնա պու կիւն վէ
պու սաաթ տախէ , հաթթա քէնտի իչիմիզտէ հայը՞ֆ
քի պուննա մանէննա շէյլէր սուլ էքոխք տէյլէ տիր :

նիւպ կիտէրէք պիր հայվանըն վէրտիկի պիր հա-
րէքէթտէն նէշէթ իթմէքտէ տիր կիպի , հէման
կէօրիւլմէզ մէրթէպէլէրտէ սալընմայա պաշլար-
լար :

Ուրալըգ արալըգ , օթլարըն շու սալընմասը ,
պիրտէն պիրէ քէսիլմէյէ պաշլայարագ , պիրտէ
պիւթիւն պիւթիւն օյնամաղ օլուրլար :

Ուէք չօգ տէֆա պաշլայըգ պօշլայան շու խը-
շըլթը վէ շու տէրին սուսղուգտան սօնրա , պիր-
տէ մէգքիւբ գուրու աղաճ քիւթիւհիւնտէն ազ
նիրագտաքի սաղլար արասընտան պիր ատէմ պա-
շը կէօրիւնիւբ :

Մէրգում , զայէթլէ պէտչէհրէ , նէշիլէ եա-
գըն թուճ բէնկինտէ , սիյահ վէ ուզուն սայրա-
րը էօրիւլմիւշ սարըմըշ , բարլագ կէօզլէրի վահ-
շիյէթի իւզրէ էրլտըրմագտէ , վէ էշքեալը զա-
հիրէսինտէն ագրըլը , ֆէգաթի զալըմ պիր ա-
տէմ իտուկի անլաշըլմագտէ իտի : Պիր արալըգ
նէֆէսինի թուխարագ , ճիւղիճէ պիրա հարէքէթի
տուրուր , պատէհու էլլերի վէ տիզլերի իւզէրինէ
նէօրիւյէրէք , զէրրէճէ պիր սէս ու շամաթա ի-
շիտիմէսին նիյէթիյլէ , ուսուլ իլէ եաբրագլա-
րը պիր թարաֆա ալարագ , իլէրույէ տօղրու կի-
տէր , վէ իհթիյաճ ու պասիրէթի իւզրէ վէ եա-
վաշճաճըգ , շու պիր թարաֆա մէյիլլէնմիշ պու-
լունան վէ թէսիսէսի թա չէրկէնին իւսթիւնէ թօ-
գունան գուրու աղաճըն քիւթիւհիւնէ նէթիշլեր :

Մէրգում սօղլ Մալէ թագիր օլունան , ա-
լէյհըսսէվկիյէ թուղլա բէնկինտէ օլտուղլարը Հալ-
տէ , իչլէրինտէ սիյահլարը վէ պէյազլարը տախի
պուլունան , Ձին էհալիսիյլէ Ֆինտ էհալիսի էշ-
քեալը պէյնինտէ տիկէր պիր էշքեալա մալիք ,
պէհատըր , սէրպէսթի , տիլպեր , ֆօտուլ վէ ու-
ֆաճըգ պյագլը պիր թայիֆէյի մախսուսէտէն
պուլունտուղուլա պէրապէր , ատէմ Պօղուճու
թէսմիյէ օլունան պիր ֆըրգատան տախի պու-
լունմաղին , օրթալըղը թէքրարէն պիր իյիճէ գու-
լագ վէրիպ տիյնէտիքտէն սօնրա , չալը չըրըը ա-
րասընտան , պիւթիւն պիւթիւն մէյտանէ չըգը
վէրիր : Մէրգումուն պաշգա թարաֆլարը քէա-
միլէն չըպալագ օլտուղու Հալտէ , տիզլինտէ քի պու-
լունան պիր նէվի գըսսա վէ պէյազ բամընուգ
պէզլինտէն տօնու իսէ , ալաճալը վէ քէսկին բէնք-
լի պիր գուշագ իլէ , սըգը սըգըյա պէզլինէ պագ-
լանմագտէ , վէ էէյլին իլէ ճանիպ (Հէր թարա-
ֆա գօլայ էյրիլլը) , սինիրլի վէ թուճ բէնկինտէ
ալալարը տախի , պիր նէվի եալ իլէ , զէյատէ-
սիյլէ եալղանմըշ իտի :

Շու հէյպէթէնկիզ ատէմ , գուրումուշ ճէ-
սիմ քիւթիւհիւնէ չէրկէյէ զըտտ պուլունան թա-
րաֆընա ուզանարագ , վէ իւզէրինի գաբլամըշ
օլան սարմաշըգլարըն արասընտա կիպլէնէրէք ,
սուս բուս , մէղբիւր ալաճտան Հօգարու Թըրմա-
նարագ վէ սիւրթիհունէրէք իհթիյաճը քեամիլէ ,
վէ թէհամմիւլիւ քեաֆի իւզրէ չըգմայա պաշ-
լար : Ա է օնուրդա քէմիքլէրինին օյնամասընտան ,
լէյանէթի ալմէ (սանսար կիպի զէյատէ էյրի-

լիպ պիւքիւլմէքլիք) իւզրէ հարէքէթլէր իմմէսին-
տէն , վէ կիզլէմէքտէ օլտուղու հիւճումտէն տէհ-
շէթամիզ պիր սուրէթտէ զուհուրա կէլէճէյինտէն
մէրգում իւզերինտէն , քէնտի ալընը կէօզէթ-
մէքտէ օլան պիր գաբլան կիպի , դատտարանէ վէ
կիզլի կիզլի թամը ու հարէքէթ իւզրէ , պիր
նիյէթի շէրիրէյէ թէշէպպիւս իտէճէկի , անլա-
շըլմագտէ պուլունուր :

Ա՛էրգում էօյլէճէ , ասլա կէօրիւնմէյէրէք ,
աղաճըն հէմտն չէրկէնին տատրնա թօգունմագ-
տէ օլան մէյիլէնմիշ ուճունու թուէթտուգտա ,
քիւչիւճէք բէնճէրէտէն անճագ պիր այագ մէ-
սաֆէտէ պուլունուր :

Օլ վագթ իհթիրազ իւզրէ պաշընը իլէրու
ուզատըգ , չէրկէնին իչէրիսինի տիգգաթը թամ-
մէ իւզրէ , վէ իչէրի կիրմէնին պիր թարիգընը
տիւշունմէք նիյէթիլլէ , իչէրիսինի կէօզտէն կէ-
չիրիր :

Պօղուճու , Ա՛ալմայը տէրին ույգուլարա տալ-
մըշ կէօրտիւքտէ , կէօզէրի տատա զիյատէ բար-
լամայա պաշլայըգ , վէ իւզերինտէ օլ լահզատէ
գուհուրա կէչէն սինիր հարէքէթինտէն , վէ նա-
խօտ տատա զիյատէ իհթիմալէ նագընը , կիզլի-
ճէ վէ վահշիյէթ իւզրէ կիւչումսիւմէսի միւնա-
սէպէթիլլէ , աղզընըն իչի ուճլարը աչըլմայա պաշ-
լատըղընտան , կիթտիքճէ օլ գատար աչընը քի ,
օլ իչի տիզլ , վէ իւչ թարաֆընը տէսթէրէվարի է-
յէչէնմիշ , վէ բարլագ պիր սիյահ ըչենկէ պօ-
յանմըշ օլան տիչէրի մէյտանէ չըգարլար :

Ա՛ալմանըն նաթընշընըն թարղը իգթիգտասընճա ,
վէ տիչարտան իչէրի աչընը օլան գուլիպէ գա-
բուտունուն նագընընտա պուլունմասը ճիհէթլէ ,
գաբույու աչարագ իչէրու կիրիմէք իսթնիչտիկի
թագտիրտէ , մէրգումտուն անինտէ ույանաճաղը պի
իչթիպահ պուլունմագտէ օլտուղընտան , մէրգում
Պօղուճու , տայիմա գուրու աղաճըն քիւթիւ-
չիւ արգասընտա կիզլէնմէքտէ օլտուղու հալտէ ,
գուլիպէնին իչէրիսինի պիր իյիճէ կէօզտէն կէ-
չիրիպ անլամագ իսթէտիկինտէն , տատա զիյա-
տէ էյիվիր , վէ թոււթաճագ պիր նէրէ միւհթաճ
պուլունմադին , պիր էլինի խաֆիֆճէ , չէրկէնին
բէնճէրէսի կիպի սայրան աչընգըղըն քէնարընա
վաղ իտէր : Ա՛էրգումտուն շու հարէքէթինտէն ,
իչինտէ պիր քիւչիւք նըլան օթուրմուշ օլան , օլ
պիյիւք ֆըֆըն— չինէյի սալանտըղընտան , մէզ-
պուր նըլան հէմտան սրչըտաղը պիրլէ , Պօղու-
ճունուն պիլէյինէ սարընը վէրիր :

Նայ գօրգուսունտան վէ նատա աճընընտան
նաշի , մէրգում նավաշ սուրէթտէ պիր տէֆա
պաղընրը . . . լաբին պիրտէն պիրէ բէնճէրէտէն
կերույէ չէքիլիր իսէ տէ , տայիմա աղաճըն քիւ-
թիյինէ սարընմըշ օլտուղու հալտէ , Ա՛ալմանըն
ճիւղիճէ հարէքէթ իթտիկին կէօրիւր . . :

Ֆալ պու քի , կերչի , Ֆինա տէլիգանընըզ
տայիմա քէնտի իհմալճա նաթընշընըն թարղընը
տէյիշթիրմէզ իսէտէ , կէօզէրինի նիմ աչար ,
պաշընը բէնճէրէտէն թարաֆա չէվիրիր , վէ կէ-
նիշ կէնիշ պիր նէֆէս այմասըլլա , սինէսի գա-
պարըը , չիւնքի , շու նէմինաք նէշէվլիք գուպ-
պէսի ալընընա հարէքէթի շէհտտէ թէճէմմիւ
իթմիշ պիր հալտէ պուլունուր :

Ա՛ալմա հարէքէթ իտէր իթմէզ , պիրտէ ա-
ղաճըն արգասընտան , գըսսա , պիւլէնտի ավազ
իւզրէ , վէ քէսկին սուրէթտէ պիր շամա-
թա տըը գօբար , վէ պունուն իսէ սէպէպի , միւր-
զի ճէննէթի թապիր օլունան պիր գուշուն , սիյ-
լիւն գուշունուն թայրան իթմէսի հէնկաւ՛ընտա
չըգարտըղը սէս կիպի . . . միւրզի մէզպուրուն տա-
իի ուչտուղու վագթտա զուհուրա կէթիրտիկի
շամաթատան իպարէթի պուլունուր :

Հ՛ու շամաթաթ թէքէրրիւրէ կէլիր իսէտէ ,
մէզպուր գուշ նիրագլանտըգճա տախի , ազալ-
մագտա պուլունուր :

Ա՛ալմա , ույանմասընըն սէպէպինի կիւյա ֆէհմ
իթմիշ կիպի , մէզպուր գուշուն կիւրիւլթիւսիւ-
նէ համի իլէ , պաշընը իւզերինէ գայմուշ օլտու-
ղու գօլունու չըգարըպ նայար , վէ նաթընշընըն
թարղ ու հէյկէթինի գաթան տէյիշթիրմէք-
սիզին , թէքրարէն ույուլու վէրիր :

Ղէնտ տագըգա տախի պիր տէրին սուսըգ
շու թէնհալըգտա նէնիտէն հիւքմ իթտիքտէն
սօնրա , հէր պիր շէյ պիլա հարէքէթ գալըր :

Ֆալ պու քի , Պօղուճու , միւրզի մէզպուրուն
էօթիւչինինի թագլիտ իթմէք զըմընընտա բէք մա-
հիր պուլունմադին , նա նըլանըն ըսրըմասըլլա հիսս
իթտիկի բէնճու աճընտան , վէ նատա գօրգուտան
մէճպուր օլարագ , ագրուսրգ սուրէթտէ պաղըրմա-
սըլլա վէրտիկի շիւբհէյի մահվ ու իզալէ իթ-
մէք նիյէթիլլէ , գուշ կիպի էօթմէյէ պաշլար :
Ա՛է Ա՛ալմանըն թէքրարէն ույումուշ օլմասընը
անլամագ իւզրէ , պաշընը իլէրու տօղրու ուզա-
տըը , վէ Ֆինտ տէլիգանլըսընըն հագրգաթէն
ույգույա տալմըշ օլտուղուն կէօրիւր : Ա՛էրգում
նինէ պինի իհթիյաճ ու իթիրազ իւզրէ , ա-
ղաճտան աշաղը ինտիկի պիրլէ , սօլ էլի նըլանըն
ըսրըմասընտան շիշմէշ օլտուղու հալտէ , սաղլըգ-
լարրըն արասընտա զայպ օլուր :

Պու հէնկնամտէ , ուզագտան նէք աչէնքլու
վէ քէտերամիզ պիր սէտա իւզրէ , պիր նաղմէ
ավազը իչտիրմէյէ պաշլար :

Պօղուճու մէզքիւր սէսի իշթիտիքտէ , տիգ-
գաթ իւզրէ տիւնէր , վէ անինտէ չէհճէսինտէ պիր
է սէրի թէհայեիւր վէ հիտտէթի հէվլէնկիզ զու-
հուրա կէլիր :

Հ՛ու սէտայի նէվա կիթտիքճէ եագընլաշըր :

Ա՛ըտտան չէնտ (պիր գաչ) տագըգա կէչտիք-
տէ , մէզքիւր օրմանըն աղաճսրզ պիր մահէլ-
լինտէն զուհուր իլէ , Պօղուճունուն կիզլէնմիշ
օլտուղու թարաֆա տօղրու , Ֆինտլի պիր ատէ-
մին մէյլ իտիպ կիթմէքտէ իտուկի կէօրիւլիւր :

Պօղուճու օլ վագթ , պէլինտէ սարընմըշ օ-
լուպ , վէ պիր ուճունտա եումուրթա շէք լինտէ
վէ ճիւրմինտէ պիր գուրշուն պաղլանմըշ պու-
լունան պիր ինճէ իբի չէզերէք , տիկեր ուճու-

նու սաղ էլինին պիլէյինէ պաղլար, վէ նէնի-
տէն օրթալըզը պիր էյիճէ տիյինէտիքտէն սօնրա,
գապա օթլարըն օրթասընտան սիւրիւնէրէք, վէ
շու եավաշ եավաշ, թամըզ սէտա իւզրէ վէ էսէֆ
պահշ սուրէթտէ օգուտմագտէ օլտուղու պէսմէսի-
նի ասլա քէսմէքսիզին, քէնտույէ տօղրու իլէրուլէ
մէքտէ օլան մէրգում Հինտի թարաֆընա զայպ
օլուպ կիտէր։

Ա՛էրգում Հինտի, տահա նիկիրմի չաղրա-
րընտա, սիմասը թուճ լէվինինտէ, պիր տէվիգան-
լը, վէ Ն՛ալմանըն քէօլէսի օլուպ, մահ պօյալը
բահպուգ պէզտէն պիր էլպիսէ կիյինմիշ, պէ-
լինտէ ալաճալը պիր գուշագ, պաշընտա պիր
գըրմըզը սարըդ, վէ գուլագլարընալը պիլէքէրին-
տէ կիւմիշտէն Հալգալար պուլունմագտէ . . .
վէ իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու խանէտէն, է-
բէյիճէ եիրագտա քեայնի պուլունան շու քէնտի
չէրկէսինտէ եախօտ քէօչկիւնտէ, կիւնտիւզիւն
շիտտէթի հարէրէթի էնհասընտա, իսթիրահաթ
իթմէքտէ օլան էֆէնտիսինէ պիր մէքթուպ կէ-
թիրմէքտէ պուլունուր։

Ա՛էրգում, եօլուն իքիյէ այրըլան պիր մա-
հէլլինէ կէլտիքտէ, իւզէրինէ ասլա ֆիւթուր կէ-
թիրմէքսիզին, չէրկէսէն . . . անճագ գըրգ ա-
տրմ գատար նիրագտա պուլունան թարիգէ թէ-
վէճճիւհ իտէր . . ։

Պու արատա, ալլըը եախօտ սէքիզ բարմագ
էնինտէ, վէ լաճխիէրտի զէմին իւզէրինտէ, ի-
քիչէր ատէտ, ալթուն րէնկինտէ չիզկիլէրլէ
միւզէյիէն գանատլարա մայիք պուլունան պիր
բէրվանէ, տալտէն տալէ վէ եավրագտան եար-
րաղէ ուչարագ, Հինտիլինին թա էօնիւնտէ,
Ն՛ուբէնի- թապիր օլունան պիր նէվլի կիւզէլ գօ-
գուլու չալընըն իւզէրինէ գօնու վէրիր։

Ա՛էրգում շու տիլպէր հայվանը կէօրտիւքտէ
օգուտուղու պէսմէյի քէսիպ, պիրազ օրատա տու-
րուր, վէ ուսուլ իլէ պյագլարընը իլէրույէ աթ-
տրգտան սօնրա, էլիյլէ տախի . . . մէղքիւր
բէյվանէյի թուռթար։

Պիրտէ, նակէհան, պէտ չէհրէ Պօղուճունուն,
նէզտինտէ տիրիլի վէրտիկին կէօրիւր . . . վէ
թաշ աթրլան սաֆիանտան չզգան սէսէ միւշա-
պիհ, պիր վիզիլթի սէսի իշնիմտիկիյլէ պէրապէր,
այնի տէրէճէտէ գուվվէթի վէ չաֆուգլուգ իւզ-
րէ պիր իր սալտրըրլըզը անտէ, պօյնունտան
աշաղը իւչ ատէտ տախի տիյիւմ սարըլտըղընն կէօ-
րիւր, վէ մէղքիւր իրին ուճունտա պաղլը օլան գուր-
շունուն, պաշընըն արգասընա շիտտէթի իւզրէ
վուրուլտուղուն հիսս իտէր։

Պօղուճունուն շու հիւճումու օլ գատար նա-
կէհանի վէ օլ գատար սիւրաթի իւզրէ իճրայէ
կէլիր քի, Ն՛ալմանըն քէօլէսի, ասլա պիր սէս
վէ ֆէրնատ չզգարմայա տախի միւգթէտիր օլա-
մազ։

Պիչարէ պիր քէրրէ սարսըլմայա պաշլար . . .
Պօղուճու իրին իլմէքլէրինի տահա պիյա-
տէ սրգըշտըրըր . . . վէ քէօլէնին լէհճէսի եր-
ճիվանի պիր սիյահլըգ քէսպ իթթիքտէն սօնրա,
գօլլարընը սալայարագ, տիղլէրի իւգէրինէ տիւչ
գալըր . . ։ Պօղուճու մէրգումու պիւթիւն պիւ-
թիւն նէրլէրէ եայը վէրիր . . . իրի պիր գաթ
տահա օլ գատար բէքիշտիրիր քի, պիչարէնին
տէրիսինտէն գանլար փըշգըրմայա պաշլար . . ։
Օ՛էվվլըը քէօլէ իւզէրինտէ, սօն տէֆա օլա-
րագ, պիր գաչ քէրրէ սինիրճէ հարէքէթլէր
զուհուրա կէլտիքտէն սօնրա, հէլաք օլուպ կի-
տէր . . ։

Լէք չաբուգ, վէ բէք տէհշէթլու սուրէթտէ
վուգու պուլան շու ճան չէքիշմէք հալինտէ,
Պօղուճու քէնտի գուրպանը նէգտինտէ տիղ իւ-
զէրինէ կէլէրէք, աթէշի կէօզլէրինի իւզէրինէ
տիքիպ, էն բիւչիւք սիլքինմէլէրինէ տախի տիգ-
գաթ իթմէքտէ պուլունտուղու Հալտէ, նապանի
. . . պիր էսէրի սէվինճ ու Հայրէթ հիսս իթ-
մէքտէ օտուղուն ֆէհմ իթթիրիր · չէօյլէքի, պուր-
նունուն տէլիքլէրի գապարըրլար, գուլագ թօզլարը-
նըն վէ պօղազընըն տամարլարը շիշէրլէր, վէ Ն՛ալ-
մայը կէօրտիւքտէ, սէվինճինտէն աչըլմայա պաշ-
լայան տօտագլարը, պիր ճանվէր ազղը կիպի օլ
գատար աչըլըրլար քի, սիյահ վէ սիվրի տիշլէրի
մէյտանէ չզգարագ, պիր նէվլի սինիր տիմրէմէսի
էսէրինտէն, շագըր շագըր պիր պէրլէրիլլէ թօ-
գուշմայա պաշլարլար։

Լ՛աբին, արատան ճիւզլի պիր վագթ կէչտիքտէ,
էլլէրինի խաչվարի, սօղումագտէ օլան կէօքսիւնէ
պաղլատըգտան սօնրա, պաշընը էօնիւնէ էյէր,
վէ էսրարի քէլամլար թէչաֆֆուզլիյլէ մըրրըլտա-
նարագ, պիր նէվլի տուա օգումագտէտիր կիպի գը-
յաս օլունուր . . ։

Վ՛է նիհայէթի իւլ էմր, էօլիւնիւն սէյր ու
թէմաշասը էսէրինտէն միւթէէսսիր օլմազին,
մուաղզաղ միւթալաալար տէրեալարընա տալար . . ։

Օ՛լ հէնկամտէ, մէրգումուն . . . կէօզլէ-
րինտէ էջլէ պիր գըզըլթը վէ օլ գատար գան
զուհուրա կէլիր քի . . . գօվլայըլպ եախօտ հիս-
ճում իտէրէք, բէնջէյի միւհլիքլէրինէ տիւշիւր-
տիւքլէրի ավլարընը տահա նէմէղտէն էվվէլ,
պաշը ուճարընտա չէօմէլէրէք, տիք տիք իւզէ-
րինէ նիկահէնտաղ իտէն սըրթլան վէ գար-
լան—քէտիսի նամ ճանվէրլէրինի կէօզլէրինտէ
տախի էմնալի կէօրիւլմիշտիր տէնսէ ճայիզտիր։

Ա՛էրգում պիրտէ, ասըլ քէնտի նիյէթի
նէկսանէսինտէն պուլունան պօրճունու էտա
իթմէմիշ օլտուղուն տէր խաթըը իթմտիկինտէն,
քէնտի գուրպանընտան ամրնարագ այրըլմայա
գարար վէրտիկի պիրլէ, իրինի լաշէնին պօյնուն-
տան սէօքիւպ, վէ երինէ քէնտի պէլինէ սար-
մալատըգտան սօնրա, լաշէյի սիւրիւքլէյէրէք
եօլտան տիշարը չզգարըր, վէ կիւմիշ Հալ-
գալարը տախի չզգարըպ ալմագ իսթէմէքսիզին,
գօճա պիր տէմէթ սաղ օթու ալթընտա սէթը
իտէր,

Պօղուճու պատէհու, երինէ գարնը վէ տիղլէրի
իւզէրինէ սիւրիւնէրէք, Ն՛ալմանըն, Հինտ գա-

մըշլարընտան վէ հասըրլարտան իսթարէթ պու-
լունան չէրկէսինէ գատար կէլիր ։

Պիր վագթ տիգգաթը քեամիլէ իւղրէ գու-
լագ վէրիպ տիւնէմիքտէն սօնրա, պէլիւնտէն մուզ-
աղաձը եարրագլարընա սարըմըշ, ղայէթ քէս-
կին վէ սիվրի պիր պըչագ չըգալարագ, հասըր
տիվար իւղերինտէ, իւչ այագ պօյունտա պիր
տէլիք աչար, ֆէգաթ շու իձրայը օլ գատար չա-
փուղլուգ վէ չէվիքլիք իւղրէ եարար, վէ պըչաղը
տախի օլ գատար քէսկին պուլունուր քի, ճամ-
ճըլարըն էլմաս իլէ ճամ քէստիքլէրի վագթ զու-
հուրա կէլէն պիր խաֆիֆ չիղլէթի սէսի գատար
տախի սէս իշիտիլմէգ . . ։

Ա՛էղքիւր տէլիքտէն իչէրի պագարագ, Ա՛ալ-
մանըն հալէա պիր տէրին ույգույա տալմըշ պու-
լունմագտէ իտուկին կէօրտիւքտէ, ինանըլմազ մը-
թէպէտէ պիր ճիւրաթ իւղրէ, քէնտույի սըյրը-
լարագ չէրկէնին իչէրիսինէ սալար ։

ԻՔԻՆՃԻ ՓԸՍԼ

ՀԱՃԻ ԵՒԶՄԸԳ ԵՒԽՕՑ ԻՑՆԷԼԷՄԷՔ

Ի՛ույի ասիւման օլ վագթէ գատար չէֆֆաֆ
սուրէթտէ պիր մախլիքտէ պուլունտուղու թագ-
տիրտէ, եավաչ եավաչ ղայէթլէ աչըգ պիր եէ-
շիլ բէնք քէսպ իտէր, վէ կիւնէչէն էօնիւնէ
տախի, գըրմըզըյա եագըն վէ էսէֆէնկիզ հէյ-
եէթտէ պիր պուխար բէրտէսի չէքիլմէյէ պաշ-
լար ։ Կիւնէչէն շու ածայիպ ըշըղը, քնաֆֆէյի
մախլուգաթի իւղերինէ աքս իթթիհինտէն, մախ-
լուգաթը մէզպուրէնին նէ հէյեէթ ու բէնկտէ
կէօրիւնմէսի թէսավվուր օլունմագ իչին, ար-
գասընա պագըը թէնէքէ գաբլանմըշ օլան պիր
ճամ տէրուինտէ կէօրիւլէն հէյեէթ ու հալ
թէսավվուր օլունմագ էլղէմիյեէթտէն տիր ։

Հ՛ու իղլիմէրտէ, մէգքիւր մէնզարէ էնտասըն-
տա, մինթագայի մահրուգայա (այրեցած գօտի)
մախսուս պուլունան հարէրէթի չէտիտէնին թէ-
զայիւտի վուգուա կէլմէսինտէն, պիր պօրա վէ
պիր ֆուրթունանըն եագլաշմագտէ օլմասը ֆէհմ
օլունմագտէ տիր ։

Ա՛բալըգ արալըգ, պիր քիւքիւրտ գօգուսու
զուհուրա կէլիպ, վէ եինէ զայպ օլմագտէ տիր
. . ։ Հ՛ու հէնկիամտէ, նէպաթաթըն եարրագ-
լարը, էլէքթրիդանըն ճերէչան իթմէսիյլէ խա-
ֆի ձճէ հարէքէթէ կէլէրէք, քէնտի սարլարը
իւղէրինտէ, տիր տիր տիթրէմէքտէ տիրլեր . . .
պատէհու հէր պիր շէյ սուս բուս օլուպ, քիւլ-
լի մախլուգաթի իւղերինէ էսէֆէնկիզ պիր հարէ-
քէթսիզլիք չէօքմէքտէ տիր ։

Մ՛ահէլլի մէզպուրուն աթէչ կիպի եագըճը
հավասընա պիր չօգ քէսկին վէ քէքրէ գօգուլար
տախի գարըշարագ, հէման թէհամմիւլ կէթի-
րիլմէզ պիր հալէ կիրիֆթար իլլէտիքլէրինէն,
հալէա տէրին ույգուլարա տալա գալմըշ օլան
Ա՛ալմանըն անընտան աշաղը, իրի իրի ինճու
թանէսի կիպի թէրլէր, եուվարլանըպ ինմէքտէ
խոխլէր . . ։ Կիհայէթ, մէրգում հագգընտա
շու հալ պիր բահաթլըգ սայըլմայըպ, իլլա բէնճ
ու զահմէթ սայըլմագտէ իտի ։

Պօղուճու չէրկէնին տիվարլարը պօյունտան
սիվիշէրէք, վէ երլան ճինսի հայվանլար միսիլ-
լու, գարնը իւսթիւնէ սիւրթիւնէրէք, վէ միւմքին
մէրթէպէ աղ եէր թուխմագ նիյէթիյլէ Ա՛ալ-
մանըն եահտըղը հասըրըն եանընա եագլաշըր,
վէ օրատա էվվէլա հէմ եասըրլըր վէ հէմտէ պիւ-
զիւլիւ վէրիր ։

Իշթէ օլ վագթ, մէրգումուն գալպինտէ մէր-
քիւզ վէ մէսթուր պուլունան պիր սըրր, վէ օր-
թալըղա չէօքմէքտէ օլան պիր ուսլուգ սայէսինտէ,
տէհշէթֆէզլմա պիր վուգուաթ վուգուա կէլմէ-
յէ պաշլար ։

Ա՛րթըգ օլ վագթտա, Ա՛ալմանըն ճանը, մէր-
գում Պօղուճունունն էլինտէ պուլունուր . . ։

Ա՛էրգում քէնտույի թօփլամըշ, վէ էլլէրիյլէ
տիզլէրի իւզէրինէ կէլմիշ, պօյնունու իլէրու տօղ-
րու ուզաթմըշ, կէօզլէրինի տիքմիշ, վէ զիյատէ-
ճէ աչմըշ օլտուղու հալտէ, զէնճիրպէկնտ պու-
լունան պիր վահշի ճանվէր միսիլլիւ . . . էյ-
լէճէ պիլա հարաքէթ տուրա գալըր . վէ անճագ
չէնէլէրինտէ զուհուրա կէլէն պիր նէվի հարէ-
քէթի սինիրտէն, թուճ բէնք լէհճէսի օյնամագտէ
պուլունուր ։

Պիրտէ անինտէ, շու պէտչէհրէ Պօղուճու-
նուն գանլարա սուսամըշ . . . վէ տահա հէնուզ
ճանընա գաստ իթմիշ օլտուղու քէօլէնին քէյ-
ֆիյէթին տէրխաթըը իլլէտիքճէ, մահզուզիյ-
եէթի գալպիյէնէ զըտտ օլարագ, հէր նէ գա-
տար Ա՛ալմանըն հագգընտա էօլիւմտէն տախի
ֆէնա սայըլաճագատա . . . մէրգում տէլիգան-
լըյը էօլտիւրմէքսիզին, անճագ ալմըշ օլտու-
ղու թալիմաթ իւզրէ հարէքէթտէ պուլունմայա
մէճպուր պուլունտուղուն թէֆֆէքքիւր իլլէտիք-
ճէ, տահա զիյատէ թահրիք օլունմագլին, սու-
րէթի զահիրէսինտէն, իղթիրապը շէտիտի տէ-
րունի ֆէհմ օլունմագա պաշլար ։

Ա՛ահզիյէթ իւզրէ կէօզլէրի կիլիտիքճէ բար-
լամագտէ օլան մէրգում Պօղուճու, սօլ էլինին իւ-
զէրինէ տայանմըշ տուրմագտէ օլտուղու հալտէ,
իբի տէֆֆա սաղ էլինի, շիտտէթ իւզրէ իբին գու-
շուն պաղլը օլան ուճունա կէօթիւրիւր . . ։

Ա՛աբին իբի տէֆֆա տախի մէզքիւր իբին ուճու-
նու կէրի պըրագըը . . . հանի, շէօյլէքի, ա-
տէմ պօղմագ հագգընտա պուլունան թապիի ար-
զու վէ մուհապպէթի, թահթը թէէսիրինտէ պու-
լունտուղու, վէ գարշը գօնուլմազ պիր գուվվէ-
թի մուխալագանըն էմր ու իրատէսինէ թէսլիմ
իլէ, նիյէթի վահշիյէսինտէն վազ կէչմէյէ մէճ-
պուր օլուր ։

Ա՛երգումուն, առեմ էլտիւրմէք Հագգընտա իւ-
զերինտէ զուհուրա կէլէն գուտուզուգ, ազ տահա
քէնտույի պիր թէհլիքէ յէ վազ իտէմէք իտի,
չիւնքի, Ա՛ալմայը պօղմագ արզուսիլէ քէնտու-
յէ մէրգումու էօլտիւրմէմք զըմընտա օլունմուշ
օլան թէհպիհի տէր խաթըր էյլէտիքճէ, տիւշար
օլտուզու թէրէտտիւտ սէպէպինտէն վագթ զայպ
իտմէքտէ իտի . . . Ա՛ալ պու քի Ա՛ալմա, կիւճ
ու գուվվէթտէ վէ մէհարէթ ու ճէսարէթտէ բէք
մէշհուր վէ հէրքէսէ գօրգու վէրմիշ օլտուզու
Թագտիրտէ, հէման օլ հէնկամտէ ույանմասը
իհթիմալտէն իտի . . . Ա՛յ հէր նէ գատար մէր-
գումուն հիչ պիր սիլահը տախի եօգ իտի խօսէտէ, պու
ճիւմլէ տախի, Պօղուճու հագգընտա, էն տէհ-
շէթլու բագի պէրտէն պիրիսի սայըլա պիլիր իտի,
Ա՛իհայէթ իւլ էմր, Պօղուճու, ամընտըզընտան
պիր ա՛նը սէրտ չէքէրէք . . . մէրգումու էօլ-
տիւրմէքտէն իսէ, օրայա նէ թէհպիհ իւզրէ կէլ-
միշ իսէ, մանճիպինճէ քէնտի պօրճունու էտա
իհմալէյէ գարար վէրիր . . . Ա՛երգումուն շու
գարարը պաշգա պիրիսի հագգընտա իհթիմալտէն
տէյիլ իտի . . .

Տիմէք տիր քի, մէրգումուն նէ գատար տէհ-
շէթպահշա պիր առեմ օլտուզու, միւլահազա-
յա միհթաճ տըր . . .

Ա՛ալմա նիւզհունիւ սօլ թարաֆա չէվիրմիշ օլ-
տուզու Հալտէ, պաշընը տախի պիւքմիշ օլտուզու
գօլու իւզէրինէ վազ իհմիշ օլտուզունտան, մէր-
գումու օյանտըրմազտան էվվէլ, պիր թէտպիր ի-
լէ, սազ եանի գափուտան թարաֆա տէօնմէյէ
մէճպուր իհմէք էլզէմէյէհտէն իտի, չիւնքի,
էօյլէ օլմատըզը Թագտիրտէ, գազարա նիմ ու-
յանմասը զըհնուր իհտիքտէ, իլք նիկահընտա
Պօղուճույու կէօրէպիլէճէկի պի իշթիպահ իտի,
Ա՛ալպուքի Պօղուճու, շու միւշքիլ նիյէթի տա-
խի իճրա էտէպիլմէք իշին, պէհէմէհալ, չէրկե-
նին իշինտէ պիր չօգ տագըգալար պէքլէմէլի ի-
տի,

Կիհտիքճէ, րուլի ասիւման ազարմայա եիւզ
Թուհմար . . . Հ՛իտտէթի հարէրէթ իսէ, հատ-
տէն զիյատէ պուլունմազին, Ա՛ալմա Թագպիա-
Թիլէ տահա զիատէ ույուշուգլուղա տիւշիւպ,
վէ Պօղուճունուն տախի տայիմա իշի բասթ կիհ-
մէքտէ իտի . . .

Պու հէնկամտէ մէրգում Ա՛ալմանըն եանընը-
տա տիզ իւզէրինէ կէլէրէք, եուշմագ բարմագլը-
րընըն եաղանմըշ ուճըարըլմա, մէրգումուն աննը-
նը, գուլագ Թօզլարընը, վէ կէօզ գաբագլարընը օ-
վուշտուրմայա, լաքին մէրգում շու խուսուսու օլ
գատար նէզաքէթ վէ մէհարէթ իւզրէ իճրա իհ-
մէյէ պաշլար քի, բարմագլարընըն տէրիսինին,
Ա՛ալմանըն տէրիսինէ Թօգունմասը րէք կիւճ իլէ
հիսս օլունապիլիր . . .

Ա՛երգումուն շու մըգնատըզճա սիհհիրպազըզը
էսէրինտէն Ա՛ալմա օլ գատար էսէր տույար քի,
պիր գաչ տագըգա սօնրա, աննընտան աշազը ագ-
մագտա պուլունան Թէր, տահա զիյատէ արթ-
մայա պաշլար, պօղուգ տուրէմտէ պիր նէֆէս չէ-
քէր, վէ պատէհու եանագլարընըն էհլէրի իքի իւ-
տէֆա տիհլէրլէր, չիւնքի, Պօղուճունուն իճրա
իհտիհկի շու օվուշտուրուշ, մէրգումուն ույանմա-
սը իշին հէր նէ գատար բէք խաֆիֆ սայըլմագ-
տէ պուլունուր իսէտէ, պու ճիւմլէ, բահամըզըզը-
ղընը տախի մանճիպ օլուր . . .

Պօղուճու աֆէդի վէ պիհուզուր կէօղէրինի,
ասլա Ա՛ալմանըն եիւզհիւնտէն շաշըրմագըզը,
քէնտի ամէլիյաթընա օլ գատար չափուգուգ,
վէ օլ գատար ուսթալըգ իւզրէ տէվամ իտէրէք,
մէրգում, տայիմա ույգուտա օլտուզու Հալտէ, շու
կիղլի, վէ կիճիշտիրիճի պիր տույղույա արթըգ
Թագաթի կէհիրէմհիկինտէն, քէնտինտէն վէ հէր
շէյտէն պի խապէր օլարագ, կիյա պիր մանագ-
զագ պէօճէք . . . եիւզհիւնտէ կէղիներէք քէն-
տույի բահամըզը իտիյօր կիպի, տէֆ իհմէք
իւզրէ, սազ էլինի, մաքինավարի եիւզհիւնէ կէօ-
Թէրիւր,

Լ՛աքին մէրգումուն գուվվէթի քիճայէթ իհ-
մէտիկինտէն, սայքի անինտէ պիլա Հարէքէթ վէ
աղըրլաշմըզ օլան գօլու կէօքսիւ իւզէրինէ տիւ-
շէր . . .

Պօղուճու շու ալամէթէ նազարէն, մէնզիլի մագ-
սէտինէ իրմիշ օլտուզուն կէօրէրէք, մէրգումուն
կէօզ գաբագլարընը, գուլագ Թօզլարընը վէ ան-
նը իւզէրէրինի, եինէ այնի մէհարէթ իւզրէ . . .
Թէքրարէն օվուշտուրմայա պաշլար,

Օ՛ղ անտէ Ա՛ալմանըն իւզէրինէ տահա զիատէ
պիր աղըրլագ պասմաղին, վէ ույգուսու տահա
զիյատէ աղըրլաշարագ, առեթա պիր էօլիւ Հա-
լինէ տիւշար օլմադին, վէ շիւրհէսիզ օլարագ,
էյինի եիւզհիւնէ կէօթիւրմէկէ տախի եա գուվվէ-
թի վէ եատանիյէթի պուլունմատըզընտան, մա-
քինավարի պաշընը տէօնտէրմէսինտէ, պիլա տէր-
ման սազ ումուզու իւզէրինէ տիւշէր, վէ զանն
իտէրսիզլիքի, մէրգում եամըշընըն Թարզընը տէ-
յիշտիրմէսիլէ, շու քէնտույի բահամըզը իհ-
մէքտէ պուլունան պիր Թէէսսիրտէն գուրթուլմագ
նիյէթլէրինտէ կէվէր,

Պօղուճունուն շու իլք մէրամը իճրայէ կէլ-
տիքտէ, արթըգ սէրպէսթճէ, սայիր նիյէթլէրի-
նին իճրասընա տախի միւպաշէրէթի իհմէյէ միւգ-
Թէտիր օլուր,

Ֆէգաթի ճալմանըն ճիւղիճէ բահամըզ իհ-
միշ ույգուսունու եէնիտէն միւմքին մէրթէպէ ա-
ղըրլաշտըրմագ մագսէտիլէ, ազիմ կիճէ գուշ-
լարընըն ուսուլլարընը էլէ ալըպ, վէ պիր եէլըա-
զէյէ Թագլիտ իտէրէք, իքի էլէրինի պէղայէթ
չափուգլուգ իւզրէ սալայարագ, մէրգում Ա՛ինտ
տէլիգանլըսընըն, շիտտէթի Հարէրէթտէն եանըպ
գավրուլմուշ օլան եիւզէրինի եէլըազէյէմէյէ
պաշլար . . .

Ույգէ պիր սըղլէթի վէրիճի Հարէրէթի օրթա-
սընտա, մէմուրին ղայրի վէ ֆէրահպահշ սէրին-
լիք էսէրինտէն օլարագ, Ա՛ալմանըն էշքնաչըն-
տա, մաքինավարի պիր էսէրի տիշհատի զու-

Ֆուրա կելմէյե պաշչատրգտան պաշգա, սինէսի տախի կենիշլէնիր, նիմ աչըգ պուլունան տօտագըլարը, պիր հավայը տիլքիւշա ալմայա, վէ, եվվէլքի թաճիլէլիյին մուղայիրինտե, շու նէնիտէն զու Ֆուրա կելմէքտե օլան պիր բահաթը հալ սայէսինտե, տահա զիյատե, վէ հատտէն զիյատե պիր տէրին ույգույա տալմայա պաշլար։

Պու արատա, ղայէթ իւլ ղայէ փարլագ պիր շիմշիրէք չագարըլընտան, մէրգումուն եաթմագտե օյտուղու գուլիպէնին գարանլըգ տէրունի միւնէվվէր սլուր, վէ Պօղուճու ալամէթի սէմավվիյյէնին շու իւլք իճրասըն կէօրտիւքտե, պիրտէն պիրէ Ա՛լմա ույանըր գօրգուսույլա, հէման նիյէթի շէրիրէսի հէրնէ իսէ, պիր ան էվվէլ իճրա լիթմէյե չալըշըր։

Ա՛լմա արգասը իւզէրինէ եաթմըշ օյտուղու հալտե, պաշընը իսէ սաղ ումուղու իւզէրինէ վազ իթմիշ, վէ սօլ գօլու տախի ուզանա գալմըշ օյտուղունտան, Պօղուճու մէրգումուն սօլ թարաֆընտա չէօմէլի վէրիր, եավաշ եավաշ էլլէրիյլէ նէլըաղէլէմէյի քէսէր, վէ պատէհու իթիգատ օլունմազ մէրթէպէտե պիր մէհարէթ իւզրե, մէրգումուն սօլ գօլունու գաբաթմագտա պուլունան, պէ յաղ տիւլպէնտէն էնլի վէ ուզուն նէնինի (էլպիսե գօլու), թա պիլէյինին եօգաըրընա գատար գալտըրա պիլիր։

Օլ վագթ, տիւզիյինին ձէպինտէն, ուֆա ճըդ պիր պագըր գուրթու չըգարտըգտան սօնրա, իչինտէն տախի, ղայէթ ինձէ, վէ զիյատե սիվրի պիր իչնե իլէ, պիր նէվի տախի սիյահ քէօք բարչասը չըգարըր։

Պիր չօգ տէֆա, մէզքիւր իչնե իլէ, մէզքիւր քէօք բարչասընը իչնէլէր, վէ հէր պիր իչնէլէմէյինտե, պիր նէվի պէյալ վէ նաբըշգան սու չըգար։

Պօղուճու, քէնտինճէ, շու իչնէնին ուճունա նաբըշան սույու էլվէրիր տէյի գըյաս իթմիքտե, պիրազ էյիլիր, վէ Ա՛լմանըն սօլ գօլունուն իչ թարաֆընը, նէնիտէն պիր սէրինլիք տահա վիրմէք նիյէթիյլէ, նավաշ նավաշ իւֆլէր, վէ պատէհու, մէզքիւր իչնէնին ուճուլա, հէման կէօզ ալմազ տէրէճէտե, էսրարա վէ ալամէթե տայիր պիրգաչ չիվկիլէր չիզէր։

Ա՛ներգում շու մատտէյի օլ գատար չափուգլուգ իւզրե իճրա իտեր, վէ իչնէնին ուճու օլ գատար ինճէ, վէ օլ գատար սիվրի պիր հալտե պուլունուր քի, Ա՛լմանըն զերրե գատար խապէրի օլամազ։

Պիրտե անինտե Պօղուճունուն չէքտիկի չիվկիլէր, եվվէլա, կիւճ իլէ կէօրիւլե պիլիր սուրէթտե վէ գըլ ինճէլիյինտե պիր սօլկուն ալ րէնք քէսպ իտեր, ֆէգաթ իչնէնին ուճունտաքի սուսուն թէէսիրի եավաշ եավաշ Ա՛լմանըն տէրիսի տէրունինէ իշէտիքճէ, պիր գաչ սաաթտան սօնրա, մօրա եագըն պիր գըօմըղը րէնք իլէ, մէզգուր չիվկիլէրին տահա զիյատե մէյտանէ չըգարագ, բէք ալնա կէօրիւլե պիլէճէկի տախի իչնէթիմալտէն պուլունուր։

Պօղուճու, պէջյէճէ իգպալ իւղրէ քէնտի մէրամընը իճրա իյլէտիքտէն սօնրա, ույգուտա պուլունան Ա՛լմանըն իւզերինէ... վահզիյանէ պիր հըրս ու հիտտէթ իւզրէ, սօն տէֆա օլարագ, պ՛ր տէֆա տահա աճիը նիկահ իտեր։

Պատէհու, սիւրիւներէք, իւզերինտէ պուլունտուղու հասըրտան նիրագլանտըգտա, իչերի կիրմիշ օլտուղու տէլիյի էլտե իտեր, վէ քէնտուդի պիր տէֆա տիշարը աթտըգտա, ասլա պիր շիւբհէ վիրմէքը նիյէթիյլէ, մէզքիւր տէլիյի տիգգամը թամմէ իւզրէ սըգը սըգըյա գաբար, վէ ուզագլարտան էըլտըրըմլարըն սաղըր սուրէթտե կիւրիւլթիւլէրի հէնուզ պաշլամագ իւզրէ իքէն, մէզքիւր էրկէյի թէրք իլէ, զայպ օլուպ կիտեր (1)։

(1) Ա՛էրհում վ֊իգթոր ֆագմննուն, Հինտ էհալիսինտէն Պօղուճուլար մագուլէսինտէն պուլունան ատէմլէրին պու թարզ հարաքեաթը շէրիրէլէրինճէ տէրքեար օլան, վէ ինանըլմազ մէրթէպէլէրտե պուլունան մէհարէթլէրի իւզերինէ եազտըղընա նազարէն,

"Խէնտէլէր վէ թարլաբտա քի եվվէլքէր իչէրինտե սիւրիւներէք էէօրիւրլէր, եիւզ նէվի սէվլէրէ թագլիա իտեր լէր, հարաքեաթը մէնֆուրէլէրինտէն պիր ույղունսուզլուգ զուհուրա կէլտիքտե, պէլլ իսիզ իմ֊մէք նիյէթիյլէ, չագալ եախօտ պիր գուշ սէսի չըգարարագ օրթալընը կիւրիւլթիյէ վէրիրլէր, պատէհու սուս օլուրլար. վէ արատան պիր ճիւգի վագթ կէչտիքտե, էօթէտէն պիր պաշգասը, ուզագտան ուզաղա պիր հայվան ուլուսմասը թագլտըտ եաբար. քէնտի կիւրիւլթիւլէրի վէ օվուշտուրմալարընյլա հէրքէսին ույգուսունու թամէղ իտէրլէր, վէ պիր ատէմին պիւթիւն վիճուսինէ վէ հէր պիր ազասընա իսթէհզիրլէրի թավը ու հարէքէթի իթմիրէրէք, մէնզիլի մագսէտլէրինէ վասըլ օլապիլիրլէր։"

Գօնթ միսիս Էտուար տը Վարէն, Հինտսթանդըն ինկիլիզ գրթասը իւզերինէ գալէմ ալտընը մէտ ու սէնայէ չայան թէէլիճաթընտա, Հինտլիլերին օլ խուսուսատա մէհարէթի քեամիլէլերինին ֆէվգ էլ ատե սուրէթտե պուլունտուղունտան, վէ շու միւնասէպէթլէ պագը տէֆա պէյանընա միւսադաթի իտեճէկիմիզտէն շիմտիքի հալ շու գատարը պէյան իտերիզ։

"Ա՛յալ ատէմի ույգուսունտան ույանտըրմագտընը, սաբըրմընը եաթմըշ օյտուղու եօղունընա գատար սույու ալըրլար, Հաթթա, պու պիր մասալ եախօտ լաթիֆէտէն իպարէթ լագըրտը օլմայուգ, իլլա պիր սահիհլիք տիր, Գէէլ տէնիլէն կիւրուհուն Տարէքէթլէրի թըզգը պիր էըլան հարէքէթինէ պէնզէտիկինտէն, խըսմէթքեար չատըրընը պիր գարուսու, վէ քէնտին տախի տիկէր գարուսու էնինէ, արգասընտա եաթմըշ օյտուղուն հալտե, Գէէլ կէլնէգ տիշարտա պիր քեօշէյէ վէ գարանլըգտա, իչերտէն կէլէն նէֆէս սէսլէրինի պիր իյիճէ այրը այրը տիյնէր, վէ Էվզօպալընըն պիր տէֆա ույուտուղուն կէօրտիւքտե, արթըգ քէնտի մէրամընը իճրայէ կէլմիշ պիթմիշտէն հիսապ իտեր. քէնտի մուահէլաթընա տայիր միւնասիգ վագթ կէլտիքտե, հէման պուլունտուղու եէրտե, չատըրը, եօգարուսան աշաղը եարը վէրիր, վէ իչէրույէ կիրէ պիլմէսի իչին օլ գատարը քեաֆի սայըլըր։ Վէ պիր գուշ տանէսինին տախի սէսինի չըգարթմագտընը, բէրի կիգի իչերի կիրէր։ Ընատան տօզմա չըգագ օլտուղու հալտե, պիւթիւն վիճուտի եազընմընշ օլուպ, վէ պիր նէվի ուզուն պըչագ պօյնունտա ասըլմընշըր։ Իչերի կիրտիքտե, կէլնպ չէօյլէ պիր եաթագտըն եանընա չէօմէլէր, վէ պիլա ֆիւթուր, վէ իման կէձիրիլ. Ձէ բատտէլէրտե պիր Ա՛խարէթ իւզրե, իւզերինտէքի եօրկանը սըգը սըգըյա, վէ թա վիճուտինէ Թօգունընճայա գատար գէվըրըր, չէգլէ քի, Նէ գատար միւքեին իսէ օլ գատար ազ եէր թուսթուսուն նիյէթիյլէ, պիր թարաֆընը էօյլեճէ պիթիրտիքտեն՝ոօն չա, կէչէր օլ

ԻՆՉԻՆՁԻՒ ՓԱՍԼ

ՄԱԼ ԳԱՉԸՐԸՁԸ

Կիւնտիւզիւն պօրա վէ ֆուրթունալարը խայլի վագիտան պէրու քէսիլմիշլեր տիր։

Կիւնէչ էնտէյ պաշլամըշ, վէ Պօղուճաունուն Ա՛լմանըն չէրկէսինտէ կիրիպ, գօլունա էսրարի չիզկիլէր եազմասընտան պէրու, պիր գաչ սաաթ կէչմիշտիր։

Իչի թարաֆլը սըգ սըգ աղաճլարլա միւղէյէն պուլունան պիր ուզուն եօլտան, պիր աթը ատէմ սիւրաթի իւզրէ գօշուպ կիթմէքտէ տիր։

Ա՛ատէյի մէզպուրէյի քէմէրվարի գաբատան աղաճլարըն եէշիլ գուպպէլերի թահԹընտա, հէզարան նէվի խուպ ավազ գուշլար, եօթիւշէրէք վէ ջինաշարագ, շէմնի թապանըն զիյաը բիւր իՀԹիշամընը սէլամլամագտա, վէ էնվայի նէչիլ վէ գըրմըզը բաբաղան եախօտ ԹուԹու գուշլարը իսէ, քէնտի չէնկէլ ասա կակալարը մարիֆէթի իլէ, մանէնտի կիւչ ...աղաճլարընըն Թէքէլէրինէ, գատար Թըրմանըպ չըգմագտասընրլար։

Ա՛յէ՜ Ա՛յէ՜՜ Թապիր օլունան, վէ լաճիվէրտ բէնկինտէ մահ, իրի, վէ պոյունլարըգլա գույրուգլարը ճիլալը ալԹուն բէնկինտէ պուլունան գուշլար, սիյահ գատիֆէ բէնկիլէ գարըշըգ Թուրունճու բէնկինտէ պիր նէվի ֆիլօրնա գուշլարընը գօվալամագտէ, վէ Պօլօ կէօկէրչինլէրի տահի, էլէյիմ սաղմա բէնտլէրիլէ պէրապէր, մէնէքշէ բէնկինտէ օլտուգլարը, վէ պիր սուրէԹի մէվջուրէտէ, զիյաէնտազ պուլունան զիւմրիւտ, եագուԹ, Թօբաչ, վէ կէջյնագուԹ միսիլլու միճէվէրաԹը մէզպուրէնին քէռաֆիֆէսինին էլվանը միւնէթէնէվվիհէսի քէնտի իւզրէլէբինտէ Թէճիւմիւ իթմիշ օլարագ Թիփլէրի բալամագտա օլան ճէննէթի գուշլարընըն եանլարընտա պուլունտուգլարը Հալտէ, պիր սավԹի տիլարա իւզրէ էօթիւշմէքտէ տիրլեր,

ԹՈարիգը մէզպուր պիրազ իւքսէքտէ օլմասը ճիՀէԹլէ, պիր քիւչիւք կէօլէ նալըը պուլունմագտէ, վէ մէզքիւր կէօլիւն սույու իսէ, տուրկունը վէ պէրրագ պուլունտուղունտան, պիր Թա-

պիր Թարաֆընա, վէ սէնի գըճըգլայա գըճըգլայա գանն իտէբինն քի մըգնաթըս իլէ սիհիրլէր կիպի սիհիրլէր, վէ օլ գատար եաբար քի, պիր նէվի Թապիճի տուլգուլա մէզնի, քէնտի քէնտիյէ կէրի չէքիլիբօնն, վէ տիւրլիմիշ օլան եօրղան Թապճի յաճէկլէ արգանտա աչըգտա գալըր։

Ույգուտան ուլանարագ Հըրսըզը ԹուԹմագ իսԹէտի՞ն մի, մէրգումուն եաղը վիճատի, եըլան պալըը կիպի եկինտէն գայար. մաղալլահ ԹուԹագիլտի՞ն մի, վայ օլ վագԹ պաշընա, զիրա պօյնունտագի պըչաղը քէնտի կէօքսիւնտէ պուլըր, վէ գանլար ագըտարագ, սէն եէրլէրէ եայըլըրսըն, վէ Հըրսըզ տահի զայպ օլըպ կիտէր։"

Փրոֆեսըմոտ Ռիչմոնդ տէր։

րաֆտան էօԹէտէ պէրուտէ, Թէմրիւլ Հինտի վէ Նօբել (1) նամ աղաճլարըն էնտազ իԹմէքլէրի եէշիլ եէշիլ կէօրկէլէր կէօրիւնմէքտէ, վէ պիր Թարաֆտան տահի, քիմիսինին քէնտիսի կիւմրիւշ րէնկինտէ, վէ գանատլարը ֆիրֆիրի, վէ պաղըլարըն տահի քէնտիլէրի լաճիվէրտի վէ գանատլարը լալկիւն րէնքտէ օլան էնվայի պալըգլար իսէ, ասլա ՀարէքէԹ իԹմէքլէրինտէն, մէզքիւր կէօլիւն տէրունինտէ, մահճէ վէ եէքբարէ պիր պիլգուր իւզերինէ մընկալամընը կիպի գըչաս օլունմագտէ տիրլեր։ Ըէջյէ քի, բուլի ապէ բէրԹէվի շէմս վուրարագ, այնա վարի բարլամասընը մուճիպ օլմասը Հասեպիյէ, մէզքիւր պալըգլար տահի սույուն իչինտէ պուլունտուգլարը Թագտիրտէ, պիրազ ըշըգլանըպ վէ պիրազ տահի ըսընմագտան բէք Հօչլանըպ Թէկէզդիւզ իԹմէք իսԹէտիքլէրինտէն, սույուն նիւղինէ տօղրու չըգարագ, ասլա գըմըլճանմագսըզըն տուրմագտասընը լար։

ԸնրԹըդ օլ պինէրճէ պին, ճանը Թաշլար եանի պէօճէքլէր, գանատլարը աթէչ կիպի բարլամագտա վէ եանմագտա օլտուղու Հալտէ, Հէր Թարաֆա սիվիշիպ կիթմէքտէ, ուչուպ ուչուպ գօշմագտէ, վէ շու շէֆֆաֆ սույուն իւզերինտէ, զաԹէն ֆէվգէլատէ տէրինլէրինտէ, մէզպուր կէօլինն գըյըլարընտա Հուսուլէ կէլմիշ օլան նէպաԹաԹը մահյէյէրին եաբրագլարը վէ չիչէքլէրի, րէնկեամուզ սուրէԹտէ աբս իԹմէքտէ իքէն, մէզքիւր պէօճէքլէր տահի վըղըլ վըղըլ էօԹիշմէքտէտիրլեր։

Ա՛ահէլլի մէզպուրտա մահլուգաթ իւզերինտէ կէօրիւլէն էլվանը միւնէթէնէվվիանըն (տիւրլիս տիւրլիս րէբրքլեր) էնվայի բայիհալարըն, վէ զիյայը աճիհԹապըն քէսրէթ ու րեվնագընը, վէ նիհայէթ մէրգումէ կէնճ վէ բէրԹէվնագը աԹլըյը, օլ անտէ ճատտէյի մէզպուրէնին Թա ուճունա նէէԹիշմէքտէ օլտուղու Թագտիրտէ, չէրչիվէվարի իՀաԹա իԹմէքտէ պուլունան հէյյէմի ի ԹապիաԹ, վէ մէճմուայը Հալաթը, նագլ ու պէյան իԹմէք, գուտրէԹի պէնիի ատէմին խարիճինտէ պուլունմագտէտիր։

— Ա՛երգումէ շու աԹը տէլիգանը Ա՛լմատը։

Ա՛երգումէ, Պօղուճաունուն, քէնտի սօլ գօլունտա վէ պօղուլմազ սուրէԹտէ բէսմ էյլէտիկի չիզկիլէրտէն պի խասըբ պուլունմագտէ տիր։

Ա՛լմանըն պինմիշ օլտուղու Ա՛ավա աԹը, օրԹա պույու, գուվվէԹլի վէ աթէչի, վէ սիֆիր կիպի սիյահ պիր տօնտա օլուպ, էյէր եէրինէ իւզերինտէ պիր տար վէ գըրմըզը սէճճատէ աԹըմըշ, վէ Ա՛լմա մէզպուր գըսրաղընը շիտատէԹլի օյնայըշ վէ սըչրայըշլարընը Թատիլու Թէսկինն իչին, ազգընա չէլիբատէն մուսաննա, վէ եուլաբ իլէ պաշընը իսէ, ալ րէնք իբէբատէն էօրիւմիւշ վէ ատէԹա պիր իր խաֆիֆլիյինտէ, պիր քիւչիւք կէմ Թագմըշ խոր

(1) Մէզքիւր աղաճըն իւզերինտէ բէք չօգ գըրմըզ պէօճէքլէրի պուլունուր։

Ա՛թինաներն աթիդ պուլթխանէլերինտէն , փարթէնօն նամ պուլթխանէնին անընծտա թաշ իւղերինտէ օյուլմուշ օլան աթլը ըէսիմլերինին իչինտէ տախի , շու Ա՛ավա գըսրաղը իւղերինտէ պուլունան Ֆինտ տէլիգանլըսընա մանէնտ , պէր վէճհի ֆերմանրանի վէ թէքէպպիւր իւղրէ , թէհայիւրէ շայան պիր աթլը ատէմ կէօրիւլմէմիշտիր • մէրգումուն տիպկեր եիւզիւնտէ , պաթմագա օլան ածիթապըն զիյասը վուրմուշ օլտուղու հալտէ , պիր էսէրի սաֆվէթ ու սէատէթ միւշահետէ օլունմագտէ , կէօզլերինտէ փէրթէվլի մէսէրրէթ փարըլամագտէ , պուրուն տէվլէքլերի ա֊չըլմագտէ , վէ նիմքիւշատէ պուլունան տօտագլըը , ֆուրթունատան սօնրա կէվլէն բէք չօք նաղմուրլար օէպէպինտէն, աղաճլար հալնա ըուլագ պուլունտուգլարը հալտէ , պատի սապա իլէ պէրապէր կէզմէքտէ օլան , չիչէքլերին վէ եաբրագլըրըն բայիհայի թայիպկէլերինի , թէվէզզիւզ իւղրէ թէնէֆֆիւս իմմէքտէ իտի ։

Ա՛ամանըն պաշընտա , վէ սիյահ սաչլարը իւղերինտէ , Ընունանիլէր գըյաֆէթինէ մախսուս օլան շուպարայա պէնզէր սուրէթտէ ալ բէնք պիր նէվի շուպարա պուլունմաղին , զաթէն ալթունի պուլունան սիմասընա պիր գաթ տախի , ալթուն սարըսը քէսպ իմթիրմէքտէ , մէրգումուն պօյնու չըպլագ , արգասընտա կէնիշ գօլու պէյաղ տիւլպէնտէն պիր էնթարի , պէլինտէ ալ բէնք պիր գուշագ , վէ տիզինտէ տախի զայէթ էնլու վէ զայէթ ինճէ վէ պէյաղ պէզտէն պիր տիզլիք պուլունմաղին , գումրալ վէ ճիլալու տիւլէբի եարըյա գատար աչըգ օլուպ , վէ զայէթ միւտէվվէր տիզլէրի իսէ , մէգքիւր գըսրաղըն սիյահ եանլարը իւղերինտէ բէսմ օլունմագտէ , վէ սինիրլի պալարըլարըյլա տախի խաֆիֆճէ սըգըշարըմագտէ օլտուղու , վէ ուֆաճըգ ուֆաճըգ վէ տարճա աչայագլարընտա եիւզէնկի պուլունմատըղը թագտիրտէ , գըսմըղը սահթիյանտէն պիր նէվի բապուճ եախօտ չարըգ պուլունմագտէ իտի ։

Ա՛էրգումուն ֆիքրինտէ ճէվէլան իմմէքտէ օլան թէֆէկքիւրլէր , պաղէն շիտտէթի ազըմէ քէսպ իտիպ , վէ պաղէն տախի մուղայիրի օլաբագ , քէսպի սիւքիւնէթտէ օլուպ , վէ շու ճէ՛ղը ու մէտտի (1) ֆիքրիյէսինի իսէ , գըսրաղը իւղերինտէ իպրաղ իմմէքտէ պուլունտուղու ասարը քէսիրէ վէ գալիլէ տախի իզհար իմմէքտէ իտի , շէյլէ քի , պաղէն , կէմ վէ հուտուտ տիյնէմէյէն թէսավվուրաթը քիւսթախանէ միսլու , աթլընը սիւրաթի ու ճիւրաթի իւղրէ գօշտուրուպ , վէ պաղէն տախի , վահի խէյալաթտան սօնրա ղուհուրա կէլէն միթալաաթը սաքինէ վէ մահտուտէ միսլիղու , աղըր աղըր կիմմէքտէ իտի ։ Ա՛էրգումուն շու զարայիպ նէվինտէն ըէվիհ ու կիտիշինտէն , էն քիւչիւք պիր հարէքէթինտէ տախի , թէքէպպիւրանէ պիր լէթաֆէթ ու իսթիգլալիյէթ , վէ ճիւղիճէ տախի վահչիյէթ պուլունտուղու , բունա ֆէհմ օլունմագտէ իտի ։

Ա՛ամա , բէտէրինին մէյտանը մուհարէպէտէ սիլահ էլտէ (նասըլ քի Ա՛ . Հօզիւէ Վ ան Տաէր տախի , Պաթավիատան , Ա՛ . Իօտէնէ նաղտըղը պիր մէքթուպտա պէյան իմմիշ տիր) վէ֊ֆաթ իմմիքտէ , Ինկիլէզլէր մարիֆէթիյլէ քէնտի միւրասը օլան Թախթ ու Թաճընտան մահրում գըլընըպ , վէ մահպէսէ տախի իչգա օլունտուգտան սօնրա , սէրպէսթ պրագըլմասընա միւսաատէ օլունմուշ իտի ։

Ա՛էրգում օլ վագթ , Ֆինտիսթանըն գարա գրթասընը թէրք իլէ , բէտէրի Դաճա — Աինկ փատիշահըն աթիդ տօսթու օլուպ , վէ քէնտի հինի մահպէսիյէթինտէ իսէ , գաթան էթրաֆընտան այրըլմայան ժէնէրալ Աիմոն իլէ պիրլիքտէ , աթաալարընտան գալմըշ օլան վէ ճիւղիյէթի նէվինտէն պուլունան միրասլարընա միւթէսարրըֆ օլմագ նիյէթիյլէ , վալիտէսինին տօղմուշ օլտուղու Պաթավիայա կէլմիշ իտի ։

Օլ վագթէ գատար , բէտէրի թարաֆընտան , ասլա շայանը տիգգաթ ու բաղչէվէ օլունմատըգտան պաշգա , քէօշէյի խաթըրտան տախի չըգարըլմըշ օլան շու միրասըն իչինտէ , Թըպկը Ռօզ իլէ Պլանշըն քեաղըտլարընա վէ միտալընա պէնզէր , միւթէնա քեաղըտլար , վէ պիր գրթա տախի միտալ պուլունմագտէ իտի ։

Ժէնէրալ Աիմոն շու քէյֆիյէթի իչինտիքտէ հէմ թէճաճիւպ իտիպ , վէ հէմտէ մէմնուն ու մէսրուր օլմուշ իտի , չիւնքի , մէրգումուն քէնտի զէվճէսիյլէ Ա՛ամանըն վալիտէսի պէյնինտէ պիր խըսըմլըգ պուլունտուղու անլաշըլտըգտան պաշգա , մէգքիւր քեաղըտլար իլէ միտալըն տախի , մէրգում հագգընտա պիր մէնճաաթը ազըմէյի մուճիպ օլաճաղը տախի տէրք օլունմագտէ , պուլունմագտէ իտի ։

Ժէնէրալ Աիմոն պազը մէսալիհ թէսվիյէսի ղըմընտա Ա՛ամայը Պաթավիատա պրագարագ , ալտըգլարը պիր իւմիտէ նաղարէն , օրայա եագըն պուլունան Աումաթրա ճէզիրէսինտէ , տօղրուտան տօղրույա Ինվըօպայա կիմմէք իւղրէ պուլունան պիր կէմիյի պուլմագ նիյէթիյլէ , ալէթթաճիլ (ճաճլէ իլէ) օրայա ազըմէյի իմմիշտիր , չիւնքի , 1832 սէնէսի շուպաթը 13 իւնտէ , Հերչիպատապատ Ա՛ամանըն տախի փարիստէ պուլունմասը էլվէմիյէթտէն պուլունմագտէ իտի։ Ժէնէրալ Աիմոն , սահիհէն էօյլէ պիր հաղըր կէմի պուլմայա մուվաֆֆագ օլտուղու թագտիրտէ , անինտէ կէրի տէօնէրէք Ա՛ամայը տախի պէրապէր ալաճագ օլմասընա մէպնի , մէրգում Ժէնէրալը կիւնտէն կիւնէ պէքլէմէքտէ օլտուղունտան , ավտէթինէ միւնթազըր պուլունմագ իւմիտիյլէ , վէ Պաթավիա գըյըսընտա Աումաթրա բօսթա կէմիսինի կէօրէպիլմէք նիյէթիյլէ , օրատա պուլունան թաշ եըղընթըսը իւղերինէ կիմմէքտէ իտի ։

Դաճա—Աինկին մախտումի Ա՛ամանըն վագթը

(1) Ցէնիգին սուլունան արթըզ էքսիլմէսի քի , պուրատա թէֆէկքիւրաթըն արթըզ էքսիլմէսի մանասընասա դուլլանըլմըշ տըր ։

ատպավէթի իւզերինէ պազը մալիւմաթ վիրմէք տախի էլվէմիյէթտէն տիր ։

Ա՛յէվէլէ կէնճ չաղընտա , մէրգում վալիտէ-սինի ղպղպ իթտիքտէն սօնրա , սատէկի վէ սէրմ սուրէթտէ պիսիւտիւլիւպ , վէ տահա սապի իքէն , մուհարէպաթտէն տախի թէհլիքէլի պուլունան գաբլան ավլարընդն էն պիսիքէլէրինտէ տախի , բէտէրիյլէ պիրլիքտէ պուլունմուշ , վէ հէման սինինի պիւլուղա իրէր իրմէզ տախի , քէնտի մէ-մալիքէլէրինի հըթպ ու վիգայէ զըմընտա իճապ իտէն ։ ։ ։ տէհլիլու վէ գանլու գավղալարտա ։ ։ ։ ասլա բէտէրինտէն այրըլմամըշտը ։ Ա՛լի-տէսինին վէֆաթընտան պէրու , բէտէրլէրի թէ-սարրիւֆաթընտան պուլունան տաղլարտա վէ օր-մանլարտա , վէ արտը արասը կէլմէզ մուհարէպաթ օրթասընտա եաշամըշ օլուպ , էյլէ պիր գուվվէ-յի պէտէնիյէյի թապիիյէյէ վէ ախլագը սէր-պէսթիյէյէ մալիք պուլունտուղու Հալտէ տախի , քէնտի սաֆվէթու խալիսէթի գալպիյէսի էքթէ-տէն արի գալըպ , վէ քէնտույէ վէրիլմիշ օլան Ա՛լիճէնապլըգ իւնվանընտա բէք ալտա շայէսթէ պուլունմուշ իտի ։ Ա՛էրգում կէրչի բրէնս ի-տի , նատիր իւլ էմմալ պիր շէյ ։ ։ ։ վէ քէնտի մահպէսիյէթի հէնկամընտա , շայանը իհթիրամ իւզրէ իպրաղ իթտիկի սիւքիւնէթ իհալիյլէ , քէն-տի մուհաֆազասընտա թայյին գրընմըշ օլան Ա՛ն-կիլիզ թօմրուգճուլարընդն , իւզերինէ , ատէթա պիր հիւքմտար կիպի , նուֆուզունու իշլէթէ պիլմիշ ի-տի ։ Ա՛սլա քիմսէյէ օլ պապտէ նէ՛ պիր հագա-րէթ վէ նէ՛տէ պիր թէշէբքի իյլէմէյիպ , իլլա անճագ թէքէպպիւրանէ վէ մազմունմանէ պիր բահաթը տիլ իւզրէ ։ ։ ։ հագգընտա կէօսթէ-բիլէն հագսըզճա վէ պարպարճա մուամէլաթա թէ-համմիւլ կէթիրմէսիյլէ մուգավէմէթ իթմիշ , վէ թա սէպիլի թախլիյէ օլունուպ տիշարը չըգըն-ճայա գատար , այնի Հալտէ պուլունմուշ իտի ։

Ա՛լմա օլ վագթէ գատար ֆամիլնա բիրի ի-տարէսինտէ , վէ եախօտ քէնտի մէմալիքլէրի տաղլարընտա ճէնքճիլիք իւզրէ պուլունմագլըգ էօմրինէ ալընմըշ օլտուղու Հալտէ , պիր գաչ մահէն պէրու տախի մահպէստէ պուլունմուշ օլ-տուղունտան , շէհրիլիք եախօտ մէտէնիյէթի էօմ-բիւնտէն պի խապէր պուլունմագտէ , վէ քէնտի ախլագ ու էվսաֆը Համիտէսինին մուղայիրինտէ օլարագ պիւթիւն պիւթիւն ախլագը նա մէրզու-պէյէ տախի մալիք տէյիլ իտի յտէ , պու ճիւմ-լէ շու թապիաթլարընտան պազը մէրթէպէ նէ-թայիճի ֆէվգէլատէ Հասըլ օլաճաղը տախի ի-թիմալտէն խալի տէյիլ իտի , եանի , շէյէլէրի , քէնտի ահտ ու իմանընտա իֆրաթ մէրթէպէ ի-նատ ու սէպաթը , էօմրինիւ ֆէտա իթմէք տէ-րէճէսինէ գատար խուլուսու սատագաթը , իննա-նընմազ սուրէթտէ էմնիյէթ ու թէսլիմիյէ-թի , վէ ճանընդը թէհլիքէյէ գօյմայա գա-տար ֆաղէլէթ ու ատէմիյէթի տէրքէար օլ-տուղտան պաշգա , քէնտույէ գարշը խի-յանէթ , նանքէօրլիւք վէ եալանճընըգ իճրա իտէն ալէյհինտէ , ախալը իգթիգամ զըմընտա սէպաթ ու մէթանէթի տախի աշիքտար իտի ։ Նի-հայէթ իւլ էմր , պիր զամանագ ու նէմինէնի այագ ալթընտա ալանդն ճանընտա գատ իթմէյի տախի Հագգանիյէյէթտէն ատատ իթտիհկինտէն , պի-լա թէրէտտիւտ ու պիլա թէրահիւմ , իճրասընտա միւսաբաաթ իտէր իտի , տիմէք տիր քի , քէնտի տույդուլարընդն քէամիլէն վէ սէրպէսթէճէ իճրայէ գօյան ատէմէրտէն պիրիսի իտի ։ Ա՛է իշլէյ պուլունտանտա նէչէթի իտէրքի , մէրգում կիպի պիր տէյիգանլընդն , փարիս էհալիսի իւզերինտէ կէօ-բիւլէն , միգաճլար , սայկլլար , սախթէքտաքսիդգ-լար , հիյլէպազլըգլար , տէսխսէլէր , էնկէլնիքլէր վէ զիյատէսիյլէ ինճէսինի տիւշիւնմէքլիք կէօս-թէրմէքլիքլէրէ մուղայիր պիր թապխաթտա պուլունմասը , շիւքհէսիզ , փարիս էհալիսինին տիգ-գամ ու մէրգընդը տավէթի իտէճէք իտի ։

Պիզիմ շու գըյասը ճայիզ կէօրմէմիշտէն միւ-բատ շուտուր քի , Ա՛լմա Ֆրանսայա պիր նօլ-ճուլուգ իթմէկ իւզրէ գարար վէրմիշ օլտուգտան պէ-րու , աթէշի վէ սէպաթի թէֆէքքիւրի պաշգա շէյտէն իպարէթ օլմայուպ ։ ։ ։ անճագ պիր տէ-ճա փարիստէ պուլունմագտէն իպարէթ իտի ։

փարիսէ կիթմէք մի ։ ։ ։ փարիս ագլ ու խէ-յալընդն խարիճինտէ էյլէ պիր մէմլէքէթ քի , տիւնյանընդն հէր պիր թարաֆընտա , Համթա Ա՛սի-ա գրընտասընտա տախի , հագգընտա զարայիպ նէ-վինտէն հիքայէթլէր նագլ ու բիվայէթ օլունմագ-տէ տիր ։

Ֆինա տէլիգանլըսընդն , խալիսէթի ու հասրէթի իշթիյագ իւզրէ , աթէշի թէսավվուրաթընդը ա-լէվվէնտիրէն իսէ , տիկէր շէյ օլմայուպ , անճագ ֆիրանսըզ մատամալարը ։ ։ ։ էվվէթի շու փարի-սին հիւանի ճէմալտէ մէշհուրէ , գուվվէյի ճա-ղիպէյէ մալիքէ , լէթաֆէթի ու պէյազլէթտէ նէքթա , վէ շիյվէ ու զարաֆէթտէ պիհէվմա , վէլհասըլ սէօյլէնտիկինէ նազարէն , մէտէնիյէյէթ-լէ մէէլուֆ մէմլէքէթլէրին սէրֆիրազը օլան փա-րիս շէհրինին սայիր ազամէթի ու տարաթլարը-նընդն քեաֆֆէյսինէ , ֆայիգէ պուլունան գատընյա-րընդն թէֆէքքիւրու թէսավվուրու օլմագտէ իտի ։

Ա՛լմա , շիտատէթի հարէրէթ , վէ իհթիյամը հէյյէթի թապխաթը տէրքնար պուլունան էօյլէ պիր ախշամ իւզրէ , տէօրթ թարաֆընդը գուշաթ-մագտա օլան չիչէքլէրին մէսթ էտիճի բայիհալարը արասընտան , աթէշի վէ թաղէ գալպի , տահա զի-յատէ վուրմագտա պուլունտուղու Հալտէ , ան-ճագ , փարիսին գուվվէյի ճաղլըպ իլէ մէէլուֆէ զէնանը հիւշրիւպալարընդն տիւշիւնիւպ , վէ թէ-սավվուրունճա իսթէտիկի հէյյէթի ու սուրէթլէ-րէ վազ էթմէքլէ մէշղուլ օլմագտէ իտի ։ Հ էօյլէ քի , մէրգում շու խայալաթ տէրնասընտա միւս-թաղրագ պուլունտուղը թագտիրտէ տէվամ էթ-մէքտէ օլտուղու եօլուն ուճունտա , վէ նէչիլլիք-լէրլէ միւզէյյէն աղաճլարտան քէմէրվարի գու-շանընդմագտէ օլան մահէլլի , եալտրզվարի գափ-լամագտա պուլունան բէրթէվի աֆիթապընդն օր-

Թա Եէրինաէն պէյազ չէհրէլի, գամէթի աղա-
ակ է եմվարը լամիֆէսի տէրքիար, վէ շէհվէթ-
էնկիլ ու տիլրիւպա բէրի գըզլարընդէն, կիւ-
լիւպ կիւլիւմսիյէրէք, վէ պիտաէֆամի կիտիպ կէ-
լէրէք, բարմագլարընդէն բէմպէ բէնք ուճլարըդըլա,
քէնտույէ պուսէլէր Թագտիմ իթմէքտէ օլտուգ-
լարընդ գըլյաս իտէր։ Ա՛ալմա պու Հէնկեամտէ
չէնա տագրգատէն պէրու քէնտույի Թահրիք իթ-
մէքտէ օյան իգթիրապը տիլի ամէշնաքէ արթըգ
Թէհամմիւլ կէթիրէմէյիպ, վէ ինանը իսթիֆյարը
զապթէ տախի գաթան իգթիտարը գալմատրդընդ-
տան (քէնտույի զապթ իտէմիտիկնտէն), մէրա-
ճէ վէ պիրտէն պիրէ, տերուլնի տիլտէն, պիր սա-
տույի շատիւմանի վէ պիր շամաթաթը վահշիյանէ
վէ վէլվէլէնաքտրը գօբարտրդըլա պէրապէր,
սիւար օլտուղու օլ շէհիտ իւլ գուվվէ գըսրադը,
պիր նէվի մէֆհուսիյէթի ղայրի մագուլէ իւզրէ
. . . սըչրատրպ օյնաթմայա պաշլար։

Պիրտէ պու էօնատէ, մէրգումէն կիթմէքտէ
օլտուղու եօլըն նէշիլ վէ սայէտար գուպպէսի
արասընտան, բէրթէվի շէմս նիւղուլ պիրլէ, մէր-
գումէ պիւս պիթիհն Թէնվիր իտէր։

Պիր խայլի վագթտան պէրու, ատի վէ Ա՛ալ-
մանընդ պուլունտուղու աղաճը ճատտէ իյէ պիր-
լէշէն պիր նօլտան, սիւրաթ իւզրէ կիթմէքտէ օ-
լան պիր ատէմ իլէրուլէմէքտէ պուլունուր։

Ա՛էրգում ճատտէյէ նէթիշտիքտէ, ճիւզիճէ
կէօյկելիքտէ տուրարագ, Ա՛ալմանընդ նիւզհունտէն
նօգարու, Թէհայյիւր իւզրէ աթիքը նիկնահ իթ-
մէքտէ պուլունուր,

Ա՛ագրգաթէնտէ, էօյլէ պիր տիլպէր, մէֆհուն,
վէ տիլտատ տէլիգանընդը . . . զիյայը Նէզարէ-
կիւտարը շէմսի Թապան օրթասընտա, միւնէվ-
վէր պիր Հալտէ կէօրմէք կիպի, ճալիպ իվ գալպ
հիշ պիր շէյ օլմազ։ Ա՛էրգումէն Թէլէպպիս
իթտիկի էլ-իսէյի գար—ասա, արգասընտա Թէ-
մէվվիճ իթմէքտէ (տավկալանմագ) օլուպ, վէ
շատքաճի իւզրէ պինիճ օլտուղու օլ սիյահ, վէ
Թավը ու էնտամը միւնէքէպպիրանէսի զահիրտէ
պուլունան գըսրագ իսէ, աղղընտան Թաշըպ տէօ-
քիւլէն քէօրիւքէր իվէ, գըզրընդը բէնք իրէք տիվ-
կինինի ըսլամմագտէ օլտուղույա պէրապէր,
գույրուղունուն վէ պոյնունուն սրգ սրգ սայլարը
տախի, ահշամ վագթի բուզկնարլարընտան, սավ-
բուլօպ տաղղալանմագտա իտի։

Լ՛աբին, պէնիի ատէմին հէր պիր արզուսու
արգասընտան, մուղայիրի օլաթագ, տայիմա պիր
Տալի քէտէրտիգին նէմիշէ կէլտիկի միսիլու,
Հէման օլ անտէ Ա՛ալմա տախի, էլէմնաք, Թա-
բիֆէն միսաճաղնի վէ միւլայիմ սուրէթտէ,
գալգի սաֆիխինտէ պիր էսէրի արըգի հիսս իթմէկէ
պաշտատրդընտան, քէնտի Նէրմույ Հայվանը
տիկկինինի պոյնու իւզէրինէ պրագտրգտան սօն-
րա, պիր էլինի տախի, գարարմագտա վէ եաշար-
մագտա օլան կէօզէրինէ կէօթիւրիւր։

Հայվան անինտէ օրատա տուրարագ, գուղու
գուշու պոյնունա պէնդէյէն պոյնունու իլէրու
տօղրու ուղատրը, վէ պաշընը տախի նիմ սու-
րէթտէ, աղաճլարըն արասընտան կէօրմէքտէ օլ-
տուղու ատէմտէն Թարաֆա չէվիրիր։

Շ՛ու ատէմ, կիւմբիւքտէն մալ գաչըրըճը Ա՛ա-
հալ նամ քիմսէնէ օլուպ, էլպիսէսի իսէ, ատէ-
թա Լ՛ուրօպալը կէմի Թայիֆէլէրինին էլպիսէսինէ
պէնդէմէքտէ, եանի պէյազ պէզտէն պիր բան-
Թայըն վէ պիրտէ միհնան կիյինմիշ, պէլինտէ պիր
կէնիշ վէ գըրմըզը գուշագ, պաշընտա ղայէթ
եասըդ պիր հասըր շաւրգա պուլունմագտէ իտի,
վէ մէրգումէն սիմսար էսմէր, կէրչի սինինի գըր-
գա վարմըշ, ֆեգաթ պիւս պիհիթիւն Թիյսիւշ,
վէ էշքենալը զահիրէսինտէն, տիգգաթթա շայան
պիրիսի պուլունտուղու ֆէհմ օլունմագտէ իտի։

Լ՛րատան րէք ճիւզի պիր վագթ կէչտիքտէ,
Ա՛ահալ քէնտույի Ա՛ալմանընդ եանընտա պու-
լուր, վէ մէրգումա խիմապէն,

"Լ՛էրէնս Ա՛ալմա սի՞զմիսինիզ . . . տէյի ֆէ-
նաճա պիր ֆրանսըզճա սէօյլէյէրէք սիւալ իտէր,
վէ րէսմի Թաղիմ ու իհթիրամը էտա իթմէք
իւզրէ էլինի տախի շարգասընա կէօթիւրիւր։

— Ա՛ե՞ իսթէրսին սէն . . . տէր Ա՛ալմա։

— Գաճա—Աինկին օղու . . . սի՞զմիսինիզ։

— Ֆէքրարէն սօրարըմ սանա, նէ՞ իսթէրսին
սէն։

— Ժէնէրալ Աիմոնուն տօսթու . . . սի՞զմիսի-
նիզ։

— Ժէնէրալ Աիմոն մու՞ . . . տէյի պա-
ղըրըր Ա՛ալմա մէրգումուն իսմինի իշիթմիքտէ։

— Շ՛իմի սիզ մէրգումու գարշըլամագ նիյէ-
Թիլէ կիթմէքտէսինիզ էօյլէ տէյի՞մ . . . նա-
սըլ քի, մէրգումուն Աումաթրատան ավէտէթինէ
միւնթազըր պուլունտուղունուզտան պէրու, հէր
ահշամ կիտիպ պէքլէմէքտէսինիզ։

— Լ՛ավվէթ . . . ֆեգաթ, սէն նէ՞րէտէն պի-
լիրսին քի . . . — տէր Ա՛ալմա այնի տէրէճէտէ
Թէհայյիւր ու մէրագ իւզրէ մէրգումուն եիւ-
զիւնտէն եօգարու նազար գըլարագ։

— Ա՛էրգում եա՛ պու կիւն վէ եա՛տա եարըն
պաթաւղիայա չըգաճագ տըր։

— Ա՛էնէրալ Աիմոնուն Թարաֆընտա՞ն մը
կէլմէքտէսին . . ։

— Լ՛էման օնուն կիպի պիր շէյ, — տէր
Ա՛ահալ կիւյա սահիֆինի սէօյլէմէյէ տահա էմ-
նիյէթի քեամիլէսի եօգ տուր կիպի պիր հէյյէթ
իւզրէ։

— Լ՛աբին հագրգաթէն սիզ Գաճա—Աինկին
էվլա՞տրմըսընըզ։

— Լ՛ավվէթ . . . տէփիմ սանա . . ։ Լ՛աբին
սէն պանա շունու սէօյլէ քի, ժէնէրալ Աիմոնու
նէրե՞տէ կէօրտիւն։

— Ա՛ատամ քի, սիզ Գաճա — Աինկին էվ-
լատը իմիշսինիզ, էօյլէ իսէ իւնվանընըզ նէ՞
տիր . . . տէյի սիւալ իտէր Ա՛ահալ, տայիմա
շիւբհէլի սուրէթտէ Ա՛ալմանըն եիւզիւնէ նի-
կեահէնտազ օլարագ։

— Ինէէրիմ, Ա՛լիճէնոզը Ինոեէչ իւնվանը-

նը վէրիրէրտի ,, տէյի ճէվապ վէրիր Ա՛ալմա , վէ պու արատա իւզէրինտէ պիր էսէրի մահղու-
նիյէթի միւշահէտե օլունուր ։

Ա՛ալմանըն պու քէլամլարընտան , Մահալըն շիւբհէսի մահվ օլմայա պաշլար իսէտե , պու ճիւմլէ մէրգում սահիհէն քէնտիսի՞ միտիր եօգսա տէյի՞լ մի տիր տէյի , տահա զիյատե քէսպի մա . լիմանի իթմէք նիյէթիյլէ , թէքրարէն սիւալ ճէվապե աղագ պիրլէ ,

,, Օ՛ֆան իտէրիմ քի , պունտան իբի կիւն ագտէմ , ժէնէրալ Սիմոն թարաֆընտան . . . Սումաթրատան եազըլմըշ օլարագ , պիր գըլթա մէքթուպ ալմըշ սընըզ տըր , էօյլե տէյի՞լ մի ։

— Յ՛ավէթ . . . ֆէգաթ , պու սիւալլէրտէն միւ-
բա՞ն նէտիր ։

— Պու սիւալլէրտէն միւրատ պաշգա շէյ օլ-
մայուպ , անճագ , Կաճա — Այնկին էվլատը օլուպ օլմատըղընըզը պիր իյի անլայըպ տիյնէտիքտէն սօնրա . . . ալմըշ օլտուղում էվամիրին իճրասընա միւպաշէրէթի իթմէքտէն իպարէթի տիր . . ։

— Վիմոէ՞ն ալտըղըն էվամիրին . . ։

— Ժէնէրալ Սիմոնտան . . ։

— Այի էմմա , նէ՞րէտէիր շիմտի քէնտի-
սի ։

— Այզին բրէնս Ա՛ալմա օլտուղունուզուն պիր իյի իսպաթընը կէօրմէտիքճէ սէօյլէյէճմ . կէր-
չի ալտըղըմ մալիւմաթա կէօրէ , շու գըրմըզը տիզկինլի պիր սիյահ գըսրաղա պինմիշ օլմանըզ սահիհ տիր . . . լաքին . . ։

— Սանա վալիտէմ իսմինէ նէմին իտէրիմ քի ՞՛՞՛ . . իմտի սէօյլէյէճէ՞ք միսին արթըգ . . ։

— Այզէ քէամիլէն սէօյլէրիմ . . . ֆէգաթ շու շարթ իլէ քի , ժէնէրալ Սիմոնուն Սումաթ-
րատան սիզէ սօն տէֆա եազտըղը մէքթուպուն իչինտէ լէֆֆէն կէօնտէրտիկի պասմա քնազտընէ՛ օլտուղուն սէօյլէմէլիսինիզ ։

— Ֆրանսըզ ղազէթալարընտան չըգարըլմըշ պիր բարչա իտի ։

— Մէղբիւբ ղազէթա , ժէնէրալ Սիմոն հագ-
գընտա , իյի նախօտ ֆէնա հավատիսէ տայիր պիր շէյտէն պահս իթմէքտե՞ մի տիր ։

— Յ՛ավէթ , մէրգում հագգընտա պիր հայըր-
լը հավատիս միւնտէրէճէ պուլունմագտէտիր · շէյլէ քի , շու սօնրատան թարաֆը իմբէրաթորիտէն մազհար պույրուլմուշ օլտուղու սօն իւնվան վէ սօն բիւթպէ թէքրարէն գապուլ ու բիայէթ շայան կէօրիւլմիշ , վէ հաթթա շու խուսուսճա , եալընըզ մէրգում հագգընտա միւսաատե օլունմայուպ , իլլա քնաֆֆէյի սիլահտաշլարը վէ սիւրկիւն արգատաշլարը հագգլարընտա տախի ճայիզ կէօրիւլմիշ տիւր ։

— Շ՛իմտի անլատըմ քի սիզ բրէնս Ա՛ալմասը-
նըզ , աթըգ սէօյլէյէպիլիրիմ . . . քի , ժէնէրալ Սիմոն պու կիճէ Ա՛ավայա չըգմըշ տըր . . . լաքին , տէնիզ գըլըսընտա խարապ պիր մահէլլետ պուլունմագտէ տիր . . . — տէր մալ գաչըրըճը ճիւզիճէ տիւչիւնտիւքտէն սօնրա ։

— Խարաշ պիր մահէլլետ մի . . ։

— Յ՛ավէթ , շիւնքի , քէնտույի կիղլէմէսի իճապ իթմէքտէ տիր . . ։

— Վէյհ , ժէնէրալ Սիմո՞նմու . . ։ Ա՛ճայիպ , սագլանմա՞գ . . . սէպէ՞պ , — տէյի պաղըրըր Ա՛ալ-
մա իսթիղրապը գալպ իւզրէ ։

— Պիլմէմ , սէպէպինի պիլմէմ . . ։

— Յ՛ապին , նէ՞րէտէիր շիմտի , — տէյի սիւալ իտէր Ա՛ալմա շուրիշի տէրճումի էսէրինտէն բէնկի ալմարագ ։

— Պուրայա իւչ սաաթ մէսաֆէտե պիր մահէլ-
տէտիր . . . տէնիզ գըլըսընա եագըն . . . Ջանտի վիրանէլէրի իչինտե . . ։

— Ա՛ճայիպ հալ . . . քէնտույի կիղլէմէյէ մէճ-
պուր օլսուն . . .—տէր թէքրարէն Ա՛ալմա , լէհճէսինտե թէտրիճ իւզրէ արթմագտա օլան պիր թէճաճիւպ վէ պիր իլթիրապը գալպ իւզրէ ։

— Ջէր նէ գատար հագգգաթը հալէ վագըթ տէ-
յիլ իսէմտե , զանն իտէրիմ քի , քէյֆիյէթ Սումաթրատա վէճգուա կէլմիշ պիր պէ-նէլլօյա տա-
յիր օլմալըտըր . . .— տէր մալ գաչըրըճը էսրար իւզրէ ։

— Պիր տիւ՞ղումու . . . քիմ իլէ աճէպա ։

— Պիլմէմ , վէ հէմտե սըհհէթի հալ հագգընտա էմնիյէթի քնամիլէմ եօգ տուր , լաքին , սիզ Ջանտի վերանէլէրինի պիլի՞րմիսինիզ . . ։

— Յ՛ավէթ , պիլիրիմ ։

— Ա՛ճէնէրալ սիզէ օրատա պէքլէմէքտե տիր , վէ իշթէ սիզէ խապէր վէրմէք իւզրէ պանա վիր-
տիկի էմիրտե , անճագ պու գատարտան իպարէթի տիր . . ։

— Տիմէք տիր քի , սէն Սումաթրատան մէրգում իլէ պէրապէր կէլմիշ օլմալըսըն ։

— Խայր , պէնտէնիզ , կիւմրիւքտէն մալ գաչը-
մագ իւզրէ գըլըլարտա կէզմէքտե օլան պիր կէ-միտե գլաղուզ պուլունմագլըզըմ , վէ մէրգում իսէ կիճէլէչին սէվահիլտե պիր իլտիզ մահէլլե չըգ-մասը միւնասէպէթիյլէ , վէ սիզին հէր կիւն կէ-լիպ Ա՛օլ ճատտէսի իւզէրինտե քէնտուսինի պէք-լէմէնիպի պիլմէսի հասէպիյլէ , սիզի արայըպ պուլ-մամըզ պէնտէնիզտէն թալէպ իթմիշ , վէ պէնտէ-նիզ տահի սայքի օրատա սիզի բասթ կէթիրէ պիլմէք էմէլինտե պուլունտուղումտան , միւրատը-նը իճրայէ սէօզ վէրմիշիմտիր . . ։ Պունուն իւ-զէրինէ , մէրգում , շու զէբրի կէչէն մէքթուպ հագգընտա , մալիւմաթը մուփասսալ վէ լազըմէ վէրմիշ տիր քի , օնուն վասէթասըլլա , պիզ-զաթ քէնտի թարաֆընտան կէլմիշ պուլունտու-ղումու իսպաթէ գատըր օլա պիլէյիմ տէյի , չիւնքի , խասսէթէն մէքթուպ եազմայա միւգթէ-տիր օլամամըշ տըր ։

— Յ՛ա , շու քէնտույի կիղլէմէյէ նէ՞ սէպէպտէն մէճպուր օլմուշ օլմասընա տայիր , սանա հիչ պիր շէյ ա՞չմատըմը . . ։

— Օ՛լ պապտե պէնտէնիզէ հիչ պիր շէյ սէօյ-լէմէտի . . ։ Ֆէգաթ , պաղը լագըրտըլարընըն կէ-լիշաթընտան , անճագ շու գատարընը շիւրէհ իւ-

տէ պիլմիշիմ տիր քի, շիմտի սիզէ սէօյլէտիկիմ թամամ պիգան . . . պիր տիւէլլօ . . . ,,

Ն՛ալմա, զաթէն ժէնէրալ Ալիմնուն պէհա-տըրլըղընը վէ շիտաէթի միղաճլըղընը բանա պիլ-տիկինտէն, մալ գաչըրըճընըն շու սույի զանլը-րընը իհթիմալ ու իհթիգատէ գարին տիր կիպի գըլյաս իտէր:

Ն՛ալմա, ճիւղիճէ սիւքիւթ իւզրէ տուրտուգ-տան սօնրա, մէրգումա խիթապէն, " Հ՚ու պէ-նիմ աթըմը, ալըպ էվիմէ կէօթիւրէ պիլի՚րմիսին . . . Պիլի՚րմիսին էվիմ նէրէյէ տիր, շէհրին խարիճինտէ, աշաղրտա, նէնի ճամինին եանընտա աղաճլար արասընտա տըր . . . Հ՚իմի, աթի իչէ կիթիմէք պէնիմ իչին բէք զահմէթի տիմէք տիր, շիւնքի, պիլիրսին նա, Ջանտի տաղլարընը աշ-մագ լազըմ տըր, հալ պու քի, նայա օլտուղում հալտէ, տահա չափուգ, վէ տահա բահաթ կիտէ-պիլէճէկ յիմ աշիքնար տըր . . .

— Պէտէնիղ սիզին գօնաղը պիլիրիմ, շիւնքի զաթէն ժէնէրալ Ալիմն թարիփ իթմիշ տիր . . . Հաթթա, էկէր զաթընըղը պուրատա բահաթ կէ-թիրէմմիշ օլա իտիմ, թապհաթիյլէ օրայա գատար կիտէճէքտիմ . . . իմտի վէրինիղ ամը-նըզը, բէք ալտա կէօթիւրիւպ գօնաղընըզա էմ-բինիղ իւզրէ թէսլիմ իտէյիմ . . . ,,

Ն՛ալմա հէման աթատան աշաղը սըչրատըղը պիր-լէ, կէմինի Ա՛ահալա թէսլիմ իտէր, վէ գուշա-ղընըն պիր ուճաունու չէղէրէք, արասընտան չըգար-տըզը իչէքտէն էօրիւլմիւշ պիր քիւչիւք ագէճ քիսէօհինի տախի, մէրգումա վէրտիկիյլէ պէրա-պէր, " Այն պու պապատ իզՀարը խուլըս ու սա-տագաթ, վէ իպրազը իթաաթ իյլէմիշսինտիր . . : Ն՚է . . . Կէբչի բէք ազտըր . . . լաքին իւզէրիմ-տէ պունտան զիյատէ պիր շէյ եօգտուր . ,, տէր:

— Գաճա — Այնկէ, Ն՚էֆենտըզ Ա՛էֆէնտի տէ-միշէր իսէ, թէհ՚ի՛ եէրտէ շու իւնվանը վէրմէ-միշէր տիր, տէտիքտէն սօնրա մալ գաչըրըճը, իզՀարը ասարը թաղլիմ ու բիայէթ վէ շիւքրա-նիյէնէ իւզրէ, Ն՚ալմանըն աթը եէտէյինտէ օլ-տուղու Հալտէ, Պաթթավիանըն եօլունու էլէ ա-լըր:

Ն՛ալմա օրմանլարըն իչէրիսինէ տալարագ, վէ հէրնէ գատար տապանը գալտըրարագ տաղ-տան եօգարու, Ջանտի վիրանէլէրի թարաճքնա եօլճու օլուր իսէտէ, կէճէնին գարանլըղը պաս-մաղտան էվվէլ, օրայա եէթիշէմէ յէճէկլի տախի շիւբհէտէն միսաթէղնի պուլունուր:

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՓԸՍԼ

Մ · ԺՕՋԻՒԷ ՎԱՆ ՏԱԷԼ

Մ · Թատէնին միւխպիրի (խասպէրլէր եազան) օ-լան Մ · Ժօզիւէ Վ՚ան Տաէլ, Պաթթավիատա (Ն՚ավանըն մագարրը հիւքիւմէթի) տօղմուշ պիր Չիլէմէնք պաղըրկանը իտի: Ն՚թալարը վագթի սապավէթինտէ մէրգումա, Խօնտիչէրիտէ խայլի վագթատան պէրու քեպին, վէ Ն՚իղվինթլէրին մա-լի պուլունան ղայէթ մէշհուր պիր մանասթըրա թահսիլի ետէպ ու թէրպիյէ իթմին նիյէթիյլէ կէօնտէրմիշ օլտուգլարընտան, մէրգում օրատա է-ֆ ահ-ուըլլահ նուրէֆ-նըզ (1), վէ գապաճա պէճ-եէվլէ գ-լուղ թէսմիյէ օլունան թարիգաթա, տիւնէվվէլ (աշխարհական) պուլունտուղու Հալտէ, տահիլ օլմուշ իտի:

Մ՚, Ժօզիւէ, էհլի ըղըլըգտա պէր քէմալ, քէնտի մէսալիհի իւզէրինտէ տիգգաթը թամմէ-սի տէրքեար, պարիտ իւլմիգաճ, սըրր սագլայը-ճը, իհթիրազ իւզրէ հարէքէթի իտիճի, վէ էհ-լիյէթի ու ֆէթահանէթտէ ղայէթ իլէրուտէ պիր զաթ տըր տէյի իհթիյար օլունմագտէ օլուպ, վէ ախլ ու իթաճա իսէ, տայիմա իչի բահաթ կիտիպ փարա գազանմագտա իտի. շիւնքի, պիր հիմայէյի ազիմ սայէսինտէ, հէր վագթ, հէր քէստէն էվ-վէլ, ախլ ու իթաճա քէնտույէ ֆահտէլու վա-գուաթլարա քէսպի վուգուֆ իտէրէք, օնա կէօ-րէ մուգավէմէլէրէ վէ բաղարըլըգլարա կիրիշիր ի-տի: Ջաթթա, շէհրի մէզպուրտաքի Ն՚իղվինթլէր մանասթըրընըն ախլ ու իթմայէ տայիր քեաֆֆէ-յի իշլերի տախի մէրգումուն իւհտէսինտէ պու-լունտուղունտան, միլէէսարըրըճ պուլունտուգ-լարը քիւլլի էմլաքըն մահսուլաթը քէսիրէսի, մէրգում մարիֆէթիյլէ, տիյարը ախէրլէրէ նագլ վէ նախօտ օրատա միւպատէլէ օլունուր իտի:

Մ · Ժօզիւէ ազ սէօյլէր, չօգ տիյնէր ատէմլէր-տէն պիրիսի օլուպ, միճատէլէ տէնիլէն շէյէ ասլա կիրիշմէզ, էվվարի նագլքէսի իֆրաթ մէր-թէպէտ, իհսանը ազ, ֆէգաթ, վէրիլէճէք էհ-րի բէք իյի սէչէր վէ վագթ ու մահէլլինի բէք իյի թանըր պիր ատէմ օլտուգտան պաշգա, սալա-պէթի տինիյյէսի, նախօտ մէշհէպ խուսուսուն-տա սէրթլիյի (մուհանդաւիւն) տէրքեար օլան ատէմլէր թարաֆքնտան, հէրքեսին գալպինէ իլ-գա օլունան պիր բիայէթի պարիտէ միսիլլու, մէրգում թարաֆքնտան տախի, ալագայի թապի-աթ նէրինէ, ալէսսէվիյէ այնի բիայէթի պարի-տէ իյգա օլունմագտէ իտի, շիւնքի օրատա պու-լունան մէհաճիրինին պաշլըճա սէյապէսինիյէթլէ միւէյյա օլան ֆահիշ իւլ ախլագընա միւթէպէաթ իտէ մէտիհինտէն նաշի, զիյատէսիյլէ հիւսնի բա-պրթա իւզրէ նաշամագտէ պուլունտուղունտան, սուրէթի զահիրէսինտէ տէրքեար օլան պիր էսէրի թէչէտտիւտ, հէրքես իւզէրինէ աշըրը մէրթէպէ-լէրտէ թէէսսիր իմմէքտէ իտի:

Ն՚ալմա Ջանտի վիրանէլէրինտէ ժէնէրալ Ալի-մնու պուլմագ իւմիտիյլէ օրայա կիթմէքտէ իւ-

(1) Եանի մէգքիւր թարիգաթա կիրէնին Ալլահա ահատ ու ատաղը, միւտաէթի էօմրիւնտէ, ըղդհ՚էլէյհ, ֆէէբ-ԼԸԸ, վէ ԼՐ—Ռ—, քէմալ մէրթէպէ հիւսնի հիւրմէթ վէ բիայէթ իթմէքտէն իպարէթ տիր:

քէն, շու աթիտէքի մէնզարէ տախի, Պաթա-
վիատա զուհուրա կէլմէքտէ իտի։

Հ֊էօյլէքի, Ա֊. Յօզիւէ քէնտի իշ օտասընա
չէքիլմիշ օլուպ, վէ բիշթահսիթալարը իւղէրինտէ
գօձա գօձա վէ աչըգ օլարագ սանտըգ տէփթէր-
լէրի պուլունտուգատան պաշգա, հիճրէլէրտէ տա-
խի մուգավա գուրմուլար տօլուտու պիր չօգ քնա-
ղըտլար պուլունմագտէ իտի։

Ա֊էկքիւր օտա նէր գաթընտա պուլունուպ, վէ
մալիք օլտուգու նալընըգ պիր բէնճէրէ իսէ, քիմ.
սէլէր պուլունմայան պիր քիւշիւք հավուչա նա-
ղըր պուլունմագտէ օլտուգու հալատ, տիշարը թա-
բաֆտան տէմիր բարմագլըգլար իլէ գավիչէն մահ-
ֆուզ, վէ ճամլար նէրինէ տախի, Յավաշտա
տէրքնար օլան շիտտէթի հարէրէթի հավա սէ-
պէպինատէն, ինէր չըգար գաֆէսլէր իլէ գաբա-
տըլ/ըշ պուլունմագտէ իտի։

Ա֊. Յօզիւէ նագըլնանէսի իւղէրինէ պիր նէվի
մում ֆանուսու վազ իթտիքատէն սօնրա, կիտիպ
չալար սաաթընըգ կէօզատէն կէչիրիր։

"Քէմամ սաաթ տօգուզ պուչուգ տուր . . .
Ա֊ահալ շիմտի նէ֊րէատ իսէ կէլիր, — տէր։"

Ա֊էրգումմ պու քէլամլարը սէօյլէմքտէ օլտու-
ղու հալատ, մապէյնի օտասընա կիտիպ, Ֆիլէ-
մէնք ուսուլի իւղրէ, իւղէրինտէ իրի իրի էքսէր
պաշլարը գարըզ պուլունան պիր իչ գափու աչար,
վէ իչտիչամ իւղրէ հավուչա չըգար, վէ խանէչի
մէղպուր սէքէնէսինտէն քիմսէ պիր շէյ իչտիմէսին
նիչէթիչէ, սիվրի սիվրի տէմիրլէրտէն միւրէթ-
թէպ օլան հէյպէթլու, վէ հէման ալթը այագ
պօյունտա պիր բարմագ գաբունուն գանատլարընն
խաֆիչէն գաբաթմագտէ պուլունան մանտալը
չէքէր։

Պատէհու մէղքիւր գափուչու ճիւզիճէ արա-
լըգ պրագտըգտան, վէ նէրինէ սայիր աչըգ գա-
բուլարը տիգգաթը թամմէ իւղրէ գաբաթտըգտան
սօնրա, քէնտի օտասընա ավատէթ իտէր։

Ա֊. Յօզիւէ նագըլնանէսի նէգտինտէ օթուրա-
րագ, չէքմէճէսինին ալթը գաթընտան, պիր ու-
ղուն մէքթուպ վէ նախօտ տահա սահիհի պիր
վագթտան պէրու պաշլանմըշ, վէ անպէտան նա-
ղըմագտէ պուլունմուշ օլան պիր լայհայը ալըր
(չունու տախի պէչանէ հաճէթի նօգտուր քի, Փա-
րիսէ, Ա֊իլիէօ — տէգ — Խուրսէն սօգաղընտա
սաքին Ա֊. Խօտէնէ, մէրգումմ Ա֊. Յօզիւէ թա-
րաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլան պիր մէքթուպ,
Ն֊ալմանըն մահպէստէն գուրթուլմասընտան, վէ
Պաթավիայա մուվասէլէթինտէն էվվէլ վուգու
պուլմուշ իտի)։

Ա֊էրգումմն շու գալէմէ ալմագտէ օլտուղու
լայհա, նախօտ իֆտէէյի հալ տախի, Ա֊. Խօ-
տէնէ խիթապէն պուլունտուղու թագտիրտէ, շու
աթիտէքի սուրէթտէ տէվամ իտէր, նանի,

" Յէնէրալ Սիմոնուն ավտէթի խէճէկկին-
" տէն շիւբհէ վէ պինապէրին խէվֆ իթտիկկիմտէն,
" մէքթուպլարընը աչըգ օգույարագ, օլ պապտէ
" քէսպի մալիւմաթ իթմէքտէյիմ (նասըլ քի սիզէ
" պէյան իթմիշիմ տիր, թէտպիր ու չարէսինի
" պուլարագ, քէնտիմի մէրգումա, միւխթիր տէ-
" յի գապուլ իթտիրէ պիլմիշիմ տիր), մէղքիւր
" մէքթուպլարը պիր իչիճէ օգույուպ անլատրգ-
" տան սօնրա, նէրինէ կիւյա հիչ Բօգ֊նո֊մմ֊ըճ կի-
" պի Ն֊ալմայա թէտպիր իթմէքտէյիմ. վէ շու
" ֆէվգէլատէ թարիգ ու թէտպիրի իրթիքապէ,
" կէրչի վագթի հալինէ բէվիշինտէն մէճպուր օլ-
" մուշումտուր, ֆէգաթի պու ճիւմլէ, սուրէթի
" զահիրէտէ զէրրէճէ սուչի զաննա սէպէպիչէթ
" վիրմէտիքտէն պաշգա, հաթթա, ինսանիչէթ
" ուղրունտա պ֊ր պէօյիւք խրտմէթ իճրասընտա
" պուլունմագտէյիմ. վէ իշթէ շու սօն սէպէ-
" պէ մէպնի, շու իճրասընա ճէսարէթի իթմէկէ
" գարար վիրէպիլմիշիմ տիր։

" Ա֊է պունտանտա գաթի նազար, տիւչար
" օլունաճագ պիր թէհլիքէյի աղնմ տախի, շու
" թէհլէպիսիսմ, պիր սէպէպի աղնմ օլմուշ
" տուր։

" Տիւնքի կիւն, Ի֊նչ֊ընէ նամ պիր տիպէր վա-
" բօր կէլմիշ տիր, վէ նարընն կիւնտուզուն, նի-
" նէ կիտէճէք տիր։

" Ա֊էգքիւր վարօր Ն֊վրօպայա կիթմէք իւղրէ
" քէօրֆէզի Ն֊բէպիյի կէչտիքտէն սօնրա, տէ-
" բունինտէ պուլունան նալճուլարը Սիւվէյիշ
" պօղազընա ագտարմա իթմէքտէ, վէ մէրգու-
" ման նալճուլար տախի օրատան Խսկէնտէրիյէ-
" յէ կէչէրէք, Ֆրանսայա իշէ յէն սայիր պիր
" վարօրա բաքիպ օլմագտէտիրլէր։

" Հ֊ու նալճուլուգ, հէմ սիւրաթի իւղրէ, վէ
" հէմճէ տօղրուտան տօղրույա օլմագնի, մէն-
" զիլ մագսէտէ մուվասէլէթի իչնի, անճագ նէ-
" տի սէքիղ հաֆիթայա միւհթաճ օլունմագտէ-
" տիր, հալպուքի շիմտի ավուստօսուն սօնլարընը-
" տա օլուպ, վէ բրէնս Ն֊ալմա իսէ, շու հիսա-
" պա նազարէն, շու պաթնըն իպթիտալարընտա
" Ֆրանսատա պուլունապիլէճէկկինտէն, հէր նէ
" գատար ասլա սէպէպինէ վուգուֆիյէթիմ
" նօգ իսէտէ, նէրինէ պու ճիւմլէ, իթտաթի ու զայ-
" բէթի քնամիլէ իւղրէ, եվամիրի ալիյէնիզի
" իճրա իթմէքտէ պուլունտուղումտան, հէր շի-
" պատապատ, մէրգումնուն շու նալճուլուղունու
" մէն իթմէքլէյիմ իճապ իթմիշտիր, շիւնքի
" իֆտաէնիպկէ թէվֆիգան, մէրգում շու պաթ
" 13 իւնատէն էվվէլ, Փարիսէ վասըլ օլապիլտիկի
" թագտիրտէ, Ն֊էմիյէթին (Ն֊իվէյիթլէրին) հատ-
" տէն զիյատէ մէնֆաաթլարընը, տէրէաչի մու-
" խաթապայա իլգա իտէպիլէճէկի բանա տէրքնար
" իմիշ։ Իմտի, տիմէք տիր քի, նիյէթի թաամմէմի,
" էմէլի էզլէպիմտէն պուլունտուղու իւղրէ, իճ-
" րայէ գօյապիլտիկիմ, նանի, Ի֊նչ֊ընէ նամ վա-
" բօրա պինմէսի իգպալինէ պիր տէֆա մանի
" օլապիլտիկիմ սուրէթտէ, արթըգ մէրգումնուն
" նիսան այընտան էվվէլ Ֆրանսայա նէթիճէ-
" պիլմէսի, թապիաթճա ատէմի միւմքինաթտէն
" օլաճագտըր, նօխսա, թարաֆը բէպպանիտէն
" պիր միւճիզէ իգթիզա իտէճէկկի շէմս կիպի

,, Հիւվէյտա տըր , չիւնքի տօղրուտան տօղրուլա
,, Վրանսայա կ'ուտէր, Ինկլիզերէն պաշտա հիչ պիր
,, վարօր տահա օլմայուպ , Հալպուքի ախէրլէ-
,, րինին , Ինվօսպայա վասըլ օլապիլմէսի իչին , ա-
,, գալի տէօրթ պէշ մահա իհմիյաճ վար ի-
,, տուկի եմրի միւճէրրեպ տիր ։

,, Ա՛արմայը պուրատա մանի օլուպ եօղունտան
,, ալը գօյաճաղըմ զըմպընտա , նէ թարիգ վէ նէ
,, թէտպիր իսթիմալ իտճէկիմի տահա զամինին.
,, ղէ պէկյան իհմէտէն եվվել , չիւնքի , հէնուզ
,, ուչուպ ուչմայաճաղընը , վէ նէ նէհմիճէ հասըլ
,, օլաճաղընը հաթթա պէն տախի պիրլէմ , պի-
,, լինմէսի փայիտէտէն խալի օլմայան պաղը վու-
,, գուտմըլար իշարընը էհէմմիյէթսէն ատտ իտ-
,, րիմ ։

,, Ինկիլիզերին հիւքմիւ թահթընտա պուլու-
,, նան Ֆինա գրհատընտա , պիր ճէմիյէթի մէյ-
,, տանէ չըգմըշ տըր քի , ազալարը , Ասյընճա
,, ֆըրաշըտ եախօտ Վանսեկարար չաղըրըմագ-
,, տէ տիրլեր , վէ պուռնուն իսէ մանեատը տիւզճէ
,, Պօղուճուլար տիմէքտիր , ֆէգաթի , շու գա-
,, թիլէր ասլա գան չըգարմայըպ , անճագ էլ
,, լէրինէ տիւշեն պիչարելէրին մալլէրինի ալմագ
,, արզու վէ նիյէթինտէն զիյատէ , ատէմ էօլ-
,, տիւրմէք զըմընընտա հիսս իհթիրլերի պիր մէյ-
,, լի թապիիյէ իհթաալէն , վէ Պօղվանի նամ
,, ճէհէննեմի լայըգ պիր ալահլարընըն գահանի-
,, նի մէվզուասընա բիայէթէն , պօղուպ հէլաք
,, իհմմէքտէտիրլեր ։

,, Շ ու խուսուտտա սիզէ , միրալայ Ալիմանըն
,, միւթալաաթէրտէսի մուգատտէմսինտէն պիր
,, գաչ սաթըրընը պէյանտէն պաշտա պիր եօլ ի-
,, լէ , լայըգը պիր մալիսմաթ վէրէմէմ , չիւնքի
,, մէրգում շու Ա՛էմիյէթի բիւր զուլմէթին (խա-
,, ւարնալ) կիճէ կիւնտուզ ասլա եօրուլմագը-
,, զըն պիր զայրէթի ֆեվգէլատէ իւզրէ բիշինտէ
,, կէզէրէք , թէէլլիֆաթը մէզպուրէսինի , տահա
,, պուռնատո իբի մահ մուգատտէմ թապ ու նէչը
,, իհմտիրմիշ տիր ։ Ինշէ սիզէ պիր խիւլասա քի ,
,, միրալայը մէրգում պիզզաթ քէնտիսի սեօյլէ-
,, մէքտէ տիր . . ։

,, 1822 հէնէ-ինկէն 1824 իւրիւնինէ գատր , Ա՛նէ-
-ինկիա-ր ֆալսըընըն իտարէյի ճոմհուրու զաբըճընը վէ
պէլէյնէթ իւճիւնճի պօլսոնդուրա դուգուրիւճ , են
պայրը պէր ըֆը վէ հայրատ իւրֆընտան գոխի
վօֆուա կելէն պէր ճինայէր վէ իտդըգլըըէ հէրկ ան-
տէ մալհամար օլա կելէրէ պօլսոնճուլ էսէտ , պէր
կիւն եանընա պէր ատիմ կելէրէ օլ վօֆէրա , ատիմ
եօլսուզլուղուն եվլատտան եվլատա նաթը օլանճաթ իւ-
րէ սանար էդինիլ օլան պէր ըռաքամ եվլի ճինայէրը պա-
լոնաղ , վէ հարըն , պէնիմ պօլսոնդուրամ հէ-
էճնէրը ֆընալընտան անոնք պէօրը նէյ-ը վերրօ ֆատր
նէրատա , Ա՛ինանէսի էեօյլէնէտ իսթան իրնէյտէ օլ-
պատան պալէտ , պէպրեն պէր կիւնլէսէ ճէսֆէտէ
Ա՛ինդէսօր ֆարկյնէդինէն ղայնը ընէռայէտ պօլսոնան
ֆօրսօլսոնդա խե , էճոֆֆեյէ ճէրլէսէ Ֆինդոսէ
ճվճոտ օլան ֆարկյնէրէն պէր պէրնէտ եերէ պօլսոն-
պատրան , վէ Ֆինդոսէ Ֆինդոսինան ընաքը օլանան
ֆըրսօրընդան վէ Տէֆնդոսան կիւրսուհ կիւրսուհ Ասյընճա
ֆատսոսլար (Բարէֆօրտ եղբայր) , հէր պէնէ վէրսէ-
լերէ ընէրճիմ ի-ղէթ , ճէպէր կէօյլէսէ-լէրսէ պայրմա-
լար ղինայէրլերէ ճիւլլը , էճնոյ պէճղիֆէրմա հիւ-
ըսպինլերինի կէսպէ-լերէ եօլարընը էճոֆֆիւճ ի-ղէրինոյ
ֆնտա խլէճէ-նէյէրինկլե կէղէտոճ , վէ ըս- կնտա-ոնը ըէտ-
պէյէնըն ղէ-էրինէ , ֆնրինշտա- ղինայէրլերը կնտա- ինըճ-
օլսոն-ֆլարընը , ինֆոռէ վէ պէյան խլէճէղ պէր , պկն եվ-
վել եմրոճ , ճէրֆօռմա- պէր պօռոռլ ոէր , վէ պէր
ըռֆըմ ֆօմա ֆարըճա մասուլար իշխոճէրէ ֆօրֆռա- ոոր
ֆըյաս խլէճոյ կոճոճ , ռօռրոռան , հռֆըֆոռրը հալրէն
պօռլոնդոռղռ էճոմլէն ռնլղըմմղ ոէր , վ-ռնէ ,
նէ-ղլէրճէ եօյճ-ուրըը , Ա՛ի-նէռէ-օր ֆօրռոռռոռա ,
ըռ- ֆ-ռնրինլէրէն խըշըճռ ոռղրայրռֆ , ըօֆրռֆլըրռ կնօ-
ճ-ռնրռ-ղ պռ-ռոռնդոռ-ֆլըրը ըռռոկֆ օլռոռռ-ղ , վէ
հռրըռ , պէն էճնոյ ըռ- ճէրլէ-էրինէն հէմ հռֆ-ռ վէ
հէմռճ ղռդէրի պռ-ռոռնդոռղռ-մ ըռ-ֆռրէրռճ , ֆռճռ-
մռռ ճռֆըըընդոռ , պէր ճ-ռրռ- ֆ-րինլէրէն ոճրճ ոճրըճ
եռղռյռղ կնվլինճէոճ , վէ էճնոյ ևմրռ ճինայէրլերէնի
ըռ վռոռնռռռ վէ Հայռռրռռպռռռռռռռռռ ֆռռռռ իրռռ խռճ-
պէրլճէոճ խռէ-էրէրինէ ռռճրի , էճ-ռնէ-ռ ռճրռ-ռ ոճրճ ·
հէրլէ , ճէրֆռ-ռռռռ Պօղռռ-ռռրռռռռ պռղռռրըըռ պէրէռինէն
կնվլռղ ղռռռռղ օլռռռը ճռնռռռ-ղ , վէ պէնի իղռռ-ռ ըռ-
ռճ-ռ նղէրինէյլէ , ըռ ռռռռրռռռռ ֆռռռրռռռռ օռռռռռ-
ռռռնվլէ ֆռղռրռֆ , օռ ի-ռ ռռճռ ճինայէրլերինի ռ ռռ ռ ռ

,, Հեթէ տավէթի խաերէք, շու ճինայէթի Հավա-
,, ըիյունլարը, պատիի նէֆրէթի օլան նիյէթի ու
,, մէզհէպլէրինի, կիզլե կիզլե վազու նէչը իմմէք-
,, տե, վե Հեման պիւթիւն Ընտի, քենտի նի-
,, Հայէթսիզ վե միւտիւք աղլարընըն իչինե տիւ-
,, շիւրմէքտե տիրլեր։

,, Ա՛էմիյէթի մէզպուրէնին պաշլարընտան իւչ
,, քիշի, վե պիր նէֆէր տախի մահրումէրի, Ան-
,, կիլիզ հիւքիւմէթինին, թաղիիգաթը շէհիտե-
,, սի սէպէպինտեն, թա Ընտի շիմալե տիլինտե,
,, ճէզիրէմիզ նապըն պուլունան Ա՛լագա պօ-
,, ղաղընա գատար գաչըպ գուրթուլապիլմիշ, վե
,, պուրատա կիւմրիւքտեն մալ գաչըրըճը, վե
,, պաղէն տախի տէնիզ գուրսանըղընտա կէզլէմի
,, Ա՛ահալ խամինտե պիր ատէմ, ճէմիյէթի մէզ-
,, պուրէյէ տախիլ օլմասը միւնասէպէթիյլե, մէր-
,, գումանը քենտի չէքտիրմէսինէ ալմըշ, վե պու-
,, րայա նագլ իյլէմիշ օլմազին, մէրգումլար պիր
,, վագթ իչին քենտիլէրինի պուրատա էմնիյէթ-
,, տե զանն իմմէքտէտիրլեր, չիւնքի, մէրգում
,, Ա՛ահալըն նասիհաթը իւզրէ, զայէթ սըգ պիր
,, օրմանա սըղընըպ, օրատա քեսթին պուլունան
,, պիր չօգ պուլթանէլէր վէրանէլէրինին ղլըրի
,, զէմինլէրինտե կիպլէնմէքտե տիրլեր։

,, Ա՛երգուման րէյիսլէրին իւչիւ տախի սահիպ
,, տիրայէթ վէ էհլի զէքավէթի իսէլէրտե, հէչ
,, իչլէրինտեն Ֆարէնկա թէսմիյէ օլունան քէսին
,, ղայրէթի ֆէվգ էլ ատէսի, վե էվաաիը միւմ-
,, թաղէսինէ նաղարէն, էն զէյատե տէհչէթֆեր-
,, մա ատէմլէրտեն պիրիսի պուլունտուղու րաննա
,, ֆէհմ օլունմագտէտիր։ Ա՛երգումուն բէտէրի
,, պէյազ վէ վալիտէսի Ընտի օլմասը ճիհէթլէ,
,, քենտիսի պիր մէչէզ օլուպ, Իվրօպա թիւճ-
,, ճարլարը պուլունան մէմլէքէթլէրտե բէք չօգ
,, իգամէթ իմմիշ օլտուղունտան, ֆասիհ սու-
,, բէթտե հէմ ինկիլիզճէ վէ հէմտե ֆրանսըզճա
,, սէօյլէմէքտե, վէ տիկեր իբի նէֆէր արգատաշ-
,, լարընտան իսէ, պիրիսի Ա՛բէպ, վե պիրիսի տա-
,, խի Ընտի օլտուղու թագտիրտե, հալ պու քի
,, չըրագլարը, Ա՛լե թագիր օլունան թայիֆէտէն
,, պուլունմագտէտիր։

,, Ա՛ալ գաչըրըճը Ա՛ահալ, մէրգուման իւչ
,, նէֆէր պաշլարը վէ պիր նէֆէր տախի չըրագ-
,, լարընը խապէր վէրիպ վե թէսլիմ իյլէտիկի
,, թագտիրտե, պիր ազիմ միւքաֆաթա նայիլ
,, օլապիլէճէկլին թէֆէքբիւր էյլէտիկինտեն, վե
,, հիւքիւմէթ նէզտինտե էն զէյատե մէրի իւլ խա-
,, թըր պուլունան պիր գատըն իլէ, պէնիմ իւլ-
,, ֆէթ ու իւնսիյէթիմ պուլունտուղուն, ճիւմլէ
,, աչէմ միսիլլու մէրգում տախի պիլտիկինտեն,
,, պունտան իբի կիւն մուգատտէմ, պանա կէլէրէք
,, պաղը շարթլար իլէ, մէրգուման մէչէզի, Ընտի-
,, տիյի վէ Ա՛լէյի . . . էլէ վէրէճէկլին թագտիմ

տիքլէրի Հալտե, քենտիլէրինտեն պաշգասընա բրօֆէ-
եանի հահէլ . . . չաղըրմագտաորըլար։
Իմտի, պու տախի էն պիւյիւք պաթըլըյյէթլէրտեն
պիրիսի տէյիճ ֆ տիր ատէպ . . .

,, իմմիշ տիր։ Ա՛երգուման պէյան իմմիկի
,, շարթլար պուռլար տըրլար, եանի, — պիր չօգ
,, բարա, վէ պիր կէմիյէ բաքիպէն եա՛ Ա՛մերի-
,, գայա վէ եա՛տա Իվրօպայա կէօնտերիլէրէք,
,, Պօղուճուլարըն միւմձէնի իւլթէնկին զաղապ
,, ու ինթիգամընտան գուրթուլմագլըղընա տայիր
,, էմնիյէթտէն իպարէթ պուլունմագտէտիր։

,, Պէն պու ֆուրսաթը պիր իգպալը ազիմ սա-
,, յարագ, իսթիմամը թամ իւզրէ սարըլըպ,
,, մէրգուման իւչ գաթիլլերի, շերիաթը պէչէ-
,, րիյէ յե թէսլիմ միւսարաաթա, քենտիմէ գա-
,, բար վէրտիկիմտէն, Ա՛ահալա հիւքիւմէթ իլէ
,, քենտի պէյնինտե թէվաասսութ իմմէկէ սէօղ
,, վէրտիմ, ֆէգաթ պէն տախի քենտի թարա-
,, ֆըմտան, Ա՛ալմա հագգընտա . . . հագգը զա-
,, թինտե էչքէյի հիւքմ ու կիւնահտան արի
,, սուրէթտե պիր գաչ շարթլար պէյան ու թէք-
,, լիֆ իմմտիմ, պու պապտե զաթընըզա, մուֆտա-
,, սալէն մալիումաթ ու մուգուֆիյյէթ վէրէճէկ
,, իսէմտե, պիր տէֆա, նիյէթ ու մագսէտիմին
,, Հասուլըէզիր օլմասընա, եանի Ա՛ահալըն կէթի-
,, րէճէկի նէթիճէ խապէրինե պէքլէմէքտէյիմ,
,, վէ մէրգում իսէ չօգա վարմայըպ, Հեման ազ
,, վագթտան կէչէճէքտիր։

,, Ի՛նչինչը նամ վարօր իչէ եարընն մէքթուպ-
,, լարըմը կէօնտերէճէկ օլտուղումտան, վէ մալ
,, գաչըրըճը Ա՛ահալ իչին տախի պիր պիլէթ ալ-
,, մըշ պուլունտուղումտան, մէքթուպլարըմ ա-
,, չօգ օլտուղու Հալտե պէքլէմէքտէյիմ քի, միւ-
,, րատըմճա քէյֆիյէթի իձրայէ կէչտիրտե, մուգ-
,, տարի քիֆայէ միւհիմմ պիր մատտե Հագգընը-
,, տա տախի պիր պահա աչայըմ։

,, Պէնիմ սօն մէքթուպումտա, Ա՛ալմանընը
,, բէտէրինին վէճաթընը, վե քենտիսինին տա-
,, խի, Ինկիլիզլեր մարիֆէթիյլե մահպէսկյեճ-
,, թին պիլտիրտիքտեն սօնրա, ֆարիստե հէմ
,, ֆապրիգաճը վե հէմտե սարաֆ օլուպ, Հաթ-
,, թա Վաշինկթթաա տախի պիր տօլապը պու-
,, լունան Ա՛. Պարոն Թրիբօնուն շու տօլապը Հագ-
,, գընտա թարաֆընըզտան մալիումաթ իսթէմիշ
,, իսիմ, արթըգ օլ պապտե մալիումաթա իհ-
,, թիյաճ գալմամըշ տըր, չիւնքի էսէֆ իւզրէ
,, սէօյլէրիմ, եկէր շու իշլիմիքլէրիմ սահիհ ի-
,, սե, արթըգ օրաճա սիպզէր, վագթ ու Հալին
,, իգթիզասընճա, Հարէքէթի իմմէքլիսինիզ։

,, Ա՛երգուման Վաշինկթթաա պուլունան
,, տօլապընտա, կէրէք պէնիմ վէ կէրէք Ինն-
,, տիչէրտե պուլունան գաբու եօլտաշըմըզըն,
,, խայլի մրգտար ալաճաղըմըզ պուլունմագտե
,, օլուպ, վէ Ա՛. Թրիբօնուն իսե իչի իչին,
,, բէք պօղուգ տուր տէնիլմէքտե տիր, չիւնքի,
,, Ա՛. Ֆրանսօա Ընտարտի Նամ զայէթ իւլ զա-
,, յէթ մէշհուր ֆապրիգաթէօրիւն, խայլի վա-
,, գըթտան պէրու քիւշատ իմմիշ օլտուղու պիր
,, ազիմ ֆապրիգայէ մէյտան օգուտագ իւզրէ,
,, քիւլլի մէսաբիճ իլէ պիր ազիմ ֆապրիգա
,, տախի քենտիսի իպնա վէ ինշա իմմիր-

„ միշ, վէ ալտրդըմ մալիւմաթա նազարէն, շու
„ թէշէպպիւսաթաա, մէրգումմ խարապ օլմագ
„ տէրէճէլէրինէ նէթիճիմիշ խսետ, շիւ պչէսիկ
„ օլարագ, Ա՛ Հարտինին տախի բէք չօգ ֆէ-
„ նալդընը մուճիպ օլապիլմիշ տիր. լաքին, Թրի-
„ բօնուն իշի տախի, իշտիրիճէչ կէօրէ, բէք ույ-
„ ղունսուզ պուլունտուդունտան, իֆլասէ չըգա-
„ ճաղը տախի իշթիմալտէն պուլունմագտէ տիր
„ քի, մէաղալաճ էօյլէ պիր ֆէնալըգ զուհուրա
„ կէլտիկի թագտիրտէ, հագգըմընդտա աշըրը մէր-
„ թէպէ, ազիմ պիր ֆէլաքէթի սայրուաճաղը ա-
„ շէքնար տըր. չիւնքի, նասըլ քի պէյան իթ-
„ տիյտիմ, կէրէք պանա վէ կէրէք պիդինքիլէրէ
„ բէք չօգ պօրճու վար տըր։

„ Իմոի, պու պապտէ, շու Թուրքուլան էն
„ պիյիլ, էն գուվվէթլու, վէ հէրնէվի թէհ-
„ պիր ու թէրթիպլերտէ, էն զիյատէ արզու օ-
„ լունաճագ վէ էհէմմիյէթտէն պուլունան շէյ,
„ զաթէն Ա՛. Թրիբօնուն ղայրէթի վէ զըտտի-
„ յէթի սայէսինտէ, իշի պօզուլմայա կիւզ Թուրք-
„ մուշ օլան Ա՛. Ֆրանսօա Հարտինին, պիւ-
„ թիւն պիւթիւն իթիպարընըն գըրըլըպ մահվ
„ օլունմասընա չալըշըլմալը տըր. շու խուսուս
„ լայըգըլա իճրայէ կէլտիկի սուրէթտէ. Ա՛.
„ Թրիբօնուն իշինին ազ վագթտան տիւզէլէ-
„ բէք, քեաֆիէյի զայպ իթտիկի մէպալիղի
„ նէնհտէն գազանաճաղը շիւբհէսիպ տիր, չիւն-
„ քի, Թապիաթիյլէ քէնտի րագիպի պուլունան
„ Ա՛. Հարտինին խարապիյէթի, մէրգումմուն
„ իգպալ ու սէաատէթինի մուճիպ օլաճագ, վէ
„ օլ վագթ, Թապիաթիյլէ տախի, պիղիմ ա-
„ լաճագլարըմըզ Թահսիլ օլունապիլէճէք տիր։

„ Ա՛ագաա քէնտի բարամըզդըն Թահսիլի խաթ-
„ րը իչին, էօյլէ պիր հատտէն Թէճավուզ Թէ-
„ շէպպիւսաթը իրթիքաապ իթմէք, կիւճ վէ է-
„ սէքէնկիլ պիր շէյ օլաճագ տըր, լաքին չի-
„ չարէ, մէկէրչի շու պուլունտուդումուզ տէվրտէ
„ հէր կիւն վէ հէր սաաթ պիղէ գարշը գուզ-
„ լանըլմագտէ օլան սիլահլարը, պիզ տախի,
„ պաշգալարընա գարշը, քէնտի Թարաֆըմըզը-
„ տան գուլլանմայա, պազը տէֆա, մէզուն (ի-
„ զինի) տէյիմիյիզ։

„ Կէրչի, շու Հալի իրթիքաապէ չըգրշմագ, ան-
„ ճագ ինսանլարընը Հագգսըզլըգը վէ քէօթիւլիւ-
„ յիւ սէպէպինտէն զուհուրա կէլէն պիր մէճ-
„ պուրիյէթէ մէպնի տիր, լաքին, շու ֆանի
„ տիւնեա մալի Հագգընտա տէրքէար օլան Հըրս
„ ու արզումուզ, անճագ Հագգ Թէալտա ազիմ
„ իւշջան Հալըէթլէրինին իզզ ու ազամէթի պի-
„ նիհայէսի չէրէֆի նիյէթինտէն իպարէթի օլմա-
„ զին, վէ էօյլէ զէնկինլիքլեր տիւշմէնլէրիմիզ էլ-
„ լէրինտէ պուլունտուդու սուրէթտէ, տայիմա
„ ֆէնա եօլտա գուլլանմալարը սէպէպինտէն, քէն-
„ տի խարապ ու մուսիպէթլէրինի վէ ճիւրմ ու
„ կիւնահա տիւշմէլէրինի մուճիպ օլաճագը աշի-
„ քնար պուլունմազին, շու միւնասէպէթլէ պիր
„ նէվի սէվապտէ տախի պուլունուլաճագը միւ-
„ լահազասըլա, խուսուսու մէղպուրէ րուհի րի-
„ զա կէօսթէրիլմէսի, այնի սէվապ տախի սա-
„ յըլա սէզա տըր, տէյէ պիլիրիմ։

„ Հալ պու քի, պու ճիւմլէ, պէնիմ շու մու-
„ գաատէմէմ, անճագ աճիզանէ պիր թէքլիֆտէն
„ իպարէթի պուլունմազին, նինէ հէր Հալտէ սի-
„ զին էմր ու իրատէնիզէ միւնթազըր, վէ զիմմէ-
„ մաթըմըզ պասպընտա հէր նասըլ խոթէր խէ-
„ նիզ, էօյլէճէ Հարէքէթի իթմէյէ Հազըր պու-
„ լունմագտէյիմ, չիւնքի, մալիւմ նա, պէնիմ
„ բէյիմ քէնտիմին օլմայուպ։ Վէզալիք,
„ քեաֆիէ յի էմվալու էմլաքիմ տախի, տէյիլ
„ քէնտիմին, իլլա, քէօր քէօրիւնէ իթաաթ իթ-
„ մէյէ նէմին իթմիշ օլտուղում Հէմիյյէթին
„ (Հիզմէթի ճէմիյյէթի) պուլունմագտէ տիր։

Պու արատա տիշարտան խաֆիֆ սուրէթտէ պիր շամաթա կէլէրէք, Ա՛. Հօզիւէնին շուքրիրաթընը գաթի պիրլէ, տիգգաթը Թամմէսինի ճէլլ իյլէտիկինտէն, պիրտէն պիրէ այաղա գալգ-տրդը պիրլէ, տօս տօղրու բէնճէրէյէ գօշար։

Պիրտէ անինտէ խարիճտէն իչ տէֆա խա-
ֆիֆճէ բէնճէրէնին գաֆէսլէրինտէն պիրիսինէ վուրուլուր։

„ Վէֆիմ տիր օ, Ա՛ահալ սէ՞նմիսին, — տէյի Ա՛. Հօզիւէ եավաշճաճըգ սիւալ խտէր։

— Իվվէթ, պէնիմ, — տէյի քէղալիք եավաշ սէս իլէ մէրգումմ տախի տիշարտան ճէվապ վէ-րիր։

— Ի՛ճէպա, Ա՛լէ՞ նէ եաբմըշ տըր։

— Ա՛էրգումմ տախի միւյէսսէր օլուպ պաշա չը-գարա պիլմիշ տիր...

— Ա՛ահի՛հ մի սէօյլէյօրսուն, — տէյի պաղըրըր Ա՛. Հօզիւէ պիր էսէրի մահզուզիյյէթի ու մէմ-նունիյյէթի իւզրէ...— Ա՛ահիհէն պիլի՞օրմու-սունուզ, օլ պապտէ էմի՞ն միսինիզ։

— Իվվէթ, էմնիյէթի քեամիլէմ վար տըր է-ֆէնտիմ, չիւնքի մէրգումմ շէյլէրանէ բապուճ չը-գարթմազ տէրէճէլէրտե ուսթա վէ սահիպ ճիւ-րաթի պիր ատէմ տիր։

— Ի՛յ, ֆէգաթ Հ՛ալմայը նէ՞ եաբտընըզ, նէ՞ օլտու։

— Հէնէրալ Հիմմէտան ալմըշ օլտուղու շու սօն մէքթուպտան մահէլլէրինի սէօյլէմէքլիյիմ սայէ-սինտէ, մէրգումմու ժէնէրալ Թարաֆընտան կէլ-միշիմ տիր կիպի գանտըրտըգտան պաշգա, Ղան-տի վէրանէլէրինտե քէնտուշի պէքլէմէքտե օլտու-ղուն տախի ինանտըրա պիլտիմ։

— Իմոի, շիմոի Հ՛ալմա նէ՞րէտե տիր։

— Հ՛իմոի Հ՛ալմա, վէրանէլէրէ կիթմէքտե օլ-տուղունտան, օրատա Ի՛րտպը, մէլէզի, վէ Հ՛ինտի-յի պուլաճագ տըր։ Ա՛յ մէրգումմ ույուր իքէն գօ-լունտա չիղկիլէր եաբան Ա՛ահէյէ տախի, քէն-տիլէրինի մէղքիւր վէրանէլէրտե կիտիպ պուլմա-սընա տայիր էմր վէրմիշլէր տիր։

— Ղիրի զէմինին եախսա մաղարանըն եօլունու էօյրէնտի՞ն մի։

— Տիւնքի կիւն օրայա տախի կիթտիմ... օրա-

տաքի Թաշ սուրբերին գախտեսի (պիր եօնմա սուրբերին իւզերինտէ տուրտուղու Թաշ) քէնտի միլի իւզերինտէ տէօնմքտէտիր . . . մէրտիվէն կէնիշ տիր . . . էլ վէրիր։

— Այ, շու իւշ նէֆէր պաշլար, սէնին Հագգընտա հիշ շիւբհէյէ զահիպ օլմատըլար մը։

— Ալա . . . Հաթիճա, մէրգումանը պու սապահ կէօրտիւմ . . . վէ պու ախշամ Մալէ, Ջանտի վիրանէլէրինէ կիմսգտէն էվվէլ, կէլիպ պանա հէր շէյի նագլ իյլէմիշ տիր, շինըքի մէրգում, կիւնտուզուն օրայա կիմսգյէ ճէսարէթ իտէմտիկինտէն, չալըշգըլար արասընտա կիպլէնէրէք, պէրէքէմքտէ պուլունմուշտուր։

— Ահա՛ . . . էկէր շու սէօյլէտիքլէրինիզ սահիհ իսէ, էկէր շու իշ ույար պաշա չըգար իսէ, հէմ ածվըգ պուլուպ, վէ հէմտէ պիյիւք միւքաֆաթլարա նայիլ օլաճաղընըզա ասլա շիւբհէնիզ օլմասըն . . ։ Իյլիթէրտէ սիպին իչին պիր եէր թուԹուլուպ Հաղըրլանմըշ տըր, վէ թա Հարընտան նըշմու օլարագ, պօղուճուլարըն ինթիգամընտան գուրթուլմուշ օլաճագսընըզ, զիրա, մէրգումլար քէնտի բէյիսլէրինին էօյիւմլերի աճըսընը չըգարմագ նիյէթիյլէ, Հաթիճա սիպի պուրալարա գատար բիշինիպտէ կէզիպ գօվալայաճագ տըրըլար, չինըքի, հիքմէթի բէպպանիյյէ իւզրէ, շու իւշ նէֆէր էհլի ճինայէթլերին Հուզուրի շէրիաթա . . . Թէսլիմլերի զըմնընտա, սիզ մէմուր սէչիլմիշ պուլունտուղուզ . . . էվվէթ, էօյլէ պիր սէվապը Ալահ սիպին վասէթանըզա իճրա պույուրտու . . . վէ իշթէ Ալահըն տուասը սիպին իւզերինիպտէ օլաճագ տըր . . ։ Հ՚իմտի հէման ասլա վագթ գայպ իթմէյէրէք, կիտիպ պէնի հիւքիւմէթ գօնաղը գաբուսունտա պէքլէյինիզ . . . պէն կէլիպ սիզի հաքիմին Հուզուրունա չըգարըրըմ, զիրա, էօյլէ միհիմմ քէյֆիյէթլեր վար տըր քի, հաթիճա, եարը կիճէ կիտիպ մէրգումա Թաթլը ույգուսունտան ույանտըրմայա տահի ճէսարէթ իտէ պիլէրիմ . . . Ջայէյինիզ չափ՚ուգ . . . պէն տահի շիմտի արգանըզտան կէլիր եէթիշիրիմ։ ,,

Պիրտէ պու Հէնկամտէ, Մահալ կիթմէյէ պաշլատըղընտան, տիշարտան ատամլարընըն սէսլէրի իշիտիլմէքտէ պուլունուր, վէ խանէյի մէզպուր տէրունինէ եէնի պաշտան պիր սուսլուգ տուր չէօքեր . . ։

Մ. Ճօղիւճ Թէքրարէն Հազըխանէսի պաշընա կէչէրէք, զաթէն գալմէ ալմըշ օլտուղու իֆտէյի Հալ լայիհասընա, շու ախիտէքի քէլամլարը տահի զամմ ու իլավէ իտեր։

,, Իտմի, հէր նէ օլուր իսէ օլսուն, արթըգ
,, շիմտիտէն սօնրա, Ջալմանընը Պաթավիատան
,, ջըգա պիլմէսի միմքին տէյիլ տիր . . ։
,, Օլ պապտէ էֆէնտիլէթի քեամիլէ իւզրէ պու-
,, լունա պիլդիրինիզ, զիրա մէրգում տէյիլ պու-
,, սէնէ, իլլա պէլքի կէլէճէք սէնէնին ւսպաթը
,, 13իւնտէ վապրիստէ պուլունա պիլսին , . ։
,, Ալասըլ քի, զաթէն տահի ֆէհմինտէյիտիմ,
,, պու կիճէ սապահատագ կէզմէքլէյիմ իճապ
,, իթմէքտէ տիր, շիմտի պիր քէրրէ հիւքիւմէթ
,, գօնաղընա կիտէճէյիմ, արթըգ եարըն, շու
,, եազտըղըմ մուֆասսալ իֆատէյի հալէ պիր
,, գաչ քէլամլար տահա իլավէ իտէրիմ, չինը-
,, քի Ալ-էրեր իլէ Ալվօսպայա կիտէճէք տիր ։ ,,

Մ. Ճօղիւճ, եազրխանէսինի գալատըգտան սօնրա, պիր կիւրիւլթիւլու սուրբեմտէ չընզըրաղը չալար, վէ էվտէ պուլունանլարըն ճիւմլեսինն թէճաճիւլի ագիմինի մուճիպ օլարագ, կիճէնին օրթասընտա ալեթթաճիլ, ճէզիրէյի մէզպուրետէ քեային հիւքիւմէթ գօնաղընա գօշար,

Իտմի պիղտէ օգույանլարըմըզը ալըպ, Ջանտի վիրանէլէրինէ կէօմիւրէլիմ։

ՊԷՅՒՆԱՀԻ ՓԸՍԼ

ՋԱՆՏԻ ՎԻՐԱՆԷԼԷՐԻ

Կիւնտուզուն օրթասընտա վուգուա կէլէրէք, Պօղուճունուն Ջալմա իւզէրինտէ իճրա իլլէտիկի խապասէթէ բէք ալնա եարայան ֆուրթունատան սօնրա, կիճէ եագլաշըպ, վէ բույի ասիւման իսէ, պիր ասուտէկի վէ պիր բուշէնլիք քէսպ իտեր։

Մահի Թապան, պիր Թէփէճիք իւզերինտէ քեային օլտուղու Հալտէ, Պաթավիատան անճագ իւշ սաաթ մէսաֆէտէ վէ սրգլըգ օրմանլար օրթասընտա պուլունան Հէյպէթլու վիրանէլէր արգասընտան եավաշ եավաշ ևիւքսէլմէկէ պաշլար։

Կէնիշ կէնիշ Թաշ եըղընթըլարը, վէ ևիւքսէք ևիւքսէք գըրմըզը վէ միւրուրի զէման էյէլերիյլէ աշընմըշ Թուղլալարտան միւրէթթէպ տիվարլար, վէ եապանի օթլար իլէ գարլանմըշ օլան վասի (կէնիշ) տէհլիզէր, բույի ուֆուգտա գուպպէյի ասիւմանըն մահճէ վէ սաֆի բէնկիյլէ գարըշըպ պիրլէշէրէք բէրտէվարի չէքիլմէքտէ օլան, ժահիլթապըն կիւմիւշվարի զէյասը իւզերինտէ, աղաճէթլու պիր սուրբեմտէ նագլ օլունմագտէ իտիլէր։

Մահիթապըն զէյալարը, մէզքիւր տէհլիզէրտէն պիրիսինին աչըգ Թարաֆընտան իչէրուլէրէ վուրտուղարընտան, գայէթ կէնիշ վէ եէրլէրինտէն ոյնամըշ վէ հէման պիւթիւն պիւթիւն օթլար, եօսունլար վէ չալը չըրրըլար ալընտա գալմըշ օլան պիր մէրտիվէնին աշաղըսընտա ևիւքսէլմէքտէ պուլունան իչի ատէտ աղիմ իւչ հէյքէչ (գայէթ պիյիւք) Թաշտան եօնմա սուրբեմլերի միւնէվվէր գըլմագտէ (ըշգլանտըրմագ) իտիլէր։

Մէզքիւր սանէմլերտէն (եօնմա սուրբեմ) պիրիսի օրթա եէրինտէն գըրըլմըշ օլմադին, եէրտէ եաթմագտէ, հալ պու քի տիկէրի միւքեմմէլ

օլարագ, տիրիկէ գալմագտէ իսէտե, կէօրէնէլէրե տախի տէ հշէթի վիրմէ բտէ իտի . . .

Ա՛էղ քիւր սուրէթի, ճէսիմ իւչ հէյբէլ պիր ա-տէմ սուրէթի օլմազին, պաշընըն եիւքսէ քլի յի իւչ այագ պօյունտա, չէհրէսինտէ պիր էսէրի վահշի յէթի տէր քնար, իրի իրի կէօզ պէպէքլէրի գաթմէր գաթմէր աչըլան սիյահ գայշան թա-շընտան գագըմըշ պուլունտուղունտան, գըր րէնք սուրէթի իւղէրինտէ բարլամագտէ, հալ պու քի աղըր զայէթ էնլի, վէ ղայէթ տէրին օլտուղու հալ-տէ, իփրաթ մէրթէպտէ աչըդ պուլունմագտէ օլուպ, երլան ճինսի հայվանլար իսէ, տօտագլա-րը արասընտա եուվալար եաբմըշ պուլունտուգ-լարընտան, մահիթապըն այտընըզընտա, քէրիհ իւչ մանըլար սուրէթտէ . . . վէ պէլլիսիզ կիպի պիր հալտե, գարընճա կիպի գայնատըգլարը ֆարդ ու ֆէհմ օլունմագտէ իտի։ Ա՛էղ քիւր ատէմին պէլինտէ պիր էնլի գուշագ սարըլմըշ, վէ իւղէ-րինտէ տախի ալամէթէ տայիր պիր չօգ րէսիմլէր գյուլմուշ, սաղ թարաֆընտա պիր ուզուն գը-ըճ պուլունմագտէ օլուպ, վէ տէօրթ ատէտ տախի աչըլմըշ օլարագ գօլլարը պուլունտուղունտան, օլ իրի իրի էլլէրինին պիրիսինտէ պիր ֆիլ գա-ֆասը թուեիմագտէ, պիրիսինէ պիր երլան սա-րըլմըշ, տիկէրինտէ պիր ատէմ պաշը, վէ տէօր-տիւնճիւսիւնտէ տախի, պալըգչին գուշունա պէն-զէր պիր գուշ պուլունմագտէ իտի։

Ա՛ահիթապըն քէսկին զէյասը, շու սանէմին իւղէրինէ էան թարաֆտան վուրմուշ օլմասը ճի-հէթլէ, տահա զէյատե պիր հէյբէթի աճիպէտե վէ վահշիտե կէօրիւնմէքտե իտի։

Ւչօթէտե պէրուտէ, եարը սաղտամ վէ եարը երգրգ տիվարլար օրթասընտա վազ օլունմուշ պաղը թաշտան վէ եարը սուրէթտե օյուլմուշ, վէ պիլա ինսաֆ գազըլըպ պօզուլմուշ րէսիմ բար-չալարը կէօրիւլմէքտե իսէ տէ, իչէրինտէն պիրի-սի սաղտամճա գալա պիլմիշ օլտուղունտան, ֆիլ պաշը, կիճէ գուշու գանատը, վէ էօնիւնտե պու-լունան պիր չօճուղու տիչէրիյլէ երրթրպ բարէ բարչա իթմէքտե վէ եէմէքտե օլան պիր ատէմ բէսմի օլտուղու միչահէտե օլունմագտե իտի։

Գօյու պիր եէչիլ րէնքտե պուլունան պիր սըգ օրման իլէ իհաճա օլունուպ, վէ տէօրթ թա-բաֆտա հէյբէթլու րէսիմլէր վէ ալամէթլէր պու-լունտուղու հալտե, կիճէնինն տէրին սուսլուղուն-տա, մահիթապըն ըշըդընտա կէօրիւնմէքտե օլան շու վիրանէլէրին հէյբէթինտէն զէյատե տէհ-շէթֆէրմա պիր հէյբէթ օլամազ տէնսէ ճա-յիզ իտի։

Ա՛էղքիւր աթիդ վէ Ն՛ավա էհալիսի իլահ-լարընտան ճէֆաքէար վէ եսրարի պիր իլահըն իսմինէ թագտիս գրըընմըշ օլան պու պուրթա-նէնին տիվարլարընտան պիրիսինէ տայանմըշ օ-լարագ, թաշտան վէ թուղլատան միւրէթթէպ, վէ բէք գապա սուրէթտե պիր գուլիպե պու-լունմագտե օլուպ, մէզքիւր գուլիպէնին գաբու-սու իսէ, պէրտիտէն եաբըլմըշ օլտուղու հալտե աչըդ օլտուղունտան, իչէրտէն տիշարը գըզըլճա վէ քէսկինճէ պիր ըշդ չըգարագ, եէրլէրի գաբ-լամըշ օլան եիւքսէք օթլարըն իւղէրլէրինէ վուր-մագտե իտի։

Ա՛էղքիւր գուլիպէնին տէրունինտե պիր թօբ-րագ գանատլ իչինտե, Ն՛ինտիսթան ճէվիհի ա-ղաճը իրլիյինտէն միւրէթթէպ պիր ֆիթիլ իլէ եանմագտե պուլունան հուրմա աղաճը եաղը ը-շըդընտա, իւչ նէֆէր ատէմ, պիրլիքտե պու-լունմագտե իտի։

Ա՛էրգումանտէն պիրինճիսի անճաղ գըրդ եա-շընտա օլտուղու հալտե, ֆագըր հալ իւզրե Ւվ-րօպաքէարի կիյինմիշ օլուպ, վէ սօլկուն լէհճէ-սինին պէչաղա չալմասընտան իսէ, պիր պէչաղ իլէ վէ պիրտե Ն՛ինտիտէն հուսուլէ կէլմիշ պիր մէլեզ իտուկի անլաշըլմագտե իտի։

Ւբինճիսի, իրի եարը, գալըն տօտագլը, կէ-նիշ ումուղու վէ ինճէ ինճէ պաճագլը պիր Ա՛ֆ-րիգա արէպի պուլունտուղու թագտիրտե, գը-վըրճդ սաչլարը աղարմայա եիւզ թուեիմուշ, վէ արգասընտաքի էլպիսէսի էսկի բիւսկի բա-չավրալարտան իպարէթի օլարագ, շու էվվէլքի Ն՛ինտինին պաշ ուճունտա այագտա տուրմագ-տե իտի։

Ն՛ալ պու քի իւչհունճիւսիւ, գուլիպէնին պիր քէօչէսինտե պիր հասըր իւղէրինտե ուզանարագ ույուլմագտե իտի։

Ւչինէ մէրգուման շու իւչ քիշիլէր, Պօղա-ճ՛ըլըք իւչ նէֆէր պաշլարը պուլունտուգլարը սուրէթտե, Ն՛ինտին գարա թարաֆընտան գօ-վալանտըգլարընտա, Ա՛ահալ վասէթասըլլա Ն՛ա-վայա կէլիպ տիւշմիշլէր եախօտ սըզընմըշլար ի-տի։

Պու հէնկեամտե, Ֆարէնկա թէսմիյէ օլու-նան մէլեզ, եանի շու գաթիլ կիւրուհինին էն պիւյիւք պաշը վէ էն զէյատե տէհշէթլուսուս պու-լունան քէս, քէլամէ աղազ պիրլէ,

« Ա՛ալէ հալնա կէլմէտի, մէրգում էմրիմզին իճրասընտա պուլունուրում տէր իլքէն, Ն՛ալմա-նըն խըշմընա ուղրայըպտա հէլաք օլմուշ օ՞լմա-սըն, — տեր։

— Պու սապահքի ֆուրթունա վէ պօրատան, եուվալարընտա կիղլէնմիշ պուլունան քեաֆիֆէյի երլանլար վէ չայանլար, թապահաթի յլէ տիշարը չըգմըշսոր տըր, իմտի, մէզքիւր հայվանլարտան պիրիսինին Ա՛ալէյի ըսրըպ եախօտ զէհիրլէմիշ օլմասը տախի իհթիմալտէն տիր . . . եկէր պէյ-լէ իսէ, շիմտի քի՞մ պիլիր մէրգումուն լաշէսի իւղէրինտե գա՞նղի երլանլար եուվա եաբմագտա-տըրլար, — տեր Ա՛րէպ։

— Խայբո՛ւլըֆ ֆէֆյէէրէ (Հարևգործական մի-աբանութիւն) ուղրունա, պիր ատէմ ճանընը տախի թէհլիքէյե գօյմայա հազըր պուլունմալը տըր . . . — տեր Ֆարէնկա պիր սուրէթի մաղ-մուման իւզրե։

— Ա՛ալէ էօլմէյի տէյիլ, իլլա էօլտիւրմէյի տա-խի պիլմէլի տիր, » տեր Ա՛րէպ։

Պիրտե պու արատա պօղնուգ սուրբեթտե վէ գուսուր քեսիք քէլամլարտան իպարքեթ պիր կիւ-
բիւլթիւ տիւր գօբարագ, շու գարշըլըգը սեօյ-
լէշմէքտե օլան էքի ատէմլէրին տիգգաթլարընը
ճէչլ իչլէտիկինտէն, էքիսի տախ շիտտեթ իւզ-
րե պաշլարընը ույումագտե պուլունան արգա-
տաշլարը թարաֆընա չէվիրիլէր։

Շու ույումագտե օլան մէրգում, անճագ օ-
թուզ չաղլարընտա, թիյսիւզ սիմասը սարըճա
պագըը բէնկինտե, արգասընտա գապա պէզտէն
պիր լիպաս, պաշընտա սարը վէ էամեր չըպգըը
պիր քիւչիւք սարըգ պուլունտուղունտան, ա-
սըլ Էինտի ճինսինտէն օլտուղու բանա անլաշըլ-
մագտե, վէ սըգլեթ վէրիճի պիր տիւշ սեպե-
պինտէն բահաթսըզ օլունմասը ճիհէթլէ, գօրդու-
սունտան նաշի, եհտիյէրինտէն աշաղը թէրլէր
ագմագտե օլուպ, գըսսա պիր սես իլե, վէ քէ-
սիք քեսիք սուրբեթտե սայըգլամագտե օլտուգ-
տան պաշգա, իւզերինտե սինիր ալամէթլէրի
տախի զուհուրա կէլմէքտե իտի։

„Էր վագթ, եինէ օլ տիւշիւ կէօրմէքտէտիր,
էվվէթ, տայիմա շու մէրգում ատէմին թէզէք-
քիւրիւ քենտիյի թաճիզ իթմէքտե տիր, — տեր
Ցարէնկա Ցրապա։

— Կա՞նզի ատէմ իչին սեօյլէյօրսունուզ։

— Ցճայիպ, շու պունտան պէշ սէնէ մուգատ-
տէմ, կանժ իրմաղը գըյըլարընտա երկիրմի բես
աթ, տեօրթ բես ֆիլ, վէ էլլի նէֆեր ուշագ իլե
գաբլան ավընա չըգմըշ օլան, վէ Էինտիլէր ճէչ-
լաղը պուլունան օլ վահշի միրալայ Կէնէտիյի
... պիլմէյօրմուսուն։

— Ցվվէթ, էվվէթ, մէրգում քենտիսի գաբլան
ավճըսը օլտուղու Հալտե, պիզէր տախի իչ նէ-
ֆեր ինսան ավճըլարը օլտուղումուզտան, քէն-
տիտէն իչի պիր ավճըլըգ իսթէպլիմիչիլտիր. էվ-
վէթ, զէվալը Կէնէտի, օլ գատար աթլարը,
ֆիլլերի վէ ատամլարը պէրապէրինտե պուլուն-
տուղու Հալտե, իսթէտիկի գաբլանը թուսթամատը
իսէտե... Հէլե պիզ քենտի գափլանըմըզը բէն-
չեմիզե տիւշիւրէպիլիճէք — տետիքտէն սօնրա Ցրա-
պա, ֆենա սուրբեթտե պիր իսթիհզա իւզրե տախի,
— Ա՜Հ, վա՜հ, վա՜հ, պիչարե Կէնէտի, գաբլան
չէհրէլի պիր քես օլտուղու թագտիրտե, կէլիպ
կէլիպտե շու պիզիմ տուզաղընմըզա տիւշտիւ, վէ
Իայէհ֊ֆէրտուլը իսէ, էօյլէ պիր կիւզել ավը,
քենտի իլահէլերի (պուրթբէրէսթճէ գարը ալահ)
աշգընա գուրպա՞ն սունտուլար, — տէյի իլա-
վէ իտեր։

— Ցմտի, իշթէ օլ վագթ, եանի, Կէնէտիյինին
պօղնունա սօն տէֆա օլարագ Հէմման իլմէնկի կէ-
չիրտիկիմիզ տագըգատա, մէրգում էօլճույու...
պիրտէն պիրե կէօրտիլյտիւք, վէ մէրգում տախի
քենտի թարաֆընտան պիզի կէօրտիւկիւնտէն,
քենտույի տախի էօլտիւրմէմիզ լազըմ կէլտի իւ-
տի... Ցշթէ թա օլ վագթտան պէրու, մէր-
գումուն գաթլինին զիքըր, տայիմա տիւշիւնտե
պու ատէմի գօվալամագտա տըր — տետիկիլէր
պէրապէր Ցարէնկա, ույումագտե պուլունան
Էինտիյի տախի կէօսթէրիր։

— Պիչարեյի ույանըգլըղընտա տախի գօվալա-
մագտատըր, — տեր Ցրապ Ցարէնկայա մանէվի
պիր թարզ իւզրե։

— Պա՜գ պա՜գ, — տեր Ցարէնկա, կէօրմէքտե
օլտուղու տիւշիւն թէէսսիրինտէն իղթիրապ իւզ-
րե գըմըլդանմագտե, վէ սիլքինէրէք թէքրարէն
լագըրտը իթմէկէ պաշլամագտե պուլունան Էին-
տիյի կէօսթէրէրէք, — տիյնէ՜, տիյնէ՜, մէր-
գում եօլճունուն եա էօլմէյի վէ եահտա պիզիմ
իլե պէրապէր, Խայրահլըէ ճէմիյէթինէ խրամէթ
իթմէքլիյի քենտույե թէքլիֆ իթտիկիմիզ վա-
գըթտա, պիզե վէրտիկի ճէվապը, նա՞օրը թէքբէր-
բիւր իթմէքտե տիր... Շու էսէր զինինի
գաբմըշ վէ գաբլամըշ... վէ տայիմա տախի
գաբմագտե վէ գաբլամագտե տիր։ „

Էագըգաթէն մէրգում Էինտի, տիւշիւնտե
եիւքսէք սես իլե, վէ էսլարճա քէլամլար իլե,
քենտու քենտույե սիւալ ճէվապլար իթմէքտե
պուլունուր իտի։

„Ցյա եօլճու, — տեր իտի պիրտէն պիրե սիւ-
քիւրթի գաթի իլե, վէ քէսիք քէսիք սէօյլէյիշլեր
իւզրե, — եա՜ եօլճու, շու աննընտա կէօրիւշէն
սիյահ չիզգինին մանեա եաճօտ սէպէպի նէ՞ տիր։
Ցնի՞չին պիր գուլագ թօղունուզտան տիկէրինէ
գատար ուզանմագտա տըր... պու պիր ուզուր-
սո՜ւզ ալեամէթ օլմալըտըր, սէնին պագըշըն էօ-
լիւմ կիպի մահզունիյյէթֆէրմա պուլունմագտե
տիր... Ցկէր զալըմլար էլինտե գօվալան-
մագտե իսէն, պիզիմ իլե պէրապէր կէլ, պիզե
րէֆիգ օ՛լ... պիզիմ իլահէմիզ Պօհվանի,
քեսաֆէթյի մազլումլարըն ինթիգամընը, զալըմ-
լարտան ալմագտա տըր։ Ցնա՞օրը, բէկ չօգ տեր-
ու մի՞նէթ չէքտի՞ն մի։ — Ցվվէթ, բէ՜ֆ չօֆ
էֆէնթիմ, ... — Չօգտա՞ն պէրու չէքմէքտե՞
մի սին։ — Ցվվէթ, բէ՜ֆ չօֆտան պէրու... — Էա-
լնա չէքմէքտե՞ մի սին։ — Ցվվէթ. ֆայֆա։ —
Ցմտի սէնի վուրուպ գաթլ իտէնին հագգընտան
կէլմէք իչին, նա՞օրը զաղապ, վէ նէ՞ եօլտա
ախալը ինթիգամ տիւշիւնմէքտէսին։ — Ա՜ֆէմ-
մէ՛ր, մէրհաբա՛ր։ — Չէնալըզա գարշը ճէնալըգ
իթմէք իսթէմէ՞զ միսին։ — Ա՜ֆ՛ըզ, ֆ՜ֆ՛ըզ, պէն
ըրըալը ֆ֊բըշ ըշէ մահաֆպէ՛ր էպբաշ ֆրմե֊ ապը֊
֊անֆայըզ։ — Ա՛ֆմինին սէն եօյլէ իսէ քի ճէ-
նալըզա գարշըլըգ իյիլի՛ք իթմէք իսթէբսին։ —
Պէն եօյլե պէբ ապեմ ֊է, ֆէբեր ֊֊ մաֆպեֆմ ֊ճճաֆ
֊եվֆե֊ ճեվբ ֊֊ճեֆ֊ ֊է֊մե֊, վե ֊ճվ բրմե֊֊ե էպա-
բեր ֊եբ։

— Ցյա՛ իմտի, պիրատէր (1)... նա՞օրը, իշտիյօր-
մուսուն. — տեր Ցարէնկա Ցրապա, — մէր-
գում եօլճունուն էօլմէքտէն էվվէլ սեօյլէտիկի
քէլամլարըն հիչ պիրիսինի ունունթմամըշ տըր։

(1) Հէմման պեօյլե ճէմիյէթլէրին քեսաֆֆեսինին
ազալարը, քենտի պէֆնլէրինտե պիր պիրլէրինե տէ-
բոտեր չաղըրմագտա տիրլէր, վե պու տախի ազ տիգ-
գաթէ շայան չէյ ատեյել տիր։

Մերգուման իւչ նէֆէր պօղուճուլար պիր վագթ տէրին սուսլուգ իւզրէ պուլունուրլար։

Տիշարտա մահիմապ տայիմա պիր սուրէթի ադիմտե, վիրանէլէրին հէյպէթէնկիզ նըզրընթըլարըն իւզէրինէ, պէյազ ղնյալար վէ մաֆէֆ մահիճէ սայէլէր էնտաղ իմիքտե, վէ նըզտըզլար իսէ գուպպէյի ասիւմանտե շէօղետար պուլունմագտե իքէն, պիր խաֆիֆ պատի սապա տախի, արալըգ արալըգ, մուզ վէ հաւրմա աղաճլարընըն սըգ վէ բարլագ եարրագլարընը խըշըտամագտե իտի։

Օլ ազիմ իւլ հէյքէլ եօնմա սուրէթին գահտէսի, միւքէմմէլ սուրէթտե մահֆուզ գալմըշ օլտուղու հալտե, տէհլիլին սօղ թարաֆընտա, հէման նըսաֆ դրթաասը չալըլար վէ թիքէնէրէր իւլէ մէսթուր պուլունան էնչի էնչի տէօշէմ թաշլարընըն իւզէրինտե եիւքսէլմէքտե իտի։

Պիրտե նակէհան, մէզքիւր տէօշէմէլէրտէն պիրիսի աշադը աշադը ինմէյէ պաշլար։

Ալէ մէզքիւր թաշընն եէրինտե բէյտա օլան չուգուրտան, եէքթարդ էլպիսէլի պիր ատէմ, ասլա սէս վէ շամաթաթ չըգարմագտըզընն, եարը պէլինէ գատար եիւքսէլէրէք, տիգգաթը քեամիլէ իւզրե էթրաֆընա պիր կէօզ կէզտիրիր... վէ օրթալըդը տիւնէր։

Մերգում, Չանսկարլարըն մաղարասը տէրունինտե եանան գանտիլին ըշըդընն, տիշարտա իրի օթլար իւզէրինտե տիրէրմէքտե օլտուղուն կէօրտիւքտե... կէրի տէօնէր, իչէրուչ պիր իշարէթ եարար, վէ անինտե մէրգում պէրապէրինտե իքի նէֆէր տախի ասկէր պուլունտուղու հալտե, վէ աշըրը մէրթէպէ սուսլուգ վէ իհթիյաճ իւզրե, չուգուրտան տիշարը չըգարլար, վէ վիրանէլէրին արասընա սիվիչիպ կիտէրլէր։ Պիր վագթ մէրգումաներն եէօրիւմքտե օլան կէօկէլէրի մահիճապըն եէրլէրի գաբլամագտա պուլունան ըշըդը իւզէրինտե թէրսիմ գըլընըրլար, վէ պատէհու եըգրգ տիվարլարըն պիր բարչասը արգասընտա կէօրիւնմէզ օլուրլար։

Մէզքիւր եէրե պաճան օլ իրի թաշ, եէնիտէն քէնտի եէրինէ վէ հիզասընա կէլտիրտե, մէզքիւր չուգուրուն տէրունինտե, տահա պիր չօգ բուսուտա պուլունան ասկէրլէրին պաշլարը կէօրիւլէպիլմէքտե պուլունուր։

Կէրէք մէլէզ, կէրէք Ֆինտ, վէ կէրէք Մրապ տայիմա թէֆէքքիւր իւզրե պուլունտուգլարընտան, շու քէյֆիյէթտէն պիւթիւն պի խապէր պուլունուրլար։

Նի, վէ քէնտի կէօզլէրի եօնինտե, շուննճա ոէնէլէրոէն վէ սորլարտան պէրու, ասլա զահիրե չըգմագոըզընն, վէ քէմալ մէրթէպէ սըրր ու սիւքիւթ իւզրէ, փուտվէմէթ իտիպ կէլմէյինի, ագլ ու իհթիմալէ մագրուն կէօրմէտիքլէրինտէն, իհթիմտտե տախի շայան կէօրմէյէրէք բէտտա իհթիյէր տիր։

(Լ՝էնտ անկլէզ, 1831տե, մուհարրիր Ա. գոնթ Ե-տուար տը Վարրէն, Չինճի ճիլտ. փարիս, 1844.)

Ֆրանսըզճագան իչդինդ օլանմուշտուր։

ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԱԼ

ԲՈՒՍՈՒՑԱ ԿԻՐՄԷՔ

Մերգում մէլէզ Չարէնկա, Ֆինտինին գօչերանընն էսրարի ըէվիշի իւզէրինէ, փիքրինտե թէվէկկիւտ իհմմէյէ պաշշայան ֆէնա թէֆ՝քքիւրլերտէն պէսպէչլի ադատէյի կէրիպան իհմմէքնիյէթիյէ, անինտե միւպահասէլէրինի թէպտիլ իտէր։ Մթէչի կէօղլերի տունուգ սուրէթտե բարլամայա պաշլայըգ, վէ լէհճէսինտե իսէ, պիր էսէրի վահշիյէթի միւքրիմէ զահիրե կէլտիկինտէն, պաղըրարագ շու ամիտէքի մինվալ իւզրե քէլամ շուրու իտէր։

„Պիզիմ Պօհվանի... էլպէթթէ հէր վագթ պիզի հըքը ու վիգայէ իտէճէքտիր, էվվէթ, նա եէնիմէզ ինսան ավճըսը գարնտաշլար, ղայրէթ ալալըմ... ղայրէթ ալալըմ... քիւրէյի արզ պիւյիւք տիւր... վէ պիզիմ իչին իսէ, հիչ պիր եէրտե ավ էքսիք տէյիլ տիր..։ Կէրչի Ինկիլիզլէր, Խոչ Խոճ ճէմիյէթին, պիզիմ կիպի, էվվէթ պիզիմ կիպի, իւչ նէֆէր պաշլարընը, Ֆինտի թէրք իհմմէյէ մէճպուր իհմմէքտե տիրլէր, էօյլէ տէյիլ մի, զարարը եօք, հէր նէ գատար պիզ կիտէր իսէքտե, եինէ շուննճա միւթէատտիտ վէ կիզլի պիրատէրլէրիմիզ պուրատա տըրլար, վէ թապիաթիյլէ տէհշէթլու սիյահ ագրէպլէր միսիլլու, անճագ ղէհիրլի վէ միւհլիք եարալար աչտրգլարընտա մէվճուտիյյէթլերի անլաշըլաճագ տըր, Հալ պու քի շու պիզիմ թագլիդ օլունմամըզդա կէլինտիքտե, հէչ օլ պապտե ասլա էսէֆ իհմմէլի տէյիլտի, չինէքի, ճէմիյյէթիմիզ անճագ գօվալանտըգճա քէսպի գուվվէթ ու ազամէթ իտէճէքտիր... Էա՛ պիրատէր, սէն Մէքրիգայա կիհմէլիսին, — տէր Ֆինտիյէ խիթապէն, պիր էսէրի իչհամ իւզրե։ — Պիրատէ՛ր սէն տախի Մֆքրիգայա կիհմէլիսին, — տեր Մրապա։ —Ալ է, պէն տախի պիրատէրլէր, Նվէօպայա կիհմէլիյիմ... Պու ալէմտե, ինսան պուլունան եէրտե, ճէլտաղլար վէ ֆէտաղլար, եահուտ զալըմլար վէ մազլումլար տախի պուլունմագտե տիր...։ Ալ է նէրէտե քի մազլումլար վար տըր, օրատա, զազապնաք վէ բիւր հիտտէթ եիւրէքլէր տախի պուլունուպ, վէ եիւրէքլէրի ղայրէթի ալտը ինհիգամ իւզրե թահրիք իտիպ, վէ աթէչի քինէքլէրինի ալէվվէնտիրմէք իսէ, անճագ պիզիմ պօրճումուզ տո՛ւր։ Նվվէթթ պիզլեր Պօհվանինին սատըգ գուլլարը պուլունտուղումուզ թագտիրտե, հէր նէվի հիյէլ ու էմրի իֆտատը վէ գուվվէյի ճազիպէյի իճրայէ գօյարագ, ղայրէթ ու ճէսարէթտե վէ ճիւրաթտե մէշհուր։ վէ իչիմիզե եարայաճագլարը ագլէ եագըն պուլունանլարը իչհիմիզե ալմայա չալըշմալըզ լըզ։ Մէնտի պէչինիմիզտե, վէ տայիմա քէնտի մէնֆաաթլրմըզ իչին, սատագաթ ու թէրքի նէֆս զըհճընտա, իտտաա իւզ-

րէ իւղարը շէֆգ ու զայրէթտէն պաշգա , պիրպի-
բիմիզէ արգա օլուպ , հէր ճիհէթլէ իմտատ ու մու-
ավէնէ՞թ տախի իթմէլիյիզ : Էր քիմ քի պիզ-
տէն տէյիլ տիր , պիզիմ ուղրումազա գուրպան
օլմալը , եանի պիզիմ ազըմըզա տիւշմէլի տիր . պիզ
քէնտիմիզի հէր քես միյանէսինտէ պուլունտու-
ղումուզ հալտէ , հէր քէստէն այրը վէ ֆարգը ,
հէր քէսէ զըտտ վէ գարշը թուէմալըյըզ : Պի-
զիմ իչին նէ՛ վաթան արզուսու վէ զայրէթի պու-
լունմալը տըր , վէ նէ՛տէ ֆամիլյա : Պիզիմ ֆա-
միլյամըզ , պիրտաէրէրիմիզ սայըլըպ , վէ վաթա-
նըմըզ իսէ . . . տիւնյա՛ սայըլմալը տըր : ,,

Էր նէ գատար Էինտի իլէ Ուրէպ տախի ,
ագլ ու տիրայէթլէրի նէրինտէ օլուպ , վէ շու
գըթթալէ տայիր ճէմիյյէթին , էն մէշհուր րե-
յիսլէրինտէն պուլունմագտէ իսթիյսէլէրտէ , Ֆա-
րէնկանըն մէրգումանտէն տահա զիյատէ ագըլլը
վէ հէր ճիհէթլէ անլէրէ ֆայիդ պուլունմասը
հասէպիյլէ , տայիմա թահթը թէէսսիրինտէ պու-
լունմագտէ օլտուգլարընտան , մէրգումուն օլ հօլտա
եանի եապանի սուրէթտէ իրատ իյլէտիկի տիլպա-
զիտէն , իթթիֆաք մէրթէպէտէ միւէսսէր օլուրլար :

,, Պու արատա Էինտինին տախի Ֆարէնկա
կիպի շէվգ ու զայրէթի ճուշէ կէլէրէք . — Էագ-
գըն վար պիրատէր , զիրա , հիւքմիմիզ պիւ-
թիւն տիւննայը շամիլ տիր . . . : Էաթթա , պու-
րատա , քէնտի էսէրիմիզի պրագմալըյըզ . . :
Ուղիմէթիմիզտէն էվվէլ , Էսյէհաբէ ճէնյէնթի-
զէն էսասընը պու ճէզիրէտէ տախի պրագմալը-
յըզ . . . ազ վագթտան քէսպի ազամէթ իտէ-
ճէկի պի իչթիպահ տըր . . . չիւնքի , Ինկիլիզլէր
կիպի Ֆիլէմէնգլիլէր տախի , եագըպ գավուրուճու
օլտուգլարընտան , պուրատա տախի , սէֆալէթ ու
մուսիպէթի տէրէճէյի իթթրաթտէ պուլունմագտէ
տիր . . : Պիրատէր , իչ պու ճէզիրէնին , էքիպ պի-
չիճիլէր հագգընտա տայիմա միւհիմ օլակէլէն պալ-
չըգլը չէլթիքլէրինտէ (բիրինճ թաբղալարը) հավա-
յիճի զարուրիյէտէն մէճպուր օլարագ , Նիչէ քէ-
սանըն կէլիպ շու զիրաաթը միհմիքէյի տէրիւհտէ
իթթիքլէրին կէօրմիշիւմ տիւր . . . պիչարէլէրին
րէնկլէրի ճէննագէ կիպի մօրարմըզ օլուպ , հաթթա
իչլէրինտէն պազըլարընըն , խասաթալըգ , եօրկուն-
լուգ վէ աճլըգ սէպէպինտէն , թապ ու թագաթ-
լարը քէսիլէրէք , եէրլէրէ տիւշիւպ պիր տախի
գալգամատըգլարը կէօրիւրմիշ տիւր . . : Տիմ՛ք
տիր քի , գա՛րտաշլար , Ճէմիյյէթի Էսյէհաբէնին պու
մէմլէքէթտէ տախի , քէսպի ազամէթ իտէճէկի
աշիքար տըր :

— Կէչէն ախշամ , պէն կէօրիւն քէնարընտա
պիր գայա արգասընտա տուրմագտէ իլքէն , զա-
յիֆ վիճուտի Հարէրէթի շէմտէն գավըրըմուշ
օլտուղու , վէ էլպիսէ օլարագ անճագ բաչավ-
րա բարչալարըյլա մէսթուրէ պուլունտուղու Հալ-
տէ , վէ գուճաղընտա պուլունան պիր քիւչիւք
վէ աղըամագտա օլան չօճուղու , գուրտումուշ սի-
նէսինէ սըգարագ , պիր կէնճ գատընըն կէլտի-
կին , վէ մէրգում չօճուղու իւչ տէֆա գուճագ-
լայարագ , — Էի՞չ տէյիլ իսէ , օէն , պա՞րի սէն ,
բէտէրին կիպի էսիրի սէֆալէթի ու մուսիպէթի օ՛լ-
մայասըն , — տէտիկի պիրլէ , պիչարէ յի սույա
աճտըղըլա պէրապէր , պիր պաղրըշմասըր գօ-
բարարագ գայպ օլուպ կիճմտիկին կէօրտիւմ . . :
Ուէրգուժէնին շու կիրևէ ու ֆէրևատը շամա-
թասը իւղէրինէ , սաղըզգար արասընտա կիզ-
լէնմիշ պուլունան , վէ Էայ՛ն թապիր օլունան
պիր նէվի թիմսահլար , սէվինէրէք սըչրայըպ
կէօչէ աճըլմայա պաշլատըլար . . : Կա՛յնտաշլար
պուրատա վալիտէյէր քէնտի էվլատլարընը , մէր-
համէթլէրինտէն նաշի էօրտիւրիպ հէլա՛ք իթմէք-
տէ տիրդեր . . . տիմ՛ք տիր քի , հագգգաթէն ,
Ա՛ճդյէնի Էսյէհաբէ պուրատա տախի քէսպի ճէ-
սամէթ իտէճէք տիր , — տէր մէլէգ :

— Պու սապահ , — տէր Ուրապ տախի քէնտի թա-
բաթընտան , — պիր թարաֆտա Ուրապ քէօչէլէր-
տէն պիրիսինի , էֆէնտիսինին գըրպագճայարագ ,
բարչա բարչա էմէլէրին սըչրամտըղըն կէօրմէքտէ
իլքէն , պիրտէ էօթէտէն , Պաթթավիա պաղերկան-
լարընտան իսթիֆսար վէ գըսսա պիր ատէմին , պիր
թահթը բէվան իչինտէ , Հարէմի գըզլարընտան
իլքի նէֆէր կէնճ գըզլար իլէ , աշըրը մէրթէպէ
րէհաավէթի (կէվչէքլիք) իւղրէ օթուրմուշ , վէ
մէրգումէլէր իսէ , զաթէն վալիտէյէրի քէնտիլէ-
րին պէսլէյէճմէտիքլէրինտէն նաշի , մէրգում իս-
թիյարէ սաթմըշ օլտուգլարընտան , անճագ պիր
էսէրի մահզունիյյէթի իւղրէ , միւսինին մէրգու-
մու օխշայըպ իճրայի նիւազիշ իյլէմէքտէ , վէ
մէզբիւր թահթը բէվանը տախի , օն իլքի նէֆէր
գուվվէթլի տէլիգանլըլար թահչմագտէ օլտուգլա-
լարը Հալտէ , քէօշկինտէն չըգարագ , շէհրէ
կիճմտիկին տախի կէօրտիւմ : Իմտի , գարնտաշլար ,
պուրատա էօյլէ վալիտէյէր վար տըրլար քի , սէ-
ֆալէթի սէպէպինտէն քէնտի գըզլարընը ախէրէ
սաթմագտա տըրլար , վէ էօյլէ քէօլէյէր վար
տըրլար քի , գըրպաճլար ալճընտա հէլա՛ք օլմագ-
տա տըրլար , վէ էօյլէ ատամլար վար տըրլար քի ,
Հայվան կիպի , սայիր ատամլարը եիւքլէնէրէք
թահչմագտա տըրլար . . . տիմ՛ք տիր քի , Էսյէ-
Էսհաբէ ճէնյէնթի պու մէմլէքէթտէ տախի իլէրու
կիտճէր տիր . . :

— Պու մէմլէքէթտէ . . . վէ տէյիլ եալընըզ պու
մէմլէքէթտէ , իլլա հէր մէմլէքէթտէ , զուլմ ու
թէէսսուֆ , ֆագըրըզգ , պօղուգլուգ , վէ էսիրլիք
մէվճուտ պուլունմագտէ տիր :

— Ա՛ալ գաչըրըճը Ա՛ահալըն վէրտիկի նասիհաթ
իւղրէ , աճէպա շու Ա՛ալմայը իչինտէ ալմայա
մուվաֆֆագ օլապիլէճէ՛քմի՞յիզ , իչմէ օլ վագթ
պիզիմ Ա՛ավաճա օլան սեյյահաթըմըզդըն գաթ
պէգաթ ֆայիտէմինտ սայըլաճաղը պի չէք ք տիր ,
չիւնքի , ազիմէթիմիզտէն էվվէլ , պիզիմքիլէրին
իչինտէ մէրգում կիպի ճէսուր վէ ճիւրաթը պիր
տէլիգանլը պուլունմասընա չալըշմալըյըզ , վէ
Ա՛ալմա իսէ էօյլէ պիր տէլիգանլը տըր քի , ինսան-
լարա գարշը իչՀարը պուղ ու ատավէթի իթմէ՛յ
բէք չօգ սէպէպլէրի վար տըր , — տէր Էինտի :

— Ա՛երգում չիմանի կելիր . . . մերգումուն տույզու վե քինդերինի թահրիք իլե գանտրրմալըզըզ :
— Ինէտերինին էօլիւմինիւ տեր խաթըր իմանրմելիյիզ :
— Վէնտի առէմէրինին գըրըլըզլարընը տախ . . :
— Նա էսիր տիւշմիւշ օլմասընը՞ :
— Պիր տէվնա ամէնգի քին ու զարազ գալպինտե ալէվէնմէյե պաշտարմ՛ըլըզը, արթըզ օլ վագթ կելիպ պիզտէն օլաճաղընա հիչ շիւբհէ իսմէմէզ . . :,,

Ըրատ պիր վագթատան պէրու տիւշինմէք իւզրե էքէն, պիրտէն պիրէ, " Կարնտաշլար . . . մալ գաչըրըճը Ա՛ահալ պիզի ալտանմըշ օ՛ըմասընը, — տեր :
— Ա՛ահա՛լմը, սէպէ՞պ, —տեյի պաղըրրը Էինտի հէվան ինփիալ եւզրե, — հաթթա, պիզի քէնտի չէքտիրմէսինէ գապուլ իտէն, վե պուրատան՝ ֆիրար իտե պիլմէմիզե տայիր էմնի յէրի կէօսթէրէն, վե շու գօմանտարը օլաճաղը Էնէնէ (պիր նէվի 40 – 50 թընէլաթլըզ վե էքի տիրէքլի ղայէթ խաֆիֆ կէմի) իլե պիզի ալըպ Պօմպէյէ գատար կէօթիւրմէյե սէօզ վէրէն քէնտիսի տեյի՛զ մի տիր, պու իսէ էն պիսիւք տօսթլուզլարտան վե գարտաշլըզլարտան պիրիսի սայըլսա սէզա տըր, զիրա, Ա՛մերիգայա, Ի՛զլօզայա վե Ա՛ֆրիգայա կիտէ պիլմէք իչին, անճագ օրատա կէմի պուլապիլմէմիզ միւմքին տիր :
— Ի՛չի էմմա, Ա՛ահալընը պիզի ղամ իլե էլե վիրմէսինտէն քէնտինճէ նէ՞ ֆայիտե Հասըլ օլապիլիր, տեր Ֆարէնկա :
— Ի՛չյէ պիր ղատտարլըզ եաբտըղը թագտիրտե, Պօհվանինին էվլատլարընըն քէմէնտի ինթիգամընտան գաթան գուրթուլամայաճաղընը պիլմէ՞զ մի մէկէր :
— Պունըլարտանտա գաթինագար, պիր հիլէ ուտեսիսէյե ուղրատարագ, պու ախշամ Ա՛լմայը պուրայա կէթիրմէյե սէօզ վէ՛րէն տախի քէնտի. սի տեյիզ մի տիր . . . մերգում իսէ պիր տեֆթա իչմիզե կիրտի՛մ յիտի . . . օլ վագթ թահսիլաթիլէ պիզտէն օլաճագ տըր . . . — տեր Ըրատ :
— Էաթթա, պիզէ Ա՛ալէյի Ա՛լմանընը գուլիպեսինէ կէօնտէրթմէտիրէն . . . վե մերգումուզ այգուտա էքէն պասարագ, էօլտիւրէճմէք ևէրտե, վե էօլտիւրէ պիլիր էքէն, գօլընա Պօհվանինին իսմինի եազտըրթան, պիզգաթ քէնտիսի Ա՛ահալ տեյի՛զ մի տիր, վե շիմտի Ա՛լմա տախի գարետաշլարըմըզ իւզերինտե տեյզեար օլան ոէպթը գալպի, մէհարէթի, վե էմրի իթթաաթը կէօրտիւքտե, պիզիմ հէմ իչիզէք վե հէմտե ֆէնալըզ եաբտըյա գատըր քիմնէլէր օլտուզուտուզու թահսիլաթիլէ անլայաճագ տըր . . : Տիմէք տիր քի, իշթէ օլ վագթ, մերգում եա՛ թէհհայիւրինտէն վե եատա գօրգուսունտան նաշի, կէլիպ պիզտէն օլմայա մէճպուր օլաճագ տըր :
— Ա՛լմա, ինսան էվլատընա չէշմի ատավէթի իլե պագմագ իչին շունճա սէպէպլէրի տեղքեար իքէն տախի, պիղտէն օլմայը գապուլ իթմէք իթթէֆագինի թագտիրտե նէ՞ եաբաճաղըզ :
— Ա՛րթըզ օլ վագթ . . . մերգումուն թէճէլլիսի թէզլի Պօհվանինին էլինտե պուլունաճագտըր, — տեր Ֆարէնկա պիր էսէրի թիրէտիզ իւզրե, — Ա՛րթըզ օլ վագթ նէ եաբաճաղըմըզ պէն պիլիրիմ . . :
— Լաքին, օ տե՛յիլ էմմա, աճէպա Ա՛ալե Ա՛լմայը ույգուտա իքէն պասա պիլէճէ՞ք մի տիր, — տեր Ըրատ,
— Էիչ շիւբհէ իսմէմէզ, չինքի, մերգումուտա օլան ճիւրաթի, չաֆուգլուգ, վե ուսթալըզ, ֆէրտի ախէր իւզերինտե կէօրիւլմիւշ շէյ տեյիզ տիր, — տեր Ֆարէնկա, — Էաթթա, պիր տեֆթա, մերգումուն պիր տ՛իշի վե սիյահ բարսը քէնտի ինինտե եավրուսունա սիւտ վիրմէքտե իքէն, ճիւրաթի իտիպ պասարագ . . . անասընը էօլտիւրիւպ, վե նինե տիշի եավրուսունու ալտրգտան պիր վագթ սօնրա, պիր Ֆրէնք կէմիսի գարտանընա սաֆտրղընը պիլմէ՞զմի յիզ :
— Ա՛ալե, օլ իշի պիմիրմի՞չ տիր, — տեյի պաղըրրը Էինտի, տիշարըյա գուլագ վէրէրէք, վե կիճէնին տերին սուսլուզունտա, օրմանլար օրթասընտան կէլմէքտե, վե քէնտույէ մալիմ պուլունան պիր սէօի իշիտէրէք :
— Ի՛վէլ, պու պիզիմ ագպապա գուշու Ա՛ալենին սէօի տիր քի, թաւթաուղու շիքսարը կէթիրմէքտե օլմալը տըր, նասըլ քի, պիզիմ տայիմա ավ թաւթաուղումուզ վագթատա, պիր պիրիմիզե խապէր վիրմէք իւզրե, ալամէթի օլարագ չըգարմամըշ ատեմտէն պուլունան սէս տիր պու իշթէ, ,, — տեր Ըրատ տախի քէնտի թարաֆընտան այնի սէօի իշիտէրէք :

Ըրատան պիր ճիւղի վագթ կէչտիքտե, Ա՛ալենին, աչըգ աչըգ բէնք չըպուգլու բամպուգ պէզինտէն պիր կէնիշ ճարա սարըլմըշ օլտուղու հալտե, մաղարա գաբաւսունա կէչտիկի կէօրիւլիւր :
,, Ի՛յ ճանըմ, — տեր Ըրատ իսլիմիյապը տերուն իւզրե, —նէ՞ եաբտըն պագալըմ, նա՞ըլ պաշա չըգարա պիլտի՞ն մի :
— Ա՛լմա էօմրիս օլտուգճա գօլընտա քի, խայրանմէզ տէվլէթլի նինջանընը թահչըյաճագ տըր, — տեր Ա՛ալե պիր զուրուր իլե, — լաքին մերգումուն եանընա կիտէնէ գատար . . . եօլ իւզերինտե գարշըմա չըգան պիր ատէմի տախի Պօհվանիյե գուրպան իթմէք յե մէճպուր օլտում . . . վե մերգումուն լաչէսինի տախի, Ա՛լմանընը չէրկէսի եագընընտա, օթլարընը իչինե աթը վէրտիմ : Էէր նէ հալ իսե, շիմտի Ա՛լմանընը . . . գօլընտա նըշանըմըզ պուլունաճագտե օլտուպ, վե շու իֆրա իսե, եվվելա Ա՛ահալ նամ մալ գաչըրըճընըն մալիմու օլմուշ տուր :
— Պու արատա Ա՛լմա ասլա ույա՞նմատը մը . . . — տեր Էինտի Ա՛լենին շու մերթեպե մէհարէթի հագգընտա թէճճիպտե գալարագ :
— Ի՛կէր ույանսա իսի, — տեյի ճեվապ վէրիր մերգում ֆիւթաուրսուզ սուրէթտե, — թահսիա-

թիյլէ պէնի էօլտիւրէճէքտի . . . չիւնքի , մէրգումուն էօմրիւնէ գաստ իլմէք իչին պանա բուխսաթ նօգ իտի ։

— Չիւնքի , պիզիմ հագգըմըզտա , մէրգումուն սաղլըղը էօլմէսինտէն զիյատե ֆայիտէլի օլապիլէճէքտիր , — տէտիքտէն սօնրա Ֆարէնկա , սէօհպէթինի Ա՛ալէյհ չէվիրէրէք , — Պի՛րատէր , Խ-յէ-հ-ւէթ ուղրունա սէն պու կիւն էօմրիւնիւ թէհլիքէյէ գոյարագ , պիզիմ տիւնքի պուլունտուղումուզ , վէ քէզալիք նարընքի պուլունաճաղըմըզ հաշտե պուլունմուշ օլտուն . . . պու կիւն պաշգասը էմր իլմէքտե , վէ սէնտե իլմաաթ իլմէքտէսին , լաքին պիր պաշգա կիւն տախի , սէն էմր իտէճէքսին , վէ պաշգասըտա սանա իլմաաթ իտէճէք տիր , — տէր ։

— Ա՛իւմլէմիզ տախի Պօհվանինին գուլլարը տէյի՞լ միյիզ , — տէր Ա՛ալէ , — քիւլլի էվամիրէ . . . հաղըր ու միւնթազըր պուլունմագտէյիմ ։՚՚

Ա՛ալէ , պու քէլամլարը սէօյլէր իքէն , մաղաբա գաբուսունուն թամ գարշըսընտա պուլունտուղու հաշտե , պիրտէն պիրէ եավաշ սէս իլէ , ՚՚Իշլէ Ա՛ալմա , իշլէ , գուլլուպէյէ եագլաշմագտա տըր , տիմէք տիր քի Ա՛հաշ պիզի ալտանմըշ տէյիլ տիր . . ։

— Շ՛իմիքի հալ պէնի կէօրմէսէ տահա իյի տիր , — տէյէրէք Ֆարէնկա , գուլլուպէնին պիր գարանլըգ քէօշէսինէ չէքիլտիյի պիրլէ , պիր հասըր աղըընա կիզլէնի վէրտիքտէն սօնրա , — սիզ մէրգումա գանտըրմայա չալըշընըզ . . . է-կէրչի իսքեաթ օլմազ իսէ . . . օլ վագթ պէն իշիմի պիլիրիմ . . .՚՚ , — տէր ։

Ֆարէնկա պու քէլամլարը պիթիրիպ վէ կիզլէնիր կիզլէնմէզ , պիրտե Ա՛ալմա քէնտույի մազարա գաբուսունտա պուլուր ։

Ա՛ալմա , մէրգուման իչ նէֆէր քէսանըն պէտ չէհրէլէրինի կէօրտիւքտե , իսթիղրապընտան նաշի , պիր տէֆա կէրի կէրի չէքիլիր իսէ տե , մէրգումանըն Ֆանսէկալլար կիւրուհինտէն օլտուղուն աօլա պիլմէտիքտէն պաշգա , մէմալիքի մէզպուրէտե , խան եա լօգանթմա պուլունմատըղը էճիլտէն , էքսէր տէֆա եօլճուլարընը , եա չատըր ալթլարընտա , վէ եատա վիրանէլէր քէօշէլէրինտե կիճէլէտիքլէրին տախի պիլտիկինտէն , կէրչի էվվել էմրտե իլէրույէ տօղրու պիր ատըմ ալըր , ֆէգաթ , սօնրատան , իսթիղրապը տէրունիսի մահվ օլուպ , ագլը պաշընա կէլտիքտե , մէրգումանտէն պիրիսինին Թուճ րէնք լէՀճէսինտէն , վէ իւզէրինտէքի գըյաֆէթինտէն Հ՛ինտլի օլտուղուն տէրք իլէ , Հ՛ինտ լիսանը իւզրե , ՚՚ Օ՛ձան իտէրիմ քի , պուրատա պիր Ի՛չտօպալը . . . պիր Ֆրանսըզ օլաճագ տըր , մէրգումու կէօրմէք իսթէրիմ , աճէպա նէ՞րէտե տիր . . . — տէյի սիւալ իտէր ։

— Ա՛էրգում Ֆրանսըզ . . . տահա կէլմէտի ,— տէյի ճէվապ վէրիր Հ՛ինտլի , — ֆէգաթ , չօգ կիճէլմէյիպ , շիմտի կէլիր ։՚՚

Հ՛ինտլի Ա՛հաշըն նէ՛ թէտպիր իլէ Ա՛ալմայը գանտըրարագ օրալարա տալտըրա պիլմիշ օլտուղուն ֆէհմ՛ իլէ , պիրտէն պիրէ մէրգումուն ալտանմըշ օլտուղուն անլաթտըրմայըդ , իլա վագթ գաղանմագ նիյէթիյլէ , ալտանմըշ օլտուղու խուսուսա մուաֆըգ ճէվապլար վիրմէքտե պուլունուր ։

՚՚ Ա՛էն մէրգում Ֆրանսըզը . . . թանը՛րմըսըն , — տէյի Ա՛ալմա Հ՛ինտլիյէ սիւալ իտէր ։

— Ա՛էրգում պուրատա պուլունմագ իւզրե , սանա վէրտիկի սէօզ կիպի . . . պիզէ տախի սէօզ վէրմիշ տիր . — տէր Հ՛ինտի ։

— Ի՛ճէպա , նէ՞ նիյէթէ մէպնի , — տէր Ա՛ալմա կիթմութքճէ թէաճճիւպիւ արթմայա պաշլայարագ ։

— Կէլտիկինտե . . . անլաըսընը . . ։

— Յ-հէնէբալ Ա՛իմոն քէնտիսի՞մ սէօյլէտի , պուրատա պուլունաըսընըզ տէյի ։

— Ի՛ֆվէթի , պիզզաթ մէրգում քէնտիսի սէօյլէտի , ՚՚ տէյի ճէվապ վէրիր Հ՛ինտի ։

Ա՛ալմա շու էսրարի օլան վուգու հալէ պիր միւսքիթի մաննա վէրե պիլմէք իւզրե , թէհի նէրտե ֆիքրինի եօրմաըսընտան նաշի , պիր վագթ օրթաըզգ սուս օլուր ։

Պատհու Ա՛ալմա , Հ՛ինտինին վէ արգատաշը Ի՛րապըն աշըրը մէրթէպե սիւքիթի իւզրե , տիք տիք պիրպիրի եիւզիւնէ պագմագտե օլտուգլաըրըն կէօրէրէք , շիւբհէյէ զահիպ օլտուղունտան . . . իշքիւլլի պիր հէյէճէ իւզրե , Հ՛ինտիյէ խիթապէն , ՚՚ Միզ քի՞մ սինիզ , — տէյի սիւալ իտէր ։

— Ա՛իմ միյիզ պիզ , պիզ սէնտէնիզ . . . սէն տախի պիզտէն օլմագ իսթէ՞րմիսին , — տէյի ճէվապ վէրիր Հ՛ինտլի ։

— Ա՛նէ պէնիմ սիզտէն օլմայա իհթիյաճըմ վարըր . . . վէ նէ՛ տե սիզին պանա . . ։

— Ա՛իմ պիլիր արթըգ ։

— Պէն . . . պիլիրիմ . . ։

— Ա՛էն քէնտինի ալտաթմագտա սըն . . . Ի՛նկիլիզլէր սէնին բէտէրինի էօլտիւրտիւլլեր . . . մէրգում փատշահ իտի . . . սէնիտե էսիր թուճտուլար . . . հէմտե մահվէսե իլգա իթմիյէր . . . շիմտի իսե բույի զէմինտե հիչ պիր շէյէ մալիք տէյիլ սին . . ։՚՚

Շ՛ու թէղէքքիւրաթը տէրտէնկիզտէն Ա՛ալմա բիւր էսէֆ օլմազին , տօտագլարը էլէմնաք պիր կիւլիւշ էսէրինտէն գրմըլտանմայա պաշլար ։

Ֆանսէկալ Եինէ քէնտի լագըրտըսընա տէվամ իտէրէք , ՚՚ Ա՛էնին բէտէրին ատիլ , վէ պէհատըր պիր զաթ օլուպ . . . քնաֆֆէյի թէպաալարը իսե , քէնտույի տէրունի տիլտէն սէվմէքտե . . . վէ շայէսմէթ պուլունտուղու իւզրե , Ի՛լի ճէնապզըն Ի՛չտէրի իւնվանընը տախի վիրմէքտե իսթիյէր . . ։ Ամոի , մէրգումուն էօլիւմիւ զըմնընտա ասլը ինթիգամ իՀ՛թմէյէճէքմիսին , մէկէրչի կիւվէ միսիլու գալպինի նէմէքտե օլան զալլ ու զարազընն պիր կիւն աճըսընը չըգա՞րմայաճագմընըն , — տէր ։

— Պէնիմ բէտէրիմ , գահրամանճա սիլահ էլտե էօլմիւշ տիւր . . . վէ պէն տախի , գավզատա էօլտիւրտիւկիւմ Ի՛նկիլիզլէրտէն զաթէն ինթիգամընը

ալմըշըմ տըր . . : Ըալ պու քի , շիմոի պանա բէտեր մագամընտա պագան զաթ . . . քէզալիք բէտերիմ ուղրունա ճէնքլէշաիբտէն սօնրա , արթըդ պէնիմ թէքրար Ինկիլիզլերե գարշը չըգարագ , քէնտի մէմալիքիմի զապթ իտե պիլմէք իչին չա . լըշագլըզըմըն , թէհի պիր շէյ , նանի ատէթա պիր տիվանէլիք տիմք օլաճաղըն պանա խապէր վէր- միշ տիր : Ա՛յ պունտանտա գաթինագար , պէնի մահպէստէն պրագտըգլարը վագթտա , պիր տա- խի Ըինտ թօբրաղընա պյագ պասմայաճաղըմա տայիր , պանա նէմին իթհտիրտիլէր . . . իմտի լաղըմ տըր քի նէմինիմ իւզէրինտէ տապիթ գա- տե՛մ պուլունայըմ . . :

— Ներհու , սէնի քէնտի մէմալիքինտէն մահրում գըլանլար , սէնի էսիր թուտմանլար , վէ սէնին բէտերինի իտամ իտէնլէր . . . ինսան իտիլէր . . : Ինմի , էօյլէ ատէմլէր տախի վարտըրլար քի , սէնին ինթիգամընը ալմայա գատը՛ր տըրլար . . . վէ սէնտե՛ քէնտի զարագընը տիւշմէնլէրինտէն չըգարմայա՛ պօրձու սուն :

— Պէնիի ատէմ Հագգընտա իսթիմալ իթհտիկին շու լիսան վէ շու էֆքեարե նազարէն . . . սէն պէնիի ատէմին իսարիճինտե՛ պիր շէյ օլմազընը :

— Ներվէթ , պէն . . . վէ պանա պէնզէյէնլէր , տայիմա , ինսան էվլատընըն մաֆէվգինտե իտամ իսթէ՛րմի սին , սէն տախի , էճհէ- յէթ իւզրե . . . սերպէսթ , վէ պիլա ճէզա : շու տաղի տերունին օլմագտե օլան քին ու զա- բաղըն . . . աճրսընը չըգարարագ , չէքտիկին ֆէնալըգլար իւզերինե քէսպի ֆէրահՀյյէթ ու թէսէլլի իթմէք իսթէ՛րմի սին :

— Ինինն քէլամընըն , կիթհտիքճէ պիր մէճհու- լիյյէթ քէսպ իթմէքտե տիր . . : Պէնիմ գալ- պիմտե քին ու զարագ մէրքիւզ տէյիլտիր , վէ կէր- չի դարշըմա , քէնտիմե լայըգ պիր տիւշմէն չըգ- ադտա . . . անըն իլե ճէնքլէշիրիմ . . . լաբին քէնտիմե լայըգ օլմատընըզը թագտիրտե , նէֆրէթ իւզրե բէտտ իտէրիմ . . : Տիմէք տիր քի , պէնիմ գալպիմտե , նէ՛ մէրթլեր , վէ նէտե՛ նամերթլեր ի- չին , ասլա քին ու զարագ մէսթուր տէյիլտիր , — տէր Ա՛լմա :

— Ո՞՛մ օլունտուգ , պասըլտը՛գ . . . տէյի պաղըրըր պու ադատե Ըրապ , իֆրաթ մէրթէպե սիւրաթ իւզրե պիր Հարէքէթ իլե գալուշու կէօսթէրիր , չիւնքի , Ա՛լմա իլե Ըինտի , միւ- պահասաթ միւնասէպէթիյլե , նամաշ նամաշ պուլունտուգլարը նէրտեն նիրագլանարագ , գու- լիպէնին պիր քէօշէսինե չէքիլմիշ պուլունուրլար :

Ըրապըն շու շամաթամը իւզերինե , Ֆարէնկա Ա՛լմատան սագընարագ կիղլէնմիշ պուլունտու- ղու հասըրըն ալթընտան պիրտէն պիրե տիշարը չըգարագ , խանչէրինի չէքտիկի , վէ գալան կի- պի սըչրատըղը պիրլե , քէնտույի գուլիպէտէն տիշարտա պուլուր : Ա՛յ քէնտույե գարշը պիր թագըմ նէֆէրաթըն իՀթիյաթ իւզրե իլերու- լէյիպ կէլտիկին կէօրտուքտե , Հէման իչէրին- տէն իքիսինի վուրտուղույա Հէլաք իթտիկի , վէ տիկեր իքիսինի տախ Հարալայըպ նէրլերե ևա- թըրտըղըլա , վիրանէլեր արասընտա կիտիպ զայպ օլտուղու պիր օլուր :

Շու վուգուաթ օլ գատար չափուգ սուրէթ- տե վուգուա կէլիր քի , Հէման Ա՛լմա զուՀու- րա կէլէն շամաթա , վէ Ըրապըն վէրվէլէսինին սէպէպին անլամագ իւզրե , նիւզնիւ գարու- տան թարաթա չէվիրինճէյե գատար , Ֆարէն- կա կէօրիւնմէզ օլմուշ պուլունուր :

Ա՛լմա իլե պէրապեր իւչ նէֆեր Պօղուճու- լարը , անինտե պիր չօգ ասկերլեր գարունուն Էօնիւնե թէճէմմիւ իտերէք , վէ թիւֆէնքլերինի նիւզլերինե ալարագ գօրգունթտուգլարը Հալտե , տիկերլերի տախ Ֆարէնկայը թուտմագ իւզրե գօշուշուրլար :

Ըրապ , Ա՛լե , վէ Ըինտի , ասագիրե գարշը գօյամայաճագլարըն կէօրտիւքլերինտե , պէյն- լերինտե , չափուգ չափուգ պիր շէյ սեօյլէշտիք- տէն սօնրա , գօլլարընը պաղլաթտըրմագ իւզրե , ելլերինտե իրլերի պուլունան նէֆէրաթե տօղրու ուգաթմայա մէճպուր օլուրլար :

Ֆէնէրաթը գումանտա իթմէքտե օլան Ֆի- լէմէնքլի նիւզ պաշը օլ Հէնկամտե մաղարանըն տէրունինէ կիրէրէք ,

" Ներա շունո՞ւ , ևա շունո՞ւ , — տէյի Պօղու- ճուլարը պաղլամագտա օլան ասկերլերե Ա՛լ- մայը տախի կէօսթէրիր :

— Ներհենտիմ , օնուն տախի շիմոի սըրասը կե- լէճէք տիր , Հէր քէս նէօպէթինէ բաղի օլ- սուն , " — տեր , պիր իսթիյար չավուշ :

Ա՛լմա Հիչ պիր շէյտեն խապէրտար օլ- մատընը էֆէնտեն , թէհայիւբինտեն նաշի , պիր գալըպը պիճան միսիլու տուրա գալմընշ օլտու- ղու Հալտե , պիրտե իսթիյար չավուշ իլե Հքի ատէտ տախի նէֆերլերին , ելլերինտե քի իբ իլե , քէնտույի տախի պաղլամագ գաստիլէ , իւզերինե տօղրու կիթհտիքլերին կէօրտիւքտե , Հիտտէթի շէտիտե իւզրե մէրգումանը նիթի վէրտիկի պիր- լե , նիւզ պաշը տախի օրատա պուլունտուղու թագտիրտե , քէնտույի գաբույա տօղրու սալար :

Շաշ պու քի , ասկերլեր , Ա՛լմայը տախի , քէնտի արգատաշլարը միսիլու , ասլա մուգա- վէմէթ կէօսթէրմէքսիզին տույղուսուզուգ իւզրե թէսլիմ օլաճագ տըր գըյասընտա պուլունտուգ- լարընտան , մէրգումուն ճէսուրանէ գարշը կէլ- տիկին կէօրտիւքտե , պիր գաչ ատըմ կէրի կե- րի չէքիլտիքտիքտեն պաշգա , Ֆաճա — Անինկ կիպի պիր զաթը մուաղղամըն քէնտույէ լայըգ էվլատընըն Հէյնէթի զատէկիսինտեն , քէնտու-

լէրինէ բաղմէն, իւզերէրինաէ պիր էսէրի միւ-
էսիր հիսս իմմէյէ պաշլարլար։

« Պէնի՛ տախի պու աատաՀլար միսիլու պաղ-
լամագ իսմէմէնիզսէն . . . միւրա՞ծ, վէ սէպէ՞պ
նէ տիր, — տէյի պաղըրտագ, Ա՛ինտճէ մը-
գում զապիթէ, չիւնքի մէրգում, նայլի վագըմ-
տան պէրու Ֆինչէմէնք մէՀաճիրինին իչինաէ պու-
լունմասը Հասէպիյլէ, լիսանը մէզպուրճա քէս-
պի վուգուճ իյլէմիշ իտի, սիւալ իտէր։

— Նի՞չին մի սէնի պաղլամագ իսմէյօրլար,
շագը՛, չիւնքի սէն տախի պու գամիլլերին կիւ-
բուՀինտէն պուլունմագտէսին։ Ամի, նա՞Հու, —
տէյի իլավէ իտէր եիւզ պաշը Ֆինչէմէնքլի նէ-
ֆէրաթմա խիմմագսէն, — գօրգո՞յօրմուսունուզ
շունտան . . . Ար՛գընըզ . . . պաղլա՛րընըզ սըգը
սըգըյա պիլէքլէրինի, վէ պիրինիզ տախի պու
արատա պօյնունո՛ւ ԹուԹունուզ, — տէր։

— Ա՛լտանը՞յօրսունուզ, — տէր Ա՛ալմա, մէր-
գում եիւզ պաշընըն մուճիպի Թէհյահիբիւրու օ-
լաճագ սուրէթմտէ, ազամէթի սօքինէ վէ պիր
պի ֆիւԹուրլուգ իւզրէ, — պէն տահա պուրա-
յա կէլէլի անճագ պիր չարնէք օլմուշ տուր . . .
վէ պու աատաՀլարըն իսէ Հիչ պիրիսինի Թանը-
մամ . . . Պէն պուրայա պիր Ֆրանսըզը պուլ-
մագ իստիյէլէ կէլմիշիմ տիր . . .

— Ա՛յն շու Ֆրանսէ կարլարատան պիրիսի տէյի՞մի-
սին . . . սէն գարշընտաքիլէրի քիմի՞ զանն իտէրէք,
պէօյլէ նալանլարա ճէսարէ՞թ իմմէ քտէսին . . .

— Օնլարտա՞ն մը, — տէյի պաղըրը Ա՛ալմա
զիյատէսիյլէ էօյլէ պիր Հարէքէթի վէ պիր է-
սէրի Հէյրպէթալուտ իւզրէ քի, նիւզ պաշընըն
պիր իշարէթի իւզերինէ, Ա՛ալմայը պաղլամագ
նիյէԹիյլէ Թէքրարէն գաշմագտա օլան նէֆէրլէր
տուրու վէրիրլեր, — պու ատէմլեր օլ Հէյրպէթէն-
կիւ գամիլլե՛ր կիւրուՀինտէն պուլունտուգլարը
Հալտէ . . . պէնի տախի մէրգումանէ Հէմճինայէ Թի
ատտ իմմէ քէ իսմէրսինիզ, էօյլէ՛ մի . . . տօղ-
րուսու պէօյլէ պիր ագլ ու իՀԹիմալին խարի-
ճինտէ պուլունան սուչի զանն ու իֆԹիրա զըմ-
նընտա, կիւլէ կիւլէ պայրյսամ նէրի տիր է-
ֆէնտիմ, — տէր Թէքրարէն Ա՛ալմա, իսմինհգա
իւզրէ կիւլիւպ, վէ ուժուզլարընը սիլքէրէք։

— Նօյլէ, իֆԹիրատը, պէնիմ վազիֆէմ
տէյիլտիր, Ֆիլան սիմք ագճէ իմմէլ, պու լա-
գըրտըլար իլէ սէն քէնտինի սալինէ չօգարատամա-
սըն, էլՀամտուլիլլահ, շիմտի Հէր պիր շէյ մէյտանէ
չօգտըշ տըր, Ֆրանսէկարլարրն էսրարի ալամէթ-
լէրի անլաշըլմըշ տըր, ալամէթի մէզպուրէլէր սա-
յէսինտէ, գամիլլէրին գահիրէ չօգալըմասը բէք
ասանտըր — տէր գապիթ։

— Ա՛իսի՛ս, Թէքրարէն սէօյլէրիմ սիզէ քի,
մէրգուման գամիլլէր ալէյհինտէ, պէնիմ տախի
Թէնէֆֆիւրի աղնմիմ տէլքնար տըր . . . վէ պէն
պուրայա . . . իչին կէլմիշիմ տիր։ »

Պու արատա Ա՛լտանըն սէօհպէթինի
քէսէրէք, վէ վահշիճէ պիր մէսէրլէթի իւզրէ զա-
պիթէ խիմագսէն,

« Ա՛իսի՛ս, նասըլ քի սիզ տախի պիլիյօր-
սունուզ, պիզիմ Խայբե՛ճէ ճէզայէրինէն ազալա-
րընըն քնաճիճէսինին գօլունտա նազըմըշ նիշան-
լարը վարըր, վէ պիրպիրլէրինի մէգքիւր նի-
շանլար իլէ Թանըրլար . . . Ա՛րթըգ պիզիմ էճ-
լիմիզ նազլաշմըշ տըր, վէ պօյնումուզ իսէ իրլէր
իչին Հազըրլանմըշ տըր . . . պիզ չօգ տէՓա, պիզ-
սէն օլմայանլարըն պօյնլարընտա քէնտի իլմէքլէ-
րիմիզի կէչիրմիշիզ տիր . . . Ամի, Հէմ պիզիմ
գօլումուզա, վէ Հէմտէ մէրգումէն գօլունա պա-
գըպ անլայա պիլիրսինիզ . »

Ա՛ապիթ Ա՛րապըն լագըրտըսընը Եանլըշ ան-
լատըգընտան, Ա՛լմայա խիմագսէն,

« Ամի Հագըգաթէն, շու Ա՛րապըն սէօյլէտի-
կի կիպի, էկէրչի սիզին գօլունուզտա օլ Հսրա-
րի ալամէթ նօգ իսէ . . . նասըլ քի շիմտի պա-
գըպ անլայաճաղըզ պիզ, վէ էկէրչի պուրատա
պուլունմանըգընն սէպէպլէրինի պէյան իլէ Թէպրի-
յէյի զիմմէթի իտէպիլիր իսէնիզ, իրի սաաթտան
սօնրա, սէրպէսթճէ պրագը վէրիլճէկինիզ պի
իշթիպահ տըր, տէր։

— Այէն պէնիմ սէօյլէտիկիմի Եանլըշ անլատըն,
տէր Ա՛րապ զապիթէ, — Խրէնս Ա՛լմա տախի
պիզէ՛ն տիր, տիմք իսմէտիմ պէն, պիրա մէր-
գումուն տախի սօզ գօլունտա, Պօհվանինին . . .
իսմի մէվճուտ պուլունմագտէ տիր։

— Նէվէթ, մէրգում տախի պիզիմ կիպի, Խայբե-
ճէ ճէզայէրինէ էվվէլտաէրընտան պիրիսի
տիր, — տէյի իլավէ իտէր Ա՛լէ։

— Ա՛ա՛յ Հա՛յ, Ա՛լմա տախի պիզիմ կիպի Ֆրան-
սէկարլարատան տըր, » տէր Ա՛ինտի։

Ա՛էրգումանի իւչ նէֆէր պօղուճալար, Ա՛ալ-
մանըն ճիւզիճէ էվվէլ, քէնտիլէրինին Ֆրանսէ-
կարլարատան օլտուգլարըն իչիթմէքտէ, իզՀար իմ-
միշ պուլունտուղու նէֆէրէմտէն տօլայը, աշըրը
մէրթէպէ Հիտտէթլէնմիշ օլտուգլարընտան, Թա-
պիյամիյլէ պու արատա, Ֆրանսա—Այինկ կիպի պիր
զամըր մուազզամ՚ին օղլու իչին, քէնտի տէՀլէ-
լամիշ ճէմիյէթլերի ազասընտան տըր տէյի ի-
նանարարգլարը զըմնընտա, պիր Եապանի Թարգ
իւզրէ իֆԹիհար ու ֆէրահ իմմէքտէ պուլու-
նուրլար։

« Այ՚ գուզում, նէ՞ տէյէճէքսին պագա-
լըմ, վա՛ր մը տըր պու պապտէ տէ ճէվապըն, »
տէր զապիթ Ա՛լմայա։

Ա՛լմա քէնտի գօլունտաբի ալամէթտէն պի
խապեր պուլունմագին, մէրգումանըն, քէնտինճէ
իֆԹիհրա տըր կիպի գըյաս օլունան շու ազվիա-
Թընըն իւզերինէ, խամիհգար իւզրէ աճընարագ,
սաղ էլիյլէ, էնըն վէ ուզուն նէնինի Եօգարու գալ-
տըրարագ, սօզ պիլէյինի կէօսթէրիր։

« Օ՛, նէ՞ գատար քիւսթահնըզ », տէյի պա-
ղըրը զապիթ։

Ճիւնքի, Հագըգաթէն, մէրգումէն գօլունտա
պիլէյինին իչ Թարաֆընտա, զայէթ գըրմըզը պիր
պօյա իլէ վէ Հինտ լնսանը իւզրէ, Պօհվանինին
իսմի նազըմըշ պուլունտուղու մէյտանէ չօգալ։

Ո՛ապիթ, շու Հալի կէօրտիւքտէ, անինտէ կիտիպ, Մ՛ալէնին տախի գօլունու աչար, վէ պանի ալնամէթլէրի կէօրիւբ, վէ պունունլա տախի զանի օլմագ իսթէմէտիկինտէն, տահա զիյատէ էմին օլմագ Նիյէթիլլէ, Ա՛րապըն վէ Հինտինին գօլարընտա տախի այնի ալնամէթլէր պուլունտուզուն քէշֆ ու թահգըգ իտէր։

Վ է մէրգում՝ բիւր հիտտէթ թէքրարէն Ա՛ալմանըն նանընա կելէրէք, "Ա՛յագ առամ, շիմսիսէն, քէնտի հէմ—ձինայէթլէրինտէն զիյատէ շայանը քէրահէթսին։ Հայտէյինիզ, պաղայընըզ պէյլէ պիր գաթիլլէ նամէրտի, — տէյի պաղըրտգտան սօնրա, — էվվէթ, պէյլէ պիր աշչաղը, հաթթա գապպի քէնարընտա տախի նալանը իրթիքապ իտէն գաթիլլէ նամէրտ կիպի պաղլամալըսընըզ, զիրա, սաաթը սիյասէթի բէք աղ վագթտան վուրսա սէզա տըր,"։

Ա՛ալմա, շու մէմուլին զայրի պիր հալ իւզէրինէ, հատտէն զիյատէ տիւշտը թէհայիւր ու իսթիղրապ օլմալին, պիր վագթ կէօղլէրին գօլունտա միւնագգաշ պուլունան օլ մուսիպէթէնկիզ նիշանլար իւզէրինէ տիքէ գալտըգտան պաշգա, փիքրինճէ շաշըրըպ պիր տիւրլիւ մանէա վիրէմէտիկինտէն, տիհանընտան տախի գաթան պիր լագըրտը չըգարմագսըզըն, էօլէճէ պունի պիլա Հարէքէթի գալա գալըր։

"Ի՛յ, նէ՞ տէրսին, շու նիշանլարը տախի ինքնարէ ճէսարէթի իտէպիլէրմիսին, — տէր զապիթ զաշապ իւզրէ։

— Հայր, կէօրտիւկիւմ շէյի . . . Հալնա մէվճուտ պուլունան պիր Հալի . . ասլա ինքնար իտէմէմ . . . — տէր Ա՛ալմա թագաթսըզըգ իւզրէ։

— Ա՛յագ, պու պապտէ թէշէքքիւր իթմէյիւյիզ, զիրա, Հէյլէ նիհայէթի իւլէմր, պիզգաթի քէնտին տախի թագրիր իթմէքտէսին . . . — տէտիքտէն սօնրա զապիթ, — իմտի, նէֆէրլէր . . . պէքլէյինիզ պունու . . . վէ ճիւրմ — տաշլարընը . . . էկէր գաչըրըրսանըզ, սօնրա օնլարըն չէքճէքլէրինի քէնտինիզ չէքճէյինիզի տէր խաթըր իտինիզ, ,, տէր։

Հ՛ու զարայիպ նէվինտէն Հալ, Ա՛ալմաճա պիր աճայիպ րույա կիպի կէտիկինտէն, ասլա մուգավէմէթ կէօսթէրմէքտսիզին, պաղլայըպ վէ կէօթիւրմէէրի իւզրէ, մաքինավարի քէնտույի թէրը ու թէօվհիմ իտէր։ Ո՛ապիթ իսէ, պէրապէրինտէ պիր թագըմ նէֆէրտի ալարագ, վիրանէլէր արալարընտա Յարէնկայը պուլմագ էմէլլէրինտէ կէզէր իսէտէ, քհաֆիէյի ճէհտ ու պայրէթի Հավայէ կիթտիկինտէն, զաթէն թուրհուլան մահպուսալար իլէրուէյիպ կէօթիւրիւլմիւշ օլտուղու Հալտէ, պիր սաաթտան սօնրա, մէրգում քէնտիի տախի, Պաթթավհա թարիգինի էլէ ալըր։

. . . . . .

Հ՛ու վուգուաթտան պիր գաչ սաաթ սօնրա, զաթէն զիլբրի սէպգաթ իտէն Մ՛ Յօզիլիւ Ա՛ան—Տաէլ, փարիստէքի Մ՛. Բօտէնէ կէօնտէրիլմէք իւզրէ գալէմմ ալմագտա օլտուղու օլ մուփասսալ լայհայը, շու աթիտէքի սուրէթտէ պիր զէյլ իլավէսիյլէ իթմամ՝ իտէր։

,, . . . Վ՛ագթ ու Հալին իգթիզասընտան նաշի, պաշգա տիւրլիւ պիր թարիգէ սիւլուք իտէմէտիկիմտէն, պիր ազիմ ֆայիտէնին խաթըր իչին, պիր քիւչիւք ֆէնալըղըն իճրասընը իրթիքապապ մէճպուր օլմուշտուր տուր։

,, Ի՛սէ նէֆէր գաթիլլէր, տէսթի չէրիսթա թէսլիմ օլունմուշտուր տըր, վէ կէրչի Ա՛ալմա տախի թուհթուլմուշ տուր, լաքին մէրգումուն մահպէսիյէթի պիր միգտար վագթ իչին օլուպ, վէ սօնունտա իսէ, ճիւնհասըղ օլտուղու սէրահէթէն մէյտանէ չըգաճագ տըր։

,, Ա՛սլինթա, պու սապահ հաբիմին գօնաղընա կիտէրէք, մէրգում պիզիմ կէնճ բրէնս հագգընտա թէչէքքի (բրօթէսթո) իթտիքտէն, վէ— մատամ քի, շու իւչ նէֆէր ճինայէթի ազիմէ սահիպլէրի պէնիմ մարիֆէթ ու հիմմէթիմլէ այատը (էլլէր) հիւքիւմէթէ տիւշմիւշլէր տիր, կէրչի պաշգա սուրէթտէ հիչ պիր շիւքրի նիյմէթ թալէպ իթմէմ, ֆէգաթ, Ա՛ալմա կիպի էօյլէ պիր զաթէն աճընմայա շայան ֆէլէքզէտէ վէ էվսաֆը մէմուուհէ իլէ մէէլուֆ պիր բրէնսին, ճիւնհասըղլըղընըն չէմն կիպի զահիրէ չըգմասը զըմնընտա լազըմ կէլէն լուֆֆ ու շէֆգաթ վէ սայ ու ղայրէթի իլթիմասէ միւսարաաթ իտէրիմ, — տէտիքտէն սօնրա, — Հաթթա, տիւնքի կիւն կէլիպ, Չանսէկարլարըն Չանտի վիրանէլէրինտէ պուլունտուգլարըն խապէր վէրտիկիմտէ, Ժէնէրալ Ա՛իմնուն ահրէթ էվլատը պուլունան պիր տէլիգանլընըն տախի, գազըա օրատա պուլունարագ, կիչա հէմ ճիւնհա կիպի տէրտէսթի օլունաճաղընն ասլա մէմուլ վէ թէֆէքքիւր իթմիշ տէյիպ իտիմ, վէ հէմտէ Ա՛ալմա էօյլէ տէլիգանլըլարտան տէյիպ տիր, չինէքի, խապլի վագթտան պէրու պէն ժէնէրալը թանըյընպ իւլֆէթ իթմէքտէյիմ, մէրգում խսէ էօյլէ պիր քէամիլ զաթ օլտուղու Հալտէ, գաթիլլէր սէլքինտէ պուլունան պիր տէլիգանլըլը ահրէթ էվլատը տէյի գապուլ իթմէկկի աշիքնար տըր, վէ տիմէք տիր քի, մէրգումուս շու վարթայի թէհլիքէյէ իւլգա իտէն անլաշըլմազ սըրրընն քէշֆինէ, հէր նէվի սայ ու իգտամ մասրուֆ պույրուլսա ճայիզ տիր, — տախի տէտիկիմէ պէրապէր, — վէ Հաթթա, մէրգումուն ճիւնհասըղ օլմասը զըմնընտա օլ գատար էմնիյէթի քէամիլէմ վար տըր քի, նալընըզ, Հագգանիյէթի Հալին զահիրէ չըգարըլմասը էլվիրէճէկկինտէն, կիչա ճիւնհալը տըր կիպի, մէրգում Հագգընտա լուֆֆ ու ինայէթ իսթիրճասընը տախի իրթիքապապ իչէմմ. վէ հէմտէ մէրգում միգտարի քիֆայէ ճէսարէթի ու բիֆաթլէ մէէլուֆ պուլունմազին, լիվայի Հագգանիյէ-

„ Թին իրթիֆաի կիւնիւնէ , քէօչէյի մահպես-
„ տէ թէհամմիւլ իւզրէ պէքլէյէպիլէճէկին տա-
„ խի պէյան իտէրիմ ։

„ Ձիւնքի , նասըլ քի կէօրիյօրսունուզ , շու
„ սէյլէմիքլէրիմին քնաֆֆէսի սահիհ տիր ,
„ զիմմէթիմէ մուղայիր օլարագ , զէրրէճէ նալա-
„ նը իրթիքնապ իմմիշ տէյիլիմ . վէ հագըգա-
„ թէնտէ , ճիւմլէ ալէմտէն զիյատէ , Ա՛լմա-
„ նըն ճիւնհասըզ օլմասընա , պիղղաթ քէնտի
„ գալպիմ շէհատէթ իմմէքտէ տիր ։

„ Ձաքիմ պէնիմ պու քէլամլարըմա մուվա-
„ ֆիգ սուրէթտէ ճէվապ վիրէրէք , մէրգում
„ կէնճ Ա՛րէնտին պիճիւրմ օլմասընա քէնտիսի
„ տախի զամիրճէ իլգամ օլմագտէ օլտուղունտան ,
„ հագգընտա շայան կէօրիլէն հիւրմէթ ու հիւս-
„ նի մուամէլաթը տիրիղ իմմէյէճէկին պէյան ,
„ ֆէգաթ , հէր հալտէ մուհաքէմէսինէ պագըլ-
„ մասը լազըմ կէլէճէկին տախի այան իլլէտի ,
„ չիւնքի , մէրգում ալէյհինտէ աղվ օլունան
„ ճիւնհանըն պի էսաս օլմասը թէպէյհիւն իտե-
„ րէք , թէպրիյէյի զիմմէթի իտէ պիլմէսի իչին ,
„ հէր հալտէ , գօլունտա պուլունան , օլ էսրարի
„ ալեամմէլէրին , գանղի մանևա գապուլ իմ-
„ մէզ գազա իլէ վուգուա կէլմիշ օլմասը էսրա-
„ րը , մէյտանէ չըգըպ անլաշըլմասը , էհէմմ ու
„ էղղէմիյէթտէն պուլունմագտէ տիր . . ։

„ Հու պապտէ էն տօղրու մալիւմաթ Ա՛ահալ
„ նամ գաչըրըճըտան ալընա պիղէճէկի աշիքնար
„ իսէտէ , մէրգում տախի , պուննտան պիր սա-
„ աթ սօնրա Պաթավիայը թէրք իլէ , Իւյթեր
„ նամ վաբօրա րաքիպէն , թարաֆըմտան քէն-
„ տույէ պէյան պուննան քէլիմաթը , գաբիտանէ
„ թէպղիղ վէ իֆֆատէ իլէ , իւճրէթինի թէհիյյէ
„ պիրլէ թուլմուշ օլտուղում մահէլլին քէն-
„ տուսի իչին օլտուղուն մէրգումէ պիղղիրէրէք ,
„ Ա՛ըսըրա կիտէճէք տիր ։ Ձաթթա , իշպու գա-
„ լէմէ ալտըղըմ մուֆասսալ լայիհայը տախի ,
„ բօսթայա եէմիշտիրէմէտիկիմտէն , եանի վաւօ-
„ րուն գալգմասընա անճագ պիր սաաթ գալմըշ ,
„ վէ Ի՛չվօսթայա տայիր օլան մէքթուպ գուլմու-
„ սու իսէ , տիւն ախշամ գաբատտըմըշ օլտու-
„ ղունտան , մէրգումա վիրմէյէ մէճպուր օլմու-
„ շում տուր ։

„ Ձաչ պու քի , պու մէքթուպլարը մը գաբաթ-
„ մազտան էվվէլ , պիր տէֆա տահա կիտիպ ,
„ Հաքիմի կէօրմէյի միւնասիպ կէօրտիւմ , վէ իշ-
„ թէ ալտըղըմ մալիւմաթա նազարէն , բրէնս
„ Ն՛ալմա , սըզը թուլթուլմագ իւզրէ , պիր այ
„ միւտտէթլէ մահպէսէ իլգա , օլունմուշ տուր ,
„ տիմէք տիր քի , մէրգումուն , Ֆրանսայա կիթ-
„ մէք իւզրէ , կէլէճէք սէնէ շուպաթընըն 13իւն-
„ տէն էվվէլ եօլա չըգա պիլմէսի պիւթիւն պիւ-
„ թիւն միւքիննիղ օլմուշ տուր ։

„ Լմտի , նասըլ քի , կէօրմէ քտէսինիզ . . .
„ սիզ էմր իթթաինիզ , վէ պէն տախի պիլա թէ-
„ էմիւլ իթթաաթ , վէ գուտրէթիմէ լազըմ կէ-
„ լէն թէֆտապիրէ , մատտէնին անճագ Նէրիմէ-ինէ

„ քէնտիմէ հէտեֆ իտէրէք , բահաթ գապպ իւզ-
„ րէ , թէչէնպիւս պիրլէ , ամէ ու Հարեքէթ
„ Խլէտիմ , չիւնքի , պանա օլան իֆֆատնիղէ
„ նազարէն , շու խուսուստա , Ա՛էմիյյէթլէ պիտ
„ տէրէճէյի իֆրաթտէ պիր մէնֆաաթ պուլուն-
„ մագտէ իմիշ ։

„ Վէնտի ըէյիսլէրիմիզին զիրի իտարէսինտէ ,
„ ճիւմլէմիղ . . . պիր ալէթ . . . կիպի պու-
„ լունտուղումուզ միսիլու , պէն տախի սիղին ի-
„ տարէնիղ թահթընտա այնի սուրէթտէ պիր
„ ալէթ պուլունմագտէյիմ , չիւնքի պիղիմ րէ-
„ յիսլէրիմիզին ֆէրիզէյի զիմմէթի , քէնտի մի-
„ բատլարը իւզրէ , Ա՛էնապը հագգըն չէրէֆի
„ աղիմինէ , պէչէրէ պէրէբ ըշ-ֆաֆընդա ըս-ը-
„ մաֆէէ էպուբէր տէր (1) ։

„ Լմտի , պիզտէ օլան գուվվէթի ու իթթիֆա-
„ գը պիլմէյէրէք , ինչպար իտէնիլէրի պրագալըմ
„ քէնտի հալլերինէ , վագաա , պու ալէմտէ հէր
„ քէս պիղէ զըտտ պուլունմագտէ տիր , ֆէգաթ
„ պու ճիւմլէ պիզտէն պաշգա տա , հէր պիր
„ շէյ թաղլիր օլմագտէ տիր , իմտի պէյլէ օլ-
„ տուգտա էլ վիրիր քի , պիզէր տայիմա միւմ-
„ թէնի իլ թէղայիւր պուլունմայա տէվամ
„ իտէլիմ ։

„ Լմտի պիղիմ պօրճումուզ , տայիմա պէյնի-
„ միզտէ իթթաաթ , ճէսարէթ , հրճիզը էսրար ,
„ վէ թէհամմիւլ , հիյլէ , ճիւրաթ , իմմէթիհատ
„ վէ թէսլիմիյյէթ օլտուգտան պաշգա , վաթա-
„ նըմըզ տիւնէա , ֆամիլէամըզ գարտաշլարը-
„ մըզ , վէ սուլթանըմըզ իսէ Լօմա պուլուն-
„ մալը տըր ։

„ Լ՛ . Ա՛ . ”

. . . . . .

Ասպահլայըն սաաթ օն բատտէլէրինտէ , մալ գաչըրըճը Ա՛ահալ , Ա՛ . Լօղիւէ Վ՛ան Տաէլին գաբաքը օլարագ վէրտիկի եվրագ պէրապէրինտէ պուլունտուղու հալտէ , Իւյթեր նամ վաբօրա սիւար օլմագ իւզրէ , եօլա չըգար ։

Ընատան պիր սաաթ կէչտիքտէ , մալ գա-չըրըճը մահալըն , Իւյթերէ կիմմէք նիյէթիյ-լէ քէնտի գայըղընը պուլմայա կիտերի իքէն-Ֆանսէկարլար ուսուլի իւզրէ պօղուլմուշ օլտու-ղու հալտէ , իզսիզ պիր գումնալ տէնիզ գը-չըսընըն սաղլարը արասընա լաշէսի աթթըլը ։

Իւյթեր գալգտըգտան սօնրա , Ա՛ահալըն լա-շէսի կէօրիւլէրէք մէյտանէ չըգմազին , Ա՛ . Լօ-ղիւէ մէրգումա վէրմիշ օլտուղու թահրիրաթը ճէսիմէյի տախի պուլտուրմագ իւզրէ արաթաբ-

(1) Ճիվվէթի ճէմիյէթի ազալարընդն , պէ-ղիյէրինտէ պիղ մուգապիլէ տէրքեար օլան իթթաաթի ու թէհամմիյէթի-ն միւի , ճէմիյյէթի մէզպուբէնին միւճիտտի օլան Լօղօլա-նըն հալէթի նէգինտէ (եօլիւբ իքէն) էմր ու թէնպիհ իթթաիկի , շու չէնտ բէչիմաթը ատչէնէմտիզ միվվէրի իւզէրինտէ տէօնմէ քտէ տիր , եանի , ծէմիյյէթին հէր տէր ադամը էնտէ բէչէ-ւէ բէչէ-ւէ էտուբէ-ւէ Ըտ-ֆընդա տէր լուք ևէղ տուր-ըն-մաէ տէր ։

Perindè ac cadaver (բերինտե ագ գատավերը)

Ֆրանսըզտան Բէչճէ ։

ըը խեստե , քիւլլի գահմէթի պօշա չըգար ։

Ամէնա , Ի-յիէէն գարտանընա Թէսլիմ էյ-լէմէսի իւզրե , վարօրտա գապուլ օլունմասընա տայիր վէրիլմիշ օլան պիր գըթա Թէկքէրե տա-խի պուլունամազ ։

Կիհայէթ , հիւքիւմէթին էմրի իւզրե , գըըլա-րա վէ օրմանլարա ատամլար չըգարթըլարագ ա-

րաշթըըլըը խեստե , հիչ պիր նէթիճէյէ մու-վաֆֆագ օլունարագ , մէրգումուն իլի տախի պուլունամազ ։

Ինտան սօնրա , Պօղուճուլարըն շու մուգիրր ըէյիսլէրի պիր տախի Ա'ալա ճէպիրէսինտե կէօ-րիւլմէզ ։

ԻՒՅԻՒՆՃԻՒ ԳԸՍՄԸՆ ԽԻԹԱՄԸ

ՓԻՀՐԻՍԹ

ՃԻԼՑԻ ԷՎՎԷԼ

ՍԱՀԻՓԷ

ՏԻՊԱՃԷ 1
ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ · Վէվրէյի արզըն լքի գըթալարը . . . 7

ԳԸՍՄԸ ԷՎՎԷԼ · — ՓՕԳՕՆ ՊԼԱՆ ԽԱՆԸ

ՓԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ · Մօրօգ 9
ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Ընչճուլար . . . 15
ԻՒՅԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ · Մուվասլէթ . 22
ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ · Մօրօգ վէ Տակօպէր 27
ՊԷՇԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Ըօզ վէ Պլանշ . 35
ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԼ · Մահրէմիյէթ . 41
ԵՔՏԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Ընչճու 46
ՍԷՓԻՋԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Յէնէրալ Միմընուն ճէրիտէսի 54
ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ · Կաֆէսլէր 62
ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ · Թէհայիւր . . 67
ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Ժօվիալ Իլէ Ընչիւմ 70
ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Վէյ քէհէասը 75
ՕՆ ԻՒՅԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ · Մուհաքէմէ 79
ՕՆ ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ · Կարար 85

ԳԸՍՄԸ ՍԱՆԻ—ՄԻԼԻՕ—ՏԷՋ—ԻՒՐՍԷՆ ՍՕԳՈՒԼԸ

ՓԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ · Մէքթուպլաշմա . 93
ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Թալիմաթ . . . 99
ԻՒՅԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ · Խաթիմէ . . 109

ԳԸՍՄԸ ՍԱԼԻՍ · — ՊՕՂՈՒՃՈՒԼԱՐ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Զէրկէ Եախօտ գուլիպէ 114
ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Հաճի Եազմագ . 119
ԻՒՅԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ · Մալ գաչըրըճը 122
ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ · Մ· Ժօզիւֆ Վ՚ան Տաէլ 127
ՊԷՇԻՆՃԻ ՓԱՍԼ · Ջանտի վիրանէլէրի 132
ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԼ · Խուսույա կիրմէք 139

ՍՔՕՍՔՐՔ ԵՔՀՈՒՏՔ

ՑԼՕՐՑԻՒՆՑԻՒ ԳԼՍՄ

ԳԼՐՏՕՎԻ ՍԼՐԸՑՐ

ՓԸՄԼԸ ԼՎՎԼ

Մ· ՐՕՑԷՆ

Ն՛ալմանըն Վանսկկալլար նախօտ Պօղուճուլար թաբիգաթընտան տըր իֆթիրասընա ուղրա-
յարագ , մահպէսէ իւգա օլունմասընտան իւչ
մահ սօնրա , եանի 1832 սէնէսի շուպաթընըն
եվայիլինտէ , Ֆրանսատա Ռանչ տէնիզինի գու-
տուրթուրան գարա նէչ ֆուրթունալարընտան
գօվալանարագ , հէման հէր սէնէ բէք չօգ սե-
ֆինէլէր , նիչէ ճան ու մալլարըլլա կիտիպ ղարգ
ու թէչէֆ օլտուգլարը Ան—Ա՛լէրի աչըգլա-
րընտան ազ եիրագտա , Խիգարտի գըլըլարընըն
ուչրումլարը թէրէլէրինտէ քեպին , վէ Կար-
տօվիլ սերայը տինմէքլէ մէշհուր , աթիգ մալի-
քեանէլէրտէն գալմա պիր չիթֆլիք սերայընտա
տախի , շու աթիտէքի մէնզարէ զուհուրա կէչ-
մէքտէ պուլունմուշ տուր ։

Տէրունի սերայտան , կիճէ վագթի շիտտէթլի
պօրալար կիւրիւլթիւլէրի իշտիրաքտէ , վէ չօգ
տէֆա տախի թօր սէսինէ մանէնտ սատայի տէհ-
շէթֆէրմալար թա եիրագլարտա ինչէյիպ բաթլա-
մագտէ օլտուգլարընտան , թէ քէրրիւր իւզրէ գըլը-
լարտան ագս իթմէքտէ օլուպ , վէ շու բաթըր-
թըլարըն սէպէպի իսէ , տէնիզին տալղալարընըն
շիտտէթ իւզրէ , մէզքիւր աթիգ իգամէթկա-
հըն աշաղըլարընտա պուլունան եալչըն գայալա-
րա չարբարագ , հէզար բարէ օլմասընտան ի-
պարէթ պուլունմագտէ իտի ։

Սապահլայըն սաաթ նէտի բատտէլէրինտէ ,
սերայը մէզպուրուն նէր գաթընտա քեպին սէ-
լամին օտալարտան պիրիհինին բէնճէրէլէրինտէն
իչէրի հէնուզ կիւնտիւզիւն ըշըղը վուրմուշ օլ-
մայըպ , անճագ պիր գանտիլ ըշըղըլա թէնվիր
գըլընմագտէ օլտուղու , վէ շու հէնկամտէ , վագ-
թին երքէնլիյինէ բաղմէն , սիմասընտա պիր է-
սերի իսմէթ վէ սատէկիսի տէրքեար , սինինի
ալէմըշա եագըն , վէ քէնտուսի Խիգարտիտէ
պուլունան զէնկին միւլթէզիմլէրին գատընըպը
գըյաֆէթինտէ պիր գատըն օթուրմուշ տիքիշ
տիքմէքլէ մէշղուլէ պուլունտուղու հալտէ , պի-
րաշ տախի էօթէտէ , մէրգումէնին հէման այնի
եաշտա պուլունան գօճասը , պիր պիւյիւք թրա-
բէզա էօնիւնտէ օթուրմուշ օլտուղու թագտիր-
տէ , ուֆաճըգ ուֆաճըգ թօրպալարա նիւմու-
նէլիք պուղտայլար վէ եուվաֆլար տօլտուրուպ ,
վէ թօրպալարըն աղըզլարընը տախի պաղլամագ-
տէ իտի ։ Մէրգումուն սաչլարը աղարմըշ օլուպ ,
չէհրէսինտէ տախի էսէրի տիրայէթ ու սէրպէս-
թիյէթի , վէ սէտատը ագլ ու խօթիգամէթի (տօղ-
րուլուգ) աշիքեար իտիյսէտէ , քէօյլիւճէ պիր
էսէրի հապասէթ տախի կէօրիւնմէքտէ օլուպ ,
մէրգումուն արգասընտա եէչիլ չուհատան մին-
Թանվարի պիր գըսսա սէթրի պուլունմագտէ ,
տիղլէրինէ թագմըշ օլտուղու սարը մէշինտէն թօզ-
լուգլար իսէ , սիյահ գատիֆէտէն բանթալընու-
նու , թա եարըյա գատար գարլամագտէ իտի ։

Տիշարտա պուլունան շու տէհշէթէնկիլ պօ-
րալարըն սէպէպինտէն , զանն իտէրսին քի տա-
յիրէյի մէզպուրէնին տէրունինտէ մէվճուտ պու-
լունան ասայիշի հալ ու հէյհէթ , տահա ղի-
յատէ պիր սուրէթի ֆէրահպախշատէ կէօրիւն-
մէքտէ օլուպ , պէյազ մէրմէրտէն միւրէթթէպ
պիր օճագ իչինտէ , ալեա վէ ճէսիմ պիր աթէչ
եանըպ բարլամագտէ , վէ տիգգաթը լազըմ իւզ-
րէ պալ մումալանմըշ օլան եէրին տէօշէմէսինի
տախի բարլաթմագտէ օլտուղունտան , պէյազ
տէօշէք իւզէրինտէ գըրմըզը բէնքլէր իլէ , Ձին
զայիգասընճա (մէզագ) թօգունմուշ աթիգ Ա-
ճէմ գումաշլարընտան իպարէթ բէրտէլէրին , տէօ-
շէմէլէրին , վէ գարլամալարըն իւզէրինտէ հու-
սուսէ կէչէն կիւզէլլիք , վէ Ա՛աթթօ նամ մէշ-
հուր բէսսամըն ուսուլինճէ , գարուլարըն էօգա-
րուսունտա միւնագգաշ պուլունան չօպանլար
հալ ու հէյհէթլէրինէ տայիր բէսիմլէրին տիլ-
պէրլիյինտէն հիսս օլունան ասարը նէչէթ ու
պէհճէթ , հիչ պիր շէյէ մանէնտ տէյիլ իտի ։ Պիր
թարաֆտա Ավը ֆապրիգասը (1) սըրսըղ ֆաղ-
ֆուրիլէրինտէն պիր չալար սաաթ , վէ իւզէրին-

(1) Ֆարիստէն պիր սաաթ գատար մէսաֆէտէ , պիր
ֆապրիգա տըր քի , օրատան չըգան չինի վէ պիլլու-
րա տայիր մամուլաթըն տիւնեատէ էմնալի օլմասընը , վէ
իրատը մէսարիֆինի գարշըլամասընը հալտէ տախի ,
եալընըզ շու սանաթըն խաթրը , վէ Ֆրանսանըն շէրէ-
ֆի իչէն , զանն իտէրիզ քի , սէնէվի հիւքիւմէթ սան-
տըղընտան 400 պին Ֆրանգ իչանէ օլունմագտէ տիր ։

տէ եէչիլ բէնքտէ չիէքլէր գաբլանմըշ կիւլ ա-
ղաճընտան , իչերլի տիշարլը քէնարլար վէ գա-
պարթըլարլա հիւսն ու զարաֆէթի վէրիլմիշ զէյ-
դըլմէթ էշնալար , մէղբիւր օտայը թէճհիզ իմ-
մէքտէ իտիլէր ։

Տիշարտա ֆուրթունա քէնտի վէլվէլէլէրինի
գօբաբմագտէ օլտուղու Հալտէ , բուզկնար տախի
արալըգ արալըգ , գասըրղա կիպի շամաթալար
չըգարարագ , պազէն պաճատան իչերի հիւճում
իտիպ , վէ պազէն տախի բէնճէրէչէրին գանատ-
լարընը սարսըտը իտի ։ Վ է շու մահսուլաթըն
նիւմունէչէրինի թօրպալարա վազ իտէն ատէմ
իսէ , մէղբիւր Կարտօվիլ չիֆթլիչիներին միտիրի
ումուրու պուլունան Ա · Տիւբօն նամ քէսիտի ։

" Ա՛հ , ամա՞ն , նա՛ Հաղրէթի Ա՛էրնէմ (ա՛վ
սուրբ Աստուածածին (1)) , պու նէ՛ տէհչէթլու
Հավա տըր , — տէր մէրգումուն զէվճէսի , — զէ-
վալը Ա · Իօտէնտէ տուրմուշ տուրմուշտա պէօյ-
լէ պիր ֆէնա Հավայա բասթ կէլմիշ տիր , զի-
րա , մատամ բրէնսէս Աէն Տիզիչէնին քէհ-
եասընըն պիզէ իսթիարընա նազարէն , մէրգումէ
պու սապահ կէլէճէք տիր ։ Պէն իսէ , միւտաէթի
էօմրիւմտէ պէօյլէ պիր շէհտա ֆուրթունա բէք
աղ տէֆա կէօրմիշչիւմ տիւր . . . Ւչկեր մէր-
գումէ Ա · Իօտէնտէ իլք տէֆա օլարագ տէնիզ-
տէ ֆուրթունայա ուղրամըշ իսէ , տօղրուսու շու
մուսիպէթտէն աշըրը մէրթէպէ մէմնուն օլաճագ
տըր ։

— Պագսանըղա էֆէնտիմ , շու Ա · Իօտէնին
պուրայա կէլմէսինտէն միւրա՞ նէ օլույօր աճէպ ։

— Տօղրուսու սէպէպինի պէն տախի պիլմէմ ,
չիւնքի բրէնսէսին քէհեասը , պանա անճագ իհ-
թիրամաթը աղրմէ իւզրէ , Ա · Իօտէնի գապուլ
իմմէթիէքտէն պաշգա , մէրգուման էմրինէ , քէն-
տի էֆէնտիլէրիմիզին էվամիրինէ իմաաթ իտէր
կիպի իմաաթտա պի գուսուր պուլունմամըզը
թէնպիհ իլէմիշ տիր , տիմէք տիր քի տախի ,
պէնիմ պօրճում սատէճէ մէրգումուն էմրինէ
միւնթազը պուլունմագ օլաճագ տըր , չիւնքի բը-
րէնսէսին թարաֆընտան կէլմէքտէ տիր ։

— Պէնճէ , շու խուսուս ուսուլ ու նիզամաթըն
մուղայիրինտէ պիր շէյ տիր , զիրա , կէլէն ա-
տէմին , հէր քիմ օլուր իսէ օլսուն , մատմօազէլ
Աորիէնին թարաֆընտան կէլմէսի իճապ իտէր
իտի . . . չիւնքի պու չիֆթլիք , մէրգումէնին վէ-
տէրի տիւգ տը Կարտօվիլտէն քէնտուէ միրաս
գալմըշ օլմազին , օլ վագթտան պէրու նէտտի
թէսաբրուֆընտա պուլունմագտէ տիր ,

— Ւչվէլթ , հագգլըսընըզ , լաբին բրէնսէստէ
եապանճը օլմայըզ , քէնտի Հալասը , վէ մէրգու-
մէնին քէհեասը մատմօազէլ Աորիէնին տախի
մասրահաթկիւզարը պուլունմագտէ տիր , տիմէք

(1) Խրիսթիչյան գատընլար , Աէյհտաան պիր շէյ
բէճա իտէճէքլէրէր վագթտա , ալէսսէվիչէ , Հաղրէթի
Մէրեէմ չաղրըրլար , վէ շու խուսուսա իսէ , կէրէք
ճիվճիթ բաբասլարը վէ կէրէք ոնլարա պէնզիչինէր ,
բէք չոգ եարարլ իմմիշէր տիր ։

տիր քի , կէլէն ատէմ կէրէք քէնտի Թարա-
ֆընտան կէլսին , վէ կէրէք Հալասը Թարաֆըն-
տան , տայիմա իքիսի պիր սայրըտա ճայիլ տիր ։

— Ա՛ճէպա Ա · Իօտէնին նիչէհի չիֆթլիչի սա-
թըն մը ալմագ տըր . . . Ւչաբին , զանն իտէրիմ
քի , սէքիզ կիւն ադտէմ , սէրայը կէօրմէք
նիչէհիչիչէ խասսէթէն փարիստէն կէլմիշ օլան
շու շիշման գատըն , օլ խուսուստա պիչատէ-
սիչէ իշթահչը օլմազը տըր ։ ,,

Պու քէլամլար իւզէրինէ , միւտիրի ումուր ,
պիր սուրբէթի խոթիհզաքեարիտէ գահգահա իչէ
կիւլմէչէ պաշլար ։

Ա՛էրգումէն զէվճէսի , վագտա տիրայէթ ու
սէգապէթի ֆիքրիչէ իչէ մէճպուրէ տէչիլ իտի
իսէ տէ , գալշի թէմիզ վէ իչի պիր գատընճը-
զազ օլմազին , " Ւնի՞չին կիւլինյօրսուն , Տիւ-
բօն , — տէչի էշինէ սիւալ իտեր ։

— Ւնի՞չինմի կիւլինյօրում , կիւլէրիմ զահիր ,
զիրա մէրգումէ շիշման գատընըն Թավր ու հէչ-
չէթի վէ սուրբէթի խաթըրմա կէլտիրճէճ . . . , ա-
մա՞ն նա Իէպպ օ նէ գատար իրի կէօվտէչի գարը
իտի օ ։ Ւչոջէ պիր աճայիպ Հալ ու հէչչէթտէ
պուլունտուղու Թագտիրտէ , մէրգումէ պիրտէ
գալգըպտա , քէնտուչէ , Աէնթ — Կ՚օլօմպ (Ա-
զիզ կէօկէրճին) Թէսմիչէ իմմէսէ պարի ։
Ա՛լլահ , Ա՛լլահ , Ա՛լլահ . . . նէ՞ ազիզլիք վէ
նէ՞ կէօկէրչինլիք . . . սանա պիր կէօկէրչի՛ն քի ,
գարընը փըչըչա պէնզէր , սէսի պօղուլանա գա-
տար իչմիշ օլան սէրհօշ սէսինէ , վէ գըր պը-
չըգլարը տախի պիր իխթիչար սիւարի ասկերի
պըչըգլարընա , վէ քէնտիսինին խապէրի օլմա-
չարագ իսէ , խըտմէթքեարընա խիթմագչէ ,
" Ա՛՛չտէ պագալըմ պէնիմ ճվ՛՛ընըմ . . . տէտի-
կինի իշնիթտիմ ։ Ւչնէթ էօյլէ պիր գարը պիրտէ
քէնտիսինի Աէնթ — Կ՚օլօմպ չաղրըրմագտէ տիր ։

— Ա՛՛հ , Տիւբօն , բէք աճայիպ պիր ատամընը
սէն , պիր ատէմ քէնտի իսմինի քէնտիսի՛մի
գօր . . . իշնէթ էօյլէճէճ պիր իսմ տիր թագը վէր-
միշլեր ։ Ա՛է պիրտէ մէրգումէնին պըչըգլարը
պուլունմասը քէնտի գապահաթընմը տըր ։

— Ւչվէլթ օլ պապտէ Հագգըն վար տըր , լաբին
Աէնթ — Կ՚օլօմպ չաղրըրմասընտա գապահաթ
քէնտի սինին տիր , նէ՞ զանն իտէրսին սէն , մէ-
կէրչի մէրգումէնին ասըլ ատը էօյլէ՞ միտիր . . ։
Ա՛՛հ , պէնիմ զէվալը Կաթէրինամ , սէն տայիմա
պէօյլէ թէվէ քէլլի վէ սատէ տիլսին . . ։

— Ւաբին սէնտէ՛ պէնիմ զէվալը Տիւբօ-
նում , սէնտէ Հէր վագթ վէ Հէր եէրտէ պէտ-
զէպանլըգտան վազ կէչմէզ սին , շիմտի էօյլէ
պիր զէյտէսիչէ շայանը իհթիրամ գատընըն
ալէյհինտէ տախի ֆէնա սէօյլէմէլի՛միսինիզ նա՛
. . ։ Ա՛էրգումէ , էօյլէ պիր իչի գատընճըղազ իտ-
տիքի , կէլնը կէլմէզ , իշնիթմիշ օլտուղունտան ,
սէրայըն մէճիտիյինի (մատուռ) զէյտէթի իմմէք
արզու իչլէտիքտէն պաշգա . . . մէղբիւր քիլի-
սէյի պազը մէրթէպէ Թէզնին իմմարում նիչէ-
Թինտէ պուլունտուղուն տախի պէյտան իչլէտի . . .

վէ հաթթիա , պու քիւչիւք մահելլեն պիր քիլիսէ պուլունմատըղըն քենտույէ իթհատէ իլլետիկիմտէ , քեօյիւմիւզտէ տախի պիր բաբաս պուլունմատըղը իչին աշըրը մէրթէպէ իղհարը թէքհսիւֆ իթհատ ։

— Ա՜յ էֆէնտիմ , պու զաթէն աչիքնար պիր շէյ տիր քի , պուրայա կէլէնլէրին իլք իշլերի քենտիլերինի պիլիւիւք վէ զէննկին գաօրնըլարը եէրինէ սաթմագաան իպարէթ տիր ։

— Խայր , մատամ Ա՛էնթ—Կօլօմպուն քենտիի պիլիւիւք վէ զէննկին կիպի կէօսթէրմէկէ իհթիյաճը եօգ տուր , չիւնքի զաթէն հէմ զէննկին տիր վէ հէմտէ պիւյիւք ։

— Վա՛հ՛ , մէրգումէ՞մ , Ա՛լլահ սանա ադըլլար վէրսին ։

— Ա՛յվէթ , եվվէթ ։ Ա՛ման տէյիլ իսկ պիր տէֆա կիւյինմիշ օլտուղու ալ բէնք էլպիսէսինի , վէ էլլէրինտէքի , բիսգօպօս վարի մէնէքշէ բէնք օլ զարիճ էլտիվէնլէրինի կէօրմէլիյտինիզ , հէչ օլ շարգասընը չըգարտըղը վագթ , սարը վէ ա֊բիյէթի սաչլարը իւղէրինտէ պաղլը օլան էլմասը աշնըզ , վէ բարմագ ուճու պիւյիւքլիւյինտէ էլմաս քիւբէլէր , վէ բարմագլարընըն քեաֆֆէսինտէ պուլունան միւճեվհէր նիւղիւքլերի տէր իսէնիզ , մէրգումէնին զէվաթը միւթէպէրէ վէ մուազզամատէն պուլունտուղուն , պիր սուրէթի ա֊լէնիտէ խապէր վէրմէքտէ իտիլէր , պիրա պայաղը ֆամիլիատան պուլունմուշ օլա , ալէմ նէզտինտէ օլ գատար միւճեվհէրաթ գօյամայաճաղը շիւբհէտէն միսթէղնի տիր ։ ։

— Ի՛նք ալէա , բէք ալէա , սէն պէօյլէ շէյլերի չօգ իյի թանըրսըն ։ ։

— Ա՛էմտէ սալթ օլ գատարաա տէյիլ ։

— Ի՛՜յ ։ ։ ։ տահա՞ նէ վար պագալըմ ։

— Ա՛՝էրգումէ միւսահապէթի սըրասընտա , նիչէ վէ նիչէ տօսթլարը օլան տիւգալար , մարգիլէր , գօնթլար վէ ղայէթ սահիպ սէրվէթի վէ միւթէպէր զաթլարընը , խանէսինտէն էքսիլմէտիքլէրին տախի սէօյլէտիքտէն պաշգա , Ֆուչտա (1) քեաչին վէ վագթիյլէ Իրուսիալըլար մարիֆէթիյլէ նանտրգտան սօնրա , մէրհում գօնթ տը Կարտօվիլ տախի եէնիտէն թամիր իթհտիրմէտիկինտէն , էօյլէճէ գալմըշ օլան քիւչիւք տայիրէյի կէօրտիւքտէ , — Պու վիրանէլէր նէ՞ տիրլեր , — տէյի սիւալ իլլետի , վէ պէն տախի , — Ա՛տա՛մ , պուընլար տիւվէլի միւթթէֆիգա չէնկճընտա աթէչէ եագըլտըլար , — տէյի ճէվապ վէրտիմ ։ — Ա՛՜հ , աղիզէմ ։ ։ Ա՛լլահ օլ մէտհ ու սէնայէ չայան տիւվէլի միւթթէֆիգանընն իչինի կիւճինիւ բասթ կէթիրսին ։ ։ ։ չիւնքի , պէն քենտի տէվլէթի ու իգպալիմէ անճագ անլէրին , վէ էյամը թէճմիսի նիզամաթը միւլք ու տէվլէթին սայէսինտէ (րէսթօրասիօն) (1) , նայէլիյէթէ պաշլամըշըմ տըր , — տիմէսի իւղէրինէ , պէն տախի Տիւբօն , քենտի քենտիմէ տիւշիւնէրէք , մէրգումէնին , էսկի մէհաճիրէլէրտէն պիրիսի օլմասընա գարար վէրտիմ ։

— Վա՛հ՛ , մատամ Ա՛էնթ—Կօլօմպ մու ։ ։ ։ տէյի պաղըրըր Ա՛ ։ Տիւբօն , կիւլմէտէն պայըլաբագ ։ ։ ։ — վէ , ա՜՛հ , զէվալը զէվճէճի յէզիմ , չօ՛գ զէվալը պիր գատըն սըն սէն ։ ։ ։ — տեր ։

— Ա՛՜ , ա՛յ էֆէնտիմ , շիմտի , սէնտէ անճագ իւչ սէնէ վարիստէ օթուրտուն տէյի , քենտինի պիր զայպտան պիլմէճի եէրինէ գօյմասանէ հա՛ ։ ։ ։

— Կաթէրինա՛ , գաբայալըմ օլ քէօշէլէրի , եօխսա զօր իլէ աղըրմը աչտըրաճագ սըն պէնիմ , զիրա , եօյլէ շէյլեր վար տըր քի , Թապիաթիյլէ սէնին կիպի էհլի ըրզ վէ թէճմիլ գալլ գատընլար , օնլարտան պի խապէր տիրլեր , վէ տայիմատա պի խապէր գալմայա պօրճլու տուրլար ։

— Պու լագըրտըլարտան պէն հիչ պիր շէյ անլայամամ ։ ։ ։ լաքին , պու ճիւմլէ մէրգումէ ա֊լէյհինտէ ֆէնա սէօյլէմէքտէն ֆէբաղաթ իթհմէկլիսին , չիւնքի , իշ պու եա , մատամ Ա՛էնթ—Կօլօմպ օլ չիֆթլիկի աշտրգտա ։ ։ ։ եինէ սէնի միւտիրի ումմուրլուգ խըրտմէթինտէ իպգա իթհտիրսէ ։ ։ ։ մէճնուն օլաճաղընն տէրքնար տըր ։ ։ ։ էօյլէ տէյիւ մի ։

— Պունտա հագգլըսըն ։ ։ ։ զիրա , զաթէն արթըգ պիզիմ մէզարըմըզ սաաթլարը վուրմագտէ օլուպ , նիկիրմի սէնէտէն պէրու իսկ պուրատա պուլունտուղումուզ թագտիրտէ , օլ գատար սաատագաթ վէ խուլուս իւզրէ պուլունմուշուզ տուր քի , հիչ տէյիլ իսկ իհթիյարլըգ վագթիմիզ իչինի պիրազ փարա պիրիքտիրմէկլի տախի տիւշիւնմէմիշիզ տիր , վէ հէմտէ , տօղրուսունու իսթէ՞ր մի սին ։ ։ ։ պունտան սօնրա շու սինինի քէպիրիմիզտէ , պաշգա պիր մէմուրիյէթ արամագ հէմ բէք միւշքիլ պիր հալ սայլաճագ տըր , վէ հէմտէ պուլսպիլէճէկլիմիզ տախի բէք շիւբհէլի տիր ։ ։ ։ Ֆէգաթ , պէնիմ էն զիյատէ պայիսի էսէֆիմ օլան , պու չիֆթլիկին մատմօաղէլ Ա՛տրիէնին թէսարբուֆիւնտէն չըգմասը տըր ։ ։ ։ զիրա , կէօրիւնիւչէ նայարէն , մէրգումէ սաթմայա չըգըշմըշ օլմալը տըր ։ ։ ։ եօխսա մատամ բրէնսէս հէմրէյ տէյիլ տիր ։

— Ա՛լլահը սէվէրսէն տօղրու սէօյլէ Տիւբօն , օլ հաշտա կէնճ պիր գըզըն , քենտու քենտույէ , օլ գատար մալ ու միւլքի , իսթէտիկի կիպի ալըպ սաթմայա չըգըշմասը , ֆէվգ էլատէ վէ միւնասէպէթսիզ պիր շէյ տէյի՞ճ տիր մի ։

— Խայր , խայր , պու պապտէ մէրգումէյի գաթան այըպլամայա հագգըն եօգ տուր , չիւնքի մատմօաղէլ Ա՛տրիէնին նէ բէտէրի վար տըր վէ

(1) Բուդջէն բէք չօգ մանեալարը վար իսէտէ , Եվրոպատա վէ խուսուսիյէ Լօնտրատա , էթրաֆը չէվրիլմիշ օլան , կէնիշ չիմէնզարլարա վէ եախօտ օրմանվարի մահէլլերէ տէրլէր քի , հէր քէս կիտէր կէզինիր վէ էյլէնիր , վէ հաթթիա իչինտէ ավճըլըգ օլուննուր ղայէթ վասի բարգլար տախի վար տըր ։

(1) Բ֊ֆօրտ֊էօ վագթի տինմէքլէ պիւյիւք Պօնապարթէ տէվրինտէն ասնրա , Ֆրանսանըն ինանը իտալիային Պուրպոն սիլսիլէսինէ նագլ օլունմասը զէմանը անլաշըլըր ։

Նէտէ վալետէսի, տիմէք տիր քի իրատէյի ճիւ-
ղէյէսի քէնտի էլինտե տիր, քիմ գարըշապի-
լիր օնուն իշինէ, էմմա տահա եաշը քիւչիւք
իմիշ, նէ՞ զարարը վար, սէն ագլ ու տիրայէ
թինէ պագ, պունտան օն սէնէ մուգատտէմ,
պիր եազ մէվսիմինտե, բէտէրի մէրգումէյի պիր
տէֆա ալըպ պուրայա կէթիրտիկինտե, նէ՞ գա-
տար շէյթան վէ նէ՞ գատար եարամազ պիր գըզ
իտուկին . . . իտուկին տէր խաթըր իմմէքտե տէ-
յի՞լմիսին. վէ Հաթիճա թա օլ վագիտա օլ ա-
հու կէօզլէրինին շիմշիրէք կիպի բարլատըգլարըն
պիլմէ՞զմիսին։

— Ա՞գըգաթէն մատմազէլ Ա՞տրիէնին նիկէա-
հը չէշմանընտա . . . պիր էսէրի . . . նիհայէթ
սինի սաղլըրինէ բաղմէն, պիր էսէրի ղարիպ
պուլունտուղու կէօրիւմքէտե իտի։

— Ա՞կէր մէրգումէնին շէրին վէ տիլըիւպա սի-
մասընտա պուլունան էշքեալը լաթիֆէ, այնի
Հալ իւզրէ նէշվ ու նիւմա պուշմուշ իսէ, շիմ-
տի ղայէթի կիւղել պիր գըզ օլմուշ օլմալը տըր,
վագաա սաչընըն րէնկինտե օլ վագիթ ղիյասե պիր
թաթլըլըգ կէօրիւնմէքտե տէյիլ իտի յէսէտե, լա-
գըրտը պէյնիմիզտե ևա՛ . . . մէրգումէ էկէրչի
պիր պիշիւք ֆամիլեասան օլմայըպտա, պիր էս-
նաֆ գըզը օլմուշ օլսա իտի, տիւզճէ սարը պիր
գըզ տըր տէրլէր իտի։

— Ա՞յ, էյ, երինէ պէտզէպանլըղա պաշլա՛մայա-
լըմ։

— Պէտզէպանլը՛գ մը, քիմի՞ն ալէյհինտե,
մատմազէլ Ա՞տրիէնին մի, Ա՞լլահ իթմէսին . . .
զերա, մէրգումէ, սուրէթի զահիրէսինէ նազա-
րէն շիմտի հէմ կիւղել, վէ հէմտէ բիւր լէթա-
ֆէթի պիր գըզ օլմուշ օլմալը տըր . . . պէն մէր-
գումէ իչին սարը տըր տէտիմ իսէ. կիւյա պիր
գուսուր սահիպէսի տիր տիմէք իսթէմէյիպ . . .
իլլա մուղայիրինի անլաթմագ իսթէտիմ, զերա,
խաթըրմա խուսթուր իթթիհինէ կէօրէ, մէրգու-
մէնին սաչլարը ղայէթ ինճէ, վէ սըրմա թէլի կի-
պի բարլագ օլտուղունտան, գար կիպի պէյազ
լէհճէսինէ վէ սիյահ սիյահ կէօզլէրինէ բէք
նարաչմըշ, վէ Հագգըգաթէնտե նատիր իւլ էմնալ
պիր սուրէթտե պուլունմալը տըր, վէ շու պապ-
տե տահի էմնիյէթի քեամիլէմ վար տըր քի,
էկէրչի մէրգումէնին սաչլարընըն մէգքիւր րէնկի
պաշգա պիրիսինին կիւղէլլիյի Հագգընտա միւնա-
սիպ սայըլմազտա տահի, մատմազէլ Ա՞տրիէնին
սիմասընա զէյատե պիր կիւղէլլիք պահշ իմմէքտե
օլուպ, վէ սահիհէն մէրգումէնին ճին կիպի պիր
գըզ օլտուղու լէհճէսինտեն տահի մալիւմ տուր։

— Ա՞՛հ, սալճ ճին կիպի տէյիլ, շէյթան կիպի
տահի տէսէն Հագգըն վար տըր, զերա սահիհէն
պիր շէյթանէ պէնզեր . . . մէրգումէ տայիմա
ե՞-բէլարտա կէզմէքտե, ազաճլարա թըրմանմագ-
տա, վէ տայէսինի ինճիթմէքտե . . . վէլհասըլ
մէրգումէնին պաշընա պինէլերճէ պէլալեր կէթիր-
մէքտե իտի։

— Ա՞տատմազէլ Ա՞տրիէնին քէսպի ճէսէտ իմ-
միշ պիր շէյթան իտուկին պէն տահի իդրար ի-
տէրիմ, ֆէգաթ, ագլու տիրայէթինի, վէ իլլա իլ-
լա շէֆգաթը գալպիյէսինի տահի ասլա ին-
քաար իտէմէմ, էյլէ տէյի՞լ մի։

— Ա՞վէթ, օլ պապտե պէն տահի շէհատէթ
իտէրիմ։ Ա՞մմա, պիր տէֆա, պիր շալըլա
վէ Հաթիճա եէը եէնի պիրտե մէրինօս ֆիսթա-
նընը պիր քիւչիւք ֆուգարա դըզ չօճուղունա
վիրտիքտէն սօնրա, եալընըզ ալթ ֆիսթանընը յա-
լա . . . վէ գօլլարը չըպլագ օլարագ . . . թէք-
բարէն սէրայա կէլտիկինի պիլմէ՞զմիսին։

— Ա՞յէն մէրգումէնին գալպի Հագգընտա շէհա-
տէթ իմմէքտէսին, եա ագլ ու տիրայէթի . . .
եանի եա՛ օնտա օլան գաֆա, ա՛րթըգ էյլէ շէյ
օլամազ։

— Ա՞վէթ, էն ֆէնա գաֆիալարտան պիրիսի,
նասըլ քի պիր կիւն պէչասընը տահի պուլա-
ճագ տըր, զերա վարիստե էյլէ շէյլէր եաթմըշ
տըր քի . . .։

— Ա՞՛կէ՞ վար տըր, նէ՞ օլմուշ։

— Ա՞՛հ, տօսթում, սէյլէմէյէ տահի լիսանըմ
վարմայօր . . .։

— Ա՞՛կէ՞ իմիշ պագալըմ, սէյլէ, սէյլէ Ա՞լլա-
հը սէվէրսէն սէյլէ՛ . . .։

— Շ՞էյլէ՛ քի, — տէյի իլավէ իտեր, քեամիլէ
գատընճըղազ, Հատտէն զէյատե իղթիրապը գալ-
պինի մուճիպ օլմագտե օլան, պիր թէչէվվիւզ ու
շուրիշի տերուն իւզրե, — շէյլէ քի, իչլեմտիկիմէ
նազարէն, մատմազէլ Ա՞տրիէն ասլա քիչիսէյէ
պագ պասմազ իմիշ . . . վէ եալընըզճա, Հա-
լասընըն գօնաղը պահճէսինտե քեպայէն, պութ-
խանէյէ մանէնտ պիր տայիրէտե իգամէթ իմ-
մէքտե . . . քիմսեէլերէ կէօրիւնմէյէն պէսլէմէլեր
խըտմէթինտե պուլունարագ, մէրգումէյի, կիւյա
պիր իլահե միսիլլու կիյտիրիպ գուշամմագտե
իմիշ իսէլերտե, քէնտիսի պիր նէվի թէճէննիւն
իղհարիյլե . . . կիւնտիւզ ախշամա գատար, իւս-
թիւնիւս պաշընը տարմատաղըն իտեր իմիշ։ Ա՞էլե
օ կիճէ սապահլարա գատար, չալմագտե օլտու-
ղու պիր ալճուն ավճը պօրուսու . . . նասըլ քի
սէն քէնտին տահի բէք ալնա ֆէհմ իտե պի-
լերսին, Հալասը պուլունան զէվալը բրէնսէսին
նէ՛ գատար հիւզնի շէհտա վէ մէյյուսիյէթինի
մուճիպ օլմագտե տիր։ ,,

Պու քելամլար իւզերինէ մէրգումէնին գօճա-
սը էյլէ պիր գահգահատը գօլարըր քի, մէր-
գումէ լագըրտըսընը քէսմէյէ մէճպուր օլուր։

„ Ա՞՛հ, աճէպա, գա՞նղլի մէլուն, մատմազէլ
Ա՞տրիէն ալէյհինտե շու մասալլարը սանա նագլ
իյլէմիշ տիր, — տէր մէրգում, Հատտէն զէյա-
տե պուլունան կիւլիշիւ կէչտիքտեն սօնրա։

— Ակէչինտե պիր սիւտ անա արամագ իւզրե, Իէ-
նէնին զէվճէսի վարիսէ կիթթիհինտե, վաֆ-
թիզ վալետէսի պուլունան մատամ Կրիվօպը
տահի կէօրմէք իւզրե, Ա՞կէն—Տիկէյէ գօնաղընա
կիթթիհինտե, մէրգումէ մատամ Կրիվօանըն պիլ-
զաթ քենա՞ֆինտե՞ն իշինթիշ . . . Լամի, սէնաե

պիլիրսին քի, մատամ Կրիվօա բրէնսէսին, էն իլէրուտէ օլան պէսլէմէսի տիր . . . վէ Թապիա-Թիլլէ մէրգումէնին պու պապտէ մալումաթը Թամմէսի օլսա սէզա տըր, շիւնքի այնի գօնաղընն իլինտէ տիր։

— Ա՛վվէթ, էվվէթ, մէրգումէ մատամ Կրիվօա տախի ազ մէլունէ վէ ազ գօղլայանըն պուրնու-նու ինճիտէն պիր չիչէք տէյիլ տիր։ Ա՛հ՜, վագ-Թիլլէ օ տախի, էն զիյատէ ֆօտուլլուգ սաթան, վէ ըրզա շիւբհէլի պուլունան գաբրլարտան պիրիսի իսիյսէտ, շիմտի հէր նասըլ իսէ, Թըպ-գը քէնտի հանըմընըն եօլունու Թուլմադտա տըր . . . Եանի սահմէթ սօֆուլուգ իլգըրէ ազիզլիք սաթ-մադտա տըր, հէմտէ էօյլէ եա, խըտմէթքար իլէ էֆէնտի տայիմա պիր պիրինէ ույդուն օլմա-լըտըր . . . Ա՛աթթա, պիզլաթ բրէնսէս հէր նէ գատար պու կիւնքի կիւն իֆրաթ մէրթէպէ սօֆուլուգ սաթմադտա իսէտէ, վագԹիլլէ պիլի՞-միսին աճէպ, նէլէ՞ր նէլէ՞ր եաբմամըշ տըր . . . տէ՜ գուզում տէ՜ . . . Պէն պիլիրիմ պէն օնուն տաՀա օն պէշ սէնէ էվվէլ նէ՞ էտէպսիզ պիր գարը օլտուղուն։ Ա՛պվիլտէ մուհաֆըզ պուլու-նան շու սիւարի միրալայընը, օլ կիւզէլլիքտէ նէքթա ատէմի տէր խաթըր իթմէ քտէ՞միսին . . . Ա՛էլէ սէն շու Ռուսիա օրտուսունտա խըտմէթ իթմիքտէն սօնրա, փարիսէ հիճրէթ էյլէտիկին-տէ, Պուլպօնլար Թարաֆընտան պիր ալայ պա-շընա կէչիրթիլէն ատէմի բէք ալէա պիլմէյիսին, էօյլէ տէյի՞լ մի։

— Ա՛վվէթ, էվվէթ, խաթըրմա կէլմէքտէ տիր, լաքին պու ճիւմլէ, սէնտէ բէք պէտզէպանսըն, տայիմա, ֆէնալըղա չէքիշտիրիրսին պիր շէյի։

— Ա՛լի՜մ Ա՛լլահ տէյիլ, շէօյլէճէնէ տօս տօղ-բու սէօյլէյօրում, մէրգում միրալայ տայիմա պու սէրայտա էօմիւր կէչիրմէքտէ օլտուղու Հալտէ, տիշարտա հէր քէս։ "վագԹի Հալին ազիզ բրէնսէսիլէ, աշըրը մէրթէպէ իւնա ու մուհապ-պէթի իւզրէ տիր . „ տէյի ֆասլու զէմմ իթմէքտէ իտի . . . Տէ՜ կիտի վագԹլար տէ՜, պու սէ-րայտա հէր կիճէ զիյնէթլէր, զիյաֆէթլէր, վէ շէնլիքլէր։ Ա՛րԹըգ մէրգում միրալայը տէր իս-սէնիզ, էօյլէ շագաճը վէ Թօհաֆ պիր ատէմ զամազ իտի քի . . . վէ իյիտէ գօմէտիա օյու-նու իճրա իտէր իտի . . . Ա՛ալիա, եաբտըգլարը-նըն քեաֆֆէսի խաթըրմա տըր . . . „

Միւտիրի ումուր լագըրտըսընը պիթիրէմէզ։

Պիրտէ օտատան իչէրի, գըյաֆէթ ու թագ-էսի Իղդարտի էյալէթի ուսուլինճէ պիր շիշ-ման պէսլէմէ կիրերէք, աճէլէ իլէ Հանըմընա տօղրու գօչար, վէ,

"Մատամ . . . Պէն—Ա՛լէրիտէն բօսԹաճը արապասըլլա պիր շէհրի ատէմ կէլմիշ, էֆէն-տիլլէ կէօրիւշմէք իսթէյօր . . . վէ ատըտա Մ. Բօտէն իմիշ, — տէր։

— Մ. Բօտէ՞ն մի, Հայտէ՛, Հայտէ՛, սէօյլէ քի իչէրի պույուրսուն, — տէր Մ. Տիւբօն Հէման պյաղա գալգարագ։

. . . . . .

Պիրտէ ճիւզիճէ սօնրա, Մ. Բօտէն իչէրի կիրէր։ Մէրգում ատէմի գատիմէսի իւզրէ, բէք ֆուգարաճա կիյինմիշ օլտուղու Հալտէ, ղայէթլէ Թէվազու իւզրէ, կէրէք միւտիրի ու-մուրա վէ կէրէք զէվճէսինէ պիր սէյամ վէրիր, վէ պու արատա Մ. Տիւբօնուն պիր իշարէթի իւզէրինէ, զէվճէսի ղայդ օլուպ կիտէր։

Մ. Բօտէն ճէնաղէ չէհրէյի պիր ատէմ օ-լուպ, տօտագլարը Հէման կէօրիւնմէզ մէրթէ-պէտէ, եըլան կէօզիւ կիպի ուֆաճըգ կէօզէ-րինին իւսԹ գաբագլարը, բաչավրավարի աշաղը աշաղը սարգմագտէ, վէ էլպիսէսի իսէ, Հէման պիր տիլէնճի էլպիսէսինէ միւշապիհ պուլունմա-ղընն, կէրչի սուրէԹի զահիրէսինտէ պիր էսէրի տիլքէշլիյէ մալիք տէյիլ իսթէյտէ, մէրգում հինի իգԹիզատէ, սաֆվէԹի գալպ վէ սաֆտէ-բուռնի սաԹապիլմէք Հիւնէրինտէ օլ գատար մա-հիր իտի, վէ օլ գատար քէլամը մուհապպէԹ-նիւմա իպրազ իտէր, էվ էլճազ ու սէօյլէյիյիշէ-րինտէ օլ գատար ինճէ հիյլէյէր վէ քէսկին ագըլլար գուլլանըր իտի քի, շու սուրէԹի զա-հիրէսինտէն էվվէլ էմիրտէ, զուհուրա կէլէն ասարը բէտտիյէ վէ նէֆրէԹի ազիմէ, եավաշ եավաշ մահվ ու իզալէ օլուր իտի։ Մէրգում հէ-ման հէր վագԹ, քէնտի Թաթլը, միւլայիմ վէ խայինճէ կէվզէլլիքլէրիյլէ, լագըրտըլարը օլ գա-տար էվիրիր չէվիրիր վէ գարմագարըշ իտէր ի-տի քի, ալտաթմագ միւրատ իթմիկի սատէմիլ-լէրի, վէ եաԼօտ բէնէչէյի միհնիքինէ տիւշիւր-մէք իսթէֆիկի պիչարէլէրի, ագըպէթքեար, շաշըրԹըր վէ գանդըրըր իտի, շէօյլէ քի, հէր կիւզէլ իքտէ վէ իյիլիքտէ պիր գուվվէյի ճա-զիպէ պուլունտուղու միսիլու, հէր չիրքինլիքտէ վէ ֆէնալըգտա տախի, այնի գուվվէթի ճազիպէ մէվճուտ տուր տէնսէ սէզա իտի . . . Միւտիրի ումուր, զաԹէն քեամիլ վէ ատապը նէրինտէ պիր քէս օլմազին, էօյլէ պիր ատէմին, նիւղնէ-տէն նօգարու Թէհայիւր իւզրէ պագմագտէ պու-լունտուղույլա պէրապէր, բրէնսէս Ա՛էն—Տիկի-յէնին քէհնասը Թարաֆընտան, Թավսիյէյի է-քիտէ իւզրէ կէչէն ատէմին, էօյլէ պիր քէս օլ-մասը իւզէրինէ տիւշիւնտիքճէ Թէճաճճիպէ տիւ-չար օլտուղունտան, Նիհայէթ իւլ էմր, շու Թէ-ճաճճիպի տէրունիսինի միւմքին մէրթէպէ սէԹր իլէ, քէլամէ աղազ պիրլէ, մէրգումէ խիթա-պէն,

„Ա՛ճէպա, Մ. Բօտէն զաԹը ալինի՞զ միսի-նիզ, — տէյի սիւալ իտէր։

— Ա՛վվէթ էֆէնտիմ . . . իշԹէ մատամ բրէն-սէս Ա՛էն-Տիկիյէնին քէհնասը Թարաֆընտան նէ-նի պիր Թէզքէրէմ տախի վար տըր։

— Պույուրունուզ, էֆէնտիմ, պէնտէնիզ պու մէքԹուպու օգույանա գատար, զաԹընըզտա ճիւ-զիճէ աճէչին եանընտա ըսընը վէրինիզ . . . զի-րա Հավա բէք ֆէնատըր, — տէր Մ. Տիւբօն աճէլէ իւզրէ, — էկէր պաշգա պիր շէյ արզու-

իաէր իսէնիզ , պիլա թէքլիֆ էմ՛ պույուրունուզ էֆէնտիմ ։

— Այ՛յր տօսթում , զիյատեսիյլէ թէշէքքիւր իտէրիմ . . . վէ հէմտէ զաթէն պիր սաաթտան կէրի տէօնէճէյիմ . . ։ ։

Ա՛. Տիւբօն մէքթուպու օգուտագտա իքէն , Ա՛. Իօտէն տախի էշլի տիգգաթ ատամիլարտան պիրիսի օլմաղին , հէր պիր կէօրտիւկիւնտէն պ՛ր միւֆիտ վէ տօղրու նէթիճէ չըգարմազ , վէ հէր պիր շէյին սուրէթի զահիրէօխնտէն , մալ սահիպինին մէզագ ու թապիաթ վէ ախլագլըր իսթիտլալ իթմէք իսթէտիկինտէն , օտանըն տէրուննի տիգգաթը թամմէ իւզրէ կէօզտէն կէչիրիր իսէտ , պու տէֆա շու էմէլինէ նայիլ օլամազ ։

,, Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ , — տեր Ա՛. Տիւբօն մէքթուպու օգուտագտան սօնրա , — քէհէա էֆէնտի , զաթըներզըն քիւլլի էվամիրինէ հէր վէճհ իլէ միւնթազըր պուլունմամըզը թէքրարէն թավսիյէ իթմիշ տիր ։

— Օ՛ֆէնէն մաթլուպումտա պիյիւք պիր շէյ տէյիլ տիր , վէ սիզէտե չօղլուգ թաճիզլիք նօգ տուր . . ։

— Այ՛ֆէնտիմ . . . պիրտե պիյիւք պիր շէյ օլսուն , տէյիլ թաճիզլիք , իլլա իֆթիհլար ատտ իտէրիմ . . ։

— Ա՛գագա թէշէքքիւր իտէրիմ , լաքին սիզէրին տախի քէսրէթի մէշղուլիյյէթի մէյտանտէ տիր , նասըլ քի , սէրայտան իչէրի կիրտիկիմ անտէ , կէօրտիւկիւմ հիւսն ու նիզամաթ , զայրէթ ու իհթիմամը աղլմինիզի բանա իսպաթ իթմէքտէ տիր ։

— Այ՛ֆէնտիմ . . . տօղրուսու . . . լիյագաթը մըզտան զիյատե սէնա օգուտագտա , վէ իզհարը նէզաքէթ իթմէքտե սինիզ ։

— Այիզ՛մի լիյագաթընըզտան զիյատե մէտհ իթմէքտեյիմ . . . պէնիմ կիսպի պիր հագիր ու սատէտիլ իսթիյար իչինե տէյիլ տիր , նէզաքէթ իչինե սէնա օգուտագ . . . հէր նէ հալ իսէ , կէչէլիմ շու բէնտի իչիմիզե ։ Պուրատա նէչիլ օտա իսմինտե պիր օտա վար իմիշ , էօյլե՛մի ։

— Այ՛վէլէթ էֆէնտիմ , Ա՛. Կօնէթ — տիւգ տը Կարատօվիլինի նազը օտասը տըր տէտիկինիզ ։

— Պէնի հիմմէթ իտտուտե մէզքիւր օտայա կէօթիւրի՛բմիւսիւնիւզ . . ։

— Այ՛սէֆ իտէրիմ էֆէնտիմ քի , օ տէտիկինիզ շէյ միւմքինիզ տիր . . . Ա՛. Կօնէթուն վէֆաթընտան սօնրա , միւհիւրլէր սէօքիւլէրէք օտտալար աչըլտըգտա , պիր չօղ քնազըտլարը մէզքիւր օտատա մէվճուտ պուլունան էշնանըն ապրասընա վազ իլլէ սըգրշտըրտըգտան սօնրա , մէրհումուն մասլահաթկիւզարլարը , անախթարլարընը տախի ալըդ վարիսէ կիթմէտիլէր . . ։

— Այ՛շթէ . . . սէյյէտիկինիզ անախթարլար , — տեր Ա՛. Իօտէն , պիր պիրինէ պագլը վէ պիրիսի պիյիւք վէ տիկերի քիւչիւք իքի ատէտ անախթար կէօսթէրէրէք ։

— Այ՛, աֆվ իտէրսինիզ էֆէնտիմ . . . օ պաշդա լագըրտը . . . շիմտի զաթընըզ մէզքիւր քնազըտլարը՛մը կէօրմէք իսթէրսինիզ ։

— Այ՛վէլէթ . . . մէզքիւր քնազըտլարտան պազըլարընը . . . վէ պիրտե ատաթար աղաճընտան մուսանանա , վէ կիմիւշ քիլիտլի պիր քիւչիւք չէքմէճէյի իսթէրիմ . . . պիրլի՛միհինիզ մէզքիւր չէքմէճէյի ։

— Այ՛վէլէթ էֆէնտիմ . . . չօղ տէֆա Ա՛. Կօնթուն . . . թրաբէզասը իւզէրինտէ կէօրմիւշիւմ տիւր , վէ զանն իտէրիմ քի , լէօք բէնկինտէ վէ շու անախթարը նէտհինիզտէ օլան պիր նէվի պիւչիւք տօզասընը իչինտե օլմազը տըր . . ։

— Տիմէք տիր քի , մատամ բրէնսէս Այէն — Տիզհյէնին բուլսսաթը իւզրէ , մէզքիւր օտայա կիտէ պիլիրիզ շիմտի . . ։

— Այ՛վէլէթ էֆէնտիմ . . . մատամ բրէնսէս նասը՛լ տըր իյի՛մի տիր ։

— Զօգ իյի տիր . . . վէ հէր վագթ Այլահ տուա իտէրէք վագթինի կէչիրմէքտե տիր . . ։

— Ա՛ատմազէլ Այրինէն տախի իյի՛մի տիր . . ։

— Այ՛հ, պէնիմ տօսթում , նազը՛գ . . . — տեր Ա՛. Իօտէն տէրուննի տիլտէն տէրէճէյի նիհայտե պիր աճը վէ քետէր իւզրէ աչլար չէքերէք ։

— Ա՛աֆը՛զ Այլահ . . . նէ՛ վար էֆէնտիմ . . . ա՛հ , աճէպա օլ թէմիզ գալպ մատամազէլինն պաշընա պիր ֆէլաքէ՛թ մի կէլմիշ տիր ։

— Այ՛վէլէթ , հէմտէ նա՛սըլ ֆէլաքէթ պիլի՛րսինիզ ։

— Նէ՛ օլմուշ , հօճսա զէվալը քէյֆսի՛զ մի տիր ։

— Այ՛յր . . . խայ՛յր . . . նազը՛գ քի կիւզէլլիյի նէ գատար քէմալ մէրհէպտե իսէ , սըհհէթի պէտէնիյէսի տախի օլ գատար տէրէճէյի մաթլուպտե տիր . . ։

— Նազը՛գ քիմի . . . — տեր Ա՛. Տիւբօն թէհայիւր իւզրէ ։

— Այ՛վէլէթ , նազը՛գ քի , էօյլե պիր կէնճլիք , սաղլըգ վէ կիւզէլլիք , մէրգումէ կիսպի . . . թապիաթա մալիքէ պուլունան . . . պիր գըզ իւզէրինտե մէրքիւզ պուլունարագ , աճընաճագ մէրհէպտե իլգաճը նէֆսինի վէ ֆէնատը ախլագընը , վէ պինաէն ալէյհ , բույի զէմինտե ֆէնալըգտա նատիրիւլ էմմալըզընը մուճիպ օլմագտատը . . . քնա՛շքի , խասսիյէթի մէզաւրէֆլի մուղիրրէլէրէ մալիքէ պուլունմասա իտի . . . չիւնքի օնլարըն հէր պիրինի , քէնտի սէֆիհլիյինէ այրը այրը պիրէր սեպեպ օլմագտատը . . ։ Ա՛էր նէ հալ իսէ , ատան էֆէնտիմ սիզե բէճա իտէրիմ , մէրգումէնին լագըրտըսընը գաբատարագ , պաշդա միւսահապէթէ պագալըմ . . ։ Շու խուսուս գալպիմէ բէք չօգ թօգանմագտա տըր . . . ,, տեսիքտեն սօնրա Ա՛. Իօտէն , զիյատեսիյլէ էսէֆ իւզրէ , կիյա հէնուզ զուհուրա կէլմէքտե օլան սիրիշքինի սիլիյօր կիպի , սօզ էլինին քիւչիւք բարմաղընըն ուճունու , սաղ կէօզիւնիւն ուճունա կէօթիւրիր ։

Ա՛գագա Ա՛. Տիւբօն մէրգումուն կէօզիւն-

տէ գաթան հաշ կէօրմէզ իսէտէ , շու Հարէ-
քէթինի կէօրուէկիւնատ , սէսինատ վուգու պու-
լան թէզայիւրատէն միթէէսսիր օլմադին , միւ-
էսսիր պիր սէօյլէյիշ իլէ , " Ա՛ման էֆէնտիմ . . .
մաղուբ պույուրունուզ պու պադատ . . . գնրա ,
մէրգումէնին պու Հայէրինճէ մալիումաթըմ օլ-
մատըղընատան , միւլահազասըզըգ իսէրէք աչըմ
լագըրտըրընը . . . ,, տէր ։

— Ասա՛յր տօսթում , տէյիլ սիզ պէնատէն , իլլա
պէն սիզատէն մաղուբ տիլէմէյիմ քի , իսթիյա-
բըմընն Խարիճինատ օլարագ բիգգաթը գալպիմ
Թահրիք օլունմայա պաշլատը . . . կէրչի իսթի-
յարլար կէօրիւնատ չօգլուգ հաշ կէօրիւլմէզ ի-
սէտ . . . էկեր սիզ տախի , մէրգումէ Ա՛տրիէն
Հագգընատա , Հալասը բրէնսէս կիպի շայանը ի՞-
թիրամ պիր գատընըն տիւչար օլտուղու մէյտուսիյ-
էէթի (յուսահատութիւն) կէօրմիւշ օլա իտի-
նիզ . . . ֆէգաթ , մէրգումատէ տախի շու Թագ-
սիրաթ վար տը քի , Ա՛տրիէն Հագգընատա ա-
շըրը մէրթէպէ Հիմմէթ ու միւսաատէ պույու-
րուպ . . . վէ զիյատէսիյէ զայիֆ Թարաֆընը
կէօսթէրմիշ . . . վէ շու սուրէթէյէ մէրգումէ-
տահա զիյատէ զայրէթ վէրմէքտէ պուլունմուշ
տուր . . . լաքին Թէքրարէն բէճա իտէրիմ , ա-
զիպ տօսթում , պաշգա սէօհպէթէմ պագալըմ ,,

Ա՛բատան պիր ազ վագթ կէչէրէք , Ա՛ . Թօ-
տէնին տախի իզթիրապը տէրունի կէչտիքատէ ,
մէրգում Ա՛ . Տիւբօնա խիթապէն , " Հ ֆէնտի , պէ-
նիմ ազիզ տօսթում , կէրչի ևէչիլ օտա Հագ-
գընատա օլան մէմուրիյէթիմին պիր գըսմընը պի-
Թիրտիմ , լաքին տիկեր գըսմընը տախի պիթիր-
մէչիյիմ . . : Խմոի տահա մէզքիւր ևէչիլ օ-
տայա կիթմագտէն էվվէլ , սիզէ պիր շէյ տէր
խաթընը իթտիրմէք իսթէրիմ , չիւնքի , ունուէ-
մուշ օլմանընզ իհթիմալտէն տիր . . . Հանի տի-
մէք իսթէրիմ քի , պուընտան օն պէշ սէնէ մու-
գատէմ , Ա՛ . Ա՛արքիզ տ՛Ա՛կրինէի , օլ վագթը
Ա՛պվիլ մուհաֆըզաթը սիւարի միրալայը պուլուն-
տուղու Հալատ . . . պիր վագթ պուրատա գալ-
մըշ տըր ։

— Ա՛վվէլթ էֆէնտիմ , պէն տախի , տահա շիմ-
տի , շիմտի էհլիմ իլէ անըն սէօհպէթինի իսթյօր-
տում , օ՛հ , օ նէ՛ կիւզէլ ատէմ իտի մէրգում ։
Ա՛էմ պու սէրայըն պատիի սիւրուր ու ինչիրա-
հը օլուպ , վէ էհմատ նէ կիւզէլ գօմֆէտիա օյնար
իտի , խուսուսիյէլ մասգարալըզա տօյիր պիր շէյ
օլտուգտա , արթըգ օլ Տէօզ Ա՛ֆֆէն նամ օյուն-
լարտա շու չագըր քէյֆ նէֆէրին Թագլիտինի
իճրա իթտիկինատ եօգ մու . . . տօղրուսու էհր
քէսին կիւզէ կիւզէ պայըլմասընը մուճիպ օլուր
իտի . . . պունուն իլէ պէրապէր , սատայի տիլ-
քիշտաը տախի , բէգ բէսէնտիտ իտի . . . պու-
րատա Ա՛օֆֆէֆ նամ պէսթէյի օլ մէրթէպէ կիւ-
զէլ օգուր իտի քի , ալիմ Ա՛լլահ էֆէնտիմ , էհ-
ման վարիատէ տախի էմնալի եօգ իտի տէյէ-
պիլիրիմ ,,

Թօտէն Ա՛ . Տիւբօնուն շու քէլամլարընը միւ-
լահաֆէթէ իւզրէ տիւնէտիքատէն սօնրա , " Ա՛չ-
պէթէթ սիլ պիլմէլիսինիզ , մէրգում միրալայ
մարքիզ տ՛Ա՛կրինէի (նասըլ քի շիմտի պու սա-
աթատա տախի մէրգումատն ղայրէթ մահրէմի վէ սըրը
քէսաթիպի պուլունմագտէյիմ) (1) , Գօնտաբարթ
Թարաֆտարլարընտան , ժէնէրալ Ա՛իմէն նամ
մէսլուպ իւլ շուուր (տէլիրմիշ կիպի) պիր ատէմ
իլէ , տէհշէթէնկիզ պիր տիւէլէյա չըգրշարգտան
սօնրա , արթըգ Թէրքի տիւնէա իտէրէք , Ա՛իլի-
սէ խըտմէթինատ իմրարը վագթ իթմէյէ ահտ ու
ատագ իթմիշ տիր . . . — տէր ։

— Ա՛ահ՛՞ մի սէօյլէյօրսունուզ էֆէնտիմ . . .
մէկերչի իհթիմալտէ՞ն միտիր . . . էօյլէ պիր հիս-
նի ճէմալէ մալիք միրալայ . . ։

— Ա՛վվէլթ , էօյլէ պիր տիլպէր , պէհատըր , ա-
սըլզատէ , զէննկին վէ միւտաէթի էօմրիւնիւ զէֆգ
ու սէֆալար օլԹասընատա կէչէրմիշ օլան մէրգում
միրալայ , պու գատար տէվլէթ ու իգպալտէն ֆա-
րիզ կէչէրէք , ֆագըրճա պիր սիյահ բաբաս էչ-
պիսէսի Թէչէպպիւսինէ իրթիքապ իթմիշ տիր ,
Հաթթա սաղի օլ գատարտա տէյիլ , մէրգում
քէնտի նամը նամիսինէ , Հալ ու մէվգասընա , զէ-
վաթը միւթէպէրէ վէ միւհթէրէմ իլէ վագը օ-
լան գարապէթինէ (խրսըմըզգ) , վէ վահիդիք պա-
պրնտա քէսպ ու Թահսիլ իթմիշ օլտուղու շան
ու շէրէֆի ագսինէ բաղմէն , վէ քէնտի գա-
տար լիյագաթ ու ֆաղիլէթէրի տէրքեճար օլմա-
յան նիչէ քիմսէչէր , բիսգօգօսըզ վէ գարահ-
նալըգ բիւԹպէչէրինէ նայիլ օլմագտէ իքէն . . .
օն տէօրթ սէնէտէն պէրու , Հալա , սատէճէ պիր
պաշ բաբասըզգտա գալմայա Թէնէզզիւլ վէ գա-
նաաթ իլէմիշ տիր . . ։ ,,

Ա՛ . Թօտէն շու խուսուսու էօյլէ պիր սատէտի-
լանէ վէ շիւբհէ ճայիզ կէօրիւլմէզ սուրէթէտէ
պաՏս ու պէյան իտէր քի , սէօյլէտիքլէրի Թագը-
մըլրա միւմթէնի իւլ ճէրհ ու իթիրազ (գարշը
կէչինմէզ) տըր կիպի կէօրիւնտիւկիւնտէն , Ա՛ .
Տիւբօն տախի իլգամ օլուպ ինանմասը էսէրին-
տէն նաշի քէնտույի զապթ իտէմէյէրէք , "նէ՞
սէօյլէյօրսունուզ էֆէնտիմ , պու նէ՛ ֆէվգ իւլ
ալնա պիր քէյֆիյէթ տիր պու . . . — տէյի
պաղըրըը ։

— Ասա՛յր էֆէնտիմ խայր , էօյլէ ֆէվգ իւլ ա-
լնա տըր տէյէրէք Թէհաճճիւպ իտէճէք պիր շէյ
եօգ տուր պունտա . . . վէ հէմտէ բէգ սատէ
պիր շէյ տիր պու . . . էլ վէրիր քի , պիր ատէմ-
տէ Ա՛ . տ՛Ա՛կրինէրինին գալպի կիպի պիր գալպ
պուլունսուն . . ։ Ա՛էրգումուն մէճպուլ պուլուն-
տուղու ախալագը մէմտուհէլէրի բէգ չօգ իսէտէ ,
Հաթթա պիրիսի վէ պաշլըճասը տախի շու տուր
քի , գաթան իյի , ըրզ էհլի , նամուսլու վէ էհ-
լի զամիր քիմսէչէրի , քէօչէյի խաթըրտան չը-

(1) Շուրասընա շիմտիտէն տիգգաթ օլունմալը տըր
քի , իքինճի գըսմըն իքինճի եանի Թալիմաթ նամ
ֆասլընատա քի , Թօտէնին էֆէնտիսի օլուգատա , սօնրա-
տան Իթալիայա կիտէն քէս , իշթէ պու մարքիզ
տ՛էկրինէի իտի ։

գարմագ պիլմեզ . . . նասըլ քի աղէզիմ Ա· Տիւբօն սիզի տախի տէր խաթըր իթմէ քտե տիր , — տէր Ա· Իօտէն էմնալի նա մէշհուտ պիր թա- պիրաթը սաֆտէրուսնի իւզրէ ։

— Ա՛յ՛ սէօյլէյօրսուսնուզ , Ա· Ա՛արքիզ պէնիմ կիպի պիր . . . տախի տէր խաթըրա թէնեզ- զի՞ւլ մի իթմիշ տիր ։

— Տա՛նա պուննան չօգ տէյիլ, անճագ իւչ կիւն ագտէմ աշրըզմ պիր մէքթուպտա տախի, սի- զին լաֆզընըզը կէշմիշ իտի ։

— Տիմէք տիր քի շիմտի փարիստե օլմալըտըր , եօյլէ՞ մի ։

— Լա՛յր , ֆէգաթի ախշամտա սապահտա օրայա ավտէթի իտէճէք տիր , չիւնքի իւչ այտան պէ- րու տիր քի Լթաշէատա տըր . . . վէ զէվալըը շու եօլճուլուզունտա , բէք աճըգլը պիր խապէր աշըզ տըր . . . նանի վալիտէսինին վէֆաթը խապէրինի , չիւնքի , պու սօն պէհարը կէչիրմէք նիյէթիյլէ , մատամ բրէնսէս Ա՛էն — Տիզիէնին արաղիլէրինտէն պիրիսինէ կիթմիշ պուլունտուզու Հալտե , մէրգումէ օրատա ազմի տարի պագա իլէմիշ տիր ։

— Ա՛ա՛հ , վա՛հ, զէվալը, Հալիա իշիթմիշ տէ- յիլ իտիմ . . ։

— Լյվվէթ , պու ֆէլաքէթի մէրգումուն աշրըը մէրթէպէ հիւզն ու քէտէրինի մուճիպ օլմուշ տուր , լաքին նէ՞ չարէ , գատէրուլլահա բաղի օլմալըզըզ ։

— Ըճէպա , նէտէ՞ն միւնասէպէթ ալտըրարագ , Ա· մարքիզ պէնտէնիզի զիքր իթմէյե թէ- նէզզիւլ պուլյուրմուշ տուր ։

— Հ՛իմի սեօյլէրիմ . . . էվվէլա շուննու պիլ- մէնիզ լազըմ կէլիր քի , պու սէրայ սաթըլմըշ տըր . . . վէ մուգավէզէ սէնէտի տախի , պէ- նիմ փարիստէն չըգմամտան պիր կիւն էվվէլ իմզալանմըշ տըր . . ։

— Ը՛հ, էֆէնտիմ , սիզ պէնտէնիզին գալպի պիհուզուրըուզունու թաղէլլէմէյե պաշլատընըզ . . ։

— Ա՛էպե՞պ ։

— Ն՛էնի կէլեճէք մալ սահիպի պիզէ նօզ վէ- րիր տէյի գօրգարըմ ։

— Պագընըզ շու բասթ կէլիշին վէ իգպալինի- զին թօհաֆըզընա վէ կիւզէլլիյինէ , զիրա , պէ- նիմ իսէ նիյէթիմ նէկնանէմ , անճագ սիզի պու մէմուրիյեթէտ իպգա իթտիրմէքտէն իպարէթ պուլունմագտե տիր . . ։

— Ը՛ճէպա միւմքի՞ն մի տիր . . ։

— Ա՛այ հա՛յ , մատամ քի Ա· մարքիզ սիզի սեվիյ վէ աճըմագտա տըր , թապիաթիյլէ է- լիմտէն կէլտիկի մէրթէպէ , վէ հատտէն զիյա- տե պիր արզու իւզրէ , սիզին քէնտի մէմու- բիյեթիի ասլիյէնիզտե իպգա դըլընմանըզ զըմնընտա սայ ու զայրէթ իտէճէկիմ տիր , է- կէր . . ։

— Ը՛հ էֆէնտիմ , Ալլահ սիզին միւրատընըզը վէրսին , նէ՞ գատար շայանը շիւքրանիյէթի պիր իսիլիք տիր պու , մէկէրչի Ալլա՞հ մը կէօնտէրտի սիզի . . . — տէյի պաղըրըր Տիւբօն , Իօտէնին քէ- լամընը քէսէրէք ։

— Հ՛իմի տե սիզ . . . էֆէնտիմ , գարարընը- տան զիյատե հագգը աճիզանէմտե մէտհ ու սէ- նա օգումագտէսինիզ · Հալ պու քի , պէն պու պապտե սիզին խայրընըզ իչին չալըշմագ զըմ- նընտա պիր շարթ պէյան իթմէյե մէճպուրում . . . էկէր գապուլ իտեր իսէնիզ , օլ վագթ իշ- շինիզ տախի պիթէր ։

— Հ՛արթա հաճէթ եօգ էֆէնտիմ, հէման էմր իտինիզ . . . պույուրուսնուզ, հէր ճիհէթլէ էմ- րինիզե միւնթազըրըմ . . ։

— Պուրատե կէլիպ իգամէթ իտէճէք քէս , իհ- թիրամաթը ազիմէյե շայէսնէթ , պիր իհթիյարե գատըն օլուպ , վէ իսմի տախի , քէնտիյե շայան սուբէթտե , մատամ Ա՛էնթ—Վ՛օլթմպ թէսմիյե օլունմագտե տիր . . ։

— Ն՛ա՛սըլ էֆէնտիմ . . . նա՛սըլ, մէկէրչի պու սէրայը մէրգումէ մատամ Ա՛էնթ—Վ՛օլ՛թմպ մու սաթըն այմագտա տըր . . . — տէյի պաղըրըր Տիւբօն , Իօտէնին լագըրտըսըն քէսէրէք ։

— Սիզ մէրգումէյի թաանըր՛սընըզ էօյլէ իսէ, էօյլէ՞ մի ։

— Լյվվէթ էֆէնտիմ, պուննան սէքիզ կիւն ագտէմ , կէլիպ պուրասընը կէզտի իտի . . . Լյ՛- լիմին լագըրտըսընա պագըլտըղը Հալտե , մէր- գումէ պիւյիւք գատընլարտան պիրիսի իմիշ . . . լաքին լագըրտը պէյնիմիզտե նա , մէրգումէնին տիհանընտան պէն էօյլէ՞ քէլտիլար չըգտըղըն ի- շինիմիմ քի . . ։

— Ը՛զիզիմ Ա· Տիւբօն , սէն զիյատէսիյլէ սահիպ ֆիրասէթ պիր զաթսըն . . ։ Ա՛ագաա մա- տամ Ա՛էնթ—Վ՛օլթմպ բէք օլ գատար միւթէ- պէրե պիր գատըն տէյիլ տիր . . . պէն զանն իտերիմ քի , մէրգումէ Ի՛ալէ—Իօայնալ չարշը- սընըն ախշամ պիր տայիրէսինտե , ատէթա պիր թօհաֆէ իտի ։ Պէնճէ , նասըլ քի կէօրիյօր- սունուզ սաֆճա սեօյլէմէքտէյիմ, պէնիմ պիլ- միյիմ պու գատար տըր ։

— Ա՛ալ պու քի մէրգումէ , կէրէք Ֆրանսըզ- լարտան վէ կէրէք էճնէպիլէրտէն , նիչէ զէվա- թէր միւթէպէրե վէ մուազզամանըն , էլան խա- նէսինէ կիտիպ կէլմէքտե օլտուգլարըն պէյան ի- լէ , էօյլունուպ իֆթիհխա՞ր իթմէքտե տիր ։

— Օլ պագտե թէճէճճիպ ճայիզ տէյիլ տիր , չիւնքի , բէք աշիքնար պիր շէյ տիր , շէօյլէ քի , մէրգումէ թօհաֆէր օլմասը միւնասէպէթիյլէ , նիչէ պիւյիւք զաթլար , թապիաթիյլէ կէլիպ մէր- գումէյե քէնտի ֆամիլիալարը իչին շաբգալար ըմամըլամըշտըր տըր · վէ շէօյլէլիքլէ խայլիճէ տիւնեալըզ բէյտա իթմիշ տիր . . . վէ կէրէք թազէլիյինտե , վէ կէրէք զէնչէյի թազէլիյի սօլմայա նիւզ թուլթուգտան սօնրա տախի . . . տիգգաթսըզճա . . . վէ եաղը՞գ քի ճանընըն սէ- լամէթի խուսուսունտա , տիգգաթսըզըզ հուտու- տուն տախի թէճամուլ իտէրէք , պիւթիւն պիւ- թիւն վազիֆէսիզլիյե վուրմուշ իսէտե , սօնրա-

տան թէօվպէքեար օլմազին, շիմտի պու կիւն վէ պու սաաթ էն իյի վէ էն զիյատէ շայանը սեվապ պուլունան պիր թարիք ու հալտէ պուլունմագտէ տիր . . : Իշթէ մէրգումէնին շու հալէ, նասըլ քի սիզէ սէօյլէտի իտիմ, քէնտուլի, ինթիրամաթը աղիմէյ միսթահագդ գըլմագտէ տիր, չիւնքի պու ալէմտէ, խալխէթի իւզէրէ . . . վէ բայաթըլի (գատիմ) սուրէթտէ թէօվպէքեար օլմագ կիպի, վաճիպ իւլ իհթիրամ ու բիայէթ շէյ օլամազ . . : Ինէգաթ, մէրգումէնին շու թարիդը սէլամէթտէ սէպաթ ու մէթանէթ իւզրէ գալմասը իշին, նա ազիզիմ Մ. Տիւբօն, իշթէ սէնինտէ սայ ու իհթիմամընա միհրաճ պուլունմագտէյիզ,

— Ըճայիպ, պէնտէն նէ՞ մէմուլ օլունապիլիր . . . վէ պէն նէյէ՞ գատըրըմ քի . . :

— Այն չօ՛գ շէյէ գատըր սըն : Պագընըզ պէն շիմտի սիզէ թարիք իտէյիմտէ նասըլ. պու իքի մահէլլէյէ այնի ուզագլըգտա պուլունան քէօյճիյէզտէ, մալիւմ նա քիչիսէ օլմասըդը ճինէթլէ, մատամ Այնէթ—Վօլօմպ պիր փաբաս պուլմագ միւրատ իթմիկինտէ, մէզքիւր իքի մահէլլէ բահիպլէրինտէն հիչ պիրիսինի քէնտինճէ ինթիխապ իթմէզտէն էվվէլ, թապիաթիյլէ, չիւնքի խայլի վագթտան պէրու պուրատա իգամէթ իթմէքտէսինիզ. . . նա սիզտէն, վէ նատա էհլինիզտէն, օլ պապտէ պիր մալիւմաթ սօրաճագ տըր :

— Այ՛ հ, օնտանտա գօլայ պիր շէյ օլամազ . . :

Այ՛ Տանիգուր բաբասընըն բէք իյի պիր ատէմ օլտուղունուտա քիմսէ ինքնար իտէմէզ, իշթէ պիզ տախի օնու խապէր վէրիրիզ, պիլմէր կիտեր :

— Է՛ա իշթէ էն տիգգաթա շայան եէրիտէ օբասը տըր, նանի մէրգումէ մատամ Այնէթ—Վօլօմպա, տիտիկինիզ մէրգում բաբաս սէվգ օլունմամազը տըր :

— Կիչի՞ն :

— Ասուդայիրի օլարագ մէրգումէյէ, քէք չօգ տէֆա վէ հէր վագթ, Իօավիլին նանի օ պիր մահէլլէնին փաբասընը մէտհ ու սէնա իթմէլիսինիզ, վէ հէմտէ մէրգումէյէ քէնտիյի թարիգի սէլամէթտէ . . . մէրգում բաբասա թէսլիմ իթմէյէ գանտըրըմազըդընը :

— Այմա, էֆէնտիմ, մէրգուման բաբասլարտան պիրինի տիկկէրինէ թէրճիհ իթմէնիզտէն միսբա՞տ նէտիր :

— Է՛ա, շիմտի միւրատ նէ՛ օլտուղուն սիզէ սէօյլէրիմ. էկէր սիզ վէ մատամ Տիւբօն, արզու իթմիկիմ մինվալ իւզրէ, մատամ Այնէթ—Վօլօմպու շու խուսուստա գանտըրսաղիլիր խէնիզ, եէնէ պուրատա քէնտի մէմուրիյէթինիզտէ պագը գալապիլէճէկինիզ զըմնընտա էմին օլապիլիրսինիզ . . : Պու պապտէ սիզէ նամուսում իւզէրինէ սէօզ վէրիրիմ . . . վէ պիլմիշ օլունուզ քի, պիր տէֆա պէն պիր շէյ իշին սէօզ վէրտի՞մ միյտի, իձրասընտա պուլունաճաղմա սօզա շիւբհէ խսթէմէզ :

— Այֆէնտիմ, օնու իֆատէյէ տախի հաճէթ նօգ տուր, զաթէն օլ պապտէ պիզ տախի պի իշթիպահընզ, — տէր Տիւբօն, Իօտէնին հաքիմանէ սէօյլէյիշինտէ տէրքնար օլան էսէրի թէլաֆիւզտան իլգամ օլարագ, — ֆէգաթի անլամագ խսթէրիտիմ քի . . :

— Այիզէ պիր լագըրտըմ տահա վար տըր, — տէր Իօտէն մէրգումուն մէգալընը քէսէրէք, — պագընըզ սիզէ, նի՞շին իսնատ իւզրէ Իօավիլ փափասընը թէրճիհ իթմէնիզի խսթէյիպ վէ բէճա տախի իթմէքտէ օլտուղումուն սէպէպլինի ադրդ սէօյլէյէյիմ, նասըլ քի սէօյլէմէք խսթէրիմ, վէ հէմտէ սէօյլէմէյէ պօրձլու պուլունմագտէյիմ : Այաքին էկէր սիզտէ պու խուսուստա զէբրէճէ պիր տէսիսէ վար տըր սույի զանընընա զահիպ օլուր իսէնիզ, աշըրը մէրթէպէ կիւճէնիպ էսէֆ իտէճէկիմի տախի պիլմիշ օլունուզ : Պէնիմ նիյէթ ու ղայրէթիմ սատէճէ պիր սէվապ իշլէմէքտէն իպարէթ տիր : Իօավիլ փափասընը մէրգումէ Այնէթ—Վօլօմպա սէվգ իթմէնիզ զըմնընտա զայրէթինիզի բէճատան մագսէտիմ շու տուր քի, Մ. տ'Այկրինվի պաշ փափաս, մէրգումու տայիմա աճընըզդ վէ գայըրմագտա տըր. վէ մէրգում տախի շու ֆագըր Հալինտէ, քէնտի իսթիյարէ վալինտէսինի պէսլէմէքտէ տիր : Տիմէքտիր քի, մատամ Այնէթ — Վօլօմպուն սէլամէթի ճանը խուսուսու մէրգումա Հավալէ գըլընտըղը թագսիրտէ, թապիաթիյլէ պաշգասընտան զիյատէ ճան ու կէօնիլտէն չալըշաճագ տըր, չիւնքի միլլայիմ թապիաթը վէ թէհամմիւլլու պիր զաթ տըր . . . վէ պունտանտա գաթինաղար, էլպէթտէ շու շայանը իհթիրամ մատամ Այնէթ — Վօլօմպ մէրգում փափասը արաղըգ արաղըգ կէօզէտիպ գայըբաճաղը տէրքնար օլմազին, շու սէպէպլէ, մէրգումուն իսթիյարէ վալիտէսինին տախի ֆայիտէմէնա գըլընմըղը օլաճաղը աշքնար տըր . . : Իշթէ պու տուր տէօնմէքտէ օլան տօլապըմըզընը էսրարը : Պէն մէրգումէնին, շու քէնտի հիմայէթիմիզ թահհընտա պուլունան մահէլլէնին եագընընտա քեայնի պիր արաղչի սաաթըն ալաճաղընն անլատըղմտա, Մ. մընքիզէ նազտըմ, մէրգում տախի սիզի խաթրընա կէթիրէրէք, մէրգում բաբասը մատամ Այնէթ—Վօլօմպա սէվգ իթմէնիզ զըմնընտա սիզէ բէճա իտէյիմ տէյի պանա եազմընը. իտի էմէլ իտէրիմ քի, շու քիչիւք պիր խըտմէթտէ լազըմ կէլէն ղայրէթի տիրիղ իթմէզսինիզ, վէ նասըլ քի պիսէմբէ գալմայաճաղընը տախի կէօրմէքտէսինիզ, զիրա, թէքրարէն սէօյլէրիմ սիզէ, վէ իսպաթընա տախի գատըրըմ քի, օլ վագթ, պէն սիզի եինէ պու մէմուրիյէթինիզտէ իպգա իթմէրմէյէ իգթիտարըմ վար տըր :

— Պագընըզ էֆէնտիմ, — տէր Տիւբօն ճիզիճէ տիւշիւնուիքտէն սօնրա, — զաթընըզըն շու տէրքնար օլան սաֆվէթի գալապիյէսի վէ խաթընը բէրվէչլիյինէ պէնտէնիզ տախի սիւրուբ պիրլէ, սէրաչէթէն սէօյլէրիմ քի, Տանիգուր բաբասը նէ գատար վաճիպ իւլ իհթիրամ, վէ էհալիյի պէչտէ նէզտինտէ մագպուլ ու մէմնուն պիր զաթ

իսէ, մուղայիրի օլարագ, հանը օլ թէրճիհի հալի իչին բէճա իթթիհինիզ մէրգում Ռօպէվիլ փափա-սը տախի, օլ գատար . . . միլէաասիպ պիր ատէմ տիր տէյի, ալէյհինտէ սոյի զանն օլուն-մագտէ տիր . . : Ալ է հէմտէ . . :

— Ալ է հէմտէ՞, նէ՞ օլույօր . . :

— Ալ՝ է հէմտէ, նիհայէթի, սէօյլէնտիկինէ նազա-րէն . . :

— Ա՛յ՞ հիմիշ պագալըմ . . . նէ՞ սէօյլէյօրլար :

— Ի՞էրգուամ իչին, պիր ճիղվիթի տիր . . . տէ-յիյօրլար : ,,

Պու լագըրտըլար իւզէրինէ, Մ. Ռօպէն էօյլէ պիր սաֆտէրունի իւզրէ գահգահա իլէ կիւլմէյէ պաշլար քի, Մ. Տիւբօն տիւշարը իսթիղրապ օ-լարագ տուրա գալըր, չիւնքի, կիւլտիկիւ վա-գըթտա մէրգուամն սուրէթինտէ պիր ածայիպ է-սէր զուհուրա կէլիր . . :

,, Պիր ճիղվի՞թ մի, պիր ճիղվի՞թ մի, — տէր Ռօպէն, տահա զիյատէ գահգահայը արթըրարագ, պիր ճիղվիթի ածայիպ . . . հա՞, չօգ չէյ, չօգ չէյ : Ա՛աբին, պագասնայրընըզ ազիզ տօսթում Մ. Տիւբօն, սիզ զաթէն ագրըը, քեամիլ, սահիպ թէճրիւպէ վէ էշլի պասիրէթի պիր զաթ պու-լունտուղունուզ թագտիրտէ, գալըրպտա էօյլէ թիւրրէհաթ նէվինտէն շէյլերէ իթթիգատ իթ-մէնիզ, ածայիպ պիր շէյ տէյի՞լ մի տիր . . : Պիր ճիղվի՞թ մի . . . ածա՞յիպ, տահա ճիղվիթի վա՞ր-մըըը . . . իլա շիմտիքի վագթտա էօյլէ ֆ-ֆ-ֆէ-նէրէրին (1) վէ աթիպ սէրպէսթիյէթէ պուտաղա-լարընըն սախթէ րիվայէթ վէ տիւզմ մասալա-րընա հնանմայա իրթիքապ իտէպիլի՞րմիսինիզ : Պրա՛գընըզ Ա.լահընըզը սէվէրսէնիզ էօյլէ պիհու-տէ սէօհպէթլերի, պէսպէլլի սիզ պունլարը . . . Ա.ճ-ընի-ի՞ճէլ նամ ղազէթատա օգուամուշ օլ-մալըսընըզ :

— Պու ճիւմլէ, էֆէնտիմ . . . սէօյլէնտիկինէ կէօրէ . . :

— Մ՛էաշալլահ . . . հէր քէս չօգ չէյ սէօյլէր . . : Ա՛աբին սիզին կիպի քեամիլ վէ միւնէվվէր զաթլար, ասլա էօյլէ թէվաթթուրլարա վէ թիւր-քէհաթա գուլագ վէրմէյէրէք, անճագ քէնտի իշլէրիյլէ մէշղուլ օլուպ, քիմսէյէ զարար վէր-մէքսիզին, պիր գաչ փարա գազանմայա չալըշ-մալըսընըզ, հիչ պիր ագըլ ատէմ, պիր թա-գըմ հէրվէքսարիվէր ուղրունա միւտաէթի էօմ-րիւնտէ պապիսի թէայիւշ ու սէաուէթի հալի օլաճագ պիր մէմուրիյէթի ֆէտա իթմէք իս-թէյէպիլի՞ր մի, պագընըզ սիզ ար աչըզ սէյ-լէյէյիմ, էսէֆ իտէրէք պէյան իտէրիմ քի, շու պիզիմ թահթը հիմայէթիմիզտէ պուլունան փա-փասը մատամ Ա.էնթ — Ռ.օլօմպա գանտըրըպ թէրճիհ իթթիրմէիքճէ, սիզին պու մէմուրիյ-յէթտէ պագը գալապիլմինիզ միւմքին օլամա-յաճագ տըը :

— Ա՛աբին էֆէնտիմ, — տէր զէվալը Տիւբօն— նա մատամ Ա.էնթ—Ռ.օլօմպ, զաթընըզըն հի-մայէ իթթիգաթ իսթէհգիկի փափասը իսթէհգաղտէ, հագգընտա օլունան մէտհ ու սիթթայիշի իշտէ-րէք, տիկկը փափասը իսթէր իսէ, օլ վագըթտա պէնտէնիզտէ պիր թագսիրաթ օլմուշ օլո՞ւր մու, :

— Ւա՛յր, ֆէգաթ, մուղայիրի օլարագ, խայլի վագթտան պէրու պուրալարտա իգամէթ իւզրէ պուլունան նիչէ զէվաթ . . . էվվէլէ նիչէ զէ-վաթը միւթէպէրէ վէ միւթէհտէ . . . նասըլ քի թապիաթիիլէտէ մատամ Ա.էնթ—Ռ.օլօմպ իլէ հէման հէր կիւն կէօրիւշիւշ գօնուշաճագ տըրլար . . . մէրգուամէ պիզիմ թասահուպ իթ-մէքտէ օլտուղումուզ բահիպ հագգընտա բէք չօգ սէնաէր օգուդուպ, վէ տիկկրի ալէյհինտէ իսէ սիզին սէօյլէտիքլէրինիզ պիւթիւն պիւթիւն զըտ-տընը սէօյլէյէճէքլեր տիր, վէ իշթէ օլ վագթ մէրգուամ պիզիմ հիմայէ իթթիկիմիզի տիկկրինէ թէրճիհ իտէճէք տիր, վէ սիզտէ պուրատա գա-լաճագսընըզ :

— Ւա՛յ՞ սէօյլէյօրսունուզ էֆէնտիմ . . . պու տէտիկինիզ Տ.անիգուր բահիպի ալէյհինտէ պիր իֆթիրայի ազիմ օլմուշ օլաճագ տըը . . . էվ-վէլէ . . . — տէյի պաղըրըր Տիւբօն :

— Ա՛՞հ, ազիզիմ Մ. Տիւբօն, — տէր Ռօպէն պիր սուրէթի քէտէրնաք վէ պիր հէյէճէթի մու-հիպպանէ վէ սիթթէմանէ իւզրէ, — աճէպա պէ-նիմ սիզէ պիր ֆէնա նասիհաթ վիրմէյէ իրթի-քապ իթթիմի մէմուլ իտէպիլի՞րմիսինիզ . . : Պէնիմ, պու սէօյլէտիքլէրիմ, սաաէճէ պիր զի-իմանէն իպարէթի տիր : Մ՛ատամ քի սիզ պուրատա նինէ միւտիրի ումուր գալմագ արզուսունտա պու-լունմագտըսընըզ, պէն տախի շու խուսուստա սի-զէ պիր թարիգ իպրազ իթթիքտէյիմ, վէ հէմտէ սաղ պիր թարիգ . . . արթըգ տիւշինիւշ վէ գարար վիրմէք սիզին էլինիզտէ տիր :

— Ա՛աբին, էֆէնտիմ . . :

— Պիր լագըրտըմ տահա վար . . . եախօտ տա-հա տօղրուսու պիր շարթըմ տահա վար տըը սի-զէ պէյան իտէճէք : Ալ է պու սօնրաքի շարթ իս-սէ, էվվէլքինտէն զիյատէ միւհիմմ տիր . . : Հ.էօյլէ քի, թարիգը Իէպպանիտէ իսթտիթ իթթիքտէ պուլունան բուհպանլար իշլէրինտէ, Տպրիքլա՞ր, էօյլէլէրի կէօրիւշիւշլէր տիր քի, քէնտի մէմուրիյէթլերինի սոյի իսթիմալէ ճէ-սարէթի պիրլէ, նիչէ թէօվպէքճարլարըն կէնճ-

(1) Ճագօպէն տիմնին իլգ մանեասը, սէն Ցօմինիք թարիգաթընտան պուլունան բահիպլերին, Ֆրանսատա իլգ տէֆա օլարագ սէն—Ճագ սօգաղընտա իսքան իթթիքլերինտէն, Ճագօպէն տախի չաղրըտըգլարը միսիւնու, 1790 սէնէսինտէ Ֆրանսատա ահալինին իլգ տէֆա օլարագ թէճէմմիւ վէ թէչչիլ իթթիկի մէճլիս տախի, Ճագօպէնլէր մանասթըրընտան պիրիսինտէ վու-գու պուլմագին, անլէրէ տախի Ճագօպէն տէնիլտիք-տէն պաշգա, սօնրատան, կէրէք ճիւմհուրիյէթէ թա-բաֆտարլարընա, կէրէք էշլի ֆէսատլարա տախի վագ-թինէ վէ իգթիդաըընա կէօրէ Ճագօպէն իւնվանը վէ-րիլմէյ տիր :

Ճագօպէնլէր էվվէլէրի իյի հարէքէթ իթթիշլէր ի-տէտէ, սօնրալարը, Տատաի իթթիսալի թէճավուզ իթ-տիքտէն պաշգա, ատէճա պարզարլըղա տախի չըզըշ-տըգլարընտան, գան սօրուճու սըքաթընը տախի ալ-մալըսընըզ :

լիքլերին վէ զաաֆլարըն , ֆուրսաթնաֆթէ ատա իտէրէք , կէրէք պիղալի քէնտիլէր իչին . . . վէ կէրէք սայրլէր իչին , տօլայըտան տօլայը մէն-ֆաալի չըգարմաղա իրթիքնապ իթմիշլէր տիր . ֆէգաթ , Տամտ օլսուն քի , պիղիմ Թահմէթը հիմայէթմիշտէ օլան զաթի օլ մէրթէպէ տէնաէթի գապուլ իտէնլէրտէն տէյիլ տիր , տէյէպիլիրիմ . . : Ույմի , քէնտի մէսուլիյէթիմի , վէ խօսսուսիյլէ . . . սիզին մէսուլիյէթինիզի . . . պիր սուրէթի էմնիյէթէ վազ իթմէք նիյէթիյլէ , մատամ քի , Ռաուիլ փաիսասընը մատամ Աէնթ —Գօլօմպա գապուլ իթտիրմէյէ սիզ տախի մուավէնէթի իտէճէքսինիզ տիր , Հաֆթատա իքի տէֆա , Մէրգումէնին ախլագը , ատաթը , միւնասէպաթը , վէ Հաթթա քիթապէթի Հագգընտա տախի , պանա մէ քթուպլար եազարագ , մանլիւմաթը մուֆասսալէ վիրմէլիսինիզ · զէրա , պիլի՞րմիսինիզ , պիր բահիպի բէհնիմանընն պօրճու , քէնտի Թէօվպէքթապրընը եազընըզ շու եա պու խօսուսատա կէօզէտիպ գայըրմագ օլմայուպ , իլլա միւատէթի էօմրիւնտէ Հէր պիր աՀվալ ու էվզաընա տախի նազար գըլմալըտըր , նիՀայէթ շու Հիմայէ իթմէքտէ օլսուդումուզ քէսին Հէր պիր Թավը ու Հարէքէթի Հագգընտա քէնտույէ ասլա շիւրՀէ վիրմէքսիզին , սիզտէն մանլիւմաթը քնամիյէ ալմագ արզու իտէրիմ . . : Տիմէք իսթէրիմ քի , Մէրգում իւզէրինտէ , պիր Հարէքէթի մէզմումմ միւշահէտտ իյլէտի՞նմիյիտի , անինտէ գայտը սահիֆէյի մանլիւմաթ իտէրէք , Հէր Հաֆթա Թաֆսիլէն պանա պիլտիրմէլիսինիզ :

— Ույֆէնտիմ , աճայիպ սէյլէյօրսունուզ , սիզին պու Թէքլիֆինիզ , ատէթա պիր ճասուսզուգ իթտիրմէք տիմէք տիր , էյլէ տէյի՞լ մի , մէազալլահ . . . — տէյի պաղըրըր զէվալըը միւտիրի ումմուր :

— Ըզնիմ Ա · Տիւբօն , Թէճաճճիւպ իթմէք-տէյիմ շու սիզին էֆէքնարը զարիպէնիզ Հագգընտա . . . մէկէրչի , պէննի ատէմին էն ազնզ մէյանը Թապիիէրինտէն պիրիսի պուլունան . . . շու էՏնյէր . . . տէնիլէն շէյին գատը ու գըյմէթինի քէսը ու Թէնզիլ իտէպիլի՞րմիսինիզ . . . պէնիմ մանթըւպըմ սիզտէն պաշգա պիր շէյ օլմայուպ . . . իլլա , պուրատա վազգուա կէլէճէք վագաալարը պիչիւք քիւչիւք նէկնան նէկնան եազըպ պիլտիրմէնիզտէն իպարէթ պուլունմագտ տիր . . : Ույթէ իքինճի Թէքլիֆ ու շարթըմ տա պու օլուպ , էվվէլբի շարթ իլէ այրըլմազ սուրէթտէ մէրպութի պուլունտուզնատան , սիզին պուրատա քէլ էվվէլ միւտիրի ումմուր գալմանընզ իսէ , անճագ շու իչի ատէտ շարթլարընն Հիւսնի գապուլ վէ իճրասընա Թապի պուլունմագտէտիր . . . Եօխսա , աճընարագ պէյան իտէրիմ քի . . . նէրինիզէ պիր պաշգասընը պուլմայա մէճպուր օլաճաղըմ տըր :

— Ըման էֆէնտիմ . . . բէճա իտէրիմ սիզէ , — ալիճէնապլըղա վէ քէրէմքնարլըղա րիայէթ պիրլէ , շու շարթ մարթ լագըրտըսընը պէր Թարաֆնա իսինիզ . . : Կէրէք պէնիմ վէ կէրէք զէվճէմին , պուննան պաշգա , մէտարը Թէպպէհիւշիմիզ օլաճագ Հիչ պիր նէրէ մալիք օլմատըգտան պաշգա , քէղալիք իքիմիզին տախի շու մէրթէպէ իմնիյարլըղը տէրքնար օլտուդու Հալտէ , պաշգա պիր նէր պուլամայաճաղընմըզ տախի աշնքնար տըր . . : Ույմի , շու գըրդ սէնէլիք իսթիգամէթիմիզին ԹէՏլիքէյէ գէնուլմասընա սէպէպի յէթմէվէրմիշ օլմայընըզ , զիրա , մալիւմունուզ տուր քի , պու ալէմտէ սէֆալէթի ու էնտիշէ քէնէշսինէ տիւշմէք կիպի ֆէնա պիր շէյ , վէ եախօտ սէֆալէթի ու էնտիշէ կիպի մուզիրր պիր րէՀպէր օլամազ . . . — տէր Տիւբօն խէլէճանը տիլ իւզրէ :

— Ըզնիմ Ա · Տիւբօն , տօղրուսու շու սիննի քէպիրինիդէ բուղմէն , ածվ իտէրսինիզ էմմա , չօճուգճա միւլահազալար վէ լագըրտըլար իթմէքտէսինիզ , Հէր նէ Հալ իսէ , իչմէ սիզէ սէքիզ կիւն միւհլէթ . . . տիւշիւնիւնիւզ վէ ճէվապընը վէրինիզ . . :

— Ըմ՛ն էֆէնտիմ , բէճա իտէրիմ սիզէ , մէրՀամէ՛թ իսինիզ պիզէ . . :,,

Պիրտէ էմրաֆնա քնային եիւքսէք գըյրլարը աքս իթտիրմէքտէ օլան պիր բաթըրթըը շամաթա սէպէպնինտէն , մէրգուման պէյնինտէ կէչմէքտէ օլան միւքնալէմէ գաթ օլունուր :

Ա՛է ճիւմլէճէ սօնրա , տաՀա զիյատէ վէլվէլէնաք սուրէթտէ , իքինճի պիր կիւրիւլթիւ տաՀա իշնտիրմէյէ պաշլար :

,, Ա՛օ՛ր սէսի Թո՛ր . . . — տէյի պաղըրըը Տիւբօն այաղա գալգարագ , — էվվէլճէ Թօր սէսի տիր պու , պէս պէլլի եա պիր կէմի վէ եատա պիր վաբօր ԹէՀլիքէտէ պուլունմազին , եա իմնատ չաղըրմագտա տըր , վէ եատա պիր գլաղուզ իսթէմքտէ :

— Պագընըզ տօսթում , — տէր Ա · Տիւբօնուն զէվճէսի , աճէլէթէն օտատան իչէրի կիրէրէք , — պիր վաբօր իլէ պիր գրթա տախի իւչ անպարը նէչքէն կէմիսի , Հէման սէրէն տիրէքչէրի պիւթիւն պիւթիւն գըրըլըպ բարէ բարչա օլմուշ օլտուգլարը Հալտէ , տէնիլէն օրթասընտա չաղգանմագտա պուլունտուգլարը , տամտան կէօրիւնմէքտէտիր . . . մէզքիւր սէֆինէչէրի տէՀչէթլու տաղլար , գըյրլարա տօղրու սալմագտա տըրըլար , վէ Հաթթա իւչ անպարը կէմի , գալա նիշանը օլմագ իւզրէ , թօբլար տախի աթմագտա տըր . . . վէ գօրգարըմ քի , զարգ օլուպ կիտէճէք տիր :

— Էէյվա՜Հ , նէ՛ ազիմ վէ տէՀչէթնինկիլ ֆէլաքէթ տիր պու . . . եաղը՛գ քի էլիմիզտէն տէ Հիչ պիր շէյ կէլմէզ . . . էվվէթ եաղը՛գ քի գուրու գուրույա գօս գօճա կէմիլէրին պաթըպ թէլէֆ օլտուգլարընն կէօրիւպ սէյր իթմէքտէն պաշգա Հիչ պիր շէյէ գատըը տէյիլնզ , — տէյի պաղըրտըղը Հալտէ Ա · Տիւբօն , տիշարը չըգմագ նիյէթիյլէ տախի , շաբգասընը էլինէ ալըը :

— Ա՛էզքիւր սէֆինէչէրէ իմնատէ եէթիշէպիլէմէնին պիր չարէսի եօ՞գմուտուր , — տէյի սիւալ իտէը Ա · Ռօտէն :

— Իմտա՞տէ եէթիշմէք մի . . . էկէր գայալա-

բա չարբըլարլար իսկ . . . օնլարըն իմտատընա եէթիշէպիլմէք գուարէթի պէշերիյէնին խաբիճինտէ տիր . Չաղլամա կիճէ կիւնտիւզ պիր օլալատան պէրու , գըյըլարա չարբարագ զամանն իքի գըղա կէմի տաշա թէլէֆ օլուպ կիթմիշ տիր :

— Ամէն՞ֆ օլուպ կիթմի՞մի . . . մալ վէ ճան քաա՞ֆիէթէն . Հէյվա՞հ , հէյպէթալը՞ա Չալ , — տէր Ա՛ . Իօսէն :

— Ույսէ՞ֆ իտէրիմ քի , պէջլէ պիր ֆուրթուննաա , կէրչի եօլճուլարըն սահիլի սէլամէթ տիւշէպիլմէլերի իչին , բէք աղ իւմիա օլապիլիր , լաքին պու ճիւմլէ , — տէր միւտիրի ումուր քէնտի ղէվճէսինէ խիթապէն , — պէն շիմտի չիֆթելիյին ատամլարընը ալարագ , գըյըյա գօշմալը , վէ միւնքին մէրթէպէ , հիչ տէյիլ իսկ եօլճուլարտան պիր գաչընը գուրթարմայա չալըշմալըյըմ , իմտի , սէն տախի պօշ տուրմա , չավ՞ուգ , օտաւլարըն չօղունտա չօգճա չօգճա աթէչլէր նագարը . . . չամաշըրլար , էլպիսէլէր , վէ ֆէրահպախշ ու շիֆատար շէրպէթլէր վէ իշրէթլէր հալըրլաթտըր . . : Ա՛գաա քիմսէլերի գուրթարապիլէճէյիմ իւմիտիմ եօգ տուր . . . լաքին հէր Չալտէ չալըշմագ տախի վաճիպէյի զիմմէթտէն տիր . . : Ույ միւսիւ Իօսէն սիզ տախի պէնիմլէ պէրապէր կէլի՞րմիսինիզ :

— Ույկէր սիզ պիր ճիհէթլէ եարտըմ իտէպիլսէ իտիմ , վագաա պէն տախի քէնտի թարաֆըմտան վաճիպէյի զիմմէթիմի էտա իթմիշ օլուր իտիմ , լաքին , չի՞ չարէ քի , իխթիյարլըղըմ պիր թարաֆտան , վէ զայիֆլիյիմ տախի տիկէր թարաֆտան . . . շու ֆէրիզէ ու նիյէթիմ իճրասընը միւֆթինսիզ գըմագտէ տիրլէր , — տէր Իօսէն ֆուրթուննայա գարշը վէ քէնտույի թէհլիքէյէ գօյարագ , մուխաթապատա պուլունանլարը գուրթարմայա չըգըշմագ , վազիֆէսինտէն տախի խարիճտէ պուլունարագ , — իտի բէճա իտէրիմ քի , զէվճէնիզ հիմմէթ իտիպտէ պէնի շու մէզպուր եէշիլ օտայա կէօթիւրսիւն քի , մէմուրիյէթիմ իգթիզասընտան պուլունան չէյլէրի ալայըմտա , եինէ աճէլէթէն ֆարիսէ տէօնէյիմ , չիւնքի իշիմ բէք աճէլէ տիր :

— Ինէք ալեա էֆէնտիմ , Վաթէրինա զաթընըղը մէզքիւր օտայա կէօթիւրսիւն , — տէտիքտէն սօնրա , Ա՛ . Տիւբօն , պէսլէմսինէ խիթապէն տախի , — վէ սէնտէ , չավուգ շու պիչիւք չանը չալտըր . . . քի , չինթելիքտէ պուլունանլարըն քէաֆիյէսի իշտէրէք , իրլէր վէ մանէվրալար ալտըգլարը պիրլէ , կէլիպ պէնի , գըյըտաքի գայալգլարըն էթէյինտէ պուլտունլար , — տէր :

— Ինէք իյի տօսթում , լաքին քէնտինիտէ բէք էօյլէ թէհլիքէլերէ սալմա , — տէր մատամ Տիւբօն :

— Կէ՛լ տօսթում գուճագլա պէնի վէ տուա իյլէ քի , Ալլահ իշիմիզի բատթ կէթիրսին , . , տէր Ա՛ . Տիւբօն :

Ա՛էրգում օտատան տիշարը չըգըպ , պիր թաբաֆտան գօշտուղու Հալտէ , պիր թարաֆտան տախի , " Չավո՛ւգ . . . չավո՛ւգ , պէչքիտէ շիմտիյէ գատար , սէֆինէյի մէզտուրէլէր Հէղար բարէ օլմուշ տըրըլար , նաղը՛գ , " տէր :

Պէջլէ պիր վագթատա , Իօսէն տախի ապա քէտէրքնար իթմէղ սուրէթտէ պիր Հէյնէթ իլէ , մատամ Տիւբօնա տէօնէրէք ,

— Ըղնղէմ մատամ , պէնի նէշիլ օտայա կէօթիւրմէյէ հիմմէթ իտէ՞րմիսինիզ , — տէր :

— Ույվէթ էֆէնտիմ պույո՛ւրունուղ կիտէլիմ , " տէր Վաթէրինա , գօճասընըն գօշուպ կիտէրէք էօմրիւնիւ թէհլիքէյէ վազ իտէճէկի իւղէրինէ տիւշիւնիւպ , վէ զաթէն ղայրէթի ու ճէսարէթի շէտիտէսինի տախի պիլտիկի էճիլտէն , զուհուրա կէլմէ քտէ օլան կէօզ նաշլարընը սիլէրէք :

ԻՔԻՆՃԻ ՓԸՍԼ

ԳՈՒՐԹՈՒՆԱ

Տէհշէթֆէրմա , վէ ալիղ էֆէ՛ պիր տէնիղ . . ,

Պիր գօյու նէշիլ բէնքտէ տաղլար կիպի ճէսիմ տաղլալար , էնիպ էնիպ չօգմագտէ օլուպ , վէ հէր պիր սալընթը վէ թէմէվվիւճէրինտէ իսկ , պէյազ պէյազ մէրմէր ասա քէօրիւքլէր գապարթմագտէ օլտուգլարը Հալտէ , բույի ուֆուգու վասի սուրէթտէ գաբլամագտէ օլան գըրմըզը պիր ըշըգ իւղէրինտէ , թէբսիմ գըլընմագտէ իտիլէր :

Ա՛էղքիւր տաղլալարըն պալնալարընտա , քիւմ քիւմ վէ սիյահճա նէֆթիի բէնկինտէ գամի գամի պուլունթլար թօրլանըպ նըղըլմագտէ օլտուգլարը թագտիրտէ , բույի ասիւմանտէ նիչէ վէ նիչէ խաֆիֆ վէ գըրմըզըյա չալար էսմէրճէ պուլունթլար տախի , շնտաէլէլու բուղկնարլարտան գօվալանարագ , ուչուպ ուչուպ կիթմէ քտէ իտիլէր :

Վուպպէյի սէմտտէ աֆիթագ , գըշ Մովսիմնտէ կէօրիւլտիկիւ վէճճէլէ , պիր սօղկուն սուրէթտէ ադիմ ադիմ պուլունթլար օրթասընտան Հէնուգ ղայպ օլուպ կիտէրէք , վէ պօրալար թահրիքհէլէ գուտուրմագտէ օլան տէնիղին իւղէրինէ էյրի էյրի զիյալար էնտագիյէ , գապարան տաղլալարըն շէֆֆաֆ թէբէլէրինի էօթէտէ պէրուտէ մանէնտի նալտըղ բիւր բէվնագ գըլարագ , մէզքիւր պուլունթլարըն արգալարընտան , նամաշ նավաշ նիւ քսէյիպ չըգմագտէ իտի :

Ա՛էվահիյի մէզպուրէտէ սիվըի սիվըի տիքիլմէքտէ պուլունան թէհլիքէլի գայալարը , թա կէօզ աչմագ նէրլէրէ գատար , գար կիպի գապա վէ պէյազ քէօրիւքլէր ֆըշղըրըպ ֆըշղըրըպ չըգարագ , վէ գասըրղավէշ սարըլըպ տօղաշագ , գուշագվարի գուշաճմագտէ իտիլէր :

Ույսթէտէ , խալլիճէ տէնիղէ ուզանըշ օլան ,

վէ գայալըգլարտան միւրէթթէգ պուլունան պիր պուրուն քէնարընտա, հէման թէրէսիլէ էթէյի օրթա եէրլէրինտէ։ Կարտօվիլ սէրայը նիւքսէլմէքտէ, վէ սէրայը մէզարուրուն ճամլարը կիւնէշին զիյարտան միսլի աթէշ փարլամագտէ օլուպ, վէ գըրմըզը թուղտան միւրէթթէգ տիվարլարը, վէ գայղան թաշըլա գաբատըլմըշ օլան սիվրի տամլարը իսէ, բույի ասիւմանը գաբլայան տիւմանլարըն օրթասընտա տիքիլի վիրմէքտէ իտիլէր։

Տիրէքլէրի վէ հալաթլարը գըրըլմըշ գօճա պիր կէմի, անճագ սէրէնէլէրին բարչալարը իւղէրլէրինտէ աչըլմըշ օլան նէվքէն բարչալարը յլա նէօրիւմէքտէ օլուպ, վէ գէյէյա տօղրու իլէրուլէմէքտէ, վէ պագէն տաղլար կիպի նիւքսէլմէքտէ օլան տաղլալարըն պալեալարընա գատար չըգըպ, վէ պագէն տախի, տէրելէր կիպի աչտրգլարը չուգուրլարա պաթըպ կիլմէքտէ իտի։

Պիրտէ նակէհան, չիմշիրէքվարի պիր ըշըգ տըր փարլար . . . վէ արգասընտանտա պիր սաղըր սէս իշտիրիր իսէտէ, ֆուրթունա վէ պօրալարըն կիւրիւլթիւլերի սէպէպինտէն, բէք ազ ֆարգ օլունա պիլիր . . ։ Հ ու սէս, քէնտույէ բաղճն, գէյէյարա չարփարագ թէլէֆ օլմագ թէհլիքէսինտէ պուլունան մէզարուր սէֆինէտէն աթըլմըշ օլան, սօն թօբ սէսի, նանի սօն գազա ալնամէթի իտի։

Պու հէնկամտէ էօթէտէն պիր գրթա տախի, աթէշ կէմիսի զուհուրիյլէ, պաճասընտան սըգը-չըպ սըգրշըպ չըգմագտէ օլան թիւթիւնլէր սօրկուճվարի նիւքսէլիպ եայըլմագտէ պուլունտուղու թագտիրտէ, նալչըն գայալըգլարը սօլտա պըրագարագ, վէ տայիմա գէյէյարըն աչըզընտան կիլմէյէ հէր նէվի ճէհտ ու զայրէթ իտէրէք, շարգտան կէլիպ վէ զարպա տօղրու կիլմէքտէ իտուկի կէօրիւմէքտէ իտի։

Ըաչ պու քի շու հալաթլարը վէ տիրէքլէրի բարէ բարչա օլմուշ պուլունան կէմի, հէր հալտէ վաբօրուն էօնիւնտէն կէչմէյէ մէճպուր պուլունտուղու թագտիրտէ, բուղկնարլարըն վէ տալղալարըն նիթի նիթի վէրմէսիլէ, գէյէյարտաքի գայալարա տօղրու գօշուպ կիլմէքտէ իտի։

Պիրտէ աբանըզ, տէնիզ ղայէթլէ շիտտէթ իւղէ գապարարագ, աթէշ կէմիսինի պիր թարաքի իւղէրինէ եաթըրը վէրիր, վէ հէյապէթլու վէ բիւր շիտտէթ տալղալար, կէօվէրթէ իւղէրինէ տէվրիլիպ տէվրիլիպ տիւշմէյէ պաշլարլար, վէ արատան հէման պիր սանիյէյէ կէչտիքտէ, վաբօրուն օճագը տէվրիլիր, չարխըն իւսթիւ ներգըզը, վէ չարխլարտան պիրիսի ասլա իշէ եարամազ օլուր . . . իքինճի տէֆա պիր պաշգա տալղա տահա կէլէրէք, վաբօրա նան թարաֆտան, էօյլէ պիր շիտտէթ իւղէ չարփար, վէ օլ գատար խասարաթը մուճիպ օլուր քի, արթըգ իտարէսի կէլտէն չըգարագ, տալղալարըն բէնչէյի հիւքմիւնտէ գալըզընտան, անինտէ գէյէյա . . . վէ թամ իւչ անպարլընըն կիտիշինէ տօղրու իլէրուլէմքտէ պուլունուր։

Ըալ պու քի շու իւչ անպարլը, կէրչի գայալարտան, վաբօրտան տահա զիյատէ եիրագտա պուլունուր իսէտէ, ճիւրմճէ վաբօրտան զիյատէ պիսիւք օլմասը հասէպիյլէ, բուղկնարլար վէ տալղալար քէնտույի թասպիհթիյլէ անտէն զիյատէ գօվալայապիլմքտէ օլտուգլարընտան, վաբօրտան զիյատէ նէօրիւմսիյլէ, վաբօրա օլ գատար նագըն վարը քի, հէման իքիսինին պիր պիրինէ չաթաճագլարը գօրգուսու տախի մէյտանէ կէլմէյէ պաշլար . . . վէ իշթէ օլ վագթ, զաթէն զուհուրի իհթիմալտէն պուլունան գաղա, վէ խաթարը հէվէննիգ գօրգուլարընա, նէնի պիր թէհլիքէ գօրգուսու տահա իլավէ օլունուր։

Մէզքիւր իւչ անպարը Պլա—Կէ (գարագուշ) իսմինտէ պիր Կնկիլիզ կէմիսի օլտուղու հալտէ, Կէ-ֆէէ նամ վաբօրուն Ըինտէն վէ Ա՛ավատան աղարագ, վէ գըզըլ տէնիզ թարիգիյլէ կէթիրերէք, Կսկէնտէրիյէյէ նագլ իթմիշ օլտուղու եօլճուլարը քէնտիսի ալմըշ, վէ Կիւվէյիշ պօղազընտան կէչիպ, վէ Ա՛իպրալթար պօղազընը տախի աշարագ, Ըսօր (1) լիմանընտա եամըրշ, վէ օրատան տախի գալգարագ, Կօրսթամբա (2) կիլմէք իւզրէ, նէվքէնէրի քիւշատ իյլէմիշ իտիյսէտէ, օլ էյեամտէ Մանշ (3) տէնիզինի ալթ իսութ իթմէքտէ օլան գարաեէվ ֆուրթունասընա թուռթուլմուշ իտի։

Կաբօրուն իսէ իսմի Կկէօ—Մէրէ օլուպ, Ըլմանեատան Կյլգա իրմագը թարիգիյլէ, Ըամպուրկտան (4) կէչիպ կէլէրէք, Ըավրա (5) տօղրու կիլմէքտէ իտի։

Մէզքիւր իքի գրթա սէֆինէլէր, հէյապէթլու վէ ճէսամէթլու տալղալարա պիր էյլէնճէ օլտուգլարը հալտէ, ֆուրթունատան գօվալանըպ, վէ բույի տէրեանըն ինիպ ինիպ չըգմասըյլա սիւրիւքլէնէրէք, վէ պիր սիւրաթը տէհշէթէնկիզէ նէօրիւյէրէք, գայալարա տօղրու գօշմագտէ իտիլէր։

Մէզքիւր սէֆինէլէրին իքիսի իւղէրինտէ տախի, տէհշէթֆէզմա մէնզարէլէր զուհուրա կէլմքտէ, նանի շէյլէ քի, եօլճուլարըն քեաֆֆէսիտէ, չարէսիզ պիր էճէլէ գուրպան կիտէճքլէր կիպի կէօրիւնմքտէ, չիւնքի, պահրը հէվէննկիզին, հէյապէթլու տալղալարը, սարպ վէ եիւքսէք գայալարտան միւրէթթէգ պուլունան գըյլըլարըն էթէքլէրինէ չարբըպ չարբըլարագ, բարէ բարէ օլմագտէ իտիլէր։

Իւչ անպարլընըն գարիտանը, գըչ թարաֆընտա այագտա տուրմուշ, վէ սէրէն բարչալարընտան պիրիսինէ սըգըճա սարըլմըշ օլտուղու

(1) Պահրը մուհթէտէ քեայնի Բօրթուգալ տէվլէթիատալարընտան պիրիսի տիր։
(2) Մանշ տէնիզինտէ, Կնկիլիզ տէվլէթինին մէշհուր իսկէլէլէրինտէն պիրիսի տիր։
(3) Ֆրանսա իլէ Կնկիլթէրրանըն արասընտա պուլունան տէնիզ։
(4) Էլպա իրմագընըն սագ թարաֆընտա քեայնի, մէշհուր պիր մէմլէքէթ տիր։
(5) Ֆրանսանըն, Օգեանօս տէնիզինտէ քեայնի մէշհուր պիր իսկէլէսի տիր։

հալտե, էյլէ պիր սօն տէրէճէ վագթի հայիլտե տախի, ֆիւթուրսուզ պիր ճէսարէթի իւզրէ, քէնտի սօն գումանտաներնը վիրմէքտէ իտի։ Ո՛չ աթէն կէմիտե պուլունան ևիւքլերի վէ հայթա սանտալները տախի տալղալար ալըպ կէօթիւրմիւշլէր օլմազին, թարիգը սէլամէթ իչին հիչ պիր իւմիտ գալմայըպ, անճագ, վէ օտախի, կէմի բարչալանմազտան էվվէլ, դըշըարաքի գայալղալար բէք նագըն վարտըղը թագտիրտէ, պիր հալաթի վասէթասըշլա, գարա իլէ պիր նէ. վի միւշհագաթի բէյտա իթմէքտէն իտարէթի պուլունմագտէ իտիյտէտ, էօյլէ պիր խարապա ևիւզ թուրմուշ թէքնէնին շու միւշհագաթի, եաֆօտ շու վար—կէլճէկ հալի տախի, իֆրաթի մէրթէպէ գօրգուլաճագ հալէրտէն պիրիսի իտի։

Կէօվէրթէ իւզէրինտէ եօլճուլար տուրմուշ օլտուգլարը հալտե, վէ շու ումումի պիր բէրիշանլըգ օրթասընտա, բիւր տէհշէթի ու հիրաս օլաբագ, չաղըրշըպ պաղըրշըպ վէ ա՛հ ու ֆէրեատ իթմէքտէ իտիլէր։

Ա՛էրգումանտէն պաղըլարը պիւթիւն պիւթիւն քէնտիլէրին շաշըրմըշլար, վէ սէրէն տիրէքլերինին հալաթի մէրտիվէնլէրի աշաղըսընտա պուլունան օտուն բարմագըգլարա սըգըճա սարըլմըշ օլտուգլարը թագտիրտէ, պի հուշ ու պի իտրաք, վէ պիր սիւքիւնի պէլէտանէ իւզրէ, չէրպէնթի էճէլէ պէքլէմէքտէ օլուպ, հալ պու քի, տիկէրլերի, տիւշար օլտուգլարը էսերի մէչչուսիչչէթտէն նաշի, եա քէնտու քէնտիլէրին տարպ ու ճէրհ իթմէքտէ, վէ եաֆօտ լանէթի տէհշէթ-ֆէրմաններ օգուչարագ, կէօվէրթէ իւզէրինտէ տիւշիւպ տիւշիւպ եուվարլանմագտա իտիլէր։

Պիր թարաֆտա պիր թագըմ գաատընլար տիղ իւզէրինէ կէլէրէք, ենայէթի Պարիչի իսթիրճա իչլէմէքտէ, վէ տիկէրլերի տախի, կիւչա շու ուղուրսուզ էճէլլին թէգարրիւպլին կէօրմէսինլէր կիպի, էլլէրինէ չէշմանը նալանլարընը գաբաթմագտէ պուլունտուգլարը հալտե, էսթէտէ իսէ պիր կէնճ գաատըն, բէնկի սօղուն պիր վէհմի պաթըլէ (խօրթլագ (1)) տէօնմիւշ, գուճաղընտա պուլունան մասումուն սըգը սըգըչա սինէսինէ սարմագտէ, վէ թայիֆէլէրտէն պիրիսին պրագըպ, տիկէրինէ գօչարագ, վէ խասսէթէն չըգարմըշ օլտուղու ալճուն իչէ միճէվհէրաթի տօղու պուլունան պիր քէսէչի թագտիմ իլէ, գարշըղըգ օլարագ, անճագ պիչարէ չօճուղունուն գաարը տէրեայէ ղարդ օլմատէն գուրթարըլմասընը թալէպ վէ բէճա իտէր իտի։

Ֆալ պու քի, պու հէնկեամտէ, թայիֆէլէր իւզէրինտէ կէօրիւլէն խամուշի (սուս բուսըլուգ), վէ թէհամմիւլ ու թէսլիմիչչէթի հալը մազմազմանէ, շունճա շամաթաթ ու վահշէթ, վէ շունճա ֆէրեաա ու կէօզ եաշլարընա նիսպէթլէ, զայէթ իւլ զայէթ պիր սուբէթի միւնաֆիտե պուլունմագտէ իտի. չիւնքի, մէրգումանտէն պաղըլաբը, գարիպ իւլ զուհուր պուլունան աֆէթ ու շամէթին տէհշէթին, վէ հալէր ու ֆիրարը նամիւնքինիչչէթին բանա պիլտիքլէրինտէն, վար գուվվէթլէրիւլէ պիր սօն տէֆա տահա, թաթը ճանլարընը գուտուրմուշ տալղալարընը, խըշմ ու զաղալլարընտան գուրթարմագ նիչէթիլէ, լաղըմ կէլէն ուղրաշմա տագըգլարընա միհէյյա վէ միւնթազը պուլունմագ իւզրէ, էլչիսէլէրինտէն պաղըլարընը սըյունմագտէ օլտուգլարը հալտե, ախէրլերի տախի, քիւլլի իւմիտ գամ իլէ, պու ալէմի ֆէնատէ դէֆգ ու սէֆա վէ ճէվր ու ճէֆա, հիչ պիրիսինէ իթիպար իթմէչիպ, իլլա պիլա ֆարգ չէշմի հագարէթի իլէ նազար գրլան բէվազըչչունի ֆէլէքսօֆլար միսիլլու, պիլ խաթիհզար, սինէլէրին սէրպէսթճէ սէհմի էճէլէ տօղու վազ խաէրէք, պէրլէմէքտէ իտիլէր։

Ա՛րթըգ էօթէտե պէրուտե, զամ ու էլէմ վէ մէչչուսիչչէթի իւզրէ, տահա նիչէ բիգգաթէնկիզ հալէր զուհուրա կէլմէքտէ իտիլէր։

Օն սէքիզ եաֆօտ նիկիրմի չաղլարընտա, բարլագ վէ սիչահ սաչը, սիմսար թուճ բէնկինտե, էշքիալը բէք թէնասիպտե, վէ հիւսնի ճէմալտե պէրքէմալ պիր տէլիգանլը, պիչիւք պիւչիւք գաղա ու պէլալարա բէք չօգ տէֆա գարշը տայանըպ տուրմայա ալըշմըշ քիմսէլէրէ մահսուս պուլունան պիր նէվի սիւքիւնէթի հալ, վէ մահզունիչչէթի պալ իւզրէ, շու մէնզարէչի քէտէրամիզ վէ տէհշէթէնկիզի սէչր ու թէմաշա իչլէմէքտէ իտի։ Ա՛էրգումէ պիր հարմանիչ սարըլմըշ, արգասընը կէմինին քէնարէսինէ տայանմըշ, վէ պաղըլարընը տախի, կէմիտե լաղըմ կէլէն թամիրաթի իչին իհթիյաճէն պուլունան էնվայի քէրէսթէլէր իւզէրինէ պինտիրմիշ օլարագ տուրտուղու հալտե, պիրտե չօճուղու գուճաղընտա, վէ այթուն քիսէսի էլինտե օլան վալիտե, թէհի՛ էերտե թայիֆէլէրտէն պաղըլարընա եավկարըպ եագարտըգտան սօնրա, մէրգում տէլիգանլը կէօզինէ բասթ կէլմէկին, մէրգումուն նէզտինէ տիւշէրէք, թարիֆտէն միսթէզնի պիր սըչրայըշ վէ մէչչուսիչչէթի իւզրէ... մասումունու մէրգումէ տօղրու ուղատը վէրիր։ Տէլիգանլը մասումու ալըր, վէ կէօզլերի եաշլար իչէ տօլմուշ օլան վալիտեսինէ տէնիզնին գուտուրմուշ տալղալարընը կէսսթէրէրէք, մահզունիչչէթի իւզրէ պաշընը սալար իսէտե... եինէ պու ճիւմլէ պիր իշարէթի միւֆիտե իլէ, զանն իտերսին քի, հէր հալտե պիչարէչի գուրթարմագ նիչէթիլէ չալըշըպ թէճրիպե իտէճէկնին տախի վատ իտէր... Օլ վագթ մէրգումէ կիպի էյլէ պիր կէնճ վալիտե, սէվինճինտէն տիվանէ վէ սըշըյարագ, մէրգում տէլիգանլընըն էլլէրինի քէնտի կէօզ եաշլարընա ըսլամիյա պաշլար։

Պու հէնկեամտե մէղքիւր կէմինին սայիր պիր քէօշէսինտե ախէր պիր եօլճուլուն տախի, աշը-

(1) Խօրթլագ տէհնիչէն չէյ պիւթիւն պիւթիւն եաշլան օլուպ, հէր քէսին քէնտի գօրգուսունտան կէօրինէն պիր խէյալ իսէտե, պուրատա ճահիլլէրին իթիֆատը իւզէրինէ, կիւչա սահիհ պիր չէյ տիր կիպի, անճագ թէչպիհաթ իչին գուլլանըլմըշ սըր։

բը մէրթէպէ պիր նարի մէրհամէթ իլէ ալէվ-
լէնմ.քտաէ իտուկի կէօրիւլիւբ ։

Ա՛երգում հէման նիկիրմի պէշ չաղլարընտա օլուպ, սարը սաչլարը Հալդալանմըշ օլտուղու Հալտե, սիմայի մէլէքվէյքերի էթրաֆընտա տալ-ղալանմագտա, վէ արգասընտա պիր սիյահ գաֆ-թանը, վէ պօյնունտա տախի պիր պէյազ պօյուն պաղըսը պուլունմագտաէ իտի ։ Ա՛երգում տայի-մա իւմիտի գաթի իտէնէրին Եանըլարընտան այ-բրմաթղընտան, պիրիսին պրագըպ տիկէրինէ գօշարագ, տինտարմա քէլամըլարա իւմիտէր վիր-մէքտէ, վէ իրատեյի Ա՛ամէտանիյէյէ Թէսլիմիյ-էէթի քնամիլէ իւզրէ պուլունմալարըն, նասիհաթ իթմէքտէ, վէ պաղըլարընտա տախի, Թարիխէ կէլ-մէզ սուբէթտէ պիր լիսանը բիւր Թէէսսիր, վէ պիր Թապիրաթը շէֆգաթնիւմա վէ աշգը Եէզտանի իւզրէ, կիւյա հիչ պիր գաղա վէ Թէհլիքէտէն գօրգմագ քէնտիսի իչին տէյիլ տիր կիպի, պի-լա վաղնիթ վէ պիլա ֆիւթուր ղայրէթ ու ճէսա-րէթլէր վիրմէքտէ իտի ։

Ա՛երգումն ճէմաաը մէլէքսիմասընտա տէր-քնար օլան շիրինլիքտէն, սատկի վէ ֆիւթուր-սուզ պիր ճիւրաթը Թապէ մալիք պուլունտու-ղու տէրը օլունտուգտան պաշգա, հէր նէվի Թէ-ֆէքքիւրաթը տիւնեէվլիյէտէնտէ գաթը ա-լագա իթմիշ պիր բահիպ օլտուղու տախի, ֆէհմ օլունմագտէ, վէ հաթթա, մէրգում արալըգ արալըգ, օլ իրի, մահ, վէ ասարը շիւքրանիյ-նէթի իւզրէ փարլամագտէ օլան կէօզլէրինի, րու-յի ասիւմանէ տօղրու գալտըրարագ, աշգը իլա-հի վէ քիւշատէյի րույի իւզրէ, էօյլէ պիր տէհ-շէթֆէլրմա Թէճրիպէլէրտէ պուլունմայա քէն-տույի լայըգ պույուրտուղու նիյէթիյլէ, Ա՛էննա-պը հագգտան Համա ու Թէշէքքիւր իտէր իտի. չիւնքի մէրգումուն րէյ ու իթիգատընճա, պիր ատէմտէ բիւր շէճաաթ պիր նիւրէք մէրքիւզ պուլունտուղու Թագսիրտէ, անճագ քէնտի Թօբ-րագ գարնտաշլարընըն ճայը սէլամէթինէ ճան ու տիլտէն չալըշմալը, վէ հէր նէվի մէսայիպ ու պէլիյնէտէն գուրթարմալը իտի. վէ մեապալ-լահ շու նիյէթի խայրիյէսինէ մուվաֆֆագ օ-լամատընը սուբէթտէ իսէ, արշը ալեայը կէօս-Թէրէրէք . . . պարի պէրապէրլէրինճէ էօլէրէք, ինսանիյէթի ուղրունտա քէնտույի ֆէտա իթմէ-լի իտի (1) ։ Ա՛նիհայէթի, շէօյլէ քի, մէրգումու կէօրէն քէսին, ատիմ իւլ րիգգաթի պիր հիւք-մի գաղա վէ գատէր իւզրէ . . . շու վուգուա կէլմէքտէ օլան աֆաթը բիւր շիտտէթլէրի ճիւ-

(1) Ա՛ճրնա՛ճագ իգրաբ իտէրիզ քի, շիրքէթի պէշ-բէյճէ վէ մէտէնիյէթի իլէրու կէօթիւրմէքտէ օլան, շու միւպարէք ֆաղիլէթին, հիչ տէյիլ իսէ շիմտիլէր-տէ . . . միլէթի իսիպտէ հէման զէրրէճէ իճրասը կէօ-բիւլմէքտէն պագա, էն ֆաղըլ, էն ալիմ, վէ էն քնամիլ տէյի պէլէնիլէն, վէ էօյլէճէ էօյիւնէնլէրիմ-ճէ իսէ, անճագ պիր գուրու լաֆզէնլիքլէ էհտիյի վէ պէյթիտ պիզզաթ քէնտիլէրի տախի (չիւնքի նա-բըմ իլմին սէմէրկանտ, անճագ էնանիյէթի, վէ մէն-ֆաաթը նէֆսիյէտէն իպարէթ օլապիլըր) ալտօթմագ-սատըրլար . . ։

զիճէ Թէսկին գըլմագ մագսէտիյլէ, Թարաֆը Լէպպանիտէն իրսալէ ինայէթի պույրուլմուշ պիր ֆէրիշթէ (հրեշտակ) տիր զանն ու էթիգատ է-տէպիլէճէկկի պի իշթիպահ իտի ։

Ա՛ընտիյէ Թի ղարիպէ, մէրգում մէլէքսիմա տէլիգանլընըն իսէ եանը պաշընտա տախի, սի-մայի խէպասէթնիւմայէ մալիք շէյթանէ պէնզէր պաշգա պիր ատէմ պուլունմագտէ իտի ։

Ա՛երգում ճիւրաթի իւզրէ օրթա տիրէյին պիր բարշասը իւզէրինէ պինմիշ օլուպ, վէ էլինտէ ԹուԹաուղու Հալաթի բարշալարըյլա քէնտույի ԹուԹապիլտիկի Թագսիրտէ, կէօվէրԹէ իւզէ-րինտէ հէր քէստէն նիւքսէքտէ պուլունարագ, շու մէնզարէյի տէհշէթֆէլրմայի, պիլա ֆիւթուր սէյր ու Թէմաշա իյլէմէքտէ իտի ։

Շու անասը մէլէզ Հինտի, վէ պապասը պէ-յազ օլան ատէմին, էշհասը մէզպուրէյէ մախ-սուս պուլունտուղու իւզրէ, սարը վէ սօնուգ պիր րէնքտէ օլան լէհճէսինտէ, շու մէսէրրէԹի մէն-հուսէ վէ վահշիյանէ միշահէտէ օլունմագտէ օ-լուպ, մէրգումուն կիյտիկի սէվգ իսէ, պէզտէն պիր կէօմլէք վէ պիրտէ իշ տօնունտան իպարէթ պուս-լունտուղու Թագսիրտէ, պօյնունտան աշաղը տա-խի, Թրպգը ասկէրլէրին րուխսաթ Թէզքէրէլէրի մուհաֆագասը միսիլլու, պէյազ Թէնէքքէտէն մա-մուլ ուզուն վէ եուվարլագ պիր գուԹու, հինճէ պիր գայԹան իլէ աւրլմագտէ իտի ։

Լ՛էյլէ պիր տէհշէթլու ֆուրԹունատէ, կիհ-տիքճէ մուխաթապալար արԹըպ, մէզքիւր իւշ անպարլընըն եա գայալարա չարբաճաղը, վէ եա-տա վաբօրա չաթաճաղը գօրգուլարը չօղալտրգ-ճա, չիւնքի սիւրաթ իւզրէ գօշարագ եանընա եագլաշմագ իւզրէ իտի (պու Թարզ չաթրշտան զիյատէ մուճիպ իւլ տէհշէթ պիր հալ օլամազ իտի, զիրա, մէզքիւր իքի կէմիլէրին, տահա գա-բայա վուրմազտան էվվէլ, պիր պիրինէ չաթա-րագ, իքիսինին տախի, պաշ աշաղը կէլէրէք, պիւհիւն պիւհիւն պօղուլուպ կիհմէսի շիւբ-հէսիզ կիպի իտի), մէրգում իսլիսսիմա եօլ-ճաունուն մէսէրրէԹի շէյթանիյէսի տախի, պիր հէզհէզէյի հայիլէ (գօրգուլաճագ սէվինճ) իւզ-րէ, քէսպի զիյատէթ իթմէքտէ, եանի, շէօյ-լէքի, գարիպ իւլ զուհուր պուլունան խարա-պիյէթի հալին, պիր ան էվվէլ իճրասըն կէօր-մէյէ, վահշիճէ պիր սապըրսըզլըգ վէ ամէլէ իւզ-րէ, միւնթազըր պուլունմագտէ իտի ։

Ա՛էյտանտէ պուլունմագտէ օլան շունճա ճի-կէրխուրի, շունճա հիրասը տիլ, վէ շունճա մէյ-յուսիյյէթ օրթասընտա, իշթիյագը շէհտտ իւզ-րէ զէվգ ու սէֆա տույմագտէ օլան, մէրգում ֆէվգէլատէ ատէմի կէօրէնին, պարպարլըգլա մէէլուֆ մէմլէքէԹլէրտէ պուլունան, օլ գանլարա սուսամըշ իլահլար Թարաֆընտան, իճրայի գան ու գըԹԹալ նիյէթի միւհլիքէսիյլէ, իրսալ օլուն-մուշ րէսուլլահտան պիրիսի տիր զանն իտէճէկի, միւճէրրէտ իտի,

Պու հէնգամատէ պէ+իլ նամ կէմի շէտտէԹլու

րուգկեարլար , վէ հէյպէթլու տալղալարտան սիւ-
րիւէրէք , Կէյօ՛ – ընէ նամ վափօրուն եանընա օլ
գատար եագըն կիտեր քի , սէֆինէյի մէղպուրէ-
նին տախի հէման այնի սուրէթմէ խարապ հալ-
մէ օլտուղու , վէ կէօվէրթէսի իւղերինէ թէ-
ճէմիւ իթմիլ պուլունան եօլճուլարըն հալ ու
հէյյէթլէրի կէօրիւլէ պիլիր :

Ա՛ աբօրու մէղպուրտաքի եօլճուլար բէկ ազլըգ
իտիլէր :

Տէնիզին տալղալարընտան տավուլպազընըն
պիրիսի գըրըմըշ խուրտէխաշ օլմուշ , վէ չար-
խընըն պիրիսի տախի իշէ եարամաղ մէրմէկթէ-
լէրտէ սագամէլանմըշ , վէ օլ թարաֆտաքի քիւ-
բէշտէսինին հէման քեաֆֆէսի տէնիզէ կիմիլ
օլտուգտան պաշգա , թարաֆը մէղպուրուն աչըգ
պուլունմասը հասէպիլէ , տալղար կիպի սու-
լար , հէր տագըգա իչէրու իչէրու տօլարագ ,
գարշը գօնուշմագ պիր շիտտէթի իւզրէ , կէօվէր-
թէ իւղերինի սիլիգ սիւբիւրմէքտէ , վէ հէր պիր
տէֆատա տախի , պիչարէ եօլճուլարտան պիր
գաչլարընը ալըգ ալըգ կէօթիւրմէքտէ իտիլէր :

Ա՛ալ պուլ քի մէրգուման եօլճուլարտան շու
աֆէթտէն գուրթուլանըլարը , զանն իտէրսին քի ,
տէյիլ սահիլի սէլամէթէ չըդմագ , իլլա , եա գա-
յալարա չարբըլարագ բարէ բարչա օլմագ , վէ
եախօտա , կիմտիրճէ զուհուրի շիւրհէսիզ սու-
րէթտէ եագլաշմագտէ օլան մէղքիւր կէմիլէրին
մուսիպէթէնճամ չաթրշմալարընտա , էզիլիգ հէ-
լաքէ եիւղ թուրմագ իւզրէ , միւնթազըր օլտուգ-
լարընտան , տահա զիյատէ էսէֆէնկիզ վէ բիդ-
գաթամիզ պիր հալտէ պուլունմագտէ իտիլէր :

Ա՛ աբօրու մէղպուր տէրուննինտէ աննը տաղ ,
վէ պըլըղլարը գըր պիր իխթիյար ատէմ , արգա
թարաֆլարա չէքիլիգ սըղընարագ , պիր ուճու
վաբօրուն քէնարընտա պաղլը պուլունան պիր ի-
բին տիկէր ուճունու տախի , սըգը սըգըյա քէն-
տի պէլինէ պաղլամըշ օլտուղու հալտէ , գօլլարը
արասընա ալմըշ օլտուղու , օն պէշ օն ալթը
չաղլարընտաքի իքի նէֆէր կէնճ գրըլարը , գուվ-
վէթլուճէ պաղրընա չէքմէքտէ օլուպ , վէ մէր-
գումէլէր իսէ , նըտի մէրմէկլէ կէյիք տէրիսին-
տէն պիր քիւրքէ սարրըմըշլար իտի . . . Ա է գը-
զըլճա պիր ալիմ քէօրէք տախի , իւղերինտէն
սուլար ագմագտա օլտուղու հալտէ , վէ մէրգու-
մէլէրին այագլարը եանընտա պուլունտուղու թագ-
տիրտէ , փըշըլտայըպ կէլէն տալղալարա գարշը ,
հիրաս իւզրէ հավալմագտա իտի :

Ա՛ էրգումէ կէնճ գրըլար , մէրգում իխթիյարըն
գօլլարը արասընտա պուլունտուգլարը սուրէթտէ ,
պիրպիրէրէրին տախի սըգըճա գուճագլամագտէ ,
վէ գօրգու իւզրէ կէօզլէրինի էսմէէյէ պէրտույէ
տէօրթի թարաֆա չէվիրէճէք էէյտե , զանն ի-
տէբսինքի , ինսան թապաթաթընըն մաֆէվգինտե
(եօգարու) պիր գուվվէթի վասէթասըլա խէլաս
օլունմալարընա պէքլէյօրլար կիպի , էմնիյէթի
քեամիլէ , վէ իւմիտի սատէտիլանէ իւզրէ , կէօզ-
լէրինի լույի սէմայէ տօղրու գալարըմագտէ իտիլէր :

Պիրտէ անսըզըն , իքի կէմիտէ տախի պուլու-
նան եօլճուլարըն , քեաֆֆէսի պիրլիքտէ օլարագ ,
տէհշէթի ու մէյյուսիյէթի իւզրէ , էզիլէ պիր շա-
մաթաթը հէվլէնկիլ տիր գօրարրըլար քի , փըր-
թունալարտան հուսուլէ կէլմէքտէ պուլունան
կիւրիւլտիւլէրի տախի ունուվմտուրլար :

Ընդքի , օլ եանատէ , վարօր իքի թարաֆը
աչըլարագ տէրէլէր թէշքիլ իտէն տալղալար ա-
րասընտա գալըգ , վէ եան թարաֆը տախի իչ
անպարլընըն պաշընա տօղրու պիր հիզատէ պուլուն-
տուղու հալտէ , մէղքիւր իչ անպարլը տախի ,
տաղլար կիպի գապարմագտէ օլան տալղալար իլէ ,
տէրէճէյի իֆրաթտէ պալնալէրէ եիւբսէլմէշ օլ-
մաղին , վէ շու հալտէ , եանի մէղպուր կէմիլէ-
րին չաթըր չաթըր պիրպիրէրինէ չաթմալարըն-
տան անճագ պիր սանիյյէ էվվէլ իսէ . . . Կէյ-
յօ՛ – ընէ նամ վարօրուն եօգարուսունտա , հէ-
ման սիւշմէք իւզրէ տօղրա գալմըշ կիպի , պիր
հալ ու հէյյէթտէ , պուլունմագտէ իտի :

Պու ալէմտէ էօյլէ տէհշէթլու վէ բիւր ճէ-
լալ . . . Մէնզարէլէր զուհուր եաֆիթէ օլմագտա
տըրըլար քի , նագշ ու պէյանը , գուտրէթի պէշէ-
րիյյէնին խարիճինտէ տիր տէնսէ սէզա տըր :

Լ՛աբին , շու ֆէլաքէթի ու աֆէթլէր , հէրնէ
գատար թէֆէքքիւրի պէնիի ատէմ կիպի , սիւ-
րաթի իւզրէ կէչիպ կիմսէ տախի , զանն իտէրսին
քի , շիմշէքլէր ըշղալարընտա կէօրիւնիյօր մի-
սիլու , եինէ սիւրաթի իւզրէ նիչէ սուրէթի ու
հէյյէթլէր , կէօրիւլէ պիլմէքտէ տիրլէր :

Իմտի , Պը՛ – Իչէ տալղալարըմ եիւքսէլտիքտէն
սօնրա , Կէյօ՛ – ընէն իւզերինէ նըգըլմագ իւզ-
րէ իքէն , պալնատէ զիքրի սէպգամի իտէն , սա-
րը վէ հալգալանմըշ սաչը օլ մէչքսիմա տէլի-
գանլը տախի , պիր գաչ ճան գուրթարմագ նի-
յէթիյլէ . . . մէղքիւր իչ անպարլընըն պաշ
թարաֆընտա , հէման քէնտույի տէնիզէ աթմագ
իւզրէ , այագտա ամատէ պուլունմագտէ իտի :

Պիրտէ մէրգում , քէնտուսի տալղար ասա տալ-
ղալար սէպէպինտէն պալնալէրտէ պուլունտուղու
հալտէ , քէնտուտէն աշաղըտա , վարօրուն իւղէ-
րինտէ , իքի նէֆէր կէնճ վէ թաղէ գըզլար , գօլ-
լարրն քէնտույէ տօղրու ուզատարագ , րէճալար
իթմէքտէ օլտուգլարրն նահէհան կէօրիւր . . .

Ա՛էրգումէլէր կիւյա մէրգումու թանրմագտա
տըրըլար կիպի օլտուգլարընտան , Ա՛աղգ թէալէտա-
յա թագտիմ օլունան իսպատէթ վագթինտէ ,
տինտարլար իւղերինտէ զուհուրա կէլէն մէղ-
հումթիյյէթի հալէ մանէնտա պիր հալի բիւր թէ-
հայիւր իղհարիյլէ , մէրգումուն եիւղնիւտէն
եօգարու նիհհաէնտագ պուլունմագտէ իտիլէր :

Ա՛էման պիր սանիյէ գատար , փուրթունա-
լարրն բաթըրթը վէ վէվլէլէլէրինէ , վէ գարիպ
իւլ զուհուր պուլունան թէհլիքէլէրէ բաղմէն ,
մէրգում իլէ մէրգումէլէրին էօզլէրի , պիր պիր-
լէրինտէն գաթան այրըլմազլար . . .

Օլտէմ մէրգում տէլիգանլընըն սուրէթի զա-
հիրէսինտէ , պիրտէն պիրէ , պիր էսէրի չէֆգա-

թը աղիմ միշահեստ օլունմայա պաշլար, չիւնքի, չիֆթէ կենճ գըզլար էլլերինի պիր պիրինէ պաղլաարըզլարը հալտէ, թէշրիֆինէ ինթիզար օլունմագտէ օլան պիր մուխլիսին (գուրթարըճը) լութֆ ու ինայէթինէ նիյազքեար պուլունմագտէ իտիլէր . . :

Ընալ պու քի մէրգումի իսթիյար, իւզերինէ տիւշէն պիր գաբլամա ալթընտա գալարագ, կէօվերթէ իւզերինտէ սըզլամագ իտի :

Պիրտէ հեր պիր շէյ մահվ ու նապէտիտ օլուպ կիտեր :

Տէհշէթէնկիզ վէ իֆրաթ մէրթէպէ ճէսիմ պիր տաղլա, շիտէթի աղիմ իւզրէ, Պէ՛—Իւ. ՓԸՐԸՐ ՓՐԸՐ ՓՐԸԳՐՄԱԳՏԱ, վէ միսլի սեհաթ (պուլուտ) գապարմագտէ օլան քէօրիւքլէր օրթասընտա չալգանմագտէ պուլունան Կէյյո՛—Ան. նամ վաբօրուն իւզերինէ աթը վերիր :

Ա՛էզքիւր իքի գրթա սէֆինէլէրին, օտունտան վէ տէմիրտէն միւրէթթէպ պուլունան էճսամը մէճմուասրնըն պիր պիրինէ չաթարագ, չաթըր չաթըր շիտէթի իւզրէ գըրըլըպ բարալանմալա-ըըյլա պէրապէր, պաշ աշաղը կէլէրէք գաբըր տէրնայէ միւսթէղրագ օլմալարընտա զուհուրա կէլէն չաթըրթրըլարա վէ բաթըրթրըլարա, պիր աղիմ սատայի ֆէրեաա ու ֆիշան տախի իլավէ օլունմագտէ պուլունուր . . :

Հ՛ու սատայի հիւնէնկիզլէր, անճագ ճան չէքիշմէ քլիք, վէ բէնչէ յո՛ էճէլէ տիւշմէ քլիք ֆէրեաա ու կիրնէլէրինտէն իսպարէթ իտիլէր :

Նիւզէրճէ ատէմլէրին, նէքսիլ վէ նէք սետա, գօբարմագտա օլտուգլարը վէլվէլէլէր, քէնտուլէրիյլէ պէրապէր, էմմաճը միհնիքէլէր օրթասընտա զայպ օլուպ կիհմէքտէ իտիլէր . . :

Պատէհու հեր պիր շէյ կէօրիւնմէզ օլուր . . :

Պիրտէ ճիւդիճէ սօնրա, տալղալարըն չուգուրլարընտա վէ թէբէլէրինտէ . . . իքի գրթա կէմիլէրին գըրընթըլարը, եանի, շէյխէ քի, շիտէթի իւզրէ գայալարա չարբարագ հէզար բարէ օլան հէյպէթլու տալղալարլա պէրապէր, քէնտիլէրին տախի բարչալանաճագլարը թէհլիքէսին քէօշէյի խաթըրտան իխրաճ, վէ եալընըզ ճան հէվհիյլէ զայրէթէ միւսարաաթ պիրլէ, պիր թագըմ պիչարէլէրին, գէյրլարա տիւշմէ քարղուսխլէ չալըշմագտէ օլտուգլարընտան, պիրիւշիւ գօլլարը, վէ մօրարմըշ ու մէյյուս սուրէթլէրի, սուլարըն արալարընտան միշահեստ օլունմայա պաշլարլար :

ԻՒՉԻՆՃԻՒ ՓԸՍԼ

ԳԱԶԱՆ ԶԻՏԻԼԷՐ

Ա՛. Տիւբօն շու զուհուրի մուխթլագ պուլունան ֆուրթունալարա ուղրայանլարտան պաղըլարընըն միւմքին օլտուղու թագտիրտէ իմտատ լարընա նէթիշմէք նիյէթիյլէ, տէնիզ գըյըրընա ինմիշ օլտուղու էանատէ, Ա՛. Իօտէն տախի Վաթէրինա իլէ պէրապէր եէշիլ օտայա կիտէրէք, վապրսէ կէօթիւրէճէկի էշնայը մաթլուպէսինի տէրտէսթ իյլէմիշ իտի :

Ընիֆթիլյին քնաֆֆէյի սէքէնէսի, անճագ գազա զէտէլէրին իմտատլարընա նէթիշմէք նիյէթ ու զայրէթիյլէ մէշղուլ պուլունտուգլարը հալտէ, Իօտէն խէ, էօյլէ պիր սէվապ ու ֆազիլէթի ասլա խաթըրընտան տախի կէչիրմէքսիզին, թամ իքի սահաթ միւտտէթ մէշգիւր նէշիլ օտատա էյլէնտիքտէն սօնրա, եինէ պիր ուզուն գօղուշուն ինթիհասընտա պուլունան Ա՛. Տիւբօնուն իգամէթ իթթիհկի օտայա ավտէթ իտեր իսէտե, քիմնէլէրի պուլամագ : Ա՛էրգուճուն գօլթուղունտա ճէզիրէլէր աղաճընտան մուսաննա, վէ կիւմիշտէն տիւյմէլէրի ասարը զէման իլէ գարարմըշ պիր քիւչիւք սանտըգ պուլունտուղու հալտե, արգասընտաքի սէթրի իսէ, անճագ եարը պէլինէ գատար տիւյմէլէնմիշ օլմաղին, եան ճէպինէ վազ իթմիշ օլտուղու գըրմըզը մէշինտէն եաբըլմա պիր պիւյիւք ճիղտանընէն ուճու կէօրիւնմէքտէ իտի :

Ա՛. Իօտէն օլ հալտե թէֆէքքիւր իւզրէ, պիր գաչ տագըգտատան պէրու օրաճըգտա տուրմագտե իքէն, պիրտե համիյէթի լազըմ իւզրէ, գազա զէտէլէր իչին հէր նէվի հիմմէթ ու մուավէնէթ հազըրլըզըյլա մէշղուլէ պուլունան մատամ Տիւբօնուն իչէրի կիրմէսիյլէ, մէրգումուն թէֆէքքիւր մէքիյինին, տուրագալմասը պիր օլուր :

" Հ՛իմի, — տէր մատամ Տիւբօն պէսլէմէլէրտէն պիրիսինէ, — շու եանըմըզտաքի օտատա աթէշ եագընըզ, վէ շու սըճագ շարապը տախի օրայա կէօթիւրինիւզ, հէման Ա՛. Տիւբօնուն, կէլմէսի եագլաշմագտա տըր :

— Ընյ՛ ճանըմ, ազիզէմ մատամ, աճէպա շու պիչարէկէանտէն պաղըլարընըն գուրթարըլմասինէ իւմիտ վա՛ր մընտը, — տէր մէրգումէյ Իօտէն :

— Ընսէ՛ճ իտերիմ էֆէնտիմ քի . . . ճարիյէնիզ տախի պիլմէյօրում, իշթէ զէվճիհին կիհմէսինտէն պէրու թամ իքի սահաթ միւրուր իհմիշ տիր . . . վէ օլ պապտե աշըրը տէրէճէ քէտեր իթմէքտէյիմ, չիւնքի մէրգում օլ գատար մատում իւլ տիրայէթ տիր քի, սէվապ ու ֆազիլէթէ զըմընընտա ճանընը տախի էսիրկէմէզ . . :

— Ընա՛, ճամայիպ, օլ տէրէճէ էմրի պասիրէթինի հուտուտունու թէճավուզ իտէճէք գատար ճէսարէթլի՛ միտիր . . . տօղրուսու պէնճէ պէն, օլ մէրթէպէ սահիպ ճիւրաթ ատամլարը սէվմէմ . . . — տէր Իօտէն թէհամմիւլսիւզլիք իւզրէ :

— Ա՛էր նէ հալ իսէ, իշթէ սըճագ սըճագ չամաշըրըլարը . . . վէ միտէյէ գուվվէթ վերիճի շէրպէթլերի . . . հազըր իթմիտրտիմ: Ընաբին Ա՛լլահ վիրէյտիտե, շուննճա զահմէթ ու զայրէթլէրիմիզ պօշա կիհմէյէրէք պիր իշէ եարայա՛ճտը, — տէր Վաթէրինա :

— Ինշաալլահ մատամ, հիչ պիր վագթտա իւ-
միսի էլտէն պրագմամալըլըդ։ Ա՛ճընը՞ղրըմ քի կէ-
րէք սիննի քէպիրիմ, վէ կէրէք վիճուտի բիւր
զաաֆըմ միսաատէ իթմէտիքլէրինտէն, էհլի սէ-
վապ զէվճին իլէ պիրլիքտէ կիտէմէտիմ . . . վէ
քէզալէք ածընըրըմ քի, հիչ տէյիլ իսէ, նիյէթի
խայրիյէ վէ ղայրէթի ալտըմէլէրի իգթիզասընճա,
ինշաալլահ միյէսսեր օլտուղու Հալտէ . . . նէ-
թիճէյի մաթլուպէսինի օլսուն կէօրէրէք, քէնտու-
սի թէպրիքէ տախի գատրը օլամայաճաղըմ տըր։
չիւնքի, ևազը՞գ քի, ածէլէթէն կէրի տէօնիւպ
կիթմէյէ մէճպուրում . . . պէնիմ Հէր պիր սա-
աթի ու տագըգալարըմ հիսապ թահսիլընտա տըր-
լար։ Ա՛ատամ, շու արապամըն գօշուլմասընը էմր
պույուրուր իսէնիզ, աշըրը մէրթէպէ շիւքրա-
նիյյէթիմի մուճիպ օլուրսունուզ։
— Ի՛չ քի իչի էֆէնտիմ, շիմտի կիտէր սէյյէրիմ։
— Եա՛ քեամիլէ մատամ Տիւբօն . . . սիզէ պիր
չիֆթի քէլամըմ տահա վարտըր . . . Անիզ Հէմ
ագլընըզ պաշընըզտա պիր գատրնսընընզ, վէ Հէմ-
տէ կիւզէլ կիւզէլ նասիհաթլար վէրմէյէ միւգ-
թէտիրէ սիննիզ . . . Պէն զէվճինիզնին, նիյէ պու-
րատա մէմուրիյյէթի Հալընըսի իւզրէ, արզու
էթմէկի Թագտիրտէ, պագը գալա պիլէճէյինի
քէնտույէ պէյան ու իփատէ իյլէտիմ . . .
— Ա՛նկէրջի պու սէյյէտիկինիզ իՀթիմալտէ՞ն
մի տիր էֆէնտիմ . . . Ա՛Հ, նէ՛ գատար շայանը
թէչէքքիւր պիր ինսանիյյէթ։ Պիզ պուրատան
տէտիրկին օլտուղումուզ Հալտէ . . . շու սիննի
քէպիրիմիզտէ, պիլէմէմ արթըգ Հալիմիզ նի՛ճէ
օլաճագ տըր։
— Ճու խօսուստա զէվճինիզէ վասիմին իճրասը-
նա մուգապիլ, եալընըզ էքի շարթ պէյան իյլէտիմ
. . . ֆէգաթ շարթ օլուպտա նէ օլաճագ, Հիչ մա-
գուլէսինտէն չէյլէր . . . նասըլ քի մէրգումի սի-
զէ տախի իփատէ իտէճէք տիր . . .
— Ա՛Հ էֆէնտիմ, պիզիմ իչնին պիր մուխլիս
օլմուշ օլաճագսընըզ սիզ . . .
— Ա՛ատամ, աշըրը մէրթէպէ նէզաքէթինիզ
տէրքէար տըր . . . Ա՛աբին, իշթէ տէտիմ եա, շու
էքի ատէտ քիչուճէք շարթլարը տախի խաթըր-
տան չըգա՛րմամալըսընըզ . . .
— Ա՛Հ, տէյիլ եալընըզ էքի շարթ, Հաթթա
եուզ ատէտ տախի շարթ թէքլիֆ իթսէնիզ,
նիյէ գապուլ իթմէյէյիզ։ Տիւշունիւնիզ պիր
տէֆա էֆէնտիմ, պիզ պու նէրատէն մահրում
դրըլընաըղըմըզ Հալտէ . . . պի քէս ու պի մէտար
. . . եվվէթի պի քէս ու պի մէտար . . . Հալիմիզ
նի՛ճէ օլաճագ տըր . . .
— Տիմէք տիր քի մատամ, պու պապտէ էմին
օլա պիլէրիմ . . . Խմտի էկէր զէվճինիզին մէնֆա-
աթընը իսթէր իսէնիզ . . . մէրգումու գանտըր-
մայա ղայրէթ իթմէյէսինիզ։
— Ա՛ատամ . . . մատամ, իշթէ էֆէնտի կէլի-
յօր . . . — տէյէրէք վէ գօշարագ, պէսլէմէնին
պիրինի օտատան իչէրի կիրէր։
— Ա՛նա՞ըլ, պէրապէրինտէ չօգ ատէմ վա՞րմը տըր։
— Ասա՛յր մատամ . . . քիմսէյէր եօգ, նաբ եա-
լընըզ տըր . . .
— Եալընը՞զ մը . . . նէ՞ սէյյէհ յօրսունուզ, նա-
լընը՞զ մը։
— Ի՛վվէթ մատամ։"

Ա՛ատան ճիւզի պիր վագթ կէչտիքտէ, Ա՛.
Տիւբօն, իսթիւնտէն պաշընատան սուլար ագ-
մագտէ, պօրալար ալըպ կէօթիւրմէսին իչնին, շար-
գասը պույուն պաղըսըլըս չէնէսի ալթընտան ա-
լընարագ պագլը օլմագտէ, վէ թօպուգլարը իսկ
թէպէչիրլի չամուրլար իլէ միւէմմա պուլունմագտէ
օլտուղու Հալտէ, տիվանխանէտէն իչէրի կիրիր։
"Օ՛Հ, պէնիմ Հապիպիմ, կէլտի՞նիզ, Հա՛մն
օլսուն, Հա՛մն օլսուն, զիրա բէք քէտէր իթ-
մէքտէ իտիմ, — տէյի պաղըրարագ մատամ Տիւ-
բօն, զէվճինի պա նազիքտիկլի գուճագլայը վէրիր։
— Տահա շիմտիյէ գատար . . . անճագ իւչ քի-
շի վար տըր գուրթուլմուշ։
— Ա՛ամ ու սէնալէ՛ր օլսուն Խիւտայէ . . . ա-
զիզիմ Ա՛. Տիւբօն, — տէր Ի՛սաէն, — Հիչ տէ-
յիլ իսէ շունճա ղայրէթ ու Համիյյէթինիզ,
պիւթիւն պիւթիւն պօշա կիթմէմիշ տիր . . .
— Եա՛ընըզ իւչ քիշի էյլէ՞ մի . . . վա՛Հ վահ
վահ, — տէր Ի՛սաէրինա։
— Պէկլի տահա պաշգասը տա վարտըր պիլմէմ . . .
պէնիմ սէյյէտիքլէրիմ, անճագ շու Կօչէնն (1)
նամ քիւչիւք քէօրփէզնին եագընընտա կէօր-
տիւքլէրիմ տիրլէր։ Անվահիզնին ճիւզիճէ եանա-
շընա պիլիր սայիր մահէլլէրինտէ տախի գուրթու-
լանլար պուլունմասը էմէլ ու Իհթիմալտէն տիր։
— Ա՛ագընընզ վար տըր . . . չիւնքի, պէրէքտաթ
վէրսին քի, սէվահիզնին Հէր եէրի պիր տէրէճէ-
տէ փէնա տէյիլ տիր։
— Ֆէգաթ, ազիզիմ Ա՛. Տիւբօն, Հա՛նը եա,
նէ՞րէտէ տիրլէր, — տէյի սիւալ իտէր Ի՛սաէն,
աճէլէսինէ բաղմէն ճիւզի պիր վագթ տահա օ-
րատա տուրմայա մէճպուր օլարագ։
— Կայալըգլարտան եօգարու չըգմագտա տըրլար
. . . վէ պիզիմ ատէմլէրիմիզ պէրապէրլէրինտէ
օլմադընն, մէրգումանէ եարտըմ իտէրէք կէթիրմէք-
տէ տիրլէր։ Ա՛աբին օնլար եավաշ եավաշ նէօ-
րիւմէ քտէ օլտուգլարընտան, Հէմ զէվճէմին գալ-
պինի բահաթ իթմէրմէք, վէ Հէմտէ էչէմմիյ-
յէթտէն պուլունան թէրթիպաթըն իճրասընա
միւսաբաաթ իթմէրմէք նիյէթիյլէ, քէնտիմ էվ-
վէլճէ գօշտումտա կէլտիմ, իմտի էվվէլա պիր
գաչ բարչա գատրն էլպիսէսի Հալըրլանմասը էլ-
զէմիյյէթտէն տիր . . .
— Տիմէք տիր քի պիրտէ գատը՞ն մը վարտըր,
գուրթուլանլարըն իչնետ։

(1) Էթ եէյիճի պիր ճինս տէնիզ գուշլարը տըրլար քի,
եօրումայարագ բէք չօգ ուչարլար, վէ կէմիլէր եէլքէն-
լէրինի այարագ եօլա չըգտըգլարը վագթ, պուլնլար
տախի կէնիչ կէնիչ գանատլարընը քիւչատ իլէ, ար-
գալարընտան տիւշէրլէր, վէ փուրթունա եա պօրատան
ասլա գօրգմազլար։

Իմտի զանն իտէրիզ քի, մէգքիւր քէօրփէզտէ օլ
գուշլարտան բէք չօգ պուլունմասը ճիհէթլէ, Կօչէն
քէօրփէզի տէնիլճէ տիր։

— Լ՚ն չօղու անձագ օն պէշ օն ալթը չաղլա-
ըընտա . . . իբի նէֆէր կէնճ գըղլար վար տըրլար
. . . տահա չօճուգ . . . լաբին օ՚ղ գատար կիւ-
զէլ տիրլէր քի . . :
— Պիչա՚րէ չօճուգլար . . — տէր Մ՚. Թօտէն
պիր էսէֆի ազիմ իւզրէ :
— Ըալթթա մէրգումէլէրի գուրթարան տախի
պէրապէր տիր . . . Ը՚հ, արթըգ մէրգումու տէր
խէննիզ , հագըգաթէն , պիր գահրաման տըր. . .
տէնսէ սէզա տըր , — տէր Տիւբօն :
— Պիր գահրաման՚ն մը , — տէր մատամ Տիւբօն :
— Լ՚վվէթ , թէսավվու՚ր խինիզ . . :
— Ձօգ իյի , չօգ իյի , շիմդի պունլարըն քնաֆ-
ֆէքսինի պանա նադլ իտէճէքսին . . . լաբին հիչ
սէյիլ իսէ , շու կիճէլիք էնթարիսինի գուրու
գուրու պիր տէֆա կիյինի վէր , զնրա իւզէ-
րինտէն սէլլէր ագմադտա տըր . . . վէ պիրազտա
շու սրճաճըգ շարապտան իչ պագայըմ . . . Հա՛յ-
տէ , ալը վէր :
— Ը՚հ, տօղրուտու պունլարա ճօգ տէյիլմէզ ,
զնրա , տօուգտան տօնտույտում . . : Նէ՚ սէօյլէ-
յօրտում , Հա՛ , Հագըգաթէն մէրգումէլէրի գուր-
թարան պիր գահրաման տըր . . . օղ անտէ իպ-
րաղ իթթիկի ղայրէթ ու ճէսարէթ , սերահէթէն
տէյէ պիլիրիմ քի , ադլ ու թէսավվուրուն խա-
րիճինտէ իտի . . : Պիղ չինֆիլիկին ատամլարը
պէրապէրիմիզտէ պուլունտուղու թագտիրտէ , շու
մինարէ կիպի տիք վէ քիւչիւք ճօլտան աշաղը ի-
նէրէք , գայալըգլարըն էթէկինէ վասլ օլտուղու-
մուզտա . . . տէնիզին պիրագ իլէրուլէրինտէ
պուլունան պէշ ալթը բարչա իրի իրի գայալարըն
սայէսինտէ , ճիւղիճէ տալղալարտան սիրէրլէնմէք-
տէ օլան , օղ քիւչիւք Կօէլան նամ քէօրֆէզէ
գատար կիթթէք : Պիրտէ մէգքիւբ քէօրֆէզին
թա իչէրուսինէ կիթթիկիմիզտէ . . . նէ՛ պուլ-
սագ պէյէնիրսին՝ Հաֆը՛զ Ա՚լլահ , շու սանա
սէօյլէտիկիմ իբի նէֆէր կէնճ գըղլարը , քէնտիլէ-
րի պայըլմըշլար , արգալարը պիր գայայա տայան-
մըշ , վէ այագլարը սույուն իչինտէ , նիհայէթ
էյլէ պիր Հալտէ քի , զանն իտէրսին քի , մէր-
գումէլէրի խասսէթէն տէնիզտէն տիշարը չէքէ-
րէք , էյլէճէ օրայա եամըրմըշլար :
— Վ՚ա՛հ, զէվալը չօճուգլար վա՛հ, նէ՛ պիւ-
յիւք աֆէթ , ատէմին եիւրէյի բարէ բարէ օլ-
սա ճայիզ տիր , — տէյէրէք Մ՚. Թօտէն , ատէ-
թի գատիմէսի իւզրէ , սօլ էլինին քիւչիւք բար-
մաղընը , սաղ կէօղիւզիւն ուճունա կէօթիւրիւր ,
վէ կիյա , նատիրէն կէօրիւլմէքտէ օլան , սիրիշ-
քինի սիլէր :
— Լ՚աքին էն զիյատէ Հայրէթ ու տիգգաթը-
մը տավէթ ու թահրիք իտէն , մէրգումէլէրին իֆ-
րատի տէրէճէ պիր պէրլէրինէ պէնզէմէլէրի օլ-
մուշ տուր , — տէր Մ՚. Տիւբօն , — էմմա էյլէ
պէնզէմէք քի , զաթէն ալըշմըշ օլմատըգճա , պիրինի
տիկէրինտէն ֆարգ իտէ պիլմէք միմքին տէյիլ . . :
— Պէս պէլլի էքիզ օլմալը տըրլար , — տէր
մատամ Տիւբօն :
— Մէրգումէլէրտէն պիրիսի իբի էլլի արասընտա ,
թուճառան պիր զէնճիր իչէ , պօյնունտան ասըլ-
մագտէ օլան , վէ նինէ այնի մատէնտէն պուլու-
նան պիր քիւչիւք միտալը թուխմագտէ իտի , "
տէր Մ՚. Տիւբօն :"
Մ՚. Թօտէն ալէսսէվիյէ գամպուրճա տուրմագ
ատէթինտէն պուլունտուղու թագտիրտէ , շու սօն
քէլամըլարը , եանի միտալ լագըրտըլարընը իշիտիր
իշիթմէզ , պիրտէն պիրէ պէլինի տօղրուլտու
վէրիր , վէ ճէնագէ չէհրէսինտէ պիր խաֆիֆ գըր-
մըզըլգ հուսուլէ կէլմէյէ պաշլար . . : Կէրչի շու
էսէր վէ շու ալնամէթ , պաշգա պիրիսի իւզէրին-
տէ զուհուրա կէլտիկի թագտիրտէ , ատէթա պի-
մանեա պիր շէյ կիպի ատտ օլունա պիլըրտի խսե-
տէ , շունճա սէնէլէրտէն պէրու , քէնտույի սը-
գարագ , շուրիշի տէրունինի կիզլէմէյէ ալըշմըշ
օլան Թօտէն կիպի պիր քէս իւզէրինտէ կէօրիւլ-
մէսի , հէր հալտէ պիր էսէրի թէհայիւրի ազիմ
իտուկինէ ասլա շիւփհէ եօգ իտի :
Մէրգում Մ՚. Տիւբօնուն եանընա եանաշա-
բագ , վէ պօզուգճա պիր սէս իլէ , լաբին սուրէ-
թի զահիրէսինտէ տէրէճէյի նիհայէտէ պիր պի-
թարաճըգ իղհարիյլէ ,
"Տէտիկինիզ միտալ , պէս պէլլի մէզհէպճէ
պագայըը միւպարէքէյէ (մասունը) տայիր պիր
շէյ օլմալը տըր . . . իւզէրինտէ նէ՞ վար իտուկի-
նի կէօ՞րմէտինիզ մի , — տէր Թօտէն :
— Խա՛յր էֆէնտիմ . . . օրասընը հիչ տիւ-
շինմէտիմ :
— Մէրգումէլէրտէ պիր պիրլէրինէ պէնզէյօր-
լարտը . . . հէմտէ ղայէթլէ . . . էյլէ՞մի :
— Լ՚վվէթ էֆէնտիմ . . . հէմտէ օղ գատար
քի , ֆարգ իթթիկ մուհալ . . : Վ՚է թէլէպպիւս
իթթիկլերի եաս էլպիսէլերինէ նազարէն իսե . . .
էօքսիւզ տախի օլմալարը իհթիմալտէն կէօրիւն-
մէքտէ իտի :
— Ը՚ճա՛իպ . . . հէմտէ մաթէմ իւզրէ կիյին-
միշ տիրլէր , էյլէ՞ մի . . . — տէր Թօտէն եէնի-
տէն թահրիր օլունարագ :
— Ձայը՚ֆի , շու կէնճլիքտէ էօքսի՛զ գալմագ ,
նէ՛ պիւյիւք ֆէլաքէթի տիր , — տէր մատամ Տիւ-
բօն , կէօզ եաշլարըն սիլէրէք :
— Մէրգումէլէրի էյլէճէ պայըրըմըշ պիր հալտէ
պուլարագ . . . օրատան գալտըրըպտա տահա ի-
լէրուտէ գումլարը գուրուճա պիր մահէլլէ նագլ
իթթիկ . . : Թհէմամ պիղ շու խուսուս իլէ մէշ-
զուլ պուլունմագտէ իքէն , պիրտէ եօթէտէ պիր
գայա իւզէրինտէն , էլլերիյլէ թըրմանարագ եօ-
գարու չըգմայա չալըշմագտա օլան պիր ատէմ
կէօրտիւք , մէրգումէ տօղրու տախի գօշտուգ ,
վէ հէմտէ հաճո օլսուն քի , թամ վագթինտէ
գօշտուգ , չինքի արթըգ մէրգումուն գումֆէթի
պիթմիշ օլմաղին , պիթապ ու պիմէճաղ պիղնմ
ատէմլերին գօլլարը իւզէրինէ տիւշու վէրտի :
Իչթէկ մէրգում իսէ , սանա պահսընը իթթիկիմ ,
պիր գահրաման իտի , էվվէթ պիր գահրաման ի-
տի , զնրա , միճմիզ նէվինտէն պիր ճէսարէթ

իւզրէ մէրգումէլէրի գուրթարտըգտան պաշգա, պիր իւչիւնճիւ ատէմի տախի գուրթարմազա սավաշտըղը էսնատէ, տայիմա տէնիզին տալղալարընտան տէօյիւլմէքտէ օլան գայալարըն օրթասընա աթըլմըշ իտի . . . լաքին տէտիմ կա, արթըգ մէրգումէն կիւճ ու գուվվէթի տամա տէմիշ օլտուղունտան, էկէր պիզիմ ատամլարըմըզ նէ-թիշմիշ օլմասալար իտի, թէչէֆ օլուպ կիտէճէկի պի իշլէթիպահ իտի։

— Տօղրու տուր սէօյլէտիկին, տօղրուսու քիպր ու իֆթիխարա շայա՞ն ճէսարէթ . . ։"

Ա՛. Թօտէն, պու արատա պաշընը կէօբսիւնէ տօղրու էյմիշ օլտուղու հալտէ, շու կէչմէքտէ օ-լան միւսահապէթտէն պիհտապէր կիպի պուլու-նուր։ վէ օն պէշ օն ալթը չաղլարընտա, մա-թէմ իւզրէ կիյինմիշլէր, ֆարգ օլունմազ սու-րէթտէ պիրպիրինէ պէնզէմէքտէ օլտուգտան պաշ-գա, պիրիսինին պօյնունտա իսէ, թուճտան մա-մուլ պիր միտալ պուլունան իլի նէֆէր կէնճ գըզլարընն հագգընտա տիւշիւնտիւքճէ, թէհայ-յիւր վէ խէլէճանը տէրունի կիհտիքճէ արթմա-յա պաշլար, չիւնքի, ֆիքրինճէ, մէրգումէլէրին շիւբհէսիզ օլարագ ժէնէրալ Ա՛իմնուն քէրի-մէլէրի օլմասընա իհթիմալ օլուր։ Լ՛աքին, ֆէնա-սը շուրասընտա տըր քի, նա՞սըլ օլուպտա մէրգու-մէ էքիզլէր տախի գազազէտէլէրին իչինտէ պու-լունմուշլար, նա՞սըլ օլմուշտա Լ՛իրհսգատաքի մահպէստէն գուրթուլա պիլմիշլէր, նա՞սըլ օլմուշ-տա հալտա օլ սաաթա գատար քէնտիսի օլ պազ-տէ պիր մալիւմաթ ալամմընշ, աճէպա մէրգու-մէլէր մահպէստէն ֆիրա՞ք մը իթմիշլէր, եօխսա սէրպէսթճէ պրագը՞մ վէրիլմիշլէր, վէլ հասըլ նէ՞ հիքմէթէ մէպնի քէնտիսի իշլիէմէմիշ, շու մէրագ վէրիճի միւլահազալար մէրգումէն ֆիքրինի ալթ իւսթ իթմէքտէ իտի իսէլէրտէ, մէզքիւր թէֆէք-քիւրլէրին հիչ պիրիսի, շու,

" Ա՛էր հալտէ պունլար ժէնէրալ Ա՛իմնուն գըզլարը օլմալը տըրլար։" թէֆէքքիւրինի տախի մահվ ու իզալէ իտէմէզ իտիլէր։

Չիւնքի մէրգումէն շունճա ճէհտ ու իգտամ իւզրէ, եայլի վագթտան պէրու գուրմուշ օլ-տուղու ֆիլմնէքճաբլըգ տէսթիկահը, պօզուլուպ մահվ օլմուշ իտի։

Ա՛. Տիւբօն, զէվճէսինէ խիթապէն, վէ Ա՛. Թօտէնին զիհնի ալթ իւսթլիւյիւնէ ասլա տիգգամ իթմէքտիսիզին, թէքրարէն քէլամէ աղազ պիրլէ,

" Պէն մէրգումէլէրին մուխլիսի օլան գահրա-մանըն լագըրտըսըն իթմիքճէ, իհթիմալ տըր սէն-տէ մէրգումու Ա՛էրբիւլ կիպի կիւճ ու գուվվէթ-տէ, նատիր իւլ էմնալ պիրիսի տիր զանն իթմէք-տէ սին, հալ պու քի եօյլէսի տէյիլ, վէ իհթէ տիգգամ ու թէճաճիւպէ շայանտա օրասը տըր քի . . . մէրգում, տահա օլ գատար կէնճ կէօրիւն-մէքտէ, օլ գատար հիւսնի ճէմալէ, վէ ուզուն վէ սաբը սաչլարա մալիքճ տիր քի, հէման պիր չո-ճուգ տուր տէնսէ ճայիղ տիր . . ։ Նիհայէթ պէն մէրգում իչին պիր հարմանի պրագտըմ, չիւն-քի այագլարընտա սիյահ նիւն չօրապլարընտան, քէզալէք տիպլէրինտէ պիր սիյահ վէ գըսսա իչ տօնուտան, վէ արդասընտա տախի պիր կէօհլէք-տէն պաշգա հիչ պիր շէյի նօգ իտի . . . հաթ-թա մէրգումէն շու գըյաֆէթի պանտ պիր ա-ճայիպ կէօրիւնտիւ։

— Ա՛ահիհէն եօյլէ, չիւնքի, կէմի թայիֆէլէրի իւզէրինտէ գաթան եօյլէ պիր գըյաֆէթ կէօ-րիւլմիշ տիր։

— Պունտանտա գաթինազար, հէր նէ գատար կէմի Ա՛նկիլէզ կէմիսի իտիյսէտէ, զանն իտէրիմ քի պէնիմ գահրաման տէլիգանլը Ֆրանսըզ օլ-մալը տըր, չիւնքի ատէթա սէնին վէ պէնիմ կի-պի լհսանըմըզը սեօյլէմէքտէ տիր . . ։ Ա՛էլէ մէր-գումէ կէնճ գըզլար այըլարագ ագըլլարընը պաշ-լարընա ալտըլար իսէ, կէօզլէրիմ կաչարմայա պաշլատըլար . . ։ Ա՛էրգումէլէր մէրգումու կէօր-սիւբլէրինտէ, կիյա Ա՛լլահըն հուզուրունտա տուա վէ բէճա իտիյօրլար կիպի, պիր հիսսի տինտարի իւզրէ, նէզտինէ գօշարագ, իսկընը շիւքրանիյյէթէ պաշլատըլար . . ։ Պատէհու, կիյա պիրիսինի արայօրլար կիպի, կէօզլէրինի տէօրթ թարաֆա կէզտիրտիքտէն, վէ պիրպիրլէ-րիյլէ պիր շէյ սեօյլէշտիքտէն սօնրա, պիրպիրլէ-րին գուճագլայարագ, հէօնկիւր հէօնկիւր աղլա-յըպ ըշգըրմայա պաշլատըլար։

— Օ՛ֆ, աման նա՛ բէ պպ ,նէ՛ պիյիւք աֆէթ տիր պու, քի՛մ պիլիր տահա նէ՛ գատար պիշա-րէլէր, հէլա՞ք օլուպ կիթմիշլէր տիր։

— Պիզ գըյրտան այրըլտըղըմըզդա, տալղալար գըյրըլարա նիչէ վէ նիչէ գըրըննըլար, վէ սան-տըգլար . . . իլէ պէրապէր, եէտի նէֆէր տախի ինսան լաշէլէրի . . . աթմըշլար իտի։ Պէն սեվա-հիլտէ կէզէն կիւմրիւճճիլէրէ քէյֆի չէհի հա-լի խապէր վէրիմ . . . մէրգումլար պիւթիւն կիւն օրալարտա տօլաշըպ տիգգամ իտէճէքլէր, վէ էմէլիմ իւզրէ, պաշգա գազա զէտէլէր տախի կէօրսիւքլէրինտէ, պուրայա կէօնտէրէճէքլէր . . ։ Լ՛աքին, տիյնէ՛ տիյնէ, իշլետիյօրմուսուն, զանն իտէրիմ քի պիր սէս կէլմէքտէտիր . . ։ Լ՛վվէթ, եվվէթ, պիզիմ գազազէտէլէր կէլմէք-տէտիրլէր ։ ,,

Ա՛էման Ա՛. Տիւբօն իլէ մատամ Տիւբօն, պիր ուզուն գօղուշա աչըլան տիվանխանէյինն գարու-սունա գօշարլար, հալ պու քի պու հէնկամ-տէ Թօտէն, կիրիֆթարը թէչէննիճ օլարագ, քէնտի եասսը թըրնագլարընը քէմիրմէքտէ օլ-տուղու, վէ հիտաէթ ու իսթիրապը տիլ իւզրէ գազա զէտէլէրին կէլմէյէրինի պէքլէմէքտէ պու-լունտուղու հալտէ, պիրտէ նազարը տիգգամընա շու թասվիրի բիգգամէնկիզ թէսատիֆ իտէր։

Ա՛էգբիւր գարանլըգճա, վէ եալընըզ պիր թարաֆընտա քէմէրվարի պիր չօգ բէնճէրլէյէրէ մալիք պուլունան գօղուշուն թա էօհէմ ուճուն-տան, պէրապէրլէյէրինտէ պիր քէօյլիւ պուլուն-տուղու հալտէ, եավաշ եավաշ իւչ քիշի իլէ-րուլէյիպ կէլմէքտէ իտիլէր։

Մերգումանտէն իքիսի կէնճ գըղլար օլուպ, վէ տիկէրի տախի մերգումէլերի էօլիւմտէն գուրթարան սահիպ ճիւրթի տէլիգանլը օլտուղու սուրէթտէ . . . Ւօղ իլէ Պլանշ մերգումուն սաղ վէ սօլ գօլթուգլարընա կիրմիշ օլտուգլարընտան, վէ մերգումուն իսէ նէօրիւմէյէ մէճալը պուլմատըղընտան, խաֆիֆճէ մերգումէլերին գօլլարընա տայանմագտա իտի։

Մերգում հէր նէ գատար նիկիրմի պէշ նաշընը տօլտուրմուշ իտիյսէտէ, սուրէթ ու լէհճէսինտէ կէօրիլէն թաղէլիք, սինինի մէզուրունա մուղայիր պուլունմագտէ, շէյլէ քի, ուզուն վէ սարը սաչլարը թարանմըշ, վէ անընընն օրթատընտան իքի թարաֆա պըրըմըշ օլտուղու թագտիրտէ։ տիւգ վէ ըսլագ օլարագ, տօլանմըշ օլտուղու պօլ վէ էսմէր Հարմանինին եագալարընտան աշաղը սարգմագտա իտի։

Ընթըգ մերգումուն օլ սօկուն վէ շիրին սիմասընտա տէրքնար օլան ճէվտէթի թապը շայանը բէրէքէթիշի, թարիֆ ու պէյանտէն միւսթաղնի օլուպ, հէման Ւաֆայէլ նամ նատիր իւլ զուհուր բէսսամըն գալէմի հիքմէթֆպասընտան Հուսուլէ կէլէն, խէյալի վէ պիգուսուր կիւզէլլիքլերի տէր խաթըր իթմիրմէքտէ իտի, շէյլէբի, մերգումուն սուրէթի տիրճիւպասընտա միւշահէտէ օլունան լէթաֆէթի էլէմալուտի, վէ մէլէքլէրէ վէ նախօտ բույի զէմինտէն էվճի ալեայէ թայրան իտէն պիր շէհիտ չէշմանընա մանէնտ . . . օլ մահ վէ պէրրագ կէօզլէրի նիկնահը սէմավիսինին սաֆվէթի նէզաքէթպախշասընը նագշ ու թէրսիմ իթմէք իսէ, անճագ օլ հիւնէրվէրի մէլէքթասարըն իգթիտարընտան պուլունմագտէ իտի։

Ւէվվէթ մերգում պիր շէհիտէ միշապիհ պուլունմագտէ իտի, չիւնքի, լէհճէյի տիլավիզի էթրաֆընտա, պիր նուրու խունալուտա զիյաէնտաղ օլմագտէ իտի։

Ւսէֆէնկի՛զ հալ . . . մերգումուն շիտտէթի սօուգտան տահա զիյատէ պիր գոյուլուգ քէսպ իթմիշ օլան սարըճա գաշարը նօգարուսունտա պուլունան պիր գաչ այլըգ էսկի վէ իննճէճիք պիր պէրէսի, զանն իտէրսին քի, ֆիրֆիրի բէնք գօրտէլա միսիլլու, ճէպինի (ալն) ճէմիլինի գուշամագտէ օլուպ, վէ տահա զիյատէ քէտէրամի՛զ հալ, էլլէրինտէ վէ այագլարընտա, մանէնտի հաղրէթի Ւսա, խաչա չըգարըմըշ օլմագ էսէրինտէն օլարագ, աճընաճագ սուրէթտէ էքսէր տէլիքլերի պուլունմագտէ իտի . . . վէ մերգումուն բէնճ ու զահմէթի իւզրէ նէօրիւմէսինէ սէպէպ իսէ, տէնիզէ տիւշիւկինտէ սիվըի գայալար իւզէրինէ աթըլմասընտա, մեզքիւր նարալարընըն նէնիտէն աչըլմըշ օլմասընտան նէչէթի իթմէքտէ իտի։

Մերգում տէլիգանլը, էճնէպիչէր մէմալիքին-տէ մեհչեպ վաճըրըղընա թայրին օլունմուշ օլուպ, վէ Տակօպէրին էհլինին աչրէթի օղլու պուլունան Ւաբրիէլ նամ բաբաս իտի։

Ւէվվէթ Ւաբրիէլ հէմ փափաս իտի վէ հէմտէ պիր շէհիտ . . . չիւնքի, հալնա պու կիւն վէ պու սահթ տախի, Հէղարըլար զէմանլարընտա, գօշու մէյտանը նախօտ թէմաշակահլարընտա, արսլանլար վէ գարլանլար էօնլէրինէ աթըլան նէնի խրիսթիյանլար միսիլլու, շէհիտ տիւշէնլէր էքսիք տէյի՛ տիրլէր . . .

Ընիւնքի, պու վագթ ու ալէմտէ, հէման հէր վագթ միլլէթ ու տէվլէթճէ, սահաթագթ ու թէսլիմիյէթի գահրամանէ վէ ֆէտաքարանէ, անճագ վէ անճագ ֆուգարա վէ էանաֆ էվլատլարը թարաֆընտան իճրայէ կէլմէքտէ օլտուղունտան, շայանը իհթիրամ պիր մէլլի թապիհտէն իդրա օլունարագ, ճէսարէթի ու սաֆվէթի գալպ իւզրէ, վէ նէշրի էնվարը տին ու մեզհէպլէրի նիհէթիյլէ, վէ նալընըզ պիր խայրխահի սահէտիլանէ իճրասը մագսէտիյլէ, թա տիւնեանըն տէօրթ թարաֆլարընա կիտերէք, մերգումէր հէր նէվի սիյասէթէ վէ հաթթա էօլիւմ տախի մէյտան օգույուպ կէօքս վիրմէքտէ տիրլէր։

Նիչէ վէ նիչէ էօյլէ ֆուգարա վէ էանաֆ էվլատլարը քիւրէյի արզըն իքի գրթալարը իզսիզ չէօլլէրինտէ . . . պարպարլար էլլէրինտէ գուրպան օլտուգտան պաշգա, իսմ ու ճիսմ՛էրինտա, խի, թահթը բէրտէյի մէճհուլիյյէթտէ ունուտուլուպ կիհմիշ տիր։ Վ՛է հէմտէ շու խաչ օրտուսու ատի նէֆէրտաը, քէնտի ճիւրաթ ու իթիգատընտան պաշգա հիչ պիր սիլահը պուլունմատըղը թագտիրտէ, նէ՛ պիր տախի մէյտանը միւտարէպտէն կէրի տէօնէ պիլմէքտէ տիր (կէրի տէօնէնի նատիրէն կէօրիւլէ պիլմիշ տիր) վէ նէ՛տէ շհմիյէ գատար քիչհսէճէ պիր մէգամ ու մէսնէտի բիւր ֆէվայիտ վէ քէսիր իւլ իհթիշամ ու իւնվանէ մազհար պուլրուլմուշտաղ տըր։ Ւէվվէթ, մերգումանտէն հիչ պիրիսինին ճէպինի մէճրուհու իւզէրինտէ բիսգօպօսլարա մախսուս օլան թաճ, վէ սագաթլանմըշ ազալարընըն իսէ, պիր էլպիսէյի էրճիվանի իլէ մէսնուր գըլընտըղը կէօրիւլմէյիպ, իլլա պիչարէլէր տախի, նիչէ օրտուլարտա մէյտանը մուհարէպէլէրտէ, սէհմի էճէլէ թէսլիմի ճանը լէզիզ իլէյէն ասաքիրին գըսմը քէպիրի միսիլլու, հէլաք օլուպ կիհմէքտէ, վէ քէօշէյի խաթընրտան տախի չըգմագտէ տիրլէր (1)։

(1) Գունտան իքի իւչ սէնէ մուգատտէմ, գօտ գազսը պիչարէ քէօյլիւլէրի էվլատլարընտան պուլունան շու կէնճ վէ պէհտաղը վայիզլէրտէն պիրիսինին, թա ճաթօնուն իչէրիլէրինտէն քէնտի վալիտէսինէ եազմընշ օլտուղու պիր մէքթուպուն շու սօն քէլամլարընը,

,, Ալլահա՛ էմանէթ օ՛լ եա՛ բուհուա աղիզիմ վալիտէմ,
,, Ալլահա էմանէթ օ՛լ, իչհիթիկիմէ կէօրէ, պէնի կէօնտէրտիքլերի եէրլէր, զնյատսիյլէ թէհլիքէլի եէրլէր խիչ . . . Գէնիմ իչին Ալլահա տուալէր վէ բէճալը իտիպ, վէ ինսան յէէթլի գօմշուլարըմըզըն քնաֆֆէսինէ սէօյլէյինիզ քի, քէնտի մուհաֆպէլէրի տայիմա գալպիմտէ մէրքիւզ պուլունտուղու միսիլլու, հէր վագթ քէնտիլէրէն տէր խաթըր տախի իհմէքտէյիմ՛։

Խաթըրմա կէհէրտիքճէ, տայիմա բիգգաթը գալպիմ ուլյանմագտէ տիր։

Խմտի Ասիանըն թա օրթասընտան, Ֆրանսանըն պիր քէնար մահլէսի ֆուգարա քէօյլիւլէրինէ խիթապէն

. . . . . .

Ժէնէրալ Սիմոնեան գրպարը, շու պաշտարընա կէլէն ֆէլաքէթեան սօնրա, ադրլարը պաշտարընա կէլիպ, վէ գայալարըն արաբարընտան գուրթուլափլմէյէ եիւզ թուրթուգլարընտա, քէնտի ճանլարընը բէնէյի էճէլտէն խէլաս իյլէյէն, վէ օլ լահզատէ իսկ եէօրիւմէյէ թագաթը պուլունմայան զաթի հագգընտա լազըմ կէլէն մուավէնէթի ֆէրտի ախէրէ պրագմայը, զաւիրլէրինճէ պիր նէվի նանքէօրլիւք ատտ իթիհիքլէրինտէն շիւքրանիյէթի խալխանէլէրին իշտար նիյէթիյլէ, մէրգումանըն գօշթուգլարընա կիրմէյէ միւսարաաթի իթմիշ իտիլէր։

Մէրգումէլէր սիյահլար կիյինմիշլէր, վէ իւզէլէրինտէն հարըլ հարըլ սուլար ագմագտա օլուպ, վէ լէհճէէլէրինտէ տէրքեար օլան պէղայէթի սօլ կունլուգտան իսկ, քէտէրի ազիմլէրի հիսս օլունմագտէ, նանագլարընտան աշաղը ինճու թանէսի կիպի կէօզ եաշլարը եուվարլանըպ ինմէքտէ, տիտէյի զամ—նիւմայէլէրի աշաղը աշաղը պագմագտէ, վէ պիւթիւն վիճուալէրի տախի, հէյճան ու սօուգտան տիթրէմէքտէ օլտուգլարը թագտիրտէ, պիչարէ էօքսիւզլէր, տէյիլ քէնտուլէրին, իլլա մէյեուսիյէթի իւզրէ, քէնտի գլաղուզլարը վէ տօսթլարը պուլունան Տակօպէրի զայպ իթմիշտիրլէր գլուիմիյլէ, տէրեայի թէշէքքիւրլէրէ տալմագտա խոխլէր . . . չիւնքի, Վաբրիէլ մէրգումու տախի չէքիպ գայալար արաբընտան տիշարը չըգարարագ խէլաս իթմէք նիյէթիյլէ մէրգումէ էլինի ուզաթմըշ իտիյսէտէ, եազը գ քի, օլ անտէ իքիսինին տախի թապ ու թագաթը քէսիլտիկինտէն . . . զայրէթլէրի հէվայէ կիթմիշ, վէ շիտտէթլէ գայալարա վուրտուգտան սօնրա, երինէ շիտտէթլէ կէրույէ չէքիլմիշ օլան պիր ազիմ տալգա, Տակօպէրի տախի պէրապէր ալարագ, չէքիպ կէօթիւրմիշ իտի։

Թօտէն հէր պիր շէյի տիգգաթը թամմէ իւզրէ թէշէթիշ իթմէք նիյէթիյլէ պիր թարաֆա չէքիլմիշ տուրմագտէ պուլունտուղու թագտիրտէ, պիրտէն պիրէ Վաբրիէլի կէօրմէսի տախի, մուճիպի թէհայիւրի ճէտիտի օլմուշ տուր, լաքին պու թահայիւրի, քէնտինճէ պատիի մէմնունիյէթինտէն պուլունմուշ տուր . . . Ճ՚էյլէ քի մէրգումանն էյլէ պիր շիւքհէսիզ էօլիւմէ տէն խէլասիյէթին կէօրտիւկիւնտէ, օլ մէթէպէ մէսրուր օլուր քի, Թօղ իլէ Պլանշը կէօրտիւկիւնտէ հիսս իթմէյէ պաշլամըշ օլտուղու ասարը միհլիքէսի, ճիւղիճէ քէսպի սիւրիւնէթէ պաշլար (շուպաթըն 13 իւնտէ Վաբրիէլին վարիստէ պուլունմասընըն, Թօտէնին նիյէթ ու մագսէտի իգթիղասընճա, էհէմմիյէթտէն պուլունաագըմը օլան, շու Թավըխ յէյի խալխանէ, հագգը զաթինտէ տէրքեար օլան սատէկիյէ տիգգաթ օլունտուղու թագտիրտէ, էն զիյատէ բիգգաթէնկիզ թահրիրաթչըտան պիրիսի տիր տէնօտ ճայիզ տէյիլ մի տիր։

Ֆրանսըզտան Բէրճէ։

. . . . . .

տուղու տախի, քէօշէյիխաթըրտան չըգմամալը տըր)։

Մ. Տիւբօն իյէ մատամ Տիւբօն, էօքսիւզլէրի էօրտիւքլէրինտէ բիգգաթէ կէլէրէք, անինտէ մէրգումէլէրէ տօղրու գօշուշուրլար։

"Լ՚ֆէնտի՛... էֆէնտի՛... միւժտէ՛ միւժտէ՛, — տէյի պաղըրըր չիֆթլիյին եանաչմալարընտան պիրիսի գաբուտան իչէրի կիրերէք, — Տէնիզկէ տէօքսիւզլէնլէրտէն իքի քիշի տահա գուրթուլմուշ տուր։

— Լ՚իլհա՛մդիւլլահ, էլհա՛մդիւլլահ, — տէր Վաբրիէլ։

— Ա՚նէ՛քտէ տիրլէր, — տէյի սիւալ իտէր Մ. Տիւբօն գաբույա տօղրու գօշարագ։

— Պիրինի եէօրիյէպիլմէքտէ օլտուղունտան... պիղիմ Ճհիւսթֆէն իլէ պէրապէր արգամտան կէլմէքտէ իտի... լաքին տիկէրի գայալարա չարըրլարագ սագաթլանմըշ օլտուղունտան, աղաճ տալլարընտան եարըլմա պիր քէժկէրէ իւզէրինէ վաղ իտերէք կէթիրմէքտէ տիրլէր...։

— Լ՚էյլէ իսկ, գօշուպտա մէրգումու աշաղը քի տիվանխանէյէ ինտիրթմէլիյիմ, — տէր Մ. Տիւբօն գաբուտան տիշարը չըգարագ, վէ քէնտի զէվճէսինէ տախի, — մատամ, աէն շու էօքսիւզ չօճուգլարը կէօրիւպ կէօզէթմէքտէ օլ։

— Լ՚ամի, եէօրիյէ պիչէն գազաղէտ՞ նէրէտէ տիր... — տէյի սիւալ իտեր մատամ Տիւբօն...։

— Լ՚իլթ՛, իլթ՛, — տէյէրէք քէօյլիւ, գօղուշուն իչէրուսինտէն գօշարագ կէլմէքտէ օլան պիր իսխինի կէօսթէրիր, — Մէրգում, կէնճ գըզլարըն գուրթուլուպտա պուրայա կէլմիշ օլտուգլարըն իշթիհիր իշթիմէզ... իսթիխարըզընա վէ պաշընտաքի եարայա տախի պագմայարագ... էօյլէ պիր գօշմայա պաշլատը քի... կիւճպէչլա քէնտիտէն եվվէլ պուրայա եէթիչէ պիլտիմ...։"

Վէօյլիւնիւն տիհանընտան շու քէլամլար չըգար չըգմազ, հէմանտէմ այաղա գալգարագ, պիր հարաքէթի իսթիխարի իւզրէ, սըզը սըգըյա գըզլար գարույա տօղրու գօշուշուրլար...։

Ա՚ֆ Տակօպէրի թէմամ գարուտա գարշըլարլար։

Տակօպէր օլ հէնկիւամտէ, լհսանընտան պիր լագըրտը տախի չըգարամագսըզընն, էլլէրինի ժէնէրալ Սիմոնեան գրպարընա տօղրու ուզատարագ, հէման օրաճրդտա գարուննուն էշնյի իւզէրինտէ տիւշէ գալըր... պու արատա իսկ Բազա — Ջաօա, մէրգումէլէրէ տօղրու գօշարագ, էլլէրինի եալամայա պաշլար...։

Լ՚աքին, Տակօպէր իւզէրինտէ զուհուրա կէլէն հէյճանը տիլ, իփրաթ մէրթէպէ շէտիտ օլմազին... էօքսիւզլէրի հէման գուճագլար գուճագլամազ, պաշը արգայա տօղրու տիւշիւ վէրտիքտէն պաշգա, պիւթիւն պիւթիւն նէրլէրէ սէրիյմէք հալինտէ պուլունուր իսէտէ, պէրէքլաթի վէրսին քի, քէօյլիւլէր նէթիշիպ Թուաթարլար։ Մատամ Տիւբօն մէրհամէթինտէն նազի, կէրէք զաիփլիքլէրինի վէ կէրէք իղթիրապը գալգլէրինի պէյան իլէ, մէրգումէլէրէ գարշը կէլմէք սէվ-

տալարընտա կեղեր խսէտե, նինէ մէրգումէլէր, Տակօպերի պայըլմըշ Հալինտէ կէօթիւրտիքլերի նագընտագի պիր օտայա, քէնտիլեր տախի պէ-բտապեր օլարագ կիտերլեր։

Իօտէնին, Տակօպերի կէօրիւր կէօրմէշ պիր տէֆա իչերուսի ալթ իւսթ օլուր, չինքի, մէր-գումէլերին շու գլագուզու իչին, օլ անէ գատար հէլաք օլմուշտուր գըյասալարընտա պուլունուր։

Ըալ պու քի Վաբրիէլ, նօրուլմուշ կիճ ու գուվվէթտէն տիւշմիշ օլտուղու Հալտէ, պիր գըլ-թուգ իւզերինտէ բահաթ իթմէքտէ պուլունմա-ղընն, տահա Իօտէնի կէօրմէմիշ իտի։

Պիրտէ պիր քէօյլիւ իլէ պէրապեր, սարը վէ սօնուգ չէհրէլի պաշգա պիր ատէմ տահա, մէգ-քիւր օտատան իչէրի կիրկր, վէ քէօյլիւս մէր-գումա Վաբրիէլի կէօսթէրիր։

Մէրգում սարը ատէմ, քէնտույէ վէրտիքլէ-րի պիր քէօյլիւ իչ կէօմլէյինի վէ բանթալօնու-նու կիյմիշ օլտուղու Հալտէ, Վաբրիէլէ նագլա-շարագ, լնսանը ֆրանսէվի իւզրէ, ֆէգաթ էճնէ-պի թէլաֆֆուղու իլէ սէօյլէյէրէք,

"Իրէնս Ա՛լմա չնմոի պուրայա չըգմըշ տըր . . ։ Ըղընը աչտըղընտա էվվէլա սիղնի իսմինի-զի վէրմիշ տիր, — տեր։

— Նէ՞ սէօյլէյօր պու ատէմ . . . — տէյի պա-ղըրըր էօթէտէն Իօտէն, Վաբրիէլէ տօղրու կի-տերէք։

— Օ՛, Ա՛· Իօտե՞ն, — տէյի պաղըրըր Վաբ-րիէլ, թէհյայիւրինտէն կէրի կէրի չէքիլէրէք։

— Ը՛, Ա՛· Իօտէն մի . . . — տէյի պաղըրըր նէ-նի կէլէն գաղա զէտե, վէ կէօղէրի մէրգում Յօղուէ Ա՛ան—Տաէլին միւքեաթիպի, եանի Իօտէնին իւզերինտե գալըր,

— Ը՛Հ, միւսիւ սի՞զտե մի . . . պուրատասընըզ . . . — տեր Վաբրիէլ, գօրգու իլէ գաբըչօգ պիր հիւրմէթ իւզրէ։

— Նէ՞ սէօյլէտի սիզե շու ատէմ, — տէյի թէք-բարէն սօրար Իօտէն պօզուգ պիր սէս իլէ, — վէրտիկի բրէնս Ա՛լմանըն իսմի տէյի՞ միյտի։

— Նվվէթ . . . էֆէնտիմ, բրէնս Ա՛լմա տա-խի պէնիմ կիպի Իսկէնտերիյէտէն կէլէն Ինկի-լիզ կէմիսի եօլճուլարընտան պիրիսի տիր, նասըլ քի հէփսիմիզտե տէնիզե տէօքիւլտիւք . . ։ Մէգ-քիւր կէմի Ընօրա տախի եանաշտը, վէ պէն տախի օրատա պուլունտում, չինքի պիղի Հար-լէսթօնտան կէթիրէն կէմիտե բէք չօգ թամիրէ միհրաճ սագաթլըգլար պուլունմազըն, ճէզիրէ-յի մէզպուրէյէ չըգմայա մէճպուր օլմուշ իտիք, վէ իչթէ օրատան տախի, բրէնս Ա՛լմանըն պուլունտուղու Գլո+—Իվլ նամ կէմիյէ նագլ իթմիյիմ։ Տօղրու Իօրթամուէթա կիտիյօրտուգ քի, պէնիմ նիյէթիմ օրատան տախի Ֆրանսայա տէօնմէք իտի։ ,,

Հու սատմէթի ճէտիտէտէն (պէթ իւսթ օլմագ) Իօտէնին ֆիքրի բէրիշտն օլմազըն, Վաբրիէլէն մէզպուր միքեաէլ-միխնի գաթ իթմէյէ տիւշտիւ-մէյէ տախի վագթի գալմազ իսէտե, մէրգում ֆիքրինճէ պիր տէֆա գուրտուղու պիր տօղտապըն տէօնմէսի իչէն, սարֆ օլունաճագ հէր նէվի սայ ու իգտամըն պիհտուտե օլտուղուն բանա պիլսէ տախի, եինէ սօն զաբրէթի կէրի պրագմայան քիմ-սէլէրտէն պիրիսի պուլունմազըն, Վաբրիէլէ խի-թապէն, "Ը՛յ սէն բրէնս Ա՛լմանըն քի՞մ օլտուղունու պիլի՞րմիսին, — տէյի սիւալ իտեր։

— Պ՛այէթ ինսանիյէթլե, վէ զայէթ պէհտըր պիր տէլիգանլը օլուպ . . . Ինկիլիզլերին մէմա-լիքլերինի զապթ իթմէքլերի Հինտ հիւքմտար-լարընտան պիրիսինին օղլու տուր . . ։ ,,

Վաբրիէլ պատէհու տիկեր գաղա զէտէյէ տէօնէրէք, վէ ածընարագ, "Ըճէպա նա՞սըլ տըր բրէնս, ածէպա եարալարը բէք ֆէնա՞մը տըր, — տէյի սիւալ իտեր։

— Պ՛ագաա բէք շէտիտ սուրէթտե եարալանմըշ տըր, լաքին եարալարը միհրլիք տէյիլ տիր, — տեր տիկեր եօղճու։

— Ըամա ու սէնալէր օլսուն Ինդլտանէ, — տեր Վաբրիէլ, Իօտէնէ խիթապէն, — կէօրի՞յօր-մուսունուզ, իշթէ պիր ճան տահա գուրթուլմուշ։

—Ը՞գ իյի, չ՞գ իյի, —տէյի ճէվապ վէրիր Իօ-տէն, պիր գըսսա վէ թէքէպպիւրանէ սուրէթտե։

—Պէնտէնիզ մէրգումուն եանընտա կիտիյօրում, — տեր Վաբրիէլ պիր թէվազու իւզրէ (1), — պաշգա պիր էմրիմիզ վա՞ր մըտըր էֆէնտիմ . . ։

— Պ՛ագաա եօրուլմուշսունուզ տուր, լաքին ա-ճէպա իքի իւչ սաաթտան սօնրա կիտե պիլէճէ՞ք-մի սինիզ . . ։

— Ինկէր կիթմէքլէյիմ իգթիզա իսե . . . էվվէթ։

— Իգթիզա տըր . . . պէրապեր կիտէլիմ։"

Իօտէն պու արատա ֆէնալաշարագ պիր սան-տալիյե իւզերինէ օթուրու վէրտիկի Հալտե, Վաբրիէլ տախի պաշընը էյէրէք, բէսմի թաա-զիմի էտա պիրլէ, քէօյլիւ իլէ պէրապեր օտատան տիշարը չօգար։

Սարը չէհրէլի սօնրատան կէլէն ատէմ, մէգ-քիւր օտանըն պիր քէօշէսինտե գալըր իսե տե, Իօտէն մէրգումու կէօրմէզ։

Մէրգում, Պօղուճուլարըն իչ նէֆէր բէ-յիսլէրինտէն պիրիսի պուլունան Ֆարէնկա նամ մէլէզ օլուպ, Ըանտի վէրանէլէրինտե, ասկեր-լերին էլինտէն գաչտրգտա, եօլտա բասթ կէ-թիրտիկի մալ գաչըրըմը Սահալը էօլտուրէրէք, Ա՛· Յօղուէ Ա՛ան—Տաէլին, Իօտէնէ խիթա-պէն նազմըշ օլտուղու թահրիրաթը, վէ Ինդ-Ընէ նամ վաբօրտա գապուլ օլունմագ իչէն, մէրգումուն եանընտա օլան բուխսաթ պիլէթինի ալտըգտան սօնրա, տօղրու վաբօրա գօչմուշ իտի։ Ըալ պու քի, մէրգում Ըանտի վէրանէլէրինտէքի պօտրումտա Ա՛լմատան սագլանմըշ օլտուղունտան, Ա՛լմա մահպէստէն գուրթու-լարագ (պու խուսուս իլէրուտե պէյան օլունա-

(1) Իօտէն ճէզվէթլերին պիւյիւքլերինտէն պուլու-նուպ, վէ Գաբրիէլ տախի պյնի ճէմիյէթին ազսօզ պուլունմասը ճինէթլէ, թազպիաթլէ, թէվազու իւզ-րէ հաբէքէթի իտէճէքտի։

ճագ տըը) այնի վաբօրա կիթոխբաե, մէրգումու օրատա պուլմուշ, վէ Ցանսէկարլար թարիգա-թընտան պուլունտուղուն պիլմէտիկինտէն, տայիմա մէրգումա պիր հէմշէհրի նազարըլլա պագըպ հիւանի մուամէլէ իպրազ իլլէմիշ իտի։

Ւօտէնին տէրուընինէ հիւքմ իթմէքտէ օլան շնատէթի ղայղ ու թէհլիւքէլի էսէրինտէն, լէհճէսի մօս մօր քէսիլմիշ օլուպ, վէ չէշմաներ վահշէթինիւմասըլլա տիք տիք պագմագտէ օլտուղու թագտիրտէ, պիր թարաֆտան տախի քէսկին տուրէթմէ հրրսընտան թընտագլարընը քէմիրմէքտէ պուլունուր իսէ տէ, օրատա պուլունան Ցարէնկայը կէօրէմէզ, հալ պու քի մէրգում, եավաշճաճըգ Ւօտէնին եանընա եանաշաբագ, վէ ահպապճա էլինի մէրգումուն ումուղու իւղէրինէ վազ իտէրէք,

„Ո՛ղաթընըզըն իսմի Ւօտէ՞ն միտիր, — տէյի սիւալ իտէր։

— Վի՞մ սին սէն, — տէր Ւօտէն պիրտէն պիրէ տիւշաըր իսթիղրապ օլարագ, վէ պաշընը եօգարը գալտըրարագ։

— Ո՛ղաթընըզըն իսմի Ւօտէ՞ն մի տիր, — տէյի Ցարէնկա . . . թէքրարէն սիւալ իտէր։

— Ի՛վվէթ . . . նէ՞ իսթէբսինիզ։

— Ո՛ղաթընըզըն մահէլլի իգամէթի աճէպա փարիստէ, Ա՛ինիէօ—տէղ—Ւուրսէ՞ն սօգաղընտամընըր . . ։

— Ի՛վվէթ . . . ֆէգաթ, թէքրարէն սօրարըմ սիզէ, նէ՞ իսթէբսինիզ։

— Շ՛իմփանզէ . . . հիչ պիր շէյ . . . լաքին սօնրա . . . բէք չօգ շէյ։„

Ցարէնկա Ւօտէնէ շու սիւալլէրի իթոխբաէն սօնրա, եավաշ եավաշ մէրգումտան եիրագլանմայա պաշլատըղընտան, պու ալէմտէ հիչ պիր շէյտէն գօրգմագ պիլմէյէն Ւօտէն, պու տէֆա գօրգմայա պաշլար, չիւնքի, Ցարէնկաներն լէհճէսինտէ տէրքեար օլան ասաբը ղամէնկիզ՞ վէ էշքեալը շումամիզ, մէրգում իւղէրինէ, հատտէն զիյատէ թէէսսիր իտէր։

ՑԻՕՐՑԻՆՃԻՒ ՓԸՍԼ

ՓԱՐԻՍԷ ՏՕՂՐՈՒ ԱԶԻՄԻԷ

Գատրօվիլ սէրայընտա պիր սիւքիւթի աղիմ հիւքմ իթմէքտէ, շէյլէ քի, եավաշ եավաշ պօրա վէ ֆուրթունա քէսպի սիւքիւնէթի իթմէյէ պաշլատըղընտան, տալղալարըն պիր սուրէթի կիրանիտէ (աղըրլըգ իլէ) գէլլըարա չարբըլարագ ղուհուրա կէթիրտիքլէրի սաղըր սէտալարտան պաշգա հիչ պիր շէյ իշլիտիլմէմէքտէ իտի։ Տակօպէր վէ էօքսիւզլէր, սէրայը (1) մէղպուրուն պիրինճի գաթընտա սըճագ օտալարտա բահաթ իթտիրիլմէ քտէ իտիլէր։

Հալ պու քի Ո՛ալմա, բէք աղըրճա եարալանմըշ օլմասը ճիհէթլէ, եօգարուքի գաթա չըգարըլմագտէն իսէ, աշաղըտա պիր տիմանխանէտէ իսթիրահաթ իթտիրիլմէսի միւնասիպ կէօրիլմիւշ իտի։

Ո՛ալմանըն շու մէրթէպէ սագաթլանմասընա սեպէպ իսէ, ֆուրթունա վէ պօրա վագթինտէ, պիչարէ պիր վալիտէյին աղլայըպ կէօզ եաշլարը տէօքէրէք քէնտույէ թէսլիմ իթտիկի պի կիւնահ չօճուղու, տէնիզտէն գուրթարմագ նիյէթիլլէ, թէհլ՛էրտէ չալըշըպ չապալանտրգտան պաշգա, պիղղաթ քէնտույի տախի շաշըրըպ զապթ իտէմտիկինտէն, գայալար իւղէրինէ աթըլըպ տիւշմիւշ իտի։

Ցարէնկա իսէ, մէրգումուն հագգընտա քէնտի իւղէրինտէ հիտա իթմէքտէ օլտուղու պիր նէվի մէյլ ու մուհապպէթտէն նաշի, մէրգումուն եանընտան այրըլմայարագ, պագըպ կէօղէթմէքտէ իտի։

Ա՛է Գաբրիէլ տախի, պաղը մէրթէպէ Ո՛ալմայա թէսէլլիլէր վէրտիքտէն սօնրա, պըրագըպ քէնտույէ վէրիլէն օտայա չէբիլմիշ իտի։ Իքի իւչ սաաթտան Ւօտէն իլէ պէրապէր եօղա չըգմագ իւղրէ մէրգումէ իթտիկի վատը իւղէրինտէ սատըգ պուլունուճաղընտան, ճիւղիճէ եաթըպ ույումագ իսթէէմմիշ իտի. Ֆէգաթ, քէսկին սուրէթտէ եանմագտա օլան պիր օճաղըն էօնիւնտէ, գապաճա տէօչէմէլի պիր պիսիւք գօլթուգ, իւղէրինտէ օթուրմուշ, էլպիսէսին գուրուլմագտէ պուլունտուղու թագտիրտէ, էօյլէճէ ույույա գալմըշ իտի։

Մէրգումուն պուլունտուղու օտա, Տակօպէր իլէ էօքսիւզլէրին օտասընա պիթիճիք պուլունմագտէ իտի։

Հալ պու քի Ւապա—Ջօա, զանն իտէրսին քի, էօյլէ պիր միւթէպէր սերայ տէրուընինտէ, ասլա էմնիյէթսիզլիք հիսս իթմէտիկինտէն, Ւօզ իլէ Պլանշըն գարուսու էօնիւնիւ թէքք իլէ, վէ պիրագ ըսընմագ նիյէթիլլէ, կիտիպ Գաբրիէլին պիր թարաֆընտա ույումագտէ պուլունտուղու օճաղըն էօնիւնտէ եայըլը վէրմիշ իտի։

Ւապա—Ջօա, գարատա վէ տէրեատա շունճա էէրլէր տօլաշտրգտան սօնրա, պուրընունու, ուղրամըշ օլտուղու էօն այագլարը իւղէրինէ տայաթարագ, սէֆպի խաթըր իւղրէ ըահաթ իթմէքտէ իտի։ Պէն մէղպուր Հայվանըն, տայիմա,

(1) Գարտօվիլ սէրայը հագգընտա կէրչի «Էրէյ լուղէթինի խոթխամ իթմէմիշ, պաղը ճիհէթլէ բէք միւնասիպ կէօրմիւշիւզ տիւր։

նասիպ սէյիլ իսէտէ, չիւնքի, «Էրէյ լուղէթի լիսանը Թիւրքիտէ ալէսսէվիյէ փասիխհյար, փասիխհյ Թէօլիգաթլարը, վէ էլլիլէր իգամէթի կհահյարընա, վէ հիւքիւմէթ մահէլլէրինէ խոթխոթ օլունուպ, էօյլէ իգամէթի կհահյարտան աշաղրլարընա իսէ, գօնագ, քէօչէ, վէ եվ տէնիլմէքտէ իսէ տէ, Էվէօպատա էօյլէ միւնթազամ վէ միւքէմմէլ խանէլէր վար տըր քի, գօնագլարտան վէ տախ խանէլէրտէն բէք չօգ ճիհէթլէրլէ ֆարգլը պուլունմագտէն, ըՂՂօ Թապիր օլունմագտէ օլտուղունտան, պիղլէր տախի անճագ «Էրէյ Թէրճէմէ իթմէյէ միւնասիպ կէօրմիւշիւզ տիւր։

վէ զիյատէսիյլէ, իմհիյար եօլտաշը զէվալլը Յօ-
վհաննը տիւշհիւնմէքտէ պուլունտուղուն , հէր նէ
գատար խսպամէ չըգըշմայա ճէսարէթի իտէմէզ
խսէմտէ , պու ճիւմլէ շու գատարընը տախի սիւ-
քիւթ իւզրէ կէչէմէմ քի , քէնտի գուվվէյի եատ
ու թէկէ քքիւրի էսերինտէն օլարագ , նէնի պիր
թապիամի իւզրէ , մէզգուր միւհթէրէմ արգատա-
շընըն հէլաքինտէն պէրու , հէր նէրէտէ պիր պէ-
յազ պէյկիր բասթ կէլսէ , ըսըրմայա չըգըշմագ-
տէ օլուգ , հալ պու քի , սայիր տօնտա պուլուն-
նան ամէլարըն հիչ պիրիսինէ , հիչ պիր իլճիք
իթմէսի , օլ վագթէ գատար ասլա ատէթինտէն
տէյիլ իտի ։

Ա՛րատան ճիւղլէ պիր վագթ կէչտիքտէ , մէզքիւր
օտայա աչըլան գաբուլարտան պիրիսի աչըլարագ ,
ինքի գըղգարնտաչար , իհթիրազ իւզրէ , օտատան
իչէրի կիրէրլէր ։ Ա՛ղրգումէլէր , ույումուչար , վէ
ույանմըշչար , վէ կիյինիպ գուչանմըշչար օլտուգ-
լարը հալտէ , հէր նէ գատար , զաթէն , մատամ
Տիւրօն , քէնտուլէրին օտալարընտա բահաթ իթ-
տիրտիքտէն սօնրա , կիտիպ , Տակօպէրէ քէյիւն
հէքիմի կէլէրէք պագմըշ , վէ եարալարընըն
քեամիչէն քէտերսիզ օլտուղուն պէչան իթմիչ ի-
տուկի խապէրին կէթիրմիչ իտիյսէտէ , եինէ
մէրգումէլէրին գալչլէրի , օլ խուսուստա բահաթ
օլմատրընտան , սէրայտա պուլունանլարտան ,
թէքրարէն պիր մալիումաթ տահա ալմագ էմ-
լիյլէ , քէնտի օտալարընը թէրք իթմիչ իտիլէր ։

Ա՛ղրգումէլէր Յ՛ապրիէլին , իւզէրինտէ ույու-
մագտէ պուլունտուղու էսկի զէման գօլթուղու-
նուն տէօշէմէսի օրթասընտա կէօմիւլէ գալմըշ
օլտուղուն կէօրտիւքտէն պագա , մէզքիւր գօլ-
թուղուն այագլարը էօնիւնտէ Խապա – Յօանընն
տախի Հուղուր ու արամ իւզրէ եաթտըղընն տախի
կէօրտիւքլէրինտէն , մէրգում Յ՛ապրիէլի Տակօ-
պէր տիր գըյասիյլէ , եավաշ եավաշ այագլարը-
նըն ուճունա պասարագ եէօրիյէրէք , մէրգումէ
տօղրու կիտէրլէր ։

Պիրտէ ույույան քէսին Յ՛ապրիէլ օլտուղուն
կէօրտիւքլէրինտէ , տիւշարը թաճճիւպ ու թէհյա-
կիւր օլտուգլարընտան , վէ մէրգումու ույանտը-
րըլար տէյի գօրգտուգլարընտան , էօյլէճէ տուրա
գալըպ , նէ՛ իլէրու կիթմէկ ճէսարէթի իտէպի-
լիյլէր , վէ նէ՛ տէ կէրի չէքիլմէկ ։

Յ՛ապրիէլին պօյնունտան վէ ումուզլարընտան
աշաղը սարգմագտա օլան սարը տաչլարը քեա-
միչէն գուրուտուգտան սօնրա , թապիյամիյլէ
Հայգալանմայա պաշլայրպ , վէ սօլկուն լէՀճէսի
իսէ , գօլթուղուն արգասընը գաբլամագտէ օլան
գօյու ֆիրֆիրի րէնգ տամսագօնուն օրթասընտա
գապարմագտէ իտի ։ Ա՛ղրգումուն տիլպէր սիմա-
սընտա օլ վագթ , եա՛ էլէմէնկիզ պիր տիւշ սէ-
պէպինտէն , վէ եատա տէրունինտէ զաթէն սէթէր
իյլէմէքտէ պուլունտուղու պիր տույղունուն , ույ-
գուսու վագթինտէ , քէնտիսի պի խապէր օլտուղ-
ղու Հալտէ , զուՀուրա կէլմէքտէ օլան պիր թէէս-
սիրի սէպէպինտէն , պիր էսերի մաղմումանէ միւ-
շահէտէ օլունմագտէ իտիյսէտէ , եինէ պու ճիւմ-
լէ , շու մահղունիյյէթի շէհտիտէյի գահիրէյէ
րաղմէն , սուրէթ ու էչքեալընտա լէթաֆէթի
թապիիյյէսի , վէ թարիֆտէն միւսթէէղնի ճաղլ-
պէսի . . . տէրքեար պուլունմագտէ իտի , չիւնքի ,
պու ալէմտէ , տէրտ ու ճէֆա չէքմէքտէ պուլուն-
նան կիւզէլլիք կիպի , նախօտ կիւզէլ կիպի , բիգ-
գաթէնկիզ հիչ պիր շէյ օլմազ ։

Ա՛ղրգումէլէր Յ՛ապրիէլէ կէօրտիւքլէրինտէ ,
իմհիյար (1) իւզրէ գըղարըզ , վէ կէօղլէրի էօ-
նիւնէ պագմայա պաշլատըգտան պաշգա , ճիւղճէ
իզճիրապը գալչ իւզրէ , կէօզ իշարէթիյլէ , պիր
պիրինէ , մէրգում ույգուտա օլան վայիղի կէօս-
թէրիրլէր ։

" Պագսանա , հէմշիրէճիյէղիմ , ույույօր . . .— տէր Լօզ եավաշ սէս իլէ ։

— Տահ՛ իյի եա , — տէյի ճէվապ վէրիր Պը-
լանչ քէզալիք եավաշ սէս իլէ , վէ մէրգումէյէ
կէօզ իշարէթիյլէ մէրգումու կէօսթէրէրէք , —
նիւղնիւնէ տահա իյի պագապիլըրըզ . . ։

— Տէննիղտէն պուրայա հէր նէ գատար պէրապէր
կէլտիք իսէտ , ճէսարէթի իտէմէտիյտիք . . ։

— Պա՛գ իմտի պագ , շու լէՀճէսինտէ տէրքեար
օլան լէթաֆէթէ՛ պա՛գ շիմտի ։

— Պէն զանն իտերիմ քի , տիւշհումիւզտէ կէօր-
տիւկիւմիւզ թա քէնտիսի տիր . . ։

— Նասըլ քի օլ վագթ պիզի Հիմայէ իտէճէկսին
սէյլէր իտի ։

— Նվվէթ , նասըլ քի պու տէֆա տախի . .
պիվէֆալօգ իթմէտի ։

— Նաքսին , հիչ տէյիլ իսէ , մէրգումու կէօրմէք-
տէյիզ եա . . ։

— Նմմա , էօյլէ Նիրիսգատա մահպէստէքի կիպի
տէյիլ . . . օ նէ՛ գարանլըգ կիճէ իտի ։

— Պու տէֆա տախի պիզի գուրթարտը ։

— Նկէր մէրգում օլմասա իտի . . . պու սապահ
. . . պիզիմ հէլաք օլուպ կիտէճէկիմիզ պի իշ-
թիպահ իտի . . ։

— Չէգամ , հէմշիրէճիյէղիմ , պէն զանն իտէ-
րիմ քի , տիւշէրիմիզտէ կէօրտիւկիւմիւզտէ ,
եիւզլերի պիր նուրու լաթիֆ իլէ միւնէվվէր պու-
լունմագտէ իտի ։

— Նվվէթ . . . Հաթթա պիլիրմիսին , հէման
կէօղլէրիմիզի տախի գամաշտրմագտէ իտի ։

— Ա՛ Է հէմոզ եիւղնիւնտէ պէօյլէ պիր էսէրի քէ-
տեր տէրքեար տէյիլ իտի ։

— Է՛ , պիլիրմիսին պուննուն սէպէպի նէտիր ,
չիւնքի օլ վագթ կէօյտէն կէլիյօրտու , Հալ պու
քի շիմտի պուրատա եէրտէ տիր . . ։

— Նա՛ հէմշիրէճիյէղիմ . . . օլ վագթտա շու
անընընտաքի աչ րէնգ եարա եէրի տախի վ՛ը-
մըլըլը ։

(1) Իմհիյար լուզէթի հէմ սինի քեամլէ իրմիչ տի-
տիմէք , վէ հէմտէ է-ըէ+ , իէյ , վէ դ-ուու տախի տի-
մէք օլտուղունտան , պէօյլէ եէրլերտէ շու սօնրաքի
մանեայա տէրնաճաղը , վէ շու էէրնիյու է-ըէ լուզէթ-
լէրինին , է-ըէ+լէրէ էվ տիմէք օլաճաղը աչիքեար սըր ։

— Ւա՜յր, խա՛յր . . . էկեր օլմուշ օլսա իսի, էլպէթթէ կէօրէճէքսիք ։

— Ւա՛ շու էլլէրինտէքի . . . կէօրիյօրմուսուն շու նարալարը . . ։

— Ւաքին նէ աճայիպ շէյ տիր պու, մատամ քի նարալանմըշ տըր . . . տիմէք տիր քի, պու պիր մէլէք օ՛լմամալը տըր ։

— Ւ՛, նի՞չին, Հէմշիրէճիյէզիմ, օլամազ մը քի, քէնտույի պիր ֆէլաքէթտէն գուրթարմագ իչին չալըշտըղընտա, եախօտ պիղիմ կիպի էձէլ գառըսունտա պուլունանլարա իմտատէ ևէթիշմէյէ չըգըշտըղընտա, նարալանմըշ օլսուն, պու տա՜խի իհթիմալտէն տէյի՞լ միտիր ։

— Ա՛ագդըն վար տըր . . . էկեր քէնտի հիմայէսի թահթընտա պուլունանլարըն իմտատլարընա գօշարագ, քէնտույի թէհլիքէյէ, սալմասա իտի, պու գատար կիսզել սայ՛լմայաճագտը . . ։

— Ւաքին նազը՛գ քի կէօզլէրինի աչմայօր . . .

— Ւ՛Հ, նէ՜ գատար քէրէմ ու մէրհամէթ նիւ՜մա պագըշը վար տըր ։

— Ւ՛ճէպա պուրայա կէլիր իքէն, նէ՞ սէպէպէ մէպնի, եօլտա վալիտէմիզ Հագգընտա պիղէ պիր շէյ սէյլէմէտի ։

— Պէս պէլլի քէնտիսի՛լէ պիզ ևալընըզ օլմա՜տըղըմընտան . . . իսմէէմմիշ օլմալը տըր . . ։

— Իչթէ շիմտի նաբ ևալընըզ . . ։

— Նա՜սը՛լ, պիրագ միւսահապէթի զըմընտա պիր բիճա իտէլի՞մ մի . . ։"

Ա՛էրգումէլէր պիր նիկահը բիւր լէթաֆէթ ու սաֆվէթ իւզրէ, օլ պապտե պիր պիրլէրինին բէյլէրինի սիւալ իթմէյէ պաշլատըգլարընտան, սիմայի տիլքիւշալարը գըր գըրմըզը քէսիլմէյէ, վէ սինէյի պիքրիյէլերի տախի, սիյահ էլպիսէլէ՜րի ալթընտան, եավաշ եավաշ վուրմայա պաշլար ։

"Ա՛ագդըն վար . . . Հա՛յտե բէճա իտէլիմ ։

— Ւ՛Հ, Հէմշիրէճիյիմ, պագսանա էյ՜-էյհ՛-էյ՜, նասը՛լ տէօյիւլմէյէ պաշլատը, — տէր Պլանշ, Հէր Հալտե գըզ գարնտաշը Ւօզուն ևիւրէկինին տախի այնի տէրէճէտե տէօյիւլմէքտե օլտուղուն շիւբհէսիզ օլարագ պիլտիկինտէն, — Հէմտե շու սինէմիզ վուրուլմասը նէ՛ գատար իյի պիր շէյ տիր ։ Ո՛ւանն իտէրիմ քի, մուճիպի սէատէթիմիզ օլաճագ պիր Հալ վուգուա կէլէճէք տիր ։"

Ւքի գըզ գարնտաշլար այագլարընըն ուճու իւզէրինտե նէօրիյէրէք, Կաբրիէլին օթուրտուղու գօլթուղուն ևանընա ևանաշարգտան սօնրա, պիրիսի մէրգումուն սաղ թարաֆընտա վէ տիկէրի տախի սոլ թարաֆընտա տիզ իւզէրինէ կէլէրէք, տուայա տուրուր կիպի էլլէրին պիր պիրինէ գա՜վուշտուրուլար (Ա՛աւատաւք վագթինտե եաբըլ՜տըղը միսլը՛ղու) ։ Ա՛էրգումէլէրին շու Հալ ու Հէյ՜յէթլէրի բէք տիլարա պիր սուրէթտե պուլունուր ։ Հ՛էյլէ քի, շայանը բէրէսթիշ (թահփընմայա լայգ) նիւզէրինի Կաբրիէլէ տօղրու գալ՜տըրարագ, վէ լէՀճէյի թաղէկիլէրինէ մուվա՜ֆըգ, թաղէ վէ թաթը պիր սէտա ույտուրա՜բագ, վէ Հէմտե զայէթէլէ եավաշ սուրէթտե,

"Կաբրիէ՛լ, Կաբրիէ՛լ, վալիտէմիզ թաբա՜ֆընտան պիղէ մալիւմաթ ու խապէրլէր վը՜. . ."— տէրլէր ։

Պու սէտ իւզէրինէ, մէրգում ճիւզիճէ Հարէ՜քէթ իտէր, վէ նըսֆ մէրթէպէ կէօզլէրինի ա՜չար, վէ պէրէքաթի վէրսին քի, քաամիլէն ու՜յանմագլըգտան էվվէլ զուՀուրա կէլէն սէպաթ՜սըզ նիմ ույանմագլըգ սայէսինտե, մէրգումէլէ՜րին ճէմալը լէթաֆէթպախշալարըն, վէ քէնտույէ տէօնէրէք, եավաշճաճըգ իսմինի չաղըրտարլա՜րըն կէօրիյէ ֆարգընտա վարմագա, անճագ պիր ճիւզի վագթ կիւճ իչէ մուվաֆֆագ օլա պիլիր ։

Կաբրիէլ թէքմիլէն ույանըպ վէ պաշընը՜նա՜ գարու գալտըրարագ,

"Վէհմիտիր օ, — տեր ։

— Վէհմէտ տէյիլ պի՛գիզ ։

— Ւ՛վվէթթ պիզ, Ւ՛օզ վէ Պլա՜նշ ։,,

Պու տէքա տա մէրգումուն նիւզէլէրի գըզար՜մայա պաշլար, զէրա մէրգումէլէրին, քէնտի գուր՜թարտըղը կէնճ գըզլար օլտուգլարըն թանըր ։

"Կա՛ագընըզ այագլա, եա՛ Հէմշիրէլէրիմ, — տեր մէրգում, — եա՛լընըզ Հուզուրի Ւէպպանի՜տե տիզ չէօքմէլիյիզ . . ։"

Ա՛էրգումէլէր անինտե իթաաթ իտէրէք այա՜ղա գալգըպ, վէ էլ էլէ վիրէրէք, մէրգումուն պիր թարաֆընտա տուրուր վէրիրլէր ։

"Ւ՛ճաիյպ, մէկէրչի սիզ պէնիմ իսմիմի պի՜լիյօրմուսունուզ . . . — տէյի Կաբրիէլ մէրգու՜մէլէրէ սիւալ իտէր ։

— Ւ՛վվէթթ, չէունքի ունուԼմամըշ տէյիլիզ ։

— Վէհ՛մ սէօյլէտի սիզէ պէնիմ ատըմը ։

— Անիզ սէօյլէտինիզ . . ։

— Պէ՞ն մի սէօյլէտիմ ։

— Ա՛ա՜նը շու վալիտէմիզ թաբաֆընտան կէլ՜տիկինիզ վագթ . . ։

— Ա՛ա՜նը պիզի տայիմա հիմայէ իտէսին տէյի ։ սէնի թաբաֆըմըզդա կէօնտէրմիշտի եա, իչթէ օլ վագթ ։

— Պէն, եա՛ Հէմշիրէլէրիմ. . . — տեր մէրգում, էօքսիզլէրին շու սէօզլէրինտէն հիչ պիր շէյ ան՜լամատըղընտան, — սիզ քէնտինիզի ալտատը՜յօրսունուզ . . ։ Տահա պէն սիզի սաղթ պու կիւն կէօրտիւմ . . ։

— Ւ՛չ, եա օլ տիւշ՜լէրիմիզտե կէօրիւշտիւքլէրի՜միզ ։

— Ւ՛վվէթթ, տեր խաթըր իսթինիզ պիր տէքա շու տիւշլէրիմիզտե վագը օլան միւլագաթ՜լարըմըզը ։

— Ւ՛վվէթթ, Ա՛լմանեատա . . . պունտան իւչ մահ մուգատտեմ . . . Ւմտի խի՛ պագընըզ պիզէ ։"

Կաբրիէլ մէրգումէլէրին տիւչ Հագգընտա տէրքւար օլան իթիգատ ու թէզէքքիւրլէրի վէ սաֆհաէրունիկլէրի իւզէրինէ կիւվվումսիմ՜ֆէ պաշ՜լատըգտան սօնրա, կիթաիքճէ կիրիֆթարը թէաճ՜ճիւպ տախի օլարագ, "Տիւշինիւզտե՞ մի, — տէյի սիւալ իտէր ։

— Ւ՛վվէթթ, տիւշինիմիզտե . . . Հանը պիզէ կիւ՜զէլ կիւզէլտե նասիհաթլար վէրտիյտին ։

— Ա՛յ է Հաթթա, իշխէ օլ նասիհաթլարընըզ սայէսինտե տիր քի, տերտ ու մինէհիմիզ կիւնլէրի պաշայալըտան պէրու . . . մահպէստե տախի . . . խաթըրմըզա կէլտիքճե պիզե պախշը թէսէլլի վէ ղայրէթ ու ճէսարէթի իլլէմքտե պուլնմուշտուր։

— Ւմմի, էօյլե պիր գարանլըգ կիճէտե . . . սիզին Եիզիւնիւզիւ տախի կէօրմէյե միւդհէտիրե օլամատըղմըզ թագտիրտե, Ա՛իբիսգա մահպէսինտէն պիզի խէլաս իտէն սէն տէյի՛զ միսին։

— Պէ՞ն մի . . .

— Պիզիմ վէ պիզիմ իսթիյար տօսթումուզուն . . . իմտատընա Եէթիշէն, մէկէրջի սէնտէն պաշգա պիր քիմսէ տահա վա՛ր մըտըր։

— Ա՛էր նէ գատար մէրգում իսթիյար տօսթումուզ մէլէքլէրին վարլըղընա Եինանմազ խոխյսէտե, Եինէ պիզ Հէր վագթ, սիզին քէնտիյի սէվգէկինիզի, չօգ տէֆա քէնտույե իֆատե վէ պէչան իլլէմիշիզ տիր։

— Ա՛յ իշխէ անճագ սիզին հիմայէթինիզե կիւվէնտիկիմիզտէն տիր քի, պու. սապահչի ֆուրթունատա հէման ասլա իւզէրիմիզե գօրգու կէթիրմէյիք։

— Ձիւնքի սէնի պէքլէմէքտէյիմիք։

— Ւյվէթ, հէմշիրէլէրիմ՛, վագտա Ա՛ագթա՛ալտա Հաղրէթլէրի, պէնի սիզին իմտատընըզա Եէթիշտիրմէք լյութֆը իլահիսինէ պէնի նայիլ պույուրտու, լաքին պէն Ա՛մէրիգատան կէլմէքտե օլտուղումտան, Ա՛իբիսգա քէյֆիյէթինտէն ասլա խապէրտար տէյիլիմ՛, վէ Հաթթա Ա՛իբիսգայա կիթմիշ տախի տէյիլիմ՛ . . . Տիմէք տիր քի օրատա սիզի մահպէստէն խէլաս իտէն պաշգա պիրիսի օլմալը տըր . . . — տէտիքտէն սօնրա Գաբրիէլ, — Պագտանայընըզ Եա՛ հէմշիրէլէրիմ՛, սիզ պէնի քիմսիյէ տէյի զանն իթմէքտէսինիզ, — տեր, պիր թէպէսսիմի բիւր լեթաֆէթ իւզրե։

— Ա՛իզ, կէօյլէրտէն, պիզի Հրֆզ ու հիմայե իթմէք իւզրե, վալիտէմիզ թարաֆընտան կէլէն պիր մէլէքի քերիմ տէյի՛զ միսինիզ։

— Ւյա՛ ազիզէմ հէմշիրէլէրիմ՛, խայր, Եանլըշընըզ վար, պէն ատէթա պիր ֆագըր փափասըմ . . ։ Պէս պէլլի թէսատիֆ էօյլէ կէթիրմիշ քի, տիւշինիւզտէ կէօրտիւկիւնիւզ մէլէք իլէ պէնիմ պէչնիմտե պիր միւշապէհէթ պուլունմուշ, վէ մէրգում մէլէյի իսե սիզ տիւշտէն պաշգա պիր Եէրտե կէօրէմէզսինիզ . . ։ զիրա պիզիմ իչին կէօզ իլէ կէօրիւլէպիլիր մէլէքլէր եօգտուրլար։

— Ւյա՛ըր, պիզիմ իչին կէօրիւլիւր մէլէքլէր եօ՛զ մուտուր, — տերլէր էօքսիւզլէր մահղունիյէթի իւզրե մէրգումուն րույինէ նիկեաՀէնտաշ օլարագ։

— Ւյա՛ պէնիմ սեվկիւլիւ հէմշիրէլէրիմ՛, մէլէքլէր պիզե կէօրիւնսիւնլէր կէօրիւնմէսինլէր, օ մէրագ իտեճէք պիր շէյ տեյիլ տիր, — տեր Գաբրիէլ մուհապպէթ իւզրե մէրգումէլէրին էլլէրին սըզարագ, — տիւշլեր տախի . . . պաշգա Հէր պիր շէյ միսիլլու . . . թարաֆը Ւսպպանիտէն կէլմէքտե տիրլեր . . . վէ մատամ քի շու տիւշտե վալիտէնիզին թէզէքքիւրի տախի գարըշըգ պուլունմագտե տիր . . . օլ պապտե գամ պէ գամ թէզէքքիւր իթմէլիսինիզ։,,

Պու հէնկեամտե օտա գարուսու աչըլըպ վէ Տակօպէրին իչէրի կիրտիկի կէօրիւլէր։

Օլ վագթէ գատար էօքսիւզլէր սաֆտէրուննի իւզրե պիր մէլէք վասէթասըլլա հրֆզ ու հիմայէ օլունմագ արզուսունտա պուլունտուգլարընտան, Տակօպէրին զէվճէսինին Գաբրիէլ իսմինտե հէմ փափաս վէ հէմտե վայիզ պիր ահրէմ էվլատը վար իտուկին, ասլա տեր խաթըր իտէմէզլէր։

Տակօպէր հէր նէ գատար (ժէնէրալ Ա՛իմճնուն էլճագը իւզրե) քէնտի եարասընըն աղըրլըղընա րաղմէն, պէյտ եօ՛ (1) եանի խաֆիֆ եարա թէսմիյէ իթմէյէ ինատ իտեր իսէտե, քէօյուն ճէրրահը մէրգումուն եարասընը տիգգաթը քեամիլե իւզրե պագմըշ վէ սարըպ սարմալամըշ օլմաղին, աննընըն եարըսընա գատար ինմիշ օլան սիյահ պիր պաղ, մէրգումուն չէհրեսի սէրթլիյինի, թապիաթիյլե տահա ղիյատե արթըրմագտե իտի։

Ա՛էրգում Գաբրիէլ կիպի պիր էճնէպինին, կիւյա գըրդ նըլըգ պիր ահպապ կիպի Ւօզ իլէ Պլանշըն էլլերին թուեմմագտե պուլունտուղուն կէօրտիւքտե, ղիյատեսիյլե տիւչարը թէհայիւր օլուր, չինքի, Տակօպէր, մէրգումուն գըզլարը էօլիմտէն գուրթարմըշ օլտուղուն պիլմէտիքտէն պաշգա, պիզզաթ քէնտիսինի գուրթարմայա չալըշանըն տախի, մէրգում օլտուղունտան պի խապէր իտի։

Տակօպէր սապահլայըն ֆուրթունա վագթինտե, տալղալար օրթասընտա չալգանտըգտան սօնրա, թըրմանարագ պիր գայա իւզէրինէ չըգմայա չապալատըղը թագտիրտե, Գաբրիէլին, գըզլարը բէնչէյի էճէլտէն գուրթարտըղը ագըպինտե, թէհ՛ Եէրտե քէնտույե տախի իսմտատե եէթիշմէյե չալըշտըղը էսնատե, մէրգումե բէք խաֆիֆ սուբէթտե կէօրէ պիլմիշ իտի։ Ա՛յ շու աֆէթտէն սօնրա տախի, Տակօպէր մէրգումէլէրի, սէրայը մէզպուրուն աշաղը գաթտաքի պիր տիվանխանէսինտե կէօրտիւկիւնտե, նասըլ քի պալետտե զիքրի կէչմիշ տիր, եօրկունըլուգ, խէլէճանը տիլ, վէ եարասը ասարընտան օլարագ տիւշիւպ պայըլ-

(1) Էյլլե պէչինճի սահիֆէնին իբնինճի սիւթունունուն 39 ունճու սաթըրընը օլ վագթ եանլըշ անլամըշ օլտուղումտուղտան, եինէ այնի լուգեթլէրե թէսատիֆի օլունմասը միւնասէպեթիյլե, պուրաճըգտա թասհիհինէ միւսարատաթ իտէրիզ։

Շէօյլե քի սաթըրը մէզպուրտա, պէյտ եօ՛յա քէսկինն եարա մանասընա ալընմըշտըր, Հալ պու քի մուզայիրի օլարագ եօֆէֆ եօ՛ մանասընա ալընմասը տոզրու օլտուղունտան, մէզքիւր սաթըրըն եօգարուսունտաքի պաչլայան շու,

— Ւյօյլե պէրէ իսմի վէրմէյիպ, իլլա տիկէր տեֆալար միսիլլու, պէյտ եօ՛ իսմինի վէրիր իտի — քելամարընըն եէրինէ,

— տիկէր տեֆալար միսիլլու, էօյլե պէրէ, եա՛ խօտ պէյտ եօ՛ իսմինի վէրմէզ իտի — օգուննմալը տըր։

մըշ օլտու զունտան, Կաբրիելի կեօրէմճիլիխի, Տակօպէր էօքսիզլէրին պիր եապանճըլա պէրապէր, աֆպաղլըգ իւզրէ իւնս իւ իւլֆէթ իմտիքլէրին կեօրէրէք, աննընտաքի սիյահ պաղըն ալթընտան գապարմագտա օլան գըր վէ գապա գաշլարընը ինտիրմէյէ պաշլատըղը Հալտէ, մերգումէլեր տախի քէնտույէ գօշարագ, գումճաղընա տիւշէրլեր, վէ էվլատճա նիւազիշլեր վէ ճիլվէլեր իճրալարընա պաշլարլար։ Մէրգումէլերին շու մուհիպանէ Հալ ու Հարէքէթլերին կեօբիւր կեօրմէզ, կէրչի տայիմա Կաբրիէլ Թարաֆընա, վէ մէրգումէ իսէ այաղա գալգմըշ օլուպ, լայըգըլա նիւզիւ տախի կեօրիւլէմէիկի Հալտէ, կիզլի կիզլի աֆթը նիկնահ իւզրէ պուլունուր իսէտէ, մէրգումէլեր Հագգընտա, Հիսս իթմէ քտէ պուլունտուղու եվվելքի էսերի Հիտտէթի, մանվ ու իզալէ օլուպ կիտեր։

"Այ ճանըմ Տակօպէր, նասը՞լ օլտու պագալըմ, — տեր Լօզ աճընարագ, — իչիթտիկիմիզէ նազարէն, Հէլէ Համտ օլսուն քի, քէտերսիզճէ իմիշ, էջլէ՞մի։

— Ֆալնա աճը՞յօրմու, աղը՞յօրմու, — տէյի իլավէ իտէր Գլանշ։

— Այ՛յր եվլատլարըմ խա՛յր... Ալլահ միւսթահագգընը վէրսին օլ քէջիւն ճէրահպաշըսընըն քի, կէլիպ պէնի պէյլէ սարբպ սարմալատը, եօգսա պէնի քէտի Հալիմ պրագմըշ օլսալար իտի, տէյիլ պէյլէ, Հաթթա պաշըմտա գըլըճ եարալարը տախի աչըլմըշ օլսա, Հինէ պու գատար սարբպ սարմալաթմագտըմ, չիմտի պէնի կեօրէնտէ, նաղիլքլիգ թասլյան պիր իլեթիյարըմ զանն իտէճէք տիր, Հալ պու քի պէնճէ, պու եարա անճագ դէյ-դ ե-ը սայըլաճաղընտան, տահա զիյատէ արզու իտերիմ քի..."

Տակօպէր էլինին պիրիսինի, աննընտաքի սարկըյա կեօթիւրիւր։

"Այ-է՞օ, մկկերչի, չէվիպ աթմա՞գ մը տըր միւրատըն, — տեր Լօզ մէրգումուն գօլուն թուԹաթարագ, — ()՞, մկկերչի սէն չըլտըրտը՞ն մը... շո՛ւ սիննինտէ։

— Ահ-ք իյի, բէք իյի, աման տարը՛ըմայընըզ, տարըլմայընըզ, նա՛սըլ իսթէրսէնիզ, Հա՛յտէ էջլէ օլսուն... տուրսուն տուրսուն, պու սարկըտա տուրսուն։"

Պատէհու մէրգումէ էօքսիզլէրի տիվանխանէնին պիր թարաֆընա չէքէրէք, վէ կեօղունուն ուճույլա կէնճ փափասը կեօսթէրէրէք, եավաշ ճաճըգ մէրգումէլէրէ, "Շ՛ու էլինիզի թուԹմուշ օլան... զաթ քի՛մ տիր... պէն իչէրի կիրտիկիմտէ... պէնճէ մէրգումէ պիր փափաս օլմալը տըր..." Պանա՛ պագգընըզ էվլատլարըմ, սիզէ պիր նասիհաթ վէրէյիմտէ իյի՛ տիյինէյինիզ... փափասլարտան քէնտինիզի սագընմալըսընըզ... չիւնքի...

— Կիմտէ՞ն, մէրգումտա՞ն մը, Ալլահ կեօսթէրմէսին քի պիզլէր էջլէ պիր նանքէօրլիյիս իրթիքապ իտէ պիլէլիմ, — տէյի պաղըրըր Լօզ իլէ Գլանշ, եիւզէրին Կաբրիէլէ տօղրու չէվիրէրէք, — լաքին պիր տէֆա տիւշիւնմէլի սինիզ քի մէրգում քի՞մ տիր, եկեր մէրգում օլմասա իտի... շիմտի պիզ պէյլէ սէնի կեօրիւպ գուճագլայամըյաճագտըդ..."

— Ահէ՞պ, — տէյի պաղըրըր Տակօպէր տիվ կիպի պօյունըա պիրտէն պիրէ տիքիլի վէրէրէք, վէ Կաբրիէլի կեօղտէն կէչիրէրէք։

— Մէրգում պիզիմ մէյէյի Հաֆըղըմըզ (պահապան հրեշտակ) տըր... — տէր Գլանշ։

— Այ՛կեր մէրգում օլմասա իտի, — տեր Լօզ, — պու սապահքի ֆուրթունատա Հէլաք օլուպ կիտեճէկիմիզ պի իշթիպահ իտի..."

— Մէրգո՞ւմ մու... պո՞ւ մու տուր... քի..."

Տակօպէր պու գատարտան զիյատէ պիր շէյ սեզյէյէմէզ, չիւնքի, մէրգումուն սինեսի թըզ թըզ վուրմայա, վէ կեօզլէրի Հաշարմայա պաշլատըղը Հալտէ, Կաբրիէլէ տօղրու գօշմայա, վէ թարիֆտէն միսմէղընի պիր թէլաֆֆուզու թէշէքքիւրի իւզրէ, իչի էլլէրին տախի մէրգումէ ուզատարագ, "Այ՛ֆէնտի՛ էֆէնտի, պու մէրգումէ էվլատլարըմընն միլյոնի ճանը ճիհանպէհասը, մէկերչի զաթընը՛դ մը իմիշսինիզ..." Պու պապտէ Հագգընըզտա վաճիպէտտէն պուլունան ու պուտիյէթիմի թանըրըմ... վէ պունտանտա զիյատէ պիր շէյ սեզյէյէմէմ... չիւնքի, պու գատարընտան Հէր պիր շէյ անլաշըլա պիլիր..." — տէյի պաղըրմագտէ իչէն, պիրտէ նակէհան իսաԹըրընա պաշգա պիր թէզէքքիւր խուԹուբ իթտիկինտէն, թէքրարէն պաղըրարագ, — Այ՛աֆին, պագտանէչինիզ ազընիմ... քէնտիմի ալըպ կեօթիւրմէք իսթէյէն տալղալարտան գուրթուլմագ նիյէթիյլէ... պիր գայա իւզէրինէ չըգմայա չալըշըպ չապալանտըղըմ լահզատէ... պանա իմտատ իթմէք իւզրէ էլինի ուզատտան... աճէպա սի՞զ միյիտինիզ, զանն իտերիմ քի... Հայ Հա՛յ... սարը սաչլարընըզ... թազէ լէՀճէնիզ... լաքին ալիմ Ալլահ... սիզ օլմալըսընըզ... էվվէլթ, շիմտի շիմտի... խաթըրմա կէլմէքտէ վէ թանըմագտայըմ, — տէր։

— Այ-սէ՛ք իտերիմ... էֆէնտիմ քի... գուվվէթիմ քէսիլտիկինտէն... Հաթթա սոն-րատան թէքրարէն տալղալար սիզի կեօթիւրտիւլէր իսէ, բէ՛ք չօգ քէտերլէնիպ աճըտըլյոր։

— Այղարը շիւքրանի յյէթիմ պագընտա... շիմտիքի սեզյէտիկիմտէն զիյատէ, արթըգ պիր շէյ սեզյէմէք իսթէմէմ, — տեր Տակօպէր պիր սատեկիի բիգգաթէնկիզ իւզրէ,

— Անղըն պու էվլատլարըմըզ խէլասէ Հիմմէթ ու ինսանիյյէթինիզ, պէնճէ, պիղղաթ քէնտի էամրիւմիւ գուրթարմանըզտան բէք չօգ իլէրուտէ սաչըլմագտէ տիր..." Այ՛աֆին, ալիմ, նէ՛ ճէսարէթ... վէ նէ՞ նիւրէքտիր օլ սիզտէ քի՞ Հիւրէք..." — տեր Տակօպէր թէճաճճիւպ ու թէհայյիւր իւզրէ, — Վէ Հէմտէ պո՛ւ կէնճլիյինիզտէ... սիզի կեօրէն պիր տիւմթէքի գա-

մերրու (այ սիմայը) գըլյաս իթմսէ՞ ճայիղ տիր . . :
— Ը՛ճայիպ, մէկէրչի պիղիմ Կաբրիէլիմիզ սէ-նի՞նտէմի իմտաատընա գօշմուշ տուր , — տէյի պաղըրըր Պլանշ , իլհարը մէսերրեթի իլէ :
— Կաբրիէ՞լ մի , — տէր Տակօպէր Պլանշըն լագըրտըսըն քէսիպ , վէ փափաստա տօղրու կիտերէք ,
— Անդին իսմինիզ Կաբրիէ՞լ մի տիր :
— Ը՛վվէթ էֆէնտիմ ,
— Ը՛ճայիպ , Կաբրիէլ էյլէ՞ մի , — տէյի թէքրարէն սօրար մէրգուճ, կիթտիքճէ թէհայիւրի զէյատէթ պուլարագ :
— Ա՛յ հէմմոե փափաՙսընըզ, էյլէ տէյի՞լ մի :
— Ը՛վվէթ , եապանճը միլէթլէրէ վազ իթմէք մէմուրիյէթիյլէ :
— Ա՛յ . . . սիզի քի՞մ պիւյիւթթիւ , — տէյի օիւազ իտէր Տակօպէր, թէտրիճ իւզրէ թէճաճ ճիւպի արթմագտա օլտուղու Հալտե :
— Պ՛այէթ քեամիլ վէ ալճէհնապ պիր գա-տըն , էվվէթ էյլէ պիր գատըն քի , էն էյի վա-լիտէլէրտէն պիրիսի տիր իթթիգատըյլա , տայիմա վաճիպէտէն պուլունան թաղլիմ ու իհթիրամտէ պի գուսուր պուլունմագտէ յիմ . . . ղերա , պէն պիր մէթրուք չօճուգ պուլունտուղում թագտիր-տէ . . . մէրգումէ պէնի աճըլըպ եանընա ալա-բագ , պիղղաթ քէնտի էօզ էվլատը կիպի գա-ժըրմըշ տըր . . :
— Ա՛հրգումէ գատընըն իսմի Ֆրանսօազ . . . Պօտօան . . . օլմալըտըր , էյլէ տէյի՞լ մի , — տէր Տակօպէր , ղայէթչէ միւթէէսիր օլմաղին :
— Ը՛վվէթ . . . էֆէնտիմ , — տէր Կաբրիէլ տա-խի քէնտի թարաֆընտան զէյատէսիյլէ թէճաճ ճիւպ իւզրէ , — լաքին էֆէնտիմ սիզ մէրգումէ-յի թանը՞րմըսընըզ . . :
— Պիր ասկէր զէվճէսի տէյի՞լ մի տիր , — տէր Տակօպէր :
— Ը՛վվէթ պիր պէհատըր ասկէրին . . . քի մէրգումէ պիր ուպուտիյէէթի ղարիպէ իւզրէ . . . Հալէա շիմտի պու սաաթա գատար . . . զէվճ ճէսինտէն . . . էվվատընտան . . . պէնիմ գարն-տաշընմտան . . . չիւնքի էվվատը Հագգընտա գա-ըընտաշըմ չաղըրմայը քէնտիմճէ պիր իֆթիհնա-ըը ալնմ ատտ իթմէքտէյիմ . . . մահրում գա-լարագ , միւտտէթի էօմրիւնիւ սիւրկիւնչէրտէ կէչէրմէքտէ տիր :
— Օ սէնին սէօյլէտիքլէրինտէն պիրիսի պէնիմ . . . Ակրիգօլում . . . վէ պիրիսի տախի պէնիմ էհլի՞մ տիր . . . էվվատըմ : Նէ՞ վագթ սիզ . . . օնլարը . . . թէզը իթմիշսինիզ տիր . . :
— Տիմէք տիր քի զաթթինիզ . . . Ակրիգօլուն բէտէրի՞ միսինիզ . . : Օ՛հ, նէ՞ մէրթէպէչէր-տէ Ալլահտան Համտ ու սէնաչէր իթմէկէ պօղճ-ըու պուլունտուղումուն Հալէա պէն ֆարգընտա տէյիլ իտիմ , — տէր Կաբրիէլ էլչէրինի գա-վուշտուրարագ :
— Ը՛ճէպա էհլիմ . . . վէ էվվատըմ , — տէր Տակօպէր տիթրէյէրէք պիր սէօյլէյիշ իլէ , — նամօրզ տըրըլար , հիչ պիր խապէրինիզ վա՞ր մըտըր :
— Պունտան իւչ մահ ագտէմ աչտըղըմ Հավա-տիսէ նազարէն բէք աչէա իտիլէր . . :
— Ը՛հ, պու աչէմտէ պունտան զէյատէ պիր սա-աթը սիւրուր պախշա օլամագ , — տէյի պաղը-ըըր Տակօպէր , — էվվէթ պունտան զէյատէ . . :"

Տակօպէր օլ մէրթէմէ ասարը սիւրուր ու թէ-հայիւր հիսս իթմէյէ պաշտար քի , թէքէլլիւմէ տախի իգթիտարը գալմատըղընտան , քէլամըն գաթ պիրչէ , պիր սանտալիյէ իւզէրինէ տիւշիւ վէրիր :

Ի՛օղ իլէ Պլանշ , անճագ օլ վագթ , բէտէր-լէրի թարաֆընտան կէլէն պիր մէքթուպտա , Տա-կօպէրին Կաբրիէլ նամ ահրէթի էվլատընա տա-յիր պուլունան պիր պահսը տէր խաթըր իլէ , պաշ-լարլար , մէսերրեթի գալպիյէյի սատէտիլանէլէ-րինի իչհար իթմէյէ . . :

"Պիղիմ Կաբրիէլ տախի սէնինքի իմիշ . . . էվվէթ իքիսի պիր իմիշ . . . նէ՞ պիչիւք իգ-պալ , — տէյի պաղըրըր Ի՛օզ :
— Ը՛վվէթ սէվգիւլիւ էվլատլարըմ , պու պադտէ հիսսէտտարանըզ , զերա հէմ սիզին տիր վէ հէմ-տէ պէնիմ . . . — տէտիքտէն սօնրա Տակօպէր , ինֆիհամը գալպ (գալպի աչըլմագ) իւզրէ Կաբ-րիէլէ տօղրու կիտերէք , — Օ՛հ , վէր էլինի պա-նա . . . եա՛ պէնիմ սահիպ ճիւրաթի էվլատըմ , շիմտի տախի վէր էլինի պանա . . . ֆէգաթ , րէճա իտէրիմ սանա , կիւճէնիմ ֆ՛ը էլինի (1) . . . տէտիկիմ , չիւնքի , Ակրիգօլումուն գարնտաշը-սըն սէն . . . — տէր :
— Ը՛հ . . . էֆէնտիմ . . . նէ՞ պիչիւք լութֆ ու քէրէմ տիր պու :
— Ա՛մմա , իշթէ պէյլէ օլմալը . . . պիզ սա-նա շու գատար ուպուտիյէթի ու շիւքրանիյէ-թէ պօրճլու պուլունտուղումուզ թագտիրտե . . . գալգըպտա պիրտե սէ՛ն պանա իչհարը թէչէք-քիւրէ չըգրշմալըսըն :
— Ը՛ճէպա , սիզին պուրայա մուվասէլէթինիզ-տէն , ահրէթ վալիտէճիյէմիզին մալիւմաթը վա՞ր մը տըր տէր , — տէր Կաբրիէլ , Տակօպէրին մէտ ու սէնայէ տայիր օլան քէլամլարընը գա-բամագ նիյէթիյլէ :
— Օլ պադտէ պունտան պէշ մահ ագտէմ պիր մէքթուպ եազմըշըմ տըր , լաքին եալընըզ կէչէ-ճէքտիմ . . . վէ սեպէպի իսկ . . . Սօնրա սա-նա իֆտատե վէ պէյան իտերիմ , — Ը՛ճէպա հա-լեա էհլիմ Ֆրանսօազ Ակրիգօլումուն տիւնեայէ կէլմիշ օլտուղու Պրիզ — Մի՞շ սօգաղընտա մը իգամէթ իթմէքտե տիր :
— Ը՛վվէթ , տայիմա օրատա տըր :
— Ը՛յլէ իսկ մէքթուպումու աչմըշ օլմալըտըր ,

(1) Նէզաքէթ իգթիղասընճա , պիր ատէմ «ֆ» տէ-նիլճէք մէրտե «ը» տէնիլտիկինտէն , վէ Տակօպէր է-սե , Գաբրիէլէ Ֆրէնչ եվէնչէ տէյճէք մէրտե , Ֆ՛ը եվէնչ տէտիկի եմիլտէն , մէրգումտան էօզը տիլէմէքտե տիր , չիւնքի նէզաքէթի իգթիղասընճա հէր նե գատար , «ֆ» մերինե «ը» տէնիլիը իսէտե , թէքլիֆսիզ ատէմ-լէրէ խթապէն , տայիմա «ֆ» տէնիլճէք տախի ատէթ-տէն տիր :

վագաս Ա՛խբիսգատան մահպէստէն տախի պիր մէքթուպ եաղմագ իսթէտիմ իսէտե , միւմքին օլամատը ։

— Ա՛մահպէստէ՞ն մի . . . ամայիսպ սիզ մահպէստէ՞ն մի չըգմընըզ։

— Ա՛վվէթ , պէն Ա՛ղլպա վէ Ա՛մպուրկ թարիգիլէ Ա՛լմանեատան կէլմէքտէյիմ . վէ եկէրչի շէյթանըն հիւնէր ու գուտրէթի իգթիզասընտան օլմասընա ինանըլմայա շայան . . . պիր վուգուամ սայէսինտե , մահպէստէն գուրթուլմուշ օլմասա իտիմ , հալբա շիմտիյէ գատար Ա՛խբիսգատա պուլունամագտըմ . . . սահիհէն շէյթանէ ինանմայա . . . լաքին իյի պիր շէյթանէ ինանմայա մէճպուր իտիճի պիր վուգուամ իտի ։

— Ա՛յէ՛ տիմէք իսթէյօրսունուզ , իյզահ իտինիզ պագալըմ։

— Պէն պունու սանա իյզահ իտէմէմ , չիւնքի պիղզաթ քէնտիմ տախի անլայամամըշըմ տըր . . ։ Պու չօճուգլար , — Ի՛օզ իյէ Պլանշը կէօսթէրթէք , վէ կիւէրէք , — պու պապտե պէնտէն զիյատե ագըլը պուլունտուգլարըն իտտաա իթմէքտե տիրլեր , շէյիէքլի , մէրգումէլեր տայիմա վէ թէքէբբիւր իւզրե , — " Տակօպէր , օ պիզիմ իմ„ տատըմըզա նէթիճէյն պաշ մէյէք իտի . . . եվ„ վէթ պաշ մէյէք իտի , կէօրիյօրմուսուն , սէն „ պիզե , պիզի հըթգ ու վիգայէ իթմէք զըմընըն„ տա , Ի՛ապա — Ա՛օայը պիր մէյէքտէն զիյատե „ սէվէրիմ , տեր իտին . . . „ — տիմէքտե տիրլեր ։

Պիրտե պու արատա , գըսսա պիր սէս իյէ ,

—Վա՛ բրիէյ . . . սիզի պէգլէմէքտէյիմ . . . " տէնիյմէսի իշխտիյտիկինտէն , Վաբրիէյ պիրտէն պիրե իւգբէր ։

Տակօպէր վէ էօքսիւզլեր անինտե պաշլարընը մէզքիւր սէստէն Թարաձա չէվիրիրլեր . . . վէ Ի՛ապա — Ա՛օա տախի խըրլամայա պաշլար ։

Ա՛էրգումու չաղըրան Ա՛ · Ի՛օտէն օլուպ , պիր սուճայա աչըլան պիր գաբու իչինտե այագտա տուրմագտե , վէ բահաթը տիլ վէ տույղու սուզ պիր հէյյէթտե պուլունտուղու Թագտիրտե , աճէլէ վէ տիգգաթ իւզրե , կէրէք Տակօպէրի վէ կէրէք էօքսիւզլերի կէօզտէն կէչիրմէքտե իտի ։

" Վ՛էյմ տիր պու ատէմ , — տեր Տակօպէր հէր քէստէն էվվէլ , վէ հէմտե մէրգումէն սիմասընտան հօշլանմայարագ , չիւնքի հագըգաթէնտե , մէրգումէն սուբէթի զահիրէսինտե պիր էսէրի շայանը նէճրէթ ու իսթիքրահ մէվճուտ իտի , — նէ՞ իսթէր պու պէտչէհրե մէլուն սէնտէն ։

— Պէն մէրգում իյէ պէրապէր կիտէճէյիմ , — տեր Վաբրիէյ պիր էսէրի էսէճ ու մէճպուրիյէթթե իշհարիյէ , — Պատէհու Ի՛օտենէ տօղրու տէօնէրէք , — Ա՛ֆվ իտէրսինիզ էճէնտիմ , իշթէ շիմտի կէլէյօրում ։

— Վ՛էյ՞օ կիտէճէ՞ք մի սին սէն , — տեր Տակօպէր իսթիղրապ իւզրե , — տուրունուզ պագալըմ , տահա հէնուզ պիրպիրիմիզի պուլտուգ . . ։ Եա՛յր գուղում , եա՛յր . . . օլմազ , կիթմէյէճէքսին . . . Պէնիմ տահա չօգ շէյլէրիմ վար տըր սանա սէյյէճէք . . . վէ քէզալէք սէնտէնտե սիւալ իտէճէք ։ Վ՛էյ՞ վար տըր աճէլէ իտէճէք , պէրապէր կիտէրիզ . . . վէ հէմտե օլ խաուսուստա զիյատե սիյլէ մէճնուն ու մէսրուր օլաճաղըմ պի իշթիպահ տըր ։

— Օ՛ տէտիկինիզ միւմքին տէյիլ տիր . . . զերա , մէրգում պէնիմ բէյիսիմ տիր . . . իթաաթը քեամիլէյե պօրճլույում ։

— Վէնին բէյիսի՞ն մի . . . աճայիսպ , հիչ եայ , շէյ՞ օլո՞ւր մու , մէրգումուն գըյաթէթի բուհպան գըյաթէթի օլմայուպ , տիւնեէվվէ պիր գըյաթէթի տէյի՞լ մի տիր ։

— Ա՛էր բահիպ բուհպան գըյաթէթի . . . թաշըմայա մէճպուր տէյիլ տիր ։

— Տահա՞ իյի եա , տահա՞ իյի եա , մատամ քի մէրգում էլպիսէյի բէսմիյե իքսա իթմէմիշ տիր , վէ մատամ քի սէնտէտե պու գըյաթէթ տերքեար տըր , տիմէքտիր քի հիչ պիր ճէզայա միսաթահաղգ պույրուլմագլըղըն իչին գօրգուն եօգ տուր , տէ՞թ իւթ շունու պրագըն կիթմիյն . . ։

— Եայր բէտերի ազիզիմ օլմազ վէ օլմազ , էկէր միւմքին օլմուշ օշա իտի , եանընըզտան պիր տագըգա տախի այրըլմագ իսթէմէզ իտիմ ։

— Տիմէք տիր քի , մէրգումուն պէտ չէհրէխինտէն հօշլանմայաճագ գատար հագգըմ վար իմիշ , — տեր Տակօպէր տիշէրի արասընտան սէյյէնէրէք , վէ պատէհու ղաճնաք պիր թէհամմիւլսիզլիք իւզրե ,

— Եսթէ՞միյէն քի մէրգումտան սիզի պրագըպ կիթտիկի թագտիրտե պատիի շիւբրանիյյէթի ազիմիզ օլաճաղըն պէյան իլէ , բուսասաթ թալէպ իտէյիմ , — տեր զիյատեսիյլէ եավաշ սուբէթտե , — Իէճա իտէրիմ սիզե , վազ կէչինիպ էյյէ սէվմատալարտան , — տեր Վաբրիէյ , — զերա , նաճիզ չէյ տիր . . . պէն քէնտի ֆէրայիզիմի թանըրըմ . . . վէ պէնիմ րէյ ու իրատէթիմ , քէնտի րէյիսիմին զերի հիւքմիւնտե տիր ։ Ա՛աբին , Վաբրիսե կէլտիկինիպտե , կէլէր սիզի ահրէթի վալիտեմի , վէ պիրատերի ազիզիմ Ա՛կրիգօլու կէօբիւբիւմ ։

— Ա՛՛յտե էյյէ . . . օլսուն ։ Պէն տախի աստկեր պուլունտուղում էճիլտէն , քիւչիւքտէն պիչիյէ լաղըմ կէլէն իթաաթըն էչէմմիյյէթին պիլէրիմ , — տեր Տակօպէր , մէճպուրիյյէթինտէն նաշի , — է՛՛ նէ չա՛բե , գատեր պէյյէ իմիշ , հէր շէյտե թէհամմիւլ լաղըմ տըր ։ Իտտի , տիմէք տիր քի , նաբըն տէյիլ օ պիր կիւն սապահ . . . Պրիվ — Մ՛իշ սօգաղընտա կէօբիւչէճէյիլ , էյյէ տէյի՞լ մի եվվատըմ , չիւնքի , թահգըգաթըմա կէօբե , նաբըն ախշամ հէր հալտե , Վաբրիսե վասըլ օլաճաղըզ , վէ հէման շիմտի պիզ տե եօլա չըգարըզ ։ Ա՛՛յ հու , զանն իտէրիմ քի , սիզին Թարիգաթ տախի զայէթ սըզը պիր Թարիգաթ օլմալը տըր ։

— Ի՛վվէթ . . . զիյատեսիյլե , վէ հէմտե չէտիտ սուբէթտե , — տեյի ճէվապ վէրիր Վաբրիէյ իսթիղրապ տիլ իւզրե , վէ տերունինտեն , խաֆիճէն ա՛՛հ սէրտլեր չէքերէք ։

— Ը՜այտե . . . գուճագլա՛ պէնի . . . վէ աղ վագթատան . . : Ա՛խ, Հասըլ Նիկիրմի տէօրթ սահաթըն կէչմէսի չօդ պիր շէյ տէյիլ տիր :

— Ընշա՛ Էմանէթ օ՛ղ . . . Ընշա՛ Էմանէթ օղ . . . տէյի ճէվապ վէրիր Գաբրիէլ տախի քէնտի Թարաֆընտան Տակօպէրի գուճագլայաբաղ, վէ պիր սատայի միւթէէսսիր իւզրէ :

— Ընշա՛ Էմանէթ օ՛ղ Գաբրիէլ . . . — տէր-լէր էօքսիզլէր, ա՛ղլար էէքիպ, վէ կէօզ եաշլարը տէօքերէք :

— Ընշա՛ Էմանէթ օլունուղ Հէմշիրէլէրիմ . . :" տէր Գաբրիէլ :

Ա՛խ մէրգումի շու մէնզարէտե վուգուա կէլէն հիչ պիր լուզէթի վէ հիչ պիր Հատիսէյի տիգաթը նիկեահ Ընտան զայպ իթմէյէրէք, սէյր ու սէյի՛, իթմէքտե պուլունան Ռօտէն իլէ պիրլիքտե տիշարը չօգար :

Ընտան իբի սահաթ միւրուր իթթիքտե, Տակօպէր իլէ էօքսիզլէր, փարիսե կիթմէք իւզրէ, սէրայը մէզպուրու թէբրը իտէրլէր իսէտե, եարասըներն աղըրլըզը սէպէպինտէն, տահա կիթմէյէ իգթիտարը օլմամասը Հասէպիլէ, Ն՛ալմանըն օտաստա գալմասընտան պիճապէր պուլունուրլար :

Ը՜ալ պու՛ քի, Ֆարէնկա, Հէմշէհրիլիք զայրէթինէ մէպնի, մէրգումու եալընըզ պրագմագ իսթէմէտիկինտէն, Ն՛ալմանըն եանընտա գալըր :

. . . . . .

Շ՛իմտի օղուլանլարըմըզը, Գրիզ—Միշ սօգաղընտա քեայնի պուլունան Տակօպէրին զէվճէսի խանէսինէ կէօթիւրիւրիւզ :

ՊԷՇԻՆՃԻ ԳԼՍՄ

ԳՐԻԶ—ՄԻՇ ՍՕԳՈՒՂԼՈ

ՓՈՍԼԷ ԷՎՎԷԼ

ՏԱԿՕՊԷՐԻՆ ԶԷՎՃԷՍԻ

Գազազէտէլէրին Գարտօվիլ սերայընա չօգտըգլարընըն ֆէրտասը կիւն, փարիստե տախի շու աթիտէքի մէնզարէլէր (1) զուհուրա կէլմէքտե իսիլէր :

(1) Մէնզրէ լուզէթինի բէք չօգ տէֆա խոթիմալ իթմէքտե իսէքտե, շիմտիյէ գատար մանեասընը իյզաչ իթմիշ օլմասընդըզտան, պու տէֆա մավխոթասարէն իյզաչ իաերիզ : Թէսաթրօլատա իձրա օլունան ոյունլարըն հէյյէթինէ եախօտ հէր պիր բէրտե այընըլըշընտա իձրայէ կէլէն հաղէրե Մէնզրէ տէնիլտիկինտէն ալընարագ, պիր մահէլլետե իձրայէ կէլէն վուգուաթլարըն հէյյէթինէ տախի այնի լուզէթ խոթիմալ օլունմագտե տիր :

Գրիզ—Միշ սօգաղընտա միւշահէտե օլունան սուրէթ ու հէյեէթի տէհղիթամիզ վէ էսէֆէնկիզ հիչ պիր շէյե մանէնտա տէյիլ տիր :

Մէղքիւր սօգաղըն պիր ուճունտա Այն—Մէրի սօգաղը քեայնի օլուպ, վէ տիկեր ուճուր իսէ Գլօսթեր նամ մէյտանէ եագըն պուլունմագտե, վէ պիր քիլիսէյէ չըգմագտա տըր :

Մէղպուր թարիգին պու թարաֆը անճագ սէքիզ այագ էնինտե օլուպ, իբի թարաֆը իֆրաթ մէրթէպե նիւքսէլմէքտե օլան սիյահ, չամուրլու վէ չաթլագ տիվարլար, հավանըն իշղիմէսինէ վէ ըշըղըն տիւշմէսինէ տայիմա մանի օլմագտե օլտուգլարընտան, էն ուզուն կիւնլէրտե տախի, բէրթէվի չէմն կիւճ իլէ վէ ճիւղիճէ թէնվիր իտե պիլիպ, վէ գըշ մէվսիմինին սօուգ վէ նէճինաք կիւնլէրինտե տախի, պուզ կիպի սօուգ պիր բուս տօլաբագ, ուզուն վէ չամուրլու գալտըրըմշարտան միւրէթթէպ պուլունան շու պիր նէվի գույույա պէնզէյէն սօգաղը, պիւթիւն պիւթիւն գարանլըգ գըլմագտե տիր :

Ընճագ կիճէնին սահաթ սէքիզ բատտէլէրի օլտուղունտան, ֆէնէրլէրին սօլկուն սօլկուն վէ գըզըլճա ըշըգլարը, գաթը բուսլար արասընտան կիւճ իլէ կէչէ պիլմէքտե պուլունտուղու Հալտե, մէզքիւր ճէսամէթլու վէ նիւքսէք տիվարլարըն պիրիսի քէօշէսինտե, իբի ատէմ տուրմուշլար, շու աթիտէքի սուրէթտե միւքեալէմէ իթմէքտե իտիլէր :

"Իշթէ պէյլէ, — տէր իտի մէրգումանտէն պիրիսի, — անլատընըզ ևա քեամիլէն շիմտի . . . Թա մէրգումանըն, Ֆ նիւմէրօլու խանէյէ կիրտիքլէրին կէօրիւնճէյէ գատար, սօգագտա պէքլէյէճէքսին :

— Ի՜վվէթ, անլատըմ . . :

— Ը՜աթթա մահէլլե մէրպուրե կիրտիքլէրին կէօրտիւկիւնիւզ Թագտիրտե տախի, քէմալ մէրթէպե անլայըպ Թահգըգ իթմէք նիյէթիյլե, Ֆրանսօազ Պօտօանըն եանընա չըգմալըսընըզ . . :

— Ի՜վվէթ, չըգըպ, մէրգումէյէ, Իէն Պո-ֆոռնօլ տէնիլէն գըզ . . . եախօտ գամպուր իշճինին գըզգարնտաշը իչին, օրատա՞ մը իգամէթ իտիյօր տէյի սիւալ իթմէյի պիր վէսիլե իթմէլէյիմ, էյլէ տէյի՞ մի :

— Ը՜ա՛, իշթէ էյլէ, չօգ իյի . . : Ա՛խ Հաթթա, մէրգումէ գըզընը տախի, շու միւնասէպէթլե, նէրէտե օթուրտուղուն, գամպուրտան լայըգըյլա անլամալըսընըզ, ղիրա, զիյատէսիյլե եղմիյյէթտէն տիր, չիւնքի օլ եօլտա գարըլար, գուշլար միսիլլու պիր չօգ եուվա տէյիշտիրմէքտե օլտուգլարընտան, տայիմա իզլէրի պէլլիսիզ . . . օլմագտա տըր :

— Օլ պապտե բահաթ օլունուղ . . : Պէն գամպուրտան գըզգարնտաշընըն նէրէտե օթուրտուղուն անլամագ իչին եղիմտեն կէլէն ղայրէթ վէ թէտպիրին հիչ պիրիսինի տիրիզ իթմէ յէճէկսիմ պի իշթիպահ օլապիլիրսինիզ :

— Իմտի, պէնտե պու պապտե տահա զիյատե սիւ-

գին զայրէթինիզի արթըրմագ նէյէթիյլէ, կիտէր սիզի Վլօաթը մէյտանը գարշըսընտաքի մէյհանէտե պէքլէրիմ քի, ավտէթինիզտե պիրեր գատէհ սըճագ սըճագ շարապ ալմալըմ միտէյ, հա՞, իյի օլմազ մը։

— Տօղրուսու հիչ ֆէնա պիր չէյ օլմազ, զիրա պու ախշամքի սօուգ ատամա էքսէր քէստիրմէքտէ տիր։

— Ընթըգ օրասընը սէյլէմէյինիզ, պու տապահ մէրէչէթիմ (1) իւզերինտէքի սու պուզ պաղլամընշը, վէ պէն տաճի քիլիսէնին գարու սունտա քէնտի սանտալիյէմ իւզերինտե, պիր մուտա կիպի գասգաթի գալընմ։ Պա՛գասնա գաֆատարըմ, տիքէնսիզ կիւլ օլմազ, էլպէթթէ շու միւպարէք սու թէվզի իթմէնին տաճի քէնտույէ կէօրէ կիւճլիւքլէրի օլաճագ տըր . . ։

— Էլէ համա օլսուն քի, ուճունտա պիր մէնֆաաթ տա վար տըր . . ։

— Էյ՛յտե, հա՛յտե, Ընլահ իշինի բասթ կէթիրսին . . ։ Իմտի, ունութմայընըզ, նիւմէրօ 5 տիր . . . պոյաճը տիւքեանընըն եանընտաքի քիւչիւք կէչիտ։

— Ընլատըմ, անլատըմ . . ։"

Ասէրգուման իքի ատէմլէր պիրիպիրինտէն այրըլըրլար։

Ասէրգումանտէն պիրիսի Վլօաթը մէյտանընը էլէ ալըր, վէ տիկէրի տաճի մուղայիրի օլարագ, Պրիզ-Ասիլ նամ տար եօլուն օ պիր ուճունա, եանի Ասն-Ասէրի ճատտէսինին աղզընա տօղրու կիտէր, վէ արայաճաղը էվ իսէ օրայա բէք ուզագ օլմասըղընտան, աղ վագիթտան նիւմէրօ 5ի պուլուր։ Իտանէյի մէզպուր, մէզքիւր սօգագտա քեայնի պուլունան էվլէրին քեաֆֆէսի միսիլու տար վէ նիւքսէք օլտուգտան պաշգա, սուրէթի խարիճէսինտե տաճի պիր էսէրի հիւզնէնկիվ վէ նէֆրէթամիզ տէրքեար իտի։

Ասէրգում օլ տագրգատէն պաշայարագ, 5 նիւմէրօլու գարունուն էօնիւնտե, էնինէ վէ պօյունա սօգագտա կէղինմէյէ տէվամ իտեր։

Ասէզքիւր խանէլէր տիշարտան քէրիհիվլ մանզար պուլունտուգլարը թագտիրտե, տաճիլէն տաճի, նէ մէրթէպէ մանթէմիւմա վէ քէրահէթ պաճա պուլունտուգլարը թարիֆե հաճէթ օլմայուպ, խուսուսիյլէ 5 նիւմէրօլու խանէ, էրզըլաճագ պիր հալտե, վէ կէօրէնէլէրե տէհզիթ վէրիր պիր հէյայէթի մէքրուհետե պուլունմագտե իտի։

Տիվարլարտան սըզան սուլար, գարանլըգ վէ չամուրլու մէրտիվէնլէրին իւսթիւնէ ագմագտե օլուպ, վէ իքինճի գաթըն տարագըգ սահանլըգընա, հէրքէս գունտուրալարընը սիւրթիւպ թէմիզլէսին իչին, վազ օլունմուշ օլան պիր գաչ տէմէթ օթլար, չիրիյիւպ պիր նէվի կիւպրե յէ թահվիլ օլմուշ օլտուգլարընտան, զաթէն, անճագ մէրտիվէնին գաֆէսլէրինտե պուլունան սէյրէքճէ արալըգլարտան ճիւզիճէ վէ սօնուգճա պիր ըշըգ ալա պիլմէքտե պուլունմասը ճիհէթլե, հավանըն ազըզընտան, նէմլիքտէն, վէ գուրշուն գօվալարըն չիրիյիւշ վէ գօգմուշ սուլարընտան հուսուլե կէլէրէք, պիր ատէմին նէֆէսինի քէսիպ վէ իրասը վէչի ու զաաֆ իտէն, օլ թարիֆտէն մէսթաղնի պիր թէաֆֆիւնէ, մէզքիւր սամանլարըն ֆէնա գօգուլարը տաճի իլա վէ օլունմագտե իտիլէր,

Փարիսին էն ղիյատե գալապալընգը մահալլա թընտան պուլունան շու մահէլլէտե, սօուգ վէ մուզիրր խանէլէրինտե ալէսսեվիյէ ամէլե կիւրուհի իսքեան, վէ հաթթա էյլէ պիր մէրտուտ մահէլլէտե, պիրպիրի իւսթիւնէ երզըլմըշ օլարագ իմրարը էօմր իթմէքտե օլուպ, վէ պահընը իթտիհիմիզ խանէ տաճի, օնլարտան պիրիսի պուլունմագտե իտի։

Լէն աշաղըտա պիր պոյաճը իգամէթ իւզրե պուլունտուգունտան, էճզա վէ պոյալարընըն պուղու վէ գօգուլարը, վիրանէյի մէզպուրէնին մէքրուհ գօգուլարընը արթըրմագտե օլուպ, պիր թագըմ քէնտի նաթարգլարը օտալարընտա իշլէյէն իշճիլէր, նօգարուքի գաթըլտա իգամէթ իթմէքտե, վէ հաթթա Տակօպէրին զէվճէսի Ֆրանսօաշ Պօտօան տաճի, տէօրտիւնճիւ գաթըտա պիր օտատա օթուրմագտա իտի։

Ասէրգումէնին շու ֆագըրճա օտասընտա պիր մում նանմագտե, վէ պիթիշէյինտե տաճի պիր քիւչիւք սանտրագ օտասը պուլունմագտե, վէ Ակրիթօլ տաճի թաճան արասընտա պուլունան պիր քիւչիւք հիճրետե նաթրագ գալգմագտե իտի։

Ֆրանսօաշ Պօտօանըն օտասը տիվարլարընը գարլամագտե օլան էսմէր բէնէք վէ էսկի պիր քապաղտ, էօթէտե պէրուտե պուլունան չաթլագլար սեպեպիյնտեն երըթըլըպ աչըլմըշ պուլունտուգլու թագտիրտե, տիվարլարտան պիրիսինէ պիր գարեօլա տայանմագտե, բէնճէրէլէրին ուֆաճագ բէրտէլէրի պիրեր տէմիր թէլ իլէ թուֆետուրուլմագտե, նէրին թուզլա տէօշէմէսի հէր նէ գատար պալմուսմուլանմամըշ իսէտե, նըյգանմըշ օլտուգունտան գըսմըզը գըսմըզը բարլամագտե օլուպ, վէ պիր թարաֆտա տաճի տէօթէմէ վէ միւտէվվէր պիր սօպա գուրուրմուշ, իւզերինտե պուլունան պիր թէնճէրետե նէմէք բիշմէքտե, վէ պէյազ աղաճտան թէրթիպ օլունտուգտան սօնրա, սարըյա պոյանմըշ, վէ էսմէրճէ տամարլար վէրիլմիշ օլան պիր չէքմէճէ իւզերինտե, տէմիրտէն մուսաննա վէ տիգգաթէ շայան քիւչիւճէք պիր էվ պուլունմագտե, վէ շու թէզելինաթէ խըստէթ իտեն տէմիր էվճիյէզին իւզերինտե միւշա-

(1) Մէրէչէթ (կուրիյյօն) եանի տինմէքլէ, Բուամ փափաուլարընըն այ պաշլարընտա էվլէրի վէ տիւքքեանլարը կէղէրէք, միւպարէքսու սէբրմէք իչին գուբլանտը ղը ներեչի պիր նէվի սիւրթիւրկէ, վէ եախօտ կիւլապտան կիպի ալէթլէր անլաշըլմազը տըր։ Պու ատէթ գաթթօլը քիլիսէսինտե տաճի պուլունտուգունտան, Պէչիրե նամ մեշհուր լուղէթ քիթապընըն վերտիկի մանեայա նազարէն, շու ալէթ ինճէ տօմուզ դըլընտան միւրեթթէվ պուլունմագտե, վէ պագէն շու իտուսուս իչին կիւլապտան տաճի իսթիմալ օլունմագտե իտիլ։

չէտէ օլուներ հիւներ ու թէհնասիւպ իսէ, ուա-
թատը պուլուներ Ա՛կրիգօլըն (Տակօպէրին օղ-
լու) նէ՛ մէրթէպէ իճրայի հիւներ ու սանաթ,
վէ սարքը էվգաթ իթմիշ իտուկի, գօլայճա ան-
լաշըլմագտէ իտի։

Տիվարտա ալէջտան տէօքմէ պիր քրիստոս
տուրէթի ասըլմըշ, վէ մէղքիւր տուրէթին տէօքթ
թարաֆը տախի միւ գարէք շիմշիր եաբրագլա-
ըըլմա թէղլին գըլընմըշ օլտուգտան մաատա, պիր
գաչ գրթա տախի, գապա տուրէթտէ պօյանմըշ
օլարագ ադիղլէր ըէսիմլէրի պուլունտուղունտան,
Տակօպէրին զէվճէսինին սօֆուճա ատէթլէր իճ-
բասընտա պուլունան գատընլարտան պիրիսի օլ-
տուղուն պէյան իթմէքտէ օլտուգտան պաշգա,
իքի բէնճէրէնին արա եէրինէ, քէնարլարը գա-
պարթմալը վէ էսկիլիյինտէն գարարմըշ պիր ճէվիզ
վէ ճէսիմ տօլապ վազ օլունմուշ օլուպ, վէ եէշիլ
րէնք (1) Իւթրէչ գաւիֆէսիյլէ թէճճիլ գըլընմըշ
պիր էսկի գօլթուգ (Ա՛կրիգօլուն քէնտի վալիտէ-
սինէ իլք տէֆա սունմուշ օլտուղու բիշքէշ), պիր
գաչ հասըր սանտալիյէ, պիր իշ տէսթիկտասը,
վէ իւղէրինտէ տախի գապա վէ թէքրար պօյան-
մըշ պէզտէն պիր չօգ թօրպալար պուլունմագտէ
իտի։ Տայիրէյի մէղտուրէնին քնաֆիճէյի թէղ-
էինաթը անճագ պունըարտան իպարէթի օլուպ,
վէ շիւրիւմիւշ գաբուսու ֆէնաճա գաբանմըշ օլ-
տուղու հալտէ, պիթիրիյինտէ պուլունան պիր օ-
տաճըգտա տախի, պիր գաչ բարչա մուխպալա
թազըմընտա տայիր էտէվաթ պուլունմագտէ իտի։

Հ՛ու տայիրէնին իչէրուսի, հէր նէ գատար
մաթէմիւճա վէ ֆագըրճա պիր հալ ու հէյ-
եէմտէ պուլունմագտէ իտի իսէտէ, անճագ պիր
իքի իշճի իգամէթ իթմէքտէ օլտուղունտան, քէն-
տի սայըլարընտա նիսպէթլէ, բահաթ սայըլպօղլը-
ճէքլէրի կէօրիւնմէքտէ իտի, չիւնքի զիքրի կէ-
չէն գարևօլաներն իքի ատէտ իւսթի իւսթէ տէօ-
չէքլէրի, պէյազ չարչըպղէրի, վէ պիրտէ սըճագ
թուխուճու եօրղանը պուլունտուգտան պաշգա,
պիյիւք տօլապտա տախի չամաշըրլարը մահֆուզ
պուլունմագտէ իտի։

Ա՛նհայէթ, սայիր օտաղարտա պիր գաչ էհլի ըրզ
վէ չալըշգան իշճի ֆամիլեալար, հէփսի պիրլիքտէ
եէյիպ իչիպ վէ նամմուգտա օլտուգտան պաշգա,
դրզ եախօտ էլքէք էվկատլարընա, այրըճա պիր
նամագ վէրէ պիլտիքլէրի վազթի, քէնտուլէրինի
մէսէա (մուխթու), վէ հաթթա եօրղանլարը չար-
չէպղէրի վէ գարևօլալարը Ա՛օն – տը – Ի՛սէթէ-
տէ (2) րէհինտէ տէյիլ իսէ, տահա զիյատէ մէ-
տուտ ատտա իթմէքտէ օլտուգլարը հալտէ, եինէ
հա՛մն օլսուն քի, Տակօպէրին զէվճէսի, նալը-
նըզ պաշընա պիր օտայա մալիքէ պուլունմագ-
տէ իտի։

(1) 35 պին սէքէնէլի պիր ֆիլէմինը մէմլէքէթի տիր
քի, օրատա չըգան պիր նէվի գատիֆէ քէնտի խա-
ֆյլէ չէօհրէթշուար պուլունմագտէ տիր։
(2) Ա՛օն—տը—Ի՛սէթէ տէնիլէն մահէլլ եօլէ պիր
ճէսիմ գումբանէա տըր քի, րէհինի իլէ փարա վէրիր։

Ֆրանսօազ Պօտօան տէօքմէ ասպանըն էօնիւն-
տէ օթուրմուշ օլտուղու, վէ եօլէ պիր սոուգ վէ
նէճճաք Հավատա չօգ եէրլէրտէն ասուգ վէ բիւգ-
կևար իշլէմէքտէ օլան մէպուր օտայա իսէ, մէղ-
քիւր ասպատան բէք ազ սրճագլըգ եայըլմագտէ
պուլունտուղու թագտիրտէ, էվլատը Ա՛կրիգօլ ի-
չինի ահշամ թաամը Հազըրլամագտէ իտի։

Տակօպէրին զէվճէսի հէման էլլի եաշընտա օ-
լուպ, արգասընտա պէյազ տալլը մահ պասմա-
տան պիր ֆիսթան, վէ տիմիտէն տախի պիր ալթ
ֆիսթանը կիյինմիշ, վէ պաշընտա պիր քիչիւք
վէ պէյազ լհագեսի օլուպ, չէնէսի ալթընտան
պաղլանմագտէ իտի։ Ա՛էրգումէնին սիմասը սօյկուն
վէ գայիթ, հէքեալը նիզամընտա, վէ լէՀճէսին-
տէ տախի, ատարը քէմալը թէվէքքիւլ ու թէս-
լիմիյէթ, վէ ճէվտէթի թաապը տէրքեար իտի։
Վալիտէյիք պապընտա մէրգումէնտիր իւլ էմ-
սալ էն իչի գատընլարտան պիրիսի պուլունմագ-
տէ իտի, չիւնքի քէնտի էլլի էմկիյնտէն զէյատ
կէչինէճէք հիչ պիր մէտարը պուլունմաթրդը
սուրէթտէ, զայրէթ ու գուվվէթի սայէսինտէ,
Ա՛կրիգօլու պէնէչիյիպ պիսիյիթմիւքտէն պաշգա,
պիր ճէսարէթի զահիրպէ իւզրէ, Կաբրիէլ նամ
պիր մէթրուք չօճուղու տախի ալտպ պիսիյիթ-
միւշ իտի։

Ա՛էրգումէ կէնճիյինտէ, հատտէն զիյատէ վէ
տայանըլմազ սուրէթտէ չալըշարագ, վագաա օն
իքի սէնէ միւտտէթի մէնֆաաթեապ օլմուշ իտի.
լաբին օլ մէրթէպէ իտարէ վէ զարուրէթի իւզրէ
կէչինմիշ իտի քի, շու իքի ֆէնալըգ պիրլիքտէ,
հագգընտա միւհլիք պիր հալի մուճիպ օլմուշ իտ-
տի։ Հ՛էօյլէ քի, օլ վագթլարտա, կիճէյի կիւն-
տուզէ գաճարագ, վէ իչինէյի կէօզլէրինէ սօգա-
րագ, պաղը քէրրէ կիւնտէ իքի պուչուգ ֆրանգ
գատար գազանա պիլտիկինտէն (շիմտիքի կիւնտէ-
լիքլէրէ նազարէն, աշընը՛ պիր քեար), կէրէք էօզ
էվլատընը, վէ կէրէք ահրէթի էվլատընը պէպէ-
մէյէ միւգթէտիրէ օլա պիլմիշ իտի . . .

Օն իքի սէնէ սօնունտա, սըՀՀէթի պէտէ-
նիյյէսի խարապա նիւզ թուխթուպ, հէման թապ
ու թագաթը քէսիլմիշ իտի, լաբին էվլատլարընըն
իքիսի տախի պօշա վագթ սարք իթմէկիպ, էՀա-
լի թարաֆընտան վէրիլէն ատապ ու թէրպիյէսի
թահսիլ իլէ, իչէրու կէլմիշլէր իտի, չէօյլէ քի,
Ա՛կրիգօլ Ա՛. Ֆրանսօա Ֆարսինին ֆապրիգասը-
նա չըրագ կիրմիշ, վէ Կաբրիէլտախի, Ա՛. Իօսէ-
նէն հիմայէթի ազիմէսի իւզրէ պիր բուՀսան մէտ-
րէսէսինէ կիրմէք իւզրէ հազըրլանմագտա իտի. վէ
Ա՛. Իօսէնին, Ֆրանսօազ Պօտօանա 1820 սէ-
նէսինտէն պէրու սըգ սըգ կիտիպ կէլմէսինէ վէ
միւնասէպէթինէ իսէ, մէրգումէնին քէնտի բու-
Հանի ըէսէրի պուլունան փափաա սէպէպ օլմուշ
իտի, չիւնքի. Ֆրանսօազ կէրչի մէՀկեպ խուսու-
սունտա ճէՀլի տէրքեար իտի, լաբին իֆթարթ մէր-
թէպէլէրտէ սօֆուլուղու տախի, հէր վագթ աշի-
քեար իտի։

Ա՛էրգումէ օլ գատար սատեսիլ, վէ օլ գա-

տար աշըրը թէմիզ գալպ իտի քի, նիչէ վէ նիչէ քէօշէյի ֆիրամուշտա նամալիւմ գալան ֆէտաքեար շէհիտլէր, վէ հաթթա բուհլարընտա տէրքեար օլան ազիզլիք, սաֆլըգ, վէ գալպլէրինտէ իսէ մէրքիւզ պուլունան հիսսի թապիիլէրի, ագլ ու իթրագ եէրինի թուֆա պիլմէքտէ օլան, վէ ֆազլիլէթլէրի գահրամանլըղա գատար չըղըրան էշլի ֆազլիլէթլէրէ . . . էմնալ թուֆուլմայա շայան պուլունմագտէ իտի։

Ա՛էրգումէնին եալընըզ շու գուսուրու վար իտի, վէ եախօտ օլ մէրթէպէ հատտէն զիյատէ սաֆվէթի գալպինտէն, շու նէթիճէ զուհուրա կէլմէքտէ իտի քի, փափասընըն (խոստովանահայրընըն) քէնտույէ պօրճ տէյի թանըթմըրըպ վէ ինանըրըմըզը պիր խուսուսու իճրա իթմէք զըմնընտա լազըմ կէլէն իթաաթը ղարիպէսի, վէ իսրարը ազիմի (բէք ինատճըլըգ), ղալէպէ օլունմազ պիր տէրէճէյէ վասըլ օլմուշ իտի, չինէքի, խայլի վագթտան պէրու, շու խուսուսուն թէէսսիրի շէտիտի թահթընտա պուլունմագտէ իտի, շէօյլէ քի, թէէսսիրի մէզպուր մէրգումէ նէզահինտէ, հէր շէյտէն զիյատէ միւհթէրեմ, վէ հէր շէյտէն միւպարէք սայըլտըղընտան, հիչ պիր գուվվէթ, հիչ պիր գուտրէթ, վէ հիչ պիր խաթըր ու հիւրմէթ, մէրգումէյի շու թէէսսիրի ֆէվգէլատէ հիւքմիւնտէն խէյլասէ միւգթէէիր տէյիլ իտի. հաթթա օլ պապտէ հէր նէ գատար միւպահասա վէ միւճատէլէ աչըլմըշ օլսա, եինէ պու ալէմտէ հիչ պիր տէլիլ ու հագգ, շու շայանը իհթիրամ գատընը իլգամ իտէմէզտի. մէրգումէ էմրի սէպաթտէ նէ գատար իլէրտէ իտիյսէ, միւլայէմէթտէ տախի օլ գատար իլէրուտէ պուլունտուղունտան, ասլա հիտտէթ ու ղազապ նէ՛ իտուհինի պիլմէյիպ, թապիաթը միսիլլու էէթաֆէէթտէ, վէ զամիրի միսիլլու . . . սիքիւնէթ ու մէթանէթի միւֆրիթէտէ, նատիրիւլ էմնալ պուլունմագտէ իտի։

Ա՛յլ հասըլ Ֆրանսօազ Պօտօան, թէմիզ գալպ, աֆմագ վէ հէր շէյէ գօլայճա ինանան, վէ էսաս ու մագսէտտէն պի խապէր պուլունաբաղ, մու զիրր ու շէրիր ատէմլէր էլլէրինտէ, տէհշէթամիզ պիր ալէթ օլապիլէն գատընըլարտան պիրիսի իտի։

Խայլի վագթտան պէրու միզաճընըզ օլտուգտան պաշգա, կէօզլէրի տախի հէման կէօրմէզ տէրէճէլէրտէ զաաֆ բէյտա իթմիշ օլմաղին, վէ շու սէպէլլէրէ մէպնիտէ, պիրազ րահաթ իթմէյէ մէճպուրէ պուլունմաղին, կիւճ իլէ կիւնտէ իչի իւչ սաաթ գատար չալըշտըգտան սօնրա, սայիր օլանճա վագթինի քիւհսէտէ կէչիրիր իտի։

Ա՛րատան պիրազ վագթ կէչտիքտէ, Ֆրանսօազ այագա գալգըպ, սուփրանըն պիր թարաֆընտաքի գապա պէզտէն թօրպալարը պէր թարաֆ իտէր, վէ պատէհու պաշլար օղլու Ա՛կրիգօլուն թաամլինը տիգգաթը քնամիլէ իւզէ հաղըր իթմէյէ. շէօյլէքի, կիտիպ տօլապտան պիր քիւչիւք մէշին թօրպա, վէ մէզքիւր թօրպանըն իչինտէն տախ, Տակօպէրին նիքահչանտըղը վագթ քէնտուչէ փիշքէշ վէրմիշ օլտուղու կիւմիւշտէն մուսաննա, ֆէգաթ էսկիմիշ վէ գանպուրլանմըշ պիր քապ, վէ զայէթ ինճէ, խաֆիֆ, վէ աչընմըշ, վէ հաթթա աշընա աշընա զայէթլէ պըչաղը քէսկինլէնմիշ օլան չաթալ պըչագ թագըմընը չըգարըր, վէ իսթէտիկի կիպի կիւզէլճէ պիր խյի սիլիպ օվուշտուրտուգտան սօնրա, օղլունուն թապաղընըն եանընա վազ իտէր։

Ֆրանսօազ շու տարի ֆէնատէ, մէզքիւր կիւմիշ թագըմտան պաշգա, կէրէք գըյմէթճէտէ վէ կէրէք հիւրիւմէթ ու բիայէթճէտէ իլէրուտէ պաշգա հիչ պիր շէյէ մալիքէ պուլունմատըղընտան, պազը տէֆա մուզայիգայի շէհիտէյէ տիւշար օլուպ, եախօտ խասթալըգ վէ պօշլուգ վագթլարընտա, մէզքիւր թագըմ իլէ քապսէյի Ա՛օն–սը — Ո՛իէթէյէ բէհին գօյմայա մէճպուրէ օլտուգտա, կէօզլէրինտէն նիչէ եաշլար տէօքմիշ իտի։

Պատէհու Ֆրանսօազ տօլապըն աշաղըքի գաթընտան պիր սու շիշէսի, վէ պիրտէ իւչ բուպունա գատար տօլու շարապ շիշէսի չըգարըր, վէ անլերի տախի օղլունուն թապաղը եանընա վազ իթմիշտէն սօնրա, բիշմէքտէ օլան չօրպայը պագմագ իւզրէ կիտէր։

Ա՛կրիգօլ օլ կիճէ, սայիր կիճէլէրտէն զիյատէյէ կէճիքմիշ օլտուղունտան, վալէտէսինին լէհճէսինէ պիր էսէրի պիհուզուրի վէ մահզունիյէթէթ հիւքմ իթմէյէ պաշլատըղը, վէ կէօզլէրինին գրզարթըսընտան տախի, բէք չօգ ազլամըշ օլտուղու անլաշըլմագտէ իտի։

Օէվալլը գատընճըղազ պիր չօգ քէտէրամիզ մէշքիւքիյէթէտէն սօնրա, զաթէն խայլի վագթտան պէրու պօզուգ պուլունան կէօզլէրի օլ գատար զիյատէ պօզուլուր քի, ատէթի գատիմէսի իւզրէ, եէվմիյէ իչի իւչ սաաթ գատար չալըշապիլմէք իգթիտարընը տախի զայպ իտէր։

Ա՛էրգումէ կէնճլիկինտէ էն ալէա ինճէ տիքիշ տիքէնլէրտէն պիրիսի պուլունտուղու թագտիրտէ, կիթտիքճէ կէօզլէրի պօզուլմայա պաշլատըգճա, քէնտիսի տախի թապիաթիյլէ գապա տիքիշլէր տիքմէյէ, վէ թապիաթիյլէ տախի ազ գազանմայա, վէ նիհայէթ օն իչի այագ պօյունտա տիքիշի պուլունան օրտու չուվալլարընը Շէր ---ը (18 փարա գատար), վէ հաթթա իրլիյի տախի քէնտի իւզէրինէ օլմագ իւզրէ, տիքմէյէ մէճպուրէ պուլունմագտէ իտի։ Ա՛ալ պու քի շու տիքիշ զիյատէսիյլէ զահմէթլի օլուպ, կիւնտէ անճագ իւչ թանէսինի պիթիրէ պիլտիկինտէն, տիմէք տիր քի, եալընըզ ալթը --- (54 փարա) գազանա պիլմէքտէ իտի։

Ա՛նիչէ վէ նիչէ, գուվվէյի պէտէնիյէէսինտէ զէվալ վագը օլուպ, տիւշար օլտուգլարը մահրումիյէթէ, իհթիյարըղ, վէ խասթալըգտան, թապ ու թագաթլարը զայէթլէ գամ օլմուշ, վէ սըհհէթի վէճհուտլարը իֆրաթլէ ազալմըշ գատընըլար վար տըրլար քի, պիւթիւն զայրէթլէրիյլէ չալըշըպ չապալանտըգլարը թագտիրտէ տախի, կիւճ

իւէ պիր դուրու էթմէք փարասը . . . չըգարա-
պիլմէքտէ տիրլէր : Պիչարէլէրին իմթիյարլըղը
արթարգճա , թապահթիլէ իւլէթլէրի վէ նէնի-
տէն նէնիյէ իհթիյաճլարը տախի արթմագտա
օլուպ , հալ պու քի մուղայիրի օլարագ , վէ թապի-
ահթիլէ տախի քնար ու գաղանճլարը՝ իսկ ,
էքսիլմէքտէ տիր . . :

Լաքին Ֆրանսօազըն պիրազ թէճէլլիսի քէնտու-
յէ հավէր պուլունմազին , էվլատը պիր իյի իշճի
օլմասը ճինէթլէ , քէնտույի գայըրապիլմէքտէ ի-
տի . չիւնքի , մէրգում Ա՛ . Հարտինին ֆապրի-
գասընտա պուլունուպ , իւճրէթինի ալտրգտան
պաշգա , ֆապրիգա թիճարէթի թագսիմաթը հա-
դրգասընտան սէհմինէ իսապէթ իտէն քնարա
տախի նայիլ օլտուղունտան , պաշգա ֆապրիգա-
լարըն իշճիլէրի նէվմիյէ անճագ 3 ֆրանգ գա-
զանապիլտիքլէրի Հալտե , մէրգում կիւնտե պէշ
ալթը ֆրանգը չըրմագտե , վէ տիմէք տիր քի ,
վալիտէսի արթըգ հիչ չալըշմայըպ օթուրա տա-
խի , մէրգումէյի բահաթճա կէչինտիրէպիլմէքտէ
իտի :

Հալ պու քի , զէվալլը գատըն , Հատտէն զի-
յատե , Հաթթա Հավայիճի զարուրիյէ պապըն-
տա տախի էմրի իտարէյէ րիայէթ իտէն գա-
տընլարտան պիրիսի իքէն , քիլիսէ վէ փաիա
Հագգընտա իճրաթ մէրթէպէ միւսրիճլիյէ պաշ-
լատրղընտան , Հէր կիւն վէ միւտավէմէթ իւզրե ,
մահէլլէ քիլիսէսինէ կիտէրէք , խարապիյյէթի
մուճիպ օլաճագ տէրէճէտե իսրաճ իթմէքտե ի-
տի : Ը՞էյլե քի , կէրէք շունճա սէնէլէրտէն պէ-
րու ճիւտա տիւշմիւշ օլտուղու գօճասը Տակօպէ-
րին իշն րասթ կիթմէսի , վէ կէրէք ղայպ օլմագ թա-
րիգինտե տիր տէյի շիւբհէ իտիպ գօրգտուղու օղ-
լունուն ճանը սէլամէթի նիյէթիյլէ , պիր եա ի-
քի տէճա գուտտասը շէրիճ (պատարագ) իճրա
իթտիրմէտիկի , վէ մուճար եագտըրմատղը հիչ
պիր կիւն կէչմէզ իտի : Ալրիգօլուն իսկ գալպի ,
օլ գատար թէմիզ , վէ օլ գատար ալիճէնապտը
քի , վալիտէսինի Իհթիրամը թամ իւզրե սեվտի-
կինտէն , վէ մէրգումէնին տախի պիր էսէրի րիգ-
գաթէնկիզի թահհրընտա պուլունտուղունտան ,
Հէր նէ գատար Հէր հաճթա ալտրղը փարայը կէ-
թիրիր քեամիլէն վալիտէսինէ թէսլիմ իտէր ,
վէ մէրգումէնին տախի , էյլէճէ , խայրաթ եօ-
լունտա սարճ իթտիկին կէօրիւր իտիյստե , գա-
թման կիւճէնիպ թէչէքքի իյլէմէզ իտի : Ակրչի
անճագ պիր գաչ տէճա , վալիտէսինին շու Հա-
լին կէօրիւզ տիգգաթ ու միւթալաա իյլէտիք-
տէն սօնրա , քէմալը րիայէթ ու մուհապպէթ
իւզրե , քէնտի եաշընա վէ սաղլըղընա աճըմա-
յարագ , վիճաւտինճէ էչէմմիյյէթտէն պուլունան
մեսարիճաթը էսիրկէտիկին , վէ շու սեպեպլէ ,
տահա զէյատե քեսպի զաճ իյլէտիկին , վէ օլ
պապտե արթըրտրղը մէպլաղը տախի , կիտիպ կի-
տիպտե օլ սօֆուճա եօլլարտա իսրաճ իյլէտիկին
քէնտույէ իմթաղ իյլէմիշտի , լաքին մէրգում թա-
րաճընտան տախի , էսէճէնկիզ ճէվապլար ալմըշ
իտի , չէօյլէ քի , Ֆրանսօազ օղլունուն շու լագըր-
տըլարը իւզէրինէ , կէօզլէրինտէն եաշլար տէօ-
քերէք ,

" Ը՞յ՝ էվլատըմ , պէն պու խայր ամէլլէրէ ,
"անճագ սէնին վէ բէտէրինին ճայի սէլամէթլէրի
"խաթրը իչին , միւսարաաթ վէ տէվամ իթմէքտէ-
"յիմ . . . "

Տակօպէրին կէչմիշ վէ կէլէճէք էօմրիւ միւտ-
տէթինտե , Գուտտասը շէրիճին վագը օլաճագ
թէէսսիրի շէտիտի , վէ քէզալէք մումլարըն մէն-
ճաաթը Հագգընտա , Ֆրանսօազա լագըրտը ա-
չըպ գարշը սեօյլէմէք , եախօտ միճատէլէյէ կի-
րիշմէք , մէրգումէյի զիյատէսիյլէ կիւճէնտիրմէք
տիմէք օլաճաղընտան , Ալրիգօլ վալիտէսինին
խաթրընա հիւրմէթէն , օլ խուսուսլարա տայիր
լագըրտը աչմայը քէնտու քէնտույէ եասագ իթ-
միշ օլմաղին , մէրգումէյի սէատէթի Հալ ու րա-
Հաթտա կէօրմէյէ արղուքէշ պուլունտուղու
թագտիրտե , չի՞ ֆայիտե քի , էօյլէ զարուրէթ իւզ-
րե եաշամագտա օլմասընը տախի , քէնտույէ րաղ-
մէն , կէօրիւպ սեյր իթմէյէ մէճպուր պուլունմագ-
տե իտի :

Պայէթլէ իհթիրագ իւզրե գաբույա պիր տե-
ֆա վուրուլուր , վէ Ֆրանսօազ տախի , "Ակրիս-
նիզ " տէյի ճէվապ վէրիր :

Պիրտե իչէրիյէ պիրիսի կիրէր :

ԻՔԻՆՃԻ ՓԸՍԼ

ՐԻՆ ՊԱԳԱՆԱԼԸՆ ՀԷՄՇԻՐԻՍԻ

Տակօպէրին զէվճէսինին օտա գաբուսունու
վուրտուգտան սօնրա իչէրի կիրէն , տահա օն սե-
քիզ չաղլարընտա , գրսսա պօյլու , աճընաճագ
մէրթէպէտե էնտամը պօղուգ պիր կէնճ գըղ օ-
լուպ , կէրչի մէրգում պիւթիւն պիւթիւն գամ-
պուր տէյիլ իտիյսէտե , Հիւսնի գամէթի զիյատե-
սիյլէ թաղլիր օլմուշ , արգասը գուպպէլէնմիշ ,
կէօքսիւ իչէրու տօղրու չէքիլմիշ , վէ պաշը տա-
խի իչի ումուզլարընըն արասընա ինմիշ օլտուգ-
տան պաշգա , եչքեալը իրիյիճէ թէնասիպլինտե
(պիչինինտե) պուլունան սիմասը ուզուն , զայիֆ ,
ղայէթ սօլկուն , վէ չիչէք պօզուղու օլուպ , վէ
լէհճէսինտե տախի պիր էսէրի ազնմի լէթաֆէթի
ու մահզունիյյէթի տէրքեար պուլունմագտե , վէ
մահ կէօզլէրինտե տախի էնվարը ֆիրասէթի ու
իննանիյյէթի փարլամագտե իտի : Լաքին , թա-
պիաթը պաղը աճայիպ ճիլվէէլէրի իգթիզասընճա ,
մէրգումէնին պաշընը թէզեին իլէ , արգասընտան
աշաղը գալըն ֆիթիլլէր միսիլու պուրմա պուրմա
էօրիւլմիւշ օլարագ , սարգըլըպ ինմէքտե օլան
էսմէր , ուղուն վէ կիւզէշ սաչարը , էն տիլպէր
գարըլարըն տախի թէքէպպիւրինի արթըրմայա

գատրը օլուր սուրբեմտե պուլունմագտէ իտի։

Ա՛երգումէնին էլինտէ պիր էսկի սերբեթ, վէ քէնտիսի հեր նէ գատար բէք ֆագըրճա կիլինմիշ իտիլտետե, տիգամըզ Թամամ վէ Թէմիզլիք իւզրէ հեր պիր շէյի եարըպ նագըշարըմըշ օլտուղունտան, Թէմիզլիկինին, ֆագըրըլըզընա զալէպէ իթտիկի աշխեար կէօրիւնմէքտէ օլուպ, Հալ պու քի շիտտեթի սերտե (սօուգ) բաղմէն, արգասընտա պիր էսկի, քիւչիւք, վէ բէք չօգ տէֆճա կըլդանմըշ օլմասը ճիհէթլէ, ասըլ բէնկի վէ չէչէքլերի պիւթիւն պիւթիւն պօզուլուպ սօլմուշ, վէ նէ բէնք իտուկինէ գարար վերիլմէզ պիր սուրբեմտե լէվն քէսպ իթմիշ, վէ իւզերինտե տախի պէյազ պէյազ պէնէքլէր բէյտա օլմուշ, պիր պասմա ֆիսթան կիլինմիշ իտի։

Պիչարէնին սուրբեթի զահիրէսինտէքի, քէտերնաք Հալտէն պաշգա, քէնտուլի իպպալ ու գատերէ Թէսլիմ իթմիշ, վէ հեր նէվնի մինէթ ու զարուրեթէ, վէ հեր նէվնի տերտ ու էլէմ վէ Հագարեթէ Թէհամմիւլ կէթիրմէյէ մէճբուր օլուպ, վէ Թա էսէֆենկիզ Թէվէլլիւտիւնտէն պէրու, հեր քէսին իսթիհզասընա հեր վագթ պիր էլլէնճէ օլա կէլմիշ, վէ պալետտե սեյլէտիկիմիշ միսիլու, պէդայէթ էնտամը պօզուլմուշ պուլունմաղին, էհալիյին պիր գապա վէ միսալի Թամպիրի իւզրէ, իսմի Ա՛էյօ գալմըշ իտի. Հաթթա, շու գապալըգ էսէրի օլան լագապ, հեր նէ գատար հեր սաաթ պիչարէնին պիչիմմիզլիյինի խաթըրընա կէթիրմէյէ պիր սէպէպ վէրմէքտե իտիյսե տէ, հեր քէսինտե լհսանը օլ գատար ալընմըշ իտիքի, Ֆրանսօազ վէ Ա՛կրիգօլ տախի, տէյիլ պաշգալարը կիպի մէրգումէյի, իսթիհզայէ չըգըշմագ իլլա հեր ան վէ հէմտե էզճան ու տիլ աճըմագտա վէ սէվմէքտե օլտուգլարը Հալտե տախի, պաշգալարընտան իչինթիտիքլերի միսիլու, Ա՛էյօ չաղըրմագտե իտիլեր։

Պունտան սօնրա մէրգումէյէ, իչ պու Ա՛այէօ իսմի իթլագ օլունաճագ տըր։ Ա՛երգումէ մէղքիւր խանէտե տիւննայա կէլմիշ, վէ Ֆրանսօազ իսէ եվկիրմի սէնէտէն զիյատե տիր, ասլա օրատան չըգմամըշ օլտուղունտան, մէրգումէ տախի, Ա՛կրիգօլ վէ Կաարրիել իլէ պիրլիքտե պիւյիւկտէ մէյտանէ կէլմիշ իտի։

Պու ալէմտե էօյլէ պիչարէլեր տախի վար տըրլար քի, բէնչէյի ֆէլէքտե պիր էլլէնճէ սլարագ, ֆէլաքեթտէն ֆէլաքեթէ տիւչար օլմուշլար տըր։ Ա՛այէօնիւն զայեթլէ շերին վէ շէյվէքնար պիր գըզգարնտաշը օլուպ, էօզ վալիտէլերի փէրին Սօլիմօ, գօճասը պուլունան պիր քիւչիւք Թաճիր, վարիյեթին չիւրիւթմէյու քտէն սօնրա վէֆաթ իթտիքտե, վալիտէլիյէ զըտտ պիր ահմագլըգ վէ պիր պաթըլէիյէթի իւզրէ, վար մուհապպեթինի մէրգումէ կիւզէլ գըզընա վէրիպ, Հալ պու քի գամպուլճա գըզընա պիւթիւն պիւթիւն Հագարեթ ու շիտտեթ իւզրէ պէտ մուամէլէ կէօսթէրմէյէ ճէվամ իտիլ, վէ պիչարե Ա՛այէօ տախի գաչըպ գաչըպ Ֆրանսօազընն եանընա կիթմիշ, ազամըշ սըզլամըշ, վէ Ֆրանսօազ տախի, պիչարէյի Թէսէլլի իտիպ վէ զայրէթ ու ճէսարէթ վերտիքտէն պաշգա, կիճէլերի քէնտիսի իշչէտիկի վագթլար, հիչ տէյիլ իսէ պիրազտա էյլէնսին նիյէթիյլէ, օգումագ վէ տիքիշ տիքմէք տախի էօյրէնմիշ իտի,

Ա՛կրիգօլ վէ Կաարրիել վալիտէլերինտէն իյի իպրեթ ալարագ, պաշգա չօճուգլար միսիլու մէյլի Թապիիլերի իգթիլասընճա, Ա՛այէօյիւ զէվգլէնիպ, ճանընը աճրընըպ, վէ հաթթա չօգ քերրէ տէօյէճէք եէրտե, մուզայիրի օլարագ, մէրգումէյի գըզ գարնտաշլարը կիպի աճըրլար, սէվգիլեր, հիմայէ վէ Թատահուպ իտէրլեր իտի,

Ա՛այէօ վալիտէլերի էօլտիւքտե օն պէշ նաշընտա օլուպ, կիւզէլ գըզգարնտաշը Աէֆիլ իսէ օն եէտի նաշընտա օլտուգլարը Հալտե, իքիսի տախի պիր սէֆալէթի տէհշէթֆէրմատե գալմըշտար իտի։

Աէֆիլ զաթէն ագըլը, զայրէթլի, վէ մէհաբէթլի օլտուգտան պաշգա, գըզգարնտաշընըն զըտտ օլարագ, զիյատէսիյլէ աթէշի մէշրեպ, բահաթ տուրմագ, վէ աչըգ կէօզ պիր գըզ օլուպ, վէ տայիմա գանը գայնամագտա օլտուղունտան, տայիմա Հավա ալմայա, տայիմա Հարեքեթի իթմէյէ, վէ տայիմա տախի զէվգ ու սէֆա իւզրէ պուլունմայա իհթիյաճը Թապիիսի նիւմայան պուլունմագտե իտի, վէ պու ճիւմլէ Հագգը զաթինտե իյի պիր գըզ իտիյսէտե, անասընտան կէօրիւնկիւ Հարաքեթաթ ու մուամէլաթը պաթըլէ, Թապիաթընըն պօզուլմասընը մուճիպ օլմուշ իտի։

Աէֆիլ տախի էվվէլէրի, Ֆրանսօազընն ագըլանէ նասիհաթլարընը տիյնէյիպ, քէնտուլի ԹուԹարագ, վէ Թարիգը ատապ ու Թէրպիյէտե րեվիշ իթմէյէ գարար վիրերէք, հէմշիրեսի միսիլու տիքիշ տիքմէք էօյրէնմիշ, վէ հաթթա պիր սէնէ գատար չալըշմայա տախի տէվամ իթմիշ իտի իսէտե, շու գատար զայրէթ իւզրէ չալըշըպ խնէյի կէօզլինէ սօգմասընա միւքաֆաթ օլարագ, Հատտէն զիյատե էսէֆ օլունաճագ տէրէճէտե օլան գազանճ ալըզընա, վէ Թապիաթիյլէ կէչինմէք խուսուսունտա չէքտիկի տայանըլմազ զարուրեթի ու մահրումիյէթէ Թէհամմիւլ իտէմէտիկինտէն, տայիրէյի ատապը Թէճավուզ իթմիշտի, չինընի էօյլէ պիր մահրումիյէթի, պիր Թարաֆտան շիտտեթի սօուգտան տիքրէմէկէ, վէ տիկէր Թարաֆտան տախի աճտուրմայա, մէրգումէ կիպի պիր գըզ, օլ կէնճլիք կիւզէլլիք, վէ աթէշլիք Հալինտե Թէհամմիւլ կէթիրէմէտիքտէն պաշգա, նիչէլեր Թարաֆընտան մէրգումէյի ալտաթըպ պաշտան չըգարմագ իչին օլունան զայրեթլեր, վէ Թագտիմ օլունան պիյիւք, միսքիթ, վէ փարլագ վատ ու Թէքլիֆլեր քի . . . քէնտուլի աճըլգտան գուրթարմայա պայիս օլտուգտան պաշգա, շիտտեթի սօուգտան տախի Հրփլ ու վիճդայէ իտէճէքլէր, Թէմիզ վէ կիւզել էլպիսէլեր կիյտիրէճէքլէր, վէ ագըպէթքեար էօյլէ պիր Հավասը փէնա վէ գարանլըգ իպպէտե, նէվմիյէ օն պէշ սաաթ տուրմայըպ չալըշմագտան խէլա՞ իտէճէքլեր իտի։ Աէֆիլ էվ-

վել էմրտե, պիր տավա վէքէլի տէմիրին օլ նօլտա վատարընա ալտանըպ, վէ մէրգումմ տախի պի-
չարէյի քէնտի ղէվգինի իձրա իմտիքտէն սօնրա թէլըք իլէ, նիւզ իւսմիւնէ պրագտըղընտան, մէր-
գումէ կիտիպ պիր տիւքքէանճը ուշաղընա մէլ վէրմիշ, ֆէգաթ, ալտըղը կիպի սամմայը տախի
եայրէնմիշ օլմազին, պու տէֆտատա քէնտիսի մէր-
գումու թէլըք իլէ, նօլճուլուգտա կէղէն . . . պիր
ուշաղա ալագա իմմիշ, վէ պատէհու տէլիգանը-
լարըն պիրինի պրագըպ տիկէրին թուլմայը, քէն-
տույէ պիր էլլէնճէ իլլէմիշ իտի:

Ահիայէթ Աէֆիզ պու նօլտա, պիր չօգ տէ-
լիգանըլարը սէվիպ պրագմազլա, իքի սէնէ վա-
գըթ կէչիրտիքտէ, գըղար իլէ իւնս իւ իւշէթ
իմմէք արսըղըղը նախօտ պուտաղարըղ-յլա մէշ-
ղուլ պուլունան պիր թագըմ մէքթէպ շակիր-
տանըն վէ մաղազա ուշագլարընըն գալպկէրինի
աշըրը մէրմէպե ճէլպ իմտիկինտէն, քէնտույէ
կիւյա պիր պուճ կիպի թափրնմայա պաշլամըշլար,
վէ Հաթթա, պալօլարտա վէ սայիր զէվգ ու սէ-
ֆիյա տայիր մահէլլէրտէ, մէրգումէ ախլագը մա-
լիւմէ, վէ ագլու պասիրէթի զարիպէսի, վէ զէվգ ու
սէֆա վէ էյղու իշղէթ պապընտա իզհար իմտիկի
ճէհտ ու զայրէթի, վէ խուսուսիյլէ, մէֆթու-
նիյյէթ իւզրէ զուհուրա կէլմէքտէ օլան շէնմէշ-
րէպի, վէ էթվար ու Հարաքտաթը վէլվէլէնաքը
սայէսինտէ օլ գատար քէսպի շէրէֆ ու իմթիպար
իմմիշ իտի քի, քտաֆֆէյի աշըգան ու տիլտատու-
կտանը թարաֆընտան, պիլ իմթիֆագ, Իէն Պա-
գանալ (էյղու իշղէթ սուլթանը) իւնվանընա շա-
յէսթէ պուլյուլմուշ իտի, վէ Հագըգաթէն քէն-
տիսի տախի, շու պուտաղաղգ սուլթանըղը իւն-
վանընա շայան Հարաքտաթտա Հէր ճիհէթլէ պե-
գուսուր պուլունմագտէ իտի:

Իէն Պագանալ թահթը շէհվէթէ ճիւլուս իւ-
լէ, զիրի մէֆթունիյյէթինտէ գուլ վէ քէօլէ
պուլունան իւշշագը պիչարէկտանէ, քէմալը տա-
րաթի ու ճէլալ իւզրէ հիւքւմէթի սիւրմէքտէ իւ-
քէն, Հալ պու քի էօթէտէ զէվալլը Հէմշիրէսի
Ա՛այյէօ, քէնտինին պիչիւք գըզ գարնտաշը օ-
լան մէրգումէնին բէք աղ տէֆա զիէքրինի կէ-
չիպ, ֆէգաթ Հէր վագթ տիվանէնին օլ մէր-
թէպե սէֆապախշ Հալի իւզէրինէ էսէֆ ու քէ-
տէր իմմէքտէ, վէ քէնտիսի իսէ ալէթթէվալի
(հիչ տուրմայարագ) չալըշըպ իշլէյէրէք, վէ բէք
չօգ կիւճլիւքլէր չէքէրէք, անճագ Հաֆթատա
դէօրթ ֆըռնդ (18 զուրուշ) գազանա պիլմէքտէ
իտի:

Ա՛այյէօ Ֆրանսօազտան չամաշըր տիքմէյի
եայրէնմիշ օլմազին, տուզինասը Հանի ծն էյէ ըռ-
նէյէ էռ ֆըռնդա չարշը վէ ասկէր կէօմլէյի տիք-
մէքտէ օլտուղունտան, շէջյլէ քի մէզքիւր կէօմ-
լէքլէրի թէյէլլէսիպ, նագա վէ գօլլարընը կէչի-
րիպ, էթրաֆլարընը քէսիպ պիչինմինէ վազ իմմէք
վէ տիւմմ տէլիքլէրինի աչըպ վէ տիւմմէլէրինի
նաբըշարըմագ իչին, նէվմիյէ օն պէշէր սահաթ
չալըշըրը Հալտէ, սէքիզ կիւնտէ . . . անճագ
օն տէօրթի, վէ նախօտ էն չօղու օն ալթը կէօմ-
լէք տիքիպ պիթիրէ պիլմէքտէ իտի:

Էվվէթ, պիչարէ շու գատար չալըշմասընա
միւքէաֆաթ օլարագ, Հաֆթատա ա՛ն ձագ դէօրթ
ֆըռնդ գազանա պիլմէքտէ իտի:

Ա՛յ շո՛ տէհշէթամիզ Հալէրտէ պուլունան
իսէ, եալընըզ մէրգումէ Ա՛այյէօ օլմայըպ, իլլա
քէնտույէ Հէմ-Հալ բէ՛ք չօգ պիչարէկկան պու-
լունմագտէ իտի:

Ւսյա՛ր, խայը . . . գատըն թայիֆէխինտէն պին-
լէրճէ իշճիլէր, օլ վագթլարտա, վէ Հալնա պու
կիւն վէ պու սահաթ տախի, մէրգումէտէն զիյա-
տէ պիր շէյ գազանա պիլմէքտէ տիլլէ տիրլէր:

Ա՛յ շու պարպարճա վահշիյէթին վէ ատէմին
զայղ ու զազապրնը թահրիք իտիճի Հագգսըղը-
ղըն սէպէպի իսէ, տիկէր շէյ օլմայուպ, անճագ
նիսա թայիֆէխինին էմքը ու զահմէթինէ մուգա-
պիլ, վէրիլէն իձրէթին ազլըղը պուլունմագտէ
տիր, շէջյլէ քի, գատընլար տախի, էրքէքլէր
միսիլու թէրզիլէրին վէ էլտիվէնճիլէրին վէ սա-
յիրէլէրին տիքիշլէրինի տիքտիքլէրի թագտիրտէ,
մէրգումէլէրէ էրքէքլէրտէն տայիմա իքի գաթ
էքսիք իւճրէթի վէրիլմէքտէ տիր, վէ պունուն
տախի սէպէպի, պէսպէլլի, չիւնքի գատընլար տա-
խի էրքէքլէր գատար չալըշմագտատըրլար . . .
չիւնքի գատընլար զայիֆտիրլէր, նաղլիքտիրլէր,
վէ չիւնքի պիչարէլէր, էքսէր տէֆա, պիրտէ վա-
լիտէլիք նիւզիւնտէն, տահա զիյատէ մէսարիֆա-
թէ միւհթաճ օլմագտա տըրլար:

Ւսմտի, տիմէք տիրքի, զէվալլը Ա՛այյէօ, Հաֆ-
թատա եալընըզ ՏԷՕՐԹ ՓՐՈՆԳ իլէ կէչինմէ-
յէ մէճպուրէ պուլունմագտէ իտի:

Ա՛ագատա մէրգումէ կէչինմէքտէ իտի . . . ֆէ-
գաթ, նէվմիյէ, զայրէթի թամմէ իւզրէ, օն իքի
նախօտ օնպէշ սահաթ միւթէմմատիէն չալըշարագ,
վէ պիրտէն պիրէ աճլըգտան, սօուգտան վէ սէ-
ֆալաթտէն էօլմէմէք իւզրէ, Հէր նէվի մուՀրու-
միյյէթի զուլմիյէյէ թէհամմիւլէ մէճպուրէ պու-
լունարագ կէչինմէքտէ իտի:

— Ա՛ահրումիյյէթ մի . . . խայը:

Ձիւնքի, շու պիրի պիր արգասընտան նէթիճէ-
մէքտէ օլան տէհշէթլու մուզայիգալարը, նանի
ինայաթը Իէպպանիյէտէն պուլունան շու էօմր
ու հայաթըն, հրիզ ու վիգայէսի զըմընտա լա-
զըմ կէլէն հավայիճի զարուրիյյէտէն, մէսէլա, իս-
քան իմմէք իչին հավատար վէ սալիմ պիր մա-
նէվրա իտտիհաթ էյլէմէյէ, միգտարի քիմսայէ վէ պիր ղըտայի հէ
նիտէն, վէ ըսրըզը պիր էլպիսէտէն . . . տախի
մահրում գալմագլըգ Հալինի լայըգըյլա պէյա-
նէ, մանը-ֆէյնէ լուզէթի բէքտէ միւնասիպ տէյիլ
տիր:

Հավայիճի զարուրիյյէտէն պուլունան էշնա
վէ աճվալտան մահրում գալմագլըգ Հալինի պէ-
յան իչին, էճել էլէ ռաբըմմէ լուզէթի իսմիմալ
օլունսա տահա զիյատէ ճայիզ ու միւնասիպ տիր
տէյէ պիլիրիզ: Ա՛է ատլ իւ հագգ վէ իննաճի
ու մէրհամէթէ իրայէթ իտէր պիր ճէմիյէթ իսէ,

չալըշդան վէ էշլի ըրզ ու սատագաթի իշճիլէրի, հավայիճի զարուրբիյէի մէզպուրէ զընընծա էէր ճիշէթլէ գայըրմայա պօրճլու, վէ հէմոե չէտիտէն պօրճլու պուլունմագաե տիր, չիւնքի, մետէնիյէթ (սիվիլիզասիօն) եախօտ թէրպիյէ վէ քէմալէթ տէնիլէն չէյ, մէրգումանը քէնտիլէրին թօբրագճա հուգուգլարընտան մահրում գըլըրընտան, պապա միրասը օլարագ, պիչարէլէր, տօղտուգլարընտա պէրապէր կէթիրտիրլէրի գօլլարընտան պաշգա, հիչ պիր շէյէ մալիք տեյիլ տիրլէր։

Կէրչի մետէնիյէթէ մահսուս պուլունան ֆէվայիտէն եագանիլէր մահրում պուլունմագաե տիրլէր, լաքին հիչ տեյիլ իսե, էօլմէքտէն գուրթուլմագ, եանի կէչինմէք իչին, օրմանլարըն հայվանլարընա, կէօյլէրին գուշլարընա, իրմագլարըն պալըգլարընա, եէրլէրին մահսուլ ու մէյվէլէրինէ, վէ սրդընըզ րահաթ իթմէք, վէ սօուգտան վէգայէ օլունմագ իչին տախի, ճէսիմ օրմանլարըն աղաճլարընա մալիք պուլունմագտա տըրլար։

Էալ պու քի, մետէնիյէթէ էշլի, եանի շէհրիլէր, շու մէվկէպէյի սէմավիյէէլէրտէն տախի մահրում պուլունմագտե տիրլէր, վէ օլ շէհրիլէր քի, պաշգալարընըն էմմալ ու էմլաքընա կէօզ տիքիպ սույի գաստ իթմէկի, այնի խէթա տըր տեյի իթիգատ իթմէքտե իքէն, էվվէլէթ օլ շէհրիլէր քի, հէր կիւն վէ հէր վագթ, քիւլլի մէշագաթի չէքէրէք չալըշըպ չապալայարագ, սէրվէթի շէհիրլէրի մուճիպ օլմագտե իքէն, հիչ տեյիլ իսէ, զիյատեսինտենտե վազ կէչտիքլէրի հալտե, պարի, սէլամէթ իւզրե եաշամալարընա քիֆայէթ իսէճէք գատար օլսուն, էմքլէրինէ մուգապիլ պիր իւճրէթտէն տախի մահրում պուլունմագտե տիրլէր. իմոի զէվալը՝ ատէմլէրին շու հագգլարընըզտա տավա իթմէկէ սէլահիյէթլէրի եօ՞գմուտուր աճէպ։

Ա՞օրարըզ զէննկինլէրէ, վէ շէրքէթի պէչէրիյէյի իտարէ իտէնլէրե, հէր կիւն վէ հէր սաաթ, մէզար չուգուրու իլէ էօմրիւն արա եէրինտե պուլունան պիր սօն հուտուտուն քէնարընտա սիւրիւքլէնիպ կէղմէք, վէ պիր տիւզիյէ աճլըգ, սօուգ, վէ խասթալըգլա ուղրաշըպ ճէնքլէշմէք, մէկնըշի կէչինմէք վէ եաշամա՞գ մըտըր։

Ա՞օրարըզ զէննկինլէրէ, պիլա ինսաֆ ու մէրհամէթ, նահագգ եէրտե թէօհմէթլու տուր գըյասիյլէ, չէշմի հագարէթ իլէ նազար գըլըլուգ, վէ սարֆ իթիհքլէրի էմքլէրինէ մուգապիլ լազըմ կէլէն միւքաֆաթ եախօտ իւճրէթին էտա օլունմասը մէսէլէլէրինէ կէչինտիքտե, աճընմայա շայան սուրէթտե պիր գայտսրզըզ իսպրագ իթիհկի, շու պինլէրճէ էշլի ըրզ վէ չալըշգան պիչարէկկանընըն, պու կիտիշ իլէ նէ՞ մուսիպէթէնկիզ տէրէճէլէրէ, վէ նէ՞ մէրթէպե եաղըմ՞ղէէ հալլերինէ վասըլ ու տիւչար օլաճաղընն իվհար ու պէյան նիյէթի ույե, պիր ֆագըրե վէ կէնճ զրըզն հաֆիթատա տէօրթ ֆրանգ իլէ նասը՞լ վէ նէ՞ եօլտա կէչինէպիլմէքտե օլտուղուն, հագգըգաթի իւզրե, պէյանե միւսաաթի իտէրիզ։

Ա՞չմէկ պէյէքի օլ վագթ, շու տէհշէթլու հալէ թէսլիմիյէէթ իւզրե թէհամմիւլ կէթիրմէքտե օլան շունճա պահթասըզ, վէ ֆէյէքտե անճագ շիրքէթի ինսանիյէէնին հէր պիր տերտ ու միհնէթլէրինի, եէնիտեն եէնիյէ չէքիպ հէլաք օլմագ իչին եաշամագտա պուլունան պիչարէկկանընըն հագգընտա, ճիւզիճէ հէր քէսին գալպի պի չէֆգաթը, բիգգաթա կէլէրէք, նէյէ՞ր վէ նէյէր չէքմէքտե օլտուգլարըզ ն անլասընըլար։

Ա՞վվէթ . . . շու սուրէթտե եաշամագ . . . տեյիլ պաշգա շէյ, իլլա պիր ֆալիյէթի տիր, էվվէթ, շիրքէթի պէչէրիյէե, էօյլե պիչարէկկանընըն օլ հալի մուսիպէթէնկիզտե գալմասընա, իսթեր սէպեպ օլմագտե օլմուշ օլսուն, վէ իսթէր եալընըզ գայտսրզըզ իտէրէք, միւսաատե իթմէքտե պուլունմուշ օլսուն, պիչարէլէր քէնտիլէրինի տեյիլ իյշ ու իշրէթի վէ զէվգ ու սէֆա, իլլա, վէ հէման հէր վագթ, աճընգտան վէ սօուգտան գուրթարմագ խաթըրը իչին սաթտըգլարըն, վէ պաշտան գըչտան չըգտըգլարըն կէօրտիւքտե, զէմմ ու թէայիիպ իթմէկէ զէրրէճէ հագգը օլամազ։

Իմոի, մէրգումէ կէնճ գրզըն հաֆիթատա տէօրթ ֆրանգ իլէ նա՞սըլ եաշայապիլտիկին իշճէ պեյան իտէրիզ, եանի,

Իւչ քիլօկրամ (իքի պուչուգ օգգատան էքսիք) պայազը էթմէք 84 (1) սանթիմ։ — Իքի գըրպա սու, 20 սանթիմ. — Տօն եաղը եախօտ խընզիր եաղը (չիւնքի սատե եաղը պահալըտըր) 30 սանթիմ՝ — Իյմէր թուզ, 7 սանթիմ. — Պիր էօյչէք քէօմիւր, 40 սանթիմ. — Պիր գուլթու զախիրէ, 30 սանթիմ. — Իւչ գուլթու բաթաթէս, 20 սանթիմ. — Ա՞ուր, 33 սանթիմ. — Իչինէ վէ իրլիք 25 սանթիմ. — Իչքիւն, 3 ֆրանգ վէ 9 սանթիմ։

Էաթթա, Ա՞այէօ քէօմիւրիւ տահա զիյատե պիր իտարէյի սուրէթտե գուլլանմագ իչին, եանի հէր կիւն աթէչ եագմայա գուտրէթի օլմատըղընտան, հաֆիթատա եալընըզ իքի իւչ տէֆա, տէօրտիւնճիւ գաթըն տէօշէմէօի իւզերինտե, պիր թէնճէրե իչինտե պիր նէվլի չօրպա բիչիրերէք, բիչիրտիղի կիւնլէր սըճագ սըճագ. վէ սայիր կիւնլէր տախի սօուգ սօուգ իչէր իտի (2)։

Տիմէք տիր քի, Ա՞այէօնիւն քեաըրընտան, հաֆիթալըգ էվ քիրասընը էօտէմէք, օտասընը ըսրթմագ, վէ էսլապա վիրմէք իչին, եալընըզ 91

(1) Պիր ֆրանգ 10 սանթիմ թագսիմ օլունուր, վէ հէր պիր սանթիմէ թագսիմ օլունուր, տիմէք տիր քի, 20 վէ եախօտ 100 ֆրանգա պէտել տիր. նասըլ քի 1 զուրուշ 40 փարայա, վէ 1 փարա տախի 3 ագճէյէ թագսիմ օլունտուգունտան, 40 փարա եախօտ 120 ագճէ պիր զուրուշ տիմէք օլուր։

(2) Շու ահվալը մէղէքէթէ տայիր վազիֆընը իթհտիկմէզ թաֆսիլաթըն պաղըլարընըն զըտաբընը խատաայա չըգըշարագ թէֆթիշինէ գալգըշըզմըզտա, վազի

սանթիմի (4 ղուրուշ) գալըը իսի ։

Ա՛այէօնիւն եալընըզ պիր խուսուստա իգպալի եավէր պուլունմագտե, վէ պու տախի բէք միսաթէ՛նա պիր հալ սպրըլմագտե իսի, եանի շէօյլէ քի, Ա՛կրիգօլ մերգումէյէ շու քիրա խուսուսնատա պիր խիւլիք իթմէք իսթէտիկի հալ-

իթտիկիմիզտէն տահա զիյատե էսէֆէննկիզ պիր հալտե պուլմուշուզտուր. վէ պիզիէր շու մալիումաթլարը, մաքինա իշճիլերինտէն Մ. Ֆամինա նամ զաթըն, Բո-ւ Բոյէ-վր զազէթասընատա Նէշը իթտիրտիկի շայանը տիգգաթ ու բիայէթ պահալարտան ալմըշըզ սըր։ Մէգըթիր զազէթա պասմախանէ իշճիլերինտէն Մ. Տիւգէան նամ զաթըն թահսիբ նէզարէթինտե օլուպ, վէ ամէլ Թադըմ թէէլիֆաթընտան իպարէթ օլարագ, զայէթ նիզամընատա վէ խալխըն իւզրէ Թապ ու նէշը օլունմագտե սիր։ Մ. Ֆամինա պուռնալարըն քեաֆֆեսինին սըհհէթինի իստատա իթտիքտէն սոնրա, շունու տախի իլավե խոէր։

„ Պիզ էօյլէ գատընըլար վէ չօճուգլար կէօրտիւք քի, „ այլարձա անճագ պիր չօրպա իլե, վէ էօյլէ պիր չօր„ պա քի, իչինտէ նէ սատ եաղը վար վէ նէտե իչ եաղը, „ կէչինմէքտե խոլէը, — չօրպա տէտիքլէրի սատէճէ „ սուլուն իչինտէ գայնաթտըգլարը, եալընըզ պիր գու„ բու էթմէքտէն վէ պիրագ տախի Թուգտան խպա„ րէթ իսի։ „

Մ. Ֆամինա, պատէհու շու հագգը միթալատայը տախի խոէր, շէօյլէ քի, իշճի գատընըլար ուսթալարընատան տայիմա իշ պուլուպ ալամտըգլարընատան, չօգ տէֆա քէնտի զախիրէլէրինի քիւմիլճէ ալամայըպ, իլլա օգդա պուլուգ, մէսէլա նիւգ տիրհէմիլիք պիր ֆոսատա, պէշ փարալըգ Թուգ, ոն պէշ փարալըգ պիր մուճ, վէ սայիրէ, վէ սայիրէ, պագալարատան ալմայա մէճպուրէ պուլունմագտե տիրլէր. վէ պու պագտե տախի պիշարէլէրին զարարը չըգտըգլարը տէրքեար սըր, չիւնքի պագալարըն տայիմա պահալը սահաճագլարը ա-չիքեար սըր։

Խմոի, պիզ տախի իլավէթէն սէօյլէրիզ քի, զէննկինին պիր զուրուշա եէտիկինի, ֆուգարա հէր վագթ իքի զուրուշա եէմէքտե սիր. չիւնքի զէննկին հէր չէյի հէմ բէշին ալըր վէ հէմտե Թօրտան, նասըլ քի, զէննկինին ալարդը պիր լը (պիր նէվի չէքի) օտուննա. ֆուգարա գուճագ գուճագ ալմայա մէճպուր պուլունտուննատան, հէմտն 75 ֆրանգտան զիյատե փարա վէրմէքտե սիր։

Ֆրանսըզճատան Խէտ/Կ։

Ֆուգարա հագգընատա շու պագտե տէրքեար օլան զուլում ու զատըրլըգ, պիզ զանն իտէրիզ քի, Խոթանգոլատա հէր եէրտէն զիյատե սիր, վագտա սէպէպինի պուրաձգատա սէօյլէյէմէյիզ, լաքին էօյլէ օլտուգունն տախի ինքեար իտէմէյիզ։

Վագթիլլէ Մինատիմիզտե շու խուսուսալարա տայիր պագը միթալատայրատա պուլունտուգտան սոնրա, հիչ տէյիլ իսէ, եալընըզ պիր քէօմիւր հագգընատա ֆուգարալարըն, գայրըլարագ, զէննկինէր օգդասընը 10 փարայա քէօմիւր եագտըգլարը Հալտե, ֆուգարանըն 40 փարայա, 60 փարայա. վէ Հաթթա սուլու վէ էքսիյի հինատպա գօնուլտուգու Թագտիրտե, տէյէ պիլիրիզ քի 2 զուրուշա օգդասընը քէօմիւր եագմագտան գուրթարըլմասընա տայիր պահալար եագտըգ, Թաղական Խորհուրգլարը տավէթ իթտիք, բէճա իթտիք, վէ Հաթթա պիզտէ ագա պուլունտուգումուզ Թաղական Խորհուրգու օլուսն գանտըրմայա բէք չօգ չալըշտըգ իսէտ, եսէ՞ֆ իսէրիզ քի, հիչ պիր շէյէ մուվաֆֆագ օլմատըգ . . ։

Իշճէ պու միւնասէպէթ իլէ Թէքրարէն նիտա՛ իսէրիզ քի, միլլէթի սէվկ քի, պալընճա ֆուգարասընը գավրըմագտա իսպաթէ կէլէ պիլիր, էօյլէ գուրու լաֆզէնլիք, քիլիսէ Թաղալընա իւշ պուլուգ գուրուշ գիյատե տիւշմէսինէ չալըշմագտըգ, վէ . . . վէ . . . վէ . . . պ ընըգնա բարա սալամագտան պալգա պիր շէյ տէյիլտիր։ Էվվէթ, պիզճէ հէր պիր Թաղական Խորհուրգուն պօրճու տուր, քէնտի ֆուգարասընը, խայրնին խըրսըզըն վէ քեաֆֆէյի էսպապը . . . մուզիրէնին բէնչէսինատէն գուրթարմագ . . ։

տէ, մէրգումէնին տախի աշըրը մէրթէպէ նէզաքէթինտէն նաշի, ուԹանըպ վէ ինճինէճէկին պիլտիկինտէն, օթուրտուգլարը խանէնին գարուճուսսյա կիզլիտէն ույուշարագ, սէօզ պիրլիքի իլէ, մէրգումէնին Թաման իչինտե օթուրտուղու, վէ պիր քիւչիւք գարէօլասը, պիր իսկէմլէսի, վէ պիր ատէտ տախի Թրաբէզասը սըղըշա պիլէն օտանըն սէնէվի քիրասը իչին, եալընըզ 12 ֆրանգ իւճրէթ ալտըրԹտըրըպ, վէ ասըլ քիրասը պէտէլի 30 ֆրանգըն նօգսանը գալան 18 ֆրանգը իսէ, պիզզաԹ քէնտի քէսէսինտէն էտա իթմէքտե օլուպ, վէ պէօյլէլիքլէ, Ա՛այէօնիւն սայիր մէսարիֆաթը իչին, եանընատա այտա անճագ 1 ֆրանգ վէ 70 սանթիմի արթմագտե իսի ։

Ա՛րԹըգ օլ պինէրճէ Ա՛այէօ Հալինտե պուլունան իշճի գատընըլարը տէր իսէնիզ, անտէն զիյատե պիր շէյ գազանամատըգլարը Թագտիրտե, վէ անըն կիպի տախի ինսանկյէթ ու էտէպլի պիր գօմշույատա մալիքէ պուլունմատըգլարընտան, եանի տահա զիյատե սէֆիլ օլտուգլարընտան, շէօյլէ քի, նէ՛ գավմ ու ագրապալարը պուլունուպ, վէ նէ՛տե սըղընաճագ պիր իզպէէրի օլմատըղընտան, անճագ պիր բարշա գուրու էթմէք իլէ պիր ազտա գաթըղա գանատթ իթմէքտե, վէ կիճէտե պիր եա իքի — Թէտարիք իտէրէք, կիտիպ պիր մուրտար, վէ եան եանա սըգըշմըշ օլարագ պէշ ալԹը եաթագ, վէ իչէրինտե եաթանլարըն իսէ, տայիմա էքսէրիսի էրքէք պուլունան օտալարտա, օտաշըգ օլմայա մէճպուրէ պուլունմագտե տիրլէր ։

Էվվէթ, նիչէ վէ նիչէ պիշարէ վէ ըրզ էհլի վէ Թէմիզ գալպ գըզլար, էօյլէ մահէլլի տէհշէթֆէրմաչէրտէն իքրահ ու նէֆրէթ կէթիրտիքլէրի Հալտե, շար նաչար կիտիպ շու քէրիհ իվ մաճնզար օտաշըգլըղը իրթիքաթագ իթմէքտե տիրլէր, չիւնքի քիրայա օտա վէրէն խանէ տահիպլէրի, էրքէքլէր իչին այրը, վէ գատընըլար . . . իչին այրը օտալար Թագսիմ իտէմէմէքտե տիրլէր ։

Գունտանտա գաթի նազար, պիր իշճի գատըն պաշըը պաշընա պիր օտա քիրալամագ, վէ հէր նէ գատար Ճագըրմա օլուր իսէ օլսուն, պէճիտտ պուլունան էշտա վէ լէվազիմաթը տիղմէք իսթէսէ, հիչ տէյիլ իսէ 30 եահօտ 40 ֆրանգ իգԹիպա իտէճէկի տէրքեար, վէ Հաֆթատա անճագ 4 եա 5 ֆրանգ գազանմագտե օլան պիշարէնին իսէ, էօյլէ 30 եա 40 ֆրանգ Թէտարիք իտէրէք, բէչինան խարճ իտէմէյէճէկի տախի ա-շիքեար տըր, զիրա նասըլ քի սէօյլէտիք, Հաֆթատա գազանտըգլարըրլա, զէվալըլար, անճագ էօլմէյէճէք գատար նաֆագա, վէ չըպլագ գալմայաճագ գատար էլպիսե՞ պուլա պիլմէքտե տիրլէր . . ։

Խայր, խայր, պիշարէլէր էօյլէ պիր մուճիպ իւշ քէրահէթ օտաշըգլըղա բազի օլմագտա տըրըլար, վէ շու միւնասէպէթլէ եավաշ եավաշ, վէ իսթէր իսթէմէզ, ար ու Հայալարը չիչէյի սօլուպ տէօքիւլմէյէ, վէ օլ վագթէ գատար իյշ ու իշրէթի վէ սէֆահէթի . . . իսթիլասընտան քէնտիլէրին ազատե

գըլմագաե օլան թագիի պիր իսմէթ (ըրզ էհլի-լիք) տուդուլարը թէնէզզիւլ պուլմայա պաշլամագ-տաատը, տիմէքտիրքի, օլ իրթիքնապ իթթիքլէրի նագէճա հարէքէթլէրէ, տէյիլ պաշգա պիր նի-յէթ իլէ, իլլա շու թէհամմիւլ օլունմազ հալլէ-բինի, ճիւզիճէ իսլահ զըմնընտա պիր թարիգը մի-ֆիտ տիր իւմիտիլէ, իրթիքնապ իթմէքտե տիրլեր . . . վէ իշթէ օլ վագթ հէր պիր շէյի գապուլ իլէ, քէնտիլէրին թէսլիմ իթմէքտե տիրլեր . . . հալ պու քի զարայիգի շունտա տըր քի, եվետ-լարը իչին տատալար արամայա չըգան զատտար մատրապազ ու մուամէլէճիլեր, ֆուգարա զըզլա-րընըն ըրզ ու էպէտլերի ալէյհինտէ, հէր քէս-տէն էվվէլ թէշէքքի իտէրէք, վէլվէլէլեր գօ-բարմայա, զամիրլէրինէ բաղմէն, պիրտե ճէսա-րէթ իթմէքտե տիրլեր։

Լաքին իշճի գատընլարըն, հաթթա շու է-սէֆէնկիզ հալլէրի տախի, պու ճիւմլէ, սայիր տահա ֆէնա հալլէրէ նիսպէթլէ, պիր նէվի իդ-պալ ու սէտաէթ սայըլսա սէզա տըր . . ։

Տիմէք իսթէրիզ քի, եա օլ, պիր եա իքի կիւն իշխ'ղ գալան պիչարէլէր։

Նա՞ օլ քէյֆսի զ տիւշէն պախթսըզլար։ Չիւն-քի, էօյլէ սէֆայէթ իւզրէ, եանի նէտիճէլերի նէմէչին ազըդը վէ ֆէնալըդը, ալտրգլարը հա-վանըն ճիւզէյյէթի վէ պօզուգլուդու, վէ սըհ-հէթի պէտէնիյյէ պապընտա լազըմ կէլէն հիմ-մէթ ու բահաթտան մահրումիյյէթլերի սէպէ-պինտէն, քէյֆսիզլիք տայիմա պաշլարը իւզէ-բինտե պէգլէմէքտե, վէ չօգ տէֆա տիւչար օլ-տուգլարը քէյֆսիզլիքլէրը տախի, պարի պիր խոս-թախանէ քէօչէսինտե գապուլ օլունմայա շայան տէրէճէտե չէտիտ օլմատըղընտան . . . վէ էօյլէճէ իշլէյիպտե պէշ օն վարա գալանմայա գատըր օլամատըգլարընտան, նա այագտա սիւրիւներէք, վէ նախօտ պիր քէօչէտե ինչէյէրէք, տահա զի-յատե ճէֆա չէքմէքտե տիրլեր։

Լամի, սօրարըզ շիմի, շու պէտապախթլարըն հալլէրի, հագրգաթէն շէֆգաթ ու մէրհամէթէ շայան տէյի՞լ մի տիր, վէ էօյլէ պիր մէնզարէյի տէհշէթֆէրմայը տիւշինիւպ թէսավվուր իթմէք-տե, թէրէտտիւտ օլունմազ ճայիզ տէյի՞լ մի տիր։

Պիչարէլէրին նէվմիյէ գալանճլարընտան պաշ-գա, հիչ պիր կիւվէնէճէք տալարը պուլունմա-տըդը հալտե, անըն տախի, նալընըդ պիր էօլմէ-յէճէք գատար նաշայա պիլմէյէրինէ էլ վիրմէմէ-սինտէն, թապիաթիյլէ հէր նէվի տէրտ ու ա-ֆէթ զուհուրա կէլնպ, վէ թապիաթիյլէ հէր նէվի ճիւրմ ու խէթայը իրթիքնապլարընը սէպէպ օլմագտա տըր . . . էվվէթ, շու գալանճ իւճրէ-բէթին ատէմի քիֆայէթի հէդրէս իչին, վէ խու-սուսիյլէ գատընլար իչին տէրքեաը վէ ումումի օլմալին, թէքբարէն սէօյլէրիպ քի, շու սուրբեթ-տէ տէյիլ նալընըդ պիր նա իքի քիչի բէնչէյի սեֆայէթէ էսի՞ր տիւշմէքտե տիր, իլլա թապը՞մ թագըմ էսնաֆլար տահա։

Լամի շու պիր միսալ իթթիխազ իլէ, նագլ ու պէյանընա թէչէպպիւս իտէճէկիմիդ պիչարե Մայ՛օնիւն հալ ու հէյյէթի, պէնիմ ատէմ-տէն պուլունտուգլարը հալտե, վարիս (1) կիպի պիր շէհրի ալիմտե, հաֆթաատա 4 ֆրանգ իլէ կե-չինմէկէ մէճպուրե պուլունմագտե օլան պինլերճէ պիչարէկկանըն, մատտի վէ մանեվի (2) աֆվալը հէյպէթէֆզասը պապընտա պիր խիւլասե սայըլ-սա սէզա տըր ։

. . . . . .

Օչէվալը Մայէս, խապերտար օլմայարագ, Ակրիդօլուն լութֆ ու հիմմէթինէ նայիլե պուլուն-տուղու հալտե տախի, սէֆայէթ իւզրէ կէչինմէք-տե, վէ սըհհէթի պէտէնիյյէսի իսէ, զաթէն պօզուգ պուլունմագտե իբէն, չէքմէքտե օլտուղու շունճա մուսիպէթ սէպէպինտէն, պիւթիւն պիւ-թիւն հէլաքե եիւգ թուսմագտե իսիյսկտե, նի-նե պու ճիւմլէ, թապիաթընտա տէրքեար օլան ֆէվգ էլ ատե պիր հիսսի նագլէքեանէսինտէն նաշի, վէ Ակրիդօլ թարաֆընտան օլունան պիր ճիւզի ֆէտաքեարլըդը տախի պիլմէտիկինտէն, կէ-րէք մէրգումուն, վէ կէրէք վալիտէսինին մէրհա-մէթի թահրիք օլունարագ, քէնտույե պագը ճի-հէթլէ իսմատա ու իանէ իթմէկյե չըգըշմասընլար նիյէթլիլլէ, հագըգը սուրէթտե նէ զատար գա-զանմագտե օլտուղուն սէթը իլէ, զիյատէճէ գա-զանըյօր կիպի կէօսթէրիր իտի, չիւնքի, կէրէք Ֆրանսօագդըն վէ կէրէք էվկատընըն հալլէրինին տախի, բէրիշան օլտուղուն պիլմէտիկի շէօյլէ տուր-սուն, զաթէն չէքմէքտե օլտուղու շունճա հագա-բաթ ու մէշագգաթլար իւզէրինէ, խըլգաթընտա պուլունան գօլայ կիւճէնմէքլէք թապիաթընըն իգթիդասընճա, մէրգումանէ պիր ազըրլըգ օլտու-ղու սուրէթտե, գալպինտե հիսի իտէճէկկի սըգ-

(1) Վագտա փարիստե սէֆիլ ու ֆուգարա չօգտուր, վէ հաթթա Լօնտրատա տահա զիյատե չօգ տուր, շէօյլե քի սէնէվի ամլագտան պինլերճէ քիչի էօլմէ-տե տիր, լաքին էօթէտե էօյլետե զէնկինլեր վէ զէն-կինլիքլեր վար տըր քի, ագլ ու ֆիքրե սըղըշմագ տի-մէք տիր քի, էկերչի ինսանիյյէճ տէնդենչե չէյ միգ-տարի քիֆայէ իճրայէ պաշլայամագ օլա, հէչ պիր սէֆիլ գալմայագաղը տախի աշիքնար տըր։ Պիր միլ-լէթտե եախօտ պիր մէմլեքէթտե պիր թագըմլարըն զայէթ իւլ զայէ զէնկին օլուպ, վէ տիկեր թագըմ-լարըն տախի ամլագտան էօլմէկինէ սէպէպ, տէյիլ պաշ-գա պիր շէյ, իլլա պաշլագա տախիլի վէ խարիճի պիր թագըմ ուտուլ ու նիզամնարըն ատէմ տահագ-գանիյէթի իւզրէ պուլունմասը տըր տէյէպիլերիդ։ Շիր-քեթի պէչերիյենինն էակի ուսուլ ու նիզամլարը տա-յիմա պիր կիւրուհ իչին միֆիտ, վէ տիկեր կիւրուհ իչին մուգիբը պուլունմագ իսթիյսկտե, պաշլագա 60—70 սէնեէճէն պէրու, շու բէվիշի էսֆենդիդ եավաշ եավաշ տէյէշիլերէք, տայիմա ումումէն մէնֆաաթը-նը մուճիպ սլաճագ նօլսըդ վէ թէրթիպլեր տիւշու-նիւմքտե տիր. լաքին էօյլե պիր ատալէթ ու սէա-տէթ ազագը, ագ վագթտան լայըգըյա պիւյիւյուպ մէրվէ վիրէմէյէճէկինտէն, թապիաթիյլէ խայլե վա-գըթ տահա թէհամմիւլ լազըմ կէլմէքտե տիր։

(2) Մոդէ տէնիլիր օլ չէյէ քի վիճուտի վար տըր, մէսէլա էթմէք, սու, փարա . . . վէ հաճէէ տէնիլիր օլ չէյէ քի, վիճուտի օլմայուպ, անճագ լնատն իլէ վէ հարէքէթի իլէ իճրայէ կէլիր, մէսէլա տուա, նասիհաթ, տէրա, վէ էյի իպրէթ . . ։ Խամի, պիր ատէմին հոդէ վէ հաճէէ հալի էյի, եախօտ ֆէնա տէնիլտիկի թագտիր-տե, զէնկինլիյի, եախօտ զիւյիւրլիյիւ, վէ ֆիքրճէ բահաթլըդը, վէ եախօտ միւքեատերլի յի անլաշըլըդը։

լեթի աղևմէնին տախի, պամմ ու իլավէ օլունա-ճաղը պի իշլեթիպաՀ իտի։

Լաքին, աճայիպի շուրասընտա տըր քի, էյլէ պիր պէտ էնտամ գաֆէսի թէնտէ տախի, մու-Հապպեթ ու միւրիւվվեթ իլէ մէէլուֆ պիր միւ-ղի ճան, վէ չարխը թէրպիյէտէն կէչմիշ ինճէլ-միշ պիր տանէյի ագլ ու իրֆան տախի մահֆուզ պուլունմագտէ իտի . . . վէ էյլէ պիր ագլ ու ֆիրասէթ քի, իլմի շի'րին լէզզէթինի ալըպ, գասր ու գըյամեթին անլամագ տէրէճէլէրինէ գասար քէսպի իսթիտատ իշլէմիշ իտի, ֆէգաթ, շուրա-սընը տախի սէրիան պէյան իտէրիվ քի, մէրգու-մէ շու խուսուստա Ա.կրիգօլա շիւբրանիյյէթէ պօրճլու իտի, շիւնքի զաթէն Ա.կրիգօլուն տօղու-շունտա իլմի շի'րէ պիր մէյլ ու իսթիտատ մէվ-ճուտ պուլունմասը, վէ մէրգումէնին տախի, թա վագթի սապավէթինտէն պէրու պիրլիքտէ պիւ-յիւմէսի միւնասէպէթիյլէ, շու տույղունուն էսէ-րի, մէրգումտան քէնտույէ տախի աքս իթմիշ իտի։

Ա՛էրգում կէնճ տէմիրճի շաիրին, էմրի քիթա-պէթ պապընտա, քէնտույէ իյք մահրէմ, ֆա-գըրէ Ա՛այյէօյիւ իթթիհատ իթմիշ օլմասը ճի-հէթլէ, կիւնտուզուն քիւլլի զահմէթ ու եօր-կունլուզունտան սօնրա, ճէննահը ֆիքըր ու թէ-սաւվուր իլէ, ասիւմանը իլմի շիրտէ, սէրէ սէր-ֆէ կէզլիպ տօլաշմագ, վէ ուչուպ գօշուշմագ կիպի կիւզէլ, վէ եօրղուն վիճուտէ պախշը րահաթ վէ ֆէրահը տիլ իտէր, հիչ պիր շէյ օլմատըղըն, մէրգումէյէ պահա ու պէյան իթմիշ օլուպ, վէ մէր-մէ իսէ, զաթէն ագլ ու տիրայէթի մէղղուպէ ի-լէ մէճպուլէ պուլունտուգտան պաշգա, տայիմա քէօշէնիշինի օլարագ, վէ էնվայի հագարէթլէր ի-շիտէրէք, իմրարը էվգաթ իյլէմիշ օլան պիրպի-չարէ պուլունմադին, էյլէ պիր վասէթայը թէ-ֆէքքիւր ու թէսավվուրու միւպարէքին, պիղ-զաթ քէնտի հագգընտա տախի բէք միւնասիպ պիր էյլէնճէ, վէ հէր ճիհէթլէ պիր տէֆի զամ սայըլաճաղըն տէրը իլէ, էմրի իճրասընա մէյլ ու բաղպէթէ միւսարաաթ իյլէմիշ իտի։

Պիր կիւն Ա.կրիգօլ թանղիմ իթմիշ օլտուղու պիր գըճա շիրինի մէրգումէյէ օգուտուգտա, վէ մէրգումնին գըղարարագ, բէբէլէյէրէք հիճապ իւզրէ թէպէսսիմէ պաշլատըղըն կէօրտիքտէ, ղայէթլէ թէճաճիւպ իտիպ, վէ նիհայէթ Ա՛այյէօ տախի, մէրգումէ, քէնտի էսրարըն, եանի իլմի շիրէ օլան մէյլանըն, ֆաշ ու պէյան իտէր։

Ինթիմալ տիր քի Ա՛այյէօնիւն գալէմէ ալտը-ղը շիրլէրինտէ, հիւսնի թէնասիպճէ վէ վէզնին-ճէ գուսուրլար տէրքեար իտի, լաքին, տօսթտան տօսթա պիլա թէքլիֆ վէ պիլա թէչչէքքի օլունան մահրէմիյյէթէ, վէ քիւշատ օլունան տէրտի տէ-րուն միսիլլու . . . հէմ սաֆի վէ հէմտե րիգ-գաթէնկիզ իտի։ Ենէվմի մէղղուրատէն պաշլայա-րագ, արթըգ մէրգում վէ մէրգումէ տայիմա պիր պիրիյլէ նասիհաթլաշմայա, վէ պիրպիրինէ ղայ-րէթ վիրմէյէ տեվամ իտէրլէր իսէտե, մէրգու-մէնին իլմի շիրճէ օլան մէյլ ու իսթիտատընա, Ա.կրիգօլտան պաշգա, հիչ պիր առէմ վագըֆ օլաճաղ, չիւնքի Ա՛այյէօ նապանիլէր մէրթէպէ-սինտէ ար ու հիճապ իւզրէ քէնտույի սագընմագ-տէ օլտուղունտան, աչէմ նէզտինտէ ատէթա պիր պուտաչա կիպի թուԹուլմագտէ իտի։

Պու ճիւմլէ շու պէտպախթ գըղըն րուհունտա պիր ազամէթ վէ պիր կիւզէլլիք մէրքիւզ պու-լունտուղու տախի տէրքեար իտի, չիւնքի հինչատ իսթիկլի շիրլէրին հիչ պիրիսինտէ, բէնչէյի զուվ-մունտա պուլունտուղու ֆէլէյէ գարշը, քին ու հիյատէթէ տայիր հիչ պիր լուղէթ տախի իսթի-մալ իթմիշ տէյիլ իտի, վագտա շու թէզալլիւմի հալի միւհթէվի շիրլէրինտէ, ասարը մահզու-նիյյէթ ու մէյյուսիյյէթ աշիքեար իտի, լաքին պունլարտա պէրապէր, ասարը լէթաֆէթ ու թէս-լիմիյյէթ տախի պէտիտար իտի, շէյլէ քի, ան-ճագ պիր հուտուտսուզ րիգգաթ ու շէֆգաթա տայիր էլֆազտան, քէտէրամիզ ալագահ թապիի-տէն, վէ քէնտիսի կիպի, չիրքինլիք վէ սէֆիլ-լիք եիւքլէրի թահթընտա էզիլմէ քտէ պուլունան քեաֆֆէյի պիչարէկանըն հագգընտա, գալպի բիւր էլէմինտէ մէրքիւզ օլան պիր մէրհաֆէթի սէմավիյյէտէն, իպտարէթ պուլունմագտէ իտի։

Պու ճիւմլէ մէրգումէ, տայիմա պիլա էսէրի հասէտ ու էսէֆ, կիւզէլլիք հագգընտա տախի, պիր թէհայյիւրի խալիսանէ վէ սահաֆիլանէ իզ-հար իյլէմէքտէ, վէ շու կիւզէլլիք խուսուսունտա զուհուրա կէլէն թէհայյիւրի իսէ, անճագ շէմ-սի (կիւնէշ) թապան հագգընտա տէրքեար օլան թէհայյիւրինէ մանէնտա պուլունմագտէ իտի . . .

Լաքին եազը՛գ քի, Ա՛այյէօ նիչէ շիրլէրինի Ա.կրիգօլա կէօսթէրմէմիշ օլտուգտան պաշգա, հիչ պիր վագթտա տախի կէօսթէրէմէյէճէք-տի։ Ա.կրիգօլուն կիւզէլլիյի բէք նիզամընտա տէյիլ իտիյսէտե, լէհճէսինտե պիր էսէրի մէր-տանէկի (էրքէքճէ) վէ հագգանիյյէթ, վէ քէզա-լիք էսէրի ատէմիյյէթ վէ ճէսարէթ տէրքեար օլտուգտան պաշգա, աչիճէնապ, բիւր զայրէթ, վէ շէրաֆէթաալտա պիր գալպէ, վէ նատիր իւլ զուհուր պիր ագլ ու ֆիրասէթէ մալիք օլուպ, սուրէթի զահիրէսինտե տախի, ասարը պէչը ու պէ-շաշէթ, վէ թաալլիւթ ու սաֆվէթի, նիւմայան իտի։

Ա՛այյէօ չօճուգլուգտան պէրու Ա.կրիգօլ իլէ պիրլիքտէ պիւյիւմիշ օլտուղու հալտե, պիր իք-պալսըզ գըզ նէ տէրէճէլէրտե պիր տէլիգանլը յա մէյլ ու մուհապպեթ վէրէպիլիրտի իսէ, քէն-տիսի տախի, Ա.կրիգօլա օլ եօլտա մէյլ ու մու-հապպեթ վէրմիշ իտի, լաքին վիճուտճա տէր-քեար օլան գուսուրլարընը րահա պիլտիկինտէ, շէրմսար վէ մահաբատա օլմամագ խէվֆի շէտիհինէ մէպնի, մէզքիւր ալագայի տէրունիյէսինի կէն-ճինէյի (խազինէ) գալպինին էն զէյտե տէրին քէօշէլէրինտե մէսնուր (սագը) թուԹմագտե իտի . . . Լաքին, Ա՛այյէօ քէնտի աչգը տէրունինի շու մէրթէպէ սէթը ու իհթիրազէ մէճպուրէ պու-

լուսնուղու Հալտե տախի, մեզբիւր աշդըն գապ-
զէյի զուլմիյէսինտէն աղատէյի կէրիպան իմ-
մէյի (փէրազաթի խոէրէք գուրթուլմայը) տախի,
ասլա խաթըրնտան կէչիրմէզ իսի։ Ձիունքի, շու
մուհապպէթինտէն քիմնէյէ պիր զարար օլմա-
տըգտան, վէ քիմնէլէր պիլմէսիքտէն պաշգա,
զաթէն Ա՛կրիգոլ հագգընտա տէրքնար օլան գա-
ըրնտաշճա մուհապպէթինի հէր քէս պիլիպ, վէ
շու մուհապպէթի սայէսինտէ իսէ, մէրգում Հագ-
գընտա իվճարընա արզուքէշ պուլունտուղու
հիւսնի թէվֆճիւհիւնի իվճար իսէպիլմէքտէ
օլտուղունտան, մեզբիւր ալագայի գալպիյէսի
հրթիլ ու վիգայէսինէ տախի, Ա՛ննունէն տէվամ
իմմէքտէ իսի, նատըլ քի, 1830 տա Ա՛կրիգոլ
երկրիճճէ պիր գավգատա պուլունտուգտան սոնրա,
գանլարա պէլէնմիշ օլարագ, վալիտէսինին նա-
նընա կէթիրիլտիկինտէ։ Ա՛ղյէօ իւզերինտէ զու-
հուրա կէլէն տէրտ ու ճիկէրիսուրիի միւհլիք,
թէաճճիւզ ու թէհայիւրէ շայան մէրթէպէլեր-
տէ պուլունմուշտուր։

Ա՛նհայէթ, Ա՛ղյէօնիւն սուրէթի զահիրէսին-
տէ պուլունան հալ ու հէյյէթէ նազարէն, պաշ-
գալար միսիլու պիզգաթ Ա՛կրիգոլ տախի ալտան-
մըշ օլմազին, մէրգումէնին ալագայի տէրունիյ-
էսի զօնընտա ասլա պիր շիւբհէ իմմիշ օլմա-
տըգտան պաշգա, շիւբհէ իմմէքէ տախի գատըր
տէյիլ իսի։ Ա՛ նէ իշլէթ Ֆրանսօազ օղլունուն
թաամընը հազըրլամագ իւզրէ իքէն, ֆագըր իւլ
գըյաֆէթի օտատան իչէրի կիրէն պիր կէնճ գըզ
իսէ, մէրգումէ Ա՛ղյէօ իսի։

"Ա՛հ՛ն միսին Ա՛ղյէօ, զէվալլը էվլատըմ, —
աէր Ֆրանսօազ, — պու սապահ սէնի կէօրէմ-
տիյտիմ, աման էվլատըմ, խասթա մասթա տէ-
յէլսին ես ինշաալլահ . . ։ Կէ՛լ, էվլատըմ կէ՛լ,
գուճագլա՛ պէնի։"

Կէնճ գըզ կիտիպ Ա՛կրիգոլուն վալիտէսինի
գուճագլատըգտան սոնրա, շու աթիտէքի սու-
քէթտէ ճէվապ վէրիր։

"Ա՛յէթ աճէլէ պիր իշիմ օլտուղունտան,
մատամ՛, պիր տագըգա տախի զայպ իմմէքը իս-
թէմէյէրէք շալըշտըմ, վէ հէլէքի կալընըզ անը
պիթիրտիմ . . ։ Ա՛ ե շիմտիտէ քէօփիւր ալմայա
կիտէճէյիմտէն, պէլքի սիզտէ պիր շէյ իսթէր-
սինիզ տէյի, սիւալ իմմէքյէ կէլտիմ։

— Ա՛ւայր, էվլատըմ, պիր շէյ իսթէմէմ, թէշէկ-
քիւր իտէրիմ։ Ա՛ աքին, կէօրիյօրսուն ես, բէք
աշըրը մէրագ ու էնտիշէ իւզրէյիմ, շիւնքի իշթէ
սատաթ սէքիզ պուչուղա կէլտի, Տալ պու քի, Ա՛կ-
րիգոլում Տալնա կէլիպ չըգմատը, — տէտիքտէն
սոնրա, — Ա՛՛հ, պիչարե էվլատըմ Ա՛կրիգոլ,
պէնիմ իչին ճանընը չըգարընճայա գատար չա-
ըշմագտա տըր, եաղըգ վէ էսէֆ իտէրիմ քի,
կէօզլէրիմ պիւթիւն պիւթիւն պօզուլտուլար,
շիմտի արատան պիր չարեւէք տատա կէչէր կէչ-
մէզ, Տէչ պիր շէյ կէօրէմէզ պուպ, վէ Տաթ-
թա շու չուվալլարը տախի տիքէմէզ պիր Տալտե
պուլունուրում։ Պիւթիւն պիւթիւն էվլատըմա
եիւք օլմագ իսե, բէ՛ք կիւճիւմէ կէլմէքտե տիր։
— Ա՛՛հ, մատամ Ֆրանսօազ, սէօյլէ՛մէ պու լա-
գըրտըլարը, չիւնքի Ա՛կրիգոլ իշտիր իսէ, պի-
լիրսին ես . . ։

— Ա՛վվէթ, էվլատըմ, բէք ալտա պիլիրիմ քի,
սեվկիլու էվլատըմ Ա՛կրիգոլում, անճագ պէնիմ
րահաթըմը տիւշիւնմէքտե տիր, վէ իշլէ պէ-
նիմտե կիւճիւմէ կիտէն թամ օրասըրը։ Ա՛ ե
պուննտանտա գաթինագար, քէնտի արգատաշլարը
միսիլու, օլ շայանը թաղիմ ու շիւքրանիյէթ
Ա՛՛. Տարտինին . . . ֆապրիգասընտա մուվաֆ-
ֆագ օլաճաղը պիր ֆայիտէյի, նալընըզ, պէնի
պուրատա թէրը իմմէմէք նիյէթինէ մէպնի,
ֆէտտա իմմէքտե օլտուղուն հէր սաաթ տիւշիւն-
տիքճէ, պիւթիւն պիւթիւն տէրտի տէրունիմ
արթմագտա տըր։ Ա՛նանի, տիմէք իսթէրիմ քի
քէնտի ֆապրիգասընտա, կիտիպ սայիր իշճիլէ՛
կիպի, վէ տահա ուճուղ սուրէթտէ, թէզմիզ՛
կիւզէլ, պյոռնլըգ, գըշըն սըճագ, վէ եազըն Տա-
վատար օլտուգտան գաթինագար, քէնտինին պաշ-
լար վէ պաղէլէր Հագգընտա տէրքնար օլան մու-
հապպէթինէ մուվաֆֆագ սուրէթտէ, պաղէլէրէ
նազըր պիր օտատա օթուրաճագ եէրտէ, անճագ
պէնիմ իսթիրմ իչին, հէմ պէջէլէ պիր, էջէլ
վագթինտե տախի գարանլըգտան գուրթուլմա-
յան մահզունիյէթպախշ իպպէտե, իսքնան իմ-
մէյէ գանատաթ իմմէքտե տիր, վէ հէմտե հէր
կիւն ախշամ սապահ, թա փարիսին խարիճինէ
կիտիպ կէլէրէք, եօրուլմայա մէճպուր պուլուն-
մագտե տիր . . ։

— Ա՛աքին, մատամ Պօտօան, Ա՛կրիգոլ սէնի օլ
գատար սէվէր քի, հէր նէ գատար եօրուլսա,
վէ թագաթը քէսիլսէ, երինէ ախշամ օլուպ կէլ-
տիքտե, պիր տէֆա սէնի գուճագլատըղը անտե,
հէմ քիւլլի եօրկունըլտուղունու ունուտաճաղը տեր-
քնար, վէ հէմտե, մէրգում պուրատա տօղմագ
օլտուղու իչին, սէնին պու օտա հագգընտա նէ՛
մէրթէպէլէրտե բիայէթ ու հիւրմէթին վար իսուս-
կին պիլտիկի աշիքնար տըր . . ։ Ա՛ ե հաթթա,
Ա՛՛. Տարտի, Ա՛կրիգոլ իչէ պէրապեր կիտիպ
Ա՛նէսիստե, իշճիլէրին տապիրէսինտե իգամէթ իմ-
մէնիզի, սիզէ թագտիմ իմմիշ տիր, զանն իսե-
բիմ՛, տիմէք տիր քի, միւրատա իմմտիկինիզտե, պիր-
լիքտե տախի կիտէպիլիրսինիզ։

— Ա՛վվէթ, էվլատըմ, հագգընըզ, լաքին օլ վա-
գըթ, քէնտի հէր վագթէքի կիտիպ կէլտիկիմ քի-
լիսէմ վէ փափասըմտան պյորըլմամ լազըմ կէլէ-
ճէք տիր, էՋ օնուտա նամըզ . . . վէ հէմտե,
նաֆիլէ եարամամ։

— Ֆէգաթ, մատամ Ֆրանսօազ, իշլէ՛, իշլէ՛,
Տայ Տայ՛, Տիչ շիւբհէնիզ օլմասըն . . . իշտի-
յօրում, իշտիյօրում." տէր Ա՛ղյէօ եիւզէրի
գըզարարագ։

Տագըգաթէն, եիւքսէք, գապա, վէ նէշէթ
պիր սետա իւզրէ, պիր թէրէննիւմանէրն, մէր-
տիվէնէլերի իննէմքտե պուլունտուղու իշտիյէր։

"Ա՛ման, պէնիմ աղաճըզ օլտուղումու կէօրմէ-

սին , — տէյերէք , զէվալը Փրանսօազ կէօղլէ-րինի սիլմէյէ պաշլատրըշլար պէրապէր , — շունճա էմէք վէ զահմէթ , վէ շունճա նօրմալնըգա-տան սօնրա , նալընըզ շիմտի պիրազ բահաթ ի-ւէճէք տիր , պարի օնու տախի հարամ իթմիշ օլմայալըմ , " տէր ։

ԻՆՉՆԱՀԻՒ ՓԱՍԼ

ԱԿՐԻԳՕԼ ՊՕՏՕԱՆ

Շու իլճի շիրէ միւպէթէլա տէմիրճի , անճագ երկիրմի տէօրթ չաղլարընտա , աչըգ կէօզ , վէ կիւճ ու գուվվէթի էէրինտէ , լէՀճէսի կիւնէշ չալկընը , սաչլարը վէ կէօզլէրի սիյահ , գարշա պուրուն պիր տէլիգանը օլուպ , սուրէթի զահի-րէսինտէն իսէ , զայէթ ճէհսուր վէ խուլուսքեար օլտուղու բանա տէրը օլունտուգտան պաշգա , զա-յէթ իւլ զայէ բէտէրի Տակօպէրէ պէնսկէտիկի Թագտիրտէ , օլ վագթին ուսուլի ճէհտիսէսի (մօ-տասը) իւզրէ , էսմէր պըՀրգլարը գապա գապա , սագալը սիվրիճէ քէսիլմիշ , վէ նալընըզ չէնէսին-տէ պուլունմագտէ , վէ նանագլարը գուլագ Թօզ-լարընա վէ չէնէ քէմիքլէրինէ գատար Թըրաշ օ-լունմուշ իսի ։ Ա՛էրգուշ զէյթինի րէնք պիր գա-տիճէ բանթալօն կիյինմիշ , արգասընտաբի մահ իշ կէօմլէյի (պլուզ (1)) , տէմիրխանէնին Թիւ-Թիւնինտէն Թուճ րէնկի քէսպ իթմիշ , սինիրլի պօյնունտա պուլունան սիյահ պօյուն պաղը իհ-մալ իւզրէ պաղանմըշ , վէ պաշընտա տախի , գբսսա ալընըգլը պիր չուհա ֆըշէրնա պուլուն-մագտէ իսի ։ Ա՛կրիգօլուն գբյաճէէթի պունլար-տան իպարէթէ պուլունտուղու , վէ էջլէ պիր իշ կիւնիւ օլտուղու Թագտիրտէ , գբյաճէէթի մէզ-պուրէսինէ օլ անտէ պաշլըճա միւնասէպէթէ ալ-մայան պիր չէյ միւշահէտէ օլունմագտէ , եանի , էլինտէ , զայէթ կիւզէլ վէ նիւմայիշլի , վարագլա-լարը գօյու ֆիրֆիրի բէնկինտէ , վէ կէօպէկինտէ քիբէ-Ռէվլէրի (2) իսէ , կիւմիւշիյէ եագըն պէյագ

(1) Ֆուգարալարըն , էջլէ ֆուգարա գալմասընա , խա-բիճան կէբշի բէք չօգ սէպէպլէր վար իսէտէ , պիզիմ Իսթանպօլճա , վէ խուսուսի յլէ միլլէթիմիզէ , քէնտի Թարաֆլարընտան տախի բէք չօգ սէպէպլէր վէրիլտիկի ինքեար գապուլ իթմէզ սահիհլիքլէրտէն պիրիսի տիր ։

Մէսէլա Էվրօպատա ամէրիկա կիւրսւհի էրքէբ-լէրի , իշ կիւնլէրի անճագ պիր մահ պըՀ-ը , վէ ալէսսէ-վիյէ ֆուգարա վէ էսնաֆ գարըլարը , հէմսն հիչ ճան-ֆէօ կիյմէթիբլէրի Հալտէ , պիզիմ չէհրի էրքէբ իշճիլէր , հէմսն քեաֆֆէթէն , չուհա եա գազմիր սէթրի վէ բան-թալօն կիյինմէքտէ օլտուգտան պաշգա , Նիչէ վէ նի-չէ , հէմսն նէյէճէք էթմէյէ միւհիմճ գաառընլար վէ գբզլարըմզդ իսէ , պիւյիւք քիւչիւք , ճանֆէսատն պիր չէյէ մայիքէ պուլունմադգա , տէյիլ պիր ժէճիս իչինէ կիրմէք , հաթթա բահաթ ուչգու տախի ուչու-մամագտա տըրլար , տէյէ պիլէրիզ , Ա՛ըթըգ օլ , միլլէթ-ճէ վէ . . . ճէ , գապա գապա ատէթ ու պիյնլէր ուզ-բունա օլունա կէլէն Թէհի՛ ֆաարիֆլէրի , տէր խաթըր իյլէմէք լազըմ կէլսէ , ատէմ հիտտէթ կէլէճէկի աշի-քեար տըր ։

(2) Ձիչէքլէրտէ տախի հայվանլար միօխլու չիֆթ-րէնքտէ , պիւյիւք պիր չիչէք Թուքմագտէ իսի ։

" Ա՛խշամլար խայր օլսուն վալիտէճի՛էղիմ . . . — տէյէրէք Ա՛կրիգօլ օտա գաբուսուսնտան իչէրի կիրտիկի պիրլէ , տօղրու վալիտէսինէ գօշուպ գուճագլատրգտան , վէ պաշըյլա տախի Ա՛պէօ-յէ տօսթճա պիր իշարէթ իթտիքտէն սօնրա , — Ա՛խշամլար խայր օլսուն պէնիմ Ա՛յէօճիյէ-զիմ , — տէր ։

— Օ՛ձան իտէրիմ քի պու ախշամ բէք կիճ գալըրն էվլատըմ . . . — տէր Փրանսօազ , վէ էվլատը իչին ֆագըրանէ պիր եէմէք բիշիրմէքտէ օլտուղու սօպայա տօղրու կիտէրէք , — Էման պէնտէ էնտիշէէրէրէ տալմայա պաշլատըյտըմ . . ։

— Պէնի՞մ իչին մի . . . եօխսա Թաամը՞մ իչին մի . . էնտիշէ իտէրսին , ա՛ պէնիմ վալիտէճէ-զիմ , — տէր Ա՛կրիգօլ կիւլէր եիւզլիւլիւք իւզ-րէ , — Ա՛նլատըմ , անլատըմ , սէն էջլէ պիր շէյ-Թան . . . սրն քի , մէրամրն պէնիմ կիճիքտիկիմ տէյիլ , իւլա բիշիրտիյին եէմէք տիր , գօրգաբսրն քի , վագթինտէ եէնիմէզ իսէ , արղու իթտիկին լէզզէթ ալընմազ տէյի . . . էջլէ տէյի՛լ մի , լա-քին սաալ պէնիմ իչինտէ տէյիլ , իւլա քէնտին իչնն տախի տիւշիւնիւրսիւն , սէնի կիտի շիշ պօ-ղազ սէնի՞ . . ։ "

Ա՛կրիգօլ պու եօլտա լաթիֆէէլէրի իթտիկիյլէ պէրապէր , վալիտէսինի Թէբրարէն գուճագլամագ իսթեր ։

" Ի՛յ , էյ , եինէ պաշլամայալըմ . . . Հայտե պրագը վէր , արսըզ սէնտե . . . պրագ ա՛ ճանըմ , շիմտի Թէնճէրէէյի տէվիրիրսին ։

— Ի՞օ՛ղ , աման եազըգ օլուր եէմէյէ սօնրա , ա՛յ , նէտե կիւզէլ գօգույօր . . . պրագ պագայըմ նէ՞ տիր շու բիշիրտիկին . . ։

— Խահաթ տուր ա՛ ճանըմ , չօճուգլուգ իսթէ-մէզ . . . պէքլէ՛ պիրազ . . ։

— Օ՛Հ , մէհո՛ւն օլտում , մէհո՛ւն օլտում , բէք սեվտիյիմ պիր Թաամ օլմալը տըր պու , տօ-մուզ եազըյլա բահաթէս տիր էջլէ տէյի՛լ մի , Հայ Հա՛յ , էջլէ օլմասը զըմընտա պահսա տախի կիրիշէպիլիրիմ սէնին իլէ ։

— Ա՛ճայիպ , պու կիւն ճումա իրթէսի օլտուղուն պի՛լմէյօրմուսուն , — տէր Փրանսօազ Թաթլը սուրէթտե պիր Թազիր իւզրէ ։

— Հա՛ , Հա՛ , սահիհսին , — տէտիքտէն սօնրա , Ա՛կրիգօլ , Ա՛յէօ իլէ գարշըլըգլը վէ պիր փիթ-նէքտարիճի սատէտիլանէ իւզրէ կիւլիւմսիյէ-րէք , — մատամ քի պու կիւն ճումա իրթէսի տիր , տիմէք տիր քի , բարալարըտա խաթէրսին էջլէ տէ-յի՛լ մի , իչլէէ իչլէէ ալընըզդ , — տէյի իւլավէ իտէր ։

— Ախշէքքիւր իտէրիմ էվլատըմ , գօյունուզ , տօլապա գօյունուզ ։

— Ի՛չէք իչի վալիտէմ ։

Ա՛կրիգօլ պու եօլտա լաթիֆէէլէրի իթտիկիյլէ պէրապէր , վալիտէսինի Թէբրարէն գուճագլամագ իսթեր ։

" Ի՛յ , էյ , եինէ պաշլամայալըմ . . . Հայտե պրագը վէր , արսըզ սէնտե . . . պրագ ա՛ ճանըմ , շիմտի Թէնճէրէէյի տէվիրիրսին ։

— Ի՞օ՛ղ , աման եազըգ օլուր եէմէյէ սօնրա , ա՛յ , նէտե կիւզէլ գօգույօր . . . պրագ պագայըմ նէ՞ տիր շու բիշիրտիկին . . ։

— Խահաթ տուր ա՛ ճանըմ , չօճուգլուգ իսթէ-մէզ . . . պէքլէ՛ պիրազ . . ։

— Օ՛Հ , մէհո՛ւն օլտում , մէհո՛ւն օլտում , բէք սեվտիյիմ պիր Թաամ օլմալը տըր պու , տօ-մուզ եազըյլա բահաթէս տիր էջլէ տէյի՛լ մի , Հայ Հա՛յ , էջլէ օլմասը զըմընտա պահսա տախի կիրիշէպիլիրիմ սէնին իլէ ։

— Ա՛ճայիպ , պու կիւն ճումա իրթէսի օլտուղուն պի՛լմէյօրմուսուն , — տէր Փրանսօազ Թաթլը սուրէթտե պիր Թազիր իւզրէ ։

— Հա՛ , Հա՛ , սահիհսին , — տէտիքտէն սօնրա , Ա՛կրիգօլ , Ա՛յէօ իլէ գարշըլըգլը վէ պիր փիթ-նէքտարիճի սատէտիլանէ իւզրէ կիւլիւմսիյէ-րէք , — մատամ քի պու կիւն ճումա իրթէսի տիր , տիմէք տիր քի , բարալարըտա խաթէրսին էջլէ տէ-յի՛լ մի , իչլէէ իչլէէ ալընըզդ , — տէյի իւլավէ իտէր ։

— Ախշէքքիւր իտէրիմ էվլատըմ , գօյունուզ , տօլապա գօյունուզ ։

— Ի՛չէք իչի վալիտէմ ։

լէչմէք սըրրը իճրատէ , վէ հէմտէ էհէմմիյէթի գավի-յէտէն օլմազին , վէ էրքէքլիք տիչլիք ալէթլէրի իսէ , հէր նէպաթըն քէնտի չիչէյինտե , պազէն պիրլիքտե վէ պազէն տախի պյրը պյրը պուլունմազին , էրքէքլիք ալէթինէ էՀ-ֆէ , տիչլիք ալէթինէ Բ՛ւ-Բ՛ւ , վէ զէբ-րիյէթ Թօխունմանա տախի Բ՛ւրՀ Թապիր օլունուր ։

— Ո՜հ, սիւպհա՜ն Ալլահ, — տեր պիրտէն պիրէ Մ՚այլէօ, Ակրիգօլ փարալարը տօլապա վազ իմ-ձկէ կիմձքաե իքէն, — նէ՞ գատար կիւզէլ պիր չիչէք տիր օ էլինտէքի չիչէք, Ակրիգօլ. . . տահա էօմրիւմտե էօլէ պիր լաթիֆ չիչէք կէօրմիւշտէյիլ իտիմ . . վէ հէմտե պէօյլէ գըշ ձվսիմինտե . . . Պա՛գընըզ մատամ Իրանսօազ պա՛գընըզ, էմմա նէ՞ գատար կիւզէլ :

— Ե՜ա՛, ա՛ պէնիմ վալիտէձէյէզիմ, — տեր Ակրիգօլ, ձգքիւր չիչէյի կէօսթէրմէք իւզրէ վալիտէսինէ եագլաշարագ, — պագընըզ պու չիչէյէ, վէ հէմտե հայրէթտե գալընըզ, վէ պիր տէֆատա գօգլայընըզ . . . զիրա, արթըգ պու-նա մանէնտ նէֆիս վէ լաթիֆ գօգու օլամազ . . . պու էօյլէ պիր չիչէք տիր քի, հէմ էննէյ-բայիհասը վիրմէքտե տիր, վէ հէմտե բօրթուգալ չիչէյի (1) : — Ճագըգամէն էվւատըմ նէ կիւզէլ գօգույօր, — ա՛հ սիւպհա՛ն Ալլահ, նէ կիւզէլ չէյլէր խալգ իթմիշ, — տեր Իրանսօազ թէհ-հայիւր իւզրէ էլլէրինի պիրպիրինէ գավուշտու-բարագ, — Ույէ՞րէտե պուլտուն սէն պունու :

— Պուլմա՞գ մը, աման վալիտէձէյէզիմ, չօգ թօհաֆ գատըն սըն սէն, — տեր Ակրիգօլ կիս-լէրէք, — Մէն կէչիհինտեն Պրիզ — Մ՚իշ սօ-գաղը արա էէրինտե պէօյլէ պիր չիչէ՞քմի պուլ-մագ, տօղրուտու բէք աճայիպ պիր սիւալ տըր պու սիւալ, աճէպա, պէն պուլտում տեր իսէմ՚, սէն ինանա պիլի՞րմիսին :

— Ույէյլէ իսէ, նէ՞րէտեն ալտըն, նա՞սըլ կէչտի սէնին էլինէ, պէօյլէ պիր վագիտա, պէօյլէ պիր կիւզէլ չիչէք, — տեր Մ՚այլէօ, Իրանսօազըն մէրագընա հիսսէմէնա օլարագ :

— Ճա՛, շիմտի կէլսինիզ եօլա . . . մէրամ-նըզ նէ՞րէտեն ալտըղմը անլամագ տըր . . . բէք ալեա, պէնտե սիզէ ապէլտըրըպըմ . . . Հէմտե վալիտէձէյէզիմ, իշթէ օլ վագիթ անլայաճագսըն քի, պու ախշամ կիձիքմէմին սէպէպի նէ տիր . . . Հաթիա կիձիքմէմին պաշգա պիր սէպէպի տա-հա վարտըր եա, չիւնքի պու ախշամ արթըգ պիր գաղիյէ ախշամը օլտու պէնիմ իչին . . : Ույէլ հասըլ, զաթէն պէն աճէյէ աճէյէ կէլմէք-տէ իքէն, Պապիրօն սօգաղընըն պաշընա վասըլ օլտուգտա, պիր քէօրէք եավրուսունուն շիրին սուրէթտե ինէմէսի վէ իւրմէսի սէտասընը իշիթ-տիմ, վէ օրթալըգ պիրագ տահա պյոընըզդ օլ-մաղին . . . եանընա կիտիպ տիգգաթլըճա պագ-տըմ . . . պիրտե նէ՞ կէօրսեմ պէյէնիրսինիզ, կիւզէլիքտե նատիր իւ էմնալ պիր քիւչիւք վէ տիշի քէօրէքճիյէզ, քէնտիսի եումրուգ գա-տար, րէնկի սիյահ իլէ գարըշըգ աթէշի, իրէք կիպի թիշլէրի վէ գուլագլարընը տեր իսէնիզ, թա այագլարընըն իւզէրինէ գատար սարգմագտե :

— Պէս պէյլի ղայպ օլմուշ օլմալըյտը, — տեր Իրանսօազ :

(1) Ընդհ՛ սմագէվ իսմինտե ղայէթ կիւզել պիր չի-չէք օլուպ, թօհումու իսէ օսգան ճինսինտեն օյմագնը, սըճագ ասպալարտա հաւասուլ կէթիրէլճէյտե իմիշ :

— Ըայ հա՛յ, Պէն պիչարե քէօրէքճէյէզի ալ-տըմ, օտա պէնիմ էլլէրիմի եալամայա պաշա-տը, պզընտնտա գըրմըզը ամէլսս շէրիթտեն պիր էնլի Հալգա, վէ տիպիւմ եէրինտե տախի գօճա պիր բիւսկիւլ պուլունմագտե իտիյսէտե, սահի-պինին ատը նէ՞ օլտուզուն խապէր վիրեճէք հիչ պիր իշարէթի եօգ իտի, պունուն իւզէրինէ պէն պիր տէֆատա, շու գօրտէլա Հալգանընը ալթ թա-բաճընը կէօղտէն կէշիրմէյի տիւշիւնտիւմ, վէ ալթընտա իսէ ալթունտան, եախօտ եալտըզը կիւ-միշտէն մունանընա պիր քիւչիճէք Հալգա օրթա-սընտա, եինէ այնի մատէնտէն պիր փուլ կէօրտիւմ . . . պէնիմ թիւթիւն գումթուսունտան պիր քիպ-րիթ չըգարարագ անինտե եագտըմ, վէ օգույա պիլէճէք գատար ըշըգ օլտուզունտան, շու " Ի՜-ՐՒՆ , Պ-ԱՂԼԸՆ ՈՀԹ-Ը ՇՆԴ-ՈՒ , Շ ՆՒ-ՄԷՐՀՈՒ ՈՒՏԻՆ , Մ-ԳՈՆ-ՆԼ Ա՜ՐՂԼԻՆ ԳԸ Ա՜ՄԴՈՎԼՄՆ ԳԷՐ " Լուղէթլե-րինի օգուտուտ :

— Ի՜աքին պագընըզ թէճէլլիյէ՞քի, սիլտե այնի սօ-գագտա պուլունմուշտուտունուզ, — տեր Մ՚այլէօ, — Ույվէթ, էվվէթ, նիհայէթ պէն մէզպուրէ քէօրէքճիյէզի գուճաղըմա ալտըղըմ պիրլէ, մէզ-քիւր սօգաղընը շարդ թարաքընը էլէ ալտըգտա, էօյլէ պիր ուզուն պաղէյէ տիվարընա բասթ կէլ-տիմ քի, կիտերիմ կիտերիմ պիթմէզ, նէտեն սօնրա հէլէ պիր քիւչիւք տայիրէնին գաբուտու էօնիւնէ չըգտըմ քի, պէսպէլլի ասըլ պիյիւք գօնագ, քուբէ օլ պիր ուճունտա օլմալըյտը, մէզքիւր պաղէյէ քուբէ իսմի վէրտիկիմէ թէճճիւպ իթմէյէսինիզ, զնրա թամ պիր քուբէ գա-տար կէնիշլիյի վար իտի, զանն իտերիմ, պիրտե գուզուլուգ գաբուտունուն իւզէրինտե, տահա նէ-նի պոյանմըշ օլան նիւմէրօ 7 յի կէօրտիւկիւմտէն, գաբունուն չընզըրաղընը շէքի վէրտիմ. պիրտե արատան պիր գաչ տագըգա կէշտիքտե, (շիւրհէ-սիպ օլարագ, քի՞մտիր, քի՞մ տէյիլ տիր տէյի անլամագ իչին օլմալըտըր, շու կիձիքմէնին սէպէ-պի, չիւնքի մէզքիւր գաբունուն բարմագլըգլա-րը արասընտան պիր ատէմին պագմագտա պու-լունտուղուն ֆարգ ու ֆէհմ իթմտիմ), գաբու-տուր աչըլը վէրտի . . : Ա՜րթըգ պունտան սօնրա նագլ իտէճէյիմ շէյլէրէ . . . հինանմագ իսթէ-մէյէճէքսինիզ :

— Ն՚իչին էվվատըմ, նի՞չին :

— Ճիւնքի, նագլ ու պէյտան իտէճէկիմ շէյլէր բէրիլէր մասալարընտա իշիթմտիկիմիզ միսլու, զարայիպ նէվինտեն շէյլէր տիրլէր :

— Ո՜արայի՞պ նէվինտեն մի, — տեր Մ՚այլէօ :

— Ույվէթ, էվվէթ, էվվէթ, չիւնքի Հալտա շու կէօրտիւքլէրիմի տէր խաթըր իյլէտիքճէ, թէճճ-ճիւպ ու թէհհայիւրիմտեն չըրտըրաճաղըմ կէլի-յօր . . . պիլմէմ արթըգ, տի՞չիմիյտու տէսէմ, խէյա՞լըճըյտը տէսէմ, պէն էօմրիւմտե էօլէ պիր շէյ կէօրմիւշ տէյիլտիմ :

— Ույ նէ՞իմիշ, սէօյլէ պագալըմ, սէօյլէ պա-գալըմ, — տեր Ակրիգօլուն վալիտէսի, էօյլէ պիր մէրագ իւզրէ քի, էօմէյտե մէրգում օղլու-

իլին բիշերմէքտե օլտուղու եէմէյին եանմայա պաշլայարագ, խաֆիֆ սուրէթտե գօգմայա պաշլատըղընտան տախի պի խապեր պուլունարագ։

— Ն՛վվէլա, — տեր Ա՛կրիգօլ, գանշըսընտաքիլէրին մէրագլարընը թահրիք իթմէսի իւզէրինէ էյլէնմէք նիյէթիյլէ կիւլիւմսիյէրէք, — եվվէլա գաբուդու աշարագ գարշըմա պիր թաղէ գըզ ջըգը, լաքին էյլէ պիր կիւզել վէ օլ գատար զարաֆէթ ու նէզաքէթ իւզրէ կիյինմիշ գունշանմըշ պիր գըզ իտի քի, զէմանը աթիգ տիլպէրլերինի տեր խաթըր իթտիրմէքտե իտի։ Պէն տահա տիհանըմը աչըպ պիր շէյ սէյլէմէզտէն էվվէլ, մէրգումէ պանա,

— Ա՛, աֆէրին միսիս, պիգիմ Ն՛իւթինի՞ մի կէթիրտինիզ, սի՛զ պուլտունուզ էյլէ՞ մի, ա՛ն մատմօազէլ Ա՛տրիէն շիմտի նէ՞ գատար սէվինիպ, վէ քէնտույի մէսուտէ ատտ իտէճէք տիր, կէլինիզ, կէլինիզ, չափուդ արգամ սըրա կէլինիզ, զէրա, պիգզաթ սիզի կէօրիւպ քէնտի շիւքրանիյէէթի գալպիյէսինի իզՀար իթմէզ իսե, սօնրա աշըրը մէրթէպէ էսէֆ իտեր, — տէյի պաղըրտըգտան սօնրա, պանա ճէվապ վէրմէյէ վագըթ պրագմագսըզընը, արգասը սըրա կիթմէմ իւզրէ իշարէթ իյլէտի . . . Ա՛մա՛ն եա Ի՛սպպ, վալիտե՞, նիմ ըշըգ վէ նիմ գարանլըգ, վէ բայիհայի թայիպէլէր օրթասընտա պուլունան էօյլէ պիր քիւչիւք տիվանխանէտէն կէչտիք քի, արթըգ օրատա կէօրէպլետիկիմ տարաթ ու սալթանաթ, տիլ իլէ թապիր օլունուր մէվատէն տէյիլ իտի. պիրտե մէրգումէ իլէրու տօղրու գօշու վէրտի, վէ պիր գաբու աչըլըը. ա՛ՀՀ սիպհան Ա՛լլահ, արթըգ պուրասը պաշգա պիր շէյ իտի, վէ իշթէ օլ վագթ պէն քէնտիմի շաշըրտըմ, շէօյլէ քի, կէօրտիւքլէրիմտէն անճագ շուգատարընը տէր խաթըր իթմէքտէ իյիմ քի, հէր թարաֆը թէզլիյին իթմէքտե պուլունան ալթունտան վէ կիւմիւշտէն մուսաննա էշեալար, րէնկեամուզ ըշըգլար, էնվայի պիլուր թագըմլար, վէ կիւնակիւն խօշպուդ վէ խօշ րէնք չիչէքլեր, պունա կիպի բարլամագտա օլտուգլարը Հալտե, պունլարրըն օրթասընտա Հիւնի ճէմալը բիւր քէմալէ մալիքէ, օ՛Հ, էվվէթ, պիր ճէմալը ճէմիլի խէյալիյէ մալիքէ պիրտե կէնճ վէ թաղէ գըզ պուլունմագտե իտի . . . Էէլէ օլ ալթուն—ասա սարը վէ բարլագ սաչլարընը տէր խէնիզ . . . Ն՛էյլէ տիւլբիւպա շէյ օլմազտը էֆէնտիմ, խայր, պէն տահա միւտաեէթի էօմրիւմտե օլ մէրթէպէ կիւզել սաչ կէօրմիշիմ տիր . . . Իլավվէ իտինիզ շիմտի շու սըրմա թէլի սաչլարա, մէրգումէնին սիյահ սիյահ կէօզլէրինի, գըրմըզը տօտագլարընը, վէ գար կիպի պէյազ վէ բարլագ լէՀճէսինի. իշթէ պու գատար տըր խաթըրմտա գալան, չիւնքի, թէքրարէն սէյլէրիմ սիզէ, օրաճըգտա քէնտիմի օլ գատար շաշըրմըշ վէ տէրեայի թէՀայիւրե տալմըշտըմ քի, կիյա կէօզլէրիմին էօնիւնտե պիր բէրտե չէքիլմիշ իտի . . . — Ա՛մա՛տմօազէլ, — տէտի մէրգումէյէ պէնի կէօթիւրէն գըզ, մէկէր խսե, պիր պէտլէմէ իմիշ, Հալ պու քի պէն էլպիսէսինտե կէօրիւլէն սիւս ու զարաֆէթէ ալտանարագ, գաթան ֆարգընա վարամատը յտըմ, — իշթէ Ի՛սթինն կէլտի, պու միսիս պուլմուշ, վէ կէթիրմիշ։

— Ա՛Հ, մօնսիէօ, պիլմէմ սիզէ թէշէքքիւրի տէրունիմի նէ՞ սուրէթլէ իշՀար իտեպիլէճէյիմ տիր . . . պէն պու Ի՛սթինին տիլտատէտի վէ մէֆթունէէտի օլմուշում տուր, — տէտիքտէն սօնրա պանա մէրգումէ սըրմա սաչլը գըզ, պիր սաատայի լէթաֆէթպաևշա, վէ պիր կիւֆթարը վէլվէլէննաք իւզրէ, պէս պէլլի շու իշՀի գըյաֆէթինէ նազարէն, լիսանէն իշՀար իթտիկի շիւքրանիյէէթի սայիրէ տախի իլավվէ իթմէյի քէնտինճէ վաճիպէտէն ատտ իթտիկինաէն, էլինի ուզատարագ եանընտա պուլունան պիր քիւչիւք իրէք փարա քէսէսինի ալտը, վէ տօղրուտունու խսթէր իսէնիզ, մէզքիւր քէսէյի, պանա թէրէտտի՛ւտ իւզրէ թագտիմ իլե, — Շ՛իւբհէսի՛զ, մօնսիէօ, պու խուսուստա զիյատէսիյլէ զահմէթ չէքտիքտէն պաշգա, պէլքիտե Հագգընըզտա պէղայէթ կիրանպէՀա սայըլըն պիր վագթինինիզի տախի ղայպ իթմիշինիզ տիր . . . աֆվ խոնիզ, պոյուրունուզ . . . — տէտի։

— Ա՛, Ա՛կրիգօլ, — տեր Ա՛պպէօ պիր սուրէթի քէտէրանէտե, — կէօրի՞յօրմուսունուզ պու պապտե նէ՞ մէրթէպէ Հարէքէթի նա Հէմվարէտե (լայըգսըզ) պուլունմուշ տուր մէրգումէ։

— Տո՛ւրունուզ, աճէլէ իթմէյինիզ, էկէր սէն քէյֆիյէթին սօնունու պիր քէրրէ տիյնէրսէն . . . օլ վագթ մէրգումէնին շու Հարէքէթինէ մազուր պոյուրաճաղընը պի իշթիպահ տըր։ Ա՛էրգումէ Հէման թարֆէթի իւլ պյինտե (կէօզիս կէօրիւլ կէօրմէզ), քիսէյի թագտիմ իթմէսի սէպէպինտէն, պէնի շէտիտէն ինճիթմիշ օլտուղուն էսէրի լէՀճէմտէն ֆէՀմ ու տէրք իլէ, եանընտա պուլունան չիչէք ֆաղֆուրիլէրինտէն պիրիսինտէն իշպու շիքիուֆէյի տիլարա վէ խօշ րայհայի ախզ իլէ, պանա թագտիմ իթտիկիյլէ պէրապէր, պիր թէքէլլիւմի լէթաֆէթէֆզա, վէ պիր թէլաֆֆուզու նէզաքէթիֆզա իւզրէ, վէ զաթէն ինճիթմիշ օլտուղու գալպիմի մէճրուհումա, տէրմանը բէչիմանի իլէ շիֆաբէխշը գըլմագ արզու վէ նիյէթլէրինտե պուլունտուղուն ֆէՀմ իթտիրմէք նիյէթիյլէ, — Պա՛րի, մօնսիէօ, շու պիր թանէճէք չիչէյի գապուլէ թէնէզզիւլ պոյուրունուզ . . . — տէտի։

— Ֆագգընը վար տըր Ա՛կրիգօլ, — տեր Ա՛պյէօ պիր սուրէթի մաղմումանատե կիւլիւմսիյէրէք, — իսթիյար իւզրէ զուհուրա կէլէն պիր խէթայը թասհիհ իթմէք իշնի, պունտանտա զիյատե պիր Հարէքէթի բէսէնտիտե օլմազ։

— Շ՛այանը մետՀ ու սիթայիշ պիր գըզ օլմայը տըր, — տեր Ֆրանսօազ կէօզլէրին սիլէրէք, — կէօրի՞յօրմուսունուզ, Ա՛կրիգօլըմտա մէրքիւզ պուլունան օլ ալիճէնապ եիւրէկին, նա՞սըլտա ֆարգընա վարմըշ տըր։

— Լ՚ամա՛, էջլէ տէյի՛ մի, Ա՚լահընը սէվէրսէն վալի՛տէ ։ Լ՚աքին, պէն կէօղէրիմի տախ հիճաբրմտան եօգարու գալտըրմագսըզըն, մէզքիւր չիէէյի ալմագ իւզրէ իքէն ։ չիւնքի, հէր նէ գատար, ճէսարէթսիզ տախ տէյիլ իսէմտէ, մերգումէնին հիւսնի ճէմալինէ բաղմէն, իւզէրինտէ էջլէ պիր էսէր միւշահէտե օլունմագտե իտի քի, Թապիաթիլլէ բէք միէսսէր օլտուտ, պիրտե պուճարատա պիր գաբու աչըլարագ ։ ուղուն պօյլու, էսմէր չէհրէլի ։ ղայէթ իւլ ղայէ, վէ ղարիպ սուրէթտե սիւռէնու սայիր պիր տիւխթէրի տիլ արատահա մէյտանէ չըգըպ ։ օրտա սահլը գրըպ խիթապէն, — Մատմուազէ՛լ, օբաա փէր . . . — տէտիկինտէն, մերգումէ անինտե այաղա գալգաբագ, — Ա՚ֆվ իտէրսինիզ, մէնսիէօ, շու պահիսի սիւրուրում օլտուղունուզ պիր ճիւղի վագթի, գաթան քէօչէյի խաթըրտան չըգարմայաճաղըմ տըր . . ։ Լէձա իտէրիմ սիզէ, փուրսաթ եաճթէ օլտուգճա, պէնի տէր խաթըր իմմէյէ հիմմէթ իտինիզ, վէ շունու տախ պիլմիշ օլունուզ քի, պանա Լ՚տրիէն տը Վ՚ատտօվիլ տէրլէր, — տէտիքտէն սօնրա պրագըպ կիթտի ։ Պէն մերգումէնին պու քէլամլարընա հիչ պիր ճէվապ վէրէմէտիմ, վէ էվվէլքի կէնճ գըզ, երինէ պէնի գաբույա գատար կէօթիւրտիւքտէն սօնրա, քէմալը թաագիմ ու իլթիֆաթ իւզրէ պէնտէն այրըլտը, վէ պէնտե թէքբարէն Պապիլօն սօգաղընը էլէ ալարագ, կիւյա մէֆթունէյյէթալտա պիր սէրայտան չըգմըշըմ տըր կիպի . . . Հատտէն զիյատե թէհայիւր ու թէաճճիւպ իւզրէ պուրայա գատար կէլտիմ ։

— Ա՚ագգըն վար տըր էվլատըմ, շու նագլ իթտիկինի շէյլէր ատէթա բէրիլէր Հագգընտա հիքեայէ օլունա կէլմէքտե օլան մասալարա միշապիհ պուլունմագտե տիրլէր, էջլէ տէյի՛ մի պէնիմ ֆագըրե Մ՚այյէօմ ։

— Լ՚վվէթ, մատամ Ֆրանսօազ, — տէր մերգումէ, պիր բէրիշանիի զինի, վէ պիր թէֆէքքիւր իւզրէ իսէտե, Ա՚կրիգօլ օլ արատե մերգումէնին շու Հալ ու հէյյէթինին ֆէհմինտե օլամազ ։

— Մ՚էրգումէ Լ՚տրիէն տը Վ՚ատտօվիլինի սայիր Հալլէրինտէն զիյատե, գալպիմի ճէկլպ իլլէյէն շու տիգգաթա շայան պիր խուսուս օլմուշ տուր քի, — տէր Ա՚կրիգօլ, — մերգումէ, պիր թագըմ պաշգա առէմլէր միսիլու, օլ մէրթէպէ, սէվմէքտե օլտուղու, վէ ղայպ իթմիշ պուլունտուղու պիր Հայվանը տիլրիւպայը նէնիտէն կէօրիւր կէօրմէզ, պէնի պիլթիւն պիւթիւն ունուտտարագ, անճագ անընլա մէշղուլէ պուլունաճագ նէրտե, մուղաիրի օլարագ, պէնիմ նէզտիմտե ասլա շու Հագարէթի իրթիքթապ իթմէտի ։ իմո՛, Մ՚այյէօ, մերգումէնին շու Հարէքէթի մերղուպէսի, լէթաֆէթի գալպ վէ նէզաքէթի թապընա, պիր իսպաթը ազիմ տէյի՛ մի տիր ։ Վ՚էլհասըլ, պէնճէ պէն, շու գըզտա ղայէթ թէմիզ վէ ղայէթ ալի իւլ հիմմէթ պիր ֆիւտտ (եիւրէք) մերքիւզ պուլունմագտա տըր իթիգատընա զահիպ օլտուղումտան, պիր կիւն հիմմէթ ու մուավէնէթինէ պիր իհթիյաճըմ իգթիդա իթտիքտե, պիլա իհթիրազ ու թէրէտտիւտ, պիղղաթ մերգումէյե միւրաճաաթ իտե պիլէճէկիմ տիր . . ։

— Լ՚վվէթ . . . հագգընըզըն, " տէյի ճէվապ վէրիր Մ՚այյէօ զինինտե զաթէն հուսուլէ կէլմէյե պաշլամըշ օլան բէրիշանլըգ կիթտիքճէ քէսպի զիյատէթ իտէրէք ։

Պիչարե Մ՚այյէօ, օլ հէնկեամտե կիրիֆթաըը տէրտ ու էլէմ օլմագտե իտի . . ։ Վ՚է շու քի՞մ օլտուղու քէնտույե նամալիում օլուպ, կէրէք տէպտեպե ու սէրվէթի ազնէսի, կէրէք էթվար ու Հարաքեաթը լաթիֆէսի, վէ կէրէք հիւնիւ ճէմալը պէրկիւղիտեսի ճիհէթլէրիյլէ, քէնտի Հալի Հագըրանէօհինէ նիսպէթլէ, տայիրէյի ագլ ու ֆիքրին խարիճինտե պիր մէվգի միւրէթթի վէ բիւր թէհայիւրտե պուլունան պիր գըզըն Հագգընտա . . . կէրչի գալպինտե զէրրէճճէ էսէրի ղայղ ու Հասէտ հիսս իթմէզտի, լաքին, պիլա իհթիյարի օլարագ, պիր տէֆա, վէ քէտէրէնկիզ սուրէթտե, քէնտույի թօբլայըզ ագլընը պաշընա կէթիրտիքտե, տէրքեար օլան չիրքինլիյի վէ սեֆիլիյի զըմիրընտա . . . գալպե բիւր տէրտինտե, պիչարե օլ մէրթէպէ պիր էօէրի ղամ ու ղուսսե հիսս իտէր քի, միւտտէթի էօմրինտե, տահա օլ տագըգայա գատար, օլ պապտե, էջլէ շիտտէթլի սուրէթտե, պիր տէրտի տիլսիզան հիսս իթմիշ պուլունմազ ։

Պու ճիւմլէ, վագա, Լ՚տրիէն տը Վ՚ատտօվիլին, Ա՚կրիգօլա պիր քիսէ ագճէ թագտիմ իթմէսինի, Մ՚այյէօ կիպի, պիր գալպի չէրաֆէթե ասարըն պիր արալըգ էֆքեարընա թօգունտուղունտան, եալընըզ օլ պապտե, պիր արալըգ, պիր սուրէթի Հագըրանէ վէ Հալիմանէտե, մերգումէնին պիր նէվճի ատէմի նէզաքէթինէ Համլ իթմիշ իհթիյաճտե, մերգումտան պիր նէվճի մաղուր տիլէմէք իւզրէ, մերգումէնին սօնրատան իսթիմալ իթտիկի թէտպիր, վէ իդհար իլլէտիկի նէզաքէթե տախ, իֆրաթ մէրթէպէ գալպինէ թէէսսիր իլլէմիշ իտի . . ։

Յէգաթ, պիչարէնին, երինէ տէրտի տէրտինի օլ մէրթէպէ արթմագտա իտի քի, ղայէթլէ պիր կիւզել էլտէն ալընմըշ օլուպ, վէ Ա՚կրիգօլ նէզտինտե իսէ ղի գըյմէթ սայըլան, էջլէ պիր խօշ պույ, լաթիֆ, վէ փարլագ չիչէյի կէօրտիքճէ, պիր տիւրլիւ չէշմանը նալանը սուլարընը Թուրմայա գատրրե օլամազտը ։

" Հ խմո՛, պագտանա, վալիտե, — տէր թէքբարէն քէլամէ աղազ պիրլէ, կէնճ տէմիրճի կիւլէրէք, Ֆէգաթ, Մ՚այյէօ իւզէրինտե զուհուրա կէլմէքտե պուլունան իսթիրապը շէհտտէն պի խապէր պուլունարագ, — շիմտիյե գատար ։ գաղիյեե քիթապընըն սալթ իյի թարաֆընը օգուտում, վէ սէնտե սալթ ծնու տիկնէյէրէք, Թէէզզուհուզ իւզրէ պուլունտուն, լաքին պիր տէֆա տախ, տիկէր թարաֆընը օգույարագ, կի-

ճիքմէմին օլ պիր սէպէպին տանի պէյան իտէ-
յիմտէ տիյինէյինիզ . . . Հ էօյլէ քի . . . շիմ-
տի եվին գաբուսունտան իչերի կիրտիկիմտէ , մեր-
տիվէնին աշաղըսընտա պիղիմ գօմշու պօյաճըլը
բաթի կէթիրտիմ , մէրգումուն գօլտըը քէրթէն-
քէլէ րէննկինտէ ղայէթ կիւզել պիր եէշիլէ պօյան-
մըշ իտի , մէրգում պէնի օբատա տուբտուրթ-
տուգտան սօնրա , քէնտույի շաշըրմըշ պիր հէյ-
կէթտէ պուլունտուղու Հալտէ , թէմիղճէ կիյին-
միշ պիր ատէմին սօգագ գաբուսունուն էօնիւն-
տէ կէզլինմէքտէ իտուկին , վէ պիր ճասուս օլ-
մասը սույի զաննընա զահիպ օլմագտէ պուլուն-
տուղուն , պահս ու իֆտատէ իյլէտի . . . — քէ՞ք
իյի , լաքին , նէ՞ վաղնիֆէն սէնին , վարսըն նէ՞
գատար կէզլինիր իսէ կէզլինսին , ա՛ պապա Լօ-
բիօ , մէկէրչի շու տիրսէքլէրինէ գատար կէշիր-
տիկին էլտիվէնին , օլ կիւզել եէշիլ բէնկինին
էսբարընը չալըպ վագը՞ֆ մը օլուրլար տէյի գօր-
չարսըն , — տէտիմ։

— Ֆագըգաթէն , Ա՛կրիգօլ , քէնտույէ՞ նէ վար ,
վարսընըզար սօգագտա նէ՞ եաբաբլար իսէ եաբ-
սընըզար , — տեր Փրանսուազ ։

— Ա՛լիմ Ա՛լլահ էօյլէ , վալիտէ , պէն տանի պու
ատէմին մէրագը սէպէպինի պիլմէտիկիմտէն ,
թէաճճիպ իմմէքտէյիմ ։ պէնճէ պէօյլէ շէյլէր
վագնիֆէմտէ՛ն խարիճ ։ Պէն նիհայէթ , չըրթլագ
գուշու կիպի կէվէզէլիք իտէն պիղիմ պապա Լօ-
բիոյա , "՛Նէ՞ գատար ճասուսլարըզար իսէ ճա-
սուսլասընըզար , նէ՛ սէնճէ պիր շէյ վար տըր , վէ
նէ՛ տէ պէնճէ . . ." տէյէրէք , պրագըպ քէնտի
պօտրումուն կիմմէսինի գանտըրտըմ ։

Ա՛կրիգօլ շու լագըրտըլարը սէօյլէմէքտէ իքէն ,
կիտիպ էլինտէքի մէշին քիսէտէքի իւճբէթինի ,
տօլապըն օրթա չէքմէսինէ վաղ իտէր ։

Գու հէնկեամտէ իսէ , Փրանսուազ քէնտի եէ-
մէք թէնճէրէսինի , օճագտան գալտըրըպտա ,
թրաբէզանըն պիր քէօչէսինէ վազ իմմէք իւզրէ
իքէն , Ա՛յյէօ տանի քէնտի խէյալաթ տէրեա-
սընտան գուրթուլարագ , կիտիպ պիր պարտագ
սու տօլտուրտուգտան սօնրա , Ա՛կրիգօլա թագ-
տիմ իմտիկի Հալտէ , պիր սէտայի բիւր հիճապ
ու բիւր լէթաֆէթ իւզրէ , "Ա՛կրիգօլ , պույու-
րմ՛ուրմուսունուզ եըյգանմայա ," տէր ։

— Մէշէէք քի՛ւր իտէրիմ , ա՛ պէնիմ Ա՛յյէօ-
ճիւէզիմ՛ . . . չօգ սահիպէ զարաֆէթի պիր գըզ-
սըն սէն . . . — տէտիքտէն սօնրա Ա՛կրիգօլ , իֆ-
բաթ մէրթէպէ թագիի պիր թավը ու թէլաֆ-
ֆուզ իւզրէ , — Պույու՛ր իմտի , սէնտէ քէնտի
զահմէթինէ պէտէլ , շու չիչէքճիյէզի գապո՛ւլ
խլէ . . . — տէյի իլավէ իտէր ։

— Ա՛ճայիպ , մէկէրչի պանա վէրի՛ֆսին . . . —
տէյի պաղըրըր Ա՛յյէօ պիր քէսիք սէս իլէ , վէ
օլ անտէ զաթէն սօլկուն վէ զաիմաք լէհճէսի
գըր գըրմըզը քէսիլիր , — իմտի , էօյլէ պիր ալի
իւլ հիմմէթ . . . վէ էօյլէ պիր կիւզել , զէնկին ,
ատէմիյյէթտէ եէքթա , վէ զարաֆէթտէ պի
հէվճա պիր տիւնթէրի քէմալէթ քիւսթէրին ,
քէնտի տէսթինազիքիյլէ սանա թագտիմ իմմիշ օլ
տուղու պիր չիչէյի , սահիհէն պանա վէրի՛ֆսինն , —
տէտիքտէն սօնրա զէվալը Ա՛յյէօ , թէքրարէն —
Սահիհէն պանա վէրի՛ֆսին . . . — տէր ։

— Ա՛շալլահ , նէ՞ եաբաճաղըմ . . . մէկէրչի
գալպիմին իւզէրինէ՞ մի վազ իտէճէկիմ տիր . . .
եօխսա պիր թօբլու կիպի կէօքսիւմ՛ֆ մի թագա-
ճաղըմ տըր , — տեր Ա՛կրիգօլ կիւէրէք , —
Ա՛ագաա սահիհէն , մէրգումէնին էվզաի լաթի-
ֆէսի վէ էթվաբը շիւքրանիյյէսի , իֆբաթ մէր-
թէպէ գալպիմ թէէսսիր իմմիշ տիր ։ Պէն մէր-
գումէնին քէօրէքճէէյզինի պուլտուղում իչին
կէրչի մէճնուն ու մէսրուր օլմուշում տուր , լաքին
մէզպուր չիչէյի սանա իթա իթտիկիմ իչին տանի ,
քէնտիմի զիյատէսիյլէ մէսուտ ատա իտէճէկիմմ
ասլա շիւբհէն օլմասըն , չիւնքի , սէնին մահզու-
զիյյէթի գալպիյէնի մուճիպ օլմագտէ տիր . . ։
Կէօրի՞յօրմուսուն Ա՛յյէօ , պու կիւն պիղիմ
իչին պիր եէվմի բիւր սէատէթ օլմուշ տուր . . ։"

Ա՛կրիգօլ պու քելամըրը սէօյլէմէքտէ , վէ Ա՛յ-
յէօ տանի , կէրէք թէհայյիւրինէն , վէ կէրէք
իզթիրապ ու սէվինճինտէն նաշի , էլլէրի տիթրէ-
յէրէք չիչէյի ալմագտէ իքէն , մէրգում էլլէրինի
եըյգամագտէ պուլունուր , վէ մէրգումուն էլլէրի
իսէ , քէօմիւր , տէմիր վէ թիւթիւնտէն գարար-
մըշ օլմասը էճիլտէն , եըյգանտըրը պէրրագ սու
անինտէ սիմ սիյահ օլտուղուն Ա՛կրիգօլ կէօր-
տիւքտէ , կէօզինինուն ուճույա Ա՛յյէօյէ կէօս-
թէրէրէք , վէ ղայէթ եավաշ սուրէթտէ կիւէ-
րէք , " Իչիթէ պիղիմ կիպի գալէմ եալայըպ , վէ
քեաղըտ գարալայանլար իչին , սանա պիր իտարէ
միւրէրքէպի . . ։ Տինն պէն պիր գաչ գրթա
չիրլէր պիթիրտիմ քի , տօղրուսու բէքտե ֆէնա
չէյլէր օլմամալը տըրլար , օգույաճաղըմ սանա
սօնրա օնլարը . " տեր ։

Ա՛կրիգօլ պիր թարաֆտան լագըրտը իմմէքտէ
պուլունտուղու թագտիրտէ , պիր թարաֆտան
տանի , սաֆֆտերունճա , էլլէրինի իշ կէօմլէյինին
էօն էթէքլէրինէ սիլմէք իւզրէ իքէն , Ա՛յյէօ
տանի , լէյլինի ալարագ երինէ քէնտի տօլապընա
վազ իմմէք իւզրէ կէօթիւրիւր , վէ Ա՛կրի-
գօլտան ալտըղը չիչէյի տանի մէզքիւր լէյլէնին
պիր թարաֆընա գօր ։

"Ա՛ճէպա պիր հավլու իսթէսէն վիրմէ՞զմի-
տիմ , ա՛ եվլատըմ , նի՞չին պէօյլէ մուրտարճա
Հարէքէթլէր իտէրսին , — տեր Փրանսուազ , ու-
մուզարրընը սիլքէրէք ։

— Ասպասհան ախշամա գատար պէնիմ պըշ-
(իշ կէօմլէյի) օճաղըն ալթէչինտէն եանմագտէ
պուլունմուշտուր . . . տիմէք տիր քի շիմտի պիր
ազ ըսլատըր իսէմ , բէք ֆէնա օլմազ , Հազըր վա-
րըր սէրինլէնմիշ օլուր , օնա՛տա եազըգ , էմմա
իթաաթսըզ եվլատըմ ա Հա՛ , էօյլէ տէյի՛մ վալի-
տէ . . . Տէ՛ տէ՛ , տարըլ պիրագ պագայըմ
. . . նէ՛ տարըլըրսըն պիլմէմ , Հէյէ Հաատին
վար իսէ . . ։ Ֆայտէ , Հայտէ , ամա՛ն վալիտէ-
ճիյէզիմ , կիւճէնմէ . . ։"

Ա.կրիգօլան պու գատար լաթիֆէլէրինէ ճէվապ օշարագ, Ֆրանսօազ կիտիպ մէրգուման շիրին վէ մախզէնի սաֆվէթ ու սէպաթ վէ ֆիրասէթ պուլունան պաշընը իբի էլլէրի արասընա ալտրգ-ման, վէ եիւզիւնտէն եօգարու շէյլէ պիր թէ-քէպպիւրի մատէրանէ իւզրէ, պիր վագթ նազար գըլտրգման սօնրա, իշթիյագը շէտիտ իւզրէ ան-նընտան չէնտ տէֆա պուս իտէր։

"Ա՛պտէ պագալըմ, օթուր պիրազ . . . սա-պահտան ախշամա գատար օճաղընը պաշընտա գազըգ կիպի այագտա տիբիլմէքտէ սինիզ, աման, էհմէն Ա.լլահ գուվվէթ վէրէ սիզէ . . . վէ էհմտէ վագթ կիճ տիր, — տէր Ֆրանսօազ։

— Իյի, լաքին . . . եինէ՞մի սէնին գօլթուգ . . . իսթէմէմ ա՛ ճանըմ, իսթէմէ՛մ, էհր ախ-շամ պունուն գավղասընը՞ մը սիւրէճէյիզ պիզ սէնինլէ, զո՞ր իլէ կիւզէլլիք, վա՛լլահի չօգ շէյ, գալտրըր՛ վէր շունու, պէն իսկէմէ իւզէրին-տէ տահա զիյատէ բահաթ իտէրիմ . . ։

— Իւա՛յր, իւա՛յր, իւպր, էլպէթթէ պու գօլ-թուղուն իւզէրինէ օթուրաճագսըն քի, պարի ախ-շամա գատար չէքտիկինիզ շունճա զահմէթտէն ճիւզիճէ եօրկունուգ ալմըշ օլասըն։

— Տօղրուսու իյի ճէպպարլըգ պու ճէպպարլըգ, Հա՞, սէ՞ն նէ տէրսին ա՛ պէնիմ զէվալլը Ա՛պյէս-ճիյէզիմ . . . — տէր Ա.կրիգօլ պիր շատիմանիի տիլ իւզրէ, վէ գօլթուղուն իւզէրինէ օթուրու վիրէրէք, — լաքին եա՞ հու . . . վագտա շու Հալիմտէ պիր էսկի զէման բաթրիյինէ տէօնտիւմ իսէտէ, սահիհէն վալիտէ, շագպը պիր թարա-ֆա պրագալըմ էմմա, սէնին գօլթուգտա բէք իյի բահաթ իտէ պիլէճէյիմ, հէլէ շու իբի սէնէ էվվէլ Ա՛ինպյէրի (1) սէրպյընտաբի թախթը գը-բալիյէթին իւզէրինէ եան կէլիպ, շէյլէ պիր ահբաժ իւզրէ ուզանտրըղըմ միսիլու բահաթճա, միւտտէթի էօմրիւմտէ հիչ պիր նէրտէ տահա օ-թուրամմըշըմտըր։"

Ֆրանսօազ Պօտօն սուֆրանըն պիր թարա-ֆընտա այագտա տուրարագ, օղլու իչին պիր բար-չա էթմէք քէսմէքտէ օլտուղու Հալտէ, Ա՛պյէօ տախի տիկէր թարաֆընտա պուլունարագ, մը-գումուն կիւմիշտէն մամուլ պիր գատէհինէ շա-րապ տօլտուրմագտէ պուլունմասը հէյիրէթի, եանի շու իբի նէֆէր նիսանըն, տիգգաթը թամմէ իւզ-րէ, իբիսի իբի թարաֆտան, տէրունի տիլտէն սէվ-տիքլէրի եալընըզ պիր քիշիյէ խըտմէթ իտիպ, վէ պատիի մէմուն իյէթի օլմայա չալըշմալարը, տօղրուսու շայանը տիգգաթ ու իթինա պուլու-նան Հալ ու հէյիրէթլէրտէն պիրիսի իտի։

"Պօյուր Ա՛պյէօ, պէրապէր թաամ իտէլիմ-տէր Ա.կրիգօլ մէրգումէյէ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ Ա.կրիգօլ, — տէր տի-քիշիի գըզ կէօզլէրի էօնիւնէ պագարագ, —

(1) Փարիտէ քէպյին մէշհուր պիր սէրպյ տըր քի, Ա.կրիգօլ շու քէլամլարը յլա, 1830 իսթիքլալընտա, սէ-բյայը Ֆզպուրուն էհլի Ֆէսատ Թարաֆընտան պասըլմա-սընը անլաթտըրմագտատըր։

պէնտէ տահա շիմտի թաամ իթմէյիմ։

— Պէնիմտէ զաթէն սէնի տավէթ իթմէմ իւ-սուբէթտէ պիր թալիֆնտէն իպարէթ տիր, եօխ-սա սէնին, հէր տէֆտատա պիրէր գուպպէ ոյ-տուրարագ, "Թէշէքքիւր իտէրիմ . . ." էէօբէր-թէճէյինի բէք ալէտ պիլիրիմ, եէմմ, եէմմ սա-գըն պիլմիմ էթմէյիմիզտէն, զիրա իչինտէ զէհիր վար տըր, տիւշմէն լօգմասըտըր, էօյլէ տէյի՞լ մի, տէյիլ պէօյլէ պիր տէֆտա թէքլիֆ իլէ, հաթթա պաշընը տախի քէսսէլէր, եինէ սուֆրամըզա էլ ուզաթմայա, եա՛ գօրգարսըն, վէ եա՛տտա թէօվֆէ-լէսին, իֆթիրա՞մը իսիյօրում աճէպ . . ։ Ա.ւըպ-գը վալիտէմ տախի սէնի կիպի պիր աճայիպ թա-պիաթ սահիպէսի տիր, տայիմա պէնտէն այրը, եալընըզճա թաամ իտէր . . . զանն իտէրիմ քի, նէ՞ եէտիկինի կէօրիւրիւմ տէյի, պէնտէն սա-գընմագտա տըր . . ։

— Իւա՛յր եվլատըմ իսա՛յր, էօյլէ սույի զաննլարա զահիպ օլմա, Ա.լլահ իթմէսին . . . պէն քէնտի սըՀՀէթինին խաթընը իչին այրը եէրիմ . . . չիւնքի օլ պագտէ էրքէն եէմմէքլի յիմ իճապ իթմէքտէ տիր . . ։ Ա՛ էհմտէ, սօրարըմ սանա, ֆէնո՞մը եաբըլյօրում։

— Իւա՛յր, իւպր, բէք ալէտա . . . լաքին պագտա-նա վալիտէ, բիչիրտիյին նէ՞ կիւզէլ եէմէք իմիշ . . . թաուրնա պալընը իլէ շալգամ Հա՞ . . . պիլիր-սին եա, պէն պու պալընգ իչին տիվանէ օլուրում, զանն իտէրսին քի, կիտիպ Ա.մէրիգանըն Ն.էնի-Յօբրագ նամ գազասընտա, պիր պալընգճը օլմագ իչին տօղմուշումտուր։"

Ա.կրիգօլ Հէր նէ գատար եէտիյի եէմէյի մէտ իթմէքտէ իտի իսէտէ, մուղայիրի օլարագ էօյլէ պիր եօրղուն ատէմին գուվվէթինի թազէլէյիճի վէ էզզէթլի պիր թաամ օլմատըգտան պաշգա, քէնտի հիքմայէսի վագթընտա պիր ազ տախի եանմըշ պուլունմագտէ իտի. լաքին, մէրգում վալիտէսինին գալպինի ինճիթմէմէք նիյէթիյլէ, նէզաքէթէնէտէն նաշի, հիչ պիր շէյ պիլմէզլիյէ վուրարագ, թաամը մէզքիւրտան թէշէքքի իթ-մէտիքտէն մատտա, պիրտէ աշընը մէրթէպէ իշ-թահ իլէ եէյիշ կէօսթէրտիկինտէն, թէվէքքէլլի գատընճըղազ տախի, խօշնուտիի տիլին իզհարէ միւսաադաթի պիրլէ,

"Օ՞հ, Հաղղ իթտիմ . . . բէք ալէտ եվլատըմ, — տէր, — մատամ քի սէն պու թաամը պու գատար չօգ սեվիյօրսուն, ինշաալլահ կէլէճէք ճիւմա վէ ճիւմա էրթէսի կիւնլէրի թէքրարէն բիչիրէյիմ։

— Ա՛նքէ իյի վալիտէճիյէզիմ, թէշէքքիւր իտէ-րիմ . . . լաքին եալընըզ շունու բէճա իտէրիմ քի, էօյլէ իբի կիւն պիր պիրի իւզէրինէ բիչիր-մէյէսին, սօնրա պըգդընըզըգ վէրիր . . ։ Ա՛էր նէ Հալ իսէ, շիմտի արթըգ շու շիշ պօղաղըգ լա-գըրտըըն պրագալըմտա, պիրազ տա պաշգա լաֆ-զէ պագալըմ, էյ ճանըմ, եարըն մալիւմ եա, բաղար տըր, նէ՞ եաբաճաղըգ, նէ՞ըէյէ կիտէճէ-ճիգ, լազըմ տըր քի, եարըն պիր իյի էյլէնէլիմ զէվգ իտէլիմ, ֆէգաթ, օ տէյիլ էմմա վալի-

տէճիյէզիմ , նէ՞տիր օ պիր գաչ կիւնտէն պէրու սէնին իւզէրինտէ կէօրտիւկիւմ տուրկունդուգ . . . պէն պունատան պիր շէյ անլայամայօրում . . . վէ պէնճէ , պէնտէն խօշնուտա տէյիլսին տէյի սույի զաննէ վարմադտայըմ , հա՞ , սէ՞ն նէ տէրսին ։

— Ա՛մա՞ն էվետտըմ , պիր տախի սէօյլէմէ պու լագըրտըյը . . . սէնտէ՞ն մի . . . սէնքի , պիր գալըպը պէր հայաթը կիպի պուլունմադտըսին . . ։

— Ի՛էք իյի . . . բէք իյի ։ Ա՛պրին պէնտէն վէ հալինտէն խօշնուտա օլտուդունու պիլէյիմ քի , շու նարընքի էյլէնմէքլիյի գապուլ էյլէտէ , պէրապէր կիտէլիմ։ Պէլքի մատմազէլ տախի . . . կէչէն տէճա քի միսիլու , պիղիմ իլէ պիրլիքտէ չըգմայա թէնէզզիլ իտէր , — տեր Ա՛կրիգոլ Մ՛այյէօնիւն էօնիւնտէ պաշընը էյերէք ։

Մ՛այյէօ Ա՛կրիգոլուն պու լագըրտըսը իւզէրինէ գըղարարագ կէօղլերի էօնիւնէ պագմայա պաշլար , վէ լէհճէօնտէ պիր էսէրի էլէմի ազիմ զուհուրա կէլտիկինտէն , գարշըլըգ պիր ճէվապ վէրմէդ ։

« Պիլերսին նա էվետտըմ . . . նարըն պէն ախշամա գատար քիլիսէտէյիմ , — տեր Ֆրանսուազ ։

— Ըօ՛գ իյի , ախշամա գատար քիլիսէտէսին , լաքին ախշամ իշին տէ պիր տէյէճէլին եո՛գ տուր նա . . . ։ Էմտէ պէն սէնի Թէմաշակեահլարա կէօթիւրէճէք տէյիլիմ . ֆէգաթ , իշինթիրկիմ նաղարէն , ղայէթ էյլէնճէլի պիր Հօգգապաղ վար իմիշ , սաղ օրայա կիտէրիդ ։

— Ա՛խչէք քիւր իտերիմ էվետտըմ , նէրէսի օլուր իսէ օլսուն , նիհայէթ պիր Թէմաշակեահ տիմէք տէյի՞լ միտիր , էօյլէ շէյլեր , պիլերսին նա , պէնիմ իշին տէյիլ տիր . . ։

— Ա՛մմա , վալիտե , սէննինքիտէ արթըգ սօֆուլուղուն Թա օլ պիր Թարաֆընա կէչմէք տիր ։

— Ա՛ի՞շին պէօյլէ սէօյլէրսին ա՛ պէնիմ ղէվալը էվետտըմ , կէրչի պէն էօյլէ նէրլեր Հագգընտա նէֆրէթ կէթիրմէքտէյիմ , լաքին պաշգալաքընըն զէվգ ու էյլէնճէսինէտէ մումանաաթ ասլա իթմէքտէ տէյիլիմ , պէնի պըրագընըզ քէնտի Հալիմէտե , վարընըզ սիզ նէ՞ նաբար իսէնիզ նաբընըզ . . ։

— Պունտա Հագգըն վար տըր վալիտե . . . աֆվ իյէ , լաքին , Հավա իյի օլտուդու Թագտիրտե , պիչարե Մ՛այյէօյիւ տախի պէրապէր ալարագ , ղերա զէվալը իւչ այտան պէրու տիր քի պիզիմէ պիրլիքտե տիշարը չըգմըշ տէյիլ տիր . . . չինքի պիլսիդտե չըգմազ . . . տիմէք տիր քի , քէնտու քէնտույէ գալտըգտա , Հիչ տե չըգաճազը եօգ տուր , սատէճէ կիտիպ պիրազ դո՛ւ Էղըլարտա (1) կէզնիմէյէտե , եօգ , տէմէզսին նա ։

— Ույար էվետտըմ . . . սէն պէնսիզ չըգըպ կէղպիլերսին , չը՛գ , կէ՛զ , տօլա՛շ , վէ քէնտի բազարճա ղէվգինի իճրա իյէ , պէնիմ պէրապէր պուլունմատըղմատան սանա պիր ղարար օլամազ ։

— Տէյիմտի , ազիզիմ Մ՛այյէօ , պարի սէն պանա նարտըմ իյէտե , շու ինատճը վալիտէմի պէրապէր գանտըրըալըմ ։

— Ա՛կրիգոլ սէն պիլերսին քի , — տէր Մ՛այյէօ դըղարարագ , վէ կէօղլերի էօնիւնէ պագարագ , — սէն պիլերսին քի , նէ՛ սէնինլէ . . . վէ նէ՛տե վալիտէլէն իյէ . . . չիւնքի արթըգ կէզմէյէ չըգմագ պէնիմ իշին հարամ տըր ։

— Ա՛ճա՛յիպ , սէպե՞պ նէտիր մատմազէլ . . ։ Ա՛ճէպա շու պիլա իհթիրազ սօրուշումա մազուր պույուրարագ , սէպեպինիզի պէյան իտէպիլի՞ր միսինիզ . » տեր Ա՛կրիգոլ պիր ֆէրահը տիլ իւզրէ ։

Մ՛այյէօ էլէճնաք սուրէթտէ կիւլիւմսիյէրէք ճէվապէ աղազ պիրլէ , « Ա՛կրիգոլ . . . չիւնքի , իսթէմէմ քի , պէնիմ իշին Թէքրարէն պէլայէ ուղրայաօրն ։

— Ա՛՛ . . . ափվ իտերսին . . . » տեր տէմիրճի , վէ պիր էլէմի խալխանէ իւզրէ , Հա՛ , անլատըմ շիմտի անլատըմ , տէյերէք , սըգ սըգ էլինի աննընա վուրմայա պաշլար ։

Իշթէ Մ՛այյէօնիւն քինայէ իւզրէ Ա՛կրիգօլա անլաթտըրմագ իսթէտիկի էֆքեարըն սէպեպի ։

Պիչարե Մ՛այյէօ , աշըրը տէրէճէ իհթիրազը պիր գըզ օլուպ , Ա՛կրիգոլ իլէ վէ վալիտեսիլէ կէրչի նատիրէն տիշարը չըգմըշ , վէ հէր պիր տէֆա չըգմասը իսէ , քէնտույէ պիր տիւյիւն վէ պայրամ կիւնլերի կիպի սէֆապախշ սայըլմըշ օլտուղունտան , նիչի՞ կիճէլեր սապաճլարա գատար տիքիշլեր տիքիպ , վէ նիչի՞ կիւնլեր տախի աճ տուրուպ օրուճ ԹուԹարագ , պիր աղփարա արթըրմըշ , վէ կէրէք Ա՛կրիգոլուն վէ կէրէք վալիտեսինին նամուսլարընը հըֆզ ու վիգայէ նիյէթիլէ , չէօյլէ ուճուզճա պիր Թագէէ իլէ , պիրտէ շալ սաթըն ալմըշ իտի ։ Ա՛յ մէրգումէնին , կիզլիտեն բուհու կիպի վէ ալագայի տերուն իւզրէ սէվմէքտե պուլունտուղու մէրգում Ա՛կրիգոլուն գօլունա կիրէրէք , պէշ ալթը տէֆա կէզմէյէ չըգմըշ օլտուղու կիւնլէրտեն պաշգա , քէնտինճէ բիւր սեատէթ ու բիւր իգպալ պիր կիւն , վուգուա կէլմիշ տէյիլ իտի ։

Էալ պու քի , սօն տէֆա կէզմէյէ չըգտըգլարընտա , Թէրպիյէսիզ վէ բէք գապա ատէմին պիրիսի , զէվալը գըզը տիրսէյի իլէ օլ գատար իԹիվէրմիշտի քի , աճըսընտան . . . խաֆիֆ սուրէթտե պիր տէֆա պաղըրմայա մէճպուրէ օլտուգտա , մէրգում Թէրպիյէսիզ ատէմ տախի , մէզբիւր Թէրպիյէսիզլիյի իշին մազուր տիլէյէճէք եէրտե , մէրգումէնին շու պաղըրմասընա ճէվապ օլարագ . . . — Ըաթլա՛ էտէպսիզ գամպուր , — տէմիշ իտի ։

Ա՛կրիգօլ տախի , բէտերի Տակօպէր կիպի , վէ ալիճէնապ եիւրէք սահիպի պուլունան զաթլըր

(1) Փարիսին էն մէշհուր , էն կէնիչ , էն ուզուն վէ իքի Թարաֆը պոյունա ճէսիմ ալաճլարլա միլէյլեէն պուլունան սօգագլարընա Պո՛ւլվր Թապիր օլունուր , նաօրլ քի , կէչէն սէնէ նէնիտէն ղայէթ մէշհուր վէ միւնԹազամ , Բրէնո Իօյէն պուլվարը իտիլլէ , զաննըմ 3200 մէթրօ պոյունտա , վէ 30 մէթրօ (45 արշըն) էնինտէ , պիր նէնի պուլվար տահա քիւշատ օլունտու ։

իւզէրինտէ կէօրիւլէ կէլմիկի միսիլլու, գուվվէթ ու ճէսարէթի, գատար տախի ինսանիյյէթի ու թէհամմիւլ իլէ մէէլուփ պուլունմագտէ օլտուղու թագտիրտէ, նամէրտճէ պիր հագարէթէ գարշը լազըմ կէլէն թէէսիպաթը իճրա իթմէք խուսուսունտա իսկ, շիտտէթի թապալը տէրքեար պուլունմադըն, մէրգում շու էտէպսիզ ատէմ թարաֆընտան վուգուա կէլէն պէտքեարլըգ վէ գապալըգտան թահրիք, վէ հէման Ա՛յյէօնիւն գօլունու թէրք պիրլէ, անընտէ օլ թէրպիյյէսիզ իլէ սաւաշմայա չըգըշմըշ իտի։ Ա՛էրգում տախի Ա՛կրիգօլուն եաշընտա օլուպ, վէ այնի պօյտա վէ այնի գուվվէթտէ պուլունտուղու Հալտէ, Ա՛կրիգօլ քէնտի աշըրը մէրթէպէ էնլի վէ ազըր տէմիրճի էլէրիյլէ, մէրգումուն եիւզիւնէ իբի տէճիա էօյլէ պիր թօգաթ եաբըշըրը վէրմիշ իտի քի, կէօյտէքի մէէքլէր տախի մաշալլահ տէմիշլէր իտի։ Ա՛էրպիյէսիզ ատէմ մէզքիւր թօգաթ շէրպէթլէրինի իչտիքտէ, գարշըլըղըն իճրա իթմէք իսթէմիշ իսէտէ, Ա՛կրիգօլ եվվէլքիներին էքսիյինի տօլտուրմագ նիյէթիյլէ, պիր թօգաթ տահա ինտիրիր ինտիրմէզ, օլ արատա թէճէմմիւ իթմիշ օլան իզտիհամըն, մէմուունիյյէթ իւզրէ եուհա՞ չաղրըշմասը յլա, թօգաթ պախշիշլէրինի ալան էտէպսիզին, սիվիշիպ ֆիրար իթմէսի պիր օլմուշ իտի։

Ա՛կրիգօլու պէյյա ուղրատըը միւլահազասընա մէպնի, Ա՛յյէօնիւն պիրլիքտէ կէզմէյէ չըգմագ իսթէմէմէսինին սէպէպի տախի, իչթէ պու գազիյյէտէն իպարէթ պուլունմագտէ իտի։

Ա՛կրիգօլուն տիւշիւնմէյէրէք, Ա՛յյէօնիւն շու էսէֆէննիվ վուգուաթը, խաթըրընա կէթիրմէսինէ սէպէպ օլտուղու իչին, օլ արատէ կիրիֆթարը էլեմ օլաճաղը տէրքեար իտի... լաքին, եազը՛գ քի, Ա՛կրիգօլ պիխսապէր պուլունտուղու Հալտէ, ալագայի տէրուն իւզրէ մէրգումու սէվմէքտէ օլան... զեվալը Ա՛յյէօնիւն քէտերինին տահա զիյատէ շիտտէթլի պուլունտուղու տախի աշիքեար իտի, չիւնքի մէրգում, շու զուհուրա կէլմիշ օլան ույղունսուզլուղա, անճագ քէնտինին պի էնտամըղընըն վէ չիրքինլիյինին սէպէպիյէթէ վէրմիշ օլմասընըն բէք ալնա ֆիքր գընտա իտի։

Ա՛կրիգօլ մէճպուլ պուլունտուղու գուվվէթ ու սէպաթը գալպինէ բաղմէն, իֆրաթ մէրթէպէլէրտէ չօճուգվարի պիր տուղրու սահիպի տախի պուլունմադըն, մէզքիւր վուգուաթըն թէզէ-քքիւրինէ սէպէպիյէթէլէ, ֆագըրէ Ա՛յյէօնիւն գալպինէ պախշը քէտեր իչլէմիշ օլտուղուն թէֆէ-քքիւր իչլէտիքճէ, կէօզէրի տօլար, վէ գօլարընն աչարագ կիտիպ, պիր մուհապպէթի տատերանէ իւզրէ, մէրգումէյէ էլէրինի ուզաթտըղըյլա պէրապէր, "մազո՛ւր պույուր, եա պէնիմ տիվանէ Ա՛յյէօճէյէզիմ, մազուր պույուր, վէ կէչ գուճագլա՛ պէնի..." — տէր։

Վ՚է Ա՛յյէօնիւն օլկուն վէ զայիֆ եանագլարընը իբի տէֆֆա պուս իտէր։

Ա՛կրիգօլուն, Ա՛յյէօյիւ օլ մէրթէպէ տատերանէ պիր մուհապպէթի իւզրէ տէր ազուշ (գօճագլայըշ) իթմէսի իւզէրինէ, մէրգումէնին տօտագլարը օտլար պէմպէյազ օլուր, վէ եիւրէյի տախի օլ տէրէճէ շիտտէթի իւզրէ տէօյիւմէյէ պաշլար քի, կիտիպ սուֆրանըն պիր թարաֆընա տայանարագ տուրա գալմայա մէճպուրէ օլուր։

"Ի՛յ ճանըմ, թագսիրաթըմը ածվ իտէճէքսին եա, էօյլէ տէյի՛ղ մի, — տէր մէրգումէյէ Ա՛կրիգօլ։

— Ի՛վվէթ, էվվէթ, — տէր քէզալիք մէրգումէ, խէլէճանը գալպինէ ղալէպէ իթմէյէ չալըշարագ, — պէն տախի քէնտի թարաֆընտան սէնտէն մազուր տիլէրիմ, չիւնքի քէնտիմի զապթա գատրըէ օլամատըմ... լաքին, մէզքիւր ուղուրսուզ գավղանըն թէկէ-քքիւրի, բէք պայիսի քէտէրիմ օլմագտա տըր... արթըգ սէնին հագգընտա օլ արատա չէքտիյիմ գօրգու, եալընըղ Ա՛իւտայէ մալիւմ... Ա՛էլէ, Հա՛մտ օլսուն քի, իզտիհամ (գալապալըգ), մէրգումէն թարաֆընը թուլմատը, եօխսա...

— Ա՛մա՛ն, Ա՛լլա՛հ Տըվիզ իթսին, տէր — Ֆրանսօսազ Ա՛յյէօնիւն քէլամըարընա թագվիյյէթ վիրէրէք, — օլ կիւնքի չէքտիկիմ գօրգու գատար, տահա Հիչ պիր պայգա գօրգու չէքմէմիշիմ տիր։

— Օ՛ֆ, պրա՛գընըղ արթըգ շու լագըրտըյը... ա՛ վալիտէճիյէվիմ... տէր Ա՛կրիգօլ, կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք ֆագըրէ տիքիշճի նէզտինտէ շայանը խօշնուտի պու ունմայան միւքնալէմի, միւսահէպէթի ախերէ թէպտիլ իթմէք նիյէթիյլէ, — հայ՛տէ սէնտէ, կիւյա պիր աս-կէր գարըսը օլաճագսընը... էվվէթ, կիւյա Ա՛մբէրաթօրուն խասսէ սիւարի ալայը ամիգ չարգաճըլարընտան պիրիսինին նիքեահլըսը օլաճագսընը... Հա՛ՆԸ, նէ՞րէտէ տիր սէնտէքի, էօյլէ պիր գատընա եագըշը՛ր ճէսարէթի... Ա՛՛հ, եաշասը՛ն պէնիմ գահրամա՛ն բէտէրիմ... Ա՛ւայը, խայը... էօյլէ եա... կէօրի՛յօրմուսուն... պիր տախի պէն բէտէրիմին ավտէթի իւզէրինէ տիւշիւնմէմէլիյիմ... չիւնքի մէզքիւր թէֆէքքիւր... փիքրիմի ալճէ իսթէ իթմէքտէ տիր...

— Կէլէճէք տիր էօյլէ՞ մի... — տէր Ֆրանսօսազ ա՛՛հլար էէքերէք, — Ա՛ֆէր Ա՛լլահ խոթեր իսէ... ինշաալլահ, տէմէլիյիզ։

— Ա՛՛ վալիտէ, նէ՞ տիմէք տիր Ա՛լլահ խոթեր իսէ տիմէք... էլվէթթէ Ա՛լլահ խոթէյէճէք տիր... մաշալլահ, օլ պապտէ շիմտիյէ գատար... թագսիս իթմտիրտիկին գուտտասը շէրիֆլէր (Ա՛ պատարագը) պօշա՞ մը կիթմիշ օլաճագլար։

— Ա՛կրիգո՛՛ղ... էվա՛՛ղտա, տէր Ֆրանսօսազ, օղլունուն սէօհպէթին քէսիպ, վէ քէտէր ու էսէֆ իւզրէ պաշընը սալայարագ, — սէօյլէ՛մէ պէօյլէ լագըրտըլար... խուսուսիյյէքի, շու խայրաթլարը պէն եալընըղ բէտէրի ազիզին խաթըր իչին իշլէմքտէ՛յիմ...

— Ի՛՛վէթ խէյ, բէք խէյ... պրագալըմ օլ քէօ-

շէյի տախի . . . արթըգ՝ պու կիձէ պէնիմ թէ-
ճէլիմ պէօյլէ սիզին գալպինիզի ինճիմէքտէն
աչըլըը ։ Ա՛յտե պագալըմ , շիմտիտէ նէօպէթ
սէնին տիր ։ Ալիմ Ալլահ աճայիպ շէյ , պու կի-
ճէ պէնտե պիր հալ օլմալըտըր , մութլագա ես
չըլտըրմըշ օլմալըյըմ , վէ եատա գաչըրմըշ . . ։
Ա՛ֆվ իյլէ վալիտէճիյէզիմ ա՛ֆվ իյլէ . . . արթըգ
պու կիձէ ա՛ֆվլըգ տիլէմէքտէն պաշգա , հիչ պիր
չարէմ գալմամըշ տըր . էվվէթ , ա՛ֆվ իյլէ . . .
սէն պիլիյօրսին քի , պէն պազը տէփա էօյլէ , տի-
հանըմտան , գալպինէ թօգանըը քէչամըլար գա-
չըրմագտե իսէմտե , իխթիյարի օլմայուպ . . . քէն-
տիմէ բաղմէն տիր , զիրա , նէ՞ մէրթէպէլէրտե
պատիի էլէմինիպաէն օլաճաղըն բէք , ալես պի-
լիրիմ ։

— Այ՞ պիչարե էվլատըմ , հըփզը լիսանէ տիգ-
գաթ ու բիայէթ իյլէ , զիրա օլ պապատե . . .
տէյիլ սէն պէնի . . . իլլա . . . կիւճէնտիրմէք-
տէ սին ։

— Ունուն հէվսի վարըը պիր եօլա չըգար , զի-
րա պէն իյի պիլիրիմ քի , պիր իյի էվլատ իչին ,
վալիտէսինի կիւճէնտիրմէքտէն պիյիւք պիր գէնես
առէլ օլամազ . . ։ Ա՛ել պու քի , շու բէտերիմին
եագընտա կէլիպ կէլմէմէսի խուսուսունա կէլին-
տիքտե . . . պէն տէրիմ քի , մէրգումուն կէլէ-
ճէյինէ ասլա շիւբհէ եօգտուր . . ։

— Այ՛էրէտէն ալըյօրսուն սէն պու ճէսարէթի ,
տէօրթ այտան պէրու իսէ . . . մէքթուպ տախի
ալտրղըմըշ եօգտուր . . ։

— Ալ ա՛լիտե , հանը շու պաշգասընա եազտըր-
մըշ օլտուղու մէքթուպունտա (չիւնքի պիլիրսին
ես , բէտերիմ պէօյլէ շէյլէրտէն ութանմատըղըն-
տան , էրէյիճէ օգումագտե իլէրու տիւշէ պիլ-
մէքտե իսէտե , եազը եազմագ պապրնտա բէք
եայա պուլունտուղուն , վէ շու սեպեպէ մէպնի
քէնտի մէքթուպունու պաշգասընա եազտըրտը-
ղըն , պիր սէրպեսթիյէթի ասկէրիյէ իւզրէ իգ-
րար իթմիշ տիր) , ասլա քէտեր իթմէյիպ , ավ-
տէթինէ իթմինանը գալպ իւզրէ պուլունմամըշը ,
վէ քեանունի սանինին սօնլարընա տօղրու , փա-
բիստե պուլունաճաղընը , վէ քէնտույի կիտիպ
գարշըլայալըմ տէյի , շէհրին գանղի գաբու-
սունտան կիրէճէյինի , իւչ տէօրթ կիւն էվվէլին-
տէն պանա պիլտիրէճէյինի , իշար ու պէյան
իթմտիրմիշ օլտուղուն , տէր խաթըը իյլէ ։

— Ալ ադաա էվլատըմ , պու սեօյլէտիքլէրինտե
հագգընը վար տըր . . . ֆէգաթ , չի՞ չարե քի ,
հա՞նը , նէ՞րետե , իշթէ քեանունի սանիյի պի-
թիրտիք շուպաթա կիրտիք , հալես , տահա քիմ-
սէլէր եօգ մէյտանտե . . ։

— Ալ ա՛լիտե , պու սէնին իպրազ իթմտիկին տէ-
լիլ , տահա զիյատե իսպաթի իտէր քի , բէտերի-
մի ազ կիւնտէն կէօրէպիլէճէյիզ , չիւնքի քեա-
նունի սանի կէչմիշ , շուպաթա տախի գատեմ
պասմըշըզ տըր . պէն սանա պիր շէյ տահա սեօյ-
լէյէյի՞մ մի , պէնիմ պաշգա պիր իւմիտիմ տահա
վար տըր , եանի տիմէք իսթէրիմ քի , մէրգու-
մուն Ա՛մերիգատէն կէօնտէրտիկի սօն մէքթու-
պունտա վէրտիկի իւմիտե նազարէն , հէման պու
կիւնլէրտե . . . Գ՛ապրիէլիմիզ տախի , պուրատա
պուլունաճագ տըր ։ Ա՛հ , նէ՛ պիսիւք իգպալ . . .
եօյլէ տէյի՞լ մի վալիտէճիյէզիմ . շէօյլէ պիր
քէրրե , փամիլեաճա , քեափֆէմիզ պիր էրէկ
թօքլանսայտըգ հա՞ ։

— Ա՛ֆվատըմ , ինշաալլահ Ալլահ սեօյլէթտիրի-
յօր սէնի . . . հագգգաթէն պիղիմ իչին օնտան
պիսիւք պիր էեվմի մեսէրրեթ օլամազ . . ։

— Ա՛ֆվէլ Ալլահ շու էեվմի մեսուտ եագլաշ-
մագտա տըր , պիլմիշ օլունուզ . չիւնքի բէտերիմ-
տէն շու կիւնլէրտե իյի եա փէնա պիր խապէր
ալընամամագտատըր . . ։

— Ա՛կրիգօլ , բէտերինի թանը՞ըմըսըն սէն , —
տէր Մա՛յկօ ։

— Տօղրուսունու սեօյլէյէյի՞մ մի , խաթըրմտա
մէրգումուն անճագ պիր գօճա թիւյլիս գալըա-
ղը , վէ պիրտե պէնի շէյթան կիպի գօրգութ-
տուղու գապա գապա պըյրգլարը գալմըշ տըր ։
Ա է պէնի քէնտի եանընա ճիւղիճէ ճէլպ իտէն
իսէ , անճագ էլպիսէյի բէսմիյէսինին տիշարըյա
տէօնմիշ օլան պէյազ եագասը իւզէրինէ վազ
իթմտիկի , խաչ նիշանընըն գըրմըզը շէրիհիյլէ ,
պէլինտէքի գրյուճընըն բարլագ գապզէսի իտի ,
էօյլէ տէյի՞լ մի վալիտե . . ։ Ա՛աքին , նէ՞ տիր օ՛
. . . նի՞չին աղշայօրսուն ։

— Ա՛հ , զ՛ալլը Պօտօան (Տակօպէրին ասըլ
իսմի) . . . աճէպա պիդտէն ճիւտա տիւշէլլի պէ-
րու , նէ՞ գատար զահմէթ ու մէշագգաթլար չէք-
միշ տիր . . ։ Ա՛էմտե օլ սիննի քէպիրինտե ,
շիմտիյէ ալընմըշ եաշընը կէչիրմիշ տիր . . ։ Ա՛հ ,
սէվկիւլի՛ էվլատըմ . . . հաթթա , ավտէթ իթ-
մէյե միյէսսեր օլա տախի , տէյիլ պիր սեա-
տէթի հալե նայիլ օլմագ , հա՛յա , պէլքի , պիր
սեճալէթի ճէհտիտէյե տահա տիւշար օլմագ իչին
կէլէճէկին թէճիքքիւր իյլէտիքճէ , եիւրէյիմ
փարե փարե օլմագտա տըր ։

— Ա՛իչին , սեպե՞պ . . ։

— Ա՛յրընճա՛ , չիւնքի , չալըշըպ հիչ պիր փա-
րա գազանմայա իգթիտարըմ գալմամըշտըր . . ։

— Ինէք իյի , եա պէ՞ն , մէկէրչի պէն հայաթտա
տէյի՞լ մի՛յիմ ։ Ա՛էկէրչի իքինիզ իչին պիր օ-
տանըզ , վէ պիրտե սուֆրանըզ եո՞գմուտուր ,
. . ։ Ա՛եվկիւլու վալիտէմ , մատամ քի , էմրի
իտարէտէն պահա իթմէքտէյիզ , — տէյի իլավէ
իտեր Ա՛կրիգօլ , վալիտեսինին գալպինի . . . ին-
ճիթմէմէք նիյէթինէ մէպնի , պիր էսէրի մուհապ-
պէթի ճէհտիտե իւզրէ , — պագասանա պիր շէյ
սեօյլէյէյի՛մ , կէրէք բէտերիմ վէ կէրէք Գաբ-
րիել իքիսի տախի ավտէթ իթմտիքլէրի թագտիր-
տե , վագաա թաապհաթիյլէ մէսաբիճաթը միեթա-
տէմիզ պիրազ արթաճագտըր , լաքին անըն տա-
խի չարէսի բէք ասան տըր , եանի տիմէք իսթէ-
րիմ քի , մատամ քի , արթըգ օնլար իչին քիլի-
սէտե գուտտասը շէրիճլէր թագտիս իթմտիրիպ
վէ մուշար եագտըրմայա իչթիյաճընն գալմայա-

ճագ տըր, տիմէք տիր քի, օղ պապաէ արթաճագ փարայը տախի, նէնիտէն լազըմ կէլէճէք մէսարիֆաթ ուղրունա սարֆ իթթիհիմիզաէ . . . թապիաթիլէ գահրաման բէտէրիմին, նէ՛ շարաթ շիշէսի պօշ գալաճագ տըր, վի նէտէ թիւթիւն լիւլէսի . . . էյլէ տէյի՞ մի՝ Հաթթա, բազար կիւնլէրի տախի, մէրգումա, միգտարի քիֆայէ պիր իքրամ իտէրէք, պիր լօգանթա նէմէյի նէտիրէ պիլէճէյիմիզէ տախի հիչ շիւթհէմիզ օլմասըն։"

Կ՚արույա պիր գաչ տէֆա վուրուլմադըն, Ակրիգօլ քէլամըն գաթ իթմէյէ մէճպուր օլուր՝

"Պույուրունուզ, կի՛րինիզ" տեր։

Հալ պու քի գաբույա վուրան քէս, իչէրի կիրէճէք նէրտէ, գաբույու շէյլէ պիրազ արալըգ իթթիհինտէն, զայէթլէ կիւզէլ նէշինէ պօհանմըշ պիր էլ իլէ, մէրգումա իշարէթի օլունտուղու կէօրիւլիւր։

"Ա՛յ, պագսանայընըզ, պապա Լօրիօ տուր . . . պօյաճըլարըն քիրի, — տեր Ակրիգօլ, — պույուրունուզ, նէ՞ տիր օ, կէրիտէ՞ն մի մէրհապա, պապա Լօրիօ, պույուրունուզ, թէքլիֆ իսթէ՞ր մի նա։

— Խայր էվէտըմ. միւմքին տէյի՛ տիր, իչէրի կիրէճմի՛մ, շիհնքի, իւսթիւմտէն պաշըմտան պօհայար ագմագտա տըր . . . սօնրա մատամ Ֆրանսօագըն գըրմըզը թուղլաըրը, նէք նէշինէ օլուր։

— Տահա՞ իյի նա, հազըր օրթաղըգ, պէնիմ բուհում կիպի սէվտիկիմ շիմնէզարլար միսիլու, մինէվարի պիր նէշինէ բէնք քէսպ իտեր։

— Ակրիգօլ, լաթիֆէյի պիր թարաֆա պրագալըմ, շիմտի պուրայա կէլինիզ սիզ պիրազ, զիրա աճէլէ պիր սէօյլէյէճէկիմ վար տըր։

— Նէ՞ օ, նինէ շու ճասուսըղուգ իթմէքտէ օլան առեմաէ՞ն մի պահս իթմէք իսթէրսին։ Պիլմիշ օլունուղ, վի էմին օլունուղ քի, պիզճէ էնտիշէյի մուճիպ օլաճագ հիչ պիր շէյ օլմամալըտըր։

— Խայր, հէմ զանն իտէրիմ քի, նա մէրգում պրագըպ կիթմիշ տիր, վէ նատա բէք գաթը սուբէթտէ հավատա բուս պուլունտուղունտան, կ՚օբէմէքտէյիմ . . . լաքին սէօյլէյէճէկիմ պու տէյիլ տիր . . . իտմի կէլինիզ, չափո՞ղ կէլինիզ . . . պու . . . պու սէօյլէյէճէկիմ պիր մատտէյի միւհիմմէյէ տայիր տիր, — տէյի իլավէ իտեր պօյաճը, էսարըճա պիր հէյյէթի իւղրէ, — հէմ էյլէ պիր մատտէ քի, նալընըզ սիզէ տայիր պուլունմագտէ տիր։

— Նալընըզ պանա՞ մը տայիր պուլունմագտէ տիր, — տեր Ակրիգօլ թէհյայիւր իւղրէ այաղա գալգարագ, — նէ՞ իմիշ պագալըմ։

— Ա՛յ ճանըմ, ա՛ պէնիմ էվէտըմ, հայտէ կիթի պագալըմ, նէ՞ իմիշ, — տեր Ֆրանսօագ։

— Ո՛էք իյի, վալիտէ, լաքին էկէր պէն պունտան պիր շէյ անլայօր իսէմ, Ալլահ պէլամը վէրսին։"

Ակրիգօլ, պու լագըրտը իւղէրինէ, վատէլիսինի վէ Մայէյիւ օտատա նալընըզ պրագաբագ, գաբուտան տիշարը չըգար։

ՏԷՕՐՏԻՆԱԻԻ ՓԸՍԼ

ԱՎՏԻԹ

Բրատան նալընըզ պէշ տագըդա կէշտիբտէ, Ակրիգօլ, լէհճէսի սօլմուշ, էշքեալը ալթի իսպօլմուշ, կէօզլէրի նաշ իլէ տօլմուշ, վէ էլլէրի տիթրէմէքտէ օլտուղու, ֆէգաթի, սուրէթթի զահրէսինտէ, ֆէվգ էլատէ պիր էսէրի րիգգաթը տիլու սէատէթի տէրքեար պուլունտուղու հալտէ, կէրի տէօներ իսէտ, զանն իտէրսին քի, հէյճանը գալպինի վալիտէսինտէն . . . սէթթր իյլէմէք նիյէթիյլէ, ճիւզիճճէ օտա գաբուտունուն էօնիւնտէ տուրտուգտան սօնրա իչէրի կիրէր։

Հալ պու քի Ֆրանսօագըն կէօզլէրի զիյատէսիյլէ պօզուլմուշ օլմադըն, եվվել էմրտէ, մէրգումուն լէհճէսինտէ վուգուա կէլէն թէպտիւլաթըն ֆարգընա վարամազ։

"Ո՛չ ճանըմ, նէ՞ իմիշ պագալըմ, էվէտըմ," տէյի մէրգումէ սիւալ իտեր։

Ակրիգօլ տահա ճէվապ վէրմէզտէն էվվել, էօթէտէն Մայէօ, մէրգումուն իւղէրինտէ տեր-քեար օլան ահվալը միւթէզայիրէյի տահա զիյատէ կէօրիւպ ֆէհմ իթմէսինտէն նաշի, պիրտէն պիրէ աթըլարագ, "Աման Ալլահ . . . նէ՞ տիր օ Ակրիգօլ . . . նէ՞ վար, նէ՞ օլտու սանա, նի՞չին պէօյլէ բէնկին աթմըշ տըր . . . — տեր։

— Ա՛յ վալիտէմ, — տեր օղ վագթ տէմիրճի, պօզուգ պիր սէս իլէ, աճէլէթէն վալիտէսինին նանընա գօշարագ, վէ Մայէօյէ ճէվապ վիրմէյէրէք, — նա՛ վալիտէմ, սանա շիմտի էյլէ պիր շէյ պէչան իտէճէյիմ քի, վագաա, մուճիպի իսթիղրապըն օլաճագ տըր . . . լաքին, հատտի իթթիտալը թէճավուզ իթմէյէրէք, ագըլանէ հաբէքէթի իտէճէկինի վատ իթմէտիքճէ, սէօյլէյէմէմ։

— Ո՛էք տիմէք իսթէյօրսուն . . : Ո՛հ, նի՞չին պէօյլէ տիթրէմէքտէսին . . . պագ պագալըմ. նիւզհիմէ՛ պագ։ Հայ հա՛յ, Մայէօնիւն հագգը վար տըր . . . նէ՞ տիր պու սօղկունըզուգ վէ ալթի իսթիլիւք սէնտէ . . :

— Ամա՞ն վալիտէմ . . . — վէ Ակրիգօլ, վալիտէսի նէզտինտէ տիզ իւղէրինէ կէլէրէք, էլլէրինի էլլէրի իչինէ ալտրգտան սօնրա, — լազըմ տըր քի . . . պիլմէզսինիզ . . . լաքին . . . " — տեր։

Ակրիգօլ սէվինճինտէն աղլամագտա օլտուղունտան, սէօհպէթինէ տէվամ իտիպ, պիթիրէմէզ՝

"Ո՛հ, նա՛ պէնիմ սէվկիւլիւ էվէտըմ . . . հէմտէ աղլայօրսուն, էօյլէ՞ մի . . : Լաքին, աման նա՛ Լէպպ, նէ՞ վարտըր աճէպ։ Պայիսի խէվֆ ու էսէֆիմ օլմագտա . . :

— Վօրդմաձ մը . . . խայր, հաշա . . . հաթ-
թա զըտաը օլարագ բիւր ճէսարէթ օլմալըսը-
նըզ, — տէր Ա՛կրիգօլ կէօղէրին սիլերէք, —
շիմտի քէսպի սէատէթ խէճէքսինիզ . . . Ա՛ա-
քին, իշլէ պիր տէֆա տահա սէօյլէրիմ սանա,
հատտի իլթիտալը թէճավուզ իլթմէմէլիսին . . .
չիւնքի, աշըրը մէրթէպէ պիր քէտէրտէն. նէ՛ գա-
տար ֆէնալըգ զուհուրա կէլիր իսէ, աշըրը մէր-
թէպէ պիր սէվինճտէն տահի, այնի տէրէճէտէ
ֆէնալըգըն հուսուլ բէկլիր օլաճաղը էմրի մի-
ճէրրէպ տիր . . .

— Նէ՞ վարտըր, սէօյլէ՛ պագալըմ .

— Պէն տանա իյի սէօյլէյօրտում նա . . . նա-
գըննտա կէլէճէգ տիր տէյի . . .

— Ա՛յի՛մ, մէկերչի բէտէրի՞ն մի, " տէյի պաղը-
րըր Ֆրանսօազ .

Ա՛ԷրգուՄ քէնտի օթուրմագտէ պուլունտուղու
գօլթուղունտան պագա գալգար . Ֆէգաթ, օղ
հէնկամտէ, թէհլայիւր ու հէյճանը տիլի օղ
մէրթէպէ շիտտէթ քէսպ իտէր քի, հատտէն վի-
յատէ վուրմագտէ օլան սինէսի թըգթըգընը . . .
ագլընճա թէսկին նիյէթիլէ, պիր էլինի սինէսի
իւզէրինէ վազ իյլէտիքտէն պաշգա, տուրմայա
տախի ճէճալը գալմասըղը միւշահէտէ օլունմայա
պաշլար . Ը՛ու մէնզարէ իճրայէ պաշլայալըտան
պէրու, Ա՛այէօ իհթիրազ իւզրէ պիր թարաֆա
չէքիլմիշ օլարագ, Ա՛կրիգօլ իյէ վալիտէսի պէյ-
նինտէ կիւզէրան իտէն Հալ ու մէգալէրի, տիգ-
գաթը թամամ իւզրէ սէյր ու իսթիմա իլթմէքտէ
պուլունտուգտան սօնրա, Ֆրանսօազըն կիլթիքճէ
էշքեալը խարապա եիւզ թուվմայա պաշլատըղըն
կէօրտիւքտէ, արթըգ պիր ֆայիտէյի պատի օ-
լաճաղըն թէֆէքքիւր իլէ, չէքինէրէք մէրգու-
մէնին եանընա եագալըղը .

" Ը՛այտէ, նա վալիտէմ, զայրէթ այ ղայ-
րէ՛թ, — տէր Ա՛կրիգօլ, — իշլէ շիմտի նէօպէ-
թինի կէչիրտին . . . արթըգ պունտան սօնրա,
լէզայիզի մէսէրրէթ ու սէատէթի թէչէզզիւզ իւ-
տէճէքսինտիր, չիւնքի բէտէրիմի կէօրէճէքսին .

— Ա՛՞հ, պէնիմ զէվալլը Պօտօանըմ (Տակօպէր)
. . . օն սէքիզ սէնէ միւտտէթ միւֆարէգաթ-
տան սօնրա . . . կէլիպ պիզէ թէքրարէն գավու-
շաճաղընա Հալնա ինանամամագտայըմ, էմմա,
պագալըմ, — տէր Ֆրանսօազ կէօղէրինտէն
եաշլար ագըտարագ, — Ա՛ահի՞հ մի տիր աճէպա,
Հաֆը՛զ Ա՛լլահ, սահի՞հ մի տիր աճէպա . . .

— Ը՛այ Հայ, հէմ օլ գատար սահիհ տիր քի,
էկէր սէվինճինիզտէն Հատտի իհթիտալը թէճա-
վուզ իլթմէյէճէկինիզի վատ իտէպիլսէնիզ . . .
Հաթթա գա՛նղլի կիւն վէ գա՛նղլի սաաթ կէլէճէ-
կին տախի սէօյլէյէ պիլիրիմ .

— Ա՛մա՛ն նա Իէպպ, զանն իտէրիմ քի, հէ-
ման ազ վագթտան . . . էօյլէ տէյի՛զ մի .

— Ը՛վվէթ . . . հէման ազ վագթտան .

— Ը՛աքին, աճէպա նէ՞ վագթ .

— Ը՛էման ախշամնա սապահտա . . . եարըն . .
վէ պէլքիտէ պու կիւն . . .

— Պա՛ւ կիւն միւ .

— Ը՛վվէթ, պու կիւն, վալիտէ . . . նիհայէթ
սանա տօղրուտունու սէօյլէյէյի՛մ մի . . . հէման
շիմտի կէլիր . . . վէ կէլմիշ տիր . .

— Կէլմի՛շ . . . կէլ . . . միշ . . . "

Ֆրանսօազ բէբէլէմէյէ պաշլատըղընտան,
սէօհպէթին պիթիրէմէզ .

" Ը՛աթթա, շիմտի աշաղըտա օլուպ, պանա
խապէր վէրսին տէ, սէնին մէսէրրէթին շիտտէ-
թինի . . . թէսկին զըմմընտա լազըմ կէլէն թէր-
թիպաթէ թէչէպպիւս ու միւսարաաթ իտէյիմ
տէյի, եօգարը չըգըպտա պէնի չաղըրմասը իչին,
պիզիմ պոյաճը պապա Ը՛օրիոյա խասսէթէն րէ-
ճա իլթմիշ իտի. չիւնքի պէհատըր բէտէրիմ,
աբանըզը վուգուա կէլէն պիր թէհլայիւրի շէտիա
սէպէպինտէն, պիր ֆէնալըգտա տիւչար օլաճաղը-
նըզ էնտիչէէրինտէ պուլունմագտէ իտի . . .

— Օ՛հ, հա՛մտ ու սէնա՛ օլսուն նա Իէպպ . .

— Ա՛յ իշլէ շիմտի, — տէյի պաղըրըր Ա՛կրի-
գօլ, թարիֆտէն միւսթաղնի պիր աթէչի սէա-
տէթ իւզրէ, — շիմտի օրատատըր . . . պէնի պէք-
լէմէքտէ տիր . . . Ա՛մա՛ն վալիտէմ . . . շու օն
տագըգատէն պէրու նիւրէյիմ օլ գատար վու-
րուլմագտէ տիր քի, հէման լէվկայի սինէմ գը-
րըլմագ մէրթէպէսինէ կէլմէքտէ, վէ աշաղը գա-
տար կիթմէյէ տախի թագ ու թագաթըմ պու-
լունմամագտէ տիր :"

Ա՛ԷրգուՄ պու քէլամըղըր սէօյլէտիքտէն սօն-
րա, գօշուպ գարագուշու աչը վէրիր :

Պիրտէ Տակօպէր, Ի՛օղ իյէ Պլանշըն պիրէր
էլլէրինտէն թուվմուշ պուլունտուղու Հալտէ,
օտա գարագուսունուն էշկի իւզէրինտէ . . . կէօ-
րիւլիւր :

Ֆրանսօազ պու արատա, գօշուպ գօճասընըն
գուճաղընա տիւշէճէք եէրտէ . . . տիզ իւզէրինէ
կէլէր՛ք . . . տուա իթմէյէ պաշլար : Ա՛ԷրգուՄ
կէնճինէյի գալպի տինտարին, Ը՛ագգ թէա-
լէա ազիմ իւշշան Հազրէթլէրինէ տօղրու քիւ-
շատ իլէ, իճրասընտա սարըճը էճքնար ու էվգաթ
վէ նուգուտ իյլէտիկի, օղ րուհանի բիշքէչլեր,
տուալէր վէ ատագլարընը գապուլէ ինայէթ պիրլէ,
մէնզիլի մագսէտի աճիզանէսինէ իրտիրմէսինէ
մէպնի, հէգարան թէշէքքիւրլէ՛ր թագտիմ իտէր :

Պու հէնկամտէ, շու մէնզարէյի մէզպուրէ-
տէ Հազըր պուլունան միւլայիպլէրին (ջյունճա-
լարըն) իւզէրինէ պիր էսէրի սիւքիւնէթէ հիւքմ
իլթմէքտէ օլտուղունտան, պիր սանիյյէ գատար,
պիր սանէմի պիճան միսիլլու, պիլա Հարէքէթ
տուրա գալըրլար :

Ա՛կրիգօլուն տէյտունինտէ, վալիտէսինին տուասը
Հագգընտա իշՏար իլթմէք իսթէտիկի էսէրի րիա-
յէթ ու նէզաքէթլէ, բէտէրինին ավտէթի զըմ-
նընտա Հուսուլէ կէլէն րիգգաթը գալպի նէզվէ-
թի (աթէչ) չէտիտէսի, կիւրէշմէքտէ պուլունմա-
սընտան նաշի, բէտէրինին պջունա սարըլմայա
ճէսարէթի իտէմէտիկինտէն, վալիտէսինին տուասը
պիթմէսինէ, սապըրսըզլըգ իւզրէ պէքլէմէքտէ իտի :

Տակօպէր տախի այնի հալտէ պուլունմագտէ օլուպ, բէտեր իլէ եվլատ իսէ, պիր պիրինին նի. յէթի մէվճուտէլերինի ֆէհմ իլէտիքլերինտէն, մէրգումանըն իլք նիկահը, շայանը հիւրմէթ Ֆրանսօազըն, Լօալիզ իչին մալոլուգամը (նանի Ալլահ իչին քէնտիլէրի) պիրազ զիյատէճ ու նուտարագ, կէրմիյէթի տինտարի իւզրէ մէշղուլէ պուլունտուղու խալիղոազը զինչի զըմբընտա, տէրքեար պուլունան նազիքտիլիի ալիմ, վէ հիւրմէթի ալիմէլերինի իզհար իթմէքտէ իտիլեր։

Պու արատէ Լօզ իլէ Պլանշ, պիր հալէթի մէպհութիյէթ (տուրա գալմագ), հէյճանը տիլ, վէ բիգգամը գալպ իւզրէ, մէրգումէ տիլ իւզէրինտէ տուաքեար պուլունան գատընա նազար գըլմագտէ օլուպ, հալ պու քի Մայյէօ, Ակրիգօլուն շու սէատէթի հալին թէֆէքքիւր իյլէտիքճէ, սէվինճինտէն սիւքիւթ իւզրէ կէօզ նաշըրը տէօքմէքտէ օլտուղու թագտիրտե, մէյտանտէ պուլունան ֆամիլիասը միւլագաթ զըմբընտա էֆենէպիտէն պիրիսի սայըլտըգտան պաշգա, օլ արալըգ թապիաթիյլէ, վէ հիչ տէյիլ իսէ չէնտ տագըգա իչին, քէօչէյի խաթըրըն պահտինտէ պուլունտուղուն հիսս իլէ, օտանըն էն զիյատէ գարանլըգ պիր քէօչէսինէ չէքիլմէքտէ իտի։

Նէհայէթ, Ֆրանսօազ տուասըն պիթիրերէք այագա գալգտըղը պիրլէ, Տակօպէրէ տօղրու գօշար, վէ մէրգումէ տախի մէրգումէյէ սարըլը վէրիր։ Օրթալըգա թէքրարէն պիր տէրին սուսլուգ տուր չէօքէր։ Տակօպէր վէ Ֆրանսօազ տիհանլարըն աչըգ պիր լաֆը չըգարմատըգլարընտան, մէսէրրէթի իւզրէ ալտըգլարը նէֆէս... վէ պիր գաչ տախի ըշղըրարագ չէքտիքլէրի ա՛ղ սէսլէրինտէն պաշգա, հիչ պիր շէյ իշլէտիլմէդ։ Վէ մէրգումանի իքի իխթիյարլար պաշլարընը նօգարը տօղրու գալտըրտըգլարընտա, հիսսի սատէկի վէ սաֆֆէրուննիտէն սօնրա, ասլա ասարը թէլաշիի տիլ, վէ տաղտաղայի տէրուն գալմայաճաղը ահքեամընա թէվֆիգան, լէհճէլէրինտէ պիր հալէթի բուշէնի ու բէլաշանի, վէ ֆէրահէյլէթի, միւշահէտէ օլունմագտէ պուլունուր։

"Իվլատլարըմ, — տեր Տակօպէր պիր սատաչի իղթիրապալուտ իւզրէ, վէ իպթիտայի շուբիշի տէրունի կէչտիքտէն սօնրա, թէհճճիւպ իւզրէ մէրգումէլէրէ նիկահէնտաղ օլմագտէ օլան Ֆրանսօազը էօքսիլըզէրէ կէօսթէրէրէք, — իշթէ պու տուր պէնիմ սահիպէ միւրիւվվէթի պուլունան զէվճեմ... հա՛ ժէնէրալ Սիմոնուն գըզլարը։ շիմոխյէ գատար պէն սիզէ նէ՞ մէրթէպէ չէշմանը խուլուս ու սատագաթ իւզրէ նազար գըլտըմ իսէ, էվլիմին տախի այնի սուրէթտէ վէ այնի տէրէճէտէ նազար գըլճաղընա պի իշթիհսահ օլմալըսընըզ...։

— Տիմէք տիր քի մատամ, պիզէ պիզնաթ քէնտի էվլատընըզ նազարըլյա պագաճագսընըզ, — տեր Լօզ գըզ դարնտաշըլյա պէրապէր, Ֆրանսօազըն էանընա էագլաշարագ։

— Մարեշալ Սիմոնո՞ւն քէրիմէլէրիմի..., — տէյի պաղըրըր Տակօպէրին ղէվճէսի, պիթիթէսիճ թէհայյիւրի արթարագ։

—Իվվէթ, պէնիմ ղէվճէյի նիյէ—նիհատըմ (իյի թապահէը), թա քէնտիլէրի տիրլէր..., պիլմէկսին սէն, պէն ծնլարը նէ՞րէլէրտէն, թա տիւնեանըն օ պիր ուճունտան կէթիրմէքտէյիմ... հէմտէ նէ՞ զահմէթ ու մէշագգաթլար..., Պունլարըն քնաֆֆէսինի սօնրա սանա նագլ ու հիքմէյէ իհտճէկիմ տիր։

— Օհ՞ վալը չօճուգլարըմ... զանն իտէրսին քի, պիր չինի ֆէրիշթէլէր (հրնշտակ) տիրլէր,— տեր Ֆրանսօազ, շէֆգաթ ու թէհայյիւր իւզրէ էօքսիլըզէրին եվլիւնէ պագարագ։

— Իյի ճանըմ, շիմտի... նէօպէթ իքիմիզ... կէլտի, — տեր Տակօպէր, Ակրիգօլա տօղրու տէօնէրէք։

— Ի՛ք ալնա, հա՛յտէ պագալըմ," տէյի պաղըրըր մէրգումէ տախի քէնտի թարաֆընտան։

Ըրթըգ՛օլ Տակօպէր իլէ Ակրիգօլ պէյինտէ բիգգամը տիլ վէ ճիւնուննու սա՛պի իւզրէ, վէգուա կէլէն էմրի տէրաղուշուն, վասֆ ու նագլըն իթմէք, գուտրէթի գալէմին մաճէվգինտէ պուլունտուղու թագտիրտե, Տակօպէր օղլունուն լէհճէյի մէրտիւմի վէ սաճիլէճինիւմա, վէ գամէթի ազատէ վէ թիւվանասըն, բուպէրու լայըգըլյա վէ թէհայյիւր իւզրէ, սէյր ու թէմաշա իտէ պիլսին նիյէթիյլէ, մէրգումէ կէնճ տէմիրճիներին պօյնուն վէ պօզագըն արալըգ արալըգ թէրը իլէ, հլէրին կէնիշ ումմաղլարընա տայատարագ, պաշընտան այագընա գատար, սէհմի նիկահընա պիր հէտէֆ (նիշանկահ) իթմէքտէ պուլունտուգտան սօնրա, թէքրարէն մէրգումէտ պաղրը բէտերաշէյի բիւր իշթիյագընա էքքէրէք, "Ա՛հ պէնիմ կիւզէ՛լ եվլատըմ... պէյ պօս ու էնտաշ, վէ հէյյէթի ու քէլամընա գուրպա՛ն օլայըմ..." տէր։

Ամմա պու քի Մայյէօ, հալնա օտանըն պիր քէօչէսինէ չէքիլմիշ պուլունտուղու հալտէ, Ակրիգօլուն տէրքեար օլան սէատէթի ու իգպալը հագդընտա, մահզուզիյէթի տիլ իւզրէ պուլունուր իսէտէ, օլ տագըգայա գատար քէօչէյի ֆէրամուշտա պուլունմագտէ իքէն, պիրտեն պիրէ մէրգումանըն էանընա կիթմէյէ, էմրի իհթիյաճըն մուղայիրինտէ պուլունմասը գօրգուսունա մէպնի, ճէսարէթի իտէմէգ իտի։ Ակրչի մէրգումէ, պիր արալըգ քիմսէ կէօրմէքսիզին սրագըգ կիթմէք արզու վէ նիյէթլէրինտէ տախի պուլունմուշ, լաքին Տակօպէր վէ օղլու սայքի գաբունուն էօնինինու գաբաթմըշ օլտուգլարը էճիլտէն, իճրասընա գատընրէ օլամաղընտան, էօյլէճճէ պուլունտուղու քէօչէտէ, կէօղլէրին Լօզ իլէ Պլանշըն սուրէթի տիլրիսպալարընա տիքէրէք, գալա գալմըշ իտի։ Մայյէօնուն, բուչի ղէմինտէ, տահա օլ կիւնէ գատար, օլ մէրթէպէ հիւանիւ ճէմալէ մալիքէ պիր գըզ կէօրմիշ օլմատընը պէր թարաֆ, պիր տէրէճէյի ֆէվգ էլ ատէտէ մէրգումէլէրին պիր պիրլէրինէ միւշահէհաթլարը,

մուճիպի թէհայիւրի աղիմի օլտուղուլա պէրա-պէր, մահճուպիյէթի իւղուէ կիյինմիշ օլտուգ-լարը մաթէմնաք էլպիսէլէրինէ նազարէն խսէ, պիշարէլէրին ֆագրը հալէրինի թէյագգուն խյ-լէտիկինտէն, մէրգումէլեր հագգընտա, վէ պիլա իհթիյարի օլարագ, տահա զիյատե պիր էսէրի ալագպի տէրուն հիսս իհմէքտե խսի։

"Ը՜հ, սէվկիւլիւ էվլատլարըմ, պէսպէլլի իւ-շիյօրլար, պագրնըզ շու ուֆաճզրգ ուֆաճզրգ էլլէրի նա՛րլտա իւշիյիւպ պուզ քէսիլմիշլեր, հայրի՛ք քի, սօպամըզտա սէօնմիւշ տիւր . . ." տէր Ֆրան-սօազ։

Տակօպէր իլէ Ակրիգօլ, խայլի վագթտան պէրու քէնտիլէրին զապթ իհմիշ օլտուգտան սօնրա . . . իզհարը րիգգամէթ տիլ վէ իպրազը իշհիյագը տէրուն իլէ մէշղուլ պուլունտուգլարը հալտե, Ֆրանսօազ տախի, էօքսիզլէրին էլլէրի-նի քէնտի էլլէրի իչինէ ալարագ, ըսրհմազա չալըշմագտե խսի։

Ֆրանսօազըն տիհանընտան չըգան "Սօպամըզ-տա սէօնմիւշ տիւր" լագըրտըսըն Մայյէօ իշի-թիր իշհիմէվ, հիչ տէյիլ խսէ, շու քէնտի զիւ-իւմիւնճէ պիր հարէքէթի նահիմվարի կիպի սա-յըլան հուզուրու, ֆահտեյի մուճիպի պիր իպտա-մէթի սայէսինտե մալըզը պույրուլմուշ օլսուն նիյէթիյլէ, գօշուպ քիչիւճէք պիր քէօմիւր-լիւքտէն, պիր գաչ ուֆաճզրգ օտուն բարչալարը ալտըզը պիրլե, տեօքմէ սօպանըն էօնիւնտե տիզ իւղէրինէ կէլէրէք, վէ քիւլ ալթընտա սագլան-մըշ օլան պիր գաչ փարչա քէօզ աթէչլէրի չըգա-բարագ, սօպայը պիր թագրիպ թուրթուչտուրուր, շէյլե քի, պաշլար աթէչ կիւրիւլ կիւրիւլ եան-մայա, պատէհու կէնճ գըղըսըրըն պիրազ ըսրնմա-սը իչին, սըճաճզրգ պիր շէյ իչմէլէրինէ իհթիյաճ կէօրիւնէճէկին թէֆէքքիւր իլէ, պիր գահվէ իպրիչինէ սու տօլտուրարագ, սօպանըն պիր պօշ թարաֆընա վազ խսէր։

Էր քէսին բէնչէյի հէյճանը տիլտե պուս-լունմագտե օլտուղու, վէ թապիաթիլէ էօյլե շէյլէրին պայաղըճա քիմսէնին վազիֆէօնտեն պուլունմատըղը պիր կիճէտե, Մայյէօ շու խըտ-մէթլէրի օլ գատար տիգգաթը վէ շամաթասըզ տուրէքտե, վէ չափուգլուգ իւղուէ իճրա խսէր քի, Ֆրանսօազ խսե, Իօզ իլէ Պլանշըն էլլէ-րինի ըսրհմագլէ մէշղուլէ պուլունտուղու հալտե, անճագ, սօպատան իհթիյարէ պաշչան ըշըգ իլէ պիր կիւզել սըճագ, վէ ագըպինտե տախի ճէզ-վէտէքի սույուն ֆըգըր ֆըգըր գայնամայա պաշ-լամասընտան խապէրտար օլապիլիր։

Տակօպէր էվվէլինտեն, պէրապէր իքի նէֆէր տախի կէնճ գըղըսըը միւսաֆիր կէթիրէճէկին խապէր վէրմիշ օլմատըղընտան, Ֆրանսօազ օլ տէմտե անճագ, մէրգումէլէրին նէ՞րէտե եաթըպ բահաթ խէճէքլէրի թէֆէքքիւր վէ կէնտէչէլէ-րի տէրեալարընա տալմագտե պուլունմասը ճի-հէթլէ, սօպանըն պիրտէն պիրէ եանմայա պաշ-լամասը, ասլա պատիի թէհայիւրի օլմազ։

Պիրտե նակէհան, պիր սավթի ղալից իւզրէ գաբունուն արգասընտան, իւչ տէօրթ տէֆա պիր քէօրէք հավամասը կիւրիւլտիւսիւ իշհտիլիր։

"Ը՜ . . . պէնիմ իհթիյար Պապա — Յօաննըն սեսի տիր պու, — տէյէրէք Տակօպէր գօշուպ գաբույու աչտըգտան սօնրա, — կէօրիյօրմուսու-նուզ, քէօրէչիմ տախի, էֆէնտիսինին ֆամիլ-եասընը կէօրիւպ թանըմագ արզուսիյլէ, իչէրի կէլմէք արզու իհմիշ տիր, " — տէր։

Պապա — Յօաննըն սըչըպայարագ գաբուտան իչէրի կիրտիքտէն սօնրա, կիւյա քէնտի գրըգ եըլլըգ էվինտե տիր կիպի, հիճապ ու իհթիրազը պիր թա-րաֆ պիրլե, կիտիպ էվվէլա ուզուն պուրնունտու Տակօպէրին էլինէ սիւրիւճթիւրիւր, վէ պատէհու տախի, նէվպէթի իլէ, Իօզ, Պլանշ, Ֆրանսօազ վէ Ակրիգօլ իլէ պայրամշաղը իսէտե, անլէրին քէնտույէ չօգլուգ եիւզ վէրիպ, եախսա տիգգաթի իհմէտիքլէրին, վէ էօթէտե օտանըն պիր գա-րանլըգ քէօչէսինտե իսէ, շէյլէ պիր չէքինէրէք տուրմագտե օլան Մայյէօյիւ կէօրտիւքտե, շու տարպը մէսէլին մանթուգունճա, եանի, փօ-ռա-ռա-փօռ փօռ օլե, ելչէրնէ պէլե փօռ փէ-փէ-փէր, տէյէրէք, կիտիպ հալէա օլ տագրգայա գա-տար ճիւմլե թարաֆընտան ունուտուլմուշ պու-լունան մէրգումէնին էլլէրին եալամայա պաշլար։

Պապա—Յօաննըն Մայյէօ հագգընտա իպրազ իհտիկի շու օխշայիշ, պիր հիսսի զարիպ էսէ-րինտէն օլարագ, մէրգումէնին գալպինէ օլ մէր-թէպե թէէսսիր իտէր քի, պաշլար կէօզլէրի եա-շարմայա . . . օլ վագթ Մայյէօ տախի պաշլար քէնտի թարաֆընտան, ուզուն, զայիֆ վէ պե-յազ էլինի, քէօրէչին ֆիրասէթլու պաշընա բէք չօգ տէֆա սիւրթէրէք, սէվիպ օխշամայա։ Պատէհու մէրգումէ, լազըմգտէն տիր տէյու գը-յաս իհտիկի խըտմէթլէրի պիհիրմիշ օլուպ, վէ արթըգ պիր իշի գալմատըղընը կէօրտիւկիւնտէն, Ակրիգօլուն քէնտույէ իհթա իհմիշ օլտուղու տիլ-պէր չինչէյի ալտըզը, վէ ուսուլ իլէ օտա գա-բուսունու աչտըզը պիրլե, էօյլե պիր իհթիրազ իւզրե տիշարը չըգար քի, ֆէրտի վահիտ ֆար-գընա վարամազ։

Տակօպէր, զէվճէսի վէ օղլու, նէքտիկէրլէրինէ նէկհան նէկհան իշհիյագը տիլ իւզրէ հնհիշա-րը գալպլարընը իճրա պիրլե, սէվինիպ խէնտան օլտուգտան սօնրա, նէչքէնի թէֆէքքիւրլէրինի արթըգ, էմրի թէհայիւրի հագգըզ թարաֆընա չէվիրմէյէ պաշլարլար։

"Օչէվալը Ֆրանսօազ, — տէր Տակօպէր, կէօզ իշարէթիյլէ Իօզ իլէ Պլանշը իսա խէ-րէք, — պէօյլե պիր թանթանալը պասգըն վէր-մէյի, ասլա խաթըրընտան կէչիրմէզ տին եա։

— Ըղհզհմ, եալընըզ շունուն իչին էսէֆ խէ-րիմ քի, — տէյի ճէվապ վէրիր Ֆրանսօազ, — ժէնէրալ Ալմանուն քէրիմէլէրի իչին, իշպու-ֆուգարաճա օտամըզտան պաշգա, պիր իյի մա-հէլլէ մալիք տէյիլիզ . . . չիւնքի Ակրիգօլուն հիւճրէսիյլէ . . ։

— Տխմիք տիր քի , պիւթիւն տայիրէմիզ պուրա-
սընտան իզարէթ տիր , զարարը եօգ , վագաա փա-
բիստէ պուտնտան բէք չօգ կիւղէլ եէրլեր վարտըր ,
լաքին պուտնտան ֆէնալարը տախի էքսիք տէյիլ
տիր , թագսիմիյլէ պիզ պուլուտնտա գանտան
իթմէլիյիզ , հէմտէ օլ պապտէ էսէֆ իւզրէ օլ-
մա , չիւնքի պիչարէ չօճուգլար բէնճ ու զահմէթ
չէքմէյէ ալըշմըշլար տըր . . . եարըն սապահ էվ-
լատըմ իլէ գօլ գօլա վիրէրէք կիտէճէյիմ , վէ
պիլմիշ օլ քի , երինէ օ պէնտէն զիյատէ տօղրու
վէ գավի սուրէթտէ եէօրիյէմէյէճէք տիր : Պիր
մասլահաթ զըմբընտա . . . գօնուշուպ կէօրիւշ-
մէք իչին , կիտիպ Մ · Ֆարտինին ֆապրիգա-
սընտա , ժէնէրալ Միմնոուն բէտէրինի պուլմա-
լըյըզ :

— Եա՛ բէտէրիմ , եարըն , — տեր Ակրիգօլ , —
նէ՞ Մ · Ֆարտիյի պուլա պիլիրսինիզ ֆապրիգա-
տա , վէ նէտէ մարէշալ Միմնոուն բէտէրինի . . ,

— Նէ՞ սեօյլէյօրսուն էվլատըմ . . . — տեր
կէրմիյյէթ (նանըգլըզ) իւզրէ Տակօպէր , — մա-
րէշա՞լ մը :

— Ֆայ հայ , մարէշալ Միմն , չիւնքի Ֆինէի
մուհարէպէսինտէն սօնրա , Իմբէրաթօր թարա-
ֆընտան մէրգումուն մազհար պույրուլմուշ օլ-
տուղու բիւթպէ վէ իւնվան , քէնտի տօսթլարը
զայրէթ ու հիմմէթիյլէ թէքրարէն թանըլմայա
պաշլամըշ տըր :

— Ահի՞ հ մի տիր պու սեօյլէտիկլին , — տէյի պա-
ղըրըր Տակօպէր հէյճանը պալ (եիւրէք) իւզրէ , —
հօշ , պու խուսուստա թէֆճճիւպիմ ճայիզ տե-
յիլ տիր . . . չիւնքի , հագգանիյյէթէ բիայէթ
օլունմագ միւրատ օլունտուղու թագտիրտէ , պու
տախի հագգանիյէթտէն տիր . . . վէ մատամ
քի թարաֆը Իմբէրաթօրիտէն մէրգում օլ բիւթ-
պէ վէ իւնվանա շայեսթէ պույրուլմուշ իտի ,
արթըգ պաշգալարընըն , շայեսթէ կէօրիւպ կէօր-
մէտիկի վազիֆէ իտէճէէք պիր շէյ տէյիլ տիր
. . . լաքին հէր հալտէ . . . պու միւժտէ գալ-
պիմ բէք թէէսսիր իտիպ , իչերիմ ալեմ իւսթ
օլմայա պաշլատը , — Պատէհու մէրգում Իօզ ի-
լէ Պլանշա խիթապէն , — Իչտիյօրմուսունուզ
էվլատլարըմ . . . փարիսէ կէլիր կէլմէզ պիր
միւգա վէ պիր մարէշալ քէրիմէլերի օլմուշ օլ-
տուննուզ . . . վագաա , զէվալլը տիւչէսսաճըղազ-
լարըմ . . . սիզ պէօյլէ պիր փուգարա օտասը
տէրունինտէ պուլունտուգճա , բիմսէ սիզին գատը
ու տէրէճէնիզի թանըյամայաճագ տըր , լաքին ,
զարարը եօգ , սապը իլէ գօրուգ հէլվա օլուր , վէ
թուէթ եարրաղը տախի աթլաս տէմիշլէր , հավաշ
հավաշ , հէր շէյ սըրասընա կիրեր : Տիմէք տիր
քի մարէշալըն բէտէրի , էվլատըն երինէ էվվէլ-
քի բիւթպէ վէ իւնվանընը քէսպ իթտիկինի . . .
իչեիտիկինաէ , զիյատէսիյլէ քէյֆէկենմիշ օլմալը
տըր , հա՛ , էօյլէ տէյի՞լ մի էվլատըմ :

— Մէրգումուն պիզէ սեօյլէտիկինէ նազարէն ,
չէշմի ճիհան իլէ քէնտի սեվկիւլլու էվլատընը
պիր տէֆա կէօրէպիլմէք իչին . . . հէր նէվի
իւնվան ու բիւթիւպիւ ֆէնա իթմէյէ հազըր
տըր · չիւնքի , ժէնէրալըն հագգընտա իճրայէ կե-
լէն շու հագգանիյէթէ . . . տօսթլարը իզ-
տամ ու զայրէթիյլէ , քէնտի զայեէթինտէ մու-
վաֆֆագ օլունապիլմիշ տիր · ֆէգաթ , պու
ճիւմլէ , մարէշալը միւշարիլէյհին , ախշամա սա-
պահ ավէէթինէ տախի , Հինտէն կէլէն սօն
մէքթուպլարընա նազարէն , պէքլէնիլմէքտէ տիր ,"

Իօզ իլէ Պլանշ պու քէլամլարը իչինթիքլէ-
րինտէ , պիր պիրի եիւզիւնէ պագմայա պաշլա-
տըգլարը թագտիրտէ , կէօզլէրի պիր սիրիշքի
մէսէրրէֆալուտա իլէ տօլմայա պաշլար :

" Համա ու սէնա՛ էր օլսուն Եէզտանէ , պէն
վէ շու էվլատլարըմ , տայիմա մէրգուժուն ավտէ-
թինէ արզուքէշ ու սենաքեար պուլունմագտէյիզ ,
ֆագաթ , պագսանպըրընըզ , Նէ՞ սեպեպէ մէպնի ,
եարըն ֆապրիգատէ , նէ՞ Մ · Հարտիյի , վէ
նէ՛ տէ ժէնէրալըն բէտէրինի պուլա՞մայաճաղըզ ,

— Չիւնքի , մէրգուման օն կիւնտէն պէրու ,
Հէնուպ թարաֆընտա քիպրին պիր Ինկիլիզ
ֆապրիգասընըն կէօզտէն կէչիրիպ վէ հագգըն-
տա միւթալաա իթմէք իւզրէ , օլ ճանիպէ կիթ-
միշլէր տիր , ֆէգաթ , պու կիւն եարըն ավտէթ
իտէրլեր ,

— Հէյ Ալլահ պէլասընը վէրսին . . . կէօրտիւ-
նի՞զ միւ պիր քէրրէ եա՛ , շու խուսուս իշիմի-
զէ էբէյիճէ սեքթէթ վիրէճէք տիր . . : Չիւնքի ,
ժէնէրալըն բէտէրիյլէ , պիր մատտէյի միհիմ-
մէ իւզրէ սեօյլէշմէք իսթէր իտիմ : Ֆէգաթ ,
նէ չա՛րե , պուլունտուղու մահէլլի խապէր ալըպ-
տա , պարի պիր մէքթուպ եազմալըզը : Համի ,
էվլատըմ , սէն մուեթագա եարըն սապահլայըն
մէրգումա պիր մէքթուպ եազարագ , իշ պու չո-
ճուգլարընըն պուրայա մուվասէլէթլերին պիլտիր-
մէլիսին : Ալ է սիզ տախի , շիմտիքի հալ էվլատ-
լարըմ , — տէյի իլավէ իտեր Տակօպէր , Իօզ
իլէ Պլանշա տէօնէրէք , — պիչարե՞ էվլատլա-
րըմ , զէվճէճիյէմ տէ սիզէ քէնտի եաթաղը-
նը վէրսինտէ , պիրագ վարըպ բահաթ խոնիզ ,
վագաա լայրգըլլա բահաթ իտէմէյէճէքսինիզ
տիր , լաքին զարարը եօգ , պու ալէմտէ պիր ա-
տեմ հէր նէվի ճէֆաքեարլըզա ալըշմալը տըր ,
պու ճիւմլէ , երինէ եօլտա պուլունմագտէն զի-
յատէ բահաթ իտէճէկինիզ տախի ինքեար
լունամազ :

— Ախն պիլիրսին քի Տակօպէր , պիզ սէնին վէ
մատամըն եանընտա պուլունտուգճա , տայիմա բա-
հաթ իտէպիլիրիզ , — տեր Իօզ :

— Ալ է պունտանտա գաթիննազար , պիզիմ ար-
զույի քէպիրիմիզ անճագ փարիսէ մուվասէլէթ
իգպալինէ նայիլիյէթէմտէն իսպարէթ խո . . .
չիւնքի , բէտէրի աղիզիմիզի . . . եագընտա , ան-
ճագ պուրատա կէօրէպիլմէք էմէլի էզէպինտէ-
յիզ , — տեր Պլանշ :

— Ալ է սիզտէտ պու իւմիտ օլտուգճա , հէր հալտէ
թէհամմիլ իւզրէ պուլունաճաղընըզը բէք ալէա
պիլիրիմ , — տեր Տակօպէր , — լաքին , զարարը

եօգ, վարիս հագգընտա հէր նէ քի պէքլէրսէ իսի-նիզ . . . թէքէպպիւր իւզրէ, թէհայհիւրտէ գա-լաճաղընըզ տախի պի իշհիպահ տըր . . . եվլատ-լարըմ : Ա՛այը՞ք քի, շիմտիյէ գատար շու մալա-մալը իգպալ ու տարաթ տըր տէյի, խէյալի յէ մէշ-ղուլէ պուլունտուղունուզ պիր մէմլէքէթի, խէյա-լինիզ իւզրէ պուլամայըպ, վագտա բէք ջօգ փարգը պուլտունուզ, լաքին սապր իհմալհսի-նիզ . . . սապր . . . վէ օլ վագթ կէօրէճէք-սինիզ քի, վարիտէ, էօյլէ շիմտիքի կէօրտիւ-կիւնիւզ գատար բիս վէ ֆէնա . . . պիր մէմլէ-քէթ տէյիլ տիր :

— Ա՛է պունտանտա պաշգա, — տեր շատիմա-նի իւզրէ Ա՛կրիգօլ, — պէն գավիէն տէ յէպի-լիրիմ քի, իշ պու մէրգումէ մատմօազէլէր ի-չին, վարիս, անճագ բէտերլէրինին ավտէթին-տէ, հագգգաթէն, պիր սէրվէթ ու սէտաէթ շէհ-բի սայըլաճագ տըր :

— Ա՛ագգընըզ վար տըր, մննսիէօ Ա՛կրիգօլ, — տեր Ի՛օզ թէպէսսիմ իւզրէ (կիւլիւմսիյէ-բէք), — էսրարը տէրունիմիզի բէք ալիա չէշ-ֆի իհմալքտէսինիզ :

— Ա՛՛ճալլահ մատմօազէլ . . . սիզ պէնիմ իս-միմ՞ նէրէտէն պիլիյօրսունուզ :

— Ի՛էք ալիա պիլիրիզ, չիւնքի չօգ տէֆա Տա-կօպէր իլէ հագգընըզտա սէօյլէշտիքտէն պաշգա, հաթթա մուախխերէն Ի՛աբրիէլ իլէ տախի զնք-բինիզի կէչտիք, — տէյի իլավէ իսեր Պլանշ :

— Ի՛աբրիէ՞լ իլէ մի . . .՛՛

Տէյի պաղըրըլար պիր ազըզտան, կերէք Ա՛կ-րիգօլ վէ կերէք վալիտէսի, թէհայիւր իւզրէ :

՛՛Ա՛ճայիպ, նի՞չին թէաճճիպ իսիյօրսունուզ, էվվէթ Ի՛աբրիէլ իլէ, — տեր Տակօպէր, կէօզ իլէ էօքսիզլէրէ իշարէթ իսերէք, — պիզ մէրգում հագգընտա պիլտիկիմիզի սիզէ նագլ ու հիքեայէ իհսէք, ագալլի օն պէշ կիւն սիւրէր, հէլէ օլ պիհթէէտտիւֆ պուլուշմամըզըն հիքեայէսի, բէք տիգգաթէ վէ թէաճճիպէ շայան տըր . . : Հ՚իմ-տիքի հալ եալընըզ շու գատարընը սէօյլէյէ պի-լիրիմ քի . . . մէրգում քէնտի մէմուրիյէթին-տէ . . . թըպգը քէնտի էօզ էվլատըմ կիպի ալի ճէնապ վէ խօշթապ պուլունմագտէ տիր . . . (վէ իշթէ պէնտէ տայիմա էվլատըմ չաղըրմագլա իֆ-թիխար իհմալքտէյիմ՞), վէ սահիհէնտէ պիր պիր-լէրին սէվմէյէ շայէսէթէ գարնտաշլար տըրըլար . . : Ինսանիյէթլի՞ . . . ինսանիյէթլի՞ գարը . . . — տէյի իլավէ իսեր Տակօպէր հէյճանը տիլ իւզ-րէ, — շու ամէլին մէտհէ շայան տըր, հայտէ, իֆթիխար խյլէ . . . էվվէթ, մէտհէ շայան տըր, չիւնքի, զաթէն ֆագգրէ պիր գատըն պուլուն-տուղուն թագտիրտէ, պիրտէ մէրգում մէթրուք չօճուղու ալարագ, քէնտի էօզ էվլատընէա պէրա-պէր . . . պէօյէյիպ պէօյիւթմէյէ գատըրէ օ-լա պիլմիշ սին տիր :

— Ա՛էօյէմ՚ պու լագըրտըլարը եա՛ տօսթում, պունտա մէտհէ վէ իֆթիխարէ շայան պիր չէյ եօգտուր, վուգուա կէլէն ամէլիմ ճիւզիյէթէ նէվինտէն պիր չէյ տիր :

— Ա՛ագգըն վար տըր, լաքին ինշաալլահ պէն-տէ իլերուտէ պունուն մուգապիլինի սանա էտա իսերիմ, հօշ, զաթէն տէֆթէրի գալպիմ գայտ իհմիշլիմտիր . . : Հ՚իմտի շու գատարընը սանա սէօյլէյէյիմ քի, հէր հալտէ, եարըն սապահ-լայըն էրքէնտէն Ի՛աբրիէլի պուլտատա կէօրէճէք-սին տիր . . :

— Ի՛՚հ, տատերի ճէվտէթի թապըմ. . . օ՛ տա-խի կէլմի՞շ մի տիր . . . — տէյի պաղըրըր տէմիր-ճի : — Պունտան սօնրա, իգպալ ու սէտաէթ ի-չին պիր վագթի մուայյէն վար տըր տէյի, թէ-հի՞ եէրտէ արթըգ իտտաա իհմէսին քի՞մէ, զի-րա, քիմսէ պիլէմէզ խմիշ, այ տօղմաղտան, նէլէ՞ր տօղաճաղըն . . : Խյի էմմա, եա՛ բէտերի ազի-զլիմ, նա՞սըլ օլտուտա սիզ մէրգումա թէսա-տիւֆ իհտիկիդ :

— Ա՛այսըլ, ի՞չ մի . . . Հալեա վէ հեր վագթ ի՞չ մի . . : Ա՛յ՞ տիմէք տիր ի՞չ, ի՞ն տէյէ՞ մէյօրմուսուն . . . եօխսա օղլում, շու շահրլիք իտերէք, ինշատ ու թանզիմ իհտիկին պէսթէ-լէրէ իսթինատէն, սէն տախի սայրլէր միսլլու, քէսպի թէքէպպի՞ւր մի՞ իհմալքտէ սին :

— Ա՛յա՛ բէտերիմ . . :

— Պա՛գ սանա սէօյլէյէյիմ էվլատըմ, էկեր պէնիմ պատիի մահզուզլիյեթի գալպիյէմ օլ-մագ իսթէր իսէն, էօյլէ ի՞չլերի միղլերի պիր թարաճ իլէ, տիւզճէ ի՞ն տէմէլիսին քի, պէնիմտէ քէյֆիմ կէլսին, վէ շու օն սէքիզ սէնէլիք, հասրէթիմ աճըսը չըգմըշ օլսուն . . : Ա՛ալ պու-քի Ի՛աբրիէլ քէյֆիյէթինէ կէլինտիքտէ, պէն օնու շիմտի սանա, նա՞սըլ վէ նէ՞րէտէ բասթ կէլտիկիմիզի բիվայէթ իտերիմ, չիւնքի, էկեր պու կիճէ ույգու ույուրսուն էմէլինտէ իսէն, շաշարըմ սէնին ագլընա, պիր տէֆա օնու խաթըրընտան չը-գարտա, շու պէնին օտանըն պիր նըսֆընը պա-նա վէր քի . . . սէնին իլէ օլ վագթ գօնուշտուպ կէօրիւշէլիմ . . : Պալտը քի պիզիմ Ի՛ապա—ճ՚օա, պու օտանըն գաբուսու խարիճինտէ եա՛-թար, չիւնքի, անըն թա էվվէլտէն պէրու, չօ-ճուգլարըն եագրնընտա եաթմագ ատէթի միֆի-տէսինտէն տիր :

— Ի՛աքին, եա՛ պէնիմ ճան պէրտապէրիմ, — տեր Ֆրանսուազ, — հիչ պիր շէյի տէրտ իթմէզ իսէմտէ, ֆէգաթ էօյլէ պիր վագթտա քի . . : Ա՛էր նէ հալ իսէ, էկեր պու մատմօազէլլէրին վէ սէնին գարնընըզ աճ իսէ . . : Ա՛կրիգօլ չա-փուճագ կիտիպ աշճը տիւբ քեանընտան, իչի ֆէ-նա պիր շէյ պուլուպ կէթիրէ պիլիր :

— Ի՛այսըլ, նէ՞ տէրսինիզ էվլատլարըմ, ճա-նընըզ պիր շէյ իսթէ՞յօրմու՞ :

— Իսայր Տակօպէր, թէշէքքիւր իտերիզ, գար-նըմըզ աճ տէյիլ տիր, զնյատէսիյլէ մէմնունուզ քի . . :

— Ի՛աքին պու ճիւմլէ, սէվիկլիլիւ էվլատլարըմ, պարի հիչ տէյիլ իսէ, պէրաշ միէնիղի ըսըթ-մագ իչին, սու իլէ գարըշըգ վէ զայէթ սըճագ

ճիւղիճէ շէքէրլի շարապ իչէնիզ, հէր հալտե իյի օլուր տէր Ֆրանսօազ, — չինքի էսէֆ իաէրիմ քի, պաշգա հիչ պիր շէյիմիզ եօգտուր։

— Հէմմամ, թէմամ, հագգըն վարտըր Ֆրանսօազ, զեվալլը չօճուգլարըմ զաթէն եօրուլմուշ տուրլար, սէն սըճագ շարապը իչիրտիքտէն սօնրա, անլէրի եաթըրլըը վէր . . . Պէն տախի պիր ազ օղլում իլէ, քէնտի օտասընա կիտէ յիմտէ, եարըն սապահ տահա Լօզ իլէ Պլանշ ուչանմագտան էվվէլ, Ակրիգօլա ճիւղիճէ միւշլէթի վիրէրէք, պիրազտա սէնինլէ գօնուշմագ իւզրէ, աշաղը ինէրիմ։"

Պու արատա սըգըճա սուրէթէ օտա գաբուսու վուրուլըը։

"Օ՜ան իաէրիմ քի պիզիմ Մաչէօճիյէ-զիմիզ օլմալը տըր, պէսպէլլի, աճէպա քէնտիյէ պույուրաճագ պիր խըտմէթիմիզ վա՞ր մը տըր տէյի սօրմայա կէլմիշ տիր, տէր Ակրիգօլ։

— Լ՜աքին զան իաէրիմ քի, բէտէրինիզ կէլ-տիկի վագթ, մէրգումէ տախի պուրատա իտի, — տէյի ճէվապ վէրիր Ֆրանսօազ։

— Հագգըսըն վալիտէ, զեվալլը գըզճըղազ, օղ գատար իհթիրազլը վէ սայղըլը պիր գըզ տըր քի . . . շուբհէսիզ օլարագ, պիզի աճէպա թա՜ճիզ մի իտիյօր տէյի գօրդուսունտան, քիմսէյէ կէօ-բիւնմէքսիզին, պրագըպ սավուշմուշ օլմալը տըր։ Լ՜աքին մէրգումէ օլմամալը տըր պու, չինքի, մէրգումէ պու գատար սըգըճա վուրմազ։

— Ատմի էօյլէ օլտուգտա, պա՛գ պագալըմ քի՜մ տիր, Ակրիգօլ," տէր Ֆրանսօազ։

Պիրտէ տահա Ակրիգօլ գաբույա եէթիշմէզ-տէն էվվէլ, գաբու տուր աչըլըր, վէ թէմիզլէմ կիյինմիշ, վէ սուրէթիի զահիրէսինէ նազարէն միւհթէրէմմէ պիր ատէմ, շաբգասը էլինտէ օղ-տուղու հալտէ, օտա գաբուսունտան իչէրի պիր էքի ատըմ ալտըղըլա պէրապէր, զայէթի սիւ-րաթի իւզրէ, տէօրթ թարաճը պիր տէճա կէօղ-տէն կէչիրտիքտէն պաշգա, պիր վագթ, կէօղլէ-րինի Լօզ իլէ Պլանշըն իւզէրինէ տիքի վէրիր։

"Ա՜ճիվ իտէրսինիզ էֆէնտիմ," — տէր Ակրի-գօլ մէրգումէ գարշըլայարագ, — զանն իտէ-րիմ քի, նէզաքէթի ու թէրպիյէսինին իգթիզա-սընճա, օտամըզ գաբուսունա վուրտուգտան սօնրա . . . էվվէլա իչէրտէն "կի՛րինիզ" ճէվապըը ալմայա պէկլէյիպ, վէ պատէհու կիրմէյէ պօրճու իտի-նիզ . . . Ֆէգաթ, հէր նէ հալ իսէ . . . նէ՞ իսթէրսինիզ էֆէնտիմ։

— Մ՜ազուր տիլէրիմ էֆէնտիմ, — տէր մէր-գում զայէթլէ նէզաքէթլի պիր սէօյլէյիշ իւզ-րէ, վէ օտա տէրուննինտէ, միւմքին մէրթէպէ զիյատէճէ տուրա պիլսին նիյէթիյլէ, զիյատէ-սիյլէ աղըր աղըր լագըրտը իտէրէք, — էվվէթի պինլէրճէ մազուր տիլէրիմ էֆէնտիմ . . . զիրա շու միւլահաղասըղլըզըմ աշըրը մէրթէպէ պատիի էսէֆիմ օլմագտա տըր . . . էվվէթի պու խու-սուստա բէՀ մահճուպ տիւշտիմ քի . . ։

— Ռէք իյի էֆէնտիմ, բէք իյի, — տէր Ակ-րիգօլ սապրսըզլըգ իւզրէ, — ֆէգաթ նէ՞ իս-թէրսինիզ։

— Լ՜ֆէնտիմ, մաամմաղէլ Սօյիվօնամ, գամ-պուր տիբիշճինին մահէլլի իգամէթի պուրասը աէյիլ մի աիր։

— Հայր, էֆէնտիմ, տահա եօգարուտա տըր, — տէր Ակրիգօլ։

— Ա՜հ, աման էֆէնտիմ, քերեմ իտիպ աֆվ իտինիզ, շու պայիսի խէճալէթիմ օլան սէհվի-յաթըմը . . . պէնսէնինլ մէրգումէ կէնճ տիբիշ-ճիյի պուրատա օթուրուր գըյասխլէ, ճէսարէթի իթհամ պուրայա կիրմէյէ, չինքի, զայէթի միւհ-թէրեմ վէ միւթէվէզէր պիր զաթ թարաճընտան տիքիլմէք իւզրէ իշ կէթիրմիշտիմ, — տէր նէզա-քէթլի ատէմ, էվվէլքի էլճաղը նիւազիշ քեա-բանէսին թէքերրիւր իլէ։

— Ռէք կիճ գալմըշսընըզ էֆէնտիմ, — տէր Ակրիգօլ թէհայյիւր իւզրէ, — Մէրգումէ իլէ պէյնիմիզէ չօգլուգ թէքլիֆ վէ հէման հիչ պիր ֆարգ պուլունմայըպ, հէփսիմիզ պիր ֆամիլիատա-նըզ կիպի օլտուղումուզտան, սիզէ թարաճընտան սէօյլէյէ պիլիրիմ քի, պու կիճէ սիզ օնու կէօ-րէմէզսինիզ, չինքի եաթմըշ տըր . . . իմտի իճապ իտէր քի, եարըն սապահ թէքրարէն կէլէ-սինիզ։

— Ատմի, էօյլէ օլտուգտա, քէնտի բէճալարըմը թէքերրիւր իտէրիմ, աֆվ իտինիզ . . . էֆէն-տիմ։

— Ռէք ալէա, էֆէնտիմ, քէք ալէա, — տէր Ակրիգօլ, գաբույա տօղրու պիր ատըմ ալարագ։

Կէրէք մատամ վէ պու մատմաղէլլէր, վէ կէրէք միւսիւ թարաճընտան տախի . . . մազուր պույրուլմասընը . . . բէճա իտէրիմ էֆէնտիմ։

— Լ՜էյ, էֆէնտիմ, էկէր տահա չօգ ուզատա-ճագսանըզ, — տէր Ակրիգօլ, — շու սիպին աֆվ-լարընըզա գարշըլըգ, պիզիմ թարաճըմըզտան տախի աֆվլըգ տիլէմէք լազըմ կէլէճէք տիր . . . տիմէքտիր քի, օղ վագթ արթըգ, աֆվ իտէրսի-նիզին, նիհայէթի կէլմէյէճէք տիր։"

Ակրիգօլօն շու լագըրտըլարը իւզէրինէ, Լօզ իլէ Պլանշ կիւլիւմսէմէյէ պաշլատըգլարընտան, Տա-կօպէր տախի թէքէպպիւր իւզրէ քէնտի պրՀԸԳ-լարընը պուրմայա պաշլայարագ, "Օ՜հ, աֆէ-րին, օղլումսուն ագլ ու տիրայէթին բէք իլէրու-տէ կէօրմէքտէյիմ, — տէր մէրգում, բէք նա-վաշ սուրէթէտ զէվճէսինէ, — ֆէգաթ. սէնին իինտինտէ մէրգումսուն շու մէրթէպէ քէմալէթի, թէաճճիպ շայան պիր շէյ օլմամալըտըր, չինն քի ալըշմըշընտըր։

Պու հէննհամանէ, նիւազիշ քեար ատէմ, սօն տէճա օլարագ, վէ տիգգաթլըճա, էօքսիւզլէրին, Ակրիգօլօն, վէ Տակօպէրին նիւզլէրինէ նազար գըլտըգտան սօնրա, օտատան տիշարը չըգար։

Հ՜ու մուհավերէտէն պիրազ սօնրա, Ֆրան-սօազ եէր իւզէրինէ պիր նաճագ պրագըպ, իւ-զէրինէ տախի քէնտի շիլթէսին սէրտիքտէն, վէ զայէթի պէյազ չարշէպլէր եայտըգտան սօն-

րա, իշխիմամը մատերանե իւղրե, էօքսիւղէրի նաթըրմայա նէղարէթ իթ ֆքտե իքէն, Տակօպէր իլե Ակրիգօլ տախ, քէնտի իղպէկէրինե ջրգմագտե պուլունուրլար։

Ակրիգօլ էլինտե պիր ըշըգ պուլունտուղու հալտե, բեսերինին էօնիւնե տիւշերեք, Մայէօնիւն հիւճրէսի էօնիւնտէն կէչմէքտե իքէն, մէրգումէ Ակրիգօլա, ղայէթ չավուգ սուրէթտե, վէ եավաշ սէս իլե։

"Ակրիգօլ, պիլմիշ օլ քի, այաղըն ալճընտա պիր պիւյիւք մանսաթարա տօղապը տէօնմէքտե տիր . . . իմտի լաղըմ տըր քի, սէնինլէ կէօրիւշէյիմ, ջիւնքի սէօյլէյէճէյիմ վարտըր . . ." տեր։

Մայէօ շու քելամըրը օլ գատար չափուգ վէ օլ գատար եավաշ սուրէթտե սէօյլեր քի, կերչի Տակօպէր հիչ պիր շէյ իշիտմէզ, լաքին իղթիրապը գալպ իւղրե, Ակրիգօլուն պիրտէն պիրքե շէյլէ պիր տուրումսումասընը կէօրտիւկիւնտէն, մէրգումա խիթապէն,

"Ի՛ էվլատըմ, նէ՞ վար տըր, նէ՞ օլտուն, — տեր։

— Լսայր, բեսերիմ, հիչ պիր շէյ եօգ, — տեր Ակրիգօլ եիւղիւնիւ բեսերինէ տօղրու չէվիրերքե . — ըշըղը իչի թուրթմայօրմույում աճէպ տեչի գօրգտում։

— Բահաթ օ՛լ օղլում . . . պու կիճէ պէնիմ կէօղլերիմ վէ տիղլերիմ, ատեթա օն պէշ նաշընտա պիր տելիգանըը կէօղլերինէ վէ տիղլերինէ մանէնտ պուլունմագտե տիր։"

Տակօպէր, օղլունուն կիրիֆթարը բէնչե չի թէաճճիւպ օլմասընտան պիխապէր պուլունտուղու թագտիրտե, լէ յղէչի մէղպուրեչի իքիսի պիրլիքտե օրատա կէչիրմէք իւղրե, Ակրիգօլուն իզպէսինէ տախիլ օլուրլար։

. . . . . .

Նէթվարը նազիքանէ իլե մէէլուֆ պուլունան, վէ Տակօպէրին զէվճէսի խանէսինէ Մայէօյիւ սիւալ իթմէք իւղրե կէլէն ատէմ, խանէչի մէզպուրու թէրքինտէն չէնտ տագրգա սօնրա, քէնտուչի Պրիզ—Միշ սօգաղընըն պաշընտա պուլուր։ Վէ մէրգում օրատա, Վէլաթիր մէչտանը նամ քիւչիւք մէչտանտե պէրլէմէքտե օլան, վէ տէրունինտե տախի, պիր Հարմանիչե սարըլմըշ օլարագ, Իօտէն պուլունան, պիր արապանըն նանընա եագլաշըր։

"Նի՛չ ճանըմ", — տեր Իօտէն մէրգումա, սիւալե տայիր պիր թարղ իլե (եանի, նա՞սըլ եաբտըն օլ իշի տիմէք խութէչէրէք)։

— Իքի նէֆեր կէնճ գըզլար իլե, օլ գըր պըլըգը ատէմ, Ֆրանսօազ Պօտօանըն էվինե կիրտիլեր, — տեչի ճէվապ վերիր, մէրգում նէղաքեթլի ատէմ, — տահա գաբուչա վուրմազտան էվվէլ, գաբունուն էօնիւնտե տուրարագ, պիր գաչ տագրգա իչէրիսինէ գուլագ վերտիմ . . .

Իշհիտիկիմէ կէօրե, պու կիճէ էօքսիւղլեր, Ֆրանսօազ Պօտօանըն օտասընտա եաթաճագլար . . . վէ գըր պըլըգը հէրիֆ տախի, տելիգանըը տէմիրճիներին օտասընտա։

— Ձօ՞գ իչի էօղլէ իսէ, — տէր Իօտէն։

— Ձա՛լ պու քի, Իէն—Պագանալ հագգընտա լաղըմ կէլէն մանիւմաթը տախի ալմագ նիչէթիչլէ, մանթլագա պու կիճէ գամպուր իշճիսի կէօրմէք պապընտա իսնատ իթմէչի միւնասիպ կէօրմէտիմ իսէտե, մէրգումէչե, տելիգանըը տէմիրճի հագգընտա . . . բօսթա իլե կէօնտէրտիչիմ պիր գրթա մէքթուպուն թէէսսիրին անլամագ իւղրե, թասպիաթիչլե, եարըն սապահ թէքբարէն կէլտիկիմտե, օլ պապտե տախի քէսպի մանիւմաթ իտէրիմ։

— Սագը՞ն ունուԹմայասըն հա՞, շիմտի սէն, հէր նե գատար բէք կիճ իսէտե, տօղրու Ֆրանսօազ Պօտօանըն իթիրաֆ բաբասըրըն (խոստովանհայր) էվինե կիտիպ, քէնտիսինի Միլէօ — տեղ — իւրսէն սօգաղընտա պէքլէմէքտե պուլունտուղումու, վէ անինտե . . . Տանթթա պիր տագրգա տախի ֆէվթի իթմէքսիղին . . . կէչիպ պէնի պուլմագլըղընըն էղղէմիյէթինի, թարաֆքըմտան մէրգումա սէօյլէմէչիսին, վէ սէն տախի մէրգում իլե պիրլիքտե կէչիպ, էկերչի պէն տահա կէլմէմիշ, եանի օրատա պուլունմազ իսէմ, պէքլէթտիրմէչիսին . . . վէ հէմտե մէրգումէ, տերիճէյի նիհայետե էհէմմիյէթսէն պիր մատտե վար իտուկինի պէյան իթմէչիսին . . :

— Ն՛ան իլե պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, պուն-լարըն քիսֆիֆէսինի տախի, ալ կէօղլիւմտէն չաթաղ չաթաղ, վէ հէմտե խուլուս ու սաատագաթ իւղրե," տեր նէղաքէթլի ատէմ, քէմալը թազիմ իւղրե Իօտէնի սէլամլայարագ։

Պատէհու Իօտէնին արապասը սիւրաթ իւղրե, մահէլլի մէղպուրտան նիրագլանըը։

ՊԻՇԻՆՃԻ ՓԱՍԱԼ

ԱԿՐԻԳՕԼ ՎԻ ՄԱՑՑԻՕ

Հ՚ու մէնղարէյի միխթէլիֆեթէն պիր սաաթի սօնտա, Պրիզ—Միշ սօգաղընտա քհայնին վէ Ֆրանսօազըն իգամէթ իթմէկի էվտե, տերեճէյի իֆթրաթտե պիր սուսըգ հիւքմ իթմէքտե իտի։

Իրլ բըլ եանմագտա պուլունան պիր ըշըգ, պիր ճամ գաբունուն իքի ճամլարընտան տիշարըլյագս իլե, Մայէօնիւն հալտա պէքլէմէքտե օլտուղուն խասպէր վերմէքտե իտի, չիւնքի, մէրգումէնին իգամէթ իթմէկի մէղքիւր հիւճրէ, գարընըգ, վէ հալա ալմազ օլտուգտան պաշգա, ըշըղը տախի անճագ, թամլան իչինտե վագրի մուղլիմ վէ տար պիր կէչիտե աչըլմագտե օլան գաբուսունուն ճամլարընտան ալմագտե իտի։

Ձիւճրէյի մէղպուրե պուղ կիպի սօուգ օլտուղու հալտե, քիւչիւքլիւյիւ տախի ղայէթ տէրեճէկտե պուլունուպ, վէ պիր ֆէնա եաթագ, պիր թրաբէղա, պիր էսկի ճամէտան վէ պիր ատէտ-

ճիք տախի սանտալիէտէն պաշգա էշնայը պէյ-թիյէսի պուլունմատըղը թագտիրտե, իքի քիշի օթուրա պիլմէք իշին, հէր հալտե պիրիսինին, եաթաղըն իւզերինէ չըգմասը, մէմպուրիյէթէ մէրպութ պուլունմագտե իտի։

Ա՛այէօ Ա՛կրիգօլուն քէնտույէ հիպե իթտիկի չիչէյի, իհթիմամը թամ իլե, պիր սու գա-տէհի տէրունինէ վազ իլե, թրաբեղանըն իւզերինէ, տիքիլէճէք իշերին եանընա գոյմուշ օլ-մաղին, էրղէվանի բէնկինտե պուլունան վարագ-լարը եավօտ քիւլահը (գալիս) (1) աչըլարագ, էօյլե պիր միաքին, տիվարլարը էսմէր ալչըյա սը-վանմըշ, վէ նէմեաք, վէ հէմտե քէօր պիր գանտիլ իլե ըշըգլանմագտե օլան հիւճրե տէրունինտե, քէնտի բայհայի թայիպէսինի, նէշը ու նիսար իլլէմէքտե իտի։

Ա՛այէօ էսվապըն սօյունմամըշ օլարագ, եա-թաղը իւզերինտե օթուրմուշ, լէհճէսի ալթ իւսթ օլմուշ, կէօզլէրի եաշ իլե տօլմուշ, վէ պիր է-լինն իսէ գարեօլասը պաշընա տայաթմըշ օլտու-ղու հալտե, պաշընը տախի գաբուտան թարաճա էյէրէք, վէ հէր տագրգա Ա՛կրիգօլուն այագ սէ-սինի իշիտիյօր կիպի, զանն ու իւմիտլէր իտէրէք, խէչլէճանը գալպ իւզե տիշարըսըն տիյինէմէքտե իտի։ Պու հէնկեամտե մէրգումէնին սինէսի թէրգ թէրգ շիտտէթ իւզե վուրմագտե, վէ տայիմա սօղկուն պուլունան սիմասը տախի, շուրիշի տէ-րունի տէրինի էսէրի իգթիզասընտան . . . ճիւ-զէճէ պիր բէնք քէսպ իթմէքտե իտի։ Ա՛էրգումէ արալըդ արալըդ վէ պիր նէվի գօրգու իւզե, էլինտե թռումմուշ օլտուղու պիր մէքթուպ իւ-զերինէ աթիքը նիկեահ իթմէքտե օլուպ, մէզբիւր մէքթուպ իսէ, ախշամտան բօստանճը մարիփէ-թիյլե, աշաղըտա հէմ գաբուճուլուգ վէ հէմտե պէյանճըլըգ իտէն պապա Լօրիօյա թէսլիմ օլուն-մուշ, վէ մէրգում տախի կէօթիւրիւպ, Ա՛այէօնիւն քէնտի հիւճրէսինտե պուլունմայըպ, Տակօպէր իլե ֆամիլեասը պէյնինտե վուգուա կէլէն էմրի միւլագաթ վագթինտե, օրատա պու-լունտուղու հէնկեամտե, մէրգումէնին թրաբե-զասը իւզերինէ վազ իթմիշ իտի։

Ա՛րատան պիրագ վագթ կէչտիքտե, մէրգումէ քէնտի գաբուտա եանը պաշընտա պուլունան պիր գաբունուն աչըլըղըն իշտիր։

"Լ՛ՀՀ, իշթե . . . իշթե," տէյի մէրգումէ պաղըրըր։

Հագըգաթէն Ա՛կրիգօլ տուր, Ա՛այէօնիւն հիւճրէսինտէն իշէրի կիրեր։

"Լէտէրիմին ույումասընա պէքլէմէքտե իտիմ,—

(1) Հէր գանդի չիչէք օլուր իսէ օյտուն, էրքէքլիք վէ տիշլիք ալէթլէրինի, եանի էրմէրն վէ բէ-Բէրլէրի հըզըգ իտէն, եավօտ իհմամա իտէն էնվահ բէնքտե պուլունան շէյէ, լիսանը թէւրքիտե, պայաղըճա, նաս պէ-յինէտե, չիչէք տէնիլիպ կէչտիքտե իսէ տե, իւմի նէպաթաթճա, պիր չիչէյի թէրթիպ իտէն հէր ադա-նըն այըզ այըզ իսմի վար սըր, վէ համթամա իշթե օլ չիչէք տէնիլէն բէնգրի եաբրագլարա, Փըրանսըզճա ֆո-լէ տէնիլիպ, վէ թէւրքճէ տախի Վէրգի տէնիլիր։

տէր տէմիրճի, եավաշճաճըգ, վէ լէհճէսինէ, էսէրի իգթիրապը տէրունտէն գիյատե, պիր է-սէրի իսթիգսա (պիր շէյի անլամագ իշին ղուհու-րա կէլէն մէրագ) տէրքեաբ պուլունտուղու հալ-տե, — նէ՞տիր օ պագալըմ ա՛ղկեմ Ա՛այէօ, նիշին պօղուլմուշ տուր սուրէթին պէյլէ . . . ա՛, հէմտե ադալ՛յօրսուն սէն, նէ՞ վար տըր, նա՞-սըլ խաթար տըր պագալըմ շու պանա սէօյլէտիկին, — Իշթէ, աշ . . . օգո՛ . . . " տէր Ա՛այէօ պիր սատայի լէրզան (տիթրէր) իւզրե, վէ մէր-գումէն էլինէ պիր աչըգ մէքթուպ թռութուշ-տուրարագ։

Ա՛կրիգօլ ըշըղըն եանընա կիտէրէք, շու աթի-տէքի սուրէթտե մէզքիւր մէքթուպու օգուր,

Ա՛՛ո՛ո՛ղլ,

Հէր նէ գոտոր էենդիկ ունը ըռնըզըմայ գո-զըր տեյիլ իւմութ, Ա՛էրէքօլ Պօտօն հոգըճոտ տէր-էօր օլան մահոպղրնի գոտէրմէնէնէշէ, վէ տերե-ման հիսար հալ ու սեոտէրնի ղըշըճոտ պէգիգոր պօ-ըռնան ուրըս վէ ղայրէրնինէշէ բոն պէլէգիկտեն, ունը խոդէր վերէչի տէ, եօյլե պէր կենճ վէ տեմիլ նէշէ, հիման եարըն սոպամ . . . ըռհէպ ռոհոպ-մահոկ նէգ օլոնոճոգ տըր։

" Կի՞մ, պէ՞ն մի . . . — տէյի պաղըրըր Ա՛կ-րիգօլ, թէհյահիւր իւզրե, Ա՛այէօնիւն նիւ-զունէ նազարէնտաղ օլարագ . . ։ — Կէ՞ տի-մէք իսթէր պու, սէպե՞պ։

— Օգո՛, օգո՛ . . . , տէյի պաղըրըր Ա՛այ-էօ կէրմիյէէթ իւզրե, վէ էլլերին պիր պիրինէ գավուշտուրարագ։

Ա՛կրիգօլ նինէ թէհյահիւր իւզրե . . . օգու-մայա պաշլար։

Ա՛էրէ՛՛ Ա՛էէթօլոն ընեելիֆէրոէ օլոն խէ-ԼԱՍ ՕԼՄՈՒՉ ԻՇՃԻԼԻՐ նա՛ նաղըէ ուէյհո-գո ղոհոռո ֆելեն ընէչէէյոր ուեգելինոեն, տա-հաէմէ ըռհընըշո գէ-ղըէշ, վէ հորըռ տեղղոռ նաղ-տնէն ղէր էոյլէ նէ-ուենէչէրէ, ղէր ճէտյնէէրի իէեֆնյ-նէ (գաղոնէ ընիէրոռիռ) եվէրգ ռո ըռհըէրոռը ո-ռոռընշո ֆեօրէ-ըշէ-շ գէ-ր. վէ տեղղէ-ր ճէտյնէէրի իէեֆնյնէնէն բեյէ-ըշէրէ էռ, վիռ-վերըչը ռօգռշը . . . ֆեռոռովերըչէրէ տեյոռոնէ ըշգռ-ըշոռոռ գոհ-գէռոռ գոռ-ըռոռմգոռ գէրըչը ։

" Էյվա՛՛հ, — տէյէրէք Ա՛այէօ աղայըգ կէօզ եաշլարը տեօգմէյէ պաշլար, — իշթէ շի՛-տի անլատըմ պէն քէյֆիյէթի։ Պէս պէլլի, պո-յաճընըն . . . տէտիկի ճասուս ատէմ, թէհ՛ի՛ պիր ատէմ օլմայըպ, աշաղըտա սէնին կէլմէնի պէքլէյիպ ճասուսլամագտա իտի։ տիր։

— Էա՛յտե սէնտե, շիքեայէթի պաթըլէտէն իւ-պարէթ պիր շէյ, — տէյի պաղըրըր Ա՛կրիգօլ — նաֆիլէ եէրտե թէէսսիւֆ իթմէ ազղէմ Ա՛այ-էօ։ Օ՛ամէն՝ պէնիմ բօլլութիգաճա իշլէրէ գա-թան գարըշըղըմ պիլէ եօգ տուր . . ։ Էա՛լ պու քի ինշատ իթտիկիմ շէրլէր տախի, անճագ շէվգ ու ղայրէթի ինսանիյէ նասիհաթընտան իւ-պարէթ պուլունմագտե տիրլէր։ Լ՛ամմա, պիր ճէ-միյէէթի խէֆիյէէնին քեաղըտըարը արասընտան,

պենիմ տախի շիրլերիմտեն չըգմըշ իմիշ, պա-
նա՞ նե, պուտա պիր ճիւնհա՞ մը իմիշ . . . »

Ակրիգօլ պու արատե, մեղբիւր մէքթուպու, հագարէթի իւզրե, թրաբէզանըն իւզերինե աթը վէրիր։

« Օգո՛ւ, օգո՛ւ տահա . . . րէճա իտէրիմ, — տեր Աայէօ։

— Աատամ քի սէն արզու իտիյօրսուն, բէք իյի։ »

Ակրիգօլ աշաղասընը տախի օգուտայա պաշլար։

Օրնեն մերքեւոման ըռոռոլմանա պոյէր պէր ֆերման ոտըր օլմազ պոր. վէբռա մերքեւոման ճէնտըզը օլտուգու եվվել ու թիզ ըդեյնէն ի-պէտե պէր . . . ըռէն, հէյ գէյնէ էտե, մեվբռա-ֆէյնեն էմիյնե վռա ոնե ճէտե էտէ ի-ւ այըզէ մահպու-նյեեզնուեն գուրռուլմէ էնէն, եվվել եվբուե, հէնգինդ ելե ճէլմեմեյե ընըզմըզ ոըր . . . եօխ, եոլընըզ էննդ մոավենեզնի գէյնէնէյնե պոյռուբա-պոպ օլմա պէրաբեր վռայէյէ պէն, պէր ֆէլեէերնի գէնգնոմիշ մոճէպ օլմազ օլմոշ պէ էզնի-պոհ ոըր։

Վէնոռոյ հէնգմեյե մեճ-
պոր պուրնան էռոռու-
էռ պէր պոն։

Ակրիգօլ պիր ճիւղի միւտաէթի սիւքիւթի իւզրէ տաւրտուգտան, վէ շէօյլէ պիր փիւթուրսուզ լուգ իւզրէ ումուզլարընը սիլքտիքտեն սօնրա, լէհճէսինտե պիր էսէրլի բուշէնի տէրքեար օլտուղու հալտե, կիւլէրէք Աայէօյէ խիթապէն, « Նա աղիզէմ Աայէօ, իթմինանը գալպ իւզրէ օ՛լ, ասլա մէրագ վէ էնտիշէ իթմէ՛, շիւնքի պիր թագըմ շաշգընը մասխարալար, Նիսան այընտա ատէմ ալտաթմըզլարը կիպի, պէնի տախի շիմտի ալտաթմայա չըգըշմըշ օլմալը տըրըլար, լաքին հիչ տիւշիւնմէմիշլէր քի, տահա Նիսան այընա կիրմէք իչին, էլլի ալթմըշ կիւնէ իհթիյաճ պուլունտուգտան պաշգա, հիչ էօյլէ տօլապլարատա տիւշէնլէրտե՞ն միյիմ պէն . . ։

— Ակրիգօլ . . . Ալլահընը սեվէրսէն . . . րէճա իտէրիմ սանա, — տեր Աայէօ պիր սատայի նիյագքնարանէ իւզրե, — սէն պու քէյֆիյէթե, էօյլէ պիր նազարը խաֆիֆ իլլէ պագմա՛ . . ։ Շէհատէթի գալպիմ իթիգատ իլլէ . . . Տիյնէ՛ պէնիմ նասիհաթլարըմը . . ։

— Պէնտե թէքբարէն սէօյլէրիմ սանա քի . . . ա չօճուղում, պունտա մասխարալըգտան պաշգա պիր շէյ օլմամալը տըր, զիրա, պէնիմ Իշճիլէր նամ շի՛րիմ թապ ու նէշը օլունալը, շիմտի հէմ իքի մահտեն զիյատե օլմուշ տուր, վէ հէմտե իչինտե բօլիթիգալե տայիր հիչ պիր շէյ եօգտուր, վէ պունտանտա գաթինազար, էկեր էօյլէ պիր շէյ վար տըր տէյի սոյի զանն օլունմուշ օլսա իտի, հիչ պէնի շիմտիյէ գատար պրագըրըլմըյըտը . . . Թուէթմազլըգ մը յըտը . . ։

— Աքին, Ակրիգօլ, պունլար իլէ պէրապէր շունու տախի տիւշիւնմէյինի քի, վագթ ու հալ-
լէր, եվվելքի կիպի տէյիլ տիրլեր . . . Իրուվէրլեր սօգաղը ֆէսատավէրլերի պասըլըպ մէյտանէ չըգալը, հէնուզ իքի կիւն օլմուշ տուր . . ։ Ալ պու քի սէնին շիրլերինին, շիմտիյէ գատար ֆարգընա վարըլըպ իշիտիլմէմիշտե, շիմտի մերգուման թուէթուլան ատէմլերին եանլարընտա չըգարագ կէօրիւլմիւշ օլմասը, իհթիմալտեն տէյի՛ մի տիր . . . վէ մէզգուր ֆէսատ սէպէպինտեն իսե . . . արթընգ սէնի թուէթմագ իչինն, պունտան ղիյատե պիր վէսիլե արա՛րլար մը հիչ . . ։

— Պէնի թուէթմա՛գ մը . . . հէմտե նէ՛ սէպէպտեն, շիրլերիմ սէպէպինտեն, էօյլե՛ մի . . . պէն իսե քէնտի նաղմէլերիմտե, չալըշմագ հագգընտա լազըմ կէլէն շէվգ ու ղայրէթի, վէ շէֆգաթ ու մերհամէթի մետ ու սէնա իթմէքտեն պաշգա պիր շէյ եազմամըշըմըր . . ։ Ակրէյլ շու խուսուս սահիհ իսե, հագգանի յէեէթ ու շէրիաթըն պիւթիւն պիւթիւն քէօր կէօղլիւ օլմասը, վէ էլինե պիր ասա, վէ պէրապէրինե տախի պիր քէօրէք վէրիլմէսի էղղէմի յէեէթինե, պատըղնն քեամիլէն իսքեաթ օլաճաղըմ տըր ։

— Ակրիգօլ, — տեր Աայէօ, մերգումուն էօյլե պիր վագթտա քէյֆիյէթի մէզգուրեյե լաթիֆե նազարը յլա պագմագտա օլտուղուն կէօրտիւքճե, պիւթիւն պիւթիւն կիրիֆթարը ղամու քէտէր օլարագ, — եէմին վիրիրիմ սանա . . . տիյնե՛ պէնիմ սէօզլէրիմի ։ Աագտա, պէն տախի պիլիրիմ քի, սէն քէնտի թէէլլիֆքէրտելէրինտե, տայիմա, չալըշըպ իշլէմէք հագգընտա լազըմ կէլէն շէվգ ու ղայրէթի վազ ու նասիհաթի իլլէմիշսին տիր, լաքին, պունունլա պէրապէր, պիչարե իշճիլէրին, հագգանի յէեէթին մուղայիրինտե պուլունան հալ ու թէճէլլիլէրի, հաղնի, միւտաէթի հօմրլէրինտե, հէր նէվի իգպալ ու սէտաէթտէն իւմիտլէրինի քէսէրէք, տայիմ իւզ էվգաթ մուսիպլէթ ու սէֆալէթ իւզրե եաշամայա մէճպուր պուլունտուգլարը . . . զըմընտա, պիր սուբէթի քէտէրամիզ վէ բիգգաթէնկիզտե, ֆէրեատ ու թէչէկքըլէրտե տախի, իթմիշ տէյի՛ մի սին ։ Աագտա, սէն Ինճիլի շէրիֆին աֆքատմը միւպարէքէսինէ մուվաֆֆագ օլարագ, մուհապպէթի տատէրանէ վէ պէշէրիյէ վազ իթմէքտեսին . . . լաքին պունուն իլէ պէրապէր, օլ թէմիզ վէ շէրաֆէթմալուտ գալպինտե, եազընըզ քէնտույի պէյէնիպ, նէքտիկլերինի ատէմ եէրինէ գոյմայան էշլի էնանի յէեէթլէր, վէ էշլի շիրրէթ ու պէտքարլար ալէյհլերինտե, թապէն հիսս իթմէքտե պուլունտուղուն, ասարը հիտտէթ ու նէֆրէթի տախի, զահիրե վիրմէքտե տէյի՛ մի սին սէն . . . Այհայէթ, Ակրիգօլ, մէկէրչի, Ա՛ . . Ալարտինին ֆապրիգասընտան պաշգա, սայիր ֆապրիգալարտա իշչէյէն, վէ սէնին գատար տախի րահաթ ու սէտաէթէ մալիք պուլունմայան իշճի կիւրուհինին, քէնչէյի զարուրէթ ու սէֆալէթտեն սէրիան գուրթուլմասը նէյէթիյլէ, վար գուվվէթինիլե գալէն վէ գալէմէն չալըշան սէն տէյի՛ մի սին ։ Իմտի, շու խուսուսլար մէյտանտե օլ-

ցուգձա , սէջլէ Ա՛կրիգօլ , սէն սէջլէ շիմաի , պէջլէ պիր ֆէսատ ու իխթիլալ հէնկամընտա , քէնտի շիրլէյինտէն պիր չօգ նիւսխէլէր , զամէն թուխմուշուշ օլան էշխասը միֆսիտէ եանընտա չըգմըշ պուլունտուղու թագտիրտէ , սէնի թաղսիգէ չըգըշաճագլարը , ակէրշի ադլ ու իհթիմալին խարճինտէ՞մի տիր . . . »

Ա՛կրիգօլ Ա՛այէօնիւն ճանտան օլան շու քէլիմաթը ագըլանէ վէ բիւր հարարէթինտէն միւէսսէր օլմաղին , չէջլէ պիր հարէքէթէ կէլէրէք , պաշլար մէրգումէնին նասիհաթլարը իւղէրինէ , արթըգ վէզանէթի ագլ վէ տիգգամի իւղրէ տիւշիւնմէյէ :

Ա՛այէօ Ա՛կրիգօլուն էնտիշէ իւզրէ տիւշիւնմէյէ պաշլատըղըն կէօրտիւքտէ , միւթալաասընա տէվամ պիրլէ , « Ա՛յ պուլտանտա գամինազար , պիր տէֆա շու սէնին պիրլիքտէ իշլէտիյին գաֆատարըն Իսմինին հալինի խաթըրընա՞ կէթիր . . . — տեր :

— Իսմի՞մի :

— Այվէթ , մէրգում եալընըղ պիր մէքթուպու սէպէպինտէն . . . վագտա էհէմմիյէթսիզ պիր մէքթուպ , լաքին չի՛ չարէ քի , կէչէն սէնէ պիր իխթիլալը մուճիպ օլաճագ . . . էշխասը մէվգուֆէնին եանընտան չըգմըշ իտի . վէ հաթթա մէրգում պ'ըր մահ մահպէտտէ գալմատըմըշտը :

— Տօղրո՛ , տօղրո՛ , աղիղէմ Ա՛այէօ , լաքին ազիյաթը մէզպուրէնին պի էսաս օլտուղույա պէրապէր , մէրգումուն պի ճիւրմ ու պի խէթա պուլունտուղու տախի անլաշըլմադագ , սէրպէսթճէ պրագը վէրիլտիտի :

— Այվէթ , լաքին պիր մահ միւտտէթի մահպուսխանէ քէօշկիսինի պէքլէտիքտէն սօնրա . . . նասըլ քի , շու պիզէ կէլէն մէքթուպտա տախի , անճագ օլ նիյէթէյէ մէպնի , էլէ կէչմէյէ չալըշմանըղ նասիհաթ վէրիլմէքտէ տիր . . . Ա՛կրիգօլ , տիւշիւն , զիրա , ամմա Ալլահ . . . պիր այ մահպէտտէ գալմազ . . . նա օլ վագթի վալիտէյնի՛ . . . »

Ա՛այէօնիւն շու քէլամլարը , մէրգումուն զալգինէ օլ մէրթէպէ թէէսսիր իտէր քի , մէզքիւր մէքթուպու էլինէ ալարագ , թէքրարէն վէ տիգգամը թամամ իւզրէ , օգումայա պաշլար :

« Ա՛յ իշթէ ախշամ իւզէրի թա գարանլըղա գատար սօգագտա պու էվլին էթրաֆընտա կէզինէն ատէմ , պէսպէզլի պիր ճասուս օլմալը իմիշ , — տեր Ա՛այէօ , — էվվէթ պէնիմ զինհիմ տայիմա օլ թարաֆա ազմագտա տըր . . . նօլսա նէ՞ օլմազ իհթիմալի վարտըր . . . Ամմա՞ն նա Իսպէ , նէ՞ պիսիւք պիր ֆէլաքէթէ սապըլաճագ տըր պու , պիլո՞րսին Ա՛կրիգօլ , կէրէք բէտէրին , վէ կէրէք պիչարէ վալիտէն իչին քի . . . հիչ պիր շէյ գաղանմայատա գուտրէթմի գալմամըշտըր : Ա՛յնլէ տէյի՛մի , վա՞ըմը տըր սէնտէն պաշգա պիր տայանաճագ տալտըր . . . Պու խուսուստա զինյաաէսիլլէ տիւշինմէյինսէն սէն , զիրա , սէնտէն վէ սէնին քէար ու էմէյինտէն մահրում գալտըղըտը , տէրնայի մուսիպէթէ զարգ օլաճագլարը պի իշթիպահ տէյի՛մի տիր :

— Ֆագըգաթէն . . . օնատտա տէհշէթէնկիզ պիր հալ օլամազ , — տեր Ա՛կրիգօլ , մէքթուպու թարաէզանըն իւզէրինէ պրագարագ , — Իսմի հագգընտա սէյլէտիկին հէմ բէք սահիհ տիր , վէ հէմտէ բէք մէրագլըմա թագունմագտա տըր . . . Ա՛էրգում տախի պէնիմ կիպի ճիւնհասըղ պուլունտուղու հալտէ , շէրիաթընըն պիր սույի հիքմի ուղրունա ֆէտտա օլունտու . . . վագտա շէրիաթ օլ պագտէ եանըլմըշ , լաքին օնուն եանընըմըշ օլմասընտան , մէրգումա օլունան զուլմ ու ղատըրլըղընըն տէրէճէսի թէնէզզիւլ պուլմատը . . . ֆէգաթ , պու ճիւմլէ , թէքրարէն սէյլէրիմ քի . . . պիր ատէմի թուխթուպ սէյլէթմէքսիզին թէվզըիֆ իթմէզլէր :

— Ա՛կրիգօլ սէն եանըլըշօրսուն , էվ'էլա պիր ատէմի թուխթուպ թէվզըիֆ իթմէքտէն սօնրա տիյնէրլէր . . . — տեր Ա՛այէօ էլէմ իւզրէ , — վէ պագէհու , եանի պիր էքի պյտան սօնրա սէրպէսթճէ պըրագը վէրիրլէր . . . վէ . . . իմտի , շու հալտէ մահպէտտէ աթըլան պիր ատէմին , զէվճէսի , չօճուգլարը պուլունտուգտան պագրա , նէվմիյէ միւհիմճ պուլունտուգլարը նաֆագա իչին իսէ , քէնտիսինին չալըշմասընտան պագրա կ'ուվվէնէճէք հիչ պիր մէտարը թէայիւշէյրի պուլունմատըղը . . . վէլհասըլ քէնտիլէրին պէսլէյէն քէս մահպէտտէ օլտուղու թագտիրտէ , օլ պիչարէկանէրն հալէրի նի՞ճէ օլուր . . . ամ վէ թագսիր գալաճագլարը . . . գարտան վէ սօուգտան տիթրէյճէճէքլէրի . . . վէնիհայէթ աղըայրպ կէօղ եաշլարը տէաքէճէքլէրի . . . շիւփհէսիզ տէյի՛մի տիր :

Ա՛այէօնիւն շու սաֆի վէ միւէսսիր քէլամլարը իւղէրինէ , Ա՛կրիգօլ տիւշուրը իսթիրապը տէրուն օլուր :

« Պի՛ր այ իշմի՞մի գալմագ . . . — տեր Ա՛կրիգօլ , պիր քէտեր ու տայիքընըղ իւզրէ , — Նա պէնիմ վալիտէճէյգի՛մ . . . վէ նա՛ օլ , մարէշալ Աիմօն , եախօտա մէրգումուն բէտէրի փարիսէ ավէթի խոխնէճէյէ գատար , պիղմիճէ պիրլիքտէ գալաճագ օլան զէվալը կէնճ գըզըլմ՛ր . . . Օ՛ֆ , Ա՛այէօ հագգըն վարտըր , շու խուսուս խաթըրմա կէլտիքճէ , քէնտիմէ բաղմէն , իւզէրիմէ տախի , պիր տէհշէթի կէլմէքտէ տիր . . . »

— Ա՛կրիգօլ , — տէյի պաղըրըր պիրտէն պիրէ Ա՛այէօ , — Պարի կիտիպ պիր տէֆա Ա՛. Ֆարտինին հիմմէթի ու հիմայէճինի բէճա իթհսէն , աճէպա օլմազ մը , մէրգում պիչի՛բսին նա , զայէթ ինսանիյէթէլի , վէ ճէվաճէթի թագ իլէ մէկզուֆ պիր զաթը քէրիմ տիր . . . վէ իհթիսարընտա իլէրուտէ տիր , իմտի էկէրչի մէրգում սէնին նէֆսինէ քէֆալէթ իտէր իսէ , պէնճէ թաղսիգաճտէն գուրթուլաճաղըն իհթիմալտէն տիր :

— Պագընըղ ֆէնալըղա քի , պահթը սիյասէթմըզտան Ա՛. Ֆարտի տախի պուրատա օլմայըզպ , մարէշալ Աիմօնուն բէտէրիլէ պէրապէր սէյյահաթտա տըր :»

Ա՛կրիգօլ Թէքըարէն պիրազ սիւքիւթ իւզրէ տուրտուգտան սօնրա, Եէնիտէն քէլամ աղազ պիրլէ, վէ տայիմա շու գօրգուլարա ղալէպկէ իհմալ ղայրէթինտէ պուլունտուղունտան, "Ա՛ֆէրին, խայր, պէն պու մէքթուպա իհթիգատ իտէմկէէկիմիր . . . Հեր Հալտէ, վուգուաթը Հալէ միւնթաղըր պուլունմալըմ . . : Ւհթիմալ տըր քի, Թուխտուգլարը վագիտա, իլք տէֆա սէօյլէմէթիրակըէրինտէ, Թէճէլլիմ Եարտըմ իտէրտէ, Թէպրիհէի զիմմէթ իտէպիլերիմ . . . վէ Հէմտէ, ազիզըմ Ա՛յյէօ, գաչընմագտան Նէ՞ մէնֆաաթ Հասըլ օլապիլիր, պէնճէ կէրէք պիր Եէրտէ կիզլէնի գալմագ, վէ կէրէք մահպէստէ մէթրուք պուլունմագ, իքիսի պիր տիր . . . չիւնքի, իքի սուբէթտէ տաճի, ֆամիլյամը պէսէմէք իչին պէճիտա պուլունան իչու իճրէթտէն, Թապիաթիչլէ մահրում գալաճաղըմ տըր . . :

— Ա՛յրըգլա՛ր . . . պու տաճի տօղրու . . . — տէր պիչարէ գըզ, — իմտի պէօյլէ օլտուգտա Նէ՞ Եարմալըյըզ, գա՞նդլի Թարիգի Թուխմա-լըյըզ . . . ամա՛ն Ա՛լլահ . . . սէ՛ն Եէթիչ իմտատէ . . :

— Ա՛ֆ՛ գէնիմ իննանիչէթլի բէտէրիմ վա՛հ . . . — տէր քէնտու քէնտուչէ Ա՛կրիգօլ, — մէտալլահ, էկէրչի Եարըն շու գիլաքէթ պաշըմա կէլիր իսէ, զէվալլըն ուչդուսու Հարա՛մ օլաճագտըր . . . Նասըլտա նէչաթ ու մէսէրրէթ իւզրէ ուչումագտէ իտի : "

Ա՛կրիգօլ պու արատա աննըն էլլէրինէ տա-չատըր :

Ւսէֆէնկի՛զ Հալ, Հագըգաթէն Ա՛յյէօնիւն գօրգուլարընտա միւալաղաթա Եօգտու, չիւնքի, մա-լիւմ օլտուղու իւզրէ, 1832 սէնէսինտէ, վէ օլ էան՝ էլէրտէ, Ւրուվէրլէր սօգաղը ագտը իհթիչա-տը ֆէսատը մէչտանէ չըգալտան պէրու, իշճի կիւրուհինտէն բէր չօգ քիմսէլէր, կիւչա Ւհթիչաթ նիչէթիլլէ Թուխտուրուպ, մահպէսէ իւգա օլուն-տուգտան պաշգա, Է՛չլինին մէնֆաաթընա տա-չիր էֆէնտար գարշը տաճի, մուամէլաթ ու Թաշ-կիգաթը շէտիտէ իճրա օլունմագտէ իտի :

Ա՛յյէօ պիրտէն պիրէ, չէնտ տագրգատան պէրու հիւքմ իհմէքտէ օլան սիւքիւթի գաթ իտէր, վէ լէհճէսինտէ իսէ, պիր գըրմըզըլըգա պէրագ՛ը, Թարիֆտէն միւսթաշնի տաճի, պիր էսէրի նաչարսագլի, քէտէր վէ իւմիտ, նագշ ու միւահէտէ օլունմայա պաշլար :

"Վուրթուլտո՛ւն Ա՛կրիգօլ, — տէյի պաղըրըր մէրգումէ :

— Նէ՞ սէօյլէրսին :

— Ւ՛վէլէթ, գուրթուլտուն, հանը օլ մէրգումէ կիւղէլ, ալի իւլ հիմմէթ, վէ պու չիչէյի սանա վիրէն գըզ (Ա՛յյէօ մէզքիւր չիչէյի կէօսթէրիր Ա՛կրիգօլա), վուգուա կէլմիշ օլան պիր Թագսի-րաթընը, օլ մէրթէպէ էմրի նէզաքէթի իւզրէ Թաստիգէ միւսաաճաթ իհմիշ տէյի՛լ միտիր . . . տիմէք տիր քի, էլպէթթէ մէրգումէտէ պիր գաչպի ալիճէնապ մէրքիւզ պուլունմալը տըր . . . իմտի կիտիպ մէրգումէնին հիմմէթ ու հիմայէթինի իսթիտա իհմէլիսին . . . էվվէթ մէրգումէ կէ կիհմէլիսին սէն :

Ա՛էրգումէնին շու քէլամլար իւզէրինէ նա-նագլարընտան աշաղը իքի գաթըէ կէսզ Եաշա-ըը նուվարլանըզ ինտիկի կէօրիւլտիւկիւնտէն, պիր մէճպուրիյէթի չէտիտէյէ մէպնի սէօյլէմիշ օլտուղու ֆէհմ օլունուր :

Ա՛յյէօ օլ սանի՛յէէտէ, միւտտէթի էօմրիւ-տէ, տահա իլք տէֆա օլարագ, վէ օ տաճի, քէնտի բուհու կիպի վէ աշգը տէրուն իւզրէ սէվ-մէքտէ օլտուղու պիր զաթըն իմտատ ու մուա-վէնէթինէ նէթիչմէյէ, ֆագրը Հալի վէ սէֆալէ-թի սէպէպինտէն, մահրում գալմայա, մէճպուրէ պուլունտուղու թագտիրտէ, շու իգպալ ու սէա-տէթմէ, քէնտինտէն պաշգա պիր գըզըն նայիլէ օլաճաղը թէֆէքքիւրիյլէ, Հասէտ տէնիլէն իլէ-թի էսէֆէնկիզի . . . Հիսս իհմէքտէ պուլունուր :

"Նէ՞ տէրսին, մէրգումէտէն պիր ֆահտէ կէօրիւնէպիլէճէկսինէ սէնին ագլըն քէսէ՞ր մի, — տէր Ա՛կրիգօլ Թէհայիւր իւզրէ, — լաքին պու խուսուստա մէրգումէնին էլինտէն նէ՞ կէլմէք իհթիմալի վար տըր, նէ՞ Եարապիլիր :

— Ա՛աշալլահ, "Տայիմա պէնի խաթըրընա կէ-թիր, վէ հինի իգթիզատէ տօղրու պանա կէլ," տէյի սանա թէքլիֆ վէ թէնպիհ իտէն քէնտիսի տէյի՛լ մի տիր, վէ մէրգումէնին էօյլէ սէօյլէմիշ օլ-տուղուն, պիզզաթ քէնտին պիզի սէօյլէ՞մէտին մի :

— Ւ՛վվէթ, էվվէթ . . :

— Ւմտի էօյլէ օլտուղու Թագտիրտէ, Եարըն սապահտան Թիզի Եօգտուր, տօղրու մէրգումէյէ կիտիպ, Հալ ու քէյֆիյէթի . . . սէրպէսթճէ արզ ու իֆատէ, վէ հիմմէթ ու մուավէնէթինի իսթիրճա իյլէմէլիսին, մէրգումէնին պուլունտուղու նիւքսէք մէվգըիյէ նազարէն, էլպէթթէ զէվա-Թը մուապզամա վէ միւհթէրէմէ իլէ, իւնս իւ իւլֆէթի պուլունմալը տըր, վէ օնլարընտա միւ-բաա իհթիչլէրի Հալտէ, սէնի պիլ հիմայէ գուրթա-բա պիլէճէքլէրի, շիւբհէտէն միւսթաշնի տիր . . :

— Ւյի ազի՛զըմ Ա՛յյէօ, բէք իյի սէօյլէյօր-սուն, լաքին պէնտէ Թէքբարէն սէօյլէրիմ քի, մէրգումէ նէ՞ Նաբա պիլիր պու խուսուստա, նէ՞ տիմէլի, նէ՞ իսթէմէլի :

— Պէնի՛ տինէ . . . վագիիյէ բէտէրիմին նագլ իհթիկի պիր չէյի տէր խաթըր իհմէքտէ-յիմ, մէրհումուն րիվայէթինէ նազարէն, տօսթ-լարընտան պիրիսինին մահպէսիյէթինէ հիւքմ օլունտուգտա, հիւքիւմէթին Եանընա պիր միգ-տար ագճէ րէհին վազ իտէրէք, մէրգումու գուր-թարմըշ իմի՛շ . . . իմտի, ճիւնհասըլըզըն պա-պընտա սէնտէ կիտիպ մէրգումէ բիւր իգպալ գը-զը, գօլայճա գանտըրա պիլիրսին . . . վէ մէրգու-մէ տաճի իճապ իտէն րէհինի լութֆ ու հիմմէթ իտէ պիլիր, վէ իշճէէ օլ վագիթ, պէնճէ, սէնտէ շու Թէհլիքէտէն գուրթուլմուշ օլուրսուն, Հա՛, նէ՞ տէրսին, Ա՛կրիգօ՛լ :

— Ա՛հ . . . զէվալլը չօճուղ սէնտէ . . . պիր

առէմ , կիտիպտէ , հիւ թանըմատըզը էօյլէ պիր զաթատան . . . պու եօլտա պիր լութֆ ու քէրէմ իսթիրճա իթմէք . . . տօղրուսու բէք կիւճ վէ հէմտէ աղըր պիր թէքլիֆ տէյի՞լ մի տիր ։

— Ւսթիմատ իյլէ պանա Ա՛կրիգօլ քի , — տէր մահզունիյէթի իւզրէ Ա՛պյէօ , — պէնիմ սա-նա վէրտիկիմ նասիհաթ , գաթան ճէնապ ու նա-մուսունա թօգանըը պիր շէյ տէյիլ տիր , սէնին իտէճէկին րէճա քիմէնէ նէզտինտէ թէպյիպ օլունամազ , վէ խուսուսիյլէ . . . անլատը՞ն մը . . . խուսուսիյլէ էօյլէ պիր ալիճէնապ գըզ նէզ-տինտէ . . ։ Ասն մէրգումէֆն պիզզաթ քէնտին իչին փարա իսթէյճէք տէյիլ սին , սէնին րէ-ճա իտէճէկին , քէնտի իշ ու կիւճիւնէ տէվամ իյլէ , ֆամիլյանը պէսլէմէյէ գաթը օլա պիլէսին նիյէթի մէմուրէսիյլէ , շու խուսուսու մուճիպ օլաճագ պիր րէհինտէն իպարէթ պուլունաճագ տըր ։ Ւսթիմատ իյլէ Ա՛կրիգօլ քի , սէնին շու նի-յէթ ու տէյիլին , զէրրէճէկ քէսրի նամուսունու պայիս օլմատըգտան պաշգա , պէնճէ , շէրէֆ ու իֆթիխարընը տախի պատի օլաճագ տըր . . ։

Ա՛ատամ քի մէրգումէնին սէհավէթի գալպիյէ-սի տէրքեաբ տըր . . . թապիաթիյլէ սէնին պի ճիւնէա օլտուղունու անլայաճագ տըր , վէ սէնին սէլամէթին իչին հիմմէթ իտէճէկի րէհին իսէ , քէնտիսի կիպի պիր զաթ նէզտինտէ հիչ նէվին-տէն պիր շէյ ատտ օլունաճաղը աշերեաբ տըր . . . հալ պու քի , սէնին իչին պիյիւք պիր միւրիւվվէթ ու քէրէմ սայըլաճաղը տախի , գա-թան ինքեաբ օլունամազ , չիւնքի , սանա պու իյիլիյի իթմէք , սանա միւհթաճ պուլունան ճանլարըն , էօմր ու թէայիւիւշլէրինի գաղանտըր-մագ տիմէք տիր ։

— Ա՛ագդըն վար տըր աղիզէմ Ա՛պյէօ , — տէր Ա՛կրիգօլ աշըրը մէրթէպե պիր քէտէր ու մահ-զունիյէթի իւզրէ , — պիր տեֆա շու զայրեթին իճրասընա թէշէպպիւս իտիպ պագմալըզըզ , պէ՛լ-քի ույար . . . ։ Ւյկեր մէրգումէնին շու քէրէմի պէնտէն տիրիղ իթմէկյէճէկին , վէ եկեր պիր րէ-հին վատիյլէ մահպէստէն գուրթուլա պիլէճէ-յիմի պիլսե իտիմ . . . հագըգաթէն շու տէտի-կին միւրաճաաթա , հէր նասըլ օլսա ճէնաբէթ իտէր իտիմ . . . լաքին , նէ՛ սէօյլէյօրսուն պէն , խայր , խայր , — տէյի իլավէ իտէր Ա՛կրիգօլ , ա-յաղա գալդարագ , — միւմքին տէյիլ տիր , պէն կիտիպտէ մէրգումէկյէ պու աղըր թէքլիֆի թագ-տիմ ճէնաբէթ իտէմէմ ։ Ւնչ՛ հագդըմ վարտըր պէնիմ էօյլէ պիր թաճիղլիք վէրմէկյէ . . ։ Ա՛ն-կերչի պիր քիւչիճէք քէսբէյինի պուլուպ կէօ-թիւրմէքչէ , մէրգումէնին պիյիւք պիր խրտմէթ-տէ՞մի պուլունմուշ օլտուսմ քի . . . կիտիպ տե պէօյլէ պիր թէքլիֆ . . ։

— Ա՛կրիգօլ , սէն նամըլ զանն իտէրսին , մէկեր-չէ , ալի իվ հիմմէթ վէ բիւր սէհավէթ պիր գալդկ մալիք պուլունան զաթլար , քէնտի հիմ-մէթ պույուրաճագլարը լութֆ ու քէրէմ զըմիրն-տա , գարշըսընտաքիտէն կէօրտիւքլէրի խրտմէ-թի , պիր արշըն եախօտ պիր տիրհէմ նէբրինէ թուսաբագ , մուգապէլէի պիլ մի՞նղ հիսապը իւզ-րէ մի , իճրա իտէրլէր զանն իտէրսին ։ Ւյիւրէյէ տայիր պուլունան տույդու խուսուսունա կէլինտիք-տէ , սէն պանա թէսլիմ օ՛լ , վէ իթիմատ իյլէ քի . . ։ Ա՛ագաա պէն պիր տիւնթէրի փագըրէ ու հագըրէյիմ , քիմսէ իյլէ քէնտիմի թաճպիգէ գատըրէ օլմատըգտան պաշգա , նէ՛ էլիմտէն պիր շէյ կէլմէր , վէ նէ՛տէ տիլիմտէն , փեգաթ , պու ճիւմլէ , շու խուսուստա էճիրյէնէթի քնամիլէմ տախի վար տըր . . . էվվէթ , Ա՛կրիգօլ . . . եմ-նիյէնէթի քնամիլէմ վար տըր քի . . . մէրգու-մէ քիւլլէ վէճճին պէնիմ մա ֆէվգիտմտէ (նիւք-սէքտե) օլտուգճա . . . էլպէթթէ վէ էլպէթթէ , շէօյլէ պիր վագթտա , վէ պէօյլէ պիր խուսուս-տա , պէն գալպիմտէ հէր նէ քի հիսս իթմէքտե խսէմ , մէրգումէ տախի , սէնի տինլէյիպ անլա-տըղընտա , հիչ տէյիլ իսէ . . . այնի տույդու-յու հիսս իտէճէքտիր . . . հայ հա՛յ , մէրգումէ տախի , պէնիմ կիպի , շու սէնին ահվալը տէհ-շէթէնկիզինէ քէսպի վուգուճ իյլէտիքտե , մէմ-նունէն , մէսրուրէն , վէ իֆթիխար ու թէշէքքիւ-րէն , պէնիմ սանա նարմայա արղու իյլէտիքլէ-րիմին քեաֆֆէսինի նաբաճագտըր . . . ա՛հ , հայը՞ֆ քի , գուրուճա պիր ուպուսիյէթի ու խալիսէթի նաչիղանէմտէն պաշգա , էլիմտէն մէն-ֆաաթը մուճիպ հիչ պիր շէյ կէլէմէմքտե-տիր . . ։ ”

Ա՛պյէօ քէնտիյէ բաղմէն , շու սան քելամ-լարը սէօյլէր իքէն , էօյլէ պիր սուրեթի քետա-բամիզ իւզրէ թէքէլլիմ ու թէլաֆֆուզ իտիպ , վէ քէնտիսի կիպի պիր պետապաթի , նամալիմ , մահգուր , սեֆիլ , վէ պետէնտամ պիր գըզ իլէ , Ա՛տրիէն տը Վարտօլիլ կիպի , կէնճլիք վէ թա-զէլիյին , լէթաֆէթ ու կիւզէլլիյին , վէ սերվէթ ու տէպտեպէնին պիր սուրեթի պէր հայաթը կիպի պուլունան պիր գըզ պէյնինտե , տէրքեաբ օլան փարդը փէվգ էլ ատէյի , էօյլէ պիր թէ-էսսիրի շէտիտ իւզրե պէյան ու իֆաատ իտէր քի , Ա՛կրիգօլուն րիգգաթը գալպի թահրիգ օ-լունմազին , կէօզլէրի հաշարմայա պաշլաղընը-տան , պիր էլին մէրգումէյէ ուզատարագ , վէ պիր սատայի միէսսիր իւզրէ ,

“Ա՛հ , Ա՛պյէօ , նէ՛ գատար թէմիղ գալպ պիր ճանսըն սէն . . . օլ սէնին խաղինէյի գալ-պինտե մահֆուզ պուլունան հիսսի շէրաֆէթի էֆքեար ու ատէմիյյէթ , վէ ասարը էլթաֆ ու նէզաքէթ , տօղրուսու . . . — տէր ։

— Ւսաղ՛ղ քի , գուրուճա պիր նասիհաթ վիր-մէքտեն պաշգա . . . էլիմտեն հիչ պիր շէյճիյէզ կէլմէզ . . ։

— Ա՛զիզէմ Ա՛պյէօ , օլ գատարտան տախի թէ-շէքքիւր իտէրիմ , վէ իշթէ սէնին նասիհաթլարըն օլաճագտըրլար պէնիմ րէհպերլէրիմ . . . չիւն-քի , սէնին նասիհաթլարըն , պէնճէ , էն զիյատե պիր մէվգեի միւրթէֆիտե պուլունան պիր բուհու աղիմ ասարը տըրլար . . ։ Ա՛յ պունտան տա

գամինաղար , մատմաղել տը Վարտովիկէ միւ-
րաճառեա ճէտարէթ իմմէքլիյիմ զըմիընտա , պէ-
նի գանտըրմագ իչին , կէթիրտիկին էն պիւ-
յիւք տէվիլ իսէ , մէրգումէնին տախի , թըսպը
սէնինքի կիպի . . . պիր նիւրէյէ մալիքէ պու-
լունաճաղը հադրընտա , իտտաա իւզրէ , իւմիտ
գավլի կէօսթերտիկին տէյիլ մի տիր :"

Վարաֆէյնտէն հուսուէլ կէչէն , շու հիւսնի
իմմիյաճը խալխսանէ վէ սաատիկանէ իւզերինէ ,
Ակրիգօլ գալգինտէ օլ մէրթէպէ պիր եսէրի լա-
թիֆ ու բիւր թէսէլլի հիսս իմմէյէ պաշար քի
. . . օլ տագրգայա գատար , մուճիպի իմմիյատը
տէրունի պուլունան զամ ու էչէմի , հէման քեաֆ-
ֆէյնէն ունուտուպ քէօչէյի խաթըրտան իխրաճ
իտէր : Ձիւնքի , պու ալէմտէ , պէր միւգթէկչայի
հիւքմի գատեր , միւտտէթի եօմրէրինտէ նալը-
նըզ ճէվը ու ճէֆա վէ բէնճ ու ազա բէնչէսին-
տէ էսիր պուլունան պիր թագըմ պիչարէկկանէ
մանիւմ , վէ էչնասը սայիրէյէ նամալիւմ , պազը
տէրտ ու էչէմլեր պուլունտուղու միսիլու , պազը
տէֆա տախի , էօյլէ հագըրճա վէ անճագ խէվֆ ու
իհթիրազ իւզրէ հիսս օլունապիլիր , նիչէ ղէվգ
ու սէֆալար վար տըրըլը քի , սայիրլերէ նամա-
լիւմ օլուպ , անճագ վէ անճագ , պիչարէկկանը
մէրգումանէ մալիւմ տուրլար . . : Լէվկէթ , հէ-
ման հէր վագթ վէ հէմտէ ատէթ հիւքմինտէ
օլարագ , հագարէթ , վէ սէրտ ու պէտ մուամիլէ
կէօսթերիլտիքտէն պազգա , պիզզաթ քէնտի ա-
լէհհէրինտէ , իշքիլու կիւմանը քէտէրամիզ իւզ-
րէ պուլունմալարը մուճիպ օլունան պիչարէկկանէ
խիթապէն սէօյլէնիլէն , նալընըզ պիր քիւչիւք
քէլամ , մուհապպէթ ու մէրհամէթ տայիր պու-
լունտուղու թագտիրտէ , ինտլերինտէ քեմալ մէր-
թէպէ խայրխահլըգ , վէ թարիֆէ կէլմէզ տէրէ-
ճէ պիր ինսանիյէթի սայըլաճաղը , չէմս կիպի
աշիքնար տըր :

"Իմտի , տիմէք տիր քի իմմիֆագտայըզ .
մէրգումէյէ նարըն սապահ . . . խոթիրճայէ կի-
տէճէքսին , . . էօյլէ տէյիլ մի . . . — տէյի պա-
ղըրըր Ակրիգօլ , էվենտէն նէնիյէ քէսպի իւմիտ
իտէրէք : — պէն նարըն սապահլայն էրքէնտէն
ինէր սօգագ գարուսունտա տէօրթ թարաֆը պիր
իյի կէօզտէն կէչիրերէք , հավէր իտէճէք պիր
չէյ վէ՞ր մը տըր նօղ մատուր անլատըդտան
սօնրա , սանա խապէր վէրիրիմ :

— Ը՜հ , ինսանիյէթլի վէ թէմիզ գալպ Ակրի-
գօ . . . — տէր Ակրիգօլ կիմտիքճէ միւրէէս-
սիր օլարագ :

— Լաքին բէտէրին ուչանմազտան էվվէլ կիմ-
մէյէ ղայրէթ իմմէլիսին . . : Ակրգումէնին ի-
գամէթ իմտիկի մահէլլէ իսէ , օլ գատար թէն-
հա պիր մահէլլէ տիր քի . . . օրայա կիմմէքլի-
յին . . . հէման պիր սուրէթլէ նագայը տիւշմէն
էլինտէն գուրթարմագ կիպի տիր . . :

— Պուլաղըմա պիր սէս կէլիյօր , վէ զանն ի-
տէրիմ քի բէտէրիմին սէսի օլմալը տըր , " տէր
պիրտէն պիրէ Ակրիգօլ :

Հագրգամէնտէ էօյլէ իտի , ձիւնքի Ակրիգօ-
լըն իզպէսի , Ակայէօնիւն հիւճրէսինէ պիճիճիք
պուլունուպ , վէ օրատա վուգուա կէլէն լագըրտը-
լար , պէրիտէն իշտիլէ պիլիր պուլունտուղունտան ,
մէրգուման գուլագ վէրիպ տիչինէյիքլերինտէ ,
Տակօպէրին գարանլըգտա սէօյլէմքտէ պուլուն-
տուղու , շու աթիտէքի քէլամլարընը իշտիրլէր :

" Ակրիգօլ . . . նէ օ՞ , օղլում , ույո՞յօրմու-
սուն . . : պէնճէ պէն իլք ույգույու ալտըմ . . :
Օ՜ղանն իտէրսին բի , տիլիմ աղզըմընի իշինտէ կիճիշ-
մէքտէ . . . վէչհասըլ ճանըմ սէնին իլէ , հէման
հիչ տուրմայըզ լագըրտը իմմէքտէ խսթէմքտէ
տիր :

— Հայտե , Ակրիգօլ , գօ՛չ , չափուգ , — տէր
Ակայէօ , — շիմտի բէտէրին սէնին եանընտա
օլմատըղընը անլար իսէ ,,Քնտիչէյէ տիւչար օլուր
. . . նիհայէթի եարըն սապահ պէն սանա պիր
խապէր կէթիրմէտիքճէ , տիշարը չզգմալը տէ-
սիլսին . . . ձիւնքի , էվվէլչինտէն օրթալըղը ան-
լայըզ տիչինմէք , էմրի պասիրեթ իգթիլազընը-
տան տըր :

— Ակրիգօլ , օղլում . . . նէ՜ տիր օ , պուրատա
տէյի՞լ մի սին , — տէր Թէքբարէն Տակօպէր ,
տահա զիյատե եիւքսէքճէ պիր սէս իլէ :

— Իշթէ բէտէրիմ իշթէ , պուրատայըմ , — տէր
տէմիրճի Ակայէօնիւն հիւճրէսինտէն չզգտըղը
պիրլէ , բէտէրինին իզպէսինէ կիրերէք , — Պա-
ճալարըն գանատլարընտան պիրիսի բուզկեարտան
սալլանարագ շամլամա եաբմագտա օլտուղունը-
տան , թամըլը ույգունա պիր խալէլ կէթիրմէսին
միւահազասընա մէպնի . . . օնու գաբաթմայա
կիթտիյտիմ . . :

— Թէշէքքիւր իտէրիմ օղլում . . . լաքին ,
նաֆիլէ՜ , պէն էօյլէ կիւրիւլթիւլէրտէն ույան-
մատըմ , ձիւնքի իշինմէտիմ պիլէ , — տէր Տա-
կօպէր պիր շատիմանիի տիլ իւզրէ , — պէնի ու-
յանտըրան , անճագ սէնին իլէ գօնուշուպ սէօյ-
լէշմէք նարի իշթիյագը օլմուշ տուր . . : Ը՜հ ,
սէվկիլիս էվլատըմ , պու ալէմտէ պիր սատէտիլ
վէ իխթիյար բէտէր իչին , էվլատ մուհապպէ-
թինէն զիյատե քէսկին պիր շէյ օլամազ , խու-
սուսիլէ , օն սէքիզ սէնէ թէմամէն նարի հաս-
րէթտե եանընպ թուխթուշմուշ օլտուղու թագտիր-
տե . . :

— Իշըգ խաթէ՞րիսին բէտէրիմ :

— Իսայր , օղլում խայր , զայիտ պիր մէսարիճ
տիմէք տիր օ . . . պիզ գարանլըգտա տախի գօնու-
շա պիլիրիզ . . . հէմտե պուագ շու իշթահըմ թէք-
միլ նէրինտե գալըրը քի , եարըն սապահ օր-
թալըգ աղարըր աղարմազ , սէնի շէյէլե պիր տօ-
յա տօյա սէյր ու թէմաշա խաէյիմ . . . եօխ-
սա շիմտի սէնին նիւղհունիւ կէօրիւր խսէմ , նա-
րըն սապահըն իքինճի սայըլմըշ օլուր , հալ պու-
քի , պէն եարըն սապահ քի իլք տէֆա կէօրմէք-
լիյի մի , շիմտիյէ թէրճիհ իտէրիմ : "

Ակրիգօլ օտանըն գաբուսունու գաբատըր ,
վէ արթըգ Ակայէօ պիր շէյ իշիտէմէզ օլուր . . :

Ո՛չվալը Մայլէօ, էլպիսէսիլէ եաթաղը իւ-զերինէ տիւշիւ վէրիր, վէ էրքէնտէն Ա՛կրիգօլուն սեյամէթ իւզրէ կիտէ պիլմէսի իչին, լաղըմ կէլէն էմրի իհթիյաճը իճրա իլէսին նիյէթիլլէ. սա-պահա գատար կէօզլէրին տակի գալամագսըզըն, զամ ու էլէմ իւզրէ, պէքլէմէքտէ պուլունուր։

Պու ճիւմլէ, մէրգումէ, ֆէրտա կիւն իչին գալպինտէ ճէվէլան իհմալքտէ պուլունան ասարը շէհիտէյի պինօղլուրիյէ բաղմէն, պաղէն արա-լըգտա, խէյալաթը զամանկիվ վէ քէսէբամիշ-լէրէ տակի տալարագ, կիղլիտէն բուհու կիպի սեվմէքտէ պուլունտուղու պիր զաթ իլէ, օլ կի-ճէնին սուսլուղունտա վուգուա կէլէն, իւնս իւ իւլքէթիյլէ, հիւսն ուլէթաքէթտէ տակի, մէր-գումա մանէնտ օլմուշ, վէ մէրգում տակի քէն-տիսինի, քէնտինին մէրգումու սեվմիյի գատար, պիր մուհապպէթի խալիսէ վէ բիւր իքֆէթ իւզրէ սեվմիշ օլսա . . . օլ վագթտա վուգուա կէլէճէք պիր իւնս իւ իւլքէթի, թաթապիգ իհմալէ չըգըլըր։ Լաքին, նինէ անինտէ, էջյէ պիր ալագայի տէրա-նինին, անճագ քէնտի տէրտնաք գալպինտէ մէս-թուր պուլունուպ, վէ գարըշըգ օլարագ Ա՛կրիգօ-լուն գալպինտէ իսէ, պիր մուհապպէթի տատէրա-նէտէն պաշգա հիչ պիր շէյ պուլունմատըզընտան, օլ պապտէ հիսս օլունաճագ հալավէթի ճավիպէյի թէվէղղուզէ հիչ պիր վագթտա միյէսսեր օլա-մայաճաղըն տիւշիւնտիւկիւնտէն, քէնտի թէսէլ-լիսինի, անճագ Ա՛կրիգօլա տօսթլուգ վէ իյիլիք իտէ պիլմէք իւմիտլէրինտէ պուլուր։

Էմման սապահ օլուր օլմազ, Մայլէօ գալգ-տըզը պիրլէ, ուսուլ իլէ մէրտիվէն պաշընը էլէ ալըր, վէ Ա՛կրիգօլ իչին աճէպա սօգագտա պիր շէյ վա՛ր մը որր պագըպ անլասըն նիյէթիլլէ, եավաշճաճըգ աշաղը ինէր։

ԸԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԼ

ՈՒՑԱՆՄԱ

Էավա կիճէնին պիր վագթինէ գատար նէմ-նաք վէ բուսլու գալըզգտան սօնրա, սապահ-լայըն պիր պէրրագլըգ վէ պիր պյաղ որր չէօք-մէքտէ, վէ Ա՛կրիգօլուն բէտէրիյլէ պէրապէր հաճմըշ օլտուղու իպպէնին ըշըգ ալտըղը ճամըշը չէրչէվլէլէրտէն, ճիւղիճէ բույի ասիւմանըն մահ-լէյի կէօրիւմքտէ իտի։

Ա՛կրիգօլուն հիմճրէսի տակի, Մայլէօնիւնքի կիպի, բէք սէվիլճէ պիր հալտէ պուլունուպ, վէ թէպլինտի օլարագ իսէ, մէրգումուն քէնտի չիրչէրինի իւլէրինտէ եազտըղը պէյազ աղաճտան միւրէթթէպ պիր քիւչիւք թարաբէզանըն իւսթիւնտէ, տիվարտա, չիվիչէր իլէ թուխտուրուլմուշ օ-լարագ, օլ ղիլքրի ճէմիլճի, տէֆթէրլի էպէտիյ-նէթտէ մուգայնէտ, վէ պիր բուհու աղճի իդթի-զասընճա, հէմ քէնտի էհալիյի, հաճի ֆուգարա վէ էօճաղը սէվմիշ, ֆիքրլէրինի թէնվիր իթմիշ, վէ կէրէք ֆիւթուհաթլարը, վէ կէրէք մաղլու-պիյնէթլէրի իւղրինէ տէսթիճանլար գալէմ ալ-մըշ օլան, վէ հէմտէ էհալի թարաֆընտան տակի, պիլ մուգապէլէ քէնտիսի սէվիլմիշ վէ միւհիճ-բէմ գըլընմըշ պուլունան . . . Պէրանճէ (1) նամ շահրի մէշհուրուն թաստիրի կէօրիւլմէքտէ իտի։

(1) Պէրանճէ Ֆրանսըզ շահրլէրինին էն մէշհուր-ըրնտան պիրիսի օլուպ, 1780 տէ օգոստոս 19 տա փա-րիստէ տոզմուշ, վէ 1857 տէ յունիս 16 տա վէֆաթ իթմիշ տիր։

Պէրանճէ 9 եաշընտա իքէնտէն պաշլայարագ, էվ-վէլա հալաբընըն լօգանթաստընտա ուշագլըգ իթմիշ, պատհնու պիր պասմախանէյէ կիրմիշ վէ ուսթասըլա պիրլիքտէ, շարգըլար վէ պէսթէլէր թանգիմ իթմէյէ պաշլամըշ, վէ ասնրա սարաճլըգ իթմէքտէ օլան բէ-տէրինին եանընտա խրատէ իթմէյէ տէվամ իթմիշ, վէ շու իշտէ բէք մէհարէթի կէօսթէրմիշ իսէտէ, մէ-լանը թապիխի տայիմա իլմի շիրէ օլմազին, նիհայէթ ան սէբէպ եաշընտա իքէն, օլ եօլտա գալէմինի ջի-նաթմայա միւպաշէրէթի իթմիշ տիր։

Պէրանճէ էրկիրմի իւչ եաշընա գատար պիր թա-գըմ շէյլէր գալէմ ալմըշ իսէտէ, մէմալէ իթտիկի հիւս-նի գապուլէյէթի կէօրէմտիքտէն պաշգա, ֆէնա աւրէթտէ գարուրէթէ տակի տիւշմիշ, լաքին օլ հէնկամէրտէ, պիսյիւք պօնապարթէնին պիտաակրի Լիւսիէն, մէրգումէ արգա օլուպ թահմին հիմայէսինէ ալտըղընտան, սէրպեսթճէ, վէ բահաթը տիլ իւզրէ պիր չօգ շէյլէր տահա գալէմ ալմըշ տըր։ Պու արատա ֆրանսատա բօլիթիգաճա բէք չօգ թէպէտտիւլթ վուգու պուլուպ, պօնապարթէ տէվրի պիթմիշ, Պուր-պօնլար տէվրի իւէրի կէչմիշ, վէ մէրգում օլ վագթին բօլիթիգասընա թօգունմասը ճիւնգապյա, 1821 տէ դէկտէմբեր 8 տէ, 500 ֆրանգ ճէզայի նագտիյէ վէ-րիպ, վէ իշ մահ տակի մահպէտտէ գալմայա իլմա օլունմուշ իսէտէ, մահպէտտէ տակի բահաթ տուբմա-յէրպ պիր թագըմ բօլիթիգաճա պէսթէլէր գալէմ ալ-մըշ, վէ արալըգ արալըգ թահպ ու նէշը իթտիրմիշ, վէ թա 1828 սէնէսինէ գատար թարաքը հիւքիւմէթտէն հիչ պիր թագէիգաճի կէօրմէմիշ իսէ տէ, 1828 սէնէ-սինտէ նէշը իթտիրտիկի պիր պէսթէ իւզէրինէ, թէբ-բարէն թահպէիգ օլունարագ, 10 պին ֆրանգ ճէզայի նագտիյէ վիրմէլիք, վէ 9 մահ տակի մահպէտտէ գալ-մագլըգ իլմամընը կի յմիշտիր։ Պու հէնկամտէ, մէրգու-ման ալէյհինտէ, կէրէք տէվլէթ մէճլիսլէրինտէ, վէ կէրէք քիլիսէլէրտէ փափասլար թարաքընտան բէք չօգ տէհշէթէնկիզ լաֆըրտըլար կէպմիշ իսէտէ, ասլա ֆիւ-թուր կէթիրմէյէրէք, նինէ մէրգում ըշըգ վէ իյէրի-լէյիշ տիւշմինլէրինէ գարշը գալէմինի օրնաթմագտան զէբրէճէ կէրի տուրմամըշ, վէ շու մահպէսի յէթթի միւտաֆէինտէ, պաշլըճա եէտի գրթա տակի թէսլի-մաթ եազըպ պաշա չըգարմըշ տըր։

Պէրանճէ 1833 սէնէսինտէն պաշլայարագ, տլըպ պա-շընը պիր քօշէյէ չէքիլէրէք, վէ հէմտէն քիմսէյէր իյէ կէօրիւշմէյէրէք, պիր չօգ շէյլէր գալէմ ալը-սէտէ, 1848 սէնէսինէ գատար մէյտանէ չըգարմազ։

Մէրգում փարա, իւնվան վէ բիւթպէ սեվմէզ պիր զաթ օլուպ, Նիչէ տէֆա տեօյլէ շէյլէրի քէնտի ա-լիճէնսագ գալպի ուշրունա ֆէտա իթթիհատէն պաշգա, Նիչէ տէֆա տակի, եօյլէ շէյլէրի քէնտույէ թէբլիֆ իտէն տօսթլարընա, շու տիգգաթէ շայան, "Հալ ու գա-զիյէհէրին պէնի չըգարարդը եիւքսէք մէվգուլտէն, պէն քէնտիմի աշաղը ամմագ արզուսունտէյիմ" ճէ-վապընը վէրիպ, համթա, 1848 սէնէսինտէ, էհալի քէն-տի խամինէ 200 պին գուրա վիրէրէք, Սէնա գազաը միլլէթի վէքիլէյինէ (երեսփոխանութիւն) ինթիխապ իտէր իսէտէ, մէրգում գապուլ իթմիշ, խօնիֆա խ-տէր, միլլէթ մէճլիսի տակի ումմումէն խոնիֆաընը բէտտա իյէ մուէթթագտա գապուլինի իպրամ իտէր իսէ-տէ, Պէրանճէ իքրինճի տէֆա օլարագ, թէբրարէն խո-նիֆա պիրլէ, նինէ քէլ եվվէլ քեօշէյի վահտէթէ չէքիլիր։

Պէրանճէ հէր նէ գատար, էօղլէթի իւզրէ իմրաբ

Ըեր նէ գատար շէֆագ տահա նէնի սէօ-
քիւմէյէ պաշլամըշ իտի իսէտե, Տահօպէր վէ
Ա՛կրիգօլ զամէն գալգմըշլար, վէ Ա՛կրիգօլ սօն-
րատան քէնտու քէնտույէ տիւշիւնտիւքճէ, կէր-
շի քէնտի Տալի Տագգընտա, տէրքեար օլան գօր-
գուսու կիմտիքճէ արթմագտա պուլունմուշ իտի,
լաքին պու ճիւմլէ, քէնտույի զապթ իլէ, իզմիր,
բապը գալըին, բէտէրինտէն սէմը իտէ պիլմիշ
իտի։

Ա՛ուախխէրէն զուհուրնաֆթէթ օլան Խրուվէր-
լէր սօգաղը էհլի ֆէսատընըն լիվայը նիմիշլը
րէֆ իմմէսի նէմիճէսինտէն օլարագ, պիր թա-
գըմ ատէմլէր, ինթիյամէն մահպէսէ իլգա օլուն-
մուշ օլուպ, վէ Խէլա՛ օմրու էշնէյէ նամ նազ-
մէտէն իսէ, ֆէսատ բիշէլէրտէն պիրիսինին նա-
նընտան խայլի նիւսխէլէր պուլունմասը իսէ, թա-
պիաթիյլէ, վէ հիչ տէյիլ իսէ մուվագգաթ սու-
բէյտէ, Ա՛կրիգօլուն թագլիգ օլունմասընը մու-
ճիպ օլաճաղը, զիյատէսիյլէ մէմուլտէն պուլունմագտէ իտի իսէտե, նասըլ քի, էվվէլճէ տահի էվգաթ իյլէմէյէ արզուքէշ պուլուննուր իսէտե, ենի-նէ պու ճիւմլէ, բէք չօգ մէշհուր վէ միւթէվէր զաթ-լար մէրգումուն իւնա իւ իւֆէթինէ խահիշկէր պու-լունուգլարընտան, բահաթ պրագմագլար, վէ Թաւէ յ-բան, Շահօպրիան, Մ. տը Լամարթին, Մանիւէլ, Գարէլ, վէ Ցավէտ տ'Ընձէր միսլիու զաթլար, մէրգու-մուն տօսթլուգուն գազանմագը քէնտիլէրճէ պիր շէ-րէֆ ու իֆթիխար ատա իթտիքատէն պաշգա, հաթ-թա բուհպան կիւբուհինտէն, Նիչէ սայիր զաթլար պէր Թարաֆ. պիզգամ Լամնէ, չօգ տէֆա Ճանընտան այ-բըլմայըպ, վէ միւթէվէֆա Ֆարիս Ագբէպիսկոպոսու մընճէնէէր Սիպուր տահի, 1849 տա կէօրիւնմէյէ կիճ-մէսի, բուհպան կիւբուհի պէ յինտէ զուհուբա կէլճէն խայիճէ պիր կիւբիւլթիւյէ սէպէպլյէճէ վէրմիշ տիր։

Պէրանճէ եալընըզ տիթայէթ ու ֆէթանէթտէ նա-տիրիւլ էմնալ պիր զաթ օլմայուպ, ախլագը մմունա-հէսի տահի, գլուպի տամկյի ճէպլ իլյէմէյէ պու-լունմուշ տուր։ Մէրգումի տայիմա ֆուգարա հագ-գընտա մէրհամէթլի, վէ գուտուրէթինճէն զի յտատ ճէօ-մէրտ վէ ալիճէնտագ օլուսգտան պաշգա, ֆուգարալը-ղը տահի քէնտի իսթէյինէ թապի պուլունտուգուն-տան, էսէֆի տէրուճի, անճագ, իսթէհյի գատար ֆուգարա վէ պիչարէկճանէ իմտատ ու մուտաֆէնէթ ի-տէմտիկինտէն իպտալէթ պուլունմագին, քէնտի շիր-լէրինտէն պիրիսինտէ շէջյէճ սէջյէճիճ տիր։

„ Պէնճէ պէնիմ քէնտի հավայիճի շահսիյէմ իչին,
„ պիր չօգ փարայա իհթիյամ եօգ իսէտե, ֆուգա-
„ բանըն սէֆալէթի ու մուսիպլէրին տիւշիւնտիւքճէ
„ սալթ, զէնկին ոտաճագ պիր ատմ օլուտուգուն
„ էլգէճիյէճէնի հիսս իմմէքտէյիմ։ „

Պէրանճէ, ֆուգարայա իմտատ իթմէսի լազըմ կէլ-տիքտե, չօգ տէֆա փարասը պուլունմատըղը թագ-տիրտե, չայրշըպ չապալայրպ պաշգասընտան տահի ա-լըպ վէրտիկի շէջյէճ տուբուսուն, վէ միւտտէթի էօմրիւնտե ենի վէրտիկի շէջյէճ տուբուսուն, վէ միւտտէթի էօմրիւնտե եազճաղը էլ եազըրը, ուճուգճա, եանի 800 ֆրանգ մաշ իլէ պիր Թապխանէյէ ատմիրէ պուլունտուգուն-Հալտե, Մգգիւբ Թապխանէնին սահիպի օլ գատար փարա գազանըղը վէ զէնկին օլուր քի, քէնտու քէն-տույէ մէրգումուն մաշրընը արթըրըր, վէ հաթթա, կիզլիտէն, շիմտիքի իմէրտաօրիչա ճէնտալէրի, սա-հիպ Թապխանէ վատէթասըլյա, մէրգումա պիր միգ-տար մաշ պաղայարագ, կիչյա, Թապխանէ սահիպի-նին քէնտի Թարաֆընտան տըր կիպի մահ պէ մահ վէրիյմէհինի միւրատ իտէր իսէտե, պէրանճէնին շու-քէյֆի յէթ մայիմտա օլմագին, բէտատ իտէր։

Պէրանճէ վէֆաթ իթտիքատե, 50 աէնէյէն պէրու-Պէրանճէ վէֆաթ իթտիքատե, 50 աէնէյէն պէրու-էվվէլ իյլէմէյէ կէնտիսինի ճէզբ ու զայրէթի իւղրե, օլ միլէթճէ վէ վաթանճա չէվգ

ՙՀ, համո օղուն . . . խմէ՛ւխիմ կիսի կէօրմէ՛քտէ՛իմ . . : Շ՛ իմոի պիր շէյ տահա սէ՛ոյլէ՛յէ՛ճէ՛իմ, վագտա օնա տաիի կիւլէ՛ճէ՛ք սին, լաքին բաղու ճուման աշաղը, էլ վէրիր քի, պէն քէնտի ֆիքրաձը տիլիմի պէ՛յան իտէ՛իմ, տիմէ՛ք խմէ՛րիմ քի, շու պըլ՛ըգլարընը կէօրտիւքճէ՛ կօ՞պման, քիպը ու իֆթիխարըմ արթմագտա տըր : Ո՛՛Հ, պիր սիւարի օլմայա, նէ՛ գատար շայէսմէ՛ պիր տէլիֆանըսըն սէն պիլիր միսին . . : Օղլում հիշ ասկէրլիկէ արզու իմթիհանին մի :

— Նայր, չիւնքի վալիտէ՛մ վար իտի . . :

— Ադգըն վար օղլում, վէ պունտանտա գատթինազար, պէնճէ, գրըճ տէվրի կէչմիշ տիր : Նէկեր պիզիմ կիսի խմէ՛իյարլարը տէր իսէն, բասլանմըշ էսկի թիւֆէնքլէր միսիլու, օճագլարըն պիր թարաֆընտա ասըլը գալմագտան պաշգա հիշ պիր շէյէ եարամազ օլմուշուզտուր· լաքին պու ճիւմլէ, պիզլէրտէ նիչ՛ կիւնլէր կէօրմիւշ շիւզ տիւր, տէ՛ կիտի կիւնլէր տէ՛ :

— Ադ՛այ հա՛յ, սիզնի վագթինիզ, գահրամանլըգ վէ ֆիւթուհաթ ու իֆթիխար վագթի իտի, — տէ՛տիքտէն սօնրա Ա՛կրիգօլ պիր հիսսի շէվգ ու ղայրէթի տէրուն իւզրէ, պիր սատայի միւէսսիր վէ հազնի իւզրէ տահի, "Պիլի՛րմիսին բէ՛կտէ՛րիմ, սանա էվատ օլմագտա նէ՛ կիւզէլլիք վէ նէ՛ իչիլիք վար տըր . . :

— Կիւզէլլիք հագգընտա . . . պիր շէյ պիլմէ՛մ վէ պիր շէյտէ սէ՛ոյլէ՛յէմէ՛մ . . . լաքին իչիլիք հագգընտա . . . իչթիմալտէն տիր, չիւնքի, սէնի բուհում կիսի սէվմէ՛քտէ՛իմ . . : Վ է հէմտէ՛, Ա՛կրիգօլ, տահա պու մուհապպէթի գալպիչէ՛մին իսթիհսան տըր, հէլէ պիրազ տահա վագթ կէչսին քի, օլ վագթ սէ՛ր իտէսին սէն : Պիլի՛րմիսին Ա՛կրիգօլ, աճէապա քիմլէրէ պէնզէ՛րիմ պէն, թըզդը պիր գաչ կիւն տիհանընա տանէ կիրմէ՛միշ աճ՛ըրա պէնզէ՛րիմ . . : Նէ՛ոյլէ աճ՛ըրըն աւէ՛թլէրի ազար ազար նէ՛չէ՛րէք միտէ՛լէրինի ալըշտըրմագ օլտուղունտան . . . իչթէ պէն տաիի ծնչըրըն նօղունու թուսթմագտայըմ . . : Նտո՛ի, օղլում . . . սէնտէն տաիի պէն տօյունճայա գատար, ախշամ սապահ . . . վէ նիհայէթի հէր կիւն . . . սուրէթին, հէտէ՛ֆի սէ՛հմի չէշմանըմ, վէ իսմին տաիի, զնչվէրի զէպտանըմ օլաճագ տըր, պիլմիշ օլասըն : Նաքին, շու հէր կի՛ն . . . հիսս իտէ՛ճէկիմ ֆէրահը տիլ ու սիւրուրու գալպիմի, տէր խաթըր իչլէ՛տիքճէ՛ . . . ամա՛ն, իւզէրիմէ պիր պայդընըզգ կէչմէ՛քտէ՛ տիր . . . տէ՛րունիմ ալթ իւսթ օլմագտա տըր, վէչհասըչ, քէնտիմի զա՛յպ իթմէ՛քտէ՛իմ . . :"

Տակօպէրին շու սօն քէլամլարը, Ա՛կրիգօլուն գալպինէ, պիր սուրէթի քէ՛տէրամիզտէ թէչսիր իտէ՛լէր, չիւնքի մէրգում, գօրգուսունու չէքմէ՛քտէ պուլունտուղու, օղ ուղուրսուզ պըրըզգ խուսուսունուն, բէ՛տէրի ֆէ՛հմինէ վարմըշտըր տէ՛րի, սուչի զաննա զահիպ օլմայա պաշլար :

"Ադ՛էր նէ՛ հալ իսէ, տիմէ՛ք տիր քի, չիմոի սէն Ա՛. Հարտի սայէսինտէ իչի ըահաթսըն վէ պէչնինիզտէ հիւսէի իմմիղաճ վագըի տիր, եղլէ տէ՛յի՛լ մի :

— Ո՛՛հ Ա՛. Հարտի . . . — տէր Ա՛կրիգօլ, — պու ալէմտէ պուլունան են զիյատէ իչի, տաիլ վէ ալճէհնատ զաթլարտան պիրիսի տիր ժ, էկէր պաշգա ֆապրիգալար իլէ, մէրգումուն ֆապրիգասընը թաթպիգ իտէրէք, իսլահաթ ու մուհասէնաթ զըմնընտա տէրքնար օլան ֆէվգէլատէ ֆարդը կէօրմիւշ օլան սէն, ճէննէթի իլէ ճէհէննէմ պէչնինտէ, նէ՛ գատար ֆարդ վար իսէ, օլ գատար ֆարդ վար տըր տէ՛յէճէկսին, պի իշթիպահ տըր . վէ հագգաթէն տէ՛ եղլէ տիր :

— Ահի՛՛հ մի սէ՛ոյլէ՛յօրսուն :

— Ո՛՛հ, կէօրսէ իտինիզ պիր տէ՛ֆա . . . մէրգումուն ֆապրիգասընտա պուլունան ամէլէ լէ՛ճէկսինտէ, նէ՛ մէրթէպէ ասարը խօշչալ, ֆէրահը տիլ, վէ մուհապպէ՛թի միւշահէ՛տէ օլունմագտէ, վէ հէր քէս նա՛սըլ իսթէ՛ք, վէ խօշնուտիի գալպ . . . վէ շէվգ ու ղայրէթի իւզրէ չալըշմագտէ տիր :

— Ո՛՛ճճ՛իպ, նէ՛ հիքմէ՛թէ մէ՛պնի տիր պու, մէ՛կէրչի սէնին Ա՛. Հարտին պիր սիհիրպա՛զ մի տըր :

— Նէվվէթ, վէ հէմտէ պիր մէշհուր սիհիրպազ, անլատը՛ն մի բէ՛տէրիմ . . . չիւնքի, չալըշըպ իշլէմէ՛ք հագգընտա հէրքէսին շէվգ ու ղայրէթինի թահրիք իտիպ . . . վէ առէթա պիր զէվգ ու սէ՛ֆա նազարըլմայա պագտըրմայա մուվաֆֆագ օլմուշ տուր . . : Վ է պունուն իսէ սէպէպի անճագ շու տուր քի, մէրգում պիզէ հինսանի՛ ու հագգանի՛յէթի իւզրէ պիր նէվմի՛յէ վէրտիքտէն պաշգա, հէր քէսին էնլի՛յէթի ու լիագաթըընա կէօրէ, քէնտի թիճարէթինտէն տահի, պիրէր հիսսէ չըգարըպ վէրմէ՛քտէ տիր, վէ հաթթա պու գատար միւրիւվվէթ ու էֆէնտիլի՛յէ տահի գանատա իթմէ՛յիպ իշճիլէրին իսթանը իչլին, գօճա, միւքէմմէլ վէ կիւզէլ էպնիչէլէր իպնա իթմտրէրէք, թէմիզ բաք վէ նիզամընտա օտաալարը, պաշգա նէրտէ թուսթուլաճաղընտան տահա էնվէն քիրա իլէ, իսթէ՛յինէ վէրմէ՛յէ հիմմէթ իթմիշ տիր, նասըլ քի հէր քէս օրատա հիւսնի հալ իւզրէ օթուրուպ թէ՛յիւշ իթմէ՛քտէ տիր . . : Նէգաթ, բէ՛տէրիմ, պէն հէր նէ գատար վասի՛ ու սէնա իթմսէմ, նաֆիլէ, պիր տէ՛ֆա կէօրմէ՛լիսինիզ . . , էվվէթ պիր տէ՛ֆա քէնտի կէօղլէրինիզ իլէ կէօրմէ՛լիսինիզ . . :

— Փարիս իչլին զարիպ իւլ ահվալ պիր մէ՛մլէքէթ տիր տէ՛յինէլէրին, հագգաթէն հագգլարը վար իմի՛ մէ՛յէր : Նէ՛շամա՛իլլահ, հէլէ պիղլէր տահի կէլիպ վասըլ օլտուգ . . . ինշաալլահ օղլում, արթըգ սէն, պէն, վէ թէ՛միշ գալպ վալի՛տէն, էօլիւնճէ՛յէ՛տէ գաթան պիր պիրիմիղտէն այրըլմայագ, սէ՛ֆայի խաթըր իւզրէ եաշարըզ :

— Ինշաալլահ բէ՛տէրիմ, արթըգ պունտան սօնրա, նարի հասրէթտէ եանմայըզ . . . — տէր Ա՛կրիգօլ, ահը՛ տէրուննի՛ սէթը իթմէ՛յէ չալըշարագ, — Ինշաալլահ պէն վէ վալի՛տէ՛մ,

չիմաիլ գատար օձնին չէքմիշ օլտուղուն գահ-մեթ ու մէշագգաթլարը տախի ունուԹտուրու-բուղ :

— Ոչահմեթ ու մէշագգաՀ մը չէքմէք, եոյլէ շէյլէր պէնիմ իչին տէյիլ տիր . . . սէն պէ-նիմ նիւզիւմէ պագ պիր տէֆա, հիչ լեհճէմ տէ եոյլէ պիր տերտ ու էլեմ էսերի կէօրմէք-տէմիսին : Պունտան սօնրա հիչ պիր շէյ վալի-ֆէմտէն տէյիլ տիր, զիրա, պուրայա այագ պա-սալտան պէրու, քէնտիմտէ պիր կէնճլիք հիսս իմմէքտէյիմ . . . Ինկեր շիմտի սէյրէտիկիմտէ միապալաղա վար տըր զիւիւմիչլէ ինանմազ ի-սէն, նապընտա իճրասընն կէօրէրէք իսքնաթ օ-լաճաղընա հիչ շիւբհեմ եօգ տուր, էլվէրիր քի, պիր տէֆա սէնին իչէ իտտաասընա նէօ-րիւմէյէ չզգըշալըմ, ալիմ Ալլահ, սէնի նօլտա պրագաճաղըմ զըմբընտա, պահնա տախի կիրիչէ-պիլիրիմ : Հ իմտի, պանա պագ օղլում, սէն քէնտինէ պիր իյի չէքէ տիւչէն վէրմէյիսինտէ, պէրապէր կէզմէյէ չզգմալը լըզլ, վէ հեր քէտտէ պիղի սէզր ու թէհմաշա իմմէչի տիր, Հա՞, նէ՞ տէյսին . . . Պիլլահի, պիւթիւն ալեմ շու պէնիմ գըր պըլըգլարըմը վէ սէնին տախի սիյահ պըլըգ-լարընը կէօրտիւքտէ, անինտէ, շունլարտան պի-րիսի բէտեր, վէ տիկերի տախի եվլատ տըր տէ-յէճէկինէ, զէրրէճէ շիւբհէ իսթէմէզ, չիւնքի քէմալ մէրհէպէ պանա պէնզէմէքտէսին, օՀ, իֆթիխար իտէյիմ իֆթիխար քի, սէնին կիպի պիր եվլատա բէտեր պուլունմագտէյիմ : Ինշ Ճանըմ, պունլարընն քեաֆֆէսի պէր թարաֆ, շիմտի պիրազտա պու կիւնքի իՃապ իտէճէք իշ-լէրիմիզի տիւչիւնիւպ նիզամընա գէյալըմ . . . շիմտի սէն մարբէշալ Այմոնուն բէտերինէ պիր մէքթուպ եազարագ . քէնտի թօրունլարընըն փարիսէ մուվասէլէթլէրինի, վէ մէրգումէլէրէ տա-յիր մասլահաթը միւհիմմ պուլունտուղուն պէ-յան իլէ . . . աճէլէթէն ավտէթինին էլղէմիյ-նէթինի պիլտիրմէլիսին : Այն մէղքիւր մէքթու-պու նապընճայա գատար, պէնտէ կիտիպ պի-բաղ վալիտէնլէ, վէ էօքսիւզլէրլէ կէօրիւչէյիմ, վէ պատէհու պիրեր լօգմա պիր շէյ նէյէլիմ քի, վալիտէն վարսըն քիլիսէսինէ գուտտասը շէրիֆ կէօրմէյէ կիմսին, չիւնքի բէք սօֆու օլ-տուղուն կէօրմէքտէյիմ, իհթիրամա շայա՜ն գա-րը, լաքին նէ՞ չարէ, մատամ քի, օլ պապ-տէ զէվալլըճընըզ քէնտի հալ ու Հարէքէթինտէն մէհրունէ պուլունմագտէ տիր, վարսըն քէնտի քէֆֆինէ պագսըն, պիղտէ սէնին իլէ քէնտի կէզինմէմիզլէ պագալըմ :

— Նա՛ բէտերիմ, — տեր Ալկրիգօլ շուրիչի տերուն իւզրէ, — պու սապահ, էսէֆ իտէրիմ քի . . . սէնինլէ պիրլիքտէ կէզմէյէ չզգամա-յաճաղըմ :

— Նէ՞ տիմէք տիր պու, սէպէ՞պ, մէկէրչի պու կիւն բազար տէյի՞լ միտիր :

— Ինվէթէ բէտերիմ, — տեր Ալկրիգօլ թէրէտ-տիւտ իւզրէ, — լաքին, աճէլէ պիթէճճէք պիր իշլիմիլ պուլունտուղունտան, էրքէնտէն ֆագրի-դայա կիմմէյէ սեօղ վէրմիշլիմ տիր . . : Ինկեր, սեօղլիմտէ պուլունմայարագ կիմմէզ իսէմ . . . Ա՛ . Ֆարտինին զարարընը մուճիպ օլուրում : Գէգաթ, պու ճիւմլէ, չօգտա կիճիքմէզ էրինէ տէօնէրիմ :

— Ի՞, օ պաշգա լագըրտը, — տեր Տակօպէր պիր թէպէսսիւմիւ զամնաք իւզրէ, — մատամ քի սեօղ վէրմիշինիզ տիր, վէ մատամ քի, կիմմէ-մէնիզտէն, Ա՛ . Ֆարտիյէ զարար իսապէթ իտէ-ճէք տիր, հէր հալտէ կիմմէզլիսինիզ, ըաքին, պէն իսէ, փարիսի . . . պու սապահ . . . իլք տէ-ֆա սէնինլէ կէզմէք արզու վէ էմէլինտէյիմիմ, էյ, նէ չարէ, արթըգ պաշգա պիր կիւն օլսուն, չիւնքի իշ վէ չալըշմագ . . . մուգատտէս պիր շէյ տիր, չիւնքի, վալիտէն տախի անճագ, օլ չալըշմագ սայէսինտէ նաշամագտա տըր . . : Ֆէր նէ հալ իսէ, վագտա պու կիւն պէրա-պէր կէզմէյէ կիտէմէմիզլ պէնճէ աղըր վէ հէմտէ բէք աղըր կէչտի իսէտէ . . : Ատ՛ըր, պու պապ-տէ հագգանիչլեմէթ գարշը սէզլէյօրում . . : Պագաճմըրըն, պիր ատէմ սէտտէթի հալէ, նէ՞ չափուգ ալըշմագտա տըր . . . իշթէ, պէն տա-խի, օն սէքիզ սէնէ միւտտէթ, տայիմա սէնի կէօրէ պիլմէք աթէչի հասրէթիլլէ նանմագտա, վէ տայիմա տախի իշքիլ իւզրէ . . . պուլունտուգ-տան սօնրա, շիմտի մէնզիլի մագսէտիմէ իրմիշ օլ-տուղում հալտէ, նալընըզ շու, պէրապէր կէզ-մէքլէ յիմիչլին, անճագ պիր գաչ կիւն կէրիյէ գա-լաճաղըն իչինթիկիմ պիրլէ, էն զիյատէ թիլ միգաճ ատէմլէր միսիլու, մըրըլտանմայա պաշլա-մագտայըմ : Օչարարը եօգ, օղլում, պունուտա իմմիչարըզըմ թէճէննիւնիւնէ համ իմմէչիսի-նիզ, եաշասը՛ն մէսէրրեթ, վէ հէմտէ եաշասը՛ն Ալկրիգօլում . . :"

Տակօպէր քէնտույի թէսէլլի իմմէք նիյէ-թիլլէ, պու արատէ, տիլշատի վէ մուհապպէճ իւզրէ, Ալկրիգօլու գուճագլայը վէրիր :

Տակօպէրին շու օխշայիշի, Ալկրիգօլուն պա-տիի էսէֆի օլուր, չիւնքի, մէրգում օլ հէն-կեամտէ, Ատայէօնիւն գօրգուսու իւզրէ, պաշը-նա պիր պէլա տօղարագ, հէման շիմտի քէն-տույի պաստըլար վէ պասաճագլար էնտիշէլէրին-տէ պուլունուր :

"Ինշ Ճանըմ, մատամ քի շիմտի բահաթտա-յըմ, — տեր Տակօպէր կիւլէրէք, — պիրազտա մասլահաթ զըմբընտա գօնուշալըմ, ամէյպա փա-րիստէ պուլունան քեահիյալէրին, իսմ ու լա-գապ վէ մահէլլէրինին պիր գայիմսինի նէ՞րէտե պուլա պիլէրիզ :

— Ակըշի պիլմէմ . . . ֆէգաթ էն գօլայ շէյ-լէրտէն պիրիսի տիր :

— Չիւնքի Ռուսիատան, բօսթա իլէ, պէնիմէ պէրապէր կէլէն գըզլարըն վալիտէլէրինին էմրի իւզրէ, փարիս քեահիյալէրինտէն պիրիսինէ, էվ-րագը միհիմմ կէօնտէրմիշլիմ տիր, քի փարիսէ ավտէթիմտէ, կիտիպ մէրգումու պուլամագտըմ

. . . վէ մէրգումուն իսմ ու մահէլլին տախի, ճիզտանըմտա իշար իթմիշտիմ, լաքին, էսնայի բահտէ ճիզտանըմը չալտըլար . . . Հալ պու քի մէրգումունտա խսմի մէլունու խաթըրըմտան չըգմըշ տըր, իմտի շու իւմիտսէյիմ քի, էյլէ պիր էսամ տէֆթէրի էլիմէ կէչտիկի թագտիրտէ, մէրգումուն իսմինի կէօրտիւկիւմտէ, տէր խաթըր իսէ պիլէճէկիմտիր . . ։

Պիրտէ իզպէլէրի գաբուսու իքի տէֆա վուրուլմազլին, Ակրիգօլուն ֆիքրինէ անհնտէ, վէ պիլա իհթիյարի օլարագ, Տագգընտա սուտուրը մէմուլտան պուլունան ֆէրմանըն գօրգուսու տօղտուղնտան, կիրիֆթարը իղթիրապը տէրուն օլուր։

Տակօպէր գաբունուն սէսինի իշհթտիքտէ, եիւղհնիւ օլ թարաֆա չէվիրմիշ պուլունմազլին, էվլատընըն խէչէճանը գալպի ֆարգընա վարամազ, վէ գապա պիր սէս իլէ, "Պույուրունուզ, կիրինիզ" տէր։

Վաբու աչըլըր, վէ պիրտէ Վաբրիէլ, արգասընտա պիր սիյահ էնթարի, վէ պաշընտա տախի պիր սիյահ վէ միսթէտիր (տէյիրմի) շարգա պուլունտուղու Տալտէ, իչէրի կիրիր։

Ակրիգօլ ահրէթ գարտաշընը հէման կէօրիւր կէօրմէզ, եըլտըրըմ սիւրաթը իւզրէ աթըլարագ մէրգումուն պօյնունա սարըլըր։

"Ա՛հ, գարտաշը՛մ։

— Ա՛հ Ակրիգո՛լ,

— Ա՛հ Վաբրիէ՛լ։

— Ա՛հ, պու գատար միտտէ՛թ, այրըլըդ . . ։

— Ա՛յհայէթ, իշթէ՛ սանա գավուշտում . . ,

Տէմիրճի իլէ վաբաս պէյնինտէ շու լագըրտըլար կէչէրլէր։

Հ՛ալ պու քի Տակօպէր պու արատա միէսսէր վէ միսթէհայիր պուլունտուղու Տալտէ, մէրգումանըն տէրաղուշի տատերանէսինի սէյր իյլէտիկինտէն, կէօզլէրի եաշարմայա պաշլար։ Հ՛ագրգաթէն տախի, շու եիւրէքճէ պիր պիրինէ մուհթաջըգ, ֆէգաթ թաալիաթճա պիր պիրինէ ղայրի մուվաֆֆըգ պուլունան իքի նէֆէր տէյիգանըլըրըն, օլ մէրթէպէ մէյլ ու մուհապպէթլէրի, տիգգաթ ու թէհայիւրէ շայան սուրէթտէ պուլունմագտէ, վէ Ակրիգօլուն էրքէքճէ լէհճէսի եանընտա, մէլէքսիմա Վաբրիէլին լէհճէյի նէզաքէթէֆհալը, տահա զիյատէ մէյտանէ չըգմագտէ պուլունուր։

"Այնին ավտէթինի պէն զաթէն բէտէրիմ տէն իշհթմիշտիմ, — տէր նիհայէթ Ակրիգօլ Վաբրիէլէ, — պէն սէնի հէր սահաթ ու տագըգա պէրէհմէքտէյիտիմ . . . վէ պու ճիւմլէ . . . ումմուղումանի զիյատէ պահթիյար պուլունմագտէյիմ։

— Ա՛ղհտէ՛մ նասըլ տըր . . . — տէր Վաբրիէլ, մուհապպէթ իւզրէ Տակօպէրին էլէրին սըգարագ, — ինշաալահ զէվալըըմը սըհհէթ ու աֆիյէթ իւզրէ պուլտունուղ։

— Ա՛յվէթ էվլատըմ, բէք իսի, բէք բահաթ, վէ մատամ քի, հէմիսինի պիր արայա կէլհէք իդպալինէ տախի նայիլ օլտուգ, էլպէթթէ սըհհէթի պէտէնիյէսի, էվվէլքինտէն, հիւզ քէրբէ տահա իսի օլաճագտըր . . . չիւնքի տիւնեատէ ֆէրահը տիլ վէ սիւրուր ու հիւզուր գատար, էօմրիւ ինսանը արթըրըր հիչ պիր շէյ եօգտուր . . . — պատէհու մէրգում, քէնտի պասըլըգ թուհթուլմասը գօրգուսունու պէր թարաֆի իլէ, թարիֆտէն խարիճ պիր մուհապպէթ իւզրէ, քէնտույէ նիկահէհնտաղ պուլունան Ակրիգօլա տէօնէրէք, — վէ Վաբրիէլ կիտի պիր թաղէ դըգ չէհրէլի պիր տէլիգանլընըն, արսլանլարա մահսուս . . . պիր գուվվէթի ու ճէսարէթի իտրաղլյլէ, նասըլ քի սանա սէօյլէտիյտիմ, ֆէվգ էլ ղայէ պիր հարէքէթի չէճիանէ վէ քիսթահնէ իւզրէ, մարեշալ Աիմնուն քէրիմէլէրինի էօլիւմտէն գուրթարտըգտան պաշգա, պէնի տախի գուրթարմայա չալըշըրղընը, պիր ատէմ տիւշինիւր իսէ, արթըգ . . ։

— Լ՛աքին, Վաբրիէլ, նէ՞ տիր օ՛ աննընտաքի, — տէյի պաղըրըր պիրտէն պիրէ Ակրիգօլ, պիր վագթտան պէրու տիգգաթը թամմէսինի ճէչչ իթմէ քտէ օլան պիր պէրէ ալնամէթինին նէ՞ օլտուղուն անլամագ նիյէթիյլէ։

Վաբրիէլ օտատան իչէրի կիրտիքտէ, շարգա սընը պիր թարաֆա պրագտըգտան սօնրա, թամ ճամկէանըն ալթընտա պուլունմաղին, սօլկուն վէ լէթաֆէթինիւմա լէհճէսինէ քեամիլէն ըշըգ վուրմասըլլա, աննընտա, գաշը իւգէրինտէն թա գուլագ թօղլարընա գատար չէքիլմիշ օլան, պիր գաբանմըշ նարա չիղկիսի, բէք լայըգը սուրէթտէ միւշահէտէ օլունմագտէ պուլունուր։

Վարտօվիլ սէրայընտա, ֆուրթունա սէպէպինտէն պիր պիրինի միսթէագգիպ զուհուրա կէլէն ահվալ ու հալաթ, վէ իղթիրապը տէրունի կիւնահիւնի արասընտա, վէ էյլէ պիր ղայէթ գըսսա միւլագաթ էօնասընտա, մէրգում վահիդին աննընտա տէրքեար օլան պէրէնին, Տակօպէր զէրրէճճէ ֆարգընա վարմըշ օլմատըղընտան, օլ արատէ Ակրիգօլուն սիւալի իւգէրինէ, քէնտիսի տախի տիգգաթ, վէ թէհայիւր պիրլէ, "Հագրգաթէն . . . նէ՞ տիր օ աննընտաքի պէրէ . . նէ՞ օլտու աննընտա . . . — տէր։

— Եա՛ էլլէրինտէքի . . . պա՛գ, պա՛գ, եա՛ բէտէրիմ, — տէյի պաղըրըր Ակրիգօլ, օլ արատէ կէօսթէրմէք իւզրէ Վաբրիէլին քէնտույէ տօղրու ուղաթմագտէ պուլունտուղու պիր էլին թուրթարագ։

— Վաբրիէլ, աղիզիմ էվլատըմ, սէօյլէ պուլունուն մանեատըր, նէ՞ տիր պու . . . քի՞մ նարասաղատ սէնի պէօյլէ," տէյի իլավէ խտէր Տակօպէր։

Տակօպէր տախի Վաբրիէլին պիր էլին էլինէ ալարագ, վէ էյլէ եարալարտան էբէյիճէ թաներր օլտուղուն անլատարագ, մէրգումուն եարասընը թէֆթիշ ու թէֆթէհհիս իյլէտիքտէն սօնրա, "Իսրաիլիատա արգատաշլարըմտան պիրիսինի,

աճ վէ սուսուզ . . . Հէլա՛ք օղսուն Նիկէթիլէ , փափաղըր պիր սօգագ պաշընտա խաչա չըգար-մըղար իսի , մէրգում կէրչի աշաղը ալընարագ գուրթարըլըը իսկ տէ , Թըպգը պու պէրէլէրէ պէնդէր պէրէլէր , էլլէրինտէ պագը գալը իսի :

— Թէհմար , քէտէրիմին Հագգը վար տը . . . Պէս պէղէի սէնին տախի էլլէրին տէլինմիշ տիր . . . վա՛հ զէվալը պիրատէրիմ վա՛հ . . . — տէր Ակրիգօլ Հէյճանը տիլի բիւր քէտէր իզդէ :

— Ա՛յ ճինտիմ . . . պրագրընըզ շիմտի պուն-լարը , — տէր Վասբրիել , մահճուպանէ պիր ալթ իսմէթիւլ իզդէ , վէ նիւզէրի գըզարարագ : — Վայալըգ տաղլար Թապիր օղունան մահէլ-լին նապանիլէրի միյանէսինտէ վազճըլըգ մէմու-րիյէթիլէ կիթտիկիմտէ , վագտա պէնի խաչա չըգարտըլար , վէ Հանթա , բարչա բարչա տախի խէճէքլէր խիյսէտէ . . . Ա՛ենապը բէրվէրտի-կնար , պէնի անլէրին էլինտէն խէլա՛ խլէտի :

— Ա՛յ՛ վա՛հ զէվալը էվտատըմ վա՛հ , տիմէք տիր քի , Հիչ պիր սիլահընտա նօգտու , վէ պէրա-պէրինտէ միգաարի քիճայէ ասկէրտէ նօգտու , էօյլէ՞ մի , — տէր Տակօպէր :

— Պիզ սիլահ Թաշընմայընըզ , — տէր Վասբրիել պիր Թէպէսիս Հալալէթ պախշ իզդէ , — վէ պիզիմ պէրապէրիմիզտէ գաճան ասկէր պուլուն-մազ :

— Ի՛յ ճանըմ , Հիչ տէյիլ իսկ քէնտի րէֆիգ-լէրի՛նտէմի սէնի գուրթարմայա չալըշմատըլար , — տէյի պաղըրըը Ակրիգօլ Հիտատէթ իլէ :

— Նա պիրատէրիմ , պէնիմ րէֆիգիմ նօգտու . . . նալընըզ իսիմ :

— Նալընը՛զ մը . . :

— Ի՛վվէթ , նալընըզ , ֆէգաթ , անճագ պիր գլաղուզում վար իսի :

— Իյի նա , նէ՞ ճէսարէթ տիր պու , էմ սի-լահօղզ , վէ Հէմտէ նապա նալընըզ էօլէ հապա-նիլէր իլէրինէ կիթմէք , — տէյի Թէքրարէն սիւալ իտէր Տակօպէր , շու իշԹիթիքլէրինէ ինանմագ խաԹէմ յէրէք :

— Ֆէվգ էլ ատէ պիր շէյ տիր պու , — տէր Ակրիգօլ :

— Ա՛ենար իլէ մէզհէպ գապուլ իթթիրմէք օլա-մազ , — տէր Վասբրիել , սաֆտէրունճա պիր սեօյլէյիշ իլէ , — Ինճիլի շէրիֆին Թէնսիհ խ-լէտիկի մէրհամէթ ու մուհապպէթի էօյլէ նապա-նիլէր իչինտէ նէշը իթմէք իչին , անճագ Հեր քէ-սին գանտըրըլմասընա չալըշըլմալը տըր :

— Իյի էմմա , նա գանմազլար իսկ . . . — տէր Ակրիգօլ :

— Նէ՞ խաԹէրսին սէն , ա՛ պիրատէրիմ . . . պիր ատէմ տին ու մէզհէպ ուղրունա Թաթը ճանընը տախի ֆէտա իտիպ . . . վէ անը գա-պուլ իթմէյէրէք բէտտ իտէնլէրէ գարշը կիւ-ճէնմէլի տէյիլ , իլլա ածընմալըտըր . . . զնրա , տին ու մէզհէպտէն ասըլ մագսէտ , ինսան ճին-սինին , իչինէ ու մէնֆաաԹը տըր :

Վասբրիէլին , շու սատէտիլանէ վէ միւէսսիր ճէվապընտան սօնրա , օրԹաշըղա պիր ճիւզէ վա-գըԹ , պիր տէրին սուսըղուգ չէօքէր :

Տակօպէր , սիւքիւնէԹի գալպ , վէ Թէսլի-միյէթ իւզրէ վուգուա կէլէն Հարաքաաթը գա-րամանի նէ՞ տիմէք օլտուղուն , վէ նէ՞ մէրԹէպէ ճէսարէԹէ միւհիմճ պուլունտուղուն բէք ալնա պիլտիկինտէն , Ակրիգօլ իլէ պէրապէր , բիա-յէթ ու Թէհայիւր իւզրէ , Վասբրիէլին նիւ-զիւնտէն նօգարու պագա գալըը :

Վասբրիէլ , տէյիլ սախԹէ սուրէԹտէ , պիր էմրի մահճուպիյէթի իզհար իթմէք իսմէտիկինտէն , իլլա Հագգընտա , քէնտի Հագգընտա , բէտէրի վէ պիրատէրի իւզէրինտէ զուհուրա կէլմէքտէ օ-լան Թէէսսիրտէն Հէման քեամիլէն պիճապէր կի-պի պուլունտուղունտան , Տակօպէրէ խիճապէն , "Ա՛ճայիպ , նէ՞տիր օ , նէ՞ օլըյօրսունուզ , " տէր :

— Նէ՞ մի օլըյօրում , — տէյի պաղըրըը Տա-կօպէր , — պէն իսէ , Թամ օԹուզ սէնէ միտա-տէթ , մէյտանը մուհարէպէլէրտէ կէզտիքտէն սօնրա . . . էմրի շէճաաթտէ մանէնտիմ նօգտուր տէյի գըյաս ու ֆախր իթմէքտէ իքէն . . . շիմ-տի , քէնտիմէ ուսԹա սայըլմայա շայան պիր զա-Թը , պիզգաթ քէնտի գարշըմտա՛ կէօրմէքտէյիմ . . . վէ մէրգում ուսԹանըն իսէ քի՞մ օլտուղուն անլամագ իսԹէր իսէն . . . իշԹէ սէ՛նսին . . :

— Պէ՞ն մի . . . նէ՞ տիմէք խաԹէյօրսունուզ . . . նէ՞ նաբմըշըմտըը , նէ՞ տիր հիւնէրիմ . . :

— Ա՛աշալահ , սէն պիլմիշ օ՛լ քի , շու ալնա-մէթի գահրամանիտէն պուլունան պէրէլէր , — տէր Տակօպէր իհԹիզազը տէրուն իւզրէ Վասբ-րիէլին էլլէրին ԹուԹարագ , հէմ շայանը իհԹիճ-խար տըրըլար . . . վէ հէմտէ պիզիմքիլէրտէն զի-յատէ շայանը իհԹիճխար տըրըլար . . . հալ պու քի , պիզտէ կիւյա , ճէնքճիյիզ տէյի , էօյիւնիւպ ֆօ-տուլլանմագտայըզ . . :

— Ի՛վվէթ . . . բէտէրիմ , սահի՛հ տիր սէօյլէ-տիկինիզ , — տէյի պաղըրըը Ակրիգօլ , — վէ պիր աճէչի տէրուն իւզրէ , — Նա՛ . . . իշԹէ պէն սէվմէք , վէ Թաղնիմ ու իհԹիրամ իթմէք իսԹէրիմ էմմա , անճագ , պէօյլէ , մէրհամէթ , ճէսարէթ , վէ Թէսլիմիյէթ իլէ մէէլուճ պու-լունան , փափաղըը սէվմէք իսԹէրիմ . . :

— Իէճա իտէրիմ սիզէ . . . պէնի մէտ իթ-մէյինիզ պէօյլէ . . . — տէր Վասբրիել հիճապ իտէրէք :

— Ա՛ենին Հագգընտա մէտ ու սիհԹայիշ օգո՛-մայալըմ մը . . . — տէր Տակօպէր , — աճա՛յիպ , արԹըգ սէնիտէ մէտ իթմէյիպտէ , քիմի՞ մէտ իթմէյէլիզ . . . պէն քէնտիմի աճէչէ սալտըղըմ զէման , մէկէրչի եալընը՛զ մը սալարտըմ , մէկէրչի նիւզ պաշըմ պէնի կէօզէթմէ՛զմիյիտի , վէ մէ-կէրչի արգատաշլարըմ պէրապէրիմմէ տէյի՛զ մի-յիտիզէր . . . վէ զաճէն քէնտիմ ճէսարէթսիզ օլմուշ օլսա իտիմ տախի , մէկէրչի օլ էանատէ քիպրիմտէն նաշի իւզէրիմէ պիր նէվի ճէսարէ՛Թ կէլէրէք . . . աճէըմը մահմուզամայա պաշլամա՛զ-մը յըլտըմ , գավզա վէլվէլէլէրինտէն Թէշվիգ օլուն-

տուղումու պէր Թարաֆ իմաիկիմ Թագտիրտե տախի, պարուէթ գօգուսունատն, Թրամբէթալար կիւրիւլթիւսիւնտէն, վէ Թօրլար բանըրըթըսընատն մէկէրչի ալըմ տախի ալըթմատա պիշչէվգ ու ղայրէթ, գուտուրուպ քէօբիւրէրէք, տէօրթ Թարաֆա սալըպ սըչրամաճղըլըտը, վէ արթըգ օլ անտէ, պէնի տէր խէնիվ, տէ՞ պապամ տէ՞, ճէհէննէմտէն ֆիրար իմաիվ պիր չէյԹանէ տէօն-մէղմիյիտիմ. հէյ օլ Ալմբերաթօրուն օրատա Հաղըր պուլունատուղուն, վէ վիճուտիմտէ աչըլան տէ-լէքլէրի վէ եարալարը պաղայալըմ տէյի, պիղղամ քէնտի էլիլէ, պանա շէրիթլէր վէ սարկըլար վէրտիկին կէօրտիւքճէ... իֆրամ մէրթէպէլէր-տէ, շէվգ ու ղայրէթէ կէլտիկիմ, Թարիֆտէն միւս-Թաղնի տիր տէսէմ, ճայիվ տէյի՞ մի տիր: Ալ-Թէ, ա պէնիմ պէհատըր էվլատըմ, էկէր պէն պիր եիկիթլիք շէրէֆի գաղանմըշ իսէմ, շուգատար Թէշվիգամ ու Թահրիքաթ սայէսինտէ գաղանմըշըմ տըր... անլատընըղ մը... հալ պու քի սէն, եարա եալընըղ... սիլահսըղ... պուլունատուղուն Թագտիրտե, պիղիմ աթլըսըղ, մըղրագսըղ, գումպարատըղ վէ սալդըմըղ իւզէ-րինէ կիտէմտիկիմիղ տիւշմէնլէրիմիզտէն, եիւղ տէֆա տահա զիյատե վահշիյէթլէրի տերքեար օլան եապանիլէր իչլէրինէ, պիրա ֆիւթուր կիթ-տիկին Թագտիրտե, մէկէրչի պէնտէն հէզար քէղ տահա զիյատե եիկիթլիք շէրէֆ ու իֆթիխա-րընա, շայէսինէ տէյի՞ մի սին:

— Ալ՞ ճէվապէթի Թազ իլէ մէհլուֆ բէտէրիմ... — տէյի պաղըրըր Ալկրիգօլ, — շու հագ-գանիյէթի իգրարընը, պիլիրսինիզ նէ՞ գատար կիւղել վէ ազիմ պիր ալիճէնատլըղ տիմէք տիր...:

— Ալմա՜ն պիրատէրիմ... բէտէրիմիղ, քէն-տի նէֆսաբէթի ու ինսանիյէթի միւֆթիհէսի իգ-Թիղասընճա, հագդը աճիղանէմտէ, հիմմէթ պուլյուրտուղուն սիհթայիշտե, հատտի իհթիատլի Թէճավվ՛ուզ իհմէքտե տիր, չիւնքի, պէն հէր նէ քի եաբմըղ իսէմ, հէր քէսին եաբատիլէճէյի ատէթա վէ Թապիի իշլէրտէն զիյատե պիր շէյ եաբմամըշղմատը...:

— Թապի՞ մի... էվվէթ, Թապիի, ֆէգաթ տէյիվ պաշգալարը, իլա սէնին կիսի ճէսուր տէլիգանլըլար իչլին, — տէր Տակօպէր, — հալ պու քի, էօյլէ տէլիգանլըլար տահի, բէք նատիր իւլ էմնալ տըրլար...:

— Այվվէթ, բէք նատիր իւլ էմնալ տըրլար, չիւնքի մէղքիւր ճէսարէթ, ճէսարէթլէրին էն ղիյատե շայանը Թէհայիւրտէն պուլունանը տըր, — տէր Ալկրիգօլ: — Այ՞ տիմէք տիր պու, մէկէրչի, տէ-մատն շիւբհէսիղ սուրէթտե, հալըր պուլունան պիր էօլիւմ գարշը կիթմէք տիմէք տէյի՞ միտիր, ղարի՛պ հալ, էօյլէ պիր վահշի ատէմլէրին իչլինէ, էլտե եալընըղ պիր խաչ պուլունատուղու հալտե, շէֆգաթ ու մէրհամէթ, վէ մուհապպէթի տա-տէրանէ՞ վազ իմաիյ կիթմէլի, էլլէրինէ տիւշ-մէլի, էղիյնէթլէր չէքմէլի, վէ ասլա Թէշէքքիր իմ-մէքսիղնի, քին ու ղարաղ, վէ էսէրի հիտտէթ ու ախազը ինթիգամ իղհար իմմէքսիղնի, Թաթլը ճանընը, բէնչէյի էճէլէ Թէսլիմէ՞ պէբլէմէլի... պիր Թարաֆտան հէր բէսին ճիւրմիւն ափվ իւ-տիվ... տիկէր Թարաֆտան տախի, ասլա մէ-յուսիյէթի կէօսթէրմէյէրէք, Թէպէսսիւմ իմմէլի... հէմտե նէ՞րէտե, եալընըղճա, քիմսէյէր կէօր-մէյիվ, քիմսէյէր պիլմէտիյի, վէ քիմսէտէն պիր իւմիտ պէբլէնմէտիյի Թագտիրտե, օրմանլա՞ր օր-Թասընատ: Պաղարա շու պէլա վէ Թէհլիքէլէր-տէն գուրթուլտուճն մու, օլ վագթ տախի միւ-քեաֆաթըն, քէնտի եարալարընը, անճագ շու մահճուպիյէթինիմա, պիր սիյահ էլպիսէնին ալըթնատա կիղլէմէ՞ք իւզրե... Հաիվ՛ըղ Ալլահ, բէտէրիմին հադգը՞ վար տըր: պիրտե չըղըպատ քէնտիսի գատար, մէրտ վէ ճէսարէթլի օլմատ-ղըն իտատա իմմէքտեսին, էօյլէ տէյի՞ մի:

— Հաթթա, տահա ճճայիպի շուրատը տըր քի, — տէր Տակօպէր, — պունճա չէքտիկի էվլիյէթ, վէ կէչիրտիկի Թէհլիքէլէրին քեաֆֆեսի պա-Հէ՞ վ օլմագ իւզրե, ղնրա նասըլ քի սէօյլէտիյին էվլատըմ, ղէվալընըն հիչ պիր ճէսարէթի վէ հիչ պիր եարատը, արգասընատաի շու սիյահ գաֆթանը, պիր փիսգօպօս էլպիսէսինէ Թէպ-տիլ իտէմէյէճէք տիր:

— Ալա՛յր, էօյլէսիտե տէյիվ, պէն հէր նէ գա-տար քէնտիմի. պու գատար իշքենճէ վէ Թէհլի-քէնին ուճանատա հիչ պիր միւքեաֆաթա պէք-լէմէքտե տէյիլիմ կիպի կէօսթէրմէքտե իսէմտե, պիւԹիւն պիւԹիւն օնա տախի ինանըպ ալտան-մազը տէյիլսինիղ, — տէր Վաբրիէլ Տակօպէրե պիր Թէպէսսիւմիւ Հալալվէթպախշ իւզրե, — ղնրա, քէսպի լէյագաթ իչլէտիկիմ Թագտիրտե, տարի պագատե պիր միւքեաֆաթը ազիմէյէ մազ-Հար պուլյուրուլաճաղըմ տախի աշխքատր տըր:

— Պագ էվլատըմ, պէնճէ պէն օլ պագատե նէ՛ պիր շէյ անլարըմ... վէ նէ՛տե սէնին իլէ պիր միւպահասե վէ իտատայա կիրիշլերիմ...: Պէն անճագ շունու իտատա իտե պիլիրիմ քի... շու պէնիմ աթիգ խաչըմ, Ալլահճա, պէնիմ էլպիսէյի բէսմիյէմտէն ղիյատե, օլ սէնին գաֆ-Թանըն իւղերինէ Թալիգ օլունմայա (ասըլմագ) շայէսինէ տիր:

— Հաչ պու քի, էօյլէ միւքեաֆաթլար, ասլա էօյլէ Վաբրիէլ կիպի Հագդիր փափասլար իչլին տէյիվ տիրլեր, — տէր Ալկրիգօլ, — պու ճիւմլէ, նա բէտէրիմ, էկէր շու «ղուլ Հուվա Ռաբբի» տէնիլէն բարասլարըն իսպրագ իհմէքտե օլտուգլարը ֆա-ղնլէթի ու էմրի պէսալէթի կէօրսե վէ պիղնե իս-տինիղ... Այվվէթ, քէնտի փիսգօպօսլարը Թարաֆընատն, տայիմա Հագգլարընատա պէտ մու-ամէլէ օլունա կէլիպ, վէ տայիմա աճընմայա շա-յան պօյունտուրուգլարը Թահրիրնատա պուլուն-մագտե օլան, մէրգուման քէօյ փափասլարընըն, Հայրՙի քի, նիչէ՜ վէ նիչէ՜ մէղյէնէթ ու լէյա-գաթլարը, վէ ֆէտաքեարլըգլարը, քէօչէյի ֆէ-բրամուշատա, բէրտէյի նամէրտի իլէ մէսմուր պու-լունմագտե տիր: Պու ղէվալը փափասլարը տա-

խի, թըպդը պիզիմ իշճի կիւրաւհիմիզ միսիլու, օլ թէհամմիւլ օլաւնմազ հալէրինաէն խէյասէ, զէվաթը ալի իւլ հիմմէթլէր, մէրհամէթ իթմէ յէ պօրճլու տուրլար։ Լ՚ըվէվէ, անլէր տախի պիզիմ կիպի, փուգարա վէ էնամի էվլատլարը օլուպ, վէ պիզիմ կիպի տախի շիրքէթի պէչէրիյինէ-նին մէնփաաթլէրնը մուճիպ եօլլարտա չալըշմագտէ օլտուգլարը սուրմէթէ, անլէրին հագգլարընտա տախի, քէզալիք պիզիմ կիպի, էմրի հագգանիյինէթ իճրայէ կէլմէլի տիր . . . վէ իշթէ, շու խուսուստա իսէ, անճագ ալիճէնապ գալպլէրին ինսաֆ ու շէֆգաթլընա միհթաճ պուլունմագտէ տիրլէր։ Լ՚էյլէ տէյի՞ մի Կաբրիէլ . . . Աէյլէ եա՛ պիրատէրիմ, սէյլէտիկիմտէ խիլաֆըմ՛ վա՛ր մըտըր, հաթթա, քէյիւն պիրիսինտէ փաւինսըզ իթմէկ յէ արզուքէդ պուլունտուղունու պանա վագթիյլէ սէյլէմիշսինտիր, չիւնքի, պիր ատէմ պիր քէյֆ փափաս թայյին գըլընտըդը հալտէ, վէ նիյէթի խայրխահլըզ օլտուգու թագտիրտէ, նէ՞ պիւյիւք խայր ու մէնֆաաթլընը մուճիպ օլա պիլէճէկին, բանա ֆէհմ՛ ու տէրք իթմէքտէ սին . . ։

— Պէն հալեա օ արզուտէ պուլունմագտէյիմ՛, — տէր մահզունիյէթի իւզրէ Կաբրիէլ։— լաքին հայը՛ֆ քի . . . — տեսիքտէն սօնրա մէրգուտ, զաննէն, ֆիքրինէ կէլէն պիր թէֆէքքիւրի քէտէրամիզտէն իճթինապ իթմէք նիյէթիյլէ, միւսահապէթի մէվճուտէյի թէպտիլ իլէ, վէ Տակօպէրէ խիթապէն, — Լ՚աքին, պու ճիւմլէ, էկէր պանա իթիմատ իտիպ, վէ հագգանիյինէթի գապուլ իտէրսէնիզ, քէնտի ճէսաբէթինիզին տէրճէսին թէնզիլ իլէ, պիզիմքինի թէքսիր իթմէքտէ րէվա տէյիլ տիր . . . չիւնքի, սիզին ճէսաբէթինիզ պիզիմքինտէն հէմ պիւյիւք վէ հէմտէ բէք չօգ պիւյիւք տիւր, զէրա, մուհարէպէնին խիթամ՛ընտա, օլ մէյտանտէ սէրիկիպ նաթան լաշէլէրի կէօրիւպ սէյր իթմէք կիպի, ալի իւլ հիմմէթ պիր հիւրէք սահիպի իլէին, գաթան տէհշէթամիզ պիր շէյ օլմամըշ . . ։ Ա՚իչ տէյիլ իսէ, պիզիմ թաբիգիմիզտէ, վագտա եօլմէք վար տըր, լաքին եօլտիւրմէք եօգտուր . . ։"

Փաւասըն պու քէլամը իւզրինէ, Տակօպէր պաշընը եօգարու գալըրարագ, թէհայիւր իւզրէ մէրգումուն հիւզինէ պագար։

"Ա՚աղըգաթէն տիգգաթէ շայան պիր հալ, — տէր Տակօպէր։

— Ա՚նէ՞ տիր օ բէտէրիմ, — տէյի սիւալ իտէր Ա՚կրիգօլ։

— Կաբրիէլին շու քէլամընտան խաթըրըմա պիր շէյ կէլտի քի, տայիմա մէյտանը մուհարէպէտէ հիսս իթմէքտէ օլտուգտան պաշգա, իսթիյարլըղըմ աբթալգճա, մէզքիւր տույղում տախի աբթմագտէ պուլունմուշ տուր, — տէտիքտէն վէ ճիւգիճէ սիւքիւթ իւզրէ տուրտուգտան սօնրա Տակօպէր, պիր վագար վէ քէնտույէ տախ օլմայան պիր ղամ՛ ու էնտուհ իւզրէ, — Լ՚վէթ, Կաբրիէլին օլ լագըրտըսը, մէյտանը մուհարէպէտէ, իւղերիմտէ հիսս իթմէհկիմ . . . վէ իսթիյարլատըգճա տահա ղիյտէ հիսս իտէ, կէլտիկիմ պիր հալի . . . պանա տէր խաթըրը իթմէյրթմէքտէ տիր։ Շ՚էյլէ քի, էվլատլարըմ՛, բէք չօգ տէֆա, պիւյիւք գավղալարտան սօնրա, գարաղօլ պէքլէտիյիմտէ . . . հէմտէ հալընը. . . կիճէնին սուսալաղունտա . . . վէ մահիմապըն այտրնըլըղընտա, վէ տիւշմէնտէն պիղէ գալմըղ օլան պիր արաղի իւղերինտէ, վէ արազիյի մէզգուրէ իսէ, պէշ ալթը պին ինսան ճէնագէսինտէն գաբլանմըշ, վէ էյլէտէ ճէնագէլէր քի, իւղերինտէ նիչէ վէ նիչէ իսթիյար բէֆիգլերիմ տախի պուլունտուգլարը սուրէթմէ . . . օլ նէգտիմտէ քիւշտա օլունան թասվիրի հալի կէօրիւպ, վէ էյլէ պիր տէրին սուսալուգ օրթասընտա, գաթը ու իտամ իթմէքլիք թէճէննիւնիւնտէն, ույանարագ ագլըմ պաշլմա կէլտիքտէ . . . (պու տախի պիր նէվի թէճէննիւնիւն տիւր), քէնտի քէնտիմէ "Իշթէ, պու գատար ատէմլէր էօլիւպ կիթտիլէր . . ։ Ա՚մմա, նի՞չին, սեպե՞պ . . . Նի՞չին . . . լաքին, պու ճիւմլէ, իրթէսի կիւն, եէնէ գավղա վագթինտե, հիւճում ու համլէ իշարէթին ալըր ալմազ, օլ կիճէքի Ն՚ընի միչինի պէր թաբաֆ իլէ, վէ հիսսի թապիիմ սատալէրինէ գարշը սաղըր օլարագ . . . քէլ էվվէլ, տիւշմէն իւզերինէ սալար, վուրուր, քէսէր վէ տօղարտըմ։ Լ՚աքին, զարարը եօգ, գօլլարըմ եօրուլուպ, պիր հիւճումտան, վէ գըլըճմըզըն գանլարընը, աճրմըզըն սաչլարընա սիլտիքտէն սօնրա . . . Նինէ քէնտի քէնտիմէ, տէր իտիմ, "Պիր թագըմ ատէմլէր տահա էօլտիւրտիւմ . . . էվվէլճ էօլտիւրտիւմ . . ։ Ա՚մմա նիչին, սեպե՞պ։"

Տակօպէր, շու կէչմիշ հալէրի, պիր սուրէթի ղարիպէտէ, տէր խաթըրը իթմէկի իւղերինէ, պիրպիրի էիւղիւնէ պագարլար։

— Շ՚այը՛ֆ քի, — տէր Կաբրիէլ, — էյլէ պիր սահաթը ազիմտէ, շան ու շէրէֆ թէճէննիւնիւնիւ մահվ ու իղղէ օլուպ, գալպի ինսանտէ, եալընը, ճէնագը Շ՚ագգտան իհսան պույրուլմուշ օլան իչի տույղուլար պագը գալտըգտա, շու սիզին հիսս իթմէհկինիզ հիսսի մէմնուհուն, հէր գալպի քէրիմ հիսս իթմէքտէ իսէտէ . . ։

— Իշթէ, էվլատըմ՛, սէն քէնտի լիսանընը թագրիրիյլէ, էմրի լիյագաթտա պանա միւրաճճահ (իսթիւն) պուլունտուղուն իսպաթ իթմէքտէսին, զէրա, իշթէ օլ սէնին սէյլէտիկինի թէմիզ տույղուլար, անճագ սէնին գալպինտէ գատիմ գալմագտէ տիրլէր։ Լ՚աքին, պունլարընը քնաֆիֆէսի պէր թաբաֆի էմմա, շու սէնի խայա չըգաբան գուտուրմուշ նապանիլէրին էլլէրինտէ՞ն նասըլ գուրթուլտուն, պիրտէ օնո՞ նագլ ու պէյան իլլէ պագալըմ։"

Տակօպէրին պու սիւալի իւզերինէ, Կաբրիէլ իւղերինտէ, էյլէ պիր էսէրի խէլէճանը տիլ զուհուրա կէլիր, վէ օլ մէթթէպէ, էիւղէրինին

գըզարտըղը կէօրիւլիւը քի, Տակօպէր, մէրգումէ խիճապէն, "Լ՚կէր պէնիմ պու սիւալիմէ . . . ճէվապ վիրմէ քիմէ խոթէմէզ, նախօտ վիրէմէզ ի-սէն, զարարը նօգ էվլատըմ, նէ՛ պէն սանա սօր-մուշ օլայըմ, վէ նէ՛տէ սէն իշլեմիշ օ՛լ . . . — տէր.

— Լ՚ա՛ բէտէրիմ, նէ՛ սիզտէն, վէ նէ՛տէ պիրա-տէրիմտէն, սէթր իտէճէք հիչ պիր շէյիմ նօգ տուր . . . — տէր Վ՚ապրիէլ պօղուգ պիր սէս իլէ, ֆէգաթ, ռնճագ շուրասը վար տըր քի, թարիֆ ու պէ՛յանընտա ածմիմ տէրքնար տըր . . . չիւնքի, պիզզաթ քէնտիմ տախի անլայամամը-շըմտըր . . :

— Ճա՛յիպ, նէ՞ տիմէք տիր պու, — տէր Ա՛կ-րիգօլ Հայրէթի իւզրէ :

— Հ իւբհէսիզ օլարագ, — տէր Վ՚ապրիէլ գը-զարարագ — քէնտի տուղղուլարըմ պէնի ալ-տաթմըշ օլմալը տըրլար . . : Չիւնքի, քէնտիմի Վ՚ատէրուլահա թէսլիմ պիրլէ, արթըգ սօն լահզատէ էճէլէ պէքլէմէքտէ իքէն . . . զանն իտէրիմ քի, ագլ ու ֆիքրիմճէ պիր զաաֆ ա-ըրըզ օլարագ, պիր նէվի կէօսթէրիշէ գարըլմըշ օլմալըըմ պէն . . . վէ Հալնա պու կիւն վէ պու սաաթա գատար, օլ գաղիյէյի ղարիպկէ պէնճէ միսմիէնի իւլ թաալիր պիր Հալտէ պու-լունմագտէ տիր : ֆէգաթ, պէկքի իլէրուտէ, էսրարը մէյտանէ չըգարագ, պիր մաննա գա-պուլ իտէ պիլսին . . . Հաթթա, պէն տախի, օլ ղարայիպ նէվինտէն գարընըն քիմ օլտուղուն, պիլսիպ անլամագ ղըմընտա, իֆրաթ մէրթէպէ-լէրտէ, արղու վէ մէրագ իւզրէ պուլունմագտէ-յիմ . . ,"

"Լ՚ա՞սրլ գարը տըր օ սէօյլէտիկինիզ գարը, — տէյի սիւալ իտէր Ա՛կրիգօլ Վ՚ապրիէլէ :

— Պէնի գուրթարան գարը :

— Ճա՛յիպ, մէկէրչի սէնի նապանիլէրին էլինտէն գուրթարան պիր գարը՞ մը իտի, — տէր Տակօպէր :

— Լ՚ֆվէթ, — տէյի ճէվապ վէրիր Վ՚ապրիէլ, թէզէ՛քքիւրլէր տէրհալարընա տալարագ, — էվ-վէթ, պիր գարը, վէ հէմտէ պիր թաղէ վէ հէտնա գարը . . :

— Վ՚ի՞մ իտի աճէպա մէրգումէ գատըն. — տէր Ա՛կրիգօլ :

— Պէ՛նտէ պիլմէմ . . . վագաա պէն մէրգու-մէյէ քի՞մ օլտուղուն սիւալ իթմիմ . . . լաբին օ տախի պանա, "Տէրսլիլէրին գը՞զգարընտա-ըըմ" տէյի ճէվապ վէրտի :

— Ճա՛էպա, մէրգումէ նէ՞րէտէն կէլիպ, վէ նէ՞րէյէ կիթմէքտէ իտի, — տէր Տակօպէր, զի-յատէսիյլէ, անլամայա արղուքէշ պուլունարագ :

— "Լ՚ա՛, նէ՞րէտէ տէրսլի վար իսէ, օրայա կիթ-մէքտէյիմ . . . ,, տէյի ճէվապ վէրտի, տէր Վ՚ապրիէլ, — վէ մէրգումէ, Ա՛կրիգոյի շիմալե-նին, իպսիպ վէ էպէտի գարլարլա գարալը . . . վէ կիճէլէրինին սօնու կէլմէզ օլան . . . չէօլլէրի վէ մէմլէքէթլէրինէ տօղրու թէվճիհ իթտի :

— Թ՚ըպգը Ա՛իպէրնատաքինէ պէնզէր . . . — տէր Տակօպէր թէֆքէք քիւր իւզրէ :

— Լ՚ա՛քին, տէր թէքրարէն Ա՛կրիգօլ կիճիքճէ իւզէրինէ պիր տալկընըզգ չէօքմէքտէ պուլունան Վ՚ապրիէլէ խիճապէն, — մէրգումէ գատըն, նէ՞ թարիֆ իլէ սէնին իմտատընա կէմիշէ պիլտի :"

Վ՚ապրիէլ շու սիւալին ճէվապըն հէնուզ վիր-մէք իւզրէ իքէն, օտա գարուսունա պիր տէֆա իհթիրազ իւզրէ վուրուլմազին, ահրէթ գարտա-շընըն ավէտէմիյլէ, Ա՛կրիգօլուն պիր վագիտան պէրու քէօշէյի խաթըրտան չըգմըշ օլան գօր-գուսու, կէնիտէն մէրգումէն գալպինի գավըա-մայա պաշլար :

"Ա՛կրիգօլ, — տէր տիշարտան պիրիսի, եա-վաշ պիր սէս իլէ, — շիմտի սանա սէյյէհէ-ճէկիմ վար տըր . . :,,

Ա՛կրիգօլ, Մայհէօնիւն սէսինի թանըտըղըն-տան, կիտիպ գարուսու աչար :

Մ՚այհէօ տախի իչէրի կիրէճէք նէրտէ, պու-լունտուղու գարանլըգճա սուճա նախօտ արալըգ-տա, պիր ատըմ տահա կէրի չէքիլէրէք, գալ-պինտէ տէրքնար օլան պիհուզուրի, սէսինտէն անլաշըլմագտէ օլտուղու Հալտէ :

"Ա՛մա՛ն նա Լէպպիմ, Ա՛կրիգօ՛լ, օրթալըգ աղարալը պիր սաաթ տըր . վէ սէն իսէ Հալնա պուրատասըն . . . շիմտիյէ գատար, գօրգաճագ քիմսէյի կէօրէմէտիմ . . . լաբին, շիմտի նէ-րէտէ իսէլէր, սէնի թուճաճագ ատէմլեր կէլիր-լէր . . : Լէճա՛ իտէրիմ, վէ նէմի՛ն վէրիրիմ սանա . . . Հայտէ, չափուգ, մատմազէլ տը Վ՚ատտօվիլէ կիթ . . . էվվէթ, չափո՛ւգ, զիրա, պիր տագըգա տախի զայպ իթմէնին սըրասը տէ-յիլ տիր . . :

— Լ՚ակէր Վ՚ապրիէլ կէլմիշ օլմասա, պէն շիմ-տիյէ չօգտան կիթմիշ իտիմ . . : Լ՚ա՛քին, ար-թըգ մէրգում իլէ ճիւղճէ կէօրիւշ-մագ իդպալինտէնտէ, վազ կէչէ պիլի՛րմիյիմ նա :

— Ճա՛յիպ, Վ՚ապրիէլ պուրատա՛ մը տըր, — տէր Մ՚այհէօ պիր թէհայիւրի լաթիֆ իւզրէ, չիւնքի, նասըլ քի, զաթէն իֆնատէ օլունտույտու, մէրգումէ տախի, Ա՛կրիգօլ իլէ վէ Վ՚ապրիէլ իլէ պիրլիքտէ պիլսիմիշ իտի :

— Լ՚ֆվէթ, — տէր Ա՛կրիգօլ, — պիր սաաթ-տան պէրու պուրատա օլուպ, պէնիմլէ վէ բէտէ-րիմլէ կէօրիւշմէքտէ տիր . . :

— Մ՚էրգում իլէ կէօրիւշմէք իդպալինէ պէ՛ն տախի նայիլէ օլմալըըմ, — տէր Մ՚այհէօ, — պէսպէլլէ, կէնճ գըղլար Հագգընտա պանա էմր իտէճէք աճէպա պիր իսրտմէթի վա՛ր մը տըր տէ-յի, վայիտէնիղէ սիւալ իթմէք իւզրէ եանընա կիթտիկիմտէ, մէրգում եօգարու չըգմըշ օլմալը տըր . . : Լ՚աքին մէրգումէլէր իսէ, բէք եօրու-մուշ օլտուգլարընտան, Հալնա ույումագտա տըր-լար . . : Մ՚ատամ Ֆրանսօազ շու մէքթուպու սանա վիրէյիմտէ, սէնտէ բէտէրինէ վիրէսին տէյի պանա րէճա իթտի . . . շիմտի կէթիրմիշ-լէր . . :

— Ինչո՞ւ քի՛ւր իսէրիմ , աղիղէմ Մայէօ . . .
— Լմնի , մատամ քի Կաբրիէլ իլէտէ կէօրիւշ միւշխիւն տիւր . . . արթըդ չօդ էլլէնմէ , կիտի վէր հէման . . . տիւշիւն պիր տէֆա քի , հաթը՛զ Ալլահ , շիմոի կէլիպ , մէրգումանն հաւզուրունտա սէնի թուրթալար , բէտերին իչին . . . նէ՞ պիւ-չիւք աֆէթի սայըլաճագ տըր պու :
— Ըագդըն վար տըր . . . նէ՛ չարէ , չար նա-չար կիմմէլիյիմ . . : Կէտերիմին վէ Կաբրիէլին հաւզուրունտա , քէնտիմէ բաղմէն , պիրազ գօրգուլարըմը ունութմուշտում . . :
— Ըայտէ , կի՛թ , չաբուգ . . . վէ ինշաալլահ մատմօազէլ տը Կարտօվիլ , սէնին նիյաղընը գապուլ իլէ , շու աղիմ էֆէնտիլիյի վատ իթտի-կի թագտիրտէ . . . Հէման իքի սաաթտան եի-նէ տէօնէպիլիրսին , վէ իշթէ օլ վագթ , հէմ սէն բահաթ օլուրսուն , վէ հէմտէ սէնինքիլէր . . :
— Տօղրու , տօղրու . . . լաքին , եալընըզ պիր գաչ տագրդա տահա . . . պատէհտու ինէրիմ :
— Պէն եինէ սօգաղը կէօզտէն կէչիրմէյէ կի-տիյօրում , եկէր պիր շէյ կէօրիւր իսէմ . . . անինտէ կէլիր խապէր վէրիրիմ , լաքին սէնտէ կիճիքմէ , չաբուգ :
— Ըայտէ կի՛թ , էսէֆ իթմէ , շիմոի ինէ-րիմ . . : "

Մայէօ աճէլէթէն , սօգագ գաբուսունա գօ-շար , վէ Կէրիգօլ տախի , քէնտի իզպէսինտէն իչէրի կիրէր :

" Նա՛ բէտերիմ , վալիտէմ նիզին իսմինիզ պիր մէքթուպ կէթիրմիշլէր , վէ օ տախի սիզ կէօնտէրէրէք , օգումանըզը բէճա իթմիշտիր :
— Իյի կա , այ եվլատըմ , օգույու վէր պէնիմ եէրիմէ : "

Կէրիգօլ , մէզքիւր մէքթուպու , շու աթի-տէքի սուրէթտէ օգուր :

" Մատամ ,
" Իշթիտիկիմէ նազարէն , սիզին զէվճէնիզէ
" ժէնէրալ Սիմոն թարաֆընտան , դայէթ մի-
" հիմմ պիր մասլահաթ հավալէ օլունմուշտուր :
" Լմնի , զէվճէնիզի հէման փարիսէ կէտիկի
" սաաթ , ասլա վագթ զայը իթթիրմէքսիզին ,
" Հարթըրտա , պիզիմ օտայա կէօնտէրմէյէ
" հիմմէթ իթմէյնիզ , զիրա , ժէնէրալ Սիմոն
" հագդընտա մէնֆաաթը միւհիմմէյի հավի եա-
" նըմտա էօյլէ քնաղըտլար վարտըր քի , մէր-
" գում զէվճէնիզտէն պաշգա հիչ պիր քիմ-
" սէյէ թէօզիմ իտէմէյէճէկիմիզիր :

" ՏԻՐԱՆ Հարթըրտա քնաթիպ : "

Տակօպէր թէաճճիպ իւղրէ օղլունուն եի-զինէ պագարգտան սօնրա , " Վիմմիր աճէպա , մէրգում էֆէնտիյէ , պէնիմ եագընտա փարի-սէ կէլէճէյիմի խապէր վիրէն :
— Նա՛ բէտերիմ , մէրգում , հանը շու պիր թագըմ քնաղըտլար կէօնտէրտիքտէն սօնրա , խմինի վէ մահէլլի մէմուրիյէթինի ղայդ իթ-միշ օլտուղունուզ քնաթիպ էֆէնտի օլմուշ օլ-մասըն , — տէր Կէրիգօլ :
— Ույայ , հէր նէ գատար մէրգումանն իսմինի ունութմուշ իսէմտէ , Տիրան տախի օլմատըղընն , վէ հէմտէ տէյիլ Հարթըրտա , իյլա փարիստէ պուլունտուղուն բէք աչնա տէր խաթըր իմմէք-տէյիմ . . : Պունտանտա գաթիճնաղար , — տէ-յի իլավէ իտէր Տակօպէր թէֆէնքքիւր իւղրէ , — պիր թագըմ ղայէթլէ միհիմմ եվրագ վար իմ-միշ քի , անճագ պանա թէօղիմ իտէ պիղիր իմ-միշ . . . աճայիպ :
— Լաքին պու ճիւմլէ , զանն իտէրիմ քի , միւմ-քին մէրթէպէ , սարքը եվգաթ իմմէքսիղին , հէր հալտէ գօշուպ կիմմէյէ մէճպուրսունուզ , — տէր Կէրիգօլ , բէտերինին հիչ տէյիլ իսէ իքի կիւն զայպէթինի , հէման պիր նէվի իգպալ ատտ իտէրէք , չիւնքի հէր նասըլ օլսա , իքի կիւնէ գատար , Կէրիգօլ քէնտի իշինի պիր սըրասընա գօյմայա իւմիտվար պուլունուր :
— Ըագդըն վար տըր եվլատըմ , — տէր Տա-կօպէր :
— Նասըլ , պու եօլճուլուգտան , քէնտի մաս-լահաթընըզճա պիր սէքթէ մէմնուղ մուտուր , — տէյի սիւալ իտէր Կաբրիէլ :
— Նվվէթ , եվլատլարըմ , պիրազ , չիւնքի պու կիւն սիղինիզէ էօմիւր կէչիրմէք էմէլինտէ իտիմ . . : Նի՛ն , նէ չարէ . . . եվվէլ էշտէ , սօնրա էշէեիտե , տէմիշլէր : Թա Ամպէրիատան փարի-սէ գատար կէլիպ չըգտըգտան սօնրա . . . ար-թըզ փարիստէն Հարթըրյա գատար կիմմէք-տէ պիր տէ՛րտ մի տիր , խաւսուսիյլէ պիր մատ-տէյի միւհիմմէյէ տայիր պուլունտուղուզ թագ-տիրտէ : Կըրգ սէքիզ սաաթտան եինէ պուրա-տա օլաճագ տէյի՛լ միյիմ : Նաքին , պու ճիւմ-լէ , պու տախի եուտուլուր պիր մաճուն տէյիլ էմմա , չի՛ չարէ քի , չօգ շէյ , չօգ շէյ , Ալլահ պիլիր քի , հէր պիր շէյ խարիթատէ վար իտի էմմա , շու պու կիւնքի սիզի թէրք իտէրէք , Հարթըրյա կիմմէյէ մէճպուր օլաճաղըմ , խաթ-րըմտան տախի կէչմէզտի : Հիւքրէ՛ր օլսուն քի , հէլէ Ռօզ իլէ Պլանշըմ , քէնտի սահիպէ միւ-րիվվէթի զէվճէմին եանընտա տըրըլար , վէ քէն-տի թապիրըէրի իւղրէ , մէլէք Կաբրիէլէրի տա-խի , մէրգումէլէրին պաշլարը ուճունտա հաղըր ու նաղըր պուլունաճագ տըր :
— Նսէֆ իտէրիմ քի , օ տէտիկինիզ շէյ պէ-նիմ իչին միւմքինսիզ օլաճագ տըր , — տէր Կաբրիէլ պիր սուրէթի քէտէրնաբտէ , — Ըաթ-թա , պէնիմ շու կէլիշիմ , հէմ պիր ավտէթի սա-յըլաճագ տըր . . . վէ հէմտէ միւրիվվէթլու վալիտէմ վէ պիրատէրիմ Կէրիգօլա . . . պիր սօն վէտա :
— Նի՛ն սէօյլէյօրսուն , սօն վէտա՞ մը , — տէյի պաղըրըրլար պիրտէն պիրե , Տակօպէր վէ Կէ-րիգօլ եէկզէպան :
— Ըայը՛ղլար , էվվէթ ,
— Մէկէրզի , կելիր կէլմէզ , թէքրարէն պաշ-

գա պիր մէմուրիյեէթէ տահա՞ մը կիտէճէք-
սին, — տէր Տակօպէր, — խայր, էօյլէ չէյ օ-
լամազ։

— Պու պադատէ պէն սիզէ հիչ պիր ճէվապ վէ-
րէմէմ, — տէր Վարթիրէզ, պիր ա՜ֆը սէբէպ չէ-
քէրէք · լաքին պիրազ վագթտան սօնրա . . .
Համթթա, պոհուրայա տախի . . . Նէ՛ կէլէճէկիմ
վար տըր, վէ նէ՛սէ կէլէ պիլէճէկիմմիր · . ։

— Ա՜ֆ զէվալլը էվլատըմ, — տէր Տակօպէր
իզթիրապը գալպ իւզրէ, — Օղլում պէն սէնին
իւզէրինէ, պիր էսէրի սըգլէթի . . . վէ մաղ-
տուրիյէթ . . . միւշահէտէ իթմէքտէյիմ։ Պա-
նա պագ, պէն էօյլէ պօշ ատէմ տէյիլիմ, իւ-
լա ատէմ սարաֆըլըմ . . . շու ֆուրթունատան
սօնրա, Վարտովիլ սէրայընտա կէօրտիւկիւմիւզ
վէ սէնինտէ բէյիսիմ տիր, տէսիկին, պէտ չէհ-
րէ ատէմ եո՞գմա . . . իյի ատէմ օլմամալը-
տըր, վէ սէնին կիպի պիր գուզունուն, մէր-
գում կիպի պիր գուրտուն բէնչէսի թահթընտա
պուլունտուղու իչին, աշըրը մէրթէպէ թէէս-
սիւֆ իտէրիմ։

— Վարտովի՞լ սէրայընտա մը . . . — տէյի պա-
ղըրըր Ակրիգօլ, շու քէնտիյէ մալիւմ օլան պիր
իսմէ միւշապէհէթի կէօրտիւկիւնտէն, — ֆուր-
թունատէն գուրթուլտուղունուզտան սօնրա, սիզի
գապուլ իթտիքլէրի մահէլլ, Վարտովի՞լ սէրա-
յըմըզըտըր։

— Էվվէթէ, էվլատըմ, նէ՞ վար տըր, նի՞չին
թէհաճճիւպ իթմէքտէսին։

— Ահ պիր շէյ բէտէրիմ . . . Էյ՛, մէզպուր
սէրայըն սահիպլէրի, օրատա իգամէթ իթմէք-
տէ՞ մի յտիլէր։

— Խայր, չիւնքի, իշխարը շիւքրանիյէթէ նի-
յէթիյլէ, սէրայը մէզպուրուն սահիպին, օրա-
տա պուլօշան միւտիրտէն սիւալ իթտիկիմտէ,
ալտըղըմ ճէվապ նազարէն, միւթէսարրըֆը օ-
լան զաթ, փարիստէ իգամէթ իթմէքտէ խոշ . . ։

— Նէ՛ աճայիպ եագընիյէթէ. — տէր քէն-
տու քէնտույէ Ակրիգօլ, թէհատիւֆ պույա,
գալգատա, շու սէրայըն սահիպէսի, պիզզաթ
պէնիմ թահնըտըղըմ մատմօազէլ տը Վարտովիլ
քէնտիսի օլմուշ օլա . . ։"

Պատէհու, մէրգում շու միւլահազա իւզէրի-
նէ, Ա՜յյէյէ վէրմիշ օլտուղու սէօզիւ տէր
խաթըը իյլէտիկինտէն, Տակօպէրէ խիթապէն,
"Նա՛ բէտէրիմ, արթըգ պանա աֆվ իտինիլ
. . . զիրա կիչ գալմըշըմ տըր . . . չիւնքի, սա-
աթ սէքիզտէ ֆապրիգատէ պուլունաճագտըմ
. . . — տէր ։

— Ճագգըն վար էվլատըմ, տօղրո՛ւ, տօղ-
րու . . . Ճա՛յտէ պագալըմ . . . Հէր քէս քէնտի
նօլունա . . . մալիւմ նա, պէնտէ Հ՚արթըը նօ-
լունու էլէ ալմալը,յըմ . . . Կէ՛լ էվլատըմ կէ՛լ,
պիր տէֆա տահա գուճագլա պէնիտէ, օնտան
սօնրա պրագ իշինէ կի՛թ։"

Տակօպէր, Վարթիրէզ իւզէրինտէ, միւշահէ-
տէ իթմէքտէ օլտուղու էսէրի սըգլէթի ու մաղ-
տուրիյէթի, քէնտույէ սէօյլէյէլիմէն պէրու,
մէրգում թէֆէքքիւր իւզրէ գալա գալմըշ ի-
տի . . ։ Պիրտէ Ակրիգօլուն քէնտույէ տախի,
Ալլահա էմանէթի օ՛լ տէյէրէք, էլինի թուպմա-
յա կէլտիկին կէօրտիւքտէ, թէւֆիկինի վէ թէէ-
սիրլի պիր սէօյլէյիշ, վէ պիր սուրէթի մուգար-
րէթէ իւզրէ, "Նա՛ գարնտաշըմ . . . տանա
նալընըզ պիր չիֆթի քէլամմ վար տըր . . ։
Պէն տախի, սանա շունու սէօյլէմէյէ կէլմիշ ի-
տիմ քի, պունտան չէնտ կիւն սօնրա . . . սա-
նա պիր միւրաճաաթըմ իգթիդա իտէճէք տիր
. . . քէզալըք սիզ՛, նա՛ բէտէրիմ . . . տէյէ-
րէք, կէրէք Ակրիգօլուն, վէ կէրէք բէտէրինին
պայիսի թէճաճիւպի օլտուգտան սօնրա, — Սի-
զի բէտէր չաղըրտըղըմատա միւտատէ իթմէնիզի
րէճա իտէրիմ, տէյի իլավէ իտէր պիր սատայի
միւէսսէր իւզրէ, վէ Նիգհիւնիւ Տակօպէրէ տօղ-
րու էվվիրէրէք ։

— Նէ՛ թարզ սէօյլէյիշ տիր պու սէօյլէյի-
շինիզ . . . Նէ՞ վար տըր ահէպա, պաշընտա պիր
պէլա՞ մը վար տըր, սէօյլէ պագալը՞մ, — տէյի
պաղըրըր Ակրիգօլ։

— Էվվէթէ, — տէր Վարթիրէզ, — հէմ նասի-
հաթընըզա, վէ հէմտէ մուավէնէթինիզի իհ-
թիյաճըմ օլաճագ տըր . . . էվվէթէ . օլ պագ-
տէ իբի նէֆէր նամուսու նէրինտէ վէ սագիթ
իւլ բէյ զէվաթա միւհթաճ պուլունաճաղըմ
տըր, իմտի պու խուսուսատա իբինիզ հագգընտա
տախի էմինիյէթի քեամիլէ իւզրէ պուլունա մի-
լիրիմ, էօյլէ տէյի՞լ մի։ Կանղլի սաաթ օչա
. . . վէ գանղլի կիւնէ թէէսսուֆ իթմէ . . . նա-
լընըզ պիր տէֆա խապէր վէրտիկիմտէ . . .
թէշրիֆէ հիմմէթի պույուրու՛ւսունուզ ինշաալ-
լահ։"

Տակօպէր վէ Ակրիգօլ, Վարթիրէզին սէօյլէ-
յիշինին թարզ ու հէյէճէնինտէն . . . միւթէէս-
սիր օլմաղին, սիւքութ իւզրէ պիր պիրի նիւգիւ-
նէ պագմայա պաշլարըլար, վէ օլ մէրթէպէ քի,
Ակրիգօլուն նէֆէսի տարաֆմայա պաշլար . . .
չիւնքի, պիրատէրինին քէնտույի իսթէճիկի կիւն
նա սաաթ, մեազ Ալլահ, գալգարտա քէնտիսի
մահպէստէ պուլունուրսա, թէֆէքքիւրաթը է-
սէֆէնկիլէրի, մէրգումուն ֆիքրինի գավրամագ-
տա պուլունուրլար։

"Ախճէտէ վէ կիւնահուզտէ, հէր գանղլի սաաթ
իսթէր իսէն էվլատըմ, պիլա թէքլիֆ իսթար
իթտիկինտէ, տագրդասընտա գօշուպ նէյճէճէյի-
միզէ քէմալ մէրթէպէ էմին օլապիլիրսին, —
տէր Տակօպէր, հէմ թէհայիւր, վէ հէմտէ
այնի տէրէճէտէ մէրագ իւզրէ, — շու ալէմտէ
պիր բէտէրին, վէ պիրտէ տատէրին վար տըր,
հէր նէ քի իսթէր իսէն, հէման էմ իյլէ . . ։
— Թէշէկքիւր իտէրիմ . . . թէշէկքիւր իտէ-
րիմ . . . — տէր Վարթիրէզ, — զիրա պայիսի սէ-
ատէճի ազիմէմ օլմագտաբինիլ։

— Պագսանա էվլատըմ, շու սէնին սէօյլէյիշինէ
վէ թավը ու հէյէճէնինէ նազարէն, — տէր Տա-

կոպեր, — էկեր արգանտաքի լիպաս բուհպան լիպասը օլմուշ օլմասա իտի, տիւզճե պէն . . . պունուն ուճունտա պիր տիւելլօ . . . վէ հէմտե նէթիճէսի էօլիւմտե գարար գըլաճագ պիր տիւելլօ . . . վար տըր, տէյէպիլէճէքտիմ։

— Պիր տիւէ՞լլօմու . . . — տեր Վասըրիէլ, — եվվելճե . . . զանն իտէրիմ քի, ղարայիպ նէվվինաէն . . . պիր սուրէթի տէհշէթֆէրմտե . . . պիր տիւելլօ վուգու պուլաճաղընտան, թասպիհ-թիյլե, սիղին կիսի իքի նէֆէր շահիտլերե իհ-թիյաճըմ նիւմայան օլաճագ տըր . . . եվվելճե պիր ՐԻՑԻՐ . . . վէ պիրտե ՑՈՑԻՐ . . .”

. . . . . .

Հ՚ու մուհավէրէտէն ճիւզիճէ սօնրա, Ակրիգօլուն իղթիրապ ու էնտիշէսի կիճտիքճե քէսպի զիյատէթ իճմիլ օլտուղու թագտիրտե, ա-ճէլէճէն Վասրտօվիլ սէրայընա գօշտուղունտան, պիզ տախի օգույանլարըմըզը, սէրայը մէզգուրա կէօթիւրմէյե միւսաադաթ իտէրիզ։

ՊԻՇԻՆՃԻ ԳԼՍՄԸՆ ԽԻԹԱՄԸ

ԱԼԹԸՆՃԸ ԳԼՍՄ

ՍԻՆ—ՏԻՕՂԻՆ ՍԻՐՄՑԻՆ

ՓՇՄԱԼԸ ԷՎՎԻԼ

ՓԻՕՃՔ

Ալն—Տիզիյե սէրայը, փարիսին էն վասի (կէնիշ) վէ էն կիւզէլ էպնիյէսինտէն պիրիսի օլտուղու Հալտե, Պապիլօն սօգաղընտա քեսային պուլունմագտե իտի։

Հ՚ու ասարը գատիմտէն պուլունան սէրայ, խարիճտէն ֆէվգէլ զայէ զամէնկիզ, Հէյպէթ ֆէրմա, վէ սալապէթ նիւմա պիր կէօսթերիշէ մալիք, վէ զայէթլէ ճէսիմ բէնճէրէլէրի գարա գալեմ նագշար իլէ միւնագաշ վէ ուֆաճըգ ուֆաճըգ ճամլարըա միւզէյնէն պուլունմաղին, զաթէն միւրուրի զէման իլէ գարարմըշ օլան, վէ եօնմա թաշտան միւրէթթիպ պուլունան տիվարլարընա, պիր գաթ տաշա գարարթը պախշ իճմիքտե իտիլէր։

Աերայը մէզգուր տախի, մէզքիւր մահէլլէտե քեսային պուլունան սայիր էպնիյէլէր միսիլու, սօն ասրըն էվլասրթընա տօղրու իպնա գըլընմըշ զայէթ վասի պիր պինա օլուպ, պիր ևեր գաթընտան վէ պիրտե իւսթ գաթտան իսպարէթ պուլունտուղու Հալտե, ևեր գաթընա կէնիշ պիր մէրտիվէն իլէ ջղգըլմագտե, վէ պինայը մէզգուրտան տամլարը չիֆթէ ագընթըլը (1) պուլունտուղու սուրէթտե, աննընըն սաչաղը ևաշ քէօշէլի, պիր թարաֆտան ղայէթ վասի պիր Հավլուա նաղըր, վէ իքի թարաֆը քէմէրլէր իլէ մահտուտ, վէ պիր ազիմ իղտիրաթքարլար տայիրէսինէ միւՀագ պուլունմագտե. արգա թարաֆը Հէման բոշ տէնիլմէյէ լայըգ, շէզլէքի օն իքի նաֆաօտ օն պէշ ոշըն (2) սաթՀա մալիք պիր պաղչէյէ պագմագտե, վէ իքի թարաֆընտա պուլունան սայիր պինալար, պաշ տայիրէյէ վարըպ պիրլէշիքլէրինտէն, իքի թարաֆը պիրեր տէհլիզ թէշքիլ իճմէքտե իտիլէր։

Ամէզքիւր մահէլլէտե քեսային սայիր գօնագլարտա պուլունտուղու միսիլու, Աէն—Տիզիյե սերայը պաղչէսինին տախի պիր ուճունտա, մէզքիւր քէօշք պուլունմագտե իտի։

Վասրը մէզգուր փօմփատուր (3) մէզագը իզդէ միւտէվվէր շէքլտե, վէ օլ վագթին սուլի թապիաթընա մուվաֆֆըգ սուրէթտե, ֆէգաթ կիւզէլճէ նաբրըմըշ պիր պինա օլուպ, տիվարլարընըն հէր թարաֆընտա, վէ հէման հէր պիր թաշը իւզէրինտե, թէճաճճիւպէ շայան տէրէճէյտե քէսրէթ իւզրե, հինտիպա նաբրագլարը, գօրտէլալար վէ շէրիհլէր տիւյիւմլէրի, շինշքլէրտէն վէ նաբրագլարտան միւրէթթէպ Հալգալար վէ կէնճիրլէր, վէ սէմիզ սէմիզ աշգ ու ալագա իլաՀլարը սուրէթլէրի գյուլմուշ իտի։ Ա՚է մէզքիւր քէօշքտե Վտրիէն տը Վասրտօվիլ իգամէթ իճմէքտե օլուպ, ևեր գաթընա պիր գաշ գատէմլի վէ տիրէքլէրլե միւզէյնէն պիր մէրտիվէն իլէ չզգըլմագտե, վէ անճագ պիր քիւշիւք տէհլիզտէն, միւտէվվէր վէ նօգարտան ըշըգ ալմագտե օլան պիր տիվանխանէյէ կիտիլմէքտե, վէ տէօրթ ատէտ սայիր տայիրէլէր տախի, տիվանխանէյէ մէզգուրե պիթիշմէքտե, վէ իւսթ գաթտա տախի, աթիգ Վթինա ուսուլինճէ, կիզլի գաբուլար վասէթասըլա կիրիլիր չզգըլըը պիր գաշ օտալար պուլունմագտե իտի։

(1) Չիֆթէ ագընթըլը տիմէրլե, ղունու անղաճմագ իսթէրիզ քի, թավան իչինտե ևէր գազանըլարըն նիյէթիյլե, էօյլե չաթը սալագտան թա թէփէյէ գատար պիր ագընթը, նանի պիր էյրիլիքտե օլմայուպ, էվվելա բէը տիքճե չզգըլըպ։ պատէհու պիրազ իչէրի տօղրու կիրիլտիքտեն սօնրա, թա թէրէյէ գատար պիթիրիլմէսի տիր քի, միյմանըզդա սայիր պիր չէյ տիր։

(2) Հէր պիր օբէ՚ն 2700 արշըն գատար արազի տիր քի, պիզիմ պիր պուդուգ տէօնիւմտեն զիյատե տիմէք տիր։

(3) Մէրգումէ ֆան—Ալնթօան ֆօտսօն իսմինտե պիր գաբը օլուպ, 1720 տէ Փարիստե տօղմուշ, վէ գօճասը պուլունտուղու Հալտե, օլ վագթին Ֆրանսըզ դրալը պուլունան օնպէչինճի Լուիսին մաշուգասը օլմուշ, 1745 տէ Փոմփատուր մաբքիսասը իւնվանընը ալմըշ, վէ մէրգումէ օլ գատար քէօպի նուֆուզ իյլէմիշ տիր քի հէման օնտէքիզ սէնէ գատար Ֆրանսանըն իճտիրէսինի էլինտե Թուլմուշ տուը։

Մէրգումէ զիյատէսիյլէ, միւտէվվէր շէքլտե պինալարտան վէ սայիր էշեատան, վէ ղայէթլէ ազգ վէ քէսինին րէնքլէրին մէրագլըսը պուլունտուղունտան, վէ գրալը մէրգումտախի պյնի թապիաթա բիայէթ իթտիկինտեն, վագթի սալթանաթլարընտա, շու թապիաթ իլէրի կիճմիշ, վէ շիմտիյէ գատար տախի նիչէ եշեա վէ մամալիքի իւզէրինտե Փէդէրատր թապիրի պագը գալմըշ տըր։

Պէյլէ ձէսիմ պինալարա թաալի պուլունան քիւչիւք պինալար, պիղիմ կիւնիւմիւզտէ նա պօշ գալմադտէ վէ նատա նապանի աղաճլար մահալլի օլմադտէ իսէլէրտէ, նամի իւլ վէնգու պիր միւսթէնապիկէթի իւզրէ, Ան-Տիղիյէ սէբայընըն քէօշքիւնիւն տիվարլարը, գաղըմըշ վէ թամիր օլունմուշ օլմաղին, պէյազ թաշլարը փառօս մէրմէրի կիպի փարլամագտէ, վէ զայէթլէ Համնա պիր շէքլ ու Հէյկէլ քէսպ իթմիշ օլտուղունտան, ասըլ սէբայընը շէքլ ու Հէյկէլինէ իֆրաթ մուղայիր պիր Հալտէ օլմագտէ, վէ շուքքի տայիրէնին արա եէրինտէ քնային պուլունան, զայէթ վասի պիր շիմնալար իսէ, ձէսիմ վէ քիմ քիմ նէշիլ աղաճլարըա միւզէյինէն պուլունմագտէ իսի։

Տակօպէրին, ժէնէրալ Ամմնուն քէրիմէլէրիյէ, Փարիսէ Պրիզ—Միշ սօգաղընա մուվասէլէթինին ֆէրտասը կիւն, սէբայը մէզպուրտէ, շու աթիտէքի մէնզարէլէր զուհուրա կէլմէքտէ իսիլէր։

Ագընտա պուլունան քիլիսէնին սաաթը սէքիզի վուրմուշ օլուպ, պիր կիւզէլ գըշ մէվսիմի կիւնէշի տախի, զայէթ պէրրաք վէ մաի ուֆուգտան օլ ձէսիմ աղաճլարըն սըգ սըգ նաբաղալարը արասընտան նիւքսէլմէքտէ, վէ մէզպուր աղաճլար նազ վագթինտէ իսէ, օն պէշինճի Լ՚ուի քէօշքիւնիւն իւզէրինէ գուպպէվարի սայէտար պուլունմագտէ իսիլէր։

Պիրտէ տէհլիզ գաբուտու աչըլըր, վէ կիւնէշին զիյասընտան, պիր, վէ տահա սահիհի իքի նէֆէր, հիւսնի ձէմալէ մալիք մախլուգալարըն սուրէմլէրի թէնվիր գըլընըրլար. Մէրգումանի իքի նէֆէր մախլուգալարտան պիրիսի զիյատեսիյէ կիւզէլ օլուպ, տիկէրի տախի, մախլուգաթի տէրէձէսինտէ, լայըգլըճա պիր տէրէձէ թուլմայա շայէսինէ սայըլա պիլիր մէրթէպէլէրտէ պիր կիւզէլլիյէ սահիպ պուլունմագտէ իսի,

Կինայէթի աչըգ սէօյլէյէլիմ՚, պիր կէնճ վէ թաղէ գըզ, վէ Վիննկ—Չարլս թաալիր օլունան ճինստէն տախի, ուֆաճըգ վէ շիրին պիր տիշի Ինկիլիզ ֆինօսու, միւտվիվէր տիվանխանէնին տիրէքտէրի ալթընտա կէօրիւնիւրլէր։

Կէնճ վէ թաղէ գըզըն իսմի Յօրժէթ օլուպ, վէ ֆինօնուն ատը տախի Լ՚իմին իսի։

Մէրգումէնին էնճէսինտէ տէրքնար օլան շուխ ու շէնք, վէ կէօզէրինտէ նանան աթէշ ու ֆիշէնք, խապասէթ իւզրէ կիւլիւմսինիյիշլէրի, դար կիպի պէյազ ինճու տիշէրի, բէմպէ նաղալարը, ինճէ պէլի, սէրվի պօյու, վէ ուֆաճըգ ուֆաճըգ այագլարը, վէ էթվար ու էվզայը տիլրիւպալարը, Ֆլօրին նախատ Մարթօն, վէ Մարիվօնուն (1) գալէմէ ալտրըը թագլիտճի գըզլարընքիլէրէ տախի, աշըրը մէրթէպէլէրտէ ֆայիգ տիր տէնիլմէսի ճայիզ պիր տէրէձէտէ պուլունմագտէ իսի։ Էէր նէ գատար տահա վագթ էրթէն իսիյէտէ, Յօրժէթ զայէթ իհթիմամ իւզրէ վէ սիւսլիւ սուրէթտէ կիյինմիշ, պաշընտա քէնարլարը սարկըգ, վէ ճիւղիճէ քէօյլիւ վարի օլարագ, պիր քիւչիւք վլաճնկն (1) թապիր օլունան, ալ բէնը գօրտէլալարըա միւզէյնէն, վէ կիւզէլլիքտէ նէքթա սարը սաչլարը իւղերինէ պիրազ արգայա տօղրու վազ օլունմուշ պիր թագնէ, սիմայի թարի (թաղէ) վէ տիլքէշինի, չէրչէվլի վարի իհամա իթմէքտէ, արգասընտա Համէր բէնը վէ վլաճնկն թաապիր օլունան իրէք գուսմաշտան պիր ֆիսթան, պօյնունտան աշաղը աթըլըրլը օլան ինճէ վէ քէթէն պիր մահրամա կէօքսիւնիւ գաբաթմագտա, վէ մէզբիւր մահրամանըն ուճլարը իսէ, գըրմըզը աթլաս գօրտէլալար վասէթասըլա թուխտուրուլմագտէ պուլունտուղունտան, պէլինտէն նօգարրսընը, զաբաթէթ իւզրէ մէյտանէ չըգարմագտէ իսի։

Մէրգումէնին էօնիւնտէ գար կիպի պէյազ վէ թէմիզ Ֆիլէմէնք պէղինտէն վէ աշաղը քէնարը իւչ սըրա էնլի նէքէնտէլի (գաթմէր գաթմէր գըրմալը) վէ մէզբիւր նէքէնտէլէրին իսօթ թարաֆլարը տախի, տէլիք տէլիք իչլէմէլի պիր ֆութա (բէչէթիմալ), գամըշ վէչ լէյլիյին (չափուգ էյիլիր) վէ նուվարլագ պէլինտէ սըգըճա պաղլանմըշ, ֆիսթանընըն գօլարը գրօսա վէ տիւզ քէսիլմիշ, վէ քէնարլարը տախի տանթէլալար իլէ թէճճիղ գըլընմըշ օլուպ, էլէրինտէքի Աիւէտ էլտիվէնլէրի թա տիրսէքլէրինէ նագրն գաբաթաբագ սօուգտան հըրճղ իթմէքտէ իսի իսէտէ, նէնէ օլ շէյհման շէյհման, գաթի վէ պէյազ գօլլարը, խայլիճէ կէօրիւլմէքտէ իսի։

Յօրժէթ սաթրի սիւթուննան (սըրա իլէ տիրէքլէր իւզէրինտէ պուլունան մահէլլ) շէյլէ պիր չափուգլուգ իլէ էնսին նիյէթիլէ, ֆիսթանընըն էթէքլէրին նօգարու տօղրու թօրլատըգտա, Թիւրքիյա սիյահ աթլասընտան միւրէթթէպ ֆօթինլէրի իչինտէ սըգըշմըշ օլան կիւզէլ վէ ուֆագ այագլարը յալա, ինճէճիքտ իւլէրինին, միւթէվէլլի (նուվարլագ) թօփուգլարը, Լ՚իմինէնամ ֆինօնուն չէշմանը պի զարագ ու պի գայտընա բասթ կէլիրլէր։

Յօրժէթ սարը կիւզէլի պիր գըզ օլուպ, նէզաքէթ ու լէթաֆէթի քէմալ մէրթէպէտէ օլտուղուլա պէրաբեր, գուվվէյի ճաղիպկսին իճրայէ գօյտուղու Հալտէ, վէ օլ շիրին մահ բէնը վէ մէսէրրէֆինիմա կէօզէրի իսէ, աթէշ կիպի բարլամագտա օլտուղու, վէ շէն մէշրեպլիյի վէ աթէշնաք թաապիաթը իդթիդասընճա, շէֆֆաֆ լէՀճէսի գըզարմագտա պուլունտուղու թագտիրտէ, պիր էսմէր կիւզէլինտէն զիյատէ տիլրիւպա, վէ գուվվէյի ճաղիպկ իլէ մէէլուֆէ իտուկի բանա անլաշըլմագտէ իսի։

(1) Վլաչնա նամ մէմլէքէթտէ զայէթ զարիֆ վէ ինճէ տանթէլա իչլէնտիկինտէն, բէբ զարիֆ տանթէլալարըն իսմի Լաֆոնթէն գալմըշ ատը։

(1) Մարիվօ թէաթրօ գյունլարը գալէմէ ալմըշ պիր մէշհուր ֆրանսըզ միւելիֆի տիր քի, 1688 տէ Փարիստէ տօղմուշ, վէ 1763 տէ վէֆաթ իթմիշ տիր։

Ա՛երգումէ շագաճը վէ շի՛յվէքնար գըզ, պիր կիւն եվվել, Ա՛կրիգօլու Ա՛տրիէն տը Վ՛ատօվի-լին նանընա կէօթիւրէն գըզ օլուպ, մէրգումէ-նին իսէ, պաշ պէսլէմէսի, վէ հալաբը բրէնսէս տը Ա՛էն—Տիվլիէնին տախի գըզ գարնտաշը քէ-բիմէսի իտի,

Ա՛կրիգօլուն պուլմուշ օլտուղու Լ՛իւթին, մէսերրէթի իւզրէ նամաշ նամաշ նէօրիյէրէք, վէ չայըրլար իւզէրինտէ, գօշուպ սըչրայարագ ցինա-յըպ էյլէնմէքտէ, վէ ճիւրմէ իսէ անճագ պիր նումրուգ ճէսամէթինէն ճիւղիճէ գապաճա պու-լունտուղու թագտիրտէ, սիյահ վէ թէմիվլիւճ-լիւ թիւյլէրի, պոյնունտա պուլունան էնլի վէ գըր-մըզը ամլաս Հալգանըն ալթընտան, ապանօզ մի-սիլլու փարլամագտէ, ուփաճըգ ուփաճըգ այագ-լարընըն իրէքվէշ թիւյլէրի, սաչագվարի սարգ-մագտէ, վէ ամէշ կիպի նըղըրրամագտէ իտի, քէզալիք էօրտէք էշքեալը նիւղիւնտէն վէ պուլունունտան աշաղը, թիւյլէրի ինիպ տալղալան-մագտէ, իրի իրի կէօղլէրի, էմրի ֆիրասէթի իւզրէ նանմագտէ, վէ գուլագլարընըն գրվըրը-մըշ թիւյլէրի տախի, ֆէվգ էլ ղայէ ուղուն օլ-մաղին, նէրըրէ գատար սիւրիւնմէքտէ իտի։

Հ՛օրժէթ տախի, Լ՛իւթին կիպի թիզ մէշրէպ, ամէշնաք, վէ օյնագ (1) թապափաթը օլմաղին, մէզպուրէ Հայվանըն զէվգ ու օյնայըշլարընա հիս-սէմէնտ օլարագ, վէ չիմէնզարլար իւզէրինտէ, արգասընտան գօշարագ ճիլվէնէշմէքտէ իտի։

Պիրտէն պիրէ, պաշգա պիր գատընըն աղրը աղրը քէնտիլէրէ տօղրու կէլտիկին կէօրտիւքլէ-րինտէ, կէրէք Հ՛օրժէթ վէ կէրէք Լ՛իւթին, քէնտի օյնայըշլարըն թէրքէ իլէ, անինտէ տուրա գալըրլար։ Լ՛իւթին պիր գաչ ատըմ իլէրուտէ օլմաղին, վէ ճին կիպի կէօղլու աչըգ, վէ թապափա-թը իսմինէ մուվաֆըգ պուլունմաղին, հէման պուլունտուղու մէվգրտէ, քէնտի սինիրլի բէնչէ-լէրի իւզէրինտէ մէթանէթի իւզրէ տուրարագ, վէ ուփաճըգ ուփաճըգ գանճավարի սիվրի, վէ ֆիլ տիշի կիպի պէյազ տիշլէրինի սըրրըտարագ, թէքէպիւր իւզրէ, աիւշմէնէ գարշը միւնթա-զըր պուլունուր։

Հ՛ու Լ՛իւթինին տիւշմէն նազարրյլա պագ-տըղը քէս, եաշընը ալմըշ պիր գատրն օլուպ, պէրապէրինտէ տախի, սիւտլիւ գահվէ ըէնկինտէ ղայէթ սէմիզ, գարընը նուվարլագ, գըսսա թիյ-լէրի փարլագ, պոյնու պիրազ էյրիճէ, վէ գույ-բուղու Հալգավարի գրվըրըլմըշ պիր քէօրէք պու-լունմագտէ, վէ մէզպուր Հայվան պաճագլարընը աչըգ աչըգ թուվթարագ, սօֆուլուգ սաթան, վէ եախօտ սախթէ ալիմլիք թասլայան (տօգթօրալ) ատէմլերինն թամը ու Հարաքէթի իւզրէ, նէօրիւ-մէքտէ իտի։ Ա՛վուրտու սիյահ, գավղաշէր վէ սէրթ չէհրէլի օլտուղու Հալտէ, սօլ թարաֆի-

(1) Գէյրիկ նաս օյնագ լուղէթի ալէսսէվիյէ ֆէնա մանեայէ ալընըր իսէտե, պիզ պուրատա, անճագ շու-չափուգլուգ իւզրէ կէզիպ գօշմայը, վէ օբչրայլըգ էյ-լէնմէյի սէվվըր մանեասընա խոթ իմալ իթմիշիզ տիր։

տան տօտագլարընն, տիշլարը տօղրու սըչրըմըշ օլ-տուղունտան, իքի ատէտ ղայէթ քէօկինի տիշլէրի կէօրիւնմէքտէ, վէ սուրէթի զահիրէսինտէն իսէ, պաթնէն զիյատէսիյէ չէրիր վէ հէմ քինէճու պիր Հայվան օլտուղու ֆէհմ օլունմագտէ իտի։ Հ՛ու գանը սօուգ Հայվանըն լէհճէսինէ նազարէն, սօֆուլար քէօրէյի չաղրըլմայա չայան պուլուն-մագտէ իքէն, Ա՛ծանէօ թէսմիյէ օլունմագտէ իտի։

Ա՛օնսիէօնիւն սահիպէսի, անճագ էլլի չաղ-լարընտա, օրթա պօյլու, իրի վէ շիշման պիր գատրն օլուպ, Հ՛օրժէթին էլպիսէսինտէ միչա-հէտէ օլունան զարաֆէթ ու էսէրի պէշաչէթին զըտտը օլարագ, մէրգումէնին էլպիսէսինտէ տա-խի, պիր էսէրի զամէնկիլ վէ պիր հէյէթի պա-րիտէ միչահէտէ օլունմագտէ իտի։ չէօյլէ քի, մէրգումէ էսմէրճէ պիր ֆիսթան կիյինմիչ, վէ իսթիւնտէն տախի, սիյահ ճանֆէստէն պիր գըս-սա մանթօ ալմըշ, վէ պաշընտա իսէ պիր սիյահ շարգա պուլունմագտէ իտի։ Ա՛երգումէնին լէհ-ճէսինտէն, կէնճլիյինտէ զայէթ տիլարա, նա-նի, ալնանագլը, իրի գաշը, վէ սիյահ վէ ա-թէշի կէօղլիւ պիր գատրն օլտուղու ֆէհմ օ-լունմագտէ, վէ Հալէա տախի, կէօղլէրինտէ միչահէտէ օլունմագտէ օյան էսէրի չիտտէթ ու աթէշ իսէ, սուրէթի զահիրէսինտէ իպհար իթ-մէքտէ օլտուղու խաշին միզաճըգ, վէ էսէրի գասի իլ գալպ իլէ, բէք սազ իմթիզաճ իտէ-պիլմէքտէ օլուպ, իսմի Օ՛կիւաթին Կրիվօա, վէ քէնտիսի տախի բրէնսէս տը Ա՛էն—Տիվլիէնին պաշ պէսլէմէսի պուլունմագտէ իտի։

Հ՛ու իքի նէֆէր գատրնըլար պէյնինտէ տեր-քեար օլան նահէմնագլի (զըտտըզգ), նալընըզ քէն-տի լէհճէլէրի, գըյաֆէթլէրի, վէ նաշլարը զըմնըն-տա օլմայուպ, իլլա պէրապէրլէրինտէ պուլունան Հայվանլար իւզէրինտէ տախի, այնի տէրէճէ-տէ աշիքեար կէօրիւլմէքտէ, նանի, չէօյլէ քի, Լ՛իւթին իլէ Ա՛օնսիէօ միյանէսինտէ նէ գա-տար ֆարգ վար իտի յսէ, Հ՛օրժէթ իլէ մատամ Կրիվօա պէյնինտէ տախի, այնի ֆարգ մէվ-ճուտ պուլունմագտէ իտի։

Ա՛ատամ Կրիվօա Լ՛իւթինի կէօրիւբ կէօր-մէզ, իւզէրինտէ պիր նէվլի էսէրի թէհայիւբ վէ զըտտիյէթ Հասըլ օլուպ, վէ շու Հալին տախի, Հ՛օրժէթ անինտէ ֆէհմինէ վարըը։

Լ՛իւթին Ա՛օնսիէօյու կէօրէլմէսէն պէրու, զէր-րէճէ նէրինտէն գըմըլտանմատըգտան, վէ պիր սուրէթի չէճինէտէ գավղայէ մէյտան օգումագ թամը ու հէյէթէլէրինտէ պուլունտուգտան պաշ-գա, պիր ատավէթի չէտիտէ իպհարիյլէ, վէ Հաթթա Ա՛օնսիէօնիւն, վիճուտճա իւչ տէֆա քէնտիտէն իրիճէ օլտուղունա տախի պագմայա-րագ, ճիւղիճէ իլէրու տօղրու աթըլտըղընտան, Ա՛օնսիէօ, շու տավէթի միւտաբէպէյի գապու-լէ ճէսարէ իտէմէտիքտէն գաթինագար, նամէրտ-ճէ գօրգուսունտան Հավլամայա պաշլայարագ, կիտիպ մատամ Կրիվօանըն արգասընա սագլանըը։

Պունուն իւզէրինէ մատամ Կրիվօա հիտտէթ-

լենէրէք , " Ա՛ատմօաղէլ , զանն իտէրիմ քի , քէօբէյինիզի զապթ իլէ , պէնիմ քէօբէյին իւ-զերինէ սալմասընատան մէն իտէպիլիրտինիզ ։

— Պէսպէլլի պիղիմ Լիւթինի , այնի պու եօլ-տա պիր թագսիրաթը սէպէպինտէն , վէ շու սի-ղէն պէտչէնրէ , ֆէգաթ միւհթերէմ հայվանը-նըզը սահիլի սէլամէթէ չըգարմագ նիյէթիյլէ , տիւն ախշամ զայպ իթմէյէ չալըշարագ , պաղ-չէ գաբուատնատան սօգաղա գօվմուշ օլմալըսընըզ տըր , յաքին զիյատէսիյլէ թէչէք քիւբ իտէրիզ քի , քնամիլ վէ ինսանիյէթլի տէլիգանլընըն պի-րիսի , զէվզէրյը Պապիլօն սօգաղընտա պուլա-րագ , ալըպ կէթիրմիշտիր ։ Ինէգաթ , մատամ , պէջյէ սիղն երբէնտէն կէօրմէ քըչք միւրիւվվէ-թինի , աճէպա գա՞նղի իգպալ չարխընա համլ իթմէչէյիմ ։

— Երբէնսէս կէօնտէրտի խասսէթէն պէնի , — տէր մատամ Կրիվօա , հիսս իթմէ քտէ օլտուզու պիր մահզուզիյէթի զափէրանէ էսէրինտէն զու-հուրա կէլէն , կիւլիւմսիւմսին սէթրէ գատրըէ օլամատըզը հալտէ , — շիմտի աճէյէթէն մատամ-ազէլ Լ՛տրիէնի . . . կէօրէճէյիմ ։ Պ՛այէթլէ միհիմմ պիր մատտէ հագգընտա պիր շէյ վար տըր քի , անճագ քէնտույէ սէջյէմէյէ պօրճլու-յումմ . . . "

Ա՛էրգուէնին պու լագըրտըլարը իւղէրինէ , յօրժէթ քէնտի գալպինտէ զուհուրա կէլէն պիր իզթիրապը խաֆիֆի քէթմ իտէմտիկինի-տէն , նիւզէրի զըզարմայա պաշլար իսէտ , հէյէ պատիի մէճպուրիյէթտէն օլաճագ պիր հալ քի մատամ Կրիվօա , քէնտի քէօբէյինի , պայէթլէ թէհտիտ իւզրէ , իւզէրինէ սալմագտա օլան Լիւ-թինին հիտտէթինտէն գուրթարմայա չալըշմագ-տա պուլունմազին , յօրժէթ իւզէրինտէ վագը օլան օլ թէպէտտիւլաթը գալպիյէնին ֆէհմինէ վարամազ ։ յօրժէթ , էօյլէ պիր կէչիճի շու-բիշի տէրուէնէ անինտէ զալէպէ պիրլէ , մէրգու-մէյէ պիր սուրէթի գաթիյէտտէ ճէվապ վիրե-րէք , " Ա՛ատմօաղէլ պու կիճէ բէք կիճ եաթ-տըզընատան . . . էօյլէտէն էվվէլ , օտասընա կիճ-մէյէյիմ տէյի պանա թէնպահ իյլէտի , — տէր ։

— Լէվվէթ , պու սէօյլէտտիկինիզ տաճի իհթի-մալտէն տիր . . . յաքին մատամ քի պիղզաթ քէնտի հալասընըն էմրի տիր պու սիղէ սէօյլէ-տիկիմ , հէր հալտէ իթաաթա պօրճլու տուր . . . իտտի , մատմօաղէլ , հէր նէ գատար սիղէ զահ-մէթ իսէտտէ , շիմտի կիտիպ . . . հանըմընըզը ույանտըրմայա հիմմէթ իթմէչէսինիզ ։

— Պէնիմ հանըմըմ , պիղզաթ քէնտի խոսնէսի տէրուէնինտէ պուլունտուգճա , քիմսէնին էմրինէ իթաաթա պօրճլու տէյիլ տիր , իմտի թէբրաբէն սէօյլէրիմ սիղէ , մէրգումէյի էօյլէտէն էվվէլ ու-յանտըրատմ ։

— Էէ քի , սիղ ույանտըրմայընըզ , պիղզաթ պէն քէնտիմ կիտէր ույանտըրըրըմ . . ։

— Ա՛էպէ , աչամայաճագ տըր . . . սիղէ գաբուլու , շիւնքի , իշթէ տիվանխանէյին անախթարը , պէ-նիմ հանըմտա տըր , վէ մատմօաղէլին հանընա կիտիլմէ քի իշին իսէ , տիվանխանէտէն կէչիլմէ քտէն պաշգա հիչ պիր եօլ եօգտուր . . ։

— Ա՛յ , մէկերչի սիղ , բրէնսէսին էմրի իճրա-սընտա բէտտ իւզրէ ճէվապ վիրմէյէ տաճի ճէ-սարէ՞թ մի իտէրսինիզ ։

— Լ՛վվէթ , քէնտի հանըմընըն էմրինէ իթմա-թաա պօրճլու օլտուզումտան , մուզայիբինտէ պուլունան հարէքէթէ գարշը դուշմայա , բէք ա-լնա ճէսարէթի իտէրիմ ։

— Լ՛յէլէ եա , իշթէ պէջյէ օլմալը , մէրհա-մէթտէն մատաղ հասըլ օլուր տէմիշլէր իսէ , սա-հիհ տիր , բրէնսէս քէնտի հէմշիրէսի գրընա , պիճա միւլահազա իթտիկի իչիկլէրէրէ մուգա-պիլ , պու եօլտա մուտամէլէյէր կէօրմէլի տիր , — տէր մատամ Կրիվօա էսէֆի ապիմ իւզրէ , — զահմէր իշթէ պէջյէ օլմալը , Ա՛ատմօաղէլ Լ՛տ-րիէն գաթան քէնտի հալասընըն եվամիրինէ իւ-թաաթ ու բիայէթի իթմէչիպտէ , սիղին կիպի սիւս ու ղիյնէթի չըղընը պիր թագրմ ճահիպէ-րի պաշընա թօրղամալը քի , հէման կիճէտէն գալգրպտա , թատղ կէլին կիպի ալտանա փուլա-նա մէչտանէ չըգասընըզ , էօյլէ տէյի՞ղ մի ։

— Լ՛մմ՞ն մատամ , շու սիւս ալէյհինտէ , հէր քիմ նէ՛ սէօյլէր իսէ սէօյլէսէ տաճի , պարի սիզ աղզընըզը սըղըճա գափայրպտա սիւքիւթի իթ-մէչիսինիզ , չիւնքի վագթիյլէ , բրէնսէսին պէս-լէմէլէրի իչինտէ . . . էն ղիյատէ շիյվէ քնար , ճիլվէքնար , վէ աչըգ մէշրեպ պուլունան սիզ տէ-յի՞ղ միյտինիզ , վէ հաթթա պու սէրայըն տէրու-նինտէ , սիւս ու տէպտէպէ տէնիչէն շէյ , գա-բընտան գարընա տէվամ իտէրէք , թա պիզէ գատար կէլմիշ իսէ , մէկերչի սիզտէն պիզէ մի-րաս գալմըշ տէյի՞ղ մի տիր ։

— Ա՛յէ՞ տիմէք տիր գարնտան գարընա . . . տի-մէք , տիւշմէն պիր տէճա սէօյլէտիկին լագըրտը-լար , աղզընատան չըգանը գուլաղըն իշթիթմէյօր , շու սէնին սէօյլէյիշինէ նազարէն , հէր քէս պէ-նի նիւզ նասընտա պիր գօճա գարը զանն իտէ-ճէք տիր . . . հէյէ շու քիւսթահա հէյէ՞ . . ։

— Ա՛տատմ , պէնիմ լագըրտըմ նալընըզ սէ-նին իշին օլմայուպ , իլա , թէսէլսիւլ իւզրէ , կի-րիպ չըգմագտէ պուլունմուշ , վէ բրէնսէսինիզին աչըրը մէրթէպէ թատիաթը կիւղէլլէյի սէպէպին-տէն . . . անճագ իբի իւշ սէնէ խրատթէ իտէ պիղմիշ օլան քնաֆիկէյի զէվալլը պէջյէմէլէրին տէվրինի անլաթմագ իսթէրիմ , քի իչէրինտէն նալընըզ սիզ թէմէլլի գալմիշընըզ տըր ։

— Ա՛տատմօաղէլ , պիր տահա բրէնսէսիմ ալէյ-հինտէ պէտդէպանըզդ իթմէ յէսինիզ Տահ , իշթէ սի-զէ թէնպահ իտէրիմ . . . զէրա , մէրգումէ էօյ-լէ պիր դատրն տըր քի , սիզ օնուն խամինի լնա-նընըզա ալաճաղընըզ վագթ , տէյիլ ֆէնտա սէօյ-լէմէք , հաթթա , տիզ իւզէրինէ կէլմիպտէ , էօյլէ ալմալըսընըզ ։

— Լ՛աքին , պու ճիւմլէ . . . սիզին պու սէօյլէ-յիշինիզլէ , մէրգումէնին ալէյհինտէ սէօյլէնմէյ

շայան նիչէ հալէերի տախի պիզէ ունութատուրա-
մազսընըզ :

— Ա՛ճայիպ, պուրալարա գատար, մէկէրչի ճէ-
սարէթի իտէպիլի՞րմիսինիզ . . :

— Ա՛աշալլահ, նէ՛ լազըմ տըր ուզադա կիթմէք,
տահա տիւն կիճէ . . . սաաթ օն պիր պուչուգ-
տա (ևարը կիճէյէ ևագըն) :

— Տի՞ւն կիճէ մի, էյ նէ՛ օլմուշ . . :

— Լ՛ավէթ, տիւն կիճէ, սիզին սէրայ գաբուլ-
սունտան պիր գաչ սաըմ էիրագտա պիր արա-
պանըն տուրտուղուն . . . վէ իչինտէն քէթում
պիր ատէմին, մանթօյա սարըլմըշ օլարագ չըգըպ
վէ իչթիյաթի իւզրէ տախի, տէյիլ գաբուլա, իչ-
լա գաբուլմաունուն . . . ճամլարընա թըզ թըզ
վուրտուղուն, վէ հալթա մէզպուր արտոպանըն,
սապահընը ուսաթ պիրինէ գատար . . . սօգագտա
տայիմա մէրգում քէթում (էսքար սագլայան) վէ
մանթօյա սարըլը ատէմ . . . պէքլէտիկինը կէօր-
միւշիւգտիւր. տիմէք տիր քի, մէրգում շու գա-
տար միւտաէթ . . . քէնտի իհթիաէնիզէ թէվֆի-
գան, պէս պէլլի, բրէնսէսին հաւզաւրունտա . . .
տիղ իւզէրինէ կէլէրէք . . . իսմի միւհէմէրէմինի
թէչաֆֆուգ իթմէքտէ պուլունմուշ օլմալը տըր :"

Ա՛ատամ Կրիվօա, Իօաննին, (չիւնքի Ժօր-
ժէթին սէօյլէտիկի մէրգում իչինի տիր) ժէնէրալ
Ամմանուն գըզլարընըն փարիսէ կէլմէլէրի հագ-
գընտա, քէսպի թահգըգաթի իթմէք նիյէթիյլէ,
մատամ Ա՛էն — Տիղնէյէ կէլմէսի՛ տէն, նա պի խա-
պեր օլտուղունտան, վէ նաւտա, շու էմրի զիյա-
բէթի պիլմէզլիքտէն կէլմէք իսթէտիկինտէն, պիր
սուբէթի թահդիրամիզտէ ումուզլարընը սիլքէրէք
ճէվապ վէրիպ, "Ա՛ատամազէլ, նէ՛ տիմէք իս-
թէտիկինիզտէն ասլա պիր շէյ անլայամայօրում,
վէ հէմտէ, պէն պուրայա, սիզին թիւրքհաթը
քիւսթախանէլէրինիզի տիյնէմէյէ կէլմէմիշիմ
տիր, իմտի, իշթէ սիզէ պիր տէֆա տահա թէ-
քէրրիւր իտէրիմ, նա էվվէթ ճէվապընը վէրէրէք,
վէ նաւտա խայր տէյէրէք, շու պէնի մատամա-
զէլ Ա՛արիէնին նանընա կէօթիւրէճէ՛քմիսինիզ,
նօխսա կէօթի՛ւրմէյէճէքմիսինիզ, պանա գաթի-
էն սէօյլէմէլիսինիզ :

— Ա՛ատամ, պէնտէ սանա թէքրարէն սէօյլէրիմ
քի, պէնիմ հանըմըմ ույումագտա տըր, վէ էօյ-
լէտէն էվվէլ քէնտույի ույանտըրմայայըմ տէյի,
պանա թէնպիհ իթմիշ տիր, իշթէ սանա սօն
ճէվապ :"

Շու մուհավէրէ մէրգումէլէր պէյնինտէ,
մէզբիւր քէօշքտէն խայլիճէ մէսաֆէտէ, իքի թա-
բաճըը ազաճլարըա միւզէյէէն ճատտէնին իւ-
զէումիւյէ միւլհագ պուլունան ուճունտա վու-
գուա կէլմէքտէ օլուպ, վէ օթատան իսէ, գաս-
էը մէզպուրուն սաաթըը սիւթունու (տիրէքլէր ա-
բասը) կէօրիւլմէքտէ իտի :

Ա՛ատամ Կրիվօա, պիրտէն պիրէ պիր էլինի
մահէլէի մէզպուրա տօղրու ուզատարագ, "Ա-
մա՛ն Ա՛լլահ . . . մէկէրչի պու տախի իչթի-
մալտէ՞ն միյիմիշ . . . նէ՛ աճայիպ հալ տիր պու
կէօրտիւկիւմ հալ" տէյի պաղըրըր :

— Ա՛յէ՛ տիր օ, նէ՛ վար տըր, նէ՛ կէօրտիւ-
նիւզ, — տէյի սիւալ իտէր, Ժօրժէթի տախի
օլ թարաֆա տէօնէրէք :

— Ա՛յէ՛ մի կէօրտիւմ . . . — տէր մատամ Կրի-
վօա թէհպահիւր իւզրէ, — էվվէթ, էվվէթ,
հիչ շիւբհէ իսթէմէզ, — մատամազէլ Ա՛արիէն
թա՛ քէնտիսի իտի :

— Ա՛յէ՛րէտէ, մատա՛մ :

— Ա՛յէ՛րէտէ մի, իշթէ, տահա, շիմտի, սաթըը
սիւթունտան ասէլլէ իչէ էօգարու չըգտը . . :
Պէն մէրգումէնին թա քէնտիսի օլտուղուն,
թավըրընտան բէք աշրա թանըտըմ . . : Ա՛ապա-
հըն սաաթ սէքիզինտէ քէօշքէ կէլմէք, հա՛, —
տէյի պաղըրըր մատամ Կրիվօա, — վագտա
պու ինանընըմազ մէրթէպէլէրտէ պիր շէյ տիր,
լաքին, նէ՛ չարէ քի, պիզլաթ քէնտի կէօզլէրիմ
իլէ կէօրտիւմ :

— Վա՛յ, մատամազէլի՛մ . . . շի՛մտի սիղ մատ-
մազէլի՛ մի կէօրտիւնիւզ, — տէր Ժօրժէթի մէր-
գումէնին շու լագըրտըը իւզէրինէ գահգահ կիւլէ-
րէք, — Ա՛աշալլահ, անլատըմ մատամ անլատըմ
. . . տիւն կիճէքլի քիւչիւք արապա հագգընտա հի-
քմայէ իթթիհգիմ էքյիֆիյէթի սահիհէյէ նիս-
պէթ, պէօյլէ պիր իֆթիհարպէ ճէսարէթի իթմէնիզ,
տօղրուսու ազ ճէսարէթ տէյիլ տիր . . . էօյ-
լէ եա, իշթէ պէօյլէ նարմալը, ուսթա խըրսըզ օ-
լուպտա, մալ սահիպինի սուչտու չըգարմալըսը-
նըզ . . :

— Ա՛ֆէդարէն սէօյլէրիմ քի, տահա շիմտի,
շիմտի . . . կէօրտիւմ մէրգումէյի . . :

— Օ՛, մաշալլահ, մատամ Կրիվօա, բէր չօգ
քէսկին կէօզլէրինիզ վար իմիշ, էմմա, հայր՛ֆ
քի, կէօզլիւյիւնիւզու էվտէ ունութմուշ օլմալը-
սընըզ . . :

— Լ՛ավէթ, էլհամտուլիլլահ, նէ՛ զաման իթթի-
նիզ, բէք քէսկին կէօզլէրիմ վար տըր . . : Վէօշ-
քիւն պաղընտան սօգագա աչըլըր պիր քիւչիւք
գաբուսու վար տըր, պէսպէչլի մատմազէլ տախի
օրատան կէլիպ կիրմիշ օլմալը տըր . . : Օ՛ֆ,
ամա՛ն եա Իէպպիմ, նէ՛ պիւյիւք հարէքէթի
նահէմվարէ տիր պու . . . տուչմասըն բրէնսէ-
սինն գուլագլարը . . : Է՛յ վա՛յ, մէրգում քէն-
տի տուչդուսունտա ասլա կանընըմմըշտըը . . .
իշթէ շիմտի կէօրմէյիտիր քի, մէրգումէյի պու
մէրթէպէ սէրպէսթճէ քէնտի քէչինէ պրագ-
մանըն նէթիճէսի, նէ՛րէլէրտէ գարար գըլըմմըշ,
օ՛ֆ, տէհշէթէէնկի՛զ հալ . . . էվվէթ, հէմ օլ
գատար տէհշէթէէնկիզ պիր հալ քի, պիզլաթ
քէնտի կէօզլէրիմիզէ կէօրտիւկիւմէ, քէնտիմ
տախի ինանմագ իսթէմէմէքտէյիմ . . :

— Ա՛ատա՛մ, թէկի եէրտէ իֆթիթրա վէ իստա-
յըը իրթիքեապ իթմէյինիզ, զիրա շիմտի պէն
քէնտիմ սիղի կէօթիւրիւպ, մատամազէլի քէնտի
եաթագ օտասընտա կէօսթէրէպիլիրիմ, վէ օլ
վագթ սիզ տախի, պիր խէյալաթա ալտանմըշ
օլմանըզա իսքեաթի օլուրսունուզ :

— Ը՜հ, մատմօազէլ, չօգ ֆէնոքեար (գուրնազ) պիր գըլսընըզ . . . լաքին, շուննու տախի պիլմէլի-սինիզ քի, հէմ իքի ճամպազ պիր իրտէ ցինա-յամազ, վէ հէմտէ պազչէպանա թէրէ օթու սա-թըլամազ . . . Ը՜ խմտի արթըգ պէնի, մատմօազէ-լին եանընա կէօթիւրմէյե բազի օլմագէսինիզ, չօգ խի . . . չիւնքի, մէրգուումէնին շիմտի պու տագըգատա, քէնտի օտասընտա պուլունտուղուն բէք ալնա պիլիրսինիզ, եըղլէ տէյի՜ մի . . .

— Լ՜աքին, մատամ, սիզէ հագըգաթէն սէց-լերիմ՝, վէ իսպաթընա տախի գատըրէյիմ քի . . .

— Պու պագտէ պէնտէ սիզէ պու գատար սէց-լէյե պիլիրիմ քի, նէ սիզ, նէ Ֆիլորին, վէ նէ տէ՜ էպէ, նիկիրմի տէօրթ սաաթա գատար ար-թըգ պուրատա տուրամայաճագսընըզ, զիրա բրէնսէս շու մուճիպի այպ ու ար օլան քէյֆի-յէթի հէյպէթամիյէ, էլպէթթէ պիր Հուտուտ վազ իտէճէք տիր. շիմտի կիտիպ պէն հէր պիր շէյի մին էվվէլ իլա ախըրըհի խապէր վէրէճէկիմ տիր: Ը՜մա՜ն եա Լէպպ, կիճէլէյին տիշարը՜ չըգմագ, վէ թա սապահընը սաաթ սէքիզինտէ՜ կէլմէք . . . տօղրուսու պու խուսուստա պէնիմ պիլէ, Ֆիքրիմ պուլանտը . . . Ֆէգաթ, պու ճիւմ-լէ, էկէրչի, պիղզաթ քէնտի կէօզլէրիմէ . . . կէօրմիւշ օլմասա իտիմ . . . ինանամագընտա իհ-թիմալտէն տէյիլ իտի: Լ՜աքին շու տախի աշի-քտար տընը քի, պու Հալլէրին զուհուրա կէլէճէկի զաթէն մալիումունտան մալիում իտի . . . վէ հէմտն հիչ պիր քիմսէտէ թէճաճճիւպ իհմալէճէք տիր, տէյե պիլիրիմ . . : Լայր . . . Լ՜էհիյէթ իւզրե սէօյլէյե պիլիրիմ քի, շու հէյպէթալուտ Հալի հէր քիմ նագլ իտէճէք օլսամ, գարշըլըգ օլա-րագ "Պունա թէճաճճիւպ լազըմ տէյիլ տիր, չիւնքի օլ Հալին նէթիճէսի, անճագ պէօյլէ օ-լապիլիրտի." ճէվապընը ալաճաղըմ տընը: Ը՜հէյ վա՜հ, շայանը իհթիրամ բրէնսէս իչին, նէ՜ պիւ-յիւք քէտէր, վէ հաթթա նէ՜ տէհշէթֆէզմա պիր ափէթ սայըլաճագ տընը պու:"

Մ՜ատամ Կրիվօա պու միճատէլէ իւզէրինէ, քէնտիսի կիպի զաղապնաք պուլունան Մ՜օնսիէօ նամ քէօբէյի տախի պէրապէր օլարագ, անրնտէ վէ աճէլէ իլէ, քէնտի սէրպայըրընա տէօնէր:

Ը՜ալ պու քի Վօօրժէթթ տախի, գուշ կիպի պիր խաֆիֆլիք վէ պիր չէվիքլիք իւզրե, մատամ Կրիվօանըն քէնտույի կէօրմիւշ . . . նախօտ պաղ-չէնին քիւչիւք գաբուսունտան իսֆիյէն կէլմի-կին կէօրմիւշ տէյի, սույի զանն իհմմիշ օլտուղուն, մատմօազէլ Ը՜տրիէն տը Վարտօվիլէ իհմաթ իհ-մէք իւզրե, գօշուպ մէրգուումէնին նանընա կիտէր:

ԻՔԻՆՃԻ ՓԸՍԻԼ

ԹԻԶԵՒՆԱԹԸ ԱՏՐՃԷՆ

Մ՜ատամ Կրիվօանըն, մատմօազէլ Ը՜տրիէն տը Վարտօվիլի, սապահլայըն էրբէն քէնտի քէօշկիւնէ կէլմիկին կէօրմէսինտէն, վէ նախօտ կէօրմիւմ տէյի սույի զանն իհմէսինտէն պէրու, հէմտան պիր սաաթ գատար միւրուր իհմմիշ իտի:

Տէյիլ, թէազզիւր Նիկէթիյէ, անճագ պուն-տան սօնրա, նագլ ու վասֆ օլունաճագ սու-վուրու ավալտա տէրքսար պուլունաճագ աճա-յիպ վէ ֆէվգ էլատէ Հալ ու հէյհէթլէրին, պիր իյիճէ անլաթտըրըլմասը Նիկէթիյէ, մատմօազէլ տը Վարտօվիլին, ախըագը զարիպէսինին, պա-ղը մէրթէպէ, տիգգաթէ շայան թարաֆլարընը, պէյանէ միւսարաաթ իտէրիզ:

Մ՜էրգուումէնին ախըագը զարիպէսինտէն պիրի-սի, ֆէվգ էլ զայէ էֆքիարը սէրպէսթիյէսիյ-յէ պէրապէր, չիւրքին վէ քէրիհ իւլ մանզար օ-լան էշխաս ու էշնա ալէյհինտէ, նէֆրէթի թա-պիիյէսի տէրքսար օլուպ, վէ մուղայիրի օլարագ, կիւզէլ վէ տիլբիւպա էշխաս ու էշնա Հագգընտա տախի, մէյլ ու մուհապպէթինին Հատտէն զիյատէ աշիքսար պուլունմասը իտի: Լ՜էնբլէր կիւզէլլիյի վէ փարլագլըզը Հագգընտա էն զիյա-տէ ալագայի թապիիյէսի մաքիում օլան բէսսամ-լար, վէ նօնմա սուրէթլէր էշքսաճ ու հէյյէթի կիւզէլլիք վէ թէնասիպսինէ հայրան օլուպ գա-լան գալէմքնարլար (սուրէթի վէ սայիրէ օյանլար) տախի, իյիյի վէ ֆէնայը, կիւզէլի վէ չիրքինի հէր վագթ թաթապիգ ու թէճէսսիւսէ չըգըշան էհլի մէրագ վէ սահիպ իտրաք էշխասէ մախ-սուս պուլունան, օլ Հալաթը բէսէնտիտէյի թէ-հայնիւր ու մէֆմունիյէթին, հիսս ու իդհարընա, մատմօազէլ Ը՜տրիէն գատար միւգթէտիր տէյիլէր իտի: Մ՜էրգուումէնին շու նիւքսէք տույդուսու հա-լընըզ կէօզլէրինէ մախսուս օլմայուպ, իլա սաաթի լաթիֆ իւզրէ թէրէննիւմ օլունան պէսթէյէր վէ նաղմէլէրին, վէ շիրինիի նէվայի մուղնիպալէրին, վէ վէզն ու բէֆթաթը շիրլէրին տախի, աշըրը մէր-թէպէլէրտէ, պատիի մահզուղիյէթի գալպիյէ-սինտէն պուլունտուղու շէյլէ տուրսուն, Հաթթա ֆէնա պիր սէս, վէ բէրտէսի ույդունսուղ պիր մուղնիգա տախի, մէրգուումէնին գալպինէ, այնի տէ-րէճէտէ, ֆէգաթ թապիաթիյլէ, աքսինէ թէճէս-սիր իտէրէք, պաճըը էլէմ ու մէլալը տէրունի իլլէմքտէ, վէլհասըլ, մէրգուում պէսիլ իւլ Հէյհէթ (չօգ չիրքին) պիր շէյ կէօրմէկիւճ ան-տէ, պիկա իհմմիյարի օլարագ, իւզէրինտէ, պիր եսէրի էսէֆ իւ նէֆրէթի Հիսս իհմմքտէ իտի: Մ՜ատմօազէլ Ը՜տրիէն, չիչէքլերի, լէզզէթի լէ-զիզէլէրի, կիւզէլ գօգուլարը, թաճլը սէտաճլարը վէ գուվվէյի միսավվէրէյէ (1) տայիր պուլունան կիւզէլլիյի . . . մէֆմունիյէթէ իւզրե սէվվքտէ իտի: Նիհայէթ, մէրգուումէնին էն պիւյիւք թագ-սիրաթլարընտան պիրիսի տախի, էն կիւզէլ վէ էն թաղէ մէյլէլէրին, վէ գարարընտա վէ սաֆրան-լը օլարագ բիշմիշ օլան պիր սիւլիւն գուշունուն,

(1) Ֆիքրինճէ էնվայի կիւզէլլիքլէրը թէսավվուր վէ իճատ իտէպիլճէք գուվվէթի:

վէ թօշ պույ վէ նէֆիս պիր շարապըն գատր ու գըյմէթին հէր քէստէն զիյատե թանըլըպ վէ թէլէզղիւզ իթմէսինտէն, իպարէթ պուլունմագտե իտի։

Լաքին Ա֊տրիէն շու զէվգ ու սէֆահաթ պէշի֊կինտե սալնանմագտե օլտուղու թագտիրտե, գա֊թան էմրի իհթիրազ վէ էմրի պասիրէթ միւ֊րէպվիսին տախի, եանընտան էքսիք իթմէ֊յիպ, վէ պիւթիւն իթիգատ ու իմանը իսէ, ան֊ճագ, ճէնապը Ա֊ագգըն քէնտույե իհսան ու ի֊նամ պույուրմուշ օլտուղու խասսէլէրի, տայիմա իմնաս իլէ, պիր տէրէճէյի պալնայէ րէսիտե գըլէ֊մագտան իպարէթ պուլունմագին, ինանմաթը մէզ֊պուրէյի րէպպանիյէլէր զըմպընտա, սույի իճ֊րայե շըգըշարագ, էմրի թէքլիլ վէ մահվ ու իզալէսինէ սէպէպիյէթի, վէ եախօտ պիր շէյէ լայըգընտան զիյատե իթիպար ու բիայէթ իլէ, քէմ գատր գըլմագլըդը, էն պիւյիւբ ճիւրմ ու խի֊յանէթլէրտէն պիրիսի տիր ատտ իտէր իտի, չիւն֊քի, քէնտիսի, շու իքի խուսուսուն տախի ֆար֊գընտա օլուպ, վէ հիւսնի իճրասընտա քէմալ մէրթէպէ տիգգաթ իւզրէ պուլունմագտե իտի։

Ա֊իհայէթ իւլ էմր, մէրգում նէզտինտէ, ԿԻՒԶԷԼ տիմէրլէ ԻՑԻ տիմէք, վէ ԶԻՐԲԻՆ տի֊մէքլէ ՓԷՆԱ տիմէք, անլաշըլմագտե իտի։

Պու աչէմտէ, ֆէնա վէ ֆասիտ հէվայի նէֆս֊լէրէ գուլ օլանլարըն, թագիի օլան հիւսնի ճէ֊մալէրինին, ագըպէթքեար չիրքինլիքտե գարար գըլըրը միսիլու, մուղայիրի օլարագ, ալիճէ֊նապըդ վէ թագիաթի կիւզէլլիյի տախի, չիրքին չէհրէլէրէ պախչը կիւզէլլիք իտե կէլտիկինէ մէպ֊նի, մատմազէլ Ա֊տրիէնին տախի, զարաֆէթ ու լէթաֆէթ, վէ մատտի կիւզէլլիքլէր հագգընտա տէրքեար օլան մէյլ ու մուհապպէթի, օլ մէր֊թէպէլէրէ վասըլ օլմուշտու քի, թագիաթիյլէ հավաշ հավաշ, մանէվի կիւզէլլիք (բարոյական) հագգընտա տախի, տիլտատե վէ մէֆթունէ օլ֊մայա պաշլամըշ իտի։

Խիւլասէյի քէլամ, Ա֊տրիէն ՇԻՀԱՒԻԹՐԻ֊ԲԻՍՓԹԼԻՔ տէնիլէն շէյին, ամմէյե մալիում պու֊լունան տէրէճէսինի քեամիլէն իճրա իթիհքտէն պաշգա, խէյալիսին իճատ իտէնլէրին տախի, էն իլէրուտէսի պուլունմագտե իտի։ ֆէգաթ, մէր֊գումէնին շու շէհվէթթէբէսինէ, էօյլե պիր թագըմ ատէմլէրին, գապաճա, ճահիլճէ, իտ֊րաքսըզճա, ֆէնա մանէյա ալտըմ, տայիմա պօ֊զուգ հալտե, եա պիր ատէթ, վէ եատա պիր հայ֊վանի իհթիյաճա միւթէպէաթի պիրլէ, ֆէնալաշ֊մըշ սուրէթտե իճրա իլէտիքլէրի շէհվէթթէ֊րէսինէ միսիլու օլմայուպ, իլլա, ամիղ Ա֊թինա֊լըարտա կէօրիւլմիւշ օլան, ագլ ու ֆիքրէ տայիր պիր հիսսի նէֆիս ու լաթիֆ միսիլու, պու տա֊խի, վիճուտճա տույղուլարտան իպարէթ, պիր հիսսի թագիի վէ հալավէթալու տ իտի։ Ա֊է գա֊ոընլար ճինսինտէն շիրքէթի պէշերիյէճէ տէր֊քեար օլան քէնտի հալ ու միւնասէպէթլէրի իգթիզասընճա, էօրֆէն իճրասը թալէպ օլու֊նան, վէ հագարէթլէրինի մուճիպ պուլունան պագը մէրթէպէ մահքիւմիյէթ ու միւլազէ֊մէթ, մէրգումէնին, պիր հարէքէթի քիւսթա֊խանէ իւզրէ, շու մէճալուրիյէթ ու հագա֊րէթ տայիրէսինտէն, չըգըպ գուրթուլմագ նի֊յէթիյլէ, խանանէ ճիւրաթ իթմէսինէ, պաշլըճա սէպէպիյէթ վէրմէքտե իտի։

Պու ճիւմլէ, Ա֊տրիէն իւզէրինտե, զէրրէճէ էրքէք թագիաթը էսէրի պուլունմայուպ, նիսա թագիֆէսի իչինտե իսէ, նիսաչըգ տէնիլէն շէյէ պիր նիւմունէյի սատըպ օլմայա շայան, եանի շէօյլե քի, լէթաֆէթ ու նէզաքէթտե, հէվվէ֊սի ագլ, վէ գուվվէյի ճաղլապէտե, վէ նէ֊վանէ֊վէ թէհայիւրե սէզա կիւզէլլիքտե նէքթա պիր գըզ օլտուգտան պաշգա, քէզալիք նիսա թա֊յիֆէսինէ մախսուս օլան գօրգագլըդը վէ ճիւրա֊թը, վէ վահշիճէ տէսբօհլուգ սալթմագ իսթէ֊յէն էրքէքլէր ալէյհինտե քին ու զարարը, ֆէգաթ սատագաթա լայըգ օլանլար իչին տախի հինի իգ֊թիզատե սատագաթը քեամիլէ վէ ֆէվգ էլ ատէ֊սի, քէմալ մէրթէպէտե օլուպ, վէչհասըլ, մէր֊գումէնին ֆիքրը ու ագլը տագրգը, լաքին ճիւղիճէ էֆքեարը ամմէյե մուղայիրլիյի, վէ հալասը բրէն֊սէս տը Ա֊էն—Տիզիյէ իլէ պիրլիքտե օֆթուրտու֊ղու վագթլարտա, օրատա կէօրմիշ օլտուղու պիր թագըմ զայէթլէ միւբայի վէ միւտահէնէճի զէ֊վաթը միւթէպէրէ վէ մուազզամ ալէյհինտե տախի, հարաքեաթը խոթիհզաքեարիսի, վէ հագգ ու ատլէ մագրուն օլան նէֆրէթթի ալիճէսի, տէ֊րէճէ յի իֆրաճտե պուլունմագտե իտի։

Շու մէրգումէ հագգընտա էհէմմիյէթտէն պուլունան իյզահաթը պէյան իյլէտիքտէն սօնրա, օգույանլարըմըզը, հէնուզ հէմմամանան չըգմըշ, օլուպ, վէ կիյինմէք իւզրէ պուլունան, Ա֊տրիէն ար Վարտօվիլին քէնտի տայիրէսինէ կէօֆիւրէլիմ։

Ա֊էնզարէյի մէզպուրէյի տիլճիւպանըն սուրէթ ու հէյէթթին նագշ իյլէմէք, անճագ Ա֊էնէֆիք շէհրի թասվիրճիլէրինին հիւնէրլէրինէ վէ փարլագ պույալարընա միւհթաճ պուլունուպ, վէ զանն իտ֊տէրսին քի, շու մէնզարէլէր, տէյիլ 1832 սէնէ֊սինտե շուպաթ այընտա փարիս շէհրինտե վէ Ա֊էն — ժէրմէն վարըշը պիր պուճաղընտա, իլլա օն ալթընճը ասրտա, Վիլօրանտա վէ եախօտ Պօլօնեատա զուհուրա կէլմէքտե իտի։

Ա֊տրիէնին օտասը, հէման, նիսա թագիֆէսինէ ճէնապը Ա֊ագգտան իհսան պույրուրմուշ օլան, հիւսն ու լէթաֆէթի ճէմիլե, վէ գուվվէյի ճաղլապէ հագգընտա, էտայի շիւքրանիյէթի վէ իղհարը մէճիւնիյէթի նիյէթիյլէ, կիւզէլլիք աչգընա իհտա գըլըրմըշ պիր քիւչիճէք իպատէթխանէ֊յե պէնղէմէքտե իտի . . . Նիսա թագիֆէսի քէնտույե խիւտաատատ պուլունան շու նիյմէթի, եանի շու շիյվէ, շու զիյպայի, վէ շու գուվվէ֊յի ճաղլապէյի, հէր նէվի թէզկիրինաթը զարա֊ֆէթ ու նէզաքէթլէ թէճճիվ պիրլէ, նէզտի ամ֊մետ, ճէնապը Ա֊ֆէրինէնտէնին իղզ ու շէրէ֊ֆին թէզկիտ իլէ պէրտաղէր, անճագ իղհարը

շիւքրանիչկեթէկ պօրճլու պուլունտուղու թագաւորտէ, Հայը՞ճ քի, իչկերինտէն նիչի՞ վէ նիչէլերի, քէնտի հիւսնի ճէմալ ու լեթաֆեթլերին, իհմալ ու թէքնասիւլ պիրլէ, նա՛ քէօչէյի ֆէրամուշտա թէրք, նա՛ չուլլար վէ բաչավրալար իչինտէ մահվ ու հէլաք, վէ նա՛տա բէնչէյի տէրտ ու մուսիպեթտէ գուրպան իլմէկէ, մէճպուրէ պուլունմագտէ տիրլէր։

Հ ու նիմ տայրէ շէքլինտէ օլան տիվանխանէ, բշըղընը նալընըղ, օլ Վէրմանիատա իճատ օլտուգտան սօնրա, Ֆրանսատա տախի խոթիմալի բէսկնտ օլունմուշ օլան, վէ սըճագլըգ իչին բէք միւնասիպ պուլունան, չիֆթիէ ճամլը բէնճէրելէրտէն ալմագտէ օլուպ, վէ քէօչկինն տիվարլարը իսէ, ղայէթ գալըն նօնմա թաչլարտան միւրեթթէպ պուլունմագտէ, վէ բէնճէրելէրին իչլէրի ղայէթ էնլի օլտուղունտան, տիչարտան թէք ճամլը չերչէվլէրը իլէ գաբանմագտէ, վէ իչէրտէն տախի, ղայէթ իրի վէ ճիլասըղ ճամլարլա մահֆուզ գըլընմագտէ պուլունտուղու հալտէ, իբի թարաֆլը ճամլարըն իչ այագ մէսաֆէտէ պուլունան արա եէրինտէ տախի, իչինտէ նէ պաթամի կիւպրէսիլլէ գում տօղու պիր սանտըղ օլուպ, վէ մէզքիւր թօբրաղըն իչինտէ տախի սարմաչըգլար տիքիլմիշ օլտուղունտան, ճիլասըղ ճամլարըն էթրաֆլընը, քէնտի չիչէքլերի վէ նաբրագլարըլա, չերչէվլէվարի իհմալա վէ թէկլինն իլմէքտէ իտիլէր։ Այլան թաչը բէնկինտէ, ֆէգամի իւզէրլերի աթիկ արէպլէր ուսուլինտէ վէ տահա աչըգ բէնքլէրտէ չիչէքլերի պուլունան ալնա տամասգօ նամ գումաշարլա, տիվանխանէյի մէզուրուն տիվարլարը գաբլանմըշ օլտուղուլա պէրաբէր, եէրտէ տախի այնի բէնքտէ պիր գալըն վէ գավի սէճճատէ նայըլմըշ օլտուղունտան, պունլարըն շու տունուգ, նախօա պայղըն բէնքլերի, սայիր էշնա վէ թէկլինտաը սայիրինին էնվայի բէնքլերինին, տահա զիյատէ մէյտանէ չըգըպ, փարլամասընը պատի օլմագտէ իտիլէր։

Ի՛նճէբէրինին ալթ թարաֆընտա, Ա՛ինուպ թարաֆընա տօղրու, Ի՛տրիէն տը Վատտօվիլլին թէկլինտաի թագըմը վաղ օլունմուշ օլուպ, մէզքիւր թագըմըն իւզէրինտէ տախի, էն մէշհուր գուլումէու ուսթաղարընըն հիւնէր ու մարիֆեթլերի միւշահէտէ օլունմագտէ, վէ լաճիվէրտ թաչըն տան մուսաննա պիր նէվի կէնիշ բաթ իւզէրինտէ տարմատաղըն, վէ գաբաղլարը ղայէթ աղըր աուրեթտէ միւնէ իչլէնմիշ եալտրըղը կիւմիւշ գուլուր, թագիի պիլուրտան շիշէլէր, վէ սէտեֆտէն, վէ սայիր պէօճէք գապագլարընտան, վէ ֆիլտիշտէն միւրեթթէպ, վէ պիր թագիտաը բիւր զարաֆեթ իւզրէ, ալթունտան զիյնեթլեր իլէ թէկլին գըլընմըշ, ավանիի կիւնահիւն պուլունտուգտան պաշգա, զէմանը աթիկ կիւզելլերինին էշքնալ ու էնտամընա թաթպիգան եաբըլմըշ, իբի ատէտ կիւմիշտէն ազիմ սուրեթլէր տախի, միչ իւզէրինտէ տէօնմէքտէ, վէ էթրաֆը տէյիլ էյլէ հինէրլէր իւզրէ իշլէնմիշ, իլլա հէր սագաշ, պալալարա լայըգ տէմէթլերի միսլու, նէնհտէն նէնիյէ տէյիշիլմէքտէ օլան, էնվայի թագէ վէ թագիի չիչէքլերտէն միւրեթթէպ հալգալար իլէ, չերչէվլէվարի տօնանթըլմագտէ պուլունան, պէյղա շէքլինտէ պիր այնայը, թուլմագտէ իտիլէր։

Ա՛եգրիւր թէկլինաթ թագըմընըն իբի թաբաֆընտա, վէ նէրտէքի հալը իւզէրինտէ, մահ, վէ երղէվանի բէնքլէր վէ եալտրըղար իլէ միւնագգաշ, վէ ղայէթ ճէհմի, եանի պէհերի իչ այագ գուլթրունտա օլմագ իւզրէ, իբի ատէտ Ա՛աբան սագսըլարը, վէ տէրունէլէրինտէ իսէ, ֆէրէյէ, ֆէֆէֆէ, վէ ֆօրթինէլար, քէնտի շիշէքլերինի քնամիլէն քիւշատ իլմիլ օլտուգլարը հալտէ, վագ օլունմուշ օլտուգլարընտան, էնվայի քէսկին բէնքլէրլէ միւզէյէն պիր նէվի թագիի չալըլըգ թէչքիլ իլմէքտէ իտիլէր։

Օտանըն թա պուճաղընտա, բէնճէրէնին գաբշըսընտա, քէզալնը էնվայի շիւքիւֆլէլէրլէ միւզէյէն, վէ պէյաղ մէրմէրտէն մուսաննա իբի ատէտ տախի սայիր տիլբիւպա սուրեթլէր պուլունմագտէ օլուպ, վէ մէզքիւր սուրեթլէր իսէ, զէմանը աթիկ խալգը իլմիգատընձա, էն զիյատէ խեչալի փաբիզէկի վէ բաքտամէնի իւզրէ զուհուրա կէլէն շիյէյի տիլբիւպա, վէ զարաֆեթ ու խօշ էտա, վէ հիւսնի ճէմալ վէ շէպապէթ ու թագէ սալէ մախսուս պուլունան . . . էթվար ու էվզա հագգընտա, պիրեր իպրէթնիւմա ատտ օլունա կէլէն, նէվճէվան Ֆաֆնիս իլէ, իլահէ Վլօետէն իպարէթ պուլունմագտէ իտիլէր։

Ա՛եգքիւր կիւզէլ վէ տիլպէր սուրեթլէրին արգալարընտա գալորմագտէ օլտուգլարը, վէ աչայգլարը պագըր թաշընտան միւրեթթէպ պուլունան իբի ատէտ ալթուն ֆանուսլար տէրունէ, գօգուլու բշըգլար եանմագտէ իտիլէր։

Ի՛օթէտէ պիսիւք, վէ պիր նէվի սիյահ մինէլի, վէ գապագլարընը, բէնկճամուշ թաշլար իլէ եալտրըղարտան միւրեթթէպ սուրեթլէրլէ միւզէյէն, վէ տէօրթ ատէթ եալտրըղը թուճ այագլար իւզրինէ վաղ օլունմուշ պիր կիւմիւշ սանտըգ, Ի՛տրիէնին լէվազըմաթը մախսուսէսինի հըթիգ իլէմքտէ օլուպ, պաշգա թարաֆտա իբի ատէտ էֆէնտի (1) թագիի օլունան վէ գօլղու չամտանլարըա թէկլինն գըլընմըշ պուլունան այնալար, վէ մէշհուր Ի՛սֆահէլ վէ Թէհսիէն նաման բէսսամլարընը, ատարը պէրկիւզլիսէլէրինտէն պիր գաչ էն կիւզել էրքէք վէ զէնանլարընն, պիզգաթ Ի՛տրիէն մարիֆեթիլէ բշդարըլմըշ օլան սուրեթլէրի, վէ պիր չօգ Հ՛արգ թարաֆը նէշիմ թաշլարընտան մուսաննա գօնսօլլար իւզրինտէ կիւմիշտէն վէ եալտրըղը կիւմիշտէն, էնվայի գապագլարընը վէ գամալարա իշլէնմիշ իպրիքլէր, վէ իչէրինտէ, բայհայի թաչիպէլէ-

(1) Թահլէ թագիը օլունուր պիր նէվի պղ այնասը տրբ քի, իբի թարաֆը գօլղոր արասընտա միլ իւզէրինտէ տուրուպ, վէ մէզքիւր գօլղորըն ալթընտա ուճմաճգ թէքէրլէքլէր պուլունտուղունտան, օտանըն իչինտէ գօլղոյընգալ միւրտա օլունան թարաֆա կէօթիւրիւլիւբ։

բէ մալիք սուլար, եալտըղլը աղաճաան մամուլ ղայէթ գապա վէ եումուշագ պիր սէտիր, պիր գաչ սանտալիյէ ; վէ պիր ատէտ տախի Թրարէզա, շու կիւզէլ գօդուլարլա մէշհուր պուլունան օտանըն, Թէղինաթ ու Թէճհիլաթընը իքմալ իթմէքտէ խոլէր ։

Ըալ պու քի Ըարիէն, տահա հէնուզ հէմմամտէն չըգմըշ օլմադին, քէնտի Թէղինաթ Թագըմը նէզահինտէ օճուրմուշ օլտուղու Հալտէ, իւշ նէֆէր պէսլէմիլէրի տախի, էթրաֆընտա պուլունմագտէ խոլէր ։

Ըարիէն, եա քէնտի մէրագը իգթիզասընտան, վէ եախօտ, կիւզէլլէր Հագգընտա տէրքեար օլան մէյլ ու մուհապպէթի, վէ հէր պիր շէյտէ հիւնի Թէնասիպ ու Թէֆէվվիւգ արամագըզ Թապիաթընըն, մանթըգճա նէթիճէսինտէն օլաբագ, քէնտույէ խըտմէթ խոճէք գըզլարըն աշըրը մէրթէպէ կիւզէլ, վէ զէյատէսիլէ նէզաքէթ ու զարաֆէթ իւզրէ, վէ ֆէվգ էլ ատէ, ֆէգաթ, պիր սուրէթի տիլբիւշատ կիւինմիշ գուշանմըշ կէնճ գըզլար օլմասընը Թէնսիպ իմէքտէ խոլ։ Ոչաթէն պէյան օլունտուղու վէճճէլէ, ժօրժէթ սարը կիւզէլ պիր շէրին գըզ օլուպ, Ըօրիվօ միւէլլիֆին Թէսավվուր իթմէկի Թագլիտճի գըզլար Թարզընտա նէզաքէթ իւզրէ կիւինմիշ օլտուղու Հալտէ, տիկէր իքի նէֆէր արգատաշլարը տախի, կէրէք զարաֆէթ ու լէթաֆէթտէ, վէ կէրէք հիւնի էթվար ու խօշ էտատէ, գաճան քէնտուտէն աշաղը գալմազ մէրթէպէլէրտէ խոլէր ։

Ըէրգումէլէրտէն պիրիսի Ֆլօրին իսմինտէ, պոյ պօս վէ հիւնի էնտամը նէբրինտէ, վէ հէման շու պապատէ, Տիյանա նամ իլահէնին ավճրլըգ վագԹինտէքի, հէյնէթ ու էնտամընա մէյտան օգումագտէ պուլունտուղու Թագտիրտէ, էսմէր վէ սօղկուն չէհրէլի, պիր գըղ օլուպ, սրգ վէ սիյահ սաչլարը ֆիլիլ ֆիլիլ էօրիւլմիշ օլաբագ, պաչընըն արգասընտա Թօփղանմըշ, վէ պիր ուզուն ալճուն Թօրլու իլէ ԹուԹտուրուլմուշ իտի ։ Ըէրգումէնին տախի գօլլարը, խըտմէթինտէ պիր գօլայլըգ օլտուն իչին, Թա ումուզլարընա գատար չըպլագ օլտուղու Հալտէ, Ոհնէտիք շէհրի Թասվիրճիլէրինին մէրագը իւզրէ, պիր ֆոտօգրաֆ նէչէ բէնքտէ, վէ աշաղըսը ղայէթ կէնիշ պիր ֆիլթան կիյինմիշ. վէ տար էօրէֆ իսէ, պէլինի եուս եուվարլագ սրգարագ, պէյազ բաԹիԹատան, վէ ղայէթ ինճէ գըրմալը, վէ պէշ ատէտ ալճուն տիւմէլէր իլէ գաբանմըշ օլան կէրտանըզգ սիւսիւնիւն իւզէրինտէ պուլունմագտէ իտի։

Ըալ պու քի իւչհունճիւ գըզ, լէչճէօի զաչէթ Թազէ, ղայէթ սատէտիլ չէհրէլի, վէ գամիթի տախի ղայէթ իւլ ղայէ զարաֆէթ ու Թէնասիպ իւզրէ պուլունտուղունտան, Հանըմը քէնտույէ Ըէպէ (1) չաղըրմագտէ, վէ մէրգումէնին տախի Ոնունանլար ուսուլինճէ տիլպէր պէյնու վէ կիւզէլ գօլլարը Թա ումուզլարընա գատար աչըգ օլուպ, վէ պայղըն ալ բէնքտէ պիր ֆիլթան կիյինմիշ իտի ։

Ըէրգումէ գըզլար կիւզէր եիւզիւ վէ սէգատէթի պալ իւզրէ օլուպ, էշքեալը շախսիյէբրինտէ գաճան պիր կիւզի շնատէթ, վէ Հասէտ իւզրէ իթատէթ, վէ սիթէմգէրատանէ իւնսիյէթ, վէ նախօտ ատէթա գուլլուգ վէ խըտմէթգէարլըգ նէթիճէսինտէն պուլունան, օլ պայազը վէ սախԹէ հիւրմէթ ու բիայէթ էսէրի կէօրիւմէքտէ տէյիլ իտի ։ Ըատմաղղէլ Ըարիէնին խըտմաթը մաճլուպէսինի էտա վէ իճրա իթթիքլէրի վագԹատա, իպտիգլ իթթիքլէրի տիգգաթ ու իգտամ, վէ շէվգ ու իհթիմամը Թամ, մէրգումէ Հագգընտա գալպէրինտէ մէրքիւզ պուլունան մուհապպէթ ու բիայէթի սահիհէյի, ալէնէն խապէր վիրմէքտէ, վէ Հաթթա մէրգումէնին կիւզէլլիյի վէ գուվվէյի ճազիպէսի արԹտըգճա, զանն իէբրին քի, քէնտիլէրին տախի Հատտէն զիյատէ մահզուզիյէթ ու սէֆայի տէրունլարը արԹմագտէ իտի ։ Ճէյլէ քի, մէրգումէլէր, մէրգումէյի Թէղինաթ ու Թէճմիլ իթթիքճէ, քէնտիլէրինի պիր հիւնէրի սէֆապախշ իճրասընտա պուլունույօրլար տէյի գըյաս իթթիքլէրինտէն, խօշնուտիի տիլ, շէվգ ու զայրէթ, վէ քիպր ու իֆԹիխար իւզրէ չալըշըրլար իտի ։

Ըֆիթապ բէնճէրէնին գարշըսընտա պուլունան Թէղինաթ Թագըմը իւզէրինէ զիյաէնտագ օլմագտէ, վէ Ըարիէն տախի պայղըն բէնքտէ, վէ իւզէրինտէ տախի պյնի բէնքտէն նարբագլար իշղէնմիշ օլան պիր իբէք վէ ուզուն կիճէլիք էշպէսէսի կիյինմիշ օլտուղու, վէ զաթէն ինճէ պէլինի սրգարագ, օն իքի եարընտա պիր չօճուգ միյանընա պէնզէտէն, պիր նէվի էօրմէ գուշաղըն ուճլարը սալընըգ տալղալանմագտէ պուլունտուղու Հալտէ, արգասը ալչագճա պիր իսկէմլէ իւզէրինտէ օճուրմագտէ իտի ։ Ըէրգումէնին, հիւսն ու զարաֆէթտէ, պիր կէրտէնի միւրդէ (գուշ պօյնու) պէնզէյէն պօյնու, վէ քէշլիք կիւզէլլիքտէ պի մանէնտ գօլլարը ումուզլարընա գատար չըպլագ պուլունմագտէ, վէ շու Թէշպիհաթընմըզ հէր նէ գատար սահ սուրէթտէ իսէտ, մէրգումէնին տէրիսինին կէօղլէր գամաշըրըճը, անճագ լէքսիկ պիր ֆիլ տիշինին պէյազլըղընա Թէշպիհ օլունա պիլիր մէրթէպէլէրտէ, վէ սաթլասաբի նամ (եումշագ) վէ փարլագ, վէ էթլէրի իսէ, օլ գատար Թազէ վէ սրգը պուլունմագտէ իտի քի, հէմմամտան տահա նէնի չըգմըշ օլմասը ճիհէթիլէ, սաչլարը քէօքիւնտէ գալմըշ օլան պիր գաչ գաթրէ սուլար, պիր պէյազ մէրմէր Թաշ իւզէրինտէ եուվարլանան ինճէ չէքլինտէ, պիլլուր տանէլէր միսիլլու, ումուզլարընտան աշաղը, երլանգավի օլլար իլէ, եուվարլանըպ ինմէքտէ իտի ։ Ըարիէնին, սարը կիւզէլլէրինէ մախսուս պուլունան վիճուտի Հայրէթպախշասընա, պիր գաթ տախի, նէմճաք տօտագլարընըն գօյու գըրմըզըլըգը, ուֆաճըգ

(1) Հէպէ, աթթիգ պուԹփէրէսԹէլէրին էթթիգատընճա, ղայէթ կիւզէլ պիր գըզ օլուպ, իլահլարըն քէվսէր անէնլէն չէրպէԹլէրինի վէրմէք մէմուրիյէԹինտէ իտի։

գալագլարընըն , վէ կիւյա րուղենի ճիլայա ճիլա-
լանմըշ կիպի բարլամագտէ օլան թըրնագլարընըն
վէ եայըընճա պուլունլարընըն շէֆֆաֆ բէմպէ-
լիյի , պահշը րէվնագ իթմէքտէ , նիհայէթ , մէր-
գումէնին սաճի , տիրի վէ աթէշի գանը ճէվիլա-
նըյա , քէսպի րէնք իթմէքտէ պուլունան պէ-
տէրինին հէր թարաճընտա , էսէրի սըհհէթ ու
հայաթ վէ հարատէթ (կէնճլիք) միշահէտէ օլուն-
մագտէ իտի : Մէրգումէնին իրի վէ գահիճէլարի
սիյահ կէօզլէրի , պագէն պիր սուրէթի ֆիթնէ-
քեարանէ վէ հուշեարանէտէ փարլամագտէ օ-
լուպ , վէ պագէն տախի , իբի թարաճը օգվարի
վէ եայլանմըշ օլարագ տիղլմիշ օլան քիրբիքլէրի ,
վէ զայէթ սիյահ վէ հիլալ հիլալ գաշլարը . . .
արասընտա , (չիւնքի , թագիաթըն պիր ամայիպ
հիքմէթի լամիճէսի իգթիզասընճա , մէրգումէ-
նին սաչլարը սարը օլտուղու թագտիրտէ , գաշ-
լարը վէ քիրբիքլէրի իսէ , սիյահ պուլունմագտէ
իտի .) քէտէրնաք վէ տալղըն սուրէթտէ աչըլ-
մագտէ իտի : Մ՚տրիէնին անընը , աթիգ Եու-
նան եօնմա սուրէթլէրի ճէպհինի միսիլլու ուճա-
ճըգ օլուպ , եանագլարը քեամիլէն պէյզէ շէբ-
լինտէ , պուրնու նէզաքէթի իւղուէ էյրիճէ , վէ
ճիւզիճէ սիվրիճէ , տիշլէրինին միսէլերի այնավէշ
փարլամագտէ , զօնչէ տէհէնինին շայանը բէրէս-
թիշ վէ շէհվանի գըրմըզըլըզը , զանն իտէբսին
քի , լէթաճիէթպաճըշա պուսէլէրէ , պէհճէթինիւմա
թէպէսսիւմլէրէ , վէ իյլ ու իշրէթի նէֆիսէ վէ
լէզայիզէֆզալէրէ , հաղըր ու միւնթաղըր պուլուն-
մագտէ իտի : Ըրթըգ օլ էնվի վէ չուգուրլանմըշ
օլան ումուզլարընտան եօգարու նիւքսէլէրէք ,
գուլագլարընտան աշաղը այրըլան կէրտէնի սա-
յէսինտէ , պաշ թուլթուշունտա զուհուրա կէլ-
մէքտէ օլան , էսէրի սէրպէսթի , թէքէպպիւր ,
վէ զարաճէթ ու զիյապայ , գաթան միսլի թէ-
սաւվուր ու թէխայյիւլ օլունուր մէվատտէն տէ-
յիլ իտի : Նասըլ քի սէօյլէմիշլիզ տիր , կէրչի
Մ՚տրիէն սարը կիւղէլի պիր տիւմթէրի տիլարա
իտի , լաքին տէյիլ սայիր սարը կիւզէլլէրինէ ,
իլլա , վէ անճագ , Թէխիէն վէ Ա՚էօնար տը Ա՚ին-
չի . . . Նաման մէշհուր վէ նատիր իւլ զուհուր
բէսսամլարըն , ֆըրչալարը ասարընտան օլան
նիչէ զէնան սուրէթլէրինէ մանէնտ պուլունմագ-
տէ իտի : Մ՚էրգումէնին իրէք կիպի նէրմ վէ
ինճէ սաչլարը , թագէն միւթէլէվվին օլմազին ,
էրիմիշ ալճունտան բէք չօգ զիյատէ բարլա-
մագտէ , վէ էլվանը կիւնահիւն բէյտա իթմէք
օլտուգտան պաշգա , օլ գատար ուզուն , էվվէթ
օլ գատար ուզուն . . . քի , այագտա տուրտու-
ղու թագտիրտէ , նէրգէրէ գատար նէթիճէմ քտէ ,
վէ միւրատ օլունտուղունտա , պիւթիւն վիճուտի
էթրաֆընը , Ա՚էնիւսիւն (1) սաչլարը միսիլլու
սէթը իտէ պիւնը քէսրէթտէ պուլունմագտէ իտի :

(1) Ա՚էնիւս , աթիգ Եունանլար վէ բոմալըլար իթի-
գատընճա , աշգ ու սարագա իլահէտի պիր գաբը օլուպ ,
իլահլար նէզդինտէ էն զիյատէ իհթիրամ շայէթէ
պուլունանլարտան պիրիսի իտի :

Ավուստուսիյէ շու հէնկամտէ մէրգումէնին
սաչլարը պիր հալի տիլքէչտէ իտիլէր : Շէյյէ
քի , Ժօրժէթ գօլարը աչըգ օլարագ Մ՚տրիէնին
արգասընտա այագտա պուլունտուղու սուրէթտէ ,
բէք չօգ զահմէթ իւղրէ , զաթէն կիւզէլ օլուպ ,
վէ պիր գաթ տախի կիւնէշինին զիյասընտան քէս-
պի բէվնագը շէտիտա . . . իթմէքտէ օլան շաշա-
ալը սաչլարընը , օլ ուճաճըգ վէ պէյազ էլլէ-
րինտէն պիրիսինին իչինէ թօրլամագտէ իտի ;
Մ՚էրգումէ կիպի պիր տիլպէր պէվլէմէ , Մ՚տրիէ-
նին սըրմա կիպի տավղալանըպ վէ փարլամագտէ
օլան թօրլանմըշ սաչլարընա , հէման փիլ տիշի
թարաղը սօգար սօգմազ , զանն իտէբսին քի ,
պինէլէրճէ գըզըլճըմըր սաչըլմագտէ տիրէր կիպի
երլընրամայա պաչատըղը շէյլէ տուրսուն , ան-
նընտան իբի թարաճը պըրըմըշ օլուպ , կանագ-
լարընտան աշաղը , հէնուզ գապարմագտէ օլան
գար կիպի պէյազ սինէսի իւզէրինէ գատար տիշ-
տիւքտէն սօնրա , մէրգումէնին սինէսինտէ տէր-
քեար օլան թէմէվվիւճաճը լամիճէ վէ ճաղի-
պէյէ թէպաիյէթի իլէ , տայիմա հարէքէթի իթմէք-
տէ պուլունան եումուշագ , վէ էսնէյիշլի սաչլարընըն ,
պուրդու վարի գըվըրըմընը կաճիճի վէ միւթէտա-
տիտ ֆիթիլլէրի , բէրթէվի աճիթապտէն իսէ ,
պիր գաթ տահա բէմպէ բէնքտէ , ագսը զիյա
քէսպ իթմէքտէ իտիլէր :

Ժօրժէթ , հանըմընըն արգասընտա այագտա
տուրմուշ , սըրմա սաչլարընը թարաճագտէ օլտու-
ղու Հալտէ , Ա՚եպէ տախի պիր տիլինի նէրէ
գօյմուշ , վէ տիկէր տիղլ իւզէրինէ , մատմաճազել
տը Վ՚աստօվիլին զարիճ վէ կիւղել այաղըն ալմըշ ,
սիյահ աթլաստան ուճաճըգ պիր գունտուրա
կիյտիրմէքտէ , վէ մէղքիւր գունտուրանըն ինճէ-
ճիք պաղլարընը , իրէք չօրապ իւղէրինէ խաչվա-
րի պաղլամագտէ , վէ մէղքիւր չօրապըն իչլէնի-
միշ տէլիքլէրինտէն իսէ , մէրգումէնին տէրիսինին
բէմպէյէ չալար պէյազըղը ֆէնճ օլունմագտէ
օլտուգտան պաշգա , օլ նատիր իւլ էմնաչ ինճէ
վէ նաղիք պիլէքլէրի տախի , կէօրիւլէ պիլմէքտէ
իտի : Ա՚ալ պու քի , Ժօրժին հանըմընը արգասըն-
տա պիրաղ տահա նիրագտա պուլունտուղու
թագտիրտէ , նալտըղըը պիր կիւմիշ գումճու տէ-
յունինտէ , մէրգումէյէ պիր նէվի խօշպոյ բօ-
մատա նախօտ մաճունն (բամի) թագտիմ իթմէք-
տէ , վէ Մ՚տրիէն տախի , մէզպուր մաճունտան
ճիւզիճէ ալարագ , օլ նարին նարին , վէ ուճլարը
գըրմըզ պոյասըլյա թէկլինն գըլընմըշ կիպի ,
բէնպէ բէնք բարմաղլարա մալիք պուլունան նա-
զարէ կիւտագ էլլէրինէ , խաֆիֆճէ սուրէթտէ
սիւրիւպ օվուշտուրմագտէ իտի :

Ամին շունու տախի ունումմայըմ քի , պու
արատէ , Ա՚իմին տախի , քէնտի սահիպէսի օ-
լան Մ՚տրիէնին տիղլերի իւզէրինտէ նամմըշ
պուլունտուղու սուրէթտէ , վար դուվվէթիյլէ ,
օլ իրի իրի կէօզլէրինի քիւշատ իտէրէք , զանն
իտէբսին քի , մէրգումէնին թէկլինանէ տայիր
իճրաաթընը , քնամիլէն , վէ տիգգաթը թամմ

իւզբէ ։ սէյր ու թէմաշա իլլէմէքտէ իտի ։

Պիրտէ տիշարտան կիւրիւլտիւլիւ սուրէթմէ պիր գարու չանը սէսի կէլտիկինտէն ։ Հանըմընըն իշարէթի իւզէրինէ, Ֆէօրին տիշարը գօշուպ, վէ անինտէ նինէ իչէրի կէլէրէք, նալըրզը պիր քիւչիւք կիւմիւշ թէփսի տէրուունինտէ, պիր գըթա մէքթուպ կէթիրիր ։

Ա՛տրիէնին պէօլէմլէրի, մէրգումէնին գունտուրալարընը կիյտիրիպ, պաշընը թարապըպ սիւսլէնտիրիպ, վէ էլպիսէսինին տախի իքսա պիրլէ, հէման պիճիրմէք իւզբէ օլտուգլարը Հալտէ, Կարտօվիլ սէրայը միտիրի ումուրու Մ. Տիւբօն թարաֆընտան կէլմիշ օլան մէզբիւր մէքթուպու ալարագ, շու ամիտէքի սուրէթտէ օգումայա պաշլար ։

" Մատմօազէլ,

" Օ՛ամընըզըն ալի իւլ հիմմէթի վէ սահիպ
" միւրիւվվէթի պիր գալպէ մալիչէ պուլունտու-
" ղուն բանա պիլտիկիմտէն, իշ պու թահրի-
" բաթը աճիզանէմ, էմնիյէթի քեամիլէ իւզ-
" րէ ճէսարէթի իթմիշիմ տիր ։

" Մատմօազէլ, թամ նիկիրմի սէնէ միւտէթի,
" միւթէվէզիա բէեէրինիզ Մ. գօնթ—տիւբ
" տը Կարտօվիլէ, համիյէթի ու նէզահէթի
" նէֆս իւզբէ իսրամէթի իթմիշիմ տիր, տէյ-
" պիլիրիմ. . ։ Ա՛լըղըմընը մալիումաթլարա նա-
" զարէն, սէրայ սաթընըմընը օլուպ, կէլէք քէն-
" տիմէ վէ կէրէք զէվճէմէ, ախշամա սապահա
" ճօլ վիրիլճէյի, վէ շու սինինի քէպիրիմիզ-
" տէ պի քէս ու պիլա միտար մէյտանտէ գա-
" լաճաղընմընզ տէրքեար, վէ շու հալինի իսէ,
" մատմօազէլ, հագգը աճիզանէմիւտէ, հէյ-
" վա՛հ, բէք պիւյիւք պիր տէրտ ու ֆէլաքէթի
" սայըլաճաղը աշիքեար տընը . . ։

" Օ՛էվալլըլար . . . — տէր Ա՛տրիէն օգումա-
սընը գալի իտէրէք, — հագգաթէն բէեէրիմ
մէրգումանընըն սատագաթի ու նէզահէթի նէֆսինի
տայիմա մէահ ու սէնա իտէր իտի ։ "

Մ՛էրգումէ օգումասընա աէվամ իտէր ։

" Ա՛ղագա երինէ մէմուրի յէէթի մէվճուտէ-
" միզտէ գատիմ գալապիլմէմիշ իչինի, պիր թա-
" րիգ պուլունմագտէ տիր . . . լաքին շու թա-
" րիգին թահրիբնտա, պիր նէվի տէնաէթի
" (ալչագլըգ) իրթիքապ իթմէմիշ շարթը տա-
" խի պուլունտուղունտան, պիր իրրգա վէ պիր-
" տէ լօգմանընն խաթըր իչինի, արթըգ եօյլէ
" պիր տէնաէթիտէ . . . նէ՛ պէնիմ, վէ նէ՛տէ
" հէվինին իրթիքապ իթմէկիպ, քէնտիմիզի տէս-
" թի իգպալէ թէօշիմ իթմէկի, տաճա զիյատէ
" միւրաճճահ ատտ իտէճէկիմիզ միւճիրբէտ տիր ։

" Ձո՛գ խյի, չո՛գ խյի . . . տայիմա էսկի կիւզէլ
թապիաթլարընտա տըրլար . . . — տէր Ա՛տրիէն,—
ֆուգարալար իւզէրինտէ, իճրայի ֆաալիյէթէյէ
քեսպի լիյագաթը սիթայիշ կէօրիւլմէսի . . .
գըրլարտա վէ չիմէնզարլարտա հուսուլէ կէլէն չի-
չէքլէրտէն, բայիհայի թայիպէլէր ալընմասընա,
պէնգէր ։ "

" Օ՛լ պապտէ, մատմօազէլ, թարաֆը աճիզա-
" նէմիյէ օլունան շու շայանը թէնէֆֆիւր թէք-
" լիֆի, զաթը ալինիպէ իֆատէ վէ պէյանէ մի-
" պաշէրէթի իթմէզտէն էվվէլ, պիր քէրրէ,
" պունտան իչի կիւն ագտէմ, Մ. Բօտէնին
" փարիստէն պուրայա կէլտիկին իշար ու այան
" իթմէքլիյի քէնտիմճէ պիր պօրճ ատտ իտէ-
" րիմ . . ։ "

" Ա՛ճաբիպ, Մ. Բօտէ՞ն մի, — տէր մատմօ-
ազէլ տը Կարտօվիլ, թէքրարէն օգումասըն
գալի պիրլէ, — Ա՛պպէ տ'Ա՛յրինէնին սըրր քեա-
թիպի, եօյլէ տէյի՞լ մի . . ։ Ա՛յէր շու խու-
սուստա, պիր նիյէթի զատտարանէ, վէ պիր
մագսէտի մուղնըր ու ֆիթնէչբաարանէ լօգ իսէ,
բէք չօգ թէճճիպպէ շայան պիր հալ տըր,
տէյիպիլիրիմ ։ Նէյսէ պագալըմ աշաղըսը-
նա ։ "

" Մ. Բօտէն, փարիստէն կէլէրէք արաղի-
" նին սաթընըմըշ օլտուղուն պիղէ խապէր վեր-
" տիքտէն սօնրա, էվնի կէլէճէք արաղի սա-
" հիպսինէ, պէտնամըզգտա թէվաթուր պուլ-
" մուշ օլան պիր բահիպին իթիրաֆ փափասը
" (խոստովանահայր) թայրին օլունապիլմէսի զըմ-
" նընտա քէնտույէ մուավէնէթի իթտիկիմիզ թագ-
" տիրտէ, նինէ պիղի մէմուրիյէթէի ասղիյէմիզ-
" տէ իպգա իթտիրէպիլէճէկին տախի, էմնիյէ-
" թի գավիյէ իւզբէ պէյան իթմիշ տիր. Հալ
" պու քի, մէրգումուն շու թէքլիֆինին իճրասը
" իչին, էհալիյի մէմլէքէթի նէզտինտէ քէմալ
" մէրթէպէ րիայէթի իհթիրամ իւզբէ պուլու-
" նան, վէ զայէթիլէ քեամիլ սայիր պիր փափաս
" ալէյհինտէ, լազըմ կէլէն իֆթիրայը իրթէ-
" քեապէ մէճպուր օլաճաղըմըզտան պաշգա,
" հաթթա, հաֆթատա իչի քէրրէ տախի, սէ-
" րայ տէրուննինտէ հէր նէ քի վուգուա կէլիր
" իսէ, խաֆիէն քէնտույէ եաղըպ պիլտիրմէքլիւ-
" յիմիղի, պիղէ շարթ մագամընտա օլարագ
" թէքլիֆ իթմիշ տիր ։ Ա՛ղագա, մատմօազէլ,
" շունու տախի զաթը ալինիպէ իգրարէ պօրճ-
" լօյում քի, հէր նէ գատար, մէզբիւր, մու-
" ճիպի իչճալէթի օլաճագ թէքլիֆլէր, սուրէթի
" հահգտէ օլան էօզիւրլէր պէյանիյէ, վէ ա-
" սըլ նիյէթի պիր գըյաֆէթի մագսուդէ թահ-
" թընտա սէթթը օլունարագ, թարաֆը աճիզանէ-
" միզ իսթար ու պէյան օլունմուշ իսէտէ,
" մատմօազէլ, նասըլ քի, զաթը ալինիպէ իֆա-
" տէ իթմէք չէրէֆինէ նայիլիյէթէի իճթիսար
" իչչէմիշիմ տիր, թէքլիֆաթը մէզպուրէտէն ա-
" սըլ նիյէթի ու մագսէտ . . ։ "

" Մ՛իւֆսիսլիք . . . միֆթէերիլիք, վէ զամմազ-
լըգ, — տէր Ա՛տրիէն քէնտու քէնտույէ վէ պիր
նէֆրէթի ազիմէ իւզբէ, — Օ՛ֆ, նէ՛ հիքմէթ
տիր պիլմէմ. շու ատէմլէրին զիհրի խաթըրմանտան
կէչտիքճէ, խաձնախահ, ֆիքրիմտէ զամանկիզ,
վէ միսլի երլան . . . զէհիրնաք, վէ տէհզէթամիզ
թէֆէքքիւրլէր տօղմագտէ տիրլէր . . ։ Տօղրու-
սու պէնճէ, եօյլէ ատէմլէրին, մէքրուհ ու մէ-

տուտ սուրբէթլէրինի այնայը թէսավվուրումտա
կէօրմէքտէն իսէ, պիչարէ Տիւբան իլէ, մէրգու-
ման զէվզէսինին, բիւր սիւքիւնէթ ու բիւր հա-
լավէթ լէհզէէլէրինի կէօրմէյի, հէղարան քէզ էվ-
լէտա սայարըմ։"

Ա՛տրիէն թէքրարէն մէքթուպու օգուտայա տէ-
վամէ պաշլար։

„Ա՛ատմաղէզ, իլհէ աչիքնար կէօրմէքտէսինիզ
„քի, օլ պապատ գաթան թէրէտտիւտ ու թէ-
„տախիլ իւզրէ պուլունմայըզ, իլլա, էյկիրմի
„սէնէտէն պէրու, նէ մէրթէպէ ըզդ ու նամու-
„սումուզու լէքէյի խէթաատէն հըրիզ ու վիդայէ
„խէրէք . . . հաշայա կէլմիշ խէք, հինէ եօյ-
„լէճէ ըզդ ու նամուսումուզ, լէքէյի քէմնա-
„միտէն արի օլարագ, Կարտօվիլ սէրայրնըր
„թէրը իլհամէյէ միւնթազըր պուլունմագտէյիզ։
„Լմաի, մատմաղէզ, ախլադը մէմուհէնիզ իգ-
„թիզասընձա, շունճա թանըտըղընըզդ սահիպ
„սէրվէթի զաթլարտան պիրիսի եանընտա, գու-
„լարընըզդ իչին, պիլ թավսիյէ պիր միւնասիպ
„մահէլլ պուլունմասընա լութֆ ու հիմմէթ
„պույուրտուղունուզ թագտիրտէ, եօյլէ պիր
„հալի մուսիպէթէնճամտէն . . . աղատէյի կէ-
„րեկան իլէ, տայիրէյի սէատէթտէ, պագը գա-
„լաճաղըմըզդ պէտիտար տըր։"

"Ա՛յ հայ, մատամ քի պիչարէլէր պէնիմ
հիմմէթի ու մուավէնէթիմէ կիւվէնէրէք, հալէ-
րին պանա արզ ու իֆտատ իլհամէքտէ տիրլէր, էլ-
պէթթէ իւմիտլերի պիհուտէ օլմայաճագ տըր . . .
Պէօյլէ մէրա վէ էյի ատէմլէրի, Ա՛. Օտէն կի-
պի պիր ատէմին բէնէէսինտէն խէլասէ միւսաա-
ֆաթ իլհամէք, պէնիմ իչին, հէմ պիր զէվզ ու սէ-
ֆա, շիւնքի, շու խուսուս նալընըզդ հագգանիյ-
յէթի թէսահուպ տիմէք օլմայուպ, իլլա թէհլի-
քէտէն տախի . . . վէ պէնիմ իսէ, գուվվէթլու-
լէրէ վէ զալըմլարա գարշը գոյուպ ուղրաշմագ,
տէյիլ սատէճի զէվզիմ, իլլա թապիաթըմ տա-
խի իգթիզասընտան պուլունմագտէ տիր." տէտիք-
տէն սօնրա Ա՛տրիէն, օգուտմասընա տէվամ իտէր։

„Ա՛ատմաղէզ, քէնտի աչիվալը աճիղանէմիզի
„արզ ու իֆտատէտէն սօնրա, սայիրլէր հագ-
„գընտա տախի, հիմմէթ ու հիմայէնիզի իսթիր-
„ճայէ ճէսարէթի իտէրիմ, շիւնքի, պէնիի ա-
„տէմ իչին, հալընըզդ քէնտույի տիւշիւնմէք
„կիպի ֆէնա շէյ օլմազ. Եանի տիմէք իս-
„թէրիմ քի, պուննան իւշ կիւն մուգատտէմ,
„պիզիմ գըյըլարտա իքի գրթա կէմիլէր, գա-
„արը տէրեայէ զարգ օլմազին, տէրեունէլէրինտէ
„պուլունան եօլճուլարտան պագըլարը գուրթու-
„լարագ, պուրայա նագլ օլունտուլար, վէ կէ-
„րեք աճիղլերի վէ կերեք զէվզէմ թարաֆընը-
„տան լագըմ կէլէն հէր նէվի հիմմէթ ու մու-
„ավէնէթէ քէմալ մէրթէպէտէ սայ ու տիգգաթ
„օլունտու, վէ հաթթա մէրգուման եօլճուլար-
„տան չօգալարը, փարիսէ ալիմէթ իթթիլէր ի-
„սէտե, իչլէրինտէն պիրիսինին եարալարը միւ-
„ստատէ իթմէտիկինտէն պուրատտա գալմայա մէճ-
„պուր օլտուգտան պաշգա, պիր գաչ կիւն տա-
„հա տախի ալը գօնուլմասը իճապ իթմէքտէ
„տիր . . . Ա՛երգում Հինա շէհզատէլէրինտէն
„անճագ էյկիրմի չաղալըընտա պիր տէլի գանը
„օլուպ, վէ սուրէթի գահիրէսինէ նազարէն ի-
„սէ, հիւսնի ճէմալի մէրթէպէլէրինտէ, թապը
„ճէմիլի տախի ֆէհմ ու տէրք օլունմագտէ օ-
„լուպ, վէ շու իչի մուհասէնաթըն պիրլէքտէ
„պուլունմասը իսէ, զաննը աճիղանէմճէ, ազ
„տիգգաթ ու հիւրմէթէ շայան պիր շէյ տէ-
„յիլ տիր. վէ մէրգուման լէհզէսի, սէօյլէն-
„տիկի միճվալ իւզրէ, մէմլէքէթլէրի էհալիսի-
„նին բէնգինէ միւմասիլէն, պագըր բէնգինտէ
„պուլունմագտէ տիր։"

„Պիր Հինա շէհզատէսի, էյկիրմի չաղա-
լըընտա, վէ հիւսնի ճէմալ, վէ ճէվահէթի թապ
իլէ մէլուճի պիր տէլիգանը, — տէյի պաղըրը
Ա՛տրիէն շաահի տիլ իւզրէ. — Ա՛՛հ, նէ՛ կիւ-
զէլ թէսաւուճ, վէ նէ՛ թօհաճ գալիյէ, վէ
խուսուսիյէ քի, նատիր իւլ զուհուր պիր շէյ,
աճայիպ, օ՛հ, ալիմալլահ աճայիպ, շու Հինա շէհ-
զատէսի, թա շիմտիտէն ալագայի գալըփիյէճի
քէնտույէ ճէլդ իհմէքյէ պաշլատը . . . ֆէգաթ,
եօյլէ պիր կանըժ իրմաղը գըյըլըրընտան կէլմիշ
կէլմիշտէ թա պուրաղարա փիդարտի սեվգիհլինէ
տիշմիւշ օլան պիր Ա՛տօնիս (1) հադգընտա,
նէ՞ կէլիր էլհմտէն, նէ՞ եօլտա հիմմէթ ու մու-
ավէնէթ իտէ պիլիրիմ։"

(1) Ա՛թիգ վէ ազիմ փիլէթլէրին, խուսուսիյէ եա-
զըն վագթլարա գատար, էն մէշհուր թէէլիֆաթլարը,
պուԹրերէսթլէր հիքեայէսինէ տայիր իսէ ու միսալ-
լէր իլէ մէմնա պուլունուպ, վէ օլ պագատ տախի փի-
տարի քիֆայէ մայհումմէթ պուլունմասընդա, բէք ազ
թէէլղիւզ օլունաճագընտան, վէ փիլէթիմիզ քիթա-
պէթի իսէ, շիմտիյէ գատար, պիր թագըմ, փիրէ-
յի տէվվէ ճէսամէթի ինար կէօրէրէք, տայիմա էօյին-
մէքտէ վէ թէէլէքիւր իհմէքտէ պուլունան, խուր-
աէվին կէօղլիւքլիւլէրին, իհթիգատ ու խուսուսյէթնա
բազմէն, հայըֆ քի, աչըրը մէրթէպէլէրտէ կէզուտ
գայմըշ օլմասը ճիհէթիլէ, հէման քիթապէթի ումա-
միյէնին պիր նէվի բայհայի թայիպէսի կիպի պուլու-
նան, լայըգիյլա պիր պուԹրերէսթլիք հիքեայէսին-
տէն, վէ նահօտ պիր լուղէթ քիթապընտան տախի մահ-
բուտ պուլունտուղունտան, հէր վագթ, ճիւզ ու քիւլ-
լի օլ պագատ իյդահաթ ու մահիմմէթ վիրմէյի, քէնա-
տիմիզէ, պիր խուսուսէթի միճֆուտ ատտ իհմէքտէ
պուլունմասընդա տուր։ Նասըլ քի, ճալիմանըն շուա-
ճըզդատ Ա՛տօնիսէ Թէէլղիհ օլունմասընտա տիգգաթ օ-
լունտուղուն թագտիրտէ, աչըրը մէրթէպէտ պիր թէ-
էլղիւզ հուսուսէյէ կէլէճէկինտէն, մէրգուման քիմ
օլտուգունա իյդահ իտէրիզ։

Ա՛տօնիս կիւյա Գըյըլըրը հիւքմտարը Սինիր իլէ,
Միրըանըն օղլու օլուպ, պիսիլիտիքտէ Գէնիչիա թա-
բաճիլարընա կիմիչ, վէ վէնիսա նամ իյահէ իսէ,
մէրգումանն աչդ ու պահագաբյա մէհմունէ օլարագ,
մէրգում ճէհէթի Լիսիան օրմանլարընտա ավճըլըգտա
կէզմէքտէ իբէն բիչինէ տիւշմիշ, հալ պու քի Մարս
նամ ճէնը իլահը, Ա՛տօնիս հադգընտա, վէնիսա թա-
բաճընտան զուհուրէ կէլէն շու մէյլ ու մահագաթ-
թէ զրպահաբզընտան, օրմանլար վէ ավճըլար իյահէ-
սի պուլունան Տիանա մուավէնէթիյլէ, մէրգումա-
պիր հասան խընգիրինէ բարէկէթտիրմիշ, վէ էօմէ-
տէ վէնիսա քէյֆիյէթէ աչինա օլարագ գօշուպ կէ-
միշ իսէտե, կիճ գալմըշ վէ իչ իչտէն կէչմիշ օլտու-
զունտան, մէրգումանն լաչէսինի էվվէլա նապաճի մա-
բուլլար ալիբտա կիզլէմիշ, վէ պատէհու կէլինճիչ չի-
էյինէ թահվիլ հիմմէթ տիր, Ա՛տօնիս ճէհէնէմի

Ա՛տրիէնին իւչ նէֆէր պէսլէմէլէրի, մէրգումէնին
ալալագը ղարիպէսինէ ալըշմըշ օլաուգլարընտան,
բէք ազ թէաճճիւպ իւզրէ մէրգումէնին նիւ-
զիւնէ պագտըգտան պաշգա, Յաօրժէթ իլէ Ա՛է-
պէ իսէ, կիւլի կիւլի վէ իւմիւթսազ իւզրէ կիւ-
լիւմսիւմէ քտէ օլտուգլարը Հալտէ, վէ Ցիլօրին
տախի, իրի պոյլու, էսմէր կիւզէլի, վէ սօղկուն
չէհրէլի պիր գըզ պուլունտուղու թագտիրտէ,
էվվէլթ Ցիլօրին տախի, քէնտի տիլպէր բէֆի-
գալարը միսիլլու. Թէպէսսիւմ իտէր իսէտէ, պիր
ազ սօնրա թէպէսսիւմ իտէր, չիւնքի, զանն ի-
տէրօին քի, մէրգումէ էվվէլա վէ ալէչ խուսուս,
Հանըմլընըն տէհլինտէն չօգան էն քիւչիւք պիր
լուղէթի տախի իշտիպ ֆիքրինտէ Տրֆէլ իմ-
տիքտէն սօնրա, պաշգա պիր խուսուս իլէ մէչ-
ղուլէ պուլունաճաղընըն իւզէրինէ, տիւչիւնմէք-
տէ պուլունուր: Ա՛իհայէթ, մատմօաղէլ տը Գար-
տօվիլ, պիղղաթ քէնտի Թագտիրի իւզրէ, շու
Կանճ իրմաղը քէնարէսինտէն կէլմիլ օլան Ա՛-
տօնիս Հագգընտա, գալպի բիւր թէբրահիմիւն-
տէ աշըրը մէրթէպէլէրտէ էսէրի չէֆգաթ ու
մուհապպէթ հիսս իմմէքտէ պուլունարագ, Ա՛.
Տիւբօնուն մէքթուպունու օգումայա թէքրա-
րէն տէվամէ պաշլար:

„ Ա՛էրգում Ա՛ինա չէհզատէսինին հէմչէհրի-
„ լէրինէն պիրիսի, մէրգումու գայըրըպ կէօ-
„ զէմէք նիյէթիլլէ, եանընտա գալմըշ օլմաղին,
„ պէնտէնիզէ վէրտիկի մալիւմաթա նազարէն,
„ զէվալը տէլիգանլը գալա վագթինտէ հէր պիր
„ շէյինի զայպ իմմիշ օլուպ . . . վէ ֆարիստէ
„ իսէ մէնֆաաթը ազիմէյէ տայիր մալահաթը
„ պուլունմասը ճիհէթլէ, ամէլլէթէն կիմմէյէ
„ մէճպուր պուլունտուղու թագտիրտէ, հէման
„ հիչ պիր շէյի օլմատըղընտան, նասըլ կիտէ-
„ ճէկինն մէրազ իտիպ տիւչիւնմէքտէ իմիշ: Ը՛ու
„ խուսուստա մէրգում չէհզատէնին լիսանընտան
„ հիչ պիր շէյ իշիմմէտիր, չիւնքի գատր ու
„ թէքէպպիւրի քէմալ մէրթէպէտէ պուլունմա-
„ ղին, զէրրէճէ հալինտէն թէչէքքի իմմէյէ
„ թէնէզզիւլ իմմէմքտէ տիր. Հալ պու քի հէմ-

ինտիքտէ, ճէհէննէմ իլահը Բիւնտօնուն գարըսը. Մէրգումէնն կիւզէլիյինէ վէրըլմուշ, վէ օնրատան իտհէլարըն պաշը օլան Ֆիբրիթէրտէն, Ա՛ատնիսին էէ-նիտէն բուշ ալարագ տիւնեայէ կէլմէսի զըմընտա, Ա՛էնիւս պիր բուխաթի թահօլ իմմիշ իսէտէ, Փրօ-զէրբին պիր տիւրլիւ մէրգումու քէնտի եանընտան պրագմատըշ, վէ օլ վագթ Ֆիբրիթէր, կէրէք Ա՛էնիւ-սիւն վէ կէրէք Փրօզէրբրինին խաթրընա թօգանմա-մագ նիյէթիլլէ, մէրգումէէրին տավարընը, Գալիլէօ-բէ նամ իտհէյէ հավալէ իմմիշ, վէ մէրգումի տա-խի, Ա՛ատնիսին, մէրգումէէրին հիւքմիւ միւսավիսինտէ գալմասընա գարար վէրմիշ իսէտէ. մանարազալը մէշ-պուբէյնին պու ճիհէթլէ տախի սօնու կէլմէտիկինէ-տէն, Ֆիբրիթէր մէրգումէն սէնէտէ տէօրթ այ սէբպէթի կէզլիպ, վէ տէօրթ այ Ա՛էնիւսին եանընտա, վէ տէօրթ այ տախի Փրօզէրբրինին եանընտա գալմա-սընա հիւքմ իմմիշ տիր:

Իմտի, շու միսալտէ ճալմանընն տախի Ա՛ատնիս մի-սիլլու զայէթ կիւզէլ օլմասը անտոտրբրմասը մի-բաա օլունմուշ տուր, վէ հագգընտէն տախի օլ մէր-թէպէ կիւզէլ իմմիշ տիր. նասըլ քի իւչբուտէ կէօ-բիւլճէճ տիր:

„ շէհրիսի օլան քէս պիլտիկինի սէօյլէր պիրիսի
„ օլտուղունտան, պունլարընն քեաֆֆէսինի պէն-
„ տէնիզէ մահրէմանէ սէօյէմէյքտէն պաշգա,
„ հաթիթա մէրգում շէհզատէնին, բէք չօգ տէբտ
„ ու ֆէլաքէթլէր չէբտիքտէն սօնրա, պուրալարա
„ կէլտիկին, շէօյլէ քի, Ա՛ինա հիւքմատարլարընն-
„ տան պիրիսի պուլունան բէտէրինի, մուահա-
„ խէրէն Ինկիլիզլէր էօլտիւրտիւքտէն գաթինա-
„ ղար, թահթ ու թաճընը տախի զասպ իմմիշ
„ օլտուգլարընն տախի, նագլ ու պէյան իմմիշ
„ տիր . . :"

„ Գարայիպ նէվինտէ՛ն պիր Հալ տիր պու, —
տէր Ա՛տրիէն տիւչիւնմէյէ պաշլայարագ, — շու
Հալէրէ մուվաֆֆագ օլարագ, խաթրըմա պիր շէյ
կէլմէքտէ տիր, եանի տիմէք իսթէրիմ քի, բէ-
տէրիմին բէք չօգ տէֆա սէօյլէտիկինէ նազարէն,
թէալիւգաթընմըզտան օլան գըզընն պիրիսի, Ա՛ինտ
հիւքմատարլարընտան պիրիսիյլէ էվլէնմիշ օլուպ,
վէ Հաթիթա շէհտի մարէշալլըգ բիւթպէսինտէ
պուլունան ժէնէրալ Ա՛իմն տախի, հիւքմատարը
մէրգումէն խըտմէթինտէ միւսթէխտամ պուլուն-
մագտէ իմիշ . . . — Ա՛տրիէն ճիւղիճէ սիւքիւթ
իմմիքտէն սօնրա, թէպէսսիւմ իլէ իլավէ ի-
տէր, — Ա՛իւպհա՛ն Ա՛լլահ, պունտա տախի պիր
աճայիպլիք օլմալը տըր . . . տայիմա պէօյլէ ղա-
բայիպ նէվինտէն շէյլէր պանա բասթ կէլմէք-
տէ օլտուգլարընտան, Հէր քէստէ պէնի, ղարիպ
իւլ էթվար պիր գըզ տըր տէյի գըյաս իմմէք-
տէ տիր . . : Ա՛ալ պու քի պէնճէ, ղարիպ իւլ
էթվարլըգ պէնտէ օլմայուպ, իլլա Ա՛իքմէթուլ-
լահտա տըր, տէնսէ ճայիպ տիր, չիւնքի, Հագգ-
գաթէն, պաղը քէրրէ, մէրքէզլի տայիրէյի թա-
պիաթըն խարիճինտէ օլարագ, Նիչէ Հիքմէթի
աճիպլէէր տախի իպրազ պույուրմագտէ տիր:
Լ՛աքին, պագալըմ, աճէպա պիգիմ զէվալը
Տիւբօն շու տիլպէր բրէնսին իսմինի տախի իշար
իմմի՞շմիտիր . . :"

„ Ա՛ատմաաղէլ, շու պապտէ օլան ճէսարէթի-
„ միզէ մաղուր պույուրաճաղընըզ էմէլի էղէ-
„ պիմիզտէն տիր, չիւնքի, եանը պաշըմըզտա,
„ պիգիմ գատար, վէ պէլքի տէ պիզտէն զիյատէ
„ աճընմայա վէ մէրհամէթէ շայան . . . վէ լի-
„ յագաթ ու շէճաաթը նիւմայան պիր կէնճ
„ բրէնսին ահվալը քէտէրամիզին պէր թարաֆ
„ իտերէք, եալընըզ քէնտիմիզի տիւչիւնմէք,
„ էնանիյէթ տէնիլէն, ֆիլլի տէնիյէ, բիայէթ
„ իմմէք օլտուղուն բանա պիլմէքտէյիզ: Նի-
„ հայէթ, մատմօաղէլ, շու սիննի սարիհիմէ հիւր-
„ մէթէն, իմիմատ իտինիզ պէնտէնիզին սէօ-
„ զիւնէ քի, վագթի հալին, միգտարի քիֆայէ
„ սահիպ թէճրիւպէ պուլունանլարընտան պիրի-
„ սի պուլունտուղում թագտիրտէ, մէրգում
„ Ա՛ինտ տէլիգանլըսը իւզէրինտէ միշահէտէ
„ իյլէտիկիմ էսէրի ասըլ զատէկի, վէ հիւսնի
„ ճէմալ ու լէթաֆէթէ խաթիրատէն, մէրգու-
„ մուն հէր ճիհէթլէ, հիմմէթի ու մուավէնէ-
„ թինիզէ շայէսնէէ պիր զարիպ տէլիգանլը պու-

„ լուռտուղու զրնիրնտա նէմին տախի խոէպիլիրիմ ,
„ վէ մէրգումուն իսէ , շու խուսուստա անճագ պիր
„ միգտար մուավէնէթի նագտիչէնիզէ իհթիյա-
„ ճը կէօրիւմքաստէ տիր , չիւնքի , քնաֆիէչի
„ Էինտ էլպիսէլէրինի տէնիզտէ ղայդ իմմիշ
„ սլմազին , պիր գաթի ալաֆրանգա էլպիսէչէ
„ միհմաճ պուլունմագտէ տիր ։ "

" Էաֆրը՞զ Ալլահ , ալաֆրանկա էլպիսէ՞ մի . . . — տէչի պաղըրըր Ալտրիէն խուրրէմի տիլ իւզրէ , — Օչ՛վալը կէնճ բրէնս , հէման Ալլահ սէնի վէ հաթիթա պէնի՞ տախի , մէզքիւր էլպիսէ-լէրտէն թէլա՞ իլլէսին ։ Ալըրը մէրհէպէ մէճիւն օլուրում քի , շու պիհիթէսատիֆ թարաֆըմա կէլէն Էինալի պիր տէլիգանլը , էօմրիւնտէ պու պիղիմ վաճիպ իւլ քէրահէթի ալաֆրանկա էլպիսէմիզին թէչէպպիւսի հիմմէթի ու միւրիւվվէթինէ մազհար պույրուլմազը տըր , էվվէթի էլպիսէչի մէզհուրէ քէրիհ իւլ մանզար օլտուգտան պաշգա , հէչէ շու տէհչիհէնկիզ շաբգալար իսէ , օլ գատար չիրքին տիրլէր քի , պաշընա վազ իաէնլէր , շայանը իսթիհզա պիր հէյնէթ քէսպ իհմմէքտէ , վէ իսթիմալինտէն իսէ , նէ՞ պիր էսէրի ֆազիլէթի , վէ նէտէ իւզրլէրինտէ պիր տիլպէրլիք միշահէտէ սլունա պիլմէքտէ տիր . . . ։ Ահհայէթի պանա կէլէն միւսաֆիր , Հ՛արգ թարաֆը տէլիգանլըլարընտան պիր կէնճ բրէնս օլուպ , վէ քէնտի վաճանը ատհլիէրինին իսէ , տայիմա իրէք գումաշտար , տիլպէկնտէր , վէ քիշմիր շալտարը կիյինմէյէ ալըշմըշ օլտուգլարըն բանա պիլտիկիմ թագտիրտէ , արթըգ , պէյլէ պիր ֆուրսաթը ֆէվթ իհմմէյերէք , շու պիղիմ էլպիսէմիզ ալէյհինտէ տէրքնար օլան պէրուտէթի ու հագարէթի մահսուսէմի իճրա պիրլէ . . . մէրգումուն մէզպուր էլպիսէյի կիյինմէմէսի զրնիրնտա , հէր նէվի սայ ու զայրէթի սարֆ իհմմէլիմիմ , էմմա , շու խուսուս , իհթիմալ տըր , պիչարէ Տիւբօնուն կիւճիւնէ կէլէճէք իմիշ . . . զարարը նօգ . . ։ Ղաբին , իսմի , շու շայանը մուհապպէթ բրէնսին իսմի՞ աճէպա նէ իմիշ ։ Թէքրարէն սէօյլէրիմ , թէսատիֆ պույա , գալգըպտա կանժ (1) իրմաղը գըլըլարընտան թա պուրալարա գատար կէլէն միւսաֆիր , զիքրինի իհթիկիմ խրսրմըմըզ պիղղաթ քէնտիսի օլմուշ օլսա , ա՛ հա Իէպտ , նէ՞ թօհաֆ պիր շէյ օլուր հա ։ Պէն իսէ չօճուգլուղումտա , մէրգումուն հիւքմտար բէտէրի հագդընտա , նէ՞ գատար մէտհ ու սէնալէր իշնիմիշիմ տիր , հագրգաթէն , էզլէ պիր զաթը մուազամըն էվլատընա միհմաննիւազլըգ իհմմէք կլիպ , մէճիւն ու մէսրուր օլաճագ պիր հալ օլամազ . . . ։ Փէգաթի , պագալըմ , իսմի՞ նէ տիր շու շէհղատէնին . . . " տէտիքտէն սօնրա Ալտրիէն , օգուտմաղընա տէվամ իսէր ։

„ Ամտի , մատմօազէլ , մէրգումա շու էլպիսէ-

(1) Հինտտէ ճէրէեան իսէր պիր մէշհուր վէ միւպարէք իրմաղ տըր քի , պուրթրէչէսնիլէր իհթիգատրնճա , սուլտանտա պօղուլան քէսին ճանը տօստօղրու ճէնէթէ կիտեր իմիշ ։

„ յէ տայիր լազըմ կէլէն ինայէթի հիմմէթ պու-
„ յուրտուգտան պաշգա , էկերչի միւրիւվվէթ
„ վէ ինսանիյէթինիզ տայիրէսինի տահա զի-
„ յատէ թէվսի՛ գըլըարագ , կէրէք մէրգում շէհ-
„ զատէ , վէ կէրէք հէմշէհրիսի պուլունան քէս
„ իշին , փարիսէ մուվասէլէթլէրինէ քիփայէթ
„ իտէճէք միգտար տախի , խարճրահ իհթասրնա
„ լուքֆ ու քէրէմ պույուրուր իսէնիզ , արթըգ
„ օլ վագթ , էզլէ պիր ֆէլէքզէտէ շէհղատէ
„ հագգընտա , էն պիհիւք պիր ինսանիյէթ
„ իճրա իմմիշ օլաճաղընըզ , շէմս կիպի նիւ-
„ մայան տըր ։

„ Ադըպէթքար , մատմօազէլ , նէզաքէթի
„ թապընըզըն իգթիզասընճա , մէրգում բրէնսէ
„ հիմմէթի պույուրտաճաղընըզ իմտատը նագտինին
„ նա մալիւմ գալմասընը միւրատ իլլէմինիզ իհ-
„ թիմալտէն պուլունմազին , օլ հալտէ տախի ,
„ պէնտէնիզին հազմ ու իհթիյաճը պագընտա
„ միւթմէին օլարագ , տօղրու թարաֆը աճիզա-
„ նէմէ իրսալէ հիմմէթինիզի բէճա իտէրիմ ,
„ Էալ պու քի , մուղայիրի օլարագ , տօղրուտան
„ տօղրույա մէրգումուն պիղղաթ քէնտիսինէ
„ իրսալէ հիմմէթի միւրատ պույուրտուղունուզ
„ թագտիրտէ , մէրգումուն իսմինի պիլմէնիզ իհ-
„ ճապ իտէճէկինտէն , իշթէ հէմշէհրիսինտէն
„ խապէր ալտըղըմ իւզրէ իհմմարէ միւսարաաթ
„ իտէրիմ քի , մէրգում , Ա՛էօնտի փատիշահը
„ Ղաճա — Այնկին օղլու Ա՛ալմա , տէնմէքլէ
„ մաարուֆ պուլունմագտէ իմիշ ։ "

„ Ա՛ալմա մը . . . — տէր կէրմիյէթի իւզրէ Ալտրիէն , վէ սուրէթի զահիրէսինտէն , մէզպուր իսմին , տէր խաթըր իհմմէքտէ պուլունտուղու պիր իսմէ պէնղէմէքտէ օլտուղուն , ֆէհմ իհթիրմէքտէ պուլունարագ , — Ղաճա — Այնկ . . . էվվէթ . . . թա քէնտիսի . . . էվվէթ , իշթէ բէտէրիմին տախի էքսէր տէֆա պանա սէօյլէտիքլէրի , թէհմամ պու իսմլեր իտիլէր . . . հաթիթա , մէրհումուն սէօյլէտիքլէրինէ նազարէն , մէրգում օլ իհթիյար , վէ նիքահ վասէթասըլլա . . . տաիրէյի թէալլիւգաթըմզդա տախիլ օլմուշ օլան Էինտ հիւքմտարընըն շէճաատի ու գահրամանը-ղը , նատիր իւլ էմմալ պիր տէրէճէտէ պուլունմագտէ տիր ։ Պէսպէլլի էվլատը տախի թըպգը քէնտուսինէ մանէնտ պուլունմազը տըր ։ Էվվէթ , Ա՛ալմա . . . Ղաճա — Այնկ , Հայ հա՛յ , թա քէնտիլէրի , մէրգումանըն իսմլէրի , հէր վագթ քի գուլաղըմզդըն ալընմըշ օլտուղու իսմլէրտէն օլմատըղընատան , — տէր Ալտրիէն կիւլիւմսինիյէրէք , — նէ՞ գալայըգլա ունուտուլուր , վէ նէ՞տէ պաշգա իսմլէ գարըշտըրըլըր ։ Տիմէք տիր քի , Ա՛ալմա պէնիմ ագրապամտան պիրիսի տիր ։ Ա՛ալմա հէմ պէհատըր հէմ խօշթաբագ , հէմ կէնճ վէ հէմտէ տիլպէր պիր տէլիգանլը , չօգ իյի , չօգ իյի ։ Ալ՝ հէր շէյտէն զիյատէ շուրասը պատիի մէմնունիյէթինտէն պուլունմագտէ տիր քի , գաթան ալաֆրանկա էլպիսէ կիյինմէմիշ պուլունտուղու հալտէ , հապպէյի վահիտէ վէ հէր նէ-

վի մուավէնէթէ տախի միւհթաճ պուլունմագ-
տէ տիր : Օ՛Հ , պէնիմ իչին պուլնտան պիւյիւք
պէհճէթպախշա վէ բիւր իգպալ պիր հալ օլա-
մազ : Ինէք թօհաֆ պիր թէսատիւֆ , ալիմ Ալլահ
թօհաֆ , հէման տէրագաթ , շու պապտե պիր
բերիլեր մասալը թէրթիպ իմմէլիյիղ . . . վէ
մէղքիւր մասալըն գահրամանը տախի , մէրգում
պէնէ վէ Ա֊էլ Բէյն֊ օլմալը տըր : Օ՛Հ֊վալը ,
իգպալ ու սէատէթի գուշու , քէնտի վաթանընը
զայպ իլէ , կէլմիշ կէլմիշ տէ , շու պիղիմ զա-
մէնկիզ օլան գաֆէխի իդլիմիմիզէ տիւշմիշիւր ,
պարի հիչ տէյիլ իսէ ! Մէրգում էյլէ պիր հալ
ու հէյլէթէ վազ օլունմալը տըր քի , քէնտի
վաթանը ասլիսի էնվար ու բայհալարընն տէր
խաթըր իմմէյէ միւգթէհիճ օլա պիլսին . » տէ-
տիքտէն սօնրա Ալտրիէն , քէնտի պէսլէմէլէրին-
տէն պիրիսինէ խիթապէն տախի ,

« Ջաօրժէթ , ա՛լ էլինէ պիր բարչա քեաղըտ
վէ պաշլա եազմայա , հայտե էվլատըմ չաիճ֊ուդ »
տէր :

Կէնճ գըզ , եալտըզլը պիր աղաճ թրաբէզանըն
եանընա կիտէրէք , օրատա պուլունան պիր եա-
զըխանէնին նէզտինտե օմուրուր · վէ հանըմընա
խիթապէն , « Ատամօաղէլ . . . էմրինիզէ միւն-
թազըրե պուլունմագտէյիմ , » տէր :

Ալտրիէն տը Վաատօվիչ տախի , լէհճէյի տիլ-
արասընտա էնվարը մէսէրրեթ , պէշաչէթ ու
սէատէթ փարլամագտե օլտուղու հալտե , քէն-
տույէ խայլի վագթ րեսմ ու թասվիր տէրսի
վէրմիշ օլան , նասըլ քի մէրգում կէրէք շու
հիւնէրտե , վէ կէրէք հիւնէրի մէզպուրէ մանէնտ
հիւնէրլէրտե , մալիւմաթը թամմէյէ աչինա պու-
լունմագտե իտի , պիր րէսսամ թագտիմ օլուն-
մագ իւզրէ , շու աճիտէքի սուրէթտե պիր թէզ-
քերե թագրիր իմմէյէ պաշլար :

« Ալղը Ալխսիէնիմ , խօշթապ Ա֊էրօնէզիմ ,
» վէ շայանը իհթիրամ Ալաֆայէլիմ , զաթը ալի-
» նիզե պիր նիյազըմ վար տըր , վէ տէֆաթը
» ասայիրլէրը միսիլլու , պու տէֆա տախի , անինտե
» հիւնի իճրասընա հիմմէթ պիրլէ , պատիի
» շիւքրանիյէթիմտէն պուլունաճաղընընդ զըմ-
» մընտա , էմնիյէթիի քեամիլէմ տէրքեար տըր :

« Իշպու թէզքերէմ վասըլը տէսոթի ալինիդ
» օլտուգտա , անինտե կիտիպ , վէ սօնրասըի պէնիմ
» օն պէշինճի ասրըն գըյաֆէթինին րէսմինի չը-
» գարան հիւնէրիհնտ րէսսամը պուլուպ գօնուշ-
» մալը , վէ պիր տէլիգանլը իչին , Ալինտին շիմ-
» տիքի գըյաֆէթինէ միւշապիհ պիր գըյաֆէթ
» րէսմի չըգարմամալըսընընդ : Ալվվէթ , էֆէնտիմ ,
» պիր տէլիգանլը իչին : Ա֊է , պէնիմ թէսավ-
» վուրումա բիյայէթ օլունտուղու թագտիրտե ,
» զանն իտէրիմ քի , եա Ալնթինօիս (1) վէ եախօտ
» տախա միւնասիպլի Ալինտլի Պաքիւս (2) կիյէ-

(1) Ընթինօիսիսն քիմ օլտուղու անլաշըլմագ իչին , իշպու թէքվէմիմիզին 116 ընճը սահիֆէսինտէքի հաշիյէյէ նազար պուլըրսա :

(2) Պաքիւս , պութփերէսթի իլահլարընդն մէհուր-

,, ճէք տիր կիպի , պիր էօլէիւ ալընսա , ֆէնա
,, օլմազ . . .

« Ալղիսէյի մէզպուրէնին քեամիլէն Ալինտ գը-
,, յաֆէթինէ պէնղէր օլուպ , կէրէք կիրան պէ-
,, հալըգտա վէ կէրէք կիւզէլլիքտե տախի իչէրու-
,, տե օլմասընը արզու իտէրիմ , իմտի , միւմքին
,, մէրթէպէ , էն ալևա գումաշլարը սէչիպ , վէ

լարընտան պիրիսի օլուպ , շարապ իլահը իւնվանըյլա
իթիգատա օլունմուշ տուր : Մէրգում իլահլարըն պի-
րինճիսի օլան ֆիւրիթէր իլէ սէմիլէ նամ գըզըն օղու
օլուպ , տախա անասընըն րահմինտե իչէն , ֆիւրիթէ-
րինն գըզ գարնտաշը ֆիւնօն հասէտինտէն նաշի , պէ-
րէն նամ պիր գօճա գարընըն սուրէթի ու գըյաֆէթի-
նէ կիրէրէք , կիտիպ մէրգում սէմիլէյի , քէնտի մա-
շուգու պուլունան ֆիւրիթէրինն թահվէթը սալթանա-
թընտա կէօրմէսինի նասիհաթ վէրիր վէ գանտըրըր ,
վէ մէրգում տախի գարըճա մէրագը իգթիդասընճա ,
շու խուսուսու ֆիւրիթէրտէն իսթիտա իտէր , վէ
մէրգում տախի խայլի վագթ գարըր իսէտե , ա-
գըպէհթէսէր էյլէ պիր մահզուպէսինին նիյազ ու իգ-
րամլարընա տայանամայարագ կէրչի միւսաատէյէ մէճ-
պուրիյէթիլէ , շիմշէքլէր վէ եըլարըրըմլար օրթասընտա
մէրգում էյէ կէօրիւնիւր , լաքին պուլունտուղու սէ-
րայ թօրթուշուր , վէ սէմիլէ տախի քէնտի շու վու-
գուճճուղուտա ուղրուշտա գուրպան օլարագ եանըպ
կիտէր : Հալ պու քի ֆիւրիթէր շու քէնտի տօղաճագ
էվլատընըզ զայի իթմէսինի իչին , Վիւքէն նամ եըլ-
տըրըմլար իլահը մօրիֆէթիյլէ մէրգում գուսուր չօ-
ճուղու գուրթարթըրըպ , վէ քէնտի ուլյուղուն այտը-
բարագ իչինէ վազ իտէր , վէ Սապազիւս մօրիֆէթիյլէ
տիքտիրըր : վէ էյլէճէ տօգուզ տյ օրատա հըվը իտ-
տէր , վէ պատէհու համիինի վազ իթտիքտե , մասուս-
մա հալասը Ինօնուն հիմմէթ ու հիմայէսինէ թէսլիմ
իտէր : Մէրգում Ինօ Պաքիւսիս Հիտտալր , Սաաթ-
լար վէ Հաւրիլէր մաւավէնէթիյլէ պիւյիւթտուն-
տէն սօնրա , թահվիլի ուլսմա ֆիւնօն վագթի կէլ-
տիքտե , Միւսաալար վէ Սիյէնէ թէսլիմ իտէր : Պա-
քիւս բիւշտի պիւլուղա իրտիքտե , պիր թագըմ էր-
քէքլէրին վէ գարըլարըն էլլէրինէ սիլահ եէրինէ , ուճ-
լարընտա ասմա տայլարը վէ սարմաշըզգ եարագլարը սա-
բըրլը մըղրագլար , վէ թրամբէթալար վիրերէք , կիտիպ
Հինտիսթանը ֆէթհ իթտիքտէն սօնրա , Մըսըրա տէօ-
նէր , վէ իլգ տէֆա օլարագ օրատա իւզիմ չըպըրը
տիքէր , վէ իյմ զիրասաթը էհալիյէ էյլէտիր , վէ իշ-
թէ շու միւնասէպէթլէ տախի շարապ ելահը տէյի
հէրգես քէնտույէ թտիբնմայա պաշլար : Պաքիւս քէն-
տու իսմինէ թագտիս գրլընան մէզհէպին իճրասընա
գարըր կէլէնէլէրին , շէտիտէն ճէզալարըն վէրտիքտէն ,
վէ տայիմա քէնտու ասէյհինտե ատասվէթ իւզրէ պու-
լունան ֆիւնօնուն ֆիթնէգեաարըգլարընա զալէպե իթ-
տիքտէն սօնրա , պաշգա եէրլէրէ տախի կիտէր , վէ
պաշգա ֆիւրիթուհաթլար տախի իտէր :

Պաքիւսիս բէսիմլէրտե , եա գուվվէթ ու գուարէթ
ալևամէթի օլմազ նիյէեթիլլէ , վէ եախօտ , քէնտի
սէյհահաթլարընտա պիր թէզէ (էրքէք քէչի) տէրիսի
կիյինէրէք կէզմիշ օլտուղուն անլաթմագ մագսէտի յլէ ,
պաշլնտա պուլունուղար , վէ ատմա ֆիլիսէրինտէն ատմա-
շըզգ վէ եախօտ ինճիր եաբրագլարընտան պիր թագ պու-
լունտուղու հալտե , սագալսըզ , վէ կիւլէր եիւղլիւ պիր
տէլիգանլը սուրէթինտե , վէ պիր էլինտե եա պիր
գազ սալդըմ իւզրիմ , վէ եատա պուլունուղ չէբլինտե
պիր ատա թասը . վէ տիկէր էլինտե տախի պիր մըղ-
րագ պուլունտուղու , վէ քէնտուսի իսէ պաղէն պիր
ֆըչը իւզէրինտե օթուրմուշ օլուպ , վէ պաղէն տա-
խի արսլանլար , գարլանլար վէ բարսլար վասէթմասը յլա
չէբիլմէքտե օլան պիր արապա իւզէրինտե տուրտու-
ղու հալտե , նագշ ու թէբտիմ իտէրլէր :

Պուրթփերէսթլէր Պաքիւսիսն իսմինէ , սագսըղան գու-
շու գուրպան իտէրլէրմիշ , չինըքի շարապ իյտիկլի
պիրլէ , պօշ պօզագլըղա պաշլար իմիշ , վէ էրքէք վէ տի-
շի քէչիլէրի տախի գուրպան իտէրլէրմիշ , չինըքի աս-
մալարըն ֆիլիսէրինի խարապ իտէրլէրմիշ , վէ տախա
ասիր հայվանաթ ու նէպաթաթ տախի գուրպան ի-
տէրլէրմիշ :

„ Ա՛ինտ գումաշլաբրնա պէնդէյենլէրի արամալը-
„ սընըզ , վէ պուռնունլա պէրապէր , մէրգումուն
„ պաշընա սարրգ օլմագ իչին , իքիսի պէյազ ,
„ իքիսի գըրմըզը վէ իքիսի տախի թուրուռնճի
„ օլարագ ալթը ատէտ զայէթ աղըր վէ ուզուն
„ ճինսինտէն ալնա Ա՛իշմիր շալլարը պուլմալըսը-
„ նըզ , չիռնքի , էսմէր լէ՛ճէլէրէ , մէզդուր բէնք-
„ լէր իֆրաթ մէրթէպէլէրտէ եարաշըրլար ։

„ Պուռնլարըն քնաֆֆէխինի իքի նա իւչ կիւ-
„ նէ գատար , քնամիլէն պիթիրթիքտէն սօնրա ,
„ հէման պէնիմ եօլ արապասընա պինտիկինիզ
„ պիրլէ , ալէթթաճիլ , զաթէն մալիւմռունուզ օ-
„ լան Ա՛արտօվիլ սէրայընա կիտիպ , պիզիմ միւ-
„ տիրի ումուր , վէ սիզին տախի աթիգ տօսթուս-
„ նուզ պուլունան պապա Տիւբօնու պուլմալըսը-
„ նըզ . մէրգում սիզի , Ա՛ինտէն կէլմիշ վէ
„ Ա՛ալմա իսմինտէ պիր կէնճ շէհզատէ նանընա
„ կէօթիւրէճէք տիր . մէրգում սահիպ գուտրէթ
„ ու շէրէֆ , վէ տիւնէանըն պաշգա պիր ուճունա-
„ տան կէլմիշ օլան շէհզատէյի կէօրտիւկիւնիւզտէ ,
„ քէնտուլի թանըթմըրմագ իսթէմէյէն պիր փօֆ
„ թարաֆընտան խասսէթէն կիթմիշ , վէ մէրգում
„ նամալիւմ տօսթուն , գարնտաշընա պիր մէյլ ու
„ մուհապպէթի իւզրէ , քէնտուլի շու տէհշէթֆէր-
„ մա Ա՛վրօպա մօտա վէ գըյաֆէթինտէն էսիր-
„ կէմէք նիյէթիյլէ , մէզդուր Ա՛ինտ գըյաֆէթի-
„ նի իրսալէ միւսարաաթ իթմիշ խուսկինի իֆա-
„ տէ իթմէլիսինիզ ։ Վ է պուռնտանտա գաթինա-
„ զար , մէրգումա շուռնու տախի պէյան իթմէլի-
„ սինիզ քի , մէրգում կիզլիտէ գալան տօսթ , պիշա
„ թէհամմիւլ , վէ պիր ան էվվէլ վարիսէ թէշրիֆ-
„ լէրի զըմնընտա նէմինլէր վիրմէրէք քէնտիյէ պէք-
„ լէմէքտէ տիր . իշդու նա , շու պէնիմ հիմայէ իթ-
„ մէք իսթէտիկիմ զաթ , կէլմէմէք նիյէթիյլէ , է-
„ կէրչի նա միզաճըզընըն էօզը տէյի պէյան իտէր
„ իսէ , սիզ տախի , գարշըլըզ օլարագ խասպէր
„ վէրմէլիսինիզ քի , պէնիմ արապա զայէթ կիւ-
„ զէլ վէ հէմտէ բէք ալնա նաթըրըզ ուչունուզա
„ պիլմէր պիր արապա տըր , վէ տէրուննինտէ թէ-
„ միզ նաթաղը տախի մէվճուտ տուր , վէ իշթէ
„ օլ վագթ մէզքիւր նաթաղը աչըլըրպ տիւզէլթ-
„ տիրտիքտէն սօնրա , մէրգումուզ կիւզէլճէ բահաթ
„ իթտիրթմէլիսինիզ . արթըգ ազիզ տօսթումուզ ,
„ մէրգում շէհզատէտէն , թապիաթիյլէ , թարա-
„ ֆըմնան , վէ պիր սուրէթի աճիզանէտէ , քէն-
„ տուլէրի իչին , մէմլէքէթլէրի ուսուլի իգթիզա-
„ սընճա , սիւզլիւ գօչուլար , վէ էտիպանէ պիր ֆիլ
„ կէօնտէրէմէտիկիմ զըմնընտա , մազուր տիլէտի-
„ կինիզէ պէրապէր , վարիստէ գօչա անճագ ()-
„ բէրա թէաթթրօսունտա , վէ ֆիլ տախի ան-
„ ճագ Ա՛յվանաթխանէտէ պուլունա պիլէճէ-
„ կին , վէ շու խուսուստա պիզիմ իսէ քէնտի
„ նէզտինտէ եապանի սայրլաճաղըմզը տախի ,
„ իֆատէյէ միւսարաաթ իտէրսինիզ ։

„ Մէրգումու կէթիրմէք իւզրէ հէման գան-
„ տըրտըղընըզ անտէ , տաղըգա ֆէվճի իթմէքսի-
„ զին եօլա չըգարագ , տօղրու , Պապիլօն սօգա-
„ ղընտա քնային քէնտի քէօշքիւմէ ալըպ կէթիր-
„ մէլիսինիզ (Պագ շու գատէրին հիքմէթ ու ճիլ-
„ վէլէրինէ, Պ-ուէնէ իսմի Շ ըարդ էհալիսի կիւշինէ
„ տայիմա թաթիը կէլմէքտէ օլտուղու թագտիրտէ ,
„ թա Ա՛ինտին պիր պուճաղընտան , պիր տէվի-
„ գանըը կէլիպ , պիթթէէսսուֆ պանա միհման
„ օլսուն , վէ պէնիմտէ իգամէթկնահրմ , պունի
„ իսմի թաշընան պիր սօգագտա քնային պուլունը-
„ սուն) , իսմի թէքրարէն սէյյէրիմ , շու սօրը
„ հարարէթի կիւնէշլին , էլմասըրրըն , վէ շինէքլէ-
„ րին քէսրէթինէ մէրքէզ կիպի օլան պիր մէվճէ-
„ քէթտէ տօղմագ իգպալիյլէ մէսուտ պուլունան
„ օլ ազիզ բրէնսի , հէր հալտէ կէթիրմէյէ սայ
„ ու իգտամ իթմէլիսինիզ ։

„ Նա՛ թէմիզ գալպ վէ իսթիյար տօսթումուզ ,
„ շունու տախի , վէ խուսուսիյլէ բէճա իտէրիմ
„ քի , պէնիմ պու պապտէ զուհուրա կէլմէքտէ
„ օլան թէլաշ ու զայրէթիմի , պիր նէնի հէվ-
„ վէսի ագլըմա տահա համլ իտէրէք , գաթան
„ սույի զաննլարա զահիպ օլմայասընըզ ։ Աիզէ
„ ճիտտ օլարագ սէյյէրիմ , վէ սիզտէ պէյյէ
„ պիր խուսուստա , զաթընըզ կիպի ճան ու
„ տիլտէն վէ սաֆվէթի գալպ իւզրէ սէվիպ վէ
„ հիւրմէթ իթտիկիմ պիր զաթա միւրաճաաթ
„ իթտիկիմտէն տախի բանա ֆէհմ իտէպիլիրսի-
„ նիզ քի , պուռնուն թահթընտա զէրրէճէ պու-
„ տալըզդա տայիր պիր շէյ օլմայուպ , անճագ
„ պիր նիյէթի մագպուլէյէ մէպնի պուլունմագ-
„ տէ տիր ։ "

Ա՛արիէն շու սօն լուղէթլէրի թագրիր ի-
տէր իքէն , զաթէն սուրէթի զահիրէսինտէ
տէրքեար օլան էսէրի պէշաշէթի ու մէզահ ,
կէրչի զիյատեսիյլէ պիր էսէրի թէմքին ու քէ-
մալէթէ թահվիլ օլունուր , ֆէգաթ եինէ անին-
տէ , տահա զիյատէ պիր էսէրի պէհճէթֆէրմա
իւզրէ թագրիրէ պաշլար ։

„ Ա՛լլահա էմանէթ օլ , եա միւսինն տօսթումուզ ,
„ պէն ճիւզիճէ , շու վագթիյլէ պիր չօգ տէֆա
„ մէրգումուն գահրամանճա պուրնունուն վէ
„ ֆաթիհճէ չէնէսինին բէսմինի չօգարթըրընըզ
„ զէմանը աթիգ ասկէր զապթինէ պէնզէտի-
„ կիմտէն , տայիմա գավզա վէ միւնազաա վագ-
„ թինտէ , սէրպէսթիյէթի ֆէվգ էլ զայէ իւզրէ
„ կիւշիւպ էյյէնմէք վէ լաթիֆէյէր իթմէքտէն
„ հազզ իթմէքտէյիմ , եանի տիմէք իսթէրիմ
„ քի , պուռնտան պիր սաաթ սօնրա , օլ պէնիմ
„ սօֆու հալամ իլէ պիր գավզայա , վէ հէմտէ
„ պիր պիսիյէք գավզայա պաշլայաճաղըզ ։ Ա՛էլէ
„ համո օլսուն քի , պէնտէտէ ճիւրաթի վէ ճէ-
„ սարէթի էքսիք օլմատըղընտան , շու սէրթի մէշ-
„ րեպ բրէնսէս իլէ , պիր տագըդա էվվէլ վէ
„ պիլա թէհամմիւլ , գավզայա պաշլամայա պէք-
„ լէմէքտէյիմ ։

„ Ա՛լլահա էմանէթ օլունուզ , վէ շայանը իհ-
„ թիրամ էհլինիզէ , պէնտէն չօգ չօգ սէլամլար
„ սեօյլէտիկինիզէ պէրապէր , տայիմա քէնտուլի
„ եատ իթմէքտէ պուլունտուղումու տախի սեօյ-

„ լեմէլեսինիզ ։ Ա՛յ էշունու տախի պիլմէլեսինիզ
„ քի, ինտիմտե զիյատեսիյլէ միւհթէրէմ պու-
„ լունան էհլինիզին զիքրինի իթմէքտէն միւրա-
„ տըմ, անճագ շու տիլպեր վէ կէնճ բրէնսին,
„ քէնտի խաթըրըմ իչին, էմրի ինկիլաբը պա-
„ պընտա թարաֆընընզտան սարի օլունաճագ սայ
„ ու հիմմէթ զըմընընտա, գալպինիզէ պախչը
„ էմնիյէթի իթմէքտէն իպարէթ պուլունմագ-
„ տէ տիր, (1) վէ կերչի, մէրգումէ բրէնսին
„ հագըգաթէն տիլպեր օլտուղուն, տէյիլ շիմ-
„ տի, իլա իշպու մէքթուպումուն թա պա-
„ կնասընտա զիքը իթմէքճինիմ իճապ իտեր իտի
„ իսէտէ, զարարը եօգ, պէօյլէ օլտու արթըգ,
„ Ա՛ֆէրարէն Ալլահա էմանէթի օլ, եա՛ ազիզ
„ տօսթում ։"

Ա՛տրիէն շու նազըլան մէքթուպուն սուրէթին թագրիր իթմէյի պիթիրտիքտէն սօնրա, Յաօրժէթէ խիթապէն, "Ն՛այընըզ պիթիրտի՞ն մի, գըզըմ," տէյի սիւալ իտեր ։

— Ն՛ուվէթի մատմօազէլ ։

— Ա՛յ ... շու սէօյլէյէճէքլէրիմի տախի տէր քէնար սուրէթիյլէ իշար իյլէ ։

„ Նազըմ կէլէն մէսարիֆաթըն պէտէլինին թէ-
„ տիյէսի իչին, իշթէ թարաֆընընզա, լէֆֆէն,
„ քէնտի սարաֆըմ իսմինէ, պիր գըթա տախի ա-
„ չըգ պօնօ կէօնտէրմիշիմտիր, իմտի, իսթէրիմ
„ քի, ասլա բարայը էսիրկէմէյիպ, անճագ հէր
„ պիր շէյին միւրատըմ իւզրէ հիւանի իճրասընա
„ հիմմէթ իտէսինիզ, չիւնքի պիլիրսինիզ ևա,
„ պէնտե պէ-յէ+ վէ ֆէ-ռէպ էֆֆէնտիլէրթէն պի-
„ րիսիյիմ (գըզ պուլունտուղում թագտիրտե,
„ շու պէ-յէ+ էֆֆէնտիմ էրքէքճէ պիր սըֆաթը
„ իւզէրիմէ ալմայա ճէսարէթի իթթիֆիմի մազուր
„ պուլուրմալըսընըզ, զերա, հէր նասըլ իսէ,
„ սիզի՞ կիտի ճէպպար էրքէքլէր սիզի, ալիճէ-
„ նապլըգ մանասընտա իսթիմալ օլունան շու պիր
„ կիւզէլ սըֆաթը, հագգանիյէթին խա-
„ րիճինտե օլարագ, ճէպրէն զոսպ ու զապթի ի-
„ լէ, ատէթա քէնտինիզե մալ իտե պիլմիշսի-
„ նիզ տիր, էօյլէ տէյի՞ղ մի) ։"

"Հ՛իմտի, Յաօրժէթէ, — տէր Ա՛տրիէն, — սէն պանա պիր թապագա քեազըտ իլէ, պիրտե օլ նազըրընէն մէքթուպու կէթիր քի իմզալայըմ ։"

Ա՛տամօազէլ տը Վարտօվիլ, Յաօրժէթինկէ թիրտիկի գալէմի ալարագ իմզալատըգտան պաշգա, տէրհալ մէքթուպէ տախի, շու ամիտէքի սուրէթտե, քէնտի սարաֆը իսմինէ պիր գըթա աչըգ պօնօ լէֆֆ իտեր ։

„ Ա՛օնսիէօ Նօրվալ քէնտի իմզասըլլա, պէ-
„ նիմ մէսարիֆաթըմ զըմընընտա, հէր նէ գա-
„ տար ագճէ թալէպ իտէր իսէ, իթթայէ հիմ-
„ մէթ իթմէնիզին ըչճա իտերիմ ։

" ԱՏՐԻԷՆ ՏԸ ԳԱՐՏՕՎԻԼ ։ "

Հ՛ու մէնզարէ հէնկեամընտա, վէ Յաօրժէթի մէզքիւր մէքթուպու նազըլ պիթիրինճէյէ գա-տար, Վալօրին իյլէ Էշպէ տախի, քէնտի հա-նըմզարընընզ էմրի թէզելինաթըլլա մէշղուլէ պու-լունտուգլարընտան, մէրգումէնին կիճէլինք էլպի-սէսին չըգարըպ, կիւնտիւզլիւք էլպիսէսին կիյ-տիրմիշլէրտի, չիւնքի, հալասընընզ նանընընա կի-տէճէքտի ։

Պու հէնկեամտե, Վալօրինին իսէ պիր էսէրի իսրար, վէ պիր տիգգաթը քեամիլէ, վէ հէմտե կիզլի օլարագ, Ա՛տրիէն Թարաֆընտան Ա՛. Նօր-վալա նազըլան մէքթուպու տիյնէմէքտե պու-լունտուղունտան, մէրգումէնին քէնտի թապիա-թը գատիմէսի իւզրէ, մատմօազէլ տը Վարտօ-վիլին տիհանընտան չըգան էն քիւչիւք պիր քէչա-մը տախի ֆիքրինտե հըֆզ իթմէյէ չալընշընըզը, գօլայճա կէօրիւմէքտե վէ անլաշըլմագտե իտի ։

" Ն՛՛յ գըզճաղազըմ, — տէր Էշպէյէ մատ-մօազէլ տը Վարտօվիլ, — սէն հէման, շիմտի պու մէքթուպու Ա՛. Նօրվալա կէօնտէրիրսին, էօյլէ տէյի՞ղ մի ։"

Տիշարքի կիւրիւլտիւլիւ չընդըրագ սէսի, թէք-բարէն ֆէհմիլմէյէ պաշլար,

Վէհմ կէլտիկին անլամագ վէ հանըմընըն է-վամիրինէ միւնթազընըզ օլմագ իւզրէ, Էշպէ գաբուչա տօղրու գօշար իսէտէ, Վալօրին անտէն էվվէլ գօշարագ, իչէրու կէչտիքտէն պաշգա, Ա՛տրիէնէ տօղրու տախի տէօնէրէք ։

" Ա՛տամօազէլ, էկէր էմրինիզ օլուր իսէ, պու մէքթուպու պէն կէօնտէրէյիմ, չիւնքի, զաթէն իշիմ օլտուղունտան, սէրայ թարաֆընա կիտէճէյիմ, — տէր ։

— Ո՛չէք իյի էօյլէ իսէ, սէն մէքթուպու կէօ-թիւր, Էշպէ սէնտե պագ քի՞մտիր օ կէչէն, վէ սէն տախի Յաօրժէթ, շու մէքթուպու գա-բաթը վէր ։"

Յաօրժէթ մէքթուպու գաբատանա գատար, Էշպէ տիշարտան թէքբարէն իշէրի կիրերէք, " Ա՛՛տամօազէլ, տիւն կիճէքի Լ՛ընինի պուլուպ-տա կէթիրէն իշճի տելիգանը, զաթընըզլա, միւմքին օլտուղու թագտիրտե, եալընըզ չէնտ տագրգա կէօրիւշմէք զըմընընտա ըչճա իթմէքտե տիր, վէ հէմտե մէրգումուն լէՀճէսի սօյմուշ, վէ իւզէրինտե տախի պիր էսէրի էսէֆ ու էն-տուհ կէօրիւլմէքտե տիր, — տէր ։

— Ա՛ճաՀիպ, ամճէպա պանա պիր միւրաճաաթը մը վար տըր, Ինշաալլահ մէրգումա պիր խի-լիք իթմէք իգպալինէ նայիլէ օլուրում, — տէր Ա՛տրիէն ֆէրահը տիլ իւզրէ, — սէօյլէ մէր-գում քեամիլ վէ ինսանիյէթլի տելիգանըլըյա քի, պուլուրուպ քիչիւք տիվանխանէտե ճիւզի-ճէ արամ իթսին, վէ սէնտե Վալօրին, հայտե՛ չա-

(1) Մ՛իւելիֆի քիթապըն շու պիր գաչ քելամա-րընտան մագսէտի ։ պիր ազ գարանլըգ կէօրիւնմէք-տէ իսէտէ, պիզճէ զանն իտերիզ քի, Ա՛տրիէն ճայմա կիսպի պիր կիւզել տելիգանըլըյը օլ մէրթէպէ իչթիյագ իւզրէ իսթէմէսի Հագգընտա, Նօրվալ սույի զանընըզրէ վարմասըն նիյէթիյլէ, քէնտիսինին, մէր-գումուն զէվճէսի կիսպի զայէթլէ էհլի ըզգ պիր գաստըն իլէ տախի իւլքէթի պուլունտուղուն անլաթմըրմագ-տէ տիր ։

փուգ, չիմաի մէկքիւր մէքթուպու մաՀէլլինէ եէթիշտի՛րթ։"

Ֆլօրին տիշարը չըգար։

Ա՛ատմաղէլ տը Վարտօվիլ տախի, Լ՛ուրին պէրապէրինտէ պուլունտուղու Հալտէ, Ակրիգօլուն քէնտուսի պէքլէմէքտէ օլտուղու քիւչիւք տիվանխանէ յէ տուխուլ իտէր։

ԻՒԺԻՆԱՓԻ ՓԸՍԼ

ՄՒՍԱՀԷՊԷԹ

Ա՛տրիէն տը Վարտօվիլ, Ակրիգօլուն քէնտույէ պէքլէմէքտէ պուլունտուղու տիվանխանէյէ կիրտիքտէ, ղայէթ իւլ ղայէ սաաէ պիր վարաֆէթ իւլղէ կիյինմիշ, չէզլէ քի, արգասընտաքի գոյու մաի բէնք գազմիր, վէ օլ վագթին Թարղը ճէտիտի (մծտա) իգթիղասընճա էօն Թարաֆը սիյահ իբէք պիւքմէ իշլէմէլի ֆիսԹան, պէլինտէն եօգարըսընը, գալըպ կիպի սըգմըշ օլտուղունտան, Հուրիէը պէլինէ մանէնտ պէլինի, վէ նուվարլագճա սինէսինի, պիր բէսիմ կիպի մէյտանէ չըգարմագտէ օլուպ, վէ պօյնունտա պուլունան բաԹիսԹատան, չար քէօշէ վէ քիւչիւք նագա, կիւլ շէքլինտէ տիյիւմ տիւյիւմ Թօքլանմըշ օլարագ։ Խօգօչնա շէրիԹինտէն միւբէԹԹէպ պէր նէվճի պօյուն պաղընըն իւղէրինէ գըրըլմագտէ, վէ սըրմա վէշ փարլագ վէ ինանըլմազ մէրԹէպէտէ քէսրէթ իւղէ պուլունան սաչլարը, պուրղու կիպի պուրմա պուրմա օլմուշ օլտուղու Հատէ, պէյազ լէՀճէսի էթրաֆընը գուշաԹտըգլտան սօնրա, սինէսի իւղէրինէ գատար սարգմագտէ իտի։

Ա՛ալ պու քի Ակրիգօլ, բէտէրինի սույի զանէ զահիպ օլմագտէն վէնգայէ պիրլէ, քէնտուսին, Հադրգաթէն Մ. Ա՛արտինին ֆապրիգասընա կիտիյօր կիպի մէրգումէ կէօսԹէրմէք նիյէթինլէ, իշ էլպիսէսինի կիյինմէյէ մէճպուր օլմուշ իտիյսէտէ, հէնէ պու ճիւմլէ իլէ, պիր նէյնի պէ՛ր կիյինմիշ օլուպ, վէ գապա պէղտէն պէյազ կէօմլէյինին նագասընը, իչմալ իւղէ պաղանմըշ օլան սիյահ պօյուն պաղընը իւղէրինէ չէվիրմիշ օլտուգտան պաշգա, տիղլէբինտէ գըր բէնք վէ կէնիշ պիր բանԹալօն, վէ պայգաբընտա ղայէթ փարլագ ճիղմէյէրի պուլունմագտէ, վէ իրի իրի վէ էթլի էլէբինտէ, ղայէթ ճէֆտա վէ կիւզել պիր չուՀա գաշգէթա ԹուԹմագտէ իտի, վէյնասը, մէրգումէն, էթրաֆը գըրմըղը իշլէմէլի մաի պուլուղու, (իշ կէօմլէյի) էսմէրճէ վէ սինիրլի սըրԹընը ասլա սըգագ սըգրընթը վլիրմէ քտէ օլմայուպ, անճագ կէնիշ ումուղլարընը մէյտանէ չըգարարագ, վէ գաԹմէր գաԹմէր օլարագ, նէչաքէթի իւղէ Հօգարտան աշաղը ինմէ քտէ օլտուղունտան, վիճուտինի սէրպէսԹճէ քէնտի Թագպիի Հալինտէ պըրագտըղը Թագտիրտէ։ Ակրիգօլա իսէ, Հէրքէսին պէճէնինէ պայագաճա պիր աղագ սայըլա պիլմէքտէ օլան սէԹերի վէ բալԹաատան, բէք չօգ զիյատէ նագըշըպ, Հիւսն ու լէԹաճէթի պախչ իթմէքտէ իտի։

Ակրիգօլ մատմաղէլ տը Վարտօվիլի պէքլէմէք իւղէ իբէն, Հարէքէթի գասրիյէ (քէնտինէն պիճագաբեր կիպի պիր Հալ) իւղէ տախի, ԹէՀյաԿիւբէ շայան սուրէԹտէ սանաթ ու Հիւնէր իճրասընլըլը իշլէնիլմիշ օլան, վէ ղայէթլէ միւքէլլէֆ պուլունան պիր կիւմիւշ գապը (վազ) պագըպ ԹէֆԹիշ իթմէքտէ, վէ մէղպուր գապըն աԹիղ վէ մէրմէր քիւրսիսի իւղէրինտէ ասընմագտէ օլան, քէզալըք կիւմիւշտէն մամուլ պիր ԹէՀնէքէ բարչասը իւղէրինտէ տախի, շու, "Վալէմֆէռ ֆոռ—Ա՛ուբէրն Ռուիֆէրնյէ, 1831 ռե էշէՀիզուէ" լուղէթլէրի օգունմագտէ իտի։

Ա՛տրիէնին, տիվանխանէտէն նալընըղ բէրտէ գարուլար իլէ պյրըլմըշ օլան օտատան կէլէրէք, վէ գապա Հալըլար իւղէրինտէ ղայէթլէ խաֆիֆճէ նէօրիւյէրէք, ուսուլ իլէ իշէրի կիրտիկին Ակրիգօլ իշխտէմիյէ պուլունտուղու Հալտէ, պիրտէն պիրէ, քէման կիպի կիւզել պիր սէս իլէ, "Ա՛յ՛ կիւզել պիր գապ, Հա՞ մանսիէօ" տէնիլտիկին իշԹիտիքտէ, քէմալի խէվքինտէն նաշի նիւբէկի օյնամայա պաշլայարագ, վէ կէրմիյէթէ իւղէ պաշընը մէրգումէյէ չէվիրտիկի, վէ քէնտույի շաշըրմըշ օլտուղու Հալտէ, — Լ՛վվէթ մատմաղէլ, բէ՛ք կիւզել, — տէր։ — Կէօրի՞յօրմուսունուզ մանսիէօ, նէ՞ գատար սէվէրիմ Հագգանիյէթի, տէյէրէք, մատմաղէլ տը Վարտօվիլ բարմաղընլա, իւղէրի նագընը օլան կիւմիւշ ԹէնէքէԹ բարչասընը Ակրիգօլա կէօսԹէրիր, — բէսսամլար քէնտի Թէքսիմ իթԹիքլէրի Թասվիրլէրին ալընա . . . վէ միւէլլիֆլէր տախի քէնտի քիթաապլարը էվվէլինէ, քէնտի իմղալարընը վազ իթմէ քտէ օլտուգլարը Թագտիրտէ, պէնճէ Հագգանիյէթին իգԹիղասընճա, իշճիլէր տախի, քէնտի Թաանի իթմիքլէրի մասնուաԹ իւղէրինէ, իսմ ու լագապլարընը վազ իթմէլի տիրլէր։

— Ա՛յ՛ տիմէք տիր մատմաղէլ, պու քիմի՞ն իսմի տիր . . ։

— Պու իսմ, ասըլ օլ ֆագըր գալէմբէ արընն իսմի տիր քի, իշ պու նատիրիւլ էմսալ վէ մէտհ ու սէնայէ շայան Հիւնէրլէրի իճրա իթմիշ տիր։ վագաա մէրգումէ պուլունու պիր զէնկինն գույումճաունուն էմրինէ նաբմըշ տըր . . . լաքին մէրգումանան պէն պուլունու սաաԹըն ալաըղընմա, պիրզաաԹ քէնտի իսմինի նագալտըրագագ նէբտէ, ասըլ Հիւնէր սահիպի իշճինինն իսմինի խապէր ալարագ, քիւրսիսի իւղէրինէ մէրգումանն իսմինն նագընըմասընը խաԹէտիկիմտէ, Թագսիյէթիլլէ բէք Թէճճիւզ իտիպ, վէ պէլքիտէ պէնի պիր ագայիպ ատէմ նէբինէ գոյարագ, ֆիքրինտէն ալէյհինտէ Հագգսըզլըղ իլամընը տախի կիյտիրմիշտիր։ ՖէգաաԹ, վազիֆէմտե՛ն խա-

րիճ, պէնճէ փարայը, փարասը սայէսինտէ, գուլումճու գալանըլսօրսա, պարի հիչ տէյիլ իսէ, շէրեփի տախի, հիւնէրի սայէսինտէ, էհլի սանաթ գազանմալը տըր, էօյլէ տէյի՞լ մի, հագգանի՞լ տէյի՞լ միտիր, Ա.լլահը սէվէրսէնիզ, մաննսիէօ (1)։"

Ա.տրիէնին շու եօլտա քէմալ մէրթէպէ նէզաքէթ ու լէթաֆէթ իւզրէ միւսահէպէթ պաշլամասընտան, Ա.կրիգօլ տախի քէսպի իթթիհանը գալպ վէ ճէսարէթ իտէրէք, "մատմօազէլ, պէնտէնիզ տախի իշճի կիւրուհինտէն պուլունտուղում ճիհէթլէ, շու հագգանի՞լ էթթիվէրլէսինիզ հագգընտա, թաոպիաթի՞լ գալպիմտէ, գալի պէ գալի էսէրի մահզուզի՞լ էհսս իթմէքտէյիմ, — տէր։

— Ա՞օնսիէօ, սիզին տախի իշճի կիւրուհինտէն պուլունտուղունուզ թագաիրտէ, շու միւնասէպէթի քէյֆի՞լէթի՞լ հալ ու մէգալ հագգընտա, քէնտիմի մէսուտէ ատտ իթմէսիմ սէզա տըր, լաքին, մաննսիէօ, պույուրունուզ, օթուրունուզ." — տէր Ա.տրիէն, վէ զայէթլէ հիւսնի մուամէլէ վէ պիր թավըր շէրինխուի իւզրէ, մէրգումէ երզէվանի բէնք իբէքլէ սըրմա իշլէմէլի պիր գօլթուգ կէօսթէրտիկի՞լ պէրապէր, քէնտիսի տախի այնի գումաշտան տօնաթըլմըշ պիր արի՞լէթի սէտիր իւզէրինտէ օթուրու վէրիր։

Ա.տրիէն, Ա.կրիգօլուն տաղտաղայի տէրուն իւզրէ, կէօզլէրին թէքրարէն աշաղը ինտիրէք, իզհարը թէրէտտիւտատ պուլունտուղուն կէօրէրէք, մէրգումէ ճէսարէթի վէրմէք նի՞յէթի՞լէ, Ա.իւթինի կէօսթէրէրէք, "Ա՞օնսիէօ, շու ճանտան սէվտիկիմ զէվալը հայվանճըղազըմը կէօրտիւճճէ, զիքրինիզի նատ իլէ, գալպիմտէ պիր էսէրի շիւքրանի՞լյէթի՞ էհսս իթմէքտէյիմ, վէ տայիմա տախի հիսս իտէճէկիմ պի՞ իշթիդահ տըր, վէ հաթիթա, պու կիւնքի պուրայա պէնի կէօրմէյէ կէլմինիզ, պանա պիր էսէրի ուղրուր ու սէտտէթի պախշ իթմէքտէ օլտուգտան պաշգա, պիր խուսուստա սիզէ էլիմտէն կէլէն պիր խի՞լի՞ի՞ նաբմագ իդպալինէ նայի՞լյէթէյիմ տախի, գալպիմտէ տույ օլմագտէ տիր, — տէր։

— Ա՞ատմօազէլ... — տէր Ա.կրիգօլ քէսպի ճէսարէթի իտէրէք, — պէնտէնիզին իսմի Պօտօան օլուպ, փարիսէ նագըն փի՞լէսիտէ քէսին Ա.՞արտի ֆապրիգասը իշճի՞լէրինտէն պուլունմագտէ։

(1) Փարիսին գուլումճուլտըը պու պապտէ պիզիմքիլէրտէն գի՞յատէ հագգընըզգօտա պուլունմագտէ իմի՞շլէր, չինքի, պիզիմ նի՞չէ ուսթայտար տախի անճագ փարայը սայէսինտէ, պիչտրէ իշճի՞լէրին գազանճագլարընը նալընըզ քէնտի՞լէրի գազանըզլար իսէ տէ, հէլէ շունա թէկէէքքիւր իթմէյի՞յիզ քի, էօյլէ իսմ նազարմագ կիպի չէրէֆ մէրէֆ նէ իտուկին պիլմէք ատեթլէրինտէն օլմատըզընտան, հատուսուլ կէլէն մասնուաթի իւզէրինէ, նէ քէնտի իսմի՞լէրինի նազարըզլար, վէ նէտտ, էհլի հիւնէրին. լաքին Է՞վօսպատան կէլէն 8 փարալըգ պիր գուֆու քիպրիթի իւզէրինտէ տախի, պիր նաֆիթա պուլունմագտէ տիր, չինքի օգուտմագ վէ չէրէֆ նէ՞ տիմէք իտուկի, օրատա անլազըմըզ տըր...

յիմ. տիւնքի կիւն զաթըննըզ պէնտէնիզէ քիսենիզի ալի՞ճէնապլըգ իւզրէ թագտիմ իթթինիզ... պէնտէնիզ տախի վագտա տիւնքի կիւն գապուլ իթմէտիմ... լաքին պու կիւն մէպլաղը մէզպուրուն օն գաթըննը, վէ պէլքիտէ նիկիրմի գաթըննը իսթէմէք իւզրէ րէճայէ կէլտիմ...։ Հ՞իմմի, սէպէպնի տախի զաթըննրզա սէօյլէրիմ, մատմօազէլ... պու ալէմտէ էն կիւճ շէյ իմտատ ու մուամէլէնէթի իսթէմէյէ տայիր լուղէթլէրի, պիր ատէմէ սէօյլէմէյէ ճէսարէթի իտէպիլմէք տիր, զնրա... նասըլ քի, պէնտէնիզ տախի, շու քէլամլարը տի՞նանըմտան չըգարանա գատար, աղ զահմէթի չէքմէտիմ, լաքին համտ օլսուն քի, հէլէ օլ գատարընը սէօյլէտիմ գուրթուլտում, արթըգ պուննտան սօնրասընը րահաթը տիլ իւզրէ, արզ ու իլթիատէ իտէպիլիրիմ...։

— Հ՞ու ասարը նէզաքէթինիզտէն պուլունան գուրունթուլարընըզը վագտա թահսին իտէրիմ, — տէր Ա.տրիէն, — լաքին էյէր սիզ պէնիմ նէ ալալագտա օլտուղումու պիլմիշ օլսա իտինիզ, զէրրէճէ պու իշքիլ ու վէսվէսէլէրէ տիւչար օլմազ տընըզ տէյի տախի, սիզէ պէյան էյլէրիմ, շիմտի, պիլա իհթիրազ ու իհթիյաթ, սէօյլէյինիզ սիզ, նէ՞ գատար մէպլաղէ իհթիյաճընըզ վար տըր։

— Պիլմէմ, մատմօազէլ։

— Ա՞օըլ պիլմէզսինիզ, մաննսիէօ, նէ՞ տիմէք տիր պու... մէկէրչի քէնտինիզէ իգթիզա օլան մէպլաղընն միգտարընը պիլմէ՞զսինիզ։

— Այ՞յր, մատմօազէլ պիլմէմ, վէ պէնտէնիզ զաթընըզտան... եալընըզ միւհթաճ պուլունտուղում մէպլաղը բէճա իթմէյէ կէլմէյիպ... Հաթիթա, պէնտէնիզնն տէրտի իչնի, նէ՞ գատար ագճէ իգթիդա օլտուղուն տախի էօյրէնմէյէ կէլմիշիմ տիր։

— Ա.ֆվ իտէրսինիզ, մաննսիէօ, — տէր Ա.տրիէն կիւլիւմսինիյէրէք, — աչըգ սէօյլէյինիզ պագալըմ նէ՞ տիր մագսատ ու մաթլուպունուզ... չինքի էսէֆ իտէրիմ քի, հէր նէ գատար արզու իթմէքտէ իսէմտէ... կէօրիյօրսունուզ նա, մատտէնին նէյէ տայիր պուլունտուղուն, հալա ֆէկմ ու քէշֆ իտէմմէմ քտէյիմ...։

— Ա՞ատմօազէլ, մատտէ նէ օլտուղուն զաթընըզա իբի չիֆթ լագըրտըյլա պէյան իտէպիլիրիմ, շէօյլէ քի, պիր թէմիզ գալպ վէ իսթիյարէ վալիտէմ վար տըր, մէրգումէ քէնտի կէնճլիյինտէ, կէրէք պէնտէնիզի վէ կէրէք ահրէթ օղլու տէյի եանընա ալտրըը պիր մէթրուք ու պիքէս չօճուղու, անճագ քէնտի էլի էմէյի իլէ պէօլէյիպ պիյիւթմիշ իսէտ, արթըգ շիմտի, վիճտուտի խարապ ու պիթապ պուլունտուղունտան, թագպիաթի՞լլէ, պէնտէնիզին ֆէրիշէյի զիմմէթինտէն պուլունան իմտատ ու մուամէլէնէթի միւհթաճ պուլունմագտէ տիր, նասըլ քի պէնտէնիզ տախի շու տէ՞յինիմին էտասընտա, իֆթիխար ու սէտտէթի իւզրէ պուլունմագտէյիմ...։ Ա՞յ զէ-

վայը վալեաէմի գայբըըպ պէպէմ֊ք իչին իսէ, քէնաի էմք ու իւձրէթիմաէն պաշգա, հիչ պիր շէյէ մալիք տէյիլիմ։ Տիմք տիր քի, մեազալ֊լահ իչիմաէն մնհրում գալըպ չալըշամաըղըմ թագտիրսէ, վալիսէմին տախի պի քէս ու պի մեաար գալաճաղը շէմն կիպի նիւմայան տըր։

— Լէք իչի մճնսիէօ, օնու անլատըմ, արթըգ օլպապսէ էսէֆ իւզրէ օլմայընըզ, զերա մէրգու֊մէնին հալի ֆագըրանէսի բրիգադթը գալսիմի թահրիք իլլէտի ... հեր ճիհէթլէ, գայբըլըպ պագըլաճաղընա քեամիլէն էմին օլունուզ։

— Ը՛հ մատմաղէլ, մէկէրչի վալեսէմի աճընմագէ՞միսինիզ։

— Ա՛այ հա՛յ, զերբեճէ շիւբհէ իւզրէ օլմայընըզ։

— Ա՛էկէրչի զաթընըզ վալեսէմի թանը՞ըմըսընըզ։

— Լ֊վվէթ, շիմոի թանըտըմ ...։

— Ը՛հ, մատմաղէլ, — տեր Ա՛կրիգօլ, ճիւ֊զիճէ սիւքիւթէն սօնրա, հէյճանը տիլ իւզրէ, — պէնեէնիզ տախի ... Ա՛այէօնիւն հագգը վար իմիշ ... զաթը ալինիզսէ մէրքիւզ պուլունան օլ ալի իւլ հիմմէթ, վէ ալիճէնապ եիւբէկի շիմ֊տի անլատըմ ... Լ֊վվէթ, էվվէթ ...։

— Ա՛այէ՞օ միւ.» տեր Ա՛տրիէն թէհայնիւր իւզրէ, Ա՛կրիգօլուն եիւղիւնէ պագարագ, չիւնքի քէլիմաթը մէզպուբէ, մէրգումէ նէզտինսէ, պա֊յաղըճա պիր պիլմէճէ մեսապէսինսէ պուլունուր։

Ա՛կրիգօլ քէնաի տօսթ տէյի թանըտըղը ա֊տէմլէրի, գանղի սընըֆ ու տէրէճէսէն պուլու֊նուրլար իսէ պուլունսունլար, պէյան իմմէյէ աալա չէբինիպ, քիպը իլէ հիճապ իմմէք պիլմե֊տիկինսէն,

«Ա՛ատմաղէլ, շիմոի զաթընըզա, սէօյլէ֊տիքլէրիմի իչղաՀ իսէպկիլերիմ։ Ա՛այէօ, զա֊յէթ չալըշգան, վէ զայէթ ֆագըրէ վէ հէմսէ պէտ էնտամ պիր կէնճ իշճի գըզ օլուպ, չօ֊ճուգլուգտան պէրու իսէ, պէնեէնիզ իլէ պիր֊լիքտէ պիչիւմիշ տիւր, վէ վիճուտինին պիչիմ֊սիղլիչի սեպեպլինսէն տախի, պիչարէ Ա՛այէօ չաղ֊ըրըմագսէ տիր։ Վ֊ագաա նասըլ քի պէյանէ տախի հաճէթի եօգ տուր, մէրգումէնին պուլուն֊տուղու ալչագ մէվգը իլէ, զաթընըզըն պուլուն֊տուղու եիւքսէք մէվգը պէյնինսէ, ֆէվգ էլ առէ սուրէթսէ պիր մեսաֆէ մէվճուտ պուլուն֊մագսէ տիր. լաքին, աՀ, մատմաղէլ ... էմ֊նիյէթի քեամիլէ իւզրէ տէյէպիլիրիմ քի, եիւ֊բէք թարաֆընտան ... վէ էմրի նէզաքէթի թա֊րաֆընտան ... զաթընըզ տախի մէրգումէյէ մանէննտ թուԹուլմայա սէզավար պուլունմագսէ֊սինիզ։ Ա՛նասըլ քի, մէրգումէնին տախի թէ֊ֆէքքիւրիւ, տիւն ախշամքի չիչէյի ... պէն֊տէնիզ վիրմէնիզին թարզընը հիքեայէ իլլէմիմ իւզերինէ, այնի պու սիյագսէ պուլունմուշտուր։

— Ամիզ գավլէն սէօյլէրիմ քի, մճնսիէօ, — տեր Ա՛տրիէն րիգադթէ կէլէրէք, — պատիի իճ֊թիհատ ու թէմէլլիւգի աղնիմի օլմագ իչին, պէ֊նիմ եիւբէկիմ իլէ Ա՛այէօնիւն եիւբէկի հագ֊գընտա կէօսթէրտիկինիզ էմրի մուգայէսէտէն պաշգա հիչ պիր շէյ պուլամաղընըզ ... Տէհ֊շէթէնկիզ սուրէթսէ պիր ֆագրը հալէ րազմէն, պիր ատէմին քէնաի գալպինսէ քի էսէրի ատէ֊միյէթի ու նէզաքէթի հըզղ ու վիգայէ իսէ֊պիլմէք կիպի, նատիր իւլ էմսալ պիր խաղինէ օլամազ ... Վ֊ագաա կէնճլիքսէ վէ կիւզէլ֊լիքսէ ատէմիյէթլի, վէ քէզալէք զէնկինլիքսէ մէքրէմէթլի օլմագ բէք գօյայ տըր, լաքին, մուղայիրի օլարագ, չիրքինլիքսէ, իխԹիյարըզգտա, վէ ֆա֊գըրըզգտա, ֆէզայիլի մէզպուբէնին իճրասը բէք սիւժվար տըր։ Լ֊մոի, շու էմրի միւգայէսէնիզի գապուլ իսէրիմ, լաքին օլ պագտէ քէնաի լիյա֊գաթըմը աճէլէթէն իչղար զըմնընտա լազըմ կէ֊լէն էսպապըն իպրազընա հիմմէթ իմմէնիզի տախի պիր շարԹ պէյանիյլէ, սէօհպէթի մալիս֊մէնիզէ տէվամ իմմէնիզսէ բէճա իսէրիմ։»

Ա՛ատմաղէլ տը Կարտօվիլ իւզերինսէ միւ֊շահէտսէ օլունան խուլուսը հալավէթալուսէ բաղ֊մէն, տայիմա իւլիւվվի Թապէ մախսուս պուլու֊նան տույղուլար, վէ շէհամէթի ագլ, վէ Թապիա֊Թը սէրպէսթիյէ նէԹայիճէնտէն օլան գատր ու հայսիյէթը իլէ, մէրգումէնին տախի քեմալ մէր֊Թեպէ մէլուճէ պուլունտուղու օլ մէրԹեպէ Թե֊վէսսիմ օլունուր (ագլ իլէ պուլունմագ, պիլին֊մէք) քի, Ա՛կրիգօլ, Ա՛տրիէնին խէյալի կիւզէլլիյինի ունատարագ, վէ մէրգումէնին սիննինին վէ էճ֊վար ու հարաքեաճը պէհճէԹենիւմասընըն պիւ֊Թիւն պիւԹիւն մուղայիրինսէ պուլունան պիր էսէրսէն միւէսսէր օլարագ, անինտէ հագգընտա պիր նէվվի րիայէթի ազիմէյի իչԹիյագալուսա հիսս իմմէյէ պաշլար, վէ մէրգումէյէ խիԹապէն,

«Ա՛ատմաղէլ, էկէր պաշըմտա եալընըզ վա֊լիսէմ օլմուշ օլսա իսի, տիւչարէ մէճալուր օ֊լաճաղըմ պօչուգ հագգընտա, պէօյլէ շիմոիքի գատար աշըրը մէրԹեպէ էսէֆ ու քէսէր իմ֊մէզտիմ, չիւնքի, ֆուգարալարըն առէթինտէն տիր, պիր պիրլէրինէ իմտատ իսիպ կէօզէտիր֊լէր. կէրչի պուլունտուղումուզ ագարէթառ իգա֊մէթ իսէն քեաֆֆէյի ինսանիյէթլի գօմշուա֊րըմըզ, վալեսէմի րուհլարը կիպի սեվտիքլէրին֊տէն, իմտատընա նէմիչէճքլերի միւճեր֊բեպ տիր, լաքին, հայը՛ֆ քի, անլէրին տախի ճիւմէսինին սօն տէրէճէլէրսէ ֆագրը հալէրի տէրքեար օլմազին, հեր նէ քի եաբարլար իսէ, հեր հալսէ պիղալի քէնաի նէֆսլէրինէ գէյա֊րագ, արգալարընտան վէ տիշլէրինտէն քէսիպ ար֊Թըրաճագլարը պէր Թարաֆ, վալեսէմ նէզտինսէ տախի, շու եօլտա մուավէնէթին, սէֆալէթ ու մուսիպէթտէն տահա զիյատ քէսէրսիմիզ սայը֊լաճաղը պի շէքք տիր. վէ պունտանտա պաշգա, պէնիմ չալըշըպ փարա գազանմագ զըմնընտա էհէմ֊միյէթտէն պուլունան իհթիյաճըմ, եալընըզ վա֊լիսէմ իչին օլմայուպ, իլա պիրսէ բէսէրիմ վար տըր քի, օն սէքիզ սէնէսէն պէրու նարի հաս֊բէթինտէ նանմագսէ պուլունտուղումուզ հալ֊

տէ , ատհա հէնուշ Աիպէրիատան . . . ամէնէ իմմիշ տիր , չիւնքի , մէրգումէ շիմտի մարէշալ-լըգ իւնվանըլյա միշէրրէհի պուլունան , քէնտի ամիդ ժէնէրալը , ժէնէրալ Սիմոն հագդընտա , չունճա միւտաէիմտէն պէրու , իճրայի ուպաւտիյ-նէթի ու սատաղաթտա պէր տէվամ պուլըն-մուշ տուր :

— Ա՛արէշալ Սիմո՞ն մու . . . — տէր կէրմիյ-նէթի , վէ պիր էսէրի հայրէթի իւզրէ Ա՛արիէն :

— Ա՛ատմաղէլ , զաթըրըզ մարէշալ Սիմոնու թանը՞մըսընըզ :

— Յա՛յր , կէրչի շախսէն թանըմազ խէմտէ , շու գատարընը պիլիրիմ քի , պիլմէմ խըսըմ-ըրմըզտան պիր գըզ ալմըշտըր . . :

— Ա՛նէ՞ աղիմ իգպալ . . . —տէյի պաղըրըր Ա՛կ-րիգօլ , — Տիմէք տիր քի , բէտէրիմին Ռուսիատան . . . պէրապէր կէթիրտիկի իքի գըզգաբընտաշ-լար , զաթընըզընէ ագրատպալարընտան տըրլար . . :

— Ա՛ճայիպ , մէկէրչի մարէշալըն իքի նէֆէր տախի քէրիմէլէրի՞մի վար իմիշ , — տէյի սիւալ խաեր Ա՛արիէն , պիլմէթտիճ թէհյանիւրի ար-թըպ վէ միւթէէսսիրէ օլարագ :

— Ա՛՞հ , մատմաղէլ . . . տէյիլ իքի նէֆէր գըզլար , իլլա մէրգումէլէր իչուն , հիւանի ճէ-մալէրինէ , լէթաֆէթ ու նէզաքէթլէրինէ նա-զարէն , օն պէշ օն ալթը չաղլարընտա , իքի նէֆէր մէլէքլէր տիրլէր , տէնսէ ճայիզ տիր . . . վէ հէմտէ մէրգումէլէր օլ գատար պիր պիրլէրինէ պէնզէր էքիլէր տիրլէր քի , ֆարգ իմմէք բէք միշքիլ . . : Ա՛էրգումէլէրին վալիտէլէրի սիւ-քիւնտէ վէֆաթ իտիպ , վէ ճիւղիճէ պուլունան էշհալարը իսէ , ճանիպի միրիտէն միւտաաէրէ (զապթ) օլունմուշ օլմաղին , պիչարէլէր , թա Սի-պէրեանըն իչէրուլէրինտէն , բէտէրիմէ պիրլիքտէ , ֆագրը հալ իւզրէ սէյյահաթ իտէրէք կէլմիշ-լէյտիր , լաքին պու ճիւմլէ , պէնտէնիզին ին-սանիյէթէվլի վէ պէհաոը՞ր բէտէրիմ . . . մէր-գումէլէրէ միւմքին մէրթէպէ , չէքմէ քտէ օլտուգ-լարը զահմէթ ու սէֆալէթի ունութտուրմագ նէյնէթիյլէ , հէր նէվի նագտինէյի խուլըս ու սատաղաթը վէ շէվգ ու մուհապպէթի . . . սարփ ու իսրաֆ իմմիշիր . . . հագդգաթէն մատմա-ազէլ , զաթընըզ թարաֆընտան շու սէօյլէտիք-լէրիմէ , ատէմի իմմիտատ չէշմանըլյա նագար գըլընմասը իչթիմաէտէն տիր , լաքին , գուվվէ-թի գալպ իւզրէ սէօյլէրիմ քի , բէտէրիմտէ , արս-լանճա բիւր ճէսարէթ , վէ վալիտէճ բիւր մէր-համէթ . . . պիր նիւրէք մէրքիւզ պուլունմագ-տէ տիր . . :

— Ա՛օնսիէօ , օլ տիճմու չօճուգլար շիմտի նէ՞-բէտէ տիրլէր , — տէր Ա՛արիէն :

— Ա՛ատմաղէլ , պիզիմ ֆագրըհանէտէ տիր-լէր . . : Իչթէ պէնտէնիզինտէ էն զիյատէ պայի-մի քէտէրի օլան , վէ հաթթա , զաթը ալինի-ղէ միւրաճաաթա ճէսարէթի վէրէն , անճագ պու խուսուստան իպարէթի պուլունմուշ տուր : Ա՛է պէնտէնիզին ասլը տէրտի շու ճիհէթլէ մէսա-րիֆաթը սապըգտամըզըն խայլիճէ արթմասը սէ-պէպինտէն . . . ասլա քէնտի իւճրէթիմին բիֆայէթի իմմէյճէէկի միւհաղաասընա մէպնի օլմայուպ . . . իլլա , շու միշքիլ հալիտէ , պիր-տէ պէնտէնիզի թէվզրիֆ խտէճէք օլըրլար խ-սէ էնտիշէսինէ մէպնի պուլունմագտէ տիր , նասըլ քի զաթընըզ տախի թէյագդուն իտէ պի-լիրսինիզ , նի՞ճէ օլաճագ տըր օլ վագթ , զաթէն բէրիչան հալիմիզ . . :

— Սիզի թէվզը՞իֆ (1) մի իտէրլէրսէ . . . էմ-մա , նիչի՞ն :

— Պույուրունուզ մատմաղէլ , քէնտի գըզգա-րընտաշըմ կիպի . . . սէվտիկիմ . . . վէ զա-թէն զաթընըզա զիբրինի կէչտիկիմ ֆագրըհ Ա՛այէօյէ . . . հագդըմտա , պիր թարաֆտան կէօնտէրիլմիշ օլան , շու պիր գըթա իսնթարնա-մէյի գրաամթա հիմմէթ իտինիզ :"

Ա՛կրիգօլ , Ա՛այէօյէ կէլմիշ օլան իմզասըզ մէքթուպու , մատմաղէլ տը Կարտօվիլէ թագ-տիմ իտէր :

Ա՛արիէն , տէմիրճիներն մէքթուպունու թէհյա-նիւբ իւզրէ օգուտուգտան սօնրա , " Ա՛հ՞շլըհ մինսիէօ , սիզտե շահրիճ՞քտե վար իմիշ , էօյլէ՞ մի , " տէր :

— Ա՛ատմաղէլ . . . օլ պապտէ նէ՞ հըրսը շէրէֆիմ վար տըր , վէ նէ՞տէ էսէրի տավայը քիպ-րիյէէթիմ տէրքեաը տըր , պէնտէնիզին քի , ան-ճագ , նա՛ ախշամա իշտէն էվէ , վալիտէմին նա-նընա տէօնտիւքտէն սօնրա . . . վէ տէ նա-խօտ , կիւնտիւզիւն քէնտի գօճա էէքիճիմի սալ-լար իքէն , հէմ էյլէնմէք , վէ հէմտէ պիր նէ-վէ նօրմուլուգ ալմագ նիյէթիյլէ . . . պա-ղէն շիրի միւսէմմէթլէր , վէ պագէն տախի պէս-թէյլէր թանզիմ իմմէքտէն իպարէթ տիր :

— Տիմէք տիր բի , իշպու թէվքէրէտէ զիբրի կէչմիշ օլան Ի՛զմիր պէ-ՐՈՒԵ-Է նամ պէօթէնիլ , զայէթ թէհլիքէյլի վէ զայէթ տիւշկինճէ սու-բէթտէ գալէմ ալընմըշ պիր շէյ օլմալը տըր , էօյլէ՞ մի :

— Յա՛յր , մատմաղէլ խայր , հաթթա , մու-զայիրի օլարագ , չիւնքի պէնտէնիզ Ա՛. Ֆար-տինին ֆապրիգասը իշճիլէրինտէն պուլունմագ իգպալինէ նայիլ պուլունտուղում թագտիրտէ , մէրգումուն քէնտի իշճիլէրինին պայիսի սէա-տէթլէրի օլմայա չալըշտըղըն կէօրտիւկիւմէ պէ-րապէր , սայիր ֆապրիգալարտա պուլունան հալ-տաշլարըմըն , եանի իշճի կիւրուհինին , ահվալը սէֆիլանէսին . . . տախի կէօրտիւկիւմտէն , ան-ճագ մէրգուման հագդընտա լազըմ կէլէն բիգ-գամ ու շէֆգաթը թահրիք իչլէմէք նիյէթիյ-լէ , աշգ ու կէրմիյէթի խալիսանէ վէ ատի-լանէ իւզրէ , գալէմ ալընմըշ , հուգուգ իտտա-սընտան իպարէթի պիր շէյ տիր . լաքին մալիւմ

(1) Ա՛էվզուֆ օլմադ , էօրֆ սուրէթիյլէ , թէօհմէ-թի վա՞ր մի տըր էօֆգ մնասուր անլաշըլընճայա գատար մահպէստէ պիլա իլմա՞մ , վէ պէլքիտէ պիլա ճիւնհա պէրլէմէք տիմէք տիր :

եա, մատմաղէչ, շիմի իմիքլալ ու ֆէսատ վագիինաէ պուլունմամըզ ճիհէթլէ, էքսեր տէֆա, նիչէ քէսան սահիպ թէօհմէթ տիր տէնիլեր՛ք, խաֆիֆ սուրէթաէ մահպէսէ իլգա օլունմագաէ տիր . . . Իմի, շայէտ եօյլէ պիր ֆէլաքէթ պէնաէնիզլին տախի պաշընա կէլտիկի թագտիրաէ . . . նի՞ճէ օլաճագ տըր վալիտէմի՛ն Հալի . . . բէտէրիմի՛ն Հալի . . . վէ նիճէ օլաճագ տըր, մարէշալ Աիմնուն ավտէթինէ գատար . . . պիզզաթ քէնտի ֆամիլեամըզըն էվլատլարը կիպի կէօրիպ կէօզլէմէյէ պօրճլու պուլունտուղումուզ, զէվալը էօքսիզ չօճուգլարը՛ն Հալէրի . . . Իչթէ Ա՛ատմաղէչ, տէյիլ պաշգա պիր շէյ իչին, իլլա, պէնտէնիզ սերպէսթիյէթի իւզրէ իշլէտիլիյիմ թագտիրաէ, քէնտի իւճրէթիմէ մէրգումանըն քնաֆիֆսինի պէչէմէյէ Հազըր ու միւնթազըր օլուպ, վէ Հէմտէ քիֆայէթ իտէպիլմէքաէ իքէն, մահպէսէ իլգա օլունտուղում թագտիրաէ, թագիաթիյլէ, քէնտի իւճրէթիմէն մահրում գալաճաղըմտան, մէաղ Ա՛լահ, Հինի իգթիդաէ, եանի, էօյլէ պիր գազայէ տիւշար օլտուղում սուրէթաէ, նէֆսի աճիզանէմէճ լազըմ կէլէն քէֆալէթէ Հիմմէթ ու ինայէթ պիրլէ, կիւնտէլիյիմէն մահրում գալմագ մէճպուրիյէթինաէն, անճագ պէնտէնիզլի գուրթարմանըզ, զըմնընտա, լութֆ ու քէրէմինիզլէ, նիյազ ու իսթիրճայէ կէլմիշիմ տիր :

— Ջամտ ու սէնալէր օլսուն Նէզտանէ, — տէր Ա՛տրիէն սիւրուրի տիլ իւզրէ, — օլ պագտէ էսէֆ իթմէյինիզ, զնրա քնամիլէն իճազը իճրասընա պագըլըպ, նիզամընա գէնուլմագ կիւճ պիր շէյ տէյիլ տիր. վէ Հէմտէ մէնսիէօ շահր, սիզ շիմտիէն սօնրա, քէնտի տուղուլարընըզը, տէյիլ քէտէր ու էլէմ իւզրէ, իլլա իգպալ ու սէաաէթ իւզրէ գալէմէ ալաճաղընըզա շիւբհէնիզ օլմասըն . . . զէ՛վալը շահր . . Ինվէվէլա Հագգընըզտա լազըմ կէլէն էմրի քէֆալէթէ իճրա օլունաճագ տըր :

— Ի՛Հ, մատմաղէչ . . . պայիսի խէլասըմըզ օլաճագսընըզ :

— Պիզիմ ֆամիլեամըզ Հէքիմինին իսէ, վիւքէլաաէն զայէթլէ նուֆուզքնար (արթըգ սիզ իսթէտիկինիզ կիպի անլայապիլիրսինիզ, — տէր մէրգումէ կիւլիւմսիյիրքէք, — Հէր նասըլ գըլյաս իթնէնիզ ալտանմալընընըզ) զաթըն պիրիսիյլէ, քէմալ մէրթէպէ միւնասէպէթի օլտուգտան պաշգա, մէրգում նէզտինաէ զիյաաէսիյլէ մէրիիւլ իթիգար, վէ սահիպ նուֆուզ պուլունմագաէ տիր, չիւնքի սըՀՀէթի վիճաւտին վէսիլէ իտէրքէ, տպյիմա մէրգում զաթը մուաղղամա, վահտէթի իւզրէ իմրարը վագթ ու եյյամ իլլէ-մէրլիյի նասիհաթ իթմէքտէ, վէ իսպր ու մուհասէնաթլընը գանտըրմագաէ պուլունմուշ, վէ Հէր տէֆաօընտա տախի, Հէր նասըլտա, մէրգումէն քէօյլէրէ չէքիլտիկի ագըպինտէ, մէնսուպինաէն ապլի վուգու պուլմուշ, վէ շու ճիհէթլէ, աչէմ նէզտինաէ, խէճիլ օլմագտէն գուրթուլմուշ տուր : Իմի, տիմէք տիր քի, սիզ Հէր Հալտէ, բահաթը գալպ իւզրէ օլապիլիրսինիզ, չիւնքի, նալընըզ նէֆսինիզլէ բէֆալէթ իթմէքը քիֆայէթ իթմէքտէ տախի, թէհտաիրի սայրէյէ տախի թէշէպպիս խէպիլիրիզ :

— Ա՛ատմաղէչ, — տէր Ա՛կրիգօլ, պիր Հէյճանը ալիմ իւզրէ, — պու պապտէ վալիտէմի՛ն . . . Հուզուրի Հալինի, վէ պէլքիտէ սըՀՀէթի ու էօմրինի պատի օլաճագսընըզ, ֆէգաթ, պիլմիյ օլունուշ քի, պէնտէնիզլին տախի Հագգընըզտա տէրքնար օլաճագ շիւքրանիյէթիմ, գատիմ ու պի փայան օլաճագտըր :

— Օ՛նա շիւբհէ իսթէմէզ . . . Հ՛իմի պաշգա սէօհպէթէ պագալըմ արթըգ, զիրա, պու ալէմտէ, օլան օլմայանա եարտըմ իթմէյէ տաիմա զաթիրճէ պօրճլու պուլունմագտէ տիր . . . Իմի, շունու տախի պիլմէյինիզ քի, մաբէշալ Աիմնուն քէրիմէյէրի պէնիմ խըսըմլաըմ տըրըլար, տիմէք տիր քի, մէրգումէյէրին պուրատա պէնիմ եանըմտա գալմալարը տաՀա զիյատէ միւնասիպ տիր, սիզ պու խուսուսա վալիտէնիզլէ իտապէր վէրմէյինիզ, վէ պէնտէ պու ախշամ, թէսալլիւգաթթմտան պուլունան շու կէնճ գրզլար Հագգընտա հիմմէթ պույրուլմուշ օլան միւսաֆիրբէրվէրլիք զըմնընտա իլՀարը թէչէքբիւր նիյազէթիյլէ խասսէթէն քէնտիսինէ զիյարէթէ կիլմաիկիմտէ, մէրգումէյէրի պէրաբեր ալըպ կէթիրմէյէյիմ :"

Պիրտե նակէՀան, մէզգուր տիվանխանէյէ միլՀագ պուլունան պիր օտատան, Հօրմէթթ բէրտէյի գալտըրարագ, աճէլէ իլէ, վէ գօրգմուշ օլտուղուն միւպէյյին պիր թավը ու էյյէթթ իւզրէ, իչէրի կիրէբ :

"Ի՛Հ, մատմաղէչ, — տէյի պաղըրըր մէրգումէ, — սօգագտա փէվգ էլ ատէ պիր մատտէ կէչմէ քատ տիր . . .

— Նէ՛իմիշ, նէ՞ վար տըր, սէօյլէ՛ պագալըմ

— Պէնիմ տիքիշճի գատընը քիւչիւք գարոյա տօղրու կէօթիւրիւբ իքէն, պիր թագըմ պէտ չէհրէլի ատէմլէր կէօրտիւմ, վէ զանն իտէրիմ քի, մուՀթագա պիրիսինի ճասուսլամագտա տըրըլար, զիրա, տիգգաթը քնամիլէ իւզրէ, քէօշքէ պիԹիշիք օլան քիւչիւք տայիրէէնին տիվարըրընը վէ բէնճէրէլէրինի կէօզտէն կէչիրմէ քատ իտիլէր :

— Ա՛ատմաղէչ, — տէր Ա՛կրիգօլ էլէմ իւզրէ, — տիմէք տիր քի, թէհի եէրատ սույի զաննա զահիպ օլուպ, գօրգմամըշտը տըր, պէսպէլլի պէնտէնիզլի արամագտա տըրըլար . . :

— Ա՛ճէպա, սահիհէն էօյլէ՞մի տիր :

— Օ՛ֆան իտէրիմ քի, թա Աէն — Ա՛էրի . . . սօգաղընա գատար պէնտէնիզլի զօլամագտէ իտիլէր : Էայ հայ, պու պապտէ շիւբհէ ճայիպ տէյիլ տիր, զիրա, պուրայա կիրտիկիմի կէօրմիշ օլտուգլարընտան, թուԹմայա տօլաշմագտա օլտուգլարը աշիրնար կէօրիւնմէ քատ տիր . . : Իմի, մատմաղէչ, մատատ քի շիմտի, զաթը աչինիզ վալիտէմին հագգընտա գալըլինիլտէ պիր էսէրի

մէրհամէթ հիսս իթմէ քտէսինիզ . . . վէ մատամ քի արթըգ մարէշալ Ալիմնուն քէրիմէլերի հադգ-լարընտա էսէֆ ու էնսիյէ իտէճէք պիր շէյիմ եօգտուր, շիւնքի հէր նէ գատար ճիւզիճէ թա-ճիզ օլաճագսանըզ տա, մէրգումէլերի քէնտի խանէյի տէվլէթինիզէ ալաճագսընըզ, իմտի, պէնտէնիզ պիր ան էվվէլ կիտիպ քէնտիմի թէս-լիմ իթմէլիյիմ . . .

— Ա՛սնսիէօ, նէրինիզտէ բահաթ օթուրու-նուզ, — տէր կէրմիյէնէթ իւզրէ Ա՛տրիէն, — պիր ատէմ քէնտի սէրպէսթիյէթինի, քէնտի հիւանի րիզասըլա թէսլիմ իթմէք, ֆէտաքարլըգ տէնիլէն ֆաղիլէթին, հատտի իթիտալընը թէճաւուզ իթմէք տիր . . . Պունտանտա գաթի նադար, Յաօրժէթինտէ պու պապտէ ալտանմըշ ալմասը իհթիմալտէն տիր . . . Նիհայէթ, հէր հալտէ բէճա իտէրիմ սիզէ, ասլա կիտիպ թէս-լիմ օլմայա չըգըշմայընըզ . . . Ինկէր պանա ի-թիմատ իտէր իսէնիզ, պիր ագըլը ատէմ, տայի-մա գաչընըպ էլէ կէչմէմէյէ չալըշմալը տըր . . . շիւնքի օլ վագթ քէյֆիյէթին թէսվիյէսինտէ գօլայլըգ հասըլ օլուր. վագտա պէն քէնտի իճ-րա իտէճէկիմ ղայրէթլէր վէ թուրթաճաղըմ եօլ-լար իւզէրինէ բէք չօգ տիւշիւնմէ քտէյիմ . . . զիրա, պէն զանն իտէրիմ քի, պիր տէֆա պիր ատէմ շէրիհաթըն բէնէսինէ տիւշմ՛էմիյիւտիւ, արթըգ անըն գուրթուլմասը բէք գօլայ օլամազ . . .

— Ա՛տմաղէլ, — տէր Էֆէկէ, քէվալիք խէլէճանը գալպ իւզրէ, գաբուտան իչէրի կիրէ-րէք, — պիր ատէմ կէլիպ քիւչիւք գաբույու-չալը . . . վէ պուրայա մահ պլուզլու պիր տէ-լիֆանը կէլմի՞ մի . . . տէյի սիւալ իչլէտիք-տէն սօնրա, արատըզը տելիֆանընըն իսմինին Ա՛կրիգօլ Պօտօան օլտուզուն տահի պէյան իչ-լէտի . . . շիւնքի, մէրգումա ղայէթ իւլ ղայէ միւհիմմ պիր սէյլէյէճէկի վար իմիշ . . .

— Ինշէհ պէնտէնիզին իսմի տիր, — վէ պէն-տէնիզի տիշարըյա ճէլպ իթմէք իչին, պիր տէ-սիսէ օլմալը տըր հէփ պունլար . . .

— Էյ հայ, հագգընըզ վար տըր, — տէր Ա՛տրիէն, — լաքին իշհէ պիլիմտէ պօրճումուզ էյլէ տէսիսէ տօլապալարընը ագսինէ չէվիրմէք տիր: Ա՛ն նէ ճէվապ վէրտին էվէտտա՛, — տէյի իլավէ իտէր մէրգումէ, Յէօրինէ խիթապտէն սիւ-ալ իտէրէք:

— Ա՛տմաղէլ . . . պէնտէ մէրգումէ, սիւալ իթմիկի ատէմի թանըմատըզմըզ պէյան իչ-լէտիմ:

— Ո՛վ-ք ալնա, բէ՛ք ալնա . . . Ի՞չ սօնրա: մէրգումէ նէ՛ օլտու, նէ՛ իչէյ կիթմի . . .

— Պրագըպ կիթմի, մատմաղէլ:

— Պէսպէկլի, շիմտի թէքրարէն կէլէճէքտիր, — տէր Ա՛կրիգօլ:

— Ի՛վվէթ, չօգ իհթիմալտէն տիր, — տէր Ա՛տ-րիէն, — շիմտի, մէնսիէօ, սիզ պիր գաչ սաաթ պուրատա գալմայա բահլի օլմալըսընըզ . . . Օ՛ի-րա, էսէֆ իտէրէք սէյլէրիմ քի, շիմտի պու-տագըգատէ, զիյատսիյլէ էհէմմիյէթտէն պու-լունան պիր մատտէ հադգընտա, պէհէմհալ, հա-լամ օլան մատամ բըէնսէս տը Ա՛էն — Տիլիէ իլէ կէօրիւշմէյէ կիթմէքլիյիմ իճապ իթմէքտէ ի-քէն, շիմտի սիզտէն, մարէշալ Ալիմնուն քէրի-մէլէրինին հադգընտա ալտըղըմ մալիսմաթ իւ-ղէրինէ իսէ, մէրգումէ իլէ կէօրիւշմէքլիյիմ, տահա զիյատէ էհէմմիյէթի քէսպ իթմիշիր . . . Իմտի մէնսիէօ, սիզ պուրատէ պէքլէմէլի-սինիզ, շիւնքի տիշարը չըգտըղընըզ անտէ, սիզի թէվգիֆի իտէճէքլէրի պի իշթիպահ կէօրիւնմէք-տէ տիր:

— Ա՛տմաղէլ . . . պու թէքլիֆինիզի գա-պուլ իտէմէյէճէկսինիզ մաղուր պուլուրմանըզը բէճա իտէրիմ . . . Ի՛վվէթ, թէքրարէն իֆա-տէ իտէրիմ քի, պու ալիճէնապըզգ էսէրի օլան թէքլիֆինիզի գապուլ իտէմէյէճէկսինիզ:

— Իյի էմմա, նի՞չին, սէպէ՞պ:

— Շիւնքի, մատմաղէլ, նիզամա մուվաֆֆըգ սուրէթտէ հարէքէթ իթմէք իւզրէ, տէվլէթ-լաանէնիզի կիրմէքսիզին պէնտէնիզի տիշարըյա ճէլպ իթմէքի թէճրիպէ իթմիշլէր, եօխսա օլ-մատըզը, եանի պէնտէնիզ տիշարըյա չըգմա-տըզըմ թագտիրտէ, պուրայը տահի պասաճագ-լարը տէրքսար, վէ պէնտէնիզին իսէ, օ եօլտա պիր հալէթի նա մէրզիյէյէ սէպէպսիյէթի գա-պուլ իտէմէյէճէկսինիզ աշիքսար տըր: Ա՛յ հէմ-տէ, էյլէ ույղունսուզլուգլարա նի՞չին մուճիպ օլայըմ, վալիտէմ հագգընտա գալպիմ բահաթ օլտուղու թագտիրտէ, մէկէրչի մահպէսէ կիթ-մէքտէ, կիւճ պիր շէյ մի տիր:

— Նա՛ վալիտէնիզին հիսս իտէճէյի տէրտ ու էլէմ, գօրդու վէ պի հուզուրլուգլար, պունլարը հիչ տիւշիւնմէ՞զմիսինիզ, պունլար տահի ին-տիհիզտէ հիչ նէվինտէ՞ն մի տիրլեր: Պունտան-տա մատտա, նա՛ բէտէրինիզի, վէ պէնիմ գալ-պիմի տահի մէրգումէն գալպինէ մանէնտ թուրթ-տուղունուզ օլ սիզի գարնտաշը կիպի սէվմէք-տէ օլան ֆագըրէ իշճի գըզը, հիչ տիւշիւնմէ՞զ-միսինիզ, պունլարըն քէսֆիքէսինի ունութտու-նու՞զ մու արթըգ . . . Սիզ պէնիմ սէօզիւմիւ տիյնէյէրէք, ֆամիլյանըզըն շու տէրտի տէրու-նինի մուճիպ օլմագտէն ֆարիգ կէլինիզ . . . Սիզ պուրատա գալընըզ, էվվէլ Ա՛լլահ, էլ-պէթթէ ախշամա գատար, նա՛ քէֆֆալէթի տու-րէթիյլէ, վէ նա տա՛ սայիր պիր թարիգ իլէ, սիզի շու պէլատէն գուրթարա պիլէճէկսինիզ:

— Լաքին, մատմաղէլ, զաթը ալինիզին շու ալիճէնապճա թէքլիֆինի . . . գապուլ իթմէմ տահի պիհուտէ տէյիլ մի տիր, մէկէրչի կէլիպ պէնտէնիզի պուրատա պուլմայաճաղըմ:

— Ա՛իւքին տէյիլ . . . զիրա պու քէօշքտէ էյլէ քէօշէ պուճագ էվրէլէր վար տըրըլար քի, վագթիյլի մահպէս տէյի գուլլանըլմըշտըր տըր, — անլայօրմուսունուզ մէնսիէօ, — տէր Ա՛տրիէն կիւլիւմսիյէրէք, — շու պէնիմ իգամէթ իթ-միկիմ մահէլլ, նէ՛ գատար միւպարէք պիր

մահէլլ տիր, Համիտա պու քէօշքտե էյլե պիր ուսթալըգը եարըմըշ սագլանաճագ մահէլլ վար տըր քի, գըրգ կիւն արասալար, եւնէ պուլա-մայաճագլարը պի իշթիպահ տըր. իմտի, լագըմ տըր քի Յօրժէթ սիզի օրայա կէօնթուրսուն, օրատա քէմալի էֆէնտիէթ ու բահաթ իւզրե օլտուգտան պաշգա, ահվալը ֆիքրիյէի Համ-բէնիզ միւսաատե իմտիկի թագտիրտե, պէնիմ իշին պիր գաչ պէյիմ շիրլէր տահի ինշատ իտէ-պիլիրսինիզ։

— Ա՜հ, մատմազէլ, արթըգ ինսանիյէթի-նիզ պաշտան աշմագտա տըր, — տէյի պաղըրըր Ա՛կրիգոլ, — Ա՛ալ պու քի պէնտէնիզ պու գա-տար քէրէմէրինիզէ լայըգ օլաճագ պիր ամէ-տե պուլունմամըշտըր,

— Նա՜սըլ, մէնսիէօ, պու պապտե լէյագաթը-նըզ տէրքեար տէյի՞մ տիր, շիմտի պէն սիզե պէյան իտէյիմտե, պագընըզ քի լայը՞գմըսընըզ եօխսա տէյի՞մ սինիզ, Հայտե պիր տագըգա իշին ֆարզ իտէլիմ քի, Հալ ու թապիաթը-նըզճա աճընմայա լայըգ տէյիլսինիզ. Հայտե ֆարզ իտէլիմ քի, բէտէրինիզ թարաֆընտան, քէնտի ագրապատան օլան մարեշալ Իմմունուն քէրիմէլէրի Հագգլարընտա մասրուֆ պույրուլան Հիմմէթ ու Համիյէթի ադիմէ զըմընընտա տէր-քեար պուլունան վաճիպէյի զիմմէթ վէ տէյնի մուգատտասիմ ճիհէթիյլէ տահի լայըգ տէյիլսի-նիզ... լաբրն, մէնսիէօ, հէչ տէյիլ իսէ շու Լ իւ-թինիմի օլսուն պիր տէֆա տէր խաթըր իմմէյէ տահի աճէպա պօրճլու տէյի՞միյիմ... — տէր Ա՛տրիէն կիւլէրէք, — էվվէթ օլ գատար սեվգի-կիմ Լ իւթինի մի քի, իշին... կէթիրիպ պա-նա թէսլիմ իմմինիզ... Ա՛իտա օլարագ սեօյ-լէրիմ քի... հէր նէ գատար կիւլմէքտե իմ-սէմէ, — տէր թէքրարէն նատիր իւլ էմմալ վէ նէշէթի իւլ միլաճ մէրգում, — ասլա սիզին իշ-շին գօրգաճագ պիր թէհլիքէ եօգտուր, վէ պէ-նիմ իսէ, պու կիւնքի իգպալ ու մէսէրրէթիմ, պիր տէրէճէյի փեվգ էլ զայտե տիր. իմտի, մէնսիէօ, չափուճագ կէրէք քէնտինիզին, վէ կէրէք վալիտէնիզին իմ ու մահլէսինի շու ճիզ-տահներըն իշինէ եաղտըգտան սօնրա, Յօրժէթ իլէ պէրապէր կիտիպ, պիր մահպէստէն գուր-թուլմագ իշին, կիտէճէկսինիզ... շու պիլիմ մահպեստե, էկէր ճանընըզ Հատտէն զիյատե սըզըլմագ իսէ, պէնիմ իշին, պիր գաչ պէյիթի կիւզել պէսթէլէր գալէմե ալընըզ։"

Յօրժէթ Ա՛կրիգոլու սագլանաճագ մահէլլե կէօնթուրմէքտե էքէն, Էպկե տահի Ա՛տրիէն իշին, գըր բէնք պիր թիյլէ միւզէյիէն, վէ եւ-նէ գըր բէնք գասթօրտան պիր ուֆաճըգ շար-գա կէթիրիր, չէնքի մէրգում Համասը մատամ բրէնսէս տը Սէն—Տիզիյէնին սէրայընա կիտե-ճէք օլտուղունտան, Քարէ թարաֆընտան տա-լաշմայա մէճպուրէ պուլունուր։

Հու մէնզարէտէն պիր չարեկէք սօնրա, Ա՛տ-րիէնին պէսլէմէլէրինտէն պիրինի պուլունան Ֆլօրին նամ գըզ, կիւլլի սուրէթտե, բրէնսէս տը Սէն—Տիզիյէնին պաշ պէսլէմէի օլան մա-տամ Կրիվօանըն օտասընա կիրէր։

— Ի՜յ գըզըմ, նէ՞ եարտըն պագալըմ, — տէյի մատամ Կրիվօա մէրգումէյե սիւալ իտէր։

— Իշթէ սագսհտան պէրու գալէմ ալա պիլ-տիկիմ թագրիրլէր (նօթալար), — տէյերէք Ֆլո-լօրին, մատամ Կրիվօանըն էլինէ պիր քաղտա թուխթուշտուրուր, — Համտո օլսուն քի գուվվէյի Հաֆըզէմ (ֆիքրիտե սագլամագ) բէք եէրինտե տիր...

— Պու սագսհ կէլտիկինտե, սատթ թէմամէն գաչտա՞ իտի, — տէր կէրմիյէթի իշզրե մատամ Կրի/օա.

— Վի՞մ կէլտի իսէ, մատամ։

— Վիմ օլաճագ, իշթէ սիզին մատմազէլ տը Վարտօվիլ։

— Իյի էմմա, մատամ, մատմազէլ պու կի-ճէ տիշարը չըգմատը... վէ Համիտա սատթ տօգուզտա պիզ մէրգումէյի հէմմամտա նըյ-գատըգ։

— Իէք իյի, լաբրն սատթ տօգուզտան էվվէլ նէրէտե իտի, կիճէ սագսհա գատար տիշարտա կէզտ!քտէն սօնրա, իշթէ թատ օլ վագթ կէ-լիպ, հէմմամա կիրմիշտիր, էյլէ տէյի՞ մի։"

Ֆլօրին թէճաճիւպի աղիմ իւզրե, մատամ Կրիվօանըն եիւզիւնտէն եօգարու պագա գալըր։

"Պու պապտե նէ՞ տիմէք իսթէտիկինիզի անլայամայօրում։

— Նէ՞ տիմէք տիր, մատմազէլ տը Վարտօվիլ պու սագսհ սատթ սէքիզտե կէ՞լմէտիմի քէօշքէ, վէ հէմտե պաղչէնին քիւշէւք գարուսունտան կի՞րմէտիմի։ Նա՜սըլ, ինքնարէ ճէսարէթի խէ-պիլիրմիսին։

— Տիւնքի կիւն պիրագ րահաթսըղճա օլտու-ղումտան, ասլա աշաղը ինմէյիյտիմ, վէ պու սագսհ իսէ, Յօրժէթի վէ Էպկէյէ եարտըմ իտէրէք մատմազէլի հէմմամտան չըգարմագ իշ-չին... ինտիկիմտե թէմամ սատթ տօգուզտա իտի, տիմէք տիր քի, օնտան էվվէլ նէ՞ կէլիպ վէնէ՞ կէչմիշ տիր խապէրիմ եօգ տուր, վէ հագգգա-թը Համլին պէյլէ օլտուղու իշին, նէմին տահի իտէ կիլիրիմ, մատամ։

— Պու պաշգա լագըրտը... Հ իմտի սէն, պէնիմ պու սէյլէտիրլէրիմ հագգընտա, քէն-տի գարու եօլտաշլարընտան, քէսպի մահլումաթը քեամիլ իմմէլիսին, օնլար սէնտէն հիչ պիր շէյ սագլամայըպ, հէր պիր շէյի սէյլէյէճէք-լէրի պի շէքք տիր...

— Իվվէթ, մատամ, էյլէ տիր։

— Պու սագսհ աշաղը ինէլիտէն շիմտիյէ գա-տար, մատմազէլ նէ՞ եարմագտա տըր։

— Մատմազէլ քէնտիսի թագրիր իտէրէք, Յօրժէթէ, Մ. Նօրվալա խիթապէն պիր մէք-թուպ եաղտըրըմտը, վէ պէն տահի տիշարը չըգմագ իշին պիր վէսիլէ պուլտուրագ, զինհիմտե Տրէֆ իտէպիլտիկիմ լագըրտըլարը... տէրա-

գապ գալէմ ալմագ նիյեթիյլէ, մէզ քիւր մէքթուպու մահէլլինէ կէօնտէրմէյի, քէնտիմ իւզէրիմէ ալտըմ։

— Ձօգ իյի ... լաքին, հա՞նը, օղ մէքթուպ նէ՞բէտէ տիր, նէ՞ նաբտըն։

— Ժէրօմ շիմտի տիշարը չըգտըղընտան, բօսթայա պըրադըն տէյի մէրգումա թէսլիմ իմտիմ ...։

— Վա՛յ շաշգըն վէյ, — տէյի պաղըրըր մատամ Կրիվօա, — մէկէրչի պիր տէֆա պանա կէթիրիպ տէ կէօսթէ՞րէմէզմիյիսին։

— Ձիւնքի, մատամաղէլ քէնտի ատէթի գատիմէսի իւզրէ, նիւքսէք սէս իլէ սէյյէ յիպ նազըրմասը ճիհէթլէ, լուզէթ պէ լուզէթ գիֆիմէ հըճիզ իյէմիշ, վէ համթա թագրիր քնաղըտըմա տաևի գայտ իմմիշ օլտուղումտան, մէքթուպու կէթիրմէք զըմիընտա պիր իհթիյաճ կէօրմէտիմ։

— Կէօրմի՞ընմիւ, սահիհէն շաշգըն իմիշսին նա սէն, մէքթուպու կէթիրմէ՞քլէ, սուրէթիին հըճիզ իմմէք, իքիսի պի՞ր մի տիր ... պէյքի, մէզքիւր մէքթուպուն պու կիւն մահէլլինէ կէօնտէրիլմէսի իգթիյա իմմէյիպտէ, կիճիքթիրիլմէսի իճապ իտէր իտի ... պուրալարընը հիչ տիշիւնէ՞մէյինմի. բրէնսէս պու խուսուստա սանա բէք չօգ տարըլաճագ տըր, պիլմիշ օլասըն ...։

— Իյի էմմա, մատամ, պէն օղ պապտէ իյի պիր շէյ նարըյօրում զիւիւմիւյլէ նաբտըմ ... պիլմէզտիմ բի, պուտա պիր թագսիրաթ ատտ օլունաճագ տըր։

— Աիւպհա՛ն Ալլահ, պէնտէ պիլիրիմ քի, պու գուսուրունտա, պիր նիյեթի ֆասխէ իւզրէ պուլունմամըշսընըզ տըր, ձիւնքի, հէր քէս սիզին սատագաթիընըզտան խոշնուտ վէ մէմնուն տուր ... լաքին, մէզսուր թագսիրաթընըզտա, բէք աշըրը պիր շաշգընըզ սայըլմայա սէզա տըր ...։

— Ալմա՛ն մատամ ... մաղուր պուլուրունուղ ... զիրա, զաթէն շու պուլունտուղում մէմուրիյէթի զայէթ միւշքիլ պիր մէմուրիյէթ տիր։"

Ֆլօրին պու արատա, տէրինտէ՛ն տէրինտէն պիր ա՛հ սէրտ կէչէր։

Ա՛տատմ Կրիվօա տիգգաթը տիգգաթը մէրգումէ կէնճ գըզըն նիւղիւնէ պագտրգտան սօնրա, պէտքեարանէ պիր թարզ ու հէյնէթ իւզրէ, "Ա՛ պէնիմ, սեվգիլուլու էվլատըմ, էկէր շու խուսուս խիրաշը տէրունինիվլ ... մուճիպ օլմագտէ իսէ, պրագընըզ ... սիզ սէրպէսթսինիզ ... պրագըզ կիտէպիլիրսինիզ ...։

— Ա՛տատմ ... սիզ բէք ալնա պիյիրսինիզ քի, պէնիմ սէրպէսթիյէթիմ քէնտի էլիմտէ տէյիլ տիր,—տէր Ֆլօրին նիւղէրի գըզարարագ. վէ պու արատա կէօղէրի նաշարմայա պաշլատըղը հալտէ տէֆաթէն քէլամէ ազազ պիրլէ, — Պէն, Ա՛. Թօտէնին էմր ու իրատէսի թահթընտայըմ, ձիւնքի պէնի պուրայա մէրգում կէթիրմիշսիր ...։

— Իմտի, էվլէ օլտուգտա, օ ա՛հ չէքիշինի՞զ նէ օլմալը տըր։

— Իննսան օլանըն զամիրի, քէնտույէ բաղմէն, պաղը քէրրէ քէնտույի էվլէ թաղևիդ իմմէքտէ տիր քի ... մատմաղէլ տը Վասրտօվիլ էվլէ թէմիլ գալպ ... վէ օլ գատար էմնիյէթի վար տըր քի ...։

— Ձագրգաթէն, մէրգումէնին քէմալէթի նէրինտէ տիր, լաքին սիզին պօրճունուզտա, պուրայա կէլիպտէ, անրն հագգընտա մէտհ ու սէնա օգումագ տէյիլ տիր։ Պու սապահ տահա՞ նէ կէօրտիւնիւզ, վէ նէ՞ իշիթտինիզ, սէվյէյինիզ, ընարը սէվյէյինիզ պագալըմ, զիրա սիզին պօրճունուզ անճագ օնար տըր։

— Պիզիմ Լիւթֆինի պուլուպտա կէթիրէն իշճի շիմտի պիզէ կէլիպ, մատմաղէլ իլէ կէօրիւշէք իսթէտի։

— Ա՛էրգում, հալնա օրատա՞ մըղըր։

— Խապէրիմ նօգ ... մէրգում իչէրի կիրմէքտէ իքէն, պէնտէ մէքթուպու ալարագ տիշարը չըգտըմ ...։

— Սիզ կիտիպ, օղ պապտէ մալիւմաթը թամմէ ալմայա չալըշտըգտան սօնրա ... հինէ պիր վէսիլէ պուլարագ, կիւնտիւզիւն կէլիպ պանա հիսթար իմմէլիսինիզ։

— Իէք իյի, մատամ ...։

— Ա՛տատմաղէլ իւզէրինտէ, պու կիւն քի բրէնսէս իլէ կէօրիւշէճէյի զըմընտա հիչ պիր էսէրի պիհուզուրի, վէ պիր էսէրի գօրգու կէօրիւսի՞մի, վէ շու խուսուստա քէնտի ֆիքրինճէ գավիէն պիր սեպեպ համլ իտիպ գարար վէրտի՞մի աճէպ, պունլարը ֆէհմ ու տէյք իմմէք բէք գօլայ տըր, ձիւնքի, մէրգումէ քէնտի թաապհաթընըն իգթիյասընճա չօգլուգ տիւշիւնտիւկիւնիւ ֆիքրինտէ սագլայամագ։

— Ա՛տատմաղէլ քէնտի ատէթի գատիմէսի իւզրէ տայիմա պէշը ու պէշարէթ իւզրէ օլտուգտան պաշգա, համթա օղ խուսուստա պազը մէրհէպէ իսթիհզա վէ լաթիֆէլէրէ տաևի չըգրըշը։

— Ա՛յ, իսթհզայէ տաևի չըգրըմայա ճէսարէթ իյլէտի, էվլէ՞ մի ...,, տէր մատամ Կրիվօա։

Վէ մէրգումէ պու սօն լագըրտըլարը սէվյէսիքտէն սօնրա, տիշլէրի արասընտան տաևի, Ֆլօրին իշնտէմէզ տէրէճէտէ նավաշ սուրէթ, տէ, "սօն տէֆա կիւլէն, բէք իյի կիւլէր, կիւլսի՞ն, կիւլսի՞ն հէմ իսթհզա՞տա իթհսին օ, պագալըմ օղ էթվարը քիւսթահանէ, վէ հարաքանթը շէյթանիյէսինէ րաղմէն ... մէկէրչի տիթրէ՞մէյէճէք մի տիր ... ամա՛ն, վէ լութֆ ու ինայէ՞թ տէյի պաղը՞րմայաճագ մը տըր օ ... էկէր պիլսէ՞ իտի պու կիւնքի պաշընա կէլէճէքլէրի ...,, տէյի տաևի մըրրըլտանըր։

Պատէհու Ֆլօրինէ տէօնէրէք,

"Ձայտէյինիզ, հինէ քէօշկէ կիտինիզ, լաքին, վէ սիզէ նասիհաթ վէրիրիմ քի, օղ խիրաշը տէրունինիզի պայիս օլան զամիրճէ տույղուլարը պէր թարաֆ իլէ, գալպինիզի սըգը թուճունուզ, նօխսա էվլէ տույղուլարըն սիզի

պիր պէլայէ ուղրատաճագլարը, իհթիմալտէն խալի տէյիլ տիր, իշթէ պէն պու գատար սէց-լէրիմ, ունուԹմայընըզ պու նասիհաթլրմը։

— Այվէյթ, մատամ . . . պէն քէնտիմէ մա-լիքէ օլմատըզմը, վէ հիչ պիր բէյ սահիպէսի պուլունմայաճաղըմը, պատէզին ասլա ունուԹ-մայաճաղըմ . . ։

— Ա՜, ափէրի՛ն, իշթէ էյլէ օլմալըսընըզ, սի-զէ նէ՛քի էմր օլունուր իսէ, գաթան իւզերինէ տիւշինմէքսիզին, քէմալը իհթաթի պիրլէ իճ-բասընա միւսարաաթ իհմալիսինիզ. Հայտէ՛յի-նիզ, Հայտէ՛յտէյինիզ, լաքին չափուգ տէօնմէյէ չալըշընըզ։"

Ֆէօրին սէրայը Թէրը իլէ, բ-ըդ Թարաֆը-նը տօլաշարագ քէօշկէ կիտէր։

Մատամ կրիվա տախ, անինտէ, բրէն-սէս տը Ա֊էն—Տիզրէյնին նանընա գօշար։

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՓԸՕԼ

ՊԻՐ ՃԻՋԻԹ ԳԱՏԸՆ

Ա՛էնզարէյի մէզքիւրէլէր, մատմօազէլ տը Ֆարտօվլիլեն իգամէթ իհթիկի փօմիատուր նամ տայիրէյի միւսԹէհիրէտէ (եուվարլագ) վուգուա կէլմէքտէ իքէն, մատամ բրէնսէս տը Ա֊էն—Տիզրէյնին իգամէթ իհթիկի պիւյիւք տայիրէ նախօտ սերայտա տախի, վուգուաԹը սայիրէլէր զուհուրա կէլմէքտէ իտիլէր։

Փօմիատուր տայիրէսինին հիւսն ու զարաֆէթ վէ ֆարԹը իհթիշամլըլա, ասըլ սերայտա բրէնսէ-սինն իգամէթ իհթիկի տայիրէ տէբուհինտէ հիւքմ իհմէքտէ օլան տուրկունըզուգ վէ զամէնկիզի պէյ-նինտէ աշըրը տէրէճէլէրտէ պիր ֆարգ պուլու-նուպ, վէ մէրգումէ իսէ պիրինճի գաթտա իգամէթ իհմէքտէ իտի, չիւնքի, Էէր գաթը զա-յէթ սիւսլիւ վէ միւղէյիէն պուլունմադին, պայ-րամլար վէ զիյնէթլէր կիւնլէրինէ մախսուս պուլունմագտէ օլտուղու շէօյլէ տուրսուն, մէր-գումէ խայլի վագթտան պէրու, տիւննէկվի տա-բաթի ու տէպտէպէլէրտէն ֆէրադաթի կէլմիյ ի-տի։ Խըզմէթքարլարընընն քահվէխանէ հաշա-բընը ալմըշ քիմսէնէլէր օլուպ, սիյահլար կի-յինմիշլէր, վէ իւզերլերինտէ տախի ասարը վա-գար ու բէգանէթ միւշահէտէ օլունմագտէ, վէ ասըլ քէնտի տայիրէսինտէ, պիր տէրին սուսլուգ հիւքմ իհմէքտէ, շէօյլէ քի, հէր բէս նավաշ նավաշ լագըրը իհմէքտէ, վէ էօյլէ պիր վա-սի էպնիյէ տէրունինտէ պուլունան մանասաԹըր-ճա նիզամ ու ինթիզամ ասլդըրըզը իսէ, բրէն-սիսին էթրաֆընտա պուլունանլարընն քահվէխէ-սինէ, պիր Թապիաթը զամանկիզ վէ սալապէԹ-նիւմա (սէրթլիք) պախը իհմէքտէ իտի։

Փափաս կիւրունինտէն օլմայան պիր ատէմ, հէմ ճէսարէթի վէ հէմտէ սէրպէսԹիյէթի նա-տիճէսի հէրինտէ օլմազին, մատամ բրէնսէս տը Ա֊էն — Տիզրէյ ալէյհինտէ (Ըտրիէն տը Գար-տօվիլ իսէ, օլ արատէ, քէնտի Թապիրի իւզէ, "մէրգումէյէ, պիր աղիմ գավզա մէյտանընա ճէկտ իհմէյէ կիհմէքտէ իտի") շու աճիճէքի սուրէհմտէ սէօյլէմէքտէ իտի։

"Պէն Թապէն պիր նամէրա վէ պայազը ա-տէմ օլմատըզմ հալտէ, եալընըզ, մատամ տը Ա֊էն — Տիզէյէի քէնտիմէ տիւշմէն գապանմա-մագ նիյէթիյէ, միւտաէհի էօմրիւմտէ, անճագ իլգ տէֆա օլարագ, նամէրտէ, վէ էտնա ա-տէմլերէ մախսուս պուլունան պիր հարէքէթի նա հէմլարէյի իրթիքապտ իհմիշիմ տիր։"

Մէրգումէ շու պապտէ բէգ սաֆտերունճա սէօյլէմէքտէ իտի։

Լ՛աքին, մատամ տը Ա֊էն — Տիզրէյ տախ, Թա եվվէլինտէն պու մէրհէպէ Ն֊ֆ֊ը ու ֆ֊ոէրէ սահիպէսի օլմայուպ, իլլա սօնրատան գապանմըզ պուլունտուղունատն, մէրգումէ կի-պի խաթարնաք (գօրգուլաճագ) վէ ինսաֆ ու մէրհամէթ նէ իտուհին Թանըմազ պիր գատընըն Թէրճէմէյի հալինէ տայիր, պազը մէրհէպէ մա-լիւմաթ վիրմէյի, էհէմմիյէթսէն ատտ իտէրիզ։

Մէրգումէ Ն՛իզմիթլիք Թարիգաթընա կիրե-լիտէն պէրու, պիր գումվէյի իսաֆիյէ վէ պիր գուտրէթի տէհզիթֆէրմա քէսպ իհմիշ իտի. չիւնքի էկէր տիւնեատէ, պիր էրբէք Ն՛իզմիթ-տէն սօնրա, գօրգուլաճագ պազգա պիր շէյ վար իսէ, օ տախի պազգա պիր շէյ օլմայուպ . . . անճագ պիր Ն՛իզմիր գատըն տըր, տէյէպիլէրիզ. վէ ճիւղճէ ալէմ իլէ կէօրիւշիւշ, վէ շէրբէթի պէշէրիյէյէ տիգգաթ իհմիշ օլանլար, աշի-քար կէօրմիշլէր տիր քի, էսէֆ իտէրէք սէօյ-լէրիզ, էօյլէ էլպիսէսի ճիւզ իւ քիւլլի դըսսա (1) Ճիզմիրլիէր վէ Ճիզմիր ֆ֊ըզլար հալնա բէգ չօգ պուլունմագտէ տիրլէր։

Մատամ տը Ա֊էն — Տիզրէ, զաթէն զայէթ-լէ հիւսնի ճէճալէ մալիքէ պիր գատըն պուլուն-տուղու Թագտիրտէ, Իմբէրաթօրլուգ աէվրինին սօն, վէ Ա֊էճաճտի նիզամը միւլք ու տէվլէթ հէնկեամընըն իլգ սէնէլէրինտէ, փարիսին մո-տաճը գատընլարընն էն մէշհուրէլէրինտէն պի-րիսի պուլունմուշ օլուպ, ախլագճա իսէ, ֆիլի-նէքսար, զայրէմթէչ, ֆէսատէնկիզ, վէ ճէպ-պար Թապիաթը օլտուգտան պաշգա, նիւրէքճէ ասարը պիրուտէմլէ մէէլուֆէ, վէ ագլ ու ֆիքրճէ իսէ քէսկին Թէսաւվուրա սահիպէ պուլունտուղու Թագտիրտէ, աշգ ու այնագայա տայիր էթվար ու հարաքաթը զարաֆէթէֆգատէ տախի, բէգ իւ-լէրուտէ պուլունմագտէ խոչյաէտէ, մէրգումէնին շու Թապիաթը գալզճէ զուհուրա կէլէն նազիք տուլդուլար ասարընտան նաշի օլմայուպ, իլլա

(1) Ա՛պիւմ տուր քի, Ճիզմիթ Թարիգաթընտան պուլունուպ տա, աշխարհական օլանլար, Եղե-ռե֊ն էզ-ՀՀ Ճիզմիթ Թէսմիյէ օլունաբլար։

պիր թագըմ ատէմլէրին, գումար օյունլարընը սե-
վիպ, մահզուզլի կնէձի գալպ հիսս իմտիքլէրի մի-
սիլըս... մերգումէ տախի, էվվար ու հարաքնաճը
մերգուպէսի սայէսինտէ, հէր նէվի ֆիլինէքնար-
լըը իմրա իլլետիքճէ, պիր նէվի խօշնուտիի տիլ
հիսս իմմէքտէ իտի։ Ա՛է զնյատե էսէֆ իտե-
ճէք նէրիտե շուրասը տըր քի, զէվճի պուլունան
բրէնս տը Ա՛էն — Տիզիէ (Ա՛տրիէնին բէտերի օ-
լան գօնճ տը Ի՛էնբօն վէ տիւգ տը գարտօվիլին
պիւիւք պիրատերի) իսէ, մերգումէնին օլ նօլ-
տա էվվար մուամէլաճը մէզմուէսինտէն տայիմա
պի խատէր գալմըշ, վէ նախօտ ալտանարագ պի
գայտ ու պիրա վազիֆէ պուլունմուշ օլտուդուն-
տան զէվճէսինին ալէյհինտե սուրի զաննէ վար-
մասընա տայիր, միւտէթիի էօմրիւնտէ, տիհա-
նընտան, գաճան պիր լագըրտա տախի չըգար-
մըշ տէյիլ իտի։

Ա՛տամ՛ տը Ա՛էն — Տիզիէ Իմբէրաթօրլուգ
տէվրինտե, նիչէ զէվճիը մուազզամ իլէ միւ-
նասէպէթի բէյտա իմմէք զըմընտա հիչ պիր
կիւճլիւք չէքմէտիքտէն պաշգա, հաճիա գօլայ-
լըգ տախի կէօրտիւկիւնտէն, բաղարը աշգ ու
ալէնագատե, էմմէտի ճիլվէքնարի ֆիրուխթ իմ-
մէքտէն ֆարիգ կէլմէտիքտէն գաճինագար, տահա
զնյատե րէճնագ ու էհէմմիյէթի վիրմէք նիյէ-
թիլէ, պագը բօլճիդաճա ֆիլինէքնարլըգլար
տախի գարըշըրմայա պաշլամըշ իտի։ Շ էպյէ քի,
հիչ տէյիլ իսէ, շու հարաքնաճը շէրիրէլէրինտէն
մէճնուն օլան զաճիարրըն գալպէրինէ, ատարը
մահզուզնյէթի պախշ իմմէք էճէճիլէ, 'Նա-
բօլէօն ալէյհինտե հիւճումէ ճիւրահ պիրլէ, ա-
յագլարը ալճընտա լաղըմլար գազմայա տախի
չըգրըմըշ իտի։ Ա՛էրգումէնին տօլապը պիր վագի
իսթէտիկի սուրէթմէտ տէօնմիշ, վէ զարաֆէթ ու
քիյասէճի, մէհարէթ ու միւնաֆագաճը (միւ-
նաֆիգլըգ), վէ խիյանէթ ու ճաղիպէ վէ թէս-
վիլճաը (ալտահմագ) սայէսինտե, էհթրաֆընը
գուշահմըշ օլան, վէ թահմը թէէսիր ու նու-
ֆուզունտա պուլունարագ, ատէթա պիր իլահ
մագամընտա քէնտույ թահիրնմագտե պուլունան
պիր թագըմ էշնասը, պիր նէվի վահշիճէ աշգ-
պազըգլարըլմա, օլ մերթէպէ թահրիք իտիպ, վէ
գաֆիլարրընը գրգտըրմըշ, վէ հաճիա ճէմիյէ-
թի իսէֆիյէնի ֆէսատավէրլէր թէշքիլ իմմիր-
միշտի քի, հէման հէման, պիր եէնի Ֆրօնտ (1)

զուհուրա կէլմէսի էմրի էզէպինտե պուլունմուշ
իտի։ Ա՛է հաճիա, մէմալիքի սայիրէտե պուլուն-
տուգլարը հալտե, հէմ Իմբէրաթօրլուգ վէ հէմ-
տե Ֆրանսա ալէյհինտե քին ու զարազլարը տէր-
քնար օլան էշնասը նուֆուզքնարան իլէ, հէմ
կիպլի վէ հէմտե զայէթլէ սրգճա վէ չաֆուգճա միւ-
խապէրէ վէ միւքնամէճպէյէ միւպաշէրէ իյլէյէ-
րէք, էվվէլա, օլ վագթլարտա Թուսիա խրամէթին-
տե պուլունան Ա՛օրօնուն նավէրի միրալայ մարքիզ
տա՛Իկրինի իլէ միւնասէպէթի բէյտա իմմիշ իտի։
Ի՛աքին, ագըպէթքնար պիր կիւն քնաֆֆէյի
տէսիսէէրի զահիրե չըգմազին, մատամ տը Ա՛էն-
Տիզիյէնին մահրէմէրի պուլունան զէվճնարը միւ-
թէպէրէտէն պիր չօգլարը, Ա՛էնսէն գաչնասընա
կէնտէրիլտիքտէն պաշգա, Իմբէրաթօր քնաֆ-
ֆէսինին հագգընտան կէլէրէք, շէհիտէն թէէ-
տիպ իտէպիլիր իքէն, նինէ իմմատաշ իւզրէ մուա-
մէլէ պիրլէ, մերգումէ բրէնսէսին, անճագ,
Տէօնքէրլը նագընընտա քնային արագիսինտէն
պիրիսինէ թարտ օլունմասընա էմր իմմիշ իտի։

Թէճահիի նիզամնաճը միւլք ու տէօվլէթի հէն-
կնամընտա, մատամ տը Ա՛էն—Տիզիյէնին չէքտի-
կի շու ճէվը ու ճէֆա, Իմբէրաթօրուն տիւշմէն-
լէրի նէզնտինտե, հագգը պիր տավա ուղրունտա
իլշար օլունմուշ, պիր ազիմ ֆէտագնարլըգ կի-
պի րիայէթի օլունտուդունտան, մերգումէնին,
գատր ու հայսիյէթի, վէ նուֆուզ ու թէէսիրի
քէնտի թահպիճաը խաֆիֆէյի մէճպուլէսինէ
րաղմէն, պիր գաթ տահա քէսպի իրթիֆա՛ իմ-
միշ իտի։

Ա՛աբքիզ տա՛Իկրինի Ֆրանսա ասկէրի խըտ-
մէթինէ կիրտիկի վագթտա, լէճաֆէթի ու զա-
րաճէթի ղայէթլէ նէրինտե օլուպ, վէ բրէնսէսի
թանըմատըզը հալտե տախի, միւխապէրէ վէ իմ-
մէքտիֆագ բէյտա իմմիշ օլմազին, թահպիճաթիյլէ
շու թէգատտիմ իտէն միւնասէպէթի, սօնրաքի
միւնասէպէթի ազիմէլէրինէ, պիր մուգատտեմ
սայրըմըշ իտի։

Ա՛էրգումանն խօտբէսէնտլիյի տէրեճէյի իֆ-
րաճտե, վէ զէվգ ու սեֆա հագգընտա տէր-
քնար օլան մէլլան ու զայիգասը իսէ, քէմալ
մէրթէպէտե պուլունտուգտան պաշգա, գումա-
վէյի ճաղիպէյի խայինէսիյլէ, այնի թահպիճա-
թը ֆասիտե սահիպի պուլունան քէսանը, պի-
լա ֆարգ պիր պիրիյլէ լազըմ կէլէն հիւսնի իմ-
թիզաճ ու իթթիֆագընը մուճիպ օլան, վէ պիր
նէվի ալնագայի թահպիճնէյի մուղնրրէտէն պու-
լունան քին ու զարազ, քիպր ու թաֆրա վէ եմ-
րի հիւքմրանի հագգընտա էհէմմիյէթտէն պու-
լունան իհթիյաճը ազիմ, բրէնսէս իլէ մարքիզին,
հէմ թէօհմէթ, վէ նախօտ տահա սահիհի,
մահպուպ վէ մահպուպէ օլուպ, պէնտի ալնա-
գայի տէրուն իլէ բապէթ օլունմալարընը մուճիպ
օլմուշ իտի։

Ա՛էրգումանըն շու միւնասէպէթի էպնի յէսի

(1) Ֆրանսասա 1648 տէն 1652 սէնէսինէ գատար, օն տէօրտիւնճի Լուի նամ դրալըն տահա հալի սը-
ղարինտե, էհայի իւզէրինէ Թարհ օլունան ֆէվգ էլ ա-
տէ վէ ազըր վէրկիլէր սէպէպինտէն, պիր իթագըմ քէ-
սանըն իսանատ չըգըշարագ, վիւքէլայէ գարշը սիլահա
տավրանմայարընա Ֆրօնտա թէսմիյէ օլունմուշ տուր։
Ֆրօնտան սօրլ մանասը «ֆօն տիմէք օլուպ, Ֆարիսին էթրաֆընտաքի հէնտէքլէրտե տէրեգանըլար-
ընն տափան իլէ թահ տէրեյիշու օյնամասընն հասագ
օլունմասընա տայիր, Լարլամէնթ մէճլիսինտե պիր միւ-
ճահիէթէ այշլարըգտա, պիր կիւն օրտահա պուլունան հա-
քիմին պիրինի տախի, քէնտի թարաֆընտան ճէվապ
վէրիրքտե, — Պահա գարշը իտտահա իտէնդէրի, «ֆօն-
լայճաղրմ. — տէր վէ իշ պու «ֆօնլայճաղրմ լուդե-
թէ իւզէրինէ հէր քէս կիւլիւշմէյե պաշլար, վէ իշ-

թէ օլ վագթտան պէրու, պիրինչ վիւքէլայէ գարշը
չըգան թագըմա, Ֆրօնտա իսմի վէրիլմէքտե պուլունուբ։

էնանիչնէթ ու շիտաէթի թաղ , վէ խաթարէն-
կիզ ու տէհչէթֆէրմա տայդուլար էտասը իւզէ-
րինէ միւէսսէս օլուպ , վէ էֆքեար ու էթվարը
ֆիթինէքթարանէ , վէ զէնփէրէսթանէ վէ ֆասըլ
քէարանէլէրիյլէ , իբի նէֆէր միւֆթիխէլէը պիր
պիրինէ մայլին ու բիւշթ ու փէնահ օլարագ ,
նիչէ վէ նիչէ ճէմիյէթլէր վէ ֆամիլեալար իւ-
զէրինէ , էմրի առավէթի տավէթ իտէ պիլ-
միչ տիրլէր : Ա՛էրգումանըն շու եօլտա միւնա-
սէպաթը մուզրրէսի , թա ապպէ տ՚յ՚կրինէի իյլէ
ժէնէրալ Աիմէն պէյինէ զուհուբ նահիթէ օ-
լան պիր տիւէլլօ վագիթինէ գատար տէվամ ի-
տիպ , անճագ մէրգումֆ մաղբիզին , քիմսէյէ սէ-
պէպի մալիւմ օլմայան , պիր գատարը իւզրէ ,
տիւնաբէրէսթիյլի թէրը իյլէ , թարիգաթը
բուհանիյէյէ տիւսուլ իթմէսիյլէ խիթամտէզը
օլմուշ իտի :

Ջէնուզ բրէնսէս իչին , սահաթը հիտայէթ (ի-
մանէ կէլմէ ք , թէօվֆիքթար օլմագ) վուրմուշ օլ-
մատըդը էճիլտէն , վէ քէնտի կէնճիյէ չիչէյինին իսկ
կիւնտէն կիւնէ սօղուպ սարարմագտէ օլտուղուն
կէօրտիւկիւնտէն , հըրսը շէտիտ , հասէտի աղիմ ,
վէ պուդդը ճէսիմ իւզրէ , տիւնիա բէրէսթիյէ
տայդալարընա քէնտույի թէսլիմ իտէրէք , սիւ-
բիւ քլէնիպ կիթմէ քտէ իտի : Հ՚ու ահիտէքի
վուգուահա տիգգաթի օլունտուղու թագտիրտէ ,
մէրգումէնին նէ՞ ախլագ ու էվվա սահիպէսի պու-
լունտուղու գօլայճա ֆէկմ ու տէրը օլունա-
ճաղը պի իչթիպահ տըր : Հ՚էյլէ քի , մէրգումէ
հալնա էթվարը լաթիֆէսի , վէ հարաբնաթը
խօշ էտասը նէրինտէ պուլունտուղու հալտէ ,
թէահիրօ օյուն մէյտանընտա , թագլիճիֆլիքը իտէն
պիր գըզըն , թամ թէմաշէկնանըն թէհասսիւ-
բինի պատի օլա պիլէճէկի պիր իչբա վագիթին-
տէ , ցյունուն պիթիրէրէք կէրի չէբկէտկի մի-
սիլլու , շու տիւնէէվի էօմր ու թէայնիւշի հէն-
կեամընտա , պիր սան վէ փարլագ ֆիւթուհաթ
իզհարընտա տահա պուլունմագ նիյէթի խասի-
սէօնէ գարար վէրմիշ իտի : Ա՛էրգումէ քէնտի
խօսբէսէնտէլիյինտէ պիր թէսէլլիյի ազիմ պուլ-
մագ նիյէթիյլէ , պիրպիրինին աթէշլի աշգ ու ա-
լագասընտա միսլի բէրվանէ կանրպ կանրպ գավ-
բուլմագտէ օլան պիր մահպուպ իյլէ մահպուպ ա-
լէյհինտէ սույի գատտէ չօղբշմայը տահի քէնտին-
ճէ գարար վէրտիրտէն սօնրա , մէհարէթի քնա-
միլէ , վէ մէքը ու մէքիտէթի (տիւպարա) , վէ թէ-
տապիր ու տէսայիս իճրասընյլա , մաշուգու , քէն-
տի մաշուգասը պուլունան տահա օն սէքիզ չաղ-
լաբընտա , վէ բուհու կիպի սէվտիկի մաշուգասըն-
տան պըրմըշ իտի : Ա՛ատամ սը Աէն—Տիզիէ շու
թէրի մագսէտինին տահի , քէնտի նիշանկնասը-
նա բէսիտէ օլտուղուն կէօրտիւքտէ , քնաֆֆէ-
յի տարաթի ու տէպտէպէսինտէն ֆարիգ կէլէ-
բէք , քէօշէյի վահտէթէ չէբկմէյէ գարար վեր-
միշ իտի : Օլ հէնկնամէրտէ տպպկ — մաղբիզ
տ՚յ՚կրինէի իսկ , վահիգլիքտէ զիյատէսիյլէ քէօպի
շէօհրէթի իթմիշ պուլունմաղին , մէրգումէ մեր-
գումէ իյլէ խայրհէնէ միւզաքէրատի վէ միւշաֆֆա-
թա կիրիշտիրտէն սօնրա , պիրտէն պիրէ փարիսի
թէերը իյլէ , վէ պէրապէրինտէ տահի մատամ Կը-
րիվօատան պաշգա հիչ պիր պէսլէմէ ալմագ-
սըզըն , Տէօնքէրը նագընընտա քնային արագի-
սինտէն պիրիսինէ չէբիհիպ , թամ իբիսինէ միւտա-
աէթի օրատա իգամէթ իթմիշ իտի :

Ա՛էրգումէ փարիսէ ավտէթինտէ , զաթէն
էֆքեարը պամըրյլէ իյլէ մէէլէֆէ , վէ մահպէսի
իճրասընի շիրինիկնարի վէ հէվա ու հէվէստէ
մահպուսէ պուլունան մատամ սը Աէն—Տիզիէ
քէնտիսի իտուկին , գաթան քիմսէ թանը յամամըշ
իտի , չիւնքի , մէրգումէ իւզէրինտէ ֆէվզ էլ ատէ
վէ հէման հէյպէթէնկիզ սուբէթտէ պիր իսթի-
հալէթի (տէյիշլիմէ ք) քնամիլէյի էթվարու հա-
բաբնաթ , միւշահէտէ օլունմագտէ իտի : Հ՚էյլէ
քի , Աէն—Տիզիէ սէրայը , էվվէլէրի , տայիմա
ղէվգ ու սէֆալար , զիյնէթ ու զիյաֆէթլէը , վէ
շէնգլիք ու մէսէրրէխլէը իճրաալարընա քիւշտէ
պուլունմագտէ իբէն , մուզայիրի օլարագ , էմրի
բիյտագէթի իւզրէ պիր տէրին սուսլուգ հիւքմ իթ-
մէքտէ , վէ քէնտի հուզուրլարը յլա սէրայը մէզ-
պուրու շէն ու տպատ գըշմագտէ պուլունան էշ-
խասը զարտաֆէթինիւմա վէ էհլի սէֆա ու շիրին
էտա էէրինէ , մէրգումէ բրէնսէսին նանընա ,
պիր թագըմ սօֆուլուգտա նէրթա գատրնլար ,
վէ էֆքեարը մէզհէպկնէ վէ հաբիմանէտէ պի-
հէմթա , սերթ մէշրէպ վէ սահիպ նուֆուզ էր-
քէրլէրտէն պաշգա , քիմսէլէր կէլիպ կիթմէ քտէ
տէյիլէը իտի : Ջաթթա , բուհարն կիւրուհին-
տէն տահի պիր չօգ զէվամը մուտաղամա , մէր-
գումէնին էթրաֆընա թօրլանմըշ օլմասը ճիհէթի-
մէզհէպճ վէ գատրն թայիֆէսինտէն միւրէթ-
թէպ պիր ճէմիյէթին ինանը իտարէսի տահի ,
քէնտի նէտինէ հավալէ գըլընմըշ օլմադին ,
մայնէթինտէ պիր իթիրաֆ փափասը , պիր մէ-
ճիտ , պիր բիշ նէմագ վէ միւտիրի ումուր տա-
խի պուլունմագտէ իտիյսէտ , շու միւտիրլիք մէ-
մուրիյէթի , հաղգագտը հալտէ , քէնտի բու-
հանի բէհչէրի պուլունան մաբլիզ տ՚յ՚կրինի-
նին իւտէսինտէ պուլունտուղու հալտէ , գայի-
մագամըզդ սուբէթինտէ պաշգասը իճրա իթմէք-
տէ իտի : Ա՛ն շուրասընը տահի պիլմէք էհէմ-
միյէթտէն , վէ հաթթա մալիւմ տուր քի ,
բրէնսէս իյլէ մարբիզ պէյինտէ վագը օլան մուա-
մէլաթը փասիգա բիշթէսի (իր) , խայլի վագթտան
պէրու , քնամիլէն շէբէսթ օլունմուշ իտի : Ա՛էր-
գումանի թարաֆընտան զուհուրա կէլէն շու պիր
սուբէթի քնամիլէտէ , վէ խուսուսիյլէ պիյատէ-
սիյլէ միւթէվաթըը պուլունան էմրի հիտայէթ
նախատ թէօվֆիքթարըդ , բէք չօգլարընըն թէ-
հայնիւրի ազիմինի մուճիպ օլտուղու թագտիրտէ ,
նիչէ էրզասը տիգգաթըն տահի թէպէսսիմինի
պատի օլմագտէ իտի :

Ա՛ատամ սը Աէն—Տիզիէնին ճիղվիթլիքը թա-
բիգաթընա տուխուլ իթմէսինտէն պէրու , քէօպ
իթմիշ օլտուղու պինէբճէ գուտրէթի հէյպէ-

թամիզներեն նալընըզ պիրիսի , պահս ու պէ-
յան օլունտուղու թագտիրտէ , միգտարի քիշա-
յէ քէսպի թէսավվուր օլունաճաղը պի իլթի-
պահ տըր տէյէպիլիրիզ : Նվվէլ , նալընըզ
պիր միսալ իլէ տախի , շու շաշդընըզդ իտէրէք ,
Նարիէն տը Վարտօվիլին ուղրաշմայա ճիւրաթ
իլթիկի հալասը բրէնսէսին , նէ մէրթէպէ ,
ալտադը փասիտե , վէ էֆքեարը հիլէքեարի ,
վէ իճրայի պուղղ ու ատավէթ , վէ ալողը ին-
թիգամը բիւր շիտտէթ իլէ մէկլուփէ պիր գա-
ռըն օլտուղու , բանա ֆէհմ օլունապիլէճէկի
միճէրբէտ տիր :

Ա՛ատամ տը Ա՛էն — Տիվիլէնին թէօվպէքնար-
լըզը իւզէրինէ ճիւղ իւ քիւլի կիւլիւպ իսթիհզա
իտէնլէրին իչինտե , մէրգումէնին տահա տիւնիա-
բէրէսթիլիկի թէրբիինտէն էվվէլ , պիլա ինսաֆ ու
զամիր , քէնտի մահպուպէսինտէն ճիւտա տիւ-
շիւրտիկիւ սահիպ լէթաֆէթ տէլիգանլը տախի
պուլունմագտե օլուպ , հալ պու քի , մէրգուման
պիր պիրինէ տէրունի տիլտէն մէֆթուն պուլունա-
տուղլարընտան , շու ֆիլմինէքնարլըզ ասարըն-
տան զուհուր նաֆթէթ օլան մուվագգաթ պիր
պօրա կէչտիքտէն սօնրա , ալէյհինէրինտե մէրգու-
մէնին իճրայէ իլթիքնապ իլթիկի շունտա ֆէ-
նալըգլարա . . . գարշըլըգ , նալընըզ պիր ղէվգ
ու իսթիհզայէ չըգըշարագ էյլէնմէքլիյի , միգ-
տարի քիֆայէ պիր ախտը ինթիգամ ատտ իտէ-
րէք , նէրինէ քէլ էվվէլ , պէնտի մուհապպէթ իլէ ,
պիր պիրինէ պազլանարագ , պատէյի աշդ ու ա-
լենագայի , րուզ ու շէպ նուշանուզ իլթիքտե ի-
տիլէր :

Պիր ճիւղի վագթտան սօնրա , մէրգուման
աշդ ու ալենագա չիֆթէթ գումրուլարը պիր պէլա-
յը տէհշէթֆէրմայէ կիւրիֆթար օլմուշլար իտի :

Շ էյլէ քի , մահպուպէնին ասըլ գօճասը , օլ
վագթէ գատար , քիւլլի ահվալտէն պի խաթէր
պուլունտուղու Հալտե . . . պիրտէն պիրէ , իմ-
զասըզ մէքթուպլար վասէթասըլա , հէր պիր
շէյէ վագըֆ օլտուղունտան , հէյպէթէնկիզ պիր
թանէթանա վէ պիր կիւրիւլթիւտիւր գօքուպ ,
կէնձ վէ թաղէ մահպուպէ իսկ , տէրնայի պէտ-
նամտե զայպ օլուպ կիթմիշ իտի :

Ֆալ պու քի մաշուղ պուլունան տէլիգանլը
ալէյհինտե կէղէն նա մահտուտ , գըսսա , վէ մէճ-
հուլ , փէգաթ , զիյատեսիլէ սույի զանընը տա-
վէթ իտիճի սիւքիւթի գաստի իւզրէ զուհուրա
կէլէն վէլվէլէլէր , սուրէթի սարիհետե թէվա-
թուր պուլան թէշէքքիյաթտան , հէզարան քէղ
զիյատե պիր տէրէճէյի վաճիպ իւլ քէրահէթտե
պուլունմագտե իտիլէր , չինքի , աչըգտան աչըղա
օլունան իլթիքնապ գարշըլըգ ճէվապ վէրէ պի-
լիպ , վէ սէհվ ու նալան պուլունտուղու թագ-
տիրտե , էզհանը ամմէ իսլահ օլունա պիլիր իսե-
տե , շիւբհէլի սէօյլէյիշլէր վէ մէճհուլ քէլամլար
պիլա ճէվապ գալարագ , տայիմա ֆէնա սուրէթ-
տե թէէսսիր իտէճէկինտէն , մէրգում ալէյհինտե
թէվաթուր պուլան թէշէքքիլէր տախի , պիր մէ-
հարէթի շէյթանիյէ , վէ թէտապիրի միւնթէհ-
լիֆէ իւզրէ նէշը ու իլան օլունա կէչմէսի ճիհէթ-
լէ , պիշարէնին էն մուհիպպ տօսթլարը տախի ,
շու պիր տիւղյնէ վէ գարմագարըզ սուրէթտե
նադմագտա օլան , կիւրիւլտիւ տօղուլարընըն , գար-
շը կէչինմէզ վէ աղըր աղըր թէէսսիր իլէյհէն
ասաբընտան , քէնտուլէր տախի պի խապէր գալ-
տրդլարը Հալտե , միւէսսէր օլտուգլարընտան , նա-
վաշ նավաշ մէրգումտան նիւզ չէվիրմէյէ պաշ-
լամըշլար իտի , նանի շէյլէ քի ,

"Ի՛չ , ճանըմ , իշլիթմինի՞զ մի , շէյ — * * * (1) :

— Խա՛յր , նէ՞ վար տըր , նէ՞ օլմուշ :

— Ա՛էյհինտե բէք ֆէնա լագըրտըլար կէղմէք-
տէ տիր :

— Ա՛ճաբայ , սահի՛հ մի սէօյլէյօրսունուզ : Ա-
ճէպա նէ՞ իմիշ :

— Ա՛ւափա պէնտե պիլմէմ , լաքին բէք ֆէնա
կիւրիւլտիւլէր . . . վէ հէմտե էն ղիյատե էսէֆ
իտէճէք նէրի շուրասը տըր քի , մէզպուր թէվա-
թուրլարըն քեաֆֆէսի , քէսրի նամուսունու մու-
ճիպ օլաճագ սուրէթտե տիրլէր :

— Ա՛աֆը՞զ Ա՛լահ . . . տօղրուսու աշըրը մէր-
թէպե թէէսսիֆ իտէճէք պիր շէյ . . : Ա՛էլէ
շէյլէ սէօյլէյինիզ , էլպէթթէ պիր շէյ օլմալը
տըր , վէ իշլէ շիմտի անլամագտայըմ , պէսպէչէ-
լի , մէրգումուն հագգընտա շու կիւնլէրտե զու-
հուրա կէլէն մուամէլաթը պարիտե , շու սէպէ-
պէ մէպնի օլմալը տըր :

— Տօղրուսու , Ա՛լահ'ըն պիլտիյինի , գուլունտան
նիչի՞ն քէնդի իտէյիմ , շիմտիտէն սօնրա լազըմ
տըր քի , պէն տախի , մէրգում իլէ պէյնիմիզլէ
վագը օլան խայրը միւնասէպէթի գաթ իտէյիմ :
— Ա՛ճէլլահ , ա՛լ պէնտեն տախի օլ գատար ,
վէ զայրի հէմ , վէ զայրի հէմ : "

Իշթէ պու ալէմ պէօյլէ տիր , պիր ատէմի
բիւսբայ ու պէտնամ զրլըպ , պայխի մէվթի օլ-
մագ իչին , իլա պիրագտա զէնան թայիֆէսի թա-
բաֆընտան պախթը քիշատե պուլունմասը հա-
սէպիյլէ , նիչէ հասէտճիլէր բէյտա իթմիշ օլտու-
ղու թագտիրտե , պունտան գօլայ հիչ պիր թա-
բիգ օլամազ , նասըլ քի , մէրգում տէլիգանլը , նա-
նի պահսընը իթթիհիմիլ քիմսենէ հադգընտա տա-
խի այնի հալ վուգու պուլմուշտուր : Պիչարէ հէր
քէսին քէնտիտէն նիւզ չէվիրիպ կէրի կէրի չէ-
քիլտիկին , վէ կիւլէնէճէք հիչ պիր տօսթու
գալմատըղըն կէօրիւպ , վէ ֆէտտա օլտուղու խան-
չէրի պուղղ ու ատավէթի թուշմագտե օլան
նա մանիւմ տիւշմէնին քի՞մ վէ նէ՞րէտե օլտուղուն
ասլա պիլէմէտիկինտէն , չինքի , մէրգում մա-
տամ տը Ա՛էն — Տիվիլէյի քէնտի պաշընա կէ-
թիրտիկի պէլալարտան պէրու , գաթան կէօրմիշ
օլմատըգտան պաշգա , ալէյհինտե զէրրէճէ տէյիլ
սույի զանընէ վարմագ , հաթթա մէրգումէնին օլ
մէրթէպէ ֆէնալըզը իրթիքնապ իտէճէկին , ֆիք-
րինտեն տախի կէչիրմէմիշ իտի , քէնտուսին շաշը-

(1) Պիր ատէմ իտի վէրիլէճէք նէրատ իւչ նըսըզդ
իշարէթի զօնուլուր քի , ֆէլան ատէմին տիմէք տիր :

ըլոպ, վէ ալէյհինտէ ճիւմլէ ալէմ Թարաֆընտան իպրաղ օլունան Նէֆրէթի ու հագարէթին էսպապըն տախի պիլմէտիկինտէն, շու պապտէ պիր մալիւմաթ ալմագ նիյէթիյլէ, պիլթիւն գուվվէթին քէնտույէ Թօրլայարագ, տօսթլարընտան պիրիսինէ միւրաճաաթա ձէսարէթի իթմիշ իսէտէ. Մէրգում Թարաֆընտան տախի, Թահգիրամիշ վէ պաշտան սավմա պիր ձէվապ ալտընընտան, հիտայէթ ու ղազապընտան գանը պաշընա սըղրամըշ, վէ Թարղիյէ տավասընա տախի չօգըշմըշ իտի . . . Ա՛ալ պու քի Մէրգում տօսթու, Թարղիյէյի սիլահլա վէրմէք իսթէտիկինտէն,

" Ակնին վէ պէնիմ տօսթլարըմըզտան իքի նէֆէր շահիտլէր պուլապիլիր իսէն . . . սէնին իլէ տիւէլիյա չօգար վուրուշուրուզ, իշթէ օլ վագթի, լաղըմ կէլէն Թարղիյէյի, եա՛ սէն պանա վէրմիշ օլուրսուն, վէ եա՛ տա պէն սանա, " տէմիշ իտի:

Պիչարէ իսէ, տէյիլ իքի, հաթթա շահիտ օլաձագ պիր քէս տախի պուլամամըշ իտի:

Ա՛հհայէթ, Մէրգում նազարը ամմէտէն տիւշիւպ, վէ շու սուգութուն իսէ ղէրրէճէ սէպէպին պիլմէտիկի հալտէ, պայիսի քէսրի նամ ու նամուսու, վէ հէման պատիի մէվթի կիպի օլտուղու մահպուպէսինին ահվալի մուսիպէթէնճամընն տիւշիւնտիւքճէ, օլ Մէրթէպէ շնտտէթի իւղրէ գալպինտէ ամը վէ էնտուհ տույար քի, ագըպէթքար բէնչէյի մէյուսիյէթէ էսիր տիւշէրէք, պիղղաթ քէնտի ճանընընա տախի գաստ իլէ, հէլաք օլուպ կիտէր . . :

Ա՛ՀրգումՀն թա էօլտիկիւ կիւն, շու էսէֆէնկիղ խապէր մատամ տը Ակն—Տիղիյէնին կիւշինէ վասըլ օլտուգտա, էօյլէ պիր արսըզճա էօմր ու թէայիւշին ինթիհասը, Թապիաթիյլէ, օլ եօշտա օլաճագտը, զիրա, Մէրգում, խայլի վագըթտան պէրու, գավանինի րէպպանիյէ վէ ինսանիյէյի քէնտույէ պիր էյլէնճէ իթմէքտէ օլտուղունտան, էլպէթթէթ քէնտի էօմրիս Թէյի տախի, միգրատը ճինայէթլէ քէսիլէճէքտի . . . էվվէթ, քէնտի քէնտինի Թէյէճ իտէճէքտի . . . տէմիշտի: Ա՛յ մէրգումէնին տօսթլարը տախի, պիայնիհի քէնտիսի կիպի սէօյլէյէրէք, վէ սուրէթի զահիրէյէրինտէ տախի, սօֆուլուգ սաթըպ, վէ էսէրի էսէֆ ու քէտէր իպրաղ իտէրէք, այնի քէլիմաթը տէհղիթէնկիղլէրի, տիլտէն տիլէ կէզտիրմիշէր տի:

Ա՛աքին, սալթ պու գատարտա տէյիլ, տահա աճայիպ ու էսէֆէնկիղի շուրասը տըր քի, պիչարէնին հէլաքի զըմքընտա պիր Թարաֆտան, իզհարը մէսէրրէթ կէօրիւլտիւկիւ Թագտիրտէ, տիկէր Թարաֆտան, շու ճինայէթին հուսուլինէ մտխալ ու ղայրէթի միւշահէտէ օլունանլարըն տախի, միւքեաֆաթլարա մազհար պուլրուլտուղըը կէօրիւլմիւշտիւ:

Ա՛րպապը տիղգաթ, մատամ տը Ակն—Տիղիյէնին մէղհէպ միլի իւղէրինտէ տէօնտէրմէքտէ օլտուղու ֆիլմնէքճաղըգ չարխընա, սըղ իլէ խըտմէթի իտէնլէրին Թէաճճիւպէ շայան չափուգըգ իւղրէ, Եիւքսէք մէվզիլէրէ չըգտըգլարըն բանա կէօրէ պիլմիշտի: Ա՛սաըլ քի, շու ֆիլմնէքճաըլըգ Թարիգաթընտա իզհարը ֆաղիլէթի իտիպ, վէ պիր սուրէթի տինտարանէտէ քիլիսէ վազըրընա տիգգաթ ու տէվամ իտէն նիչէ տէղիգանըլըճաա, ճիղվնիլէրին Թահմիը իտտարէսինտէ պուլունտուգ, ըլարը Համտէ, իհթիյաճէն սագլանըլան, վէ Ա՛աղրէ—Ա՛Րէօր (մուգատտես Եիւրէք) Թապիր օլունան Թարիգաթընն էօքսիւղ վէ զէնկին գըղլարընտան պիրէր գըղ վէրիվէրէք էվվէնտիրիլմիշէր իտի: Ա՛էվալը կէնճ գըղլար, սօֆու գատընըլար էլիյլէ սէչիլիպ վէ իպրատ օլունան սօֆու էրքէքլէր իլէ էվվէնմէք տիմէք նէ՞ պէլա տիմէք իտուկին բէք կիճ անլատըգլարընտան, էօյլէ պիր միւրայիլէր վէ քեալիպլէր կիւրուհի իչին պիր մահէլլի բիւր խաթարա տիւշէր կիպի տիւշիւշ օլուպ, էօյլէճէ սահիպսիզ վէ համիսիզ գալմըշ օլտուգլարընտան պաշգա, գօրգուլարընտան նաչի, ասլա ահվալը Համըրէլէրինտէն Թէշէբքիյէ ճէսարէթի տախի իտէմէտիքլէրինտէն, անճագ հուզուրի Ի՛էպպանիտէ տիղ իւղրինէ կէլէրէք, վէ չէշմանը կիրէանլարընտան, սիրիշքի տիլսիւզանլար տէօքէրէք, էօյլէ պիր կիւրուհու նէֆրէթէնկիղ միյանէսինտէ պուլունտուգլարը իչին, մազբէրէթի տիլէմէք նիյէթիյլէ, րէճա ու նիյազլար իթմէքտէ իտիլէր: Ա՛ատամ տը Ակն—Տիղիյէնին տիվանխանէսինտէն, նիչէ քիմսէլէր վալիվէք, միրազլըգ, պաշ գապղըմալըգ, վէքիլլիք, տար իւլ ֆիւնուն ազալըղը, փիսգօպօսլուգ, վէ հաթթա քէր (1) ոը Ֆիրաունալըգ բիւթպէղէրինէ մազհար պույրուլմագտէ, վէ Մէրգումանտէն իսէ, շու բիւթուպի ազիմէլէրէ գարշըլըգ տախի, տէյիլ պաշգա շէյ, իլլա, սուրէթի զահիրէտէ տինտարըղգ սաթըպ, պագը տէֆա ալէմ նէզտինտէ Ռ՛ուֆ (Հաղրդ) ալմալարը, վէ տինսիպլիյէ վէ Թէպտիւէլի ահվալա տայիր հէր նէվի էթվար ու հարաքաութա գարշը, էզ ճան ու տիլ ճէնքլէշմէյէ նէմին իթմէլէրինի, վէ պունլարըն ճիւմլէսինտէն զիյատէ, Մէվատը միւթէնէվիա Հագգընտա, ապպէ տա՛Ի՛կրինէի իլէ Մէքթուպլաշարագ, մահրէմանէ Մէրգումուն իսթէտիքլէրինի պիլտիրմէէրի մաթլուպ օլունմագտէ իտի: Տօզրուսու, ապպէ տա՛Ի՛կրինէի կիպի, ահպապի, շէն Մէշրեպ, ագըլլը, վէ զէյատէսիլլէ միզաճկիր պիր ատէմ իլէ միւքաթէպէյէ կիրիշմէք տախի, Մէրգուման նէզտինտէ բէք մագպուլ սայըլտա սէզա իտի:

Հ՛ու միւնասէպէթլէ Ա՛օլիէրին վէ եախօտ փասագալըն զէհիրինաք, միսմէհզի վէ ինթիգամալտա գաչէմինէ շայան պուլունան, վէ Թարիխ հիւքմինտէ օլան, սայիր պիր վուգուաթը սահիհէյի տահա հիքայէ իտէլիմ: Մէճմաիի նիզամաթը միլէք ու տէօվլէթին (րէսմի օրասիօն) սօն սէնէլէրինտէ, սէրայ Թագըմընտան զաթը մուազզամընն պիրիսի, էֆէնտիլարը սէրպէսթիյէ վէ Թէմքինն սահիհի պիր ատէմ պուլունտուղու Հալտէ,

(1) Գավանին Ռճիսի ազալըղը իւնվանը:

ճիգվիթլէը մէրգումուն Հաղորդ ալմատըղըն կէօրտիւքլէրինտէ, էօյլէ պիր առէմին օլ պապտէ վաղիֆէսիդ սուրէթտէ պուլունմասը, պաշդալաըընա բէք ֆէնա պիր իպրէթ օլաճաղը միւսահաղասընա մէպնի, ապպէ տ'Ի՛կրինէյի, պիր թաբիդ իլէ գանտըրսըն նիյէթիլէ, աճէլէթէն մէրգումա կէօնտէրմիշլէր, վէ ապպէ իսկ մէրգումուն նէ մէրթէպէ սէրքէշ (ինսանընտա գավի) վէ ախլագը միւհթէրէմ իլէ մէէլուֆ պիր զաթ օլտուղուն կէօրտիւկիւնտէն, վէ էօյլէ պիր զաթը մուազզամա, հէր նէ թէտպիր ու թէտապիր իլէ օյուր իսկ օլսուն, շու մէղէպճէ այինինի իճրա իթմէրէ պիլտիկի թագտիրտե, նէ՞ պիսիւք մուհասէնաթ ու մէնֆաաթը միւվէտտի օլաճաղընն տախի պիլտիկինտէն, քէնտի ագլ ու տիրայէթի ամիդասը իգթիզասընճա, մէրգումուն թապընա մուվաֆիրդ սուրէթտէ հարէքէթ իթմէք, եանի տամարընա կէօրէ գան ալմագ նիյէթիյլէ, մէղէպճէ կիրիշէրէք գանտըրմայը պէր թաբաֆ իտէրէք, եալընըզ ալէմէ ույմայա հիմմէթ պիրլէ, օլ պապտէ պիր իյի իպրէթ օլտուղու հալտէ, ումումէն էհալի հագգընտա բէք պիսիւք ֆահտէլէրի մուճիպ օլաճաղընտան պահս իթմէյէ պաշլամըշ, վէ մէրգում տախի ճէվապընտա,

„ Ա՛օնսիէօ ապպէ, մէղէպ հագգընտա սիզտէն
„ զիյատէ, բիայէթի քեամիլէմ օլտուղունտան,
„ զամիրիմ իլէն վէրմէտիքճէ, կիտիպ Հաղորդու-
„ թիւն ալմայը, պէնճէ պիր նէվի մասխարալըգ
„ վէ պէհանամի ատտ իտէրիմ, — տէմիշ իտի։
— „ Հայտէ, հայտէ, ատիմ իւլ իմմիդաճ ա-
„ տէմ, վէ միւթեապպիւս Ա՛լբէռթ (1), — տէ-
„ յէրէք մարքիզ, վէ նէզաքէթի իւզրէ թէպէս-
„ սիւմ իտէրէք, — պիզ սիզնէն իշքիլինիզ իլէ
„ մէնֆաաթընըզը, պիր տայիրէյի իթթիֆագ ու
„ իմմիդաճէ իտխալ իտէ պիլէրիզ, պանա էճմիյ-
„ նէթի իտիպ, վէ քէլամընը կիւշ իթտիկինիզ
„ թագտիրտե, Վ՛էյն իչ՛ն պիր ՊԷՑԱԶՃԱՍԿ (2),
„ թէրթիպ օլունաճաղը զըմընտա պի իշթիպահ
„ օլա պիլէրսինիզ, զիրա, պիզ սիզտէն պաշգա
„ հիչ պիր շէյ մաթլուպ իթմէյիպ, անճագ շու
„ սուրէթի զահիրէտե տինտարլըգ կէօսթէրմէյէ
„ հիմմէթ իթմէնիզի թալէպ իտէրիզ, տէմիշտի։„

Հիւնքի, պէյազ ճաշկ տէյու, օգունմամըշ օլարագ վէրիլէն ճալախա տէնիլիր։

Ա՛երայ թագըրընտան պուլունան մէրգում զաթը մուազզամ, կէրչի ապպէ—մարքիզին շու թէքլիֆլէրինէ նէֆրէթէ ու հագարէթ իւզրէ ճէվապ վէրէրէք բէտտ իթմիշ իտի իսէտե, չի՞ ֆայիտե քի, անինտե քէնտի մէմուրիյէթինտէն տիւշտիւկիւն տախի կէօրմիշ իտի։

Ա՛յ շու վուգուաթ եալընըզ մէրգում սէրայ ատէմի ալէյհինտե վուգու պուլմայըպ, իլա կէրէք մատամ տը Ա՛էն—Տիլիէնին, վէ կէրէք քէնտի տօսթլարընըն էֆքար ու մէպատիլէրինէ (սկզբունք) վէ մէնֆաաթը մախսուսէլէրինէ մուղայիր հարէքէթտե պուլունանլարընը քանֆիդէնսինին տախի վայ պաշլարընա կէլմէ քտե իտի. չիւնքի, էր նա կիճ, տօղրուտան տօղրույա եախօտ տօլայըտան, ղայէթ տէհշէթլու վէ հէման ասլա թամիր գապուլ իթմէզ սուրէթտե պէլալէրէ տիւշար գրըլմագտե իտիլէր, շէյլէ քի, պաղըլար քէնտի էն սէվկիւլիւ տօսթլարընտան, մահրում գլընըպ, պաղըլար նամ ու իթթիպարլարընը, սայիրլէր շան ու շէրէֆլէրինի, վէ նիհայէթ պաղըլար տախի, պայիսի թէհայիւշլէրինտէն պուլունան խըտմաթ ու մէմուրիյէթի ըհմիյէթինի ղայդ իթմէքտե իտիլէր. վէ մէրգումանընն շու եօլտա մուաֆէղաթը ֆիթնէքճարանէսի սէսսիզ շամաթասընդ վէ կիղլի սուրէթտե, վէ աէթթիհալի իձրայէ կէլիպ, վէ էսրար գալաբագ, վէ պիր էսէրի տէհշէթֆէրմա իւզրէ թէէսսիր իյլէտիկինտէն, նիյէ նամուս ու իթթիպարլար, վէ նիյէ իգպալ ու սէաաթէլէր թէճէլլէրի խարապընը մուճիպ օլտուգտան պաշգա, նիյէ մէմուրիյէթի մէթինէտե պուլունանլարընն նահկհան թէբէ թագլա կէլմէյէրինի տախի, ճիւմլէյէ նամուլիւմ գալարագ պայիս օլտուգլարընտան, հէր քէսին տէհշէթ ու թէհայիւրի աղիմինի տավէթ իթմէքտե իտիլէր։

Ի՛մտի, մէմուլ իտէրիզ քի, Ի՛ւ-Ֆօրվէն հէնկհամընտա (Պօնաբարթէ տէվրինտէն սօնրա թէրթիպ օլունան սուրէթի հիւքիւմէթին հէնկհամը) բրէնսէս տը Ա՛էն—Տիլիէնին պիր սուրէթի նէկհանէտ, վէ տէհշէթէնկիզտե քէսպի նուֆուզ իթմիյ իտտիկի բանա տէրք օլունմագտե տիր։ Հէյլէ քի, մէրգումէ 1830 սէնէսի թէմմուզ այը իհթիլալընտան սօնրա, էն զիյատե զարայիպի շուբասը տըր քի, հիւքիւմէթի ճէտինէն թարաֆընը թէսլիմայա պաշլատըղը հալտե տախի, քիւրսիյի իգպալտէն սուգուէթ իթմիյ օլան հիւքիւմէթի միւսթագըլէյի սապըգայէ էղճան ու տիլ սատըգ վէ ղայրէթքէշ պուլունան պիր գաչ զաթլար իլէ տէրքինար պուլունան կէրէք ֆամիլճաճա, վէ կէրէք ճէմիյէթէճէ միւնասէպէթի սապըգասընը տախի, քէլ եվվէլ հըրֆէ ու վէզայէ իտե պիլմիյէտէն պաշգա, համիմա օլ վագթլարտա, բէք չօգ գուվվէթ ու գուտրէթէ մալիյէ պուլունարագ, բէք չօգ հարէքէթլէրէ տախի ճիւրաթ իտե պիլմիշտի։

Հ՛ունու տախի պէյան իտէրիզ քի, բրէնստը Ա՛էն—Տիդէ, խայլի սէնէտէն պէրու, պիլա վէչէտ վէֆաթ իթմիշ օլմաղին, շախսընա ույտ օլան էմլաք ու վարիտաթը վաֆիրէսի, քիւչիւք

(1) Ա՛լբէռթ իսմի պուրատա, մէղէպ խանանսունտա խաֆիֆի իւլ իթթիգատ պիր առէմէ միսալ կէօսթէրիլմէք իւզրէ իսմիմալ օլունմուշ օլմալը սաբէ։

(2) Պէզիմ քիլիսէմիզճէ Ս. Հաղորդութիւն, նշխարը ուֆաճըլարագ Թէբթիպ օլունուր մալիյէ տուբ, լաբին Գսաթօլիք քիլիսէսինճէ, նշխարըլարը զաթէն փուլ կիպի ուֆաղ ուֆաղ օլտուղունտան, մէկքիւբ նշխարըլար, պիտտէքի կիպի օգունտուգտան սօնրա ճաշակ ատըլըբ իսէտե, Էօժէն-Սիւնին շու պահսընա նապըրէն, մէկքիւբ Քիլիսէյին նախօտ ճիվվէթիլէրին ուսալինճէ, հէր նաձրյա օգունմագտըղըն ճաշակ վէրիլմէք իւզրէ տախի պիր առէթլէրի վար իմիշ։

լիֆլէրինէ նէֆրէթէ ու հագարէթ իւզրէ ճէվապ վէրէրէք բէտտ իթմիշ իտի իսէտե, չի՞ ֆայիտե քի, անինտե քէնտի մէմուրիյէթինտէն տիւշտիւկիւն տախի կէօրմիշ իտի։

Ա՛յ շու վուգուաթ եալընըզ մէրգում սէրայ ատէմի ալէյհինտե վուգու պուլմայըպ, իլա կէրէք մատամ տը Ա՛էն—Տիլիէնին, վէ կէրէք քէնտի տօսթլարընըն էֆքար ու մէպատիլէրինէ (սկզբունք) վէ մէնֆաաթը մախսուսէլէրինէ մուղայիր հարէքէթտե պուլունանլարընը քանֆիդէնսինին տախի վայ պաշլարընա կէլմէ քտե իտի. չիւնքի, էր նա կիճ, տօղրուտան տօղրույա եախօտ տօլայըտան, ղայէթ տէհշէթլու վէ հէման ասլա թամիր գապուլ իթմէզ սուրէթտե պէլալէրէ տիւշար գրըլմագտե իտիլէր, շէյլէ քի, պաղըլար քէնտի էն սէվկիւլիւ տօսթլարընտան, մահրում գլընըպ, պաղըլար նամ ու իթթիպարլարընը, սայիրլէր շան ու շէրէֆլէրինի, վէ նիհայէթ պաղըլար տախի, պայիսի թէհայիւշլէրինտէն պուլունան խըտմաթ ու մէմուրիյէթի ըհմիյէթինի ղայդ իթմէքտե իտիլէր. վէ մէրգումանընն շու եօլտա մուաֆէղաթը ֆիթնէքճարանէսի սէսսիզ շամաթասընդ վէ կիղլի սուրէթտե, վէ աէթթիհալի իձրայէ կէլիպ, վէ էսրար գալաբագ, վէ պիր էսէրի տէհշէթֆէրմա իւզրէ թէէսսիր իյլէտիկինտէն, նիյէ նամուս ու իթթիպարլար, վէ նիյէ իգպալ ու սէաաթէլէր թէճէլլէրի խարապընը մուճիպ օլտուգտան պաշգա, նիյէ մէմուրիյէթի մէթինէտե պուլունանլարընն նահկհան թէբէ թագլա կէլմէյէրինի տախի, ճիւմլէյէ նամուլիւմ գալարագ պայիս օլտուգլարընտան, հէր քէսին տէհշէթ ու թէհայիւրի աղիմինի տավէթ իթմէքտե իտիլէր։

Ի՛մտի, մէմուլ իտէրիզ քի, Ի՛ւ-Ֆօրվէն հէնկհամընտա (Պօնաբարթէ տէվրինտէն սօնրա թէրթիպ օլունան սուրէթի հիւքիւմէթին հէնկհամը) բրէնսէս տը Ա՛էն—Տիլիէնին պիր սուրէթի նէկհանէտ, վէ տէհշէթէնկիզտե քէսպի նուֆուզ իթմիյ իտտիկի բանա տէրք օլունմագտե տիր։ Հէյլէ քի, մէրգումէ 1830 սէնէսի թէմմուզ այը իհթիլալընտան սօնրա, էն զիյատե զարայիպի շուբասը տըր քի, հիւքիւմէթի ճէտինէն թարաֆընը թէսլիմայա պաշլատըղը հալտե տախի, քիւրսիյի իգպալտէն սուգուէթ իթմիյ օլան հիւքիւմէթի միւսթագըլէյի սապըգայէ էղճան ու տիլ սատըգ վէ ղայրէթքէշ պուլունան պիր գաչ զաթլար իլէ տէրքինար պուլունան կէրէք ֆամիլճաճա, վէ կէրէք ճէմիյէթէճէ միւնասէպէթի սապըգասընը տախի, քէլ եվվէլ հըրֆէ ու վէզայէ իտե պիլմիյէտէն պաշգա, համիմա օլ վագթլարտա, բէք չօգ գուվվէթ ու գուտրէթէ մալիյէ պուլունարագ, բէք չօգ հարէքէթլէրէ տախի ճիւրաթ իտե պիլմիշտի։

Հ՛ունու տախի պէյան իտէրիզ քի, բրէնստը Ա՛էն—Տիդէ, խայլի սէնէտէն պէրու, պիլա վէչէտ վէֆաթ իթմիշ օլմաղին, շախսընա ույտ օլան էմլաք ու վարիտաթը վաֆիրէսի, քիւչիւք

(1) Ա՛լբէռթ իսմի պուրատա, մէղէպ խանանսունտա խաֆիֆի իւլ իթթիգատ պիր առէմէ միսալ կէօսթէրիլմէք իւզրէ իսմիմալ օլունմուշ օլմալը սաբէ։

(2) Պէզիմ քիլիսէմիզճէ Ս. Հաղորդութիւն, նշխարը ուֆաճըլարագ Թէբթիպ օլունուր մալիյէ տուբ, լաբին Գսաթօլիք քիլիսէսինճէ, նշխարըլարը զաթէն փուլ կիպի ուֆաղ ուֆաղ օլտուղունտան, մէկքիւբ նշխարըլար, պիտտէքի կիպի օգունտուգտան սօնրա ճաշակ ատըլըբ իսէտե, Էօժէն-Սիւնին շու պահսընա նապըրէն, մէկքիւբ Քիլիսէյին նախօտ ճիվվէթիլէրին ուսալինճէ, հէր նաձրյա օգունմագտըղըն ճաշակ վէրիլմէք իւզրէ տախի պիր առէթլէրի վար իմիշ։

գայնը օլան տիւք տը Վարտօվիլէ, նանի Ա-տրիէն տը Վարտօվիլին բէտէրինէ միրաս գալմըշ իտի, վէ մէրգումէ տախի օն սէքիզ մահ մուգատէմ իրթիհալի տարի պագա իթմիշ օլմաղին, թապիաթիլլէ, քաթիֆէյի սերվէթի, Ա-էնբօն ֆամիլեասըներն սօն վէ պիրիձիք շէօպէսի գալմըշ պուլունան, մէրգումէ Ա-տրիէնին զևրի թէսարրիւֆիւնտէ գալմասը իճապ իթմիշ իտի։

Իրէնսէս տը Ա-էն—Տիպիէ, գօյու նէշիլ բէնք տամամագօլար իլէ միւզէյնէն վասիճէ պիր տիվանխանէտէ, նէկէնի մատմազէլ տը Վարտօվիլի պէքլէմէքտէ, վէ մէզպուր տիվանխանէնին էշնա վէ թէճէմմիւլաթը տախի, ցյմալը օլարագ ապանօզ աղաճընտան մամուլ պուլունտուղու թագտիրտե, քեզալիք այնի բէնք տամամագօ իլէ, միւճէցցէզ պուլունմագտե օլտուգտան պաշգա, նինէ ապանօզ աղաճընտան միւբեթթէպ պուլունան քիւթիւպխանէսինին իսէ, տինտարճա քիթապլար իլէ մէմլու իտուկի կէօրիւլմէքտե իտի։ Ա-է տիվարլարը թէզևին իտէն պիր գաչ գրթա աղիզէր թասվիրլէրի, սիյահ գատիֆէ իւզէրինէ վազ օլունմուշ, վէ ֆիլ տիշինտէն մուսաննա պիր ազիմ քրիստոս սուրէթի, տիվանխանէյի մէզպուրու տահա զևյատե պիր հէյկէլի զամէնկիզ վէ հէյպէթամիզտե կէօսթէրմէքտե իտիլէր։

Ա-ատամ տը Ա-էն—Տիպիէնին, բէք չօգ մահէլէր իլէ, վէ զևյատեսիյլէ միւխթէլիֆ սուրէթտե միւքաթէպէսի օլտուզունտան, պիր պիյիւք նաղըխանէ նէզտինտե օթուրմուշ օլտուղու հալտե, պիր թագըմ մէքթուպլար միհիւրլէմէքտե իտի։ Ա-էրգումէ օվ վագթլարտա հէման գըրգ պէշ չաղլարընտա պուլունմասընա բաղմըն, հալնա հիւսնի ճէմալի նէրինտե օլուպ, ֆէգաթ, զաթէն զարաճէթտե նէքթա պուլունան գամէթի աղատէսի, սինինի քէպիրլի իգթիզասընճա, էբէյիճէ, գալընըզմըշ իտիյսէտ, նինէ պուճիւմէ, կէօքսիս գաբաղը օլան սիյահ էլպիսէսի սայէսինտե, հիւսն ու լէթաֆէթի իւզրէ կէօրիւլմէքտե իտի։ Պաշընտաքի թագնէսի զայէթ սատե օլտուղու թագտիրտե, անճագ գըրը բէնք շէրիթէլէր իլէ միւզէյնէն պուլունմագտե, վէ աղընտան տախի, սարըճա, տիւզ վէ թօք թօք սաղլարը կէօրիւնմէքտե իտի։ Ա-էրգումէյի կէօրէնին էվվէլ էմրտե հէյկէթի շահյանը իհթիրամ վէ սատեկիսի զրճընտա թէհայիւրտե գալարագ վէսէնտ իտիպ, վէ սուրէթի զահիրէսինտէն իսէ, ասարը նէտատմէթ ու բահաթը գալպտէն պաշգա հիչ պիր շէյ միւշահէտե իտմէյէճէկինտէն, վագթիլլէ թէվաշ իւզրէ իմրար իտէն էյյամը մէզմումէսի ալէյհինտե, զէրբէճէ սուլ զանընա վարմասը, շէօյլէ քի, սուրէթի զահիրէսինտե իպրաղ իթմէքտե պուլունտուղու թէմքինի թագիի վէ էմրի իհթիրազէնա-զարէն, էվվէլլէրի, ֆիթնէնէքսարլըգտա պիր գահրաման սայլըգպ, վէ ճիվէքսարլըգտա տախի, սայիրէյի միւքինաթըն խարիճինտե պուլունմագտե իտի. հաթթա, էօյլէ քի, մէրգումէ քէնտիսինի հէման պիր աղևզէ գասրն մագամընտա կէօսթէրմէքտե օլտուղունտան, գազարա պիրիսինին տիհանընտան խաֆիֆլիյէ տայիր պիր քէլամ իշնիտիկի անտէ, լէհճէսինտե պիր էսէրի թէաճճիւպի սատետիլանէ վէ միքետտերանէ զուհուրա կէլնիպ, վէ շու էսէր պատէհու տախի, կիյա մէրգումէ պիր պաբիրէյի փաբրիզե տիր կիպի, պիր հէյկէթի բաթտամնիի ազիմ, վէ պիր շէֆգաթը բիւր իսթիհգարե թահվիլ օլունմագտե իտի։

Պու ճիւմլէ, մէրգումէնին թէպէսսիւմնտե հէնուզ պիր լէթաֆէթի, պիր գուվվէյի ճաղիպէ, վէ միմիէնի իլ մուգավէմէթի պիր էսէրի իսթիգամէթի պուլունտուղու տախի ինէճար գապուլ իթմէզ մէվատէն օլուպ, օլ մահ մահ վէ իրի իրի կէօզլէրի իսէ, հինի իգթիզատե, ասարը իշնիյագ ալուտ վէ նիւաղիշ իւզրէ փարլամայա միւսթահտ ու միւգթէհիր պուլունմագտե իտի, լաքին, մէազզալէհ, մէրգումէնին սանէմի (բուք) թէքէպպիւրինէ զէրրէճէ հագարէթէ ճէսարէթ օլունուպ, էֆքեար ու նէյհաթընա գարշը կէլնիտի, վէ մէնֆաաթը զաթիյէսինէ ճիւզիճէ քէտեր վէրիլտի, վէ օլ արատե տախի, զևյլ ու զաղապըները իզհարտէն չէքինմէյէ քէնտույի մէճպուրէ իտիճի պիր մահի պուլունմատը՛մըշտը, արթըզ օլ վագթ, մէրգումէնին լէհճէսի տէյիշլէրէք, ատեթա սուրէթի զահիրէսինտե կէօրիւնմէքտե օլան ասարը թէմքինի վէ բէֆահիյէթի զևյպիրլէ, պիր պիւրուտէթի ազիմ վէ պիր պէքամիի միմիէնի իլ թէսկինի, հուսուլ բէզիր օլմագտե իտի։

Էման օլ լահզատե, մատմազէլ տը Վարտօվիլինի օլ սապահքի վազտու պուլան էթվար ու հարաքաաթընը տէրճ իյլէյէն, վէ քէնտույէ Գևլօրին թարաֆընտան թէսլիմ օլունմուշ օլան լայհայը էլինտե թուլթաուղու հալտե, մատամ Ա-րիվօա, բրէնսէսին մէշղուլիյէթի օտասընտան իշէրի կիրէր։

Ա-ատամ Ա-րիվօա երկիրմի սէնէտէն պէրու, մատամ տը Ա-էն — Տիպիէնին խրատմէթինտե պուլունտուղունտան, աշղպաշղըգտա վէ շիվիքսէթարըգտա իլէրուտե պուլունան հանըմընըն հէր պիր հալ ու հարէքէթի պապընտա, թապիաթիլլէ, քէսպի վազտուֆ իտէպիլմիշ իտի։ Իրէնսէսին մէրգումէ կիպի, քէնտի կէնճլիք հարաքաաթը նա պէճալարընըն քաֆֆիքէսինէ, վէ քիւլլի էսրարընա վագըֆէ պուլունան պիր պէսլէմէյի, շունճա սէնէյէրտէն պէրու նանընտա սագլամասը, ճէպա իսթէֆ իլէ միյիտի, նօխսա մէճպուրէնմիյիտի, իշթէ պուրասը հէր քէստէն նամաշրու գալմագտա իտի։ Ֆէգաթ, շու գատարընտա աշիրնաթ իտի քի, մատամ Ա-րիվօա բրէնսէսին ղայէթլէ հիսնի նաղաբընտա պուլունուպ, վէ հաթթա, տէյիշ պիր պէսլէմէ մագամընտա, իլա, ատեթա պիր սըրրատաշ ու արգատաշ մէսապէսինտե պուլունմագտե իտի։

"Ա՜ատամ, իշխէ Վլըրինին կէթիրտիկի թագ-
բիր քեաղըտը, տէյերէք, մատամ Կրիվօա մէղ-
քիւր լայհայը բրէնսէսէ թագտիմ խեր։
— Հ Լիմի օնու կէօղտէն կէչերիրիմ, — տէյի
ձէվապ վերիր մատամ տը Աէն — Տիղիէ, —
լաքին պէնի տիյնէյինիզ, շիմտի նէկէնիմ պուրայա
կէլէճէք տիր, վէ պուրատա ադտ օլունաճագ
միւզաքերաթի մէճլիսինէ տախի հազըրէ պուլու-
նաճագ տըր, վէ օլ վագթ պուրայա պիր պաշգա
ատէմ տահա կէլիպ, պէնիմ թարաֆըմտան սի-
զի սօրաճագ տըր, իմտի սիզ մէրգումու ալտըզը-
նըզ պիրլէ, նէկէնիմ Ա՜տրիէնին քէօշկիւնէ կէօ-
թիւրմէլիսինիզ։
— Ի՜նէք էյի մատամ։
— Ա՜էրգում, մէղքիւր քէօշքեէ հէր նէ քի
վար իսէ, նէկէան նէկէան գալէմի ալըպ պիր
տէֆթէրէյէ գայտ իսէճէք տիր, իմտի, օլ պապտէ
սիզ տախի տիգգաձը թամամ իսէրէք, պիյա սէհ-
վիյաթ հէր պիր շէյի նազարըմալըսընըզ, զիրա
զայէթէյէ էլզէմիյէթտէն տիր։
— Ի՜նէք էյի, մատամ . . . Լ՜աքին, նա օլ խու-
սուստա Յ՜օրժէթ վէ նախօտ Ա՜էպէ թարաֆըն-
տան պիր մուխալիֆէթ օլունարագ, պիզի պրագ-
մաղըար իսէ, օլ վագթ Նէ՞ նաբմալըըզ . . .
— Օլ պապտէ էսէֆ իւզրէ օլմայընըզ . . .
չիւնքի կէլէճէք ատէմ, էօյլէ պիր միւհթէրէմ
զաթ տըր քի, մէրգումէլէր մէրգումու կէօրտիւք-
լէրի անտէ, իհթիրազ իւզրէ հարէքէթէ պաշ-
լայարագ, էշնա վէ թէճէմմիւլաթըն նազըրմասը
զըմընտա միւսաատէ իհտիբտէն պաշգա, թէ-
շէպպիւս օլունաճագ թէտապիրի սայիրէյէ տախի
միւսաատէ իսէճէքլէրի պի իհթիպահ տըր . . .
Չէգաթ պու մատտէյի ասլա ունութմայընզ մէր-
գում իլէ պէրապէր կիհտիքաէն պաշգա, շու պի-
զիմ թաստիմ իհտիկկիմիզ պիր գաչ թաստիգա
միւհթաճ խուսուսլարըն թաստիգը զըմընտա,
պիր վագթտան պէրու թէվաթաուրէն իլան իհտի-
կինիզ լագըրտըլմայա մուվաֆֆըգ սուրէթէ, իս-
բար վէ իտտաա իհտիքտէ պուլունմայընզը . . .
— Թէէսսիֆ իւզրէ օլմայընըզ, մատամ, մէղ-
քիւր վէլվէլէյէր վէ թէվաթաուրլար, շիմտի էն
իլէրուտէ սահիհլիքլէր նէրինէ կէչմէ քտէ տիրլէր . .
— Կիհայէթ, հէման աղ վագթտան սօնրա, շու
պիզիմ քիւսթահ վէ ֆօտուլ Ա՜տրիէնին ագլը
պաշընա կէլէրէք, ամմա նզար պաղըրըպ, վէ ֆէրէատ
ու նիյաղզար իհտիկյէ մէճպուրէ օլաճագ տըր . . .
վէ հէմտէ պանա . . ։"

Պիր իհթիյար օտա ուշաղը, օտա գաբուսու-
նուն իչի գանտընը տախի աչարագ, "Ա՜տամ,
Ա՜. ապպէ տ'Ի՜կրինէլի կէլիյօր, — տէյի խապէր
վէրիր։
— Ի՜նկեր մատմաղէլ տը գարտօվիլ շիմտի կէլիր
իսէ, — տէր բրէնսէս մատամ Կրիվօայա, — ճիւ-
զիճէ պէքլէմէսինի բէճա իտինիզ։
— Ի՜նէք էյի, մատամ . . ." տէր մատամ Կրի-
վօա, վէ օտա ուշաղըլլա պէրապէր օտատան տի-
շարը չըգար։

Ա՜տամ տը Աէն — Տիղիէ իլէ Ա՜. տ'Ի՜նկ-
րինէլ, տիվանխանէէտ եալընըզ գալըրլար։

ԳԼՈՒԽԱՒՈՐ ՓՈՂՈՑ

ԻՆՐԱՑԻ ՓԻՍԱՑ

Ա՜պպէ — մարքիզ տ'Ի՜կրինէլինին քիմ օլտու-
ղու, եանի, փարիստէ Ա՜րիլէօ — տէզ — Լ՜ուբսէն
սօգաղընտաքի Լ՜օտէնին էֆէնտիսի տէնիլէրէք
պահսը կէչէն քէս օլուպ, վէ նէվմի մէզպուր-
տէն իւչ մահ գատար մուգատտէմ Լ՜օմայա ա-
զիմէթ իհմիզ իտուկինին ֆէհմ ու տէրք օլուն-
մուշ օլմասը, իհթիմալի գավիտէն տիր։

Ա՜էրգում մաթէմ իւզրէ, ֆէգաթ ատէթի
գատիմէսի վէ թապիաթը ասլիյէսի իգթիզասըն-
ճա, զարաֆէթի իւզրէ կիյինիզ օլուպ, հալ
պու քի բահիպ գաֆիթանը նէրինէ, ատէթա
սիյահ վէ վիճտինին իչինճէ թուխմուշ պիր սէթ-
րի կիյինիզ օլտուգտան պաշգա, արգասընտաքի
նէչէյի տախի, ուչլուգլարընը բէք սըգմըշ օլտու-
ղունտան, զարաֆէթի գամէթինին մէյտանէ չը-
գարմըշ իտի. վէ տիղէրինտէ պիր սիյահ գաշ-
միր բանիթալըն պուլունտուղու հալտէ, այագլա-
րընտաքի բուղէնլի գունտուրալար փարլամագտէ,
վէ պաշընըն արգա թարաֆը ճիւզիճէ տաղ
պուլունմաղին, թէփէսինտէքի բուհպան պաշընա
մախսուս պուլունան նուվարլագ պօշ նէր, պէլ-
լիսիզ կիպի պուլունմագտէ իտի։ Ա՜էրգումուն գը-
յաֆէթինտէն փահաս օլտուղու գաթան մալիւմ
օլմայուպ, անճագ, էօյլէ պիր էրքէճէ վէ սա-
գալա շայան սուրէթինտէ, սագալը պուլունմատը-
ղը, փահասլըղը հագդընտա պաղը մէրթէպէշիւբէ
վերէ պիլմէքտէ օլտուգտան պաշգա, տահա հէնուզ
թիրաշ օլմուշ չէնէլէրինէ տայանմագտա օլան, օլ
էնլի վէ նիւքսէք, վէ պիր ղուրուրու ասկէրի իւզրէ
պաղանմըշ պուլունան սիյահ պօյուն պաղըսըն-
տան տախի, մէրգում ապպէ-մարքիզին, վէ նախօտ
ճիվվիթէլէրին էն զիյատէ իլէրուտէլէրինտէն, էն
զիյատէ զայրէթլիլէրինտէն, վէ էն զիյատէ նու-
ֆուզքարլարընտան պուլունտուղու թագտիրտէ,
վահիպլիքտէ տախի քէսպի շէօհրէթ իհմիշ օլան շու
վահիպլին, էվվէլէրի Լ՜ուսիա օրտուսունտա խրտմէթ
իտէրէք, քէնտի վաթանը ասլինի օլան Ֆրանսայա
գարշը սիյահ չէքտիրտէն սօնրա, Լ՜էոբօյէն
հէնկեամընտա տախի, պիր ալայ սիւարի ասկէրի
գօմանտասընտա պուլունմուշ օլտուղուն, տէր խա-
թըը իհտիրէ պիլմէքտէ իտի։

Ա՜պպէ տ'Ի՜կրինէլի ֆարիսէ տահա օլ սապահ
ավտէթ իհմիշ օլտուղունտան, աղըրըզ մալինէ (1)
միւթէսաարրըֆէ պուլունարագ եաշամագտէ օ-
լուպ, վէ մուախխէրէն, Տէօնքէրը նագընընտա

(1) Պիր գարբյա գօճասը թարաֆընտան թէրք օլու-
նան մալ ու միւլք, եախօտ ագճէ։

քեային, մատամ տը Աէն—Տիղէէնին արագի-
սինտէն պիրիսինտե վէֆաթ իթմիշ օլան վալի-
տէսի մարքիզա տ'Էկրինէնին վէֆաթընտան պէ-
րու, բրէնսես իլէ կէօրիւշմիւշ տէյիլ իտի, վէ
մէրգումուն վալիտէսի իսէ, տաճա ճանընը թէս-
լիմ իթմէզտէն էվվէլ, չէքտիկի բէնճ ու ածը-
լարտան ճիւղիճէ պիր ֆէրահլյնէթի պուլա պիլ-
մէք էմէլյլէ, պիտտէֆաթ մէրգումու կէօրմէք
իգպալինէ նայիլլյնէթի արզու իլէմիշ, իսկսե-
տէ, թապիաթտա մէվճուտ պուլունան ինսանճա
տույդուլարդն էն ագիմ վէ էն մուգատտէսի օ-
լան շու վալիտէ մուհաֆազէթինի տաքի, Ա'.
տ'Էկրինէնի Ալիվիթիլիք ճէմիյէթի ուղրունտա
ֆէտա իթմէյէ, թապիաթիլլէ ահտ ու բէյման
իթմիշ օլտուղունտան, վէ հէման օլ էսնատէ ի-
սէ, պիրտէն պիրէ Ռօմատան չաղըրըլմըշ պու-
լունտուղունտան, վէ մէրգումուն միւտտէթի էօմ-
րիւնէ գիմմէթճէ տույդուլարը իլինտէն, միւս-
թէսնա օլարագ անճագ պագը գալմըշ պուլունան
վալիտէսի մուհաֆազէթինի ասարը իգթիղասընճա, օլ
պատտէ խայլիճէ թէրէտտիւտ իղհար իթմիշ, վէ
հաթթա Ռօտէնտէ շու թէրէտտիւտինին ֆէհ-
մինէ վարմըշ իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ իլէ, հի-
նէ ալէթթաճիլ, շէհրի մէզպուր թարաֆընա ա-
ղիմէթէ մէճպուր պուլունմուշ իտի։

Ռյտմէթքիար իլէ մատամ Կրիվօա հաղմ ու
իհթիրազ իւղրէ տիվանխանէտէն տիշարը չըղ-
տըգտա, մարքիզ կէրմինէթի իւղրէ բրէնսեսին
կանընա կագլաշարագ, մէրգումէնին էլինի
թուֆտուգտան սօնրա, միւսսիր պիր սէյլէ-
յիշ իլէ, "Էրմինի, շու սօնրաքի մէքթուպ-
լարընըզտա, պէնտէն քէթմ իթմէք նիյէթիյ-
լէ, թահրիրինտէն սարքը նագար իթթիհկինիզ
հիչ պիր շէյ եօգմույուտու . . ։ Ռյճէպա, վա-
լիտէմ, քէնտի սօն սատաթլարընտա, ալէյհիմոե
լանէթլէր օգօմամըշ մը տըր, — տէյի սիւալ ի-
տէր ։

— Ռյայր, խայր, Ֆրէտէրիք . . . օլ խուսուս-
տա գաթան սույի զաննէ զահիպ օլմայընըզ ։
Ա՛ագաա սիղի չէշմանը ճիհան իլէ պիր տէֆա
կէօրմէք արզուսինտե պուլունմուշ տուր . . ։
Ռյաքին, արթըգ ագը պաշընտան կիթմիշ օլուպ,
հաթթա սիղին իսմինիզի սօնրալարը վէրտիկի վա-
գըթ, արթըգ իւղերինէ պիր նէվճի ջըղընըզգ կէլ-
միշտի ։

— Ռյվվէթ, — տէր մարքիզ էլէմ իւզրէ, —
պէս պէլլի, հիսսի թապիիյի մատէրանէսինին
քէնտույէ տույ իթմիհկինէ նագարէն, պէնի հու-
զուրունտա կէօրտիւկիւ թագտիրտէ, քէսպի ի-
ֆագամի իտէպիլմէսի իհթիմալտէն կէօրիւլմիշ
տիւր . . ։

— Ռկճա իտէրիմ սիղէ . . . տէֆ իսինիզ ֆիկ-
բինիզտէն շու զամմինկիզ թէղկէքքիւրլէրի . . ։
Ո՛խրա, պու էջյլէ պիր ֆէլաքէթի տիր քի, դար-
շըլըգ տէրմանը միւմքին տէյիլ ։

— Ռյն տէֆա օլարագ, թէքքարէն ըէճա իտէ-
րիմ սիղէ, սէօյլէյինիզ, սէօյլէյինիզ . . ։ Էա-
գըգաթէն, վալիտէմ շու պէնիմ զայդուպէթիմ
հագգընտա հատտէն զիյատէ էլէմ ու քէտէր
հիսս իթմէտի մի . . ։ Ա՛է վալիտէ մուհաֆազէ-
թինտէն զիյատէ շէտտա պուլունան պիր ֆէրի-
զէյէ մէպնի, քէնտույէ էտասը վաճիպէյի զիմ-
մէթիմտէն օլան շու սօն վէտտատան սարքը նագար
իթմէյէ մէճպուրիյյէթիմ զըմնընտա գաթան է-
սէրի սույի զաննն կէօսթէրմէյի մի ։

— Ռյայր տէտիմ սիղէ, խայր . . ։ Էաթթա,
սիղին նէթիճէսիպ կէլմէնիղէ վագթ գալմայտան
չօգ էվվէլ, զէվալլընըն աղը պաշընտան կիթմիշ
իտի . . ։ Ռյհայէթ, շու էսէֆէնկիլ հալ հագ-
գընտա թաֆսիլէն հէր նէ քի եազմըշ իսէմ,
քէաֆֆէսինի սըհհէթի քեամիլէ իւղրէ եազմըշըմ
սրը ։ Ռյտի օլ պատտէ իթմինանը գալզ իւղրէ
օլմալըսընըզ . . ։

— Ռյվվէթ . . . պու պատտէ զամիրիմ բահաթ
օլմալը տըր . . . չիւնքի, վալիտէմի տաքի ֆէտա
իտէրէք, թարիգաթճա ֆէրիղէտէն պուլունան
իթթաաթտա պի գուսուր պուլունմատէյիմ, ֆէ-
գաթ, պու ճիւմլէ, քէնտիմէ բաղմէն, շու, —ֆէ-
ֆէրո-վալֆէսնէրեն էվ հաղրնա պէնդի ճանընտան
գաթի վաղ ֆէզզայէ հաղըր օլմայան էէո, ասլա պէնիմ ի-
նիմդեն օլմազ, (1) — տէհշէթֆէրնա էմր ու թէֆ-
սիրին իգթիղասընճա, վալիտէ մուհաֆազէթինի,
հիւճրէյի գալպիմտէն, պիր սուրէթի քեամիլէտէ
պիր տիւրլիւ թարտ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլամա-
մըշըմ տըր ։

— Էայ, հայ, Ֆրէտէրիք, վագա շու Ռօլտա
մէճպուրիյյէթլէր, միւշքիլ շէյլէր տիրլէր, լա-
քին պուղնարա, մուգապիլ քեսպ իթմէքտէ օ-
տուղուսմուզ նուֆուզ ու թէէսսիրաթտա . . . նէ
պիսիւք գուվվէթ ու գուտրէթ տիր պիլմիրմիսինիզ ։

— Ա՛ագաա շու տաճի սահիհ տիր քի, — տէր
մարքիզ, ճիւղիճէ սիւքրիւթ իթթիքտէն սօնրա, —
սէրահէթէն շու տիւնեայէ հիւքմ իթմէքտէ օլան
գաթրըը մութալագլարա տաճի, վէ հէմտէ պիր
սուրէթի խէֆիյյէտէ, հիւքմ իթմէքլիք ուղրուն-
տա, հէր նէվճի ֆէտաթեարը՛զ ճայիզ տիր ։ Էէլէ
պու տէֆա Ռօմայա վագը օլան սէյյահաթրմ
սայէսինտե . . . տէրքեար պուլունան գուտրէթի
ֆէվգ էլ զայէմիղին հագգընտա եէնիտէն եէնի-
յէ թէսավվուրլար քէսպ իտէրէք, տաճա զիյա-
տէ անլամըշըմ տըր, շիւնքի, կէօրիյօրսունուզ
եա, Էէրմինի, տիւշմէնլէր հէր նէ քի սէօյլէր-
լէր իսէ սէօյլէսինլէր, շու պիղիմ ասիմանը թա-
րիգաթըմըզըն էվճի ալեասը օլուպ, վէ կէրէք

(1) ՃիղվիթԼէրին Ռահմանագրութիւնուտա, շու
թէնպիհճաթա մուվաֆֆագ պիր պէնտ պուլունմագտէ տիր,
եանի, "Մատամ քի քիշինին լիսանը քէնտի տույ-
դուլարընա եարտըմ իտէպիլմէքտէ տիր, տիմէք տիր
քի, թարիգաթ-մըզգտան պուլունան հէր ադամընն, "խը-
սըմլարըմ վ.ԸՐ 8ՐՔ. եահօտ գարնտաշլարըմ վ.ԸՐ 8ՐՔ
տէյէճէք 'նէրտե, խըսըմլարըմ վ.ԸՐ 1ՏԻ, եահօտ գա-
րընտաշլարըմ վ.ԸՐ 1ՏԻ" տէյի, սէօյլէմէյէ լիսանընը
պուշտուրմատը, էմրի քէմալէթի իգթիղասընտան սրը "
(Էկրամէն Ժէնէրալ . Ս . 29, Գօնսթի իթթիսափօն)

գուվէլեթ ու ատէթձէտե, կերեք բիվայէթ ու հա-
տիսաթձէտե, վէ կերեք մէկէպձէտե . . . բույի
ղէմինին էն կիւղէլ վէ էն աղիմ գրեթալարընա
հիւքմ իթմէքտե օլան անձագ Ւօսմա շէհրինտե,
պիղիմ գուտրէյեթի միւֆրիհէմիղ, պիր սուրէթի
քնամիլէտե կէօրիւլիւպ, վէ իճրասընը ղարիպե-
միղ ֆէհմ ու ֆարգ օլունապիլմէքտե տիր . . .
Ւվվէլեթ, էյլե պիր նիւքսէք մէվգուտէն, պին-
լերճէ պին ատէմլերին, իթասընը ֆէվգ էլ ա-
տե իւզրէ, վէ ալետսէվամ, քէնտի նէֆսլերին
ֆէտա պիրլէ, շէյլե բի, անձագ, թարիհաթը-
մըզըն . . . ճիսմի միմարէնի իւթթէղայնիւրինին
էպէտի գալմասը ուղրունտա, ատէթա պիր մաքի-
նա միսիլլու հարէքեթի իթմալերինի կէօրմէք կի-
պի, տիգաթի ու խութիղսայա շայան պիր շէյ օ-
լամազ։ Ւ՛ՀՀ, նէ՞ աղիմ գուտրէթի տիր շու պիղ-
տէքի՞ գուտրէթի . . . հագըգաթէն սէյլերիմ
քի, պէն գուտրէթի մէղպուրէյի տեր խաթը խ-
լէտիքճէ, տայիմա, տէրնայի թէհայնիւրտե ղարգ
օլուպ, վէ հէման ահւլարը տէհշէթե տախի օլ-
մուշտուր, զնրա, տահա թարիհաթըմըզը տա-
խըլ օլմազտան էվվէլ քնաֆիֆէյի քէսանըն,
քէնտի էֆքեարընճա, միւրաջընճա, իթթիգատըն-
ճա վէ քէնտի քէյֆինճէ . . . հարէքեթի իթմէք-
տե իքէն, հալ պու քի թարիհաթըմըզ տայիրե-
սինէ տուխունմընտէն, եաղընըզ չէնտ մահ սօնրա
. . . մէրգումանըն, պիւթիւն պիւթիւն ագլ ու
ֆիքր, հիւքմ ու զամիր, վէ հէր նէվի տույղու
վէ բէյ ու սէրպէսթիյէնէթին ղայպ պիրլէ սա-
տէճէ էթի վէ քէմիքտէն միւրէթթէպ պիր գա-
ֆէսի պիճան գալըբդլըը, էվվէլեթ, հայվանը ղայ-
բի նաթըգա մախսուս պուլունան վէ ատէթ հիք-
միւնէ կէչմիղ օլան պիր իթասընը տէհշէթենկիղ
վէ պէնիի ատէմ ճէնասը Ւագգտան լութֆ
ու ինամ պույրուլմուշ օլան էֆքեարը սէրպէս-
թիյէ վէ իթթիյարիյի մահվ ու հէլաք իտիճի,
նիչէ էսրարճա, ամել ու հարէքեթլեր իճրասընլա
սարարընը սօլտուդլարը, էրիյիպ գուրուտուդլարը,
վէ իւղլիւպ վէրեմ օլտուդլարը իւզերինէ տիւ-
շինտիքճէ, պայաղճա, գօրգուպ տիթրէմէքտէ-
տէյիմ։ Պիր տէֆա շու ատէմլեր, բուհ ու տույ-
ղուտան մահրում վէ հիւնէնկիղ ճէնազէլերե վէ
պօշ թուլումլարա տէօնտիւլէմիյիտի, իշթէ օլ
վագթ, քէնտի թարիհաթըմըզը նէֆէսինի տե-
րունլերինէ իւֆլեյերէք, իսթէտիկլիղ մէրթէպե
գապարթըպ շիշերմէքտե, վէ իսթէտիկլիղ կիպի
թահրիք իտերէք, հէր թարաֆա սալտըրմագտե,
վէ նիհայէթի իւլ էմր, տայիրէյի էմր ու հիւք-
միւմիւզտէն, գըլ բայը թէճավուզ իթտիրթմէք-
տիկլին, հէր նէվի միւրատ ու մագսէտիմիղե գուլ
վէ քէօլե միսիլլու խրտմէթ իթտիրթմէքտէյիղ.
եվվէլեթ, շու ճէմիյէթէթի միւֆրիհէյի ղարիպ իւլ
ահվալնմիղէ, մաքինավարի խրտմէթ իթմէքտե
օլան քիմէնէղեր, անձագ պու եօլ իլե ազա օլա
պիլմէքտե օլուպ, վէ էմրի իտարէսինի տիւշիւն-
մէքտե օլան ագլ ու ֆիքրին, նիյէթի մախսուսե-
սինտէն պիհաճէր օլարագ, չալըշըպ չապալըպ,
նիչէ բիւր սանաթ վէ բիւր հիւնէր իշլերի մէյ-
տանէ կէթիրմէքտե օլան էլլեր միսիլլու, պիղիմ
Ղէմիյէթին ազալարը տախի, պաշտա պուլուշ-
նանլարըմըզըն նիյէթ ու մագսէտինտէն քնամի-
լէն պի խապեր պուլունտուդլարը հալտե, ամել
ու հարէքեթտե պուլունմագտե տիրլեր։"

Ա՛ազբիղ տ՛Ւկրինեին շու քէլամլարը սէյ-
լէտիկի վագթ, սուրէթի զահիրէսինտե, ինանըլ-
մազ մէրթէպետե, պիր էսկրի թէքէպպիւր վէ
հիւքմրանի զուհուրա կէլմէքտե պուլունուր։

"Ւէյ հէյ, եվվէլեթ, եվվէլեթ, պիյիւք վէ
բէք պիյիւք պիր գուտրէթի տիր պու, — տեր
բրէնսէս, — իլլա, կիղլե սուրէթտե օլարագ,
ագլ ու ֆիքր վէ զիմմէթ ու զամիր իւզերինէ
ճարի օլան, օլ թէէսսիրի տէհշէթֆէրմասը,
տահա զիյատե պիյիւք տիր, տենսե սէզա
տըր։

— Ւասըլ քի մալիւմունուզ տուր, Ւէրմինի, —
տեր մարքիզ, — պէն տարաթ ու տէպտեպէսի խ-
լէբուտե պիր սիւարի ալմըշ գումանտասընտա
տախի պուլունմուշտուր, վագտա, սիւարիմիղ
էլպիսէյի բեսմի վէ նէքթարզընտա պուլունան
փարլագլըգ, քեմալ մէրթէպետե օլուպ, բէք
չօգ տէֆտա իսէ, թա սապահէյընը, եաղ էյամընը-
տա, վէ պիր կիւզել կիւնէղ պուլունտուղու
կիւնտե, զայէթ վասի պիր մանօվրա մէյտա-
նընտա, գումանտարլըգ տենիլլեն շէյին . . . էն
աղիմ վէ պէհատըրլարա մախսուս պուլունան
զէվգ ու սէֆասընը կէօրմիշ վէ չըգարմըշըմ տըր
. . . Ւէման սէսիմի իշնիթիր իշնիմէզ, անինտե սի-
վարիլլերիմ հարէքեթե, թրամբեթալար վու-
լուվայա, ասաքիրին պաշընտաքի սօրղուճլար
սալընմաղա, գըլըճլար փարլամայա պաշլատըղըն-
տան պաշգա, մայնէթիմտե պուլունան զապի-
թանըն իսկ գլապտան իշլէմէլի էլպիսէլերի եա-
լապտըրմագտա պուլունտուղու թագտիրտե, աթլա-
րըն տէօրթ նալ գօշտուրարագ, իճրայի եվամե-
րիմե միւսաբաաթ իչլէտիքլերինտէն, արթըգ օլ
հէնկամտե, կիւրիւլտիւլէր, շագըրըթլար, ը-
չըգլար, շաշաալար պիր պիրլերինէ գարըշըպ,
պէհատըր, ղայրեթքէշ, սիւնկիւ վէ գուրշուն
եարալարըլա բիշմիշ նէֆերլերիմ տախի, քէն-
տի իթթասընը թամմէլերինի իզհար զըմընտա,
եաղընըզ պիր իշարէթ վէ պիր քէլամըմա հա-
զըր ու միւնթազըր պուլունտուդլարընն այնէլ եա-
գընն կէօրտիքճէ, վէ մէյտանը մուհարէպետե
գանլար եալամըշ օլան սերքէշ աթըմընն . . .
կէմ ու տիղկինին քէնտի եէտի շէճիանէմտե
թուլթուպ զապթ իթտիկիմ միսիլլու, մէրգուման
շունճա ճիկկլտարանընն տախի հնանը իտարէսին
թուլմագտե պուլունտուղում եատ ու թէֆքե-
քիր իլլետիքճէ, քիպր ու գուվվէթիմին գաթ
պէ գաթ քէսպի զիյատեթ իթտիկին ֆէհմ ու
ֆարգ իթմէքտե իտիմ։ Ւաշ պու քի շիմտի,
պու կիւն վէ պու սահաթ, արտտա արըզ օլան
ֆէնա կիւնլերիմիղե բաղմէն, պիղզաթ քէնտիմ
նայլե վագթ, շէճիանէ, գավզալար վէ աթէշլեր

օրհասընտա պուլուռնուպ , կիւրլէ վէ գուրշու-
նա սալմըշ օլտուղում հալտէ , պիլա խօտ բէ-
բէսթի սէյլէյպիլիրիմ քի , եվվէթ , շիմոի պու
կիւն վէ պու սահաթտա , շու պաշընտա պուլուն-
տուղում , ասաքիրի թիրէ տէրուռնուն , միսլի հայ-
վանը ղայրի նահըդ , էմր ու իրատէմ իգթի-
զասընձա , մաքինավարի տիւշիւնիւպ , մաքինա-
վարի իսթէտիյին , կիւմիւկին , կէլտիկին վէ ի-
թաատ իհտիկին , վէ նալընըդ պիր իշարէթիմ-
տէ , քիւբէյի արզըն չար քէօշէսինէ նայըլըպ , վէ
նախօտ նավաշ նավաշ , գատընլարըն կիւնահ-
լարըն չըգարաճաղըդ , վէ չօճուգլարը թաղիմ ու
թէրպիյէ իտէճէյիլ տէյէրէք , եվվէր վէ գօ-
նագլար իշլէրինէ սիվիշիպ կիրտիքտէն գահինա-
ղար , եօլէնլէրտէն մահրէմիյէթի ճիհէթիյլէ
ալտըդլարը էսրար սայէսինտէ , ֆամիլնալար մէն-
ֆաաթընա րահմի պուլունան քէյֆիյաթ ու մէ-
սաիհ հագդընտա տախի քէսպի վազգուֆ իշլէ-
տիքլէրին , վէ Ալահտան գօրգուպ , վէ հէր շէյէ
գօլայճա վէ պիլա թէֆթիշ իհթիգաա իտէն դրալ-
լարըն տախի , զամիրի պիհուզուրլարը սայէսինտէ ,
թա քիւբսիյի սալթանաթլարընա գատար կիր-
տիքլէրին , վէ հաթթա , պու կիւն քի կիւն ,
բույի զէմինտէ , Ալլահ թարաֆընտան պիր վէ-
քիլի մուէյյադ պէր հայաթըմ իտտասըլյա ,
Ռօմա քիւբսիյի միւպարէքինտէ , օհուրմագտէ
պուլունան ազիզ բէտէրին եանընա տախի , նա՛ մէր-
գումա պիր խըտմէթ իհմէք , վէ եախօտ մէրգումա
պիր խըտմէթ իպրամ իյլէմէք վէսիլէ վէ նիյէ-
թիյլէ , պիլա թէֆթիֆ կիրիպ չըգտըգլարըն կէօր-
տիւբճէ , պիղղաթ քէնտի իւղէրիմտէ , ասկէրիճէ
գօմանտար պուլունտուղում վազգտաքինտէն ,
հէզարան քէզ (պինլէրճէ տէֆա) զիյատէ ղայ-
բէթի ու հարէքէթի , գուվվէթի ու հիւքիւմէթի , վէ
ճիւրաթ ու ճէսարէթի հիսս իհմէքտէյիմ : Իմ-
տի սօրարըմ սիղէ , սէօյլէյինիղ , շու հիւքիւ-
մէթի մէրմուզէնին (կիզլի) հիւքմ ու նուֆուզ ,
թա պէշիքտէն մէզարէ գատար , վէ հագիր
պիր իշճի խանէսինտէն , թա թախթը գրալյէ-
թէ գատար . . . վէ թախթը գրալյէթէտէն
տախի , թա քիւբսիյի նայիպի Ղեղտանէ (վասիա)
գատար ճարի պուլունտուղու թագտիրտէ , թախի-
աթը պէնիի ատէմտէ տէրքեար պուլունան , էն
ազիմ հըրս ու զարարազարըն տախի , պատիի թէն-
վիր ու մէհմունիյէթի նիյէթիյլէ թէրթիպ օ-
լունմուշ պիր հիւքիւմէթի զարիպէ տիր տէնմէ-
յէ սէզավար տէյիլ մի տիր : Ինկէրչի , շու ա-
լէմտէ , պայիսի մէֆհումէրթի ու մէսէրրիթի ազի-
մէմ օլապիլէճէք , պունտան պաշգա , պիր թա-
րիգ ու թարիգաթ տահա վաճմը տըր . մէկէրչի ,
օլ վագթ քի իմրար իհմտիկիմ էօմր ու էյյամը
պիհուտէ վէ ճէլիլէ ալէյհինտէ , շիմոի իղհարը
նէֆրէթի ու հագարէթի ազիմէ իլլէսէմ հագդըմ
եօգմու տուր . հաթթա էօյլէ պիր էօմր քի , նի-
չէ քէսանդն հասէտինի թահրիք իհմիշ տիր ,
հա՛ , Էրմինի , նէ՞ տէրսինիզ Ալլահը սէվէր-
սէնիզ , տէր խաթըր իհմէքտէ՞մսինիզ , — տէյի
իլավէ իտէր տ՚Ինկրինէի , պիր թէպէսսիմի հիւճ-
էնկիզ իւզրէ :

— Օլ պապտե բէ՞ք չօգ հագդընըդ վար տըր
Յրէտէրիք , — տէր կէրմիյէթի իւզրէ բրէն-
սէս , — տօղրուտա շու եվվէլքի իմրարը եվգա-
թըմըդ ալէյհինտէ տիւշիւնտիւքճէ , բէ՞ք չօգ
էսէրի նէֆրէթի հիսս իհմէք ճայիդ տիր : Պէն
տախի թըպգը սիղին կիպի , չօգ տէֆթա եվգաթը
մազհիյէմի , եվգաթը հազըրէմիէ միւգայէսէ իթ-
տիքճէ , նասիհաթը նաֆիալարընըդա բիսայէթ ու
իգթիտտա իհտիկիմ զըմընըտա , աշըրը մէրթէպէ
մահզուղիյէթի գալպիյէ հիսս իհմէքտէյիմ :
Ճիւնքի , պիլա միւտահէնէ սլարագ սէյլէյէ պի-
լըրիմ քի , շու պապտե անճագ սիղէ թէչէք-
քիւբէ պօրճլույում , եօխսա , պիր վագթ կիւ-
ղէլիյի խաթրը իչին , պիր թագըմ էհլի ղէվգ
ու էհլի շէհվէթլէրին էթրաֆընը գուշաթարգ-
տան սօնրա , ղօնչէյի ճէմալը սօլմայա պաշլար
պաշլամաղ , վահտէթի միճէթի ու բէզալէթաե
եալընըդ պրագտրգլարը նիչէ պիչարե գարըլար մի-
սիլլու , այնի խիյանէթի կիրտապընա տիւշէճէկիմ
պի իշթիպահ իտի : Օ՞ֆ , աման , եա՛ Ռէպպ ,
աճէպա նի՞ճէ օլաճագտը պէնիմ հալիմ օլ վագթ ,
թէհի՛ հէրտե էօյլէ նանքէօր ու խօտբէրէսթլէրէ ,
պէնի թէրք իհմէսինլէր տէյի , չալըշըպ միւտահէ-
նէ իտճէբտիմ , չիւնքի էօյլէ գապա վէ էթվարը
զալիզե իլէ մէէլուճ ատէմլէր , անճագ եա քէն-
տի խօտբէրէսթլիքլէրինի էյլէնտիրմէք , վէ եա-
տա հէվայի նէֆսլէրինի իճրա իհմէք նիյէ-
թի՛յլէ , գատընլարըն էթրաֆընտա տօղալշմագտա
տըրլար , եօխսա պէնիմ իչին եալընըդ պիր թա-
րիգ վար իտի թուաճագ , եանի եվհմի պիր սէ-
ֆահաթ մէրքէզի իտիպ . . . հէրքէս իչին աչըգ
պրագմալըշյարմ . . . եվվէթ շէնլիքլէր զիյաֆէթ-
լէր իճրասըլյա , պիր թագըմ անճագ քէնտի
զէվգ ու էյլէնճէսի իչին կէզնիպ , գարշընտաաբի-
նի զէրրէճէ տիւշիւնմէյէն չանագ եալաչճըլարը
պաշըմա թօղլատըգտան պաշգա , պիր կիւրուհ
աշգ ու ալեագա պուտաղալարը , վէ հէր ախշամ
ճէմիյէթի մահէլլէրինի պիրէր պիրէր տօղաշարագ ,
պիր պիրլէրինի արապան մաշուգ վէ մաշուգալարըն
կէօրիւշիպ գավուշմալարընա պիր մահէլլի մու-
սյայէն կէօսթէրմիշ օլմալըյարմ , էօյլէ տէյի՛լմի ,
ա՛հ , հագդգաթէն սէօյլէրիմ քի , շու քիւշյի-
շի տիլ , վէ քիւշատէ լուս (սէվինճլի վէ կիւլէր
նիպղիս) վէ շարապը աշգ ու ալեագա իլէ , մէչ-
բէտէյի զէվգըյէթէտէ մէսնանէ պուլունան
կէնճլէրի միւտաֆիր գապուլ իհմէք կիպի , պէ-
լիտանէ պիր էյլէնճէ օլամազ , զիրա , օնլար ,
անճագ քէնտի զէվգ ու սէֆալարընը , վէ մէլ
ու մուհապպէթի պի էհտիպանէլէրինի , սիւսլու
վէ փարլագ մահէլլէր տէրուռնինտէ իճրա իտէ-
րէք , սէֆահաթը մէզպուբէլէրինի , կիւյա պիր
թաավիրի զէյդըյէթի միսիլլու , թէզվինաթը մա-
հէլլ էէրչիվէսիյլէ թէզվինի իհմէքէ , քէնտու-
լէրինի՞ճէպուր տուրլար գըյաս իհմէքտէ տիր-
լէր :"

Խրենսէին շու քէյամլարընաա էօյէ պիր էսէրի շիտէր, վէ սիմասընաա իսէ օլ գաւար աւարը գարագը բիւր հասէտ միւշահէտէ օլաւնուր քի, գալպինէ հիւքմ իթմէ քտէ պուլունան նէտաւմէթի (բ՛շիմանլըզ) շէտիտէսի տախի ֆէհմ ու ֆարգ օլունմագտէ պուլունուր։

"Լ՛վվէթ, էվվէթ, — տէր թէքրարէն բրէնսէս, — Ձրէտերիք, պէրէքէթամ վէրսին սիզէ քի, շու սօն վէ փարլագ պիր ֆիւեթուհաթըմ ան սօնրա, պիր տախի իթիպար իթմէմ քիւզբէ, զաթէն պէնի աղ պիր վագթտան սօնրա թէյք իտէմէք օլան, վէ սաթէթ սուրէթտէ պանա պուէթ կիպի թաիրընըզ, վէ պիր դրալիչա միսլիւս իայլի վագթտան պէրու թաղիմի աղիմ ու ուպաւ՛լնէթ իւզրէ պուլունան կիւրուհտան գաթը մուամէլէ պիրէյ, սայիր պիր դրալիչալըզ քիւրսիսինէ գուուտէ նայիլէ օլա պիրիմիշիմ տիր . . : Պիր թագըմ հէվա իւ հէվվէսինէ թապի պուլունան էշլասս իւզէրինէ, ծնյարընքինաէն տահա զիյատէ պօշ գաֆալըզ իտէրէք, ասար ու նուֆուզումու իշլէտէմէք նէրտէ, շիմտի իսէ, էլ համիւլահ, շունմա շայանը իհթիրամ, հէյպէթամիզ, գաասրը մուէթագ, վէ հաթթա իշլէրինտէ չօգլարը հիւքմաորլատան միւրէթթէպ պուլունտուղու հայտէ, զէվաթը մուադդամ իլէ իւնա իւ իւլֆէթ իթմէ քտէ, վէ քէնտի թաբաֆրըմտան, մէրգուման հագգընտա նէ գաւար խուլուս ու սատագաթ իզհար իթմէ քտէ իսէմ, թաբաֆը մէրգումանտէն տախի, այնի տէրէմէտէ խուլուս ու սատագաթ միւշահէտէ իթմէ քտէյիմ, Ա՛ է իշթէ անմագ շու շիմտիքի հալիմտէ, շունմա վագթտան պէրու ֆիքը ու խէյալիյլէ . . . սարֆը էվլաթ ու էղհան իթմէ քտէ պուլունտուղում իպալ ու սէատէթէ մալիքէ օլա պիլիպ, տիւնանդըն մինֆաաթը աղիմէտինի մուճիպ օլամագ էն պիւրւ քէյֆիյէթլէր իւզէրինէ, նուֆուզու զավիյէ վէ ճէսիմէսի տէրքտար օլան, պիր զիւմրէնին հէր նէվի ամալ ու հարաքտաթընա պէն տախի պէհրէմէնտ օլաւնուղումտան, վէ բուի զէմինտէ կիւզէրան իթմէ քտէ պուլունան, էն ազիմ վէ էն միւհիմմ սըրրըպտա տախի վագըֆէ պուլունտուղումտան, ալէյհիմտէ իզհարը իսթիհզա վէ թահգիրաթէ ճիւրաթ իտէն. լէրի, իսթէհիկիմ կիպի թիրի զազապըմա գուրպան իտիպ, վէ մուզայիրի օլարագ, պանա խըտմէթ ու հիւրմէթ, վէ բիայէթ ու իթաաթա միւսարաաթ իտէնէլէրին տախի, պիզզաթ քէնտի մէմուլէքրինտէն տահա զիյատէ, գատր ու զըյմէթլէրին, թէրֆի գըլա պիլմէ քտէյիմ։

— Ա՛ է էհասըլ Ա՛էրմինի, նասըլ քի, սիզ տախի, շու պիզտէ օլան, վէ տայիմա իշէրուտէ պուլունան գուվվէթի ֆէվգ էլ տաէյի, պիր խիւլասէ սուրէթիյլէ պէյան իթմէ քտէսինիզ . . . իտտի, ճէմիյէթիմիզ, նէնիտէն նէնիյէ ազալար վէ թարաֆտարլար պուլարագ . . . "Լ՛օյլէ պիր գօլայ թարիգ պուլմուշ տուր քի, կէրէք ալէագայի տէրունիմիզ, վէ կէրէք պուղդ ու դարագը գալպիմիզ իգթիզասընճա, հէր նէվի մէրամիմիզը քեամիլէն վէ էմինէն իճրա իտէ պիլմէքտէն պաշգա, սիլսիլէթիլ մէրաթիպի թարիգաթիմիզ, (1) պիր նէվի իթաաթը թամամ վէ ագիմ սայէսինտէ, պիր հիքմէթի մէրմուզէ իւզրէ, պիզտէն խարիճտէ պուլունան ինսանլարըն իւզէրինէ հիքմ իթմէ քտէ տիր, վէ ասըլ նիյէթի տախի, շու մագսատէն իպարէթի պուլունմագտէ տիր . . :

— Պիր թագըմ քէօրլէր վէ տիվանէլէր, պաղը քէրրէ արըզ օլան պօրայը կիւնէլէրիմիզ իլէ, ուղրաշըպ կէչիրմէ քնիյէթիյլէ, իթթիֆագ իթթէ օլաուղումուզ սիքիւթ ու սիքիւնէթի հալիմիզի կէօրէրէք, պիզիմ իշիմիզ պիթմիշ տիր, գուտուրէմ ու գուվվէթիմիզ ժահվ օլուպ կիթմիշտիր կիպի գըյաս իթմէ քտէ տիրլէր, — տէր Ա՛ա՛լ՛կրինէի թահգիրամիզ պէր սէյլէյիշ իլէ, — օ իսէ պուտալալար պիլմէզլէր քի, պիզիմ ասըլ նիյէթի ու մագսատիմիզ, վէ նիզամ ու ինթիզամըմըզ պինասը, անճագ, ուղրաշըպ ճէհնիքլէշմէ քէսասը իւզէրինտէ միւէսսէս պուլունմագտէ տիր . . . էվվէթի օ իսէ, պիզ անճագ, ուղրաշըպ վէ կիւրէշմէ քլէ, տէյիլ գուվվէթի ու գուտրէթիմիզի թիւքէթմէ քտէ, իլլա, թագէտէն թաղէյէ քէսպի ղայրէթի ու գուվվէթ իթմէ քտէյիզ . . : Ա՛ագաա, պու կիհնէրտէ պիզիմ թէքնէյի ճէմիյէ նէթի, պիրազ մուխալիֆ (ֆէնա) հավալարա թէսաւուֆ իթմէ քտէ տիր . . . լաքին, մէկէրչի պունսան սօնրա տախի, միւսաւա (իյի) հավալար ղուհուր իթմէյէճէքլէր մի տիր . . : Ա՛ է նասըլ քի սիզ բէք ալնա պիլիրսինիզ, հէման տէյէ պիլիրսիմ քի, պիլա շիւբհէ օլարագ, պիրազ կիւնտէն սօնրա, նանի շուպաթ 13 իւնտէ, շու պիր ճիւղի վագթտան պէրու, ճիւղիճէ տիւչարը թէզլղիւլ պուլունմագտէ օլան նուֆուզ ու թէէսիրաթըմըզըն, թագվիյէթի աղիմ վէ ճէհտիսինի մուճիպ օլաճագ, պիր թարիգ ու թէտպիրլէ մուվաֆֆագ օլա պիլէճէկիզ տիր . . :

— Հ՛ու միտալլարըն քէյֆիյէթի տէյի՛լ մի տիր, անլամմագտան միւրաաթընըզ . . :

— Ա՛այ, հայ, հաթթա, պէնիմ պու գաւար աճէլէթէն ավտէթիմտէն տախի մագսէտ, տէյի՛լ պաշգա պիր շէյ, իլլա, շու պիզճէ զիյատէսիյլէ էհէմմիյէթլի պուլունան քէյֆիյէթի մէզպուրէտէ, պուրատա հաղըր պուլունմագտէն իպարէթ տիր :

— Լ՛չկէթթէ շունճա ճէհտ ու զայրէթ իլէ իպնա իտէ պիլտիկիմիզ էպնիյէյի թաստիմաթըմըզըն, թէքրարէն պիր պէյայե թէսաւուֆ իտէրէք, ալթ իւսթ օլմուշ օլաուղուն, իշթիմի՛զ օլմալըսընըզ տըր . . :

— Լ՛վվէթ, տահա շիմտի, ավտէթ իտէր իթմէզ Ա՛. Խօտէնի կէօրտիւմ . . :

(1) Պէյնլէրինտէ պիր չօգ տէրէճէ պուլունան թաբիգաթ տըրքի, պուրատա շու լուղէթտէն միւրատ, ճիզվիթ թարիգաթընտա պուլունանլարըն են քիւչիւքտէն են պիւյիւքինէ վարանա գաւար. Ֆայիտէհէն պուլունմալարընը անլամագ տըր :

— Ինչպեմեն սեղանիշարը սիզե մերգում ճիւմլե կեչեն քեչիկեմլերի . . ։

— Ա՛ճայիպ հեքմեթ, շու Հինալի բրենս իլե ժեներալ Ալիմնուն գըզլարընըն, գաարը տերնայե ղարգ օլան կերեք կեմիտեն վե կերեք վաւօրտան . . . փիգարտիտե . . . գըյըլարա տիւշիպ գուրթաուլարագ, Կարտօվիլ սերայընա չըգմալարը, տօղրուսու թեաճճիւզե շայան պիր շեյ տիր։ Հալ պու քի, պիղլեր Հալնա մերգումեչերի Իրիսգատե . . . վե Հինալիյի տե Ա՛վատա գըյաս իմմեքտե օլտուգտան պաշգա . . . ալը գօնուլմալարը Հագգընատա խե, հեր նեվի սայ ու ղայրեթ, վե տիգգամ ու իհթիմամ մասրուֆ պուլրումագտե խի . . ։ Հաղգամեն, — տեյի իլավե իտեր մարքիղ հիտտեթ իւզրե, զանն իտերսին քի, շու ֆամիլնայը, տայիմա, ղայիպտե օլան պիր էլ, հըֆղ ու հիմայե իմմեքտե տիր։

— Պերեքեա՛թ վերսին քի, Օսմէն կիպի էհլի թետաավիր, վե պըգմագ իշչենմեզ պիր զաթե մալիք պուլունմագտեյիղ, — տեր բրենսես, — տահա պու կիճե պուրատա խի . . . վե պու մատտե իւղերինե ուզուն ուզուն միւսահեպեթլերե տախի կիրիշիյոխ։

— Ա՛ագամա շու միշավերաթընըզտան, հուսուլե կելեն նեթիճե բեք ալնա տըր . . ։ Իսթիյար ասկեր (Տաիօպեր) իքի կիւն իշին, պիր մահկեմե սալտըրըլաճագ տըր . . . քեչիկեմի հալ, զաթեն մերգումուն զեվճեսի փափաւրնա խապեր վերիլմիշ տիր, պիր քերրե մերգում իսթիյար, պուրատան ուզագլանտը՛մըլտըր, արթըգ օնտան սոնրա հեր պիր իշին, քենտու քենտուչե իլերուչե կիտեճեկի պի իշթիպահ տըր . . . հեմե եարընքի կիւն, մերգումե գըզլար հագգընատա տախի հիշ պիր գօրգումուզ գալմայաճագ տըր . . . պատեհու, գալա գալա շունատա պիր Հինալե տեղիգանը գալմըշ տըր . . . հալ պու քի, օտա քետերլի սուբեթե մեճրուհ պուլունմազին, Կարտօվիլտե պուլունմագտե տիր, տիմեք տիր քի, տահա վագթիմիզին, խայլիճե միւսաատչի օլտուղունտան, բեք ջօգ իշչեր կեօրե պիղերիզ . . ։

— Լա՛քին, սալե օ գատար իչե իշեմիզ պիթեմեզ, — տեր բրենսես, — տահա շու պենիմ նեկենիմ օլաճագ մեղունետեն պաշգա, քենտի մենֆաաթըմըզըն իգթիդասընճա, շուպաթ 13իւնտե Փարիստե պուլունմամալարը էղղեմիյեթետեն օլան, իքի քիշի տախի վարտըր։

— Ա՛վվեթ, նանի պիրիսի Ա՛. Հարտի . . . եջյե տեյի՞ մի, լաքին, մերգումուն էն ադիզ վե էն նեֆիմ ասօթու էլտե օլունարագ, իճագ իտեն խիյանեթի իրթիքապ իչե, հեր նեվի ֆենալդգ քիլահընը պաշընա կեչերմեյե հաղըր պուլունմագտե օլուպ, հաթիճա, մերգում, պիղզաթ քենտի ասօթունուն մարիֆեթիյլե, Ա՛նուպ թարաֆընա ճեչպ օլունմուշ տուր, վե հեման պիր պատան էվվել ավռեթի տախի, միւմքինսիզ կիպի տիր։ Ա՛ֆտիկերի տախի, շու պօշ վե ավարե կեղեն վե իշճի մագուլեսինտեն, վե Կուշ—թու—Նիւ տինմեքլե մեվսուֆ պուլունան քես տեյի՞լ մի տիր, հեչե օնուն լագըրտըզ հիչ օյմագ . . ։

— Ի՞հ . . . — տեյերեք, զայեթ էլ զայե պիր ըրզեհլիլիք իւզրե, բրենսես պիր ա՛հ չեքեր։

— Լա՛քին, պիղիմ մերգումատան ասլա գօրգաճագ պիր հերիմիզ եօգտուր . . ։ Նիհայեթ, գայըր պիղիմ, շու քնաֆիֆեչի իւմիտի գավիմիզ քենտի իւղերինե պուլունան, Կարրիհ, հալ պու քի, մերգում տախի, օլ նեվմի ազիմե (շուպաթ 13) գատար, պիր տագըգա տախի տիշարտա պրագըլմայաճագ տըր . . . տիմեք տիր քի, հեր թարաֆտան իշիմիզ սըրասընատա, վե գըզգագլար եաղանմըշ հազըր պուլունմագտե տիր . . . վե պեօյլե պիր ազիմ ֆեւրսաթե ու մենֆաաթե գաթատա կեօրիւլմեմիշ տիր . . . իմտե, լազըմ տըր քի, պիւթիւն գուվվեթիմիզլե, շու խուսուստա Հիւանի նեթիճեսինե, եգ ճան ու տիլ չալըշմալըրըզ։ Նիհայեթ, եօմր ու հայաթ, վե մեվթ ու հեյաթըմըզ, անճագ շու քեչիկեմին հիւանի նեթիճեսի իւղերինե պուլունմագտե տիր . . . զևրա, եսնայի ավռեթիմտե Կօրլիտե գալտըմ . . ։ Օրատա տիւք ա՛Օրպանօյու կեօրտիւմ, մերգումուն քենտի գրալը իւղերինե թեեսսիրի ազիմ . . . վե մեւթագը . . . տերքեար պուլունաւպ, մերգումուն զինջինի պիւս պիւթիւն քենտուչե ճեչպ իմմիզ տիր, տիմեք տիր քի, մերգում տիւքտեն պաշգա պիր ատեմ իլե, միւահետեչե կիրիշմեք միւմքին օլամայաճագ տըր . . ։

— Ի՞հ, նե՛ եարընըզ պագալըմ։

— Ա՛Օրպանօ, պիչիւք իւմիտլեր վերմեքտե տիր, վե հեմտե վատ իմտիհինի իհրաչե միւգեթետիր տիր, պեն իչի պիլերիմ քի, մերգում միւրատա իմտիհինի թագտիրտե, գավանինի մեվզուաչե մեւվաճիրդ օլուպ, վե հեմտե քենտի գրալը մեմալիքինտե հիմայեչի ազիմե թահթընատա պուլունարագ, նեգրեչիպ իգամեթ իտեճեկիմիզ, վե իմմիչյաալաթը միւսեթագիլե իւղրե, մեքթեպլեր աչըպ, չօճուգլար օգութմատուրաճաղըմըզ . . . զըմնընատա լազըմ կեչեն միւսաատչիլերի, բեք ալնա թահսիլ իտե պիլիր։ Պիր տեֆա պիպ օրայա այագ ասիրպատա, թեմեղղեչիպ վե մեքթեպլեր աչա պիլմի՞քմիչիտի, չօգ տեյիլ, անճագ արատան իքի հասօտ իչ սենե կեչմեյե տիր, վե օլ վագթ պիղղաթ մերգումուն տախի, կեչիպ պիղե միւրաճաատ իտեճեկինե, վե պիղտեն մեւավենեթ պեքեչյեճեկինե, զերրեճե շիւրնե իսթեմեզ . լաքին, մատամ քի, պու կիւնքի կիւն նուֆուզ ու թեեսսիր քենտի եչինտե տիր, թասպիհաթիյլե, շու պիղիմ իչին իճրա իտեճեկի լոտումեթլերե գարշըլըգ, սուբեթի գավեյետե պիր շարթ պեյան իմմեքտե տիր։

— Նե՞ տիր պագալըմ մերգումուն շարթը։

— Հ՚իմիսեն, բեչինան պեզ միլիօն ֆրանգ իսթեհգաբեն պաշգա, սենեվի տախի գրըգ պին ֆրանգ թալեպ իմմեքտե տիր։

— Օ՚, բեք ջօգ տեյի՞լ մի նա . . ։

— Այայր չօգ օլմատըգտան պաշգա, բէքտէ աղ տըր տէսէմ ճայիլ տիր, չինէքի պիր տէֆա շու մէմալիքէ այադըմըզը ալմըղմըյըլտը, մէպլաղը մէզպուրան պէտէլինի բէք չափուգ գազանճաղ ղըմըղըն շիւբհէտէն միսէթէղնի պուլունտուղու շէյլէ տուրսուն, ղայրէթտէ գուսուր օլունմատըղը թագտիրտէ, շու միտալար քէյֆիյէթինտէն ճէմիյէթիմիզ սանտըղընա կիրէճէք մէպլաղը ալնիմին . . . անճագ սէքիզ քայտա պիր քայը տըր։

— Այվէթ . . . մէպլաղը մէզպուր դըրգ միլիօնա նագրն օլաճագ տըր . . . — տէր բրէնսէս թէֆէքքիւր իւզրէ։

— Ա՛յ հէյտէ . . . տ'Օրպանօյա պէշ միլիօնու վիրմէք, էսթիւնճ փարա վիրմէք կիպի տիր . . . չինէքիւ մէպլաղը մէզպուրու պիզ, սալթ թարա. ֆքմըղա սօֆուլար թարաֆընտան կէլէճէք հէտիյէ վէ բիշքէշլէրտէն չըգարթա պիլիրիզ, վէ չօճուգլարրն թալիմ ու թէրպիյէսի իւզէրինտէ թէէսսիրիմիզ արթտըգճա իսէ . . . մէղքիւր հէտի յէէլէրին տախի, այնի թէտրիճ իւզրէ արթաճաղը շէյլէ տուրսուն, եավաշ եավաշ, էհալիյի իտարէ իմմէքտէ պուլունան ասհապը մէմուրիյէթի իւզէրինէ տախի նուֆուզումուզուն ճարի օլաճաղը պի իշթիհապհ տըր . . . Ամոի, պու պէօյլէ օլտուղու հալտէ, արթըգ, քէնտի թէշէպիւսաթըմըզտա ասարը թէրէտտիւտ կէօսթէրմէք ճայի՞զ միտիր . . . — տէյի պաղըրըր մարքիզ հագարէմ իւզրէ ումումզարըն սիլէրէկ . . . — Էէլէ շու պաղը Էիւբիւմէլէվէրին գալգըպտա պիզի մէմալիքէրինտէն թարա իմմէյէ չըգըշմալարը, սալթ շաշգընըզգ տէյի՞զ միտիր. ամէպա, հիւքիւմէմի մէզպուրէլէր կէ՞օրմէյօրլար մը քի, էմէլի էզէպիմիզտէն պուլունտուղու իւզրէ, հէր պուլունտուղումուզ մահէլլտէ, հէր շէյտէն էվվէլ չօճուգլար մէքթէպլէրի քիւշատ իմմէմիզէ բուխսաթ վիրմէլէրի սայէսինտէ, քէնտի մագսէտլէրինէ վասըլ օլա պիլմէքտէսինիզ, նանի, թա չօճուգլուգտան պաշայարագ, պիզ էհալիյի մուսիպէթէնճամ վէ հայվանլարա մախսուս պուլունան պիր իմթահան մէճպուր իտէրէք, նախօտ աղշըտրարագ, վէ ագլ ու ֆիքրլէրինի իշէթմէզ իտիպ վէ քէօրլէթէրէք, էսիրլէրէ վէ մատէնիյնաթա իտտօ օլան պիր թէպսիյէէլէրինի մուճիպ պիրլէ, քէնտի մէմալիքլէրինին ասայիշի հալլէրինէ թագվիյէթի վիրմէքտէյիզ։ Էլիմ Էլահ, պու պէօյլէ օլտուղու թագտիրտէ, շու ասրլզատէ կիւրուհինին վէ սահիպ սէրվէթի էսնաֆ զիւմրէսինին էքսէրիսի թարաֆընտան, հագգըմըզտա իզհար օլունան շիւբհէ վէ հագարէթի իւզէրինէ թէֆէքքիւր իյէտիքճէ, հիտէյթիմտէն գանըմ պաշըմա սրշըրամագտա տըր. ամէպա մէրգուման պուտաղալար, պիր տէֆա տիւշինիւպ անլայմայըրլար մը քի, պէրէքտաթ վէրսին շու պիզիմ, հէր կիւն վէ հէր սաաթ էհալիյէ քէնտի տիւշար պուլունտուղու սէֆալէթի շէհիրէնին, միւմթէնի իւլ թահվիլ պիր գանունու թագտի վէ պիր թէճէլլիի էպէտի իգթիհասընտան պուլունտուղուն, վէ շու թէճէլլինին տէյիշլիմէսիյլէ իսէ, իյի վէ բահալի կիւնլէր կէօրմէք իւմիտլէրինտէ պուլունմանըն, ատէթա, Էլլահրն հուզուրունտա պիր կիւնահ սայըլմաղընն վաղ իտիպ գանտըրմագտէ օլտուգտան պաշգա, ֆուգարանըն իւմիտի, տէյիլ պու ահուալատա իգպալ ու սէֆաէթի կէօրմէք իւզէրինտէ օլմալըտըր, իյլա, անճագ ահրէթտէ նայիլ օլաճաղը միւքեաֆաթը ճէլիլէ իւզէրինտէ օլմալը տըր, վէ հէյտէ, ֆուգարա տիւնեատա, տէրտ ու մէշգգաթա նէ գատար զիյատէ տայանըր վէ թէհամմիւլ իտէր իսէ, ահրէթտէ տախի օլ գատար զիյատէ միւքեաֆաթա մազհար պույրուլաճագ տըր, տէյի գանտըրմագտէ պուլունտուղումուզա քի, զէվալլը էհալի տախի, օլ պիւթիւն պիւթիւն իւմիտ քէսիքլիյի վէրիճի իսպաթ ու թապիրաթ իւզէրինէ, ույուշուպ քէնտույի շաշըրարագ, զաթէն կիրիֆթար պուլունտուղու մէզպէհլէյի (չէօիլինք) սէֆալէթի ու մահսիպէթտէ, վէ վարթայի գապայինհ ու ֆէզահաթտա, էջյէճէ, պիլա թէշէքքի, վէ չէ՞ըէ ֆոռէէմ դէյլէ էյթէ, տէյէրէք չիւրույուպ կիմմէյէ, բույի թէսլիմիյէթի քեամիլէ իպրազ իթմէքտէ տիր. վէ իշթէ էհալինին, շու իգպալ ու սէատէթի կէօրմէք իւմիտինտէն ֆարիղ կէլմէսիլլէ, հիւքմտարլար տախի, քէնտի հագգլաըրընտա բէք թէհտիտամիզ կէօրիւնէն, վէ էհալի թարաֆընտան տավա վէ իտտաա օլունմագտէ պուլունան, վէ իլէրուտէ իսէ, զըյէթլէ քէտերամիզ վէ տէհզիթէնկիզ օլաճագ մէսէլէլէրտէն, ազատէյի կէրիպան իտէպիլմէքտէ տիրլէր (նագայը գուրթարմագ)։ Այհայէթ, շու շաշգըն զէնկինլէր վէ սահիպ նուֆուզլար կէ՞օրմէյօրլար մը քի, անճագ շու պիղիմ էհալիտէն թալէպ իթմէքտէ օլտուղումուզ իթիդատաթը պաթրլէ վէ միւթավիա եուլըրըյլա, մէրգումանը պէհայիմ միսիլու (հայվան կիպի թուռթարագ, իսթէտիկնիզ սալմանէյէ սիւրիւքլէյիպ կէօթիւրէպիլմէքտէյիզ . . . վէ քէնտիլէր տախի անճագ պիղիմ սայէմիշտէ, հատտէն զիյատէ իսթիֆատէ իթտիրլէրի (ֆայիտէ կէօրտիւքլէրի) շէյլէ տուրսուն, քէնտիլէրտէն իսէ, տէյիլ պաշգա պիր շէյ, իլա սուրէթի զահիրէլէրինտէ (տիշարտան կէօսթէրիշ օլարագ) էհալի նէզահինտէ, պիր սահթէ տինտարլըգ, սօֆուլուգ վէ էհլի ըրգլըգ մաթլուպ իթմէքտէյիզ, վէ զէրրէճէ տիրայէթ ու էմրի պասիրէթթէ մալիք պուլունտուգլարը հալտէ, շունու տախի ֆէհմ ու տէրք իթմէլի տիրլէր քի, պիզիմ քէնտիլէրինտէն օլան շու մաթլուպաթըմըզ, ֆէսատաթը գալպիյէլէրինէ վէ զէվգ ու սէֆայէ տայիր մէյլանլէրինէ ասլա մանի օլմայուպ, պէլքիտէ տահա զիյատէ, թահրիք վէ թէշվիգինի մուճիպ օլմագտէ տիր։

— Հ՚իմոի անլէրի պէր թարաֆ իտէլիմտէ, պիզ քէնտի իշիմիզէ պագալըմ, Ֆրէտէրիք, — տէր բրէնսէս, — նասըլ քի սիզ տախի սէօյլէմէքտէսինիզ, պիր պիւյիւք կիւն նագլաշմագտա տըր . . . պիր տէֆա ճէմիյէթիմիզ, շու միտալար սայէսին-

տէ, գըրդ միլիոն ֆրանգա մալիք օլսուն մայուտու . . . արթըդ օլ վագթ, էմինէն բէք չօգ մեսալիհի ազիմէյէ թէչէպպիւս օլունապիլէճէկի աշիքնար տըր . . : Ա՛է շու պուլունտուղումուզ վագթ ու հալին իդթիզասընճա, հէր պիր իշ փարա իլէ պիթմէքտէ օլտուղու հալտէ, մպլաղը մէզպուրուն թապիյաթիլէ, ձէմիյէթիմիզ էլինտէ պիր մանէլա կիպի օլարագ, ֆէվգ էլ ղայէ պիր իգթիտար քէսպ իթտիրէճէկի տախի, շուբհէտէն միսաթէղնի տիր:

— Ա՛է հէմտէ, — տէր Ա՛. տ՛Ալկրինեի թէֆէքքիւր իլղըե, — շունու տախի, քէնտիմիզի ալտանթարագ, ինչեար իտէմէյիզ քի . . . պուրատա տիւշմէնլէր ալէյհիմիզտէ տէրքեար օլան հարաքեաթը խասիմանէյէ տէվամ իթմէքտէտիրլէր . . . վէ Ֆրանսանըն շու ֆէնա թէէսսիրի իսե, հէր թարաֆա սիրայէթ իթմէքտէ տիր . . : Հ՛էյլէ քի, անճագ Ա՛սանթրիատա վէ Ֆիլէմէնքտէ, կիւճ պէլա քէնտիմիզի հըզղ ու վիգայէ իտէպիլմէքտէյիզ . . . կիւն պէ կիւն ձէմիյէթիմիզլէն մազհար պուլրուլմագտէ օլտուղու էսպապ ը իսթիհանէթ էքսիլմէքտէ տիր: Ա՛ագաա, պուպիր կէչիճի պիւհրան (գրիպա) տըր, լաբին պիւյիւյուլ ուզանմասը տախի իհթիմալտէն տիր: Իմտի, շու միտալար քէֆիյէթինտէն հուսուլ բէզիր օլաճագ մէտար ու գուվվէթի ազիմ հագգընտա թէչէքբիւր իթմէլիյիզ . . . զիրա, էյլէ պիր կիրիկսիզ թէմէլ թուռնուլմասը իհթիմալտէն պուլունմայան մահէլէ այագ պաստըղըմըզտա, օրասընը քէնտիմիզէ պիր մէրքէզի միւնասիպ իթթիխազ իլէ, հէր թարաֆա հիսապսըզ տալար սալապիլէճէկիմիզ, շուբհէտէն խալի տիր . . : Հ՛Ա, ա՛ն, նէ՞րէտէյսին նա՛ շուպաթ 13, — տէյի իլավէ իտէր Ա՛. տ՛Ալկրինեի, պիրազ սիւքիւթ իթմէքտէն սօնրա, վէ պաշընը սիլքէրէք, — շուպաթ 13 թարիխի, պիզիմ հիւքիւմէթիմիզ հագգընտա, շու պիզե հայաթը ձէհտա պախշ իլէյէն Ֆրանթ ֆէնոզու թարիխինտէն տահա զիյատէ մէշհուր սայըլաճագ տըր:

— Իմտի, պու պապաե հիչ պիր շէյ եսիրկէմէյիս, — տէր բրէնսէս, — մուվաֆֆագ օլմագ իչին, հէր նէվի սայ ու ղայրէթ վէ ֆէտաքաարլըգ օլունմալը տըր . . : Հ՛ու գօրգմագտա օլտուղունուզ ալթը նէֆէր քէսանտէն պէշ նէֆէրի, իշթէ եօլէ պիր հալէ, նա վազ օլունմուշտուրլար, վէ նախօտ վազ օլունմագ իւղրե տիրլէր քի, սիզե հիչ պիր վէճհ իլե մազարրաթլըը թօգունամայաճագ տըր . . : Օլ վագթ դալըը սալթ պէնիմ եէկէնիմ . . . վէ օլ պապաե տախի, պիր սօն գարար իթթիխազը իչին իսե, անճագ զաթընըզըն ավէտթինե պէքլէմէքտէ պուլունտուղումու պիկիրսինիզ . . : Ո՛չաթէն պէն հէր նէվի թէտապիր ու թէրթիպաթէ թէչէպպիւս իտիպ ամատե (հազըր) իթմիշիմ տիր, վէ հաթթա, պու սապահ . . . արթըդ շիմտի իճրասընա միւսարաաթ իթմէլիյիզ:

— Հ՛ու սօն մէքթուպունուզտան պէրու, մէրգումէնին ալէյհինտե օլան սույի զանընընըդ արթմը՞շմը տըր:

— Ի՛վվէթ . . . վագաա մէրգումէ սուլեթի զահիրէսինտէն հիչ պիր շէյ պէյլի իթմէմէքտե իսէ, գավիյէն սէօյլէրիմ քի, իշտէն խապէրսար պուլունմագտե տիր . . . վէ պէ՛օյլե պիր քէյֆիյէթտե իսէ, մէազալլահ, մէրգումէտէն զիյատե խէվֆ ու իհթիրազ իտէճէք հիչ պիր տիւշմէն օլմամագ տէյէպիլըրիմ:

— Պէնիմ տախի թէֆէքքիւրիմ, օլ պապաէ, տայիմա այնի սուրեթտե պուլունմուշ տուր . . : Ա՛է իշթէ թա ալթը մահ էվվէլինտէն պէրու, լազըմ կէլէն թէտապիրե միւսարաաթ իթմէնիզի, անճագ մէզքիւր միլահաղայա մէպնի սիզէ իպրամ իթմիշիմտիր, վէ նասըլ քի սիզտե, զայրէթտէ պի գուսուր պուլունմուշտունուզ տուր, եօխսա շիմտիքի գօլայըղը էլէ կէչիրմէք, պայաղըճա միմքինտիզ օլաճագտը:

— Ի՛հայէթ, — տէր բրէնսէս, պիր մէսէրրէթի բիւր քինէ վէ շիտտէթի զարագ իւղրե, — մէրգումէնին շու թասփանը քիւսթահանէսի թէմէլինէ պու կիւն պիր թամիր գապուլ իթմէզ պալթա վուրուլաճագ տըր, վէ ագըպէթի իւլ էմրտէ, շու պիր վագթտան պէրու, անճագ սույի զանընընը մուճիպ օլմամագ նիյէթիյլէ, ֆէգաթի պունունա պէրաբեր հիտտէթի ու խըշմըմտան, կիզլի կիպրի քէնտի քէնտիմի նէյէրէք, թէհամմիլ կէթիրմէյէ մէճպուրե պուլունտուղումտան, շունճա արսըզճա խաթիհզալարը զըմնընտա, ախըր հնթիգամ իտէճէկիմտիր. պէն . . . էվվէթ, պէն, զերա շիմտիյէ գատար սապր իթտիկիմ. արթըդ էլվէրտի . . . շունքի, օլ Ա՛տրիէն օլաճագ ագըլսըզ . . . պէնի գըզըլըրսպ, զաղապա կէթիրէրէք էյլէնմէքլիյի . . . աահէթա քէնտույե պիր իշ կիւճ իթմիշիր . . :

— Ահզին խաթըրընըզա թօգունմագ, պէնիմ տախի խաթըրըմա թօգունմագ տըր: Պիլիյորսունուզ նա, էրմինի, սիզին զաղապընըզ տախի պէնիմ տիր:

— Էաթթա . . . պէնիմ տօսթում . . . պիլմ՞որսունուզ աճէպա, մէրգումէ սիզին ալէյհինիդտե տախի, նիչէ վէ նիչէ սէնմի իսթիհզալէ՞ր աթմըշ տըր:

— Պէնիմ տույդուլարըմ, պէնի բէք աղ տեֆա ալտանթմըշ տըրլար, իմտի շուբհէսիշ օլարագ սէօյլէրիմ քի, մէրգումէ հագգընմըշտա, բէք խաթարէնկիդ պիր տիւշմէն օլաճագ տըր . . . էվվէթ, բէք խաթարէնկիդ, տէր մարքիզ, գըսսա վէ սէրթճէ պիր սէօյլէյիշ իլե,

— Տիմէք տիր քի, էյլէ պիր եօլ թուռնամալըյըդ քի, տալա գօրգումուզ գալմասըն — տէյի ճէվապ վէրիր մատամ տը Ա՛էն—Տիզէյ

տիգգամի իւզրէ մարքիզին նիւպիւնէ պագարագ։

— Տօպրէօր Պալէնիյէ իլէ Մ. Թրիւբօյու կէօրուսունի՞զ մու, — տէյի սիւալ իտեր մէրգում։

— Հ յմոի, իքիսի տախ պուրայա կէլէճէքտիր . . . մէրգումանէ հէր պիր շէյի իսթամար իմմիշիտիր։

— Նաՙըլ, պարի մէրգուման իւզէրինտէ, մէրգում ալէյհինտէ ատավէթէ տայիր պիր էսէր ու մէյլան կէօրէ պիլտինի՞զ մի։

— Նէք չօգ, վէ զիյատէ մէմնուն օլաճագ նէրի շուրասը տըր քի, Մարիէնին մէրգում տօգթէօր ալէյհինտէ գաման շուրճէսի պուլունմատըգտան պաշգա, տայիմա պիր տէրէճէյէ գատար էմնիյէթի գայպիյէսի տախի տէրքեար պուլունմագտէ տիր։ Պունտանտա գամինաղար, պիր մանևա գապուլ իմմէզ քէյֆիյէթի տախի, իստատըմըզա նէմիշմէ քտէ տիր։

— Նէ՞ իմիշ պագալըմ։

— Պու սապահ, մատմազէլ Մարիէնէ, պուրատա էօյլէյին պիր մատէյի միւհիմմէ զըմմըրնտա պէքլէմէքտէ պուլունաճաղըմը մէրգում էյ իսթաբ իմմէք իւզրէ, մատամ Կրիվօայը կէօնտէրմիշտիմ, մէրգում էմրիմ իմմիսալէն հարէքէթ իտերէք, քէօշքէ տօղրու նագլաշտըգտա, Մարիէնին, պաղչէնին քիւշիք գապուսունտան իչէրի կիրտիկինի կէօրմիշ, նախօտ կէօրտիւ տէյի զանն իմմիշ տիր։

— Նէ՞ սէօյլէյօրսունուզ։ Մէկերչի էօյլէ պիր շէյ միմքի՞ն մի տիր։ Օլ պապտ տէլիլի գավի վամըմը տըր, տէյի պաղըրըր մարքիզ։

— Հ յմոիյէ գատար սլ պապտ, մատամ Կրիվօանըն իմագրիր ու շէհատէթի շախսիյէսինտէն պաշգա հիչ պիր տէլիլ հօգտուր, Լաքին, հա՜, իյի խաթըրմա կէլտի, տուրունուզ պագալըմ տէյերէք բրէնսէս, նանընտա պուլունան պիր քհաղըտը էյինէ ալըր, վէ իշլէ, հէր կիւն պանա վուգուամը նէվմիյէյի կէթիրէն, Մարիէնին պէօլէմէլէրինտէն պիրիսինին իշլէ պու սապահ՝քի կէթիրտիկի մայիմամը ախիրէ տիր, տէր։

— Մէօյլէտիկինիզ պէօլէմ, Մ. Լօսէնին, նէքհէնինիզին նանընա վազ իտե պիլտիկի պիր գըզ օլմալը տըր, էօյլէ տէյի՞զ մի։

— Նէվվէթ, թա քէնտիսի, վէ հէմտե մէրգում, Մ. Լօսէնին քհամիլէն թէպաիյէթի թահթընտա պուլունմագտէ օլուպ, վէ պիզէ իսէ, շիմոիյէ գատար, տօղրուսու, քհմալը սաադաթ իւզրէ խըտմէթ իմմիշտիր։ Գէլքի, օլ սէօյլէտիկիմ քէյֆիյէթին տախի պահսը, պու թագրիրին իչինտե կէչմիշ, վէ հագըգպազը հալի թաստիգ իմմիշտիր։"

Նրէնսէս մէպուր քհաղըտըն իւզէրինէ կէօզ կէզտիրիր կէզտիրմէզ, հէման պիր տէշէթէթ իւզրէ պաղըրարագ, "Նէ՜, նէ՞ քէյֆիյէթէ տիր պու . . . այ էֆէնիմ՜, պու գըզ, տէյիլ պիր գըզ վէ պիր ինսան, իլա Նլահ՞ն պիր պէլասը օլմալը տըր, — տէր։

— Նէ՞ տիր, նէ՞ օլմուշ։

— Նէ՞ օլաճագ, Մարիէնին սաթտըզը սէրայը միւտիրի ումուրու պուլունան իսթիյար, քէնտի հագգընտա մէրգումէնին հիմայէթ ու հիմմէթինի իսթիտա նիյէթիյլէ հաղըրդը պիր գըթա մէքթուպտա, Լինալի բրէնսին սէրայը մէզպուրտա պուլունտուղուն տախի իշար իմմիշտիր, վէ մէրգում իսէ, մէրգումուն քէնտի խըսուսը պուլունտուղուն պիլտիկինտէն, քէնտի ահմիք բէսիմ հօճաար Նօրվալա պիր մէքթուպ հաղարագ, պիր թագրմ Լինա էլպիսէսի, վէ քիշմիր շալարը ալտըզը պիրլէ, ալէթհաճիլ, բօսթա իլէ կիտիպ մէրգում բրէնս Դալմայը պուրայա փարիսէ կէթիրմէսինի էմր իմմիշտիր . . . մէրգումու իսէ . . . հէր նէ հալ իլէ օլուր իսէ օլսուն, պիզիմ իշիմիզ իչին պիր ան էվվէլ, փարիստէն պահտ (ուզագ) գըլմագ էլզէմիյէթտէն տիր։"

Մարքիզին բէնկի ահթըզը հալտե, մատամ տը Ա՜էն—Տիզիյէյէ, "Մէրգումէնին պու մէրթէպէ ահճէլէ իլէ, մէրգումու փարիսէ ճէլպ իմմէք իսթէմէսինէ նազարէն, հալընըզ պիր նէնի հէվվէսի ագլընա մէպնի պիր շէյ օլմայուպ, իլլա սիզին սույի զանընա տախի ճէսարէթի իմմէտիկինիզ մէրթէպէտե, միտալարըն քէյֆիյէթի հագգընտա, քէսպի մալիումաթ իմմիշ օլմասընա մէպնի օլմալը տըր։ Հալ պու քի, մէրգում գըրգ չէքիճտե հաբըլանը պիր չէքիճտե խարապ իտե պիլէճէկինտէն, այագընըզը տէնք ալըպ, վէ զայէթլէ տիգգամի իւզրէ պուլունմանըզ էհէմմիյէթտէն տիր։

— Տիմէք տիր քի, — տէր բրէնսէս ճէսուրանէ պիր սէօյլէյիշ իլէ, — ասլա թէէրետիւտ օլունմայըպ, իշլեր շիմոիյէ գատար տիւշինիւլտիւկինտէն զիյատէ իլէրու սիւրիւլմէլի տիր, վէ հէմտե, հաթթա, թա պու կիւնտէն հէր պիր շէյ պիթիպ թէսվիյէ օլունմալը տըր։

— Նէվվէթ, լաքին, զանն իտերիմ քի, տէքհկինիզ շէյ իհթիմալտէն տէյիլ տիր։

— Հէր պիր շէյ իհթիմալտէն տիր, չիւնքի, կէրէք միւսիւ տօգթէօր, վէ կէրէք Մ. Թրիւբօ, իքիսի տախի պիզտէն թարաֆա տըր, տէր բրէնսէս կէրմիյէթի իւզրէ։

— Ա՜ադաա տօգթէօր իլէ . . . Մ. Թրիւբօնուն պու մատտէլէրտե պիզտէն թարաֆա պուլունտուղու զըմմընտա, պէնիմ տախի էմնիյէթիմ քհամիլէմ վար տըր, լաքին, պու ճիւմլէ, Մարիէնին պաշընա պու կիւնքի կէթիրիլէճէք պէլա իւզէրինէ, էվվէլինտէն հիչ պիր շէյ աշմալը տէյիլիզ, չիւնքի, մէրգումանըն էվվէլ էմիրտե գօրգաճագլարը իհթիմալտէն խալի տէյիլ տիր, եանի տիմէք իսթէրիմ քի, մէրգում իլէ միւսահապէթէ կիրիշիլտիքտէն սօնրա, նիյէթի փուշտէմիզի քէշֆ իմմէլիյիզ։ Մարիէն հէր նէ գատար ինճէ ֆիքիրլի վէ սիմոի ագըլը պիր գըզ իսէ տէ, մէրգում էյ սէօյլէտիպ տիյինէյէրէք, նէ եօլտա թէտապիրե թէշէպպիւս իմմէմիլին լաղըմ կէլէճէկինի անլամագ, սիզին իչին կիւճ պիր շէյ տէյիլ տիր։ Լմոի, շու շիւբհէ

հէ իթտիկիմիզ քէօշէէր սահիհէ չըգըպ, նանի, մէրգումէնին պիզիմ հագըմընդա թէհլիքէլի պուլունան խուսուսլարձա մալիումաթա մալիքէ պուլունաուղու անլաշըլըրգա, արթըգ օլ վաղըթի, սայը վէ իհթիրազ տէնիլէն շէյի պիր թարաֆ պիրլէ, վէ գաթան ֆէվթի էվգաթ իթմէքսիզին, իճապը իճրասընա միսարաաթ իթմէկիզ։ Այվէհ պու կիւն հէրչի պատապատ պու քէյֆիյէթի, նարըպ նագըշըրըպ պիթիրմէկիզ։ Հայը, խայը, զէրրէճէ թէրէտտիւա ճայիվ տէյիլ տիր։

— Նա՞սըլ, շու լագըրտըսընը իթտիկիմիզ ատէմ, քէյֆիյէթի հալի իսթաթ իսէպիլսինի՞զ մի — տէր բրէնսէս ճիւղիճէ սիքիւթաէն սօնրա։

— Այչլէ վագթի ... պուրատա պուլունաճաղը մէրգում ... շիմտի նէրէտէ իսէ կէլիր։

— Հա, թաստիմաթըմըզտան պուլունան խուսուսուն հիւսնի իճրասը իչին, պուրասընը բէք միւնասիպ կէօրտիւմ, չիւնքի, պուրասը քիւչիւք տիվանխանէտէն անճագ պիր բէրտէ իլէ այրըլմըշ տըր, տիմէք տիր քի բէրտէ աշաղը ալընտըղը թագտիրտէ. մէրգում ատէմինիզ բէրտէնին արգասընտա իսթէտիկի կիպլի օթուրապիլէճէք տիր։

— Ճօ՞ղ իյի, չօ՞ղ իյի։

— Ա՞էրգում էմնիյէթէ շայա՞ն պիր զաթ մըտըր։

— Ուէմա՛լ մէրթէպէ ... պիզ մէրգումու. պունա մանէնտ բէք չօղ խուսուսլարտա, իչիմիզէ գուլլանմըշըզ տըր. մէրգումուն մէհարէթ ու էհթիյէթի էէրինտէ օլտուգտան պաշգա, էսրար սագլամագտա տախի բէք իլէրուտէ տիր։"

Պիրտէ պու արատա խաֆիֆճէ գարու վուրուտուղունտան, "Կիրինիզ" (1) տէր բրէնսէս։

— Ա՞. տէօղթէօր Պալէնիէ մատամ բրէնսէս իլէ կէօրիւշէպիլի՞ր մի տէյի, սիւալ խիյօր, — տէր պիր օտա ուշաղը։

— Ճա՛յ հաՅ, բէճա խոնիզ քի պուլյուրսունլար։

— Ա՞էրգումուն նանընտա պաշգա պիր էֆէնտի տահա պուլունուպ, վէ մէրգում Ա՞. ապպէնին թէրթիպլի իւզրէ կէլմիշ օլտուղունտան, քէնտի էվամիրի մուճիպինճէ, նէմազկնահա կէօթթիւրտիւմ քի, օրատա պէքլէմէքտէ տիր։

— Իչիմէ լագըրտըսընը իթտիկիմիզ զաթ տըր, — տէր մարքիզ բրէնսէսէ, — էվվէլ մէրգում իչէրի կէլմէլի տիր, չիւնքի թա շիմտիտէն, տօղթէօր Պալէնիէնին մէրգումու կէօրմէսի պիհնատէ պիր շէյ տիր։

— Այվէլա օլ ատէմի իչէրի կէթիրինիզ, — տէր բրէնսէս, — պատճու, պէն նէ վագթ չընդըբաղը չալար իսէմ, տօղթէօր Պալէնիէնին տա-

(1) Ալաֆրանգտա, պիր էվտէ գարուսու գարագը վէ իչէրտէ ատէմ պուլունան պիր օտատան իչէրի, էօյլէ պիզիմ ալէսհէվիյէ ուսուլիմիզ իւզրէ, պիրա իսթաթ աչըզպ կիրմէք ատէթ օլմայուպ, իլա էվվէլինտէն թըդ թըդ վուրարագ, "Կէլինիզ" ճէվապընա պէքլէմէք ատէթ տիր, վէ պու իյի ատէթ, նամաչ նամաչ Խոթանպօլտա տախի պագը խանէչէրտէ խոթ խմալ օլունմազա պաշլամըշ տըր։

խի իչէրի պուլյուրմասընը բէճա խոնիզ, վէ Ա՞. պարոն Թէրիբօ կէլտիկինտէ, մէրգումու տախի իչէրի կէթիրտիքտէն սօնրա, նէկէնիմ Ա՞տրիչէ տէն պաշգա հիչ պիր ֆէյրտի գաբուտան իչէրի գապուլ իթմէյինիզ։"

Խըտմէթքար պըրագըպ տիշարը չըգար։

ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՄԱԼ

ԱՏՐԻՉՆԻՆ ՏԻՒՄՄԻՆԼԻՐԻ

Ուրէնսէսին խըտմէթքարը թէբրարէն իչէրի կիրէրէք, պէրապէրինտէ, ուֆաճըգ թէֆէճիք, սէյահլար կիյմիշ, կէօզլէրինտէ կէօզլիքլէր, վէ սօղ գօղթուղունտա տախի, սէյահ միշինտէն, պօրու շէքլինտէ, վէ էրէյիճէ ուզունճա պիր մահֆազա պուլունտուղու հալտէ, պիր ատէմ կէթիրիր։

Ուրէնսէս տախի մէրգում միսաֆիրէ խոթապէն, "Այչպէթթէ Ա՞. ապպէ նէ նարաճաղընըզը էվվէլինտէն սիզէ խապէր վէրմիշ տիր, էօյլէ տէյի՞ր մի," տէր։

— Այվէլէ, մատամ, տէր մէրգում քէսկին վէ տիւտիւք սէսի կիպլի պիր սէս իլէ, վէ քէմալը թագիմ իւզրէ սէլամ վիրէրէք։

— Նասըլ, շու օտա զաթընըզ իչին միւնասիպ տէյի՞ր մի տիր, տէր մէրգում բրէնսէս։

Ա՞էրգում պունու սէօյլէտիկիյլէ պէրապէր, մէրգումու քէնտի պուլունտուգլարը տայիրէտէն, անճագ պիր բէրտէ գարու իլէ այրըլմըշ պուլունան պիր օտայա կէօթթիւրիւր։

— Այվէլէ, մատամ, պուրասը բէք միւնասիպ տիր, — տէյի ճէվապ վէրիր կէօզլիքլու ատէմ, թէբրարէն պիր թէվաղուի աղիմ իւզրէ, մէրգումէյի սէլամլայարագ։

— Իմտի, մննսիէօ, զաթընըզ պուրատա արամ իսթինիզտէ, վագթի կէլտիքտէ, պէն սիզէ իհթար իսէրիմ։

— Այմրինիզէ միւնթազըրըմ, մատամ բրէնսէս։

— Վ՞է տէլէ խուսուս, շու պէնիմ թէնպիհաթըմը տէր խաթըր իսէճէքսինիզ նա, — տէյի իլավէ իթտիկիյլէ պէրապէր մարքիզ, բէրտէնին պիր թարաֆընը գալըրըր վէրիր։

— Էէր ճիհէթլէ գալպինիզ բահաթ օլսուն Ա՞. ապպէ։"

Աղըր պիր գումաշտան միւրէթթէճէպ պուլունան բէրտէ ինէր, վէ կէօզլիքլու ատէմ պիւթիւն պիւթիւն կէօրիւնմէզ օլուր։

Ուրէնսէս չընդըբաղը չալար, արատան ճիւղիճէ վագթ կէչտիքտէ, օտա գաբուտու աչըլըր, վէ շու հիքմայէնին էն միհիմմ ատէմլէրինտէն պիրիսի պուլունան տօղթէօր Պալէնիէ իչէրի կիրիր։

Տօղթէօր Պալէնիէ անճագ էլլի չաղարընտա, օրթա պօյլու, էթինէ տօլու, վէ տօլկունն, փարլագ վէ գըրմըզը նանագը պիր ատէմ օլուպ, գըլ

բենք սաչլարը ղայթի տիզկիւն վէ էրէյիճէ ուզուն օլտուղու համար, աննընտան էքի թարաֆնա ալրըմըշ, վէ գուլագ թօզլարը իւզէրինէ նամըրըմըշ իսի։ Ա՛է Մըրգում, հալնա էսկի ուտուէ բիայէթի պիրէ, վէ պէչքիտէ տիղէրինին կիւզէլլիյինէ իսթինատէն օլարագ, սիյահ վէ իրէք գուշաճան պիր գըսսա տիղէք կիյմիշ, չօրապ պաղլարը վէ ղայթի փարչագ սախթիյանտան գունտուրալարը գուլագլարը ալթուն տիյմէէր իւէ տիյմէլէնմիշ օլտուգտան պաշգա, նէվէսի, սէրբիսի վէ պօյուն պաղրսը տահի սիյահ օլտուղունտան, պիր փարաս հէյնէթինտէ պուլունմագտէ, վէ պէյագ վէ էթլի էլէրի իսէ, ղայթի սըգճա գըրմալը բաթէսթատան միւրէթթէպ գօլտուգլար ինէնտէ, նըսէֆ մէրթէպէ կէօրիւնմէզ օլմագտէ օլտուղունտան, հէր նէ գատար գըյաֆէթինէ նազարէն, իւզ՛ըրինտէ պիր էսէրի վագար կէօրիւնմէքտէ իսի իսէտէ, սիւս ու սալթանաթը սէվէնէլտէն պիրինի պուլունտուղու տահի ֆէհմ օլունմագտէ իսի։ Ա՛էրգում հէմ կիւլէր նիւզլիւ վէ հէմ տէ զէքեավէթինիւմա օլտուղուլա պէրապէր, ուֆաճըգ ուֆաճըգ վէ էսմէր կէօվլէրինտէն, էմրի պասիրէթի վէ նատիր իւ էմնալ ֆէթհանէթի անլաշըլմագտէ պուլունուպ, հաթթա զիյատէ եչ. լի զէվգ, իյ՛ու իշգիթի սէվէր, սէօզ ու սէօչպէթինտէ էմրի քիյասէթի տէրքեար, միւլայիմ մէշրէպ, սահիպ մէհարէթ, միզաճկիր, վէ միգտարի քիֆայէ նալթագլանըճը պիր ատէմ օլտուղունտան, բրէնսէս որ Ա՛էն—Տիզիէնին տահի, պէզմի իւլֆէթի բիւր թէսսիւպի էն աթիգ ազալարընտան պիրինի պուլունմագտէ իսի։

Տօգթէօր Պալէնիէ, էնվիյէթ ու լիյագաթը եէրինտէ պիր թապիպի հազիգ պուլունտուղունա բաղմէն, խայլի վագթտան պէրու մէթրուք գալմըշ օլտուղու թագտիրտէ, պէրէքեաթ վէրմին, բրէնսէս կիպի պիր գատրընդն մուավէնէթինէ քի, Լէ-Ղօռ-Ա՛էն հէնկամընտա, քէսիր իւ մէնաֆի օլան իչբի նէրտէ մէմուրիյէթէ միյէսսէր օլտուգտան պաշգա, եավաշ եավաշ պիր չօգ հիմայէլէրէ տահի մազհար պուլրուլմուշ իսի. ֆէգաթ, շունտու տահի իֆտատ վէ պէյտան իտէրիլ քի, մէրգում բրէնսէսին թահթը հիմայէսինէ կիրէկլիտէն պէրու, քէնտի մէղէպճէ պին ու ատէթլէրինի տիգգաթը քամիլ իւզրէ, էտա վէ իճրա իյլէմքտէ պուլունտուղունտան, հաֆթատա պիր տէփա խոռաֆանա օլուպ, վէ Ա՛էն—Ա՛օմա — տ'Ա՛գէն քիլիսէսինտէ պիրիք Պոռոտէ թագտիս գըլընարղընտա, ալէմ նէզտինտէ Ճաղրդ ալմագտէ իսի։ Ա՛էվտան սըրատան պիր սէնէ միւրուր իթմիքտէ, մատամ որ Ա՛էն—Տիգիէ իւէ տէրքեար օլան իւնս իւ իւլֆէթի սայէսինտէ, պիր պիրինտէն իպրէթ ալարագ, վէ մէրգումինին խաթըրը ղայրէթինի կիւտէրբէք, պաշգա Հէքիմ իթիպար իթմիքիպ, անճագ տօգթէօր Պալէնիէյէ գօշուշմայա պաշլատըգլարընտան, միւտաֆէի գալիէտէ (ազ վագթտա) մէրգումուն միշթէրիսի հատտի իթիտալի թէճավուզ իթմիշ իսի։

Ա՛ըթըգ տօգթէօր Պալինիէ միսիլու, փարիսին էն զիյատէ շէօհրէթնագ վէ քէք չօգ խասթէլէրէ պագան պիր հէքիմի կիպի, խուսուսէն օլան ուղուրտ պէյնինտէ զաթլար պուլունտուղու թագտիրտէ, Ա՛իվվինի ճէմիյէթինին նէ մըրթէպէլէրտէ ֆայիտէմնա օլապիլէճէկլինին գօլայճա անլաշըրա պիլէճէկի աշիքնար տըր։

Ընէքիմէր տահի, պիր նէվի փափաալար կիւրուհինէ թէշպիհ օլունսալար սէգա տըր։ Ձինքի, փափաալար միսիլու, հէքիմէր տահի, ֆամիլնալար պէյնինտէ կիւղէրան իտէն էն ազիմ սըրրըլարա հէր կիւն վէ հէր սահաթ քէսպի մաթիմանթի իթմիքտէ օլտուգլարընտան, հէման հէր հէքիմ, հէր պիր շէյէ գատըր պուլունմագտէ տիր . . ։ Ա՛իհայէթ, հէքիմ տահի, մանէնտի փափաս, խասթէլէրին վէ վէֆաթի իտէնլերին, սան սահաթտա տիհանլարընտան չօգան սօն սէօհպէթլերի կիւշ իթմիքտէ տիր։

Ձինքի, շու իչի կիւրուհ քէսանտէն պիրինի շիրքէթի պէշէրիյէնին ճիսմի սէլամէթինի, վէ տիկէրի տահի, ճանըր սէլամէթինի տէր իւհտէ իթմիշ օլտուգլարընտան, վէ թահսիլաթիյլէ պիլ իթթիֆագ պիր պիրլերինէ մուավէնէթի իթմիքտէ պուլունտուգլարընտան (պայը հալլեր միւսթէհնա (բացառութիւն) թուութուլտուղու թագտիրտէ) հէման հէր վագթ վէ հէր խուսուստա . . . վագա պիղզաթ քէնտի իսմլերինէ տէյիլ, ձինքի հիւքիւմէթին գավանին ու նիզամաթընա մուղայիր տիր, լաքին, պիր թագըմ ճիւղ իւ, քիւլլ իւ ֆէր—ֆայէհէն վէ լա չէյ մաֆ—լուհէն պուլունան իւչիւնճիւ էշնաս իսմինէ, ճան վիրմէք իւզրէ օլան խասթէլէրին նա ղայիթ թարաֆնըր թուութարագ, վէ նատա գօրգու վէ տէչչէթինի մուճիպ օլարագ, պիր ֆայիտէ չօգարմայա մուվաֆֆագ օլմագտա որրըլար։

Իսմի պու սէօյլէտիքլէրիմիզտէն, տօգթէօր Պալէնիէյէն, փարիստաքի ճիղվինի ճէմիյէթինին էն միւթէպէր, վէ էն ղայրէթքէշ խարիճի ազալարընտան պիրինի օլտուղու, բանա անլաշըլմագտէ տիր։

Տօգթէօր Պալէնիէ օտատան իչէրի կիրտիքտէ, տօղրու կիտիպ, քէմալի թագլիմ իւզրէ բրէնսէսինի էլինի էօբէր։

«Ընէմիչէ (տայիմա) սէօյլէնիւզտէ սատըգսընըղ, ա պէնիմ ազիզիմ մէնսիէօ տօգթէօր։

— Ա՛ատամ, հէմիշէ էվամիրինիզ իճրասընա միւսարաաթ իթմիք կիպի, պէնճէ պիր իգպալ ու սէատէթի օլամագ, — տէտիքտէն սօնրա Պալէնիէ, մարքիզ տօղրու տէօնէրէք, ղայէթլէ ճանտան պիր մուհապպէթի իզհարիյլէ, մէրգումուն տահի էլինի սըգտըղըյլա պէրապէր, — Ընէմամիուլլահ, հէլէ ավտէթինիզլէ միշէրրեֆ օլտուգ . . . պիլիմիսինիզ էֆէնտիմ, սիզլեր կիպի պիր զաթը շէրիֆին, իչ մահ միւտաֆէյլէ ղայտպուպէթի, տօսթլարընդնդ նէզտինտէ նէ գատար պիրիք վէ ուղուն պիր մահրումիյէթ տիր . . ։

— Ընզիմ, տօգթէօր, տօսթլուգ տէնիլէն պէն-

ան միւպարէք իլէ նիւրէքլէր պաղը պուլունտուղու Թագտիրտէ, հասըէթ տէնիլէն շէյ, գալանլար իչին նէ գատար կիւճ պիր շէյ իսէ, կիտէնկեր իչին տախի պյնի մէրհէպտէ կիւճ տիւր . . . Լ՝էյ ճանըմ, իշհէ օղ նէվմի ալիմ նադալըմըշ օղուպ . . . մատմազէլ տը Վարտօվիլ իսէ, շիմտի կէլճէկ տիր . . .

— Պէն քէնտի տէրունիմտէ խայլիճէ էսէրի շուրիշ հիսս իհմմէքտէյիմ, — տէր բրէնսէս, — Ըտրիէնին քէնտի պաշընա կէլճէքլէրտէն շիւրհէ իհմմէքտէ պուլունտուղուն, շիւրհէ իտէրէք:

— Օ տէտիկինիզ իհմհիմալէն խաբիճինտէ տիր, — տէր Ա. Պալէնիյէ, — վիրա, մատմազէլ տը Վարտօվիլ իլէ պէյնիմիզտէ վագը օլան տօսթլուգ, տէրճէյի իճբաճտէ պուլունմագտէ տիր . . . նասըլ քի, սիզ տախի պիլիրսինիզ, մէրգումէնին հագգըմտա տէրքնար օլան էմինիյէթի, տայիմա քէմալ մէրհէպտէտ պուլունմուշ տուր . . . Տահա տիւն տէյիլ էվվէլքի կիւն, պէրաբէրճէ բէք չօգ կիւլիպ էյլէնմիշիզ տիր . . . Ջաթթա, քէնտի տտէթի գատիմէմ իւզրէ, մէրգումէնին, ուսմանտան էօմրի ու թէպյիւշինէ մուզդայիր սուրհէթտէ, իմրար իհմմէքտէ օլտուղու պիր նէվմի էօմրի ու էվկաթը զարիպէ իւզերինէ . . . վէ հատտի իհմհատալի թէճավիւզ իհմմէքտէ պուլունան էքիքնար ու թէսավվուրաթը իւզերինէ, բէք չօգ տիգգաթի ու միհմալտաթի իհտիքտէն պաշգա . . .

— Ա՝օնսիէօ Պալէնիէ իչին, սուրհէթի զահիրէտէ պօշ պիր շէյտիր կիպի կէօրիւնմէքտէ օլան քիւլլի խուսուս իւզերինէ տախի միհմալտաթա կերիշմէք, տայիմա թապիաթը իգթիզասընտան պուլունմուշ տուր, — տէր մատամ տը Ա՛էն—Տիւլիյէ, մարքիզ իհթապէն, թահհընտա պիր կիպլի մանևա պուլունան պիր հէյհէթ իւզրէ:

— Լ՝էյ նէ չարէ, պու տախի, տօղրուսունու խաթէր իսէնիզ, էն զիյատէ էհէմմիյէթտէն պուլունան պիր շէյ տիր, — տէյի ճէվապ վէրիր մարքիզ:

— Ա՝ատմազէլ Ըտրիէնին, պէնիմ միհմալտաթը մէզպուրէմ գարշըտըգ վէրտիկի ճէվապտար, — տէր տօգթէօր, — անճագ զէքնավէթի ազիմ, վէ սիւրուր ու հիւպուր իւզրէ, կիւլիւպ խաթիհզա իհմմէքտէն իպտարէթի պուլունմուշ տուր, վէ հագգըտաթէնտէ, մէրգում կէնճ գըզտա միւշահետ օլունան ագլ ու զէքնավէթի, շիմտիյէ գատար թանըմագտէ պուլունտուղում ագլ ու զէքնավէթին մանիվգինտէ պուլունմագտէ տիր:

— Տօգթէ՛օր . . . տօգթէօր . . . — տէր մատամ տը Ա՛էն—Տիւլիյէ, — զանն իտէրիմ քի պու պապտէ զայիֆ թարաֆընընգտան գարըլարագ, ալտանմըշ օլմալըսընընդ."

Ա՝. Պալէնիյէ բրէնսէսին, Ըտրիէն ալէյհինտէ օլան շու թահդիրանէ մէգալընա պիրտէն պիրէ ճէվապ վիրմէզէք նէբատ, նէլէյինին ճէպինտէն շընգարտընը ալճաուն գութույու աչտարագ, պիր միգտար էնճիյէ ալըր, վէ ալըր ալըր չէքերէք էօյլէ պիր մանալը սուրհէթտէ մէրգումէնին նիւզհինէ պագար քի, մէրգումէնին գալպի զանն իտէրսին քի, քնամիլէն քէսպի բահաթ իտէր:

"Օ՝այ՛ի՛ք թարաճիմտան մը թուխուլմագ . . . քի՛մ, մատամ, պէ՛ն մի . . . — տէր Ա՝. Պալէնիյէ, պէյտաղ վէ շիշման էլիյէ, կէօմլէյինին գըրմասը իւզերինէ տէգիւլմիւշ օլան էնճիյէլերի սիլքերէք, — ճճայիպ, մէկերճի քէնտի խաթէյիմ իլէ, շու կիրիճիմար պուլունտուղունուզ թէշէվվիւճի տէրունտէն սիզի խէյաս իհմմէք շէրիճինէ նայիլիյէթի նիյէթիյլէ, էմրինիզէ միխթաղըր պուլունտուղումտա պիզզաթ քէնտիմ պէյան իհմմիշ տէյի՛ճիյիմ՝:

— Ա՝էշքէքքիւր իտէրիզ մէնսիէօ տօգթէօր, զիրա շու մուտավէնէթի միհհիմմէյի, սիզտէն պաշգա հիչ պիր ֆէրտին պիլէզ հիմմէթի իտէպիլէճէկի իհմհիմալէն տէյիլ իտի, — տէր Ա՝. տ՝Լ՝կրինիլ:

— Տիմէք տիր քի մատամ, բանա ճէհմ իհմմէքտէսինիզ տիր քի, — տէյի ճէվապ վէրիր տօգթէօր, — պէն էօյլէ կէվճէք թապիաթը վէպ-էպ-ռ տտէմյէրտէն տէյիլիմ . . . զիրա, պէնիմ իճրաաթրըմըն նէ մէսաֆէլէրտէ մէնսիլ ալաճաղընը բէք ալճա ֆարգ իհմմէքտէյիմ . . . լաքին, օ տէյիլ էմմա, սահհիհէն իշհիտիկիմ միսիլու, պու քէյֆիյէթին նէթիճէսինտէն մէնաֆիի ճէսիմէ հասըլ օլաճաղ մը տըր . . .

— Լ՝էվէ՛թ, էվէ՛թ, մէնֆաաթը պի հատտ ու զայէ . . . — տէր Ա՝. տ՝Լ՝կրինիլ, վէ հէմտէ, մէնֆաաթլըրըն էն ալիմի:

— Լ՝էյլէ իսէ, պու պապտէ, ասլա իզհարը թէրէտտիւտ իհմմէքլէյիմ, — տէր Ա՝. Պալէնիէ, — իմտի, պէյլէ օլտուգտա, սիզ զէրրէճէ էսէֆ իւզրէ օլմայընըզ, վէ մատամ քի պէն մատմազէլ տը Վարտօվիլին հէմ տօսթու վէ հէմտէ հագգընտա էն զիյատէ իզհարը բիլայէթ իտէնլէրտէն պուլունմագտէյիմ, սիզ շու քէյֆիյէթի պանա պըրագընըզ քի, մէրգումէնին զէքնավէթի լաթիֆէսի վէ մէշհուրէսի զըմընընտա, լազըմ կէլէն հագգանիյէթի ու ինսանիյէթի ճիւզհէճէ իճրա իտէյիմ, վէ պէնտէ օլան զայրէթ ու մէհաբէթի կէօրմէք իչին, չօգ տէյիլ, անճագ, իճբայի մասլահաթընն վագթ ու սահաթընտա պէքլէմէյինիզ . . .

— Ի՝հթիմալ տիր քի, օլ արզու իհմհիկինիզ վագըթ ու սահաթ, պիզիմ տիւշինտիկիմիզտէն . . . տահա էվվէլ թէգարրուպ իտէճէքտիր . . . — տէր մատամ տը Ա՛էն—Տիւլիյէ. Ա՝. տ՝Լ՝կրինիլ իլէ պէճայիշի ագիթը նիկահ իտէրէք:

— Պէն հէմ հազըրըմ, վէ հէմտէ հէր վագըթ հազըր պուլունաճաղըմ տըր, — տէր Թապիպ, — պու պապտէ պանա տիւշէճէք քնաֆֆէյի խուսուսաթընն մէսուլիյէթինի իւզերիմէ ալըրըմ . . . Ա՝ է արզու իտէրիմ քի, սայիր խուսուսաթր հագգընտա տախի, գալպիմ բահաթ պուլունսուն:

— Օ՝ան իտէրիմ քի, սիզին տարիւլ շիֆատէ

տախի տայիմա Նիզամաթը ՃԷտիտէ պուլունտուգ-
տան պաշգա . . . սայիր տար իւլ ֆիւնուղար-
տան տախի գաթան կէրի գալմամագտա տըր , էյլէ
տէյի՞լ մի , տէր , — մատամ տը Աէն — Տիզիե ,
շէյլէ պիր կիւլիմսիյէրէք ։

— Ա՛այ Տա՛յ մատամ , զէրրէՃՃէ շիւբՏէնիզ օլմա-
սըն , զիրա , օլ գատար իւՃրէեզի քէյֆսիզ կէլ-
մէքտէ տիր քի , տէյիլ ազըզընտան , իւլա քէօրէ-
թինտէն թէչէքքի իմտէմ ՃայիՂ տիր ։ Ա՛աքին ,
պունլարը պէր թարաֆ իտէլիմտէ , սիզէ մատ-
մաղէլ Ա՛տրիէն տահա կէլինՃէյէ գատար , տօ-
ղայտան մէրգումէյէ տախի բաՃի օլան , նանի
տիմէք իսթէրիմ քի , մատամ տը լա Աէնթ —
Գ՛օլօմպ իսմինտէ օլաւպ , վէ պէրէքէտէ վէրսին
Բ՛օտէնին թէտապիրի բիւր մէՏարէթինէ քի , պէ-
նիտէ քէնտույէ Տէքիմ իմթիխազ իմմիշ վէ
Գ՛ասրտօվիլ արազիսինի սաթըն ալմըշ պուլունան
պիր գատրն Տագգընտա , մուխթասար սուրէթտէ
պիր քէյֆիյէթ նագլ ու պէյան իտէյիմ ։

— Ի՛յի սէօյլէտինիզ , — տէր Ա՛. տ՛Ա՛կրինէի , —
Բ՛օտէն ասլա թաֆսիլաթէ կիրիշմէյէրէք , անՃագ
քէյֆիյէթի պանա նազմըշ իտի ։

— Ի՛շթէ քէյֆիյէթի Տալին խուլասէսի , — տէր
թէքրարէն տօգթէօր , — մէրգումէ մատամ տը
լա Աէնթ — Գ՛օլօմպուն էմրի իտարէյի բուՏա-
նիյէսի Տէր նէ գատար բէք գօլայ կիպի գըյաս
օլունմուշ իսէտ , թէօվպէքտարլըգ վագթի կէլ-
տիքտէ , նէ՞ մէրթէպէ սէրքէշ պիր գատրն օլտու-
ղու անլաշըլմըշ տըր ։ Շ՛իմիյէ գատար , իքի
նէֆէր բուՏանի նազըրլար , մէրգումէնին սէլա-
մէթի Ճանը Տագգընտա գաթը իւմիտ իտէրէք ,
էլլէրինի չէքմիշլէր տիր ։ Ա՛աթթա Բ՛օտէն տախի
մէրգումէտէն գաթի իւմիտ իմթէյէ պաշլատըղըն-
տան , օլ մէՏարէթի նէրինտէ , սէօզ վէ նիյէ-
թինտէ գավի իւլ րէյ , վէ թէՏամմիւնիւ բէք
իչէրուտէ . . . վէ նիւրէյի տախի բէք օլան , վէ
թամ մէրգումէյէ փաիխա օլմայա լայրգ պուլու-
նան քիւչիւք Ֆիլիբբօնու , մէրգումէնին նէզա-
րէթի բուՏանիյէսինէ թայիին իմմիշ իտի ։
ՊատէՃու մատամ տըլա Աէնթ — Գ՛օլօմպուն Տէ-
քիմիտէ պէն օլտում իսէ , Ֆիլիբբօն պէնտէն
իմտատ տիլէմէյէ պաշլատը , վէ թապիաթիյլէ պէն
տախի բուլի մուվաֆֆագաթի կէօսթէրմէյէ մէՃպուր
օլտում , խուլասէյի քէլամ , պէյնիմիզտէ չու վէՃՃ
իլէ քէյֆիյէթէ գարար վէրտիք , շէյլէ քի ,
պէն մէրգումու գաթան թանըմազ կիպի պիր
թավը ու Տէյլէթի կէօսթէրէՃՃէքտիմ , վէ մէր-
գումէ տախի պանա , մէրգումէնին իման ու իմի-
գատ , նախօտ ատատաՃա խասթաըլըղը վէ սաղլը-
ղընըն կիւնտէն կիւնէ տէյիշիլմէսինի , վէ տէրէ-
Ճէսինի , կիւղլտէն խատէր վէրէՃՃէքտի , վէ օլ վա-
գըթի պէն տախի , իման ու իմիգատՃատա իյի
Տավատխինի ալտըղըմտա , բէք զարարսըզ իլաՃ-
լար վէրիպ , վէ ֆէնա խատէրլէրինի ալտըղըմտա
իսէ ազտըրըՃը իլաՃլար թէրթիպ իտէՃՃէքտիմ . . .
չիւնքի , զաթէն մէրգումէնին քէյֆսիզլիյի բէք
խաֆիֆ քէյֆսիզլիքլէրտէն պիրսի իտի . Նիհա-
յէթի , պիր վագթ օլ մինվալ իւզրէ իՃրայէ տէվամ
իմթիք , վէ մէրգումէ տախի մէրգումէյէ , օլ Տէն-
կէտամտէ , շու եօլտա Ճէվապ վէրիր իտի , " Կէօ-
րի՞յօրսունուզ նա մատամ , Ա՛լլահըն թարիֆլի-
նի թուԹուպ իմանը գավի իւզրէ պուլունտու-
զունուզ կիւնլէր , ինայէթի Պարինին եէթիշմէ-
սիյլէ , բէք իյի օլմագտասընըզ . . . Ա՛ալ պու քի
մուղայիրի օլարագ , բուՏունուզտա ֆէնալըգ իզ-
Տար իմթիկինիզ կիւնլէր , իւզէրինիզտէ պիր ֆէ-
նալըգ Տիսս իմմէքտէսինիզ , չիւնքի , Տիչ պիր
վագթտա , իման ու իմիգատըն , Ճան իւզրինէ
Ճարի օլան գուտրէթ ու թէէսսիրինին , թէն իւ-
զէրինէ տախի այնի տէրէՃՃէլէրտէ Ճարի պուլուն-
տուղու , տալա ինքլար օլունամազ ։"

— Վ՛ագտա , — տէր Ա՛. տ՛Ա՛կրինէի , զէյտաէ-
սիյլէ պիր ֆիւիթուբսուզլուգ իւզրէ , — ՃանըՂը
պիւիթիւն պիւիթիւն զայպ իմմէք իւզրէ պուլու-
նան կիւնահքտարլարը թէօվպէ վէ իմանէ կէ-
թիրմէք իչին , էյլէ թէտապիր ու թարիգլէր իս-
թիմալինէ մէՃպուր օլմագ , էսէֆ օլունաՃագ պիր
շէյ տիր · լաքին նէ՞ չարէ քի , չօպան պուլունանըն
պիր պօրՃու տախի , Տէր Տարէքէթ ու իՃբալա-
րըՂը , եօնիւնտէքի սիւրիւնիւն ագլ ու տիրայէ-
թինէ , վէ նախօտ ախշագ ու թապիաթընա ույ-
տուրմագլըղը տըր ։

— Պունտան տա գաթի նազար , — տէր տօգ-
թէօր , — նասըլ քի , մատամ բրէնսէս տախի
կէօրմիշ , վէ իւզէրինէ տիգաթ , ու միւթալաա
տախի իմմիշ տիր , Աէնթ — Մ՛արի մանասթըրընը-
տա , պազը քէյֆսիզլէր իւզէրինտէ , ՃանլարըՂընըն
բահաթ ու սէլամէթի իչին , չօգ տէֆա թէտապիրի
մեզպուրէյի գուլլանմըշ , վէ բէք չօգ սէմբէսինի
(ֆայտոՏ) տախի կէօրմիշչիմ տիր , վէ Տէմտէ ,
պու եօլ էյլէ պիր եօլ տուր քի , Տէմ միւֆիտ վէ
Տէմտէ քեամիլէն կիւնահտան խալի պուլունմագ-
տէ տիր ։ Վ՛ագտա վէրտիկիմիզ իլաՃլարտան զու-
Տուրա կէլէն թէէսսիր եախօտ թէպէտտիւլաթ ,
Տէր վագթ բէք պիյիւք պիր շէյ օլմայուպ , պա-
զէն բէք խաֆիֆ տէրէՃՃէտէ պուլունմագտէ տիր ,
լաքին պու ճիւմլէ , պազը քէյֆսիզ իւզէրինտէ
էն քիւչիւք պիր ֆարգընը տախի , բէք պիյիւք
թէէսսիրլէր իտէՃՃկի միՃՃէրրէպ օլուպ , վէ իշթէ
մատամ տըլա Աէնթ — Գ՛օլօմպ տախի , այնի մա-
գուլէտէն պուլունտուղունտան , իման ու իմի-
գատՃա բէք իյի պիր Ղալտէ պուլունտուգտան
պաշգա , վիճուտՃատա տախի վիյատէսիլլէ քէսպի
իֆագաթ իմմիշ օլտուղունտան , վէ Բ՛օտէն իւ-
սէ , փարիսատէ տուբտուգՃա , էէնիտէն էէնի-
յէ , մէրգումէնին վարթայի Տէլաքէ տիւՃէՃէյի
շիւբՏէսինէ զահիպ պուլունտուղունտան , Ֆիլիբ-
բօնա իպրամ իտէրէք , մէրգումէյէ պիր վագթ
քէօյլէրէ էէքիլմէսինի նասիՏաթ վէրտիրմիշ տիր ,
վէ իշթէ մէրգումէն շու նասիՏաթը իւզէրինէ տիր
քի , զաթէն մէրգումէնին գալպինտէ տախի , քէօյ
նա մահէլլէ Տանըմընըզ սաթմագ արզուսու մէր-
քիւզ պուլունմաղին , Գ՛ասրտօվիլ արազիսինին
իշթիրասընա գարար վէրմիշ տիր · վագտա մէր-

գումէնին փարալարը ֆէնա եէրե կիմմէմէքտե տիր , լաքին , էսէֆ իտէճէք եէրի շուրասը տըր քի , զէվալը Տիլիբրօնուն , տահա տիւնքի կիւն կելիպ պանա խապէր վէրտիկինէ նազարէն , մէրգումէնին , եէնիտէն վէ հէմտե բէք ֆէնա սուրէթտե , իմանճա վարթայի հէլաքե տիւշմէք տէ՞րէճէ . էրինտե պուլունտուղու կէօրիւլմիւշ տիւր . . . էյլէ թէյէվվիւն միղաճ պիր գատըն օլմազ քի , քէյֆսիզ իքէն քհամիլէն թէօվպէյէ կելմիշ իսէտե , շիմտի վիճուտճա քէմալ մըրթէպե շէֆա վէ բահաթլըղ պուլտուղու պիրլէ , նինէ էվվէլքի թահրիգը մէքրուհունու թուրթմայա պաշլամըշ տըր : Ա՛է մէրգումէնին , եէնիտէն շու կիւնահքհարլըղ չուգուրունա տիւշմէսինէ պաշլըճա սեպեպ , Ջագ Տիւմուլէն նամ պիր ատէմ իլե կէօրիւշիւպ գօնուշմասը պուլունտուղու , գավիյէն գըյաս օլունմագտե տիր . վէ ազիզիմ ապպե , իշխիտիկիմէ նազարէն , զաթընըզտա մէրգումու թանըմագտե իմիշսինիզ , վէ աճայիպի տե շուրասը տըր քի , մէրգումուն մէրգումէ իլե շու միւնասէպէթինին նա՞սըլ օլա պիլմիշ իտուկին , ֆէրտի վահիտ պիլմէքտե տէյիլ տիր :

— Ա՛երգում Ջագ Տիւմուլէն , — տեր մարքիզ էսերի նէֆրէթի իւզրե , — մէճպուրէն վէ թէնէֆֆիւր իւզրե , իսթիմալ օլունմասը ճայիզ կէօրիւլէ կելէն ատէմլերտէն պիրիսի օլուպ , էյլէ պիր միւէյյիֆ տիր քի , գալէմինին ուճունտան , քին ու զարար վէ հիտտէթ զէհիրի ագըպ , վէ քէնտի պէլաղէթիսէ , զայէթ իւլ եիւրէք ինճիտիճի վէ գապա սուրէթտե պուլունմագտե տիր : Ա՛ագա , մէրգում Տիւմուլէնին գալէմի կիսպի պիր գալէմ իլե , պիղիմ բիայէթ իթմէքտե օլտուղունմուզ . . . մէպատիլերի (սկղբունք) հըթը ու վիգայէ նիյէթիյլե , տիւշմէնլերիմիզե գարշը պահսըր եաղմըրմայա միւհթաճ օլմագ , թէէսսիւֆ իտէճէք պիր շէյ տիր , զնրա , մէրգում մէքրին Տիւմուլէն , տայիմա չինկհանէվարի մէյհանէլէր քէօշէլէրինտե սէրհօշ սերհօշ պիր հօմիւր կէչիրմէքտիր . . . ֆէգաթ , պու ճիւմլե , Ջագ գանիյէնէթի իգրար իթհիկիմիզ թագտիրտե , տէրքեար օլան Համիյէթի սիթէմքեարանէսի իսե , քէմալ մէրթէպէտե օլուպ . . . վէ իլմի իլահիյէ տայիր էն միշգիլ մէսէլէլէրտե տախի , մալիւմաթը թամմէսի աշիքեար պուլունտուղունտան , բէք չօգ իշլիմիզ եարամագտա . . . վէ բէք տե չօգ փարալարրմըզը ալմագտա տըր :

— Ի՛նչ էֆէնիմ , սիղե թօհաֆ պիր շէյ տահա սէօյլէյէյի՞մ մի . . . հէր նէ գատար մատամ տըլա Աենթ—Կօլումպուն նաշը ալմըշա գատէմ պասմըշ իսէտե , Տիւմուլէն մէրգումէնին ֆէվգ էլ ատե զէնկինլիյինէ կէօղ տիքտիկինտէն , էզ ճան ու տիլ մէրգումէ իլե նիքհահլանմագ արզու վէ նիյէթլերինտե պուլունմագաե տիր . . . Ամեն , զանն իսէրիմ քի , զաթընըզ Թօաճենէ շու խուսուսու իսհթար իթհէհսինիզ քի , էյլէ պիր տիւպարէճի ատէմին հարաքեաթը մուսիպէթէնճամըզնըն էօնիւնիւ ալմայա , հաղըր պուլունապիլսին . . . Կելելի պէրու պէյլէ պիր թագըմ , էսէֆէնկիզ քէյֆիյէթլերին պահպանըյլա . . . պաշընըզը ազըրթտըղըմ զըմբընտա , զհյատէսիյլէ մագուր տիլերիմ , լաքին մատամ , շու շհմտիքի , զաթընըզա պահսընը իթհմէք շէրէֆինէ նայիլ օլտուղում Աենթ—Ա՛արի մանասթըրընըն միւնասէպէթիյլե — տէյի իլավէ իտեր տօգթէօր , բրէնսէս թհթապէն , — շունուտա անլամագ իսթէրիմ քի , ա՛ճէպա զաթընըզ , թայլի վագթտան պէրու , մէզքիւր մանասթըրա , կիմմիշ տէյի՞ֆ միսինիզ :"

Ի՛րէնսէս Ա՛ . տի՛կրինեի իլե տիգգամ իւզրե գարշըլըգը պիր կէօզ իշարէթի ալըպ վերմիքտեն սօնրա , "Ի՛աքին . . . սէքիզ կիւնտէն պէրու . . . անճագ . . . զանն իտէրիմ ,

— Տիմէք տիր քի , շհմտի կիմմիկինիզտե , բէք չօգ թէպէտտիւլաթ պուլաճագսընըզ տըր , շէյյէ քի , պէնիմ տար իւլ շհֆա իլե , մանասթըրըն ա՛րա եէրինտե պուլունան միւշթէրէք տիվար աշաղը ալընտը , չհնէքի , օրատա պիր նէյնի տայիրե իլե , պիրտե քիւչիւք քիլիսե ինշա օլունաճա : տըր . . . զնրա , եվվէլքիսի բէք ուֆագ իտիգ Պունտան տա գաթի նազար , մատմօազէլ Ա՛տրինէն պիր տինտարըզգ զայրէթինի մէտհ ու սէնայե պօրճլույում , — տէյի իլավէ իտեր տօգթէօր , աճայիպ սուրէթտե պիր նիմ կիւլիւշ իւզրե , — եանի տիմէք իսթէրիմ քի , Ի՛աֆայէլ նամ մէշհուր բէսսամըն ասարընտան պուլունան պիր հաղրէթի Ա՛երնեմ սուրէթինին սուրէթինի չըգարարագ , մէզքիւր ինշա օլունաճագ քիլիսէճիյէ բիշքեշ իթհմէյի պանա վատ իթհմիշ տիր :

— Ա՛ահի՞հ մի սէօյլէյօրսունուզ . . . չօգ միւնասիպ , չօգ միւնասիպ , — տեր բրէնսէս , — լաքին օ տէյիլ էմմա , իշթէ էօյլէ եագլաշմագտա տըր , հալ պու քի Ա՛. Թրիբօ հալնա կելիպ չըգմատը :

— Ա՛երգում մատմօազէլ տը Կարտօվիլին նաղըր իւլ վասիսի օլուպ , վէ գօնթէ—տիւքիւն տախի աթիգ մասլահաթկիւզարը պուլունմաղին , մէրհումունքեաֆֆէյի էմմալու էմլաքինի , պիղզաթ քէնտիսի իտարե վէ թանզիմ իթհմիշտիր , — տեր մարքիզ , պիր թէֆէքքիւր իլե , բէք մէշղուլ պուլունարագ , — վէ մէրգումունե պուրատտա պուլունմասը էհէմմ ու էզմ իյէթտէն օլուպ , վէ հէմտե մատմօազէլ տը Կարտօվիլ հէմտան շհմտի կելեճէք օլտուղունտան , մէրգումուն օնտան էվվէլ կելմէսի , զհյատէսիյլէ արզու օլունաճագ մէվատտէն տիր :

— Ե՛ազը՛գ քի , մէրգումուն թասվիրի պիղզաթ քէնտի եէրինի թուրթմագ , — տեր տօգթէօր ֆիթմէնէքեարանէ պիր կիւլիւմսէյիշ իւզրե , վէ ճէպինտէն պիր բիսալէճէք չըգարարագ :

— Ա՛յե՞ իմիշ տօգթէօր , — տէյի բրէնսէս մէրգումէ սիւալ իտեր :

— Շ՛ու արաչըգ արաչըգ , վէ իմզասըզ օլարագ թագ ու նէչը օլունմագտե օլան հիճվ բիսալէլէբինտէն պիրիսի . . . Իսալէ յի մէզպուբէնին իսի Պէլ օլուպ , մէրգումուն իսե էթվար ու հարա-

քնամբըն էզյէ պիր սաաէտիլանէ սուբէթաէ նագէ
ու պէյան իմմէքտաէ տիր քի, հիճվ տէնիլմէ-
տէն խսէ, թամ թասվիրի հալի տիր տէնիլսէ սէզա
տըր . . . պույուրունուզ, օգույունուզ, նախսա
պէն օգույայըմ տա սիղ տիյնէյինիզ։ Պու պա-
սըն իսմինէ, ՍՈՒՐՒԹԻ ՎԸՇՆԱԳ ԹԷսմիյէ օլուն-
մուշտուր։

,, Ա՛. պըրն Թուրէբօ։ — ,, Ա՛էրգուամ քէնտիտէն
,, պիւյիւք վէ զէնկին պուլունանլար գարշըսըն-
,, տա, դայէթ էանա սուբէթաէ ալշագ կէօնիւլ-
,, լիւլիւք կէօսթէրիպ, հալ պու քի, քէնտիտէն
,, աշաղը վէ քէնտույէ թասլի օլանլարա գարշը
,, տախի, զիյատէսիյլէ պիր Թէքէպպիւրի զալիզ
,, իղհար իմմէքտաէ տիր. Մէրգուամ, զամիր ու զիմ-
,, մէթի վէ իման ու իթիգատը, վէ ճանլարընը տա-
,, խի պէր Թարաճի իտէրէք, անճագ փարա գազան-
,, մագ արգասընտան տիւշէն, վէ փարա գազան-
,, մագ իչին տախի, էկէրչի վալիտէլէրինին էօլ-
,, մէսիյլէ, քէնտի իրաալարընըն, իսթէհիքլէրի
,, կիպի արթըպ էքսիլէճէյինի (նանի բիյաչանըն
,, տիւշիւպ, փըրլայաճաղընը) պիլսէլէր, պիլա ին-
,, սանճ ու մէրհամէթ, հանթա պիղզանթ վալիտէլէ-
,, րինի տախի անինտէ պօղաղլամայա գօշան զէնկին
,, վէ թամաքեար շէհիրլիլէրտէն, սանանճքեարըր-
,, տան, միւթէտէպպիր մատրապազլարտան, վէլ
,, հասըլ, էն զիյատէ տէհչէթֆէրմա վէ իսապիս
,, Ա՛րիստօգրատ կիւրուհինտէն պիրիսի տիր (1)։
,, Պու մագուլէ ատէմլէր, էզյէ ըրզ ու նամուս-
,, լարընն վիդայէ իտէրէք, սապր ու լիյագաթ իւզ-
,, րէ, վէ չալըշըպ չապալայարագ, քէնտի աննը
,, Թէրլէրիյլէ, վէ էրճիմէնտանէ զէնկին օլմուշ
,, օլմայուպ, իլա եա պիրտէն պիրէ պիր Թէսաոիւֆ
,, եարտըմըլա, վէ եա տա «Ֆէօֆ» սուլարընա
,, (շիմիֆքի գօնսօլիտ վէ սայիրէ սարաֆիլըղը) ամ-
,, տըղլարը ավլար սայէսինտէ քէսպի սէրվէթի իմ-
,, միշ քիմսէլէր օլտուգլարը Հալաէ, տաճա Հէնուշ
,, սէրպէսթիյէթէ մաղհար պույրուլմուշ էսիրլէր
,, իւզէրինտէ միւշահէտէ օլունա կէլէն գապայիճի
,, մէնֆուրէ իլէ մէէլուճ պուլունմագտէ տիրլէր։
,, Ա՛ մագուլէ ատէմլէր պիր տէֆա զէնկին օլտու-
,, լար մըլարը, էհալիյէ չէշմի Հագարէթ իլէ
,, պագմայա պաշլարլար, չինքի քէնտիլէր տախի
,, էհալինին իչինտէն անճագ իգպալ եարտըմըլա
,, սիվրիլմիշ օլտուգլարըն պիլտիքլէրինտէն, Հա-
,, զրգաթը Հալէրինի քէնտիլէրինէ կէօսթէրէն
,, այնատան նէֆրէթի կէթիրէն նիչէ գօճա գարըլար
,, միսիլլու, էհալիյի կէօրտուքճէ, Թէքէպպիւր-
,, լէրինէն նաչի, հիճապ իտէրլէր։ վէ Հաթթա
,, էզյէ ատէմլէր, ֆուգարանըն սէֆիլէթի ու բէ-
,, րիշանիյէթի տէհչէթենկիլինի կէօրտուքճէ,
,, աճըլըպ մէրհամէթի իտէճէք եէրտէ, մուղայիրի
,, օլարագ, ,, Լ՛ֆէնտիմ, ֆուգարա տէյի՛լ մի տիր-
,, լէր, եա Ճէնպէլ տիրլէր, եա Հօվարտա տըր-
,, լար, վէ եատա իշլէրինի կիւճլէրինի պիլմէզլէր
,, . . .,, տէյէրէք ֆասլ ու զէմմ իտէրլէր, չիւն-
,, քի, շու իֆթիրալարը իրթիքապ իմմէլէրիլլէ,
,, քէնտիլէրին պարպարճա խօտպինլիքլէրինի, օս-
,, շամըշ օլուրլար (1)։

,, Ա՛ալթի պու գատարտա տէյիլ, Ա՛. Թուրէբօ
,, քէնտի սանտրաղընտա տօղու պուլունան լնրա-
,, լարը սայէսինտէ, միլլէթի վէքիլլէրի իչին հէմ
,, գուրա վէրմէյէ (ընտրող) վէ հէմտէ գուրա
,, գազանմայա (ընտրելի) Հուգուգ սահիպի պու-
,, լունտուղունտան, նիչ հէմ Թապիաթլարը
,, միսիլլու, ֆուգարալըղը սէպէպինտէն գուրա
,, վէրմէք Հուգուգունտան մահրում գալանլարը,
,, կիւյա, էզյէ բօղնթիգաճա խուսուսլարա, լա-
,, յըզ տէյիլտիրլէր կիպի, զէվզէնիպ իսթիհզա
,, իմմէքտաէ տիր։

,, Վ՛ըրգ սէնէ օրտույա վէ հիւքիւմէթ խըտ-
,, մէթ իմտիքտաէն սօնրա, շիմտի իսէ մաաշըյլա
,, չար նաչար կէչինէ պիլմէքտաէ օլան, վէ ֆու-
,, գարա էվլատընտան պուլունան, զապթիթանը տա-
,, խի, իսթիհզա իմմէքտաէ տիր։

,, Ա՛իւտաէթի էօմրինէ, անճագ զամինկիլ վէ
,, սալապէթ ասար (կիւճ) ֆէրայիզին էտա իմմէք
,, իւզրէ, կէչիրիպ Թէլէֆ իտէն, վէ ագըպէթքեար,
,, էօմրինէն սօն կիւնլէրինտէ օլսուն, պիր լա-
,, յըզը մաաշա տախի մազհար պույրուլմայան
,, հաքիմլէրի տախի, իսթիհզա իմմէքտաէ տիր։

,, Վ՛էնտի ասար ու զահմէթի միւֆթիտէլէրիյլէ
,, միլլէթ ու մէմլէքէթինի Թէնվիր իտէն (լուսա-
,, ւորել իտէն) ալիմլէրի, վէ եախսա պէնիի ա-
,, տէմ էզլէմ օլան հէր նէվիւ էսրար ու հիք-
,, մէթէ, նիչէ վէ նիչէ սիլսիլէ վէ էհալիլէրի
,, աչինա դրլան, հօճալարը վէ միւտէրրիսլէրի
,, տախի իսթիհզա իմմէքտաէ տիր։

,, Ա՛սըլ Ինճիլի չէրիֆինի ահքամ ու էվամի-
,, րինէ իմմէիսալէն, չէֆգաթ ու մէրհամէթ, վէ
,, գարտաշ մուհաֆազէթի, վէ ումումէն էհալիյի
,, սէվմէքլիք, վէ սայիրէ վէ սայիրէ վազ իմմէք-
,, տէ պուլունան, վէ ատապ ու էրքանը, վէ

(1) Էզյէ տէն ու իման վէ Ալլահտան գէյատէ փա-
ըայա Թաֆրընան, վէ ինսանիյէթ ու ֆազիլէթ տէնիլէն
ամալ ու էֆալը Միմուտէ վէ Մէրզուպէյէ գէրրէ դա-
տար բիայէթ իմմէքտաէն պաշգա, էհլի ֆազիլէթի
տախի զէվզէնիպ շաշգըն վէ պուտապա նէրինէ գօյան,
տուպզուտուգ, վէ եալընըզ Հիւքմէնիշ օլտուղու տա-
ման չուվալընըն պիր Թարաֆընը տէյէրէք ազար ազար
նէյիպ գարընըը տօղուրան մէրքէպպէ միսիլլու, քէն-
տի զէնկինիլէրինի, անճագ հայվանճա պէր սուբէթաէ
Թէնէլէրինի պէօյէմէյէ, հանթա պազէն օնու տախի դըս-
գանարագ, գանաաթ իտէն Թամամի զէնկինէր, հէր
վագթ վէ հէր նէրտէ պուլունտուղու միսիլլու, միլլէ-
Թիմիզտաէ բէք չօգ պուլունտուգտան պաշգա, հանթա
հէմզէ հրիլէրիմիզտաէ տախի, խալլոճէ պուլունմագտէ օլ-
տուղուն, աճընարագ իգրար իտէրիզ,

(1) Նէյէրչի, Էօժէն Սիւ կիպի, ինսան Թապիաթընըն
պու մէրքէպէ ֆարգ ու ֆէհմինէ վարա պիլիր նատիր
իւլ էմնալ պիր զաթ, էսկի պուլթֆէրէնթլէրին զէմա-
նընտա պուլունմուշ օլաա իտի, ինսան Թապիաթընա
պիր Իլահ ատտ օլունարագ, սէճտէլէրէ չայէսթէ պույ-
րուլաճաղնա ասլա շիւբհէ եօգ իտի, տէյէ պիլիրիզ,
պէրա, զանն իտէրսէն քի, պու ատէմ ինսան Թապիա-
թընըն պիր այնասը օլարագ, կէրէք սուբէթաէ զահի-
բէմիզտէ, վէ կէրէք գալպիմիզտէ հէր նէ քի վուգու
պուլապիլիր իտէ, հէմման քեաֆֆէսինի կէօրմուշ կիպի
Իսապէր վիրմէ քաէ տիր։ Նասըլ քի, Թըղդը շու սէզղէ-
տիկի մինլու, պու կիւն վէ պու սատթատա, պաղը
իգպալ սայէսինտէ զէնկին օլմուշ խօտպինէր Թանըրըզ։

,, սէվապ ու ֆազիլէթի եէրինտէ օլան , քէօյլու
,, փափասլարընը տախի , իսթիհզա իճմէ քտէ տիր ։
,, Լտախի , իշլէր շու սըրատա պուլունտուղու
,, թագտիրտէ , վէ պարան Թրիբօ կիսի պիր
,, ֆապրիգաճընըն , նիզամէն մէճուաթտէն պու-
,, լունան պիր ոյուն , վէ եախօտ ըրղսըղճա պիր
,, սանաթ սայէսինտէ , պիր միլիօն ֆրանգը պիր-
,, տէն գազանմըշ օլտուղու սուրէթտէ , արթըգ
,, մէրգումուն , պիր թագըմ էհլի ըրղ , ֆէգաթ
,, շաշգրն էհալինին , վաթանը ուղրունտա , կէնճ-
,, լիկինի , սինինի քէմալէթի ասարընը , գանընը ,
,, ագլ ու ֆիքրինի , վէ ուլում ու մալիումաթընը
,, ֆէտա իճմիշ օլտուգտան սօնրա տախի , քէն-
,, տի հուգուգունտան մահրում գըլընտըղըն , վէ
,, հալ պու քի , մուղայիրի օլարագ , քէնտիսինին ,
,, անճագ փարասը սայէսինտէ հէր հուգուգա սա-
,, հիպ պուլունտուղուն կէօրտիւքճէ , պիճթէ-
,, քէպիւր , պիչարէկկանը մէրգումանէ սիճէմ
,, ու հագարէթ իւզրէ իսթիհզայէ ճիւրաթ իճ-
,, մէսի , մէկէրչի թէճճիւպէ շայան պիր շէյ մի
,, տիր (1) ։

,, Ա ագաա , պիր թագըմ ատէմընէր , մէտէնիյ-
,, եէթ նէզտինտէ , ֆագըրըղգլարը սէպէպինտէն ,
,, հուգուգ ու իճմէի յաղաթտան մահրում գալմըշ
,, օլան , ֆէգաթ , պու ճիւմլէ , զէնկինլէրտէն
,, բէք չօգ զիյատէ շայանը իհթիրամ ու իճմի-
,, խար վէ լիյագաթ պուլունան պիչարէկկանէ ,
,, կիւյա ինսանի ու միւսաատէ իտէրիմ քի , — Լչէր
,, ֆ՜՜ր ֆպ՜ն՜ղ ի՜ ֆ՜՜ր ՛ղ՜ր՜ ղ՜՛՜ր՜ ֆ՜՜ր՜ ։
,, Նա նպ՜՛ օ՛ղ՜՛ ի՜ղ՜՛ղ՜՛ , ՜ֆ՜ղ՜՛ղ՜ ՜ղ՜՛ ՜ ։
,, ԼՀ՜՛ղ , ՜ֆ՜ղ՜՛ տէյի իսթիհզայէ շայան պիր
,, նասիհաթ վէրմէ քտէ տիրլէր ։

,, Կէչէլիմ շիմտի պիրազտա պիղիմ Ա՛ պա-
,, բանուն , եանի Ընտրէ Թրիբօնուն թէրճիւ-
,, մէյի հալի պահսինէ ։ Ա՛երգումէ պիր ըօգան-
,, թա սէյիսինին եվլատը օլուպ . . ։՛՛

Պու հէնկամտէ , օտա գաբուսունուն իքի գա-
նատը աչըլարագ , տայիրէ խըտմէճճիսի մէյտանէ
ըղգար , վէ Ա՛ պարան Թրիբօնուն կէլտիկինի
խապէր վէրիր ։

Տօգթէօր Պալէնիէ , էհլի թիճարէթի Թրիբօյու
կէօրիւը կէօրմէղ , հէման էլինտէքի բիսալէյի
ճէպինէ վազ իճմիկի պիրլէ , այագա գալգարագ ,
վէ էզ ճան ու տիլ մէրգումու սէլամլայարագ , է-
լինի սըգար , վէ Ա՛ պարան տախի , թա գաբու-
տան պաշլայարագ , հէզարան նէվի գըրըլըշլար
վէ նէզաքէթլէր իզհարըլլա , մէրգումուն սէլա-
մընա գարշըլըգ ճէվապ վէրիր ։

,, Ա՛ատամ բրէնսէսին եվամիրինէ միւնթազըր
պուլունմայը քէնտիմէ պիր իճթիհարը ազիմ ատա
իճմէ քտէյիմ , վէ քէնտիլէրին տախի հագգը աճի-
զանէմտէ էմնիյէթի քւամիլէ իւզրէ պուլունա-

(1) Նասըլ քի , պիզատ տախի , պազը ատէմլէր , տօղ-
րու տօղրույա եագմագ օգումագ պիլմէտիքլէրի , վէ
հաթթա Անձնանուէր ընկերութիւն չըրագլարը տիրա-
յէթլու հաժալլարտան պիր գաչ սէնէ տէրս ալմայա միւ-
ճաճ պուլունտուգլարը հալտէ , անճագ փարա վէ նու-
ֆուզլարը սայէսինտէ գուրա գազանմըշ տըրլար . . ։

ճագլարը էմէլի էղլէպիմտէն տիր ։

— Ֆագըգաթէն մէնսիէօ Թրիբօ , հագգընըզ-
տա էմնիյէթի քւամիլէմ տէրքւար պուլունմագ-
տէ տիր , ալէլ խուսուս շու սըրալարտա ։

— Ա՛ատամ , աճէպա , մատմազէլ տը Վարտո-
վիլ հագգընտա միւսամմէմ պուլունան նիյէթ ու
էֆքյարընըզ , հալնա պիզի հալտէ պուլունմագ-
տէ՞ մի տիր . . ։

— Ֆայ հայ , հալնա , մէնսիէօ , վէ իշթէ պու
կիւնքի պուրայա թէճէմմիւ իճմիմիզտէն մագսէտ
տախի , անճագ օլ նիյէթէ մէպնի պուլունմագ-
տէ տիր ։

— Ա՛ատամ , նասըլ քի զաթէն տախի վատ իճ-
միշլիմ տիր , օլ պապտէ մուավէնէթի աճիզանէմ
զըմմընտա պի իշթիպահ օլա պիլիրսինիզ ։ Ոչան
իտէրիմ քի , շու խուսուստա , շիտտէթի ազիմ
իսթիմալ օլունաճագ օլտուգտան պազգա , հաթ-
թա , հինի իգթիզատէ . . ։

— Պիզ տախի , պնի էֆքյարտայըզ , — տէր
անինտէ մարքիզ , բրէնսէսէ պիր կէօզ իշարէ-
թիլլէ , կէօզլէ-քլէ ատէմին սագլանմըշ պու-
լունտուղու մահէլլի կէօսթէրէրէք , վէ հէմտէ
ճիւմլէմիզ հիւսնիւ իճթիհատ իւզրէ յիզ , — տէր
թէքրարէն , — ֆէգաթ , եալընըզ շունու իճա-
տէյէ միւսարաաթ իտէրիմ քի , մէրգումէնին մէն-
ֆաաթընա թօգունուլաճագ , ասլա պիր քէօշէ պը-
րագմամայա եէնիտէն գավէ ու գարար իճմէլէյիզ ,
զնրա , պիղիմ նիյէթ ու մագսէտիմիզ , անճագ
մէրգումէնին մէնֆաաթընտան իպարէթ պուլուն-
մագտէ տիր , տիմէք տիր քի , միւմքին մէրթէպէ
խալիսէթ ու սաֆտէր ուհսինի , թէշվիգ ու թահ-
րիքէ չալըշմալըըզ . . ։

— Ա՛ատամ , քէօշքիւն պաղչէսի թաարաֆընտան
մատմազէլ պուրայա կէլմիշ օլմազին , մատամ իլէ
կէօրիւշէ պիլիրմիյիմ տէյի , սիւալ իճմէքտէ
տիր , — տէր տայիրէ խըտմէճճիսի , թէքրարէն
գաբույա վուրտուգտան սօնրա , իշէրի կիրէրէք ։

— Անէօյլէյինիզ մատմազէլէ քի , զաթէն քէն-
տիլէրինէ պէքլէմէքտէյիմ , — տէր բրէնսէս —
վէ շիմտիտէն սօնրա հէր քիմ քի կէլնը իսկ . . .
էմմա , պիլա միւսթէսնա . . . անլատընըզ մը . . .
ասլա իշէրի գապուլ իճմէլի տէյիլսինիզ ։՛՛

Պատէհու , տիվանխանէտէ քի բէրտէ գաբու-
յու գալտըրարագ , արգասընատա կիղլէնմիշ պու-
լունան ատէմէ , մատամ տը Անէն — Տիզիյէ պիր
սօն կէօզ իշարէթիլլէ պիր շէյ անլաթտըգտան
սօնրա , թէքրարէն իշէրի կէլնը ։

Ընճայիպ հալ , հէման Ընտրիէնին կէլմէսինտէն
ճիւմլէճէ սօնրա , շու մէնզարէտէ հալըը պուլու-
նան քւաճֆէէյի օյունճուլարընն իւզէրինտէ , պիր
էսէրի պի հուզուրի վէ պիր շուրիշի տիլ , շէյխլէ
քի , մէրգումէնին հուզուրունտա , պէլլնսիլ սու-
րէթտէ , նիչէ սույի զանընլարտա զահիպ օլարագ ,
քէնտիլէրին շաշըրտըգլարը միւշահէտէ օլունուր ։

Ընրատան պիր տագգըտա կէչտիքտէ , մատմա-
զէլ տը Վարտովիլ , հալտընըն եանընա կիտէր ։

ՆԻՏՆԱՅԻ ՓԸՕԼ

ԻՊԹԻՏԱՑԻ ՄԻԻԱՑՏԻԼԻ

Մատմաղէլ տը Վարտովիլ տիվանխանէտէն իչէրի կիրտիքտէ, պաղչէտէն տօլաշըպ կէլմէսի ճիհէթլէ պաշընա գոյմուշ օլտուղու քիւլ բէնկի գասթօրտան միւբէթթէպ շաբգասընը պիր գօլթուգ իւզէրինէ վազ իթտիկինտէն, սըրմավէշ տիլպէր սայլարընըն, ուզուն ուզուն վէ խաֆիֆի սուբէթտէ պուրմալանմըշ օլտուգլարը Հալտէ, նանագլարընտան աշաղը սարգմագտէ, վէ պաշընըն արգասընտա տախի, գրվըրմ գրվըրմ թօբլանմըշ օլարագ, թուրթտուրուլմագտէ պուլունտուղու միւշահէտէ օլունուր։

Մարիէն իւզէրինտէ օլ Հէնկեամտէ գաթան պիր թավըր քիւսթանանէ կէօրիւլմէյիպ, ֆէգաթ, քէմալ մէրթէպէ բէֆտէր տիլ իւզրէ պուլունտուղու ֆէհմ օլունուր, շէյլէ քի, լէհճէօինտէ ասարը նէչանմինտի վէ քիւշատ բոյի (կիւլէր նիւշիւլիւք) տերքեար օլտուգտան պաշգա, օլ իրի իրի վէ սէյահ կէօզլէրի իսէ, զանն ինտերսին քի սայիր վագթլարտան զիյատե փարլամագտէ պուլունուր։ Մէրգումէ ապպէ տ'Այհրինիի կէօրտիւքտէ, պիր էսէրի թէհայիւր իշճար իթտիքտէն գաթի՛նաշար, քիրազ տօտագլարը իւզէրինտէ տախի, իսթի՛հզաքեարի պիր թէպէսսիւմ (կիւլիւմսէմէք) կէօրիւլիւր։ Մարիէն քէմալը լէթաֆէթթ իւզրէ, պաշընը էյէրէք, վէ տօգթեօր Պալէնիյէյէ պիր սէլամ վէրտիքտէն սօնրա, սալա եիւզիւնէ տախի պագմագսըզընը պարոն Ֆէրիքօնուն էօնիւնտէն կէչէրէք, նիմ մերթէպէ պիր թէազիմի հիւանէֆգա, վէ պիր էտայի ազամէնիւմա իւզրէ, Հալասը բրէնսէսի տախի կիտիպ սէլամլար։

Էր նէ գատար մատմաղէլ Մարիէնին էթվար ու էնտամընտա, պիր էսէրի սեր էֆրազի պուլունմագտէ իտի իսէտէ, պունունլա պէրապէր, պիր մուվաֆֆագաթը թամմի՛յի բէսմի ատապ, վէ ալէլ խուսուս թայիֆէյի նիսպէյէ մախսուս պիր նէզաքեթ ու լէթաֆէթ տախի միւշահէտէ օլունմագտէ օլտուգտան պաշգա, Հալ ու հէյհէթինտէն իսէ, պիր ճէսարէթի զարիպէ, պիր սերպէսթիյէթի միւսթագիլանէ, վէ զիւմրէյի զէնան վէ խուսուսիյլէ քէնտի չաղընտա պուլունան տիւնթէրանը նէվճիվանան իւզէրինտէ բէք նատիրէն կէօրիւլէ պիլիր պիր վագարը թէքեպպիւրանէ տախի ֆէհմ ու ֆարգ օլունմագտէ օլուպ, վէլ Հասըլ, մէրգումէնին էվզա ու Հարաքեաթընտա, ասլա հիտտէթ միզաճլըգ, ասարը մէճպուրիյէթթ վէ միւշէտտէթ վէ նախօտ միւտահէնէ ու միննէթթ պուլունմայուպ, անճագ, շու թէշպիհաթ ճայիզ կէօրիւլտիւկիւ թագտիրտէ, նանի տիմէք իսթէրիզ քի, ասլագ ու էվսաֆընա թէվֆիգան, պիր էսէրի ազատեկի վէ սաֆտէրունի կէօրիւլմէքտէ, վէ Համթա մէրգումէնին տամարլարընտան, պիր տէմի (գան) բիւր Հայաթ, վէ պիր մահ բիւր Հատասէթի (կէնճլիք) ճէրէյան իթմէքտէ օլտուղունտան, մէրգումէնին ֆիտանը ճէհսէտի մուճիպ իւլ ինպիսաթը վէ թէրքիպի բասաթքեար վէ սապիթ գարարընըն եէվմի մէզկուրէ գատար, հիչ պիր էսէրի էնտուշնաք վէ սաղսաղթ ալտտ (սըգը թուրթուրմագլըգ) մէնկէնէսի թահթընտա գալմամըշ օլտուղուն անլաթտըրմագտէ իտի։

Վարայիպտէ՛ն պիր պիր Հալ, մարքիզ տ'Այհրինիի, մէճլիսլէր իչինտէ պիւյիւմիւշ, ագլ ու զէքեավէթի քէմալ մէրթէպէտէ պիր ատէմ օլուպ, վէ քիլիսէ խատէմէլէրինին էն մէշհուրլարընտան վէ էն զիյատե սահիպ պէլաղէթ պուլունանլարընտան պիրիսի օլտուղու, վէ ալէլ խուսուս տայիմա հիւքմ ու նուֆուզ եէօրիւլմէյէ ալըշմըշ պուլունտուղու Հալտէ, Մարիէն տը Վարտովիլին նիզտինտէ իսէ, քէնտույէ բաղմէն, իզհարը պիհուզուրիի տիլ, վէ անլաշըլմազ տերքեճէտե, վէ էհման պիր սուրէթի բէնճէֆգատե ... ազապը տերուն իթմէքտէ իտի, էվվէթթ, մարքիզ կիպի պիր ատէմ, տայիմա քէնտի զապթընա գատըր, տայիմա պաշգալարը իւզէրինէ քէնտի գուտրէթ ու թէէսսիրին իրաս իթմէյէ ալըշմըշ, վէ Համթա Ա'իզվիթ ճէմիյէթի իսմինէ, էքսէր տէֆա, էհման Խօտ պէ Խօտ Նիչէ Թաճտարան իչէ իւնս իւ իւչֆէթթ իտիպ, վէ մուպահասէլէրէ կիրիշմիշ պուլունտուղու Թագտիրտէ, քէնտույի զապթա գատըր օլամտարըզընտան, ֆոյէ պիր ագլ ու ֆիրասէթի իչէ մէչուֆթ, վէ էթվարը ազատեկիսիյէ վէ էհզի (զէվգէչէնիշ) ճանկիւսըյլա ... մէշհուրէ, պիր տիւխթէրի թաղէ ֆիտանըն գարշըսընտա, քէնտույի շաշըրըպ ալթիւսթ օլտուղուն հիսս իթմէքտէ իտի։ Ընդունքի, պաշգալարը իւզէրինէ հիւքմ ու նուֆուզ եէօրիւլմէյէ ալըշմըշ ատէմլէր, քէնտի հիւքմ ու թէէսսիրլէրինէ գարշը կէլիպ եուԹմագ իսթէմէ՛քտէն պաշգա, շու Հարաքեաթը ֆասիտէչէրի էօնիւնէ սէտտէր տախի չէքերէք իսթի՛հզայէ ճէսարէթթ իտեչլեր ալէյհէրինտէ, ալէսսէվիյէ խըշմ ու զազապա կէչէրէք, չէթմ ու հագարէթթ միւսարաաթ իտե կէլտիքլէրինտէն, մարքիզ իզէրինտէ, զուհուրա կէչէն ասարը սըգչէթթ ու թէաարրուզ տախի, մէրգումուն, բրէնսէս տը Ա'էն Տիվրինին եէկէնի Հագգընտա տերքեար օլան պիր ալիագայի ֆիւատընտան նէչէթթ իթմէքյիպ, անճագ հիտտէթթ ու զազապընտան նէչէթթ իթմէքտե իտի։ Ընդիրա, խայլի վագթտան պէրու տուբ քի, քէնտի ատէթի գատիմէսինէ բաղմէն, չունճա էչֆագը ճազիպե վէ հէման միմմէթենի իւլ մուգավէմէթթիյլէ (գարշը կէչինմէզ) Մարիէնի իզլալ պիրլէ մէֆթունէ գըրմայա չալըշմագտէն, սարֆը նազար իչէմիշ օլմազին, մէրգում տայիմա, մէրգումէյէ գարշը սերտ վէ քէօկլին մուամէլէ իսթի՛մալ իթմէքտե պուլունմագտե, վէ զաթէն մէվսուֆ պուլունտուղու վէ սայէսինտե բէք չօգ ֆայիտէմէնտ օլուպ, նիչէչերի քէնտի թարաֆընա

ձէլպէ մուվաֆֆագ օլտուղու էվռաքը թայիպէլէ-
րինէն տախի պիւթիւն պիւթիւն ֆէրաղաթ պիրլէ
սուրեթի զայիրէսինտէ, էթվար ու հարաքեաթը
սաղապէթ ասար (սէրթ չէհրէլիք), վէ պիր թէ-
քէպպիւրի բիւր վագար իղՀար իթմէքտէ խոր։
Ումրիէն մէրգումանն քեաֆֆէյի շու թավը ու
հարէքէթլէրի իւզէրինէ վագաա բէք իլէրուտէ
էլլէնիպ զէվգինի չըգարըր իսխյսէտէ, ագրլանէ
հարէքէթի իթմէքտէ տէյիլ իսի, չիւնքի, պու
ալէմտէ, էն քիւչիւք վէ էն պայաղը սէպէպլէր-
տէն տախի, բէք պիյիք, վէ չօգ տէֆա միւմքինի
իւլ զալէպէ ղարաղ ու քինէլէր թէվէլլիւա իթ-
մէքտէ տիրլէր։

Շ իմխյէ գատար սէօյլէմիքլէրիմիզտէն, շու
մէնզարէտե Հաղըր պուլունան օյունճուլարը թաՀ-
րիք ու թէշվիգ իթմէքտէ օլան, էնվայի տույղու-
լարըն վէ մէնֆաաթլարըն, միգտարի քիֆայէ
ֆէՀմ ու ֆարգ օլունաճաղը աշիքաար տըր։

Ումատամ տը Այն—Տիղէյէ օճաղըն պիր թա-
րաֆընտա պիր պիյիւք գօլթուգ իւզէրինտէ օ-
թուրմուշ օլուպ, մարքիզ ա՝նկրինէի, աթէշին
գարշըսընտա այագտա տուրմագտէ, վէ տօղթՀօր
Պալէնիէ իսէ, եաղըխանէնին պաշընտա օթուր-
մուշ օլտուղու Հալտէ, պարօն Ումրիւօ տախի տի-
վարտա ասըլմըշ օլան պիր աղիղ թասվիրինի
տիգգաթը քեամիլէ իւզէրէ կէօղտէն կէչիրմէքտէ
խոր։

"Ումատամ, պաղը մէսալէհի միՀիմմէ զըմընտա
միւսահապէթէ կիրիշմէք իւզէրէ, զանն իսէյիմ
քի պէնի իսթէմիշ իսինիզ, էօյլէ տէյի՞ մի,—
տէր Ումրիէն, շուրիշի տիլ իւզէրէ Հէր քէս իւ-
զէրինէ, քէնտիսինին տիվանխանէտէն իչէրի
կիրմէսինտէն պէրու Հիւքմ իթմէքտէ պուլունան
սիւքիւթի գաթ իսէրէք։

— Այվէթէ, մատմօազէլ,— տէյի ճէվապ վէրիր
բրէնսէս պիր Հէյէթէի պարիտէ վէ շէտիտէ իւզ-
բէ,— զայէթէլէ միՀիմմ պիր մատտէ իւզէրինէ
միւշավէրէ իթմէմիզ լազըմ կէլմէքտէ տիր։

— Այմրինիզ միւնթազըրէյիմ, Հալաճըղազըմ...
Իսթէր իսէնիզ պույուրունուղ քիւթիւպխանէ-
նիզէ կիտէլիմ։

— Այ՞ լազըմ... պուրատա տախի գօնուշա-
պիլիրիզ,— տէտիքտէն սօնրա բրէնսէս, մարքիզ,
տօղթէօրէ վէ պարօնա իթթապէն տախի,— է-
ֆէնտիլէր, հիմմէթ իտիպ օթուրո՞ւրմուսունուզ,—
տէր։

Ումէրգումանըն իւչիւ տախի անինտէ, բրէնսէ-
սին թրարէզասը էթրաֆընա տիկիլիրլէր։

"Ֆէգաթ, Հալաճըղազըմ, պիզիմ միւսահա-
պէթիմիզին, էֆէնտիլէր իլէ նէ՞ միւնասէպէթի
վար տըր,— տէյի սիւալ իսէր, մատմօազէլ տը
Վարտօվիլ թէՀյայիւր իւզրէ։

— Պու էֆէնտիլէր, պիզիմ ֆամիլեամըզըն ա-
թիգ տօսթլարը տըրլար, վէ մէրգուման տայիմա
սիզին մէնֆաաթընըզա արզուքէղ պուլունմագտէ
օլտուգլարընտան, անլէրին նասիհաթլարընը քէմա-
լի րիայէթի իլէ տէյինէյիպ գապուղ իթմէլիսինիզ...

— Ֆամիլեամըզ Հագգընտա... Ումէ՛նկրինինին տէրքեար օլան մուհապէթի մախսու-
սէսի զըմընտա ասլա շիւբՀէ ճայիզ օլմատըղըն
իդրար իսէրիմ։ քէզալիք, ՈւմՀրիւօ թաթա-
ֆընտան տախի իպրաղ օլունա կէլէն, խալիսա-
նէ ուպուտիյէթի ու սատագաթը պիլիրիմ, Հէ-
լէ Ումէ՛ Պալէնիէյի տէր իսէնիզ, պիզիմ էն ա-
թիգ տօսթլարըմըզտան պիրիսի տիր։ լաբին Հա-
լաճըղազըմ, պու էֆէնտիլէրի քէնտի միւսահա-
պէթիմիզտէ սէյիրճի... Հախօտ, տահա իյի-
սինի իսթէր իսէնիզ, մահրէմ կիսի գապուղ իթ-
մէյէ գարար վիրմէզտէն էվվէլ, շունու անլամա-
յա արզու իսէրիմ քի, նէ՞ մատտէ իւզէրինէ,
պիզ մէրգուման Հուզուրունտա միւսահապէթէ
կիրիշէճէյիզ։

— Ումատամազէլ, պէն զանն իսէր իսիմ քի,
քէնտինիզէ մախսուս պուլունան տավա վէ իս-
տաալարընըզա նիսպէթլէ, Հիչ տէյիլ իսէ...
էֆքեար ու էթվարը ազատէկինիզէ պէրապէր,
միգտարի քիֆայէ ճէսարէթէ տախի մալիքէ պու-
լունմագտէսինիզ։

— Այ՞ Հալաճըղազըմ, — տէյի ճէվապ վէրիր
Ումրիէն իսթիՀզազքարի վէ թէվազու իւզրէ պիր
նէվի կիւլիւմսէյիշ իլէ, — նէ՞ լազըմ պէյլէ
սէօՀպէթլէր, նէ՞ սիզ սաֆվէթի գալպ վէ ին-
սանիյէթի Հագգընտա իստաա իսէպիլմէքտէսինիզ,
վէ նէտէ պէն սէրպէսթիյէթի ու ճէսարէթի Հագ-
գընտա իստաա իթմէքտէյիմ... պիզ էվվէլ-
տէն պէրու պիր պիրիմիզի պիլիրիզ... Հէր
քէսին թասիաթը քէնտինէ...

— Չօգ իյի, չօգ իյի,— տէր մատամ տը Այն-
Տիղէյէ, պիր թավըր ատիմ իւլ լէթաֆէթի իւզ-
բէ,— զաթէն խայլի վագթտան պէրու պէն սի-
զին էֆքեարը սէրպէսթիյէ իւզրէ, իզՀար իթ-
մէքտէ օլտուղունուզ լաթիֆէ վէ իսթիՀզազէրէ
ալըշմըշմընըզ, իմտի, քէնտի թագրիբինիզէ
նազարէն, մատամ քի սէրպէսթիյէթի ու ճէ-
սարէթինիզ եէրինտէ տիր, պէնճէ, զանն իսէ-
րիմ քի, մանֆիճէ պանա սէօյլէյէճէկինիզի...
էֆէնտիլէր միսլու սահիպ վագար վէ միՀրէ-
բէմ զաթլար Հուզուրունտա սէօյլէմէյէ իՀթի-
րազ իսէճէք Հիչ պիր սէպէպինիզ օլմամալը տըր։

— Ումաշալահ, տիմէք տիր քի, իսթինթագ օ-
լունմայա կէլտիմ պէն պուրայա. Ֆէգաթ մատ-
տէ՞ նէ տիր։

— Այտայր, վագտա պուինտա իսթինթագա տայիր
պիր շէյ եօգտուր, Ֆէգաթ, մատամ քի, պէնիմ սի-
զին իւզէրինիզէ նէզարէթի իթմէյէ Հագգըմ օլուպ,
վէ մատամ քի, սիզտէ քէնտի քէյֆինիզէ եսիրէ
օլարագ, պէնիմ Հագգընըզտա ճայիզ կէօրմիյէ-
կիւմ միւսաատտաթը զայրի մագուլէմին, սույի իս-
թիմալինտէ, կիմտիքճէ տէրէճէյի իթիտալի թէ-
ճավուզ իթմէքտէսինիզ... արթըգ շունճա
վագթտան պէրու տեվամ իթմէքտէ օլան Հարա-
քեաթը նահէմվարէլէրինիզէ պիր Հուտուտ թէր-
թիպլէ, պուինտան սօնրա նէ եօլտա էթվար ու
Հարաքեաթտա պուլունաճաղընըզտա տայիր միւ-

ամմէմ պուլունան բէյ ու գարաբը միամիէնի իւթ թէղայիւրիմի, ֆամիլեամըզ տօսթլարը մուվաճէհօնտե, սիրէ իւմաթ ու պէյան իթմէք, նիյեթի գավիյէմտէն պուլունմագտե տիր։ Կէրչի, շիմտիյէ գատար, պէնիմ սիզին իւղերինիզե օլա պիլէճէք նուֆուզ ու գուտրէթիմ հագգընտա բէք նանըզ վէ բէք ազ թէսավվուրունուզ վագը պուլունմուշ տուր, լաքին, պուննան սօնրա նէ բատտըէրտե օլտուղուն անլայա պիլիրսինիզ։

— Տօղրուսունու իսթէր իսէնիզ հալաճըզազըմ, պիլմիյ օլունուզ քի օլ սիզին տէտիկինիզ նուֆուզ ու գուտրէթ հագգընտա, տօղրու նասըհատ նանըզ հիչ պիր թէսավվուրումտ եօգ տուր, չիւնքի էօյլե պիր շէյ իւղերինէ ասլա թէֆէքքիւր տախի իթմէմիշիմ տիր։

— Ըօշ, զաթէն թագսիրաթ շիմտիյէ գատար պէնտե պուլունմուշտուր, չիւնքի, սիզին քէնդինիզ իւզրե հէր պիր էթվարընըզդա միւսաատե իտէճէք եէրտե, շիմտիյէ գատար սիզի թահմը հիւքիւմ-թիմտե սըզդըճա սագլամագ վաճիպէյի զիմմէթիմ-տէն իտի, լաքին զարարը եօգ, հէր շէյին պիր վագթի օլտուղունտան, իշթէ սիզին տախի տիգկինիզի չէքմէնին վագթի կէլմիշ տիր, էլ վէրիր արթըգ, պէրէքէտաթ վէրսին տօսթլարըմ թարաֆընտան շու վագթ ու սաաթինտե զուհուրա կէլէն թէայիւպաթը չէտիտէլէրէ քի, խապը ղաֆլէթմէյն ույանտըմ վէ ագլըմ պաշըմա կէլտի . . . սիզին թագսիրաթընըզ քիմսէյէ թագսի օլմայուպ, անճագ պիր հալի միսթագիլտե վէ քիսմաթախտե պուլունմագ տիր, հալ պու քի, պատէղին պու թագսիրաթլարընըզ տէյիշիլմէլի տիր, անլայօրմուսունուզ, վէ հէմտե խաչնախահ տէյիշիլմէլի տիր, զերա սիզե պիզդաթ իշթէ պէն քէնտիմ սէօյլէյիպ վէ իսթիար իթմէքտէյիմ։"

Ըտրիէն բրէնսէս թարաֆընտան, խարիճտէն զաթլար հուզուրունտա, օլ մէրթէպէ վէ պիլա սէպէպ զուհուրա կէլէն էլճաղը շէտիտէյի կիւլ խյէտիքտե, պիր հէյեէթի միւթէքէպպիրանէ իւզրե պաշընը եօգարու գալտըրարագ, ֆէգամ, պու ճիւմլե հիտտէթի ու զաղապընը զապթ իլէ, թէպէսսիմ իտէրէք, "Նա՛ հալաճըզազըմ, սիզին ագլընըզդա պէն թագսիրաթըմը թէպտիլ իթմէլիյիմիշիմ, վէ հէմտե օլ ճիհէթտե մէճպուրիյէեթիմ տէրքւար իսիշ, էօյլե՞ մի, ալիմ Ըլլահ չօգ թօհաֆ պիր շէյ, լաքին, հէր հալտե պու խուսուստա գաթան թէաճճիւպ տախի իթմէլի տէյիլիմ . . . չիւնքի, պու եագընլարտա, ախալագճա առէթտէն խարիճ էօյլե թէպէտտիւլաթլէր կէօրմիւշիւզ տիր քի . . . " տէր։

Ըրէնսէս, Ըտրիէնին պու քէլամլարը իւղերինէ, տօտագլարընը ըսըրմայա պաշլար։

"Խալխէթ իւզրե թէպտիլի ախալագ իթմէք . . . մատմօազէլ, ասլա սիզին սէօյլէտիկինիզ միսիլլու, առէթտէն խարիճ պիր թէպէտտիւլաթ, տիմէք օլմատըգտան պաշգա, — տէր պիւրուտէթ իւզրե ապպէ տ'Ինկրինեի, — մէտհ ու սէնայա տախի շայան պիր աղիմ վէ իյի իպրէթ սայըլմա սէզա տըր։

— Պիր ալե՞մ իպրէթ մի, աճաճլըպ, — տէր Ըտրիէն, — եվվէթ, էօյլե տիր, ֆէգաթ քիմլէրե կէօրէ, պիլի՞ըմխսինիզ . . . խայր էօյլե թէպէտտիւլաթ, ասլա իյի պիր թէպէտտիւլաթ սայըլմամագ, չիւնքի, անճագ թագսիրաթլարընը . . . ճինայէթլէրէ թահվիլե տիմէքտէն պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր . . ։

— Մատմօազէլ, նէ՞ տիմէք իսթէյօրսունուզ սիզ, — տէյի պաղըրըը բրէնսէս։

— Նա՛ հալա, նի՞չին կիւճէնիյօրսունուզ, զաթէն հէմ լագբրտըյը աչան սիզսինիզ, վէ հէմտե լագբրտը պէնիմ իւղերիմե տիր, վէ հաթթա պիզդաթ սիզ պանա սէրպէթ վէ բէյինտե պէր գարար տըր տէյի թապ ու թաղըր իթմէքտէսինիզ . . ։ Իմտի, սօրարըմ սիզե, աճէպա շու թապիաթլարըմը գազարա թէպտիլ իտէրէք, միւրայիլէյի վէ քէօթիւլիյիս էլէ ալսամ, տահա՞ մը իյի օլուր (1)։ Մագաա . . . տօղրու տուր . . . լաքին, պուննուն իլե պէրապէր, տօղրուսու պէնճէ պէն, պանա պազը արսըզ չօճուգլար միսիլլու խօշ կէօրիւնմէքտե օլան, պազը ուֆագ թէֆէք թագսիրաթլարըմը հըֆզ իթմէքլիյի, թէպտիլե ախալագ իթմէքլիյէ թէրճիհ իտէրիմ (իսթիւն թուամագ) . . . կէրէչ պէն շիմտի քէնտիմին նէ օլտուղունա պիլիրիմ . . . լաքին պուննան սօնրա նէ օլաճաղըմը պիլէմէմ։

— Պու ճիւմլե, մատմօազէլ Ըտրիէն, — տէր պարօն Ութրիբօ խօտպինճէ վէ հաքիմանէ պիր սէօյլէյիշ իլէ, — պիր թէպտիլե ախալագըն . . . տա ինչքար իտէմէզսինիզ ե՞ա։

— Ըօ՛, ժանն իտէրիմ քի մէնսիէօ Ութրիբօ, զաթընըզըն, հէր խուսուստա, վէ հէր նէվվի մէնֆաաթ զըմնընտա, վէ հէր նէվվի թէտապիր իւզրե, թէպտիլե ախալագ ու էթվար իթմէքտե, մէհարէթի քետխիյէսի տէրքւար օլմալըտըր, — տէր Ըտրիէն սէրթ չէհրե վէ հագարէթի իւզրե, — լաքին, շու տախի վար տըր քի, զաթընըզըն պէօյլե մէսէլէլէրին իչինե տիւշմէյե սէլսէհյէհէթի օլմատըզընտան, ասլա լագբրտըյա գարըշմայըպ, ուզագտան սէյիրճի օլսընըզ իյի օլուր։

— Ֆէգամ, մատմօազէլ, — տէր թէքբարէն պարօն Ութրիբօ, բրէնսէստէն ալտըզը պիր կէօզ իշարէթինտէն ճէսարէթի ալարագ, — պէնիմ սիզին վասիհիզ նազընը պուլունմագընդ չէրէֆինէ մալիք օլտուղումու, զանն իտէրիմ քի, ունութմուշ օլմալըսընըզ . . . վէ հէմտե . . ։

— Մագաա մէնսիէօ, զաթընըզ շու չէրէֆէ մալիք պուլունմագտեսինիզ, լաքին շուրասը թէճաճճիւպ չայան տըր քի, շիմտիյէ գատար շու չէրէֆէ նի՞չին մալիք օլտուղունուզու պիր տիւրլիւ անլայամմըշըմ տըր, — տէր Ըտրիէն, տահա զիյատե հէյեէթի միւթէքէպպիրանէսին արթընը-

(1) Պու ֆասլտա, Ըտրիէնին հէմտե հէր լագբրտըսընտա, գարշընընտա քիչէրե պիրէր թաշ պուլունտուղունտան, մէրգումանըն եանի ապպէ տ'Ինկրինեինին, վէ պարօն Թրիբօնուն հալւերի տէր խաթընը օլունարագ օգունոա իյի օլուր։

մըգտան պաշգա, մըգուսմուն նիւղիւնէ տախի պագմայարագ, — լաքին շունա տախի անլայալըմ քի, պէն պուրայա պիլմէձէ պուլմայա կէլմէմի. շիմ տիր, իմի, հալաճըղազըմ, ըէձա խաէրիմ սեօյլէյինիզ պանա, պուրայա թօրլանմամըզտան սէպէպ վէ միւրատ նէ՞ տիր։

— Ը Իմի հէր պիր շէյի անլարընըզ մատմա-զէլ, չիւնքի, զաթէն պէն հէր պիր շէյի զա-յէթ աչըգ վէ ղայէթ գըսսա սուրէթտէ իլլահ ու իֆատէ խէձէկիմ տիր. վէ հաթիա օլ վագթ պուտտան սօնրա նէ եօլտա էվվար ու հարա-քեաթտա պուլունաճաղընըզը տախի անլայաճագ-սընըզ տըր. վէ մէազալահ քէնտի էվամիր ու թէնպիհաթըմա լազըմ կէլէն իֆաաթ ու րիայէ-թէ բույի մուվաֆագաթ կէօսթէրմէք իսթէմէ-տիկինիզ թագտիրտէ իսկ, թապիաթիլլէ պէն տախի, իճապ իսէն թարիգը թուլթմայա մէճպու-րէ օլաճաղըմ տըր . . ։"

Ը րթըգ բրէնսէս իւղէրինտէ, պու քէլամլարը սեօյլէր իքէն միւշահէտէ օլունան էթվարը միւ-թէհաքիմանէ, վէ հէյնէթի շէտիտե թարիֆ-տէն միւսթէձինի մէրթէպէլէրտէ պուլունմադին, կէրէկ, Ա տրիէն կիպի պիր կէնճ, վէ օլ վագթէ վէ պիր տէրէճէյէ գատար քէնտի քէյֆինէ իմրա-րը էվգաթ իթմէյէ ալըշմըշ պուլունան պիր գը-զընը, հիտտէթինտէն բիւր աթէշ քէսիլմէսի պի իշթիպահ իտի, ֆէգաթ, պու ճիւմլէ, վէ պէլքի տէ, մատամ տը Ա էն—Տիլէյէնին նիյէթիի ֆա-սիէսինի պօշա չըգարմագ նիյէթիյլէ, Ա տրիէն հիտտէթ իւզրէ ճէվապ վէրէճէք նէրտե, տիք տիք մէրգուսէնին եիւղիւնէ պագարագ,

"Տօղրուսու շու եօլտա մուսաֆիրլէնիզտե ատէ-թա պիր իլանը հարպ անլաշըլմագտե տիր տէսէմ ճայիզ տիր, վէ վագտտա ֆէնա պիր էյլէնճէ օլմազ . . . — տէր։

— Պունտա իլանը հարպէ թէշպիհ օլունաճագ հիչ պիր շէյ եօգ տուր, — տէր սէրթ պիր սեօյ-լէյիշ իլէ ապպէ տ'Ա յկրինէի, մատմաղէլ տը Կարտօվիլին իսթիմալ իթմիկի էլճազ իւղէրի-նէ աչըրը մէրթէպէ կիւճէնէրէք։

— Ա՜, մէնսիէօ ապպէ, — տէր թէքրարէն Ա տ-բիէն, — սիզին կիպի պիր զաթ քի, աթիդ մի-բալայլարտան պիրիսի պուլունմադըէսինիզ, մե-կէրչի սիզ տախի, պեօյլէ պիր լաթիֆէ հագ-գընտա, պու մէրթէպէ կիւճէնմէլի՞միսինիզ . . ։ Սիզ քի, շունճա մուհարէպէլէրտե պուլունմուշ-սունուզ . . . սիզ քի, մուհարէպէ սայէսինտե, պէսպէլլի Ֆրանսանըն տիւշմէնլէրինին գուվվէթ ու զաաֆլարը զըմիրնտա քէսպի մալիսմաթ իթ-մէք նիյէթինէ մէպնի օլմալը տըր . . . (1) խայլի վագթ Ֆրանսայա գարշը սիլահ էճքերէք վուրուշ-տուգտան սօնրա, հաթիա, պիր ալայ Ֆրանսըզ ասկէրինէ տախի գոմանտար թայինին պույրուլ-մուշսունուզ տուր, արթըգ էլճը ճարպ լուզլէթ-

(1) Ը ատրիէնին պու լագըրտըը տախի զէվզէնմէք վէ սիթէմ իթմէք տիր։

լէրինէ պու մէրթէպէ կիւճէնիպ ալընմանըզ, զի-յասէխլէ թէհաճճիւպէ շայան պիր շէյ աէյլ մի տիր։"

Ա պպէ տ'Ա յկրինէի, մէրգուսէնին շու նիչէ է-սէֆէնկիզ թէղէրքիւրլէր տէր խաթըր իթմէրլիճի մէգալաթը իւղէրինէ գըղարըպ պօղատարագ, ճէ-վապ վիրմէք իւղրէ իքէն, էօթէտէն բրէնսէս տիր աթըլարագ,

"Ա՜ատմաղէլ, հագըգաթէն սեօյլէրիմ սիղէ քի, էթվար ու մէգալաթը նահէմվարէնիզ, մա-զուր պույրուլմազ մէրթէպէլէրտե պուլունմագտե տիր։

— Ա յվվէթ, հալաճըղազըմ, պէն տախի քէնտի գուսուրումա իդրար իտերիմ, վագտա, շու ֆէնա-ղէր եյէնէ օլմա քէլամլարըն լիսանըմա ալմալը տէյիլ իտիմ, չիւնքի հագըգաթը հալէ տիգգաթ օլունտուղու թագտիրտէ, ասլա էօյլէ պիր էյ-լէնճէ սայըլմայաճաղը աշիքտար տըր . . . լաքին հիչ տէյիլ իսէ շունուտա սեօյլէյէ պիլէրիմ քի, ղայէթլէ թէճճիւպէ վէ մէրագա շայան տըր . . . վէ պէլքիտե, — իլավէ իտէր մէրգուսէ, ճի-զինճէ սիւքիւթտան սօնրա, — էվվէթ, պէլքի-տե, պիր հարէքէթի քիւսթախանէ ատտ օ-լունօա սէզա տըր . . . հալ պու քի, պէնտե հարէքէթի քիւսթախանէտէն հազը իտերիմ . . ։ Ա մտի մատամ քի պուրայարա գատար էըգըշ-տըգ, վէ մատամ, քի պունտան սօնրա իճրասը-նա, մէճպուրէ պուլունաճաղըմ էթվար ու հարա-քեաթըն պիր խարիթասըն իպրազ իտէճէք ի-միշսինիզ, վէ իթտաաթ իթմէտիկիմ թագտիրտէ, թէրէթթիւպ իտէճէք ճէզայը չէքէճէք իմիշիմ . . . — պատէհու մէրգուսէ լագըրտըսըն հալա-սընա տօղրու չէվիրէրէք, — Ա՜, հալաճըղազը, աճէպա շու թատմինաթըրըզտան պուլունան ճէ-զանըն տախի նէ օլտուղուն պիր տէֆա իշիտիպ անլատագ իչի օլմազ մը, նէ՞ իմիշ պագալըմ, — տէր։

— Ա նլայաճագսընըզ . . . Ֆէգաթ, հէլէ շու լագըրտըլարընըզը պիթիրինիզ պիր տէֆա . . ։

— Ա՜մի, պէն տախի, շու էֆէնտիլէրին մու-վաֆէգիյէտնտե, քէնտի էֆքյարը գավլիյէմի, վէ գարարը գաթիմի, ղայէթլէ աչըգ վէ ղայէթլէ գըսսա սուրէթտէ իլլահ ու իֆատէ իթմէլիյիմ, վագտա, շիմտիյէ գատար նիյէթի գալպիյէմի սիղտէն քէտմիլէն քէթմ իթմիշիմտիր, չիւնքի վագթի միւնասիպինէ պէքլէմէ քտե պուլունմա-շումտուր. վէ հէմտե պիլիրսինիզ եա . . . էօյլէ, շունու շէօյլէ հարաճաղըմ, վէ պունու պէօյլէ նարաճաղըմ . . . տէյէրէք, էվվէլինտէն իլի թանէթանայա վիրմէք պէնիմ թագպիաթըմ իգթի-զասընտան օլմայուգ, իլա, հարաըմ, նախօա հարըք յօրում, տիմէք տիր պէնիմ թագպիաթըմ։

— Տ օղրու սեօյլէյօրսունուզ, վէ իչթէ էն գի-յասէ էհէմմիյէթէտէն պուլունան տախի, սիղին օլ թէհլիկէյ օլունաճագ քիւսթախի թագպիաթընը-զըն մահվ ու թահվիլ օլունմասը խուսուսու տուր։

— Վ ագտա, քէնտի գարարըմը սիղէ իճմէյ

պըմբընտա, պիր վագթ տահա պէքլէմէյէ իհ-թիյաճըմ տէրբևար պուլունմագտէ իտի, լաքին, պու կիւն սիզին իւզէրինիզտէ, պէնի տիւնէյիսի վէ հէր պիր սէօհպէթիմի քէմալը տիգգաթի իւզ-րէ հրճիզ իհմմէյէ . . . պիր նէվի մէյլ ու մու-հապպէթի կէօրմէ քտէ օլտուղումտան, թա պու կիւնտէն քէշֆի տէրուն իհմմէք պապընտա գալ-պիմտէ հիսս իհմմէքտէ պուլունտուղում մահզու-զիյէթէ, քէնտիմի թէսլիմ իտէճէկիմտիր։ Լա-քին, զաթընըզա շունու բէճա իտէրիմ հալաճը-զաղըմ քի, էվվէլա սիզ քէնտի էֆքևարընըզը պէյան իհմսէնիզ իյի օլուր . . . զիրա, քիմ պիլիր, իշպու կա, պէյքի իքիմիլին էֆքևարը տախի, քևամիլէն այնի սուրէթտէ պուլունաճագ տըր։

— Պու պապտէ, մատամագէլ, տահա զիյա-տէ սիզի սէվէրիմ, — տէր բրէնսէս, — չիւնքի, քիմսէնին հիւքմ ու իհթիաճը թահթընտա պու-լունմագ իսթէմտիքտէն պաշգա, օլ պապտէ տէրքևար օլան, հագարէթ ու թէքէպպիւրինի-զի, ճէսուրանէ իպրագ իհմմէքտէ օլուպ, վէ էթիվարը պի փէրվայէ իտէ . . . պէնտէն զիյատէ բիայէթ իհմմէքտէ, վէ պէնտէն զիյատէ մալիքէ պուլունմագտաօնինիզ։

— Ա՛ագաա պէնճէ պէն, պաշգալարըն, Տայը՛ճ քի, իճրասընա գօրգու նա կէվշէբլիյինտէն նաշի ճէսարէթի իտէմտիկինի, իճրա իհմմէյէ գավիճէն գարար վէրմիշիմտիր . . ։ Լյվվէթ, պէն ճէսա-րէթի իտէճէկիմտիր . . ։ Պունու աչըգ սուրէթ-տէ, վէ խիւլասա օլարագ պէյան իտէրիմ, վէ զանն իտէրիմ քի, միգտարի քինայէտէ քէնտի էֆքևարըմը անլաթտըրա պիլիմիմ։

— Էայ Տայ, բէք ալէա, բէք աչըգ . . . վէ բէքտէ գըսսա սուրէթտէ, — տէր բրէնսէս, շու մէնզա-բէտե Տաղըր պուլունան էֆէնտիլէրէ նարտըզը պիր կէօզ իշարէթիյլէ, մահզուզիյէթի ու մէմ-նունիյէթի գալպիյէսինի պէյան իտէրէք, — իմամ քէյֆիյէթի Տալէր, պիր քէրրէ պէյլէ զահիրե չըգտըգտան սօնրա, արթըգ իշլէրին գօ-լայըգլա թէսվիյէթէզիր օլաճաղը աչիքնար տըր . . . Ա՛ է պէնիմ իսէ, սիզէ իհթարէ պօրճլու պուլունտուղում խուսուս, վէ օ տախի անճագ քէնտի մէնփաաթընըզ իչին, Տագըրընըզտա թտութուլաճագ թարիգին զայէթլէ, վէ Տամթա ֆիքրինիզտէն կէչիրէ պիլէճէկինիզտէն տախի զի-յատէ շէտիտ օլտուղուն պէյան իհմմէքտիր, վէ շու խուսուստա լուֆֆ ու միւսամէհաթըմը էլտէ իտէ պիլմէք իչին տախի, անճագ վէ անճագ պիր չարընիզ վար տըր, եանի տիմէք իսթէրիմ քի, շու թապիաթ ու աաէթի գաոհինինիզտէն պու-լունան խօտրէրէսինի, վէ մէգալէյի բիւր հէզալէ-տէն (ղէվգլէնմէք) սարֆը նազար պիրլէ, կէնճ վէ թազէ գըղլարա նագրշան ատապ ու մահճուպիյ-նէթին, վէ իհթաաթ ու էմրի բիայէթին իղհար ու իճրասընա միւսարաաթ իհմմէլիսինիզ։"

Ա՛տրիէն մէրգումէնին պու քէլամլարը իւղէրի-նէ կիւլիւմսէր, ֆէգաթ հիչ պիր ճէվապ վէրմէդ։

Պու հէնգամտէ զուհուրա կէլէն չէնտ սա-նիյէ սիւքիւթ, վէ բրէնսէս իլէ քէնտի իւշնէ-ֆէր տօսթլարը պէյնինտէ կէչի վէրէն չէնտ ատէտ կէօզ իշարէթլէրինտէն, շու ճիւզ իւ քիւլլի գը-զըշմագ իւզրէ պուլունան միճատէլէ ամէճինին թահթընտան, պիր պիսիւք ալէվ բարըյաճաղը, բանա ֆէհմ ու տէրք օլունմագտէ պուլունուր։

Կէրչի մատամագէլ տը Վարտօվիլ, մէճպուլէ պուլունտուղու սէգապէթի ֆիքրի (տէրին կէօրիւ-ճիւլիւք) վէ ֆէնանէթի սայէսինտէ, բրէնսէս տը Ա՛էն — Տիվիյէնին, շու միւսահապէթի գամիյէ վէ մուգարրէրէսի թահթընտա պիր էհէմմիյյէթ պուլունտուղուն տէրք ու թէյագգուն իհմմէքտէ պուլունուր իսէտէ, լաքին, մէրգումէ, Տալասընըն քէնտույէ թէքլիֆ իհմիկի էօրֆ ու ճէպրին գա-պուլ զըմընտա, գանղլ գուվվէթի ու գուտրէթէ իսթինատէն իւմիտ վար պուլունտուղուն գաման անլայամագ, վէ շու թէհֆիտամիզ նասագլարը իսէ, Տագգը օլարագ, զարայսիզ նէվինտէն պիր թէհտիտ տիր զիւմմէրինտէ պուլունուր։ Ֆէ-գամ, պու ճիւմլէ, Տալասընըն տախի ախալագը ինթիգամ ալուտ, վէ գուտրէթի բիւր զուզմունու-րանա պիլիպ, վէ պաղը տէֆտա իրթիքնապ իյ-լէտիկի, ախաղը ինթիգամը տէհզէթֆէրմաէրինի տէր խասըը իյլէտիկինտէն, մարքիզ կիսլի վէ տօգթէօր կիսլի զէվաթը մուազզամընըն, էս-պապը ազնմէյէ մէպնի օլմատըգճա, շու միւսա-հէպէտտէ կէլնպ Տաղըր պուլունմայաճաղլարը իւզէրինէ տիւշիւնճէյէ վարմայա պաշտարգտան պաշգա, մէյտանը միճատէլէյի քիւշատ իհ-մէզտէն էվվէլ, պիր վագթ, թէֆէքքիւրլէր տէր-նասընա տալմայա պաշլար։

Լաքին, արտտան պիր ճիւզլի վագթ կէչէր կէչմէզ, հէր նէ գատար, ուզագտան ուզաղա, պյաղը ալթընտա պիր խիյանէթի տօլապը գու-րուլմուշ օլտուղուն տախի, Տագըգամէն ֆէհմ իտէր իսէ տէ, քէնտույի բէնչէյի զատճա թէս-լիմ իտէճէք նէրտէ, քէսպլի ճէսարէթի իտէրէք, հէր Տալտէ Տալասընա գարշը գօյուպ, վէ իհ-թիմալտէն պուլունտուղու սուրէթտէ, Տատտի իհթիաալը տախի թէճամմուզ պիրլէ, քէնտի էֆ-քևարը սէրպէսթիյէսինտէ, հէր ճիհէթլէ սէ-պաթ ու մէհանէթի իւզրէ գալաճաղընն, վէ մէր-գումէյէ րէսմէն պէյան իտէճէյի խուսուսլարընն հիչ պիրիհսինին իճրասընտան զէրրէճէ շաշմայաճա-ղընն, անլաթտըրմայա չալըշմայա գալպինճէ գավ ու գարար գըլար։

ՆԻՏՆԱՅԻ ՓՈՍՏ

ԻՍԿԱՆ

" Ա՛ատամագէլ . . . — տէր բրէնսէս Ա՛տրիէն տը Վարտօվիլէ, պիր թավրը պարիտ ու շէտիտ իւզրէ, — պիղգաթ քէնտիմէ պօրճլու օլտուգ-

տան գաթինազար, պու էֆենտիլերէ տախի, պիր վագթտան պէրու կիւզէրան իթմիշ օլան պաղը վուգուսաթլարը, մուխթասար սուրէթտէ, տէրխաթըը պիրլէ, պէյան ու իֆատէ իթմէյէ պօրճլու պուլունմագտէյիմ։ Պունտան սօնրա մահմուտգատտէյիմ, միւթէվէֆա բէտէրինիզին միւտաֆիի մաթէմի խիթամընտա, սիզ իսէ օլ վագթ հէնուզ ան սէքիզ հաշընտա իսինիզ . . . պէնտէն քէնտի սէրպէսթիյէնիզի, վէ քէնտի պաշընզա, քէնտի տէվլէթինիզ իլէ, իմարըը էվկաթ ու էյեամ իթմէնիզի թալէպ վէ արզու իթմէնիզ . . . վէ պէն տախի, էսէֆ իսէրիմ քի, հէր պիր մաթլուպինիզի շաշգընճա գապուլէ շայան կէօրէրէք միսաատէ իլլէսիմ . . ։ Ըաթթա պու սէրայը թէրք իլէ, պաղչէնին քէօշկիւնտէ հէր նէվի տիգգաթ ու նէզարէթտէն արի պուլունարագ, սէրպէսթճէ իգամէթ իթմէյէ արզու-քէշ պուլունտունուզ . . ։ Վ֊է իշթէ թաս օլ վագթիտան պաշլատընըզ, պիր պիրինէն զիյատէ միսրիճճէ մէսարիֆաթ իթմէյէ, շէօյլէ քի, հէր քէսին ալտընը միսլուս, տաի գարըլարտան, նաննընըզա պիր եախօտա իչի նէֆէր պէօյէմէ ալմայա գանտաթ իտէճէք եէրտէ, քէնտինիզէ արգատաշ օլաճագ գրզլար արայրպ, վէ մէրգումէլէրի տախի, տաէթտէն խարիճ վէ հէմտէ զայէթլէ սիսէթլու սուրէթտէ կիյինտիրիպ գուշաթտըրտըգտան պաշգա, պիղղաթ քէնտինիզ տախի, կէրչի, քէօշքինիւզ քէօշէսինտէ չէքիլմիշ պուլունտուզունուզ հալտէ, ֆէգաթ, զէմանը աթիգլէրէ մախսուս էնվայի էլպիսէլէր թէլէպպիսինէ տէվամ իթմէքտէ պուլունտունուզ . . ։ Վիւս ու սալճանաթլարընըզ, վէ ֆէվգ էլ տաէ մէրագ ու հէվէսի ագըլլարընըզըն հատտ ու հուտուտտու թէճվուզ իթմէտիի շէօյլէ տուրսուն, քիլիսէ վէ մէզհէպտէ պօրճլարընըզըն էտասընը տախի պիւթիւն պիւթիւն պէր թարաֆ իլէ, մէզհէպտէ տէրքիսար օլան հիւքմէթսիզլիյինիզէ պիր ալտամաթի զահիրէ օլմագ իւզրէ, տիվանխանէլէրինիզտէն պիրիսինի, պիր նէվի պուլթխանէյէ թահվիլ իտէրէք, պիր թագրմ մէրմէրտէն մուսանընա, մէսէլա պիր տէլիգանը վէ պիր կէնճ գըզ թասվիրլէրի . . . իլէ թէզլիին իթմէտինիզ (բրէնսէս շու քէլամլարը սեօյլէր իքէն, օլ գատար աճը վէ էսէֆ իւզրէ սեօյլէր քի, տօտագլարը աթէշտէն հանըյօր կիպի գըյաս օլունմագտէ պուլունուր), էմմա սիզ տէ տէյէճէքսինիզ քի, հէյլէ սանէմլէրտէն (սուրէթլէրտէն) նէ՛ ֆէնալըգ տօզար, տասարը հիւնէրվէրանտէն իպարէթի շէյլէր տիրլէր տէյի, էվվէթի հէյլէ տիր, լաքին պու ճիւմլէ, սէն հաշտա պիր թազէ գըզ օտասընտա, հէյլէ սուրէթլէր պուլունմասր, տայիմա տատարըն մուշայիրինտէ տիր, Ա֊իչէ կիւնլէր ախշամլարա վէ սապահլարա գատար, օտանընզտան իչէրի չէքիլիպ գալընընզ, վէ հանընըզա քիմսէյէլէրի գապուլ իթմէտինիզ, Տաթթա, հէյլէ քի, տօսթլարըմ միյանէսինտէն հալընընզ Վ. տօգթէօր Պալէնիյէյի բէնտինիզէ տօսմի տէյի թանընըլըպ, վէ մէրգում Տագըն-տա ճիւզիճճէ էմնիյէթինիզ պուլունտուզու թագտիրտէ տախի, բէզը չօգ կիւճլիւ քլէր իլէ հանընըզա կիրիպ չըգմագ իդպալինէ մաշկար գըլընընըզ, վէ չօգ տէֆա մէրգում իսէ, սիզի օլ գատար իգտաը զինէ (պաշ գըզդընըզընզը) իւզրէ պուլմուշ տուր քի, պիպգաթի սըհհէթի պէտենիյէնիզ զըմընտա աշըրը մէրթէպէ էնտիշէլէր վէ վէսվէսէլէր տերնալարընա տախի տալմըշ տըր . . . Տայիմա հալընըզճա վէ քէնտի քէյֆինիզ իւզրէ տիշարը չըզըպ, խաթէտիկինիզ հէրվէյտէ կէզտիքտէն պաշգա, նէրէյէ կիտիպ վէ նէրէտէն կէլմէնիզէ քիմսէլէրի տախի ակնահ իթմէք խաթէվէտինիզ. Նիհայէթ իւլ քէլամ, գաթան պէնիմ հիւքմ ու բէյիմ թահթընտա պուլունմայա իրթիքնտապ իթմէյիպ, իլլա վէ տայիմա մաֆէվգինտէ պուլունտունուզ . . ։ Ա֊է տերսինիզ, քնաֆֆէյի շու սեօյլէտիքլէրիմտէ, հիչ պիր սեհվ ու խիլաֆ վա՞րմը տըր . . ։

— Հ֊ու կէչմիշ կիւնլէրին նագլ ու պէյանընըը . . . կէրչի նէզտիմտէ պիւյիւք պիր թէմէլլիւգ (օխշայիշ) ատտ օլունամաղլար, — տեր Ա֊տրիէն կիւլիւմսիյէրէք, — ֆէգաթ, պու ճիւմլէ, բէքտէ հանկըզ տէյիլ տիրլէր։

— Տիմէք տիր քի, մատմազէլ, — տեր ապպէ տա֊Ա֊կրինէի, կիւյա լագըրտըլըրըն պիրէր պիրէր սայըլյօր կիպի, թանէ թանէ վէ հավաշ հավաշ սեօյլէյէրէք, — Հալանըզ մատամ բրէնսէսին սեօյլէտիքլէրինին քնաֆֆէյի տախի ինքնար գապուլ իթմէզ սահիհլիքլէր տիրլէր, էյլէ տէյի՞ մի։"

Պու արատա, հէր քէսին Ա֊տրիէնին տիգգաթ իւզրէ նիւզհանէ պագմայա պաշլամասընտան, մէրգումէնին վիրէճէյի ճէվապտա, պիր ադիմ էհմիյէթլի պուլունաճաղը, ֆէհմ ու տէրք օլունմագտէ պուլունուր։

"Ա֊օնսիէօ, զաթէն պէնիմ կիղլիսէ գապաըտա պիր իշիմ օլմայուգ, սէր պէսթճէ՝ վէ հէր քէսին կէօզիւ էօնիւնտէ իմարը էօմր ու էվկաթ իթմէք ատէթիմտէն պուլունտուզու թագտիրտէ, արթըգ պէօյլէ սիւալ ճէվապլարա չըգըշմագ, ատէթա պիհուտէ պիր շէյ տիր . . ։

— Տիմէք տիր քի, պահոլ կէչէն քէյֆիյէթլէրին քնաֆֆէյի տախի պիրէր սահիհլիքլէր տիրլէր, — տեր ապպէ տա֊Ա֊կրինէի նիւզհանիւ տօգթէօրէ վէ պարոնա տօզրու չէվիրէրէք։

— Ա֊վվէթ, պու քէյֆիյէթլէրը թահգըգ ու թագրիր օլունմուշ պիթմիշ շէյլէր տիրլէր, — տեր Ա֊. Թրիբօ միւթէքէպպիրանէ պիր թավր ու հէյվանէթ իւզրէ։

— Ա֊աբին, Հալաճըղազըմ, բէճա իսէրիմ սիզէ սեօյլէյինիզ պանա, — տեր Ա֊տրիէն, — պու ուզուն ուզուն մուգատտէմլէրէ կիրիշմէ քտէն մէրամ ու մագսո՞տ նէ տիր։

— Ա֊ատմազէլ, պու ուզուն մուգատտէմլէրտէն միւրատ — տեր թէքրարէն բրէնսէս պիր ադամէթ իւզրէ, — կէչմիշլէրի կէօզլէրիմիզ էօնիւնէ կէթիրէրէք, կէլէճ՛ք վագթտա վուգուա կէլէ պի-

լեմէք ֆէնալըգլարըն բէշֆ ու հիսապընտան իւ-պարէթի պուլունմագա՛ տիր։

— Ա՛ճայիպ, նա՛ ազիզէմ հալաճըղազըմ, պու սեօյլէտիքլէրինիզ հէման պայազըճա Վ֊իւմ շէհ-րի Աիսիլէրինին (1)... ահքնամը մէրմուկէ-մինէ (սըրըճա) թէշպիհ օլունսա ճայիզ տիր։ Պունլարըն քնաֆֆէսինին թահթընտա տէշէ-թէնկիզ պիր շէյ մէսէմուր պուլունմազը տըր։

— Օ՛ տախի իհթիմալսէն տիր, մատմօազէլ... զնրա պազը ախլագ ու թապիաթի սահիպլէրի իւ-զինն, իհթաաթի իհթիմքլիք, վէ վաճիպէսինն էտա իհթիմքլիք կիպի տէհշէհֆէրմա պիր շէյ օլա-մազ, նասըլ քի սիզին թաապիաթընըզ տախի, քնա-միլէն, էյլէ իհթաաթսըզլըզա... մէ յլանը շէհտի պուլունան թաապիաթլարտան պուլունմագտա տիր։

— Օ՛ խուսուստա սատէտիլանէ օլարագ իգրար իտէրիմ հալաճըղազըմ քի, էյլէ տիր... վէ թա քէնտիմ սէվէրէք էմրի իհթաաթա, վէ վա-ճիպաթէ բիայէթ իհթիմէյ նիյէթ իտէ պ՛լինճէյէ գատար տախի, էյլէ օլաճագ տըր։

— Ա՛ատմօազէլ, պէնիմ էվամիրիմէ իսթէր իսէ-նիզ մուհապպէթի կէօսթէրիպ բիայէթ իտինիզ, վէ իսթէր իսէնիզ իքրահի մէրթէպէ հագարէթտէ պուլունունուզ, արթըզ պէնիմ վազիֆէմ տէյիլ տիր, —տէր բրէնսէս գրսսա վէ սէրթճէ պիր սէօյ-լէյիշ իլէ, —ֆէգահի շէօյլէ պիլմիշ օլունուզ քի, թա պու կիւնտէն վէ թա պու տագրգատէն պէ-տէն, սիզ պէնիմ հիւքմիմ թահթընտա պուլունարագ, քիւլլի էմր ու մէրամըմա, պիր սու-րէթի մութլագատա, վէ էվտոէ գաթան էօղր ու մանեա իպրազ իհթիյէրէք, իհթաաթի իհթիյէ պաշ-լայաճագսընըզ, վէյհասըզ, ուզուն լագըրտընըն դրսսասը, շու պէնիմ րէյ ու բուխսաթըմ օլմա-սըզճա, հիչ պիր հարէքէթտէ պուլունամայա-ճագսընըզ, անլատընը՞զ մը, չիւնքի, էյլէ լա-զըմտըր, էյլէ իսթէրիմ, վէ էվտոէ էյլէ օլա-ճագ տըր։"

Ա՛տրիէն էվվէլա տիք տիք պիր տէֆա հալա-տընըն բույրնէ նիհկահէնտազ օլտուգտան սօնրա, կիւրիւլտիւլիւ պիր սէս իլէ էյլէ պիր գահգահայա պաշլար քի, օլ վախտ ահիմանտէ պիր վագթ ինլէմէքտէ պուլունուր... վէ մէրգումէնին շու օրանտըզ կիւլիւշիւ իւզէրինէ, կէր՛ք Ա՛. տ՛Ա՛յկ-րինեի, վէ կէրէք պարօն Թ֊րիբօ իզհարը հիտ-տէթի ու թէհավվիւրէ պաշլատըգտան պաշգա, բը-րէնսէս տախի պիր հէյնէթի բիւր զազապ իւզէ, Ա՛տրիէնին նեւզնէնէ պագմայա պաշլար։ Ա՛ալ պու քի տօգթէօր, պու արատէ կէօղլէրին կէօյէ գալտրըպ, վէ էլլէրին տախի գարընը իւզէրինէ վազ իտէրէք, կիւյա մէրգումէ պիյիւք պիր կիւ-նահտա պուլունմուշտուր կիպի, ատարը նէտտամէթ իլղարիյլէ, կէօքս կէշերմէքտէ պուլունուր։

" Ա՛տմօազէլ... պէյլէ գահգահա իլէ կիւ-լիւշէր սիզէ նագըշըր շէյլէր տէյիլ տիրլեր, — տէր ապպէ տ՛Ա՛յկրինեի, — բրէնսէս հալանըզըն սիզէ սէօյլէտիքլէրի, թէմքինլի վէ հէմտէ բէք թէմքինլի քէլամլար օլտուգլարը հալտէ, թարա-ֆընըզտան պու նօլտա գապուլ օլունմասը, մէ-կերչի լայը՞գ մը տըր։

— Իյի էմմա, մ'նսիէօ, — տէր Ա՛տրիէն, ա-սարը ինպիսանըն թէնկին իտերէք, — շու մը-թէպէ գահգահա իլէ կիւլիւշիւմտէ, թագսիրաթ քի՛մտէ տիր, սէպէպսիյէթի գա՛նղի թարաֆտա տըր։ Ա՛րթըզ հալամ կիպի պիր բրէնսէսին լի-սանընտան, քէնտի էվամիրինէ, էօրֆէն վէ ճէպ-րէն քէօր քէօրիւնէ միլէթպէաթի իհթիքլիյիմէ տայիր մէգալաթը զարըպսէ իշիթտիկիմտէ... մէ-կերչի, հիչ ալտըրմայարագ, պիլա տուլդու տուր-մագտա միւմքի՞ն մի տիր։ Ա՛էկերչի բույի ասիւ-մանտէ կէզմէյէ... վէ կիւնէշէն ըշըղընտա էյ-լէնմէյէ... ալըշմըշ օլան պիր գըրլանղըճ գուշ-շունու, թուրթուպտա քէօսթէպէքլէրին տէլիյինէ սօգմագ իսթէմէքտէ քնարը ագը՞լ մը տըր..."

Ա՛էրգումէնին պու ճէվապը իւզէրինէ, Ա՛. տ՛Ա՛յկրինեի ֆամիլիասա մէճլիստէ հալըը պուլու-նան սայիր շու ադալարըն, թէաճճիւպի ազիմիւգ-րէ, նիւզէլէրինէ պագարագ, պիր իզթիրապը գալպ հիսս իհթմէքտէ օլտուղուն անլաթմըրըը։

" Պիր գըրլանղը՞ճ գուշումու, նէ՞ տիմէք իս-թէր մատմօազէլ պու թէշպիհաթիյլէ... — տէ-յի սիւալ իտէր ապպէ պարօնա, էյլէ պիր իշա-րէթի իլէ քի, մէրգում, ապպէնին նէ տիմէք իս-թէհկին բանա ֆէհմ իտէր։

— Պիլմէ՛յ... — տէյի ճէվապ վէրիր Թ֊րիբօ, մէրգում տախի քէնտի թարաֆընտան տօգթէօրե պագարագ, — հաթթա պիրտէ շու քէօսթէպէք լագըրտըսը... հիչ իշիտիլմէմիշ... վէ հէմտէ անլաշըլմազ պիր միսալ տըր...։

— Կէօրի՞օրմուսունուզ, մատմօազէլ, — տէր բրէնսէս, քէնտի հէմ էֆքեարլարընըն թէհյա-նիւրլէրինէ հիսսէմէնտ օլտուղուն ֆէհմ իհթի-րէրէք, — իշթէ պու տէյի՞լ միտիր սիզին ճէվա-պընըզ...

— Իյի՞լէ նա, — տէյի ճէվապ վէրիր իսէտէ, Ա՛տրիէն տախի քէնտի թարաֆընտան թէհաճճիւպ իւզրէ, խասմ րի մէրգումէնին շու նօլտա ճէ-վապ վէրիշինի, տէհթիի գատիմէսինտէն պուլու-նան շախրճէ վէ ճինսասը սէօյլէյիշլէրինէ համլ իլէ, կիւյա նէ տիմէք իսթէհկինի անլամատըղը կիպի պիր հիյհէթտէ պուլունուրլար։

— Ա՛յէ իսէ մատամ, նէ իսէ, — տէր տօգթէօր պալէնիէ, կիւյա սատէտիլանէ պիր կիւլիւշ իւզրէ, — նէ չարէ աֆվ իհմէլի արթըզ... զնրա պէնիմ ազիզէմ մատմօազէլ Ա՛տրիէն, զաթէն էֆքեարը զարիպսէյի թաապիյէյէ իլէ մէհզուֆէ պուլուն-տուգտան պաշգա, իզիրաթ մէրթէպէ տախի հէյ-ճանը նէֆս իւզրէ պուլունմագտա տիր... Ա՛ա-

(1) Ա՛ֆիգ պուխթէրհսթիէր զէմանընտա, շիմանէթի պիգիմ դ֊ըշըճը վէ դէնիզի կիպի հալանճը գարըլարա Սէ-հէլ իսմի վէրիյիոդ, վէ իյլէրինտէ իսէ, շու հալանճը-լըգտա թաապիաթիյլէ նիյէ մէշհուրէյէրի տախի գու-նուբ կէմիշ, վէ անլէրատն պիրիսինին իսմի Գ֊ոֆ օլտուգու թագսիրաթ, Իհթիմասա Գիւմ շէհրինտէ իգամէթի իհթիկինատն Գ֊ոֆ լէհզէ Սէհէլլէրի թաապի-րի մէշհուր պիր միսալ օլմուշ տուր։

գաա մատմաղէլ պէնիմ թանըտրդըմ հիտէթ միչաճլարըն էն զիյատէ տիւրիւպաար տըր . . . Հաթթա, քէնտիսինին էն աթիկ տօսթու պուլտունտուդում սուբէթատէ, պէլքի եիւզ ատֆա . . . Հատտի իթիտալի թէճաւուզ իմմէքտէ օլտուդուն, քէնտուէ իխթար իթմիշիմ տիր, ֆէգաթ . . ։

— Ա՛աամմաղէլ Հագգընտա տէրքէտար օլան խուլուս ու մէվէտէթինիզտէն նաշի, տայիմա ատֆիլ ու միւսամէհա իւզրէ պուլտունաճաղընդ ինքէտար օլտունամազ . . ։ Ա՛աքին, մէնսիէօ տօգթէօր, շու տաախի սահիհ տիր քի, — տէր Ա՛. տ'Ա՛յկրինէի, քէնտիսին, տօգթէօրէ, կիւյա մէրդում մատմաղէլ տը Վարտօվիլին թարաֆընը թուրթտուդունա նիսպէթ սիրէմ իտիյօր կիպի կէօսթէրտիքէ, — պէօյլէ ազըր մէսէլէլէրէ գարշընըդ օլարագ, մատմաղէլ թարաֆընտան զուհուրա կէլէն ձէվապլար, ատապ ու թէրպիյէնին մուղայիրինտէ պուլտունմագտէ տիրլէր ։

— Ա՛ է իշթէ էն զիյատէ էսէֆ իտէձէք ևէրիտէ օրատը տըր քի, մատմաղէլ իշպու մէճլիսին էհէմմիյէթինի զըմընընտա, պիւթիւն պիւթիւն պի խաապէր պուլտունմագտէ տիր, — տէր բրէնսէս սէրթ պիր չէհրէ իլէ ։ — Ֆէգաթ, պու ճիւմլէ զանն իտէրիմ քի, շիմտի քէնտի էֆքյարտ ու էվամիրիմի, քէնտիէրինէ պէչան իյլէտիկիմտէ, քէսպի մալիումաթ իտէձէքլէր տիր . . ։

— Ա՛այ Հալաճընդաղընդ . . . պագալըմ շու եվամիրինիվ նէ՞ խիր . . ։

Ա՛արիէն շու սօն քէլամլարը սէօյլէտիքտէն սօնրա, թրաբեզանընն ս պիր թարաֆընտա, Հալասընընն գարշըսընտա օթուրմուշ պուլտունտուդու Հալտէ, բրէնգ բրէնք վէ ուֆաճընդ չէնէսինի, օլ տիլգէր էլինին իչինէ տայաթարագ, վէ կէօրմէյէ շայան վէ իսթիհզաքտարի պիր թավը ու Հէյինէթի բիւր լէթաֆէթի իւզրէ պուլտունուր ։

"Ա՛այ նարընն սապահլայընն, — տէր բրէնսէս, — շու իգամէթի իմմէքտէ պուլտունտուդունուդ քէօշքիւ թէրք խտիպ . . . պէօյլէմէլէրինիզէ նօլ վէրմէլի . . . վէ կելիպ պուրատա սիլհն իչին թախսիս օլտունաճագ, վէ անճագ պէնիմ տայիրէմտէն կէչիլիպ կիսիլէճէք պուլտունան իքի օտատա իգամէթի իթտիքտէն պաշգա . . . նալընդրճա ատլա տիշարը չըգմայաճագտընըդ . . . տայիմա պէնիմիչ պէրատէր քիլիսէյէ կէլէճէքսինիդ . . . աշըրը մէթէպէ իսրաճ իւզրէ պուլտունտուդունուդ պիր սուբէթի գաւիչյէտէ վէ լայըգըյլա թահդիդ ու թասդիգ սլտունմուշ օլտուդունտան, արթըգ պուտնտան սօնրա, սիդ քէնտի մալինիդի իսթէտիկինիդ կիպի սարթ իտէմէյիդ . . . Հէր պիր մէսաճիրինիդ պէնիմ էլիմչէ օլտճագ տըր . . . Հաթթա, սինն ու մէրթէպէնիզէ միւնասիպ օլսուն իչին, ըրդ ու ատտապա մուվաֆըգ սուբէթատէ, էլպիսէլէրինիդի տաախ պիզգաթ քէնտիմ տիքտիրէճէյիմ . . . վէչ Հաօըլ, բիւշտի պիւլուդա վուսլէթինիդէ գատար, քի ս վագթտա, ֆամիլտաճա պիր մէչիէրէթ սայէսինտէ, Համտ օլսուն քի, բէք կիճ վասրլ օլա պիլէճէք տիր . . . գաթան սիդէ փարա վէրիլմէյէճէք տիր . . ։ Ա՛վվէթ, իշթէ պուտուր պէնիմ բէյիմ, վէ իշթէ պու տուր պէնիմ մագսէտիմ . . ։

— Ա՛չ, տօղրուսու, շու նիչէթ ու դարարընդը, դայէթէլէ թահսինէ շայան տըր ահնսէ ճայիդ տիր, մատամ բրէնսէս, — տէր պարօն Ա՛րիւօ, — Հաթթա պու պապտէ իդՀարը մէթանէթի ապիմ իւզրէ պուլտունմանընդ իչին, թէչվիգ ու թէրդիպ օլտունմայա տաախի շայէսթէ պուլտունմագտէսինիդ, չունքի, արթըգ շու ույղունտուդուգլարըն սօնու կէլմէյէ տիր . . ։

— Հաթթա, օլ խուսուստա բէք կիճ տաախ գալընմընը տըր, — տէյի իլավէ իտէր ապտէ ։

— Ա՛չէք չօգ չէյլէր իգտաը գիչնէ վէ թապիաթ ածայիպլիյինէ Համլ օլտունարագ . . . մաղուր պույրուդաար ճայիդ տիր, — տէր թէրճտտիւտ իւզրէ վէ միւրայիճէ պիր Հէյէթի իլէ տօգթէօր ։

— Հ իւբհէսի՛զ, մէնսիէօ տօգթէօր, — տէր սէրթիչէ իւզրէ, քէնտի միւրայիլիյին բնամիչէն իճրա իմմէքտէ պուլտունան Ա՛. Պալէնիյէ, — ֆէգաթ, եօյլէ թապիաթթարա կէօրէ տաախի Հաբէքէթ ու մուամէլէ իմմէնին նօլտու վար տըր ։"

Ա՛աատամ տը Սէն — Տիզիյէ քէնտի մէրամըն գաթի վէ գրստա սուբէթատէ պէյան իմմիշ օլտուդ, վէ սուբէթի զահիրէսինտէն իսկ, նէկէնի Ա՛արիէն աչէյհինտէ թատամ իյլէտիկի Հարաքտաթը թէհտիտտիզէրին քնաֆիֆէսինի իճրա իտէպիլէճէկինէ իլգամ օլմուշ իտուկի անլաշընըը ։

Ա՛. Թրիւօ վէ Ա՛. տ'Ա՛յկրինէի, բրէնսէսին քէլամլարը զընընտա, քէմալ մէրթէպէ բույի բիւյա կէօսթէրմէքտէ պուլտունտուդլարընտան, վէ Ա՛արիէն իսկ շու վազուի Հալին թահհիդնտա պիր ազըր քէչիկէթ պուլտունտուդուն ֆէհմ իմմէյէ պաշլատըդընտան, զաթէն իւզէրինտէ տէրքատար օլան ատապը պէշը ու պէշաշէթ, պիր Հէզլի էսէֆէնկիդէ վէ պիր էսէրի ազատէկի վէ ատյանէյէ թահվիլ օլտունուր ։

Ա՛էրգումէ, ճիւղիճէ եիւզէրի գրզալմընը, վէ բէնպէ բէնք պուրուն տէլիքէրի կէնիշկէնմէյէ, վէ կէօզլէրի փարլամայա պաշլամընը օլտուդու թագտիրտէ, պիրտէն պիրէ այաղա գալգըպ, պաշընը նօգարու տօղրու գալտըրըը, քէնտուէ թապիի պուլտունան պիր թէքէպպիւրի ագիմ իւզրէ Հարէքէթէ պիրլէ, սըրմաշ վէշ փարլագ, տիլպէր, վէ միւթէլէվվին սաչլարընը խաֆիֆճէ սիլքմէյէ պաշլատըդըյլա պէրատէր, ճիւղիճէ սիւքիւթատան սօնրա, քէսկին պիր սէս իլէ տաախի, Հալասընա խիթապէն, "Ա՛աատամ, մատամ քի, կէչմիշ Հալէրին լագըրտրսընը իմմէքտէսինիդ, պէն տաախի մէճպուրիյէթիմտէն նաշի . . . էվվէթ, վէ հէմտէ էսէֆ իտէրէք . . . կէչմիշ Հալէր Հագգընտա պիր գաչ լագըրտրալար իմմէքտէսինիդ, Վ ագատա, պէն սիդնի իլէ պիրլիքտէ իգամէթի իմմէքտէն ֆէրատալի իմմիշիմ տիր, չունքի, եօյլէ պիր քնամիլէն զատտարընդ վէ միւրայիլիք Հավասը օրթասընտա նաշայրդ նէֆէս ալա պիլմէք, պէնիմ իչին միւֆիտսինիդ օլմուշտուր ։

— Ա՛աատամ, մէնսիէօ . . . տէր Ա՛. տ'Ա՛յկրինէի, —

սիրին պու քեշամիարընդուտա տախի հեմ ասարը շիատեմ օլուզ ։ վէ հեմտե տայիրէյի ագլըն խա-
րիճինտե պուլունմագտե տիրլէր ։

— Ա՛նսիէօ , մատամ քի սէօհպէթիմի գաճի խաերէք ճէվապա չըգըշարընըզ , սիրը գաչ լագըրտը տախի սիրե սեօյլէյէյիմ ։ — տեր Ա՛տրիէն կերմիյէթի իւզրե , վէ սիրը տիրը ապպէնին նիւզնինե պագարագ , — պիլմէ՞զ մի սինիզ , պէն հալամըն եանընտա նասըլ պիւյիմիշիմտիւր , մէկերչի հալամ պանա , ատապ ու թէրպիյե գոմընտա պունտան զիյատե պիր իպրէթի (էօրնէք) օլմազ , նախօտ կէօսթէրմի՞չ մի տիր ։

— Ա՛յ հա՛յ , մատմազէլ , հալանըզ սիզե բէք ալնա վէ բէքտե մահճե շայան իպրէթլէր կէօսթէրմիչ տիր ։

— Ա՛նասը՛լ , նասը՛լ , մընսիէօ , մահճե շայա՞ն իպրէթլէր մի , սիւպհա՞ն Ա՛լլահ , աճէպա գա՞նդիլէրիյտիլէր օլ տեատիկինիզ իպրէթլէր , պէս պէլլի հէր կիւն վէ հէր սահթ իչինիզ իւզէրինտե միւշահէտե իյլէտիկիմ թէպտիլի ալնըագ ու հարաքնաթ օլմազ տըրլար , էօյլե տէյի՞չ մի ։

— Ա՛տմօազէլ . . . ագլընըզը պաշընըզա , վէ լհսանընըզը քենարինիզե թօրլայընըզ . . . զիրա , նէ սէօյլէտիկինիզի պիլմէյօրսունուզ , — տեր բըրնէսս , հիտատէթինտէն թէձէննիւն կէթիրիպ , վէ րէնկի աթարագ ։

— Ա՛տա՛մ , պէնիմ ագլըմ բէք ալնա պաշըմտա . . . վէ նէ՛ սէօյլէտիկինիզին տախի բէք ալնա ճարագընտայըմ . . . նասըլ քի ճիւմլե ալէմ պիլիր . . . անլատընը՞զ մը շիմտի . . ։ Ի՛վվէթ , պէն քենտի սէրվէթիմտէն տարճի իտէրէք , զէվզընի չըգարմագ արզու վէ նիյէթինտէյիմ , չիւնքի , Ա՛ . Խրիրօյա պրագարագ իթլաճի իթտիրմէ քտէն իսէ , պիզլամ քենտիմ , քենտի քէյֆիմէ տարճ իթմէյի , հէզարան քէզ էվլնա թուվթարըմ ։

— Ա՛տմօազէ՛լ — տէյի պաղըրըր , պարոն Ա՛ընրիբօ , — պէն սիզին պու մէրթէպէ . . . անլատայմայօրում ։

— Ի՛չ վէրի՛ր արթըգ , մընսիէօ , — տեր Ա՛տրիէն , վէ շու սէօյլէյիշինտե էօյլե պիր էտա վէ էվզաի պալնա բէրվաշանէ իպրագ իտէր քի , թապիթիյլե մէրգում սուս օլմայա մէճպուր օլուր , — վագտա պէն սիզին ալէյհինիզտե սէօհպէթի իթմէ քտէյիմ . . . լաքին , պիզլամ սիզէ սէօյլէմէ քտե տէյիլիմ . . ։ ”

Ա՛տրիէն սէօհպէթինէ տեվամ իտէր ։ ”Ի՛վվէթ , պէն քենտի կէլիրիմ , քենտի միզաճ ու թապիաթըմ իւզրէ տարճ իթմէ քտէյիմ , պէն քենտի պէյէնիպ իգամէթ իթթիհլիմ մէվգիյի թէզնինե ու թէճձիվ իյլէմէ քտէյիմ , վէ նանըրմա չիրքին վէ թէրպի յէսիզ պէօյէմէլէր ալմագտան իսէ , կիւզել , թաղե , վէ թէրպիյէլէրինէ լաքին ֆագըրէ գըզլար ալմայը միւրաճճահ թուվթմագտայըմ , վէ էօյլե գըզլար քի ատապ ու թէրպիյէլէրինէ պագտըդճա , պայաղը պիր պէօյէմէ վէ իսրտմէթճի մէսապէսինտե թուվթմադլըգ , զիմմէթ ու զամիրիմէ թօգունտուզունտան , մէրգումէլէրէ հիւնի նազար իյէ պագըպ , տայիմա բահամըը հալ , վէ ֆէրահը պալլարընը (նիւբէքլէրի ֆէրահլըզը) պայիս օլմայը տիշինմէ քտե յիմ , վէ օնլար տախի , պէնիմ պու մուամէլէլէրիմէ գարշըլըգ օլարագ , էօյլե պանա պէօյլէմէ կիպի իսրտմէթի իթմէ յիպ , իլլա տօսթի կիպի իսրտմէթիմտե պուլունմագտե տիրլէր , վէ կէրչի պէն օնլարա մատաշ վիրմէ քտե յիմ , լաքին , պունունլա պէրապեր օլ գատար խօշնուտ վէ օլ գատար թէշէկքիւր իւզրէ պուլունմագտե յիմ քի . . . Ա՛ ագաա , պիլիրիմ , մատամ , սիզ պէօյլէ բիդգամի ու լէթաֆէթէ տայիր տույգուլարտան հիչ պիր շէյ անլամատըզընըզ էճէլտէն , ինտինիլտե թէհլի շէյլեր սայրըմագտե տիրլէր , լաքին . . . Ա՛էրգումէլէրի ֆէնա , նախօտ զարաֆէթտէն մահրում էլպիսէլէր իլէ միւլէպպէսե կէօքմէքտէն իսէ , չիւնքի կէնճլերի վէ կիւզէլլերի թապէն սէվէրիմ , թապիաթըմընըն իգթիդասընճա , քենտի հիւնի ճէմալլարընա մունվաֆըգ սուրէթտե զարիֆ էլպիսէլէր իքսա իթմիրմէ քտէյիմ , հալ պու քի , պիզլամ քենտիմտե շու նա պու թապրզ էլպիսե կիյէր իմիշիմ , արթըգ օ քիմսենին գարըշաճաղը պիր շէյ օլմայըգ , անճագ այնալարըմ իյէ քենտիմին պիլէճէկի պիր շէյ տիր ։ Կէլէլիմ նալընըզճա տիշարը չըգմամա , օլ պապտե տախի քէնտի քէյֆիմտէն պաշգա հիչ պիր քիմսե պույուրմազ պանա ։ Պիրտե քիլիսէյէ վէ տուպա կիթմէգ իմիշիմ , տօղրու , ֆէգաթ , նէ՞ վազիֆէնիզ , սիզէ՞ նէ , էկեր վալիտեյմ հայրաթտա օլմազ օլնա իտի , մէկէ պէճէ վազիֆէմի անտէն սիրաչ իտէր իտիմ , վէ օ տախի , թապիաթիյլե բիգգամը գալպ իւզրե ։ պէնի տեր աղուչ իտէրէք սինէսինէ չէքիվէրիրսի . . . Պէն պուլթէրէսթլեր պուլթխանէսինէ պէնզէր պիր տիվանխանէ տօնատարագ , օրայը կէնճլիք վէ կիւզէլլիք աշգընա իհտա իթմիշ իմիշիմ , էվվէթ պու տախի սահիհ տիր , լաքին օլ խուսուստա վագը օլան նիյէթի նէկնէնէմ տախի շու տուր քի , պէն Ա՛էնապը աֆէրինէնէյէ , տայիմա խալգ իյլէտիկի , ճիւմլե կիւզէլլէքլէրի , իյիլիքլերի , ասարը չէրաֆէթաալուտլերի վէ հիքմէթի ազամէթնիւմալերի սէյր ու թէմաշա իյլէտիքճէ , գալպիմէ սէճտե գըլըպ վէ հայրան օլմագտե , վէ ախշամ սապահ պէնիմ էզ ճան ու տիլ վէ սաֆվէթի գալպ իւզրէ թէքէրրիւր իյլէտիկիմ տուա տախի , անճագ շու ” Ա՛՛մտ ու սէնալէր օլսուն նա Ի՛սպպ . . . ” քէլիմէլէրինէտէն իպարէթի պուլունմագտե տիր ։ Ա՛տատ , պիր գաչ լագըրտը տախի , սէօյլէտիկինիզե նազարէն , Ա՛ . Պալէնիյէնին , չօգ տէճա կէլիպ պէնի պիր հալի վահտէթտե վէ հաթթա բէնէյի իհմայի զինէն զարիպտե (պաշ գըզդընըզը) . . . պուլմասը իւզերինէ իտէյիմ ։ Ի՛վվէթ . . . պու տախի սահիհ տիր . . . չիւնքի , նիչէ տէճալէր , պէն պու տէճմի ֆէնատե միւշահէտե իյլէտիկիմ տէհզիբէնկիզ , էնտուշնաք , վէ չիրքին հալլերին պարի թէճէլլէ քիւրլէրինէն օլսուն , գաչըպ գուրթուլմագ մագսատիյլէ , էօյլե կէլէճէք վագթէ տայիր թէճէլ-

քիւրլէր թապնալէրինէ իլթիճա իմմէ քաէյտիմ (սըղընմագ), վէ եվվէթ, էյլէ վագթլարտա, կէօղլէրիմ էօնիւնէտ նիչէ հուշրիւպա (ագլը շաշըրըճը) ուճուգլար (հօրիզօն) աչըլտըղըն կէօրմէ քաէյտիմ . . . եվվէթ, օլ վագթլարտա, տայիրէյի թէսավվուրումտա, նիչէ խէյալաթը քէսիր իւլ իհթիշամլար թէճէսսիւմ իմթիքլէրինտէն, իւզէրիմտէ պիր աճայիպ հալէթի հայրէթէնկիզ, վէ պիր մէպհութիյէթի (էյիմ պէյիմ օլուպ գալմագ) իլահիյէյէ վէ ճէզիլէյէ հիսս իմմէ քաէյտիմ . . . շէօյլէ քի, քէնտիմի, բուլի զէմինտէն, պաշգա տիւնէալարա նագլ օլունմադըշ զաման իլլէմէքտէյտիմ . . :"

Ա՛ատմաղէլ տը Վարթօվիլ շու սօն քէլամլարը թէքէլլիւմ իտէր իքէն, իւլէրինտէ օլ մէրթէպէ պիր հէյճանը տիլ զուհուրա կէլիր քի, զաման իտէբսին քի, լէՀճէսի քեամիլէն տէյիշիլիպ, կիւյա պիր նէվի նուրի զարիպ իլէ թէնվիր գըլընըր: Շէօյլէ քի, հէման էմթաֆիրնտա հիչ պիր քիմսէ եօգ տուր, վէ քէնտույէ մալիքէ տէյիլ տիր կիպի, պիր աճայիպ հալտէ պուլունուր: "Իվվէթ, օլ վագթլարտա, — տէր թէքրարէն մէրգումէ, իՀմայի զէնիմ կիթաիքճէ արթմագ իւզրէ պուլունտուղու թագտիրտէ, — պէն պիր հավայի սաճ, վէ հայաթպախշ վէ սէրպէսթի թէնէճֆիւս իմմէ քաէյտիմ . . . օ՞ճ, եվվէթ սէրպէ՞թի . . . խուսուսիյէ . . . հէմ սէրպէսթի վէ հէմտէ օլ գատար սալիմ . . . վէ օլ գատար նէճապէթամիզ քի, բուհում . . : Իվվէթ, օլ տագրագլարտա, նիչէ վէ նիչէ գըղդարնտաշլարըմը, նիչէ վէ նիչէ ինսաճ ու զամիրսիզլէրին, խօտպինճէ, հայվանճա, վէ մուճիպ իւլ մէզէլլէթի հիւքիմէթ ու գուտրէթլէրի լէնէհսինտէ էսիրէլէր օլտուգլարըն կէօրէճէք եէրտէ . . . եվվէթ նասըլ քի պիչարէլէր, անճագ օլ պուլունտուգլարը էսիրլիք հալինին իգթիզասընճա, պիր թագըմ խայինլէրին եիւրէք գաբըճը սէօզլէրինէ վէ վաղէրինէ գաբըլարագ, վէ հիյէլի լաթիֆէլէրինէ, վէ զաար ու խիյանէթի աշիւֆթէսաղլէրինէ, վէ սախթէ թէմէլլիւգ վէ թավը ու էտալարընճա, վէ թէսլիմիյէթի թահդիրամիզլէրինէ, վէ նիհայէթի իթաաթը պուղդալուղլէրինէ ալտանարագ . . . Նիչէ վարթայի խէթայայա տիւշմ քտէ տիրլէր. պէն մէրգումէլէրին, նաանի հէմշիրէլէրիմին շայանը իհթիրամ, սաֆտէրուն, վէ ալինէճտա օյտուգլարըն կէօրմէ քտէ իտիմ, չիւնքի, պիր հալի սէրպէթիյէթի իւզրէ պուլունմագտա իտիլէր, քէզալընք, պէն մէրգումէլէրին սըտգ ու սաատգաթլարըն վէ վէճֆաքնարլըղլարըն սէյր ու թէմաշա իմմէ քաէյտիմ, չիւնքի, տէյիլ եօրթ ու ճէպր իւզրէ պիրէր աաէմ թէսլիմ օլունմագտա, իլլա քէնտի քէյֆիլէրինճէ սէչտիքլէրի տէրեգանըլարա մէլ ու մուհապպէթի կէօսթէրմէ քտէ իտիլէր, պէն մէրգումէլէրին իւզէրինտէ կէրէք ասարը թէքբէպիւր վէ կէրէք ասարը տէնաէթի կէօրէմէզտիմ, չիւնքի, էյլէ իտթէտիկի կիպի հիւքմ վէ նահօտ միւտահէնէ իտէր աաէմլէրին հիւքմ ու գուտրէթլէրի թահթընտա տէյիլ իտիլէր, վէհասըլ, պէն մէրգումէլէրի պիր հալէթի սէզավարը միհր ու մուհապպէթ, վէ թագիմ ու րիայէթտաէ կէօրիւրտիւմ, չիւնքի, թագիտթընն գանունունա մուզայիր օլարագ քէնտիլէրէ մալիք պուլունանլարընն բէնէֆի զալըմանէլէրինտէն իհթաս պիրլէ, քէնտի էլլէրինի, թագիտթընն գանունունա մուվաֆֆագ սուրէթտաէ, սէվահիլէրի քիմէնէլէրինն էլլէրինէ, քէնտի հիւանի րիզալարըլյա թէսլիմ իմմէքտաէ իտիլէր: Օ՞ֆ, հա՞ գըղդարնտաշլարըմ . . . հա՞ գըղդարնտաշլարըմ . . . օլ հալլէրինիզի հիսս իմմէքտաէյիմ . . . օնլար պէնիմ նէզտիմտաէ սատէճէ պախշը թէսէլլի իտիճի իհթիյաճտան իպարէթ շէյլէր սայրըմայրպ, իլլա օլ իհտուսալարտա ամալը (իւմիտլէր) միւպարէքէմ տախի տէրքեաճ պուլունմագտա տիր: "

Ա՛տրիէն, քէնտույէ բաչմէն շու տէրեայի թէճէքքիւրաճէ դարգ օլմադընն, վէ կիյա ասիւմանը իհթիյաճտն թէքրարէն բուլի զէմինէ հնմիշ կիպի պուլունմադընն, ճիւզիճէ սիւ քիւթի իմմիհթիհայ իյլէտիկինտէն, շու մէնզարէտե հաղըր պուլունանլարըն, սէվինճ իւզրէ պիր պիրլէրինին եիւզինէ պագտըգլարընտան պի հասապէր պուլունուր:

"Չէգաճ . . . մէրգումէնին սէօյլէտիքլէրի . . . բէք ալնա նօլունտա տըրլար . . . տէյէրէք մըրըրլտանըր տօգմէօր, նանընտա օհուրմագտե օլան բրէնսէսին գուլաղընտան, — թամ պիղիմ իշնմիզե եարայաճագ սուրէթտաէ լագըրտըլար իմմէ քտե տիր:

— Իվվէթ, էչէ էՀՀէՀՀՀՀ ֆաըէղէչէ՞ էչէ, մէրգումէնին հատտէն զիյատե հիտտէթլէնէրէք, քէնտույի զայպ իմմէսի զընմընտա, հէր նէվի մուամէլաթը շէտիտէյի իճրա վէ իսթիմալ իմմէչիյիզ," տէյի իլավէ իտեր Ա՛. տ'Իշկրինի:

Լաքին, զանն իտէբսին քի, Ա՛տրիէնին հարաքեաթը զաղապնաքը պուլունթալարը, սօնրատան հիսս իմմէյէ պաշտտըղը ալիճէնապճա տույդուլար բիւզկնարլարըդյա, մահվ ու իզալէ օլուպ կիտերլէր:

Օլ վագթ, թէպհասիւմ իւզրէ Ա՛. Պալէնիյէյէ խիթապէն, "Տօգթէօր, մուհագագ օլարագ պիլմիշ օլունուղ քի, պիր թագըմ տույդուսուղ տատմէլէր հուզուրունտա, նիչէ թէճէք քիւրաճ տույդուլարը տալդալարըդյա սիւրիւքչինիպ կիթմէք կիպի, իսթիհզայէ շայան պիր շէյ եօգ տուր տէնտե ճայիզ տիր: Վասըլ քի, շու շիմտիքի պէնիմ հալիմ տախի, իմիհզա իւզրէ պագը քերրե նիւզնմէ վուրտուղունուղ, օլ իգտատը զինիմ զըմնընտա, պիր փուրսաթը ազիմ սայրատա տէզա տըր . . :

Նագըդ քի, պէյլէ պիր վագթի միւհիմմտե, քէնտիմի զայպ իչլէմէ քտէյիմ . . . զիրա, հագըգաթձէն բէք թէմէնինդու պիր վագթ տըր պու վագթ:

Լաքին չի՞ չարե, ալիզիմ մՀնսիէօ Պալէնիյե տահա քիւչիճէք չօճուգ իքէն, կէօրուխկիւմ քէլէնէքլէրին արգասընտան գօշմայա մէճպուրե պուլունտուղում միսիլտե, շիմտիտե լէ Իայի ֆիքրիմտե, պիր ճիսմի թէհտիվտը թէճէհսիւմ իմմիհկի ան-

տէ, սէյր ու թէֆէք քիւրինէ մէճպուրէ պուլուն-
մագտէյիմ . . :

— Այի էմմա, օ տէտիկինիդ, էնվայի բէնքէր
իլէ միլէթլէվվին քէբէնէքէր, ասիւմանը ֆիք-
րինիզտէ ուչուշմագտէ օլտուգճա, քի՞մ պիլիր սի-
զի նէ՛րէլէրէ գատար ճէլդ իտիպ կէօթիւրէճէք
տիր . . : Նաղը՛գ քի, տահա պաշընդըտա ճէհա-
լէթի նէվի էամէքտէ տիր . . . էվվէլի նաղը՛գ քի,
տահա բէնջէյի ճէհալէթտէ էօիրէ պուլունմագ-
տէսինիդ, — տէր Ա՛. Պալէնիյէ, բէտերանէ
պիր շէյիգաթ ու հէյնէթ իւզրէ, — Ա՛ճէպա շու
կիւզէլլիյինիդ մուվաֆֆըգ սուրէթտէ պիր ք՛ա-
մալէթճէ նէ՞ վագթ մալիքէ օլաճագսընդը :

— Այնէ, շիմտի՛ շիմտի՛, ազիզիմ տօգթէօր, —
տէր Ա՛տրիէն, — օլ խէյալաթը ղարիպէլէրտէն
արթըգ հագըգաթը հալէ միւրաճաաթ պիրլէ,
էօյլէ պիր լիսանը բիւր տէլիլ իսթիմալինէ մի-
պաշէրէթի խտճէյիմ քի, սիզտե կէօրէճէքսի-
նիզ :"

Պատէհու մէրգումէ քէնտի հալասընդա տէօ-
նէրիք, "Ա՛տատ, սիզ քէնտի բէյ ու մագսէ-
տինիզի պանա պէյան իճտինիդ, իմտի, լազըմ
տըր քի, պէն տահի քէնտի բէյ ու մագսէտիմի
սիզէ իչղահ իտէյիմ, նաՀի, պուննան սէքիզ
կիւնէ գատար, շիմտիքի իգամէթ իճմէքտէ պու-
լունտուղում քէօշքիւ թէէրք իլէ, կիտիպ քէն-
տի բէյնի ու միղաճըմ իւզրէ տօնանտըրտըղըմ
պիր գօնագտա, իսթէտիկիմ կիպի իմտըրը էվ-
գաթի իտէճէյիմ . . : Պէննէտ նէ՛ անա վար տըր
վէ նէ՛տէ պապա, տիմէ՛ք տիր քի, քէնտի էճվար
ու Հարաքաթճըլըն ճէվապընը, անճագ քէնտիմէ
վիրմէյէ պօրճլույում, քիմսէյնի պէննէն հիսապ
սօրմայա Հագգ ու սէվապ իչուն :

— Աահ իհէն սէօյլէրիմ քի, մատմազէլ, — տէր
ըրէնսէս ուստաղընընը սիլէքէրէք, — սիզ քէնտի-
նիզի ղայդ իճմիշսինիդ տիր . . . զիրա, շիրազէ-
յի շիրքէթի պէչէրիյէնինի (մարգկային ընկերու-
թիւն) իգթիզասընդա, իֆա ու իճրասընդա պօրճ-
լու պուլունտուղումուզ էօյլէ մանէվի (բարոյա-
կան) Հուգուգլար վար տըր քի, սիզ օնլարը իղ-
մազ իճմէքտէսինիզ, Հալ պու քի, պիզ օլ
պապտէ քէնտի վաճիպէճիզի թանըմագտէյիզ վէ
հէմտե թանըմալըյըզ . . . իշթէ պէօյլէճէ մալիս-
մունուզ օլսուն :

— Տիմէ՛ք տիր քի, մատամ . . . շիրքէթի պէ-
չէրիյէնին շիրազէյի մանէվիսինի, սիզ, վէ Ա՛.
տ՛Ա՛ղկրինի, վէ Ա՛. Թօրիօս պիրլիգտե վի-
գայէ իճմէքտէսինիզ, էօյլէ՞ մի . . : Տօզուսու ազ
ուսթաղըգ տէյիլ տիր պու սահնէքնարըգ . . : Ա՛ է
տէյէպիլիրիմ քի, շու Ա՛. Թօրիօնուն, պէննիմ
վարիտաթընը, քէնտի մալի կիպի թէլէֆ իճմէք-
տե օլմասը, սէօյլէտիկինիդէ պիր տէլիլի ապիմ
օլմալը տըր : Վէզալիք, տէյէպիլիրիմ քի . . :

— Ի՛՜յ, մատմազէլ . . . էլ վէրիր արթըգ, —
տէյի պաղըրըր Թօրիօս . . :

— Ա՛էման շիմտի, մատամ, — տէր Ա՛տրիէն մէր-
գում պարոնա ճ՛իվապ վիրմէքսիզին, — մատամ
քի թամ սըրասը տըր, շու իշնիմէ քտե օլտուգում,
պաղը մէնֆաաթլար Հագգընտա, էօյլէ մէնֆա-
աթլար քի (միտալ քէյֆիյէթի) զանընըմճա . . .
շիմտիյէ գատար պէննտէն կիդզի թուլուգումուշ
տուր . . . իչղահաթ ու մալիումաթ իսթէյէճէ-
կիմ : "

Ա՛տրիէնին պու սօն քէլամլարը իւզէրինէ Ա՛.
տ՛Ա՛ղկրինի իլէ բրէնսէսին նիւբէքլէրի տիթքէ-
մէկէ պաշլատընընտան, էսէֆ ու պիհուզուրիի տէ-
րան իւզրէ, անինտէ պիր պիրինին նիւզիւնէ պագ-
մայա պաշլարլար :

Ա՛տրիէն մէրգումանընըն շու Հալինտէ՛ն պի Խա-
պէր պուլունարագ, նինէ քէլամընա տէվամ
պիրլէ, "Նիհայէթի, մատամ, շու սիզին էօրֆ ու
ճէպրինիզէ գարշընըզ օլմագ իւզրէ, սօն ճէվա-
պըմը վիրէրէք պէյան իտէրիմ քի, պէն անճագ
քէնտի քէյֆիմճէ նաշամագ իսթէրիմ . . : Պէ-
նիմ էօյլէ, սիզին ճէպրէն գապուլ իթմիրմէք
իսթէտիկինիդ սէրթ մէշրէպ վէ մուճիպ իւլ մէ-
վէլէթի վասիլէրէ մասիլէրէ իՀթիյաճըմ նօգտուր,
շիմտի պէն էօյլէ պիր չաղտայըմ քի, քէնտի ի-
տաբէմէ քէնտիմ միգթէտիրէ պուլունմագտէ-
յիմ. վէ շիմտիյէ գատար, ալէմ նէզտինտէ, ըրզ
ու էտէպ, սէրպէսթիյէթի վէ ալիճէնապընդ իւզ-
րէ նասըլ նաշայա պիլտիյսէմ, պատէհնին տահի,
էօյլէճէ նաշայա պիլիրիմ :

— Ա՛այը՛ֆ քի, սիզին պու էֆքէարընըզ Հէմ
ապես, վէ Հէմտե պիր սօսիէթի ղայըի մագուլէտե
պուլունմագտե տիր, — տէյի պաղըրըր ըրէն-
սէս, — սիզին օլ եօլտա իմտարը էօմր ու էվգաթի
արզուսինտե պուլունմանընըզ, պիւթիւն պիւթիւն
ար ու Հայայը պէր թարաֆ պիրլէ, տայիրէյի ա-
տապ ու թէրպիյէնին մուղայիրինտե պուլունմագ
տիմէ՛ք տիր :

— Իմտի, էօյլէ օլտուգտա, մատամ, — տէր Ա՛տ-
րիէն, — շու պէնիմ կիպի էօքսիզ օլուպ, վէ պէնիմ
արզու իթմիյիմի մինվալ իւզրէ նալընընըզճա քէն-
տի պաշլարընտա նաշամայա մէճպուրէ պուլունան
պիչարէ էՀալի գըղըարընըն Հագգլարընտա, ամէ պա
նէ՞ տիր էֆքէարընըզ, տիմէ՛ք տիր քի, անլէրին
քնաֆիյէսի տահի, ատապ ու թէրպիյէ վէ ար ու
Հայա տայիրէսինին խարիճինտե պուլունմագտե
տիրլէր, էօյլէ՞ մի : Ա՛աթթա, մէրգումլէր Հիչ տէ-
յիլ իսէ, շու պէնիմ մալիքէ պուլունտուղում, վէ
քիշինին րուՀունա պիր ազամէթ պահշ իտիպ, վէ
գալպինի թէՀղիպ ու թահՀիր իտէն թահսիլի
ատապ ու մալիումաթտէն, վէ քէզալիք պէննիմ
թէսարրիւֆիմտե պուլունան, վէ սէֆալէթի նիւ-
զիւնէն զուՀուրա կէլէճէք Հէր նէվի ֆէնալըգ-
լարըն էօնիւնէ պիր սէտտի ազիմ չէքէ պիլէն
. . . տէվլէթի ու իգպալտէն տահի մահրումէ պու-
լունմագտե, վէ նինէ պու ճիւմլէ տահի, ըրզ
ու ատապ, վէ թէքէպպիւրի մուճիպ իւլ իֆթի-
խարլարըն Հըֆզ ու վիգայէ իտէրէք, սէֆալէթի
ու մուսիպէթի իւզրէ նաշայըպ, թէՀամմիւլ իթ-
մէքտե տիրլէր :

— Էօյլէ սէֆիլ ու պայաղը իսալգըն նէ՛ ֆալի-

լէթինե բիայէթ, վէ նէ տե գապիհաթընա տիգգաթ օլունմագ ճայիզ տիր . . . — տէյի պաղըրըր Ա. Թրիբօ, պիր էսէրի հիտէթալուտ, վէ պիր հա-գարէթի քէրահէթֆէրմա իղհար իտէրէք։

— Ա՛ատամ, խըտմէթքնարլարընդզան պիրիսի, նէզաֆինդզե շու սիյագտե պիր չիրքին լիսան իս-թիմալինէ ճիւրաթ իթմիշ օլսա իտի, անինտե թարտ իտէճէկինիզ տէրքնար իքէն, — տեր Ա՛արիէն հա-լասընա, օլ պագտե գալգինտե հասըլ օլան նէֆ-րէթի ազիմի սէմեր իտէմէտիկինտէն, — նէ՞ ա-ճայիպ, շիմտի պէնիմ պուրատա, պէյլէ մէգա-լաթը մէրտուտէյի իսթիմա իյլէմէքլիյիմի։ Չէմ խօշ կէօրմէքտե, վէ չէմտե պէնի մէճպուրե դըլ-մագտէսինիզ . . ։

Ա՛արքիզ տ'Ա՛յկրինվի, բրէնսէին տիվանխա-նէսինտե, կիյա Պօրսա Հավլուսունտա լագըրտը իտէր կիպի թէրքի էտէպ իւզրե լագըրտը իթմէք-տե պուլունան Ա. Թրիբօյա, թէրաբէզանըն ալ-թընտա տիզիյլէ պիր տէֆա վուրտուգտան սօնրա, մէրգումէն շու գապաճա քէլիմաթընը գաբաթ-մագ նիյէթիյլէ, անինտե քէլամ քէնտիսի ա-ղաղ պիրլէ, "Ա՛ատմաղէզ, օ տէտիկինիզ մա-գուլէ դըզլար իլէ . . . սիզին կիպի ալինէժատ, վէ շու ահվալի հաղըրէտե պուլունան պիր կէնճ գըզըն արա նէբրինտե էյլէ պիր թէշպիհաթ ճայիզ վէ միւնասիպ օլմազ . . . — տէր։

— Չ՛աթընըզ կիպի պիր Վաթօլիք տիհանըն-տան . . . մէնսիէօ ապպէ, պէյլէ պիր ֆարդ լա-գըրտըսընըն իշտիրմէսի տահի, Խրիսթիյանըլըզըն խարիճինտե պուլունտուղունտան, ճայիզ վէ մի-նասիպ օլմազ, — տէյի ճէվապ վէրիր Ա՛արիէն։

— Ա՛ատմաղէզ, պէն լագըրտըմըն նէրէյէ կի-տէճէկսէն պիլիրիմ, — տեր ապպէ սէրթի չէհրէ իլէ, — պունտանտա գաթիննազար, օլ սիզին խա-թէտիկինիզ սէրպէսթիյէթ քնամիլէն ագլէ մու-ղայիր օլտուգտան պաշգա, իլէրուտե տահի պէ-ղայէթ մուսիպէթինճամ օլաճաղը շիւրհէտէն միւսթէշնի տիր, զիրա, ֆամիլնանըղ թարաֆըն-տան, պիր կիւն սիզին էվլէնտիրիլմէնիզին միւրա-օլունաճաղը տահի իհթիմալտէն տիր, վէ . . ։

— Ա՛նինէօ, հէյլէ պիր տէֆա, ֆամիլնամ օլ պագտե զամ ու գասէվվէթ իւզրե օլմասըն, չիւն-քի էկէր պէն էվլէնմէք իսթէր իսէմ . . . պիղդամ քէնտիմ էվլէնէպիլիրիմ . . . վէ տօղրուսունու սեյլէտիկիմ թագտիրտէ, էյլէ պիր խօտպինիլիք վէ վահշիլիք իւզրե, վէ սըզը սըզըյա պիչարե գըզ-լարընը պոյնունա կէչիրիլմէքտե օլան, աղըր վէ թէհամմիւլ օլունմագ դէնճիրի, քէնտի կէյտէ-նիմէ տահի թագմանընըն իւզերինէ չօղլուգ տիւ-շիւնմէմիշլիմ տիր, ֆէգաթ, պու ճիւմլէ, նա-սըլ քի սեյլէտիմ, պէնիմ էվլէնմէք իշնի, պաշ-գասընընը թէվասսութ ու հիմմէթինէ իհթիյա-ճըմ էօգ տուր, վէ զանն իտէրիմ քի, ագլ ու հագգանի յէճէճ մագրուն օլանը տահի պու տուր։

— Ա՛ատմաղէզ, — տեր բրէնսէս, շու ատէթի ճարիյէ ալէյհինտե պու եօլտա էլֆազը խաֆի-ֆէ իսթիմալինէ ճէսարէթի իթմէնիզ, տէպի է-տէպէ մուղայիր տիր։

— Ա՛էլէ խուսուս սիզին հուզուրունտա, մատամ . . . հագգընընըզ վար արը, աֆվ իտէրսինիզ, է-սէֆ իտէրիմ քի գալպինիպ ինճիթմիյիմ . . ։ Սիզին գօրգունուղ, պէնիմ պու սէրպէսթճէ էօմր ու թէճրիւպէճիմ սէպէպինտէն, պէնի ալ-մայա խահիշկեր պուլունանլարընը, շու նիյէթ-լէրինտէն ֆարիգ կէլմէսի տիր, էյլէ տէյի՞ մի . . . լարին իշլէթ թօհաֆը տա օրասը տըր քի, պէնիմ տէ ասըլ նիյէթիմ, էյլէ ատէմլէրին պէն-տէն ուզադ տուրմասընտան իտարէթի պուլունմա-ղին, քէնտի էֆքյարը սերպէսթիյէտտե տահա ղիյատե մէթանէթի իւզրե պուլունմագլըզըմ իճապ իթմէքտե տիր, զիրա, զաթէն էյլէ ատէմ-լէր ալէյհլէրինտե նէֆրէթի ազիմէմ տէրքնար պուլունմագտե տիր։ Վ՛նաֆֆէյի արզուլէրիմին միլլէրի, անճագ էյլէ տտէմլէրե, ալէյհինտե սույի զաննլար իթնասըլլա, մուճիպի տէհզէթլէրի օլմագլըզըմ միհվէրի իւզերինտե տէօնմէքտե օլ-տուղունտան, պէնճէ, շու նիյէթի գավիյէթին հուսուլ բուղիր օլա պիլմէսի զըմընընտա, քէնտիլէր կիպի, պիւթիւն պիւթիւն պիր սերպէսթի հալտե կէօրիւնմէքտէն սլաշգա պիր թարիգ պուլուն-մամագտե տիր . . ։ Խմի, պու պագտե, պիր թագըմ հէվվէսի ագըլլարըմ, տէլիլէրէրիմ, վէ հիւքմի նազարըմտա պուլունան թագսիրաթլա-ըրըմ հագգլարընտա իղհարը թէճէքքիւր իթմէլի-յիմ, զիրա պիր թագըմ, ճանա սըգլէթի վէրիճճի, վէ նիքահ քէյֆիյէթինէ տայիր պէլա վէ ա-զապլարտան անճագ, անլէր սայէսինտե, ազատե-յի կէրիպան խե պիլէճէկիմ, աշքնար կէօրիւն-մէքտե տիր։

— Օ՛լ պագտե բէք չափուգ մէնզիլի մագսէտի-նիվլէ իրէճէկինիզէ ասլա շիւրհէնիզ օլմասըն, մատմաղէզ, — տեր մատամ տը Ա՛էն—Տիզի-յե, — զիրա, էսէֆ իտէրէք սեյլէրիմ քի (նա-սըլ քի գօրգունտան պագտա ճայիզ տիր), պիր տէ-ֆա, շու հեր պիր վաճիպէնիզին էտասընը վէ էմրի իհթիրազըն իճրասընը ֆէրամուշ իյլէտիք-տէն պագտա, հաթիճա, էյլէ պիր թէօհմէթի ազիմէնին սըհհէթինէ, իթիգատ իթմէյէ տահի ճէսարէթի իթմէզ, վէ ճէսարէթի իթմէք տահի իսթէմէզ իսէմտե . . . իշնիթիհիմ նազարէն, սապահընն սահաթ սէքիզինտե տիշարտան խանէնի-զէ կէլտիկինիպզին հավատխինին, պիր քերրե շու-նու պուլմասընտա միհնաճ պուլունմագտե տիր . . ։

— Ա՛ատամ, օլ պագտե ալտանմագտա սընըզ . . . պէնիմ սահաթ սէքիզտե քէօշքիւմե կէլ-տիկիմե նի՞զնն իթնիմտա իթմէք իսթէմէյօրսու-նուզ . . . պիր շէյ քի, սահիհէն էյլէ օլմուշ տուր։

— Տիմէք տիր քի . . . սահիհ օլտուղուն թագ-րիր իթմէքտէսինիզ, էյլէ՞ մի, — տէյի պագը-րըր բրէնսէս։

— Ա՛ատամ, քէնտի ֆիլ ու հարէքէթիմի սէմեր իյլէմէք ասլա տատէթիմտէն տեկիլ տիր . . ։ Չ՛վ-վէթի, պու տապահ սահաթ սէքիզտե կէլմիշնիզիր։

— Նա՞սըլ, էֆէնտիլէր, իշխո՛յօրմուսունուզ, — տէյի պաղըրըր բրէնսէս։

— Ա՛ճայիպ . . . — տէր Ա՛. ա՛լկրինի աղ եիւքսէքձէ պիր սէս իլէ։

— Ա՛ճայիպ, — տէր պարօն քէսկին պիր սէս իլէ։

— Ա՛ճայիպ" տէյի մըրըլտանըր տօգթէօր պիր ա՛՛ը տէրուն չէքերէք։

Ա՛տրիէնին, մէրգումանըն իզհարը թէաճճիւպաթը հիւղէնկիւլէրին կէօրտիքտէ, իհթիմալ տըր թէպրիչէյի զիմմէթ իթմէք նիյէթիլէ օլսուն, եվվելա ճէվապ վիրէճէք պիր հալտէ կիպի կէօրիւնիւր իսէտ, սօնրատան, իզհար իթտիկի չէհրէյի թահգիրանէսինտէն, էյլէ պիր մատէնին իչղահաթընա իրթիքապ իթմէք իսթէմէտիկի անլաշըլըր։

"Ն՛ա՛ . . . էյլէ հա՞, իշխթիկիմ սահի՛հ իմիշ . . . — տէր բրէնսէս։ — Ա՛հ, մատմօազէլ . . . շու խուսուսլարտա օլ գատար իպրէթլէր կէօսթէրմիշինիզ տիր քի, ալէյհինիզտէ, հէր նէ քի իշխթիսէմ ինանմայա ճէսարէթ իթմէքտէ իհթիմալ տիր իսէտէ . . . արթըգ պու տէֆաքի շու թավր ու հարէքէթինիզտէն շիւբհէ իչլէտիկիմտէն, ինանմագ իսթէմէմէքտէ իհիմ . . ։ Նէգաթ, չի՛ ֆայիտէ քի, պիզգաթ քէնտինիզ տախի, պիր սուրէթի քիւսթախանէ իւզրէ իգրար իթմէքտէսինիզ . . ։

— Ա՛ատամ պէնճէ քիւսթախըզգ տիմէք, հագրգաթը հալի սէյլէմէք օլմայուպ, իլլա եալանը իրթիքեապ իթմէք տիր . . ։

— Ա՛խի եա, մատմօազէլ, սապահչըն սաաթ սէքիզինտէ նէ՛րէտէն կէլմէքտէ իհինիզ, վէ սէպէպի՛ նէ իհի . . ։

— Ա՛ատամ, — տէր Ա՛տրիէն հալասընըն քէլամընը գաթի իլէ, — եալանը իրթիքեապ իթմէք, վագաա պէնիմ իչին տէյիլ տիր . . . լաքին, քիմսէյէ սէյլէմէք իսթէմէտիկիմ պիր շէյի սէյլէմէք տօսթի, պէնիմ իչին տէյիլ տիր, վէ պունտանտա գաթինագաը, իզաճը նէֆսի մուճիպ օլուճու (զազապլանտըրըճը) պիր թէչէքքիյէ գարշըլըգ ճէվապ վիրմէք իսէ, պէնճէ ատէթա պիր նամէրուզիք տիմէք տիր։ Ա՛մմի, օլ խուսուսու թէյիք իլէ, պաշգա սէօհպէթէ պագալըմ . . . զիրա գավիէն սէյլէրիմ քի, պու պապտէ քիւլլի իպրամ ու իգտամընըզ պէր հէվա օլաճագ տըր։ Ա՛իզ պէնիմ իւզէրիմէ սէրթ մէշրէպ վէ մուճիպ իւ մէզէլլէթի պիր վասի թայինի իթմէք իսթէրսինիզ, հալ պու քի պէն, շիմտիքի քէօշքիւֆիւ թէրը իլէ, իսթէտիկիմ մահէլլտէ կիտիպ, քէյֆիմճէ իմրարը եվգաթ իթմէյէ գարար վէրմիշիմտիր . . ։ Պագալըմ գա՛նէդիմիզնին սէօզիւ օլաճագտըր։ Հ՛ իմտի . . . պաշգա պիր շէյ տահա սէյլէյէյիմ սիզէ . . ։ Ա՛ալիւմ եա, պու սէրայ պէնիմ մալիմ տիր . . . կէրչի սիզնին պուրատա իգամէթ իթմէնիզ վազիֆէմ տէյիլ տիր, չիւնքի պէն պաշգա պիր մահէլլտէ օթուրմագ նիյէթինտէյիմ, լաքին, աշաղըքի գաթ պիւթիւն պիւթիւն պօշ տուր . . . վէ մատամ՛քի, միւսաֆիր տայիրէլէրինտէն պաշգա, միւքէմմէլ իքի տայիրէսի տահա վար տըր, մէզքիւր տայիրէլէրէ աղ կիւնտէն իհթիյաճըմ հասըլ օլաճաղընն պէյան իէրիմ։

— Ահի՞հ մի սէյլէյօրսունուզ, մատմօազէլ, — տէտիքտէն սօնրա բրէնսէս, թէհյանիւրի աղիմ իւզրէ Ա՛. ա՛լկրինէնին եիւզիւնէ պագարագ, իսթիհզագքարի պիր սէյլէյիշ իլէ տախի, "Ա՛ճէպա քիմի՞ն իչին օլաճագ տըր, անլայա պիլի՞միյիզ, մատմօազէլ," տէյի իչա՛է իտէր։

— Ա՛էնտի ֆամիլեամտան օլան իւչ նէֆէր զէվաթ իչին։

— Նէ՞ տիմէք տիր պու . — տէր մատամտը Ա՛էնտիզէյ, կիթտիքճէ թէաճճիւպի արթմագտէ օլարագ։

— Նանի տիմէք իսթէրիմ քի, մատամ, վալիտէմ թարաֆընտան խըսըմըմ պուլունան պիր Ա՛ինա շէհզատէսինէ, ալիճէնագճա պիր միւսաֆիրբէրվէրլիք իպրագ իթմէք նիյէթլէրինտէյիմ, վէ մէրգում իսէ, հէման իքի նաթօտ իւչ կիւնէ գատար կէլէճէք օլտուղունտան, թապիաթիյլէ, մէզպուր տայիրէլէրին ամատէ գըլընմասը էլզէմիյէթտէն պուլունմագտէ տիր։

— Իշխո՛յօրմուսունուզ, էֆէնտիլէր, — տէր Ա՛. ա՛լկրինէի տօգթէօրէ վէ Ա՛. Թրիբօյա, պիր թէհյանիւրի աղիմ իզհարիյլէ։

— Պունըլարընն հիչ պիրիսի, մատմօազէլինն աղագ ու էթվարընա նիսպէթէն, մէմուրինն ղայրի պիր շէյ տէյիլ տիր, — տէր պարօն։

— Ա՛այրըլմա՛ը, — տէր տօգթէօր կիւյա Ա՛տրիէնի աճընարագ, — վագաա տույղուլարընտա տէրքաար օլան ալիճէնագլըգ ասարը, ինքաար օլունամազ, լաքին եազը՛գ քի, զէվալլընըն շու սինինի սաղիրի իգթիզասընճա, հալտա պաշընտա ճէհաննէթի բուլգէյարը էսմէքտէ տիր . . ։

— Ա՛օ՛գ իյի մատմօազէլ, չո՛գ իյի, — տէր բըրէնսէս, — տիլինիլը թուրթամամ, իսթէտիկինիզ կիպի մէրամ ու մագսէտինիզի պէյան իտէ պիլիրսինիզ։ Վ է զաննը գավիմ նազարէն, տահա օլ գատարա տախի գանաահ իթմէյիպ, շու բէսնէտ իթմէքտէ օլտուղունուզ թարիգտէ, տահա զիյատէ իլէրու կիտէճէքսինիզ։ Ն՛էյ, տահա՞, սէօյլէյինիզ պագալըմ, պիթտի՞ մի արթըգ։

— Նայը, մատամ, տահա վարտըր, եանի տիմէք իսթէրիմ քի, պու սապահչի ալտըղըմ մալիւմաթա կէօրէ, քէզալիք վալիտէմ թարաֆիմտան ագրապա օլան, վէ հէնուզ օն պէշ չաղալարընտա պուլունան իչի նէֆէր էօքսիւզլէր, եանի մարէշալ Ա՛իմննուն գըզլարը, պիր պէհատըր ասկէր մարիֆէթիյլէ, թա Ա՛իպէրիա իչէրուսինտէն . . . պուրայա գատար, խայլի վագթ եօլլար տօլաշտըգտան սօնրա, տիւնքի կիւն վարիսէ վասըլ օլմուշլար, վէ շիմտիքի հալ իսէ, սիլէարէլէր մէրգում ասկէրին զէվճէսի եանընտա պուլունմագտէ իմիշլէր . . ։"

Ա՛տրիէնին պու քէլամըը իւզէրինէ կէրէք Ա՛. ա՛լկրինի վէ կէրէք բրէնսէս, պիրտէն պիրէ տիւշաըը խէլէճանը տիլ օլուպ, աէհշէթի իւզրէ

պիր պիրի եւ ւզիւնէ պագմայա պաշլարլար, չեւնքի, մատմաղէլ տը Վարտօվիլին, մարէշալ Ա֊մճնուն քէրիմէլէրինին փարիսէ մուվասէլէթի զըմնընտա քէսպի մալիւմաթ իտէ պիլմէսինի, զէրբէճէ խաթըրլարընտան տախի կէչիրմէֆքիլէրի Տալտէ, օլ մէրթէպէ Թահսիլի վուգուֆիյէթ իմմիշ պուլունմասը, մէրգուման Տագգընտա պէզայէթ էսէֆէնկիզ վէ հէյպէթմիզ պուլունուր։

"Պէս պէլլի, օլ պապտե, տէրքեար օլան մալիւմաթը քնամիլէմ, մուճիպի Թէաճճիւպինիզ տէն պուլունմագտե տիր, — տեր Ա֊տրին, — Թէշէքքիւր իտէրիմ քի, հէման շիմտի, տանա պիյատե պայիսի Թէաճճիւպինիզտէն պուլունա պիլինմէքլիյիմ, էմմի եղլէպիմտէն տիր . . . լաքին, մարէշալ Ամճնուն քէրիմէլէրինէ կէլինտիքտե, սիզ տախի բէք իյի պիլիրսինիզ նա, մատամ, կէրէկ, հէր նէ գատար շիմտիքի Տալ մէզքիւր ըրզ ու նամուսու ւէրինտե վէ ղայրէթքէշ պուլունան պիր ֆամիլնանըն ԹահՏիը սիյանէթի ու հիմայէսինտե պուլունմագտե տիրլէր, ֆէգաթ, պուճիմէ, մէրգումէլէրի օրատա պրագրպ . . . վէ էջլէ պիր շայանը իհթիրամ զամլարա նիւք իմմէքլիք, պէնիմ իչին միւքինամտէն տէյիլ տիր, տիմէք տիր քի, կիտիպ մէրգումէլէրի կէթիրէրէք, պուրատա աշաղըքի գաթըն տիկէր տայիրէսինտե . . . Թամ օլպիր իյի տայէ սայըլա պիլէն գատըն, նանի մէրգում ասկէրին զէվճէսի իլէ պիրլիքտե . . . իդամէ վէ բահաթ իմթիրմէլիյիմ։"

Ա֊տատմաղէլ տը Վարտօվիլին պու լագըրտըլարը ագրպինտե, Ա֊. տ'Ա֊յրինէի իլէ Ա֊. Թրիւբօ պիր պիրինին նիւզիւնէ պագմայա պաշլատըգտան պաշգա, Տաթթա Ա֊. Թրիւբօ, "Տագըգաթէն սէօյլէրիմ քի, մատմաղէլ ջընտըրմըշ օլմալը տըր" տէյի պաղըրըր։

Ա֊տրիէն մէրգումա ճէվապ վէրմէքսիզին, "Տէման նագընտա, մարէշալ Ամճնու տախի վարիտե կէօրէ պիլէճէյիզ տիր։ Ա֊տատմ, մէրգումէլէրի, լայըգ պուլունտուգլարը բիայէթ ու Թազիմ իւզրե Տրփգ իյլէտիքտէն սօնրա, պիզդաթ քէնտի էլէրիմիզլէ բէտէրլէրինէ Թագտիմ իյլէմքտե, գալպիմէ Տիսս իտէճէկիմ օլ ասարը մէսէրբէթի, արթըգ սիզ ֆարգ ու ֆէՏմ իտէ պիլիրսինիզ։ Ամա նարըն սագաՏլայըն, խասսէթէն մամէսէթաթ վէ տիքիշճի գարըլար ճէլպիյէ, Տէր պիր էքսիք կէտիքլէրինի իքմալ իթմտիրէճէկիմտիր . . . Ո֊իրա, բէտէրլերի կէլտիքտե, մէրգումէլէրի քէնտի արզում իւզրե, Տիւսնի ճէմալ. . . եվ վէթէ, Տայրան օլաճագ մէրթէպէլէրտե Տիւսնի ճէմալ իւզրե պուլմալը տըր . . . Ա֊չնթմտիկիմէ նագարէն, մէրգումէլէր, պիրեր մէլէյէ պէնգէմքտե իմիշլէր . . . իմտի, մատամ քի, պէնտե պիր Տագըրե պուլթիէրէսթի պուլունմագտէյիմ . . . իմտի լազըմ տըր քի, քէնտի աշգ ու մուհապպէթի սատտիլանէմի Տիտա իտէյիմ . . ։

— Ա֊յի ճանըմ, մատմաղէլ, նամընը, պիթմտի՞ մի սէօյլէյէճէքլէրինիզ պու տէֆա, եօխսա պաշգա տէֆա իչին տախի պագըյէճէք գալը՞մը, — տէր ըրէնսէս, իսթիՏվաբեարի պիր սէօյլէյիշ իյլէ վէ պաթնէն հիտտէթի իւզրե պուլունարագ։ Պու ապատա իսէ, Ա֊. տ'Ա֊յրինէի սուբէթի զամ'ըսինտե պիր Տալէթի սաբինէ վէ պարիտե իվՏաբիյլէ, պաթնէն Տիսս իմմիքտե օլտուղու իվթիրապը շէհաթի կիճմիյէ սէթթը իտե պիլմիքտե պուլունուր։ Ա֊րէնսէս քէլամընա տէվամ պիրլէ, — պայգընըզ մատմաղէլ, արաշթիրըրընըզ քի, շու զայրէթիհի չէքթիկինիզ ֆամիլնանըզ մէհաճիրինինէ, պիր գաչ խըսըմ տանա իյլվէ իտե պիլէսինիզ . . ։ Տօղրուսու, պիր գրալէշա օլմուշ օլսա իտինիզ տախի, պուննան զիյատե իՏթիշամ ու տէպտէպէ իճրա իտէմէգտինիզ, — տեր։

— Տագգընըզ վար տըր։ Էջլէ տիր մատամ, պէն քէնտի ֆամիլնամտէն պուլունանըգտա, գըրագըգտա շայան սուբէթտե իյդ ու իքրամ իթմիքտե իսթէրիմ . . . վէ Տագըգաթէնտե մէրգումէնտե միւսաֆիրէրիմտէն պիրիսի պիր շէՏգատե օլուշ, վէ տիկէրէրի տախի, հէմ մարէշալըգ վէ հէմտե Ա֊ինեի տէւգալըզը բիւթպէկէրինէ մազՏար պույրուլմուշ օլան պիր զաթըն քէբիմէլէրի պուլունտուգլարընտան, Թապիաթիյլէ, այնի մէրթէպետե Թազիմ ու իհթիրամա շայէսէյէ պուլունմագտե տիրլէր։ Տայ Տայ, պու ալէմտե, գալպտե մէրքիւզ պուլունան միՏմանիէրվէրլիք իսրաքընա, քիւլլի իսրաքաթ զամ'ու իվլվէ օլունսա ճայիզ տիր։

— Ա֊ագաա շու էֆքեար ու նիյէթինիզտե ասարը ճէօմըրտանէ տէրքեար տըր, — տեր ըրէնսէս կիթմիքճէ Թահրիք օլունարագ, — լաքին, շունա էսէֆ իթմէկիյիզ քի, էֆքեարը մալիւմաթնիզին իճրա օլունապիլմէսի իչին, Ա֊մրիգա տազըրընտան օլան փօթօգ տաղլարընտան մատէնէլէրինէ մալիք օլունմագ լազըմ կէլսե կէրէք տիր։

— Տագըգաթէն, էջլէ պիր մատէնէ մալիք օլաճագընըզ տախի կէօրիւնմէքտե տիր . . . վէ Տաթթա, գավիէն սէօյլէնտիկինէ նազարէն, պու մատէն տահա պիյատե զէնկին պիր մատէն օլմալը տըր, նասըլ քի, օլ խուսուստա սիղին իլէ գօնուշմագ տախի արզու իթմէքտէյիմ, մատամ, զիրա, պունտան իյի պիր ֆուրսաթ օլմազ։ Ա֊նան, շէջլէ քի, աճըշմտա սապահտա ֆամիլնամըզընը . . . մալիք օլաճաղը տէվլէթէ նիսպէթլէ, պէնիմ սէրվէթիմին քէսրէթի, հիչ մէսապսինտէն պիր շէյ սայըլաճագ տըր։ Տաթթա վէ զանն իտէրիմ քի, արթըգ օլ վագիթ, շու գրալճա պիր իսրաք . . . թապիր իթմիկինիզ ճէօմըրտիյիմի չօգ կէօրմէյիզ, մազուր պույուրուրսունուզ . . ։"

Ա֊. տ'Ա֊յրինէի կիթմիքճէ ֆէնալաշըգ, կիրիֆթարը տէհշէթի օլմայա պաշլար . . . չիւնքի, մէրգումէն քէնտիսինին, օլ միտալար քէպֆիյէթի միւհիմմէսինի, պիր մէնֆաաթը ազիմ իսմիյլէ, մէրգումէն իսրամաթ ու մուավէնաթընը Թալէպ իթմիշ օլտուղու, պիզդաթ տագթէօր Պալէնիյէտէն տախի սագլամընը պուլունտուղու շէջլէ տուրսուն, Տաթթա ըրէնսէս

տախի, Ա՛տրիէնին բեռերինին միասլար քէյֆի-
լեթինէ տայիր, ճիւղնճէ պիր իշարեթ տէրճ
իլէյէն քնաղըալարըն քեաֆիֆէսինի դայպ իմ-
տրէպիլմիշ տիր գըյասիլէ, պիղղամ վասի
նազըրը օլան, Ա՛. Ֆրիքօտան տախի օլ կիւնէ
գատար մատեչի մէղպուրէքի սէմթ իսէկէլմիշ
պուլունտուղու թագտիրտէ, մատմօազէլ Կար-
տօվիլնին, էօրարը մէղքիւրէճէ մալիւմաթը թամ-
մէսի պուլունմասը, մէրգում ապպէնին իղթիրա-
զը տերուներին միվէտաի (սեպեպ) օլտուգտան
պաշգա, գաղարա, մէրգում Ա՛տրիէնին պիւթիւն
պիւթիւն ֆաշ իտիպ մէյտանէ չըգարըը գօրգու-
սունա տախի պահիպ օլտուղունտան, պիւթիւն
վիճաուտի տիթրէմէյէ պաշլար։

Ֆրենսէս տախի Ա՛. տ՛Ֆկրինէրինին Հալինտէ
պուլունտուղունտան, էկկէնինին սէօհպէթինի
գաթի իլէ, "Ա՛ատմօազէլ . . . ֆամիլիաճա պա-
զը շէյլէր վար տըրլար քի, տայիմա էսթար թու-
թալմալը տըրլար, իմտի, շու խէյալաթընըզըն
պինասրընըն գանդի թէմիլ իւզէրինտէ միւէսսէս
պուլունտուղուն, Հէր նէ գատար պիր սուրէթի
միւսպիթէտէ պիլմէդ իսէմտէ, ինինէ պու ճիւմ-
լէ, օլ եօլտա միւքալէմէտէն . . . սարփը նազար
իշյէմէնիզի, սիղէ էմի ու թէնպիհ իտէրիմ, —
տէյի պաղըրըը։

— Ա՛ճայիպ, նէ՞ տիմէք իսթէրօրնիդ, մատամ
. . . մէկէրչի պիղիմ պու մէճլիսիմիզ ֆամիլիա-
ճա պիր մէճլիս տէյի՞լ մի տիր . . . վէ Հաթիճա
չիմինէյէ գատար վուգուա կէլէն միւսապպէթի
զայրի լաթիֆէմիզ տախի, էօյլէ օլտուղուն իս-
պաթի իթմէքտէ տէյի՞լ միտիր։

— Ա՛ատմօազէլ . . . սո՞ւս օլուննուզ տէյիշօ-
բում սիղէ . . . ճիւղ իւ քիւլէի միւճատէլէ տա-
վէթի իտիճի մէնֆաաթա տայիր մատատէլէր իւզ-
րինէ սէօյլէշմէք, ալէլ խուսուս փարալար մէյ-
տանտէ օլմատըգճա, պիւթիւն պիւթիւն պէհու-
տէ պիր շէյ տիր։

— Ա՛էնֆաաթա տայիր մէվատ իւզէրինէ սէօյ-
լէշմէմիզ ճայիզ օլմատըը թագտիրտէ, մատամ,
շու պիր սաաթտան պէրու, չէնէ նարըշտըրմա-
մըզտա՞ն միւրատ նէ՞ իտի, վէ նէ՞ տիր։ Տօղրու-
սունու իսթէր իսէնիզ, սիղին շու թէճաճիւպի-
նիզ Հագգընտա տախի, պէն թէճաճիւպ իթ-
մէքտէյիմ . . . Հէյէ օլ իւզէրինիզտէ միւշահէտէ
օլունան ալթ իւսթլիւք . . ։

— Ա՛ատմօազէլ . . . պէն նէ՛ թէճաճիւպ վէ
նէ՛սէ իպթիրապի տիլ իւզրէ պուլունմագտէյիմ
. . . լաքին, իբի սաաթտան պէրու մէճպուրի սիզ-
տէն էօյլէ հէնիտէն հէնիյէ վէ ֆէվգ էլ սատ
շէյլէր իշլիմէքտէյիմ քի, տօղրուսունու իսթէր
իսէնիզ, քէնտիմ բաղմէն, ճիւղնճէ վէլէհ տախի
կէթիրմէքտէյիմ։

— Ա՛ֆվ իտէրսինիզ, մատամ, էնյէսի տէյիլ
տիր, պէն իտտատա իտէպիլիրիմ քի, Հատտէն զի-
յատէ շուրիշի տիլ իւզրէ պուլունմագտէսինիզ,—
տէր Ա՛տրիէն տիգգաթլա Հալատընըն նիւզհունէ
պագարագ, — Հէմտէ Հալընըզ սիզ տէյիլ, Տոմ-
թա Ա՛. տ՛Ֆկրինէի տախի . . . վագտա պէն
սիղին իւզէրինիզտէ վագը օլան շու Հալաթը զա-
րըպէյի, քէնտիմճէ պագը շիւբհէ վէ վէվէվէսե-
լէրիմէ Համ իթմէքտէ իսէմտէ, չի՞ ֆայիտէ քի,
օլ պագտէ քէօպի իյզահաթա, գաթտան վագ-
թիմ օլամամըշ տըր . . ։"

Ա՛տրիէն ճիւղնճէ սիւքիւթտէն սօնրա, թէք-
րարէն քէլամէ միւպաշէրէթի պիրլէ, "Ա՛սըլ՞,
նէ՞ տէրսինիզ, տօս տօղրու իսթիհզաճ իտէպիլ-
մէքտէ՞ միյիմ . . ։ Էէր նէ Հալ իսէ, Հագըն-
տա օնու տախի անլարըզ . . ։

— Ա՛ատմօազէլ, սիղէ, սուս օլմանըզը էմր ի-
տերիմ, — տէյի պաղըրըը բրէնսէս պիւթիւն
պիւթիւն իրատէյի ճիւղնյէհսինին զայպ իտէ-
րէք։ (1)

— Օ՛, մատամ, տէր Ա՛տրիէն, — չօգ օ՞ղմա-
յօրմուս արթըգ, նէ՞ սէլահիյէթինիզ վար տըր
սիղին, պէնիմ կիպի քէնտի իտտարէսինէ մալիքէ
պուլունան պիրհսինէ, պու մէրթէպէ իզհարը
էօրթ ու ճէպր իթմէյէ։"

Պէյնէլ նատ սէօյլէնտիկի միսիլու, պէրլքտաթի
վէբսին պիր Հէյրէդի Ռոբեռթս էլ
Ա՛. տ՛Ֆկրինէինին, էօյլէ պիր թէհլիքէյի սա-
աթտա, իմտատա ու մուավէնէթլէրինէ նէթիշիր,
Հանի տայիրէ իսրտմէթճիլէրինտէն պիրիսի, բրէնկի
աթմըշ, էշքտալը պօպուլմուշ, վէ քէնտույի
շաշըրմըշ օլտուղու Հալտէ, տիվանխանէտէն ի-
չէրի կիրէր, վէ բրէնսէս մէրգումա կէօրտիքտ,
"Ռ՛նէ՞ տիր օ Տիւպօա, նէ՞ վար տըր" տէյի
սիւալ իտէր։

— Ռ՛էնտիլէրին բէսմի օլան էմր ու թէնպիհլէրին-
նին մուղայիրինտէ օլարագ, իշէրի կէլիպ թագճիղլիք
վիրմէյէ մէճպուր պուլունտուղում զըմնընտա, մա-
տամ բրէնսէստէն մազուր տիլէտիքտէն սօնրա,
շունու տախի պէյան ու իճտատ իտէրիմ քի, պիր
զաալթիյէ միւպաշըրը շիմտի քէնտիլէրիյլէ կէօ-
րիւշմէք իսթէմէքտէ, վէ Հաթիճա աշաղըտտա
. . . պէքլէմէքտէ օլտուգտան պաշգա, պիր թա-
գըմ մէմուրին վէ նէճէրտէ տախի, Հավլույա
տօղմագտէ տիրլէր։"

Շու եէնի վուգուտա իւզէրինէ, բրէնսէս հէր
նէ գատար տիւշարը թէհյահիւրի ալիմ օլուր ի-
սէտէ, պուննունլա պէրապէր, շու միւնասէպէթ-
լէ, վէ ագէլէթէն, Ա՛տրիէնին իճշա իթմէքտէ
օլտուղու էսթարը թէհտիտամիզ իւզէրինէ, Ա՛.
տ՛Ֆկրինէի իլէ պիր կիզլի միւշավէրէյէ կիրիշէ
պիլէճէկին տախի, պիր ֆաւրսաթի տատ իթտիկին-
տէն, այագա գալգար իչէն, մէրգումա խթիտապէն

"Ա՛օնսիէօ տ՛Ֆկրինէի, քէրէմ իտիպ պիրա-
պէնիմէ պէրապէր կէլի՞մի սինիզ, զէրա, զապ-
թիյէ միւպաշիրինին պուլուրսա կէլիպ կէօրիշմէք

(1) Ռվրօպա նիզամաթընճա, տէյիլ պիր ատէմին տի-
կէր պիր ատէմէ քիւֆիւր վէ Հաչաթէթ իթմէսի, իշ-
լա, հիտատէյէ պիր տէճա էմր իթմէսի տախի թագ-
սիրաթի սրբատընտա տըր, լաքին Հաղգ քի, պիղղէ,
նինչէ թէրպիյէսիզ ատէմլէր, պիր նամուսլու ատէմի,
տայիմա զալէպէ իթմէքտէ տիրլէր . . ։

վէ գօնուշմագ խոթէէմէսինին սէպէպին պիլմէ-
միկիմէէն, պանա աճայիպ պիր շէյ կէօրիւնմէ-
տէ տիր." տէր։

Ա՛. տ՛Ուկրինեի տախի մէրգումէնին արգասըն-
տան, նանտաքի տայիրէյէ կիտէր։

ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ ՓԸՍԼ

ԽԻՑԱՆԷԹ

Ուրէնսէս տը Ալէն—Տիվկյէ, Ա՛. տ՛Ուկրինեի պէրապէրինտէ, վէ ուշագ տախի արգասընտա օ-
տուղու հալտէ, Ուտրիէնին, Ա՛. Թոիիբօնուն վէ տօգթէօրիւն պուլունաուգլարը տիվանխանէնին պիրինճիկինտէ պիր տայիրէտէ տուրու վէրիր։

"Նէ՞րէտէ տիր պագալըմ զապթիյէ միւպաշի-
բի, — տէյի սիւալ իտէր բրէնսէս ուշագա։

— Ա՛ատամ, մէրգում, մանի տիվանխանէտէ տիր։

— Յոարաձիրմտան, ճիւկիճէ պէքլէմէսինի, կի-
տիպ մէրգումէ բէճա խոնիրլ։"

Ուլտումէթքեար պաշընը էյտիքտէն սօնրա, տի-
շարը չօգար չօգմազ, մատամ տը Ալէն—Տիվկ-
յէ կէրմիյէէթ իւզրէ, ալէսսէվիկյէ լէհճէսինտէ ասարը մէթանէթ ու ազամէթի տէրքեար պու-
լունմագտէ իքէն, օլ անտէ սարարըպ սօլմուշ վէ զամանաք պիր Հալտէ պուլունան Ա՛. տ՛Ուկրինեի-
նին նանընա նագլաշարագ,

"Կէօրտիւնի՞ւզ ե՞ա, Ուտրիէն շիմտի հէր պիր շէյի պիլմէ քտէ տիր, նէ՞ նաբմալը լըզ... նէ՞ նաբմալը... — տէյի պաղըրըր բրէնսէս աճէլէ աճէլէ պիր սէօյլէյիվ իլէ,

— Պիլմէմ... — տէր ապպէ տիքտիք վէ տալ-
ղըն տալղըն... պիր պագըշ իլէ, — շու քէյ-
ֆիյէթին մէյտանէ չըգմասը կիպի, պիլմէմ իշին պիր աֆէթի տէհշէթամիվ օլամազ։

— Տիմէք տիր քի, քիւլլի իւմիտսիվիզ գաթ օ-
լուպ կիթմիշ տիր։

— Պու պապտէ, պիլմէմ իշին, անճագ պիր թա-
րիխ վար տըր, — տէր Ա՛. տ՛Ուկրինեի, — նանի անճագ... տօգթէօրիւ էլտէ իթմէլիյիվ...

— Իյի էմմա, նա՞սըլ — տէյի պաղըրըր բրէն-
սէս, — հէմ չափուգ սուրէթտէ, վէ հէմտէ պո՞ւ կիւնտէն մի օլմալը տըր, նա կիճիքիրսէ՞։

— Իվվէթէ, շիմտի, հաթթա իքի սաաթը տախի կէշմէկլի տիր, զերա, պու շէյթան գաֆալը դըվ, ժէնէրալ Ալմօնուն գըզլարընը կէօրմիւշ օլաճագ տըր...

— Իաքին... աման նա Էգիպտ... Յրէ-
տէրիք... միւսքին տէյիլ տիր... խայր Ա՛. Պալէնիյէնին պու իշի պէճէրէճէյինէ ասլա ագ-
լըմ իրմէզ... զերա, պու պապտէ թա էվվէ-
լինտէն Հալըրըգ լաղըմ կէլիր խոի, նասըլ քի պու կիւնքի սիւալ ճէվապըմընզ տախի, պյնինի-
յէթտէն իպարէթ պուլունմագտէ խոի։

— Ո՞արարը եօգ, — տէր շիտտէթ իւզրէ ապ-
պէ, — հէր Հալտէ տօգթէօր, միւսքին մէրթէպէ չալըշմալը տըր։

— Իյի էմմա, օլ պապտէ պիր վէսիլէ լազըմ տէյի՞լ մի տիր։

— Պագալըմ, հէր նասըլ օլսա պէն պիր վէսի-
լէ պուլա պիլիրիմ...

— Էպյտէ, ֆարզ իտէլիմ քի, Յրէտէրիք, էօյլէ պիր էօզր ու պէհանէ տախի տիւշիւնէ պիլ-
տինիզ, լաքին, մատամ քի թա պու կիւնտէն իճրայէ թէչէպպիւս օլունմալը տըր տիմէքտէսի-
նիզ, իմտի էօյլէ օլտուգտա, նա՞սըլ օլաճագ տըր, վէ "ըՂըԸ" իսէ... հիչ պիր շէյ Հաղըրլանա-
մայաճագ տըր։

— Օլ խուսուստա էճնիյէթի քնամիլէ իւզրէ օլունուզ, զերա, մատամ քի պիլտէ, պիր շէյի ղուհուրինտէն էվվէլ սէզմէքլիք իսթիտատ ու գա-
պիլիյէթի վար տըր, Հաղըր պուլունա պիլմէք-
լիք տախի հէր վագթ գէլմէյ տըր։

— Իյի էմմա, հէման շիմտիճիք պու նիյէթի-
միզի տօգթէօրէ նա՞սըլ խապէր վիրէ պիլիրիզ, — տէր բրէնսէս։

— Վ՛ագաա պու տախի տիւշիւնէճէք պիր քէօ-
շէ տիր, զերա մէրգումու պուրայա չաղըրթմագ օլամազ... չիւնքի եէկէնինիզին անինտէ շիւք-
հէյէ զահիպէ օլաճաղը տէրքեար տըր, — տէր Ա՛. տ՛Ուկրինեի թէֆէքքիւր իւզրէ, — վէ հէր շէյ-
տէնտէ էվվէլ, օլ խուսուսա տիդգաթ օլունմագ էհէմմիյէթտէն տիր։

— Շ՛իւրհէսի՞զ, — տէր բրէնսէս, — վէ քիւլ-
լի իճրաչարըմըզդըն հիւսնի թէսվիյէսինէ նաբա-
յան էն պիւյիւք մէտար ու սէպէպլէրտէն պիրիսի տախի, հէր քէսին էճնիյէթինի գաղանա պիլմէ-
միզ տէյի՞լ մի տիր նա։

— Տո՛ւրունուզ, տո՛ւրունուզ, խաթրըմա պիր թէտպիր կէլտի, — տէր կէրմիյէէթ իւզրէ ապ-
պէ, — շիմտի պէն ալէթթաճիլ Պալէնիյէյէ իքի սաթըրտան իպարէթ պիր մէքթուպ նագ-
մալըյըմ, վէ աճէմլէրինիզտէն պիրիսի տախի, կիւյա տիշարտան... ղայէթլէ աղըր պիր քէյֆ-
սիզ թաբաֆընտան կէլմիշ տիր կիպի... մէր-
գումա կէօթիւրիւպ վիրմէլի տիր։

— Ա՞ղ իյի, չօգ իյի, ա՛հ նէ՞ կիւզէլ տիւշիւն-
տիւնիւզ պու թէտպիրի, — տէյի պաղըրըր բը-
րէնսէս, — էվվէթ, Հագդընըզ վար տըր, էօյլէ նաբմալը էօյլէ՞... Իշթէ, իշթէ, պույուրու-
նուզ... պուրաճըգտա, թիրաէզանընն իւզէրինտէ... նագը նագմագ իշին հէր նէ քի իգթի-
զա իտէր իսէ մէվճուտ պուլունմագտէ տիր։ Ա՛ա-
փուգ, չափուգ, լաքին օ տէյիլ էմմա, պագալըմ տօգթէօրտէ պու իշի պէճէրէճէք գատար պիր մէհարէթ վա՞ր մընըր։

— Իյկէր տօղրուսունու խոթէր իսէնիզ, իւմիտվար օլմայա պէն տախի ճէսարէթի իտէմմէքտիյիմ, — տէր մարքիզ, վէ տէրունինտէ Հուսուլբէյդիր օլան խըշմը ագիմի սէթթր իյլէմէքտտէ օլտուղու Հալտէ, կիտիպ թիրաէզանընն պաշընա օթթուրուր։

— Պէրէքտանթ վէրսին պու կիւնքի խոթինթա-

գաքի, պիզիմ իւմիտ իթտիկիմիզտէն զիյատե իյի օլուպ, վե Թապիաթիյէ, նանտաքի օտատա բէյտէնին արգասընտա կիզլէնմիշ օլան ատէմ, հէր պիր լագըրտըյը Հարիքը Հարիքընա զապթ ու թահրիր իթմիշ տիր, վե պէրէքսաթ վէրսին նարընքի կիւն վե տահա սօնրա, հէր Հալտէ վուգուտա կէլէճէք մէնզարէյի շէհիտէլէրէ քի, տօգմէօրիւն իշէ նարայաճագ իհթիյաճ քէօշէլէրինէ տիգգաթը թամամ իտէրէք, էմնիյէթի քիմիլէ իւզրէ Հարէքէթի իտէպիլէճէկկի իհթիմալտէն . . . տիր։ Ա՛պրին, շու խուսուսուն իճրասընը մէրգուման Թա պու կիւնտէն . . . վե Թա շիմտի պու սաաթտան Թալէպ վե մէմուլ իթմէք . . . ա՞Հ Ա՛էրմինի . . . ա՞Հ . . . Թէհի պիր շէյ օլտուգտան պաշգա, Հաթթա իւզէրինէ տիւշիւնմէք տաԼի պիր տիվանէլիք սայըլտա սէզա տըր։— Ա՛յ մէրգում պիրտէն պիրէ էլինտէքի գալէմի նէրէ ֆըրլաթտըգտան սօնրա, պիր հիտտէթի շէհիտէ վե ալիմ իւզրէ, — օ՛ֆ, Հայըֆլա՛ր քի, Թամ մուվաֆֆագ օլաճաղտընը վագթ, քիւլլի իւմիտիմիզ մահվ օլուպ կիթմէքտէ տիր . . . վե պու խուսուստա զուՀուրա կէլէճէք, նէթայիճի մուզիրրէ իսէ Հատտէն զիյատէ օլաճագ տըր . . . Ա՛Հ օլ սիզին նէկէնինիզ . . . պիլի՛րմիսինիզ նէ՛ գատար պիւյիւք . . . եվվէթ, նէ՛ գատար պիւյիւք ֆէնալըգլարը պայիս օլմագտէ տիր։"

Ա՛րթըգ շու սօն քէլամլարընը թէքէլլիւմի Հէնգկամընտա, Ա՛. տ'Ա՛յկրինէյի իւզէրինտէ միշաՀէտէ օլունան, ասարը Հիտտէթի մէքթուպ, վե քինէյի միւմթէնի իւլ թէսկինին նագշ ու պէյանը, էմրի միւքիմանընը խարիճինտէ պուլունմուշ տուր, տէնսէ ճայիզ տիր։

"Ֆրէ՛տէրիք, — տէյի պաղըրըր բրէնսէս իզթիրապը տէրուն իլէ, վե էլինի տախի կէրմիյէնէթի իւզրէ ապպէնին էլի իւզէրինէ տպայաթագ, — ֆէգաթ, պու ճիւմլէ, նէմին վէրիրիմ սիզէ, պու խուսուստա ասլա մէյնուս օլմայընըզ . . . զինրա, պիզիմ տօգմէօր, թէտպիր ու թադբիգ տիւշինմէքտէ պէզայէթի միւսթահիտ օլտուգտան պաշգա, սատագաթը մաթլուպէսի տախի տէրքնար տըր . . . իմտի, Հէր Հալտէ պիր տէֆա թէճրիպէյէ միւսարաաթ իթմէկիյիզ . . ։

— Տօղրու, Հագգընըզ վար տըր, իշ պու նա, պէլքի գալգարտա, պու պապտէ տախի իգպալիմիզ նավէր օլուր պիզէ, — տեր ապպէ, թէքբարէն գալէմի էլինէ ալարագ։

— Ա՛յտէ շու իշին էն ֆէնա թարաֆընը կէօզիւմիւզ էօնիւնէ կէթիրէլիմ . . . — տեր բրէնսէս, — վէ մէազալլահ, Հայտէ շէօյլէ ֆարզ իտէլիմ քի, Ա՛յրիէն պու ախշամտան կիտիպ . . . մարէշալ Այմոնուն գըզլարընը արայա պիլսին . . ։ Պէլքի մէրգումէլէրի օրատա պուլամայաճագ տըր, էօյլէ տէյի՞ մի, մէկէրչի պու տախի իհթիմալտէն տէյի՞ մի տիր . . ։

— Ա՛յ, օլ իւմիտինիզ թէհի տիր, զիրա, Թօատէն թարաֆընտան վէրիլմիշ օլան էմրլէրին, պու գատար չաֆուգ սուրէթտէ վէ աղ վագթտա իճրա օլա պիլմիշ օլմասը իհթիմալտէն տէյիլ տիր . . . էկերչի իճրա օլմուշ օլսա իտի, Թապիաթիյէ պիզիմ տախի մալիւմաթըմըզ օլաճագտը։

— Տօղրու, Հագգընըզընըզ . . . իմտի, էօյլէ օլտուգտա, սիզ նինէ տօգմէօրէ նալաճաղընըզ մէքթուպու նազմայա պաշլայընըզտա . . . պէնտէ կիտիպ պիզիմ Տիւպօյը սիզէ կէօնտէրէյիմ քի, մէզքիւր մէքթուպու մէրգումա կէօթիւրսիւն։ Ա՛յրէ՛թ, ճէսարէ՛թ, Ֆրէտէրիք, շու պէտտուչ գըզտան ալտը ինթիգամ իտէպիլէճէկիզ տիր . . . պատէհու մէրգումէ պիր թէհէվվիւրի տէրուննիի ազիմ իւզրէ, — Ա՛Հ, Ա՛տրիէ՛ն . . . Ա՛տրիէ՛ն . . . պու իհթիքլէրինիզ սիզէ բէք չօղաղ օֆտուրաճագ տըր . . . եվվէթ, շունճա Հարաքտաթը քիւսթահանէլէրինիզ, էթվարը ալամպախշարընը, վէ քէլիմաթը ճիկէրտուզլարընը, գաթման նանընըզտա գա՛լմայաճագ տըր։"

Ա՛րէնսէս պունլարը սէյլէտիքտէն սօնրա տիշարը չըգար իքէն, կէրու տէօնէրէք, Ա՛. տ'Ա՛յկրինինի յէ, "Ահզ պէնի պուրատա պէքլէյինիզ, ավտէթիմտէ շու միւպաշիրին կէլմէսի սէպէպինի սիզէ պէյան իտէրիմ, վէ իչէրուչէտէ նինէ պիրլիքտէ կիտէրիզ," տեր։

Ա՛րէնսէս կէօրիւնմէզ օլուր։

Ա՛. Տէկրինէի Հէման սիւրաթ իւզրէ ֆէգաթ էլլէրի տիթրէչէրէք, չէնտ լուզէթտէն իպարէթ պիր մէքթուպ եազար։

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԸՍԼ

ՏՈՒՉԸԳ

Ա՛տամ տը Ահն — Տիզէ իլէ մարքիզ կիթտիքտէն սօնրա, Ա՛տրիէն, Ա՛. Պալէնիէ, վէ պարօն Ահրիօ, մէրգումէնին խալվէթ օտասընտա գալըրլար։

Ա՛տամօազէլ տը Վաարտօվիլ միւպաշիրին կէլմէսինի իշիթտիքտէ, իւզէրինտէ պիր իզթիրապը շէտիտ հիսս իթմէկէ պաշլար, չիւնքի, մէրգումուն, Թապիաթիյէ, Ա՛կրիգօլուն գօրգտուղու միսիլու, պիչարէնին օրատա սագլանմըշ օլմասը մէզէննէսինէ մէպնի, կէրէք սէրայը մէզպուրու վէ կէրէք քէօշքիւնիւ արաշթըրմագ իւզրէ, բուխսաթ Թալէպ իթմէք նիկէթիյէ կէլմիշ իտուկէն, անինտէ Թէյագգուն իտէր։ Ա՛տրիէն Ա՛կրիգօլուն կիզլէնտիկի մահէլլին ղայէթլէ պէլլէսիպ պիր եէր օլտուղուն հէր նէ գատար տէր խաթընը իտէր իսէտե, պու ճիւմլէ պիւթիւն պիւթիւնտէ էմնիյէթի իւզրէ օլամատընըզնտան, պիր մուսիպէթէճամ վուգուտաընը զուՀուրինտէն էվվէլ, պիր չարէ տիւշինմէյէ պաշլատըգտա, զաթէն զիքրի սէպգաթ իթտիկինէ պինաէն, վագթի Հալին էն զիյատե նուֆուզգեար վիւքէլասընտան պիրիսինին տօսընը նէտիճի պուլունան տօգմէօր Պալէ-

նիյէյէ, քէնտի թահթը հիմայէօխնաէ օլան պիչարէյի էքիտէն թավսիյէ իթմէյէ, օլ հէնկամը, թամ պիր ֆուրսաթ նաֆիթէ ատտ իտեր։

Ա՛էրգումէ շու միւլահազալարընա խոթինաէն, օլ արատէ նավաչ սէս իլէ պարօն իլէ գօնուշմագտէ օլան հէքիմին ևանընա նագլաշարագ, պէզայէթի շիրին վէ պէզայէթ շիվէլի պիր սէօյլէյիշ իլէ, "Ա՛հ, ադիդիմ մենսիէս Պալէնիյէ, զաթընըզա իքի չիֆթ սէօհպէթիմ վարարը սէօյլէյէճէք, խոթիմանէ հիմմէթ պույուրո՞ւրմուսունուզ . . ." տեր։

Ա՛է մէրգումէ տօգթէօրէ պիր կէօզ իշարէթիյլէ, պիր բէնճէրէ պազգօնուընա չէքիլիպ տուրմալարընը պէյան իտէր։

— Ա՛մրինիզէ միւնթազարըմ . . . մատմազէլ . . ." տէյի ճէվապ վէրիր հէքիմ, մէրգումէնին կէօսթէրտիկի բէնճէրէ տէրուննինէ կիթմէք իւզրէ այաղա գալգարագ։

Ա՛ալ պու քի Ա՛. Թրիբօ, ապպէ տ'Ա՛կրինէի օլմատըգճա, գօլ՛էրատան գօրգար կիպի Ա՛տրիէնտէն գօրգտուզունտան, մէրգումէնին տօգթէօր իլէ պէրապէր պիր թարաֆնա չէքիլմէսի իւզէրինէ մէճնուն ու մէսրուր օլարագ, նէնիտէն քէսպի մէթանէթ իթմէք նիյէթինէ, կիտիպ տիվարտա ասըլը պուլունան պիր ադիդ թահսիլինի օլ գատար տիդգաթ իլէ սէյր ու թէմաշա իթմէյէ պաշլար քի, թէհայիւրի աղիմ իւզրէ պուլունտուղու գըյաս օլունուր . . ։

Ա՛ատմազէլ որ Վ՛արտօվիլ, լագըրտըսը իշիտիլմէյէճէք մէրթէպէտէ մէրգում պարոնտան նիւրագլանտըգտա, տայիմա կիւլիւմսիյէրէք, վէ տայիմա ասարը խայրխահի իպրազիյլէ, արզ ու իֆատէսինէ միւնթազըր պուլունան տօգթէօրէ խիթապէն, "Ա՛զիզիմ տօգթէօր, սիզ պէնիմ տօսթումա օլտուգտան գաթինազար, բէտէրիմին տահսի տօսթու պուլունմագտէ իտինիզ . . ։ Տօղրուսու, քէնտի պուլունտուղունուզ հալնի կիւճլիյիւնիւ քէօշէյի խաթըրտան պէր թարաֆ պիրլէ, անճագ պէնիմ խաթըրըմ իշին, քէմալը ճէսարէթի իւզրէ, նալընըզ սիզին պէնիմ թարաֆըմը թութմագ ղըմընտա իպրագ իթթիֆինիզ սըտգ ու խալիսէթ հադգընտա, լազըմ կէլէն էմրի շիւքրանիյէթիմի պէյան իտէրիմ . . ։

— Ի՛սթաղֆիրուլլահ, մատմազէլ, աֆվ իտէրսինիզ, Հատտիմ տէյիլ տիր, նէ՞ վարտը, նէ՞ նաբմըշըմտը, — տեր տօգթէօր լաթիֆէքնարի պիր հիտտէթի իւզրէ, — սիզին պու լիսանընընըզտան միւրատընըզ պայազճա պէնի պիր նէվի պէյայէ ուղրաթմագ օլմազը տըր . . . Ա՛ո՛ւս օլունուզ Ա՛լլահը սէվէրսինիզ . . . Ա՛էմնէ րահաթ պրագընըզ պէնի, նասըլ քի քէլամը մէշհուր տուր սէօյլէնիր, կ՛ֆինէ ուչմագտա չէյլանըլըր (նոյ ֆոյէ ուպտանէը), ա՛հ նէ՞ տիլբիւպա պիր շէյթանօլընըզ մատմազէլ, պիլի՛րմիսինիզ։

— Ա՛՞հա, ղէրրէճճ էսէֆ իթմէյինիզ, — տեր Ա՛տրիէն կիւլիւմսիյէրէք, — պունտա պէյայա մէյայա ուղրատաճագ նախտա ուղրայաճագ հիչ պիր շէյ եօգտուր, ֆէզաթի, րուխսաթընըզա նալընըզ սիզէ շունու տեր խաթըր իթմէյիրմէք իսթէրիմ քի, էքսէր տէֆնա սիզ պանա նիչէ խրամէթլէր թագտիմինտէն գաթինազար . . . Հաթթա, սըտգ ու տատտագաթընըզ Հագդընտա տահի բէք չօդ վատէլէր իթմիշսինիզ տիր, էյլէ տէյի՛ր մի։

— Ա՛այ Հա՛յ, վէ հէմտէ պէն քէնտի սէօզ ու վատիմին էրի օլտուզտանտան, հէր կիւն վէ հէր սաաթ իսպաթընա . . . Հաղըր ու միւնթազըր պուլունմագտէյիմ։

— Ի՛էք ալնա, շիմտի պու սաաթտա, պանա պիր իսպաթ իպրագ իտէ պիլի՛րմիսինիզ, Հա՛յտէյինիզ պագալըմ, Հա՛, — տեր շիտտէթի աղիմ իւզրէ Ա՛տրիէն։

— Ի՛չվէթթ, էվվէթ, պէն սէօզիւմիւն տահիպիյիմ . . ։ Պույուրունուզ պագալըմ նէ՞ տիր մաթլուպինիզ։

— Շ՛ու վիւքէլտէն պուլունան պիր տօսթունուզ իլէ պէյինինիզտէ տէրքնար օլան իլուլուս ու մուհապպէթի հալնա տէվամ իթմէքտէ՞մի տիր։

— Շ՛իւրէնիյէ, Հաթթա պու կիւնլէրտէ սէտի գըսըլմիշ օլմազին, ծնա պագմագտայըմ, նանի տիմէք իսթէրիմ քի, թարաֆը հիւքիւմէթտէն, քէնտիսինտէն պիր շէյին սիւալի լազըմ կէլէճէյի կիւնտէն պիր կիւն էվվէլ, տայիմա իլէթի մէզպուրէյէ տիւչար օլուր, նախտա տահա սահիհինի իսթէր իսթէնիզ, քէնտույի էօյլէ կէօսթէրիր, շիւնքի, պու թարիգ ու թէտպիր, բէք ալնա իշինէ նարատագտա տըր . . ։

— Ա՛իւմայիլէյհ տօսթը մուազզամընըզտան, պէնիմ իչին զայէթլէ միհիմմ պիր շէյ իսթիտա իթմէզլիսինիզ։

— Անի՛ն իչին . . ։ Ա՛ճայիպ, գա՞նդի քէյֆիյէթէ տայիր . . ։"

Խրէնսէսին իրամէթքնարը իչէրի կիրէրէք, Ա՛. Պալէնիյէ յէ պիր մէքթուպ վէրտիկի իլէ պէրապէր, մէրգումէ խիթապէն տախի, "Նապանըզ պիր ուշագ շիմտի պու մէքթուպու կէթիրտիքտէն պաշգա, պէզայէթի աճէչէ օլտուզտան զաթլաըրընա իֆատէ իչլէմէմի տախի բէճա իչլէտի . . ." տեր։

Ա՛էքիմ մէքթուպու ալըր, վէ խրամէթքնար տիշարը չըգար։

"Իչիմէ պու ալէմտէ բէք ուսթա հէքիմ օլմանընտա, պէօյլէ ֆէնալըգլարը վար տըր, — տեր կիւլիւմսիյէրէք Ա՛տրիէն, — վահ պէնիմ զէվալը տօգթէօրիմ վա՛հ, հիչ տէյիլ խէ պիր ճիւզի վագթ տախի րահաթ պրագմազտար սիզի։

— Ա՛րթըգ օլ պապտէ սուս օլունուզ, մատմազէլ, — տեր տօգթէօր Պալէնիյէ, Ա՛. տ'Ա՛կրինէնին նաղրաբընը թանըմսաբլա, իւզէրինտէ հասըլ օլան պիր էսէրի թէհայիւրի սէմէր խէմքյէրէք, — շու Ա՛լլահընը պէլաստ խասաթալարտա, հաղրդաթէն պիղի թաշտան տէմիրտէն նաբրըմա ատտմլարըդ, վէ քէնտիէրտէն գաչան տաղըդլարընը քնաֆիքէսի, կէչնզ կէչնտէ պիղիմ վիճատիմիզտէ թէճէննիճ իթմէքտէ տիր գըյաս

իմ մէջտե տիրէր . . . ինսաֆ ու մերհամէթ նէ՞ իսուկին ասլա տիւշինմէյէր . . . ՚Էր նէ հալ իսէ , տեր մէրգում մազուր պուլուրթ՚ումսունուզ մատմազել , " տէյէրէք , տահա մէջտուպու աշ-մազտան էվվէլ , կէօզ իշարէթիյլէ մերգումտէն բուխսաթ թալէպ իտեր :

Ա՚ատմազէլ ը Վարտովիլ տախի , մազուր պուլուրթ՚ունու անլաթմագ նիյէթիյլէ , պա-շըյլա զարիֆանէ պիր իշարէթ իտեր :

Ա՚ . ա՚Ն՚կրինէին մէջտուպու ուզուն օլմա-զըղնտան , տօղթէօր Տէման պիր տէֆա կէօզ կէզտիրմէքտէ օգուլուպ մահլին զապթ իտեր ի-սէտաէ , էմրի պասիրէթի մալիմէսինէ մուզայիր օ-լարագ տախի , ումմազլարընը սիլրմէյէ պաշա-տըգտան պաշգա , կէրմիյէնէ իւզրէ տախի , " թա պու կիւնտէ՞ն . . . էմմա միւմքին տէյիլ տիր . . . տիմանէ տիր պու . . . " տեր :

— Պէօ պէյլի պու մէջտուպ , պիւթիւն իւմի-ֆինի սիլին իւզէրինիզէ վազ իմմիշ օլան պիր պիչաբէ քէյֆսիզ թաթաֆրնտան օլմազը տըր . . . քի՞մ պիլիր զէվալլը . շիմտի սիզի նա՛սըլ պէք-լէմէքտէ , վէ տայիմա իսմինիզին չաղըրմագտէ տիր . . . ՚Աֆյտէյինիզ , ապզիմ մէնսիբօ Պալէնիէ , Հայտէյինիզ , սէրթ նիւրէքլի օլմայընըզ , նազը՞գ տըր . . . բէհասընը բէտտ իմմէյինիզ . . . զի-բա պու ալէմտէ , պիր տաէմ իչին , քէնտի՞ հագ-գընտա տէրքնտար օլան էմնիյէթինին իֆրասընտա պուլունմագ կիպի , գալգէ ֆէրահ պաղըչար պիր շէյ օլմազ . . : "

Ա՚տրիէնին էն պիւյիւք պիր տիւշմէնի թաթա-ֆընտան նազըլմըշ օլան պիր մէջտուպուն տէրու-նինտէ միանտէրէճ պուլունան մահլիյլէ , մէրգու-մէնին միւէսսիր պիր սեօյլէյիշ իլէ օլ տագըգա-տէ սեօյլէտիկի ածընմայա վէ մերհամէթէ տա-յիր քէլամլարընը պէյնինտէ , օլ գատար ֆէվգ-էլ տաէ պիր զըտտիյէթի պուլունուր քի , տօղ-թէօր Պալէնիյէնին տախի զամիրինէ թօգան-տըգընտան , պիրտէն պիրէ իւզէրինէ պիր տուր-կունտուգ կէլիր :

Ա՚էրգում Տէման պիր Տէյնէթի բիւր իղթի-բապ իւզրէ , մատմազէլ տը Վարտովիլէ ճէվապ վիրերէք , " ՚Ագըգաթէն պու մէքթուպ . . . Հագգընտա էմնիյէթի քէամիլէսի . . . վէ պէլ-քիտէ էմնիյէթի Հատտէն զիյատէսի , չիւնքի , պէնտէն միւքինօղլ պիր շէյ թալէպ իմմէքտէ-տիր . . . պուլունան միւշթէրիլէրի՛մտէն պիրիսի-նէ տայիր տիր : Լ՚աքին , օ տէյիլ էմմա , թա-նըմատըղընըզ պիր տաէմ Հագգընտա , նի՞չին օլ գատար ածըյըպ մերհամէթ կէօսթէրմէքտէսի-նիզ :

— Լ՚ակէր սէֆիլ ու Հագիր պիր քիմսէ իսէ . . . պէն ծնու թանըրըմ տիմէք տիր . . . ՚Աթթա Հագգընտա զաթընըզընը տօսթօնուն Հիմմէթ ու մուավէնէթինի թալէպ իլլէտիկիմ քիմսէնէ տա-խի , թանըտըղըմ պիր տաէմ տէյիլ իտի . . . Հալ պու քի շիմտի , մէրգումու իֆրաթ մէրթէպէ ա-ծըյըպ մերհամէթ իմմէյէ իսահիշկէր պուլուն-մագտէյիմ , նիհայէթ , քիմ օլտուղուն աչըգտան սեօյլէյէյիմ սիզէ , մէրգում պաշգա պիր քիմսէ օլմայուպ , մարեշալ Աիմնուն գըզլարընը , թա Աիպերիանըն իչերուլէրինտէն , պուրալարա գա-տար ալըպ կէթիրէն , օլ շայանը Իհթիրամ աս-կերին օղլու տուր :

— Լ՚ճայիպ . . . սահիհէն շու Հիմայէ իմմէք իսթէտիկինիզ . . :

— Խուլուսքնար վէ թէմիզ գալպ պիր սանաթ-քնար . . . վէ հէմտէ քէնտի ֆամիլեասընըն , մուավէնէթի տէյէնէկի . . . լաքին սիզէ Հէր պիր շէյի էթրաֆընյա անլաթտըրմալըյըմ քի . . . իշմէ քէյֆիյէթի Հալին էսասը շու սուրէթտէ տիր . . : "

Ա՚էմմա Լ՚տրիէն քէնտի մահրեմիյէթինի տօղթէօր աչմագ իւզրէ իչէն , շիտտէթ իւզրէ գարուտուր աչըլըպ , վէ Ա՚ . ա՚Ն՚կրինէի պէ-րատօրինտէ օլուղու Հալտէ , մատամ տը Աէն—Տիզիյէ իչերի կիրեր : Ա՚էրգումէ բրէնսէս Հէր նէ գատար , սուրէթի զահիրէսինտէն , սախլէթ պիր Հիտտէթ ու զաղապ էսերի կէօսթէրմէք իս-թէր իսէտէ , լէհճէսինտէ տէրքնար օլան ատարը մէսէրլէթի խայինէսի , Հէր Հալտէ ֆարգ ու ֆէհմ օլունմագտէ պուլունուր :

Ա՚ . ա՚Ն՚կրինէի իսէ , խալվէթի օտասընտան իչ-էրի կիրիր կիրմէզ , Տէման ալէթիճաճիլ տօգ-թէօր Պալէնիյէտէն , պիհուզուրճա պիր կէօզ իշարէթիյլէ , նէ վար նէ Լօգ իսուկին սիւալ իյլէտիկինտէն , մէրգում թաթաֆընտան տախի , պիր պաշ Հարէքէթիյլէ , Հիչ պիր շէյ օլամա-մասընա տայիր իշարէթի ալըր :

Լ՚պպէ մէրգումուն օլ իշարէթի իւզէրինէ շիտ-տէթի զաղապընտան նաշի կիզլիտէն քէնտի տօ-տագլարընը ըսըրմայա պաշլար , չիւնքի , Հէր նէ գատար , բրէնսէսին , Լ՚տրիէնի պաշգա պիր նէնի թարիգ իլէ տահա խըրըպալամայա չըգըշտըղըն կէօ-րիւր իսէտէ , նէյնէ պու ճիւմլէ , տօղթէօր իւ-զէրինտէ պուլունան սօն իւմիտլէրի յլէ պէրա-պէր , քիւլլի նիյէթի ու մագսատլէրինի , մահվ օ-լուպ կիմմիշտէն Հիսապ իմմէքտէ պուլունուր :

" Լ՚ֆէնտիլէր , — տեր մատամ տը Աէն—Տի-զիյէ , պիր մէմուն իյէթի գապիհէ ասարընտան օլարագ նէֆէսի գրսալմայա պաշտարղընտան նա-չի , պէղայէթ գրսսա վէ բէք աճէլէ պիր սեօյ-լէյիշ իլէ . — էֆէնտիլէր , քէրեմ իտիպ օֆռու-բո՛ւրմուսունուզ . . . պու մատմազէլիմիզ Հագ-գընտա . . . էնէնտէն նէնիյէ վէ տիգգամ ու մէրագա շայան սուրէթտէ իֆտէտլէրիմ վար տըր սիզլէրէ պէյան իտէճէք : "

Ա՚էրգումէ պու քէլամլարը սեօյլէր իքէն , թա-րիֆտէն միւսթէղնի պիր քին ու Հագարէթի իւզ-րէ , կէօզ իշարէթիյլէ Լ՚տրիէնի կէօսթէրբր :

" ՚Այտե պագալըմ . . . պիչաբէ էվլատըմ , նէյնէ՞ նէ վար տըր , նէյնէ՞ նէ իսթէֆօրլար սիզ-տէն , — տեր Ա՚ . Պալէնիյէ , միւրայիճէ պիր Հէյնէթի իւզրէ , վէ Հալնա բէնճէրէնին իչինտէ Լ՚տրիէնին նանընտա պուլունտուղու Հալտէ , —

հեր նէ օլուր իսէ օլսուն , գօրգմայընըզ , վէ քէ-մալը էմին յէթ իւզրէ , սիզ պէնիմ իւզէրիմէ պրագընըզ :

Ա՛էրգումէ պուննու սէօյլէտիկիյլէ պէրապէր, կի-սիպ , Ա՛. ա՛լ՚կրինեհինին վէ Ա՛. Թրիբօնուն եանլարընտա օթուրուր :

Ա՛տամօղլէ տը Կ՚արտօվիլ հալասընըն քիւս-Թախձա քէլմը իւզէրինէ , պիր Թավըր միւթէ-քէպպիրանէ իւզրէ պաշընը եօգարը գալտըրըր . . . Ա՚ն է մէրգումէնին օլ հէննկամտէ , ան՚ը գրզարմըշ , Թէհամմիւլի քէսիլմիշ , վէ շու եէնի Թէհտիտամիզ հիւճումլար սէպէպինտէն բիւր զա-զադ քէսիլմիշ օլտուղու հալտէ , Թրաբէզանըն պաշընտա օթուրմուշ օլան Ա՛. Պալէնիյէնին եա-նընա տօղրու կիտէրէք , պիր սատայի միւէսսէր իւզրէ ,

" Ա՚զիզիմ տօգԹէօր , քէնտի քէօշկիւմտէ սի-զի պէքլէրիմ , վէ միւմքին մէրհէպէ չափուդ կէլմէնիզի բէճա իտէրիմ . . . պիլիրսինիզ եա , սիզէ զիյատէսիյլէ իգԹիգալը սէօյլէյէճէկիմ վար տը ," տէր :

Ա՚ է մէրգումէ շարգասընը ալմագ իւզրէ , շար-գասընը իւզէրինէ վազ իթմիշ օլտուղու գօլԹու-ղա տօղրու պիր ատըմ ալը :

Պու հէննկամտէ բրէնսէս տիր պիրտէն պիրէ այաղա գալգարագ , " Ա՚ն՚է՞ եաբը յօրսունուզ , մատ-մօազէ՞լ , նէ՞րէյէ կիտիյօրսունուզ ," տէյի պա-ղըրը :

— Ա՚կիտէճէյիմ արԹըգ , մատամ . . . Ա՚իզ քէն-տի նիյէթ ու էֆքեարընընզը պանա պէյան իթ-տինիզ , վէ քէզալիք պէն տախի պէնիմքինի սիզէ պէյան իյլէտիմ , օլ պապտէ պու գատարը քա-ֆի տիր , հալ պու քի , օլ մէսալիհի մէնֆաաԹա կէլինտիքտէ , արԹըգ օլ պապտէ լազըմ կէլէ-ճէք իսԹիտալարըմըզին իճրասընը , Թարաֆընտան պիրիսինէ հավալէ իտէրիմ ; "

Ա՛տամօղլէ տը Կ՚արտօվիլ շարգասընը ալը :

Ա՛ատամ տը Ա՚էն — Տիզիյէ տախի , քէնտի ա-վընըն էլտէն չըգաճաղընն կէօրտիւքտէ , ալէթ-Թաճիլ մէրգումէնին եանընա գօշարագ , վէ ատապ ու Թէրպիյէյի պէր Թարաֆ իտէրէք , տիմրէ-մէքտէ օլտուղու հալտէ , պիր էլինյէ մէրգումէնին պիր գօլընու շիտատէթ իւզրէ ԹուԹտուղույլա պէրապէր , " Տո՞ւրունուզ , տո՞ւրունուզ ," տէյի պաղըրը :

— Ա՚՞ . . . մատամ . . . — տէր Ա՚տրիէն պիր Թէլաշֆուղու էլէճնաք վէ Թահգիրամիզ իւզրէ , — նէ՞րէտէյիզ պիզ պուրատա , մէկէրչի պիր պա-Թադխանէտէ՞ միյիզ . . ;

— Կ՚օրգունուզտան նաշի գաչըպ գուրԹուլմագ իսԹէրսինիզ . . . էօյլէ՞ մի " տէր մատամ տը Ա՚էն — Տիզիյէ , պիր նազարը իսԹիհգար իյլէ մէր-գումէնին բույինէ պագարագ :

Ա՚տրիէն տը Կ՚արտօվիլին , հիտատէթինտէն ա-Թէչ քէսիլմէսինի մուճիպ օլապիլմէք իչ՚ին , ֆէզ-ֆուռնըզտան Նաչ . . . քէլիմէլէրինտէն պիւիւք պիր վէսիլէ օլամատըղընտան , մէրգումէ պիր Թավ-րը բիւր ազատէկի վէ միւթէքէպպիրանէ իւզրէ , գօլունու Հալասընըն էլինտէն չէքիպ գուրԹար-տըղը , վէ էլինտէքի շարգայը նինէ գօլԹուղուն իւզէրինէ ֆըրլամտըղը պիրլէ , Թրաբէզանըն եա-նընա կէլէրէք , վէ Հալիմանէ պիր սէօյլէյիշ իյլէ , մէրգումէյէ խիթապէն , " Օ՚ալէն հիսս իթմէքտէ պուլունտուղում նէֆրէթի ազիմտէն պաշգա օլարագ , մատամ , սիզին պու էվվար ու Հարաքեաթընըզ Թահլիընտա , պիր մատէյի միւ-հիմմ մէսԹուրէ պուլունմալը տըր . . . վէ իշլէթ եալընըզ գօրգագլըգ վէ նամէրտլիք սըֆաթընա պիր մահէլլ պրագմամագ նիյէթիյլէ , տուրու-րում պէն պուրատա , լաքին նէ՞ տիր մէրամընըզ , պույո՞ւրունուզ ," տէր :

Ա՚տրիէն պաշընը տայիմա միւթէքէպպիրանէ եօգարու ԹուվԹագտէ , լէհճէսի խաֆիֆճէ գը-զարմագտէ , վէ հիտատէթ ու զազապընտան կէօզ-լէրի եաշ իյլէ տօլմագտէ , վէ գօլարընն խաւա-րի , քէնտույէ բաղմէն , շիտատէթի ազիմէ իւզրէ Թըգ Թըգ վուրմագտէ օլան սէնէսինէ պաղլամագտէ պուլունտուղու Հալտէ , իւզէրինտէ զուհուրա կէ-լէն սինիր Հարէքէթինտէն Թահրիք օլունարագ , օլ տիլպէր այագլարընտան պիրիսինին ուճույլա , եէրտէքի Հալըյա վուրտուղույլա պէրապէր , պի-լա բէրվա վէ տիք տիք , Հալասընըն նիւզհունտէն եօգարու նիհկահճէնտազ պուլունուր :

Ի՚րէնսէս Ա՚տրիէնին շու Հարէքէթի մէրտանէ-սի իւզէրինէ , մաղտուրէսինին բէնճէյի Թէատ-տիյաԹընտան գաչմայաճաղը զըմընտա քէմա-լը էմին յէթ քէսպ իյլէտիհինտէն , տէրունինտէ մէսնուր պուլունան խիյանէթ զէհիրինի տէյիլ պիրտէն պիրէ , իլլա տամա տամլա խարիճէ վի-բէրէք , մէրգումէյէ միւմքին մէրհէպէ ուզուն միւտտէթ ճէճա չէքտիրմէյէ նիյէթ իտէր :

" Ի՚ֆէնտիլէր , — տէր մատամ տը Ա՚էն — Տի-զիյէ աղըրճա պիր սէս իյլէ , — լուԹֆ իտիպ տիյ-նէյինիզ շու շիմտիքի վուգուաաըն հիքեայէսին . . : Օ՚ալիթիյէ Թարաֆընտան պիր միւպաշիր կէ-լէրէք պէնիմ իյլէ գօնուշմագ իսԹէտիհինին խա-պէրինի ալտըգտա , պէն մէրգումուն եանընա կիթ-տիմ , վէ մէրգում տախի , էսէֆ իւզրէ , Համիլ պուլունտուղու պիր էմրին իճրասընա միւսարաաԹ իտէճէկիյլէ պէրապէր , հիւքիւմէթ Թարաֆընն-տան արանմագտէ օլան պիր ատէմին , քէօշքիւն պաղչէսի գարուսունտան իչէրու կիրտիհինին կէօ-բիւլմիշ օլտուղուն տախի պէյան իյլէտի . . : "

Ա՚տրիէն Հալասընըն պու լագըրտըլարընը ի-շիհիր իշիհմէզ , շիւրհէսիլ օլարագ օլ խու-սուսուն զէվալը Կ՚կրիգօլա տայիր օլտուղուն տէրը իյլէ , տիւջարը իմմիրապը տէրուն օլուր իսէ տէ , մէրգումուն սագլամընը օլտուղու եէր Հագընտա տէրքեար օլան էմինյէթինի տէր խաճըր իյլէտի-հինտէն , չօգլուգ եէմ իւզրէ օլմագ :

" Ա՚իպաշիր , — տէյէրէք տէվամէ պաշլար բրէնսէս , — մէրգումու պուլմագ նիյէթիյլէ , պէնտէն կէրէք սէրայընն վէ կէրէք քէօշկիւն տէ-րունինի արաշԹըրմայա միւպաշէրէթի իմմէք խա-

թէսի, Ա՛երգումն Հագդը օշտուղունտան, թա-
պիտիլէ պէն մուխալիֆէթ իսէ՛ղտիմ։ Ֆի-
գամի էվվլա քէօշքտէն պաշտամասընը րէճա ի-
տիպ. վէ պէն տախի պիրլիքտէ կիմտիմ . . .
Ա՛ատամաղէլին ախալագը զարիպէօնին պիլտիկիմ
բաղմէն տախի, Հագդպաթէն սէօյլէրիմ, զապ-
թիյէ թարաֆընտան սոսի զանն օլունան օղ է-
սէֆէնկիզ Հալլերե, տէյիլ ինանմազ, իլա խաթ-
րըմա պիլէ կէմիրմէ՛ք խափէսիմ խսէտ . . .
Հայը՛ֆ քի, սօներատան ալտանմըշ օլտուղումու
անլատըմ։

— Ա՛ե՞ տիմէ՛ք խամէյօրսունուզ, մատամ՛, —
տէյի պաղըրըը Ա՛տրիէն։

— Շ՛իմտի անլայամագսընըզ, մատմօաղէլ, —
տէր բրէնսէս մուզաֆֆէրանէ պին Հէյնէմ իլէ, —
Հէր քէս նէօլսէմէյինէ բաղի օլսուն . . . Տաճա
պուռնտան ճիւղնճէ ագտէմ պիլա թէհամմիլ սիղ
քէնտի Հարաքաաթը միւմէքքէպպիրանէ վէ խս-
թիհզաքնարինիղի իպրաղ իմտինիզ . . . Ա՛եր
նէ Հալ իսէ, պէն միւպաշիր իլէ պիրլիքտէ կիմ-
տիմ . . . Վ՛էօշքէ կիրտիք . . . Ա՛ըմըզ, օղ միւ-
պաշիրին, թէաթրօ գըզլարը թարըզնտա կիյին-
միշ օլան . . . իւչ նէֆէր պէօյէմէլէրի կէօր-
մէխինտէ, նէ՞ մէրմէկէ տիւշարը թէաճճիպ օլ-
տուղուն, քէնտի թէֆէքքիւրինիղէ Հավալէ ի-
տէրիմ . . . Պէն շու Հալի գալէմճ ալընան թագ-
րիրին իչինէ, խասսէյէն խամիտա իտէրէք գայտ
իմտիրտիմ, զիրա, էօյլէ զարըյընգ նէվինտէն
Հալլէր . . . քիմսէ նէզտինտէ մաղուր պուլուր
չէյլէր տէյիլ միրլեր։

— Ա՛ֆէրին մատամ, չօղ ագըլտանէ պիր Հարէ-
քէմէտէ պուլունմուշտուզ տուր, —տէր Թ՛ոմրիօ
պիրի թէվաղղու պաշընը էչէրէք, — Հագգանիչէ-
յիի զահիրէ չօգարըպ վէ իպրար իմտիք, թարիգի
խայրխահտէ պիր իյի իպրէմ օլմագ տըր։"

Ա՛տրիէն, պու արատա, Ա՛կրիզօլուն Հալինին
նիճէ օլաճաղը իւզէրինէ Հատտէն զիյատէ տիւ-
շինմէ՛քտէ օլտուղունտան, Թ՛ոմրիօյա նախօտ մա-
տամ տը Ա՛էն—Տիզիչէյէ չէտիտէն ճէվապ վէ-
րէճճէք ենէրտէ, խէլէճանը գալպին սէմիր իլէ, սիւ-
քիւմի իւզրէ տիչնէմէ՛քտէ պուլունուր։ "Ա՛իւ-
պաշիր, — տէր մատամ տը Ա՛էն — Տիզիչէյ, —
մէրգումէ կէնճ գըզլար իլէ սիւալ ճէվապէ պաշ-
լատըգտան սօնրա, մէզքիւր քէօշքէ . . . պիր
ատէմ կիրմիչիի իտուկին տախի սիւալ իյլէտիք-
տէ, մէրգումէլէր տախի, ինանըրմազ մէրմէկէյէտէ
պիր ճիւրաթի իւզրէ, քիմսէյի կէօրմէտիքլէրին ի-
ֆատէ իյլէտիլէր . . .

— Ա՛ֆէրին խամիրընիւզ գըզլար, — տէյի ֆիք-
րինտէն կէչիրիր մատմօաղէլ տը Վ՛ասթօվիլ սէ-
վինճ իլէ, — պէսպէչլի շիմտիքի Հալ պիլմէրէ
Ա՛կրիզօլ գուրթուլմուշ օլմալը տըր . . . վէ պուռ-
տան սօնրա իճապ իտէճէք խուսուսլարընն տախի
տօղմէէօր Պալէոլոկ Հիմայէսիյլէ Թէսալիյէ օլու-
նաճաղը պի իլթիպահ տըր։

— Պէրէքեաթի վէրսին քի, — տէյի Թէքվարլար
Հիքմայէսինի բրէնսէս, — քէնտի պէօյէմէլէրիմ-
տէն պուլունան մատամ Կրիվօա պէնիմկէ պէրա-
պէր կէլմիշ օլուպ, վէ մէրգումէ ղայէթ իյի Թա-
պիաթը պիր գատընճըղազ օլմագին, Հէման օլ
արատա, պու կիւն սապահլայընն սաաթ սէքիզ-
տէ մատամաղէլին տիչարատան կէլտիկինի կէօրտիւ-
կիւն տէր խաթըը իլէ, մէրգումէկինն . . . իչերի
կիրմէչինտէ . . . պաղչէնին քիւչիւք գարուսու-
նուն աչըզ գալմըշ օլմատը, վէ արատագլարը ա-
տէմին տախի, քիմսէյէր կէօրմէզտէն իչերի կիր-
միշ պուլունմասը իհթիմալինի, սատէտիլանէ պիր
սէօյլէյիշ իլէ, միւպաշիրէ իֆատէ վէ պէյան
իյլէտի։

— Ա՛ատամ բրէնսէս, էկէր մատմօաղէլին սա-
աթ սէքիզտէ կէլտիկինի . . . Թագրիրին իչինէ
նաղարըրմա խոսնիղ, չօգ իյի խաէր խոսնիլ, —
տէր Թ՛ոմրիօ։

— Պէնճէ օլ պապտէ էհէմմիյէթի կէօրմէմ, —
տէր տօղմէէօր, տայիմա քէնտի Թուֆանտուղու սու-
բէթի զահիրէտէ, քէնտույի Ա՛տրիէնէ Թարաֆ-
տար կիպի կէօսթէրմէ՛ք հիյլէքնարըղընտա սա-
տըդ պուլունարագ, — չիւնքի օ պաշգա պիր մատ-
տէ օլուպ, միւպաշիրին իճրասընա մէմուր պու-
լունտուղու իսէ, ախէր պիր մատտէ տիր։

— Իյի՛ էմմա, տօղմէէօր, — տէր Թ՛ոմրիօ։

— Իյի՛ էմմա, մէնսիէօ պարօն, — տէր Ա՛. Պա-
լէոլիյէ Թէմբինլի պիր հէյնէթ իւզրէ, — պէնիմ
էֆքնարըմ պու տուր։

— Պէնիմ էֆքնարըմ օ տէյիլ տիր, տօղմէէօր, —
տէր բրէնսէս, — պէն տախի Ա՛. Թ՛ոմրիօնուն էֆ-
քնարընտա պուլունտուղումտան, Թագրիրին իչ-
չինտէ գայտ օլունմասընը իսթէտիմ, վէ Հաճ-
Թա , մէրգում միւպաշիրին նազարը չէրմալուտ
վէ քէտէրնաքինտէն, պէօյլէ ուղու մէվգըտէ պու-
լունան պիր կէնճ գըզըն, էօյլէ պիր Հարէքէթի
մուճիպ իւլ կիւնաչըն գայտ իյլէմքտէ, գալպին-
տէ աշընը մէրմէկէ պիր էսէրի էսէֆ Հիսս իճ-
մէքտէ օլտուղուն տախի ֆարգ ու ֆէհմ իյլէտիմ։

— Շ՛իւրհէսի՛ղ, մատամ, — տէր Ա՛տրիէն, Թէ-
Համմիւլ իտէմտիկինտէն, — շու սիղին բաքտա-
մէնլիյինիղ իլէ, օլ Թէմիղ գալպ միւպաշիրին
բաքտէմէնլիյինին պիր տէրէճէտէ պուլունմասընա
Հէր նէ գատար իճթիհատ իճմէքտէ իսէմտէ, պու
ճիւմլէ, շունու տախի գրյաս իտէրիմ քի, իքի-
նիղին տախի լէքէյի կիւնահտան խալլե նիւրէկի,
օլ պապտէ բէք չափուգ ալճե իւտճ օլարագ, տիւ-
լիւ սոսի զանընղատա զահիպ օլմուշ տուր, ֆէգաթ
զանն իտէրիմ քի, էկէր ճիւղիճճէ տիւշիւնմիշ
օլսա իճինիղ, սապահչըն սաաթ ալճըսընտա տի-
շարը չըգըպ, վէ նինէ սաաթ սէքիզինտէ իչերի
կիրմիշ օլմագլըզմտա, ֆէվգ էլ ատէ օլաճագ պիր
Հարէքէթի կէօրմէզ իճինիղ։

— Տօղրուսու շու էօղրիւնիւզտէ, բէք կիճ գալ-
մըշ սընըզ տըր . . . լոքին պու ճիւմլէ մահի-
րանէ (ագըլլըճա) պիր էօղիւր տիլէյիշ օլտուղու-
տա ինքնար օլունամազ, — տէր բրէնսէս տարըղն
պիր սէօյլէյիշ իլէ։

— Պէն սիղտէն էօղիւր տիլմէյօրում, մատամ՛, —

տէյի ճէվապ վէրիր Ա՛տրիէն Թէքէպպիւր իւզ-
րէ, — իմի չիւնքի Ա՛. Պալէնիչէ, հագըմտա
տէրքեար օլան տօսթլուղունտան նաշի, պէնիմ
Թարաֆըմտան պիր խուսուստա պիր գաչ լագըր-
տը իլէտի, կերչի պէն օլ խուսուսուն հուզուրի
շէրիտէ, վէ իմիմտաէ շայան սուրէթտէ ճէվա-
պընը վիրէ պիլէճէկիմի շիմտիէն պէյան իտէ-
րիմ, ֆէգաթ, պուրատա սիզին հուզուրունուզ-
տա սէօյլէմէք, հէմ իշիմէ կէլմէզ, վէ հէմտաէ
իրմիքեապ իմմէմ . . .

— Իմմի էօյլէ օլտուգտա, մատմօազէլ օլ խու-
սուստա լաղըմ կէլէն ճէվապ ու իշգահաթը վէ-
րինճէյէ գատար, վարսըն էօյլէճէ միպաշիրին
Թագրիբինտէ մունգայնէտ գալսըն, — տէր Ա՛ր-
բիբօ:

— Էալ պու քի, պու հէնկեամտաէ ապպէ տ՛Ի՛կ-
րինէի, պիր սուրէթի մատտիյէտ Թա օլ կիճէ-
տէն, մատմօազէլ տը Վարտօվիլին տիշարը չըգ-
մասընը պիր տիւրլիւ մէն իտէմէյէճէկինի պիլմի-
կինտէն, վէ տիշարը չըգտըգտա իսէ, մէրգու-
մէնին կիտիպ պէհէմհալ մարէշալ Ա՛իմմնուն
գըզլարըլա կէօրիւշէճէկին, վէ շու միլագաթ-
տան տախ նիչէ նէթիճէկէր հուսուլէ կէլէճէկին
տիւշինտիւկիւնտէն, կիյա օրատա եօգտուր կի-
պի, մէնզարէյի մէգքիւրէլէրտէն պի խապէր օ-
լարագ, աննընը էլինէ տայամմըշ օլտուղու հալ-
տէ, գօրգու վէ էնտիշէ տէրևալէրինէ տալմագտէ
պուլունուր:

Ա՛ատամ տը Ա՛էն—Տիլվէյէ Թէքբարէն քէ-
լամէ աղազ պիրլէ, "Տահա սօնրատան էօյլէ պիր
շէյ զուհուր իմմիշ տիր քի, միպաշիրին, օլ
էվվէլքի Թիւյլէրինի Թէքրըէշտիրէն խուսուս, ա-
նընն եանընտա հիչ նէվինտէն սայրըլա սէզա . . .
էվվէլ, էֆէնտիլէր, պու շիմտիքի սէօյլէյճէճէկիմէ
նիսպէթլէ, էվվէլքի հիչ կիպի պիր շէյ տիր . . .
շէօյլէ քի, էն սօնրայա պրագմըշ օլտուղումուզ,
մատմօազէլին եաճագ օտասընը տախի արաշթըր-
տգտան սօնրա, Թամ տիշարը չըգաճաղըմըշ
վագթ, մատամ Կրիվօանընն տիգգաճընը, պիր
կիղլի գաբուննուն, եալտըղը բէրվազընըն լայը-
գըլա գաբանամամըշ օլմասը ճէլպ իլէտիկին-
տէն, շու քէյֆիյէթի մէրգումէ էվվէլա պանա
իպրաշ իլէտի, վէ պատէհու օլ պապատ, միս-
պաշիրին տիգգաճը Թամմէսինի տավէթ իլէ-
տիք, վէ իշթէ օլ վագթ քէնտի ատէմլէրի եէ-
նիտէն վէ տիգգաճը սուրէթտէ արաշթըրմաղէ
պաշլատըլար . . . պիրտէ պիր Թէքէրլէյին գայըպ
կիթմէսիյէ, գաբուննուն աչըլմասը պիր օլմասըն-
տա . . . վէ իշթէ օլ տէմտէ . . . օ՞ֆ, էֆէն-
տիլէր, օրատան նէ՞ չըգտա պէյէնիրսինիզ, վէ
եախօտ նէ՞ չըգմասընը մէմուլ իտէ պիլիրսինիզ . . .
Ա՛այր . . . խա՛յր, օլ գատար մուճիպ իւլ քէ-
բահէթ, վէ օլ գատար ատէմին ղազապընը Թահ-
րիք իտիճի պիր հալ ու վուգուաթ քի . . . հիչ
պիր վագթտա պէն քէնտիմ, լիսանընմա ալմայա
տախի ճէսարէթի իտէմէյէճէկիմ տիր . . .

— Ա՛օղ, եօգ, մատամ, օլ պապատ սիզ էսէֆ
իւզրէ օլմայընըզ, պիզգաթի պէն քէնտիմ հա-
գըգաթի հալի նագլ ու պէյան իտէրիմ, — չիւն
քի, տէր Ա՛տրիէն, Ա՛կրիգօլուն կիպլէնմիշ օլտու-
ղու եէրին մէյտանէ չըգմըշ օլտուղուն, պիչարէ
էսէֆի ազիմ իւզրէ կէօրտիւկիւնտէն, ճէսարանէ
պիր սէօյլէյիշ իլէ, — էօյլէ պիր, ատէմի կիւ-
նահա տիւչար իտիճի քէյֆիյէթինի հիքեպէսինի-
տէն, օլ սիզին Թէմիզ վէ լէքէյի ար ու խէ-
Թատէն արի օլան եիւրէկինիզի էսիրկէմէք իս-
Թէրիմ . . . եօխսա օլ խուսուստա քէնտի պի
կիւնահզըղըմը սիզէ անլաթտըրարագ, Թէպրիյէյի
զիմմէթէ չըգըշմայա տախի զէրրէճէ իրմիքեապ
իմմէմ:

— Ա՛ճընըրըմ, մատմօազէլ քի, էօյլէ պիր Թէպ-
րիյէյի զիմմէթի իմմէքզիք, բէք գօլայ պիր շէյ
տէյիլ տիր, — տէր բրէնսէս Թահգիրանէ պիր
կիւլիւշ իլէ, — սիզին կիպի պիր կէնճ գըզ ատա,
պիզգաթի քէնտի եաճագ օտասընըն իչինտէ պիր
էրքէք սագլատըգտան սօնրա, մէկէրչի պիրտէ
քէնտիսինի, բաքէ չըգարմայա ճէսարէթի իտէ՞ր-
միյիմիշ:

— Ա՛աճագ օտասընտան, պիր ատէ՞մ մի չըգ-
մագ . . . — տէյի պաղրըրը մարքիզ տ՛Ի՛կրինէի
հիտաէթի իւզրէ պաշընը եօգարը գալտըրարագ,
վէ գալպինտէ հուսուլէ կէլմէյէ պաշլայան էսէ-
րի մէսէրրէթի զալըմանէյի, սուրէթի զահիրէ-
սինտէն ասլա պէչլի իմմէմէյէ չալըշարագ:

— Ա՛ւէ՞ սէօյլէյօրսունուզ, պիզգաթի մատմօազէ-
լին քէնտի օտասընտան պիր էրքէ՞ք մի չըգմագ, —
տէյի իլավէ իտէր պարօն Ա՛ռրիբօ, վէ զանն իս-
տէրիմ քի, մատամ բրէնսէս, պու խուսուս տա-
խի միպաշիրին Թագրիրի իչինէ կէչմիշ տիր:

— Ի՛վվէթ, էֆէնտի, էվվէթ, — տէր բրէնսէս
զալիպանէ պիր հէյէճէթ իւզրէ:

— Ի՛աբին, օլ ատէմ, — տէր տօգթէօր միրա-
յիճէ պիր սէօյլէյիշ իլէ, — պէս պէչլի պիր խըր-
սըզ օլմայընըրտը, եօխսա պաշգա տիւրլիւ նէ՞ օլ-
մագ իհթիմալի վար տըր, Համթիա օլ խուսուս-
տա զէրրէճէ սուչի զաննէ զահիպ օլմագ տախի
ճայիզ տէյիլ տիր . . .

— Ա՛օնսիէօ Պալէնիչէ, զաթընըզըն մատմօազէլ
հագգընտա տայիմա միւսամհայի ազիմէսի տէր-
քեար օլտուղունտան, տայիմա տախի սէչըլապը
(սէչ) ֆիքրինիզ, ճէտվէլքի հագգանիչէթտէն շա-
շարագ, ճանիպի մէրգումէչէ ճէվլան իմմէքտէ
տիր, — տէր բրէնսէս պարիտանէ պիր սէօյլէյիշ
իլէ:

— Ի՛վվէթ, վար տըր պագը էօյլէ խըրսըզլար տա-
խի, ֆէգաթ, հէր քէսին Թանըտըղը խըրսըզլար
տըր օնլար, — տէր Ա՛ռրիբօ, — էվվէթ, ալէօսէ-
վէյէ կիւզէլ վէ զէննկին պուլունան տէլիգանընը
խըրսըզլար օլմալը տըրըլար տէտիկինիզ, էօյլէ տէ-
յի՞լ մի . . .

— Օլ խուսուստա ալտանմագտասընընըզ, մէնսի-
էօ, — տէր մատամ տը Ա՛էն—Տիլվէյէ, — պիզիմ
մատմօազէլին կէօզիւ էօյլէ չօգլուգ պիսիքլիքտէ
օլմատըղընտան . . . իրմիքեապ իմմէտիկի Թագսի-

բանվարտան, միւթթէհիմ օլտուղու իսպաթ օ-
լունմագոե օլտուգտան պաշդա, պայաղըճա բէ-
զալէթի իրթիքնապե գատար թէհնեզվիլ իթտի-
կի տախի իսպաթ օլունմագոե տիր . . . Հ էյլէ-
քի, մատմօաղէլին, պայաղը խալգտան . . . պու-
լունան ատէմլէրէ վարընճայա գատար . շիմտի
պու սատաթտա, իպրաղը ալնագայի տէրուն իթ-
մէսինէ, էկէրչի թէաճճիպ իթմէզ իսէմ, բէք
չօգ հագգըմ վար տըր: Լ՚ովվէթ իշթէ պու սէյ-
լէտիկիմէ տախի, մէրգումէնին օտասընտան չըգան
ատէմին, արգասընա պիր ղըշ-ղ կիյինմիշ պիր
ատէմ օլմասը, րիգգաթ ու մէրհամէթէ շայան
պիր տէլիլ սայըլըա սէզա տըր:

— Պլուզմ՚ պիր ատէմ մի . . . — տէյի պաղըրըր
պարան Ա՚ոթրիբօ, պիր նէֆրէթի աղըմէ իւզրէ, —
տիմէք տիր քի . . . պայաղը խալգտան պիրիսի ի-
տի: Լ՚օ՞ֆ, պէյլէ պիր խուսուստա, ատէմին
թիյլէրի տիքիլօե ճայիզ տիր . . :

— Ա՚էրգումէն քէնտի իգրարընա նազարէն,
պայաղը պիր տէմիրճի իմիշ, — տէր բրէնսէս, —
ֆէգաթի, պու ճիւմլէ էկէր տօղրույու սէյլէմէք-
տէ իգթիլգա իտէր իսէ, մէրգումէն պիր կիւ-
զէլ տէլիգանլը օլմասըտա ինքնար օլունամազ,
վէ պէսպէլլի մատմօաղէլ տախի քէնտի մէզհէ-
պի իգթիգասընճա, թափրընաճագ պիր կիւզէլլի
պուլմուշ տուր . . :

— Լ՚էյ, էլվէբիր արթըգ, մատատ . . . — տէր
պիրտէն պիրէ, օլ վագթէ գատար նէֆրէթին-
տէն նաշի հալասընա ճէվապ վիրմէք իսթէմէ-
յէն Լ՚արիէնին հիտտէթի էլէճնաքը կիթթիքճէ
իզտիյատ պուլաթագ, — տահա շիմտի սիզին պիր
թագըմ հէզէյանը նէֆրէթճաթիլէրինիզտէն պի-
րիսինէ ճէվապ վիրէրէք, քէնտիմի սալիհէ չը-
գարմայա չըգրըշմայա իրթիքնապ իտէճքտիմ . . .
իմտի, պու իրինճի տէֆտատէ տախի էօյլէ պիր
զայիֆլիյէ քէնտիմի թէօլիմ իթմէյէճէկիմի պիլ-
միշ օլունուզ . . : Յէգաթի, մատատ, սիզտէն
նաչընըզ պիր շէյ սիւալ իթմէք իսթէրիմ . . :
Տիմէք տիր քի, օլ տէտիկինիզ էհլի ըրզ վէ
տահիպ տատագաթ տէմիրճի, հէր հալտե թէվ-
գրիֆ գրլընմըշ պուլունմալը տըր . . :

— Ա՚աշալահ, հիչ օնա շիւբհէ իսթէ՞ր մի,
հէմ թէվգրիֆ գրլընտը, վէ հէմտե պիր թա-
գըմ ասկէրլէրէ թէօլիմ օլունարագ մահպեսէ
կէօնտէրիլտի . . : Ա՚ահ զէվալը մատմօաղէլ
վահ, շիմտի նիւրէյինիզ բարչա բարչա օլմագ-
տա տըր նա, էօյլէ տէյի՞լ մի . . . տէր բրէնսէս
շէօյլէ պիր նէվի չալըմ վէ պիր թէքէպպիւր
իւզրէ, շէօյլէ քի, շու պիչարե վէ աճընմայա
շայան իշճի հագգընտա, րիգգաթ ու շէֆգաթը
գալգիյէնիզ, իֆրաթ տէրէճէլէրտե օլմալը տըր,
չիւնքի, օլ էվվէլքի ճիւրաթը խաթիհզաքնարա-
նէնիզն ղայպ իթմէքտէսինիզ:

— Լ՚ովվէթ, մատատ, զիրա, շիմտի էօյլէ պիր
հալտեյիմ քի, պիր թագըմ նէֆրէթամիզ վէ
ղարիպ հալէր իւզէրինէ կիւլիւպ խաթիհզա իթ-
մէքտէն բէք չօգ զիյատե միւհիմմ միւլահազա-
լարըմ վար տըր, տէր Լ՚արիէն, Ա՚կրիգօլան
մահպեսիյէնէթի հագգընտա ֆամիլնասը իւզէ-
րինտե զուհուրա կէլէճէք քէտերի տէհշէթէն-
կիզի տիւշիւնտիւճճէ, կէօզլէրի նաշ իլէ տօղմուշ
պուլունտուղու հալտե, վէ հէմտն շարգասընը
ալըպ պաշընա գէյարագ, գօրտէլալարընն պաշ-
լատգտան սօնրա, տօգթէօրէ խթթապէն տա-
խի, Ա՚օնսիէօ Պալէնիէ, — շու շիմտիքի սիզտէն
իթտիկիմ րէճճա իւզրէ, օլ տօսպտունուզ զաթը
մուազզամընն հիմայէթինի . . :

— Լ՚ովվէթ, մատմօաղէլ . . . հաթթա, զա-
թընըզը մէրգում իլէ կէօթիւրիւպ կէօրիւշթիւր-
մէքլիյէ պիր վասէթա օլմայը տախի, քէնտիմճէ
պիր մէսէրրէթ ատտ իտէրիմ:

— Յայթօնունուզ աշաղըտա՞ մը տըր:

— Լ՚ովվէթ, մատմօաղէլ . . . տէր տօգթէօր,
պիր նիյէթի մախսուսէ իւզրէ, թէհայեիւրտե
պուլունարագ:

— Ֆիմէթ ու ինսանիյէթէթ իտիպ, հէմտն շիմ-
տի պէնի մէրգումէն գօնաղընա կէօթիւրմէլիսի-
նիզ . . : Պիր տէֆա, զաթընըզ վասէթասը յլա
մէրգում իլէ կէօրիւշմէլիյիմ, եօխսա, էվվէլ
Ա՚լլահ, թարաֆը ալնէրինտէն, նա էմրի հագ-
գանիյէթին հիւսնի իֆրասընը, վէ տե նախստ
սայիր կիւնա լուֆֆ ու ինայէթինի իսթիտա պիր-
լէ, միւրատը ամիքանէմին հուսուլըէգնէր օլմասը-
նա նայիլի յէէթիմ էմէլի էզլէպիմտէն տիր:

— Ւ՚ւհ սէյլէյօրսունուզ՝ մատմօաղէլ, — տէր
բրէնսէս, — շուննճա լագըրտըլարտան սօնրա տա-
խի, պէնիմ րուխսաթըմը թասխիլ իթմէքսիզնէն,
Տալնա, էօյլէ պիր գարարա ճէսարէթի իտէ՞լմիսի-
նիզ . . . Էհ, տօղրուսու, արթըգ պու հիչ ու-
նուտուլմազ մէրթէպէլէրտե պիր քիւսթախընըգ
տըր, տէնսէ ճայիզ տիր:

— Լ՚ճանաճա՞գ Տալ՝ — տէյի իլավէ իտէր Ա՚-
Ա՚օրիբօ, — լաքին պու պիզիմ մատմօաղէլտէն,
Տէր նէ՞ տէրսէնիզ, մէմուլ տուր:"

Լ՚տրիէնին, տօգթէօրտէն քէնտի արապասընըն
աշաղըտա պուլունտուղուն սիւալ իլլէմէսինի ի-
շիհտիքտե, ապպե տ՚Լ՚կրինէի սէվինմէյէ պաշ-
լար . . : Հ էյլէ քի, մէճնունիյէթէթի գալգիյէսի
ասարընտան օլարագ, վէ մէմուլին զայրի սուրէթ-
տե պուլունարագ, կէօզլէրի աթէշ կիպի բարլա-
մայա նիւզ թուխթար իսէտե, պու ճիւմլէ, իղթի-
բաղը տէրուննինի Տրթգ իտէմէտիկինտէն, զայէթ
չափուգ սսուրէթտե Տէքիմտէն կէօզ իշարէթիյլէ
պիր շէյ սիւալ իտէր, վէ մէրգում տախի, Տիւս-
նի րիգասընը պէյան զըմընտա լաղըմ կէլէն ի-
շարէթի մուխապէրէյի խաճիյէե իւզրէ, իքի տէ-
ֆա կէօզլէրինի աչըպ գարար: Պու արատե բը-
րէնսէս թէքբարէն, վէ պիր թավըզը ղազապնաք
իւզրե քէլամե ազազ պիրլէ, Լ՚տրիէնէ խթթա-
պէն, " Ա՚ատմօաղէլ, պուրատան տիշարը չը՛գ-
մայաճագսընըզ," տէր:

— Ա՚ատատ, զանն իտէրիմ քի, մատմօաղէլին,
մննսիէօ տօգթէօրիւն զիրի նազարէթինէ Տավալէ
իթսէնիզ ճայիզ տիր, — տէր Ա՚. տ՚Լ՚կրինէի մա-

տամ տը Աէն—Տիզիյէյէ, ֆէվզ էլ ատէ պիր սէս վէ պիր սէյլէյիճի իլէ։

Ա՛արքիզ շու, ծնուէօ ուզ՚ընէօղլո՚ն ընդ նաղրէդդի՚նէ լուղէթլէրինի էօյլէ պիր մանալը թարղ իլէ թէլաֆֆուղ իտէր քի, բրէնսէս օլ լահզատէ հէման ինքի թարաֆլը հէքիմին վէ Ա՛. տ՚Ինկրինէինին եիւղլէրինէ պագըշըրլարագ, դուրուլմագտէ օլան զատտարլըգ տօլապլընդն ֆէհմինէ վարտըղընտան, նիւղլէրի կիւլմէյէ պաշլար։

Ինրէնսէսին շու Տարէքէթլէրինին պէղայէթ չափուգ սուրէթտէ իձրայէ կէլտիկի, վէ հէման կիճէնին գարանլըղը տախի պասմագ իւղրէ պուլունտուղու շէօյլէ տուրսան, Ըտրիէն իսէ զաթէն Ըկրիգօլուն Տալի էսկֆէնկիլի թէֆէքքիւրլէրիյլէ մէշղուլէ պուլունտուղունտան, բրէնսէս, տօգթէօր վէ ապպէ պէյնինտէ կէլիպ կէչէն, վէ Տաթթա քէնտույէ տախի նա մաղիւմ պուլունան էնվայի իշարէթլէրտէն պի խապեր գալըր։

Ըալ պու քի, մատամ տը Աէն — Տիզիյէ, մարքիզին թէքլիֆ ու միւթալաասը իւղէրինէ, էօյլէ բէքտէ չափուգ քէնտի էմրինի կէրի ալմըշ, նախօտ բէքտէ գօլայճա միւսաատէ իթմիղ կիպի օլմամագ նիյէթիյլէ, "Ա՛օնսիէօ տօգթէօր Տէր նէ գատար մատմազէլ Տագդընտա, բէք միւսամէհալը պուլունուպ, վէ ղայրէթինի չէքմէքտէ իսէ տէ, նինէ պու ճիւմլէ, վագտա պէրապէր կէօթիւրմէսինէ մուխալիֆէթէ շայան պիր սէպէպ կէօրէմէմ . . ։ Ֆէգաթի, Տէր Տալտէ նինէ մատմազէլին սէօզլիւնիւն օլմուշ օլմասընը տախի թէձվիղ իտէմէմ, զնրա իսթէրիմ քի, թա պու կիւնտէն պաշլայարագ, տայիրէյի րէյ ու մէրամըմտան ասլա խարիճէ չըգամայաճաղընը էյրէնսին ։

— Ա՛ատամ բրէնսէս, — տէր պիր վագար իլէ Տէքիմ, քէնտիսին կիւյա մէրգումէնին շու սան լագըրտըսընա կիւճէնմիշ կիպի կէօսթէրէրէք, — Պէն զանն իտէրիմ քի, մատմազէլ Տագդընտա ասլա թարաֆկէրլիք իթմէյիպ, ֆէգաթի Տագդանէյէթի սէօյլէմիշլիմ տիր . . . պէն անճագ քէնտի էմրլէրինի իձրա իտէրէք, իսթէտիքլէրի թագտիրտէ, վիւքէլատան պիր զաթրն գօնաղընա կէօթիւրէճէկիմ տիր, կէրչի իսթիտասընըն նէ օլտուղուն պիլմէմ, լաքին շու գատարրընը պիլիրիմ քի, Տագդալարընտա տէրքւար օլան էմնիյէթի քեամիլէմի սույի իսթիմալ պիրլէ, էօյլէ պէնի պիր լայըգսըզ թէվասսութա տավէթ իթմէգլէր ։"

Ա՛էրգումէն պու տօսթճա քէլամլարը, Ըտրիէնին գալպինէ աշըրը տէրէճէ թէէսսիր իլլէտիկինտէն, խալխանէ սուրէթտէ էլինի թուԹարագ "Ա՛նա շայանը իհթիրամ տօսթում, օլ պատտէ ասլա էնտիշէ վէ վէսվէսէ իւղրէ օլմայընըղ . . . Տաթթա, սօնունտա շու զայրէթ ու հիմմէթինիզ զընընտա թէչէքքիւր տախի իտէճէքսինիզ, զնրա, Տուսուլ բէզգր օլաճագ, խայրխահլըղըն նըսիֆ սէվագ ու շէրէֆի սիզէ օլաճագ տըր . . ։"

Ա՛. Թրիէօ իսէ, պու իէնկէամտէ, տօգթէօր իլէ հէքիմին պէչինինտէ տէօնմէքտէ օլան, նիյաթը խաֆիյէյէ վագըֆ օլմատըղընտան, Ա՛. տ՚Ինկրինկիյէ ևանաչարագ, վէ եավաչ պիր սէս, վէ պիր Տալի մէպհութիյէթի իւղրէ, "Ըճայիպ, պրագըպ կիմսինէ միւսաատէ՞ մի օլտնաճագ տըր" տէյի սիւալ իտէր ։

— Ւյվվէթ, " տէյի, պիրտէն պիրէ ճէվապ վէրտիքտէն սօնրա Ա՛. տ՚Ինկրինեի, Տէման սէօյլէմէկէ պաշլամագ իւղրէ պուլունան բրէնսէսի տիյնէմէսինի, իշարէթ իլէ մէրգումէ պէյան իտէր ։

Ըագրգաթէն, բրէնսէս նէկէնինէ տօղրու կիտէրէք, պիր ազըր վէ գրստա պիր սէս իլէ, վէ Տէր պիր լուղէթ թէկէլլիւմիւնտէ տուրուպ նէֆէս ալարագ, "Միղէ պիր լագըրտըմ տահա վար տըր, մատմազէլ . . . վէ պու էֆէնտիլէր Տաւղուրունտա սէօյլէյէճէկիմ սօն քէլամըմ տա, պու օլաճագ տըր, նանի տիմէք իսթէրիմ քի, շու թահԹիրնտա էզիլմէքտէ պուլունտուղունուզ, թագսիրաթը ազիմ եիւքլէրինէ բաղմին տախի, տայիմա նիյաթը մախսուսէմ մուղայիր Տաւաքեաթտա պուլունմայա, սապիթ գարար պուլունմագտէ՞միսինիզ ։

— Ւյվվէթ, մատամ։

— Շու պու կիւնքի զուՏուրա կէլէն տէՏղիթէնկիզ վաղտաահա բաղմն տախի, պէնիմ էմր ու բուխսաթըմ խարիճինտէ պուլունմագ նիյէթլէրինտէ՞միսինիզ ։

— Ւյվվէթ, մատամ։

— Տիմէք պիր քի, պիր սուրէթի գավիյէտէ օլարագ, պէնիմ սիզէ թէքլիֆ վէ իսդրամ իթմէկիմ, ատտպա մուվաֆֆագ, վէ շէտիտ սուրէթտէ իմարը էօմր ու էվգաթի իչլէմէյի, պիւթիրն պիւթիւն րէտտ իթմէքտէսինիզ, էօյլէ՞մի ։

— Ա՛ատամ տահա ճիւզիճէ եվվէլ, պու քէօշկիւ թէրք իլէ, իսթէտիկիմ նէրտէ, նաըընըզճա, վէ քէյֆիմ իւղրէ, կիտիպ իդամէթ իտէճէկիմի սիզէ սէօյլէտիյտիմ ։

— Ւնիհայէթ, սօն ճէվապընըզ պո՞ւ մու տը՞ր ։

— Ւյվվէթ, իշթէ սօն ճէվապըմ պու տուր ։

— Ւյի՛ տիւշինինիւզ . . . պու վէրտիկինիզ ճէվապ բէք ազըր տըր . . ։ Ա՛ագը՞նընըզ քէնտինիզի . . ։

— Ա՛ատամ, իշթէ պէն սիզէ սօն ճէվապըմը վէրտիմ . . . վէ պիր մատտէ իւղէրինէ իբի տէֆա սէօյլէմէկէյի տախի իսթէմէմ . . ։

— Ւյֆէնտիլէր, իշտիհյօրմուսուզ, — տէր բրէնսէս, — պէն մատմազէլի իմզայէ կէթիրմէք իչլին, Տէր նէ գատար Տէր նէվի սայ ու զայրէթթի սարփ իչլէտիմ իսէտէ, Տիչ պիր շէյէ միւֆիտա օլամայըպ, տայիմա քէնտի ինսանընտա գավի գալաճաղընը պէչան իթմիշ օլտուղունտան, թագսիրաթիյլէ, պուլունտան սօնրա, պէն տախի, քէնտի մէրամըմը իձրա իթմէք իչին, թէտտպիրի լազըմէնին իձրասընտա թէչէպպիւս իթմէկէ մէճպուրէ օլաճաղըմ տըր ։

— Պիլմէյինիզին Տիչ պիրիսինտէն կէրի տուրմայընըզ, մատամ, " տէր Ըտրիէն ։

Պատէհու մէրգումէ Ա· Պալէնիչէչ խիմա-պէն վէ շիտաէթ իւզրէ, "Կէլինիզ . . . կէլի-նիզ, ազիզիմ տօգթէօր, սապրէ թադաթըմ գալ-մամագաա տըր, կիտէլիմ չափուճագ . . . զիրա, շու զայդ իմմէքտաէ օլտուղումուդ վագթին հէր պիր սանիյնէլէրինին, պիր եէնի ըրզ ֆամիլիա-նըն պիրէր գաթրէ կէօզ նաշլարընը պայիս օ-լաճաղը իհթիմալտէն տիր։"

Ըտրիէն, հէրիմ պէրապէրինտէ պուլունտու-ղու հալտէ, ալէմթաճիլ տիվանխանէտէն տիշա-րը չըգար։

Ինրէնսէնին ատէմլէրինտէն պիրիսի, Ա· Պա-լէնիյէնին ֆայթոնուննու իլէրու սիւրը, վէ Ը-րիէն մէրգումուն էլինտէն թուխմուշ օլտուղու-

(1) Հէր նէ գաատար, էվվէլ էֆրտէ, թէրմիլ քի-թապը սէքիզ ճիլտէ թադաթմ իհմիյէ գարար վէր-միշ, վէ հաթթա իւչինճիս դրամըն խիհթամընտա պիր ֆիհրիսթի տախի թէրթիպ իհմիշ իսէրտէ, պազար-արբրլարդը թադաթիրտէ բէք ինճէ տիւշունուկլունու կէօր-տիւկիւմիզտէն, վէ տէօրթ ճիլտէ թադաթմ օլուն-տուղու համար գիյատէ հիւսնիյէ օլաճաղընը տէրը իհտիկիմիզտէն, էնհայտն պիր թէրմիլ ֆիհրիսթի թէրթիպինէն պաշգա, պազէն վուգուտ պուլմուշ օ-լան, պիւյիւք սէկվիյաթ ու խէյրիյանըն տախի պիր ճէվվէլիյլէ, տօղրուսունու իպտաղ իհմիյի միւնասիպ կէօրմիւշիւզ տուր։

Խմուի, խաթէյնէն շիմտիյէ գատար թօբլանաը պազ-լաթարբա պիւլիր։

թադաթիրտէ ֆայթոնատն իլէրի կիրէր իքէն, մէր-գումէ տախի, արապանըն գարուսունու աչմըշ օ-լան պիր խրամէթքարա զայէթ եավաշ սուրէթ-տէ, պիր գաչ լոգըրտը սէօյլէր իսէտ, Ը տրի-էն հիչ պիր շէյ իշիտիպ, վէ ապա ֆարգընա վարամադ։

Տօգթէօր մատմազել տը Վարտօվիլին նանը-նա օթուրտուգտա, ուշագ արապանըն գարուսու-նու գարար։ Ա է արատան պիր սանիյյէ կէշ-միչտէ, մէրգում նիւքսէք սէս իլէ, արապաճը-յա խիհթապէն, "Օ ապթիյէ նազըրընըն գոնա-ղընա, ֆէգաթ քիւչիւք գարու թարաֆընատն," աէր։

Պիրտէ աթլար գօշուշմայա պաշլարլար (1)։

Սէբաէրի Նէհաւանտին թէրմիլինի պիր սէնէտէ պի-թիրմիյէ զայրէթ իսէճէկխանի պէյանատէն պաշգա, օ-գուլյանլար թարաֆընատն ճիւզիճէ պիր զայրէթ կէօս-թէրիյտիկի թադաթիրտէ, բէսմիէր տախի վերմէք ար-զուսունտէ պուլունտուղումուդու տախի իչար իհմիշ իտիր իսէտէ, էսէֆ իտէրիզ քի, միլլէթիմիզ մահսուս կիտի պուլունտն, չօղ սէօյլէմէք վէ ազ իշլէմէք։ շա-յանը նէֆրէթ թադաիմէք հալնա այնի հալտէ պուլուն-տուղունատն . . . վէ հաթթա, փարա թահսիլի խուս-սուսունա չէրիլէն զահմէթ . . . աշըրը մէրթէպէլէրտէ օլտուղունատն, օլ բէհմ վերմէք արզուսունէն սարֆը նազար իչլէտիքտէն պաշգա։ քիթապընը թէրմիլինի տա-խի, անճագ օն տիթը այտա վէրէ պիլմէկէ մէճպուր օլ-մուշտուզ տուր . . ։

ԸԼԹԸՆՃԸ ԳԼՄԸՆ ՎԷ ՃԻԼՑԻ ԷՎՎԷԼԻՆ ԽՒԹՄԸ

ՖԻՀՐԻՍԹ

ԳԼՄԸ ԲԱՊ (1)· — ԳԱՐՏՕՎԻԼ ՍԷՐԱՑԸ

ՄԱՀԻՖԻ

ՖԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ· Ա· Իօտէն . 149
ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ· Ֆուրթունա . . 160
ԻՒՉԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ· Վազաղէտէլէր 165
ՏԷՕՐՏԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ· Ֆարիսէ ավտէթ 172

ԳԼՄԸ ԽԱՄԻՍ· — ՊՐԻՋ — ՄԻՐ ՍՕԳՈՂԸ

ՖԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ· Տակօպէրին զէվճէսի 179
ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ· Իէն Պագանալըն հէմշիրէսի 183
ԻՒՉԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ· Ա՛կրիգոլ Պօտան 191
ՏԷՕՐՏԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ· Ը՛վտէթ . 200
ՊԷՇԻՆՃԻ ՖԱՍԼ· Ա՛կրիգոլ վէ Մայյէօ 207

ՄԱՀԻՖԻ

ԸԼԹԸՆՃԸ ՖԱՍԼ· Ույանմա . . 214

ԳԼՄԸ ՍԱՊԻ· — ՍԷՆ — ՏԻԶԻՑԻ ՍԷՐԱՑԸ

ՖԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ· Վէօշք . . . 225
ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ· Ֆէզվինաթը Ը տրիէն 230
ԻՒՉԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ· Մ՛իսաֆէպէթ 242
ՏԷՕՐՏԻՆՃԻԻ ՖԱՍԼ· Պիր ճիվվիթի գատըն 250
ՊԷՇԻՆՃԻ ՖԱՍԼ· Իմրայի ֆէսատ 257
ԸԼԹԸՆՃԸ ՖԱՍԼ· Ը տրիէնին տիւշ-մէնլէրի 266
ԵԷՏԻՆՃԻ ՖԱՍԼ· Իպթիտայի միւ-ճատէլէ 273
ՍԷՔԻԶԻՆՃԻ ՖԱՍԼ· Իսեան . . 277
ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԼ· Իփյա-նէթ 288
ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՖԱՍԼ· Տուվագ . . 289

(1) Իշ պու Գըսմը բապիյէ գատար պուլունան ֆասըլլարըն ֆիհրիսթի, զաթէն 147 ինճի սահիֆէտէ պէյան օլունմուշ օլմաը, վէ սոն սահիֆէտէ տախի ևէրմիզին միւնասէպէթսիզ բասթ կէլմէսինտէն նաշի, թէքէրրիւ-րինտէն սօրթը նազար օլունմուշ տուր։

ՖԻՉՐԻՍԹԻ ԽԷԹԱ ՈՒ ՍԷՎԱՊ

ՂԱԼԵՄԹԸՄԲ	ԹԸՄՀԻՀՄԲ	Սիւ- թաւն	Սահի- ֆէ	Սա- թբբ
Մէզպուբ	միզպուբա	1	2	2
Միւճիւտա	միւճիտա	2	2	52
օբտա	օբատա	2	3	40
ուֆագտան	ուֆուգտան	1	7	16
ուֆագտա	ուֆուգտա	1	9	5
սայբլմասը ,	սայբլմայա շա- յան ,	1	11	56
խըտմէթքեար- բընա	խըտմէթքեա- բընա	1	15	8
ագշամըն	ախշամըն	1	15	45
տուրուն	տուբսուն	2	16	55
ղէհգ	ղէվգ	2	17	40
օգշար	օխշար	1	18	1
կիտապ	կիրտապ	2	20	18
թէչէվվիւսէ	թէչէվվիւշէ	2	20	52
պօյնունուղու	պօյնունուղու	2	21	32
օլունա իլիր	օլունա պիլիր	1	23	23
իսմիյայարըն	իսմիյարըն	1	27	53
նէնաքէզէ	նէզաքէմէ	1	28	56
սէրթլէք)	սէրթլէք	1	29	14
պէրուտէթ	պիւրուտէթ	2	30	23
ՃԳարին	մագրուն	1	31	39
թէֆէքքիւրիւն	թէֆէքքիւ- րին ,	1	32	24
տօղրու-	տօղրու	2	32	45
Տակօպէրին	Տակօպէր	1	34	10
Մէրգում՛	Մէրգումուն	2	36	8
ռէբիսխսինտէն	տէրիսխնտէն	2	39	53
գուշունուղուն	գուշունուղու	1	44	52
տէտիքտէն սօն- րա Խմբէրա- թօր , — ՒՀ Տակօպէր մի՞,,—	— Ւ՚Հ, Տա- կօպէ՞ր մի , — տէտիքտէն սօն- րա Խմբէրաթօր	1	48	15
պագըյայիճ պէտանը օլ մերթէպէյէ վասըլ օլմուշ քի ,	պագըյայի է- պէտանը պիր մերթէպէյի ֆէվգ էլ ատէ տէ օլտուղունտան ,	2	48	11
սէյլէտիյտի իհթիմալինտէ՞ն մի տիր	սէյլէտիյտի իհթիմալտէ՞ն մի տիր	2	51	34
քեշլա քեշլի էջլէ պէյէ իսմի վիրմէյիպ , իլլա	քիւշլա քիւշլի պէյ-ը- բ- իսմինի վիր-	2	52	27
		1	55	13

ՂԱԼԵՄԹԸՄԲ	ԹԸՄՀԻՀՄԲ	Սիւ- թաւն	Սահի- ֆէ	Սա- թբբ
տիկէր տէֆալար	մէզ իսի , նասըլ			
միսիլու , դէյ-ը	քի պէջլէ թօ-			
է-բ- իսմինի վէ-	հաֆ իսմինի պուլ-			
րիր իսի . . .	մագ քէնտուլէ			
	մախսուս իսի . . .	2	55	38
տաշ	թաշ	2	55	52
56ընձը սահիֆէնին պիրինճի սիւթաունունուն սօն սամըրընտան , իքինճի սիւթաունունուն 29ունճու սամըրընա գատար , պաշլարընտա շու (,) էնիթէմ նօգթալար վազ օլունմայա ունուտուլմուշ տուր :				
կէշիշ	կէշիշ	1	57	15
պիրիսին	պիրիսի	1	59	16
կէճէլէյէն	կիճէլէյին	1	59	25
իլէնուտէ	իլէրուտէ	1	60	15
շէֆա	շիֆա	2	61	29
սագալընըն	սագալընըն	1	63	36
գույրուղու , իրի	գույրուղու իրի ,	2	63	53
Վա՞յն	Վայի՛ն	1	64	46
նավէ	նան վէ	1	64	54
կիտէմէք նիյէ- թիյլէ	կիտերմէք նի- յեմիյլէ	2	64	46
բէտերինիզ	բէտերինիզին	1	67	44
ազիզիմ՛	ազիմիմ՛	1	68	21
սէջյէտիկի	սէջյէտիկինիզ	2	68	34
քէնտիսին քէն- տի ,	քէնտիսին , քէնտի	2	70	57
կէօզլէրինի	կէօզլէրինին	1	73	15
ղարաղընը	ղարաղընն	1	73	20
գավղայա	գավղատա	1	73	26
չօփուգ թէհամ- միւլ պիրլէ ,	չօգ թէհամ- միւլսիւղլիւք իհթիհկիմտէն ,	1	74	1
պիր թավըը	վէ պիր թավըը	1	76	29
կէմիրմէյէ ,	կէմիրմէյէ շաղըըր ,	1	80	7
Ւ՚վվէմ	Ւ՚վվէմ	2	80	51
պէրիմ՛	պէնիմ՛	1	81	21
գուլունուղ	գուլունուղուն	1	82	19
Հարէքէթ	Հարէքէթէ	2	84	54
ալիէլէրինի	ալիէլէրինի	1	86	15
բիայէթ	բիայէթի	1	87	38
մէգարին	միւգարին	1	87	57
գըզըն	գըզըն ատէմ- լէրի	2	87	10

ՂԼԼԵՐԵՐ	ԹԵՈՒՀԻՀԵՐ	Սիւ- Թուն	Սահի- Ճէ	Սա- Թեր
ճիւղիչէմ	ճիւղիչէմին	1	88	26
քեսէր քի	էջլէ պիր քեսէր քի	2	88	3
ուղբայաճաղըմ պըր)	ուղբայաճաղըմ պըր ,	2	88	39
թէէնաի	թէէննի	1	91	29
սիղէր	սիղէր	1	91	43
աաամլաբընը	աաամլաբընըզը	2	92	10
Նայէնըն	Նայէնէնըն	2	92	18
կիճէ	ճէկի	2	97	6
խաւսուսա	խուսուսա	1	98	6
միւսաաաէ	միւսաատ	2	98	12
ճխմանիչնէ, իչէ, գաբըշըբմագ	ճխմանիչնէ իչէ , գաբըշըբըբէ- մագ	2	98	41
շու	շու-	1	99	48
Մէրգում	մէրգում	1	99	50
Ւկէչի	Ւկէրչի	2	99	1
թէսէլլիւլ	թէննէսիւլ	2	100	52
պիլի՞բսինիզ	պիլիր՞միսինիզ	2	101	28
կէսրմէ՞ք	կէօրմէյի՞	1	106	11
մաաէրքէշլիք	մաաէրքիւշլիւք	1	106	14
քէշլի՞ք	քիւշլի՞ւք	2	106	35
բըշըբըրգաան	բըշըբըրգաան	2	108	11
տիւշէրէք , ի- յէնի	տիւշիւրմէ՞ք նիյէնի	2	108	25
շէրիրե	շէրիրէսի	2	108	26
բուխարիլէրին	պուխարիլէրին	1	109	49
կեչմիշ ,	կեչմիշ օլուպ ,	1	111	2
ազամէթլէր ,	վէ ազամէթլէր ,	1	111	3
բէնչէ	բէնչէյի	2	111	20
լահզաաէի	լահզաատէ	2	111	21
շեյ տիր . . . — տէսիմ :	շեյ տիր . . .	1	112	22
ԵԷՕՐԻ՞Ի . . . "	ԵԷՕՐԻ՞Ի . . . " — տէսիմ :	1	112	23
իՀսաս	հիաս	1	113	13
Ւղաճլարըն	Ւղաճլարը	1	114	17
ԵԱԽՕՐ	ԵԱԽՕՏ	2	114	4
պիրպիպիրին- տէն	պիր պիրինտէն	1	115	30
լարյյա	լարըյլա	1	115	33
քիւմէ քիւմէ	վէ քիւմէ քիւմէ	1	115	33
արգա	արգա	2	115	57
հարէբէթի	հարէբէթի	2	117	3
իոէն	օլան	2	118	42
ուսլուգ	սուսլուգ	2	119	18
գուտուզլուգ	գուտուզլուգուն	1	120	2
էլլէմկէթիէն	էլլէմկիէթիէն	1	120	31
ԻՒՒԻՆՃԻԻ	ԻՒՒԻՒՆՃԻԻ	1	122	1
միւզէյէն	միւզէյնէն	1	122	9
լէրինէ , գա-	լէրինէ գատար ,	1	122	20
միւճէվհէրաթը	միւճէվհէրաթը	1	122	31
միւնթէնէվ- վիյէսի	միւթէնէվվիյէսի	1	122	32
բա- էը	քար- էլ	1 2	122 123	33 6
իւղէկ իպրագ	սուրէթաէ իպրագ			
իթաիկի սիւ- քիւնէթ իւ- հալիյլէ .	իթաիկի սիւքիւնէ- թի հալիյլէ ,	1	124	25
ֆաղէլէթ	ֆաղիլէթ	1	124	55
աթըգ	արթըգ	1	126	53
[illegible]	[illegible] , [illegible]	2	129	4
[illegible]	[illegible]	2	129	12
[illegible]	[illegible]	2	129	22
սագլամայա	սայըգլամայա	1	135	6
օլան	օլուևան	1	136	13
էսէրի իւբ- քիւնէթիւ	իւբքիւնէթիւ էսէրի	2	136	29
օլաճաղը	թայնին օլուևա- ճաղը	1	141	20
պուլունսագ- տէ	պուլունմագտէ	2	141	50
վուգու	վուգուի	2	142	18
պիլա ձէզա :	պիլա ձէզա ,	1	143	35
կիւնիւնէ	կիւնիւնէ գատար	1	146	1
իլգա , օլուն- մուշ	իլգա օլունմուշ	1	146	49
քէսիտի :	քէս իտի :	1	150	14
իթմէտիքտէն	իլէտիքտէն	1	150	34
պուլունմը- մաղը	պուլունմաղըզը տախ	1	150	39
տիմէք տիր քի տախ ,	տիմէք տիր քի ,	1	150	37
մէրգումէնին	մէրգումէնին	2	150	39
զիյաատէսիյէ	զիյաատէսիյլէ	2	150	50
սաթմագաան	սաթմագաան	1	151	9
վէ հաթիա	վէ քէզալիք	2	152	7
վարմայօր	իլէրի վարմայօր	2	152	22
հէր քէս	հէր քէստէն	1	153	36
զէմմ իթմէք- տէ	զէմմ օլունմագտէ	1	153	38
քիլիալի	քէնարլը	2	154	5
օլթասընտա	օրթասընտա	2	155	17
սէյլէսիքլէ- րինիկ	սէյլէսիքլէրինի- զին	2	158	27
աէրքնար իթ- մէզ	աէր քնար իթ- մէզ	2	160	7
սըզլամագ իտի :	սըզլամագտա իտի :	1	165	9
ֆէրնաա	ֆէրնաա	1	165	25
կէօզիւզիւն	կէօզիւնիւն	1	167	47

ՂԵԼԵՄԵՐԵՆ	ԹԵՎԱՀԱՅԵՐԵՆ	Սիւ-ն	Սահ-ակ	Սա-ր
Համլէ-է	Համլէ-է	2	169	61
գօլմուգ,	գօլմուգ	2	172	30
քէտի	քէնտի	1	176	27
սէմ՝, իմմէք-տէ	սէմ՝ իմմէքտէ	1	179	16
մէքտէ տիր։	տէ տիր։	1	180	8
իւզէլէ-	իւզէրլէ-	1	170	14
էմրիմիզ	էմրինիզ	2	171	26
Եանաչաքագ	Եանաչարագ	1	172	14
միւշ իտի։	մէսի օլմուշ իտի։	2	172	16
(կուբիյյօն) Եանի	Եանի կուբիյյօն	1	180	49
ու սէրբմէք	ուս սէրբմէք	1	180	51
էէշիլ	էէշիլիքտէն միւ-րէթէէզ	1	180	52
խուսուս	խուսուս	1	180	57
մէսմաղնի	միսմաղնի	2	180	14
հիւրիւմէթ	հիւրմէթ	2	182	11
կիւղէշ	կիւզէլ	2	183	49
իմիշ	իմմիշ	1	184	55
յիրէլէրին	յիրէրին	2	185	21
հէ	հէ-	2	185	47
պիչարէլէր	պիչարէլէրին	2	186	19
իւճրէ-	վէ իւճ-	1	188	50
հիսի	հիսս	2	188	33
ինչէմէքտէ	ինչէթմէ քտէ	2	190	56
ալընըգլը	ալընըգլը	1	191	28
գալպիմի	գալպի	2	193	42
քէօբէքճէյէ-զինի	քէօբէքճիյէզինի	2	195	45
սէնի կիպի	սէնին կիպի	2	196	13
ալիզիմ	ալիզէմ	2	197	4
վալիտէլէն	վալիտէն	2	197	10
, գատար տախի	գատար տախի ,	1	198	2
բէք , ալեա	, բէք ալեա	1	199	14
բիճէյի	բէճէյի	2	207	24
վալիտէճէյէ-զիմ	վալիտէճիյէզիմ	2	210	38
սէնոէ	սէնտէ	2	211	57
խրտմէթ-	խրտմէթին-	1	212	50
նասի Համլարըն	նասի Համլարըն	2	212	53
սէվկիլու-	սէվկիլու-	2	213	39
խմրարը	խմրարը	2	214	74
կիտէմէմիզ	կիտէմէմէքլիյի-միզ	2	217	19
թէպէսսու-	թէպէսսումու-	1	219	24
էօլէ	էօյլէ	1	219	36
զէվճէնիզտէն	զէվճինիզտէն	1	223	46

ՂԵԼԵՄԵՐԵՆ	ԹԵՎԱՀԱՅԵՐԵՆ	Սիւ-ն	Սահ-ակ	Սա-ր
պուրայա	պուրայա	1	224	7
Ահէ պիր շէյ	Ահէ, պիր շէյ Եագ,	1	224	30
թէֆիքքիւր	թէֆէքքիւր	2	224	2
Նաամ իւլ	Նաամր իւլ	1	226	4
ինճէճիքտ իզ-	ինճէճիք տիզ-			
լէրինին	լէրինին	2	226	40
ճէսարէ	ճէսարէթ	2	227	54
տէմէթլէրի	տէմէթլէր	2	232	1
Նէվճէվան	Նէվճիվան	2	232	29
Հաղգտէ	Հագգտէ	2	235	42
տախի	տախի	2	238	36
ԻԻՉԻՆՃԻ	ԻԻՉԻՆՃԻ	1	242	8
մէրգումէ	վէ մէրգումէ	1	243	30
գուսուբուննա	գուսուբտա	1	249	32
օլմալըսընըզ	օլմալըսընըզ	1	250	8
սիսին	սէսին	1	250	53
էթվար	էթվար ու	1	251	11
լագըրտա	լագըրտը	1	251	16
միւպաշէրէ	միւպաշէրէթ	2	251	7
իքիսինէ	իքի սէնէ	2	252	6
զէվգ	զէվգ	2	252	18
գըլ-	գը-	2	255	14
իմիպարլարլա-ըընը	իմիպարլարընը	2	255	17
լէթմիւալի	լէթ թէվալի	2	255	24
զու ,	զուննուն ,	2	257	6
իտճէքտիմ	իտէճէքտիմ	2	260	26
զայէթ իւլ	զայէթ իւլ զայէ	1	270	29
օլուննաճա ։	օլուննաճագ	1	270	20
իտիգ	իտի ։	2	270	21
պիր պիր Հալ	պիր Հալ	2	273	10
լունմագ տիր	լունմագ տըր	1	275	30
շունա	շունու	1	276	2
ԵՒՏԻՆՃԻ	ՍԻՔԻՉԻՆՃԻ	2	277	48
էճէլտէն	էճիլտէն	2	281	13
իմիհզա	իսմիհզա	2	282	47
մուսիպէթին-	մուսիպէթէն-			
ճամ	ճամ	1	284	37
իաէրիմ քի	իտէրիմ քի	1	284	53
Նու	ու	2	284	46
Հագդընտա	Հագդըմտա	1	291	43
լաքին	լաքին	2	293	53
ազազ	ազազ	2	295	52
իէնկէամէ	Հէնկէամէ	1	296	57

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀԱՅԿ-Арм.ССР
им. А. Масиса